گۆڤەند   زنار

فەرهەنگی

فارسی - کوردی

(آ – س)

دانانی

حەمە کەریم عارف

هەولێر - ٢٠٠٦

ناوی کتێب: (گۆڤەند و زنار)

فەرهەنگی فارسی - کوردی

- دانانی: حەمە کەریم عارف
- نەخشەسازی ناوەوە: طــه حسین
- پیتچنین: رزگار حەساری
- بەرگ: هۆگر سدیق
- سەرپەرشتی چاپ: هێمن نەجات
- چاپ: چاپی یەکەم ٢٠٠٦
- ژمارەی سپاردن: (٥٨)
- تیراژ: ٧٥٠ دانە
- نرخ: (٧٥٠٠) دینار
- چاپخانە: چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە

زنجیرەی کتێب - ٦٤ - (١٦٧)

ناونیشان:

دەزگای چاپ و بلاوکردنەوەی موکریانی

هەولێر - پشت رۆژنامەی خەبات

پۆستی ئەلکترۆنی: **asokareem@maktoob.com**

ژمارەی تەلەفۆن: ٢٢٦٠٣١١

www.mukiryani.com

پێشکەشە بە:

(سەرگوڵ)

پێشەكی

بێگومـان فـەرهەنگ قـەڵای پارێزەری زمـانە، نەمـازە زمـانی نەتەوەیەكی هێـرشـدیدەو ستەمدیدەی كوردئاسا؛ چونكە زمان بەخوە قەڵخانی پاراستنی ناسنامەی نەتەوەییە لە شێواندن و فەوتاندا.
هەڵبەتە فەرهەنگ بۆ خوێنەرو، وەرگێڕ؛ یەكێكە لە پێویستترین ئامرازێن لێكۆڵینەوەو، هەمیشە پەنادەرێكی گرنگە.
فەرهەنگسازی هونەرێكی بێ سنوورە؛ چونكە هەمیـشـە لە گۆڕانكاری، گەشەسـەندن و پێشكەفتندایە، كەچی هەرگیز لاپبوونی بۆ نییە میناك خودی زمان؛ كە زیندەوەرێكە لە چێوەی جغزی (رابردوو، ئێرەنگەو ئایینده)دا هاوپێشكەفتنی شارستانییەت دەژی و، بە درێژایی تەمەنی، سێڵئاسایانە پەیڤەگەلێك لێی دەمرن و، پەیڤانێكی نوێ دێنە ئاراوە؛ جا بۆیە دەروازەی ئیجتیهادی زمانەوانی هەمیشە والایەو، هەروەها فەرهەنگسازیش.
گـەرچی فـەرهەنگسـازی بە شـێوەیەكی گشـتـیـانە ئەركی كـۆڕێن زانیـاری و دامودەزگـای رۆشنبـیـرییـە، لە كنی ئێـمەی كـورد بۆتە بەرهەمـێن كـۆششی تاكـەكـەسانێكی دڵسـۆزو سوارچاكی ئەم مەیدانە، كە لەگەڵ هەموو كەموكوڕییەكدا هەژی بەهابەخشی و شانازین.
ئەوەتانێ چیرۆكنووس، وتارڤان و، وەرگێڕی بەناوبانگمان حەمە كەریم عـارف، كە سی ساڵێكە بۆ راژەگوزاری ئەدەبیاتی كوردی خۆی بەختكردووە، سەرباری نووسینی چەندەها پەرتووكی جۆراوجـۆر بە كـوردی و، وەرگـێـڕانی دەیانی تر لە فـارسی و عـەرەبییـەوە بۆ كوردی، لە تەمەنێكی رۆشنبیریی پێگەیشتوودا قۆڵی لەم بوارەشدا هەڵماڵیوە؛ چونكە باش دەركی كردووە، كە فەرهەنگسازی ئەركێكی نەتەوەیی هەرە گرنگە.
وا بەندەش، كـە شـەرەفی ئەركی هەڵبژێری و، زێدەكـردنی پەیڤـێـن كـوردی- بە هەر شێوازێك بێ- پێم بەخشرا، دڵنیام كە ئەم فەرهەنگە كەلێنێكی گەورە لە پەرتووكخانەی كوردیدا پڕ دەكاتەوەو، هەمرە باندۆرێكی ئەرێیانەی لە بزاڤی وەرگێڕاندا لە فارسییەوە بۆ كـوردی دەبێت، بگرە ئاسانكاریش بۆ دانانی فەرهەنگێن دیكەی زمانێن (...؟- كوردی) بە ناوكۆیی فـارسیـیەوە. كەواتە رێگا خـۆش و كـورت دەكاتەوە بۆ دانانی فەرهەنگێن: (فـەرەنسی- كـوردی)، (ئەڵمـانی- كـوردی)، (ئیـتـاڵی- كـوردی)و (ئەرمـەنی- كـوردی)...هتـد بە یارمـەتی فـەرهەنگێن: (فەرەنسی- فـارسی)، (ئەڵمـانی- فـارسی)، (ئیتاڵی- فارسی)و (ئەرمەنی- فارسی)...هتد نەخاسمە ئەم فەرهەنگە:
١- لە تەڤ فەرهەنگێن دیكەی (فارسی- كوردی) دەوڵەمەندترە؛ چونكە تێكڕای پەیڤێن هەردوو فـەرهەنگێن (عـەمـیـد) و (مـوعین)و، زۆرترین ژمارەی پەیڤێن كوردی- بە گشت شـێـوەزارو دەڤـۆكـەوە- گرتۆتە ئامـێـزی خـوەو، هەر ئەمـەش رەسـەنـایەتی و دەوڵەمـەندیی زمانی كوردی دەبەڵگێنێت؛ كە هیچی لە زمانێن بەرجەستەی جیـهان كەمـتر نییە؛ گەر

هەموو وشەکانی سەرانسەری کوردنشێن کۆبکرێتەوە.
٢- کرکێن پەیڤێن فارسی بە پیتێن عەرەبی و لاتینی تێدا تۆمارکراون؛ کە برایانی کورد لە باکوور و رۆژئاوای کوردستاندا سوودێکی باشی لێوەردەگرن.
هیوادارم ئەم فەرهەنگە زۆرینەی پێویستی و ئارەزوویێن خوێنەران و، وەرگێران دابین بکات، تکاداریشم لە هێژایان: خوێنەران، پسپۆران، زانایان، وێژەڤانێن و، وەرگێڕان، بە تێبینییێن و هەڵەبژێرییێن خوە دەوڵەمەندی بکەن؛ چونکە هەرگیز چاپی یەکەم و دووەمی فەرهەنگێک بێ هەڵەو کەموکوڕی نەبووە؛ بۆیەش بەلای د. ساموئێل جۆسۆنی فەرهەنگساز و وێژەڤانی ناوداری ئینگلیزی: فەرهەنگساز وەک وێژەڤان نییە کە ئارەزووی ناودەرکەفتنی هەبێت؛ چونکە ئاواتی فەرهەنگساز هەر ئەوەندەیە، کە تیروتوانجی لێنەگرن، کەچی لەم کامەرانییەشدا زۆرینەی فەرهەنگسازان ناکامن!

جەلال زەنگابادی

نیسانی ٢٠٠٥

زمان لە هاوکێشەی نەتەوەییدا

حەمە کەریم عارف

«١»

زمان، فاکتەرێکی هەرە گرنگی یەکخستن و پێکەوە گرێدانی ئەندامانی هەر کۆمەڵێکە چ لە رووی کۆمەڵایەتی و چ لە رووی سایکۆلۆژییەوە، دیارە لە ئەنجامی ئەمەوە یەکەیەکی کۆمەڵایەتی دێتە ئاراوە. واتە زمان بنەمایەکی سەرەکی پێکهاتەی بوونی نەتەوەیی وەکو قەوارەیەکی کۆمەڵایەتی پێک دێنێ. (ساطع الحصری) لە کتێبی «چەند وانەیەک لەمەڕ سەرهەڵدانی بیری نەتەوەیی»یەوە دەڵێت: «زمان روح و ژیانی نەتەوەیە، زمان لە بری تەوەری نەتەوەیی و بڕبڕەی پشتییەتی. ل٢٦». دیارە کە ئەمە بایەخی زمان بێ لە پێکهاتەی بونیادی کۆمەڵایەتیدا، مانای وایە بایەخدان بە زمان بە تایبەتی بۆ نەتەوەی بندەست، نەک ئەرکێکی ئاساییە، بەڵکو دەچێتە خانەی خەباتی هەرە جدییەوەو فەرامۆش کردنی یەکجار مەترسیدارە. چونکە هەر نەتەوەیەک زمانەکەی بمرێت بەخۆیشی دەچێتە خانەی مردووانەوە. هەر لەم پێوەدانگەوە، گەلەک لەو گەل و میللەتانەی کە چەپۆکی رۆژگار، یان هەر هۆیەکی دی دەربەدەر و ئاوارەی کردوون، دەستبەرداری زمانی خۆیان نابن و لە جاران پتر خۆیانی پێوە خەریک دەکەن. دەیکەن بە سەنگەری بەرەڤانی و مانەوەی نەتەوەیی. دیارە لێرەدا دەبێ ئاماژە بەوە بکرێ کە نەتەوەی بندەست، بە حوکمی جەوهەر و کرۆکی پێشکەوتووانەی دۆزەکەی ناتوانێت کۆنەپەرست و بەرچاو تەنگ بێت، راستە ئەمڕۆ دنیا زۆر بچووک بووەتەوەو مرۆڤی ئەم سەر زەوینە، وەکو ئەوە وان لە یەک ماڵدا بژین، بەڵام پێوەندی کردن بەجیهانەوەو بوون بە ئەندام لەم جیهانەدا، لە رێگەی گەلێکی دیادیکراو و خاکێکی نەتەوەیی دیاریکراوەوە دروست دەبێت، بەمەش جارێکی دی بایەخی زمان بەدیار دەکەوێتەوەو بێگومان زمانی ستاندارد «زمانی خوێندن و نووسین» ئەهلی ئەدەب و قەڵەم جڵەوداری دەکەن و ئەهلی ئەدەب و قەڵەمیش، کە بابەتی بەرودوایان، مرۆڤ و ئازادی مرۆڤە، وێڕای ئەوەی کە لەسەریانە خۆ لە قەرەی مالیجەی گرفتە جیهانی و گەردوونی و ئینسانییەکان بدەن، دەبێت ئەوەشیان لەبیر نەچێت کە جەماورێکی تایبەتی و دیاریکراو بە زمانێکی تایبەتی دیاریکراو دەدوێن و ئەم دوو تایبەتمەندییە دەلالەتی کارە ئەدەبی و رۆشنبیرییەکان دیاری دەکات، بەر لەوەی نێوەڕۆکی جیهانیانەی دیاری بکات، «بڕوانە الادب من الداخل، ل١٥٥».

«٢»

هەر میللەتێک، زمانی ستانداردی یەکگرتووی نەبێت، بە تایبەتی کە بندەست بێت و بێ دەوڵەتی سیاسی بێت، ئەوا یەکێک لە فاکتەرە هەرە گرنگەکانی بەرگری کردن و بەرەڤانی لەخۆ، لەدەست دەدات و ئەگەری پارچە پارچە کردن و بە چەند نەتەوە کردنی زۆر زیاد دەبێت، واتا ئەگەری مەرگی نەتەوەی دایک و لەدایکبوونی چەند وردە نەتەوەیەکی بێ شەخسییەت و لاواز دێتە ئاراوە. رەنگە هەندێک لەو وردە نەتەوانەش بە تێپەڕبوونی رۆژگار، بە یەکجارەکی زمانی زگماکی خۆی تەرک بکات و زمانی نەتەوەیەکی دی وەربگرێت. بەمەش خۆی دەدۆڕێنێ و لە نێو ئەو نەتەوەیەدا دەتوێتەوە کە پێشتر زمانەکەی وەرگرتووە... هەموو دەزانین کە پرۆسەی تواندنەوەی نەتەوەی کورد چ لە باری فیزیایی و چ لە باری مەعنەوییەوە، لەمێژە لە گەڕدایە و لێرە و لەوێش، کەم و زۆر سەری گرتووە، دیارە ئەم هەوڵ و پرۆسانەی دوژمنان و داگیرکەرانی کورد خۆی لە خۆیدا ئەوە دەگەیەنێت کە بایەخ و گرنگی زمانی نەتەوەیی «زمانی خوێندن و نووسینی یەکگرتووی کوردی» بە ئەندازەی بایەخی قەوارەی سیاسی گرنگ و هەندێک جار گرنگتریشە. رەنگە هەندێ جار نەبوونی قەوارەی سیاسی وەکو ئەمری واقیع بە تۆبزی بسەپێنرێت و ئاسایی بنوێنێ، بەڵام نەبوونی قەوارەی زمانەوانی «لغوی» ئاسایی نییەو ئەگەر خۆمان، خۆمان بین و خاوەنمان هەبێت، وەکو ئەمری واقیع نایەتە سەپاندن. هەر بۆیە پابەندبوون و خۆبەستنەوە بە زمانی ستانداردی نەتەوەییەوە خۆی لە خۆیدا سەنگەرێکە بۆ بەگژداچوونی پرۆسەی تواندنەوەی نەتەوەی کورد، بۆیە هەر هەوڵدانێکی نووسین بۆ ئەوەی زمانی ناوچەیی لە ناوچەیەکی تەسکدا بمێنێت، کارێکی گەلەک نابەجێیەو ئاوەو لە ئاشی دوژمن دەکرێت... پێویستە زاراوەکانی زمانی نووسینمان یەک بخەین و گیروگرفتی زمانەوانی ناپێویست بۆ خۆمان دروست نەکەین و لە مەنهەجییەت دوورنەکەوینەوەو ئەنارشیزمی حزبایەتی تەسک بۆ نێو زمانەکەمان نەهێنین، و هاوسەنگی زمان لەدەست نەچێت.

«٣»

بێگومان، زمانی کوردی، لە هەر هەموو ئەو وڵاتانەدا کە بە ناهەق کوردیان پێوە لکێنراوە، سەرکوتکراوە و دەکرێت و دەیان پرۆسەی تواندنەوە و شێواندن و گەشە نەکردنی یەکجار خەتەری بۆ وەگەڕخراوەو نەک هەر ناهێلرێت رەواج پەیدا بکات، بەڵکو زۆر بە وردی هەوڵ دەدرێت لەبەر چاوی رۆڵەی نەتەوەی کورد بخرێت و وا بێتە بەرچاو کە زمانی کوردی، زمانێک نییە بتوانێت گوزارشت لە بابەتە ئینسانی و زانستییەکانی بکات و ببێت بە زمانی بەخشش!... بۆ وێنە بەرنامەی خوێندنی کوردی، قوتابخانەکان لە کودستانی باشوور، هێندە سەقەت و ناکوردییە مەگەر هەر بلێین شا بە تاقەتی قوتابی داماو، برۆ سەیری وەرگێڕانی کیمیا و فیزیا و بیرکاری و تەنانەت وانە ئەدەبییەکانیش

بکە، ئەوجا تێدەگەین لە دیوەخانان چ باسە... لە لایەکی دیکەوە، زمانی کوردی لەو وڵاتانەدا، نە زمانی نان پەیداکردنە، نە زمانی ژیانە، نە زمانی کار و کاسبییە، نە زمانی رۆشنبیرییە و نە لە قوتابخانەکاندا دەخوێنرێت... لە کاتێکدا ئەم واقیعە بە چاوی خۆمان دەبینین و زۆر چاک دەزانین کە زمان کۆڵەکەیەکی هەرە سەرەکی پێکهاتەی بوونی نەتەوەییە، وەکو قەواریەکی کۆمەڵایەتی، دەبێت حیکمەت و فەلسەفە چی بێ لەوەی کە دەمێ ساڵە دەستەوەستان دانیشتووین و هیچمان لەم بارەیەوە نەکردووە؟ بێگومان بەشێک لەمەش دەکەوێتە ئۆباڵی شەڕی براکوژی، ئێ بۆ بکرێت؟ خزمەتی زمان و رۆشنبیری نەتەوەیی لە شەڕ لەپێشتر نییە؟! هەر میللەتێک خاوەن و دڵسۆزی هەبێ، بە ١٠-١٥ ساڵ زۆر شت دەکات.

«٤»

١٠-١٥ ساڵە!... گلەیی لە کێ بکەین، بەگژ کێدا بچین، کێ خەتابارە، خەتایی کێ بگرین، کێ گوێ دەگرێت، کێ بە تەنگەوە دێت؟! ئەوە حاڵی زمانی نەتەوەییمانە و لەم باشوورە حەیاتەدا، ئۆرگانی حزبەکانمان بە زمانی عەرەبی دەردەچن!... لە رۆژنامە کوردییەکان پتر بایەخیان پێ دەدرێت، بودجەیان بۆ تەرخان دەکرێت! بۆ؟! ئاخر ئێمە چ پێویستیمان بەوەیە رۆژنامە بە زمانی عەرەبی دەربکەین، یان کار گەیوەتە رادەیەک هەندێک جار شانازی بەوەوە بکرێت، کە یارۆ زمانی عەرەبی لە زمانی کوردی باشتر دەزانێت!...

لە کاتێکدا زۆر ئاساییە کوردێک لە هەر پلەو پایەکدا بێت عەرەبی باش نەزانێت وەکو چۆن عەرەبێک کوردی نەزانێت یان باش نەیزانێت، ئەگەر لە سەردەمی خۆیدا ناچار کرابین و دەسەڵاتی مەرکەزی عێراق بۆ وەی لێمان حاڵی بێ کە چی دەڵێین و چ دەکەین داوایان لێ کردبین بە زمانی عەرەبی بنووسین، ئەوا بۆ ئەو قۆناغە، ئەو داوا نابەجێیەی حکوومەتی نێوەندی رەنگە پاکانەی خۆی هەبووبێت رەنگە کەمێکیش بەدرۆ دڵی خۆمان دابێتەوە، چ قەیدییە، دۆزی نەتەوەکەمان بە برایانی عەرەبیش دەناسێنین... ئەوا بۆ ئێستا و قۆناغی ئەمڕۆی ئێمە ئاشکرایە رۆژنامە ئاراستەی خەڵکی خوێندەوار دەکرێت، و خوێندەواری عەرەبی ئەمڕۆ گیروگرفت و خەمەکانی خۆی هێندە کەم نین و هێندەش دەست بەتاڵ نییە، بێ لەم رۆژگارە تیژ تێپەڕەدا کاتی خۆی بە خوێندنەوەی رۆژنامەی عەرەبی کوردی بەفیڕۆ بدات و لەوێندەرەوە دۆزی کورد بناسێت، چونکە رێگەی دی هەیە... کەواتە ئێمە بەم کارەمان دەمانەوێت کێ بدوێنین و چی بڵێین؟!

خۆ لە رێگەی بەرنامەیەکی یەک سەعاتی رۆژانەی ئاراستەکراوی رادیۆیی یان تەلەفزیۆنییەوە ئەم کارە ئاسانتر دێتە ئەنجامدان. خۆ ئەگەر مەسەلە ناساندنی دۆزی کورد بە عەرەب بێت و ئەم کارە زۆر زەروری بێت، ئەوا بە هەمان ئەندازە و بگرە پتریش زەرورییە کە دۆزی کورد، بۆ وێنە بە جەماوەری ئینگلیز و فەرەنسی و ئەڵمانی و رووس و ئەمریکی و... هتد بێتە ناساندن با بە زمانی ئەوانیش بکەوینە رۆژنامە دەرکردن.

«٥»

بە نیسبەت زمانی کوردییەوە مەخابن تا ئەوڕۆی زمانی ستانداردمان نییە: نووسینی کوردێکی باشووری کوردستان لە زێی گەورە هێورتر ناچێ، دیارە نووسینی کوردێکی باکووری کوردستانیش لە زێی گەور هێورتر نایەت! کەواتە کیانێکی زمانەوانی نەتەوەیی یەکگرتوومان نییە، کە کورد لە هەر شوێنێک بێت یەکیان بخات.
هەموو دەزانین، زمان دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی ئاڵۆزە و هەموو گەشەکردنێکی کۆمەڵاتیش هەندێک سست و خاوە و ماوەیەکی تا رادەیەک زۆری گەرەکە تا ئەنجام بەدەستەوە دەدات، ئێمە ناڵێین زمانی نەتەوەیی یەکگرتوو بە قرار دروست دەبێت... نەخێر، بەڵکو بە جۆرێکی خۆڕسک و لە ئەنجامی پەرەسەندنی ئاسایی خۆیەوە و بە پشتیوانی و ئاراستەکاری زۆر فاکتەری رامیاری و ئابووری و رۆشنبیری و پەروەردە و فێرکردنەوە، ئەو قەوارەیە بەرە بەرە چێدەبێت، پێم وایە ئەو قەوارەیە بۆ کورد ئەگەر لە قەوارەی سیاسی گرنگتر نەبێت، ئەوە هاوتای قەوارەی سیاسییە «بڕوانە رێگای کوردستان ژمارە ١٤٠ ١٠/١/١٩٩٥ لاپەڕە هەشت «حەمە کەریم عارف» چونکە ئەگەری دروستبوون و دروستکردنی چەند وردە قەوارەیەکی سیاسی بۆ کورد زۆر دوور نییە، جا ئەم وردە قەوارە سیاسییانە. گەر قەوارەی زمانی ستاندارد بەیەکەوەیان گرێ نەدات، ئەوە ئەگەری ئەوە پەیدا دەبێ کە کورد بکرێت بە چەند وردە نەتەوەیەکی وەک: گەرمیانی، سۆرانی، هەوامانی، بادینانی...هتد.

«٦»

زمان دەورێکی گەلەک مەزن لە یەکخستنی نەتەوەدا دەبینێ، یەکێتی زمانی نەتەوەیی «خوێندن و نووسین» فاکتەرێکی گەورەیە بۆ هاریکاری نێوان رۆڵەکانی نەتەوە. هەڵبەت ئەم دەورە لە چوارچێوەی مەرجە مێژوورییەکاندا دەبینێت، بۆیە لە سەرمانە مەودای نەتەوەیی زمان کەشف بکەین و لە ناو مێژوودا وەگەڕی بخەین و لەوەی پتر فەرامۆشی نەکەین، دەبێ بایەخی رۆشنبیری و سیاسی فاکتەری زمان لە پاڵ فاکتەرە پێکهێنەرەکانی دیکەی بوونی نەتەوەییدا وەگەڕ بخەین.
ئەوەی لێرەدا مەبەستمە زمانی قسەکردن نییە، چونکە زمانی قسەکردن، لە هەڵسوکەوت و مامەڵەی رۆژانەدا بەکار دێت و هۆیەکە لە هۆیەکانی لێکدی گەیشتن، بەڵکو مەبەست زمانی خوێندن و نووسینە کە دەوری هەرە سەرەکی و قورس لە رێکخستنی فیکرو هۆشدا دەبینێت، هەر لەبەر ئەمەشە کاتی ئەوە هاتووە سڵ لە بەکارهێنانی زمانی کوردی نەکەینەوەو دەبێت لە هەموو بوارە رۆشنبیری و زانستی و ئەدەبی و هونەرییەکاندا زۆر جدیانە بەکاری بهێنین و چالاکانە وەگەڕی بخەین و بکەوینە سەر سکەی ئاسایی خۆی و رۆڵی مێژوویی خۆی لە چوارچێوەی هەر قۆناغێکی مێژوویدا بگێرێت و ببێت بە زمانی

بەخشش، دەبێ هەوڵی ئەوە بدرێت خۆ لە بەکارهێنانی وشەی ناوچەیی دووربگرین و ئەو وشەو زاراوانە بەکار بهێنین کە لە تێگەیشتنی زۆربەی هەرە زۆری خەڵکی کوردەوە نزیکن و پێویستە زۆر جدیانە کار بۆ ئەوە بکرێ کە ئەو دوو هێڵە هاوتەریبەی کە ئێستە بە هەردوو شێوەی کرمانجی سەروو و خواروو بەرهەمیان پێ دێتە نووسین، تەواو لە یەکدی نزیک بخرێنەوەو تا لە ئەنجامدا دەبن بەیەک هێڵ و زمانی ستانداردی نەتەوەییمان پێک دەهێنن.

«٧»

بێگومان، زمان رۆڵێکی یەکجار مەزن لە یەکخستنی نەتەوەییدا دەبینێت و فەرامۆش کردنی ئەم فاکتەرە کارێکی نابەجێیەو دوژمنانی کورد رژدتر دەکات لە سەر بەگژداچوونمان و نابێت ئەم سەنگەرە بە چۆڵی بهێنێتەوە. هەڵبەتە هەر نەتەوەیەک زمانی نەتەوەیی یەکگرتووی نەبێت کەلچەری یەکگرتووی نابێت و ئاسانتر دێتە داگیرکردن و بەرە بەرە زمانەکەی دێتە کوشتن و جۆگەلەی هزرو بیرو بەهرەی زانا و داناو نووسەرو هونەرمەندانی، دەخرێتە سەر باخی رۆشنبیریی داگیرکەر و بە زمانی داگیرکەر، مەرگی زمانی زگماکی خۆی رادەگەیەنێت، دیارە مەرگی زمانیش هاوتای مەرگی نەتەوەیە.

«٨»

جا لەبەر هەموو ئەو هۆیانەی سەرێ بەندە شانم دایە بەر باری گرانی ئەم کارە و سوور دەمزانی کە فەرهەنگ لە بنەڕەتدا دەکاتە کۆکەردنەوەی وشە بنەڕەتییەکانی زمان، زمانیش وەکو هەر بوونەوەرێکی زندوو، لە زاوزێ و گۆڕانی بەردەوامدا دەبێت، بۆیە فەرهەنگ وەکو بێستانەو دەبێ بژاری بەردەوام بکرێت، دەنا ناتوانێ رەونەقی خۆی بپارێزێ و بەگەڵ رەوتی رۆژگار بکەوێ، هیچ فەرهەنگێک بە حوکمی سروشت و تەبیعەتی زمان و بەرینی و دەوڵەمەندی زمان و ریشە داکوتانی لە هەموو بوارە ژیانی و ژیارییەکان ناتوانێ لە کەم و کوڕی بەدەر بێ. جا کاری من لێرەدا تەنیا ئەوەندە بووە بە گوێرەی توانای خۆم بناغەیەکم بۆ ئەم جۆرە کارە داناوە و با خەڵکی دیکەش بە چاوی رەخنەگرییەوە تەماشای بکەن و لە هەر شوێنێ هەڵەیەکیان بینی چاوپۆشی لێ نەکەن و راستی بکەنەوە و «ماڵی قەڵپ سەری ساحێبی» و رەخنەی بونیادنەرانەم لە گیان خۆشترە تا ستایشی خاڵی لە راوبۆچوونی جدی.

لە کۆتاییدا پێویستە ئەوە بڵێم ئەمە ئەو کارەیە کە توانیومە بیکەم، نەک ئەوەی کە ویستوومە بیکەم.

بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە کتێبی: پەلکە رەنگینە، وەزارەتی رۆشنبیری، چاپی یەکەم ٢٠٠٤، حەمە کەریم عارف ل٢٢٥-٢٣٠.

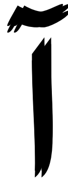
سەرچاوەکانی ئەم فەرهەنگە:

١- فرهنگ عمید/ چاپ سوم ١٣٦٩ (بچووک)
٢- فرهنگ عمید دوو بەرگی چاپ ششم /١٣٦٤ امیر کبیر، تهران
٣- فرهنگ فارسی (متوسط) دکتر محمد معین، چاپ سیزدهم ١٣٧٨
٤- هەنبانه بورینه- فرهنگ کردی- فارسی
هەژار یک جلدی، سروش/ تهران ١٣٦٩ چاپ اول
٥- فرهنگ عمید (بچووک) چاپ ١٣٦٢/٢٢
مؤسسه انتشارات أمیر کبیر تهران
٦- فرهنگ عربی- فارسی معاصر
تألیف: د. فریده رازی/ ١٣٦٦ تهران، نشر مرکز
٧- دەستوری فەرهەنگی زمانی کوردی- عەرەبی- فارسی
علاءالدین سجادی- بەغدا ١٩٦٢
٨- کورتەیەک لەمەڕ زمان و دەستوری فارسی،
حەمە کەریم عارف ٢٠٠٠،
هەولێر- چاپخانەی وەزارەتی رۆشنبیری

کورتەی ئەو نیشانانەی لەم فەرهەنگەدا بەکارهاتوون

ا–اسم
ا.آ– اسم آلت
ا.جم– اسم جمع
ا.خ– اسم خاص
ا.ص– اسم یا صفت
ا.فا– اسم فاعل
ا.مف– اسم مفعول
ا.مر– اسم مرکب
ا.مص– اسم مصدر
انگل– انگلیسی
پھ– پهلوی
ت– ترکی
حر– حرف
رو– روسی
ص– صفت
ص.ت– صفت تفضیلی
ص.فا– صفت فاعلی
ص.مف– صفت مفعولی
ص.ن– صفت نسبی
ض– ضمیر
ع– عربی
عا– عامیانه
فر– فرانسوی
ق– قید
ق.ص– قید وصفت
ق.مر– قید مرکب
ک– کنایه

لا- لاتینی
م- میلادی
مص- مصدر
مص.ج- مصدر جعلی
مص.ل- مصدر لازم
مص.م- مصدر متعدی
هن- هندی
یو- یونانی

ا- حر (ئا-A):
ئەلفی درێژ، پیــــتی ئەلف. (آ)، (أ) لە ئەلفـــبـــای فـــارســـیـــدا بەیەک پیت حەساوکراون، بەڵام لە راستیدا دوو پیتی جیاوازن.

ائروپلان- ا (ئایروپلان- ayruplan): باڵەفڕ، فڕۆکە، تەیارە.

ائین- ا (ئایین- aîn): دەستوور، ڕێباز، داب‌ونەریت، شەریعەت، سوننەت.

ائین جمشید- ا(ئایینی جەمشید aîni cemşîd): نێوی ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە.

ائین دادرس- ا(ئایینی دادرەس- aîni dadres): دەستوورو رێبازی دادوەری، بنەماکانی محاکەمە.

ائین نامه- ا(ئایین نامە- aînname): ئەو دەستوورانەی بۆ جێبەجێ کردنی یاسا یان ئەنجامدانی کاری ئیداری دەنووسرێت، جاران «نیزامنامە»یان پێدەگوت.

ائینه، ایینه، اینه -ا(ئایینە- aîne): ئاوێنە، خۆدیک، جام.

ائینه بخت- ا(ئاینەی بەخت- aîney bext): ئاوێنەی بەخت، ئەو ئاوێنەیەی کە لە کۆڕی ژن مارەکردندا رووبەڕووی بووک دادەنرێ.

ائینهء چرخ- ا(ئایینەی چەرخ- aîney cerx): هەتاو، وەرەتاو، خۆر.

ائینهء خاوری- ا(ئایینەی خاڤەری- aîney xaverî): رۆژ، هەتاو، روجیار، خۆر.

ائینه‌دار- ا ص(ئایینەدار- aîne dar): دەلاک، بەربەر، سەرتاش.

ائینهء سکندر- ا(ئایینەی سکەندەر- aîney skender):

ائینهء اسکندری- ا(ئایینەی ئەسکەندەری- aîney eskenderî): ئاوێنەیەک بووە کە ئەرستۆ بۆ ئەسکەندەری دروست کردووەو لە ئەسکەندەرییە، لەسەر بورجێک دایان نابوو.

آب- ا(ئاب- ab): شلەیەکە لە دوو هیدروجین و یەک ئۆکسژین پێکهاتووە، لە پلەی گەرمای سەد دێتە کوڵ و لە پلەی سەرمای سفردا دەمەیێ، ئاو.

آباء- ا(ئابـاء- aba’): وشـــــەیەکی عەرەبییە، کۆنە، واتا باوکان، تاتا.

آب آتشگون- ا(ئـابـی ئـاتـەشـگـون- abî ateşgûn):

آب آتش رنگ- ا(ئابی ئاتەش رەنگ- abî ateş reng):

آب آتش زا- ا(ئــابــی ئــاتــەشزا- abî ateşza):

آب آتش نما- ا(ئـابـی ئـاتـەش نمـا- abî ateşnima): مـەبەست: شـەرابی ئاڵ و سوورە.

آباد- ا(ئاباد- abad): خۆش، بەرەونەق، شــــوێنێ ئاوو گــیـــای هەبێ، ئاوەدان، پێچەوانەی وێران. وەکو پاشگر لەگەڵ نێوی گوندو شاران بەکاردێت، وەش.

آباد بوم- ا(ئاباد بووم- abad bûm): شوێنی ئاوا، جێی ئاوەدان، یاگێ ئاوەدانە.

آباد- ا-ع (ئاباد- abad): هەمـیـشـە، هەتا هەتا، کۆی (أبد)ی عەرەبییە.

آبادان- ص(ئـابـادان- abadan): دێ، گوند، ئاوایی، دەگا.

آبار- ا(ئابار- abar): بیـری ئاو، کـۆی (بئر)ـە.

آباژور- ا- فـــر (ئـاباژور- abajûr): سابات، کەپر، چاتۆڵ.

آبان- ا(ئـابـان- aban): مـــــانـگـی هەشتەمی ساڵی هەتاوی ئێرانی، مانگی دووەمی پایز.

آب انبار- ا(ئـاب ئـەنـبــــــار- ab enbar): ئەســتــێلی گــەورەی رۆپۆشــراو، شــوێنی عــەمــارکــردنی ئاو، عەماراو، هەسارە، سارداو.

آبانگاه- ا(ئـابـانـگـاهـ- abangah): نێوی فریشتەی بەرپرسی ئاوە.

آب انگور- ا(ئــابـــی ئــەنــگـــور- abi engûr): شـــەراو، ئاوی ترێ، بە مانای عارەقیش دێت، هاوەو هەنگورێ.

آب باز- ا- فـــا(ئاب باز- ab baz): مەلەوان.

آب بها- ا(ئاب بەها- ab beha): ئاو بایی، بەهای ئاو، ئەو پارەیەی لەبری ئاوی خواردنەوە دەدرێ.

آب بینی- ا(ئابی بینی- abi bînî): ئاوی کەپو، چڵم، ئاوەو لوتێ.

آب پاش- ا(ئــاب پــاش- ab paş): ئاوپرژێن، ئامـێـرێکە لە بابەتی مـەسـینە، سەری لولەکەی کون کونە، بۆ ئاودانی گوڵ یان ئاوپرژێنی زەوی بەکاردێت.

آب پز- ص(ئــاب پــەز- ab pez): کوڵاو، هێلکەی مریشک یان هەر شـتێکی تر دەخرێتە ئاوەوە تا بکوڵێ، گریناى.

آب پشت- ا(ئابی پوشت- abî puşt): تۆمــاو، شــەهوەتی پیــاو کــە لە کــاتـی جـووتبـوون یان دەسـتـپـەڕا، لە گـونانەوە دێتەدەر، شاوەت.

آب تاختن- مص- ل(ئاب تاخــتـــەن- ab taxten): میزتن، گمیزکەردەی.

آب تابه- ا(ئـاب تـابـە- ab tabe): مەسینە، ئافتاوە،

آب تلخ- ا(ئـابی تـەلـخ- abi telx): ئاوی تاڵ، مەبەست شەراو یان عەرەقە.

آب تــنـــی- ا- مــص(ئـــاب تـــەنـــی- ab tenî): مەلەکرن لە ئاوی ساردا.

آب جامە- ا(ئاب جامە- ab came): جــامی ئاو خـــواردنەوە، جـــامی شـــەراو خواردنەوە، جامۆڵ و ئاو واردەیۆ.

آب جو- ا(ئاب جو- ab cü): ئاوی جۆ، بیرە.

آبجی- ا(ئابجی- ab cî): کـورتکراوەی ئاغا باجییە، وشەیەکی تورکییە بە مانای خوشک، واڵی.

آب چین- ا- فـــا(ئاب چین- ab çîn): وصف، خاولی، کە پاش خۆشتن لەشی پێ هیشک دەکەیەوە.

آب حـــــیـــــات- ا(ئـابی هـەیـات- abi heyat): ئـــاوی ژیـــان، دەڵـــێـــن ســـەرچاوەو ئاوێکە لە هادیســـدا، هەر کەسێک لێی بخواتەوە ئیدی نامرێ و گوایە خـدر پێـغـەمـبـەر ئەو ئاوەی خـواردۆتەوە، کینایەیە بە مانای زاری ماشوقش دێت.

آبخانە- ا(ئابخانە- ab xane): ئەدەب خانە، ئاودەست، تەوالێت.

آب خـــسب- ا- فـــا(ئاب خـــوسب- ab xusb): ئەو چوارپێـــیـــەی کـــە هەر کـــاتێ روباری بێـــتـــەرێ، یان بگاتە تەنکاوێک، لە نێو ئاوەکەدا بخەوێ.

آب خـست- ا(ئابخـەست- ab xest): میوەی بێ ئاو، میوەی ترشاوی لە کەڵک کەوتوو.

آب خو- ا(ئاب خوو- ab xü): دورگەی زۆر ئاودار.

آبخـور، آبخـورد- ا(ئابخـوو، ئابخـورد- abxür, abxürd): ئەو ســـــەرچاوەو کـــانی و رووبارانەی ئاویان لێ دەبرێ و دەخورێتەوە.

آب خـوری- ا(ئاب خـوری- ab xûrî): کاسە، جام، پەرداخی ئاو خواردنەوە.

آبخـــست- ا(ئابخـــوست- ab xust): دورگەی ئاودار، ئاوەکەی بۆگەن بووبێ،

آبخون- ا(ئابخوون- ab xûn): دورگەی فرە ئاو، بۆگەناو.

آبخـیـز- ا(ئابخـیـز- ab xîz): زەوی پڕ ئاو، زەوییەکە کە هەر شوێنێکی هەڵکەنی ئاو دێتـــەدەر، شـــەپۆل و هەســـتـــانی ئاو، لافاو.

آبدار- ا- فـا(ئابدار- abdar): ئاودار، تەڕوبڕ، گەش و بەڕەونەق.

آبدارخــــانە- ا(ئابدارخــــانە- abdar xane): دیوەخــان، ئەو ژووره تایبــەتەی کـە لە دایەرەکـان یان لە مـاڵە گـەورەکـاندا چاو قـاوەو شەربەت و قلیـانی تێدا ئامـادە دەکرێ.

آبدار، آبدار باشی- ا- فـا(ئابدار، ئابدار بـــــاشــــی- abdar, abdar başî): بەرپرسی دیوەخان.

آبدان- ا(ئابدان- abdan): ئەسـتـێڵ، حەوز، عەماراو، هەسارە.

آبدان، آبدانک- ص(ئابدان، ئابدانەک- abdan, abdanek): مـــیـــزڵدان، مگێزەدانی.

آبـــــدوزدک- ا(ئـــــــاب دوزدەک- ab düzdek): سرنج، سرنجی شیـرینقە لێدان.

آبدست- ا(ئابدەست- abdest): ئاوێک کە دەست و دەموچاوی پێ بشۆن، واتای دەستنوێژ، تەقواو خواناسی و داوێن پاکیش دەگەیەنێت.

آبدستان- ا(ئابدەستان- abdestan): مەسینە، ئەو ئاوەی بۆ دەست شتن لە مەسینە دەکرێ.

آبدوغ- ا(ئابدوغ- abdûx): دۆ، ئاو و دۆ، ماستاو، ئاڤاماست.

آب دهان- ا(ئابی دەهان- abi dehan): ئاوی دەم، لیکاو، تف.

آب دیده- ا(ئابی دیدە- abi dîde): ئاوی چاو، ئەشک، ئەسرین، روندک، فرمێسک، عەسرین، هەڵس.

آبدیده- ص(ئاب دیدە- ab dîde): ئاو هەڵمژتە، شتێک کەوتبێتە ئاوەوەو ئاوی هەڵمژی بێ.

آبراهه- ا(ئابڕاه- abrah): ئاوەڕۆ، ڕێگەی ئاو، رەهەند، کونج.

آبرفت- ا(ئابڕوفت- abruft): شتێ کە ئاو لەگەڵ خۆیدا رای دابێ، ئاومالکە.

آب رفتن- مص(ئاب رەفتەن- ab reften): چوونە ئاو (بۆ قوماش و جلوبەرگ).

آبرو- ا(ئاب رەو- ab rew): ئاوەڕۆ، ڕێگەی ئاو، رەهەند.

آبرو- ا(ئابڕوو- abrû): شەرەف، سەربەرزی، ئابڕوو، حەیا.

آبرومند- ص(ئابرومەند- abrûmend): بە ئابڕوو، خاوەن شەرەف، بە حەیاو حورمەت.

آبرون- ا(ئابروون- abrûn): گوڵی هەمیشە بەهار.

آبریز- ا(ئابریز- abrîz): شوێنی رشتنی ئاو، ئەو چاڵەی کە چڵکاوی تێدەرێژن، ئاودەست.

آبریزان- ا(ئابریزان- abrîzan): جەژنێکی کۆنی ئێرانییە، دەکەوێتە رۆژی ٣١ی تیرماه.

آب زندگی- ا(ئابی زندەگی- abi zindegî): ئاوی ژیان، ئاوی حەیات.

آبزه- ا(ئابزیە- abzi h): هەر درزێک ئاوبدات، ئەو درزو کەلێنە باریکانەی کە ئاو دزەیان لێوە دەکات.

آب زیرکاه - ا- ص(ئابی زیرکاه- abi zîrkah): ئاوی ژێرکا، کینایەیە بۆ بنیادەمی شەیتان و بە ئازارو موزیر و ریاکار کە بە رواڵەت سادەو ساکار بنوێنێ، بەڵام لە ژێرەوە موزیرێ، موخەنەت، لە بنەوەبڕ، بوغز لەزگ، دڵڕەش.

آبسال، آبسالان- ا(ئابسال، ئابسالان- absal): باغ، بێستان، وەرزی بەهار.

آبست- ص(ئابیست- abist): ئاوس، سوککراوەی ئابیستەنە، ئاوورە.

آبستن- ص- ا(ئابیستەن- abisten): ژن یان حەیوانی ئاوس، باردار، بۆ ئینسان حامیلە، سک پڕ.

آبستنی- ا- مص(ئابیستەنی- abistenî): ئاوس، بارداری، سک پڕی، لەیەکەم رۆژی گرتنەوە تا رۆژی نەجات بوون، لە مرۆڤدا ماوەی ئاسایی ٢٨٠ رۆژە.

آبسته- ص- ا(ئابەستە- abeste): زەوییەک کە ئاوی کرابێتە سەرو ئاوی لەسەر وەستابێ و تۆویان دابێ، ئاوەنیا.

آب سوار، آب سواران- ا(ئاب سەڤار، ئاب سەڤاران- ab sevar, ab sevaran): بڵقی سەر ئاو، بە تایبەتی ئەو بڵقانەی لە کاتی بارینی باراندا، لە نێو ئاو دروستدەبێ.

آب سیاه، آب سیه- ا(ئابی سیاه، ئابی سییەه- abi sîyeh, abi sîyah): یەکێکە لە نەخۆشییەکانی چاو کە دەبێتە هۆی کوێری و نابینایی، ئاوی رەش، بەو شەرابەش دەگوترێ کە لە ترێی رەش دەگیرێ.

آبشار- ا(ئابشار- ab şar): تاڤگە، ئاوێ لە بەرزییەوە بڕژێتە نشێوی، سولاڤ، قەڵبەز.

آبشتن- مص(ئابەشتەن- abeşten): ڤەشێرتن، پەنهان کردن، شاردنەوە.

آبشت- ص- م(ئابەشت- abeşt): شاردراوە، پەنهان، جاسوس.

آبشتنگاه- ا(ئابەشتەنگاه- abeştengah): شوێنی ئاو خواردنەوە، خەڵوەتخانە، ئاودەست.

آبشخور- ا(ئابیشخور- abişxûr): شوێنی ئاو خواردنەوە، سەرچاوەو کانی، رزق و رۆزی.

آب شدن- مص(ئاب شودەن- ab şuden): توانەوە، بوون بە ئاو، بەکینایە شەرمەزار بوون، تەریق بوونەوە، بوهژین.

آبشنگ- ا(ئابشەنگ- abşeng): تەشتی خۆشۆردن.

آبزن- ا(ئاب زەن- ab zen): تەشتی خۆشتن.

آبشنگرفی- ا(ئابی شەنەگەرفی- abi şengerfî): کینایەیە لە شەرابی ئاڵ، لە فرمێسکی خوێنین.

آب شیب- ا(ئاب شیب- abşîb): ئاوەڕۆی سەرەولێژ.

آبغوره- ا(ئاب غورە- abxûre): ئاوی بەرسیلە، ئاوەو هاڵێ.

آبفت- ص- ا(ئابەفت- abeft): جلک، جلکی ئەستور.

آبک- ا(ئابەک- abek): جیوە.

آبکار- ا- ص(ئابکار- abkar): ئاوکێش، سەقا، مەیفرۆش، عەرەقخۆر.

آبکش- ا- فا(ئاب کەش- abkeş): سوزگی، پلاو پاڵێو.

آبکند- ا(ئاب کەند- abkend): ئاودڕ، عەماراو، ئەستێل.

آبکوهه- ا(ئاب کووهە- abkûhe): شەپۆلی ئاو، پێل.

آبکی- ص(ئابەکی- abekî): شل، ئاودار، پڕ ئاو.

آبگاه- ا(ئابگاه- abgah): کەلەکە، قەبرغە، خالیگە، ئەستێل، میزڵدان.

آبگرد- ا(ئاب گەرد- abgerd): گێژاو، گێژەنگ.

آبگردان- ا(ئاب گەردان- abgeradan): ئاو گەردان، کەوچکێکی گەورەی لە مس دروستکراوە ئاوی پێ لە مەنجەڵیکەوە بۆ مەنجەڵێکی

دی دەگوزانەوە.

آبگرم- ا(ئابی گـەرم- abi gerim): ئاوی مەعدەنی، گەڕاو، ئاوێکە لە هەندێ شوێنان هەڵدەقوڵێ و گۆگردو بابەتی مەعدەنی تری تێدایەو بۆ چارەسەری نەخۆشیی پێست باشە.

آبگز- ص- ا(ئاب گەز- abgez): میوەی ترشاوو خراپ، میوەیەک کە لەنێو ئاودا خراپ بووبێ.

آبگند- ا(ئاب گەند- abgend): ئاوی بۆگەن، گەناو، زۆنگاو.

آبگون، آبگونه- ص(ئابگوون، ئابگوونە- abgûn, abgûne): ئاو ئاسا، ساف و روون وەکو ئاو.

آبگیر- ا(ئابگیر- abgîr): گۆلاو، حەوز، ئەستێل، چاڵاو.

آبگینه- ا(ئابگینە- abgîne): شووشە، بلور، ئاوێنە، شەراب، مینا.

آب لمبو- ص(ئابلەمبو- ab lembu): میوەی گەییوی پلیشاوەی ئاودار.

آب لوج، آب لوچ- ا(ئاب لوج- ئاب لوچ- abluç): شەکر، نەبات، قەندی سپی.

آبله- ا(ئابلە- able): تلۆق، نەخۆشی ئاوڵە.

آبله فرنگی- ا(ئابلە فەرەنگی- able ferengî): ئەو تلۆقانەی بەهۆی نەخۆشی سیفلیسەوە لەسەر پێستی بەدەن پەیدا دەبن.

آبله کوب- ا- ص(ئابلە کووب- able kûb): ئەو کەسەی خەڵکی دژی ئاوڵە دەکوتێ.

آبله کوبی- ا- مص(ئابلەکووبی- able kubî): کوتان دژی ئاوڵە.

آبله‌گاوی- ا(ئابلە گاڤی- able gavî): ئاوڵەی چێڵ و گایان.

آب مروارید- ا(ئابی مورڤارید- abi murvarîd): ئاوی سپی، نەخۆشی چاوە دەبێتە مایەی تاریکی و نابینایی چاو.

آب مقطر- ا(ئابی موغەتەر- abi muxeter): ئاوی کوڵێنراوی پاڵێوراو کە لە پزیشکگەری و دەرمانسازیدا بەکار دێت.

آب نبات- ا(ئابی نەبات- abi nebat): جۆرە شیرینییەکە کە بە شیلەی شەکر دروستی دەکەن.

آب نما- ا(ئاب نیما- abnima): حەوز، جۆگەی ناو ماڵ یان باغ کە ئاوەکەی دیاربێ، سەراب، تراویلکە.

آبنوس- ا(ئاب نووس- ab nûs): درەختێکە لە هندو حەبەشە دەڕوێ، وەکو دارگوێز گەورە دەبێ و لق و پۆپ دەهاوێ، دارەکەی قورس و قایمە، پەڵەی رەشی پێوەیە، دوای برینەوەی ماوەیەک لە ئاوی دەخەن تا رەش ببێ.

آبو- ا(ئابوو- abû): گوڵی نیلوفەر، نیلوفەری شین.

آب ورز- ص.فا(ئاب ڤەرز- ab verz): ئاوباز، مەلەوان.

آب وند- ا(ئاب ڤەند- ab vend): کاسەی ئاو، گۆزە.

آبو نمان- ا(ئابوونیمان- abuniman): ئابوونه، پارەی بەشداری لە رۆژنامە یان گۆڤار.

آبی- ص،ن(ئابی- abî): ئاوی، روەک و گیاندارانی ئاوی، شین؛ وەکو رەنگی ئاسمان، رەنگی ئاوی دەریا.

آبیار- ا- ص(ئابیار- abyar): میراو، کەسێک کە بەرپرسی ئاودانی باغ و مەزراو ماڵان بێ.

آبیاری- ا- مص(ئابیاری- abyarî): ئاودانی باغ یان کشتوکاڵ، ئاودێری

آبیده انیز- ا(ئابیدە ئانیز- abîde, anîz): شەرارە، پزیسک.

آپارتمان- ا(ئاپارتمان- apartman): کۆشک و سەرا.

آپاندیس- ا- فر(ئاپاندیس- apandîs): ریخۆڵە کوێرە، ریخۆڵەیەکی بچوکی زیادە کە دەکەوێتە لای راستی بەدەنی بنیادەمەوە.

آپاندیست- ا(ئاپاندیسیت- apandîsit): ئاوسانی ریخۆڵە کوێرە، کە گەلەک بە ئازارەو بە نەشتەرگەری مالیجە دەکرێ.

آپاتئوز- ا(ئاپاتیوز- apatiyuz): پەرستنی مرۆڤ بە تایبەتی پاشایان لە یۆنان و رۆم-ی کۆن، دیمەنی کۆتایی شانۆگەری.

آپیس- ا(ئاپیس- apîs): گای پیرۆز کە میسرییانی کۆن پەرستوویانە، تەوێڵی سپی بووەو وێنەی هەڵۆ یان بازی لەسەر پشت بووە.

اتابای- ا(ئاتابای- atabay): پیاوی گەورەو ماڵدار، ناوی تیرەیەکی گەورەی تورکمانە.

اتاش- اداش- ت- ا(ئاتاش، ئاداش- ataş, adaş): هاونامە، هەمنامە.

اتاشه- فر- ا(ئاتاشە- ataşe): وابەستە، فەرمانبەرو پیاوی سەفارەتخانە.

اتاشه میلیتر- ا(ئاتاشە میلیتر- ataşe mîlîtr): وابەستەیی سوپایی.

اتاک- ا(ئاتاک- atak): هێرش، پەلامار، حەملە.

اتبین- ا(ئاتن بین- atin bîn): نێوی بابی فەرەیدونە، چاکەکار، خاوەن گوتارو رەفتاری چاک.

آتریاد- ا(ئاتیریاد- atiryad): دەستەیەک سەرباز.

اتش- ا(ئاتەش- ateş): ئاگر.

اتیش- ا(ئاتیش- atîş): ئاگر.

ادیش- ا(ئادیش- adîş): ئاگر.

ازیش- ا(ئازیش- azîş): ئاگر.

ازر- ا(ئازەر- azer): ئاگر.

آتش افروز- افا(ئاتش ئەفرووز- ateş efrüz): هەر شتێک ئاگری پێبکرێتەوە، بەو کەسەش دەگوترێ کە ئاگر هەڵایسێنێ، فیتنەگێر، دەستەچیلە.

آتش افروزنه- امر(ئاتەش ئەفرووزنە- ateş efrüzene): فیتنەگێر، ئاگر هەڵگیرسێن، دەستەچیلە.

آتش افروزی- ا- مص(ئاتەش ئەفروزی- ateş efrüzî): فیتنەگێری، ئاورهەڵایسێنی.

آتش انداز- ا- فـــا (ئاتەش ئەنداز- ateş endaz): کەسێک لە کورەی خشتسازی یان تونی گەرماودا، ماموری هەڵگیرساندنی ئاگرە.

آتشبار- ا- فا (ئاتەشبار- ateşbar): هەر شتێک کە ئاگری لێوە ببارێ، لە زاراوەی سوپادا بریتییە لە دەستەیەک سەربازی تۆپخانە، مەفرەزەی تۆپخانە، تفەنگ، تۆپ.

آتشـبـازی- ا-ص(ئاتەشـبـازی- ateş bazî): ئاوربازی، یاریکردن بە ئاگر، ئاگربڕ.

آتش بس- ا(ئاتەش بەس-ateş bes): ئاور بەست، لە زاواوەی سوپاییدا دەکاتە هودنەو راگرتنی شەڕ،

آتشپا- ص(ئاتەشپا- ateş pa): خێرا، لەز، تیژڕۆ، خۆشبەز، بێ ئارام.

آتش پارسی- ا(ئاتەش پارسی- ateş parsî): تامێسکە، عازەبە، جوانە زمە.

آتشپارە- ا(ئاتەش پارە-ateş pare): پولو، پەنگر، پەڕەنگ، سکڵ، منداڵی هاروهاج و نەسرەوت.

آتش پرست- ا- فا (ئاتەش پەرەست- ateş perest): ئاگرپەرست، زەردەشتییەکان، چونکە رێزی ئاگریان دەگرت، پێیان دەگوترا ئاگر پەرەست.

آتشخانە- ا(ئاتەش خانە- ateş xane): کورە، چەکی ئاگر وەکو تۆپ و تفەنگ.

آتشخور، آتشخارە، آتشخای- ص- فا (ئاتەشخور، ئات شخارە، ئاتەشخای- ateşxay): ئاگر خۆرە، مەلێکە کە ئاگر دەخوات، ئایرەمەلی، کینایەیە، بۆ بنیادەمی زۆردارو ستەمکار.

آتشدان- ا(ئاتەشدان- ateşdan): کورە، کوانوو، مەقلی، وەجاغ، ئاگردان.

آتشرنگ، آتش فام- ص(ئاتەش رەنگ ئاتەش فام- ateşreng, ateşfam): قرمز، سوری تۆخ، بە رەنگی ئاگر.

آتشزا- ا- فا (ئاتەش زا- ateşza): ئەوەی کە ئاگری لێ بەرهەم دێ.

آتش زنە- ا(ئاتەش زەنە- ateş zene): چەخماخ، بەردو ئەستێ.

آتش سوزی- ا- ص(ئاتەش سوزی- ateş suzî): ئاگر کەوتنەوە.

آتش فام- ص(ئاتەش فام- ateş fam): سوری تۆخ، بە رەنگی ئاگر.

آتش فشان- ا- فا (ئاتەش فەشان- ateş feşan): گڕکان، بورکان.

آتشک- ا(ئاتەشەک- ateşek): گوڵەستێرە، ئاوڵە.

آتشکار- ا-ص(ئاتەشکار- ateşkar): ئاسنگەر، ماموری ئاگرکردنەوە.

آتش گردان- ا(ئاتەش گەردان- ateş gerdan):

آتش سرخ کن- ا(ئاتەش سورخ کون- ateş surxkun):

آتش چرخان- ا(ئاتەش چەرخان- ateş çerxan): سەبەتەیەکی بچووکی لە تەل دروستکراوە، چەند کۆڵۆ خەڵوزو ئاگری تێدەکەن و لە هەوادا بایدەدەن تا ئاگر بگرێ.

آتش گرفتن- مص(ئاتەش گیریفتەن- ateş giriften): ئاگر گرتن و سوتانی شتێک، هەروەها کینایەیە لە تورە بوون و هەڵچوون.
آتشگون- ص(ئاتەشگوون- ateş gûn): وەکو ئاگر.
آزرگون- ص(ئازەرگون- azer gûn): وەکو ئاگر.
آتش فام- ص(ئاتەش فام- ateş fam): وەکو ئاگر، بەرەنگی ئاگر.
آتش گیره- ا(ئاتەش گیرە- ateş gîre): چیلکەو دارو سوتەمەنی، دەستەچیلە.
آتشناک- ص.مر(ئاتەشناک- ateşnak): سوتێنەر.
آتش نشاندن- مص.م(ئاتەش نیشاندەن- ateş nişanden): ئاگر کوژاندنەوە.
آتش نشان- ا.فا(ئاتەش نیشان- ateşnîşan): ئاگر کوژێنەوە.
آتش نیشانی- ا.مص(ئاتەش نیشانی- ateşnîşanî): ئاگر کوژاندنەوە، دایەرەی ئاگر کوژاندنەوە.
آتش نمرود - ا- مر(ئاتەشی نیمرود- ateşinîmrud): ئەو ئاگرەیە کە بە فەرمانی نەمرودی فەرمانرەوای بابل هەڵیانگیرساند تا حەزرەتی ئیبراهیمی تێدا بسوتێنێت، ئاگرەکە بە فەرمانی خودا حەزرەتی نە سوتاند، بوو بە ساردی و سەلامەتی.
آتش، آتشین- ص.ن(ئاتەش، ئاتەشین- ateşîn): بە رەنگی ئاگر، ئاگرین.
آتشیزه- ا(ئاتەشیزە- ateşîze): گوڵە ئەستێرە.
آتشین پنجه- ص.مر(ئاتەشین پەنجە- ateşîn pence): سەنعەتکاری لێهاتوو، کارامەو چالاک و بەدەسەڵات.
آتلانتیک- ص(ئاتلانتیک- atlantîk): ئۆقیانووسی ئەتڵەسی.
اتمسفر- ا.مر(ئات موسفیر- atmusfir): فەزا، هاماج، هەوای دەوراو دەوری گۆی زەوی.
اتون- ا(ئاتون- atün): تونی حەمام، پزدان، پزلی، ژنێ کە دەرس بە کیژان بڵێ و کاری دەستییان فێر بکات.
آتی- ا. فا. ع(ئاتی- atî): داهاتوو، ئاینده
آثار- ا.ع(ئاسار- asar): شوێنەوار، نیشانە، ئاسار، ئاسەوار، مەنەر.
آثام- ا- ع(ئاسام- asam): گوناهان، تاوانان.
آجال- ل.ع(ئاجال- acal): مۆڵەت، دەرفەت، ئەجەل، مەرگ.
آجده- ا. مص(ئاجیدە- acide): تەقەڵ لێدراو.
آجر- ا(ئاجور- acur): کەرپوچ، خشتی سورەوەکراو
اجل- ا(ئاجەل- acel): قرقێنە.
اجل- ص.ع(ئاجیل- acil): چەرەز، ئاجیل، شەوچەرە لە بادەم و نۆک و گوڵەبەرۆژەو ناوکە کولەکە.
اجار- ا(ئاجار- acar): ترشی، هەر خواردەمەنییەک کە لە ئاوی لیمۆ و سرکە کرابی و تامی ترش بووبێ.

اچار- ا(ئاچار- açar): ئاچەر، هاچەر، کلیل.
اچمز- ا- ب(ئاچ مەز- açmez): داخراو، نەکراوە، پێچەوانەی ئاچوخ.
احاد- ا.ع(ئاهاد- ahad): یەکان. لە ١-٩، عشرات/ دەیان، لە ١٠- ٩٠، مئات/میئات: سەدان، لە ١٠٠- ٩٠٠، الوف/ ئولوف: هەزاران لە هەزار بەبانەوە.
اخال- ا(ئاخال- axal): زڕو زبڵ، خاشاڵ، پرو‌پوش.
اختن- مص(ئاختەن- axten): هەڵکێشان، وەک هەڵکێشانی خەنجەر لە کێلان.
اختە- ا- مف(ئاختە- axte): هەڵکێشراو.
اخذ- ع- ص- فا(ئاخیز- axiz): وەرگر.
اخر- ع- ص(ئاخەر- axer): یەکێک لە دوو شتان، یان یەک لە دوو کەس.
اخر- ع- ص(ئاخیر- axir): دوایین، ئەنجام، پێچەوانەی یەکەم.
اخر الامر- ع(ئاخیرەل ئەمر- axirelemr): ئاخرییەکەی، ئەنجام، ئاقیبەت، بنەتا.
اخر الزمان- ا- ع(ئاخیرو زەمان- axiruzzeman): کۆتایی دنیا، رۆژی قیامەت، پەسلان.
اخرە، اخرت- ا(ئاخیرە، ئاخیرەت- axire, axiret): ئەو دنیا، ئاخر زەمان، پەسلان، قیامەت.
اخریان- ا(ئاخرییان- axriyan): ئالا، کوتاڵ.
اخسمە- ا(ئاخ سومە- axsume): شەرابێ کە لە برنج یان هەرزن بگیرێ.
اخشیج- ا(ئاخ شیج- axşîc): هەر چوار رەگەزی ئاو، ئاگر، با، خاک، توخم.
اخشیجان- ا(ئاخ شیجان- axşîcan): چوار رەگەزی ئاو، ئاگر، با، خاک.
اخور- (ئاخور- axür) شوێنی ئالیکدانی وڵاخ.
اخورچی- ا- فا(ئاخورچی- axûrçî): میر ئاخور، ئاخوڕ سالار، سەرۆکی خزمەتچیانی تەویلەو ئەستەبڵ.
اخورک- ا(ئاخوڕەک- axurek): ئێسقانی لای چەپ و راستی سەرووی سینەو ژێر گەردن، چەنبەر، چەڵەمە، تەرقوە.
اخوند- ا- ص(ئاخوند- axûnd): مەلای شیعەیان.
اخوندک- ا(ئاخوندەک- axûndek): مێرویەکە، سەوز رەنگ لە کولە گەورەترە، قاچەکانی درێژو سەری گەورەیە، لە هەندێ شوێنی کوردستانماینی حەسەن و حوسەینی پێ دەڵێن، تانجیە پێغەمبەرە.
اخیە- ا- م(ئاخیە- axye): مێخ زنجیر.
اداب- ا- ع(ئاداب- adab): دابونەریت، رەوشتی باش.
اداش- ا(ئاداش- adaş): هاوناو، دوو شت یان دوو کەس هاوناو بن.
اداک، ادک- ا(ئاداک، ئادەک- adak, adek):دوڕگە، ئاوخوست، گراف.
ادخ- ص(ئادەخ- adex): چاک، باش، خاس،
ادر- ا(ئادیر- adir): نەشتەر، ئاگر.

ادرخش- ا(ئادرەخش- adrexş): هەورە تریشقە، بروسکە.

ادرس- ا(ئادریس- adris): ئەدەرس، ناوونیشان.

ادرنگ-ا(ئادەرەنگ- adereng): خەم، رەنج، ئافەت، مەینەت، خەفەت، کەسەر.

ادم- ا- ع(ئادەم- adem): مرۆڤ، یەکەمین مرۆڤ، مێردی حەوا، بابی بەشەران.

ادمک- ا(ئادەمەک- ademek): مرۆڤی بچوک، پەیکەری بچوک کە لە شێوەی بنیادەم دروستکرابێ.

ادمیخورا- فا(ئادەمی خار- ademî xar): پیاوخۆر، مرۆڤی کێوی کە گۆشتی مرۆڤان بخوات، بنیادەم خۆر.

ادمیرال- ا(ئادمیرال- admîral): دەریا سالار، فەرماندەی کەشتی و هێزی دەریایی.

ادمیزاد- ا.ص(ئادەمی زاد- ademîzad): نەوەو تیرەی ئادەم، بنیادەم، ئادەمیزاد.

ادیش- ا(ئادیش- adîş): ئاگر.

ادینده- ا(ئادیەندە- adyende): پەلکە رەنگینە، کەسک و سۆر، کۆلکە زێرینە، رەنگین کەمان، زەرینە و سیمینە.

ادینه- ا(ئادینە- adîne): هەینی، دوا رۆژی هەفتە.

اذار- ا(ئازار- azar): مانگی یەکەمی بەهار، ئادار، ئازار.

اذان- ع- ا(ئازان- ajan): گوێ، گوێیان

اذر- ا(ئازەر- azer): ئاگر، ئایر.

اذر، ابادگان- ا(ئازەر ئابادگان- azer abadgan): ئاتەشکەدە، پەرستگەی زەردەشتییان، ناوی کۆنی ئازەربایجانە.

اذرافروز- ا- فا(ئازەر ئەفروز- azer efruz): مایە فیتنە، ئاگر هەڵگیرسێن.

اذرافزا- ا- فا(ئازەر ئەفزا- azer efza): ئاگر هەڵگیرسێن.

اذرپرست- ا-فا(ئازەر پەرەست- azer perest): ئاگر پەرست.

اذرپرا- ا(ئازەر پیرا- azer pira): خزمەتچی ئاتەشکەدە.

اذرخش- ا(ئازەرخش- azerxş): هەورە تریشقە، بریسکە.

اذرسنج- ا(ئازەرسەنج- azer senc): گەرماپێو، پیرومەتر.

اذرشسپ- ا(ئازەر شەسپ- azer şesp): ناوی فریشتەی مامۆری ئاگرە، سەمەندەر.

اذرکده- ا(ئازەرکەدە- azerkede): ئاتەشکەدە، پەرستگەی زەردەشتییان.

اذرکیش- ا- ص(ئازەرکیش- azerkîş): ئاگر پەرست.

اذرگشسب- ا(ئازەرگوشەسب- azerguşesb): ئاگر، بلێسە، بڵاچە، هەورە تریشقە.

اذرگون- ص(ئازەرگوون- azergûn): بەرەنگی ئاگر، وەکو ئاگر، سوور، گوڵی لالە، گوڵە باخی سوری وەک ئاگر.

اذرنگ- ا(ئازەرەنگ- azereng): خەم، رەنج، مەینەت، تیشک، رووناکی.

اذین- ا(ئازین- azîn): زێرو زیو،

زینەت و جوانی.

اذین بندی- ا- مص(ئازین بەندی- azînbendî): چراخان، رازاندنەوەی دەرودیواری موغازەو کوچەو کۆڵان و بازاڕ لە ڕۆژانی جەژن و ئاهەنگ و شادیدا.

اراء- ا(ئاراء- ara’): بۆچوون، را

ارائیدن- مص(ئارائیدەن- araiden): رازانەوە، جوانکردن، ڕێکخستن.

اراستن- مص.م(ئاراستەن- arasten): جوانکردن، رازانەوە.

ئارایش- ا- مص(ئارایش- arayiş): ئاراییش، جوانی.

اراینده- ا- فا(ئاراینده- araynde): ئارایشکەر.

اراسته- ا- مف(ئاراستە- araste): رازاوە، رازێنراوە. رازیاوە.

ارام- ا(ئارام- aram): هێدی، ئاسودە، ئارام.

ارامش- ا- مص(ئارامش- aramiş): ئاسودەیی، ئارامی.

ارامشگا- ا- م(ئارامشگاه- aramişgah): جێی ئیسراحەت، جێی خەوتن.

ارامگاه- ا(ئارامگاه- aramgah): شوێنی حەوانەوە، بە مانای گۆڕو گۆڕستانیش دێت.

ارامیدن- مص. ل(ئارامیدەن- aramîden): پاڵکەوتن، خەوتن، ئیسراحەتکردن.

ارایشگاه- ا(ئارایشگاه- arayîşgah): جێی ئارایشکردن، دوکانی بەربەری.

ارایشگر- ا.فا(ئارایشگەر- arayîşger): کەسێک کە خەڵکی ئارایش دەکات، ئارایشگا، بەربەر.

ارتیست- ا- ص(ئاراتیست- artist): هونەرمەند، ئەکتەر، کەسێک کە لە هونەری نیگارکێشی یان مۆسیقا، یان شانۆگەریدا وەستا بێ.

ارتیشو- ا(ئارتیشو- artîşu): کەنگری فەرەنگی.

ارج- ا(ئارەج- arec): ئانیشک، قوونانیسک.

ارخالق- ا(ئارخالوغ- arxalux): کوڵەنجەی درێژ کە جاران ژنان و پیاوان لەبەریان دەکرد، کولەجەی لۆکە تێخنراو.

ارد- ا(ئارد- ard): ئارد، ئار، دەغڵی هاڕدراو بۆ نان.

اردبیز- امـر(ئاردبیز- ardbîz): هێڵەک، ئاردبێژ.

اردوله- ا(ئاردوولە- arddûle): ئاردەوا، پەڵوڵە، پڕتوڵە.

اردن- ا(ئاردەن- arden): کەوگیر، سوزگی، پلاو پالێو.

اردهاله- ا(ئاردهالە- ardhale): پەڵوڵە، ئاردەوا.

اردینه- ص-ن(ئاردینە- ardîne): ئاردێنە، ئاشی ئارد.

ارزو- ا(ئاریزوو- arizû): حەز، هیوا، ئومێد، خۆزی، هێڤی، ئاوات.

ارزومند- ا(ئاریزوومەند- arizûmend): کەسێک کە ئارەزووی شتێک بکات، بەتاسە، بە ئاوات، ئارەزوومەند.

ارستن- مص(ئارەستەن- aresten): رازاندنەوە، ڕێک و پێکردن، جوانکردن.

ارشیدوک- ا(ئارشیدۆک- arşîdok):

نازناوی شازادەکانی بنەماڵەکانی جارانی ئیمپراتۆری نەمسایە.

ارشین- ا(ئارشین- arşîn): یەکەیەکی پێوانەی رووسییە، بەرامبەر بە ١٧سم.

ارشیو- ا(ئارشیف- arşîv): ئەرشیف، شوێنی پاراستن و هەڵگرتنی قەواڵەو بەڵگەنامەو نووسراوی ئیدارە دەوڵەتی، یان میللییەکان.

ئارشیویست- افر(ئارشیڤیست- arşîvist): ئەرشیفکار، مامورو بەرعۆدەی ئەرشیڤ.

ارغده- ص(ئارەغدە- arexde): ئارەزوومەند، تاسەبار.

ارغده- ص(ئاروغدە- aruxde): تورە، ئاڵۆز، حەسوود.

ارکیولوژی- ا(ئارکیۆلۆژی-arkiolojî): شوێنەوارناسی، ئاسەوارناسی.

ارم- ا. فر(ئارم- arm): دروشمی تایبەتی دەوڵەتێک یان دایەرەک یان گروپ و حیزب و تاخمێک.

ارمان- ا(ئارمان- arman): ئاوات، ئامانج، ئارەزووی مەزن.

ارمیدن- مص.ل(ئارمیدەن- armîden): ئارامگرتن، ئارامبوون، خەوتن، ئاسودەبوون.

ارامش- ا-مص(ئارامش- aramiş): ئاسودەیی، ئارامی.

ارن- ا(ئارەن- aren): ئانیشک، یەرەژنە، قونانسک، ئارەنج.

ارنج- ا(ئارەنج- arenc): ئانیشک، قونانسک، ئارەنج.

ارنگ- ا(ئارەنگ- areng): ئانیشک، رەنج، خەم، قونانسک، ئارەنج.

ارواره- ا(ئارڤارە- arvare): کاژێرە، شەویلاگە، شەویلگە، کاجیڕ.

اروبند- ا.ص- ا(ئارووبەند- arûbend): شکستەبەند، جەراحی عەشایەر کە شوێنی شکاوی بەدەن دەگرێتەوە.

اروغ- ا(ئارووغ- arûx): قرقێنە، قرخێنە.

اروند- ا(ئارڤەند- arvend): فەڕ، شکۆ، عەزەمەت، پایەو شەوکەت، ئەقڵ و زانست، فێڵ و دەهۆ.

اروین- ا(ئارڤین- arvîn): تاقیکردنەوە، تەجرەبە، ساوکە.

اریا، اریایی- ا(ئاریا، ئاریایی- arya, aryayî): رەگەزی ئاریایی.

اریستوکرات- فر(ئاریستوکرات- aristûkrat): خەڵکی سەر بە چینی ئەشراف، لایەنگری دەوڵەمەندو ئەشرافان، لایەنگری ئارستکراسی.

اریستوکراسی- (ئاریستوکراسی- aristukrasî): حکومەتی چینی دەوڵەمەندو ئەشراف، سەرمایەداران و بۆرژوا.

اریغ- ا(ئاریغ- arîx): نەفرەت، ساردی، کەرب و کینە لە دڵگرتن بەرانبەر بە کەسێک، رک لە زگ، رکونی، رقن، کینەکێش.

ارین، ئاریان، اریا- ا(ئارین، ئاریان، ئاریا- arîn, aryan, arya): گەورەترین و گرینگترین لقی سپی نەژادان، سپی پێستانی ئاسیاو ئەوروپا کە هندو ئەوروپاییان-ش پێدەگوترێ.

از- ا(ئاز- az): بە تەماح، چاوچنۆکی، ئێرەیی، حەسوودی.

ازاد- ص(ئازاد- azad): سەربەست، پێچەوانەی کۆیلە، ئازاد.

ازادمـــــــرد- ص(ئـازاد مـــــــەرد- azad merd): جــوامــێــر، رەســەن، خانەدان، نەجیب، نەجیمزادە.

ازادمیوه- ا(ئازادمیڤە- azad mîve): جۆرە شـیـرینییـەکـە کـە بە ناوکـە بادام و پستەو قەند یان شەکر دروستدەکرێ.

ازادوار- ص(ئازادڤـــار- azadvar): ئازادانە، سەربەستانە، رەهایانە.

ازاده- ص(ئازادە- azade): رەســـەن، خانەدان، نەجیبزادە.

ازادگی- ا.مص(ئازادەگی- azadegî): ئازادبوون، جوامێری، سەربەستی.

ازار- ا(ئـــازار- azar): ژان، ئـــێـــش، ئازار، نەخۆشی.

ازخ- ا(ئازەخ- azex): بالووکە.

ازدن- مص(ئازدەن- azden): تـەقـــەڵ لێدان.

ازردن- مـــص(ئـــازەردەن- azerden): ئازاردان، رەنجاندن، ئەشکەنجەدان.

ازرده- ا مـــف(ئـــازەردە- azerde): ئازاردیدە، رەنجاو، ئازاردراو.

ازرم- ا(ئازەرم- azerm): شـــەرم، بە مـــانای گـــەورەیی، ئابڕوو، عـــیـــزەت و حورمەت، نەرمی وبەزەییش دێت.

ازرمجو- افا(ئازەرم جوو- azermcû): بەشەرم، پاک، دادپەروەر.

ازرمـــگـــین- ص(ئـــازەرمـــگـــین- azermgîn): شەرمن، بە حەیا، سەلار.

ازغ- ا(ئازوغ- azux): لق، لقـێک کـە لە دار خورمای دەبڕنەوە.

ازفنداک- ا(ئازفەنداک- azfendak): پەلکە زێڕینە، کـۆڵـکە زێڕینە، کـەسک سوور، زەڕینەو سیمینە.

ازمـــائیـــدن- مص(ئازمـــاییـــدەن- azmayîden): جـــــــــەڕبـانـدن، تاقیکردنەوە، ساوکەکردن.

ازمـــــایش- ا. مص(ئـەزمـــــایـش- azmayiş): تاقیکردنەوە، ساوکەکردن، جەڕباندن.

ازمـــایشگاه- ا(ئـازمـــــایـشگـاه- azmayişgah): شوێنی تاقیکردنەوەی زانســـتی و هونەری، تـاقــیگە، لابراتـور، ئەزموونگە.

ازمـــــایشگر- ص(ئازمـــــایشگەر- azmayîşger): تاقـیکردنەوەکـار، ئەو کەسەی کاری تاقیکردنەوە ئەنجام دەدات، ئەزموونکار، ساوکەکار.

ازمند- ص فا(ئازمەند- azmend): بە تەماح، چاوچنۆک، حەسود، تەماحکار

ازمـــــودن- مـص م(ئـازمـــــــوودەن- azmüden): جـــــــــەڕبـانـدن، هەڵسـەنگاندنی چاکـەو خـراپەی شـتـێک، تاقیکردنەوە.

ازموده- ا مف (ئازمـوودە- azmûde): جەڕبێنراو، تاقیکراوە، ساوکەکراوە.

أزمـــــون- ا(ئازمــــــوون- azmûn): ئەزموون، تەجرەبە، تاقیکردنەوە.

ازمونه- ا(ئازموونە- azmûne): لولەی تاقیکردنەوە، بۆری تاقیکردنەوە.

ازنگ- ا(ئازەنگ- azeng): ئەو چرچ و لۆچەی لە ئەنجامی پیـری یان تورەییـدا، لە دەم و چاوو تەوێڵ پەیدا دەبن.

ازور- ص(ئازڤـەر- azver): حـەسـوود، بەغیل.

ازوغه- ا(ئازوغـە- azûxe): ئازووقـە، ئازووخە، بژێوی پێویست لە ماڵدا.

ازیر- ا(ئازیر- azir): ئازار، رەنج.
ازیغ- ا(ئازیغ- azîx):
بڕوانە: **اریغ**- (ئاریغ- arîx):
اژان- ا(ئاژان- ajan): نوێنەر، پاسەوان
اژانس- ا(ئاژانس- ajans): وەکالە، هەواڵگری، هەواڵگوزاری.
اژدن- ا(ئاژدەن- ajden):
بڕوانە: **اجیدن**- (ئاجیدەن- acîden):
اژند- ا(ئاژەند- ajend): ئەو قوڕەی لەسەر چینە دیوارێک ڕۆ دەکرێ تا چینێکی تری لەسەر ڕۆبنرێ.
اژندیدن- مص(ئاژەندیدەن- ajendîden): ڕاکێشانی قوڕی سەر بەرد یان خشت لە کاتی دیوار دروست کردنا.
اژنگ- ا(ئاژەنگ- ajeng):
بڕوانە: **اژنگ** = ئاژەنگ
اژی دهاک- ا(ئاژی دەهاک- ajî dehak): ئەژدەهاک، ناوی پاشایەکی ستەمکارو زۆردار بووە، بە مانای مارێکی سەیری سێ سەرو هەزار پێش هاتووە.
اژیر- ص(ئاژیر- ajîr): بەهۆش، ژیر، هۆشیار، زیرەک، بە ئاوەز، سڵ و زیتەڵ، گۆماو، حەوز، ئەستێل.
اژیریدن- مص(ئاژیریدەن- ajîrîden): ئاگادارکردنەوە
اژیریده- ا مف(ئاژیریدە- ajîrîde): ئاگادارکراو.
اس- ا(ئاس- as): دەسار، دەستاڕ.
اس- ا(ئاس- as): تەک خاڵ، یەکێکە لە وەرەقەکانی قومار.
اسا- ا(ئاسا- asa): پاشگرە، واتای وەک دەگەیەنێ: شێراسا،

اسا- ا(ئاسا- asa): باوێشک، باوشک
اسائیدن- مص(ئاسائیدەن- asaiden): حەسانەوە، ئیسراحەتکردن، ئارامگرتن.
اسان- ص(ئاسان- asan): سانا، هاسان، سوک، ئاسان.
اسانسور- ا فر (ئاسان سور- asan sür): بالاڕۆ، مەصعەد.
اسایشگاه- ا(ئاسایشگاه- asayîşgah): جێی حەسانەوە، شوێنێک کە نەخۆشان بە تایبەتی خەڵکی سیلداری تێدا ئاگاداری و مالیجە دەکرێ.
أسپیرین- ا(ئاسپیرین- aspîrîn): جۆرە حەبێکە بۆ دامرکاندنەوەی تاو ئازار بەکار دێت.
استات- ا(ئاسیتات- asitat): خوێی ئەسیدی ئەستیک.
استان- ا(ئاستان- astan): دەرگا، بەردەرگا، قەدەمە، دەربارو بارەگا.
استانه- ا(ئاستانە- astane): دەرگا، بەردەرگا، دەربارو بارەگا.
آستر- ا(ئاستەر- aster): ئەستەر، بەر، بەری کەوا.
استین- ا(ئاستین- astîn): قۆڵی کراس یان هەر جلێکی دی.
استیم- ا(ئاستیم- astîm): هەوکردن و ئاوسانی زام و برین، چڵک و کێم.
استینه- ا(ئاستینە- astîne): هێلکەی مریشک، هێلەو کەرگی، خایە.
اسغده- ص. مف(ئاسوغدە-asuxde): نیوەسووت، دارو چیلکەی نیوە سوتاو.
اسفالت- ا(ئاسفالت- asfalt): ئەسفەڵت، قیری قیرتاوی جادەو شەقامان.

اسم- ا فـا (ئـاسم- asim): تەنگەنەفەسی.

اسمان- ا(ئاسمان- asman): عاسمان، ئاسمان.

اسمانخراش- ا فا (ئاسمان خەراش- asman xeraş): کۆشک و تەلاری چەندین نهۆمی و زۆر بەرز کە سەری گەیببێتە هەوران، کۆشک و تەلاری سەر بە فەلەک.

اسمان دره- ا(ئاسمان دەرە- asman dere): کاکێشان، کاکەشان، کادز، چەرخ و فەلەک.

اسمان گون- ص(ئاسمان گون- asman gûn): شینباو، بەڕەنگی ئاسمان.

اسمانه- ا(ئاسمانە- asmane): سەقف، بن میچ، ئاسمانە.

اسمند- ص(ئاسمەند- asmend): سەرسام، سەرگەردان، فریوکار، درۆزن.

اسموغ- ص(ئاسموغ- asmüx): درۆو دوزمانی، فیتنەچییەتی.

اسه- ا(ئاسە- ase):تەوەر، بەردی ئاش، زەوی ئامادە بۆ کشتوکاڵ.

اسیا- ا(ئاسیا- asya): ئاش، ئاسیاو.

اسیابان- ا- ص(ئاسیابان- asyaban): ئاشەوان، لووینە.

اسیا زنه- ا(ئاسیا زەنە- asyazene): ئامێرێکە بەردی ئاشی پێ تیژ دەکەنەوە.

اسیا سنگ- ا(ئاسیا سەنگ- asya seng): بەرداش، تات و تاوێر، هەر بەردێکی گەورە لە بەرداش بچێ.

اسیب- ا(ئاسیب- asîb): ئاسیو، زیان، زەرەر، ئەزیەت، بەڵا.

اسیه- ا- ص(ئاسییە- asiye): ژنی خەمگین.

اسیستان- ا(ئاسی ستان- asîystan): یاریدەدەر، دەستبار.

اسیمه- ص(ئاسیمە- asîme): پەرێشان، سەرگەردان.

اش- ا(ئاش- aş): شۆربا، دۆکولێو، دۆخەوا، ئاش.

اش دادن- مص(ئاش دادەن- aşdaden): خۆشەکردنی پێستی حەیوانات.

اشامیدن- مص(ئاشامیدەن- aşamîden): خواردنەوە، خواردنەوەی ئاوو هەموو شلەمەنییەک.

اشامنده- ا- فا (ئاشامەندە- aşamende): ئەو کەسەی ئاو یان ساردی دەخواتەوە.

اشپزخانه- ا- م(ئاشپەزخانە- aşpezxane): جێگەی شیولێنان، موبەق، متبەخ.

اشتی- ا- مص(ئاشتی- aştî): دۆستایەتی و تەبایی و نێوان خۆشی.

اشرمه- ا(ئاشورمە- aşurme): زین، لبادی زینی ئەسپ.

اشغال- ا(ئاشغال- aşxal): ئاخاڵ، زڕوزبڵ، خاشاڵ، پڕوپوش.

اشفتن- مص(ئاشوفتەن- aşuften): توڕەبوون، پەرێشان بوون.

اشکار- ص(ئاشکار- aşkar): ئاشکرا، دیار، خویا، بەرچاو.

اشکوب- ا(ئاشکووب- aşkûb): میچ،

سەقف، ئاسمانە.
اشکوخیدن- مص- ل(ئاشکوخیدەن- aşküxîden): نوچدان، خزان، سەرسمدان، رەت بردن.
اشکوخیده- ا- مف(ئاشکوخیدە- aşküxîde): خزاو، رەت بردوو.
اشگر- ص(ئاشگەر- aşger): پێستە خۆشکەر، دەباغچی.
اشمال- افا- ص(ئاشمال- aşmal): مەرایی کردن، پانکەرەوە.
اشناب- ص- فا(ئاشناب- aşinab): مەلەوان، ئاوباز.
اشناگر- ص- فا(ئاشیناگەر- aşinager): مەلەوان.
اشناور- ص- مر(ئاشیناڤەر- aşinaver): مەلەوان.
اشناه- ا(ئاشیناه- aşinah): مەلەوان.
اشوال- ا(ئاشڤال- aşval): پارەی سەر مێزی قومار.
اشوب- امص(ئاشووب- aşûb): فیتنە، ئاژاوە، پشێوی، ئاشووب.
اشوبگر- ص فا(ئاشووبگەر- aşûbger): فیتنەچی، ئاژاوەچی، ئاژاوەگێڕ، سەرە سۆدرە، مایەفیتنە، کەتنگێڕ.
اشوبناک- ص- م(ئاشووب ناک- aşûb nak): بە ئاژاوە، پڕ ئاژاوە، ئاشووبناک.
اشوردن- مص- م(ئاشوور دەن- aşûrden): تێکدان، شێواندن.
اشورنده- ا- فا(ئاشوورەندە- aşûrende): مایە فیتنە، تێکدەر، گێرە شێوێن.
اشوغ- ص(ئاشوغ- aşûx): غەوارە، بێگانە، گومناو، نەناسراو.
اشیان، اشیانه- ا(ئاشیان، ئاشیانە- aşyan, aşyane): هێلین، لانەی مەلان، ماڵ و خانوو.
اشیهه- ا(ئاشیهە- aşîhe): حیلەی ئەسپ.
اصال- ع- ا(ئاسال- asal): بوڵێڵە، زەردەپەڕ، خۆر لەزەردە.
اغار- ا(ئاغار- axar): نم وشێ، رتووبەت، تەڕ.
اغاردن، اغاریدن- مص- م(ئاغاردەن، ئاغاریدەن- axarden, axarîden): تەڕکردن.
اغاز- ا(ئاغاز- axaz): هەوەڵ، سەرەتا، دەستپێک.
اغازگر- ص- فا(ئاغازگەر- axazger): دەستپێکەر، لە بواری جریدبازی ئەسپدا بەو کەسە دەگوترێ کە فەرمانی حەرەکەت بە ئەسپ سواران دەدات.
اغازه، اغاره- ا(ئاغازە، ئاغارە- axaze, axare): پەرگەما، بنەما.
اغازیان- ا(ئاغازیان- axazyan): گیانداری یەک خانەیی کە تەنیا بە میکروسکۆب دەبینرێ.
اغازیدن- مص- م(ئاغازیدەن- axazîden): دەست پێکردن.
اغازنده- ا- فا(ئاغازەندە- axazende): دەستپێکەر.
اغازیده- ا- مف(ئاغازیدە- axazîde): دەستپێکراو.

اغــالیــدن- مص- م(ئاغــالیــدەن- axalîden): دنەدان بۆ شەڕ،

اغـر- ا(ئاغـەر- axer): خڕ، شـیـوەڵە، رووباری وشک، وشکە چەم.

اغـره- ا(ئاغـیـرە- axire): نەخـۆشی پێست، ئەگزیما.

اغــستن- مص- م(ئاغــەســتــەن- axesten): ئاخنین، ماخەنای، پڕکردن، پرکردنی شتێک بەزۆر، تەپاندن.

اغــشتن- مص- م(ئاغــەشــتــەن- axeşten): تەڕکردن.

اغل- ا(ئاغـەل- axel): ئاغـەڵ، جـێی داکـردنی مـەڕو بزن لە کـاتی سـەرمـادا، گەوڕ، پشتیر.

اغـنـدن- مـص- م(ئـاغـــــــەنـدەن- axenden): گوڵۆڵە پەمووی ئامادەکراو بۆ رستن.

اغـوز، اغـز- ا(ئاغـوز- axuz): ژەک، فرچک، هەوەڵ شیر.

اغـوش- ا(ئاغـوش- axuş): هەمـێـز، ئامێز، باوەش، باوش، کۆش.

اغـوشـیـدن- مص- م(ئاغـوشـیـدەن- axuşîden): یەکـتـر لەباوەش گـرتن، پەشتان.

اف- ا(ئاف- af): خـــۆر، هەتاو، رۆژ، رۆجیار.

افــات- ع- ا(ئافــات- afat): ئازار، زیان، بەڵا، مسیبەت.

افاق- ع- ا(ئافاغ- afax): ئاسۆ.

افت- ع- ا(ئافــەت- afet): بڕوانە: **افات**، **ئافات**، (afat)

افـتـاب- ا(ئافـتـاب- aftab): هەتاو، خۆرەتاو.

افتـاب پرست- ا- فـا(ئافـتـاب پەرەست- aftabperest): خـۆرپـەرست، خـۆرەتاو پەرس.

افــتــابرو- ص- م(ئافــتــاب روو- aftabrû): روو وەک هەتـاو، جـــوان، شۆخ.

افتاب زرد، افتاب زردی- ا- م(ئافتاب زەرد ,ئـافـــتـــاب زەردی- aftabzerd,aftabzerdî): زەردەپەڕ، خـۆر لە زەردەی ئێـواریێ، خـۆر لە زەردە.

افتـاب گردان- ا- م(ئافتـاب گـەردان- aftab gerda): گوڵەبەڕۆژە، شەبەنگە بەڕۆژ.

افــتــابه- ا(ئافــتــابە- aftabe): مەسینە.

افـرازه- ا(ئافـرازە- afraze): شـولەی ئاگر، بڵێسە.

افــــرینـگـان- ا- م(ئافــــەرینـگـان- aferîngan): هەندێ لە نوێـژەکــــانی خـوردە ئاوێـسـتـایە کـە زەردەشـتـیـیـەکـان هەندێ جار دەیخوێنن.

افروزه- ا(ئافرووزە- afrûze): پلێـتەی چرا.

افروشه- ا(ئافـرووشە- afrûşe): جۆرە حــەڵوایەکـــە بە ئاردو رۆن و هەنگوین دروست دەکرێ.

افره- ا(ئافرە- afre): سزای خراپی.

افـریدگـار- ص- فـا(ئافـەریدگـار- aferîdgar): خوا، یەکێکە لە نێوەکانی یەزدان.

افــــریدن- مـص- م(ئـافــــەریـدەن- aferîden): خـولـقـاندن، دروسـتـکـردن، ئەفراندن.

افـــرینش- ا- مص(ئـافـــەرینش- aferînş): دروستکردن.
افــریننده- ا- فـــا (ئـافـــەرینەندە- aferînende): خوا، خالق، یەزدان.
افـریده- ا- م(ئافـەریدە- aferîde): خوڵقێنراو.
افـرین خـانه- ا- م(ئافــەرین خـانە- aferînxane): شــوێنی نوێژکـــردن، پەرستگە.
افـگانـه- ا-م(ئـافـگـانـە- afgane): منداڵی نە بەکـــام، منداڵێک کـــە بە مردویەتی لەباربچێ، منداڵی لەبارچوو.
افل- ع- ا- فا(ئافیل- afil): ئاوابوو، کەوتنە نەدیوی، خۆرئاوابوون، پێوارابوون، نەپەنی.
افند- ا(ئافــەند- afend): جــەنگ، دژمنایەتی.
افنداک- ا(ئافەنداک- afendak): بڕوانە: **ازفنداک** (ئازفــەنداک- azfen-dak):
افـندیدن- مـص- ل(ئـافـــــەن دیـدەن- afendîden): شـەڕکـردن، دژمنایەتی کردن.
اق- ص(ئاغ- ax): سـپی، چەرمـــوو، چەرمە.
اقــا- تر- ا(ئاغـــا- axa): ســەردار، گەورە، وشەی ڕێزلێنانە بۆ پیاوی گەورە.
اق صـــقـــال- ا- م(ئاغ ســەغـــال- axsexxal): سەرگـەورە، ردێن سـپی، ریشچەرمووو.
اق سنقــــر- ا- م(ئاغ ســـونغـــور- axsunxur): بازی سپی.
اقـشـام- تر- ا(ئاغـشـام- axşam): ئێـــوارە، ئەو شــەیپــورەی ئێـــواران لە سەربازخانەدا لێدەدرێ.
اكادمی- ا(ئاكادیمی- akadîmî): نێوی سەوزەزارێک بووە لە ئەسینا کە ئەفلاتون دەرسی لەوێدا گوتووەتەوە، ئێستا بە کۆڕی سەرئامەدانی زانست و هونەر دەگوترێ کە بۆ لێکۆڵینەوەی مـەسـەلە زانسـتی و ئەدەبییەکان دابنرێ، کۆڕی زانیاری.
اکـادمـیـست- ا- فـا (ئاکـادمـیـست- akadimîst): بەڕێوەبەری زانســتگە، شاگردی زانستگە.
اکـادمـیـسین- ا(ئاکـادمـیـسین- aka-dimîsin): ئەندامی ئەکادیمیا.
اكاژو- ا(ئاكاژو- akajü): درەختـێکە لە درەختـە جـەنگەڵییـەکانی ئەمـریکا بۆ دروسـتکردنی شـتی دارینی بەنرخ و گـران بەها بەکار دەهێنرێ.
اکـالـیـفـا- ا(ئاکـالـیـفـا- akalîfa): گـوڵێکە لە ئاران و گـەرمـەسێـران دەڕوێ، پەڕەکـەی درشت و هێلکەیی و نوک تێـژە، تەختـەکەی سورێکی ئاچوخە، خاڵی وردی تۆخی تێدایە.
اكام- ا- ع(ئاكام- akam): گردۆلکە.
اکب- ا(ئاکوب- akub): گوپ، دەوراو دەوری ناو دەم.
اکتر- ا- فر(ئاکتەر- akter): ئەکتەر.
اکـتـریس- ا(ئاکـتـەریس- akterîs): ئەکتەری ژن.
اکـتـیــو- ص(ئاکـتـیـڤ- aktîv): کـــارا، چالاک، کـــاریگەر، چەلەنگ، کارانگاز.
اکتیویته- ا(ئاکتیڤیتە- aktîvîte): چالاکی، پرکاری، کارانگازی.

اکروبات- ا(ئاکروبات- akrübat): پاڵەوان، ئەو وەرزشکارەی کاری قورسی وەک پەتبازی، ژیمناستیک و قورس هەڵگرتن ئەنجام دەدات.
اکروباسی- ا(ئاکروباسی- akrübasî): کاری قورسی وەرزشی وەک پەتبازی و ژیمناسیتک.
اکستن، اگستن- مص- م(ئاکوستەن- akusten): توند بەستن، شەتەکدان.
اکسته- ا- مف(ئاکوستە- akuste): بەستراو، شەتەکدراو.
اکندن- مص- م(ئاکەندەن- akenden): پڕکردن.
اکنش- ا- مص(ئاکەنیش- akeniş): کردەوەی پڕ کردن، ناواخنی لێفەو دۆشەک.
اکنده- ا- مف(ئاکەندە- akende): پڕکراو.
اکنش- ا- مص(ئاکەنیش- akeniş): بڕوانە: **اکندن**(ئاکەندەن- akenden):
اکنه- ا(ئاکەنە- akene): پڕکریاگ، ناواخن.
اکو، اگو- ا(ئاکو، ئاگو- akü, agü): کوندەپەپو، کوندە بو، بایەقوش.
اکوردئون- ا(ئاکوردیون- akurdion): ئوکوردیۆن، ئامێرێکی مۆسیقایە.
اکومولاتر- ا- فر(ئاکومولاتور- akümulatür): دەزگایەکە کە هێزی کارەبا عەمبار دەکات بۆ کاتی پێویست.
اگاه، اگه- ص(ئاگاه، ئاگە- agah, ageh): خەبەردار، هۆشیار، بەئاگا، ئاگادار.
اگاهاندن، اگاهایدن- مص- م(ئاگاهاندەن، ئاگاهانیدەن- agahanden, agahanîden): وریاکردنەوە، هۆشیارکردنەوە.
اگاهاننده- ا- فا(ئاگاهانەندە- agahanende): وریاکەرەوە.
اگاهانیده- ا- مف(ئاگاهانیدە- agahanîde): وریاکراوە.
اگاهی- ا- مص(ئاگاهی- agahî): دایەرەی ئیجرام.
اگر- ا(ئاگور- agur): خشتی سورەوەکراو، کەرپووچ، ئاجور.
اگر- ا(ئاگەر- ager): کەفەڵ، سمت و ران.
اگراندیسمان- ا(ئاگراندیسمان- agrandisman): گەورەکردن، بەرینکردن.
اگرمان- ا(ئاگیرمان- agirman): رەزامەندی.
اگشتن- مص- م(ئاگەش تەن- agaşten): تەڕکردن.
اگفت، اکفت- ا(ئاگیفت، ئاکیفت- agift, akift): ئافەت، ئازار، بەڵا، مەینەت.
اگندن- مص- م(ئاگەندەن- agenden): بڕوانە: **اکندن**(ئاکەندەن- akenden)
اگنده- ا(ئاگەندە، ئاگوندە- agende, agunde): ئاخوڕ، تەویلە، ئەستەبڵ، جێی چارەوێ.
اگنه- ا(ئاگەنە- agene): خوری یان پەمووی ناواخنی لێفەو دۆشەک.
اگنیدن- مص- م(ئاگەنیدەن- agenîden): ئاخنین، پڕکردن، تێ پەستاوتن، تەپاندن.

اگنیده- ا- مف(ئاگەنیدە- agenîde): ئاخێنراو، پڕکراو، ماخەنیا.

اگــوش- ا(ئاگــووش- agûş): بڕوانە:

اغوس/ ئاغوش- axus, axuş):

اگــوشــیــدن- مص- م(ئاگــووشــیــدەن- agüşîden):

بڕوانە: **اغوشیدن**= (ئاغوشیدەن)

اگون- ص(ئاگوون- agûn): سەرنگون، دەمەوخوار، دەمەوقلێپ، سەرنخون.

اگه- ص(ئاگەه- ageh):

بڕوانە: **اگاه**/ ئاگاه- agah)

اگهی- ا(ئاگەهی- agehî): بەیاننامە، خەبەر، هەواڵ، سالوخ.

اگــشــیــدن- مص(ئاگــیــشــیــدەن- agîşîden): هەڵواسین.

ال- ص(ئال- al): ئاڵ، سووری کەم ڕەنگ، جنۆکەی زەیستان کوژ، ئاڵ بوونەوەی ددان لە ئەنجامی خواردنی شتی ترش، نەهەنگ و ماسی گەورە، مۆری ڕەنگ سووری سەر کاغەزو نووسراو.

ال- ا(ئال- al): بنەماڵە، خانەدان، ماڵبات.

ال رسـول- ا(ئالی رەسـول- aliresul): بنەماڵەی پێغەمبەر (د.خ):

الا- ص(ئالا- ala): ئاڵ، سوور، سووری کاڵ.

ئالاء- ع- ا(ئالاء- ala): نیعمەت.

الائیدن- مص(ئالائیدەن- ala’iden): تەڕکردن، لەوتاندن.

الات- ع- ا(ئالات- alat): ئامێر.

الاچق، الاچیق- ا(ئالاچغ، ئالاچیغ- alaçix, alaçîx): کەپر، سابات.

الاس- ا(ئالاس- alas): ڕەژوو، خەڵوز، زوخاڵ، ڕەژی.

الاف- ع(ئالاف- alaf): هەزاران.

الاکلنگ- ا- م(ئالاکــولــەنــگ- alakuleng): گەمەیەکی منداڵانە، حەندەرحۆپ.

الالــه- ا(ئالالــە- alale): لالــە، ڕەبەنۆک، مێلاقە، هەلاڵە.

الام- ع- ا(ئالام- alam): دەرد و ئازار.

الامد- ا(ئالامــود- alamud): مۆدو باوی ڕۆژ.

الام دلی- ا(ئالام دلی- alamdilî): درەختێکە کە لە دارستانەکانی مازندەران دەڕوێ.

الانــک- ا(ئالانــەک- alanek): خانوچکە.

الانه- ا(ئالانە- alane): هێلانە، هێلین.

الاو- ا(ئالاڤ- alav): شولەی ئاگر، هالاوی ئاگر.

الایش- ا- مص(ئالایش- alayiş): لەوتاندن، ناپاکی، فسق و فجور.

البــالــو- ا(ئالبالوو- albalû): هەڵهەلوک، بەلاڵوک، ئالوباڵو، هەڵوژە.

البوم- ا(ئالبوم- albüm): ئەلبومی وێنەو پولی هەمە جۆری پۆستە.

البومن- ا(ئالبومین- albûmin): سپێنەی هێلکە، سپوچک، چەرمێنەی هێلکە.

الت- ع- ا(ئالەت- alet): ئامێر.

الترناتیو- ا(ئالتەرناتیڤ- alternatîv): بەدیل، بریکار.

ال‌تەمغا- ا(ئال‌تەمغا- altemxa): تەمغە، مۆری سوور، مۆری سوڵتانانی مەغول کە بە مەرەکەبی سوور لە نامەو فەرمانیان دەدا.
التون- ا(ئاڵتوون- altûn): ئاڵتوون، زێڕ، تەڵا.
الر- ا(ئالەر- aler): ران، سمت و کەفەڵ.
الست- ا(ئالەست- alest): کەفەڵ، ران، سمت.
الش، الیش- ات(ئالش، ئالیش- aliş, alîş): ئاڵوێر، سەوداو مامەڵە، ئاڵش و وێرش.
ال عبا- ا- م(ئالی ئەبا- alyeba): خانەوادەی پەیامبەری ئیسلام محمد (د.خ)، عەلی، فاتمە، حەسەن، حوسێن، رۆژێک ئەم پێنجە لە ژێر یەک عەبادا دەنوون و ئیدی لەو رۆژەوە بە ئالی عەبا ناونران.
ال عمران- ا- مر(ئالی ئومران- ali umran): نەوەو تیرەی حەزرەتی موسا، ناوی سورەتێکی قورئانە.
الغونه- ا(ئال غونە- alxüne): سووراوی ژنان.
الغده- ص(ئالوغدە- aluxde): توورە.
الفتن- مص- ل(ئالوفتەن- aluften): ئاڵۆزبوون، پەرێشانی بوون.
ال کساء- ع- ا- م(ئالی کیساء- alikisa): بڕوانە: ال عبا(ئالی ئەبا- alieba):
ال گونه- ا(ئال گونە- algüne): سووراوی خۆ جوانکردنی ژنان، سووراوی گۆنە.

الوبالو- ا(ئالوبالو- alübalü): ئاڵوباڵو، بەلاڵوک، براڵو.
الودن- مص- م(ئالوودەن- alûden): لەوتاندن، تەڕکردن، پیسکردن.
الایش- ا- مص(ئالایش- alayiş): ناپاکی، لەوتاوی.
الوده دامن- ص- مر(ئالودە دامەن- alûdedamen): داوێن پیس، بەدناو، گوناهکار.
الومین- ا(ئالومین- alümîn): ئۆکسیدی ئەلەمنیۆم، لە سروشتدا بەشێوەی جۆراو جۆر پەیدا دەبێ و دەردەکەوێ وەک: لەعل و یاقووت و مرواری.
الومینیوم- ا(ئالومینیۆم- alüminyom): فافۆن، کانزایەکی سپی و سووکە، لە پلەی (٦٥٠)ی گەرمیدا دەتوێتەوەو بۆ دروستکردنی هەندێ ئامێرو تفاق و قاپ و دەفرو ئامان بەکاردێت.
الونک- ا(ئالونەک- alûnek): خانوی بچووک، هێلین، هێلانە.
الهه- ع- ا(ئالیهە- alîhe): خواوەندان، پەرستراو،
الیاژ- فر- ا(ئالیاژ- aliyaj): هاوجۆش، پێکەوە جۆشدانی دوو یان چەند کانزایەک پێکەوە لە رێگەی توانەوەوە، بۆ وێنە وەختێ مس لەگەڵ زێر تێکەڵ دەکرێ تا قایمتر بێ، بەمە دەگوترێ ئالیاژ.
الیز- ا(ئالیز- alîz): جووتەو لەقە وەشاندن، هەڵتیزگاندن.
اماتور- ا- ص(ئاماتور- amatûr): کەسێک کە لە پێناوی زەوقی خۆیدا

کارێک ئەنجام بدات، نەک لە پێناوی کاسبی و پارە وەرگرتن، واتە دوور لە پیشگەری، ناشی.
اماج- ا(ئاماج- amac): نیشانە، هەدەف، هەوجارو گاسن.
امادگا- ا(ئامادگا- amadga): ئەو دایەرە یان شوێنەی کە پێداویستییەکانی سوپای تێدا ئامادەو فەراهەم دەکرێ.
امادن- مص- م(ئامادەن- amaden): سازدان، ئامادەکردن، تەیارکردن.
امار- ا(ئامار- amar): ئامارو سەرژمێری، سەر ژماری.
امار‌دن- مص- م(ئامارده‌ن- amarden): ژماردن.
امارشناس- ا- فا(ئامارشیناس- amarşinas): پسپۆری سەرژمێری.
امارگر- ا- ص(ئامارگەر- amarger): مامووری سەرژمێری.
اماریدن- مص- م(ئاماریدەن- amarîden): بڕوانە: **امـاردن** (ئامارده‌ن- amarden):
اماس- ا(ئاماس- amas): ئاوسان، پەنەماو، ئاوسیاگ، هەڵماساو.
اماسیدن- مص- ل(ئاماسیدەن- amasîden): ئاوسان، پەنەمان، ورماسای.
امال- ع- ا(ئامال- amal): هیوا، ئاوات، ئارەزوو، خۆزیا، ئومێد.
اماه- ا(ئاماه- amah):
بڕوانە: **اماس**(ئاماس- amas):
اماهیدن- مص- ل(ئاماهیدەن- amahîden): بڕوانە: **اماسیدن**، ئاماسیدەن.

امبولانس- ا(ئامبولانس- ambûlans): ترومبێلی نەخۆشبەر، ترومبێلی فریاگوزاری.
امپر- ا(ئامپیر- ampir): یەکەی پێوانەی وزەی تەزووی کارەبا.
امپرسنج- ا(ئامپرسنج- ampirsenc): ئامێری پێوانەی رادەی تەزووی کارەبا.
امپول- ا(ئامپول- ampûl): شرینقە، دەرزی دەرمان.
اموختن- مص- م(ئاموختەن- amûxten): فێرکردن، فێربوون، هینبوون، هوکارەبوون.
امدن- مص- ل(ئامەدەن- ameden): هاتن،
اینده- ا- فا(ئاینده- ayinde): هاتوو، کەسێک لە شوێنێکەوە بێت، داهاتوو.
امر- ع- ا- فا(ئامر- amir): فەرماندەر، فەرماندە.
امرزش- ا- مص(ئاموورزیش- amurziş): بەخشین، لێبووردن.
امرزگار- ص- فا(ئاموورزگار- amurzgar): عەفوکار، یەکێکە لە سیفەتەکانی خوا، بەخشەر.
امرزیدن- مص- م(ئاموورزیدەن- amurzîden): بەخشین، عەفوکردن.
امرزیده- ا- ف(ئاموورزیدە- amurz de): بەخشراو.
امرغ- ا(ئامەرغ- amerx): میقدار، بڕ، بایەخ، سوود، بێترس، ئەمن و ئەمان.
امنه- ا(ئامەنە- amene): کۆڵەچیکلەو دار.

اموت- ا(ئامـووت- amût): هێـلانەی باڵندەی وەک بازو شەهێن و هەڵۆ.
امـوختن- مص- م(ئامـــووخـــتـــەن- am xten): فـێــربوون، فـێــركـردن، هینبوون.
امــــوزنده- ا- فـــا(ئامــــوزەنـدە- amûzende): فێركار.
اموخته- ا- مف(ئاموختە- amûxte): فێربوو، فێربییە، فێرخواز.
امــــورز-ا(ئامــــوروز- amûrûz): نەخۆشییەكی چاوە، ئاوی رەش.
اموزش- ا- مص(ئاموزش- amüziş): بڕوانە: **امـــوختن**(ئامـــوخـــتـــەن- amûxten)
امــــوزشگـاه- ا- م(ئامــــوزیشگـاە- amuzişgah): قوتابخانە، خوێندنگە، مـەكـتـەب، شـوێنی فـێـربوون و دەرزو خوێندن، فێرگە.
اموزگـار- ص(ئامـوزگار- amûzgar): فێركار، مامۆستا، بە مانای قوتابی-ش دێت.
امــــوسنی- ا- مص(ئامــــوســــینی- amûsinî): ئاوســــان، هەوكــــردن، پەنەمان.
امــه- ا(ئامــە- ame): شــوشــەی مەرەكەب، كۆڵەچیلكە.
امیب- ا(ئامیب- amîb): ئەمیبا.
امــیـختن- مص- م(ئامــیــخــتــەن- amixten): ئاوێتەكردن، تێكەڵ كردنی دوو یان چەند شتێک.
امیزش- ا- مص(ئامیزیش- amîziş): كــاری تێكەڵ كــردن، هاونشـــینی، دۆســـــتـــــایەتی و تـێـكـەڵ بـوون و هاتووچۆكردن، جووت بوون.
امیزه- ص(ئامیزە- amîze): ئاوێتە.
امـیـرال- ا(ئامـیـرال- amîral): دەریا سالار، میرالا، فەرماندەی كەشتی و هێزی دەریایی.
امــیــزگــار- ص- فــا(ئامــیــزگــار- amîzgar): كـەسـێک كـە زۆر لەگـەڵ خەڵكیدا تێكەڵ دەبێت.
امــیـــزه- ص(ئامــیـــزە- amîze): بڕوانە: **امیختن**- ئامیختەن،
امــیــزەمــو- ص- مــر(ئامــیــزە مــوو- amîzemû): موی رەش و سپی، پیاوی ردێن ماش و برنج.
امـــــیـغ- ا(ئامـــــیـغ- amîx): بڕوانە: **امــیــختن** (ئامــیــخــتــەن- amîxten):
امین- ع(ئامین- amîn): خوایە قـبـوڵی بكەی.
ان- ضمیر(ئان- an): ئەوە.
ان- ع- ا(ئان- an): كـات، وەخت، ئانو سات، گاڤ.
اناتومی- ا(ئاناتـومی- anatümî): شیكار، تەشریح.
انــارشــی- ا(ئــانــارشــی- anarşî): ئاژاوە، بێـــسـەروبەری، پاشــاگـەردانی، بشێوی.
انارشـــیـــست- ص(ئانارشـــیـــست- anarşîst): ئاژاوەچی.
انارشــــیـــــسم- ا(ئانارشــــیـــــسم- anarşîzim): ئاژاوەگەری.
اناف- ع-ا(ئاناف- anaf): كــــەپوو، لووت، دفن، بێڤل.

انـانــاس- ا(ئــانــانــاس- ananas): درەختـێکی بچـوکە لە ئەمریکاو هەندێ وڵاتانی ئەوروپا دەڕوێ، میـوەیەکی درشت و بەلەزەت دەگــرێ کــە هەم مــرەباو هەم ترشیاتی لێ دروست دەکرێ.

انتراسیت- ا(ئانتـراسیت- antrasît): جۆرە رەژوویەکی بەردی رەشە.

انتراکت- ا- فـر(ئانتراکت- antrakt): ماوەی نێوان دوو پەردەی شانۆنامەیەک بۆ پشــووی بینەران، مـاوەی نێـوان دوو پارچە مۆسیقا بە مەبەستی ئیسراحەت کردن.

انتـــروپـولوژی- ا(ئانتـــروپـۆلۆژی- antrüpolojî): مەردم ناسی، مـێژووی سروشتی ئادەمیزاد.

انتن- ا- فـر(ئانتین- antîn): ئەنتـێن، بورج و ریک.

انتی توکـــسین- ا(ئانـتی توکـــسین- antî tüksîn): دژی ژەهر، مـاددەیەکە، کــە خـڕۆکــەی سـپی دژ بەو مـیکرۆبانەی دەچنە خوێنەوە، بەرهەم دێنێ.

انتــــیک- ص(ئانتـــــیک- antîk): عــەنتــیکە، کـۆن، دێرینە، هەر شـتـێکی مێژوویی و کۆن و کەم وێنە، نایاب.

اندون- ق(ئاندون- andün): ئەوێندەر، ئەوسا، ئەو زەمانە.

ایدون- ق(ئایدون- aydun): ئێـسـتـا، ئێرە، ئەم زەمانە.

انژین- ا- فر(ئانژین- anjîn): ئاوسانی گەروو، ملەخڕە، لەوزەتێن.

انسکلوپیـــدی- ا(ئانسکلوپیـــدی- ansklüpîdî): کـتـێـبـێک کـە هەمـوو وشـەو زاراوە زانسـتی و ئەدەبییــەکـانی زمــانێکی بەپێی ریزی پیــتی ئەلف و با تێدا تۆمارکرابێ.

انـکــارت- ا(ئــانــکــارت- ankart): لە یاری وەرەقـــەدا بەو مـــانایە دێ کـــە هەردوو لایەنی یارییــەکــە بەرانبــەر بن و کەس براوە نەبێ، لە فارسیدا بە مانای بێ پارەو لات دێ.

انگلوفـــــوب- ا- ص(ئانگلوفـــــوب- anglüfüb): دژمنی ئینگلیز.

انگولوفــــیل- ا- ص(ئانگلوفــــیل- ang l fil): ئـیـنـگـلـیـــــــز دۆست، لایەنگری ئینگلیز.

انمی- ا(ئانەمی- anemî): نەخــۆشی کەم خوێنی.

انوفل- ا(ئانوفل- anüfil): پێــشـکەی مەلاریا، مێشوولەی لەرزوتا.

انە- ا- ص(ئانە- ane): دراوێکی باوی هندوستانە، دەکاتە روپییەک، عانە.

انی- ا(ئانی- anî): ئێـســتــەرەم، هەر ئێـسـتـا، بێـدرەنگ، کـاتی، هەنووکەیی، ئیرەنگەیی.

او- ا(ئاڤ- av): ئاو، ئاڤ.

اوا- ا(ئاڤــــا- ava): ئاواز، بـانگ، ئاهەنگ.

اواخ- ا(ئاڤاخ- avax): ئاخ، ئۆف.

اوار- ا- ص(ئاڤـــــار- avar): دارو پەردوو، ئاوارە.

اوارچە، اورچە- ا(ئاڤــارچە، ئاڤــەرچە- avarçe, averçe): دەفـتـەری حەساو، دەفتەری دەرامەت و مەسرەف.

اوارە- ص(ئاڤــارە- avare): بێ مـاڵ، دەربــەدەر، دوورە وڵات، تــەرە، هــەڵــوەدا، مشەخت، بێیانە، ئاوارە.

اواریه- ا(ئاڤـاریه- avarye): خـراو، ون، گوم، خەسارەومەند، خەساربوو.
اواز- ا(ئاڤـاز- avaz): بانگ، دەنگ، نەغمە، نەوا.
اوانس- ا(ئاڤانس- avans): پێشەکی، کۆمەک، بێعانە.
اوخ- ا(ئاڤەخ- avex): ئاخ و ئۆف.
اور- ق(ئاڤـەر- aver): باوەڕ، راست و دروست، بێگومان.
اوری- ا- ص(ئـاڤـــــــەری- averî): بە باوەڕ، خاوەن یەقین.
اورتا، اورت- ا(ئاڤـــورتا، ئاڤـــورت- avurta, avurt): شادەماری خوێنبەر.
اورد- ا(ئاڤـــەرد- averd): جـــەنگ، شەڕ، هێرش و پەلامار، هەڵمەت.
اوردخواه، اوردجو- ا- ص(ئاڤـەردخاه- **ئاڤـەردجـو**- averdxah, averdcu): شەڕکەر، جەنگاوەر.
اوردگـاه، اوردگـه- ا(ئۆردگـاه- ئۆردگـە- ordgah, ordgeh): شەڕگە، مەیدانی شەڕ.
اوردن- مـص- م(ئـاڤـــــــــــەردەن- averden): هێنان.
اورنده- ا- فـــــا(ئـاڤـــــــەرەنـدە- averende): هێنەر.
اورده- ا- مف(ئاڤـــەردە- averde): هێنراو.
اورک- ا(ئـــــــــــاورەک- awrek): گوریسێک کە لە لقی درەختەوە یان شتی ترەوە هەڵواسن و لەسەری دابنیشن و پێچ بخۆن.
اورنـــد- ا(ئـــاورەنـــد- awrend): روباری دجلە.

اوریـدن- مـص- م(ئـاڤـــــــــەریـدەن- averîden): بڕوانە: **اوردن** = ئاڤەردەن.
اوریل- ا(ئاڤـــریل- avrîl): مـــانگی چوارەمی ساڵی فەڕەنگی، نیسان.
اوکات- ا(ئاڤکات- avkat): ئەوقات، پارێزەر، وەکیل، محامی.
اوند، اونگ- ا(ئاڤـــەند، ئـاڤـــەنـگ- avend, aveng): ئەو پـەتەیـە کــــە هێشـووە ترێ و میوەی تری بەبن میچانەوە پێهەڵدەواسن، بەندۆڵ.
اونگـان- ص- فـــــا(ئـاڤـــــەنگـان- avengan): هەڵواسراو، ور واسیا.
اوه- ا(ئاڤـــــەه- aveh): ئاخ، ئـاه و ئۆف.
اویاتور- ا(ئاڤـــیـــــاتور- avyatûr): فڕۆکەوان، ئاسمانگەڕ.
اویختن- مـص- م(ئاڤـــیـــخـــتـــەن- avîxten): هەڵواسین.
اویزان- ص- فـا(ئاڤـیـزان- avîzan): ئاوێزان، هەڵواسراو.
اویژه- ص(ئاڤـیـژە- avîje): تایبـەت، خالیسە.
اه- ا(ئـــاه- ah): ئـــاه، ئـــاخ، ئـــۆف، هەناسەی خەمباری یان شادی،
اهار- ا(ئاهـار- ahar): شـلـەیـەکـــــە لەنشاسـتە یان کەتیرە دروستی دەکەن و لە پارچەی دەدەن تا ســـفت و بریقـــەداربێ، بەمانای شلەی خواردنیش دێت.
اهـــازیـــدن- مـــص- م(ئـــاهـــازیـــدەن- ahazîden): هەڵکشـــان، هەڵکشـــانـی بالآ، هەڵزنان.
اهـــازیـــده- ا- مـــف(ئـــاهـــازیـــدە- ahazîde): هەڵکێشراو، هەڵکشاو.

اهختن- مص- م(ئاهیـــخـتـــەن- ahixten): هەڵکێشـــان، وەک هەڵکێشانی خەنجەر لە کێلان.

اهرامن، اهریمن- ا(ئاهرامــەن، ئاهریمەن- ahramen, ahrîmen): ڕێنوێنی خراوە، شەیتان، ئەهریمەن.

اهرن- ا(ئاهرەن- ahren): شەیتان، ئەهریمەن.

اهسته- ص- ق(ئاهیستە- ahiste): ئارام، هێدی، هێور، هێمن بێدەنگ، خاو، بەکاوەخۆ، هێواش.

اهک- ا(ئاهەک- ahek): قسڵ، کسڵ، گەچ.

اهمند- ص(ئاهومەند- ahumend): درۆزن، گوناهکار، عەیبدار.

اهمند- ص(ئاهمەند- ahmend): نەخۆش-ی پڕ ئاهوناڵە.

اهن- ا(ئاهەن- ahen): ئاسن.

اهن جفت- ا- م(ئاهەن جوفت- ahen cuft): گاسن.

اهن ربا- ا- فا- م(ئاهەن روبا- ahenruba): موگناتیس، ئاسنکێش.

اهنگر- ص(ئاهەنگەر- ahenger): ئاسنگەر.

اهنین- ص- فا(ئاهەنین- ahenîn): ئاسنین، توندو تۆڵ وقایم وەک ئاسن.

اهو- ا(ئاهوو- ahû): کەژاڵ، ئاسک، جەیران.

اهوبره- ا- مر(ئاهو بەرە- ahubere): بێچوە ئاسک، کارمامز.

اهوپا- ص- مر(ئاهوپا- ahüpa): خێرا، گورجرۆ، بەلەز، کەسێک وەکو ئاسک بێ لە غاردانداد.

اهو- ا(ئاهوو- ahû): عەیب، کەمایەسی، نوقستانی.

اهون- ا(ئاهون- ahûn): تونێل.

اهونبر- ا- فا- ص(ئاهون بوڕ- تونێڵ کەن): ahünbur.

اهوری- ا(ئاهوری- ahürî): خەردەل.

اهوی موشک- ا(ئاهووی موشک- ahuymuşk): ئاسکی تاتار، ئەو ئاسکانەیە کە مسک (عەتر) لە ناوکیان دەرژێ.

اهیانه- ا(ئاهیانە- ahiyane): کاسەسەر، کاژەڵە، کلۆخ.

ایات- ع- ا(ئایات- ayat): نیشانەکان.

ایبک- ا(ئایبەک- aybek): بت.

ایت، ایه- ع- ا(ئایەت، ئایە- ayat, aye): نیشانە، پیاوی گەورە، شتی سەیر، هەر یەکێک لە رستەکانی قورئان.

اية الله- ص(ئایەتوڵا- ayetulla): لەقەبی هەندێ زانای ئایینیە لە مەزەبی شیعەدا.

ایزنه- کر- ا(ئایزەنە- ayzene): زاوا، زەما، مێردی خوشک.

ایس، ائیس- ا- فا(ئایس، ئاییس- ayis, ayis): نائومێد، مایوس.

ایسه، ائسه- ا- فا(ئایسە، ئائیسە- ayîse, ayise): ژنی لە پەنجا ساڵ بەرەو ژوور، لەزگ و زا وەستاو.

ایش- ا- مص(ئاییش- ayiş): هاتن، زەوی یەک ساڵ نە ساڵێک ڕەعەمەل بهێنرێ.

ایشنه- ا(ئاییشنە- ayîşne): جاسوس، شۆفار، هەواڵ دز، زبانگیر، خەبەردز.

ایفت- ا(ئایەفت- ayeft): داوا، تکا، پێداویستی.
اینە- ا(ئایینە- ayîne): ئاوێنە، خۆدیک، نەینۆک، قودیک، گوزگی.
اییژ- ا(ئاییژ- ayîj): شەرارە، پزیسک، ئاورینگ، پریشکەی ئاگر، پزوسکە، پزوسک.
ایین- ا(ئایین- ayîn): دەستوور، رێباز، سوننەت، شەریعەت.
ایینک- ا(ئایینەک- ayinek): عەینەک، چاویلکە، بەرچاڤک، ئاوێنە.
ایینە- ا(ئایینە- ayîne): ئاوێنە، قودیک، گوزگی.

أ

ا- حر (ا- :i,e,u,’):
هەمزە یان ئەلف، پیتی یەکەمی ئەلفبای فارسییە، لە دەستووری زمانی فارسیدا جیاوازی نێوان هەمزەو ئەلف ئەمەیە کە هەمزە حەرەکە قبوڵ دەکات، ئەلف بێدەنگەو حەرەکە قبوڵ ناکات.
ائتلاف- ع- مص- م(ئیئتیلاف- i’tilaf): پێکەوە بوون.
ائمە- ع- ا(ئەئیمە- eime): کۆی ئیمام، پێشەوایان، پێش نوێژ.
اب- ا.ع- ا(ئەب- eb): باوک، باب.
اباء- ع- مص- ل(ئیبا ء- iba’): سەرپێچی کردن، نەکردنی کارێک.
ابابیل- ا.ع- ا(ئەبابیل- ebabîl): وشەیەکە کۆیە، تاکی نییە، گرووپ، دەستەو تاقمی پەراگەندە، ناوی تەیرێکە، پەڕەسێلکە، پلوزگرد.
اباحە، اباحت- ع- مص- م(ئیباهە- ئیباهەت- ibahe, ibahet): موباح کردن، ڕەواکردن، حەڵاڵکردن.
اباریق- ع- ا(ئەباریغ- ebarîx): مەسینە، ئافتاوە.
ابازیر- ا.ع- ا(ئەبازیر- abazîr): ئاڵەت و زەردە چەوەو بەهارات.
اباشە- ا(ئوباشە- ubaşe): دەستە خەڵکێک.
اباض- ع-ا(ئیباز- ibaz): پەتێکە کە دەستی حوشتری پێدەبەستن تا نەتوانێت بڕوات.
اباطیل- ا.ع- ا(ئەباتیل- ebatîl): قسەی بێهودە، بێ بنەما، نادروست.
ابالیس- ا(ئەبالیس- ebalîs): شەیتان، (کۆیە).
ابام- ا(ئەبام- ebam): قەرز، قەرت، وام، قەرد.
ابان- ا(ئەبان- eban): مانگی هەشتەمی ساڵی هەتاوی ئێرانی.
ابانە- ع- مص- م(ئیبانە- ibane): ئاشکراکردن، ڕوونکردنەوە، جیاکردنەوە،
ابتث- ا.ع- ا(ئەبتەس- ebtes): ڕیزی ئەلفبای ئێستای زمانی عەرەبی: أ، ب ت، ث....

ابتداء- ع- مص- ل- ا(ئیبتیداء- ibtida’): سەرەتای کار، دەست پێکردن، سەرەتا، دەستپێک. قەرەور.
ابتداع- ع- مص- م(ئیبتیداء- ibtida’): داهێنان، داهێنانی شتێکی تازە.
ابتذال- (ئیبتیزال- ibtizal): کۆنە کردنی شتێک، بێقەدری، نزمی.
ابتر- ع- ص(ئەبتەر- ebter): کلک بڕاو، نا تەواو، وەچاخ کوێر.
ابتسام- ع- مص- ل(ئیبتیسام- ibtisam): زەردەخەنە، بزە.
ابتعاد- ع- مص- ل(ئیبتیئاد- ibtiad): دوورکەوتنەوە، دوورخستنەوە.
ابتغاء- ع- مص- م(ئیبتیغاء- ibtixa’): ویستن، داواکردن.
ابتکار- ع- مص- ل(ئیبتیکار- ibtikar): دەست پێشکەری، داهێنانی شتێکی تازە.
ابتلاء- مص- ل(ئیبتیلاء- ibtila’): گیرۆدەبوون، دووچاربوون، توش بوون بە بەڵا.
ابتناء- ع- مص- م(ئیبتیناء- ibtina’): بیناکردن، دروستکردن، بناغەدانان.
ابتهاج- ع- مص- ل(ئیبتیهاج- ibti-hac): شادبوون، شادی، خۆشی.
ابتهال- ا- ع- مص- ل(ئیبتیهال- ibtihal): پاڕانەوە، دوعاکردن.
ابتیاع- ع- مص- ل(ئیبتیاء- ibtîya’): کڕین، سانای.
ابجد- ا.ع- ا(ئەبجەد- ebced): تەرتیب و ریزبەندیکردنی ئەلفبای عەرەبییە کە بریتییە لە: ا، ب، ج، د، ه، و، ز، ح، ط، ی، ک، ل، م، ن، س، ع، ف، ص، ق، ر، ش، ت، ث، خ، ذ، ض، ظ، غ، لە کۆی ئەم پیتانە هەشت وشەی دەستکردیان دروستکردووە بەم جۆرە دەخوێنرێنەوە: ابجد/ئەبجەد، هوز/هەوەز، حطی/ حوتی، کلمن/ کەلەمەن، سعفص/ سەعەفەس، قرشت/ قەرەشەت، ثخذ، ضظغ، هەر یەکێک لەم پیتانە ژمارەیەکی بۆ دانراوە بە نێوی حیسابی ئەبجەد، کە بەم جۆرەیە:
ا=١، ب=٢، ج=٣، د=٤، ه=٥، و=٦، ز=٧، ح=٨، ط=٩، ی=١٠، ک=٢٠، ل=٣٠، م=٤٠، ن=٥٠، س=٦٠، ع=٧٠، ف=٨٠، ص=٩٠، ق=١٠٠، ر=٢٠٠، ش=٣٠٠، ت=٤٠٠، ث=٥٠٠، خ=٦٠٠، ذ=٧٠٠، ض=٨٠٠، ظ=٩٠٠، غ=١٠٠٠.
ابحاث- ا.ع= ا(ئەبهاس- ebhas): باس، گەڕان، لێکۆڵینەوە، توێژینەوە، منەکردن.
ابخر- ع- ص(ئەبخەر- ebxer): دەم بۆگەن، کەسێک کە دەمی بۆنی ناخۆشی لێ بێ.
ابخره- ع- ا(ئەبخیرە- ebxire): بوخار، هەڵم، بۆخ.
ابد- ع- ا(ئەبەد- ebed): هەمیشە، هەتاهەتایە، بێ بڕانەوە.
ابدا- ع- ا(ئەبەدەن- ebeden): هەرگیز، قەت، بەهیچ کلۆجێ.
ابداء- ع- مص- م(ئیبداء- ibda’): دەست پێکردن، دەربڕین.
ابداع- ع-مص- م(ئیبداء- ibda’): ئەفراندن، داهێنان.

ابدال- ع- مص- م(ئیبدال- ibdal): گۆڕینی شتێک بەشتێک، گۆڕینەوە.

ابدال- ع-ص- ا(ئەبدال- ebdal): پیاوانی خوا، خەڵکی ساڵحان و چاکەکارو خێرەومەند، عەبداڵ.

ابد الاباد- ع- ا(ئەبدەل ئاباد- ebdelabad): هەرگیزاو هەرگیز، قەتاوقەت.

ابدان- ع- ا(ئەبدان- ebdan): ماڵبات، بنەماڵە، رەچەڵەک، شایستە، خانەدان.

ابدان- ع- ا(ئەبدان- ebdan): بەدەن، لەش، جەستە.

ابدی- ع- ص- ن(ئەبەدی- abedî): سەرمەدی، نەمر، هەتاهەتایی، بێ بڕانەوە.

ابدیت- ع- مص(ئەبەدییەت- ebedîyet): هەمیشەیی، قیامەت، ئاخیرەت.

ابر- ا(ئەبر- ebr): هەور، مژی، عەور.

ابراء- ع- مص- م(ئیبراء- ibra’): قەرزدانەوە، پاک کردنەوەی ویژدان، چابوونەوە لە نەخۆشی، تەبرێ کردن.

ابراج- ع- ا(ئەبراج- ebrac): بورجەکان.

ابرار- ع- ا(ئەبرار- ebrar): دڵسۆزان، چاکان، چاکەکاران.

ابراز- ع- مص- م(ئیبراز- ibraz): بەدیارخستن، ئاشکراکردن، بەرجەستەکردن.

ابرام- ع- مص- م(ئیبرام- ibram): سووربوون، مکوڕبوون لەسەر شتێک، تەنگ پێ هەڵچنین، قایم کردن، مکوم کردن.

ابره- ع-ا(ئیبرە- ibre): دەرزی، چزووی دوپشک، چزووی زەرگەتە.

ابرد- ع- ص(ئەبرەد- ebred): ساردتر، تەزی تر، سەردتەر.

ابرش- ع- ص(ئەبرەش- ebreş): ئەسپی سووری خاڵ خاڵی سپی، بەرشە.

ابرص- ع- ص(ئەبرەس- ebres): بەڵەک، کەسێک کە نەخۆشی بەڵەکی هەبێ.

ابرکاکیا- ا(ئەبەرکاکییا- eberkakîya): داوی جاڵجاڵۆکە، جۆڵاتەنە.

ابرکوهن- ا- مر(ئەبەرکوهەن- eberkuhen): ئیسفەنج.

ابرمرده- ا- مر(ئەبەری موردە- eberimurde): ئیسفەنج.

ابرنجک- ا(ئەبەرەنجەک- eberencek): هەورە تریشقە، هەورە بروسکە.

ابرو- ا(ئەبروو- ebrû): برۆ، قاش.

ابروفراخی- ا-مص(ئەبرووفەراخی- ebrûferaxî): رووخۆشی، دڵاوایی.

ابرون- ا(ئەبروون- ebrûn): گوڵی هەمیشە بەهار.

ابره- ا(ئەبرە- ebre): رووی جلک، بەرامبەر ئەستەر.

ابره- ا(ئوبرە- ubre): کارمامز، بێچوە ئاسک، وەڵەی.

ابرهام- ا(ئەبەرهام- eberham): سروشت، تەبیعەت.

ابریز- ا(ئیبریز- ibrîz): زێڕی بێ غەش، زێڕی پەتی.

ابریشم- ا(ئەبریشوم- ebrîşum): ئاوریشم، هەورێشم.

ابریق- ا(ئیبریغ- ibrîx): مەسینە، ئەم وشەیە لە ابریز/ ئاب ریز/ی فارسییەوە وەرگیراوەو عەرەبێنراوە.

ابزار- ا(ئەبزار- ebzar): ئامێر، ئالەت، ئەسباب، ئامراز، ئەوزار.

ابزار- ا(ئەبزار- ebzar): بەهارات و دەرمانی بۆن خۆش کە دەکرێتە چێشت و خواردنەوە وەک بیبەر، زەردەچەوە، دارچین و بەهارات.

ابسال- مص- ع(ئیبسال- ibsal): حەرام کردنی شتێک، گرەوکردن، بە کوشتدان.

ابستروکسیون- (ئوبستروکسیون- ubstruksîyun): مان گرتنی ژمارەیەک لە ئەندامانی پەرلەمان لە کۆبوونەوەدا، بە مەبەستی کۆسپ خستنە رێی کۆبوونەوەکە.

ابصار- ع- مص- م(ئیبسار- ibsar): دیتنی بەچاو و بەدڵ.

ابصر- ع- ص(ئەبسەر- ebser): بیناتر، چاوتیژتر، چەم تیژتەر.

ابطاء- ع(ئیبتاء- ibta’): بەتاڵکردنەوە، هەڵوەشاندنەوە.

ابطال- ع- ا(ئەبتال- ebtal): قارەمانان، دلێران.

ابطح- ع- ا(ئەبتەه- ebteh): خڕ، ئاوەڕۆی سێلاو.

ابعاد- ع- مص- م(ئیبئاد- ib’ad): دوورخستنەوە.

ابعاد- ع- ا(ئەبئاد- eb’ad): مەودا، رەهەند، دوور.

ابعد- ع- ص(ئەبعەد- ebed): دوورتر.

ابغاض- ع- مص- م(ئیبغاز- ibxaz): بوغزاندن.

ابقاء- ع- مص- م(ئیبغاء- ibxa’): هێشتنەوە، ئاستە بۆ.

ابکاء- ع- مص- م(ئیبکاء- ibka’): گریاندن.

ابکار- ع- مص- ل(ئیبکار- ibkar): زوو هەستان.

ابکار، ابکاره- ا(ئەبکار، ئەبکارە- ebkar, ebkare): کشتوکاڵ، مەزرا.

ابکم- ع- ص(ئەبکەم- ebkem): لاڵ، بێ زوان.

ابل- ا(ئیبل- ibil): وشتر، حوشتر، دەڤە.

ابلاس- ع- مص(ئیبلاس- iblas): بێ ئومێدبوون، خەمبار بوون.

ابلاغ- ع- مص- م(ئیبلاغ- iblax): گەیاندن، گەیاندنی نامە یان پەیام بە کەسێک.

ابلغ- ع- ص- ت(ئەبلەغ- eblex): رەوانتر، بەزوانتر، رەوانبێژتر.

ابلق- ع- ص(ئەبلەغ- eblex): بەڵەک، هەر شتێ دوو رەنگ بێ، بە تایبەتی رەش و سپی، ئەبڵەقی عەرەبی لە بەڵەکەوە وەرگیراوە، بازگ.

ابلک- ص(ئەبلەک- eblek): بازگ، بەڵەک.

ابلوج- ا(ئەبلوج- eblûc): نەبات، شەکر، قەند.

ابلوک- ص(ئەبلوک- eblûk): بەڵەک، دوو رەنگ، دوو روو.

ابله- ع- ص(ئەبلەه- ebleh): بێ ئەقڵ، کەودەن، گێل، حۆل، بێ ئاوەز، ئەبلە.

ابلیس- ا(ئیبلیس- iblîs): شەیتان، بێ ئومێد لە رەحمی خوا.

ابن- ع- ا(ئیبن- ibin): کوڕ، منداڵی نێرینە.

ابن اوی- ا(ئیبن ئاڤا- ibin ava): چەقەڵ، توڕی، توڕک.

ابن السبیل- ع- امر(ئیبنەسەبیل- ibnessebîl): رێبوار، موسافیری دەست بەتاڵ.

ابن الوقت- ع- ا(ئیبنول ڤەخت- ibnul vext): ئیبنی وەخت، کوڕی رۆژ، هەلپەرست، زەمانساز.

ابنە- ع- ا(ئوبنە- ubne): خەوش، کەرب، کینە، گرێی دار.

ابن عرس- ع- ا(ئیبن ئیرس- ibin ‘irs): مشکی خورما، خورما چوچان، خورما خۆرە.

ابنیە- ع- ا(ئەبنیە- ebniye): بینا، تەلاران.

ابو- ع- ا(ئەبوو- ebû): باوک، وەک (ابو جاسم): (بابی جاسم).

ابو البشر- ع- ا(ئەبول بەشەر- ebûl beşer): بریتییە لە باوکە ئادەم.

ابو الهول- ع- ا(ئەبول هەول- ebûl hewl): کۆتەڵێکی گەلەک گەورەو سەیرە کە میسرییە کۆنەکان لەبەرد دروستیان کردووەو سەری هی مرۆڤەو لەشی هی شێرە.

ابوان، ابوین- ع-ا(ئەبەڤان- ئەبەڤەین- ebevan, ebeveyn): داک و باب.

ابوت- ع- ص(ئوبوڤەت- ubûvet): باوکایەتی، تاتەیەتی.

ابو تراب- ع- ا(ئەبو توراب- ebûturab): نازناوی میری موسڵمانان (عەلی)یە.

ابوی- ع- ص(ئەبەڤی- ebevî): باوکانە.

ابە- ا- تر(ئوببە- ubbe): تایفە، عێڵ، ئەو شوێنەی تایفەیەک خێوەتی خۆیان لێ هەڵدابێ، هۆبە، ئۆبە، زۆم.

ابهی- ع- ص(ئەبها- ebeha): رۆشنتر، درەخشانتر، جوانتر، روناهیتر.

ابهام- ع- ا(ئیبهام- ibham): کەڵەموست، پەنجەکەڵە، قامکی گەورە.

ابهام- ع- مص- م(ئیبهام- ibham): پۆشراو، ئاڵۆزان.

ابهت- ع- ا- مص(ئوببەهەت- ubbehet): گەورەیی، شکۆ، هەیبەت، پایەبەرزی.

ابهل- ع- ا(ئەب هەل- ebhel): سەروی کێوی، عەرعەر، درەختێکە لە تیرەی کاژ.

ابیات- ع- ا(ئەبیات- ebyat): بەیتی شیعر، ماڵان.

ابیاری- ص- ن(ئەبیاری- ebyarî): جۆرە پارچەیەکی ناسکە، جۆرە کۆترێکە.

ابیشە- ا(ئەبیشە- ebîşe): جاسوس، راپۆرتنووس، شوفار، خەوەردز، سالوخگر.

ابیض- ع- ص(ئەبیەز- ebyez): سپی، سپی پێست، رەنگی سپی، چەرمۆ، چەرمگ.

ابین- ع- ص(ئەبیەن- ebyen): ئاشکراتر، روونتر، دیارتر.

اپرا- ا(ئۆپیرا- upîra): نمایشی بەسازو ئاواز، شانۆییەک کە ئەکتەرەکان

تیایدا تەنیا شیعرو ئاواز بخوێنن، ئۆپرا.

اپرت- ا(ئوپیریت- upirît): شیعرو ئاواز، ئۆپرای بچووکی خەندەدار.

اپرخیده- ص(ئەپەرخیده- eperxîde): ئاشکراو بێ پەردە، قسەی لەڕوو.

اپشک- ا(ئەپشەک- epşek): شەونم، خوناڤ، ئاونگ، شەڤنم.

اپگانه- ا(ئەپگانە- epgane): منداڵێک کە بە مردوویەتی لەبار بچێ، منداڵی نەبەکام.

اپل- ا(ئەپل- epl): شان، پیل.

اپیدمی- ا(ئەپیدمی- epîdmî): نەخۆشی گشتی.

اپیون- ا(ئەپیوون- epyûn): تلیاک، شیلەی خەشخاش، ئەفیون.

اتات- ا(ئەتات- etat): باب، باوک، تاتە.

اتابک- ص- مر(ئەتابەک- etabek): باوە گەورە، پەروەردەکاری منداڵ، بەتایبەتی پەروەردکاری شازادان.

اتان- ع- ا(ئەتان- etan): ماکەر، دێڵەکەر، ماهەر.

اتباع- ع- مص- م(ئیتباء- itba’): هێنانی وشەیەک بە دووی وشەیەکی دیدا کە هی دووەم هاوکێش و لەوەی پێش خۆی بچێت.

اتباع- ع- ا(ئەتباء- etba’): موریدان، پێڕەوان.

اتباع- ع- مص- م(ئیتیباء- ittîba’): پەیڕەوی کردن.

اتحاد- ع- مص- ل(ئیتیهاد-ittîhad): یەکبوون، یەکێتی.

اتحاف- ع- مص- م(ئیتهاف- ithaf): دیاری بەخشین، دیاری ناردن.

اتخاذ- ع- مص- م(ئیتیخاز- ittîxaz): گرتن.

اتراق- اوتراق- تر- ا(ئیتوراغ ئوتوراغ- iturax,‘uturax): لادانی موسافیر لە شوێنێک.

اترج- ع- ا(ئوتروج- utruc): ترنج.

اتساع- ع- مص- ل(ئیستا ء- ittisa’): بەرینی.

اتصاف- ع- مص- ل(ئیتیساف- ittîsah): وەسف کراو، سیفەت گرتن.

اتصال- ع- مص- ل(ئیتیسال- ittîsal): پەیوەندی کردن.

اتعاب- ع- مص(ئیتعاب- it’ab): ماندووکردن، زەحمەت دان.

اتعاظ- ع- مص(ئیتیئاز- ittî’az): پەند وەرگرتن.

اتعب- ع- ص(ئەتئەب- eteb): قورستر، ماندووکەرتر.

اتفاق- ع- مص- ل(ئیتیفاغ- ittîfax): هاوکاری، هاوپەیمان.

اتقی- ع- ص(ئەتغا- etxa): بە تەقواتر، خواناستر.

اتقاء- ع- مص- ل(ئیتتغاء- ittîxa’): پارێزگاری، پارێزکرن، خۆ دوورخستنەوە.

اتقیاء- ع- ا(ئەتقیاء- etxîya’): تەقواکاران.

اتکاء- ع- مص- ل(ئیتیکا- ittîka’): پشت پێوەدان، پشت بەستن.

اتلاف- ع- مص- م(ئیتلاف- itlaf): فەوتاندن، نابوتکردن، نەهێشتن.

اتلال- ع- ا(ئەتلال-etlal): گردۆڵکان.

اتم- ا(ئـەتـوم- etum): زەڕە، ئـەتـۆم، گەردیلە.
اتمام- ع- مص- م(ئیـتـمام- itmam): تەواوکردن، بە ئەنجام گەیاندن، لاپکردن.
اتنوگـــرافی- ا(ئیــــتنۆگـــرافی- itnugrafî): نەژادناسی.
اتو- ا(ئوتو- utû): ئوتوو.
اتوبوس- ا(ئوتوبوس- utûbûs): پاس.
اتوبیـــوگـــرافی- (ئوتوبیـــوگـــرافی- utûbiografî): ژیننامـەیەک کـە ئەو کەسە خۆی بۆ خۆی بنووسێتەوە، ژیننامە.
اتوکـار- ا- مـر(ئۆتۆکـار- otokar): ئۆتۆمـبیلی گەورەی تایبەت بە موسافـیرو گەشت و گەڕان.
اوتومـــاتیـک- ص(ئوتـومـــاتیـک- utümatîk): دەزگایەک کە خۆبەخۆ کار بکات، ئۆتۆماتیک، خۆگێڕ.
اتومـبـیل- ا(ئوتومـبـیل- utümbîl): ترومبێل، تەمەبێل.
اتهـام- ع- مص-م(ئیــتــتـیــهـام- ittîham): بەدناوبـوون، نێــــوزڕاندن، تاوانبارکردن.
اثاث- ع- ا(ئەســاس- esas): کــالاّو کەلوپەلی نێومالّ.
اثبات- ع- مص- م(ئیسبات- isbat): سەلماندن، چەسپاندن، جێگیرکردن.
اثـر- ع- ا(ئـەســــــــــەر- eser): شـوێنەوار، نیـشـانە، جێ پێ، ئاسـەوار، مەنەر.
اثقـال- ع- ا(ئەسـغـال- esxal): بار، باری گران.
اثم- ع- ا(ئیسم- ism): گوناح، تاوان.
اثمـــاء- ع- ا- فــا(ئوســـەمـــاء- usema’): تاوانباران.
اثمان- ع- ا- ص(ئەسمان- esman): نرخ، بەها.
اثمــه- ع- ا(ئەســـەمـــە- eseme): تاوانباران.
اثمــد- ع- ا(ئوس مـــود- usmud): بەردی کل، ئەو بەردەی کـە سـورمـەی لێ دروست دەکرێ.
اثـنــاء- ع- ا(ئـەســنــاء- esna’): لە نێوان، لە کات.
اثنا عـشـر- ع- ا- م(ئیـسنائەشـەر- isna eşer): دوانزە گرێ، دوانزە.
اثنا عشری، اثنا عشریه- ص- ن(ئیسنا ئەشـــــەری، ئیــــسنا ئەشـــــەریـە- isna eşerî): شیعەی دوانزە ئیمامی.
اثنان- ع- ا(ئیــــــسنان- isnan): دووان، دوو.
اثواب- ع- ا(ئەســــقـــاب- esvab): جلک و بەرگ.
اثیـر-ا(ئەسـیـر- esîr): چاک، بەرز، هەلّبژاردە، هەوا.
اثیم- ع- ص(ئەســــــــیم- esîm): گوناحکار، تاوانبار.
اجـــابت- ع- مص- م(ئیــجـــابەت- icabet): وەلاّمــــدانـەوە، بە دەنـگەوە هاتن، قبولّکردن، بەرسڤ.
اجاره- ع- مص- م(ئیـجارە- icare): کرێ، بەکرێدان.
اجــاردار- فــا- ص- مــر(ئیــجــارەدار- icaredar): ئەو کەسەی مولّک و خانوو بە کرێیان دەدات.
اجــازه، اجــازت- ع- مص- م(ئیـجـازە- icaze): مۆلّەت، ڕێدان، ئیجازەدان.

اجـاص- ع- ا(ئیـجـاس- iccas): هەڵوژە.

اجاق- تر- ا(ئوجاغ- ucax): ئاگردان، کوانوو، بنەماڵە، پیرو شێخ و مورشید، وەچاغ.

اجامر- ع- ا(ئەجامیر- ecamir): دەستەیەک خەڵکی ئاژاوەچی و بەڕەڵڵاو سەرسەری لات و لوت، لۆتی، گەجەر و گوجەر.

اجـانب- ع- ص(ئەجانب- ecanib): بێگانە، غەوارە.

اجبار- ع- مص- م(ئیبجار- icbar): ناچارکردن.

اجتذاب- ع- مص- م(ئیجتیزاب- ictîzab): راکێشان بەلای خۆدا.

اجتماع- ع-مص- ل(ئیجتماء- ictîma'): کۆبوونەوە، خڕبوونەوە.

اجتناء- ع- مص- ل(ئیجتیناء- ictina'): میوە چنین، کردنەوەی میوە لە درەخت.

اجتهاد- ع- مص- ل(ئیجتیهاد- ictîhad): کۆشش، هەڵهێنجانی مەسەلە شەرعیەکان لە قورئان و فەرموودەکانەوە، ئیجتیهاد.

اجتیاز- ع- مص-ل(ئیجتیاز- ictîyaz): رەت بوون، تێپەڕبوون.

اجحاف- ع- مص- م(ئیجهاف- ichaf): نەهەقی کردن، زوڵم کردن، زێدەگاڤی.

اجداد- ع- ا(ئەجداد- ecdad): ئەژداد، باووباپیران، باڤ و کال.

اجدع- ع- ص(ئەجدەء- ecde'): کەپوو بریاگ.

اجر- ع- ا(ئەجر- ecr): کرێ، پاداشت، سەواب.

اجراء- ع-مص- م(ئیجراء- icra'): رەوان کردن، دەرکردن، جێبەجێ کردن، راپەڕاندن.

اجـرام- ع- ا(ئەجرام- ecram): ستێران، هەسارەکان.

اجره، اجرت- ع- ا(ئوجره، ئوجرەت- ucret, ucre): کرێ، حەق دەست.

اجـزاء-ع- ا(ئەجزاء- ecza'): پارچەکان، پاژ.

اجسام- ع- ا(ئەجسام- ecsam): تەن، لەش، جەستە.

اجفان- ع- ا(ئەجفان- ecfan): پێڵو.

اجل- ع- ا(ئەجەل- ecel): گەورەتر، پایە بەرزتر.

اجـلاء- ع- مص(ئیجلاء- icla'): دوورکەوتنەوە لە وڵات، وڵات بەجێهێشتن، دوور کەوتنەوە لە کەس و کار.

اجلاس- ع- مص- م(ئیجلاس- iclas): پێکڤە رۆنیشتن بە مەبەستی گفتوگۆ یان راوێژو تەکبیرو کۆبوونەوە.

اجلاف- ع- ا(ئەجلاف- eclaf): ناکەس بەچە، خوێڕی، بەڕەڵڵا، ناجسن، هەرچی و پەرچی.

اجلال- ع- مص- ل(ئیجلال- iclal): رێزلێنان، گەورەکردن، ویقارو گەورەیی.

اجماع- ع- مص- ل(ئیجماع- icma'): رێکەوتن، رێککەوتن و هاوئاهەنگی جەماعەتێک لەسەر کارێک.

اجمال- ع- مص- م(ئیجمال- icmal): کورتەو پوختەی مەبەست،

خۆلاسەی کەلام.
اجمه- ع- ا(ئەجەمە- eceme): بێشە، جەنگەڵ، قامیشەڵان، چڕە دارستان.
اجمل- ع- ص(ئەجمەل- ecmel): قۆزتر، جوانتر، باشتر.
اجنه- ع- ا(ئەجینەنە- ecinne): پز، پیزە، جەنین، ئاوڵەمە.
اجواد- ع- ا(ئەجڤاد- ecvad): سەخاوەتمەندان، دلاوایان، دەسبلاوان.
اجوبه- ع- ص(ئەجڤیبە- ecvîbe): وەلامان، بەرسڤێن.
اجوف- ع- ص(ئەجڤەف ecvef): بۆش، نێو بەتاڵ، هولۆڵ.
اجهار- ع- ص(ئیجهار- ichar): ئاشکراکردن.
اجیر- ع- ص(ئەجیر- ecîr): کرێکار، کرێگرتە، کەسێک کە بە کرێ کار بۆ کەسێکی دی بکات..
احاطه- ع- مص- م(ئیهاتە- ihate): دەورگرتن، شارەزایی لە کاریکدا.
احاله- ع- مص- م(ئیهالە- ihale): هەواڵەکردن، سپاردنی کارێک بە کەسێک.
احباء، احباب- ع- مص- م(ئەهیببا ء، ئەهباب- ehibba’,ehbab): دۆستان و خۆشەویستان.
احبار- ع- ا(ئەهبار- ehbar): دانایان، زانایان، زاناو پێشەوایانی ئایینی جوولەکەکان.
احتباس- ع- مص(ئیهتیباس- ihtibas): حەپس بوون، گیرخواردن.
احتیجاب- ع- مص- ل(ئیهتیجاب- ihticab): پەنهان بوون، کەوتنە ژێر پەردە.
احتجاج- ع- مص- ل(ئیهتیجاج- ihticac): هەنجەت هێنانەوە، ناڕەزایی دەربڕین.
احتجام- ع(ئیهتیجام- ihticam): خوێنگرتن، حەجامات، کەڵەشاخ گرتن.
احتراز- ع- مص- ل(ئیهتیراز- ihtiraz): دوورە پەرێزی لە کەسێک یان شتێک، خۆلادان.
احتراس- ع- مص(ئیهتیراس- ihtiras): خۆپاراستن.
احتراف- ع- مص(ئیهتیراف- ihtiraf): بوون بە خاوەن پیشە، پیشەوەری، پیشەڤانی.
احتراق- ع- مص- ل(ئیهتیراغ- ihtîrax): سووتان.
احترام- ع- مص- ل(ئیهتیرام- ihtiram): رێزو حورمەت، قەدرگرتن.
احتفال- ع- مص- م(ئیهتیفال- ihtifal): ئاهەنگ گێڕان.
احتقار- ع- مص- م(ئیهتیغار- ihtixar): بچووک کردن.
احتقان- ع- مص- م(ئیهتیغان- ihtixan): میزگیران، بەندبوونی خوێن یان هەر ماددەیەکی دی لە لەشدا.
احتکار- ع- مص- م(ئیهتیکار- ihtikar): مۆنۆپۆل، پاوانکردن، قۆرخکردن.
احتکاک- ع- مص(ئیهتیکاک- ihtikak): لێک خشانی دوو شت، تێکەڵ بوون.
احتلام- ع(ئیهتیلام- ihtilam): شەیتانی بوون، بلۆق بوون، خەو دیتن بە گانەوە.

احتمال- ع- ا- مص(ئیهتیمال- ihtimal): ئەگەر، لەگین، رەنگە، لەوەیە.
احتواء- ع- مص- م(ئیهتیڤاء- ihtiva’): گرد کردنەوە.
احتیاج- ع- مص(ئیهتیاج- ihtiyac): پێویستی، ئاتاجی.
احتیاط- ع- مص(ئیهتیات- ihtîyat): پارێز، دووربینی، یەدەک.
احتیال- ع- مص(ئیهتیال- ihtîyal): حیلەکردن، فێڵ کردن.
احجام- ع- مص(ئیهجام- ihcam): دڵ تۆران، کشانەوە لە کارێک، سینگرتن.
احداث- ع- مص- م(ئیهداس- ihdas): داهێنانی شتێکی تازە.
احداث- ع- ا- ص(ئەهداس- ehdas): رووداوی تازە، نەوجەوانان، نۆلاوان.

احدب- ع- ص(ئەهدەب- ehdeb): قەموور، کۆم، کوورِ، قەمبوور.
احدوثه- (ئەهدووسە- ehdûse): خەبەری تازە، کاری نوێ، ئەفسانە.
احدیت- ع- مص(ئەهەدییەت- ehedîyet): یەکتایی، یەکبوونی خودا.
احرار- ع- ص(ئەهرار- ehrar): ئازادان.
احراز- ع- مص- م(ئیهراز- ihraz): وەدەست هێنان.
احراق- ع- مص- م(ئیهراغ- ihrax): سووتاندن.
احرام- ع- ا(ئیهرام- ihram): ئەو خاولی و پارچانەی کە حاجیان لە وەختی حەجکردنێ لە خۆوەی دەهاڵێنن، ئیحرام بەستن.
احرام بستن- مص- ل(ئیهرام بەستەن- ihram besten): پۆشینی جلکی حەجێ و چوونە نێو کەعبە.
احزاب- ع- ا(ئەهزاب- ehzab): کۆی حزب، پارت.
احساس- ع- مص- م(ئیهساس- ihsas): هەست کردن، حاڵی بوون.
احسان- ع- مص- ا(ئیهسان- ihsan): چاکەکردن، خێر، بەخشش.
احسنت- ع- ا(ئەهسەنت- ehsent): چاکت کرد، ئافەرین، دەست خۆش.
احشاء- ع- ا(ئەهشاء- ehşa’): هەناو، هەناڤ، هەر چی لە نیو زگدایە، لە دڵ و جگەرو سیپەلاک و گورچیلەو زراو.
احشام- ع- ا(ئەهشام- ehşam): حەشامات، دەست و پێوەندو خزم و کەس و کارو خزمەتکارو خولامی پیاو، مەڕو ماڵات.
احصاء- ع- مص- م(ئیهساء- ihsa’): ژماردن، سەرژمێری.
احصائیه- ع- ا(ئیهسائییە- ihsa’îye): ئامار.
احصان- ع- مص- م(ئیحسان- ihsan): قایمکردن، زەماوەن کردن.
احضار- ع- مص(ئیهزار- ihzar): بانگ کردن، ئامادەکردن، داواکردنی کەسێک.
احضاریه- ع- ا(ئیهزاریە- ihzarîye): جەلب نامە.
احفاد- ع- ا(ئەهفاد- ehfad): نەوەو نەتیرە، نەڤی، نەڤیچرک.

احق- ع- ص(ئەهەغ- ehex): راستتر، لەسەر هەقتر.
احقاق- ع- مص- م(ئیهغاغ- ihxax): گەڕاندنەوەی هەق، حوکمکردنی بە هەق، هەقگوتن.
احقر- ع- ص(ئەهغەر- ehxer): بچووکتر، کەمتر.
احکام- ع- مص- م(ئیهکام- ihkam): مکوم کردن، قایم کردن.
احکم- ع- ص(ئەهکەم- ehkem): حەکیم تر، داناتر، دادوەرتر، راوەستاوتر.
احلی- ع- ص(ئەهلا- ehla): شیرینتر.
احلاء- ع- مص(ئیهلاء- ihla'): شیرین کردن.
احلاف- ع- مص(ئیهلاف- ihlaf): سوێندان.
احلاف- ع- ا(ئەهلاف- ehlaf): پەیمان.
احلال- ع- مص- م(ئیهلال- ihlal): حەلاڵکردن، رەواکردن.
احلام- ع- ا(ئەهلام- ehlam): خەون، خەوی شەیتانی.
احلیل- ع- ا(ئیهلیل- ihlîl): کونی میز، کونی مەمک، کێر.
احماض- ع- مص(ئیهماز- ihmaz): ترش کردن، قسەی خۆش.
احمد- ع- ص(ئەهمەد- ehmed): زۆر ستایش کراو.
احمر- ع- ص(ئەهمەر- ehmer): سوور، سۆر.
احمض- ع- ص(ئەهمەز- ehmez): ترشتر.
احمق- ع- ص(ئەهمەغ- ehmex): کەر، گێل، ئەحمەق، کەودەن.
احنف- ع- ص(ئەهنەف- ehnef): پێ خوار.
احوال- ع- ا(ئەهڤال- ehval): هەواڵ، چۆنیەتی باری ژیان و گوزەران.
احور- ع- ص(ئەهڤەر- ehver): چاوجوان، چاوڕەش، چەم سیا.
احوط- ع- ص(ئەهڤەت- ehvet): نزیکتر، بەپارێز.
احول- ع- ص(ئەهڤەل- ehvel): چاوی چەپ و خێل، خێل و قیچ.
احیاء- ع- مص(ئیهیاء- ihya'): زندوکرنەوە، شەوبیداری، شەوعیبادەت، شەونخونی.
احیاء- ع- ص- ا(ئەهیاء- ehya'): زیندەواران، خانەدانان.
احیان- ع- ا(ئەهیان- ehyan): وەخت، کات، جار.
احیل- ع- ص- ت(ئەهیەل- ehyel): حیلەبازتر.
اخ- ع- ا(ئەخ- ex): برا.
اخاء- ع- مص(ئیخاء-ixa'): برایەتی.
اخافە- ع- مص(ئیخافە- ixafe): ترساندن.
اخباث- ع- (ئەخباس- exbas): چەپەڵ، پیس، ناپاک، گڵاو، هەناوڕەش، لە بنەوەبڕ.
اخبار- ع- مص- م(ئیخبار- ixbar): خەبەردان، هەواڵدان.
اخبار- ع- ا(ئەخبار- exbar): هەواڵان.
اخت- ع- ا(ئوخت- uxt): خوشک، واڵێ.

اختبار- ع- مص(ئیختیبار- ixtibar): تاقیکردنەوە.

اختتام- ع- مص- م(ئیختیتام- ixtitam): خەتم کردن، کۆتایی پێ هێنان.

اختتان- ع- مص(ئیختیتان- ixtitan): سوننەتکردن، خەتەنەکردن.

اختر- ا(ئەختەر- exter): ئەستێرە، بەخت و یەغبالْ،تالح و نەوچەوان، بەیداخ و ئالا.

اخترشناس- افا(ئەختەرشیناس- exterşinas): ئەستێرەناس، بەختگرەوە.

اختراع- ع- مص- م(ئیختیراء- ixtira'): داهێنان و دروستکردنی شتێکی نوێ.

اختراق- ع- مص- م(ئیختیراغ- ixtirax): دیواوو دەرکردن، پێشێلکردن، سماندن.

اخترام- ع- مص- م(ئیختیرام- ixtiram): بڕین، لەبنەوە بڕین و هەڵکەندن.

اختصار- ع- مص- م(ئیختیسار- ixtisar): کورتکردنەوە، لە کورتی بڕینەوەی قسان، پوختەکردنەوە.

اختصاص-ع -مص -م(ئیختیساس- ixtisas): تایبەتی، پسپۆری.

اختطاف- ع- مص- م(ئیختیتاف- ixtîtaf): رەڤاندن، رفاندن، ئەڕفانای، قەپاندن.

اختصام- ع- مص- م(ئیختیسام- ixtisam): بەشەڕهاتن، دوژمنایەتی کردن.

اختفاء- ع- مص- ل(ئیختیفاء- ixtifa'): ون بوون، گوم بوون، پێوابوون، نەپەنی بوون.

اختلاج- ع- مص- م(ئیختیلاج- ixtilac): جولان، فڕین، وەک: فڕینی پێڵوی چاو.

اختلاس- ع- مص- ل(ئیختیلاس- ixtilas): دزینی پارە.

اختلاط- ع- مص- ل(ئیختیلات- ixtilat): تێکەڵاوبوون.

اختلاف- ع- مص- ل(ئیختیلاف- ixtilaf): نەگونجان، ناتەبایی، ناکۆکی.

اختلال- ع- مص- ل(ئیختیلال- ixtilal): تێکچوون، شیرازە پچڕان.

اختناق- ع- مص- ل(ئیختیناغ- ixtinax): خنکان، گەروو گیران.

اختە- ت- ص- ا(ئەختە- exte): خەساو، خواجە، خەسیاگ، خەسێنراو.

اختیار- ع- مص- م(ئیختیار- ixtîyar): هەڵبژاردن، پەسەند کردن.

اخشم- ع- ص(ئەخسەم- exsem): لووت پان، گوێ پان.

اخجستە- ا(ئەخجەستە- exceste): ئاستانە، دەرگا.

اخچە- ت- ا(ئەخچە- exçe): دراوی زیو یان زێر، وردەی زێر.

اخدر- ا- ع(ئەخدەر- exder): تاریکە شەو.

اخدری- ا- ع(ئەخدەری- exderî): کەرە کێوی.

اخدع- ع- ص- ت(ئەخدەع- exde'): فریودەرتر.

اخدود- ع- ا(ئوخدوود- uxdûd): درز، شەق، دۆڵ، خەرەند.

اخــــذ- ع- مص- م(ئەخــــز- exz): وەرگرتن، سەندن.
اخـــراب- ع- مص- م(ئیـــخـــراب- ixrab): وێرانکردن، خەراپکردن.
اخراج- ع- مص- م(ئیخراج- ixrac): دەرکردن.
اخــرس- ع- ص(ئەخــرەس- exres): لاڵ.
اخـــرم- ع- ص(ئەخـــرەم- exrem): دفن بریاگ، کەپوو بڕاو، لووت قەتیاو.
اخروش- ا(ئوخروش- uxrûş): ئاژاوە، هەراو هەنگامە.
اخـس- ع- ص- ت(ئـەخـس- exes): زەبوونتر، پیسکەتر.
اخش- ا(ئەخش- exş): بایی، بـایەخ، نرخ.
اخشـاب- ع- ا(ئەخـشـاب- exşab): دار، تەختە.
اخشم- ع- ص(ئەخـشـەم- exşem): لوت فش، کەسێک کە بۆن ناکات.
اخشن- ع- ص(ئەخشەن- exşen): زبر تر.
اخص- ع- ص(ئـەخـــــــەس- exes): تایبەتی تر، هەڵبژاردە تر.
اخـضـــر- ع- ص(ئەخــزەر- exzer): کەسک، سەوز.
اخطار- ع- مص- م(ئیـختـار- ixtar): ئاگادارکردنەوە.
اخطار- ع- ا(ئەخـــتـــار- extar): خەتەران، مەترسیان.
اخطبـــوط- ع- ا(ئوخـــتـــوبوت- uxtubût): جـانەوەرێکی دەریـایی زەلام و ترسناکە، چنگی درێژی هەیە.

اخف- ع- ص(ئەخەف- exef): سوکتر.
اخـــفی- ع- ص(ئەخـــفـــا- exfa): پەنهان تر. نادیار تر.
اخفاء- ع- مص- م(ئیخفاء- ixfa’): وەشێرتن، شاردنەوە، پەنهانکردن.
اخـفش- ع- ص(ئەخـفـەش- exfeş): کـەسـێک کـە چاوی لاوازو کـەم نووربێ، کـەسێک کە بە ڕۆژەوە باش نەبینێ، رۆژ کوێر.
اخـفض- ع- ص(ئەخـفـەز- exfez): نزمتر.
اخـککـنـدو- (ئـەخـکـەکـــــــەنـدو- exkekendv): شـەق شـەقـەی دەسـتی منداڵان.
اخـکـوک- ا(ئـەخـکـوک- exkük): زەردەلووی کـاڵ، چەقـاڵە، مـیـوەی کـاڵو نەگەییوو.
اخگر- ا(ئەخگەر- exger): مەشخەڵ، پەنگر، سکڵ، پەرەنگ، پشکۆ.
اخگل- ا(ئەخگەل- exgel): برژۆڵ، داسوکەی گوڵی گەنم و جۆ. داسوکە.
اخگوژنه- ا(ئەخگوژەنە- exgujene): قۆپچە، دوگمە، بشکۆژ.
اخلاء- ع- مص- م(ئیـخلاء- ixla’): چۆڵکردن.
اخـــلاء- ع- ا(ئەخـــلاء- exla’): پیاوی بێ ژن، ژنانی بێ شوو.
اخـــلاص- ع- مص- ا(ئیـــخـــلاس- ixlas): دڵسۆزی وپاکی، بێ ریایی.
اخـــلاط- ع- ا(ئەخـــلات- exlat): شتی تێکەڵ و پێکەڵ.
اخلاف- ع(ئەخلاف- exlaf): خەلیفە، جێنشین.

اخلاق- ع- ا(ئەخلاغ- exlax): خوو، رەوشت، ئاکار.

اخلال- ع- مص- م(ئیخلال- ixlal): تێکدان.

اخم- ا(ئەخم- exm): رووگرژی، چرچ و لۆچی نێوچەوان، مۆنی.

اخماس (ئەخماس- exmas): پێنج یەکان.

اخمو- ص(ئەخموو- exmû): مۆن، رووگرژ، عەبوس.

اخوه- ع- ا(ئوخوڤە- uxuve): برایان.

اخوف- ع- ص(ئەخوەف- exvaf): ترسناک.

اخوی- ع- ص(ئەخەڤی- exevî): برایانە.

اخیار- ع- ا(ئەخیار- exyar): خێرەومەندان، چاکەکاران.

اخیاط- ع- ا(ئەخیات- exyat): داوی دوورمان.

اخیه، اخیه-ع- ا(ئەخییە، ئاخییە- axye, exye): مێخ زنجیر، قازووخ.

اخیر- ع- ص(ئەخیر- exîr): دوایین.

اخیر- ع- ص(ئەخیەر- exyer): چاکتر، فەرِدارتر.

اخیف- ع- ص(ئەخیەف- exyef): کەسێک کە چاوێکی رەش و ئەوی تریان شین بێ.

ادا- ع- ا(ئەدا- eda): ناز، غەمزە، لاسایی کردنەوە.

ادادراوردن- مص(ئەدا دەر ئاڤەردەن- edader averden): لاسایی کردنەوەی کەسێک بەمەبەستی گاڵتەپێ کردنی.

اداء- ع-مص- م(ئەداء- eda’): ئەداکردن، جێبەجێکردن، دانەوە، قەرزەکەی ئەداکرد، واتا قەرزەکەی دایەوە.

ادات- ع- ا(ئەدات- edat): ئامێر، ئامراز، ئەسباب، ئالەت.

اداک- ا(ئەداک- edak): دوورگە، گراف.

ادام- ع- ا(ئیدام- idam): پێخۆر، ئەوەی بە نانەوە بخورێ، شۆربا.

ادامه- ع- مص- م(ئیدامە- idame): دەوام پێدان، درێژە پێدان.

ادانی- ع- ص- ا(ئەدانی- edanî): نزیکان، خەڵکانی لاتو لووت، هیچ وپوچ، تۆرِی.

ادب- ع- ا(ئەدەب- edeb): رەوشتی پەسەند، خووی باش، ئەدەبیات.

ادباء- ع- ص- ا(ئودەباء- udeba’): ئەدیبان.

ادبار-ع- مص- ل(ئیدبار- idbar): پشت تێکردن، روو وەرگێڕان، بەخت هەڵگەڕانەوە، بێ یەغباڵی، هەڵاتن.

ادخال- ع- مص- م(ئیدخال- idxal): بردنە ژوورەوە، تێخستن، تێئاخنین.

ادخنه- ع- ا(ئەدخینە- edxine): دووکەڵ.

ادرار- ع(ئیدرار- idrar): میز، پێشاو، مانگانە، مووچەی مانگانەو ساڵانە.

ادراک- ع- مص- ل(ئیدراک- idrak): دەرک کردن، تێگەیشتن، پەی پێ بردن.

ادرک- ا(ئەدرەک- edrek): هەڵووژە، زەنجەفیل.

ادرم، آدرم- ا(ئــــــەدرەم، ئـــــادرەم- edrem, adrem): ئارەقگیـــــــر، نەرمەزین، پارچە لبادی ژێر زین.

ادعاء-ع- مص- ل(ئیدیئاء- iddia’): داواکـردن، شکایەت کـردن، سکاڵا کـردن، داد بردنە بەر دادگا.

ادعیـه- ع- ا(ئەدعـیـیـە- ed’îye): دوعا، نزا، پاڕانەوە، نووشتە.

ادغام- ع-مص- م(ئیدغام- idxam): تێکەڵ کردنی دوو پیت.

ادق- ع- ص(ئەدەغ- edex): باریکتر، ناسکتر، وردتر.

ادکن- ع- ص(ئـەدکــــەن- edken): رەنگی تـاریک، رەنگی مــــەیلەو رەش، تۆختر.

ادل- ع- ص(ئەدەل- edel): نـازکــردن، کەسێک کە زۆر منەت بکات.

ادلاء-ع(ئەدیـللاء- edilla’): کـــۆی دەلیل، رێ نوێن، رێ نیشاندەر، رابەر.

ادله- ع-ا(ئەدیـلـلە- edille): کـــۆی دەلیل، بەڵگە.

ادمـــان- ع- مص- م(ئیـــــدمــــان- idman): بەردەوام بـوون لەسـەر شــتێ، ئالودەبوون.

ادمـن- ص(ئـەدمــــــــەن- edmen): میسکی خالیسە.

ادنی- ع- ص(ئەدنا- edna): نزیکتـر، نزمتر، دەنی تر.

ادناء- ع- مص (ئیـــــدنـاء- idna): نزیککردنەوە.

ادنیاء- ع(ئەدنیاء- ednîya’): نەفس نزمان، تەبیات سووک، ترۆ.

ادوات- ع- ا(ئەدەڤـــــات- edevat): ئامێر، ئامراز، ئالەت.

ادوار- ع- ا- مص(ئەدڤــار- edvar): دەورو زەمانە.

ادویه- ع- ا(ئەدڤـیـــیـــە- edvîye): دەرمان، دەوا.

ادهـــان- ع- ا(ئــەدهـــان- edhan): رۆن، دون.

ادهـم- ع- ا- ص(ئـەدهـەم- edhem): رەش، هەسپی رەش، دەهمان.

ادیـــان- ع- ا(ئــــەدیـــان- edyan): ئایینەکان.

ادیب- ع- ص(ئەدیب- edîb): ئەدیب، شاعیر، شارەزای زانستی ئەدەب.

ادیم- ع- ا(ئەدیم- edîm): پێـســـتی خۆشـەکراو، پێستی هەڵاڵی کـراو، چەرم، رووی شتێک.

ادیم زمـین- ا- مــــــــر(ئـەدیمی زەمـین- edîmi zemîn): رووی زەوی.

اذابه- ع- مص- م(ئیـــزابە- izabe): تواندنەوە، بوهژین کرن.

اذاعــه- ع- مص- م(ئیــزائە- iza’e): ئاشکراکـردن، بڵاوکـردنەوە، ئاشکراکـردن و بڵاوکـردنەوەی رازو نـهـێنی، پەخشـکردن، وەشاندن.

اذاقـه-ع -مص- م(ئیـزاغـە- izaxe): چێژاندن.

اذان- ع- مـــص- م(ئـــەزان- ezan): راگەیاندن، بانگی نوێژ.

اذعـان- ع- مص- م(ئیـزئان- iz’an): مـل دانەخت، ئیـعــتــراف، گــوێڕایەڵی، قەبوڵکردن، ئیقرار، ملکەچبوون.

اذفــــر- ع- ص(ئەزفـــەر- ezfer): میسکی خالیسە، بۆنی خۆشتر، بۆنی تیژ.

اذکار- ع- ا(ئیزکار- izkar): زیکر، تالیله، دوعاو پاڕانەوە، ویردو سلاوات.
اذکیاء- ع- ص- ا(ئەزکیاء- ezkîya'): زەیرەکان.
اذل- ع- ص(ئەزەل- ezel): زەلیل تر، زەبوونتر.
اذلال- ع- مص- م(ئیزلال- izlal): زەلیل کردن.
اذن- ع- ا(ئیزن- izin): مۆڵەت، روخسەت، ئیزن.
اذن- ع- ا(ئوزون- uzun): گوێچکە.
اذناب- ع- ا(ئەزناب- eznab): کلک، دەست و پێوەندو خولامان.
اذهان- ع- ا(ئەزهان- ezhan): زەین و هزر.
اذیت- ع- ا- مص(ئەزییەت- ezîyet): زەحمەت، رەنج و ئازار، ئەزیەت.
ار- ق(ئەر- er): سوکەڵەی ئاگر (ئەگەر- eger):
ارائه-ع- مص- م(ئیرائە- ira'e): نیشاندان، دەرخستن.
ارائیک- ع- ا(ئەرائیک- eraîk): تەخت، تەختی نووستن.
ارابه- ا(ئەرابە- erabe): عارەبانە، گالیسکە، فایتون.
اراجیف- ع- ا(ئەراجیف- eracîf): قسەی بێهودە، درۆو دەلەسە، هەواڵی درۆو بێ بناوان.
اراده- ارادت- ع- مص- م(ئیرادە، ئیرادەت- irade, iradet): ویستن، داواکردن، مەبەست، ئاواز، ئیرادەت لە فارسیدا بە مانای دڵسۆزی و دۆستایەتی و خۆشەویستی بێ ریاش دێت، مەحەبەت.
ارادی- ع-ص- ن(ئیرادی- iradî): مەبەست و ئارەزوو.
اراده- ا(ئەرادە- erade): پێچکە، تایە، پێچکەی گالیسکە، عارەبانە.
اراذل- ع- ص(ئەرازیل- erazil): لات و لەوێر، سەرسەری، ترۆ، هیچ و پوچ.
اراضی- ع- ا(ئەرازی- erazî): زەوی، ئەرز، زەمین، خاک.
اراقه، اراقت- ع- مص-م(ئیراغە، ئیراغەت- iraxe, iraxet): رشتن، رشتنی ئاو یان خوێن.
اراک- ا(ئەراک- erak): داری سیواک.
ارانگوتان- ف(ئورانگ ئوتان- urang utan): مەیمونێکی بێ کلکە، زۆر لە بەشەران دەچێت هەمیشە لەسەر دارو درەختان دەژی، لە گەنجێتیدا زۆر هۆشیارو زرینگە، لە سوماترەو ئەو ناوچانەدا دەژی.
ارباب- ع- ا(ئەرباب- erbab): خاوەن، دەوڵەمەند، ئاغا.
ارباح- ع- ا(ئەرباه- erbah): سودو قازانج.
اربعه- ع- عدد(ئەربەئە- erbe'e): چوار.
اربعاء- ع- ا(ئەربیئاء- erbi'a'): چوارشەممە.
اربو- ا(ئەربو- erbû): هەرمێ، گولاوی.
اربودار- ا(ئەربودار- erbûdar): درەختی هەرمێ.
اربیان- ع- ا(ئەربەیان- erbeyan): کولوی دەریایی، مەیگۆ، لە عەربیدا، اربیان/ ئوربەیان: جۆرە قرژاڵێکە، بروانە: رووبیان.

ارتبـــاط- ع- ا- مص(ئیـــرتبـــات- irtibat): هــەبــوونــی پــەیــوەنــدی، هەڤبەندی.
ارتجاء- ع- ا- مص- م(ئیـرتیـجـاء- irtica’): ئومێدەواری، هیواداری.
ارتجـــاع- ع- مص- ل(ئیـــرتجـــاء- irtica’): گەڕانەوە، لە دونیای سیاسەت بەواتای کۆنە پەرستیەت دێت.
ارتجـال- ع- ا- مص- م(ئیـرتیـجـال- irtical): قسەکردنی یەکسەری، شیعر گوتنی بێ وەستان.
ارتجک- ا(ئەرتەجـــەک- ertecek): هەورە بروسکە، هەورەتریشقە.
ارتحـــال- ع- مص- ل(ئیـــرتیـــهـــال- irtihal): کــۆچکردن، مــردن، چوون لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دی.
ارتداد- ع- مـص- ل(ئیـــــرتیـــــداد- irtidad): هەڵگەڕانەوە، هەڵگەڕانەوە لە دین.
ارتداع- ع- مص- ل(ئیـــرتیـــداء- irtida’): گەڕانەوە، زفرین.
ارتـودوکـس-فـــــــر- ا(ئـورتـودۆکـس- urtuduks): مـەزەبێکە لە مـەزەبەکـانی ئاییینی مەسیح.
ارتزاق-ع- مص- ل(ئیــــرتیــــزاغ- irtizax): گەڕان بەدوای رزق و رۆزیدا، نان پەیداکردن.
ارتســام- ع- مص- ل(ئیــرتیــســام- irtisam): گوێڕایەڵی، دوعا کردن.
ارتش- ا(ئەرتیش- ertiş): قــۆشــەن، لەشکر، کۆی سوپاییانی یەک وڵات.
ارشتا- ع-مص- م(ئیرتیشا- irtişa): بەرتیل وەرگرتن، بەرتیل خواردن، بەرتیل خۆری.
ارتشـاف- ع-مص-ل(ئیـرتیـشـاف- irtişaf): خواردنەوەی قوم قوم.
ارتشــتــار- ص- ا(ئەرتیــشــتــار- ertiştar): لەشکری، جەنگاوەر.
ارتشــتــاران-ص-ا(ئەرتیــشــتــاران- ertiştaran): فەرماندەی لەشکر.
ارتضـــاء- ع- مص- م(ئیـــرتیـــزاء- irtîza’) رازی بوون، شاد بوون.
ارتضـــاع- ع- مص- م(ئیـــــرتزاع- irtiza’): شیـرخـواردن، مـژینی شیـر لە مەمک.
ارتعـاش- ع- مص- ل(ئیـرتیـعـاش- irti’aş): لەرزین، لەرزە.
ارتفـاع- ع- مص- ل(ئیـــرتیـــفـــاء- irtifa’): بەرزی، بەرزبوونەوە.
ارتفـاق- ع- مص- ل(ئیـرتیـفـاغ- irtifax): شـان دادان، بوون بە رەفـیق و هاوڕێ.
ارتقـــاء- ع- مص- ل(ئیـــرتغـــاء- irtixa’): بەرزبوونەوە، گـەیشتن بە پلەو پایەی بەرز.
ارتقـــاب- ع- مص- م(ئیــــرتغـــاب- irtixab): خـــســـتـــنە ژێر چاودێری، چاوەڕێ.
ارتکـاب- ع- مـص- م(ئیـــــرتکـاب- irtikab): دەســـتکردن بـە کـــاریـک، ئەنجامدانی کارێک، کردنی گوناهێک.
ارتکـاز- ع- مص- ل(ئیـــــرتیـکـاز- irtikaz): پشتدان بە شتێکەوە، خۆگرتن بەشتێکەوە، پایەداری و بەرقەراری.
ارتمـاس- ع- مـص- م(ئیـــــــرتمـاس- irtimas): خۆ نقوم کردن لە ئاودا.

ارتهـان- ع- مص- م(ئیـرتیـهـان- irtihan): گرێوکردن.
ارتیـاب- ع- مص- ل(ئیـرتیـاب- irtiyab): گومان کردن.
ارتیـاح- ع- مص- ل(ئیـرتیـاه- irtiyah): شادبوون، ئارامبوون.
ارتشـدار- ص- ا(ئەرتیـشـدار- ertişdar): لەشکری، سوپایی.
ارث- ع- ا(ئیرس- irs): میـراتی، ئەو سـەروەت و سـامـانەی لە پاش مـردوو بۆ کەس وکاری دەمێنێتەوە.
ارج- ا(ئەرج- erc): قەدرو پایە، بایەخ، نرخ.
ارجاع- ع- مص- م(ئیـرجا- ’irca): گەڕاندنەوە.

ارجاف- ع-مص- م(ئیرجاف- ircaf): بڵاوکـردنەوەی درۆو دەلەسـەو وروژاندنی خەڵکی.
ارجح- ع- ص- ت(ئەرجـەھ- erceh): باشتر، چاکتر، خاستر، لەبارتر.
ارجل- ع- ص(ئـەرجـەل- ercel): پێ گـەورە، ئەسـپێک کـە پاشـوویەک یان دەستێکی سپی بێ، پیاوی زەلام و گەورەو بەخۆوە.
ارجل- ع- ا(ئەرجول- ercul): پێیان.
ارجمند- ص- مـر(ئەرجـومـەند- ercumend): بەقـەدرو حـورمـەت، بایەخدار.
ارجوان- ا(ئورجـوڤـان- urcuvan): ئەرخەوان.
ارجوزه- ع- ا(ئورجـوزە- urcûze): قـەسیـدەیەک لە بەحری رەجز بێت، بەیتی کورت، شیـعری کورت، هەروەها بەمانای رەجـەز خـوانی و بەخـۆ هەڵگوتن لە مەیدانی جەنگدا دێت.
ارچین- ا(ئەرچین- erçîn): پایە، پلە، پلەی پەیژەو نەردەوان.
ارحـام- ع- ا(ئـەرهام- arham): کەس و کار، پزدان، منداڵدان.
ارحـم- ع- ص(ئـەرهـەم- erhem): بەڕەحمتر، میهرەبانتر، بەبەزەیی تر.
ارخـاء- ع- مص(ئیـرخـا- ’irxa): خاوکردنەوە، نەرمکردنەوە.
ارخالق- تر- ا(ئەرخالوغ- erxalux): قاپوتی لۆکە تێئاخنراو، کوڵەنجە کە جاران پیاوان و ژنان لەبەریان دەکرد.
ارد- ا(ئـەرد، ئیـرد- erd, ird): ناوی فریشتەیەکی ئایینی زەردەشتییە.
ارد- ا(ئەرد- erd): تواناداری، دروستی و راستی، توڕەیی، غەزەب.
ارد- ا(ئورد- urd): دەسـتـوور، ئەمـر، فەرمان، حوکم.
ارداد- ص- (ئەرداد- erdad): فێڵباز، حیلەکار، حیلەباز.
اردب- ا- ع(ئیـردەب- irdeb): جـۆرە پێوانەیەکە.
اردشـیـران- ا(ئەردەشـیـران- erdeşîran): گـیـایەکی تاڵ و بۆن خۆشە.
اردک- تـر- ا(ئـوردەک- urdek): مراوی، ئۆردەک، سۆنە.
اردەم- ا(ئەردەم- erdem): هەریەکێک لە سـورەتە گـەورەکـانی کـتـێبی زەند، پیشە، هونەر، کاری چاک، کەشتیـوانی کارامە.

اردنانس- ا(ئوردنانس- urdnans): حوكم، دەستوور، فەرمان.

اردنگ- ا(ئوردەنگ- urdeng): شاپ، شەق.

اردو- تر(ئوردو- urdû): لەشکر، سوپا، گروپ، کۆمەڵە سەربازێک کە بە هەموو کەلوپەلەکانیانەوە بۆ شوێنێ بنێردرێن.

اردوگاه- تر- ا(ئوردوگاه- urdûgah): لەشکرگا، شوێنی لەشکر.

اردی- ا(ئوردی- urdî): سوکەڵەی: اردیبهشت/ ئوردی بەهەشت، کە دەکاتە مانگی دووەمی ساڵی هەتاوی، واتا مانگی دووەمی بەهار.

اردی بهشتگان-ا- مر(ئوردی بیهشتەگان- urdî bihiştegan): نێوی جەژنێکە کە فارسەکان لە رۆژی سێیەمی ئوردی‌دا بەرپایان دەکرد.

ارز- (ئەرز- erz): بەها، قەدرو قیمەت.

ارز- ع- ا(ئوروز- uruz): برنج.

ارزاق- ع- ا(ئەرزاغ- erzax): ئازوغە، ئازوخە، ئاوزخە.

ارزان- ص(ئەرزان- erzan): هەرزان.

ارزانی- ص- ن(ئەرزانی- erzanî): هەرزانی، بەخشش، پێشکەش.

ارزش- ا- مص(ئەرزش- erziş): نرخ، بایەخ، قەدر، بەها.

ارزه- ا- مص(ئەرزە- erze): قوڕ، گەچ، زفت.

ارزه‌گر- ا- ص(ئەرزەگەر- erzeger): وەستای کەفماڵ، سواخی دیوار، وەستای سپیکاری.

ارزیاب- ا- فا(ئەرزیاب- erzyab): کەسێک کە نرخ و بایەخی شتێک دیاری بکات، هەڵسەنگێنەر.

ارزیابی- ا- مص(ئەرزیابی- erzyabî): هەڵسەنگاندن.

ارزیافت- ا- مف- مر(ئەرزیافت- erzyaft): ئەنجامی هەڵسەنگاندن.

ارزیدن- مص(ئەرزیدەن- erzîden): هەڵسەنگاندن.

ارزنده- ا- فا(ئەرزەندە-erzende): بەهادار.

ارژن- ا(ئەرژەن- erjen): درەختی بادامی کێوی کە بەرەکەی تاڵە، چوالەتاڵ، داری چوالەی کێوی.

ارژنگ- ا (ئەرژەنگ- erjeng): نێوی کتێبی مانییە کە وێنەو رەسمی جۆراوجۆری تێدابووە، لە چیرۆکەکانی شانامەشدا هەم ناوی پاڵەوانێکەو هەم ناوی دێوێکە.

ارس- ا(ئەرس- ers): ئەشک، فرمێسک، روندک، ئەسرین، هەڵس.

ارس- ص(ئورس- urs) رووس، **خەڵکی** روسییە.

ارس- ا(ئۆرس- ors): سەروی کێوی، دارێکە لە کێوان و کەناری بێشاندا دەڕوێ و دارەکەی گەلەک قایم و سەختەو بۆ سوتاندن بەکار دەهێنرێت.

ارسال- ع- مص- م(ئیرسال- irsal): ناردن.

ارسلان- تر- ا(ئەرسەلان- erselan): شێر، پیاوی ئازا، بە مانای غولامیش هاتووە.

ارسن- ا(ئەرسەن- ersen): ئەنجومەن، کۆڕ.

ارسنیک- ا(ئەرسینیک- ersinîk): زەرنیخی سپی، مەرگە مووش.

ارسی- ص- ن- امر(ئوروسی- urusî): رووسی، پێلاوی پاژنە داری پیاوانە یان ژنانە، دەرگای شوشەداری ژوور کە روو لە حەوشە بکرێتەوە، عروسی.

ارش- ا(ئەرەش- ereş): قۆڵ.

ارش- ا(ئەرش- erş): سزا، بەرتیل.

ارشاد- ع- مص(ئیرشاد- irşad): رێنوێنی کردن، رێبەری کردن.

ارشد- ع- ص(ئەرشەد- erşed): گەورەتر.

ارشک- ا(ئەرشەک- erşek): بەغیلی، حەسودی.

ارشکین- ص- ن(ئەرەشکین- ereşkîn): حەسود، بەغیل.

ارصاد- ع- مص- ل(ئیرساد- irsad): روانگەگرتن، چاودێری، دانیشتن لە کەمینا.

ارضاع- ع- مص- م(ئیرزاء- irza’): منداڵ شیردان.

ارضە- ع- ا(ئەرەزە- ereze): مۆریانە.

ارعاء- ع- مص- م(ئیرئاء- ir’a’): لەوەڕاندن، دڵسۆزی کردن، بەخشین.

ارغ- ا(ئورغ- urx): کەڕوو، برش، نانی برش هەڵێناو.

ارغا- ارغاب- ا(ئەرغا، ئەرغاب- erxa, erxab): جۆگەی ئاو، رووبار.

ارغاب- ع- مص- م(ئیرغاب-irxab): رەغبەت پێدان.

ارغدە- ص- (ئوروغدە- uruxde): تورە.

ارغشتک- ا(ئەرغوشتەک- erxuştek): چەقەنە.

ارغن-ا(ئەرغەن- erxen): جۆرە سازێکە، (ئۆرگ).

ارغوان- ا(ئەرغەڤان- erxevan): دار ئەرخەوان.

ارغون- ا(ئەرغون- erxûn): سوکەڵەی ارغنون، (ئەرغونونە واتا ئورگ): بەمانای ئەسپی خۆش بەزیش بەکار دێت.

ارغە- ص(ئەرغە- erxe): زیرەک، وریا.

ارغیدن- مص- ل(ئەرغیدەن- erxîden): فیتنە هەڵایساندن، تورەبوون.

ارفاق- ع- مص- م(ئیرفاغ- irfax): رەفتارکردن، بە میهرەبانی، سوودگەیاندن بە کەسێک.

ارفاە- ع- مص- م(ئیرفاە- irfah): خۆشگوزەرانی، رەفاهییەت.

ارفع- ع- ص(ئەرفەء- erfe’): باریکتر، بەرزتر، پایەبەرزتر، بڵندتر.

ارقام- ع- ا(ئەرغام- erxam): رەقەم، ژمارە.

ارقش- ع- ص(ئەرغەش- erxeş): بەڵەک، بازک، بازوو.

ارقم- ع- ص(ئەرغەم- erxem): ماری رەش و سپی، بەڵەک.

ارکاک- ع- ا(ئەرکاک- erkak): نەرمەباران، نم نمەی باران.

ارکان- ع- ا(ئەرکان- erkan): پایە، کۆڵەکە، گەورەو سەرۆکی قەوم.

ارکان حرب- ع- ا(ئەرکانی هەرب- erkani herb): بارەگای سەرکردایەتی لەشکرو سوپا.

ارکستر- فر- ا(ئورکیستر- urkîster): کۆی ئەوسازانەیە کە بە هاوبەشی یەک پارچە مۆسیقایان پێ لێدەدرێ.

ارگ- ا- فر(ئورگ- urg): ئۆرگ.

ارگ- ا(ئەرگ- erg): کۆشک، یان ئەو قەڵا چکۆلەیەی کە لەناو قەڵای گەورەدا دروست دەکرێ، پاشا یان حاکم تێیدا دادەنیشێت، قوللە.

ارگان- فر- ا(ئورگان- urgan): فەرمانبەر، ئەندام، ئامێر، یان لایەنگری حزبێکی سیاسی.

ارگانیسم- فر- ا(ئورگانیزم- urganîsim): ئەندام، پەیکەر، کۆی بەشەکان، هەموو ئەو ئەندامانەی کە لەشی یەک بوونەوەر پێکدەهێنن.

ارم- ا(ئیرەم- irem): هووم (ئەو بەردەی کە لە کەناری رێگادا وەکو نیشانە بۆ رێنوێنی دەچەقێنرێ)، باغ، شارێک بووە کە شەداد دروستی کردووەو وەکو بەهەشتی زەمینی بووەو بەهەشتی شەدادیان پێگوتووە.

ارمان- ا(ئەرمان- erman): ئامانج، ئاوات، ئارەزوو، بەمانای حەسرەت و رەنج و زەحمەتیش بەکارهاتووە.

ارمزد- اورمزد- ا(ئورموزد- urmuzd): نێوی یەکەم رۆژی هەموو مانگێکی هەتاوییە، ئەستێرەی موشتەری.

ارمغان- ا(ئەرمەغان- ermexan): دەست و دیاری.

ارمگان- ص- ا(ئیرمەگان- irmegan): مامۆستا، پەروەردەکار، شادی و بەختەوەری.

ارمل- ع- ص(ئەرمەل- ermel): بێوەپیاو، پیاوی ژن مردوو- هەژار.

ارملە- ع- ص(ئەرمەلە- ermele): بێوەژن، ژنی شوو مردوو.

ارمند- ص(ئەرمەند- ermend): ئارام گرتوو.

ارمنی- ص- ن(ئەرمەنی- ermenî): خەڵکی ئەرمەنستان، ئەرمەنستانی.

ارمون- ا(ئەرموون- ermûn): بێعانە، پێشەکی دان، عەرەبوون.

ارنب- ع- ا(ئەرنەب- erneb): کەروێشک، خەرگوش.

ارندان- ا(ئەرەندان- erendan): حاشاکردن، نکۆڵی کردن.

اروارە- ا(ئەرڤارە- ervare): کاژێرە، شەویلگە، شەویلاگە.

اروس- ا(ئەروس- erûs): کاڵا، کەلوپەل.

اروند- ا(ئەرڤەند- ervend): تەجرەبە، تاقیکردنەوە، دیجلە، کێوی، ئەڵوەند، شکۆ، فەڕ، حەسرەت.

اروین- (ئەرڤین- ervîn): تاقیکردنەوە، ئەزموون، ساوکە.

ارە- ا(ئەرە- ere): هەرە، مشار.

ارە ماهی- ا- مر(ئەرە ماهی- eremahî): ماسی کۆسە، ماسییەکی گەورەیە کە دەم و قەپۆزی وەکو هەرەی دوو دەم وایەو درێژی دەم و قەپۆزی مەترێک دەبێت.

اریب- ص(ئەریب- erîb): کەچ، خوار، چەماوە.

اریب- ص(ئەریب- erîb): هۆشیار، ئاقڵ، بە ئاوەز، کارامە، دانا.

اریش- ص(ئەریش- erîş): هۆشیار، ئاقڵ.

اریکە- ع- ا(ئەریکە- erîke): تەخت، جێی نووستن.
ازاء- ع(ئیـــزا- iza): بەرانبـــەر، رووبەڕوو.
ازار، ازارە-ا(ئیـــزار- ئیـــزارە- izar, izare): پەشتـەماڵ، بنکەشی دیوار، هەزارە.
ازالە، ازالت- ع- مص- م(ئیـــزالە، ئیـــزالەت- izale, izalet): لابردن، لەنێوبردن، دوورخستنەوە.
ازبرکـــردن- مص- م(ئەزبەرکـــەردەن- ezberkerden): لـەبـەر کــــــردن، ئەزبەرکردنی وانە یان شیعر.
ازت- ا(ئازووت- azût): غـــازێکە ٥/٤ی هەوا پێک دەهێنێ، نایترۆژین.
ازخ- ا(ئەزەخ- ezex): بالوکە.
ازدحـــام- ع- مص- م(ئیـــزدیهـــام- izdiham): قـەرەباڵغی، هەیشـەتی، ئاپۆڕە، مۆنجە.
ازدر- ص(ئەزدەر- ezder): شایستـە، جوان، لایەق، هەژ.
ازدف- ا(ئەزدەف- ezdef): گــــوێـژ، بلچی.
ازدو- ا(ئوزدو- uzdû): کەتیرە.
ازدواج- مص(ئیــزدیڤــاج- izdîvac): شوکردن یان ژن هێنان. زەوجین.
ازدیـاد- ع- مـص- م(ئیــــــــزدیـاد- izdîyad): زیادکردن.
ازرق- ع- ص- ا(ئـــەزرەغ- ezrex): شین، کەوە.
ازعـاج- ع- مص- م(ئیـزئاج- iz’ac): هەڵکەندن، نارەحەتکردن، بێزارکردن.
ازغ- ا(ئـەزەغ- ezex): لـقـی نـاسـکـی براوەی درەخت، شوول.
ازغچ- ا(ئەزغـــەچ- ezxeç): لاولاو، لاڤلاڤک.
ازکی- ع- ص- ت(ئەزکـــا- ezka): پاکتر، خواناستر.
ازگـات- ا(ئەزگـات- ezgat): بەدکـار، بەدخوو.
ازگـیـل- ا(ئەزگـیـل- ezgîl): جـۆرە درەختـێکە، لە تیـرەی سێـو، بەرەکـەی لە گۆیژ دەچێت، لێ تۆزێ گەورەتر و قاوەییە.
ازل- ع- ل- مـص- ل(ئـەزەل- ezel): هەربوو، ئەوەی کــە هەوەڵ و ســەرەتای نەبێت، ئەزەڵ، زەمـانێک کـە سـەرەتای نـەبێـت، بـەرانبـــــەر بـە (ئـەبـەد):، هەمیشەیی.
ازلـی- ع- ص- ن(ئـەزەلـی- ezelî): کـۆن، هەمیـشە بوون، هەربووگ، ئەزەڵی، ئەوەی سەرەتاو دەستپێکی نییەو هەمیشە هەر هەبووەو هەر دەبێ.
ازلال- ع- مص- م(ئیـــزلال- izlal): خزاندن، لەڕا دەرکردن.
ازمـابهـتـران- ا(ئەزمـابیـهـتـەران- ezmabihteran): لـەمــە چێـــتـران، جنۆکەو پەرییان.
ازمان- ع- مص- ل(ئیزمان- izman): کۆن بوون، دێرین بوون.
ازمان- ع- ا(ئەزمان- ezman): زەمەن و رۆژگار.
ازمە- ا(ئەزیمە- ezimme): هەوسار، جلەو، رەشمە.
ازمنە- ا- ع(ئەزمـــینە- ezmîne): رۆژگاران.
ازهار- ع- ا(ئەزهار- ezhar): گولان.

ازهاق- ع- مص- م(ئیزهاغ- izhax): سڕینەوەو نەهێشتن، بەتاڵكردنەوە.
ازهـد- ع- ص(ئـەزهـەد- ezhed): پڕ عیبادەت تر.
ازهــر-ع- ص(ئــەزهــەر- ezher): زۆر رۆشن، رۆشنتر، مانگ، گیا كێوی.
ازهــران- ا(ئـەزهـەران- ezheran): خۆرو مانگ.
ازیـریـس- ا- خ(ئـوزیـریـس- uzîrîs): یەكێكە لە خواوەندانی میسرییانی كۆن، خواوەندی هەتاو و پارێزەری مردووان بوو.
ازیغ- ص(ئـەزیـغ- ezîx): ركـن، رقـن، كینە لەزگ.
اژدر- ا(ئەژدەر- ejder): ئەژدیها، جۆرە چەكێكە بۆ تێكشكاندن و غـەرق كـردنی كەشتیان بەكار دێت.
اژدر افكن- افـا- امـر(ئەژدەر ئەفكەن- ejderefken): كەشتی جەنگی بچووك كە ئەژدەر بگرێتە كەشتی دوژمن، تڕپیلۆر، ئەژدەرئەناز.
اژدرانداز- افـــا- امــــر(ئەژدەرئەنداز- ejderendaz): ئەژدەر هاوێژ.
اژدها- ا(ئەژدەها- ejdeha): ئەژدیهـا، لە ئەفسانە كۆنەكاندا بە جۆرە مارێكی یەكجار گەورە گوتراوە كە ئاگر لە دەمیەوە دەرپەڕیوە.
اژدهاپـیـكـر- ص(ئـەژدەها پـەیـكـەر- ejdehapeyker): كــــەتـەو زەلام و سامناك.
اژدهـافـش- ص(ئـەژدەهـافــــــەش- ejdehafeş): ئەژدیها ئاسا.
اژدهـاك- ا(ئـەژدەهـاك- ejdehak): بـڕوانـە: (**اژی دهـاك**/ ئـاژی دەهـاك- ajidehak):
اژكــــان- ص(ئـەژكــــان- ejkan): بڕوانە: (**اژكـــهــــان**/ ئـەژكـــــەهان- ejkehan):
اژكـهـان- ص(ئەژكـەهان- ejkehan): پیر، تەمبەل، بێكار، خەم سارد، تاوێر.
اژنـگ- ا(ئـەژەنـگ- ejeng): چـرچ و لۆچی نێوچەوان، بەهۆی پیری یان توڕەیی.
اژهــــان- ص(ئـــەژهـــان- ejhan): بڕوانە: (اژكهان/ئەژكەهان- ejkehan):
اژیب لوژی- ا(ئەژیب لوژی- ejîblujî): میسرناسی، زانستی شوێنەواری میسر.
اژیـر- ص(ئـەژیـر- ejîr): ژیـر، زیـرەك، هۆشیار، عاقڵ، دانا.
اس- ع- ا(ئوس- us): پایە، بناغـــە، هێم، بنچینە، بنەڕەت.
اسائه- ع- مص- م(ئیسائە- isa'e): بەدی، خراپە كردن.
اســار- ع- مص- م(ئیــســار- isar): بەخسیركردن، بەدیلی بردنی كەسێك.
اســـارت- ع- مص- م(ئـەســــارەت- esaret): گرفتاربوون، كەوتنە ئەسیری.
اسارون- ا(ئەسارون- esarûn): بنجە گیایەكی زەردی بۆن تیژە.
اســــاس- ع- ا(ئەســــاس- esas): پایە، بنەما، بناغە، هێم.
اســاسنامــه- ع- ا(ئـەســاسنامـــە- esasname): پـەیـڕەوی نـاوخـــــۆی كۆمپانیا یان حزبێك.
اسـاطیــر- ع- ا(ئەسـاتیـر- esatîr): ئەفسانە، داستان و حیكایەتی خەیاڵی.
اســاطیــر الاولین- ع- ا(ئەسـاتیـرول ئەڤــــــەلین- esatîrul evelîn): ئەفسانەی پێشینان.

اسـافل- ع- ص(ئەسـافـیل- esafil): نزمتر، بن، نزم، نزمتران.

اساور- ا(ئەساڤـیر- esavir): بازنگ، دەستبەند.

اسـب- اسـپ- ا(ئـەسـب- ئـەسـپ- esb, esp): ئەسپ، نێـــرەی مـــاین، هەسپ.

اسـبـاب- ع- ا(ئەسـبـاب- esbab): هۆ، سۆنگە.

اسب انگیــز- ا- فـا(ئەسپ ئەنگیــز- esb engîz): مامێز.

اسبق- ع- ص- ت(ئەسبەغ- esbex): پێشتر، لە جاران لە پێشتر.

اسـبـوع- ع- ا(ئوسـبـوء- usbû’): هەفتە، حەوتوو، حەوتە.

اسپـانج- ا(ئیـسـپـانەج- ispanec): سپیناخ.

اسـپـانیـول- فـر- ص(ئیـسـپـانیـول- ispanyul): ئەسـپـانیـایی، خـەڵکی ئەسپانیا، زمانی ئەسپانی.

اسپـاه- ا(ئیـسـپـاه- ispah): لەشکر، قۆشەن، سوپا.

اسپخول- ا(ئیسپیخول- ispixul): ریقنە، جیقنە.

اسپرانتو- ا(ئەسپرانتو- esprantû): زمـانی جـیـهـانی، یەکـێکە لە زمـانە دەستکردەکـان دەسـتـوورەکـەی زۆر سـادەو ئاسانە لەسـاڵی ١٨٨٧دا لەلایەن دکـتـۆر (زامنهوف)ەوە داهینراوە.

اسـپـرت، اسـپـر-انگل- ا(ئیـسـپـورت- ispurt): جۆرەکانی وەرزش کەلە هەوای ئازادا ئەنجام دەدرێت وەک: بەلەم هاژۆتن، جریدبازی، پاسکیل سواری.

اسپرتیسم- ا(سپرتیزم- spirtîzim): زانستی ئامادەکردنی رۆح.

اسـپـردن- مص- م(ئیـسـپـوردەن- ispurden): سپاردن، پێسپاردن.

اسـپـرس- ا(ئیـسـپـورز- ispurz): جـۆرە گـیـایەکـە خـۆراکی حـەیواناتی گیاخۆرە.

اسپرغم- ا(ئیسپەرغەم- isperxem): گوڵاوی سەوزە، گوڵاوی گیای بۆن خۆش، رێحانە، عەرەقی رێحانە.

اسپـرک- ا(ئیـسـپـەرەک- isperek): جۆرە گیایەکە.

اسپرلوس- ا(ئیسپەرلوس- isperlûs): کـۆشک، قـەسـر، کـۆشکی پاشـایەتی، سەرای پاشایان.

اسـپـرم- ا(ئیـسـپـەرەم- isperem): گوڵ و گیای بۆن خۆش.

اسـپـرم اب- (ئیـسـپـەرەم ئاب- isperemab): ئاوێک کـە گـیـای دەرمانی تێدا بکوڵێنرێ، جۆشانە.

اسـپـرود- ا(ئیـسـپـەرود- isperûd): کورکور، قەتا، قەتێ.

اسـپـری- ص(ئیـسـپـەری- isperî): کۆتایی هاتوو.

اسـپـریس- ا(ئەسـپـریس- esprîs): مـەیدانانی ئەسپ سـواری، مـەیدانانی جریدبازی.

اسپـیـال- ا(ئیسپیسال- ispîsal): تایبەتی، سپێشەڵ.

اسپند، اسفند- ا(ئیسپەند- ئیسفەند- ispend, isfend): گـیـایەکی خۆرِسکە.

اسپندارمند- ا(سپندارمەز، سپندارموز-

spindarmez,spindarmuz): ناوی فریشتەیەکی ئایینی زەردەشتییە، ناوی مانگی دوانزەیەمی ساڵی هەتاوییە.
اسپندان- ا(ئیسپەندان- ispendan): خەردەل، خەرتەلە، تراوکە.
اسپوختن- مص-م(ئیسپوختەن- ispuxten): تێ پەستاوتن، تەپاندن، تێ ئاخنین.
اسپە- ا(ئیسپە- ispeh): قۆشەن، لەشکر، سوپا.
اسپهبد- ص- ا(ئیسپەهبەد- ispehbed): سوپاسالار، فەرماندەی سوپا، سەرکردەی سوپا، سەردار.
اسپید- ص(ئیسپید- ispîd): سپی، چەرمگ، سپات، چەرموگ، چەرمە.
اسپیدار- ا(ئیسپیدار- ispîdar): سپیدار، ئەسپیندار، سپی چنار.
اسپیرومتر- ا(ئیسپیرومیتەر- ispîrumîter): ئامێرێکە بۆ پێوانەو ئەندازەگیری قوەتی هەناسەدان.
است- ا(ئیست- ist): بناغە، پایە، کەفەڵ، پاشەڵ، قوون.
است- ا(ئوست- ust): ئاوێستا، کتێبی ئایینی زەردەشتیەکان.
استا- ا(ئەستا، ئوستا- esta, usta): ئاوێستا.
استاخ- ص(ئوستاخ- ustax): دلێر، بوێر، بێپەروا، بێباک، بێ ئەدەب، گوساخ.
استادن- مص- ل(ئیستادەن- istaden): وەستان.
استار- ع- ع(ئیستار- istar): چوار.
استارتر- ا(ئیستارتەر- istarter): دەسپێکەر، ستارتەر، ئەو کەسەی لە جریدبازیدا فەرمانی حەرەکەت بەسوارەکانی دەدات.
استارە- ا(ئیستارە- istare): ئەستێرە.
استاژ- ا(ئیستاژ- istaj): کارفێربوون، دەورەی تایبەتی بۆ فێربوونی کارێک
استاژیر- ص(ئیستاژیر- istajîr): کار فێربوون، تەدریب لەسەر کاریک، مەشقکردن لەسەر فێربوونی کاریک.
استاسیون- ا(ئیستاسیون- istasiyun): وێستگە.
استاغ- ا(ئیستاغ- istax): جوانوو، نەزۆک.
استاک- ا(ئیستاک- istak): لقی تازە، لقی درەخت.
استالاکتیت- ا(ئیستالاکتیت- istalaktît): ستالاکتیت.
استالاگمیت-ا(ئیستالاگمیت- istalagmît): ستالاگمیت.
استام- ا(ئوستام- ustam): لغاو، زین، جل و جنجۆڕی ئەسپ.
استامپ- ا(ئیستامپ- istamp): ستامپە.
استان- ا(ئیستان- ئوستان- istan, ustan): شوێن، شوێنی وەستان.
استاندار- ا- فا(ئیستاندار- istandar): نموونە، معیار، پێوەر.
استاندن- مص- م(ئیستاندەن- istanden): سەندنەوە، ئەستاندن، سەندنەوەی شتێک لە کەسێک.
استانیدن-مص-م(ئیستانیدەن- istanîden): راوەستاندن.

استئمان، استیمان- ع - مص- م(ئیستیئمان، ئیستیمان- isti'man, istîman): داواکردنی ئەمان، داڵدەو پەناخواستن.

استبانە، استبانت- ع- مص- ل(ئیستبانە- ئیستبانەت- istibane, istibanet): ئاشکرابوون.

استبداد- ع- مص-ل(ئیستبداد- istibdad). خۆسەری، دیکتاتۆریەت.

استبر- ص- م(ئیستەبر- istebr): ئەستور، قەوی،کۆڵۆفت.

استبراء- ع- مص- م(ئیستبراء- istîbra'): بەرائەت خواستن، دانەوەو پاککردنەوەی قەرز، داوای پاککردنەوەی قەرز، یان تۆمەت.

استبرق- ا(ئیستەبرەغ- istebrex): قوماشی ئەستوور، پارچەیەک کە بە ئاورێشم و زێڕ چنرابێ.

استبشار- ع-مص-ل(ئیستبشار- istibşar): شادبوون، هەواڵی خۆش، مژدە.

استبصار- ع-مص-م(ئیستیبسار- istibsar): بینین، وێنا.

استبعاد- ع- مص(ئیستبعاد- istibad): دووری، دوورکەوتنەوە، دوورخستنەوە.

استبقاء- ع- مص-م(ئیستبغاء- istîbxa'): مانەوە، هێشتنەوە.

استپ- ا(ئیستیپ- istîp): دەشتی بەرین.

استتار- ع- مص- ل(ئیستیتار- istitar): شاردنەوە.

استثمار- ع-مص-م(ئیستیسمار- istismar): میوە کردنەوە، چەوساندنەوە، سەرمایەگوزاری.

استثناء- ع- مص-م(ئیستیسناء- istisna'): جیاکردنەوە، بواردن، ریزپەڕ.

استجابت-ع-مص-م(ئیستیجابەت- isticabet): جواودانەوەو قەبوڵکردن، بەرسڤدانەوە.

استجارە- ع- مص-م(ئیستیجارە- isticare): پەنابردن.

استجازە- ع- مص- م(ئیستیجازە- istîcaze): مۆڵەت داواکردن.

استجلاب-ع-مص- م(ئیستیجلاب- isticlab): راکێشان،راکێشانی کەسێک بەلای خۆدا.

استجهال- ع- مص- م(ئیستیجهال- istichal): خۆ گێلکردن، خۆ نەزانکردن.

استحاضە- ع- مص- ل(ئیستهازە- istihaze): خوێن هاتنی ژن لە پاش تەواوبوونی بێنوێژی.

استحالە- ع- مص- ل(ئیستیهالە- istîhale): دۆخگۆڕکێ، گۆڕان لە حاڵەتێکەوە بۆ حاڵەتێکی دی، مەحاڵبوون.

استحباب- ع-مص-م(ئیستیهباب- istihbab): دۆستایەتی، خۆشویستن، پەسندکردن.

استحداث- ع- مص-م(ئیستهداس istihdas): داهێنان.

استحسان- ع-مص-م(ئیستیهسان- istihsan): پەسەندکردن، بەگەن کردن.

استحصال-ع- مص- م(ئیستیهسال- istihsal): بەدەست هێنان.

استحضار- ع-مص-م(ئیستهزار- istihzar): ئاگادارکردنەوە، داواکردنی کەسێک.
استحفاظ- ع- مص-م(ئیستهفاز- istihfaz): پاراستن، فێربوون، ئەزبەرکردن.
استحقار-ع-مص-م(ئیستهغار- istihxar): سوکایەتی پێکردن.
استحقاق- ع-مص-ل(ئیستیهغاغ- istihxax): هەق بوون، شایستەیی.
استحکام-ع-مص-ل(ئیستهکام- istihkam): مەحکەمی، قایمکردن، قایمکاری.
استحلال- ع- مص- م(ئیستهلال- istihlal): حەڵاڵ کردن، حەڵاڵ خوازی.
استحمام-ع-مص-ل(ئیستیهمام- istihmam): حەمام کردن، چوونە حەمام.
استحیاء- ع-مص-ل(ئیستیهیاء- istihya’): شەرم کردن، شەرمەزاری، شەرمندەیی.
استخاره-ع-مص-م(ئیستیخارە- istixare): خێرخوازی.
استخبار-ع-مص- م(ئیستیخبار- istixbar): هەواڵ پرسین لە کەسێک، هەواڵ وەرگرتن.
استخدام-ع-مص- م(ئیستیخدام- istixdam): بەکارهێنان، خزمەت خوازی.
استخر-ا(ئیستەخر- istexr): حەوز، ئەستێڵ، گۆلاو.
استخراج-ع-مص-م(ئیستخراج- istixrac): دەرهێنان.

استخفاء-ع-مص-ل(ئیستخفاء- istixfa’): شاردنەوە، حەشاردان.
استخفاف-ع-مص- م(ئیستیخفاف- istixfaf): سووککردن، سوکایەتیکردن.
استخلاص-ع-مص-ل(ئیستیخلاس- istixlas): رزگاری، رزگارکردن.
استخوان- ا(ئوستەخڤان- ustexvan): ئێسقان، ئێسک.
استخوان بندی- ا(ئوستەخڤان بەندی- ustexvan bendî): ئێسکە پەیکەر.
استخوان دار- افا- ص- مر(ئوستەخڤان دار- ustexvandar): بریتییە لە مرۆڤی رەسەن، ئەسڵزادە، خانەدان.
استخوان رند- ا(ئوستەخڤان رەند- ustexvan rend): ئێسقان خۆر.
استداره-ع-ا-مص-ل(ئیستیدارە- istidare): شێوە بازنەیی، بازنەیی.
استدامە- ع-ا-مص(ئیستیدامە- istidame): دەوام خوازی.
استدانه-ع-مص-م(ئیستیدانە- istidane): قەرزکردن.
استدبار-ع-مص-ل(ئیستیدبار- istidbar): پشت تێکردن.
استدراج- ع-مص-م(ئیستیدراج- istidrac): نزیک خستنەوەی بەرە بەرە.
استدراک- ع-امص- مص- م(ئیستیدراک- istidrak): دەرککردن، پەی بردن.
استدعاء- ع- امص- مص- م(ئیستیدئاء- istid’a’): داخوازی، داواکردن، تکاو دوعاکردن.
استدلال- ع-مص-م(ئیستیدلال- istîdlal): بەڵگەهێنانەوە.

استدن- مص-م(ئیستەدەن- isteden): ئەستاندن، سەندن.

استر- ا(ئەستەر- ester): قاتر، هێستر.

استراتیژی- فر-ا(ئیستراتیژی- istiratîjî): بەرێوەبردنی ئۆپەراسیۆنی سوپا لە جەنگدا.

استراق- ع-مص- م(ئیستیراغ- istirax): کاری بەدزی، بەدزیەوە گوێگرتن، کۆڵگرتن، گوێ هەڵخستن.

استرجاع- ع-مص-م(ئیسترجا- istirca'): گەڕاندنەوە، وەرگرتنەوەی شتێک لە کەسێک.

استرحام- ع-مص-م(ئیسترهام- istirham): رەحمەت خوازی، بەخشین خواستن.

استرخاء- ع- مص- ل-امص(ئیسترخاء- istirxa'): خاوبوونەوە.

استرداد- ع- مص-م(ئیستیرداد- istirdad): وەرگرتنەوە.

استرزاق- ع-مص- م(ئیستیرزاغ- istirzax): نان پەیدا کردن، رۆزی پەیداکردن، کاسەلێسی.

استرشاد- ع- مص- م(ئیستیرشاد- istirşad): رێنوێنیخوازی، ئامۆژگاری خواستن.

استرضاء- ع-مص-م-امص(ئیسترزاء- istirza'): رەزامەندیخوازی، خۆشی خواستن.

استرعاء- ع-مص-م(ئیستیرئاء- istir'a'): ئاگاداری کردن.

استرلینگ- ا(ئیسترلینگ- istirlîng): لیرەی ئەستەرلینی، جۆرە پارەیەکی ئینگلستانە.

استرنگ- ا(ئیستەرەنگ- istereng): جۆرە گیایەکە.

استرواح- ع- مص- م(ئیسترڤاھ- istirvah): ئاسودە خوازی، رەحەت خوازی.

استرون- ص(ئەستەرڤەن- esterven): هێسترئاسا- نەزۆک وەکو هێستر، نەزۆک، نازا، ئەستێور.

استره- ا(ئوستورە- usture): موس، ئوستەرە، گوێزانی سەرو ردێن تاشین.

استره لیسیدن- مص- م(ئوستورە لیسیدەن- usturelîsîden): گوێزان لێستنەوە، مل لە چەقۆ سوین، بریتییە لە بێباکی و دلێری و ئازایەتی، جەربەزەیی.

استزاده-ع- مص- م(ئیستیزادە- istizade): زیادەخوازی.

استسعاد- ع- مص- م(ئیستیسئاد- istis'ad): بەختەوەری خوازی.

استسقاء- ع-مص-م(ئیستیسغاء- istisxa'): ئاوخواستن، داواکردنی باران.

استسلام- ع-مص-م(ئیستیسلام- istislam): ئاشتی خوازی، ملکەچ کردن، سەلامەت خوازی.

استیشاره-ع-ا-مص(ئیستیشارە- istişare): راوێژخوازی.

استشفاء- ع-مص-م(ئیستیشفاء- istişfa'): شەفاخوازی، داوای چابوونەوەی نەخۆش.

استشفاع- ع-مص-م(ئیستشفاء- istişfa'): شەفاعەت خواستن.

استشمام- ع- مص- م(ئیستیشمام- istişmam): بۆن كردن، پەی بردن.
استشهاد- ع-مص- م(ئیستیشهاد- istişhad): بەڵگەهینانەوە، هێنانەوەی قسەی كەسێك بۆ بەڵگەو شایەتی.
استصحاب- ع-مص- م(ئیستیسهاب- istishab): هاوڕێیەتی، هاودەم خوازی.
استصواب- ع-مص(ئیستیسڤاب- istisvab): راست و دروست خوازی.
استضائه- ع- مص- م(ئیستیزائە- istiza'e): رووناک كردن، رووناكی خوازی.
استضعاف- ع- مص-م(ئیستیزئاف- istizaf): زەعیف و لاوازی، لاوازكردن.
استطابه- ع- مص- م(ئیستیتابە- istitabe): پاک خوازی.
استطاعت- ع- مص-م(ئیستیتائە- istîta'e): دارابوون، توانا بەسەرداشكان.
استطاله- ع- مص ل(ئیستیتالە- istitale): درێژبوون، درێژی، درێژە.
استطراد- ع- مص-ل(ئیستیتراد- istitrad): درێژەپێدان، درێژدادڕی، رەڤین لەبەردەم دوژمن بە مەبەستی فریودانی.
استطراف- ع-مص-م(ئیستیتراف- istitraf): داهێنانی شتی نوێ.
استطلاع- ع-مص-م(ئیستیتلاء- istîtla'): ئاگاداری لە شتێک یان كارێک.
استطلاق- ع- مص- م(ئیستیتلاغ- istitlax): رزگاربوون لە بەند، ئیسهال بوون.
استظهار- ع- مص-م(ئیستیتزهار- istizhar): پشت و پەنا خواستن.
استعاده- ع-مص-م(ئیستیئادە- istiade): گەڕانەوە، خووگرتن بە شتێكەوە.
استعاذه- ع-مص ل(ئیستیئازە- isti'aze): پەنا خواستن.
استعاره- ع- مص-م(ئیستیئارە- istiare): خواستن.
استعانت- ع-مص-م(ئیستیئانەت- isti'anet): كۆمەک خواستن، یارمەتی خواستن.
استعجاب-ع-امص-مص-ل(ئیستئجاب- isti'cab): عەجایەب، سەیر پێ هاتن.
استعجال- ع-مص- م(ئیستیئجال- isti'cal): پەلەكردن، لەز كردن.
استعداد- ع-مص- ل(ئیستیئداد- isti'dad): ئامادەیی، ئامادەبوون.
استعراب- ع-مص-ل(ئیستیئراب- isti'rab): لاساییكردنەوەی عەرەب- قسەی ناشیرین، جنێودان.
استعصام- ع- مص-ل(ئیستیئسام- isti'sam): پەنا، داواكردنی پەنایەک.
استعطاف- ع- مص-م(ئیستیئتاف- isti'taf): داوای میهرەبانی، میهر خوازی، سۆزخوازی.
استعظام- ع-مص- م(ئیستیئزام- isti'zam): گەورەیی كردن.
استعفاء- ع- مص-م(ئیستیئفاء- isti'fa'): داواكردنی عەفو، لێبوردن خوازی.

استعلاء- ع- امص- مص- ل(ئیستیئلاء- isti'la'): بەرزی، بەرزی خوازی.

استعلاج- ع- مص- ل- امص(ئیستیئلاج- isti'lac): داواکردنی عیلاج، دەرمان خوازی، چارەخوازی.

استعلام- ع- مص- م(ئیستیئلام- isti'lam): ئاگاداری خواستن.

استعمار- ع- مص- م- امص(ئیستیئمار- isti'mar): ئاوەدانکردنەوە، داگیرکەرو ئیمپریالیزم، وڵگەخوازی.

استعمال- ع- مص- م(ئیستیئمال- isti'mal): بەکارهێنان.

استغاثه- ع-مص-م(ئیستیغاسە- istixase): کۆمەک خوازی، فریادڕەس خواستن، هانا بردن.

استغراب- ع-مص-م(ئیستیغراب- istixrab): غەریب و سەیر، سەرسوڕمان.

استغراق-ع-مص-م(ئیستیغراغ- istixrax): غەرق بوون، سەرقاڵی.

استغفار- مص- م(ئیستیغفار- istixfar): تۆبەکردن، مەغفەرەت خوازی.

استغلال- ع- مص-م(ئیستیغلال- istixlal): دانەوێڵە خواستن.

استغناء- ع- مص-ل(ئیستیغناء- istixna'): دەستبەرداربوون، وازلێهێنان.

استغنام-ع-مص-م(ئیستیغنام- istixnam): غەنیمە خوازی.

استفاده- ع- مص-م(ئیستیفادە- istifade): سوود وەرگرتن.

استفاضه- ع- مص-م(ئیستیفازە- istifaze): هەواڵ بڵاوبوونەوە، قسە بڵاوبوونەوە.

استفتاح- ع- مص- م(ئیستفتاه- istiftah): کردنەوە، دەست پێکردن.

استفراغ- ع- مص- م(ئیستفراغ- istifrax): ڕشانەوە، هێنانەوە.

استفسار- ع-مص-م(ئیستیفسار- istifsar): پرسین و تەفسیر خوازی.

استفهام- ع- مص- م(ئیستیفهام- istifham): پرسینی شتێک بە مەبەستی تێگەیشتن.

استقاله- ع-مص- ل(ئیستیغالە- istixale): وازهێنان، دەسبەرداربوونی کارێک، دەستکێشانەوە.

استقامت- ع- مص- ل(ئیستیغامەت- istixamet): ڕاست ڕاوەستان، پایەداری.

استقباح- ع-مص-م(ئیستیغباه- istixbah): بلّح، دزێو، شتێک بە ناشیرین بزانی.

استقبال- ع- مص-م(ئیستیغبال- istixbal): پێشوازی کردن، خێرهاتن.

استقدام- ع-امص(ئیستیغدام- istixdam): چوونە پێشەوە، ئازایەتی و دلێری.

استقراء- ع- مص-م(ئیستیغراء- istîxra'): سۆراخ و تاقیب کردنی کارێک.

استقرار- ع- مص- ل(ئیستغرار- istixrar): ئارامگرتن، داسەکنان.

استقراض- ع-مص- م(ئیستیغراز- istixraz): قەرزکردن.

استقصاء- ع-مص-ل(ئیستیغساء- istixsa'): چوونە بنج و بناوانی کارێک.

استقصاص-ع-مص-م(ئیستیغساس- istixsas): داواکردنی قەساس، تۆڵە.

استقلال- ع-مص- م(ئیستیغلال- istixlal): خۆبیوون، سەربەخۆیی.

استکان- ا(ئیستیکان- istikan): پیاڵەی چا خواردنەوە، ئیستیکان.

استکانه- ع- مص-ل(ئیستیکانە- istikane): ملکەچی.

استکبار- ع-مص- م(ئیستیکبار- istikbar): خۆنواندن، ملهوڕی و زۆرداری، خۆهەڵکێشان، خۆ بەزل زان، فڕناخی.

استکتاب- ع- مص- م(ئیستیکتاب- istiktab): نووسین.

استکثار- ع-مص-م(ئیستیکسار- istiksar): زۆر کردن، زیاد کردن.

استکراه- ع- مص-م(ئیستیکراه- istikrah): نا پەسەندی.

استکشاف- ع- مص-م- امص(ئیستیکشاف- istikşaf): ئاشکرا کردن، دۆزینەوە.

استکمال-ع-مص-م(ئیستیکمال- istikmal): تەواوکردن.

استلام- ع- مص- م(ئیستیلام- istilam): دەست هێنان بە شتێکدا بەمەبەستی تەبەڕوک.

استلذاذ- ع- مص-م(ئیستیلزاز- istilzaz): لەزەت وەرگرتن، بەتام و لەزەت.

استلقاء- ع-مص-ل(ئیستیلغاء- istilxa'): پاڵکەوتن بە پشتدا.

استم- ا(ئیستەم- istem): زوڵم، زۆر، ستەم، جەفا.

استمگر- ا-فا(ئیستەمگەر- istemger): زۆردار، زاڵم.

استماع- مص- م(ئیستیماء- istima'): گوێگرتن.

استمالت- ع-مص-م(ئیستیمالەت- istimalet): کەسێک بەقسەی خۆش بەلای خۆتدا رابکێشیت.

استمتاع- ع-مص- م(ئیستیمتاء- istimta'): لەزەت وەرگرتن، بەرخورداربوون.

استمداد- ع- مص-م(ئیستیمداد- istimdad): کۆمەک خواستن، یارمەتی خواستن.

استمرار- ع-مص- ل(ئیستیمرار- istimrar): بەردەوام بوون.

استمزاج- ع-مص- م(ئیستمزاج- istimzac): پرسینی میزاجی کەسێک.

استمساک- ع- امص- م(ئیستیمساک- istimsak): دەست خستنی شتێک.

استملاک- ع-مص- م(ئیستیملاک- istimlak): بە موڵککردنی شوێنێک بۆ خۆت، موڵک خوازی.

استمناء- ع-مص-ل(ئیستیمناء- istimna'): دەستپەڕ، خۆڕەحەت کردن بە دەست، دەستگان.

استمهال- ع- مص-م(ئیستیمهال- istimhal): مۆڵەت خواستن، دەرفەت خواستن.

استن- ا(ئوسـتـون- ustun): سـتـون، ئەستوون، هەستوون.

اسـتناد- ع-مص- ل(ئیـسـتـیناد- istinad): پشت دان بە شتێکەوە، پشت گرتن.

اسـتـبـناط- ع- مص- م- امص(ئیـسـتـینبـات-istinbat): دەرهێنانی شتێک، هەڵهێنانی شتێک بەزەبری تێگەیشتن و بۆچوون.

استنبه- ص- ا(ئیستەنبە- istenbe): مێردەزمە، ناشیرین، زل و ناقۆلا، دێو.

استنتاج- ع- مص-م(ئیستینتاج- istintac): ئەنجامگیری.

استنجاء- ع- مص- ل(ئیستینجاء- istinca’): خۆپاککردنەوە لە پیسی.

استنساخ- ع-مص(ئیستینساخ- istinsax): فۆتۆکردن، کۆپی کردنەوە، شکڵ نووس.

استنشاق- ع- مص- م(ئیستینشاغ- istinşax): هەڵمژینی هەوا.

استنصار- ع-مص-م(ئیستینسار- istinsar): کۆمەک خواستن.

استنطاق- ع- مص- م- امص(ئیستینتاغ- istintax): تاقیق، کەسێک بهێنیە قسان.

استنقاذ- ع- مص(ئیستنغاز- istinxaz): رزگارکردن.

استواء- ع- مص- ل(ئیستیڤاء- istiva’): یەکسان خوازی.

استوار- ص(ئوستوڤار- ustuvar): مەحکەم، مکوم، پایەدار، راست و دروست، ئەمین، لە زاراوەی سوپایدا، پلەیەکە لە ئەفسەری دووەم کەمترە.

استوارنامه- امر(ئوستوڤارنامە- ustuvarname): نامەی رەسمی دانانی وەزیر یان سەفیرێک لە ولاتێکی دیدا، تاپێشانی سەرۆکی دەوڵەت بدرێ، ئیحتوبارنامە.

استوانه- ا(ئوستوڤانە- ustuvane): لوولەک.

استودان- ا(ئوستوڤدان- ustuvdan): ژێر زەمین، گۆڕستان، دەخمەی زەردەشتیان.

استودن- مص- م(ئوستودەن- ustüden): ستایش کردن.

استودیو- ا(ئیستودیو- istudyo): ستۆدیۆ.

استور- ا(ئوستور- ustûr): چارەوێ، بۆ سواری یان بار وەکو ئەسپ، ئێسترو بارگین.

استون- ا(ئوستون- ustûn): ئەستون، کۆڵەکە، ستوون، هەستوون.

استوه- ص(ئوستوه، ئیستوه- ustûh, istûh): ماندوو- بێتاقەت.

استه- ص(ئیستوه- istuh): شەکەت، ماندوو.

استه- امص(ئیستە- iste): شەڕ، نەژنەو.

استه- ا(ئەستە- este): ئێسقان، ناوک، ناوکی خورما یان میوە کەرەق بێ.

استهجان- ع-مص(ئیستیهجان- istihcan): کارێک بە ناشیرین بزانی.

استهداء- ع- مص- م(ئیستیهداء- istihda’): گەڕان بە دووی رێدا.

استهزاء- ع-مص- م(ئیستیهزاء- istihza’): گاڵتە پێکردن، قەشمەری پێکردن.

استهلاک- ع-مص- م(ئیستیهلاک- istihlak): لە نێوبردن، قەرزدانەوەی بەرە بەرە.

استهواء- ع-مص(ئیستیهڤاء- istihva’): سەرگەردان بوون، لەڕێ دەرکردن، خاپاندن.

استهیدن- مص(ئیستیهیدەن- istihîden): شەڕ، عینادی کردن.

استیجاب- ع- مص- ل(ئیستیجاب- istîcab): پێویست، شایستە بوون.

استجار- ع- مص- م(ئیستیجار- isticar): بەکرێ گرتن.

استئجار- ع- مص- م(ئیستیئجار- isti’car) بەکرێ گرتن.

استیحاش- ع- مص- ل(ئیستیهاش- istîhaş): رەوینەوەی ترس، دڵتەنگ بوون.

استیخ- ص(ئیستیخ- istîx): راست و بەرز وەکو ستوونو رم و نێزە، لوتکەی شاخ.

استیذان- ع- مص-م(ئیستیزان- istîzan): ئیزن وەرگرتن.

استیر- ص(ئیستر- istîr): داوێن پاک، پاک.

استیزه- امص(ئیستیزە- istîze): شەڕو ناکۆکی، نەگونجان.

استیصال- ع-مص-م(ئیستیسال- istîsal): لەبن و بێخەوە دەرهێنان، ریشەکێش کردن، داماوی و بێ چارەبوون.

استیضاح- ع-مص- م(ئیستیزاه- istîzah): داوای روونکردنەوە.

استیغ- ع-مص-م(ئیستیغ- istîx): راست و بەرز.

استیفاء- ع-مص- م(ئیستیفاء- istîfa’): وەرگرتنەوەی هەموو حەقێکی خۆت.

استقاظ- ع- مص-ل(ئیستیغاز- istixaz): بێداربوون، هۆشیار بوون، هۆشیار بوونەوە.

استل- فر- ا(ستیل- stil): نەخشە، شێواز، شێوە.

استیلاء- ع- مص- م(ئیستیلاء- istîla’): بەدەست هێنانی شتێک، زاڵبوون.

استیم- ا(ئیستیم- istîm): دەمی مەشکە، یان هەمبانە، یان هەر شتێکی چەرمی لەو بابەتانە، هیزە.

استیمان- ع- مص- م(ئیستیمان- istîman): داڵدەو پەنا خواستن.

استناس- ع-مص- ل(ئیستیناس- istinas): خووگرتن، ئولفەت گرتن.

استیناف- ع- مص-م(ئیستیناف- istînaf): تازەکردنەوە، سەر لەنوێ دەسپێکردنەوەی کارێک، دادگای ئیستیناف.

استیهیدن- مص- ل(ئیستیهیدەن- istîhîden): عینادی کردن، شەڕکردن.

اسخی- ع- ص(ئەسخا- esxa): سەخیتر، بەخشندەتر، جوامێرتر، دڵاواتر.

اسخیاء- ع-ص- ا(ئەسخیاء- esxiya’): سەخاوەت مەندان.

اسد- ع- ا(ئەسەد- esed): شێر.

اسدالله- ع- ا(ئەسەدولا- esedulla): لەقەبی هەمزەی مامی پێغەمبەرو نازناوی عەلی کوڕی ئەبی تالیبە.

اسر- ع- مص- م(ئەسر- esr): ئەسیرکردن، بە ئەسیری بردن، دیلبردن.

اسراء- ع- ص- ا(ئوسەراء- usera’): یەخسیران، دیلەکان.

اسرائیل- ا(ئیسرائیل- israîl): نازناوی یاقوب پێغەمبەرە.

اسرائیلی- ص- ن(ئیسرائیلی- israîlî): یەهودی، کەلیمی.

اسرار- ع- ا(ئەسرار- esrar): رازو نهێنیان.

اسراف- ع- مص- ل(ئیسراف-israf): زێدە مەسرەفی، دەستبلاوی.

اسرافیل- اخ(ئیسرافیل- israfîl): فریشتەی بەرپرسی با، ئەو فریشتەیەی کە لە رۆژی قیامەتدا فوو بە شەیپورەکەی خۆیدا دەکات و مردووان زیندوو دەبنەوە.

اسرب- ا(ئوسروب- usrub): قورقوشم.

اسرشتن- مص- م(ئیسریشتەن- isrişten): خولْقاندن، خەلْق کردن، هەوێن کردن.

اسرع- ع- ص- ت(ئەسرەء- esre’): خێراتر، لەزتر.

اسروش- ا(ئوسروش-usrûş): فریشتە.

سرون- ا(سەروون- serûn): شاخی چێلْ.

سروناز- ا(سەروی ناز- serûynaz): درەختی سەرو، سەروی نەمام و جوانی.

اسریشم- ا(ئیسریشەم- isrîşem): سرێش، هێلم، کەتیرە.

اسطار- ع- ا(ئەستار- estar): خەت، ریز، دێڕ.

اسطبل- ا(ئیستەبل- istebil): تەویلەی چوارپێیان.

اسطرلاب- ا(ئوستورلاب- usturlab): ئامێرێک بووە بۆ دیاریکردنی بەرزی ئەستێران.

اسطوانه- ا(ئوستوڤانە- ustuvane): لوولەک.

اسطوره- ا(ئوستورە- ustûre): ئەفسانە، چیرۆک، حیکایەت، قسەی بێهودە.

اسطول- ا(ئوستول- ustûl): ئوستولْ، کەشتی گەل، گەلەکەشتی.

اسعار- ع-ا(ئەسئار- es’ar): نرخ، قیمەت.

اسعاف- ع- مص- م(ئیسئاف- is’af): یارمەتی دان، فریاکەوتن، فریاگوزاری.

اسعد- ع- ص(ئەسئەد- esed): بەختەوەرتر.

اسغر، اسغرنه- ا(ئوسغور، ئوسغورنە- usxur, usxurne): سیخوڕ، سوچەر.

اسف- ع- ا(ئەسەف- esef): ئەفسوس، داخ و کەسەر، خەم و خەفەت.

اسفار- ع- ا(ئەسفار- esfar): تۆمار، کتێبی گەورە، هەر کتێبێک لە کتێبەکانی تەورات، بەشێک لە بەشەکانی تەورات.

اسفالت- ا(ئەسفالت- esfalt): قیری قیرتاوی جادەو شەقامان.

اسفرزه- ا(ئیسفەرزە- isferze): جۆرە گیایەکی بیابانییە.

اسفرود- ا(ئیسفەرود- isferûd): کوڕ کوڕ، قەتێ.

اسفل- ا(ئەسفەل- esfel): خوارتر، پایین.

اسفل السافلين- ع- ا(ئەسفەلس سافلين- esfelssaflîn): حـــەوتـەمين چينـی دۆزەخ.

اسـفناج- ا(ئيـسـفـيناج- isfinac): سپيناخ.

اسـفنج- ا(ئيـسـفـەنج- isfenac): ئيسفەنج.

اسفـيداج- ا(ئيـسفـيداج- isfîdac): سپياو.

اسفـيد- ص(ئيـسفـيد- isfîd): سپی، چەرمە.

اسـفـيـدار- ا(ئيـسـفـيـدار- isfîdar): سپيدار.

اسفـيوش- ا(ئيـسفـيـوش- isfyuş): گـيايەكی كـێـوييـە لە كـۆندا لە كـاروباری پزشكيدا بەكارهێنراوە.

اسـقـاط- ع- مص- م(ئيـسـغـات- isxat): شتی بێكەڵك.

اسـقـام- ع- ا(ئەسـغـام- esxam): نەخۆشييەكان.

اسقنقور- ا(ئيسغەنغور- isxenxur): جۆرە ماسييەكی تايبەتييە پتر لە رووباری نيلدا دەژی.

اســقــورديون- ا(ئەســغــورديون- esxürdiyün): سيری كێوی.

اسقـيل- ا(ئيـسـغـيل- isxîl): پيـازی دەشتی.

اسكات- ع- مص- م(ئيـسكات- iskat): بێدەنگ كردن.

اسكادر- ا(ئيـسـكـادر- iskadr): بەشـێـک لە هێـزی دەريايی كـە چەند كەشتييەكی جەنگی لەگەڵە.

اسـكـادران- ا(ئيـسـكـادران- iskadran): ســواران، ژمــارەيە لە سەربازی سوارە بەرانبەر بە بەتاليۆنێكی پيادە.

اسكادريل- ا(ئيسكادريل- iskadrîl): تيپی دەريايی.

اسـكـار- ع- مص- م(ئيـسـكـار- iskar): مەست كردن.

اسكـاريد، اسكـاريس- ا(ئيـسكـاريد، ئيـسـكـاريس- iskarîd, iskarîs): جـۆرە كـرمـێكە لە ريخـۆڵەی مـرۆڤـدا پـەيدا دەبـێت و ئـازار بە ريخــۆڵـە دەگەيەنێ.

اسكاف- ع- ص(ئيـسكاف- iskaf): پينەدۆز.

اسـكـان- ع- مص- م(ئيـسـكـان- iskan): ئارام كـردن، نيـشـتـەجـێكردن، ئاكنجی كرن.

اسـكـدار- فـــر- ا(ئەسـكـودار- eskudar): تەتەر، پەيک، نامــەبەر، قاسيد.

اسكربوت- فـــر- ا(ئيـسكوربوت- iskurbût): نەخـۆشيـەكـە لە ئەنجـامی كـەمی ڤـيـتـامين بەتايبـەتی (C)دا پەيدا دەبێت.

اسكره- ا(ئوسكورە- uskure): قـاپ، كاسەی گڵێن، جامی ئاوخواردنەوە.

اسكريم- ا(ئيـسكريم- iskirîm): شمشێربازی.

اسكلت- فر- ا(ئيسكليت- iskilit): ئێسكە پەيكەر.

اسكله- ا(ئيـسكيلە- iskile): ئەسكەلە، شـوێنی وەسـتـانی كـەشـتی لە كەناری دەريا، لەنگەرگە.

اسكناس- ا(ئیـسـكیناس- iskinas): ئەسكەناس، پـول و پارەی كـــاغــــەزی پشتیوانەدار.

اسكندان- ا(ئیـسـكیندان، ئەسكەندان- iskindan): قفڵ و كلیل.

اسـكـندروس- ا(ئیــــــسـكـەنـدەروس- iskenderus): سیر.

اسكنه- ا(ئیـــــسكـینـه- iskine): ئەسكەنه، ئامرازێكه دارتاشان بۆ كۆڵین و كونكردنی دار بەكاری دێنن.

اسكورت- فر- ا(ئیسكورت- iskurt): حیـمایه، دەسـتـەیەك سەربازی چەكدار بۆ موحافەزە یان ڕێز بە گەڵ كەسێك بكەون.

اسكی- فـــر- ا(ئیـــسـكی- iskî): ئێـــــسكـی، دوو تەخــــتــــــه داره لە پێــیــاندەبەســتـرێت بۆ خلیـسكانێی سـەر بەفران.

اسكیــز، اسكیــزه- امص(ئیــسـكیــز، ئیـسـكیـزه- iskîz, iskîze): جـووتەو لەقەی چوار پێیان.

اسگزار- ا(ئەسـگـوزار- esguzar): نامەبەر، تەتەر، قاسید، پەیك.

اسلاب- ا(ئەسلاب- eslab): رفێنراو، هەڵكەنراو، بە تۆبزی وەرگیراو.

اسلام- ع- ا(ئیـسـلام- islam): ناوی ئاینێكی گــەورەو ســەرەكـــیـــه كــه له دەوروبەری ساڵی ٦١١ز لەلایەن حەزرەتی مـحـەمـەدی كـوڕی عـەبدوڵڵاوە رەواجی پێدرا، ئاینی ئیسلام.

اسلحـه- ع- ا(ئەسلیــهــه- eslihe): ئەســڵــەحــه، ئەسلەحـه، چەك و تفـاقی جەنگ.

اسـلـم- ع- ص(ئـەسـلـەم- eslem): سەلامەت تر، ساغتر.

اسلنج- ا(ئـەسلـەنج- eslenc): ناوی جۆرە گـیـایەكـه له كۆندا بۆ دەرمـان بەكـار هاتووه.

اسـلـوب- ع- ا(ئـوسـلـوب- uslûb): شێوه، ڕێباز، شێواز.

اسلیمی- ص- ن (ئیسلیمی- islîmî): جۆرێكه لە نەخش و نیگار.

اسم- ع ا(ئیسم- ism): ناو، ناڤ، نام.

اسماء- ع ا(ئەسماء- esma’): ناوان.

اســمـــار- ع ا(ئەســمـــار- esmar): ئەفسانه، حیكایەت.

اسماع- ع ا(ئەسماء- esma’): گوێ، گوش.

اسماعیلیه- ع-ص- ن(ئیسمائیلییه- isma’îlîye): تایفـەیەكی ئاینیــیــه باوەڕیان بە ئیـمـام مـوسـای كـازم نـیـیـه، كوڕە گەورەی ئیمام جەعفەری سادق بە ئیمامی حەوتەم دەزانن چونكە زنجیرەی ئیـمـامـیـانـیـان بە ئیـسـمـاعـیل كۆتایی هاتووه، حـەوت ئیـــمـــامـــانیـــشـــیـــان پێدەگوترا.

اسمر- ع- ص(ئەسمەر- esmer): گەنم ڕەنگ، ئەسمەر، سەوزە.

اسـمن- ع- ص(ئەســمـەن- esmen): قەڵەوتر.

اسمندر- ا(ئەسمەندەر- esmender): جـانەوەریكە لە قـومـقـومـۆكـە دەچێت، وشكاوییـــە هەر كـــاتێك بگاتە ئاگــر مادەیەك فڕێ دەدا كە ئاگرەكە دەكوژێنێتەوە بۆیە دەڵێن لە ئاگردا ناسوتێ.

اسن-ا(ئەسـەن- esen): درەخـتـێكە لە بابەتی سپیدار.

اسناد- ع- مص- م(ئیسناد- isnad): دانەپاڵ.
اسناد- ع- ا(ئەسناد- esnad): سەنەد، قەواڵە.
اسنان- ا(ئەسنان- esnan): ددان، دگان.
اسو- لا(ئەسو- esû): رۆشنایی.
اسوار- ص(ئەسڤار- esvar): سوارە، پێچەوانەی پیادە.
اسوار - ع- ا(ئەسوار- esvar): حەسار، شورە، دیواری قەلا، قەلا.
اسوار- ع- ا(ئەسڤار- esvar): بازن، بازنگ، موچەوانە، دەستەوانە.
اسواط- ا(ئەسوات- esvat): قامچی، شەلاخ.
اسواق- ا (ئەسڤاغ- esvax): بازاڕان.
اسوء- ع- ص(ئەسڤەء-'esve) خرابتر، بدتر.
اسود- ع- ص(ئەسڤەد- esved): رەش.
اسهال- ع- مص- ل(ئیسهال- ishal): زگەشۆرە، زگچوون، بەلەفیرە، ئیسحال، رەوانی، تەقەفیرە.
اسهال خونی- ا(ئیسهالی خونی- ishali xûnî): خوێن دانیشتن، دیزانتری.
اسهل- ع- ص(ئەسهەل- eshel): ئاسانتر، نەرمتر.
اسیاف- ع- ا(ئەسیاف- esyaf): شمشێران.
اسید- فر- ا(ئەسید- esîd): ئەسید.
اسید ازتیک- ا(ئەسید ئەزتیک- esîd eztîk): تیزاب.
اسید استیک- ا(ئەسید ئەستیک- esîdestîk): جەوهەری سرکە.
اسید اوریک- (ئەسید یوریک- esidyurîk): یوریا.
اسیر- ع- ص(ئەسیر- esîr): یەخسیر، دیل، ئەسیر، کەسێک لە جەنگدا بکەوێتە دەست دوژمن.
اشاره، اشارت- ع- مص- ا- ل(ئیشارە، ئیشارەت- işare, işaret): نیشاندانی شتێک، ئاماژە، ئیشارەت.
اشاعه، اشاعت- ع- مص(ئیشائە، ئیشائەت- işa'e, işa'et): بلاوکردنەوەی هەواڵ، مقو مقۆ، دەمگۆ، گوتگوتک، قومی قومی.
اشاعره- ع- ص- ن(ئەشائیرە- eşa'ire): تیرەیەکی ئایینیە بە موریدو پەیڕەوانی ابو الحسن علی بن اسماعیل ئەشعەری گوتراوە، سوننی مەزهەبن و باوەڕیان بە جەبریەت هەبووە.
اشام- ا(ئەشام- eşam): خۆراکی زەوی، خۆراک لە قەدد پێویست.
اشانیتون- (ئەشانیتون- eşanîtûn): نموونەی کالا لە شوێنێکەوە بۆ شوێنیکی تر بنێردرێ.
اشباح- ع- ا(ئەشباه- eşbah): تاپۆ، تارمایی.
اشباع- ع- مص- م(ئیشباء- 'işba): تێرکردن.
اشبال- ع- ا(ئەشبال- eşbal): بێچوە شێران.
اشبو- ا(ئەشبو- eşbû): خەلوز، خەلوزدان، عەماری خەلوز.

اشپس- ا(ئیشپس- işpis): ئەسپێی دەغڵ و دان، سوون.
اشـپـیـخـتن، اشـپـوختن- مص- م(ئیشپیختەن، ئیشپوختەن- işpîxten, işpûxten): بڵاوکردنەوەی شتێک، تۆودان.
اشپیل، اشپل- ا(ئیشپیل، ئیشپل- işpîl): هێلکەی ناو سکی ماسی کە پاش راوکردنی لە سکی دەری دێنن و خۆراکی لێ دروست دەکەن.
اشپیون- ا(ئیشپیون- işpiyun): خەفیێ، جاسوس، شۆفار، هەواڵدز، خەوەردز.
اشتاب- ا- مص(ئیشتاب- iştab): بەهەشتاو، بەپەلە، لەز، خێرا، خێرا رۆیشتن.
اشتاد- ع(ئەشتاد- eştad): ناوی فریشتەیەکە، رۆژی بیست و شەشەمی هەر مانگێکی هەتاوی.
اشتافتن- مص- ل(ئیشتافتەن- iştaften): پەلەکردن، خێرا رۆیشتن.
اشتالنگ- ا(ئیشتالەنگ- iştaleng): ئێسقانی پاژنەی پێ، قاپ.
اشتباک- ع- مص- م(ئیشتیباک- iştibak): تێک رژان، پێکدادان.
اشتباه- ا(ئیشتیباه- iştibah): هەڵە، سەهو، غەڵەت.
اشتداد- ع- مص- ل(ئیشتیداد- iştidad): توندبوون، قایم بوون.
اشتر- ا(ئوشتور- uştur): وشتر، حوشتر.
اشتر- ع- ص(ئەشتەر- eşter): کەسێک کە بە زگماک یان لە ئەنجامی نەخۆشیدا پێڵوی چاوی هەڵگەڕابێتەوە.
اشتراء- ع- مص-م(ئیشتیراء- iştira’): کڕین و فرۆشتن.
اشترابه- ا- مر(ئوشتورابە- uşturabe): عەبای دروستکراو لە کوڵکی وشتر.
اشتراط- ع- مص- ل(ئیشتیرات- iştirat): مەرج کردن، پەیمان کردن.
اشتراک- ع- مص- ل(ئیشتیراک- iştirak): هاوبەشی کردن.
اشتربان- ع- ص(ئوشتوربان- uşturban): سارەوان، وشترەوان، شوانی وشتران.
اشترخار- ا- مر((ئوشتورخار- uşturxar): وشترخۆرکە. وشترالۆک.
اشتردل- ص(ئوشتور دیل- uşturdil): بەد دڵ، ترسنۆک، وشترقین، لەبنەوەبڕ، قین لەزگ.
اشترغار- ا(ئوشتورغار- uşturxar): وشترالۆک، عاگول.
اشتراک- ا(ئوشتورەک- uşturek): وشتری بچوک، شەپۆلی دەریا، بێچوە حوشتر.
اشتعال- ع- مص- م(ئیشتیئال- iştial): هەڵایسانی ئاگر، داگیرسان.
اشتغال- ع- مص- م(ئیشتیغال- iştixal): مژول بوون. سەرقاڵ بوون بە کارێک یان شتێکەوە.
اشتقاق- ع- مص- م(ئیشتیغاغ- iştixax): شەق بوون. وەرگرتنی وشەیەک لە وشەیەکی ترەوە.

اشتک- ا(ئیشتەک- iştek): قومات.
اشتکاء- ع- مص- ل(ئیشتیکاء- iştika’): شکایەتکردن، گلەیی کردن.
اشتلم- ع(ئوشتولوم- uştulum): دادو فریاد. هەراو زەنا.
اشتو- ا(ئەشتوو- eştû): رەژوودان، رەژیدان، عەماری خەڵوزان.
اشتود- ا(ئوشتەڤد- uştevid): جەژنێکێ زەردەشتیانە.
اشتهاء- ع- مص- م(ئیشتیهاء- iştiha’): ئیشتیا، ئارەزووی خواردن.
اشتهار- ع- مص ل(ئیشتیهار- iştihar): شۆرەت پەیداکردن. نێوبانگ پەیدا کردن.
اشتیاق- ع- مص ل(ئشتیاغ- iştiyax): تاسەکردن. ئارەزوو کردن.
اشجار- ع- ا(ئەشجار- eşcar): درەختان.
اشخاص- ع- ا(ئەشخاس- eşxas): شەخس، کەس.
اشد- ع- ص(ئەشەد- eşed): توندتر. مکومتر. بەهێزتر.
اشر- ع- ص- ت(ئەشەڕ- eşer): بەدتر، شەڕانی تر.
اشراف- ا(ئەشراف- eşraf): خانەدان. دەوڵەمەند. ئەشراف.
اشراف- ع- مص- ل(ئیشراف- işraf): شارەزایی لە شتێک، زانینی کارێک، سەرپەرشتی، چوونە سەرێ.
اشراق- ع- مص- ل(ئیشراغ- işrax): هەڵاتنی هەتاو، رووناک بوونەوە، دەرەوشانەوە.
اشراک- ع- مص- م(ئیشراک- işrak): شەریک پەیدا کردن بۆ خوا.
اشربه- ع- ا(ئەشریبە- eşribe): خواردنەوە.
اشرس- ع- ص(ئەشرەس- eşres): دڕ، بەدخوو، توندەتەبیعەت، دلاوەرو ئازا لە شەڕدا.
اشرف- ع- ص- ت(ئەشرەف- eşref): سەنگینتر. سەلارتر، شەریف تر.
اشعار- ع- ا(ئەشئار- eşar): شیعران، هۆزان.
اشعال- ع- مص(ئیشئال- işal): هەڵایسانی ئاگر.
اشعب- ع- ص(ئەشئەب- eşeb): ناوشان پان، حەیوانی شاخ بڵاو، ناوی کابرایەکی عەرەبی زۆر تەماعکار بووە.
اشعه- ع- ا(ئەشیئە- eşi’e): تیشک، ئەشیعە.
اشعث- ع- ص(ئەشئەس- eşes): قژ لوول.
اشعر- ع- ص(ئەشئەر- eşer): شاعیرتر، داناتر، شارەزاتر، پیاوی تووکن.
اشغال- ع- مص- م(ئیشغال- işxal): کارو پیشە.
اشغال- ع- مص- م(ئیشغال- işxal): مژول کردن، گرتنی شوێن، داگیرکردنی شوێنان بە هێزی سوپایی.
اشفاق- ع- مص- ل(ئیشفاغ- işfax): بەزەیی هاتنەوە، دڵسۆزیکردن.
اشقی- ع- ص- ت(ئەشغا- eşxa): دڵڕەقتر. شەقی تر، بەدبەخت تر.

اشقر- ع- ص(ئەشغەر- eşxer): سورو سپی، زەری.
اشقیاء- ع- ا(ئەشغیاء- eşxiya’): شەقی، بەدبەخت.
اشک- ا(ئەشک- eşk): فرمێسک، روندک، ئەسرین، هەڵس.
اشکار- ا(ئیشکار-işkar): راو و شکار.
اشکاف- ا(ئیشکاف- işkaf): درز، کون.
اشکال- ع- ا(ئەشکال- eşkal): شێوەو شکڵ.
اشکال- ع- مص ل (ئیشکال- işkal): زەحمەتی. دژواری. ئاڵۆزی کارێک.
اشکردن- مص- م(ئیشکردەن- işkerden): شکاندنی دژمن. راوکردن.
اشکره- ا(ئیشکەرە- işkere): باڵندەی راوی وەک بازو هەڵۆ.
اشکستن- مص-م- ل(ئیشکەستەن- işkesten): شکان، شکاندن.
اشکل- ص(ئیشکیل- işkil): ئەسپێک کە دەستی راست و پاشوی چەپی سپی بن، حیلە، فێڵ، دەهۆ.
اشکلک- ا- مـر(ئیشکیلەک- işkilek): جۆرە ئەشکەنجەیەکە، دارێک دەخرێتە نێوان دوو قامکی کەسیکەوەو هەردوو قامکی دەگوشرێن تا بێتاقەت بێ و دان بە تاوانی خۆیدا بنێ.
اشکم- ا(ئیشکەم- işkem): سک، زگ، لەم.
اشکمبه- ا(ئیشکەمبە- işkembe): گەدەی حەیوانات.

اشکنج- ا(ئیشکونج- işkunc): نوقورچ، قورنجک، نوقورچک، قونجرکە.
اشکنج- ا(ئیشکەنج- işkenc): پێچ و تابی زوڵف.
اشکنجه- ا(ئیشکەنجە- işkence): ئازاردان، ئەشکەنجە.
اشکنه- ا(ئیشکەنە- işkene): ئەشکەنە، گۆشتاو، کارواناشی، ئەشکەنەک.
اشکوب- ا(ئەشکوب- eşküb): بنمیچ، ساپیتە، هەر قاتێکی بینایەک، ئاسمانە، بان، نهۆم.
اشکوخیدن- مص-ل(ئیشکوخیدەن- işküxîden): خزان، ساتمە، نوچدان.
اشکوفه- ا(ئوشکوفە- uşkufe): شکۆفە. هێڵنج و رشانەوە.
اشکوه- ا(ئوشکوە- uşkuh): گەورەیی، پایەبەرزی، عەزەمەت، شکۆ.
اشگرف- ص(ئیشگەرف- işgerf): دەگمەن و بێهاوتا لە چاکی و جوانیدا.
اشل- ع- ص(ئەشەل- eşel): کەسێک کە دەستی عەیبدار بێ و لە کار کەوتبێ.
اشل- ا(ئیشیل- işil): نەردەوان، پەیژە، پاچینە، قاڵدرمە.
اشم- ع- ص- ت(ئەشەم- eşem): لوت زل، پیاوی گەورەو خۆپەسەند.
اشمئزاز- ع- مص- ل(ئیشمیئزاز- işmi’zaz): رەوینەوە، بێزاری لە شتێک، قێزهاتنەوە لە کارو کردەوەیەک.
اشن- ا(ئەشن- eşen): جلکی هەڵگەڕاو، زرک، کاڵەکی نەگەییو.

اشن- ا(ئیــشــن- işn): درەخـــتـــێکە لە بابەتی سپیدار.
اشنا- ا- ص(ئەشنا- eşna): گەوهەری گـرانبـەها، بەمـانای مـەلەو مـەلەوانی-ش بەکاردێت.
اشناب- ا(ئەشناب- eşnab): مەلەوان.
اشـنـان- ا(ئـوشـنـان، ئـیـــــشـنـان- uşnan, işnan): جـۆرە گـیـایەکـە، رەگـەکـەی پاش وشککردنەوە دەکوتن و لە جل شتندا بەکاری دێنن، ئەسپون.
اشنع- ع- ص- ت(ئەشنە ء- eşne’): ناشیرین تر، دزێوتر.
اشنودن- مص(ئیـشنودەن- işnüden): بیستن، ژنەوتن.
اشـنـوســـــه- ا- مـص(ئوشـنـوســــە- uşnuse): پژمین، پژمە، پشمین.
اشـو- ص(ئەشـو- eşü): پیـاوی پاک و پیرۆز و بە ویژدان، بەهەشتی.
اشواق- ع- ا(ئەشڤاغ- eşvax): تاسە.
اشــواک- ع- ا(ئەشـڤـاک- eşvak): درک.
اشه- ا(ئوشە- uşe): کەتیرە.
اشهاد- ع- ا- ص(ئەشهاد- eşhad): شایەت.
اشـهب- ع- ا(ئەشـهـەب- eşheb): بازگ، بەڵەک، رەشوسپی.
اشهر- ع- ص- ت(ئەشهەر- eşher): ئاشکراتر، ناودارتر.
اشـهـر- ع- ا(ئەشـهـور- eşhur): مانگان، هەیڤان.
اشهل- ع- ص- ت(ئەشهەل- eşhel): رەشـێنەی چاو، پیـاوێ کـە چاوانی رەشی مەیلەو کەوە بێ.
اشیاء- ع-ا(ئەشیاء- eşya’): شتان.
اشـیــاخ- ع- ا(ئەشـیـاخ- eşyax): شێخان، پیران، بەساڵاچووان.
اشیاع- ع- ا(ئەشیاء- eşya’): یاران، دۆستان، پەیڕەوان، موریدان.
اصابت- ع- مص(ئیسابەت- isabet): دروســتگوتن، ئەنگاوتنی نیــشـــانە، بەرکەوتنی شتێک بە شتیکی تر.
اصــابع- ع- ا(ئەســاب ء- esabi’): پەنجەکان. قامکان.
اصـاغـر- ع- ا(ئەسـاغـیـر- esaxir): بچووکان.
اصــــالت-ع-ا- مـص(ئەســــالـەت- esalet): ئەسڵ، خـانەدانی، نەجـابەت، رەسەنایەتی.
اصـبــاح- ع- ا(ئەســابـه- esbah): سبەینان.
اصباح- ع- مص(ئیـسـباه- isbah): رۆژکردنەوە، لەگەڵ بەیاندا وەدەرکەوتن.
اصـبـح- ع- ص(ئەسـبـەح- esbeh): جوان، قژی ئامال سوور.
اصبع- ع- ا(ئیسبە ء- isbe’): پەنجە، تل، قامک، کلک، پت.
اصح- ع- ص- ت(ئەســـەه- eseh): دروست تر. راست تر.
اصحاب- ع- ص(ئەسهاب- eshab): یاران، هاودەمان، هاوڕێیان، هەڤاڵان.
اصـحاب کـهف-ع-ا(ئەسـهـابی کـەهف- eshabi kehf): حـــەوت کــــەس لە مـەسـیـحـیـان پێش ئیـسلام کە لە زەمـانی دەقیانووسدا لەترسی بت پەرستان پەنایان بە ئەشکەوتێک بردو لەوێندەر خەویان لێکەوت

و پاش سێ سەد ساڵان بێداربوونەوە.
اصدار- ع- مص- م(ئیسدار- isdar): ناردن، رەوانەکردن.
اصداف- ع- ا(ئەسداف- esdaf): شەپۆلی دەریا، سەدەف، ئەوقاوغەی کە مرواری تێدا دەڕسکێ.
اصدق- ع- ص- ت(ئەسدەغ- esdex): راستگۆتر، راست تر.
اصدقاء- ع- ص(ئەسدیغاء- esdixa’): برادەران، دۆستان.
اصرار- مص- ل(ئیسرار- israr): سوربوون، مکوڕبوون لەسەر شتێک یان کارێک. رژد بوون.
اصطبار- ع- مص ل(ئیستیبار- istibar): سەبر کردن.
اصطبل- ع- لا- ا(ئیستەبل- istebil): تەویلە، پشتیر.
اصطفاء- ع- مص(ئیستیفاء- istifa’): هەڵبژاردن.
اصطکاک- ع-مص-ل(ئیستیکاک- istikak): پێکدادانی دوو شت.
اصطلاح- ع- مص- ل(ئیستیلاه- istilah): سوڵح کردن، ئاشتی کردن.
اصعب- ع- ص-ت(ئەسئەب- es’eb): قورستر، دژوارتر، سەختتر.
اصغاء- ع- مص- م(ئیسغاء- isxa’): گوێگرتن.
اصغر- ع- ص- ت(ئەسغەر- esxer): بچوکتر.
اصغران- ع- ا(ئەسغەران- esxeran): دڵ و زمان.
اصفر- ع- ص(ئەسفەر- esfer): زەرد.
اصفیاء- ع- ص- ا(ئەسفیاء- esfiya’): هەڵبژاردەکان. پاکان، پیاوچاکان، سۆفی.
اصقاع-ع- ا(ئەسغاء- esxa’): ناوچە، دەڤەر.
اصل- ع-ا(ئەسل- esl): رەگوڕیشە، بناوان، نەژاد، بونیاد، بنەچە، هێم.
اصلاب- ع- ا(ئەسلاب- eslab): باوان، ئەژداد، ئێسکی پشت، پشت.
اصلاح- ع- مص- م(ئیسلاه- islah): رازاندنەوە، چاککردن.
اصلان- تر- ا(ئەسلان- eslan): شێری دڕندە.
اصله- ع- ا(ئەسله-esle): یەک ریشە، یەک درەخت، یەک نەمام.
اصلح- ع- ص- ت(ئەسلەه- esleh): ساڵحتر، باشتر، شایستەتر.
اصلع- ع- ص(ئەسلەء- esle’): سەر رووتاوە.
اصم- ع- ص(ئەسەم- esem): کەڕ.
اصناف- ع- ا(ئەسناف- esnaf): گروپ، جۆر، هاوپیشە، پیشەوەران.
اصنام- ع- ا(ئەسنام- esnam): بتان.
اصوات- ع- ا(ئەسڤات- esvat): دەنگان.
اصوب- ع- ص(ئەسڤەب- esveb): راست تر، دروست تر.
اصول- ع- ا(ئوسول- usül): رەگ و ریشە، پایە، یاسا و رێسا، بنەما.
اصیل- ع- ص- (ئەسیل- esîl): خانەدان، مکوم و پایەدار، بوڵێڵی ئێواری، کاتی نێوان عەسرو رۆژاوا، زەردەپەڕی پێش ئێوارە.

اضـائه- ع- مص- م(ئیـزائه- iza’e): رووناک کردنه‌وه.
اضاعه- ع- مص- م(ئیـزائه- iza’e): زایه‌کردن، ونکردن، گومکردن، بزرکردن.
اضافه- ع-مص- م(ئیـزافـه- izafe): زیادکردن.
اضحی- ع- ا(ئه‌زها- ezha): جه‌ژنی قوربان، جه‌ژنی حاجییان که له کاتی حه‌ج و له شاری مه‌که‌دا قوربانی ده‌که‌ن.
اضحوکه- ع- ص(ئوزهوکه- uzhüke): پێکه‌نیناوی. شتێک که خه‌ڵکی بهێنێته پێکه‌نین.
اضداد- ع- ا(ئه‌زداد- ezdad): دژان.
اضر- ع- ص- ت(ئه‌زه‌ر- ezer): زیاندارتر، موزیرتر.
اضرار- ع- ا(ئه‌زرار- ezrar): زیان گه‌یاندن.
اضراس- ع- ا(ئه‌زراس- ezras): ددان، خرێکان.
اضطراب- ع- مص- ل(ئیـزتیراب- iztirab): شڵه‌ژان، ئاڵۆزان، بێ تاقه‌تی، بێ ئارامی، په‌شۆکان.
اضطرار- ع- مص- ل(ئیـزتیرار- iztirar): ناچاری. ناچار بوون.
اضطرام- ع- مص- ل(ئیـزتیرام- iztiram): هه‌ڵایسانی ئاگر.
اضعاف- ع- مص- م(ئیـزئاف- iz’af): زه‌عیفکردن، سستکردن.
اضعاف- ع- ا(ئه‌زئاف- ez’af): دوو چه‌ندانه. دوو به‌رانبه‌ر.
اضعف- ع- ص- ت(ئه‌زئه‌ف- ez’ef): سست تر، بێتواناتر.
اضغاث- ع- ا(ئه‌زغـاس- ezxas): چه‌پکه گیای وشک و ته‌ڕی تێک ئاڵاو.
اضغاث احلام- ع- ا(ئه‌زغاس ئه‌حلام- ezxas ehlam): خه‌ونی ئاڵۆز، زنده خه‌ون، خه‌ونی پڕوپووچ، جڕناوفڕنا.
اضل- ع- ص- ت(ئـه‌زه‌ل- ezel): گومڕاتر.
اضلاع- ع- ا(ئه‌زلاء- ezla’): په‌راسوو.
اضلال- ع- مص م(ئیـزلال- izlal): گومڕاکردن، گومڕایی.
اضمار- ع- مص- م(ئیزمار- izmar): شاردنه‌وه‌ی شت له دڵدا.
اضمحلال- ع- مص-ل(ئیـزمیهلال- izmihlal): نه‌هێشتن، لاوازبوون، بنێسان.
اضیاف- ع- ا(ئه‌زیاف- ezyaf): میوانان.
اضیق- ع- ص- ت(ئه‌زیه‌غ- ezyex): ته‌نگتر، دژوارتر.
اطاعت- ع- ا- مص(ئیتائه‌ت- ita’et): گوێڕایه‌ڵی، ملکه‌چبوون.
اطاق- ا(ئوتاغ- utax): هۆده، ژوور.
اطاله- ع- مص- م(ئیتاله- itale): درێژه‌پێدان، درێژدادڕی،تول پێدان.
اطباء- ع- ا(ئه‌تیباء- etiba’): پزیشکان، دکتۆران، دختۆران.
اطبال- ع- ا(ئه‌تبال- etbal): ته‌پڵ، ده‌هۆڵ.
اطراء- ع- مص- م(ئیتراء- itra’): زێده‌ڕۆیی له ستایش کردندا، ستایش کردن.

اطراب- ع- مص- م(ئیتراب- itrab): سرود گوتن، وەجۆش هێنانی کەسێک.
اطراح- مص- م(ئیـــتـــراە- itrah): توڕدان.
اطراد- ع- مص- م(ئیـتـراد- itrad): دەرکردن.
اطـــراف- ع- ا(ئـــەتـــراف- etraf): دەوروبەر.
اطرش- ع- ص(ئەترەش-etreş): کەڕ.
اطعام- ع- مص- م(ئیـتـئـام- itam): نان دان.
اطعـمـه- ع- ا(ئەتئیـمـە- et'ime): خۆراک، خواردەمەنی.
اطفـــاء- مص- م(ئەتفـــاء- etfa'): کوژاندنەوە، کوژاندنەوەی ئاگر.
اطفائیه- ع- ا(ئیتفائییە- itfa'iye): دایەرەی ئاگر کوژێنەوە.
اطفال- ع- ا(ئەتفال- etfal): منداڵان. زارۆکان، بچووکان.
اطلاع- ع- مص- ل(ئیـــتـــیـــلاء- ittila'): شارەزابوون، ئاگادار بوون.
اطلاق- ع- مص- م(ئیـتـلاغ- itlax): رەهاکردن. ئازادکردن- کردنەوە.
اطـــلال- ع- ا(ئـــەتـــلال- etlal): شـوێنەواری خـانوو گـوندان، شـوێنی بەرز، شوێنەواری خانوو، سەراو بینایان، مەنەر.
اطلس-ا(ئەتلەس- etles): کـــەوەیی، جۆرە قوماشێکی ئاوریشمییە، ئەتڵەس.
اطلس- ا(ئەتلەس- etles): نەخـشـەی جوگرافیا. کتێبی نەخشان.
اطـلـسـی- ص- ن- ا(ئـەتـلـەسـی- etlesî): جـۆرە گـوڵێکی شـەپـوریـیـە، رەنگی شین، وەنـەوشـەیی، سـورو سـپی هەیەو تا زستان دەوام دەکات.
اطـمـاع- ا(ئەتماع- etma'): تـەمـاع، تەماح، چاوچنۆکی.
اطماع- ع- مص- م(ئیتماء- itma'): تەماح خستنە بەر کەسێک.
اطـمـئنان- ع- امص(ئیـتـمـینان- itmînan): ئـاسـودەیی، ئـەرخـایـەنی، دڵنیایی.
اطنـاب- ع- ا- مص ل(ئیـــتـنـاب- itnab): درێژدادڕی، درێژە پێدان.
اطـوار- ع- ا(ئـەتـڤـــار- etvar): جۆرەکان، ڕێبازان، دۆخەکان.
اطواق- ع- ا(ئەتڤـاغ- etvax): تەوق، کۆت.
اطول- ع- ص- ت(ئەتڤـەل- etvel): درێژتر.
اطهـــار- ع- ص(ئەتهـــار- ethar): پاکان، پیاوچاکان.
اطهـر- ع- ص- ت(ئەتهـەر- ether): پاکتر، پاکیزەتر، پاکژتر.
اطیاب- ع- ص- ا(ئەتیاب- etyab): خۆش بۆ، پاکان.
اطـیـب- ع- ص- ت(ئـەتـیـــەب- etyeb): خۆشبۆتر، پاکیزەتر، خۆشتر.
اظافــر- ع- ا(ئەزافــیـــر- ezafir): نینۆکان، ناخوونەکان.
اظافــیــر- ع- ا(ئەزافـیـر- ezafîr): نینۆکان، ناخونان.
اظـــلال- ع- ا(ئـــەزلال- ezlal): سێبەران، سایە، سایکەکان.
اظلال- ع- مص- م(ئیـــزلال- izlal): سێبـەرکردن، بڵاوبوونەوەی سێبـەری دارو درەخت یان شتی دی.

اظلام- ع- مص- ل(ئیـزلام- izlam): تاریک بوون.

اظهار- ع- مص- م(ئیـزهار- izhar): ئاشکراکردن، دەربڕین.

اظهر- ع- ص(ئەزهەر- ezher): دیارتر. ئاشکراتر.

اعاجم- ع- ا(ئەئاجیم- e'acim): غەیرە عەرەب، زمان خوار، کەسێک نەتوانێ بە زمانی عەرەبی قسە بکات. کەسێک نەتوانێ بە دروستی و رەوانی قسە بکات.

اعاجیب- ع- ا(ئەئاجیب- e'acîb): عەجایەب، سەیرو عەنتیکە.

اعاده- ع- مص- م(ئیئادە- iade): گەڕاندنەوە. دووبارەکردنەوە.

اعادی- ع- ص(ئەئادی- e'adî): دوژمنان.

اعاشه- ع- مص- م(ئیئاشە- iaşe): ژیاندنەوە، بوژاندنەوە، زندەگی کردن، نان پەیدا کردن، ئیوەتکرن.

اعاظم- ع- ص(ئەئازیم- eazim): گەورەکان، مەزنەکان.

اعالی- ع- ص(ئەئالی- ealî): خەڵکانی پایە بەرز، شوێنانی بەرزو بڵند.

اعانه،اعانت- ع- مص- م(ئیئانە، ئیئانەت- i'ane, i'anet): کۆمەککردن، یارمەتی دان، باربو، پیتاک.

اعتاق- ع- مص- م(ئیئتاغ- i'tax): ئازادکردنی کۆیلە، رەهاکردن.

اعتبار- ع- مص- ل(ئیئتیبار- i'tibar): عیبرەت گرتن، پەندگرتن، قەدرو پایە.

اعتداء- ع- مص- م(ئیئتیداء- i'tida'): زوڵم کردن، تەعەدا کردن، دەستدرێژی کردن.

اعتداد- ع- مص- ل(ئیئتیداد- i'tidad): بایەخ پێدان، حیساب بۆ کردن.

اعتدال- ع- مص- ل(ئیئتیدال- i'tidal): یەکسانی.

اعتدال خریفی- ا(ئیئتیدالی خەریفی- i'tidali xerîfî): هەوەڵی پایز کە درێژی رۆژو شەو یەکسان و بەرانبەر دەبێت.

اعتدال ربیعی- ا(ئیئتیدالی رەبیئی- i'tidali rebî'î): هەوەڵی بەهار کە رۆژو شەو یەکسان دەبێت.

اعتذار- ع- مص- ل(ئیئتیزار- i'tizar): عوزرخوایی، تەوازۆ هێنانەوە.

اعتراض- ع- مص- ل(ئیئتیراز- i'tiraz): عەیبگرتن، رەخنەگرتن، ناڕەزایی.

اعتراف- ع- مص- ل(ئیئتیراف- i'tiraf) دان پێدانان.

اعتزاز- ع- مص- م(ئیئتیزاز- i'tizaz): عەزیز بوون، شانازی.

اعتزال- امص- ل(ئیئتیزال- i'tizal): گۆشەگیری، دوورە پەرێزی.

اعتیساف- ع- مص- م(ئیئتیساف- i'tîsaf): زوڵم کردن. لەڕێی راست لادان، ستەمکاری.

اعتصاب- ع- مص- ل(ئیئتیساب- i'tisab): مانگرتن، سینگرتن.

اعتصام- ع- مص- م(ئیئتیسام- i'tisam): خۆ لە گوناه لادان، پەناگرتن.

اعتضاد- ع- مص- م(ئیئتیزاد- i’tizad): یارمەتی دان. پشتگیری لە کەسێک.
اعتقاد- ع- مص- ئیئتیغاد- i’tixad): باوەڕکردن.
اعتکاف- ع- مص ل(ئیئتیکاف- i’tikaf): چوونە خەڵوەت بۆ عیبادەت. خەڵوەتگیری.
اعتلاء- ع- مص- ل(ئیئتیلا- i’tila’): بەرزبوونەوە. پایە وەرگرتن.
اعتلال- ع- مص- م(ئیئتیلال- i’tilal): بیانوو هێنانەوە. نەخۆش کەوتن.
اعتماد- ع- مص- ل(ئیئتیماد- i’timad): پشت پێ بەستن، متمانە بوون بە کەسێک.
اعتناء- ع- مص- ل(ئیئتینا ء- i’tina’): دەست لە ملانێ، کار گرتنە ئەستۆ.
اعتیاد- ع- مص- م(ئیئتیاد- i’tiyad): خووگرتن، راهاتن لەسەر شتێ، ئیدمان، ئالودەبوون.
اعجاب- ع- مص- م(ئیئجاب- i’cab): سەرسام بوون.
اعجاز- ع- مص- م(ئیئجاز- i’caz): بێتواناکردن، ئەنجامدانی کارێک کە بە خەڵکێکی دی نەکرێ، پەرجوو.
اعجب- ع- ص- ت(ئەئجەب- e’ceb): عەجیبتر، سەیرتر.
اعجم- ع- ص- (ئەئجەم- e’cem): غەیرە عەرەب، عەرەبی نەزان، زمانخوار.
اعجمی، عجمی- ص- ن(ئەئجەمی، ئەجەمی - e’cemî, ecemî): ئێرانی، فارسی، غەیرە عەرەب.
اعجوبه- ع- ص(ئوئجوبە- u’cube): سەرسامکەر، عەجایەب، سەیروسەمەرە.
اعداء- ع- ا(ئەئداء- e’da’): دژمن، نەیار.
اعداد- ع- ا(ئەئداد- e’dad): ژماران.
اعداد- ع- مص- م(ئیئداد- i’dad): ئامادەکردن.
ئیعدام- ع- مص- م(ئیئدام- i’dam): خەنەقاندن، لە سێدارەدان، لە قەنارەدان.
اعدل- ع- ص-ت(ئەئدەل- e’del): دادوەرتر.
اعذار- ع- ا(ئەعزار- e’zar): عوزر، تەوازی، بەهانە، بیانوو، پاساو.
اعراب- ع- مص- م(ئیئراب- i’rab): ئاشکراکردن، دەربڕین، رەوانی و راشکاوی لە قسەکردندا، دیاریکردنی حەرەکەی پیت و وشان.
اعراب- ع- ا(ئەئراب- e’rab): عەرەبی ساراگەڕ، عەرەبی بیابان نشین.
اعرابی- ع- ا(ئەئرابی- e’rabî): عەرەب، خەڵکی عەرەب نەژاد.
اعراش- ع- ا(ئەئراش- e’raş): عەرش، بارەگا، تەخت، جێگە، کەپرو سابات، کۆشک و قەڵا.
اعراض- ع- ا(ئەئراز- e’raz): نیشانەکان.
اعراض- ع- مص- ل(ئیئراز- i’raz): روو وەرگێڕان، خۆپاراستن لە شتێک.
اعراف- ع- ا(ئەئراف- e’raf): عورف و عادەت، داب و نەریت، بە باوەڕی موسڵمانان شوێنێکە لە نێوان دۆزەخ و

بەهەشتدا، زینەخ.

اعرج- ع- ص(ئەئرەج- e’rec): لەنگ، شەل.

اعـــــرف- ع- ص(ئەئرەف- e’ref): ناسراوتر، زاناتر.

اعـز- ص- ت(ئەئەز- e’ez): ئازیزتر، خۆشەویستر، هەژیتر.

اعـزاء- ع- ص- ا(ئەئیـزاء- e’iza’): عەزیزان، ئازیزان.

اعـزاز- ع- مص-م(ئیـئـزاز- i’zaz): شانازی.

اعـزام- ع- مص م(ئیـئـزام- i’zam): ناردن، رەوانە کردن.

اعزه- ع- ص(ئەئیزە- e’ize): ئازیزان، ڕێزداران.

اعـزل- ع- ص(ئەئزەل- e’zel): هەوری بێباران، پیاوی بێچەک.

اعسار- ع- مص- ل(ئیئسار- i’sar): کەوتنە تەنگانە. دەستکورتی، لێقەومان.

اعـــشی- ع- ص(ئەئشـــا- e’şa): شەوکوێر.

اعشار- ا(ئەئشار- e’şar): دەیەکان.

اعـصـاب- ع- ا(ئەئسـاب- e’sab): دەمار، رەگ.

اعصار- ع- ا(ئەئسار- e’sar): دەورو زەمان، رۆژگاران.

اعضاء- ع- ا(ئەئزا- e’za): ئەندامان.

اعطاء- ع- مص- م(ئیـئـتـاء- i’ta’): بەخشین، دان.

اعطیـه- ع- ا(ئەئتـیـیـە- e’tiye): بەخشش.

اعظام- ع- مص- م(ئیئزام- i’zam): گەورەکردن، ڕێزگرتن، گەورەیی، مەزنی.

اعظم- ع- ص- ت(ئەئزەم- e’zem): گەورەتر، مەزنتر.

اعقاب- ع- ا(ئەئغاب- e’xab): نەوەو نەتیرە. پاژنەی پێ.

اعـقل- ع- ص- ت(ئەئغـەل- e’xel): ئاقڵتر، بە ئاوەزتر، هشیارتر.

اعلی- ع- ص(ئەئلا- e’la): بەرزتـر، باڵاتر، بڵندتر.

اعـلاء- ع- مص- م(ئیـئـلاء- i’la’): بەرزکردنەوە.

اعـلال- ع- مص- م(ئیـئـلال- i’lal): نەخۆشین.

اعـــلام- ع-ا(ئەعـــلام- e’lam): پێشـەواو ڕێبـەری قـەوم، ناوداری گـەورە، ئاڵاو نیشانە.

اعلام- ع- مص- م(ئیـئلام- i’lam): ئاگادارکردن، راگەیاندن.

اعــلامــیــه- ص- ن(ئیـئـلامـیـیـە- i’lamîye): بەیاننامـە و راگـەیاندن نامە.

اعلان- ع- مص- م(ئیـئـلان- i’lan): راگەیاندن، ئاشکراکردن، بەیاننامە.

اعلم- ع- ص- ت(ئـەئلـەم- e’lem): داناتر.

اعم- (ئەئەم- eem): گشتیتر. ئاپۆرای خەڵکی.

اعمی- ع- ص(ئەئما- e’ma): حافز، نابینا، کوێر، زەلیل.

اعـمـاء- ع- مص(ئیـئـمـاء- i’ma’): کوێرکردن.

اعمار- ا(ئەئمار- e’mar): تەمەن.

اعـــمـــاق- ع- ا(ئەئمـاغ- e’max): قوڵایی، ناخ، دەروون، کودیلە.

اعـــمـــال- ع- ا(ئەئمـــال- e’mal): کاروکردەوە.

اعـمـال- ع- مص(ئیـئـمـال- i’mal): بەکار بردن.

اعمام- ع- ا(ئەئمام- e’mam): مام، هاپۆ.

اعـمـده- ع- ا(ئەئمـیـده- e’mide): کۆڵەکە، ستون، ئەستون، عامود.

اعمش- ع- ص-(ئەئمەش- e’meş): چاوکوتو کوێر، چاوپروش.

اعناب- ع- ا(ئەئناب- e’nab): ترێ، هەنگور، مێو.

اعناب- ع- مص(ئیـــئناب- i’nab): رەنجـاندن. خـۆ ئالکانە کـاری سـەخت و دژوارەوە.

اعناق- ع- ا(ئەئناغ- e’nax): گەردن، مل، ئەستۆ.

اعنق- (ئەئنەغ- e’nex): گـەردن درێژ، گەردن بەرز.

اعنی- ع(ئەئنی- e’nî): مـــەبەســـتم ئەمەیە.

اعوام- ع- ا(ئەئڤام- e’vam): عـەیام و ساڵان.

اعـــوان- ع- ا(ئەئڤـــــان- e’van): هاوکـــارو دۆست و هاورێ و یاریدەدەر، دارودەستە.

اعــوج- ع- ص(ئەعــڤــەج- e’vec): خوارو خێچ، ناڕاست، بنیادەمی بەدخوو، خوار، چەفت.

اعـوجـاج- ع- ا- مص(ئیـئـڤـیـجـاج- i’vicac): خـوارو خـێـچ، چەفـتـبـوون، گێربوونەوە.

اعـــور- ع- ص(ئەئڤـــەر- e’ver): بنیـادەمی یەکـەڵە چاو، یەک چاو ببـینێ، ریخۆڵە کوێرە.

اعیـاء- ع- مص- م(ئیـئیـاء- i’ya’): ماندووکردن، شەکەتکردن.

اعیاد- ع- ا(ئەئیاد- e’yad): جەژنان.

اعـــیـــان- ع- ا(ئەئیـــان- e’yan): خـانەدان، گـەورە پیـاوان. دەوڵەمـەندان، پیاوماقووڵان.

اعین- ع- ا(ئەئیون- e’yun): چاوان.

اعین- ع- ص(ئـەئیـــــــەن- e’yen): کەسێک کە رەشێنەی چاوی زیاتر بێ.

اغـاثه- ع- مص(ئیـغـاسـە- ixase): بەفریا کەوتنی کەسێک، فریاکەوتن.

اغـالیط- ع- ا(ئەغـالیت- exalît): قسەی غەڵەت، بە هەڵەبردنی کەسێک.

اغانی- ع- ا(ئەغانی- exanî): ئاواز، سرود، گۆرانی، ستران.

اغـبـر- ع- ص(ئەغـبــەر- exber): تۆزاوی، بۆر، خاکی.

اغـتـبـاط- ع- مص- (ئیـغـتـیـبـات- ixtibat): شادبوون.

اغـتـراب- ع- مص- ل(ئیـغـتـیـراب- ixtirab): کـــەوتنە غـــەریبی، دوورە وڵاتی، چوونە نێو بێگانان، نامۆبوون.

اغـتــرار- ع- مص- ل(ئیـغـتـیـرار- ixtirar): مـــەغـــرور بوون، کـــەوتنە خەفڵەتەوە، فریوخواردن، فڕناخبوون.

اغـتسـال- ع- ا- مص م(ئیـغـتـیسـال- ixtisal): خۆششتن، خۆشۆردن.

اغتشاش- ع-ا -مص م(ئیغتیشاش- ixtişaş): ئاژاوەو هەراو هەنگـامـــە، غەلوغەش، تێکوپێک چوون.

اغـتصاب- ع- مص- م(ئیـغـتـیسـاب-

ixtisab): زەوتکردن، غەسپ کردن، داگیرکردن، ئەتکردن.
اغتماس- ع- مص- ل(ئیغتیماس- ixtimas): خۆ نقومکردن لە ئاودا، خۆ بە ئاواکردن.
اغتمام- ع- مص- ل(ئیغتیمام- ixtimam): غەمگین بوون. غەمباری، کۆڤانباری.
اغتنام- ع- مص- م(ئیغتینام- ixtinam): دەست کەوت، بەدەست خستن.
اغتیاب- ع- مص- ل(ئیغتیاب- ixtiyab): لێ خوێندنی پاشملە، غەیبەت کردن.
اغتیال- ع- مص- ل(ئیغتیال- ixtiyal): غافڵکوژی، رەشەکوژی، لێخەفتان.
اغذیه- ع- ا(ئەغزیە- exziye): خواردەمەنی، خۆراک.
اغر- ع- ص(ئەغەر- exer): چاک، جوان، پیاوی چاکەکار، گەورەو بەشەرەف و دڵسۆز.
اغر، اوغور- تر- ا(ئوغور- uxur): سەفەر، سەلامەتی لە سەفەردا، خێردیتن لە سەفەردا، بەرەکەت، شادی، بەختەوەری.
اغراء- ع- مص(ئیغراء- ixra): دنەدان، تەماح خستنەبەر، هەڵخەڵەتاندن، خاپاندن.
اغراض- ع- ا(ئەغراز- exraz): مەبەستەکان.
اغراق- ع- ا- مص(ئیغراغ- ixrax): موبالغە، زێدەڕۆیی.
اغرب- ع- ص- ت(ئەغرەب- exreb): غەریب تر.
اغره- ع- ص- ا(ئەغیرە- exire): هەڵخەڵەتاو و لە خۆبایی و هەرزەکاری بێئەزموون.
اغره- ع- ص- ا(ئوغرە- uxre): زام و وەرەم کەلە ملی مرۆڤ بێت.
اغشیه- ع- ا(ئەغشییە- exşiye): پەردە، رووپۆش.
اغصان- ع- ا(ئەغسان- exsan): لق و پۆپ و نیهال، چڵ.
اغفال- ع- مص- م(ئیغفال- ixfal): هەڵخەڵەتاو، ئیغفالکردن، گێلکردن.
اغلاء- ع- مص- م(ئیغلاء- ixla’): گران کردنی نرخ، گران کڕین، کوڵاندنی ئاو.
اغلاط- ع- ا(ئەغلات- exlat): هەڵە، خەڵەت، شاش.
اغلاق- ع- مص م(ئیغلاغ- ixlax): داخستن، ئاڵۆزکردنی کارێک، ئاڵۆزاندنی مەعناو مەبەستی وشەو دەستەواژان.
اغلال- ع- ا(ئەغلال- exlal): تەوق و کۆت، کۆت و زنجیر، کەلەپچەو پێوەند.
اغلال- ع- مص- م(ئیغلال- ixlal): خیانەت کردن، بوغزن، رقن، ناپاکیکردن.
اغلب- ع- ص ت(ئەغلەب- exleb): زۆرتر، زاڵتر.
اغلوطه- ع- ا(ئوغلوتە- uxlute): قسەی خەڵەت، بە هەڵەبردنی کەسێک.
اغلیسون- ا(ئیغلیسون- ixlîsun): پەلکە رەنگینە، کۆڵکە زێڕینە، کەسکەسۆر، زەرینەو سیمینە، پلورەواران.

اغـــمــــاء- ع- مص- م(ئيـــغــــمـــــاء- ixma’): بـێــــــهــــــۆشی، بورانـەوە، لەخۆچوون، لەهۆش چوون.

اغــمــاض- ع- مص- م(ئيــغــمـــاز- ixmaz): چاوپۆشی، چاونووقاندن.

اغـنـی- ع- ص- ت(ئـەغـنـا- exna): دەوڵەمەندتر، زەنگینتر.

اغناء- م- مص(ئيـــغنـاء- ixna’): دەوڵەمەندكردن، زەنگین كردن.

اغنام- ع. ا(ئەغنام- exnam): مـەڕو پەزان.

اغـنيــــــاء- ع- ا- ص(ئـەغـنـيـــــاء- exniya’): دەوڵەمەندان، زەنگینان.

اغنيـــه- ع- ا(ئوغنيــيـــە- uxniye): ئاواز، سروود، گۆرانی، ستران.

اغواء- ع- مص- م(ئيغڤاء- ixva’): گومڕاكردن، هەڵخەڵەتاندن، لەڕێدەركردن.

اغـــيـــار- ع - ا(ئەغـيـــار- exyar): ئەغیار، بێگانان، غەواران.

اف- ع(ئـوف- uf): ئـۆف، دەربـڕیـنـی بێزاری.

افـاده، افـادت- ع- مص- م(ئيـــفــــادە، ئيــــفـــــادەت- ifade, ifadet): ســـود پێگەیاندن، فیزو دەعیە زلی، خۆبەزلزانین.

افاضـه- ع- مص- م(ئيـفـازە- ifaze): ئاو بەخـۆداكـردن، پڕكـردنی كـاسـە تا لێـو ڕێژبوون. شارەزایی لە قسەكردندا بەڕادەی سوودگەیاندن.

افاضل- ع-ا(ئەفازيل- efazil): كۆی افضل (ئەفزەل): باڵاتر لەڕووی زانست و بنەچەو ڕەچەڵەكەوە.

افاعی- ع- ا(ئەفائی- efa’i): ماران، ئەژدیها.

افاقه- ع- مص- ل(ئيـفـاغـە- ifaxe): ئيـــفـاقـە، چاك بوونەوە، وەهۆش هاتنەوە، شفا.

افام- ا(ئەفام- efam): قەرز.

افـانين- ع-ا(ئەفـانين- efanîn): لق و پۆپی درەختان.

افـاويه- ع- ا(ئەفـاڤـيـيـە- efaviye): بەهارات.

افئده- ع- ا(ئەفئيدە- efide): دڵان.

افت- ا- مص(ئوفت- uft): كەموكوڕی، كەمی، نوقستانی.

افـتـاء- ع- مص- ل(ئيـفـتـاء- ifta’): فەتوادان، ئاشكراكردنی حوكم.

افتادن- مص- ل(ئوفتادەن-uftaden): بـەربـوونـەوە. لـە پـێـكـەوتـن، ڕوودانـی كارێك، كەفتن.

افـتـاده- ا- مض(ئـوفـتـادە- uftade): پيـــرو پەككەوتوو، كـــەســـاس و زەبوون، كەنەفت.

افــتـــاليـــدن- مص(ئيــفـــتـــاليـــدەن- iftalîden): پەڕاگــەندەكــردن، تۆڕدان، بڵاوكردنەوە.

افـتـتــاح- ع- مص- ل(ئيـفـتـيـتـاح- iftitah): كردنەوە، دەست پێكردن.

افتتان- ع- مص(ئيفتيتان- iftitan): فيتنە هەڵگيرساندن.

افـتـخـار- ع- ا- مص- ل(ئيـفـتـيـخـار- iftixar): فـەخـركـردن، شـانازی كـردن، سەرفرازی، سەربەرزی.

افـتـد- (ئەفـتـيـد- eftid): عـەجـيـب. سەير.

افــتــراء- ع- مص- ل(ئيــفــتـيــراء- iftira’): بوختان بۆ كردن.

افتراس- ع- مص- م(ئیفتیراس- iftiras): پارچەپارچەکردن و هەڵدڕینی نێچیر.

افتراض- ع- مص- م(ئیفتیراز- iftiraz): فەرزو واجب. فەرز کردن.

افتراق- ع- ا- مص- ل(ئیفتیراغ- iftirax): جودایی، لە یەکدی جیابوونەوە.

افتضاح- ع- مص- ل(ئیفتیزاھ- iftizah): ریسوایی، بەدناوی، ریسوابوون.

افتعال- ع- مص- م(ئیفتیئال-iftial): بوختان و درۆ هەڵبەستن بۆ کەسێک، داهێنان.

افتقاد- ع- مص(ئیفتیغاد- iftixad): ونکردن، لەدەست دان.

افتقار- ع- مص- ل(ئیفتیغار- iftixar): هەژار بوون، بێنەوایی.

افتکاک- ع- مص- ل(ئیفتیکاک- iftikak): لێک جیابوونەوە.

افت و خیز- ا- مر (ئوفتوخیز- uftuxîz): کەوتن و هەستان.

افتیمون- ا(ئەفتیمون- eftîmun): زیرە.

افچه- ا(ئوفچە، ئەفچە-ufçe, efçe): داهۆڵ.

افحش- ع- ص- ت(ئەفهەش- efheş): ئاشکراتر، حەیابەرتر.

افخم- ع- ص- ت(ئەفخەم- efxem): پایەبەرزتر، بەقەدرتر.

افد- ص- (ئەفد، ئەفید- efd, efid): عەجیب، سەیر.

افدر- ا(ئەفدەر- efder): برای باب، مام، هاپۆ.

افدستا- ا(ئەفدیستا- efdista): باشترین ستایش، ستایشی سەیر.

افدم- ا(ئەفدوم- efdum): ئەنجام، ئاقیبەت، ئاکام.

افدیدن- مص- ل(ئەفدیدەن- efdîden): سەرسوڕمان، تەعەجوبکردن، حەپەسان.

افر- (ئوفر- ufr): پێشکەشکردن، بەخشین، پێشنیاز.

افرا- ا(ئەفرا- efra): درەختێکە لە بابەتی چنار.

افراختن- مص- م(ئەفراختەن- efraxten): بەرزکردنەوە. هەڵکردن.

افراخته- ا- مف(ئەفراختە-efraxte): هەڵکراو، بەرزکراوە.

افرازنده- ا- فا (ئەفرازەندە- efrazende): هەڵکەر، بەرزکەرەوە.

افراز- ا(ئەفراز- efraz): هەوراز، بەرز.

سرافراز- ا- فا (سەر ئەفراز- serefraz): سەربەرز، سەرفراز.

افراد- ع- ا(ئەفراد- efrad): تاککردنەوەی شتێک، بەتنێ دەست دانە کارێک.

افراز- ا(ئەفراز- efraz): جیاکردنەوەی شتێک لە شتێکی دی. هەڵاوێردان.

افرازیدن- مص- م(ئەفرازیدەن- efrazîden): رازاندنەوە، هەڵکردن، بەرزکردنەوە، ئاڵا هەڵکردن.

افراز- ع- ا(ئەفراز- efraz): کەناڵ، سەرچاوە، کانی، خێوەت، سەرا پەردە، دیوانی میر.

افراس- ع- ا(ئەفراس- efras): ئەسپان.

افراشتن- ا- مص- م(ئەفراشتەن- efraşten): بەرزکردنەوە، هەڵکردن.

افراشته- ا- مف(ئەفراشتە- efraşte): هەڵکراو.

افراض- ع- مص- م(ئیفراز- ifraz): بەشە ئازوقەدان بە کەسێک، زۆربوونی پەز بەڕادەیەک کە زەکاتی بکەوێ.

افراط- ع- مص- ا(ئیفرات- ifrat): توندڕەوی، لە حەد دەرچوون، زیادڕەوی.

افراض- ا(ئەفراز- efraz): خواردنی زیندانیان.

افربیون- ا(ئەفەربیون- eferbiyun): جۆرە گیایەکە.

افرنج- ا(ئەفرەنج- efrenc): فەڕەنگی، بێگانەی ئەوروپایی.

افرند- ا(ئەفرەند- efrend): فەڕوشکۆ، ناسکی و جوانی.

افرندیدن- مص(ئەفرەندیدەن- efrendîden): رازاندنەوە، جوانکردن.

افرنگ- ا(ئەفرەنگ- efreng): فەڕوشکۆ، بێگانە، تەختی پاشایەتی.

افرنگی- ص- ن(ئەفرەنگی- efrengî): فەڕەنگی. ئەوروپایی.

افروختن- مص- م(ئەفروختەن- efruxten): هەڵکردنی ئاگر. چرا، رۆشنکردن.

افروزاندن، افروزانیدن- مص- م(ئەفروزاندەن، ئەفروزانیدەن- efruzanîden): هەڵگیرساندن، هەڵکردن، رووناککردن.

افروزه- ا(ئەفروزە- efruze): پلێتەی چرا، دەستە چیلە.

افروزیدن- مص(ئەفروزیدەن- efruzîden): بڕوانە: **ئەفروختن/** ئەفروختەن.

افروشه- ا(ئەفروشە- efruşe): جۆرە حەڵوایەکە لە ئاردو رۆن و هەنگوین دروست دەکرێ.

افروغ- ا(ئەفروغ- efrüx): تیشک، روناکی، پرتەو.

افریسموس- ا(ئەفریسموس- efrîsmüs): نەخۆشییەکە کە لە هەندێ پیاواندا دەردەکەوێ، کێرەڕەپەی بەردەوام.

افزار- ا(ئەفزار- efzar): ئامێر، ئەوزار، ئاڵەت و بەهاراتی نێو خواردن و چێشت.

افزارمند- ا(ئەفزارمەند- efzarmend): خاوەن ئامێر، کەسێک کە بە ئامێر کار بکات، ئامێردار.

افزودن- مص- م(ئەفزودەن- efzuden): زیاد کردن، زیاد بوون.

افژولیدن- مص- م(ئەفژولیدەن- efjulîden): پەرێشان کردن، پەراگەندە کردن.

افساد- ع- مص- م(ئیفساد- ifsad): فەسادکردن، ئاژاوەو فیتنە هەڵگیرساندن، گەندەڵکردن.

افسار- ا(ئەفسار- efsar): هەوسار، رەشمە.

افسان- ا(ئەفسان- efsan): هەسان، هەستان، بەردێکە چەقۆو کێردی پێ تیژ دەکەنەوە، ئەفسانەو حیکایەت.

افسانه- ا(ئەفسانە- efsane): سەربورد، بەسەرهات، حیکایەت، نەقڵ، داستان.

افسایيدن- مص- م(ئەفسایيدەن- efsayîden): ئەفسونکردن، رامکردن و دەستەمۆکردن، کەویکردن.
افسد- ع- ص- ت(ئەفسەد- efsed): فاسیدتر، بەدتر، گەندەڵتر.
افسر- ا(ئەفسەر- efser): تاج، کڵاوی پاشایی، خودان پلەی سوپایی (ئەفسەر).
افسردن- مص- ل(ئەفسوردەن- efsurden): سیس بوون و ژاکان، ساردبوونەوە، دڵ ساردبوونەوە، بەستن لە ئەنجامی سەرمادا، بنێسان.
افسرده- ا- مص(ئەفسوردە- efsurde): دڵتەنگ، بەستوو، ژاکاو، سیس، غەمگین.
افسوس- ا(ئەفسووس- efsûs): حەیف، مەخابن، زوڵم، ستەم، حەسرەت، خەم، پەژارە، گاڵتەوگەپ، تەوس و توانج.
افسون- ا(ئەفسون- efsün): فێڵ، حیلە، سیحر، جادوو.
افسونگر، فسونگر- ص- شغ(ئەفسونگەر، فسونگەر- efsûnger, fisûnger): جادوگەر. سیحرباز، جادووباز.
افشاء- مص- م(ئیفشاء- ifşa’): ئاشکراکردن، پەرتەوازەکردن، بڵاوەپێکردن.
افشار- ا(ئەفشار- efşar): ناوی یەکێکە لە خانەکانی تەختە نەرد (تاوڵە)، ناوی ئاهەنگێکی مۆسیقی ئێرانییە، تایفەیەکی ئێرانییە.
افشاندن- مص- م(ئەفشاندەن- efşanden): رشتن و بڵاوکردنەوە، وەشاندن.
افشانیدن- مص(ئەفشانیدەن- efşanîden): تۆودان.
افشرج- ا(ئەفشورەج- efşurec): ئاوی میوە کە لە ئەنجامی گوشینی وەرگیرابێ.
افشردن- مص- م(ئەفشوردەن- efşurden): گوشاردان، گوشین.
افشرده، فشرده- ا- مف(ئەفشوردە، فشوردە- efşurde, fşurde): گوشراو.
افشره- ا(ئەفشورە- efşure): ئاوی میوە کە بە گوشین گیرابێ.
افشک، افشنگ- ا(ئەفشەک، ئەفشەنگ- efşek, efşeng): شەونم، ئاونگ، خوناڤ.
افشون- ا(ئەفشون- efşun): شەن، شەنە.
افشه- ا(ئەفشە- efşe): ساوار، ساوەر، گەنمە کوتراو.
افصح- ع- ص- ت(ئەفسەح- efseh): رەوانتر، بەزمانتر.
افضال- ع- مص- م(ئیفزال- ifzal): زیاد کردن، باڵاتر لە رووی بنەچەوە. بەخشش، چاکی کردن.
افطار- ع- مص- م(ئیفتار- iftar): فتارکردنەوە، رۆژو شکاندن، بەربانگ.
افطح- ع- ص(ئەفتەح- efteh): کەپو پان، سەرپان.
افطس- ع- ص(ئەفتەس- eftes): لوت فس، فەنسە.
افعال- ع- ا(ئەفئال- efal): کارو کردەوان.
افعی- ع- ا(ئەفئا- efa): ماری گەورە، ئەژدیها.

افغان- ا(ئەفغان- efxan): هاوار، ئاهونالە.

افغانی- ص- ن(ئەفغانی- efxanî): خەلکی ئەفغانستان.

افق- ع- ا(ئوفوغ- ufux): ئاسۆ، داوێنی ئاسمان، پەراوێزی ئاسمان.

افکار- ع- ا(ئەفکار- efkar): هزرو بیران.

افکندن- مص- م(ئەفکەندەن- efkenden): توڕدان، راخستنی فەرش.

افگار- ص(ئەفگار- efgar): ڕەنجاو، زامدار، ماندوو.

دل افگار، دلفگار- ص(دل ئەفگار، دلفیگار- dilefgar, dilfigar): دڵ یەشاو، دڵ بریندار، دلبرین.

افگانه- ا(ئەفگانە- efgane): منداڵی نەبەکامی لەبار چوو.

افلاک- ع- ا(ئەفلاک- eflak): ئاسمانان.

افلاس- ع- مص- ل(ئیفلاس- iflas): نابووت بوون، نادارا بوون، دەستکورتی و بێنەوایی.

افلنجه- ا(ئەفلەنجە- eflence): جۆرە گیایەکە.

افناء- ع- مص- م(ئیفناء- ifna’): نەهێشتن، فەناکردن، دالاویز برین، یافتبرین.

افنان- ع- ا(ئەفنان- efnan): لق و پۆپان، چڵ.

افندی- تر- ا(ئەفەندی- efendî): لە قەبێکە بۆ ڕێزلێنان، وەک: بەگ، ئاغا، ئەمە زیاتر بۆ خوێنەوارو زاناو نووسەران بەکارهاتووە.

افندیدن- مص- ل(ئەفەندیدەن- efendîden): شەڕکردن.

افواج- ع- ا(ئەفڤاج- efvac): دەستە دەستە.

افواه- ع- ا(ئەفڤاه- efvah): دەم و زاران.

افواه- ا(ئەفڤاه- efvah): ئالەت و بەهاراتی تام و بۆ خۆشی خواردەمەنی.

افول- ع- مص(ئوفول- ufül): ئاوابوون، دیارنەمان، ئاوابوونی ستێران.

افهام- ع- مص- ل(ئیفهام- ifham): تێگەیاندن.

افیون- ا(ئەفیون- efyün): ئەفیون، تیلیاک، شیلەی خەشخاش.

افیونی- ص- ن(ئەفیونی- efyunî): کەسێک کە خووی بە کێشان یان خواردنی تیلیاکەوە گرتبێ، ئەفیونکێش.

اقارب- ع- ص- ا(ئەغاریب- exarib): خزم و کەس و کاران.

اقاقیا- ا(ئەغاغیا- exaxiya): جۆرە درەختێکە.

اقاله، اقالت- ع- مص- م(ئیغالە، ئیغالەت- ixale, ixalet): هەڵوەشاندنەوەی فرۆشتن، هەڵوەشاندنەوەی مامەڵەو سەودا.

اقالیم- ع- ا(ئەغالیم- exalîm): ئیقلیم، کیشوەر، ولات، مەلبەند، ناوچە، هەرێم.

اقامه، اقامت- ع- مص- ل(ئیغامە، ئیغامەت- ixame, ixamet): وەستان، نیشتەجێ بوون، ئاکنجی بوون.

اقانیم- ا(ئەغـانـیم- exanîm): کـۆی اقنوم/ ئقنوم-ـە: شـەخس، بناوان و هۆی شتێک.

اقـانیم ثلاثه- ا(ئەغـانیـمی سـەلاسـە- exanîmi selase): لەلای مەسیحیان دەکاتە: باب، کوڕ، روحی قودس.

اقباض- ع- مص- م(ئیغباز- ixbaz): گـرتن، لـە مـامـەڵەو سـەوداو ئاڵوویرش‌دا بەکار دێت.

اقبـال- ع- مص- م(ئیـغبـال- ixbal): هاتن، بەخت و نێـوچەوان، یەغـبـاڵ، ئیقباڵ، تالح، شانس، هیر.

اقبح- ع- ص- ت(ئەغبەھ- exbeh): ناشرین تر، بلّح تر.

اقتباس- ع- صم(ئیغتباس-ixtibas): سـوود وەرگـرتـن و زانست فـێـربوون لە کـەسـێکەوە، لە ڕەوانبـێـژیدا بریتـیـە لە بەکـارهێنانی ئـایەتی قـورئـان یان دەستەواژەیەک لە فەرموودەکان. لە شیعرو پەخشـاندا بێ ئەوەی ئاماژە بکرێ کە لە چ شـوێنێکەوە نەقڵ کـراوە، نەقڵ کـردن و وەرگـرتـنی بابەتێک لە کـتـێب یان ڕۆژنامەوە.

اقـتـحـام- ع- مص(ئیـغـتـیـهـام- ixtiham): خۆهەڵقورتاندن لە کارێک بەبێ بیـرکـردنەوە، خۆخـسـتـنە ناڕەحەتی و سـەریەشـەوە، بەسـووک زانینی کـەسـێک، هەڵمەتبردن.

اقـتـداء- ع- مص- م(ئیـغـتـیـداء- ixtida'): پەیڕەوکـردن، نوێژکـردن لە پشت پێش نوێژەوە.

اقـتـراح- ا- مص- م(ئیـغـتـیـراھ- ixtirah): پێشنیاز.

اقـتـراع- ع- مص ل(ئیـغـتـیـراء- ixtira'): تیرو پشک، قورعە کردن.

اقـتـران- ع- ا- مص ل(ئیـغـتـیـران- ixtiran): نـزیـکبـوونەوە، بوون بەیار لەگـەڵ کـەسـێکدا، نزیکی و پەیوەندی، بەیەک گەییشتن.

اقـتـسـام- ع- مص- م(ئیـغـتـیـسـام- ixtisam): دابەشکردن، سوێند خواردن.

اقـتـصـاد- ع- مص- ل(ئیـغـتـیـسـاد- ixtisad): پاشەکەوت، دەستگرتنەوە لە خەرجی‌دا، دەست پێوەگرتن.

اقـتـصـاص-ع- مص- ل(ئیـغـتـیـسـاس- ixtisas): چیرۆک گوتن، تۆڵە سەندن.

اقـتـضـاء- ع- مص- م(ئیـغـتـیـزاء- ixtiza'): داواکردنەوەی قەرز، داواکردن و وەرگرتنەوەی قەرز، تکا، داوا.

اقـتـضـاب- ع- مص(ئیـتـغـیـزاب- ixtizab): بڕین، بڕینی لق و نیـهـاڵ لە درەختان.

اقـتطاع- ع- مص- م(ئیـغـتـیـتـاء- ixtita'): میوە چنین، بڕین.

اقـتـفـاء- ع- مص- م(ئیـغـتـیـفـاء- ixtifa'): پەیڕەوی کـردن، شـوێن پێ هەڵگرتن.

اقتلاع- ع- مص(ئیغتیلاء- ixtila'): هەڵکەندن، لەبن و بێـخـەوە هەڵکەندن، ریشەکێشی.

اقـتنـاء- ع- مص- م(ئیـغـتـینـاء- ixtina'): بەدەسـتـهـێنـان و پاشەکەوتکردنی سەروەت و سامان.

اقحوان- ع- ا(ئوغهوڤان- uxhuvan): جۆرە گوڵێکە. جۆرە گیایەکی بۆن خۆشە، پونگە.

اقــداح- ع- ا(ئەغـــداھ- exdah): لێوان، پەرداخ، گلاس، قەدەح، بادە.
اقــدام- ع- ا(ئەغـــدام- exdam): پێیان، هەنگاو.
اقدام- ع- مص- م(ئیغدام- ixdam): چوونە پێش، ئازایەتی، دلێری.
اقــدس- ع- ص(ئەغـدەس- exdes): پاکتر، پیرۆزتر.
اقدم- ع- ص- ت(ئەغدەم- exdem): دێرینەو کۆنتر.
اقـرار- ع- مص- ل(ئیـغـرار- ixrar): دان پـێـــــدانـان، دەربـڕیـنـی ئـاشـکـراو راستەوخۆی مەبەست.
اقــراع- ع- مص(ئیــغـــراء- ixra’): قورعە راکێشان.
اقـــران- ع- ا(ئەغـــــران- exran): نزیکان، هاوچەشنان، هاوڕێیان، هاوگوف، ئاوزە.
اقرب- ع- ص-ت(ئەغـرەب- exreb): نزیکتر.
اقرباء- ع- ص- ا(ئەغریبا- exriba’): خزمان، نزیکان، کەس و کار، خوێشان.
اقـــرع- ع- ص(ئەغـــــرەء- exre’): پیـاوێک کـە قـژی سـەری روتابێــتــەوە، کەچەڵ.
اقســاط- ع- ا(ئەغـسـات- exsat): بەشێک، قەرزێک کە بۆ دانەوەی بکرێ بە چەند بەشێکەوە . بەش، بڕ.
اقســاط- ع- مص- م(ئیــغـســات- ixsat): دادوەری، عەدالەت کردن.
اقـســام- ع- ا(ئەغـسـام- exsam): چەند بەشێک.
اقـصی- ع- ص- ت(ئەغـسا- exsa): دوورتر.
اقصاء- ع- مص م(ئیغسـاء- ixsa’): لابردن، دوورخستنەوە.
اقـصـاء- ع- ا(ئەغـســاء- exsa’): دوور.
اقصر- ع- ص- ت(ئەغسەر- exser): کورتتر.
اقط- ا(ئەغەت- exet) پەنیر، کەشک.
اقطاب- ع- ا(ئەغـــتـــاب- extab): قـوتب، گەورە، پیری تەریقەتی پایەبەرز، جەمسەر.
اقطار- ع- ا(ئەغـتار- extar): ناوچە، وڵات، ئیقلیم.
اقطاع- ع- مص(ئیــغــتــاء- ixta’): شتێک لە خۆت ببڕی و بیدەی بە کەسێکی دی، بەخـشــینی مــوڵـکێک یان پارچە زەوییـەک بە کـەسێک تا بە دەرامـەتەکـەی بژی، تیوڵ.
اقطع- ع- ص(ئەغـــتـــەء- exte’): پیاوی دەست بڕیاو، دەستبڕاو.
اقعاد- ع- مص- م(ئیغـئاد- ix’ad): دانیشاندن، خزمەتکردنی کەسێک.
اقـفـال- ع- ا(ئەغـفـال- exfal): قـفڵ، کلیل.
اقل- ع- ص(ئەغەل- exel): کەمتر.
اقـلال- ع- مص- م(ئیـغـلال- ixlal): کەمکردن.
اقلام- ع- مص- م(ئەغلام- exlam): قەڵەم، پێنووس.
اقلیم- ا(ئیــــغـلیم- ixlîm): وڵات، ناوچە، کیشوەر، هەرێم.
اقلیمیا- ل- ا(ئیغلیمیا- ixlimiya): وردەی بنی زێڕو زیو، خۆڵی زێڕ، بەڕادە.

اقمار- ع- ا(ئەغمار- exmar): مانگ، هەیڤ.
اقمشه- ع- ا(ئەغمیشه- exmişe): کوتاڵ، قوماش.
اقناع- ع- مص- م(ئیغنا ء- ixna'): رازی کردن، قەناعەت پێکردن، هێنانە رەدا.
اقوی- ع- ص(ئەغڤا- exva): بەتواناتر، مکومتر. بەهێزتر، قایمتر.
اقواء- ع- مص- ل(ئیغڤاء- ixva'): تەواوبوونی تێشوو، بێ تێشوو مانەوە.
اقوات- ع- ا(ئەغڤات- exvat): خواردەمەنی، خۆراک، قووت.
اقوام- ع- ا(ئەغڤام- exvam): تیرەو تایفە، قەوم و قیلە.
اقویاء- ع- ص- ا(ئەغڤیاء- exviya'): بە توانایان، هێزداران.
اقیانوس- ا(ئوغیانوس- uxyanus): ئۆقیانووس، دەریای زۆر گەورە، ئۆقیانووسی مەزن، ئۆقیانووسی ئەتڵەسی، ئۆقیانووسی هندی، ئۆقیانووسی بەستەڵەکی باکوور، ئۆقیانووسی بەستەڵەکی باشوور، دەریالووش، زەریالووش.
اکابر- ع- ص- ا(ئەکابر- ekabir): کۆی اکبر- (ئەکبەر): مەزنان.
اکاذیب- ع- ا(ئەکازیب- ekazîb): درۆیان، دەلەسە.
اکارس- ا(ئەکاریس- ekaris): کارگ، قارچک، هەلچ.
اکارع- ع- ا(ئەکارئ- ekari'): کۆی **کراع**: (کوراع):بە: کەلەپاچە، سەروپێی رەشە ولاخ یان حەیوان.
اکاسره- ع- ا(ئەکاسیره- ekasire): کۆی کیسرا/ کیسرایە، بەعەرەبیکراوی (خسرو)ەوە.
اکال- ع- ص(ئەکال- ekkal): زۆرخۆر، فرە خۆر، بخۆر.
اکالیپتوس- ل. ا(ئوکالیپتوس- ukalîptus): درەختی کالیپتوس.
اکالیل- ع- ا(ئەکالیل- ekalîl): تاج، ئەفسەر، تاجە گوڵینە، دواخ.
اکباد- ع- ا(ئەکباد- ekbad): جەرگ، جگەر.
اکبر- ع- ص- ت(ئەکبەر- ekber): مەزنتر، گەورەتر.
اکتاف- ع- ا(ئەکتاف- ektaf): شان.
اکتبر- ا(ئوکتوبر- uktubr): مانگی دەیەمی ساڵی زایینی.
اکتحال- ع- مص- م(ئیکتیهال- iktihal): چاوڕشتن، سوورمە لە چاوکردن.
اکتساب- ع- مص- م(ئیکتیساب- iktisab): بەدەست هێنان.
اکتشاف- ع- مص- م(ئیکتیشاف- iktişaf): کەشفبوون، کەوتنەڕوو، ئاشکرابوون.
اکتفاء- ع- مص- م(ئیکتیفاء- iktifa'): بەسکردن، کیفایەت کردن.
اکتناه- ع- مص- ل(ئیکتناه- ikti-nah): گەیشتنە بنج و بناوانی شتێک، پەیبردن بە ماهیەت و نهێنی شتێک.
اکثار- ع- مص- م(ئیکسار- iksar): زۆر کردن.
اکثر- ع- ص- ت(ئەکسەر- ekser): زۆرتر.
اکثم- ع- ص(ئەکسەم- eksem): پیاوی ورگن، تێرخۆراک، زگن.

اکحل- ع- ص(ئەکـهـەل- ekhel): چاو بەکل. پیاوی برژانگ ڕەش.

اکذوبە- ع- ا(ئوکـزوبە- ukzübe): درۆ، قـسـەی درۆو بێ بنج و بناوان، دەلەسە.

اکرام- ع- مص- م(ئیکرام-ikram): ڕێزگرتن، بەخشیش پێدان.

اکراه- ع- مص- م(ئیکراه- ikrah): ناچارکردن، تۆبزی.

اکرم- ع- ص(ئەکـرەم- ekrem): سەخیتر، گەورەتر.

اکزما- فر- ا(ئیکزیما- ikzima): جۆرە نەخۆشییەکی پێستە.

اکسون- ا(ئیکسون- iksûn): جۆرە جلێکی ڕەشی گران بەهایە.

اکسید- (ئوکسید- uksîd): ئۆکسید.

اکسیداسیون- فر- ا(ئوکسیداسیون- uksîdasyun): پـرۆسـەی ئەکسەدەکردن.

اکسید دوزنگ- ا(ئوکسیددوزەنگ- uksîddûzeng): ئۆکسیدی دوو زەنگ.

اکسید دو کربن- ا(ئوکسیددو کاربون- uksîddûkarbun): دووەم ئۆکسیدی کاربون.

اکسید کلسیوم- ا(ئوکسید کالیسیوم- uksîdkalîsyum): قـسڵ، ئاهەک، قسر.

اکسیر- ل- ا(ئیکسیر- iksîr): ئیکسیر، کیمیا، هەر شتێک زۆر بە کەڵکو نایاب بێ.

اکسیژن- فر- ا(ئوکسیژن- uksîjin): ئۆکسجین.

اکسیژناسیون- فر- ا(ئوکسیژناسیون- uksîjnasiyun): پـرۆسـەی ئۆکسجیناوی کردنی تەنێک.

اکفاء- ع- مص- م(ئیکفاء- ikfa’): چەماندنەوە، خوارکردن.

اکل- ع- ا(ئەکل- ekl): خواردن.

اکلیل- ع- ا(ئیکلیل- iklîl): تاج، ئەفسەر، دواخ.

اکلیل الجبل- ع- ا- فر(ئیکلیول ئەلجەبل- iklîlul lcebel): ئەکلیلی کێوی. گیایەکە.

اکلیون، اگلیون- ا(ئەکلیون، ئەگلیون- ekliyun): ئینجیل، پارچەی حەوترەنگ، جۆرە قوماشێکی ئاوریشمی گوڵدارە.

اکمال- ع- مص- م(ئیکمال-ikmal): تەواوکردن.

اکمە- ا(ئەکمە- ekeme): گرد- تەپە، کۆڵ.

اکمە- ع- ص-ت(ئەکمە- ekme): کوێر، کوێری زکماک.

اکمل- ع- ص- ت(ئەکمەل- ekmel): تەواوتر.

اکناف- ع- ا(ئەکناف- eknaf): کەناران، دەوروبەر.

اکنون- هـ- ق(ئەکنون- eknûn): ئێستا، هەنووکە، ڤێ گافێ، نها، ئیرەنگە.

اکواب- ا(ئەکڤاب- ekvab): کوزە، شەربە، کوپ.

اکوان- ا(ئەکڤان- ekvan): کەون، دنیاو بوون، گەردوون.

اکوان- ع- ا(ئەکڤان- ekvan): بەپێی

شانامە، ناوی ئەو دێوەیە کە لەگەڵ ڕۆستەمدا کەوتە شەڕو ئەنجام کوژرا، کوناحکار، گوڵی ئەرخەوان.

اکوبا- ا(ئەکوبا- ekûba): درەختێکی بچکۆلەی جوانە.

اکول- ع- ص(ئەکوول- ekul): زۆرخۆر، چلێس.

اکونومی- ف- ا(ئیکونومی- ikunûmî): ئیختیسادی، ئابووری.

اکونومیست- فر-ا(ئیکونومیست- ikunûmîst): پسپۆری ئابووری. ئابووریزان.

اکیاس- ع- ا- ص(ئەکیاس- ekyas): کیسە، وریا، زیرەک. زرینگ.

اکیپ- (ئیکیپ- ikîp): دەستەیەک کرێکاری هاوپیشە.

اکید- ع- ص-(ئەکید- ekîd): مکوم، قایم.

اکیدنە- ع- ص(ئیکیدنە- ikîdne): ژیژکی ئوسترالیایی.

اکیس- ع- ص- ت(ئەکیەس-ekyes): بە ئاوەزتر، هۆشیارتر، زیرەکتر.

اگر- پە- حرف- (ئەگەر- eger): ئامرازی مەرج، ئەگەر.

اگرا- ا(ئوگرا- ugra): پەڵوڵە.

الاغ- تر- ا(ئولاغ- ulax): گوێدرێژ، ولاخ، هەر.

الامان- ع- ا(ئەل ئەمان- eleman): داواکردنی پەنا، پەناوەبەربردنی کەسێک.

الان- ع- ق(ئەلئان- elan): ئێستا، نهۆ، هەنووکە، ئەلعان، نها، ئێرەنگە.

الب- ا(ئیلب- ilb): جۆرە درەختێکی درک دارە، لە درەختی ترنج دەچێت.

البا- ا(ئولبا- ulba): دڵ و جگەری لە ڕۆن و پیازدا سوورەوەکراو، قەلی پیفاز.

الباب- ع- ا(ئەلباب- elbab): ئەقڵ و ئاوەزان.

الباد- ا(ئەلباد- elbad): هەلاج.

البتە- ع- ق(ئەلبەتتە- elbette): هەڵبەتە. بێگومان.

البسە- ع- ا(ئەلبیسە- elbise): جلکوبەرگ، پۆشاک.

التباس- ع- مص(ئیلتیباس-iltibas): لێ تێک چوون، بەهەڵەچوون.

التثام- ع- مص- ل(ئیلتیسام- iltisam): دەمامک کردن، دەمپۆشین.

التجاء- ع- مص- م(ئلتیجاء- iltica’): پەنابردن. بوون بە پەنابەر.

التجاج- ع- مص- ل(ئیلتیجاج- ilticac): هەراوزەنا، جۆش و خرۆشی دەریا، تێکەڵ بوون و گەورە بوونی شەپۆلانی دەریا.

الحاد- ع- مص- ل(ئیلهاد- ilhad): لە دین وەرگەڕان، لە دین دەرچوون.

التحاق- ع- مص(ئیلتیهاغ-iltihax): پەیوەندی کردن.

التحام- مص- ل(ئیلتیهام-iltiham): پێکەوە لکان، جۆش خواردن و لەحیم بوونی دووشت بەیەکەوە.

التذاذ- ع- مص- ل(ئیلتیزاز- iltizaz): لەزەت بردن، لەزەت بینین، لەمگێز بردن.

التزام- ع- مص- ل(ئیلتیزام- iltizam): پابەندی بە کارێک یان شتێکەوە.

التـصــاق- ع- مص- م(ئیلتـیـســاغ- iltisax): پێکەوە نووســـان، لکاندنی شتێک بە شتێکەوە.

التـفــات- ع- مص- م(ئیلتـیـفــات- iltifat): روودان بـە کـــــەســـــێـک، ئاوڕلێدانەوە. بایەخ پێدان، بە لوتف بوون لەگەڵ کەسێکدا.

التـقــاط- ع- مص- م(ئیلتـیـغــات- iltixat): هەڵگرتنەوەی شــتــێک لە زەوی، چینەکردنی مریشک.

التـمــاس- ع- مص- م(ئیلتـیـمــاس- iltimas): داواکردن، داواکردنی شتێک بەلاڵانەوەو پاڕانەوە.

التواء- ع- مص- ئیلتیڤاء- ’iltiva) پێچ خواردن، پێکەوە پێچان، لوولخواردن.

التون- تر- ا(ئەلتون- eltûn): ئاڵتون، زێڕی سوور، قەرەواش.

التـهــاب- ع- مص- ل(ئیلتـیـهــاب- iltihab): هەڵایسانی ئاگر، هەڵایسان.

التـــیـــام- ع- مص- ل(ئیلتـــیـــام- iltiyam): ســارێژبـوونەوەی زام و برین. پێکەوەلکان.

الجـاء- ع- مص- م(ئیلجـاء- ’ilca): ناچارکردن، پەنادان.

الجـــخت- الچـــخت- ا(ئەلجـــەخت، ئەلچەخت- elcext, elçext): ئومێد، تەماح.

الجـه- ا(ئولجـە- ulce): تالانی، دیل و ئەسیر، دەستکەوتی تالانی، غەنیمە.

الحـاح- ع- مص- م(ئیلهـاه- ilhah): سوربون و پێ داگرتن. داواکردن.

الحـــاد- ع- ا(ئەلهـــاد- elhad): کـۆی لحد/ لەحد: گۆڕ.

الحـاد- ع- مص- ل(ئیلحـاد- ilhad): کـوفـرو بێـدینی، ئینکاری کـردنی خـوا، لە دین دەرچوون.

الحاق- ع- مص- ل(ئیلهـاغ- ilhax): پەیوەندی کردن بە کەسێکەوە.

الحان- ع- ا(ئەلهان- elhan): ئاواز.

الحـــذر- ع- ا(ئەلحـــەزەر- elhezer): ئاگادارکردنەوە. ترس و پارێز.

الحق- ا(ئەل هەغ- elhex): ئەلحـەقی، راستییەکەی.

الحـمـد- ع- ا(ئەلهـەمـد- elhemd): سوپاس. ستایش.

الـدنــگ- ا(ئــەلــدەنــگ- eldeng): بەرەڵڵا، بێکار، موفتەخۆر، مشەخۆر.

الــذ- ع- ص- ت(ئــەلــەز- elez): بەلەزەتتر، بەتامتر، لەمگێزتر.

الـرد- ا(ئـەلـەرد- elered): رەشـکـە، تۆڕی کاکێشان.

الزام- ع- مـص- م(ئیـلزام- ilzam): لازم کـردن، واجـبکردنی کـارێک لەســەر کەسێک.

الست- ع- ا(ئەلەست- elest): کەفەڵ، ران، سمت.

الست- ع(ئەلەســتــو- elestu): ئایا نیم؟!

الست- ع- ا(ئەلـەست- elest): رۆژی ئەزەڵ، ئـەو رۆژەی کـــــە خــــــودا روو لە خـەڵقـەندەکـانی خـۆی گـوتی: (الستُ بربکم).

السنه- ع- ا(ئەلســــینە- elsine): زمانان، زار.

الصاق- ع- مص- م(ئیلساغ- ilsax): چەسپاندن، لکاندن.

الطاف- ع- ا(ئەلتاف- eltaf): لوتف.
الطاف- ع- مص- م(ئیلتاف- iltaf): نەرمی و چاكە كردن، ناسكتر، سووكتر.
العاب- ع- مص- م(ئیلعاب- il’ab): یاریكردن،خستنە وازی.
العطش- ع- ا(ئەل ئەتەش- eleteş): تینوێتی، تەژنەیی.
الغاء- ع- مص- م(ئیلغاء- ’ilxa): لەغوكردنەوە، هەڵوەشاندنەوە، فتكردنەوە.
الغاز- ع- ا(ئەل غاز- elxaz): مەتەڵ، لوغز.
الف- ع- ا(ئەلف- elf): هەزار.
الفت- ع- مص- ل(ئولفەت- ulfet): هۆگری، دۆستایەتی، ئولفەت، هاودەمی، خوو پێوەگرتن.
الفختن- ع- مص- م(ئەلفەختەن- elfexten): كۆم كردن، پاشەكەوت كردن.
الفیه- ع- ا- ص(ئەلفییە- elfiye): هەزار، نێوی كتێبێكە لەمەڕ دەستووری زمانی عەرەبی.
القاء- ع- ف- مص- م(ئیلغاء- ’ilxa): فڕێدان.
القاب- ع- ا(ئەلغاب- elxab): لەقەب، نازناو.
القاح- ع- مص(ئیلغاه- ilxah): ئاوسكردن.
الك- ا(ئەلەك- elek): هێڵەگ، ئارد بێژ.
الك دولك- ا(ئەلەك دولەك- elek dûlek): گەمەی هەلوكێن.
الكا، اولكا، اولكه-ا(ئەلكا، ئولكا، ئولكە- ulka): زەمین، مەڵبەند، وڵات، مەیدان.
الكترامان- فر-ا(ئیلكتروئیمان- iliktrüiman): موگناتیسی كارەبایی.
الكتروتراپی- فر- ا(ئیلكتروتراپی- iliktru tirapî): مالیجەی نەخۆش بە كارەبا.
الكتروفر- فر- ا(ئیلكتروفۆر- iliktrufur): ئامێرێكە بۆ كەڵەكەكردنی كارەبا.
الكترولیت- فر- ا(ئیلكترولیت- iliktrulit): هەر تەنێك بەهۆی هێزی كارەباوە بەش بەش ببێ، یان جیابكرێتەوە.
الكترولیز- فر- ا(ئیلكترولیز- iliktrulîz): جیاكردنەوەی تەنێك بە هۆی تەزووی كارەباوە، وەكو جیاكردنەوەی ئوكسیژین و هایدرۆژین لە ئاو.
الكترومتر- فر- ا(ئیلكترومیتر- iliktrumitr): كارەباپێو، ئامێرێكە بۆ دیاریكردنی تەزووی كارەبا.
الكتروموتور- فر- ا(ئیلكتروموتۆر- iliktrumutur): ئامێری گۆڕینی تەزووی كارەبا بۆ تەزووی میكانیكی.
الكترون- فر(ئیلكترون- iliktrun): ئەلكترۆن.
الكتریزه- فر- ص(ئیلكتریزە- iliktrîze): بە شەوق هاتوو، هەر شتێ قوەتی كارەبایی تێدابێ.
الكتریسیته- فر- ا(ئیلكتریسیتە- iliktrîsîte): كارەبا، تەزووی كارەبا.
الكتریسین- ف- ا(ئیلكتریسین- iliktrîsîn): پسپۆری كارەبا.

الکتـــریک- فـــر- ا(ئیلکتـــریک- iliktrîk): کارەبا، کارەبایی.

الکل- ا(ئەلکول- elkul): شـــەراب و عەرەق، سپرتۆ.

الکلاتور- ا(ئەلکولاتور- elkulatur): ماددەیەکە لە ئەنجامی خوساندنی تەنێک لە نێو سپرتۆ وەدەست دێت.

الکلیـــــسم- فـــر-ا(ئەلکولیـــزم- elkulîzm): راهاتن لەسەر خـواردنەوە بەو رادەیەی نەتوانی دەستەبەرداری ببی.

الکلیک- فـــر- ص(ئەلکولیـک- elkulîk): کحول دار، مودمن.

الکومتر، الکلومتر- فر- ا(ئەلکومیتەر، ئەلکلومیتر- elkulumîtr): ئامێرێکە بۆ دیاریکردنی رادەی ســـــپـــرتۆ لە مەشروباتدا.

الگو- ا(ئولگو- ulgu): نموونەو شێوەی شتێک کە لە کاغەز یان مقەوا بڕدرابێ وەکو نموونەی جل کـە خـەیات قـومـاشی لەسەر دەبڕێ.

الله- ع- ا(ئەللا- ellah): خـــــوا، یەزدان.

اللهم- ع (ئەللاهومە- ellahumme): خودایە، ئەی خوا، یا ئەڵڵا.

الم- ع- ا(ئەلەم- elem): ئازار، ژان، دەرد، رەنج.

الماس- ل- ا(ئـــەلمـــاس- elmas): بەردێکی گرانبەهایە، ئەڵماس.

المپیاد- فر- ا(ئولمپیاد-ulempiyad): بەو چوار ســالەی نێــوان یاریـیــەکـانی ئۆڵۆمپیاد دەگوترێ.

المپیک- فـــر- ص-ا(ئولەمـــپـیک- ulempîk): جـــۆرەکـــانی وەرزش و پێشبڕکێیەکانی یۆنانی کۆن کە هەر چوار ساڵ جارێک ئەنجامیان دەدا.

المثنی - ع- ا(ئـەلموســــــــەنـنـا- elmusenna): نوسخەی دووەمی هەر نووسینێک.

النج- ا(ئەلنەج- elnec): رەگی جـۆرە گیایەکە لە کۆنا بۆ دکتۆری بەکارهاتووە. گوڵەکەی لەگەڵاو گوڵی گێزەر دەچێت.

النگ- فـــــر- ا(ئـولەنـگ- uleng): مێرگوزار، لەوەڕگە، پاوەن.

النگو- ا(ئەلەنگو- elengu): بازنگ، موچەوانە، دەستەوانەی زێڕو زیو.

الو- ا(ئەلەو- elew): شـــولەی ئاگـر، هالاڤ.

الوار- ا(ئەلڤـــار- elvar): تەخــتـــەی گەورە، تەختەدار، لەوح.

الـوان- ع- ا(ئـەلڤـــــــان-elvan): رەنگەکان.

الوف- ع- (ئولوف- ulûf): هەزاران.

الوهیـــە- ع- مص- حغ(ئولوهیـــیــە- uluhîye): خوایی، خودایانە. پایەی خوایی.

اله- ع- ا(ئیلاه- ilah): خوا، یەزدان.

الهـام- ع- مص- ا(ئیلهام- ilham): شـــتـــێک لە پڕ بکەوێتـــە دڵ، ئیلهـــام، سرووش، سەرۆ.

الهیات- ع(ئیلاهیات- ilahîyat): ئەو زانستانەی کە باسی خوا دەکەن.

الیاف- ا(ئەلیاف- elyaf): ریشاڵ.

الیه- ع- ا(ئیلیە- ilye): دوگ، دوگی مەڕ.

الیـجـه- ا(ئەلیـجـە- elîce): جـۆرە پارچەیەکی رێ ڕێیە کە بە دەست لە خوری یان ئاوریشم دەچنرێ.

الیز- ا(ئەلیز- elîz): جووتە و لەقە، جفتە، هەڵتیزگان.

الیز زدن- مص(ئەلیز زەدەن- elîzzeden): جووتە وەشاندن، هەڵتیزگاندن.

الیف- ع- ص(ئەلیف- elîf): هۆگر، ماڵی، یار و دۆست، لف، هاودەم.

الیم- ع- ص(ئەلیم- elîm): بەسوێ، ئازاردەر، پڕسۆ، پڕئێش.

ام- ع- ا(ئوم- um): دایک، بناوانی هەر شتێک.

ام الخبائث- ع- ا(ئوموڵخەبائس- ummul xeba'is): مەی، شەراب.

ام القری- ا(ئوموڵغورا- ummulxura): شاری (مەککە).

ام الکتاب- ا(ئوموڵکیتاب- ummulkitab): سورەتی فاتیحا، یان قورئان.

ام النجوم- ا(ئوموڵنجوم- ummulnucûm): کەشکەڵان، کاکێشان.

اماته، اماتت- ع- مص(ئیماتە، ئیماتەت- imatet, imate): کوشتن، مراندن.

اماثل- ع- ص(ئەماسیل- emasil): شەریفتر، باشتر.

اماج- ا(ئوماج- umac): جۆرە شیوێکە لە ئاردی گەنم دروستدەکرێ.

امار- ا(ئەممار- emmar): ئەمرکەر، هاندان بۆ شەڕ.

اماره- ع- ا(ئەمارە- emare): نیشانە، عەلامەت.

اماره، امارت- ع- مص(ئیمارە، ئیمارەت- imare, imaret): فەرمانڕەوایی، بوونە میر، میرنشین.

اماره- ع- ص(ئیمارە- imare): ژمارە، ئامار.

اماکن- ع- ا(ئەماکین- emakin): شوێنان.

امام- ع- ق(ئەمام- emam): پێش، بەردەم.

امام- ع- ص- ا(ئیمام- imam): پێشەوا، پێشڕەو، پێشنوێژ.

امامت- ع- مص- ل(ئیمامەت- imamet): پێشنوێژی، پێشەوایی کردن.

امامیه- ع- ص(ئیمامییە- imamîye): ئەو شیعانەی کە باوەڕیان بە دوازدە ئیمام هەیە.

امان- ع- ا- مص(ئەمان- eman): پەنا، بێترس بوون، ئەمینی، ئاسایش و ئارامی.

امانت- ع- ا-مص(ئەمانەت- emanet): ئەمانەت، شتێک کە بە ئامانەت لای کەسێک دابنرێ، دەستپاکی، پێچەوانەی خیانەت.

امانی- ع- ا- (ئەمانی- emanî): ئاوات و ئارەزوو.

امانیک، امونیاک- ا(ئەمانیاک، ئەمونیاک- emanîk- emunyak): گازێکی بێڕەنگ و بۆنی کەسکونە.

امپراتریس- ل- ا(ئیمپراتیس- impiratrîs): شابانۆ، ژنی ئیمپراتۆر.

امپراتور- ل- ا(ئیمپراتۆر- imprator): لەقەبی سەردارانی رومی کۆنە، شاهنشا، قەڕاڵ.

امـپـریال- فـر- ص- ا(ئیـمـپـریال- impiryal): شاهنشایی، ئیمپراتۆری.

امپریالیست- فر- ص(ئیمپریالیست- impiryalîst): لایەنگری ئیمپریالیزم.

امپریالیسم- فـر- ا(ئیـمـپریالیـسم- impiryalîsm): ئیـسـتـیـعـمـار، لایەنگری لە حـوکـمـی ئیـمـپـراتۆری، سـیـاسـەتێک کـە مـەرام و مـەبەسـتـی فراوانخوازی و سەپاندنی دەسەڵاتی خۆی بەسەر وڵاتی تر دابێ.

امـت- ع- ا(ئـومـەت- ummet): کـۆمـەڵـە خـەڵکێک، جـەمـاعـەتێک، پەیڕەوانی یەک پێغەمبەر، نەتەوە.

امـتـثـال- ع- مص- ل(ئیـمـتـیـسال- imtisal): گـوێڕایەڵی، پەیڕەوکـردنی ڕێبـازێک یان کـارێک، گـوێشـداری، ملکەچی.

امـتـحـان- ع- مص- م(ئیـمـتـیـحـان- imtihan): تاقیکردنەوە.

امـتـداد- ع- مص- ل(ئیـمـتـیـداد- imtidad): درێژە. درێژی.

امـتـزاج- ع- مص- ل(ئیـمـتـیـزاج- imtizac): تێکەڵ بوون، ئاوێتە بوون.

امتصاص- ع- مص- ل(ئیمتیساس- imtisas): مـژین، مـژینی شـیلەی شتێک، هەڵمژین.

امـتـعـه- ع- ا(ئەمـتـیـئـە- emti,e): کاڵاکان.- شتومەک.

امـتـلاء- ع- مص- ل(ئیـمـتـیـلاء- imtila'): پڕبوون، پڕی بـەد هەرسی و ئینتەلا.

امـتناع- ع- مص- ل(ئیـمـتـینـاء- imtina'): قەبوڵنەکردن، قایلنەبوون.

امـتنان- ع- مص- ل(ئیـمـتـینان- imtinan): منەتباربوون، سوپاس.

امـتـیـاز- ع- مص- ا(ئیـمـتـیـاز- imtiyaz): جـیـابوونەوە، باڵاتربوون، هەروەها بەمـانای مـۆڵەت دێت، وەک مـۆڵەتی کـردنەوەی کـارخـانەیەک یان دەرکردن و بڵاوکردنەوەی گۆڤارو ڕۆژنامە، نایابی.

امـثل- ع- ص(ئەمـسـەل- emsel): شەریفتر، باشتر، زیاتر.

امجد- ع- ص- ت(ئەمجەد- emced): گەورەتر، جوامێرتر، شکۆدارتر.

امـحـاء- ع- ف- مص- م(ئیـمـهـاء- imha'): سـڕینەوە. مـەحـوکـردنەوە، لەنێوبردن.

امـد- ع- ا(ئەمـەد- emed): کـۆتـایی شتێک، ئەجەل، غەزەب و توڕەیی.

امداد- ع- مص- م(ئیمداد- imdad): یاریدەدان، کۆمەک کردن، هیمدادی.

امدوحه- ع- ا(ئومدوهە- umdûhe): ستایش.

امر- ع- ا(ئەمر- emr): فرمان، حوکم، ئەمر، ڕوداو.

امراء- ع- ص-ا(ئومەراء- umera'): میران.

امرار- ع- مص- م(ئیمرار- imrar): ڕەتکردن، تێـپـەڕاندنی کـەسـێک لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دی. گوزەراندنی کات.

امـراض- ع- ا(ئەمـراز- emraz): نەخۆشیان.

امرؤ- ع- ا(ئیـمرەء- imre'): مرۆڤ، پیاو.

امراه- ع- ا(ئیمرەئە- imre’e): ژن، ئافرەت.

امرد- ع- ص(ئەمرەد- emred): لاوێک کە هێشتا مووی لێ نەهاتبێ، دەم رووت، لوسکە، هیز.

امرود- ا(ئەمرود- emrüd): هەرمێ.

امروز- ق(ئیمروز- imrûz): ئەمڕۆکە.

امزجه- ع- ا(ئەمزیجە- emzice): مجێز، سروشت، میزاج.

امساء- ع- مص- ل(ئیمسائ- imsa’): ئێوارەکردن.

امساک- ع- مص- ل(ئیمساک- imsak): نان نەخواردن، پیسکەیی.

امسال- ع- ا(ئیمسال- imsal): ئەمساڵ.

امسیه- ع- ا(ئەمسییە- emsîye): ئێواران.

امشاسپیند، امشاسفند- پە- ا(ئەمیشاسپەند- ئەمیشاسفەند- emişaspend): فریشتە، لەقەبی حەوت فریشتەی گەورە بووە.

امشب- ق(ئیمشەب- imşeb): ئەمشەو.

امصار- ع- مص- ا(ئەمسار- emsar): شاران.

امضاء- ع- مص- ا(ئیمزا- imza): رەوانکردن، گوزەراندن، نیشانەو ناوێک کە لە پایینی نامە یان قەواڵە دەدرێ، واژوو.

امعاء- ع- ف- ا(ئەمئا- em’a): ریخۆڵەکان.

امعان- ع- مص- م(ئیمئان- im’an): وردبوونەوەو بیرکردنەوە لە کارێک، دوور ئەندێشی.

امغیلان- ا(ئەموغەیلان- emuxeylan): موغەیلان، جۆرە درەختێکە.

امکان- ع- مص- م(ئیمکان- imkan): توانا بوون بەسەر کارێکدا، چەسپاندن.

امکنه- ع- ا(ئەمکینە- emkine): شوێنان.

امل- ع- ا(ئەمەل- emel): هیوا، ئاوات، ئومێد، هیڤی.

امل- ع- ص(ئوممول- ummul): کەسێک کە ئاشنایی ئادابی تازەبوونەوەو شارستانیەت و مەدەنییەت نەبێ، زیاتر بە ژنان دەگوترێ.

املاء- ع- ف- مص- م(ئیملائ- imla’): پڕکردن، خوێندنەوەی شتێک بۆ کەسێک تابینوسێت، چۆنیەتی نووسینی وشە، دروست نووسین.

املاح- ع- ا(ئەملاه- emlah): خوێ، نمەک.

املاق- ع- مص- ا(ئیملاغ- imlax): برسێتی و دەستکورتی، هەژاری، قەلەندەری.

املاک- ع- ا(ئەملاک- emlak): موڵک.

املال- ع- مص- م(ئیملال- imlal): مەلول کردن، ماندووکردن، بێزارکردن.

املت- ا(ئوملیت- umlit): هێلکەو رۆن، هێک رۆن.

املح- ع- ص(ئەملەح- emleh): بەخوێتر، شۆرتر، سوێرتر.

املس- ع- ص(ئەملەس- emles): لووس، نەرم، نیان، ناسک.

امم- ع- ا(ئومەم- umem): میللەتان.
امن- ع- ا- مص(ئەمن- emin): ئاسایش، دڵنیایی.
امنع- ع- ص- ت(ئەمنەء- emne’): قایمتر، بەرقەرارتر، پایەبەرزتر.
امنه- ا(ئەمنە- emne): کۆڵە چیلکە و دار.
امنیت- ع- مص- جم(ئەمنیەت- emnîyet): ئەمینی.
امنیه- ع- ا(ئومنییە- umniye): ئارمانج، هیوا، ئاوات، خۆزیا.
اموات- ع- ا(ئەمڤات- emvat): مردووان.
امواج- ع- ا(ئەمڤاج- emvac): شەپۆلان، پێڵێن.
اموال- ع- ا(ئەمڤال- emval): ماڵ و سامان.
امور- ع- ا(ئومور- umür): کاروباران، رووداوان.
اموی- ع- ص- ن(ئومەڤی- umevî): بنەماڵەی ئومەیە.
امهات- ع- ا(ئومەهات-ummehat): دایکان، داڵگەیل.
امهال- ع- مص- م(ئیمهال- imhal): مۆڵەتدان، دەلیڤە پێدان.
امی- ص- ن(ئوممی- ummî): نەخوێندەوار، بێسەواد.
امید- ا(ئومید- umîd): هیوا، ئومێد، ئاوات، هیڤی.
امیر- ا(ئەمیر- emîr): فەرماندە، فەرمانڕەوا، میر.
امیرال- ا(ئەمیرال- emîral): دەریا سالار، میراڵا.
امیرالمومنین- ع- ا(ئەمیرول موئمینین- emîrul mu’minîn): میری ئیمانداران، لەقەبی حەرزەتی عەلی کوڕی ئەبی تاڵیبە.
امین- ع- ص(ئەمین- emîn): جێی باوەڕ، دروستکار، ئەمین، مایەی متمانە، دەسپاک.
اناء- ع- ا(ئینا ء- ina’): دەفرو ئامان.
انابه، انابت- ع- مص- ل(ئینابە، ئینابەت- inabe, inabet): گەڕانەوە بەرەو خوا، تۆبەکردن، تۆبەو پەشیمانی، گەڕانەوە لە گوناح و خەتایان.
انابیب- ع- ا(ئەنابیب- enabîb): بۆڕی، لوولە.
اناث- ع- ا(ئیناس- inas): ژنان، مێیان.
اناجیل- ع- ا(ئەناجیل- enacîl): ئینجیلەکان، مزگێنی.
انار- ا(ئەنار- enar): هەنار.
اناره- ع- مص- م(ئینارە- inare): روناکردنەوە، شکۆفەکردنی درەخت، پرشنگدار.
انارگیرا- ا(ئەنارگیرا- enargîra): خەشخاش.
اناشید- ع- ا(ئەناشید- enaşîd): سروودان.
اناطه- ع- مص- م(ئیناتە- inate): راسپاردن، پێ سپاردن.
انام، انام- ع- ا(ئەنام، ئانام- anam enam): خەڵکی، مەردم.
انامل- ع- ا(ئەنامیل- enamil): سەری قامکان، نووکی پەنجەکان.

انانیت- ع - مص- جع(ئەنانیـــیـــەت- enanîyet): خۆپەرستی ، لوت بەرزی و غرور، خۆپەسندنی.

اناهید- ا(ئەناهید- enahîd): ناهید، ئەستێرەی زوهره.

انباء- ع- ا(ئەنباء- enba'): هەواڵان، سالوخێن، نووچە.

انبـاء- ع- مص- م(ئینبـاء- inba'): خەبەردان، ئاگادارکردن، سالوخدان.

انبار- پە- ا(ئەنبار- enbar): عەمار، پوش و پەڵاش و ســەرگــینی لەســەریەک کەڵەکە بوو.

انبــــاردن- مص- (ئـەنبـــــاردەن- enbarden): عەمارکردن.

انبـاره- فــر- ا(ئەنبــارە- enbare): ئاکــومــولاتور، مــەخــزەنی هێــزی کــارەبا، دەزگــایەکــە کــە هێــزی کــارەبای تیــا خــڕ دەکرێتەوە بۆ کاتی پێویست.

انبـاز- پە- ص- (ئەنبـاز- enbaz): هاوکار، هاوتا، شەریک، هاوئامێز.

انبـازی- ا- مص(ئەنبـازی- enbazî): هـاوکــاری، شـــەریکی، هاوئامـــێـــزی، ئامبازبوون.

انبــاشتن- مص- م(ئەنبــاشـــتـــەن- enbaşten): عەمارکردن. پڕکردن.

انباشته- امف(ئەنباشتە- enbaşte): پڕکراو، کەڵەکە کراو.

انبــاغ- ص- ا(ئەنبــاغ- enbax): شەریک، هەوێ.

انبــان- پە- ا(ئەنبــان- enban): هەنبانە، هەمبانە.

انبـانچـه، انبـانک- پە- ا(ئەنبـانچـە- ئەنبـانـەک- enbançe, enbanek): هەنبانەی بچووک.

انبر- ا(ئەنبور- enbur): مقاش، گاز.

انبــره- ا(ئەنبــورە- enbure): ئەسپ و حوشتری ئاوکێش، حوشتری کۆلک رژاو، حەیوانێک کەمووی وەری بێ.

انبـــســـاط- ع- مص-(ئینبـیـــســـات- inbisat): رووخۆشی، شادی.

انبـعــاث- ع- مص- ل(ئینبـیـئــاس- inbi'as): بووژانەوە، ناردن، ڤەژین.

انبله- مــــر- ا(ئەنبـــەلە- enbele): خورما، تەمر هندی.

انبـــوئیـــدن- مص- (ئەنبـــوئیـــدەن- enbu'îden): بۆنکردن.

انبـوب- ا(ئەنبـوب- enbûb): فـەرش، رایەخ.

انبـــوب- ع- ا(ئونبـــوب- unbûb): بۆڕی، لوولە، هەر شــتــێکی نێــو بەتاڵی وەک قامیش.

انبـوبه- ع- ا(ئونبــووبە- unbûbe): بۆڕی، لوولە.

انبـــــودن- مص- م(ئـەنبـــــوودەن- enbûden): کـەڵـەکـەکـردن، هەڵچنین لەسەریەک.

انبوه- ص- ا(ئەنبـوهـ- enbûh): چڕ، پڕ، زۆر، قەرەباڵغ، هەیشەت.

انبوهی- ا- مص(ئەنبوهی- enbuhî): چڕی، پڕی، قەرەباڵغی.

انبـیـاء- ع- ا(ئەنبـیـاء- enbîya'): پێغەمبەران.

انبـیس- ا(ئەنبـیس- enbîs): جـێـز، خەرمانی سورکراو، خەرمانی شەنکراو.

انبـــیق- یو- ا(ئەنبـــیغ- enbîx): ئامێرێکە بۆ پاڵاوتنی شلەمەنی و عەرەق و

مەشروبات.
انتاج- ع- مص- ل(ئینتاج- intac): بەرهەمهێنان، گەیشتنی کاتی زایینی وشترو چێلان.
انتباه- ع- مص- ل(ئینتیباه- intibah): بێداربوونەوە.
انتحار- ع- مص- ل(ئینتیهار- intihar): خۆکوژی.
انتخاب- ع- مص- ل(ئینتیخاب- intixab): هەڵبژاردن.
انتر- ا(ئەنتەر- enter): مەیموونی بچووکی کلکداری قون سوور، عەنتەر.
انتراکت- فر- ا(ئەنتراکت- entrakt): وچانی نێوان دوو پەردەی شانۆنامە، ماوەی وچانی نێوان دوو پارچە مۆسیقا بەمەبەستی ئیسراحەت و پشوودان، وچان.
انترسان- فر- ص)(ئینتەرسان- intersan): بەسوود. سەرگەرمکەر، سەرقاڵکەر، مایەی سەرنج، سەرنج ڕاکێشان.
انترناسیونال- فر- ا(ئینتەرناسیونال- internasyunal): نێونەتەوەیی، جیهانی.
انترناسیونالیسم- فر- ا(ئینتەرناسیونالیزم- internasyunalîsm): لایەنگری ڕێبازی یەکێتیی کرێکارانی جیهان.
انتریگ- فر- ا(ئینتریگ- intrîg): فیتنە، دووزمانی، دەسیسە، شۆڤاری.
انتزاع- ع- مص- م(ئینتیزاع- intiza’): دەرهێنان، لە شوێنێک، هەڵکێشان، هەڵکەندن، ڕووتەڵکردن.
انتزاعی: ڕووتەڵگەرایی، تەجریدی.
انتساب- ع- مص- ل(ئینتیساب- intisab): خزمایەتی، کەسایەتی، هاوپەیوەندی.
انتساخ- ع- مص- (ئینتیساخ- intisax): نەسخبوون.
انتشار- ع- مص- ل(ئینتیشار- intişar): بڵاوبوونەوەی شتێک، بڵاوبوونەوەی هەواڵ.
انتصاب- ع- مص- م(ئینتیساب- intisab): هەستان، ڕەپبوون.
انتصاح- ع- مص- م(ئینتیساه- intisah): نەسیحەت وەرگرتن، قەبوڵکردنی ئامۆژگاری.
انتصار- ع- مص- م(ئینتیسار- intisar): سەرکەوتن.
انتصاف- ع- مص- ل(ئینتیساف- intisaf): هەق وەرگرتن، وەرگرتنی نیوەی شتێک، گەیشتن بە نیوە.
انتظار- ع- مص- م(ئینتیزار- intizar): چاوەڕوانی.
انتظام- ع- مص- م(ئینتیزام- intizam): ڕێکخستن، ڕازاندنەوەو ڕێک و پێک کردن.
انتعاش- ع- مص- ل(ئینتیئاش- inti’aş): بووژانەوە، ڤەژین، ژیانەوە.
انتفاء- ع- مص- ل(ئینتیفاء- intifa’): نەمان، دوور بوون.
انتفاخ- ع- مص- ل(ئینتیفاخ- intifax): باکردن، ئاوسان، هەڵایسان.
انتفاع- ع- مص(ئینتیفاء- intifa’): سوود وەرگرتن.
انتقاد- ع- مص- م(ئینتیغاد- intixad): ڕێزگرتن، وەرگرتنی پارەی

نەقد، جیاکردنەوەی پارەی قەڵب و چاک لە یەکدی، دەرخستنی خەوشی شیعر، هەڵسەنگاندنی گوتار یان کتێبێک بەمەبەستی دەرخستنی لایەنی چاک و خراپی، رەخنەگرتن.

انتقال- ع- مص- ل(ئینتیغال- intixal): گواستنەوە، دانانی شتێک لە ماڵی خۆت لای کەسێکی دی، تێ گەیشتن و دەرک کردنی بابەت و مەبەستێک.

انتقام- ع- ا- مص- ل(ئینتیغام- intixam): تۆڵە، کینە کێشی.

انتکاس- ع- مص- ل(ئینتیکاس- intikas): بەسەراکەوتن، نسکۆ، سەرنگون بوون، ساتمە.

انتهاء- ع- ا- مص- ل(ئینتیهاء- intiha’): کۆتایی، تەواوبوون، کۆتایی هاتن.

انتهاز- ع- مص- م(ئینیهاز- intihaz): دەرفەت قۆزتنەوە، هەلپەرستی، دەلیڤەپەرست.

انتیم- فر- ص- (ئینتیم- intîm): پەنهانی، باتینی، میهرەبانی، دڵسۆزی، هوندوری.

انثی- ع- ا(ئونسا- unsa): مێ، ژن.

انجاء- ع- مص- م(ئینجاء- inca’): نەجاتدان، رزگارکردن، ئاشکراکردن.

انجاح- ع- مص- م(ئینجاه- incah): سەرکەوتن، جێبەجێ کردنی پێویستی.

انجاز- ع- مص- م(ئینجاز- incaz): ئەنجامدان.

انجاس- ع- مص- م(ئینجاس- incas): پیسکردن، لەوتاندن، گلاوکردن.

انجال- ع- ا(ئەنجال- encal): نەوەو نەژاد.

انجام- ا(ئەنجام- encam): کۆتایی، ئاقیبەت، ئاکام.

انجامیدن- مص- ا(ئەنجامیدەن- encamîden): ئەنجامدان، کۆتایی هێنان، بە کارێک.

انجبار- ا(ئەنجەبار- encebar): جۆرە گیایەکە لە کاری پزیشکی دا وەکو دەرمان بەکار دەبرێ، بۆ مالیجەی مایەسیری و ئیسهال و قورگ یەشەو ئاوسانی پوک.

انجخ- ا(ئەنجوخ- encux): چرچ و لۆچی پێست لە ئەنجامی پیریدا.

انجخت- ا(ئەن جەخت- encext): تکا، تەماح، ئارەزوو، تاسە.

انجذاب- ع- مص- ل(ئینجیزاب- incizab): چوون بەرەو کەسێک یان شتێک.

انجرار- ع- مص- ل(ئینجرار- incirar): راکێشان.

انجره- ا(ئەنجەرە- encere): جۆرە گیایەکە.

انجلاء- ع- مص- ل(ئینجیلاء- incila’): رون بوونەوە، دەرکەوتن، ئاشکرابوون.

انجم- ع- ا(ئەنجوم- encum): ئەستێران، هەسارەکان.

انجماد- ع- مص- ل(ئینجیماد- incimad): بەستان، بەستەڵەک، جەمەدین.

انجمن- ا(ئەنجومەن- encumen): کۆڕ، ئەنجوومەن، مەجلیس، جڤات.

انجـــمن ارا- افـــا (ئەنجـــومـــەن ئارا- encumen ara): گـــوڵی مـــەجلیس، کەسێک کەمایەی زینەتی مەجلیسە.
انجـوخیـدن- مص- ل(ئەن جـوخیـدەن- encuxîden): چـرچ و لـــۆچ بـــوونـــی پێـــستی دەمـــووچو یان بەدەن لە ئەنجـامی پیرییەوە.
انجـــیـــدن- مص- م(ئەن جـــیـــدەن- encîden): ئەنجنین، جنین، هەنجنین.
انجـیـر- ا(ئەنجـیـر- encîr): هەنجـیـر، هەژیر.
انجیر- ا(ئەنجیر- encîr): کون، کونی کۆم.
انجیره- ا(ئەنجیرە- encîre): هەنجیر، هەژیر، کون، کونی قون.
انجـــیل- (ئینجـــیـل- incîl): مـــژدە، مزگێنی، نێوی چەند کتێب و نامەیەکە کە دەربارەی شەرحی ژیانی حەزرەتی عیساو ئامـــۆژگـــارییـــەکـــانی، ئەو نووسـراون کـــە گـرینگترینیـان چوار ئینجـیلی یاسـاییـە (مەتی، مەرقوس، لوقا، یوحەنا).
انجین- ا- فا(ئەنجین- encîn): جنەر.
انچوچک- ا(ئەنچوچەک- ençuçek): ناوکی هەرمێ کێـویلە، تۆوی گـوڵەبەڕۆژە، بە بنیادەمی کۆڵە بالاو وردیلەش دەگوترێ، کولەبن، گزگل.
انحـــاء- ع- ا(ئەنهـــاء- enha): ڕێ و ڕێبازان، لاوکەناران، دەڤەران.
انحـدار- ع- ا- مص- ل(ئینهـیـدار- inhidar): نشـــێـــوی، لێـــژی، نشێوبوونەوە.
انحـــراف- ع- مص- ل(ئینهـــیـــراف- inhiraf): لادان، خوار بوون، کەچڕەوی.
انحـــصـــار- ع- مص- ل(ئینهـــیـــســـار- inhisar): کـــــــەوتـنـە تـەنـگـانـە، سنووردرابوون، تایبەت بوونی کـارێک یان شتێک بە کەسێکەوە.
انحطاط- ع- مص- ل(ئینهـیـتـات- inhitat): دابەزین، نزم بوون.
انحلال- ع- مص(ئینهیلال- inhilal): حەل بوون، کرانەوە، ڤەبوونی گرێ، توانەوە، (توانەوەی شەکر لە ئاودا)، بوهژین.
انحـنـاء- ع- مـص- (ئـیـنـهـــیـنـاء- inhîna’): چەمـــینەوە، خـــوار بوون، نوشتانەوە.
انخـسـاف- ع- مص ل(ئینخـیـسـاف- inxisaf): ئاوابوون، گیـران، کـوێربوون، مانگگیران.
انخـفـاض- ع- مص- ل(ئینخـیـفـاز- inxifaz): کەوتنە نشێوی. نزم بوونەوە.
اند- پهـ- عـــدد(ئەند- end): هەند. ژمـارەیەکی نادیارە، لە ٣- ٩ دەگرێتەوە. کـــەم، چەند، قـــســـەی ئالۆز، ئومـــێـــدو هیواداری.
اندائـیـــدن، اندایـیـــدن- مص- ل(ئەندائـیـــدەن، ئـەندایـیـــدن- enda’iden, endayiden): ســـواغ دانـی ســــــەربـان یـان دیـوار، لـەوتـانـدن، سەرسواغ.
انــدایــش- ا- مــص(ئــەنــدایــش- endayiş): گـڵکاری، کـەف مـاڵی گڵ، سواغی قوڕ.
اندایشگر- ص- شـــغل(ئەندایشگەر- endayişger): سپیکار، کەفماڵ کار.
انداچه- ا(ئەنداچە- endaçe): فـیکر، ئەندێشە، هزر.

انداختن- پهـ- مص- م(ئەنداختن- endaxten): توڕدان، پەرت کردن، راخستن، فڕێدان.
اندازنده- اف (ئەندازەندە- endazende): توڕدەر، کەسێک کە شتێک لە شوێنێکەوە فڕێ بدات، بهاوێ، توڕبدات، فڕێدەر. هاوێژەر.
انداد- ع- ا(ئەنداد- endad): کوێ ند/ ندە: هاوتا، هاوتایان، هەڤڕک.
اندار- ا(ئەندار- endar): سەرگوزشتە، ئەفسانە، چیرۆک، داستان.
اندازه- پهـ- ا(ئەندازە- endaze): پێوەر، پەیمانە، ئەندازە.
اندام- پهـ- ا(ئەندام- endam): بەدەن، تەن، قەدوقامەت.
اندام دادن- مص- م(ئەندام دادەن- endam daden): رازاندنەوەو رێکخستن.
انداوه، اندایه- ا(ئەنداڤە، ئەندایە- endave, endaye): مالە، مالەی بەنایی، غەیبەت، شکایەت.
اندخس- ص- (ئەندەخس- endexs): پشتیوان، پشت و پەنا.
اندخسواره- ا(ئەندەخسڤارە- endexsvare): قەلا، حەسار، پەناگا.
اندر- پهـ- حرف(ئەندەر- ender): کە، ناو، نێوان، ناخ، هوندور، کودیلە.
اندراج- ع- مص- ل(ئیندیراج- indirac): داخڵ بوون، هوندوربوون.
اندراس- ع- مص- ل(ئیندیراس- indiras): لەنێو چوون، کۆن بوون.
اندرباری- ص(ئەندەرباری- enderbarî): پێویست، زەروری، گەرەکبوو.
اندربایست- ا-مف- ص(ئەندەربایست- enderbayist): پێویست، زەرووری، گەرەکبوو.
اندرخور- ص(ئەندەرخور- enderxür): لایەق، شایستە، شایانی، هەژ.
اندرز- ا(ئەندەرز- enderz): پەند، ئامۆژگاری، نەسیحەت.
اندروا- پهـ- ص(ئەندەرڤا- enderva): سەروخوار، هەڵواسراو، سەرگەردان، سەرسام، حەیران، مۆڵەق، ئاوەژوو، دەمەو قەڵپ.
اندروب- ا(ئەندەروب- enderub): گەڕی ، گولی.
اندرون- ا- ق(ئەندەرون- enderun): ناو، دەرون، حەرەم سەرا، هوندور، ناخ.
اندرونه- ا(ئەندەرونە- enderune): ناوەوە، دەرونی، هەناو، جل و بەرگی ژێرەوە.
اندفاع- مص- ل(ئیندیفا- indifa’): کەنار کەوتن، دەرکردن، پێشڤەچوون.
اندک- ق- ص(ئەندەک- endek): کەم، کورت، ماوەیەکی کورت، کێم.
اندک اندک- ق- مر(ئەندەک ئەندەک- endek endek): کەم کەم.
اندکس- فر- ا(ئەندیکس- endiks): پێڕست، ئەندیکاتور.
اندماج- ع- مص- ل(ئیندیماج- indimac): چونە ناویەک،تێکەڵ بوون.
اندمال- ع- مص- ل(ئیندیمال- indimal): سارێژبوونەوەی برینان.
اندمه- (ئەندەمە- endeme): گێڕانەوەی بەسەرهاتی ناخۆش و خەماوی.

اندوب، اندوج- (ئەندوب، ئەندوج- endûb, endûc): گەڕی و گولی.
اندوختن- پە- مص- م(ئەندوختەن- enduxten): پاشەکەوت کردن.
اندوختە- ا- مف(ئەندوختە- enduxte): پاشەکەوتکراو.
اندود- ا(ئەندود- endud): سواغ، وەکو سەر سواغ.
اندودن- مص- م (ئەندودەن- enduden): سواغ دان.
اندوزیدن- مص- م(ئەندوزیدەن- enduzîden): پاشەکەوت کردن.
اندوە- پە- ا(ئەندوە- enduh): خەم، خەفەت، دڵتەنگی، کۆڤان، کەسەر.
اندوهناک- ص(ئەندوهناک- enduhnak): خەمناک، خەمین.
اندە- ا(ئەندە- endeh): سوکەڵەی اندوە/ ئەندوهـ-ـە: خەم، خەفەت، دڵتەنگی.
اندەگسار- ص- ف(ئەندوهگوسار- enduhgusar): خەمخۆر، دڵسۆز، کەسێک کە خەمی کەسێکی دی بخوات و دڵسۆزی بەرانبەر بکات، خەمڕەوین.
اندی- ا(ئەندی- endî): سەیر، عەجایەب، ئومێد، هیوا.
اندیدن- مص(ئەندیدەن- endîden): تەعەجوبکردن، حەسودی بردن، ئیرەیی بردن.
اندیشە- ا(ئەندیشە- endîşe): فیکر، گومان، ترس، خۆف، خەیاڵ.
اندیشیدن- مص- ل(ئەندیشیدەن- endîşîden): بیرکردنەوە، خەیاڵکردن.
اندیکاتور- فر- ا(ئەندیکاتور- endîkatur): ئەو دەفتەرەی کە پوختەی نووسراوی هاتوو نێردراوی تێدا تۆمار دەکرێ.
انذار- ع- مص- م(ئینزار- inzar): ترساندن، ئاگادارکردنەوە، ئینزار.
انر- ص(ئەنەر- ener): بەدو ناشیرین، دزێو، سامناک، کرێت.
انرژی- فر- ا(ئینیرژی- inirjî): نیرو، هێز، توانا، وزە، تاسا.
انروب- ا(ئەنروب- enrub): گەڕی و گولی.
انزال- ع- مص- ا(ئینزال- inzal): هێنانە خوارەوە، دابەزاندن، داگرتن.
انزجار- ع- مص- ا(ئینزیجار- inzicar): بێزاربوون، ڕەوینەوە، دوورکەوتنەوە.
انزروت- ا(ئەنزەروت- enzerut): عەنزەروت.
انزعاج- ع- مص- ل(ئینزیئاج- inzi’ac): بێئارامی بوون، لە شوێن هەڵکەندران.
انزواء- ع- ا- مص-(ئینزیڤاء- inziva’): گۆشەگیری، گۆشەنیشی، کونجگیری.
انژکسیون- فر- ا(ئەنیژکسیون- enjiksîyun): دەرزی لێدان، شرینقە لێدان.
انژە- ا(ئەنژە- enje): نیسک.
انس- ع- ا- مص(ئونس- uns): هاودەمی، هۆگری، ئولفەتگرتن.
انس- ع- ا(ئینس- ins): ئینسان، خەڵکی، بەشەر، مەردم.
انس- ع- ص(ئەنەس- enes): خەڵکی یەک شوێن.

انســـان- ع- ا(ئینســـان- insan): مرۆڤ.

انسانیت- ع- مص- جع(ئینسانیەت- insanîyet): تەربیـــەت و ئەدەب و ئاکاری چاک، مرۆڤایەتی.

انسب- ع- ص- تفض(ئەنســـەب- enseb): گونجاوتر، لە بارتر.

انسبـاک- ع- مص- ل(ئینسیبـاک- insibak): لە قالّبدان، قالّبە زێڕو زیو، سەبیکە.

انستیتو- فر- ا(ئینستیتو- instîtü): ئەنجومەن. بنکەی ئەدەبی یان زانستی، پەیمانگە.

انسجـام- ع- مص- ل(ئینسیحـام- insicam): گونجان، پێکەوە هەڵکردن، شێلگیری، تەبایی.

انســداد- ع- مص- ل(ئینســیداد- insidad): گـــیـــران، ڕەوان بوون، قسەڕەوانی، لەبەر ڕۆیشتن.

انسلاخ- ع- مص- ل(ئینسیلاخ- insilax): پێست فڕێدان، کەوڵکردن، رووت بوونەوە، پێست داملّکان.

انسلاک- ع- مص- ل(ئینسیلاک- insilak): تێکەڵ بوون، بە دەستەیەک یان کۆمەڵێک خەڵکی.

انســـولین- انگل- ا(ئینســـولین- insulîn): مـادەیەکـە لە بەدەندا پەیدا دەبێ و شەکری خوێن ڕێک دەخات.

انشـاء- ع- مص- م(ئینشـا- inşa): داهێنان، دەستپێکردن.

انشــاءالله- ع- ئینشـــائەڵلا- inşa’ellah): گـەر خـوا بیـەوێ، ئینشەڵلا.

انشــراح- ع- مص- ل(ئینشــیراه- inşirah): کرانەوە.

انشـعـاب- ع- مص- ل(ئینشیئاب- inşiab): جیابوونەوە. (پەڕاگەندەیی).

انشـقـاق- ع- مص- ل(ئینشیغاغ- inşixax): درزبردن، پارچە پارچە بوون، جیابوونەوە.

انشـوده- ع- ا(ئونشـوده- unşude): سروود، نەشید.

انصـاب- ع- ا(ئەنسـاب- ensab): بت، پەیکەر، کۆتەڵ، سەنەم.

انصــار- ع- ا(ئەنســار- ensar): لایەنگر، دۆست، یاریدەدەر، ئەو تاقـمـە خـەڵکەی مـەدینە کـە یاریدەی حـەزرەتی ڕەسولّیان دا.

انصاف- ع- مص- (ئینساف-insaf): عەدالەت، ڕاستیکردن، میانەڕەوی.

انصــراف- ع- مص(ئینسـیـراف- insiraf): گـــەڕانـەوە. وازهێـنـان، بەجێهێشتن.

انصـــرام- ع- مص(ئینســـیـــرام- insiram): بڕین، تەواوبوون.

انضـــبـــاط- ع- مص(ئینزیبـــات- inzibat): زەبت و ڕەبت، دیسپلین.

انضـــمـــام- ع- مص- ل(ئینزیمام- inzimam): پەیوەندی کردنی دوو شت یان زیاتر بەیەکەوە.

انطبـاع- ع- مص- ل(ئینتـیـبـاء- intiba’): چاپ بوون، نەقـشـبـوونی شتێک لەسەر شتێکی دی، باری سەرنج.

انطبـاق- ع- مص- ل(ئینتـیـبـاغ- intibax): بەرانبـەر بوون، یەکـســان بوون.

انطفـاء- ع- مص- ل(ئینتیفاء- intifa’): کوژانەوە، خامۆشبوونەوە.
انطلاق- ع- مص- ل(ئینتیلاغ- inti-lax): بەربوون، دەرچوون.
انطماس- ع- مص- ل(ئینتیماس- intimas): مەحو بوو، نەمان، دیارنەمان.
انظار- ع- ا(ئەنزار- enzar): نیگاکان.
انعام- ع- ا(ئەنعام- en’am): چارەوایان.
انعام- ع- ا- مص م(ئینئام- in’am): بەخشش. چاکەکردن، نیعمەت دان.
انعدام- ع- مص- ل(ئینئیدام- in’dam): نەمان.
انعزال- ع- مص(ئینئیزال- in’izal): گۆشەگیربوون، گۆشەگیری.
انعطاف- ع- مص(ئینعیتاف- in’itaf): چەمینەوە، گەڕانەوە، وەرچەرخان.
انعقاد- ع- مص(ئینئیغاد- in’ixad): بەستن، بەستنی شلەمەنی، بەستنی پەیمان.
انعکاس- ع- مص- ل(ئینئیکاس- in’ikas): ڕەنگدانەوە، دەنگدانەوە.
انف- ع- ا(ئەنف- enf): دفن، کەپو، لووت.
انفاد- ع - مص- م(ئینفاد- infad): تەواوکردن، کۆتایی هاتن، نەهێشتن.
انفاذ- ع- مص- م(ئینفاز- infaz): ناردن، جێبەجێکردنی حوکم و فەرمان، ڕاپەڕاندن.
انفاق- ع- مص- م(ئینفاغ- infax): نەفەقەدان، خەرج کردن.

انفال- ع- ا(ئەنفال- enfal): غەنیمەت، ناوی سورەتێکی قورئانە، دەستکەوت، سود، خەڵات.
انفت- ع- مص- ل(ئەنەفەت-enefet): زیان، خەسارەت، شەرم، نەنگ.
انفجار- ع- مص(ئینفیجار-inficar): فەجری بەیانی، درز بردن، تەقینەوە.
انفحه- ع- ا(ئینفەهە- infehe): هەوێنی پەنیر.
انفراد- ع- ا- مص(ئینفراد-infirad): تەنیایی، بە تەنیا کارێک بکەی.
انفس- ع- ص(ئەنفەس- enfes): بەنرخ تر، گرانتر، نایابتر.
انفساخ- ع- ص(ئینفیساخ-infisax): جیابوونەوە. تەڵاقدان، هەڵوەشانەوەی عەقدی کڕین و فرۆشتن.
انفست- ا(ئەنفەست- enfest): تەونی جاڵجاڵۆکە، تەڤنی داپیرۆشک.
انفصال- ع- مص- ل(ئینفیسال- infisal): جیابوونەوە، جودایی، لێکترازان.
انفع- ع- ص(ئەنفە- enfe’): بەسوودتر.
انفعال- ع- ا- مص- ل(ئینفیئال- infi’al): شەرمەزاری، هەڵچوون.
انفکاک- ع- مص- ل(ئینفیکاک- infikak): لێکجیابوونەوە، رزگاربوون.
انفلونزا- فر- ا(ئەنفلونزا-enflunza): هەڵامەت، پەسیو، ئەنفلۆنزا.
انفیه- ع- ص- ن(ئەنفییە- enfîye): برنوتی.
انفیرمری- ا(ئینفیرمەری- infîrmerî): پەرستارخانە.

انفیرمر- ا(ئینفیرمەر- infîrmer): پەرستار.

انقاذ- ع- مص-م(ئینغاز- inxaz): رزگارکردن، رەهاکردن، دەربازکردن.

انقاس- ع- ا(ئەنغاس- enxas): مەرەکەب.

انقباض- ع- ا(ئینغیباز- inxibaz): قەبز بوون، دڵگیران.

انقد- ع- ص(ئەنغەد- enxed): ناقیدتر، رەخنەگرتر.

انقراض- ع- مص- ل(ئینغیراز- inxiraz): لە نێوچوون.

انقسام- ع- مص- ل(ئینغیسام- inxisam): دابەشبوون، پارچە پارچە بوون.

انقص- ع- مص- ل(ئەنغەس- enxes): کەمتر.

انقضاء- ع- مص- ل(ئینغیزاء- inxiza’): تەواو بوون.

انقطاع- ع- مص- ل(ئینغیتاء- inxita’): دابڕان، پسان.

انقلاب- ع- ا- مص- ل(ئینغیلاب- inxilab): کودەتا، گۆڕانکاری، ئاژاوە، شۆڕش.

انقلاع- ع- مص- ل(ئینغیلاء- inxila’): لەرەگەوە هەڵکەنران.

انقیاد- ع- مص- م(ئینغیاد- inxiyad): رام بوون، گوێڕایەڵی، گۆشداری، کەوییبوون.

انک- (ئینک- ink): مەرەکەب.

انکار- ع- مص- م(ئینکار- inkar): نکۆڵی کردن. حاشاکردن.

انکسار- ع- مص- ل(ئینکیسار- inkisar): شکان، نوشوستی.

انکساف- ع- مص- ل(ئینکیساف- inkisaf): خۆرگیران.

انکشاف- ع- مص- ل(ئینکیشاف- inkişaf): ئاشکرابوون.

انگ- ا(ئەنگ- eng): مارکە.

انگار- پە- مص(ئەنگار- engar): خەیاڵ کردن، چمان، وەک بڵێی.

انگارده- ا- مف(ئەنگاردە- engarde): ئەفسانە، داستان، سەربوردە، چیرۆک، چیڤانۆک.

انگاره- ا(ئەنگارە- engare): خەیاڵ، تەسەور، ئەفسانە، سەربور، پێوەر.

انگاز- ا(ئەنگاز- engaz): ئالەت، ئامێر، ئەوزار.

انگاشتن- پە- مص- م(ئەنگاشتەن- engaşten): خەیاڵکردن، گومان کردن، تەسەورکردن، چیرۆک و ئەفسانە.

انگام- ا(ئەنگام- engam): کات، زەمەن، گاڤ.

انگامه- ا(ئەنگامە- engame): هەراوهەنگامە، شەڕ، ئاپۆڕەی خەڵک، کات و زەمان.

انگبین- ا(ئەنگوبین- engubîn): هەنگوین.

انگبینه- ص- ن(ئەنگوبینە- engubîne): حەلوایەک کە بە هەنگوین دروست بکرێ.

انگدان- ا(ئەنگودان- engudan): جۆرە گیایەکە.

انگرده- ا(ئەنگوردە- engurde): بۆڵی ترێ، بۆڵ، دەنکە ترێ.

انگروا- ا(ئەنگیــرڤــا- engirva): ئاغــەڵ، جــێی داکــردنی پەز لە دەمی سەرمادا.

انگره مــینو- ا(ئەنگره مــینو- engremînu): ئەهریمەن، ڕێنوێنی خراپە.

انگریز- ا(ئەنگریز- engrîz): گیایەکی دڕکاوی گوڵ زەردە، زەردە سیری.

انـگـز، انـگـژ- ا(ئـەنـگـەز، ئـەنـگـەژ- engez, engej): خاکەناز، بێڵ.

انـگـژد- ا(ئـەنـگـوژەد- engujed): سەمغ، کەتیرە.

انـگـژک- ا(ئـەنـگـەژەک- engejek): بێڵچە.

انگژوا- ا(ئەنگیــژڤــا- engijva): ئاغەڵ.

انگسـبـه، انگشـبـه- ا(ئەنگەسـبـە، ئەنگەشـبـە- engesbe, engeşbe): وەرزێرو جووتیارێک کە سەرمایەو ئەسباب و تفـاقـی خـۆی هەبێ، سـەوداگـەر، پیـاوی خاوەن سەروەت.

انـگشـت- ا(ئـەنـگـوشـت- enguşt): پەنجە، قامک، تل، کلک، ئەنگوس.

انگشت- ا(ئەنگیـــــشت- engişt): زوخاڵ، خەڵوز، ڕەژوو.

انگشــتـــال- ص(ئەنگیـــشــتـــال- engiştal): نەخـۆش.. بیــمــار، لەڕو لاوازو دەغەزار.

انگشـتانە، انگشـتوانە- ا(ئەنگوشـتانە، ئەنگوشــتــڤــانە- enguştane): ئیـسـکیـف- ئەنگوســتـیلەی دوورمــان، کوشتوبان.

انگشـــتـــانە- ا(ئەنگوشـــتـــانە- enguştane): جۆرە گوڵێکە، پەنجەخانم.

انگشـتـر، انگشـتـری- ا(ئەنگوشـتـەر، ئـەنـگـوشــــــتــــــەری- enguşter, enguşterî): موستیلە، کلکەوانە.

انگشـــتـــرپا- ا(ئەنگوشـــتـــەرپا- enguşterpa): بە شتێک دەگوترێ کە پارەی پێ بدرێ و بەکار نەیەت.

انگشت شــهـــادت- ا(ئەنگوشـــتـی شـــەهادەت- enguşti şehadet): قامکی شادە، دۆشاو مژە.

انگشـــتگر- ص(ئەنگیـــشـــتگەر- engiştger): ڕەژووکەر، خەڵوزفرۆش.

انگشت نگاری- ا- مص(ئەنگوشت نیگاری- enguşt nigarî): پەنجەمۆر، وەرگرتنی چاپی پەنجەکان.

انـگـشـت نما- ص(ئـەنـگـوشـت نما- enguştnima): نێـودار، مـەنشـور، ناسراو، بەناوبانگ.

انگشـتـو- ا(ئەنگیـشـتو- engiştü): چنگاڵ، نانی لە ڕۆن گوشراو.

انگشـتـه- ا(ئەنگوشـتـە- enguşte): شەنە، شەن.

انگل- ا(ئەنگەل- engel): پارازیت، مێمڵ، توفەیلی، مشەخۆر، کەسێک لەسەر خەڵکی تر بژی.

انـگـل شـنـاسی- ا(ئەنـگـەل شـنـاسی- engel şinasi): ناسینی مشـەخـۆرانی زەڕەبینی.

انگل- ا(ئەنگول- engul): گـولـێـنـک، دوگمە.

انگولیون- ا(ئەنگیلیون- engilyun): ئینجیل.

انگوپا- ا(ئەنگوپا- engupa): جـۆرە گیایەکی خۆڕسکە.

انگور- ا(ئەنگور- engur): ترێ، هەنگور، مێو.

انگور فرنگی- ا(ئەنگور فەرەنگی- engur ferengî): میوەیەکە لە چەشنی ترێ.

انگورک- ا(ئەنگوورەک- engûrek): سوک کراوەی ئەنگوورە، جۆرە جاڵجاڵۆکەیەکی ترێ ئاسایە.

انگورک چشم- ا(ئەنگورەکی چەشم- engureki çeşm): بیلبیلەی چاو.

انگول- ا(ئەنگول- engul): دوگمە.

انگیختن- مص- م(ئەنگیختەن- engîxten): جوڵاندن، هاڕوژاندن، دنەدان.

انگیزانیدن- مص(ئەنگیزانیدەن- engîzanîden): جوڵاندن، هاڕوژاندن، دنەدان، لڤاندن، بزاڤدان.

انگیزە- ا(ئەنگیزە- engîze): هۆ، هاندەر، ئەنگێزە، وروژێنەر.

انگیزیدن- مص- م(ئەنگیزیدەن- engîzîden): بڕوانە، **ئەنگیزانیدەن**.

انگیل، انگیلە- ا(ئەنگیل، ئەنگیلە- engîl, engîle): توفەیلی، مشەخۆر.

انملە- (ئەنمەلە- enmele): سەری قامکان، نوکی پەنجە.

انموذج، نموذج- (ئەنموزەج، نموزەج- numuzec): نموونە.

انواع- ع- ا(ئەنڤا- enva’): جۆرەکان، چەشنەکان.

انور- ع- ص(ئەنڤەر- enver): نورانیتر، رووناکتر، درەخشانتر، گەشتر.

انوشە- ا- مر(ئەنوشە- enuşe): نەمری، تازە زاوا، پاشای گەنج، جاویدان، نەمر.

انوف- ا(ئونوف- unuf): کەپووان.

انهاء- ع- مص- م(ئینهاء- inha’): گەیاندنی پەیام، گەیاندنی هەواڵ، تەواوکردن.

انهار- ع- ا(ئەنهار- enhar): رووباران.

انهاض- ع- مص- م(ئینهاز- inhaz): هەستاندن، هەڵساندن.

انهدام- مص- ل(ئینهیدام- inhidam): وێران بوون، داڕووخان.

انهزام- ع- مص- ل(ئینهیزام- inhizam): بەزین، راکردن و هەڵاتن، بەزین و بۆڕخواردنی لەشکر.

انهماک- ع-مص- ل(ئینهیماک- inhimak): سەرقاڵی بەکارێکەوە، پژگاڵبوون، گژبوون.

انیاب- ع- ا(ئەنیاب- enyab): کەڵپەکان.

انیران- ا(ئەنیران- enîran): بە باوەڕی زەردەشتیەکان فریشتەی نیکاحە.

انیس- ع- ص(ئەنیس- enîs): یارو هاودەم.

انیسان- ا(ئەنیسان- enîsan): ئەفسانە، قسەی درۆ، وتەی بێهودەو نابەجێ.

انیسون- یو- ا(ئەنیسون- enîsun): جۆرە رازیانەیەکە.

انیشە- ص(ئەنیشە- enîşe): جاسوس، سیخوڕ، شۆفار، خەوەردز، هەواڵدز.

انین- ا(ئەنین- enîn): ناڵە، ناڵین، نکاندن.

او- پهـ- ا(ئو- u): ئەو.

اوا- ا(ئاڤا- ava): دەنگ، ئاواز.
اوائل- ع- ص(ئەڤائیل- eva'il): یەکەمەکان.
اواخر- ع- ص(ئەڤاخیر- evaxir): کۆتاییەکان، دوامینەکان، بنەتایەکان.
اوار، اواره- ا(ئەڤار، ئەڤارە- evar, evare): دەفتەری نووسینی حیساباتی دیوان.
اوار- ا(ئوڤار- uvar): گەرما، گەرمای ئاگر یان هەتاو، تینوێتی.
اوارجه- ا(ئەڤاریجە- evarice): بڕوانە: **(اوار، اواره)**:
اوام- ا(ئەڤام- evam): قەرز، وام، رەنگ.
اوامر- ع- ا(ئەڤامر- evamir): فرمان، ئەمر.
اوان- ع- ا(ئەڤان- evan): کات، گاڤ، دەم.
اوانی- ع- ا(ئەڤانی- evanî): دەفرو ئامان.
اوبار- ا(ئەوبار- ewbar): کۆڵکە.
اوباریدن- مص- م(ئەوباریدەن- ewbarîden): قووتدان، هەڵلووشین.
اوباش- ع- ا(ئەوباش- ewbaş): خوێڕی، ترۆ، بەرەڵلا، عامی و بێ تەربێت، گەجەروگوجەر، هەرچی و پەرچی.
اوباشتن- مص- م(ئەوباشتەن- ewbaşten): پڕکردن.
اوت- فر- ا(ئوت- ut): مانگی هەشتەمی ساڵی فەرەنگی، ئاب.
اوتاد- ع- ا(ئەوتاد- ewtad): سنگ، پێشەواو رابەرانی تەریقەت، مێخ.
اوتار- ع- ا(ئەوتار- ewtar): ژێ.

اوثان- ع- ا(ئەوسان- ewsan): بت.
اوثق- ع- ص(ئەوسەغ- ewsex): مەحکەمتر، توندوتۆڵتر.
اوج- ا(ئەوج- ewc): لوتکە، بالاترین پلە، بەرزی، بە عەرەبی کراوی وشەی اوگ/ ئەوگ- ـە، کەشکەلان.
اوجاع- ع- ا(ئەوجا- ewca'): دەردو ئازاران، ژان.
اوجب- ع- ص(ئەوجەب- ewceb): پێویستر، واجبتر.
اوحد- ع- ص(ئەوهەد- ewhed): تەنیا، بێ وێنە، تاقانە.
اوداء- ع- ا(ئەڤیدا- evida'): دۆستان.
اوداج- ع- ا(ئەوداج- ewdac): شادەماران، دەماری گەردن.
اودوکلنی- ا(ئودوکولونی- uduku-lunî): قۆلۆنیا.
اودیه- ع- ا(ئەودییە- ewdîye): شیوو دۆلان.
اور- ا(ئور- ur): مست، ئەو مستەی بەدەوی کەسێکدا دەدرێ.
اورا- ا(ئورا، ئەورا- ura, ewra): قەلا، حەسار.
هفت اورای چرخ- ا(هەفت ئورای چەرخ- heft uray çerx): حەوت تەبەقەی ئاسمان.
اوراد- ع- ا(ئەوراد- ewrad): وێردو دوعا.
اورامن- ا(ئەورامەن- ewramen): یەکێکە لە ئاهەنگە کۆنەکانی مۆسیقا.
اوران- ا(ئوران- uran): ئۆکسیدی ئۆرانیوم.

اورانوس- ا(ئورانوس- uranus): خوای ئاسمان.
اورانیوم- فر- ا(ئورانیوم-uranyum): یورانیوم.
اورت- ا(ئوڤەرت-uvert): واز، کراوە.
اوردە- ع- ا(ئەوریدە- ewride): ئەو دەمارانەی خوێن بۆ دڵ دەهێننەوە، رەگان خوێنهێنەر.
اورس- ا(ئەڤریس- evris): سەرووی کێوی، درەختی ئوورز.
اورع- ع- ص(ئەورەء- ’ewre): خواپەرست تر، تەقوادارتر.
اورک- ا(ئەورەک- ewrek): دیلانێ، جۆلانە، هەرەزانی، لەیلووک.
اورمزد، اورمز- ا(ئورمزد، ئورمز- urmuzd, urmuz): کورتکراوەی - ئاهورا مەزدا-یە: خوای تاق و تەنیا.
اورنجن- ا(ئەورەنجەن- ewrencen): بازن، پاوانە، جنجیل.
اورند- ا(ئەورەند- ewrend): شان و شەوکەت، فەرشکۆ، ئەقڵ و ئاوەز، فێڵ و دەهۆ، هەڵخەڵەتاندن، خاپاندن.
اورنگ- ا(ئەورەنگ- ewreng): تەختی پاشایەتی، فەرشکۆ، عەرش.
اورندیدن- مص(ئەورەندیدەن- ewrendîden): فریودان، خاپاندن.
اورە- فر- ا(ئورە- ure): جەوهەری میز.
اوزار- ا(ئەوزار- ewzar): ئامێر، ئەوزار،
اوزار- ع- ا(ئەوزار- ewzar) گوناهان، باری قورس.
اوزان- ع- ا(ئەوزان- ewzan): کێش، کێشەکان.
اوژندن- مص- م(ئەوژەندەن- ewjenden): توڕدان، فڕێدان، پەرت کردن، راخستنی فەرش و رایەخ.
اوژولیدن- مص- م(ئەوژولیدەن- ewjulîden): پەڕاگەندەکردن، پەرێشان کردن، هاڕوژاندن.
اوساخ- ع-ا(ئەوساخ- ewsax): زڕو زبڵ، پیسی، قڕێژی.
اوستاخ- (ئوستاخ- ustax): گۆستاخ، گوساخ، دلێر، چاوقایم، بێباک.
اوستاد- ص- ا(ئوستاد- ustad): ئوستاد، شارەزا، مامۆستا، وەستا، کارزان، کارامە.
اوستام- ا(ئوستام- ustam): لغاف، لغاو، زین و قەرپۆز.
اوسط- ع- ص(ئەوسەت- ewset): میانە، مام ناوەندی، ناڤین.
اوسع- ع- ص(ئەوسەء- ’ewse): فراوانتر.
اوشال- -ا(ئەوشال- ewşal): ئاوی کەم کە لە تاوێر یان لە شاخان بتکێ، فرمێسکی چاو، ئەشکی زۆر.
اوشاندن، اوشانیدن- مص(ئەوشاندەن، ئەوشانیدەن- ,ewşanden ewşanîden): وەشاندن، تۆو وەشاندن، بڵاوکردنەوە.
اوشنگ- ا(ئەوشەنگ- ewşeng): تەناف.
اوشین- ا(ئەوشین- ewşîn): گیایەکی کێوی بۆن خۆشە، بۆ تام و بۆن لە ماست و دۆ دەکرێ.

اوصــاف- ع- ا(ئەوســاف- ewsaf): وەسف، سیما، ئەدگار.
اوضــــــاع- ع- ا(ئەوزاء- ewza’): ڕەوش، بارودۆخ.
اوضــح- ع- ص(ئــەوزەھ- ewzeh): ڕوونتر، ئاشکراتر.
اوطــان- ع- ا(ئـــەوتـــان- ewtan): وەتەن، وڵات، نیشتمان، وار.
اوعــیــه- ع- ا(ئەوئیــیــە- ew’iye): دەفرو‌ئامان.
اوفــتـــادن- مص- ل(ئوفــتـــادەن- uftaden): کەوتن، داتەپین، داڕووخان، ڕمان.
اوقاف- ع- ا(ئەوغاف- ewxaf): ئەو مــوڵـک و مــاڵانەی کــە بۆ کــۆمــەکی لێــقــەومــاوو بێنەوایان یان بۆ مــەزارو مزگەوتان یان شتی دی تەرخان دەکرێ.
اوقــیــه- ع- ا(ئەوغــیــیــە- ewxîye): پێوانەیەکە، بەرانبەر بە حەوت میسقاڵە.
اوکـنـدن- مـص- م(ئـەوکـــــــــەنـدەن- ewkenden): هەڵکەندن، توڕدان.
اوکنیــــدن- مص(ئـەوکـــــەنیــــدەن- ewkenîden): پەرتکردن، ڕاخــســتنی ڕایەخ، توڕدان، هەڵکەندن.
اوگ- ا(ئەوگ- ewg): لوتکە، بەرزی، کەشکەڵان.
اول- ع- ا(ئەڤڤەل- evvel): یەکەم.
اولی- ع- ل(ئولا- ula): یەکـــــەم (بۆ مێ).
اولاد- ع- ا(ئـــــــــــەولاد- ewlad): منداڵان، کوڕان.
اولتــیــمــاتوم- ا- فــر(ئولتــیــمــاتوم- ultîmatum): بڕیاری یەکجارەکی، دوا پێشنیــار کــە قــەبوڵ نەکرێ ببێتــە مــایەی پچڕانی پەیوەندییەکانی دوو دەوڵەت، یان ڕوودانی جەنگ، ئینزار.
اولکه- ا(ئولکە- ulke): مــەڵبــەند، مەیدان، وڵات.
اولـنـج- ا(ئـولـیـنـج- ulinc): دارکـی هێشووە ترێ.
اولـو- ع- ا(ئولـو- ulu): خـــــاوەنان، خودانێن.
اولو الابصــار- ص- مـر(ئولول ئەبسـار- ulul ebsar): خـــــەڵکی ڕوون بـین، خودانێن بینایی.
اولو الالبـاب- ص- مـر(ئولول ئەلبـاب- ulul elbab): ئاقــڵان، خــەڵکانی بە ئاوەز، خودانێن ئاقڤ.
اولـو الامــر- ص- مـــر(ئولول ئەمـــر- ulul emr): فــــــەرمـــــانڕەوایـان، پێشەوایان.
اولو العـــزم- ص- مـــر(ئولول عـــەزم- ulul ezim): خاوەن عەزمان، خودانێن ڤیان.
انبیاء اولو العزم- ا(ئەنبیائی ئولول ئەزم- enbîya’ iululezim): پەیامـبـەرانی نێـردراو، ئەو پێـغـەمـبـەرانەی کـە خـودان کتێب و شەریعەتی سەربەخۆبوونە.
اولیــاء- ع- ا(ئەولیــا ء- ewlya’): خاوەنان، خودانێن.
اومــاج- ا(ئومــاج- umac): پەڵوڵەی ئاردە گەنم.
اونس- فر- ا(ئونس- uns): کێشێکە- نزیکەی (٣٠) گرامە.
اونیـــفــرم- فــر- ص(ئونیـــفـــورم- unîfurm): جلک و بەرگی چوون یەک،

یەک شێوە، وەکو یەک، جلکی عەسکەری.
اونیورسیته- فر- ا(ئونیڤیرسیتە- unîvirsîte): زانستگە. زانکۆ.
اوهام- ع- ا(ئەوهام- ewham): تەسەور، گومان، خەیاڵ، وەهم.
اویژه- ص(ئەڤیژە- evîje): خالیسە، تایبەت.
اویس- (ئوڤەیس- uveys): گورگ.
اهابه، اهابت- ع- مص- ل(ئیهابە، ئیهابەت- ihabe, ihabet): لە نەعرەت دان، ترساندن.
اهالی- ع- ا(ئەهالی- ehalî): خەڵکی مەدەنی.
اهانت- ع- مص- م(ئیهانەت- ihanet): سوکایەتی پێکردن، سووک کردن.
اهتداء- ع- مص- م(ئیهتیداء- ihtida’): هیدایەت، دۆزینەوەی ڕێی ڕاست، ڕێ دۆزینەوە.
اهتزاز- ع- مص- ل(ئیهتیزاز- ihtizaz): جولانەوە، شەکانەوە، جوڵە، شادی کردن، لەرانەوە.
اهتمام- ع- مص- ل(ئیهتیمام- ihtimam): بایەخ پێدان، خەمخۆری، مشور خواردن.
اهداء- مص- م(ئیهداء- ihda’): دیاری ناردن، بەخشین.
اهدار- ع- مص- م(ئیهدار- ihdar): بەفیڕۆدان. خوێن ڕشتنی کەسیک، بە هەدەردان.
اهداف-ع- ا(ئەهداف- ehdaf): هەدەف، نیشانە، مەبەست، ئامانج.
اهرام- ع- ا(ئەهرام- ehram): قوچەک.
اهرام مصر- ع- ا(ئەهرامی میسر- ehrami misr): ئەو قەبرو گۆڕانەیە کە میسریانی کۆن لە نزیکی قاهیرەدا بۆ شا- یانی خۆیان دروستیان کردوون.
اهرامن- ا(ئەهرامەن- ئەهریمەن)
اهرم- ا(ئەهروم- ehrum): نوێڵ، باری، لوسە، مەڵغە، هیم.
اهرن- ا(ئەهرەن- ehren): تەشووێ، تەشو.
اهرین- پە- ا(ئەهریمەن- ehrîmen): شەیتان، ئەهریمەن، ئیبلیس.
اهریه- ا(ئەهریمە- ehrîme): شەیتان.
اهزون- ا(ئوهزون- uhzun): نەزۆک، ئەستێور.
اهزون- ق(ئەهزون- ehzun): ئێستا.
اهل- ع- ا(ئەهل- ehl): شایستە، خاو خێزان، خەڵکی یەک شوێن.
اهلاک- ع- مص- م(ئیهلاک-ihlak): لە نێو بردن.
اهلی- ع- ص(ئەهلی- ehlî): گیانلەبەرانی ماڵی.
اهلیت- ع- مص- جع(ئەهلییەت- ehlîyet): شایستەیی.
اهلیلج- ا(ئیهلیلەج- ihlîlec): هەلیلە، بەری درەختێکە لە هیندستان دەڕوێ. ڕەنگی زەرد یان ڕەشە، لە پزیشکیدا بەکار دێت.
اهم- ع- ص(ئەهەم- ehem): گرینگتر. پێویست تر.
اهمال- ع- مص- م(ئیهمال- ihmal): خەمساردی و بێ موبالاتی، سستی و تەمەڵی کردن، پشت گوێ خستن.

اهمر- ا(ئەهمەر- ehmer): چەقەڵ، تۆڕی، تۆڕک.

اهنوخوشی- (ئوهنوخووشی- uhnüxûşî): پیشەوەر، ئەهلی پیشە.

اهواء- ع- ا(ئەهڤا- ehva’): هەواو هەوەس.

اهوار- ع- ا(ئەهڤار- ehvar): هۆڕاو، زەلکاو، زۆنگ.

اهوال- ع- ا(ئەهڤال- ehval): ترس و بیم.

اهورا مزدا- ا(ئاهورا میزدا- ahura mizda): خوای تاک و تەنیا.

اهون- ع- ص(ئەهڤەن- ehven): ئاسانتر، ساناتر.

اهیب- ع- ص(ئەهیەب- ehyeb): بەهیبەت تر، ترسناکتر، سامناکتر.

ای- (ئەی- ey): ئامرازو پیتی بانگ کردن.

ایا- (ئەیا- eya): ئامرازو پیتی بانگ کردنە، هۆ..، هەی، ئەی.

ایاب- ع- مص- ل(ئیاب- iyab): گەڕانەوە، زفڕین.

ایادی- ع-ا(ئەیادی- eyadî): دەستان.

ایار- ع- ا(ئەیار- eyar): مانگی سێیەمی بەهار، مایس.

ایارده- ا(ئەیاردە- eyarde): تەفسیرو شرۆڤەی کتێبی زەند.

ایاره- ا(ئەیارە- eyare): دەفتەری حیسابات.

ایارەگیر- ا- ص(ئەیارەگیر- eyaregîr): حیسابدار، ژمێریار.

ایاز، ایاس- ا(ئەیاز، ئەیاس- eyaz, eyas): شنەی شەو، شنەی سارد، بای فێنک.

ایازی- تر- ا(ئەیازی- eyazî): سەرپێچ یان رووپۆشی رەشی ژنان، پێچە.

ایاغ- تر- ا(ئەیاغ- eyax): جام، پیاڵەی شەرابخۆری.

ایاق، ایاق- تر- ا(ئەیاغ، ئایاغ- eyax, ayax): پێ.

ایالت- ع- ا(ئیالەت- iyalet): ناوچە، ناوچەیەکی فراوانی وڵاتێک کە چەند شارێک بگرێتەوە.

ایام- ع- ا(ئەیام- eyyam): رۆژان، عەیام، رۆژگار، سەردەم.

ایتام- ع- ا(ئەیتام- eytam): هەتیوان، سێوی. هەتی، بێ باب.

ایت ئیل- تر- ا(ئیت ئیل- itil): ساڵی سەگ.

ایتکین، ایتگین- ا(ئیت کین، ئیتگین- itkîn, itgîn): خاوەن ماڵ، خودان ماڵ، ماڵخۆ، خانەدار.

ایتوک- ا(ئیتوک- itük): مژدە، مزگێنی.

ایثار- ع- ص(ئیسار- isr): لە خۆبردوویی، بەشی خۆ بە کەسێکی دی بدەی، خۆبەخت کردن، قازانجی خەڵکی پێش هی خۆت بخەی.

ایجاب- ع- مص- م(ئیجاب- icab): واجب کردن، پێویست کردن.

ایجاد- ع- ص(ئیجاد- icad)" ئیجاد کردن، داهێنان، ئەفراندن، هێنانە وجود، پەیداکردن، دروستکردن.

ایجاز- ع- ا- مص-م(ئیجاز- icaz): کورت بڕی.

ئیچ- ف(ئیچ- iç): هیچ، حەشتەبا.
ایحاء- ع- ص(ئیهاء- 'iha): وەحی ناردن، ئیشارەت کردن. خستنە دڵ، ئیلهام پێبەخشین، سرووش بەخشین.
ایدر- پە- ق(ئیدەر- ider): ئێرە، لێرە، ئێستا، هەنووکە، ئیرەنگە.
ایدروژن- فر- ا(ئیدروژن- idrujin): هایدرۆجین.
ایدند- ا(ئیدەند- idend): هەند. لە ٣- ١٠، چەند.
ایدون- ق(ئەیدون، ئیدون- eydün, idün): ئێستا، ئەم دەمە.
ایده- ا(ئیدە- ide): فیکر، ئەنێشە، خەیاڵ، تەسەور، نیەت، باوەڕ، هزر.
ایده ال- فر- ا(ئیدە ئال- ideal): ئارەزووی بەرز، کەماڵخوازی، نموونەیی.
ایده الیست- فر- ا(ئیدە ئالیست- idealîst): کەماڵخوازی، ئایدالیست، پەیڕەوی ڕێبازی ئایدیالیزم.
ایدەالیسم- فر- ا(ئیدەئالیسم- ide'alîsm): ئایدیالیزم.
ایدەئولوژی- فر- ا(ئیدەئولوژی- ideulujî): ئایدولۆژی. زانستی فیکرو مانا، ڕێبازی سیاسی یان کۆمەڵایەتی.
ایدی- ع- ا(ئەیدی- eydî): دەستان.
ایذاء- ع- مص(ئیزاء- 'iza): ئەزیەتدان، ئازاردان، ئەشکەنجەدان.
ایر- ا(ئیر- ir): کێر، دومەڵ، زیپکە.
ایرا- جر(ئیرا- ira): چونکە.
ایراث- ع- مص- م(ئیراس- iras): کەسیک بکرێت بە میراتگر، میراتی دانان بۆ کەسێک.
ایراد- ع- مص- م(ئیراد- irad): بیانوگرتن، هەنجەت، ڕەخنەگرتن، هەڵەگرتن.
ایرسا- لا- ا(ئیرەسا- iresa): پەلکە ڕەنگینە، سۆسەنی کێوی.
ایرسون- یو- ا(ئیرسون- irsun): جق جقە، کاغەزێکی زەردی ناسکە بۆ ڕازاندنەوەی هەندێ شت بەکار دێت.
ایرمان- پە- ا(ئیرمان- irman): میوان، میوانی ناوەخت، هیواو ئاوات.
ایرمان سرای- ا(ئیرمان سرای- irman seray): میوانخانە، دنیا، خانوی بەکرێ.
ایریدیوم- (ئیریدیوم- irîdyum): جۆرە کانزایەکی سپی سەختە لە پلەی ٢٣٦٠ گەرمیدا دەتوێتەوە.
ایزد- پە- ا(ئیزەد- ized): خوا، یەزدان، خوڵا.
ایزد پناه- ا- فا(ئیزەدپەناه- izedpe-nah): کەسێک لە پەنای خودا بێت، پەنا بەخوا.
ایزد گشسب- ا(ئیزەد گوشەسب- ized guşesb): خوا پەرست، خودان ئەسپ.
ایزغنج- ا(ئیزغنج- izxinc): جەواڵ.
ایستادن- مص- ل(ئیستادەن- istaden): وەستان.
ایستاده- ا- مف(ئیستادە- istade): وەستاو، لەسەر پێ، وسیاگ.
ایستگاه- ا(ئیستگاه- istgah): وێستگە، جێی وەستان.
ایسر- ع- ص(ئەیسەر- eyser): ئاسانتر. لای چەپ، چەپ.
ایشان- ضمیر-(ئیشان- işan): ئەوان.

ایشـــیک اقـــاسی- تر- ا(ئیـــشـــیک ئـاغـــاسی- işîk axasî): دارۆغـــەی دیوەخان، پیاوی دەرباری شا.

ایصـاء- ع- مص- م(ئیـسـا ء- isa’): وەســێت کــردن، ئامــۆژگـاری کــردن، راسپاردن.

ایصـال- ع- مص- م(ئیـسـال- isal): گەیاندن، پەیوەندیکردن.

ایـضـــا- ع- ق(ئـەیـزەن- eyzen): دیسان، هەمدیس.

ایضـــاح- ع- مص(ئیـــزاھ- izah): روونکردنەوە.

ایغده- ا(ئەی غودە- eyxude): بێهودە بێژ، ورێنەکەر.

ایغـر- ص(ئەیغـیـر- eyxir): نێـر، ئەسپ، فەحل.

ایغـــری- تر- ا- مص(ئەیغـیـــری- eyxirî): جووت بوونی حەیوانات.

ایفاء- ع- مص- م(ئیـفـا- ifa): پەیمان و بەڵێن بردنەسەر، هەقدانەوەی خەڵک.

ایفـاد- ع- مص- م(ئیـفـاد- ifad): ناردن.

ایقـاظ- ع- مص- م(ئیـغـاز- ixaz): بێدارکردنەوە، هۆشیارکردنەوە.

ایقـاع- ع- مص- ل(ئیـغـا ء- ixa’): خستن، ریتم، شەبەیخون.

ایقـان- ع- مص(ئیـغـان- ixan): دڵنیابوون، باوەڕکردن، گەیشتنە یەقین، بێ گومانی، یەقین.

ایل- تر- ا(ئیـل- il): تیـرەو تایفـە، عەشرەت، عێڵ، خێڵ.

ایـل بیـگـی- تر- ص- ن(ئـیـل بـەگـی- ilbegî): جێگری سەرەک عێڵ.

ایلجـــار- تر- ا(ئیلجـــار- ilcar): کۆبوونەوەی ژمارەیەکی زۆر لە رەعیەت بۆ ئەنجامدانی کارێک.

ایلچی- تر- ص- ن(ئیـلچی- ilçî): سەفیر، نێردراوی تایبەتی، باڵیۆز.

ایلخـان، ایلخـانی- تر- ا.فـا(ئیلخـان، ئیلخانی- ilxan, ilxanî): سەرخێڵ، سەرەک عێڵ.

ایلخی- تر- ا(ئیلخی- ilxî): گـــەلە ئەسپ.

ایلغار- تر- ا(ئیلغار- ilxar): هێرش، شەبەیخون.

ایلول- ع- ا(ئیلول- ilul): مـــانگی نۆیەمی رۆمی.

ایم- ع- ص(ئەییم- eyyim): پیـاوی ژن مــردە، ژنی بێ مـێـرد، بێـوە پیـاو، بێوەژن.

ایماء- ع- ص(ئیـــمـــا ء- ima’): ئیشارەتکردن، کینایەو رەمز، ئاماژە.

ایماق- تـر- ا(ئـویمـاغ- uymax): قەبیلە، خێڵ، تایفە.

ایمان- ع- ا(ئیـمـان- iman): باوەڕ، ئیمان.

ایمر- ا(ئیمەر- imer): گاسن.

ایمن- ع- ا(ئەیمەن- eymen): راست، یومن، موبارەک، پیرۆز.

ایمه- پە- ق(ئیـمـە- ime): بێـهـودە، ئێستا، ئەم دەمە.

این- ضمیر(ئین- in): ئەمە.

اینج- ا(ئینج- inc): یەک گرێی قامک، نزیکەی دوو سانتیمەتر.

اینفت- ا(ئینفەت- infet): پێویستی، تکا، داوا.

اینک- ق(ئینەک- inek): ئەمـــــە، ئێستا.

ایننـد- عــــدد- (ئینەنـد- inend): هەندێک، **٣- ٩**، چەند.

ایوار- ق- ا(ئیـڤـار- ivar): زەردەپەڕ، ئێوارێ.

ایوارکـــردن- مص- (ئیـــڤـــارکـــەردەن- ivarkerden): سەفەرکردنی دەمەو ئێوارە.

ایواز- ص- (ئیــــڤــــاز- ivaz): رازاوە، خەملێنراو.

ایـوان- پـﻬ- ا(ئـەیـڤــــــــان- eyvan): بەرهەیوان.

ایهــام- ع- مص- م(ئیــهــام- iham): کەوتنە گومان و دوو دڵی، خستنە گومان و هەڵەوە.

ب

(ب- B)= پیتی دووەمی ئەلفبای فارسییە، بە (با) دەخوێنرێتەوە، بە حەساوی ئەبجەد بەرانبەر بە دووە (٢) لە هەندێ وشەدا دەگۆڕێ و دەبێ بە (واو) وەک: (باز- واز)، (برزیدن- ورزیدن) هەندێ جاریش دەبێ بە (فێ) وەک: (ابزار- افزار). هەندێ جاریش دەبێت بە «م» وەک: (غژب- غژم).

(با- Ba) ئامرازی پەیوەندییە. هەندێ جار مانای هاوڕێتی یان دەگەڵ دەگەیەنێت، وەک: «فریدون با بهرام آمد»= فەرەیدون دەگەڵ بەهرامدا هات، هەندی جار مانای موڵکایەتی و خاوەنداری دەدات، وەک: باهنر= بە هونەر، هونەرمەند. هەروەها لە بواری بەراوردکاریدا بەکاردێت وەک: «این کاغز با ان کاغز فرق دارد» واتە: ئەم کاغەزە دەگەڵ ئەو کاغەزەدا جیایە.

باآفرین- ص(با ئافەرین- ba aferîn): شایانی ئافرەین، شایانی ستایش.

بائت- ا-ع(بائیت- bait): شەومەنە، خواردنی شەو بەسارە، بەیات، شەوەسارە.

بائر، بایر- ص- ع(بائیر- bair): وێران، کەلاوە، خراپ و گەندەڵ، بەیار، زەوییەک کە نەکرێ بە کشتوکاڵ.

بائره- ص- ع(بائیرە- baire): زەوی بەیار.

بائس- ص- ع(بائیس- bais): بێنەوا، هەژار، دەستکورت و نەدارا، کڵۆڵ و کەساس، بەلەنگاز.

بائن- ص- ع(بائین- bain): ئاشکرا، دیار.

بائوباب- (بائوباب- baubab): دەرختێکی زۆر سەخت و توندوتۆڵ و زەلامە، تیرەکەی دەگاتە بیست مەتر، لە ئەفریقیادا دەڕوێت و دەڵێن تا شەش هەزار ساڵ دەژی.

باب- ص- ا(باب- bab): باب، باوک، دەربارە، دەرهەق، شایستە، هەژ، هەروەها بەمانای باوو مۆدیش دێت.

باب- ا- ع(باب، bab): دەرگا، قاپی، دەرکی ماڵ، دەروازە، لە تەقسیمبەندی کتێباندا بەهەر فەسڵ و بەشێک دەگوترێ، پاژ.

بابا- ا(بابا- baba): باوک، باپیر، پیرەمێردی کامڵ، له عەرەبیدا بەمانای «پاپا»ی دیانانیش بەکار دێت.

بابا آدم- ا.م(بابا ئادەم- baba adem): ئادەمی بابی تیرەی بەشەر.

بابا غوری- ا- ص(باباغوری- babaxurî): چاوێک کەتەقی بێ و بیلبیلەی دەرهاتبێ. کوێری.

بابت- ا(بابەت- babet): دەربارە، جۆر، شایستە، شایان، هەژ.

بابزن- ا(بابزەن- babizen): شیشی کەباب.

بابک- ا(بابەک- babek): بابی بچووک، پەروەردەکار، دروستکار، ئیوەتکەر، بەخێوکەر.

بابو- ا(بابو- babü): بابی بچوک، بچوککراوەی باب، دەروێش، قەلەندەر.

بابوته- ا(بابوتە- babûte): گۆزەی گڵێن، گۆزەی پڕ ئاو.

بابونه- ا(بابوونە- babûne): گیایەکی بەهاری بۆن خۆشە، پونگە.

بابیزان- ا(بابیزان- babîzan): کەفیل، ناوبژیوان.

بابیزن- ا(بابیزەن- babîzen): ناوبژیوان، کەفیل، باوەشێن.

بات- ا- ع(باتتە- batte): بڕندە، یەکجارەکی.

باتالیون- ا(باتالیۆن- batalyon): دەستە، گروپ، بەتالیۆن، بەشێک لە هەنگی پیادە یان تۆپخانە.

باتره- ا(باتەرە- batere): دەف، دایەرە.

باتری- ا(باتری- batrî): پاتری، پیل.

باتلاق- ت(باتلاغ- batlax): باتلاخ، سیاناو.

باتنگان- ا(باتەنگان- batengan): باینجان، باجان.

باتون- (باتون- batün): دار دەست، عەسا.

باتیست- (باتیست- batîst): قوماشی دەزوو ناسک، تول.

باج- ا(باج- bac): باج، سەرانە، بارانە، خاوە.

باج- ا(باج- bac): سرووتێکی مەزەبی زەرتوشتیانە، خامۆشی و بێدەنگی لە کاتی ئەنجامدانی هەندێ سروتی ئایینی، وێردی هێواش و ژێر لێوی.

باجناق- ا- ق(باجیناغ- bacinax): ئاوەڵزاوا، هاولینگ، دووکەس کە دوو خوشکیان خواستبێ، هاوزاوا.

باجه- ا(باجە- bace): ڕۆژنە، دەلاقە، شوێنی تایبەتی بلیت برین، شوێنی وەرگرتن و دانی پارە لە سینەماو بانقەکاندا.

باجی- ا- ت(باجی- bacî): خوشک، باجی، خوشکی گەورە.

باحور- ا- ع(باحور- bahûr): گەرمای چلەی هاوین.

باختر- ا(باختەر- baxter): ڕۆژئاوا، خۆرئاوا.

باختن- ا(باختەن- baxten): گەمەکردن، لە دەستدانی شتێک، دۆڕاندن لە قوماردا.

باخته- ا- مف(باختە- baxte): دۆڕاو لە قوماردا.

باخسە- ا(باخسە- baxse): پەناڕێ.
باخە- ا(باخە- baxe): کیسەڵ، کێسو.
بـــاد- ا(بـــاد- bad): بـــا، هـــەوا، هەڵماسان، ئاوسان.
بـاد- (بـاد- bad): لـە چـاوگـی بـوون وەک: (زندەباد= بژی).
باداباد- (باداباد- badabad): هەرچی دەبێ بابێ.
بادارنگ- ا(بادا رەنگ- badareng): ترنج، گیایەکی بۆن خۆشە.
بادافـرا- ا(بادئەفـراه- bad efrah): سزا، جەزای خراپی، تۆڵە لێسەندنەوە.
بادام- ا(بادام- badam): درەخـــــتی بادەم، باڤی، بەهیڤ.
بادام بن- ا(بادام بون- badambun): بنە بادەم.
بادامـــــە- ا(بادامـــــە- badame): قۆزاخەی کرمی ئاورێشم، پینە، هەر شتێ لە ناوکە بادەم بچێت.
بادآور- ک(بادئـاڤـــــەر- badaver): شتێ کە با هێنابی، کینایەیە بۆ شتێک کە بە خـۆڕایی و بێـزەحـمـەت بە دەست بیت، باوتۆز.
بادآور- ا.فـا(بادئاڤــەر- badaver): با هاوردوو، خـواردنێک کـە مـرۆڤ بای پێبکات.
بـادبـادک- ا.مـــــــــــر(بـادبـادەک- badbadek): کۆلارە، قاقەزقوشی.
بادبان- ا. مـــر(بادبان- badban): چارۆکـەی کـەشـتی، یەخـە، سـەری قـۆڵی جلک.
بـادبـدست- ا.مـــــــــر(بـاد بـدەسـت- badbidest): مــــــرۆڤی بێـکـارە، دەستبەتاڵ، بێ شانس، بەدبەخت، کلۆڵ.
بادبر- ا.فـا(بادبور- badbur): بابەر، هەر دەرمانێک باکردنی سک لا ببات.
بادبر- ص(بادبەر- badber): فشەکەر، هیچ لە دەست نەهاتوو.
بـادبـروت- ک(بـادبـروت- badbrût): غرور، خۆپەسندی، فڕناخی.
بـادبـریـن- ا.مـــــــــر(بـادی بـەریـن- badiberîn): بای سەبا، شەماڵ.
بادبیزن- ا.فر(بادبیزەن- badbîzen): پانکە.
بادپا- ص(بادپا- badpa): تیژ، خێرا، لەز، خـۆشبەز، پـتـر بۆ ئەسـپی خێـرا بەکـار دێت. خۆشڕەو.
باد پروا- ا(بادپەرڤـــا- badperva): با درز، دەریچە.
بـادپــیــچ- ص(بـادپــیــج- badpîç): بادراو.
بادپیما- ص(بادپەیما- badpeyma): ئەسپ یان هێسـتـر، یا وشـتـری خۆشڕەو، مرۆڤی بێکارەو درۆزن و فشەباز.
بادتخم- ا.مـر(بادتوخم- badtuxm): رازیانە.
بادخن- ا.مـــر(بادخـــەن- badxen): دەریچە، باپەروا، بادرز.
بــــاددار- ص(بــــاددار- baddar): ئاوساو، باکردوو، بادار، مرۆڤی بە دەعیەو هەوا، لووتبەرز، فڕناخ.
بـاددبـور- ا.فـــــــــر(بـادی دەبـور- badidebûr): بایەک کـە لە باشـووری رۆژاوەوە بێت.
بـاددژنـام- ا.مــــــــر(بـادی دژنـام- badidijnam): بای ناشیرین و خراپ،

جۆرە نەخۆشییەکە کە لە ئەنجامیا پێستی لەش بە تایبەتی گۆنا سورهەڵدەگەڕێ. شەرابی ئاڵ و سوور.

باددست- ص(باد دەست- bad dest): دەستبڵاو.

باددم- ا.مر(باد دەم- bad dem): موشەدەمە.

بادرم- ص(بادرەم، بادروم- badrem, badrum): بێهودە، رەعییەت.

بادرنگ- ا(باد رەنگ- badreng): ترنج، بێشکە، ئەسپی خۆشبەز، کەبات، بادرەنگ.

بادرنگبویە- ا(باد رەنگبویە- badrengbûye): گیایەکی بۆن خۆشە، لە تیرەی پونگەیە و دەخورێ.

بادرو- ص(باد رەو- bad rew): کەپر، بادرز.

بادروج- ا(باد روج- bad rûc): رێحانەی کێوی.

بادروزە- ا(باد روزە- bad rûze): پێداویستی رۆژانە؛ وەک: خۆراک و پۆشاک و ئەو بابەتە شتانە، کاری رۆژانە.

بادریس، بادریسە- ا(بادریس- badrîs): سەرەتەشی، ئەستونی خێوەت.

بادزن- ا.مر(بادزەن- badzen): پانکە، باوەشێن.

بادسار- ک(بادسار- badsar): بێ ئاوەز، ئەقڵ سووک، توندڕۆ، تیژڕۆ، خۆشڕۆ، لە خۆبایی، فڕناخ.

بادساری- ا- مص(بادساری- badsarî): سەرکێش، غرور، لە خۆبایی بوون، فڕناخی.

بادسر- ص(بادسەر- badser): خۆپەسند، خۆپەرست، لوتبەرز، فڕناخ.

بادسرخ- ا.فر(بادی سورخ- badi surx): باسۆر، جۆرە نەخۆشییەکی گرانە.

بادسنج- ا.مر(بادسەنج- badsenc): لووت بەرز، بە هەواو دەعییە. خەیاڵ پڵاو.

بادسنج- ا.مر(بادسەنج- badsenc): ئامێرێکە بۆ ئەندازەگرتنی گوشارو خێرایی با، ئەنیمۆمەتر، باپێو، بانما.

بادغر- ا. فر(بادغەر- badxer): بادرز، بابوێر، با دەلێن.

بادفر- ا.مر(بادفەر- badfer): فڕفڕە، فڕفڕۆکە.

بادفرە- ا.فر(بادفەرە- badfere): فڕفڕۆکە.

بادفروردین- ا(بادی فورووەردین- badi furwerdîn): بای دەبور، بایەک، کە لە رۆژاوا یان لە باشووری رۆژاواوە بێ.

بادفرە- ا(بادەفرە- badefer): سزا، تاوان.

بادکش- ا(بادکەش- badkeş): بادرز، بادەڵێن، کەڵەشاخ کە حەجامەتکێش خوێنی پی بەر دەدات، خوێن بەردەر.

بادگانە- ا.مر(بادگانە- badgane): جۆرە پەنجەرەیەک یان پەردەیەکە کە بە داری ناسک دروستی دەکەن و لەبەر دەرکی ژوور یان پەنجەرە دادەنرێ تا هەوا بچێتە ژوورێ و ناو ژوورەکەش لە دەرێرا نەبینرێ.

بادگند- ا.مر(بادی گوند- badi gund): ئاوسانی گون، قۆڕی.

بادگیـر- ا.مـر(بادگـیـر- badgîr): بادگیره، بادرز، قەباغی کون کونی سەری سەماوەر.
بادنجـان- ا(بادینجـان- badincan): باینجان، بامجان، باجان.
بادنما- ا.مـر(بادنەمـا- badnema): باپێو، بانما.
باده- ا(بادە- bade): مـەی، شـەراب، مەستەمەنی.
بادی- ص- ن(بادی- badî): هەوایی، هەر شتێک بدرێتە پاڵ با وەک: «اسیای بادی»، ئاشیبا.
بـادی- ا- ع(بـادی- badî): هـەوەڵ، سەرەتا، ڕێڤ.
بـادیـان، بـادیـانـه- ا(بـادیـان، بـادیـانـە- badiyan, badiyane): رازیانە.
بادیه- ا- ع(بادییـە- badîye): سارا، بیابان.
بادیه- ا(بادییـــە- badîye): بادی، دەفری مسین، کاسەی گەورەی مسین.
باذل- ا.فا- ع(بازیل- bazil): سەخی، دلاوا، بەخشندە.
بار- ا(بار- bar): کـۆڵ، پەین، منداڵی ناوسکی دایک، جـار، مـیـوەی درەخت، بەر، کەنار، رۆخ.
بار- ا.فـر(بارِ- bar): مـەیخـانە، ئەو شـوێنـانەی کـە بەسـەر پێـوە ساردەمـەنی و خواردنی لێ دەخورێت.
باران- ا(باران- baran): باران، واران.
بارانداز- ا.مر(بارانداز- barandaz): شوێنێ کە باری لێ بخرێت، شوێنی لادانی کاروان، کاروانسەرا، بارەنناز.
بـارانـی- ا(بـارانـی- baranî): جـلـی نایلۆنی یان مـشـەمـا کـە ئاو نەدات، لە کـاتی بەفـرو باران لەبەر دەکرێت، بارانی، هەروەها ناوی تیرەیەکی تورکانە.
بارآور- ص- فا(بارئاڤەر- baraver): دەرخـتـی بەردار، لە بواری بانکداریدا بە سـەرمـایەیەک دەگـوترێ کـە سـوود بدات، productif.
بـاراوردن- مـص(بـا ئـاڤـــــەردەن- baraverden): بـــەردان، مـــنــداڵ پەروەردەکردن و هێنانەبار، بەخێوکردن.
باربر- ا. مـــــر(باربـەر- barber): کۆڵهەڵگر، حەماڵ، باربەر.
باربستن- مص- م(باربەســـتـــەن- barbesten): باربەستن، کـۆکـردنەوەو بەستنی بار تا لە ئوتومبیل یان ولاخ بنرێ، سەفەرکردن، خۆ ئامادەکردن بۆ سەفەر.
بارپیچ- ا- مــــر(بارپیچ- barpîç): بارپێچ، هەر شـتـێک باری پێ بپـێـچـرێ، وەکو پەت و گوریس و کەندرو ئەو شتانە.
بارجا- ا- مر(بارجا- barca): تەلارو دەرباری پاشا.
بارجامه- ا- مر(بارجامە-barcame): شەڵتە، هەگبە، تەلیس.
بـارح- ا- ع(بـاریـح- barih): بـای گەرم، گڕە، بایەکە کە لە هاویناندا دێت.
بارح، بارحــه- ا- ع(باریە- باریهـــە- barih, barihe): دوێـنـێ، شــــەوی رابردوو.
بارخـــانه- ا(بارخـــانە- barxane): خێوەت و چادرو ئەو پێداویستییانەی کە دەگەڵ خۆدا بۆ سەفەری دەبەن. عەمار.
بارخـدا- ا.مـر(بارخـودا- barxuda): خوای مەزن، پاشای گەورە، خودان.

بارد- ص- ع(بارید- barid): ساردە، فێنک، تەزی، چێبی.

باردار- ا- فا(باردار- bardar): درەختی بەردار، زگپڕ، ئاوس، دووگیان، ئاڤس.

بارز- ص- ع(باریز- bariz): دیار، بەرز، ئاشکرا، بەرجەستە.

بارع- ص- فا- ع(باریء- bari’): چاک، بالاّ، کارامە.

بارق- ص- فا- ع(باریغ- barix): بریقەدار، درەخشان، برووسکەدار.

بارقە- ص- فا- ع(باریغە- barixe): هەوری تریشقەدار.

بارك الله- ع(بارەکەلاّ- barekella): ئافەرم، ئافەرین، بارەقەلاّ.

بارکش- ا- ص(بارکەش- barkeş): بارکێش، بارەبەر، ئیدی حەیوان بێ یان عەرەبانە یان ئوتومبیل.

بارگاه- ا.مر(بارگاه- bargah): بارەگا، کۆشک و تەلاری پاشایان، دەربار.

بارگی- ا(بارەگی- baregî): یابو، بارگیر، ئەسپی نارەسەن، بارگین.

بارگیر- ا. فا(بارگیر- bargîr): بارەبەر، ئیدی حەیوان بێ یان عەرەبانە یان کەشتی.

بارگین- ا(بارگین- bargîn): چالاّو.

بارنامە- ا(بارنامە- barname): پسوولەی لیستی بار.

بارو- ا(بارو- barû): شوورە، دیواری قەلاّ، حەسار، قوللە.

باروت- ا(باروت- barût): باروت.

بارور- ص(بارڤەر- barver): بەردار، درەختی میوەدار.

باروزە- ا(باروزە- barûze): بڕوانە **بادروزە**- badrüze):

بارومتر- (بارومیتەر- barûmiter): باپێو، بانما.

بارون- (بارون- barun): یەکێکە لە لەقبە کۆنەکانی ئەرستوکراتانی ئەوروپا.

بارە- ا(بارە- bare): حەسار، شوورە، دیواری قەلاّ.

بارە- ا(بارە- bare): کەڕەت، دەربارە، رەوت و رێباز.

بارە- ا(بارە- bare): بارگین، یابو.

باربند- ا(بارەبەند- barebend): تەویلە، پشتیر.

باری- ع(باری- barî): خوا، یەزدان.

باری- ص- ن(باری- barî): هەرشتێک بۆ باردبردن بەکار بێت وەک: ولاّخ، عەرەبانە، ئوتومبیل، قیتار.

باری- ص(باری- barî): سووکەڵەی باریک، ناسک.

باری- ق(باری- barî): بەڵێ، خۆلاّسە. بە هەر حاڵ.

باریافتن- مص- ل(باریافتەن- baryaften): چوونە دەربار، گەیشتن بە حوزوری پاشا.

باریدن- مص- ل(باریدەن- barîden): بارین، هاتنە خواری بەفرو باران، داکردنی بەفرو باران و تەرزە، وارین.

بارش- ا.مص(باریش- bariş): داکردنی بەفرو باران.

بارندە- ص- فا(باریندە- barinde): بارانی، هەوای هەورو بێ هەتاو.

باریک- ص(باریک- barîk): زراف، لاواز، باریک

باریک بین- ص- فـــا (باریک بین- barîk bîn): ورد، زیرەک، بەکنوکـــۆ، وردبین.
باریک بینی- ا.مص(باریک بینی- barîk bînî): دیقـــــەت، وردی، هۆشیاری، زیرەکی، وردبینی.
باریک میــان- ص(باریک میــان- barîk mîyan): کـــەمـــەر باریک، ناوقەد باریک.
باریوم- (باریوم- baryum): کانزایەکە لە پلەی گەرمی ۸۵۰دا دەتوێتەوە.
باز- (باز- baz): پیـــتی ئیــزافــەیە، بەمـانای دووبارە دێت، لە نوێ، جارێکی دی، دیسان، هەمدیس.
باز- ص (باز- baz): واز، کـــــراوە، ئاوالە، والا.
باز- ا (باز- baz): باز، جـــاران بۆ راوکردنی گیانەوەران بەخێو دەکرا، لە تیرەو توخمی هەڵۆیە.
باز- ا (باز- baz): قۆڵ، بازوو.
بازار- ا(بازار- bazar): بازاڕ، سوگ، شوێنی سەوداو مامەڵە.
بازارچە- ا(بازارچە- bazarçe): بازاڕۆکە، بازاڕچە.
بازاری- ص- ن(بازاری- bazarî): بازاڕی، دوکـــــاندار، ئەهلی بازاڕ، مامەڵەچی نیو بازاڕ.
بازارگـــان- ا- ص(بازارگـــان- bazargan): سەوداگەر، مالفرۆش، بازرگان، گەورە فرۆشیارو کڕیار.
بازالت- (بازالت- bazalt): مەڕمەڕی ڕەش، سەنگی مەحەک.
بازبین- ا(بازبین- bazbîn): پشکێنەر، موفەتیش، کەسێک کە لە قیتار، یان موزەخانەو شوینانی دیدا تەمەشای بلیت دەکات، کونترۆلەر.
بازپرس- ا- فا(بازپورس- bazpurs): پرسکار، موحەقق، پشکێنەر.
بازپرسی- ا- مص(بازپورسی- bazpursî): پرسکاری.
روزبازپرسی- روزی بازپورسی- rûzibazpursî): رۆژی قیــامـــەت، رۆژی پساتێ، رۆژا پەسلانێ.
بازپسین- ص- ن(بازپەسین- bazpesîn): دوایین.
بازپیچ- ا(بازپیچ- bazpîç): بادراو، مـــورویەک کـــە بە بێـــشکەوە بکرێ بۆ سەرگەرمی منداڵ.
بازجو- ا. فا(بازجو- bazcû): ماموری تەحقیق لە شتێک یان کارێک.
بازجـــویی- ا. مص(بازجـــویی- bazcûyî): تەحقیق، تەحقیقکاری.
بازخشین- ا(بازیخەشین-bazixeşîn): بازی کـەوە رەنگ، جـۆرە بازێکی پشت رەشی چاو سوورە.
بازخـــواست- ا.مص(بازخــــاست- bazxast): پرسـینەوە، تاقـیب کـردنی هۆی کەمـتـەرخەمی و خەتای کەسێک، رۆژی قیامەت، گلەیی، لێپرسینەوە.
روز باز خـــواست- (روزی بازخـــاست- ruzi baz xast): رۆژی پەســـلانێ، رۆژی قیامەت.
بــــازدار- ا-ص(بــــازدار- bazdar): کەسێک کە بازی راو بەخێو بکات، بازەوان.
بــــازداشـــت- ا.مـــص(بــــازداشـــت- bazdaşt): تەوقیف، حەپسی کاتی.

بازداشـــتگاه- ا.مـــر(بازداشـــتگاه- bazdaştgah): زندان، ئەو شوێنەی بە موەقـەت خەڵکی تێدا حەپس دەکرێت، تەوقیفخانە.

بازداشتن- مص.م(بازداشـــــتـــــەن- bazdaşten): مـــــەنع کـــــردن، قەدەغەکردن، یاساخکردن.

بازدم- ا.مـــر(بازدەم- bazdem): ئەو بایەی کە لە سییەکانەوە دەردەدرێ. زەفیر.

بـازدیـد- ا.مـص(بـازدیـد- bazdîd): دیداری دووبارە، دیتن، ئەنجـــامـــدانی کارێک.

بـازرس- ا.فـــا(بـازرەس- bazres): موفەتیش، پشکێنەر.

بازرسی- ا.مص(بازرەسی- bazresî): تەفتیش، پشکنین.

بازرگان- ا.مر(بازەرگان- bazergan): بازرگان، دوکانداری گەورە.

بـازرنـگ- ا(بـاز رەنـگ- bazreng): بەروانکە، مـەمک لغ، سـینگپـۆش، مەمکبەند.

بازغ- ص- ع(بازیغ- bazix): روناک، پرشنگدار، بریسکەدار.

بازگرد- ا- مص(بازگەرد- bazgerd): گەڕانەوە، زفڕین، هاتنەوە.

بازگـــرداندن- مص.م(بازگـــەرداندەن- bazgerdanden): گـــــەڕانـدنـەوە، دیسان ناردنەوە.

بازگـردانیـدن- مص.م(بازگـەردانیـدەن- bazgerdanîden): گەڕاندنەوە.

بـازگـــــشـت- ا.مـص(بـازگـــــەشت- bazgeşt): گەڕانەوە، هاتنەوە، زفڕین.

بازگـەشتن- مص- ل(بازگــەشـتــەن- bazgeşten): گــەڕانەوە، تۆبەکــردن، وازهێنان، زفڕین.

بازگـــو- ا.مص(بازگـــو- bazgû): گـــوتنەوە، دووبارە کـــردنەوەی قـــســـە، گێڕانەوە.

بازمـــــاندن- مص- ل(بـازمـــــاندەن- bazmanden): مـانەوە، دواکـەوتن، ماندووبوون، پاشکەفتن.

بـازمـــــانده- ا- مـف(بـازمـــــانـدە- bazmande): پاشـــمـــاوە، زیندووی کەسـو کـار مـردوو، پاشـمـەندە، مـاندوو، دواکەوتوو.

بازنشـستن- مص- ل(بازنشـەسـتـەن- baznişesten): دەسـت لـە کـــــــار هەڵگرتن لە زەمـانـی پیـریدا، خـانەنشین بوون.

بازنشـسـتـه- ا.مف(بازنیـشـەسـتـە- baznişeste): خانەنشین.

بـــازنمـــودن- مـــص- م(بـــازنمـــودەن- baznimuden): بـەیـان کـــــــردن، پیشـاندان، نواندن، دەربڕین، شەرح کردن، شرۆڤەکرن، راڤەکردن.

بازو- ا(بازو- bazû): باهۆ، بازو

بازوبـند- ا(بازوبـەنـد- bazûbend): بازوبەن، نوشتە، دوعا.

بازه- ا(بازە- baze): دۆڵ، گـــــەلی، شـیـو، دەرە. مـەودای نێـوان دووکـێـو، داردەست.

بـازی- ا(بـازی- bazî): وازی، بـازی، گـەمـە، یاری، کـایە، وەرزش، قـومـار، گەمان.

بـــازیـــکــــردن- (بـــازیـــکــــەردەن- bazîkerden): وازی کـــــــــــردن،

خۆخافلاندن، قوماركردن.

بـــــازی دادن- (بـــــازیــــــدادەن- bazîdaden): خـافـلاندن و فـریـودانی كەسێك، تەفرەدان، خاپاندن.

بازیار- ا(بازیـار- bazyar): بـازەوان، كەسێك كە باز بەخێو بكات، جـووتیار، وەرزێر، قوشچی.

بازیافتن- مص- م(بـازیافــــتــــەن- bazyaften): پەیداكردنەوە، دۆزینەوە، وەدەست هێنانەوەی شتێكی لەدەستچوو.

بازیافت- ا.مـر(بازیافت- bazyaft): شتێك بەبێ زەحمەت بەدەست بێ.

بازیافــــتی- ص.ن(بـازیافـــــتی- bazyaftî): شـتـێك بەبێ زەحـمـەت بەدەست بێ.

بازیچە- ا(بازیچە- bazîçe): گەمەی منداڵان، وازی زارۆكان، كایەی بچووكان.

بازیدن- مص. م(بازیدەن- bazîden): گەمەكردن، لە دەسـتـانی شـتێك، دۆڕاندن لە قوماردا.

بازیگر- ص.فـا(بازیگەر- bazîger): وازیكەر، كـەسێك كـە لە شـانۆدا وازی بكات، ئارتیست، ئەكتەر.

بازیگوش- ص(بازیگوش- bazîguş): عـاشـقەگەمە، هەرزە، وازیدۆست، شۆخ و شەنگ.

باژ- ا(باژ- baj): باج.

بـاژبـان- ص(بـاژبـان- bajban): بـاجـەوان، كـۆكـەرەوەی بـاج و خـەراج، باجگر، باجڤان.

باژگون، باژگونە- ص(باژگون، باژگونە- bajgun, bajgune): ئـــــــاوەژوو، بەرەواژی، ژێروبان، واژی.

باژن- ا(باژون- bajun): نێــری، بزنە كێوی، تەگە، ساورێن.

بـاسـتـار- (باسـتـار- bastar): فـلان، یارۆ، هێن، كـابرا، ئامـاژەیە بۆ كـەس یان شتی نادیارو نەناسراو.

بـاسـتـارو بیـسـتـار- (باسـتـارو بیـسـتـار- bastarû bîstar): فلانو فیسار.

بـاسـتـان- ا- ص(باسـتـان- bastan): كەونارا، دێرین.

باسـتـان شناس- ا.ص(باسـتـانشـیناس- bastanşinas): ئاركـۆلۆگ، شـارەزاو پسـپـۆڕ لە زانسـتی كـەوناراناسـیـدا، كەونارازان، مەنەرناس.

باستان شناسی- ا.مص(باستانشیناسی- bastanşinasî): ئـاركـــــــــولـۆژی، مەنەرناسی.

باسـتـیـان، باسـتـیـون- ا(باسـتـیـان، باسـتـیـون- bastiyan, bastiyon): بورج، قوللە، دیواری قەڵات، وەردە.

بـاسـتـیل- ا.فـر(باسـتـیل- bastîl): قـەڵا، زیندان، ناوی زیندانێكی كـۆنی پاریسە كە لە شۆڕشی مەزنی فەرەنسدا لە ١٧٨٩/٧/١٤دا لەلایەن جـەمـاوەرەوە روخێنرا.

باسرە- ا(باسەرە- basere): مێرگ و بژوین، زەوییـەك كـە بۆ كـشـتـوكـاڵ ئامادەكرابێ.

باسق- ص- ع(باسـیغ- basix): بەرز، درێژ، درەختی بەرز، بڵند.

باسک- ا(باسوک-basuk): باوێشك.

باسكول- ا(باسكول- baskûl): قەپان.

باسلیق- ع(باســـــیلیغ- baslîx): شادەماری بازوو.

باســــــیل- ا(باســــــیل- basîl): گــیـانەوەرێکی وردە بەزەرەبین دەبینرێ، گیانەوەرێکی یەکخانەییە. میکرۆب.
باســــیل کخ- ا(باســــیل کـــــوخ- basîlkux): مـــیکرۆبی ســـیل، کـــە لەلایەن کـوخ-ی زانای ئەڵمانی لە ساڵی ١٨٨٢دا دۆزرایەوە.
باشـــام- ا(باشـــام- başam): پەردە، پەردەی دەرگا، پەردەساز.
باشامە- ا(باشامە- başame): عەبا، چارشێو، لەچک.
باشق- ا- ع(باشەغ- başex): باشوکە، واشە، باشو.
باشگاە- ا.مـــر(باشگاە- başgah): یانە، پارک و سەیرانگە.
باشگون- ص.مر(باشگون- başgun): ئاوەژوو، بەرەواژی، سەرەونخون.
بـاشـگـونـە- ص.مـــــــــر(بـاشـگـونـە- başgune): ئـــــاوەژوو، بـــــەرەواژی، سەرەونخون.
بـــاشـــلــق- (بـــاش لـــوغ- başlux): سەرکڵاوی گەورە کە لە کـاتی بەفرو باران لەسەر کڵاوەوە لەسەر دەکرێ.
باشـنـگ- ا(باشـــــەنگ- başeng): هێشـوەترێ، هێشـویەک کـە بە مێـوەکـەوە هاتبێتە خوارێ، هێشویەک کە بە دارەکەوە هیشک بووبێ.
باشــو- ا(باشــو- başû): مـارمــێلکە. ماریلە.
باشومە- ا(باشومە- başûme): عەبای ژنان.
باشـە- ا(باشـە- başe): واشـە، باشـو، باشوکە.

باشی- (باشی- başî): لە تـورکـیـیـەوە وەرگیراوە. بە مانای سەروەر، سەردەستە، بەرپرس، وەک: وەستاباشی= سەروەستا.
باصر- ا.فا- ع(باسیر- basir): بینا، بینەر.
باصـرە- ا.فـا- ع(باسـیـرە- basire): چاو، ئامێری بینین، بینا (بۆمێ).
باطل- ص- ع(باتیل- batil): بەتاڵ، ناهەق، بێـهـودە، ناڕاست، بێ فـایدە، بێ کارە.
باطن- ا- ع(باتین- batin): پەنهــان، ناوەوە، حەقیقەت، ئەسڵ، دڵ، یەکێکە لە ناوەکانی خوا.
باعث- ا.فـــا- ع(باعـــیس- ba'is): بایس، هۆ، سۆنگە،مایە، هەتاو، ناوێکی خوایە.
باغ- ا(باغ- bax): باخ، دارســـتـــانی میوە، رۆژگار، گێتی، بێستان.
بـاغ وحـش- ا(بـاغـی ڤـــــــــــەحـش- baxi vehş): باخچەی ئاژەڵان.
باغـبـان- ص.ا(باغـبـان- baxban): باخەوان.
باغـچ- ا(باغــەچ- baxeç): ئەنگوری هێشتا نەگەییوو، بەرسیلە.
باغـچـە- ا(باغـچـە- baxçe): باخی چکۆلە، باخچە.
باغرە- ا(باغرە- baxre): لو، ئالو.
باغ شــیــریـن- ا(باغی شــیـــرین- baxişîrîn): یەکـــێکە لـە ئاهەنـگە کـۆنەکـانی مـۆسـیـقـای ئێـرانی، ناوی ئاوازێکە لە سی ئاوازەکەی باربەد.
باغنج- ا(باغـــەنج- baxenc): ترێی باش نەگەییوو.

باغند، باغنده- ا(باغەند، باغەندە- baxend, baxende): پەموی شیکراوە، گلۆڵە، کلافە.

باغوش- ا.مص(باغوش- baxuş): خۆ بە ئاوداکردن.

باغی- ا.فا- ع(باغی- baxî): سەرکێش، خۆسەر، یاخی، چەتە.

بافت- ا(بافت- baft): تانوپۆ.

بافت شناسی- ا.مص(بافت شناسی- baftşinasî): هیستۆلۆجی.

بافتن- مص.م(بافتەن- baften): هۆنینەوە، چنین.

بافنده- ص.فا(بافەندە- bafende): هۆنەر، تەونکەر، چنەر، جۆلا.

بافدم- ا(بافدەم- bafdem): ئاقیبەت.

بافدم- ا(بافدوم- bafdum): ئاقیبەت، ئاکام، ئەنجام.

بافکار- ص.فا(بافکار- bafkar): سوککراوەی «بافتکار»ە، جۆلا، شاڵباف، تەونکەر.

باقر- ص- ع(باغیر- baxir): پیاوی داناو زۆر دەوڵەمەند، شۆرەتی ئیمامی پێنجەمی شیعە مەزەبانە.

باقلاء- ا- ع(باغیلاء- baxila’): پاقلە.

باقلوا- (باغلەڤا- baxleva): پاقلەوا.

باقی- ص- ع(باغی- baxî): ماوە، پایەدار، پاشماوە، نەمر.

باک- ا(باک- bak): ترس، پەروا.

باک داشتن- مص- ل(باک داشتەن- bak daşten): ترس هەبوون.

بی باک- ص(بیباک- bîbak): بێترس، دلێر، بێ پەروا.

باک- ا(باک- bak): تەنکی بەنزینی ئوتومبیل.

باکارا- ا.فر(باکارە- bakare): جۆرە یاریبیەکی کاغەزە، هەشتو نۆ، بەقەرە.

باکتری- ا(باکتری- baktirî): میکرۆب، بەکتریا.

باکتریولوژی- ا(باکتریولوژی- baktiryolojî): میکرۆب ناسی.

باکر- ا- ع(باکیر- bakir): بەیانی.

باکره- ا- ع(باکیرە- bakire): کچ، کیژێ کە هێشتا شووی نەکردبێ، دوێت، کناچەی عازەو.

باکوره- ص- ع(باکورە- bakure): نۆبەرە، نوخشە.

باکی- ا.فا- ع(باکی- bakî): گریاو.

بال- ا(بال- bal): بازوو، باڵ، پەڕوباڵ.

بال- ا.فر(بال- bal): بالیە، کۆڕی سەما، شوێنی ڕەقس.

بالا- ا(بالا- bala): بەرزی، قەدو باڵا، بڵندی.

بالابان- ا.مر(بالابان- balaban): باڵەبان، تەپڵ، دەهۆڵ.

بالابانچی- ا.مر(بالابانچی- balabançî): دەهۆڵ کوت، تەپڵ لێدەر.

بالابلند- ص(بالابولەند- balabulend): باڵابەرز، بەژن زراڤ.

بالاپوش- ا.مر(بالاپوش- balapûş): لێفە، هەر شتێ لە کاتی خەودا بەخۆدا بدرێ، پاڵتۆ، شانێڵ، باڵاپۆش، عەبا.

بالاخانه- ا.مر(بالاخانە- balaxane): باڵەخانە، باڵاخانە.

بالاد، بالاده-ا(بالاد، بالادە- balad, balade): ئەسپ، یەدەک.

بالار- ا(بالار- balar): کاریتە.
بالارو- ا.فـــا(بالارەو- balarew): بالاڕۆ، مەسعەد.
بالاگر- ا(بالاگەر- balager): کاریتە.
بالان- ا(بالان- balan): دالآن، ڕاڕەو، داوو تەڵە.
بالانس- ا(بالانس- balans): بەلآنس، تەرازوو، هاوسەنگ.
بالت- ا(بالیت- balit): بالیـــە، سەمای بێ قسە.
بالش- ا(بالیش- baliş): نەشـــونما، وەرار، گەورەبوون، گەشەکردن، بەخۆنازین، فەخرکردن، هۆ هەڵکێشان.
بالش- ا(بالیش- baliş): بالیف، باڵین، پشتی، سەرین، سەنیا، سەرینگە، باڵینج، پاڵیشت.
بالشتک- ا(بالیشتەک- baliştek): سەرینی بچووک.
بالشویسم- ا.مر(بولشیڤیزم- bulşivîzim): ڕێبازی بەلشەویک.
بلشویک- ص.ا(بولشیڤیک- bulşivîk): لایەنگران یان پەیڕەوانی بەلشەویزم.
بالغ- ا.فا(بالیغ- balix): ڕەسا، باڵق، باڵغ، جەوان، هەرزەکار.
بالغ- ا.فا(بالوغ- balux): پیاڵەی مەی خواردنەوە کە لە شاخی گا، یان کەرکەدەن یان ئێسقانی فیل دروستکرابێ، پەیمانەی شەراب.
بالکانە- ا(بالکانە- balkane): بالکانە، کەتیبەی دەرگاو پەنجەرە.
بالکن- ا(بالکون- balkun): بەلەکۆنە، بانێژە.

بالنگ- ا(بالەنگ- baleng): بارونە، باڵنگ، ترنج.
بالنگو- ا(بالەنگو- balengû): بارونە، جۆرە ڕێحانەیەکە.
بالو- ا(بالو- balû): بالوکە، سگڵ.
بالوایە- ا(بالڤایە- balvaye): پەڕەسێلکە، پەرەسلێرکە.
بالودن- مص.ل(بالودەن- balûden): فەخرکردن، گەورەبوون، نەشونما کردن، وەراربوون.
بالودە- ا.مف(بالودە- balûde): گەشەکردوو، نەشونما کردوو، وەراربوو.
بالوس- ا(بالوس- balûs): کافوری ناخالیسە، کافوری تەخلیت.
بالوعە- ا- ع(بالوئە- balu'e): کونج، مەنهۆڵ.
بالون- ا(بالون- balun): باڵۆن.
بالیدن- مص.ل(بالیدەن- balîden): بەخۆنازین، گەشەکردن، گەورەبوون، وەراربوون.
بالندە- ص.فا(بالندە- balinde): مرۆڤێک یان درەختێک کە نوشونما بکات.
بالیدە- ا.مف(بالیدە- balîde): گەورەبوو، نەشونماکردوو.
بام- ا(بام- bam): سەربان.
بام- ا(بام- bam): سپێدە، سپێدەی زوو، نزیکی خۆر هەڵاتن، گەردی بەیان، کازیوە، بەرەبەیان.
بامداد- ا(بامداد- baldad): سپێدە.
بامدادان- ا(بامدادان- bamdadan): سپێدە، بوڵێڵی بەیانی، کازیوە.
بامبو- ا(بامبو- bambû): حەیزەران.

بامـره- ا(بامــرەھ- bamreh): ڕێگەی سەربان، پلیکانە.
بامـــزه- ص(بامــــزە- bameze): بەتام،بەلەزەت، تامخۆش.
بامس- ص(بامەس- bames): گرفتار، گیرۆدە.
بام غلتــان- ا.مــر(بام غــەلتـــان- bam xeltan): باگـــردێن، بانگوش، باگردان، شەولەبان.
بامگاه- ا.مــر(بامگاھ- bamgah): سپێدە، بوڵێڵەی بەیان.
بامــه- ا.ص(بامــە- bame): ردێنێ درێژو پڕ، پیاوی ردێن درێژ.
بامیه- ا(بامییە- bamiye): بامێ.
بان- (بان- ban): پاشگرە، کە بچێتە سەر هەندێ وشە، ئاوەڵناوی بکەر دروست دەکات وەک: باغبان= باخەوان، پاسبان= پاسەوان.
بان- ا(بان- ban): سەربان.
بـان- ا(بـان- ban): بـانـگ، هـاوار، گازی، گازکردن، چڕین.
بان- ع(بان- ban): جـۆرە درەخـتـێکە، گـەڵایەکی سـەوزی ناسکی بۆن خـۆشی هەیە. بەرێک دەگـرێ وەکـو پسـتـە وایەو رۆنێکی بۆن خۆشی لێدەگیرێ.
باند- (باند- band): نەوار، لەفــاف، تیلماسک، سارغی، زەوییەک درێژی لە پانی پتـر بێ، دەسـتـە، تاقم، گـرووپ، رەشەک.
بانداژ- (بانداژ- bandaj): نەوار یان هەر شتێ کە برینی پێ ببەستن، فتق بەند، باندج.
بانـک- (بانـک- bank): بانـق، ناوی جۆرە وەرەقبازییەکە، لەم یارییەدا پارەکە لە ناوەڕاستدا دادەنرێ.
بانکه- رو(بانکە- banke): دەفـرێکێ شووشەی دەم پەلە بۆ شیرینی و نوقڵ یان ئاجیل و چەرەسات.
بانکیــه- (بانکیــیـــە- bankîye): سەراف، بانقدار، پول گۆڕەوە، پارەفرۆش.
بـانـگ- ا(بـانـگ- bang): بـانـگ، گازی، هاوار، چڕین.
بـــانــگ نمــاز- ا(بـــانــگـــی نمـــاز- bangi nimaz): بانگی نوێژان.
بانو- (بانو- banu): خـانم، خـاتوون، یا، ژنی بەڕێز.
بـانوی بـانـوان- (بـانـوی بـانـوڤــــــان- banuy banuvan): شابانۆ، مەلیکە.
بانوج- ا(بانوج- banûc): جـۆلانە بۆ خەوتن.
بانی- ع(بانی- banî): دامـــەزرێنەر، بنیاتکەر.
باور- ا(باڤەر- baver): باوەڕ.
باورکـــردن- مص.ل(باڤـــەرکـــەردەن- baverkerden): باوەڕکردن.
باه- ا- ع(باھ- bah): جیـمـاع، جـووت بوونی نێرومێ، پێکڤە رازان.
باهار- ا(باهار- bahar): قاپ، کاسە، دەفرێ کە خۆراکی تێدابێ.
باهر- ص- ع(باهیـــــــــر- bahir): رووناک، دیار، ئاشکرا، درەخشان، باڵا.
بـــاهـــک- ا(بـــاهـــەک- bahek): ئەشکەنجە، ئازار، بیلبیلەی چاو، لێدان.
باهکیـــدن- مص. م(باهەکـــیــــدەن- bahekîden): ئـەشـکـەنجـــــــەدان، ئازاردان، لێدان.

باهل- ص- ع(باهیل- bahil): بێکار، دوو دڵ، پیاوی بێ چەک.
باهو- ا(باهو- bahû): باهۆ، قـــۆڵ، بازوو.
بای- ص- ق(بای- bay): مـــاڵدار، زەنگین، دەوڵەمەند، دارا، هەبووە.
بایا- ا- ص(بـایـا- baya): زەروری، پێویست.
بائع- ا.فـــــا- ع(بای‌ء- bayi’): فرۆشیار.
بایقوش- ا- ت(بای غوش- bayxuş): بایەقوش، کوندەبوو. کوننەبەبو، چوغد.
بـایـکـوت- (بـایـکـوت- baykût): هەڕەشـەی مـردن. مـقـاتەعـە، بایکۆت، نەهێشتنی پەیوەندی.
بایگان- ا(بای گـــان- baygan): ئەرشیفکار، ئەرشیفیست.
بـایـگـانـی- ا. مـص(بـایـگـانـی- baygânî): ئەرشیفکاری.
بـاییـــــدن- مـص- ل(بـاییـــــدەن- bayîden): بڕوانە بایستەن.
بئر- ا- ع(بیئر- bi’ir): بیری ئاو.
بأس- ا- ع(بـەئـس- be’is): بـوێـری، دلێری، توندی، تووڕەیی، سەختی.
ببر- ا(بەبر- bebr): بەور.
بـبـــــربـیـــــان- ا(بـەبـری بـەیـان- bebribeyan): بـەگــــــــوێـرەی حیکایەتەکـانی شـانامـە، ئەو جلەیە کـە ڕۆسـتـەم لە کـاتی شـەڕدا لەبەری کـردووە، جلەکەش لە پێستی بەور یان پڵنگ بووە.
ببـغـاء- ا- ع(بەبەغـا- bebexa): توتی.
بت- ا(بوت- but): بت، کۆتەڵ.

بتـاییـــدن- مص- م(بیـتـاییـدەن- bitayîden): دانان، ئازادکردن.
بتـانیک- ا.فـر(بوتانیک- butanîk): گیاناسی.
بتـــاوار- ا(بەتاڤـــار- betavar): ئاقـیـبـەت، ئەنجـام، کـۆتایی کـار، بنەتا، ئاکام.
بتخـانه- ا.مـر(بوتخـانە- butxane): پەرستگەی بت پەرستان، بتخانە.
بتـر- ص- ت(بەتەر- beter): خـراتر، بەدتر.
بتسـتـان- ا(بوتیـسـتـان- butistan): بتستان. بتخانە.
بتوز- ا(بەتفـوز- betfuz): لمۆز، دەم و قەپۆز.
بتکده- ا.مـــر(بوتکەدە- butkede): بتخانە.
بتکوب- ا(بەتکوب- betkub): جـۆرە خواردنێکە لە کاکڵە گوێزو شیـرو ماست دروست دەکرێ.
بتــو- ا(بەتو- betu): فــەف، (بەتەو) دەسکی هاوەن، شوێنی هەتاوگر.
بتـــــــول- ص- ع(بـەتـول- betûl): کـەسێـک دنیـای تەرک کـردبێ، خـواناس، تەرکە دنیا، پاکداوێن، لە قەبی حەزرەتی فاتیمەی کیژی پێغەمبەرە، لەقەبی مریەمی دایکی عیسایە.
بتون- ا(بتـون- bitun): تێکەڵەی چەو و لم و چیمەنتۆ.
بتـــون ارمـــه- (بتـــون ئارمـــە- bitûn arme): مسەلەح.
بتیا- ا(بەتیا- betya): سینە.
بتـیـــار- ا(بەتیـار- betyar): ڕەنج،

مــەشــەقــەت، زەحــمــەت، مــەینەت، چەرمەسەری.

بتــیــاره- ص(بەتیــاره- betyare): ئافــەت، بەڵا، ئاژاوە، کــرێت، ترسناک، بەدکار، ژنی بەدکارو بێ رەوشت، شێت و پەتەری.

بــث- مــــص.م -ع(بـــەس- bes): بلاوکــردنەوەی هەواڵ، ئاشکراکــردنی رازو خەمی خۆ، پەخش.

بشــر- ا- ع(بەســـر- besr): ئاوڵە، جوانەزمە. زیپکە.

بــج- ا(بــەج- بــوج- bec, buc): ناوەوەی دەم، گوپ.

بجا- ص(بیجا- bica): بەجێ، پەسند، ناسین.

بجـــاآمـــــدن- (بجـــائامــــەدەن- bica ameden): مـــــــاندوبـوون، بێـزاربوون، سـەغـڵـەت بوون، بێ تاقـەت بوون، بێزار بوون لە ژیان و خۆزی خواستن بە مەرگ، لە گیان بێزاربوون.

بـجـکـم- ا(بـەجـکـەم- beckem): هەیوان، هەوارگە، ماڵی هاوینە.

بجول- ا(بوجول- bucul): میچ، قاپ، جگ.

بچه- ا(بەچە- beçe): منداڵ، فەرزەند، ساوا، زارۆک، رۆڵە.

بچـەدان- ا.مـر(بەچەدان- beçedan): منداڵدان، پزدان.

بچەسرکە- ا(بەچەسرکە- beçesirke): قەتماغەی سەر سرکە، هەر کاتێ بویسترێ شــەراب بکرێ بە ســرکـــە. تۆزێ لەو قەتماغەیەی سەر سرکەی تێدەکرێ و دوای ماوەیەک شەرابەکە دەبێ بە سرکە.

بحـاث- ص- ع(بەههـاس- behhas): کنوکـۆکـار، تاقـیبکار، باسکار، پەیجوو، منەکەر، توێژەر.

بحار- ا- ع(بیحار- bihar): دەریایان.

بحبوحه- ا- ع(بوهبوهە- buhbuhe): ناوەندی شـتـێک، گـەرمـەی کـارێک، ناو جەرگە، ناوەندی ماڵ، جەرگە.

بحت- ص- ع(بەهت- beht): پەتی، بێ غەل و غەش، خالیسە.

بـحـث- مـص. ل- ع(بـەهـس- behs): لێکـۆڵـینەوە، باس، چوونە بنج و بناوان، توێژینەوە.

بـحـــــر- ا- ع(بەهـر- behr): دەریا، هەروەها بەکێشی شیعریش دەڵێن، کێشی شیعری عەرەبی نۆزدە بەحرە.

بـحــــران- ا- ع(بوهران- buhran): قەیران، تەنگژە.

بـحــــــرانـی- ص- ن- ع(بـوهـرانـی- buhranî): بە قەیران، تەنگژەدار.

بـحــــــرانـی- ص- ن- ع(بـەهـرانـی- behranî): خەڵکی بەحرێن، بەحرێنی.

بـحــــری- ص.ن- ع(بەهری- behrî): دەریایی.

بـحـیـــره- ا-ع(بوهەیرە- buheyre): دەریاچە، بێرک، زرێبار، بەحرک.

بخ- ع(بەخ- bex): وشەیە بۆ ستایش و دەربڕینی خۆشحاڵی یان ئافـەرین، بەه.. بەه.

بخـار- ا- ع(بوخـار- buxar): هەڵم، بوخار.

بخاری- ص- ن- ا(بوخاری-buxarî): سـۆپا، ئیـدی هی دار بێ یان نەوت یان کارەبا.

بخاری- ص. ن(بوخاری- buxarî): خەڵکی بوخارا، بوخارایی.
بخال- ص- ع(بەخخال- bexxal): بەخیل، پیسکە، رەزیل، دەستنوقاو، رژد، چروک، حەسود، چاوچنۆک.
بخت- ا(بەخت- bext): بەخت، شانس، یەغباڵ.
بختک- ا(بەختەک- bextek): مێردەزمە، مۆتەکە، پیرهەڤۆک، کابوس، شەوگ.
بختو- ا(بوختو- buxtü): هەورە تریشقە، هەورە بروسکە.
بختور- ص(بەختڤەر- bextver): بەختیار، خۆشبەخت، بە بەخت، بەختەوەر.
بختە- ص(بەختە- bexte): قەڵەو، بەران، پەزی نێری سێ ساڵە یان چوار ساڵە.
بختی- ا- ع(بوختی- buxtî): وشتر، وشتری دوو کۆپارە، حوشتری دوو لوور.
بختیار- ص(بەختیار- bextyar): بەبەخت، بەخت یار، بەختەوەر.
بخجد- ا(بەخجەد- bexced): چڵک.
بخرد- ص(بیخرەد- bixred): ئاقڵ، دانا، هوشیار، بە ئاوەز، ئاڤزدار.
بخرک- ا(بوخرەک- buxrek): درەختی بادەمی کێوی کە دارعاسای لێ دروست دەکەن.
بخس- ص- ع(بەخس- bexs): کەم، تۆزێک، هەندێک، کشتوکاڵی دێمی.
بخسانیدن- مص- م(بەخسانیدەن- bexsanîden): رەنجاندن، ئازاردان، تواندنەوە، سیس کردنەوە، ژاکاندن.
بخسیدن- مص- ل(بەخسیدەن- bexsîden): سیس بوون، ژاکان، ئازاردان، توانەوە، رەنجان.
بخسیده- ا. مف(بەخسیدە- bexsîde): پەژمردە، سیس بوو، رەنجاو، تۆریاو، تواوە.
بخش- ا(بەخش- bexş): بەش، شارۆچکە.
بخش کردن- مص- م(بەخش کەردەن- bexş kerden): بەشکردن.
بخشایش- ا- مص(بەخشایش- bexşayiş): عافو، بوردن لە تاوان، بەخشیش، بەخشین.
بخشش- ا. مص(بەخشیش- bexşiş): بەخشیش، ئەنجام، دیاری.
بخشودن- مص. ل(بەخشودەن- bexşûden): عەفوکردن، چاوپۆشی کردن، بەخشین.
بخل- ا-ع(بوخل- buxl): رژد، دەست نوقاو، چروک، پیسکە، رەزیل، چاوچنۆک.
بخلاء- ا- ع(بوخەلا- buxela’): کۆی بەخیلە، رژد ، حەسود، دەست نوقاو، چروک.
بخله- ا(بوخلە- buxle): پوڵکە، گاگۆز.
بخنو- ا(بوخنو، بەخنو- buxnû, bexnû): هەورە تریشقە، هارە، گرمە.
بخو- ا(بوخو- bûxu): پێوەن.
بخور- ص(بوخور- buxûr): کەوەیی، رەنگی خۆڵەمێشی.
بخور- ا-ع(بەخور- bexûr): بخور، سوتەنی بۆنخۆش، هەڵمی ئاوی گەرم.

بخون- ا(بەخون- bexûn): ئەستێرەی مەریخ، کۆ.

بخـــیـــدن- مص- ا(بەخـــیـــدەن- bexîden): هـەلاجـی کــــــــــردن، شیکردنەوەی خوری، یان پەموو.

بخـیـده- ا. مف(بەخـیـدە- bexîde): هەلاجی کراو، خوری یان لۆکەی شیکراوە.

بخـیل- ص- ع(بەخـیل- bexîl): رژد، رەزیل، چروک، چاوبرسی، چاوچنۆک.

بخـیـه- ع(بەخـیـە- bexye): تەقـەڵ، کۆک.

بد- ص(بەد- bed): کرێت، ناپەسەند، لاسار، خراپ، بەد.

بد- (بەد، بود- bed, bud): پاشگرە، لەدوای وشـــەوە دێت و مـــانای خـــاوەن، سەروەر، دارا دەگـەیەنێ وەک: سپـهـبـد، موبد.

بـــد- ا- ع(بـــودد- bûdd): چـــارە، جـــودایـی، لابد، (لابودد- labudd): ناچار.

بـداء- مـص- ل- ع(بـەداء- beda’): دیارکەوتن.

بداغــاز- ص(بەدئاغــاز- bedaxaz): بەدزات، بەدنیـــهـــاد، بەدســـروشت، بەد رەسەن.

بـداهـو- ص(بـەد ئـاهـو- bedahü): زۆرخراپ، گومرا، بەدخواز، عەیبدار.

بداختر- ص(بەد ئەختەر- bedexter): بەدبەخت، بێ تالح.

بـداخـم- ص(بـەدئـەخـم- bedexm): بەدخوو، رووگرژ، رووترش، مۆن.

بداغـر- ص(بەد ئوغـور- bed uxur): شووم، عەبووس، بەدخوو، مۆن.

بدانـدیـش- ا.فــــــا(بـەد ئـەنـدیـش- bedendîş): بەدنیاز، دڵڕەش، بەدهزر.

بداوت- مـص- ل- ع(بـەداڤـــــــەت- bedavet): بیابان نشینی، بادیەگەڕی.

بـــداءه- ا- ع(بـــەدائـــە- beda’e): سەرەتا.

بدایع- ا- ع(بەدایع- bedayi’): تازە، ناباو، نوێباو، جوان، داهێنراو.

بدبخت- ص(بـەدبەخت- bedbext): نەگـبـەت، بێ شـانس، بێ یەغـبـاڵ، بێ تالح، کلۆڵ.

بدبدک- ا(بـەدبـەدەک- bedbedek): کەرەواڵە، پەپوەسلێمانکە.

بدبدک- ا(بـودبـودەک- budbudek): شانەبەسەر، پەپوسلێمانکە.

بـــدبـــده- ص(بـــەدبـــدە- bedbide): قەرزکوێر.

بدبو- ص(بەدبو- bedbû): بۆگـەنیـو، بۆن ناخۆش.

بدبین- ا.فـا- ص(بەدبین- bedbîn): نائومێد، رەشبین.

بدچشم- ص(بەدچەشم- bedçeşim): چاوپیس، چاوحیز.

بدخو- ص(بەدخو- bedxû): نەگونجاو، بێ ئاکار، بەدخوو، بەدفەڕ.

بدخـــور- ص(بەدخـــور- bedxûr): دەرمـــانی تاڵ و ناخـۆش کـە بە ناچاری بخورێ.

بددل- ص(بەددیل- bedil): بەدخـــوا، دڵپیس، بوغـزپەروەر، رقن، خـانەگـومـان، ترسنۆک.

بدر- ا- ع(بەدر- bedr): مــــــانگی چواردە، «بدور» کۆیە، هەیڤی تەواو.

بـــدرام- ص(بـــەدرام- bedram): سەرکێش، یاخی، حەیوانێ کە بە ئاسانی رام نەبێ، چەموش.
بدران- ا(بەدران- bedran): گیـایەکی بۆن ناخۆشی وەکو توور وایە.
بدره- ا- ع(بەدرە- bedre): هەنبـانە، هەمانە، کیسەی زێڕ.
بدرقـه- ا- ع(بەدرەغـە- bedrexe): بەرێکردن، بەدرەقـە، رێنوێن، پاسـداری رێگە.
بـــدرگ- ص(بـــەد رەگ- bedreg): بەدڕەسەن، نا ئەسڵ، نانەجیب، ناڕەسەن.
بدرود- ا(بدرود- bedrûd): مالاوایی، خواحافیزی، مردن.
بـدروزگـــــار- ص(بـەدروزگـــــار- bedrûzgar): بـەدبـەخـت، رۆژڕەش، چارەڕەش.
بدزبـان- ص(بەدزەبـان- bedzeban): بەدزوان، بەدبێـژ، بەدگـۆ، زمـانپـیس، جنێوفرۆش.
بـدزهره- ص(بـەدزەهرە- bedzehre): دڵپیس، ترسنۆک، بێ جورئەت.
بدست- ا(بیـدەست- bidest): بست، وژە.
بـدست بـاش (بـیـــــــدەست بـاش- bidestbaş): وریـابـە، ئاگـــــاداربـە، بەدەست بە.
بـد ســــرشت- ص(بـەد ســــریشـت- bedsirişt): بـەدڕەســـەن، نـاجـــسن، ناڕەسەن.
بدسگال- ا.فا(بەدسیگال-bedsigal): بەدنیاز، دڵڕەش، بەدخوا، بەدنیهاد.
بدسگان- ا(بەدسـیگان- bedsigan):
جۆرە لاولاوێکە، نیلوفەر.
بدع- ص- ع(بدع- bid’): نوێ، تازە، زاناترو بەشەرەفتر لە هاووێنەی خۆ.
بدع- ا- ع(بدەع- bide’): کـــــۆی بیدعەیە.
بدعه- ع(بیدعە- bid’e): شتی نوێباو، رێوڕەسـمی نوێ، باوەڕی تازەی دژی ئاین، نەومۆدە.
بدکـــار- ص(بەدکـــار- bedkar): بەدکردەوە، پیاوخراپ، شۆفار، گوناحکار، بەدکردار.
بدکـــام- ص(بەدکـــام- bedkam): بەدخوا، ناڕەسەن.
بدکامـه- ص(بەدکامـە- bedkame): بەدنیاز، دڵڕەش.
بدکنش- ص(بەدکـونیش-bedkuniş): بەدکار، پیاوخراپ، شۆفار، بەدکار.
بـدگـل- ص(بـەدگـــــیـل- bedgil): ناشـــیـــرین، بەدســـەکـــوت، چارەبەد، رەزاقورس، بەدڕوو.
بدگمان- ص(بەدگومان-bedguman): بەدگـومـان، بەگـومـان، کـەسێ کە گـومـانی خـراپ بکات، ئەوەی گـومـانی خـراپ لە کەسێکی دی بکات.
بدگـو- ص(بەدگـو- bedgû): زمـان پیس، بەدگۆ، جنێوفرۆش.
بدگـــوی- ص(بەدگـــوی- bedgûy): بەدگۆیی، زمان پیسی.
بدگونیا- ص(بەدگونیا-bedguniya): لە زاراوەی تەلارکـــاریدا بەزەوی خـــوار دەگوترێ.
بـدگـــــوهر- ص(بـەدگـــــەوهەر- bedgewher): ناڕەسەن، بەدگەوهەر.

بدل- ا- ع(بەدەل- bedel): بریکار، جێنشین، دڵاوا، شەریف، بەخشندە.
بدلگام- ص(بەدلیگام- bedligam): بەدلغاو، ئەسپ و ماینی سەر ڕەقی لغاو قەبوڵنەکەر.
بدلگامی- ا. مص(بەدلیگامی- bedligamî): سەرکێشی.
بدمست- ص(بەدمەست- bedmest): زۆرمەست، شەڕو هەرای مەستانە، بەدمەست.
بدن- مص(بودەن- buden): هەبوون.
بدن- ا- ع(بەدەن- beden): بەدەن، لەش، تەن، جەستە.
بدنام- ص(بەدنام- bednam): ڕیسوا، ئابڕوتکاو، ناوزڕاو، بەدناو، ناوخراو،
بدنما- ص(بەدنما- bednima): بەدڕوالەت، بەدنموود، ڕواڵەت ناشیرین.
بدنهاد- ص(بەدنەهاد- bednehad) دڵپیس، بەدخوا، بەدسروشت، ناڕەسەن، بەدڕەچەڵەک.
بدو- ص(بیدەو- bidew): بەدەو، خێرا، توندڕەو، خۆشڕەو تیژرەفتار.
بدو- ا-ع(بەدڤ- bedv): سەرەتا، دەستپێک، ڕێڤگە.
بدوی- ص.ف- ع(بەدڤی- bedvî): سەرەتایی، ڕێڤگەیی.
بدو-ا-ع(بەدڤ-bedv): سارا، بیابان.
بدوی- ص.ن ع(بەدڤی- bedvî): سارانشین، بیابانگەڕ، ڕەڤەند.
بدوح- ا-ع(بودوه- budûh): ئاسمان یان سەر زەمینی فراوان و بەرین.
بدوح- ا- ع(بودوه- budûh): ناوی فریشتەی نامەو نامەگەیاندنە، جاران لەسەر نامەکان دەنووسرا، (یا بودوح).
بدهکار- ص- فا(بیدهکار- bidihkar): قەرزدار، دەیندار.
بدهی- ا(بدیهی- bidihî): قەرز، کاڵا یان ئەو پارەیەی کە لە کەسێک وەرگیراوەو دەبێ بدرێتەوە.
بدیع- ص- ع(بەدیء- bedî’): تازە، نوێ، سەیر، داهێنراو، لە زاراوەی ڕەوانبێژیدا دەکاتە جوانکاری.
بدیل- ا-ع(بەدیل- bedîl): لەبری، بریکار، لەباتی، لەجیاتی.
بدیهه- ا- ع(بەدیهە- bedîhe): بەدیهە، شیعر وتن، قسەکردن بێ وەستان و بیرکردنەوە.
بدیهی- ص.ن- ع(بەدیهی- bedîhî): ڕوون و ئاشکراو بەڵگەنەویست، زارەکانی.
بذال- ص- ع(بەززال- bezzal): دڵاوا، بەخشندە، دەست و دڵ تێر، سەخی، چاوتێر.
بذر- ا- ع(بەزر- bezir): تۆو، هەر تۆوێک، بۆ چاندن بەکار ببرێ، ناوک.
بذل- مص.م- ع(بەزل- bezl): عەتا، کەرەم، بەخشش، دان، بەخشین.
بذله- ا-ع(بیزلە- bizle): بەدلە، جلی کار.
بذله- ع(بەزلە- bezle): نوکتەو قسەی خۆش و بەتوێکڵ.
بر- ا(بەر- ber): بەر، میوە، بەری دار.
بر- ا(بەر- ber): باخەڵ، ئامێز، باوەش، سینە، مەمک.
بر- ا-ع(بیڕ- bir): چاکی، خێر، بەخشش، تاعەت، ڕاستگۆیی، فەڕ.

بر- ص- ع(بوڕ- bur): پیاوچاک، ساڵح، راستگۆ، بەفەڕ.

بر- ا- ع(بەڕ- ber): وشکایی، دەشت، سارا، بیابان.

برائت- مص.ل- ع(بەرائەت- bera’et): پاکبوونەوە لە عەیب و تۆمەت، پاکبوونەوە لە قەرز.

برابر- ص(بەرابەر- beraber): بەرانبەر، هاوسەنگ، یەکسان، چونیەک.

برابری- ا.مص(بەرابەری- beraberî): یەکسانی، بەرانبەری.

برات- ا(بەرات- berat): نوسراوێکە کە وەرگرتن یان دانی پارەیەک بە یەکێکی دی بسپێرن. حەواڵەی پوڵی.

براتکش- ا.فا(بەراتکەش- beratkeş): ئەو کەسەی کە بەرات دەنووسێت، هەواڵەنووس.

براتگیر- ا.فا(بەراتگیر- beratgîr): ئەو کەسەی کە بەراتەکەی بۆ دەنێرن تا پوڵەکەی وەربگرێ، بەرات وەرگر.

برادە- ا.ع(بورادە- burade): ئەو وردە ئاسنەی کە لە ئەنجامی ساردبوونەوەو کوتانی ئاسندا دەوەرێ.

برادر- ا(بەرادەر- berader): برای داک و بابی.

برادراندر- ا.م(برادەر ئەندەر- biraderender): زڕ برا.

براری- ا- ع(بەراری- berarî): سارایان، دەشت و بیابانان.

براز- ا- ع (بیراز- biraz): گوو، سەرگین، پیسی.

برازیدن- مص.ل(بەرازیدەن- berazîden): شایستەبوون، هەژبوون.

برازندە- ص- فا(بەرازەندە- berazende): شایستە، لایەق، شایان، هەژ.

براعت- مص.ل- ع(بەرائەت- bera’t): بەرزی، گەورەیی، سەرکەوتوویی، باڵادەستی لە زانست یان لە کەماڵ و جەماڵدا.

برافتادن- مص. ل(بەرئوفتادەن- beruftaden): نابودبوون، لەنێوچوون، لەباوکەوتن.

برافتادە- ا.مف(بەرئوفتادە- beruftade): لەنێو چوو، نابووت بوو، لە باوکەوتوو.

براق- ا- ع(بوراغ- burax): بۆراق، ناوی ئەو ئەسپەیە کە حەزرەتی پێغەمبەر لە شەوی میعراجدا سواری ببوو.

براق- ص- ع(بەرراغ- berax): بریقەدار، درەخشان، پرشنگدار.

برامدن- مص- ل(بەر ئامەدەن- berameden): بەدیارکەوتن، ئاوسان، پەنەمان.

برامدە- ا.مف(بەرئامەدە- beramede): بەرجەستە، ئاوساو، ماسیاگ.

برانداختن- مص. م(بەرئەنداختەن- berendaxten): لابردن، لەنێو بردن، لەنێو چوون.

برانداختە- ا.مف(بەرئەنداختە- berendaxte): لەنێو چوو، لابراو، هەڵوەشاوە.

براندازندە- ص.فا(بەرئەندازەندە- berendazende): لەنێوبەر.

برانداز- ا.مص(بەرئەنداز-

berendaz): هەڵسەنگاندن، خەملاّن، قەرسان، بەراورد.

برانداف- ا(بەرئەنداف- berendaf): ریخۆڵە، پشتێنی قایش، قایشی ئاوزەنگی، قامچی چەرمی بادراو.

براندی- ا(براندی- birandî): بیرەندی، جۆرە عارەقێکی ئینگلیزییە.

برانشی- ا(برانشی- biranşî): دەزگای هەناسەدانی ماسی.

برانکار- ا(برانکار- birankar): تەختی رەوان، دەستەبەرەیەک کە نەخۆش و بریندارى پێ دەگوازنەوە، ئەو کەژاوەیەی کە نەخۆش و زامدارانی پێ دەرو ژوور دەکەن.

براورد- ا. مص(بەرئاڤەرد- beraverd): هەڵسەنگاندن، بەراورد، قەرساندن.

براوردکردن- مص. م(بەرئاڤەرد کەردەن- beraverdkerden): خەملاّندن، قەرساندن، هەڵسەنگاندن، بەراوردکردن.

براوو- فر(براڤۆ- bravo): ئافەرین، دەستخۆش.

براه- ص(براه- birah): بەجێ، گونجاو، لەبار، باش، پەسند.

براهین- ا- ع(بەراهین- berahîn): بەڵگە.

برایا- ا- ع(بەرایا- beraya): خەڵقەندە، گووراوان.

برء- مص.ل- ع(بورء- bur’): چابوونەوە لە نەخۆشی.

برء- مص. م- ع (بەرء- ber’): خوڵقاندن، ئەفراندن.

بربار- ا(بەربار- berbar): بالاّخانە.

بربارە- ا(بەربارە- berbare): باڵەخانە.

بربست- ا(بەربەست- berbest): دەستوور، رێساو یاسا، رێباز.

بربط- ا- ع(بەربەت- berbet): عود، ئامێرێکی مۆسیقای چوون تارە.

برپا- ص(بەرپا- berpa): دامەزران، بەرپا، لەسەرپێ وەستاو، بەرقەرار.

برپاکردن- مص. م(بەرپاکەردەن- berpakerden): سازدان، بەرپاکردن، ئەنجامدان.

برپوز- ا(بەرپوز- berpûz): لمۆز.

برتاشک- ا(بەرتاشەک- bertaşek): جۆرە گیایەکە بۆ دەرمانیش بەکاردێت.

برتافتن- مص- ل(بەرتافتەن- bertaften): روو وەرگێڕان، بادان، پێکەوە پێچان، گەڕانەوە، کۆن کردن، هەڵکردن.

برتر- ص. ت(بەرتەر- berter): بالاّتر، بەرزتر.

برتنی- ا.مص(بەرتەنی- bertenî): لووت بەرزی، غرور، فیززلی، خۆنوێنی، خۆپەرست.

برثن- ا- ع(بورسون- bursun): پەنجە، چنگ، چنگاڵی باڵندەی راوی، پەنجەی حەیوانی دڕندە، چرنۆک.

برج - ا- ع(بورج- burc): بورج، قوللەی دیدەوانی و پاسەوانی سەر قەلاتان.

برج- ا- ع(بورج- burc): مزڵگەی رۆژ لە ئاسمان، مانگی ساڵ.

برجاس- ا(بورجاس- burcas): هەدەف، نیشانە.

برجستن- مص. ل(بەرجەستەن- bercesten): بازدان.
برجسته- ا.مف(بەرجەستە- berceste): بەرزبووەوە، دیار، زەق، بەرجەستە، گەورە ناودار.
برچسب- ا.مر(بەرچەسپ- berçesp): ئەتیکێت، مارکە.
برچیدن- مص. م(بەرچیدەن- berçîden): چنینەوە، هەڵبژاردن، چینەی مریشک، گردکردنەوە، خڕکردنەوە.
برخ- ا(بەرخ- berx): بەش، هەندێ، نەسیب، بڕێک.
برخ- ا(بورخ- burx): شەونم، ئاونگ، خوناڤ.
برخاستن- مص. ل(بەرخاستەن- berxasten): هەستان، ڕاپەڕین، هەستانە سەر پێ، هەڵسان.
برخاسته- ا.م (بەرخاستە-berxaste): هەستاو، هەڵساو.
برخج- ص(بەرەخج- berexç): ناشیرین، دزێو، چەپەڵ، زەبوون، کەساس، لاواز.
برخفج- ا(بەرخەفج- berxefic): مۆتەکە، مێردەزمە، پیرەهەڤۆک، کابوس، شەوە، بەرخەفج، شەوگ.
برخوابه- ا.مر(بەرخابە- berxabe): دۆشەک، هاوباخەڵ.
برخور- ا.فا(بەرخور- berxûr): شەریک، سوودبەر، بەرهەم خۆر.
برخورد- ا. مص (بەرخورد- berxürd): تامپون، دیدار، یەکتر دیتن لە ڕێگەدا.
برخوردکردن- مص. ل(بەرخوردکەردەن- berxûrdkerden): یەکتر دیتن لە ڕێگەدا بەیەک گەیشتن، مامەڵەکردن.
برخوردار- ص(بەرخوردار- berxûrdar): بەمرازگەیشتوو، کامڕەوا، سوودمەند.
برخه- ا(بەرخە- berxe): بەش.
برخی- ص(بەرخی- berxî): فیدا، قوربان، قوربانی.
برخی- ق(بەرخی- berxî): هەندێ، بەعزێ. کەمێ.
برد- ا(بورد- burd): قازانج، براوەی گەمەی قومار، بوردی تفەنگ.
برد- ا- ع(بەرد- berd): سەرما.
بردالعجوز- ا- ع(بەردل ئەجوز- berdil'ecûz): سەرمای پیرێژن، برجی پیرێژن، دوا هەفتەی زستان.
برداشتن- مص- ا(بەرداشتەن- berdaşten): هەڵگرتن، بۆچوون و لێکدانەوە، بەرزکردنی شتێک لە سەر زەوی، هەڵبژادن.
برداشت- ا. مص(بەرداشت-berdaşt): بەروبوومی زەوی، بۆچوون، لێکدانەوە، سەبرو حەوسەڵە.
برداغ- ا(بەرداغ- berdax): جۆرە گیایەکە.
بردال- ا(بەردال- berdal): پڕگاڵ.
بردبار- ص(بوردبار- burdbar): بەسەبر، بارکێش، بیندرێژ.
بردباری- ا. مص(بوردباری-burbarî): تەحەمول، سەبر، بیندرێژی.
بردک- ا(بوردەک- burdek): مەتەڵ، لەگەز، لوغز.
بردن- مص.م (بوردەن- burden): بردن، قازانج کردن، بردنەوە.

برنده- ص. فـا (بەرەندە- berende): براوە، کەسێک کە پێشبرکێ یان قومار بباتەوە.
بردنگ- ا(بەردەنگ- berdeng): تەپۆلکە، گردۆلکە.
بردون- ا(بیردەون- birdewn): ئەسپی خۆشبەز، یابو، بارگیر، ئەسپی عەرەبی.
برده- ا(بەردە- berde): کۆیلە، کەنیزەک، غولام.
بردی- ا- ع(بەردی- berdî): زەل.
بردی- ا- ع(بوردی- burdî): جۆرە خورمایەکی زۆر چاک و پەسندە.
برديدن- مص. ل(بەردیدەن- berdîden): لاکەوتن، دوور کەوتنەوە لەسەر رێگە.
برره- ع(بەرەرە- berere): دڵسۆزان، چاکەکاران، ساڵحان.
بررسيدن- مص. م(بەررەسیدەن- berresîden): لێکۆڵینەوە، تەحقیق، لێکدانەوە، بە کارێک راگەییشتن، توێژینەوە.
بررسی- م. مص(بەررەسی- berresî): لێکۆڵینەوە، توێژینەوە.
برروشنان-ا.ج(بەررەڤشنان- berevişnan): موریدان، پەیرەوان.
برز- ا(بورز- burz): قەد، بالا، بەرزی و گەورەیی و شکۆ.
برز- ا(بەرز- berz): کار، زەراعەت، کشتوکاڵ، ماڵەی بەنایی.
برزخ- ا- ع(بەرزەخ- berzex): لەمپەری نێوان دوو شت، جیهانی بەینی دنیاو قیامەت، (لە رۆژی مردنەوە تا رۆژی قیامەت)، زینەخ.
برزدن- مص. م(بورزەدەن- burzeden): تێکدانی وەرەقی قومار، بەر لە دەست پێکردنی وازی، ململانێ.
برزكار- ص- فا(بەرزکار- berzkar): جوتێر، وەرزێر، وەرزیار.
برزگر- ص. فا(بەرزگەر- berzger): بڕوانە: «**برزكار**» جوتێر، وەرزێر، وەرزیار.
برزن- ا(بەرزەن- berzen): گەرەک، کوچە، کۆڵان.
برزه- ا(بەرزە- berze): کشتوکاڵ، زەراعەت، لقی درەخت.
برزيدن- مص. م(بەرزیدەن- berzîden): بەردەوامی لە کارێکدا.
برزيگر- ص.فا(بەرزیگەر- berzîger): جوتیار، وەرزیار.
برزين- ا(بەرزین- berzîn): ناوی ئاتەشگەیەک بووە لە خوراسان، ئاگر، ئاور.
برس- ا(بەرس- bers): هەوسار، هەوساری وشتر.
برس- ا(بروس- brus): سیواک، فیلچە.
برسان- ا- جـ(بەرسان- bersan): مورید، دەروێش، پەیڕەو.
برسان- ا(بورسان- bursan): ئەژدیها، ماری گەورە.
برسم- ا(بەرسەم- bersem): لقەداری کورت و باریک، زەردەشتییەکان بە داب و نەریتێکی تایبەتی لە داری گەز یان هەنار دەیانبڕی و لە هەندێ بۆنەو ئاهەنگی دینیدا بەدەستیانەوە دەگرت.
برسمدان- ا(بەرسەمدان- bersemdan): دوپایەیەکی کانزاییە کە

سەرەکەی دولقانەیەو لەسەر زەوی لەنزیکی یەکــەوە دای دەنەن و بەرســەمی لەســەر دادەنێن. شوێنی بەرسەم، بەرسەمدان.
برسـيـان- ا(بەرسـيـان- bersiyan): جۆرە گـيـايەکی بێ شکۆفە و گـوڵە لەکوفە هەیە، جۆرە لاولاوێکە.
برش- ا. مص(بورِيش- buriş): بڕين، جيـاکـردنەوە، جـيـاکـردنەوەی شـتـێـک لە شتێک بە کێرد يان قەيچی.
برش- ا(بوريش- buriş): قــاژ، لـوز، کوپين، کووز.
برش- (بورش- burş): شلەی بە گـۆشت و کەلەرم. سووپی رووسی، قەزاتمە.
برشــان- ا. جـ(بەرشـــان- berşan): پەيرەوان، موريدان، دەروێشان.
برشتن- مص. م(بيــــريشــــتــــەن- birişten): برژاندن، کولاندن.
بـرشــــدن- مص. ل(بـەرشــــودەن- berşuden): بەرزبوون، چوونەســـەر، هەڵکشان، هەڵزنان.
برص- ا- ع(بەرەس- beres): بەڵەکی.
برصـاء- ص- ع(بەرسـاء- bersa’): ژنی بەڵەک، واتە ژنی دووچار بە نەخۆشی بەڵەکی.
بـرطـيـل- ا- ع(بـيــــرتـيـل- birtil): بەرتيل، خاوە، ريشوەت.
برغ- ا(بەرغ- berx): ئەو شـوێنەی کـە لە رووبارەوە ئاوی پێدا دەچێتە جۆگە.
برغـمان- ا(بەرغـەمان- berxeman): ئەژدیها، حەزيا، ماری گەورە.
برغندان- ا(بەرغـەندان-berxendan): جەژنی رەمەزان.
برغــو- ا(بورغـــو- burxû): بۆقـی، شەيپوور.
برغــوث- ا- ع(بـورغــوس- burxus): کێچ.
برف- ا(بەرف- berf): بەفـــر، بەرف، وەفر.
برفـاب- ا(بەرفـاب- berfab): بەفـراو، ئاوی بەفر.
برف انبـــار- ا.مــــر(بەرف ئەنبــــار- berfenbar): چاڵە بەفر.
برف پاک کن- ا. فـا(بەرف پاک کــون- berf pakkun): بەفــرمــاڵ، بەفــر ماڵک، بانگوش.
برفــر- ا(بەرفــەر- berfer): شـــان و شەوکەت، بەرزی و پلەو پايە، شکۆداری.
برفـک- ا(بـەرفـــــــەک- berfek): تامـێـسکەی ناو دەمی منداڵ، خـرابوونی دەم و زمــــان و شــــەويلەی منداڵ، ئەم نەخۆشييە زياتر لەو منداڵانەدا دەردەکەوێ کە قەنداويان وێدەدەن.
برفنج- ص(بەرفـەنج- berfenc): زبر، دژوار، ســـەخت، تـوولە رێـی ســــەخت وباريک، رێچکەی ئاستەنگ.
بـرفـنجـک- ا(بـەرفـــــەنجــــــەک- berfencek): مـێـردەزمـە، مـۆتەکـە، پيرهەڤۆک.
برفند- ا(بەرفـەند- berfend): فـێڵ و دەهۆ، درۆ، قسەی بەلاش.
برفــوز- ا(بەرفـــوز- berfûz): لمۆز، قەپۆز.
برق- ا- ع(بەرغ- berx): بـريقــــــە، درەوشانەوە، هەورە برووسکە، کارەبا.
برقگيـــر- (بەرغگيـــر- berxgîr): بروسکەگيـر، ئـامـێـرێکە کـە لەسـەر بانان

دادەنرێت، تا بروسکە لە ئاسـمـانێـرا بۆ زەوی وەگوازێ و ئاگر نەکەوێتەوە.
بـرک- ا(بـەرەک- berek): پـارچـەی ئەسـتـووری دەسـتـچن کـە زیاتر بۆ دروستکردنی پاڵتۆ بەکار دێت.
برکـاپوز- ا(بەرکـاپوز- berkapûz): دەمو قەپۆز.
برکت- ا- ع(بەرەکـەت- bereket): بەرەکەت، خێرو فەڕ، پیت.
برکـه- ا- ع(بیـرکـە- birke): چاڵاو، گۆم.
برکس- (بەرکـەس- berkes): حـاشـا، هەرگیز، مەعازەڵڵا، هاشا.
برکـشـیـدن- مص. م(بەرکـەشـیـدەن- berkeşîden): بـەرزکـردنـەوە، بەرزکـردنەوەی پلەی کـەسێک، تەرفـیع، پەروەردەکردن، بەخێوکردن، ئیوەتکردن.
بـرکـنـدن- مـص(بـەرکـەنـدەن- berkenden): هـەڵـکـەنـدن، لـە رەگ دەرهێنان، ریشەکێش کردن.
بـرکـنـده- ا. مـف(بـەرکـەنـدە- berkende): هەڵکەنراو، هەڵکێشراو، لە رەگ دەرهێنراو.
برکی- ا.مر(بەرەکیی- berekî): کڵاوی دەروێشی، کڵاوی لباد.
برگ- ا(بەرگ- berg): گەڵا، پەلک.
برگـاشتن- مص. م(بەرگـاشـتـەن- bergaşten): هـەڵـگـێـڕانـەوە، روو وەرگێڕان، چاندن.
برگبالان- ا(بەرگ بالان-bergbalan): مێرووی باڵ ناسک، وەکو پەڕەی گوڵ.
برگ بیـد- ا.مـر(بـەرگی بیـد- bergibîd): گـەڵای درەخـتی بی، جـۆرە رمێکە وەکو گەڵای بی.
برگچه- ا(بەرگـچە- bergçe): گـەڵای بچووک.
برگـزارکـردن- مص.م(بەرگـوزارکـەردەن- berguzarkerden): ئەنجـامـدان، جـێـبـەجێ کـردن، کـۆتایی پێـهـێنان، راپەڕاندن.
برگردان- ا(بەرگەردان- bergerdan): کاغەزی کاربۆن، کاربۆن.
برگـرداندن- مص(بـەرگـەرداندن - bergerdan): وەرگـێـڕان، ژێروبان کردن.
برگـردانیـدن- مص(بەرگـەردانیـدن - bergerdanîden): گـەڕانـدنـەوە، هەڵگێـڕانەوە، ژێرو بان کـردن، وەرگـێـڕان، پاچڤەکرن.
برگـرداننده- ص. فـا(بەرگـەرداننـدە- bergerdaninde): هەڵگـێـڕەرەوە، تەرجەمەکراو، وەرگێڕدراو.
برگـردانیـده- ا.مف(بەرگـەردانیـدە- bergerdanîde): هەڵگێڕاوە.
برگـردیدن- مـص(بەرگـەردیـدەن- bergerdîden): گـەڕانەوە، هاتنەوە، زڤرین.
برگـرفتن- مص. م(بەرگـیـریفـتـەن- bergiriften): هـەڵگـرتـن، گـرتـن، وەرگرتن، هەڵگرتنەوەی شتێک لەسەر زەوی.
برگریزان- ا(بەرگریزان- bergrîzan): گەڵارێزان، پایز، خەزان.
برگـزیدن- مـص.م(بەرگـوزیـدەن- bergurzîden): هەڵبژاردن.
برگـزیده- ا.مف(بـەرگـوزیـدە- berguzîde): هەڵبژاردە، پەسندکراو.

برگ سـبــز- ک(بەرگی سـەبز- bergi sebz): کینایەیە بۆ شتێکی کەم یان کـەمـبـایی کـە بە دیاری بدرێ بەکەسێک.

برگستوان- ا(بەرگـوسـتـڤـان- bergustvan): زرێیەکی تایبەتە کە لە کـۆندا لە شـەڕدا لەبەریان دەکـرد، یان دەیاندا بەسەر ئەسپدا.

برگشتن- مص. ل(بەرگـەشـتـەن- bergeşten): گـەڕانەوە، هاتنەوە، ئاوەژوو بوونەوە، زڤرین.

برگند- ا(بـەرگـەند- bergend): بەرتیل، رەشوە.

برگه- ا(بەرگـە- berge): گـەڵائاسا، کارت، بەڵگە، میوەی وشک کراو.

برلیان- ا(بیـریلیـان- birilyan): پرشنگدار، بە بریق و باق، بریقـەدار، ئەڵمـاسی بێ رەنگی روون، ئەڵمـاسی درشتی گرانبایی جوان تاشراو..

برم- ا(بەرم- berm): سەرچاوە، گۆلاو، حەوز، ئەستێڵ.

برم- ا(بروم- brum): بروم.

برماسیدن- مص.م(بەرمـاسـیـدەن- bermasîden): دەست پێـداهێنان، شێلان.

برمالیدن- مص- ل(بەرمـالیـدەن- bermaliden): هەڵدانەوەی قـۆڵی کـراس، هەڵکردنی دەلنگی پانتـۆڵ، هەڵهاتن.

برداروبرمال- (بەردارو بـەرمـال- berdarü bermal): کـینایـەیە بۆ کـەسێک شـتـێکی لە شـوێنێ هەڵگرێ و هەڵێ، رفاندن.

برمایون- ا.ص(بـەرمـایـون- bermayûn): پرمـایە، دەوڵەمـەند، بەشیر، شەریف، ئەزیز، بەوەج، رەسەن.

برمچیدن- مص.م(بەرمـەچیـدەن- bermeçîden): دەست پێـداهێنان، دەست پێداسوین.

برمخیدن- مص. م(بەرمـەخـیـدەن- bermexîden): خۆسەری، سەرکێشی، بێ گوێیی، لاساری، بە گوێ نەکردنی داک و باب.

برمر- ا(بـەرمـەر- bermer): ئومـێـدەواری، بەتـەمـابوون، مـێـشی هەنگ.

برمغاز- ا(بەرمـەغـاز- bermexaz): بەخشیش، شاگردانە.

برمگان- ا(بەرەمگان- beremgan): تووکەبەر.

برملا- ص(بەرمـەلا- bermela): ئاشکراو دیار.

برمنشی- ا.مص(بـەرمـەنیـشی- bermenişî): خـۆ پەسـەندی، لووت بەرزی، بەفیزی، فرناخی.

برنا- ص(بورنا- burna): لاو، جەوان، گەنج، خورت.

برنامه- ا.مر(بەرنامـە- bername): دەستوری کار، پرۆگرام.

برنج- ا(بیرنج- birinc): حەوت جۆش، تونج، کانزایەکە زەردە، مەفرەغ، برنجە.

برنج- ا(بـیـرینـج- birinc): دانەوێڵـەیەکی سپییە، خواردنی سەرەکی مرۆڤە لە دەڤەری رۆژهەلاتدا.

برنجار- ا(بیرینجار- birincar): برنجە جار، شوێنی چاندنی برنج، مەرەزە.

برنجن- ا(بەرەن جـەن- berencen): بازن، خرخاڵ، حەجل، جنجیل.
برنداف- ا(بەرەنداف- berendaf): پشتێنی قامیش، ریخۆڵە، قامچی.
برنز- ا(برونز- brunz): برونز، جۆرە کانزایەکە، برنجە.
برنس- ا(بورنوس- burnûs): کڵاوی قوچ، کڵاوی دەروێشی، جلێک کە کڵاوی لەگەڵ بێ وەکو بارانی یان قاپووتی شوانی جاران، عەبا.
برنش- ا.فر(برونش- brunş): بۆری هەناسە.
برنشاندن- مص. م(بەرنیشاندەن- bernişanden): دانان، سوارکردن، دانانی کەسێک لە شوێنێ، لەسەر تەخت دانان، دانیشاندن.
برنشتن- مص. ل(بەرنیشیستەن- bernişisten): سواربوونی ئەسپ، دانیشتن لەسەر تەخت.
برنشیت- ا.فر(بورنشیت- burnşît): ئاوسانی سیپەلاک، هەوکردنی سییەکان.
برنیه- ا- ع(بەرنییە- berniye): بەسوقە، قاپی سواڵەت.
برو- ا(بەرو- berû): سووککراوەی «ابرو» واتە برۆیە.
بروار- ا(بەرڤار- bervar): باڵاخانە، ماڵی هاوینە.
برواره- ا(بەرڤارە- bervare): باڵاخانە، ماڵی هاوینە.
بروبوم- ا.مر(بەروبووم- berûbûm): زەمین، سەر زەمین، شوێن.
بروت- ا(بوروت- burût): سمێڵ، سمبێل.

بروج- ا. ع(بورووج- burûc): بورجەکانی ساڵ، بورج.
برودت- مص. ل- ع(بورودەت- burûdet): ساردی، فێنکی، سەرما.
برودرماندن- مص.ل(بیرودەرماندەن- birûdermanden): لەڕوومان، لەڕوودامان.
برودری- ا. فر(برودەری- bruderî): قولاپدۆزی، گۆڵدۆزی.
برور- ص(بەرڤەر- berver): بەبەر، بەردار، درەختی میوەدار.
بروفه- ا(بوروفە- burûfe): مێزەر، دەرسۆک، پشتێن، شاشک.
بروق- ا- ع(بوروغ- burûx): بلاچە، هەورە بروسکە، تریسکە.
برومند- ص(بەرومەند- berûmend): بەبەر، بەردار، میوەدار، کامەران، بەرخوردار.
برون- ا(بیرون- birûn): سوکەڵەی بیرون-ە، واتە دەر، دەرەوە.
برون- ا(بیروون- birûn): بۆ تۆ، بەرەو لای تۆ.
برون سو- ا.مر(بیرون سوو- birûn sû): رووی دەرەوەی شتێک، رواڵەت، روکار.
برون شو- ا.مر(بیرون شەوو- birûn şew): رێگەی چوونە دەرەوە، شوێنی چوونەدەر.
بره- ا(بەررە- berre): بەرخ، بێچوە ئاسک، بورجی کاوڕ.
بره- ا.فر(بەرە- bere): جۆرە کڵاوێکی سادەی بێ لێوارە کە لە قوماشی ئەستوور دەیدرون.

بـرهـات- ا-ع(بـورهـات- burhat): سات، ساتەوەخت.

بـرهـان- ا.ع(بـورهـان- burhan): بەڵگەو دەلیلی بنجبڕ.

برەبرە- ص(بـوڕەبـوڕە- burebure): ددانەدار.

بربند- ص. فا(بەرەبەند- berebend): لێهاتوو، کارامە، ئەو کەسەی کە مەڕ یان بەرانی جـەنگی لەسـەر ئاخـوڕان ببەستێتەوەو بەخێو بکات.

برهمـائی- ص. ن(بـەرەهـمـائـی- berehmayî): ناوی ئاینێکی کـۆنی هێندییە کە باوەڕی بەسێ خوا هەیە.

برهـمـن- ص. ن(بـەرەهـمـەن- berehmen): زاناو پێشەوای روحانی ئاییـنی بەرەهمـائی، پەیڕەوی ئـاییـنی بەرەهمایی.

برهـنـه- ص(بـەرەهـنـە- berehne): رووت، بێ جل و بەرگ.

برهوت- ا(بەرەهوت- berehût): ناوی چاڵێکی یەکجار قـووڵە لە حەزرەمـەوت، هەر شـوێنێ گـەرم و ناخـۆش و بێ ئاوو بێ گیا بێ بەویی دەشوبهێنن.

برهه- ا.ع(بورهە- burhe): سات.

برهیـخـتن- مص. م(بەرهیـخـتـەن- berhîxten): پەروەردەکـردن، بەرهەم هێنان، تەربیێت دان، ئیوەتکردن.

بـری- ص. ع(بـەری- berî): بـەری، پاک، بێتاوان.

بریء- ص. ع(بەری- berî): بیـابانی، دەشتی، کێوی.

بریان- ص. فا(بریان- biryan): برژاو، بریان.

بریه- ع(بەرییـە- berîye): خـەڵک، بنیادەم، بیابان.

بریجن- ا(بەریجەن- berîcen): تەنور، کوانو، وچاخ.

برید- ع. ا(بەرید- berîd): پۆسـتـە، پۆستەبەر، قاسید، تەتەر.

بریدن- مص. م(بوڕیدەن- burîden): دابڕان، بڕین.

بران- ص. فا(بوڕان- buran): تیژ.

بریزن- ا(بەریزەن- berîzen): بێژنگ.

بریشم- ا(بـەریشـەم- berîşem): ئاوریشم.

بـریـشـم زن- (بـەریـشـەم زەن- berîşem zen): سازژەن.

بریشم نـواز- (بەریشـوم نەڤـاز- berîşum nevaz): سازژەن.

بریغ- ا(بیریغ- birîx): هێشوە ترێ.

بـریـگـاد- ا(بـریـگـاد- birîgad): تاقـمـێک کـرێکار- کـە لەبەر دەست یەک سەرکاردا کار بکەن، تیپ، تیم، دەستە.

برین- ا(بەرین- berîn): بـالاتـر، بـای سەبا.

برین- ا(بورین- burîn): قـاژ، قـاژی کاڵەک، یان شوتی، لووز، کووز.

بز- ا(بوز- buz): بزن.

بز- ا- ع(بەزز- bezz): جل، بـەرگ، پارچە، قوماش.

بـزاز- ص- ع(بـەززاز- bezzaz): بەزاز، کوتاڵفرۆش.

بزاق- ع(بـوزاغ- buzax): لـیـکـاوی دەم، تف.

بـزبـاش- ا(بـوزبـاش- buzbaş):

گۆشتاوی بە سەوزە.
بزداغ- ا(بیــزداغ- bizdax): ئالەتێکە کە ژەنگی چەقۆ و شمشێر و ئەو شتانەی پێ لادەبرێ.
بزدل- ص(بوزدیل- buzdil): ترسنۆک، بێدڵ، بێ زات.
بزر- ا(بەزر- bezr): تۆو، هەر تۆیەک کە بۆ چاندن بەکار بێت، ناوک.
بـزرک- ا(بـەزرەک- bezrek): تـۆوی کەتان.
بزرکار- ص. فا(بەزرکار- bezrkar): جووتیار، فەلاح.
بــزرگ- ص(بــوزورگ- buzurg): گەورە، پیاوی گەورەو بە تواناو شەریف، ڕێزدار.
بـزرگـوار- ص(بـوزورگـڤـار- buzurgvar): گـەورە، بەناوبانگ، ڕێزدار.
بزشم- ا(بوزەشم- buzeşm): مـووی بزن.
بزغ- ا(بەزەغ- bezex): بۆق، قورباقە.
بزغـالە- ا(بوزغـالە- buzxale): کـار، کارژۆلە، کاریلە.
بزغـسـمـە- ا(بەزەغ سـەمـە- bezex seme): قەوزە، کفز.
بزغـنج- ا(بوزغـونج- buzxunc): بەرێکە وەکو پستە وایە لە درەختی پستە بەدەست دێت، ناوی نییە بۆ خۆشەکردنی پێستی حەیوانات بەکار دێت، جەوتە تاڵ، جەفت.
بزغـە- ا(بەزغـە- bezexe): بزن مـژە، مارمێلکە، بزن مژەک.
بزک- ا(بەزەک- bezek): ئارایش.

بزک- ا(بوزەک- buzek): بزنۆکە، گیسک.
بزکوهی- ا(بوزی کوهی- buzi kûhî): بزنە کێوی.
بزم- ا(بەزم- bezm): ئاهەنگ، شادی، کـۆڕو مـەجلیس، عـەیش و نۆش و خواردنەوە.
بزمگاه- ا(بەزم گـاه- bezmgah): شوێنی کۆڕی عەیش و نۆش. مەی خانە.
بزماورد- ا(بەزماڤەرد-bezmaverd): بابۆڵەی گۆشت یان هێلکە، سەندەویچ.
بزمجە- ا(بوزمەجە- buzmece): بزن مژۆک.
بزمرغ- ا(بوزمورغ- buzmurx): جۆرە مەلێکە وەکو وشترمل، لە ئوستراڵیادا هەیە.
بزمـە- ا(بەزمـە- bezme): سـوچی مـەیخـانە، بەشێک لە کـۆڕی عـەیش و نۆش.
بزنگاه- ا(بیــزەنگاه- bizengah): شوێنی دزو ڕێگران، ئەو شوێنەی کە دزان، ڕێبوارانی تیادا رووت دەکەنەوە، هەروەها کینایەیە بۆ ئەو بەشەی پەخشان یان شیعر کە مەبەستی نووسەری تیا دێتە دەربڕین و نیشان دان «بیت القصید».
بزوشم- ا(بوزڤـەشم- buzveşim): موی بزن.
بزه- ا(بەزەه- bezeh): خـەتا، تـاوان، زوڵم.
بزەکـار- ص. فـا(بەزەه کـار- bezehkar): خەتابار، تاوانبار.
بزیچـە- ا(بوزیـچـە- buzîçe): کارژۆڵە.

بزیـدن- مـص. ل(بەزیـدەن- bezîden): هـەڵـکـردن، هـەڵـکـردنـی بـا، یـان شـنـە، راپەڕین.
بزیچە- ا(بەزیشە- bezîşe): ئاردی.
بژ- ا(بەژ- bej): پرژە، بەفـری ورد کـە شەوانی زستانان دەبارێ.
بژن- ا(بەژەن- bejen): قـوڕەلیـتـەی بن حەوزو جۆباران، سیبیان، سیانکە.
بس- ا(بەس- bes): زۆر، بەس، دەست هەڵگرتن لە کارێک.
بسارده- ا. مف(بەساردە- besarde): زەوی ئاودارو ئامادە بۆ چاندن، کێڵڕاو.
بساط- ا- ع(بیسات- bisat): رایەخ، هەر شتێ رابخرێ وەکو فەرش و سفرە.
بساط- ا- ع(بەسـات- besat): زەوی بەرین، دەشت.
بساطه- مص. ل- ع(بەساتە-besate): سـادەیی، زمـان شـیـرینی، خـۆش زمـان، شۆخی.
بساک- ا(بەساک- besak): ئەفسەر، تاجەگوڵینە، دواخ.
بســـالت- ا.مص- ع(بـەســـالەت- besalet): دلێـــری، دلاوەری، ئـازایی، بوێری، شەجاعەت، رەشیدی.
بسام- ص. ع(بەسـسام- bessam): روو بە پێکەنین، دەم بەخەندە، رووخۆش.
بسان- (بیسان- bisan): وەک.
بساوایی- ا(بیساڤایی- bisavayî): لامیسە، هەستی لەمس.
بسـاویدن- مـص. م(بیـسـاڤـیـدەن- bisavîden): دەست پێداهێنان، دەست پێدا سووین.
بست- ا(بەست- best): شـوێنـی ئەمین، شوێنێ کە کەسێک لە ترسا پەنای بۆ ببات و نەتوانن بیگرن، وەکو شوێنە پیرۆزەکان و ماڵە گەورەکان.
بست- ا(بوست- bust): باغ، گوڵزار.
بسـتـاخ- ص(بوسـتـاخ- bustax): بێ پەروا، دلێـــر، دلاوەر، ئـازا، بێ ئەدەب، رووقایم، بێ حەیا.
بسـتـار- ص-ا(بیـســتـار- bistar): سست، ناپایەدار.
بستان- ا(بوستان- bustan): بێستان، باغ، باغی میوە.
بسـتـان افـروز- ا. مـر(بوسـتـان ئەفـروز- bustan efruz): رێحانەی کێوی.
بســتــان پیــرا- ا.فـا(بوسـتــان پیــرا- bustan pîra): باخەوان، بێسـتـانچی، بێستانەوان.
بسـتـان شـیـرین- ا(بوسـتـانی شـیـرین- bustani şîrîn): ئاهەنگ و نەوایەکی کۆنی مۆسیقای ئێرانە.
بسـتـانکار- ا. ص- فـا(بیـسـتـانـکار- bistankar): خـاوەن قـەرز، داواکـار، قەرز سەنەوە.
بستاوند- ا(بوستاڤەند-bustavend): زەوی گرێ گرێ، زەوی ناهەموار.
بستر- ا(بیستـەر- bister): دۆشەک، جێگە، جێگەی نووستن.
بستری- ص. ن(بیستەری- bisterî): نەخۆش، نەخۆشی لە جێگەدا کەوتوو.
بســتــر اهنگ- ا(بیـســتــەر ئاهەنگ- bister aheng): چـەرچـەفـی ســــەر جێگەی نووستن.
بســتــردن- مـص- م(بیـســتــەردەن- bisterden): پاککردن، سڕین.

بستن- مص- م(بەستــەن- besten): بەستن، بەستنی ئاو، پێچەوانەی کرانەوە.
بستنی- ا. ص(بەس تەنی- bestenî): دۆندرمە، مۆتا.
بستــو- ا(بەســتــوو- bestû): گــۆزە، بەسۆقە.
بســتــوه- ص(بیــســتــوهـ- bistûh): دڵتەنگ، داماو، مەلول.
بسته- ا.مف (بەستە- beste): داخراو، بەستراو، بەند.
بستــه- (بیسـتـوهـ- bistuh): مـەلول، داماو، دڵتەنگ.
بسک- ا(بەسک- besk): مەڵۆی گەنم یان جۆ.
بسکتــبـــال- ا.مـــر(باسکیت بال- baskitbal): باسکە.
بسکله- ا(بەسکەلە- beskele): کلیل و کلۆمی دەرگای جاران.
بــســلــه- ا(بــەس لــە- besle): دانەوێڵەیەکە لە نێوان ماش و نیسک دا.
بسـم- ا- ع(بیـــــــســم- bism): کورتکراوەی «باسم الله»یە، بەناوی خوا.
بسمل- ا- ع(بیســمیل- bismil): لە بیسمیلای عەرەبییەوە هاتووە، حەیوانی سەربڕاو، چونکە حەیوانی حەڵاڵ گۆشت سەردەبڕدرێ، بیسمیلای لێ دەخوێندرێ، ژێکرن.
نیم بسـمل- ا.ص(نیم بیـســمـیل- nîm bismil): حەیوانی تازە سەربڕاو، کە لە حاڵی گیاندەندا بێ.
بســملگاه- ا.بیـســمـیل گـــاهـ- bismil gah): قەساوخانە.
بسمله- ا.مر(بیسـمیلە- bismile): بیسمیلا، بەناوی خوا.
بسنج- ا(بیســەنج- bisenc): پەڵە، پەڵەی دەموچاو.
بسنده- ص(بەســەندە- besende): بەس، تەواو، کافی، شایستە.
بسوته- ا(بوسـوتە- busûte): بسک، زوڵف، گێسو.
بســـــودن= مـص. م(بـەســـــودەن- besûden): دەست پێدا ساوین، هێزی لامیسە.
بسوده- ا. مف(بەسـوودە- besûde): دەست پێدا هێنراو.
بســـوریدن- مص. م(بوســـوریدەن- busûrîden): تووک، نەفرین.
بسه- ا(بەسـە- bese): گــیـایەکی کێوییە، ڕێحانەی کێوی.
بسیار- ق. ص(بیـسـیـار- bisyar): زۆر، فرە.
بسیج- ا(بەسـیج- besîc): سـامـان، ئەوزار، چەک، تەدارەکی جــــەنگ، عەزیمەت، ئامادەیی.
بسیجیدن- مص. م(بەسیـجیـدەن- besîcîden): ئامادەکـردن، سـازدان، ئامادەکردنی تەدارەکی سەفەر.
بسیط- ع. ص(بەسیت- besît): پان، کراوە، خالیسە، نایاب، سادە، ئاسایی، خۆڕسک، بێڕیا، خۆشباوەڕ، گەوج.
بسیله- ا(بەسیلە- besîle): گیایەکە لە لوبیا دەچێت.
بسیم- ص(بەســـیم- besîm): ڕووخـۆش، خـۆشـحـاڵ، شـادمـان، ڕوو بە پێکەنین.
بش- ا(بەش- beş): قــەید، قـــفڵ،

کشتوکاڵی دێمی.
بشــــزن- ا.فـــا(بەش زەن- beşzen): وەستای قەید.
بش- ا(بوش- buş): کـــاکـــۆڵ، یاڵی ئەسپ.
بش- ا- ت(بێش- bêş): پێنج
بشـار- ص(بیـشـار- bişar): گیـرۆدە، گرفتار، پابەند.
بشــارت- ا. ع(بەشـارەت- beşaret): مـژدە، خـەبەری خـۆش، جـوانی، مـزگـێنی، شادبوون.
بشــاش- ا.ع(بەشــشــاش- beşşaş): ڕووخۆش، شادمان، ڕوو بە خەندە.
بشـــاشت- ا. مص- ع(بەشـــاشـــەت- beşaşet): ڕووخۆشی.
بشـاورد- ا(بوشـاڤـەرد- buşaverd): زەوی ناهەمــوار، پڕ هەورازو نشــێــو، وەرد.
بشـتــر- ا(بیــشــتــەر- bişter): ناوی میکائیل-ی فریشتەی بارانە، هەور.
بشـتـرم- ا(بوشـتـورەم- buşturem): نەخۆشی پێستە، کە وردە زیپکەی سوور لەسەر پێست پەیدا دەبێت.
بشــتــره- ا(بوشــتــەرە- buştere): چنگاڵ، نان بە ڕۆن.
بشتک- ا(بوشتەک- buştek): کۆزە، سەبو، خەمرێ، کوپەڵە.
بشـر- ا.ع(بەشـەر- beşer): بنیـادەم، مرۆڤ، بەشەر.
بشره- ا. ع(بەشەرە- beşere): پێستی بەدەن، پێستی بەدەنی مرۆڤ.
بشـقـاب- ا.ت(بوشـغـاب- buşxab): قاپ، ئامان، دەفری نان خواردن.
بشـک- ا(بـەشـک- beşk): ئـاونـگ، شەونم، تەنکە بەفر، وردە تەرزە، خوناڤ.
بشـکریدن- مـص. م(بیـــشـکـەریدەن- bişkerîden): ڕاوکردن، شکارکردن.
بشکفـه- ا(بیــشـکـوفـە- bişkufe): شکۆفە، خونچە، هێڵنج، ڕشانەوە.
بشکله- ا(بیـشـکەلە- bişkele): کلیل و کلۆمی دەرگا.
بشـکلیـــدن- مص(بیش کـــەلیـــدەن- bişkelîden): کـون کـردن، ڕوشـاندن، درز تێ خـسـتن، ڕوشـاندنی شـتـێـک بە نینۆک یان هەر شتێکی نوک تیژ.
بشکـم- ا(بـەش کـــــەم- beşkem): باڵەخانە، خانووی هاوینە، بارەگا.
بشـکـن- ا(بیـــــشـکـەن- bişken): چەقەنە، چەقەوانە.
بشکن زدن- مص. م(بیــشـکەن زەدەن- bişken zeden): چەقەنە لێدان.
بشکن بشکن- ا.مر(بیشکەن بیشکەن- bişken bişken): ســورو چەقــەنـە، هەراوهەنگامە، ڕەقسین.
بشکوفـه- ا(بیــشـکوفـە- bişkûfe): شکۆفە.
بشکول- ص(بیـــشـکوول، بەشکوول- bişkûl, beşkûl): چوست و چالاک، هوشیار، بەداروبار، سوور لەسەر کاران.
بشکولیـدن- مص. م(بیـشـکوولیـدەن- bişkûlîden): چـوسـت و چـالاکـی نواندن، سوور بوون لەسەر کاران.
بشکه- ا(بوشکە- buşke): بۆشکە، جلیکانە.

بشليــــدن- مص. ل(بەشــــەليــــدەن- beşelîden): تــێـکــالان، پــێـکــەوە چەسپان.
بشم- ا(بەشم- beşm): شـــــەونم، ئاونگ، وردە بەفر، گلێرە، خوناڤ.
بشم- ص(بەشـەم- beşem): دامـاو، مات، مەلول، خەمین، تازیەبار.
بشمه- ا(بەشمە- beşme): پێـستی خـاو، پێـستی خـۆشـەنەکـرا، پێـستی نەغاردراو.
بشن- ا(بەشن- beşn): بەژن، قـــەدو بالا.
بشنج- ا(بیـشـەنج- bişenc): پەڵەی دەموچاو.
بشنجیــدن- مص. م(بیـشـەنجـیـدەن- bişencîden): رژان، رژانـدن، «بۆ ئـاو یان هەر شلەمەنییەکی دی».
بشنژه- ا(بـوشـــــەنژە- buşenje): چنگاڵ، نانی گەرم و رۆن.
بشنین- ع(بوشنین- buşnîn): گـوڵێکە وەکو نیلۆفەر لە میسردا دەروێت.
بشــوليــدن- مص. م(بیــشــولیــدەن، bişûlîden، بـەشـــــــولیـــــــدەن- beşûlîden):جـولاندن، ئەنجـامـدان، بزواندن.
بشــوليــدن- مص. م(بیــشــولیــدەن، bişulîden، بـەشـــــــولیـــــــدەن- beşulîden): تێکدان، پەریشان کردن، سەرسام و داماو.
بشــيــر- ع.ص(بەشــیــر- beşîr): مژدەهێنەر.
بصــــارت- ا. مص- ع(بەســــارەت- besaret): زیرەکی، دانایی، زانایی.
بصــاق- ا- ع(بوسـاغ- busax): تف، ئاوی دەم.
بصر- ا- ع(بەسەر- beser): چاو
بصــراء- ا. ع(بوســەراء- busera’): بینایان، رۆشن بینان.
بصــرى- ص.ن. ع(بەســری- besrî): خەڵکی دەڤەری بەسرا.
بصل- ا- ع(بەسەل- besel): پیاز.
بصــير- ص. ع(بەسـیـر- besîr): دانا، زانا، بینا، لەرووی رێزو ئەدەبەوە بە کوێر- یش دەگوترێ بەسیر.
بصــيرت- ا.ع(بەسـیـرەت- besîret): زانایی، دانـایی، زیرەکی، هوشـــیـــاری، بینایی، بەتەگبیر، ئاقڵی، پڕ بەڵگە.
بضــاعت- ا- ع(بیــزائەت- biza’et): دارایی، سەرمایە، کالای بازرگانی.
بضع- ا.ع(بیــــزع- biz’): هەندێک، چەندێک، لە نێوان ٣- ٩، پاژێکی شەو.
بضعه- ا.ع(بیزعە- biz’e): پارچەیەک گۆشت، جگەرگۆشە، فەرزەن.
بط- ا.ع(بەتت- bett): مراوی، سۆنە.
بطارقــه- ا.ع(بەتاریخـە- betarixe): بەتریق، جـاران بە سـەرکـردەو پێـشـەواو فەرماندەی سوپای رۆم دەگوترا.
بطــال- ص.ع(بەتــتـــــــال- bettal): بێکارە، درۆزن، هەرزەوێژ، دلاوەر، دلێر.
بــطــالــت- مــص. ل. ع(بــەتــالــەت- betalet): ئازابوون، دلێربوون.
بــطــالــت- مــص. ل.ع(بــەتــالــەت- betalet): بێکاربوون، دەست بەتاڵی.
بطانه- ا.ع(بەتانە- betane): ئەستەر، بەر، مەحرەم، نزیک، دۆستی نزیک، ناواخن.

بطحـــــاء- ا.ع(بەت ھاء- betha’): رووباری بەرین، خڕ.

بـطـر- مـص. م. ع(بـەتـەر- beter): بوغــرایی، پێ نەزانی، ناشکوری، لووت بەرزی.

بطری- ا(بوتری- butrî): بوتڵ، شوشە، قاپ.

بطریک- ا(بەتریک- betrîk): بابی رووحی عیسابییان، سەرۆکی قەشان.

بـطـش- ا. مـص. ع(بـەتـش- betş): سـەخـتگیـری، توندو تیـژی، هێـرشکردن، غەزەب گرتن، راونان.

بطل- ص- ع(بەتەل- betel): پاڵەوان، دلێر، دلاوەر، ئازا، بوێر، عەگید، رەشید، قارەمان.

بطلان- مص. ل. ع(بوتلان- butlan): پوچەڵ بوونەوە، لەکارکەوتن، نا دروستی.

بـــــطـــــم- ا.ع(بـــــوتم، بـــــەتم- butum, betm): قەزوان، قەسقەوان.

بـطـن- ا.ع(بـەتـن- betin): سـک، ناوەوەی شـتـێک، گـروپێکی بچوکـتـر لە قەبیلە، زگ.

بـطـوء- ا. مـص- ع(بـوتء- butu’): خاوی، هێواشی، کاوەخۆ.

بطون- ا.ع(بوتون- butûn): کـــــۆی بەتن- ـە، سک.

بطئ- ص. ع(بەتئ- betî’): هێــواش، خاو، کاوەخۆ.

بطیخ- ا. ع(بەتیخ- bettîx): کـاڵەک، شوتی، ئارو.

بطین- ص. ع(بەتین- betîn): ورگن، ورگ زل، زگن.

بـعـث- مـص. م. ع(بـەئـس- be’s): ناردن، قـیـامەت، حەشر، زیندووکردنەوەی مردووان، رۆژی قیـامەت، ڤەژین، ژیانەوە، پەسلان.

بعثت- مص. م. ع(بیئسەت- bi’set): زیندووکردنەوەی مردووان، ناردنی پەیامبەر لەلایەن خواوە بۆ خەڵکی، ژیاندنەوە.

بعـد- ق. ع(بەعـد- be’d): پاشـان، دوایی.

بعـد- ا- ع(بوعـد- bu’d): دووری، جودایی.

بعـر- ا.ع(بەعــر- be’r): پشــــقل، سەرگین، پشقلی وشتر، یان مەڕ.

بعض- ا-ع(بەعــز- be’z): پاژێک لە شتێک، هەندێ، برێ.

بعل- ا.ع(بەعل- be’l): شوو، خاوەن، مێرد.

بعید- ص.ع(بەعید- beîd): دوور.

بعـیـر- ا.ع(بەعـیـر- beîr): وشـتـر، حوشتر.

بغ- ا(بەغ- bex): خوا، یەزدان، خولا، بت، فریشتە.

بغا- ص(بەغا- bexa): حیز، قەحپە، روو سپی.

بغاة- ص. ج باغی(بوغـات- buxat): سرکێشان، یاخیـیان، بە گوێ نەکەران، ستەمکاران.

بغاز- ا(بیغاز- bixaz): پواز.

بغـاز- ا. تر(بوغـاز- buxaz): گـەلی، گەروو،

بغـامـه- ا(بەغـامـە- bexame): دێو، دێوی بیابانی.

بغپور- ص(بەغپوور- bexpûr): کوڕی خوا، نازناوی پاشایانی چین.

بغتة- ق. ع(بوغتەتەن- buxteten): لەپڕ، لە ناكاو، نشكێڤا.
بغچه- ا.تر(بوخچە- buxçe): بوخچە.
بغرا- ا. تر(بوغرا- buxra): ئاشی هەڕشتە.
بغرنج- ا(بوغرەنج- buxrenc): ئاستەنگ، دژوار، ئاڵۆز، ناڕوون، تێکەڵ و پێکەڵ.
بغستان- ا. م(بەغیستان-bexistan): بتخانە، ماڵی خوا.
بغض- ا.ع(بوغز- buxz): رق، کینە، بوغز، گریانی لەپڕ، کەرب، ناحەزی.
بغضاء- ا. ع(بەغزا- bexza’): کینەی توند، دژمنایەتی.
بغل- ا(بەغەل- bexel): باخەڵ، باوەش، ئامێز، کەنار، تەنیشت، لا.
بغل- ا.ع(بەغل- bexl): قاتر، هێستر.
بغی- مص. م. ع(بەغی- bexî): زێدەگاڤی، سەرکێشی، زوڵمکردن، ستەمکاری، بەدکاری.
بغیاز- ا(بەغیاز- bexyaz): مژدانە، شاگردانە، بەخشیش، مزگانی، مزگێنی.
بفتری- ا(بەفتەری- befterî): هەپکی جۆلاّیی، کەڵگیت.
بفج- ا(بەفج- befc): کەفی دەم، ئەو وردە تفەی کە بەدەم قسەکردنەوە لە دەم دەردەچێ، پرش.
بفخم- ق(بەفخەم، بیفخەم- befxem, bifxem): زۆر، فرە.
بفنج- ا(بەفنەج- befnec): ماری بێ ژەهر.
بق- ا. ع(بەغ- bex): پێشکە، مێشولە. پەخشە.
بقاء- مص. ع(بەغاء- bexa’): مانەوە، ژیان، بەردەوامی.
بقال- ا. ص. ع(بەغال- bexxal): بەقاڵ، میوەفرۆش.
بقایا- ا.ع(بەغایا- bexaya): پاشماوە، پاشەرۆک.
بقر- ا.ع(بەغەر- bexer): مانگا، چێڵ، گا.
بقع- ا. ع(بوغەء- buxe’): کۆی بقعه- (بوغئە)پارچەی زەوی ناوازە، بینا، تەلار، سەرا، پارچە زەوییەک کە زیارەتگای تێدا بێ، مەزار، دێر، خانەقا، تەکیە.
بقل- ا.ع(بەغل- bexl): سەوزی، پاقلەمەنی، پاقلە، تەڕە.
بقم- ا.ع(بەغەم- bexem): جۆرە درەختێکە، لە مەکسیک و هندوراسدا هەیە.
بقول- ا.ع(بوغوول- buxûl): کۆی (بقل)ە، پاقلە، سەوزی، تەڕە.
بقیه- ا. ع(بەغییە- bexîye): باقی، پاشماوە، ماوە.
بقیع- ا.ع(بەغیع- bexî’): دارستان، باخی داری هەمەجۆر، گۆڕستانێکە لە مەدینە.
بک- ا(بەک- bek): بۆق، قورباقە.
بک- ا. انگل(بەک- bek): پشتیوان، دیفاع لە یاری تۆپێندا.
بکا- ا.ع(بەکا- beka): درەختێکی گەلاّ وردە لە مەککە دەڕوێت.
بکاء- ا. مص. ل. ع(بوکاء- buka’) گریان، زاری.

بکاء- ص. ع(بەکـاء- bekka’): زۆر گریان، گرینۆک، نووزن.
بکـارت- مـص. ل. ع(بـەکـــــارەت- bekaret): کـچـێنی، پەردەی کـچـێنی، دوێتێنی.
بکبکه- ا(بەک بەکـــە- bekbeke): چێـــشـــتی کـــەشک و رۆن، جـــولاّندن، گـێـڕانەوەی کـالاّ، قـەرەباڵغی، هاتن و چوون.
بکتـاش- ا.تر(بەکـتـاش- bektaş): غـولاّمی مـیـر، گـەورەی دەسـتـەیەک، سەردارو گەورەی عێڵ، بەگ.
بکتر- ا(بەکتەر- bekter): زرێ، جلی جەنگ.
بکر- ص، ع(بیـکر- bikr): کـــچی شـــوونەکـــردوو، نۆبەرە، تازە، دەست لێنەدراو، نوخشە، سەرمۆر.
بکران- ا(بوکران- bukran): بنکڕ.
بکم- ا(بەکـەم- bekem): بڕوانە **بقم**؛ جۆرە درەختێکە.
بکم- ا.ع(بوکم- bukm): لاڵان.
بکمان- ا.ع(بوکمان- bukman): کۆی بکیم (بەکیم) لاڵ.
بکـنـک- ص(بـەک نـەک- beknek): حەیوانی کلک بڕاو.
بکوک- ا(بەکـــوک- bekûk): بادەی شەرابخۆری، ساغر.
بکی- ص. ع(بـەکـــــیـی- bekyî): گرینۆک، کەسێ کە زۆر بگرێ.
بکیم- ص- ع(بەکیم- bekîm): لاڵ.
بگ- ص. ت(بیگ، بەگ-big, beg): بەگ، سەردار، گەورە.
بگاه- ق(بیـگاه- bigah): لەوەخت، بەیانی زوو، بەرەبەیان.
بگلر- ا.ت(بەگلەر- begler): بەگەلەر، بەگان.
بگم- ا. ت(بیـگوم- bigum): بەگم، خانم، خاتوون، بانۆ.
بگمـاز- ا.ت(بیـگمـاز- بەگـمـاز- bigmaz, begmaz): شـەراب، بادە، شەرابخۆری، پیاڵەی شەراب.
بگنی- ا(بەگـەنی- begenî): جـۆرە شەرابێکە، کە لە برنج و هەرزن و جۆو ئەو جۆرە دانەوێڵانە دروست دەکرێ.
بگونیا- ا(بیگونیا- biguniya): جۆرە گیایەکە.
بـل- ص- ا(بـەل- bel): هـاووازی، پاژنەی پێ.
بل- ع- حـــرف عطف(بەل- bel): بەڵکە، بەڵکو.
بـلاء- ا. ع(بـەلاء- bela’): بـەلاّ، نسـیـبـەت، گـرفـتـاری، ئەزمـوون، تاقیکردنەوە، ساوکە.
بلابه- ص(بەلابە- belabe): بەدکـار، فـاسق، رووسـپی، قـەحـپـە، خـراپەکـار، فیتنەچی.
بلاج- ا(بەلاج- belac): حەسیر.
بلاچین- ا.فاک(بەلاچین- belacîn): بەلاّوەگێڕ، سەدەقە، قوربانی.
بلاد- ا. ع(بیـــلاد- bilad): ولاّت، شاران.
بلادانه- ا. مر(بەلادانە- beladane): جۆرە گیایەکە.
بـــلادت- مـــص. ل. ع(بـــەلادەت- beladet): کەوەدنی، گێلی، گەلحۆیی، زەین کوێر، درەنگ حاڵی.

بـــــلادر- ا(بـــــەلادەر، بـــــەلادور- belader, beladur): دەوەنـێـکـە لەتیرەی سماق.

بلادن- ا(بیــلادون- biladun): جــۆرە گیایەکە.

بلادە- ص(بەلادە- belade): بەدکــار، رووسپی، فیتنەگێڕ.

بلارج- ا(بەلارەج- belarec): لەقلەق.

بلارک- ا(بەلارەک- belarek): جــۆرە پۆلایەکی جەوهەرداره، جەوهەری شمشێر.

بــلاغ- مــص. م. ع(بــەلاغ- belax): پەیام، تەبلیغ، بەلاغ، راگـــەیاندن، گەیاندن.

بلاغت- ا. مص. ل. ع(بەلاغەت- belaxet): زمانڕەوانی، زمان پاراوی، رەوانبێژی، رەوانپەیڤین.

بلاغی- ص.ن. ع(بەلاغی- belaxî): کەسێک بتوانێ بە رەوانی و جوانی مەبەستی خۆی دەربڕێ.

بلاگـــردان- افـا. ک(بەلاگەردان- bela gerdan): بەلاوەگێڕ، قوربانی، سەدەقەو خێر.

بـــلال- ا(بـــەلال- belal): زوڕات، گەنمەشامی.

بلالک- ا(بەلالەک- belalek): پۆلای جەوهەردار.

بـــلاهـــت- ا. مـــص. ع(بـــەلاهـــەت- belahet): بێ ئەقلّی، ساویلکەیی.

بلایا- ا. ع(بەلایا- belaya): بەلا، نسیبەت.

بلایە- ص(بەلایە- belaye): سۆزانی، رووسپی، قەحپە.، بەدکار.

بلبـشـو- ا(بیلبەشوو، بەلبەشوو- bilbeşû): ئاژاوە، هەراو هەنگامە، کەس بە کەس نەبوون.

بلبل- ا.ع(بول بول- bul bul): بولبل، هوزار، عەندەلیب، شالوور.

بلبله- ا.ع(بولبولە- bulbule): جەزوە، گۆزەی شەراب، سوراحی.

بلبن- ا(بەلبەن- belben): گاگۆز.

بلخ- ا (بەلخ- belx): قـــەرابە، کولەکەیەک کە شەرابی تێ بکەن.

بلخچ- ا(بەلخەچ- belxeç): زاخی رەش، شەب.

بلخم- ا(بەلخەم- belxem): قوچەقانێ، بەردەقانی، قەلّماسنگ.

بلد- ا.ع(بەلەد- beled): شار، ولات، بەلّەد، شارەزا.

بـــلـــدان- ا. ع(بـــولادان- buldan): شاران، ولاتان.

بلدە- ا.ع(بەلدە- belde): شـــار، شارۆچکە.

بـــلـــدرچـــین- ا. ت(بـــەلـــەدەرچـــین- belederçîn): پـــۆڕ، هـــەوێـــردە، کەرەواڵە.

بلدیە- ا. ع(بەلەدییـــە- beledîye): شارەوانی.

بلســان- ا.ع(بەلەســان- belesan): جۆرە دەوەنێکە.

بـلـسـک- ا(بـەلـەسـک- belesk): پەڕەسێلکە، پلسری.

بلشک- ا(بولوشک- buluşk): شیش تەنور، شیش کەباب، تەنوور شێون.

بلشویک- ا(بولشیڤیک- bulşivîk): بۆلّشەوی، زۆرینە، پەیرەوانی (لینین)، کە زۆرینەی دەنگیان هێنا.

بلع- مص. م.ع(بەلء- bel’): قووتدان.
بلعم- ص. ع(بەلئەم- belem): زۆرخۆر.
بلعوم- ا.ص. ع(بولئوم- bul’um): گەرو، ئەوک، قورگ، مرۆڤی زۆر خۆر.
بلعیدن- مص- م(بەلعیدەن- bel’îden): قووتدان.
بلغاء- ص- ا. ع(بولەغا- ’bulexa): بەلیغان، زمان پاراوان، رەوانبێژان.
بلغار- ا(بولغار- bulxar): پێستی خۆشەکراوی رەنگینی بۆن خۆش.
بلغاک- ا(بولغاک- bulxak): ئاژاوە، فیتنە.
بلغده- ص(بەلغەدە- belxede): بوخچە، دۆڕان، هێلکە دۆڕاندنی مریشک، زایەکردن.
بلغس- ا(بەلغەس- belxes): جۆرە گیایەکە.
بلغم- ا.ع(بەلغەم- belxem): بەڵغەم، تفی خەست.
بلغندر- ص(بەلغەندەر- belxender): بێ دین، بێ سەروبەر.
بلغنده- ا(بەلغوندە- belxunde): جانتا، بوخچە.
بلغور- ا(بولغوور- belxûr): ساوەر، قسەی گەورە، قسەی زل.
بلفرخج- ص(بولفەرخەج-bulferxec): خراو، ناشیرین، ناپاک، کرێت، دزێو.
بلک- ا(بیلەک- bilek): دیاری، نۆبەرەی میوە، توحفە، کەم وێنە.
بلکامه- ص(بولکامە- bulkame): پڕ ئارەزوو.
بلکس- ا(بەلکەس- belkes): مەنجەنیق، تەوژمی گەرما.
بلکفد- ا(بولکەفد- bulkefd): بەرتیل، خاوە، ریشوەت.
بلکک- ا(بیلکەک- bilkek): شیرتێن، شلەتێن.
بلکن- ا(بەلکەن- belken): مەنجەنیق، تەوژمی گەرما.
بلکنجک- ص(بولکەنجەک- bulkencek): عەجیب، غەریب، هەر شتێ مایەی پێکەنین بێ، سەیروسەمەرە.
بلکه- ح. ر(بەلکی- belki): بەڵکە، بەڵکو، بە هەرحاڵ، تەقو، شایەتا.
بلم- ا.ع(بەلەم- belem): بەلەم، قایەغ، لۆتکە.
بلماج- ا(بولماج- bulmac): پەڵوڵە.
بلمه- ا(بەلمە- belme): ردێنی درێژو چڕ.
بلمه- ص(بەلمە- belme): پیاوی ردێن درێژ.
بلنج- ا(بەلەنج- belenc): ئەندازە، بڕ.
بلند- ص(بولەند- bulend): بەرز، باڵا، هەڵکشاو.
بلنداختر- ص (بولەندئەختەر- bulendexter): شادمان، بەختیار، خۆشبەخت، بەتالح، بە شانس و یەغبال.
بلنداوازه- ص. ک(بولەند ئاڤازە- bulend abaze): مەنشور، ناسراو، ناودار.
بلندپرواز- ص(بولەند پەرڤاز- bulendpervaz): بەرزەفڕ، خۆپەسن، لاف لێدەر، خۆ هەڵکێش، تەرەقی خواز.
بلندگرای- ا. فا(بولەندگرای- bulend-geray): بەرزەفڕ، شکۆخواز،

پلەوپایەخواز.
بلندگـو- ا(بولەندگـوو- bulendgû): بلّندگۆ. سەماعە.
بـلـنـدیـن- ا(بـەلـەنـدیـن- belendîn): چوارچێوەی دەرگای ماڵ، ئاستانە.
بـلـوی- ا. ع(بەلـڤـــا- belva): بـەلا، نســـیـــبـــەت، دژواری، هەرا، ئاژاوە، قەرەباڵغی، سەرکێشی، هەنگامە.
بـلـوایـه- ا(بـەلـڤـــایـە- belvaye): پەڕەسێلکە، پلسری.
بـلـوچ- ا (بـولـوچ- bulûç): پـۆپـنـەی کەڵەشێر، ناوی تیرەیەکی بلوجستانە.
بلور- ا.ع (بولوور- bulûr): بلوور.
بــلــوط- ا. ع(بــەلــلــووت- bellût): درەختی بەڕوو.
بـلـوط دریـایـی- (بـەلـووتـی دەریـایـی- belûti deryayî): توتیا، دەرمانێکی چاوانە.
بلوغ- مص. ل. ع(بولووغ- bulûx): بولوق، بالق بوون، خـۆ ناسین، شـەیتـانـی بوون.
بلوف- (بولوف- bulûf): بلۆف، فـێڵ، درۆ.
بـلـوک- ا(بـولـووک- bulûk): بـلـۆک، دەڤــەرێک کـــە چەند گـــوندو دێیـــەک بگرێتەوە.
بلوک- ا(بولووک- bulûk): جماعەت، دەستە دەستە.
بـلـوک- ا(بـولـوک- bulûk): بـلـۆک، کۆمەڵە ولاتێک یەک بگرن و یەک مەرام و ڕێبازی سیاسییان هەبێ.
بـلـونـک- ا(بـەلـونـەک- belûnek): شمشێری دارین.

بـــلـــه- ق. ع(بـــەلـــی، بـــەعـــلـــی- belî, be'lî): بەڵێ، ئەرێ.
بله- ا. ع(بولهـ- bulh): کـەم ئەقـلان، گێلان، ئەبلەهـ.
بلهاء- ص. ع(بەلها- belha): ئافرەتی بێ ئەقڵ، ئافرەتی گێل، ئافرەتی ئەبلەهـ.
بلهـــوس- ص. ع(بـولـهـــەڤـــەس- bulheves): هـەوەسـکـار، پـڕ هـەوەس، بە هەوەس.
بلی- ق.(بەلی. belî): بەڵێ.
بلیـــاد- ا(بەلیـــاد- belyad): جلی سادەی بێ نەخش و نیگار.
بلیارد- ا(بیلارد، بیلیارد- bilyard): جۆرە یارییەکە، بلیارد.
بلیت- ا. ع(بەلییەت- belîyet): بەلا، کۆست، ئازار، تاقیکردنەوە.
بلیـه- ا. ع(بەلیـیـە- belîye): بەلا، نسیبەت، ڕەنج، گرفتاری.
بلیـد- ع. ص(بەلیـد- belîd): بەلیـد، کەودەن، گێل، زەین کوێر.
بلیغ- ص- ع(بەلیغ- belîx): بەزمان، قـــســـەزان، بەدەمـــو زمـــان، زمـانپـــاراو، ڕەوانبێژ.
بلیله- ا(بەلیله- belîle): بەلالۆک.
بم- ا(بەم- bem): دەنگی بەرز.
بمب- ا(بۆمب- bomb): بۆمبا.
بمب افکـن- ا.فـــا(بـۆمب ئەفـکـەن- bomb efken): فـڕۆکـەی جـەنگی، فڕۆکەی بۆمباهاوێژ.
بمـبـــــــاران- ا(بـۆمـب بـاران- bombbaran): بۆردومان.
بمبـــاردمـــان- ا(بۆمب باردومـــان- bombardumn): بـۆردومـــــان،

بۆمباباران.

بن- ا(بون- bun): بن، بنی بیر، ڕەگ، ژێر.

بن- ا. ع(بون- bun): قاوە.

بناء- ا. ع(بیناء- bina’): تەلار، بینا، ساختمان، ئەپارتمان.

بناء- ص. ع(بەنناء- benna’): بەنا، وەستای بینا.

بنات- ا.ع(بەنات- benat): کیژان.

بنات النعش- ا. ع(بەناتونەئش- benatunniş): حەوتەوانە.

بنادر- ا. ع(بەنادیر- benadir): بەندەران، شارانی کەنارێن دەریا.

بناغ- ا(بەناغ- benax): هەوێ.

بناگوش- ا(بوناگوش- bunagûş): نەرمەی گوێ. پەناگوێ، لاجانگ.

بنام- ص(بینام- binam): هاوناو، بەنامێ، ناودار، ناسراو، بەنێوبانگ.

بنام ایزد- (بینام ئیزەد-binamized): پەنا بە خوا، بۆ سەرسامی و چاوی پیس و سوێند بەکاردێت.

بنان- ا. ع(بەنان- benan): سەری پەنجە.

بنان- ا(بەنان- benan): مۆز.

بنانج- ا(بەنانج- benanc): هەنە، هەڤی، هەوێ.

بناور- ص(بوناڤەر- bunaver): ریشەدار، بندار، قووڵ.

بن بست- ا. ص(بون بەست- bunbest): کوێرەکۆڵان، کاری دژواری بێ چارە.

بنت- ا. ع(بینت- bint): کچ، کیژ، دوێت، قز، کناچە، کەنیشک.

بنج- ا. (بەنج- benc): بەنگ، بەنج.

بنجاق، بنچاق- ا. ت(بونجاغ، بونچاغ- buncax, bunçax): قۆچان، قەواڵە، کۆنە سەنەدان.

بنجشک- ا(بینجیشک- bincişk): پاساری، چۆلەکە، چێشکە. کێشکە.

بنجک- ا(بونجەک- buncek): گلۆڵەپەموو، پەمووی شیکراوەی ئامادە بۆ رستن.

بنجل- ص(بونجول- buncul): عەمارەپۆ، بێ کەڵک، کاڵای خراپ، کاڵای بێ بازاڕ.

بند- ا(بەند- bend): بەند، پەت، بەربەست، جومگە.

بند امدن- مص. ل(بەند ئامەدەن- bend ameden): وەستانەوە، راوەستان.

بند اوردن- مص. م(بەند ئاڤوەردەن- bendavûerden): راگرتن.

بندبودن- مص. ل(بەندبوودەن- bendbûden): گیربوون، گرفتار بوون.

بندشدن- مص-ل(بەند شودەن- bendşuden): ئارام بوون، مەحکەم بوون. گیربوون، داسەکران.

بندکردن- مص. م(بەندکەردەن- bend kerden): پەخسیرکردن، توندکردن، جووت بوون، دیلکردن.

بنداد- ا(بونداد- bundad): بونیاد، بناغە، بنچینە، هێم، پشتیوان، رەچەڵەکی هەر شتێک.

بندار- ا. ص(بوندار- bundar): رەگوریشەدار، خاوەن موڵک، سەرمایەدار، گرانجان، گومرگچی، رەسەن، بەهۆش، دانا.

بنداناز- ا(بەندئەنداز- benendaz): دەموچاو هەڵگر.

بندباز- ا. ف(بەند باز- bendbaz): پەتباز، ئاكرۆبات.

بندر- ا(بەندەر- bender): بەندەر.

بندزدن- مص.م(بەندزەدەن- bendzeden): چاككردنەوەی قاپی شكاو بە قەید.

بندزن- ا.فا(بەندزەن- bendzen): ئەو كەسەی قاپی شكاو چاك دەكاتەوە.

بندش- ا(بەندەش- bendeş): گلۆلە پەمووی شیكراوەی ئامادە بۆ رستن.

بندق- ا.ع(بوندغ- bundux): فندق(كەرەزاتە).

بندك- ا(بەندەك- bendek): لۆكەی بژاركراو بۆ رستن.

بندكش- ا.فا(بەندكەش- bendkeş): درزكار، ئەو كرێكار یان وەستایەی درزی نێوان خشت یان بەردی بینایان دەكات.

بندكشی- ا.مص(بەندكەشی- bendkeşî): پڕكردنەوەی درزی نێوان خشت یان بەردی رووكاری بینایان بە چیمەنتۆ.

بندمه- ا(بەندیمە- bendîme): قۆپچە، دوگمە.

بن دندان- ا(بونی دەندان- bunidendan): بێخی دان، پووك، كینایەیە لە گوێ رایەڵی.

بندوز- ا(بوندوز- bundûz): بەنی جەواڵ درون

بنده- پھ- ا.ص(بەندە- bende): خولام، نۆكەر، كۆیلە.

بندی- ص(بەندی- bendî): گیرۆدە، دیل، زیندانی، یەخسیر.

بندیخانه- ا.م(بەندیخانە- bendîxane): بەندیخانە، زیندان، حەپسخانە.

بندیمه- ا(بەندیمە- bendîme): قۆپچە، دوگمە.

بنزوات- ا(بەنزوئات- benzuat): جۆرە خوێیەكە.

بنزین- فر.ا(بەنزین- benzîn): بەنزین.

بنساله- ص(بونساله- bunsale): كۆن، بەساڵاچوو، پیر.

بنشاختن- مص. م(بینشاختەن- binşaxten): دانیشاندن

بنشن- ا(بونشەن- bunşen): دانەوێڵە، نۆك و نیسك و ماش و لۆبیاو پاقلەو...

بنصر- ا. ع(بینسیر- binsir): قامكی برا تووتە.

بنفسج- ا(بەنەفسەج- benefsec): وەنەوشە.

بنفش- ا- ص(بەنەفش- benefş): وەنەوشەیی.

بنفشه- ا- پھ(بەنەفشە-benefşe): وەنەوشە.

بنفوز- ا(بونفوز- bunfûz): دەم و قەپۆز، لمۆز.

بنكدار- ا.فا(بونەك دار-bunekdar): جوملەفرۆش، ئیدی بازرگانی بێ یان بەقاڵی و عەتاری.

بنكران- ا(بون كەران- bunkeran): بنكرِ.

بنكشیدن- مص(بونكوشیدەن- bunkuşîden): هەڵلوشین، قووتدان بە نەجوراوی.

بنـگ- ا(بـەنـگ- beng): بـەنـگ، شادانە.

بنگان- ا(بەنگان-bengan): فینجان.

بنگاه- ا.مــر(بون گــاهـ- bungah): بنکە، دەزگا، عەمار، بارەگا، شوێنی کڕین و فرۆشتن.

بنگره- ا(بـەن گـــــەرە- bengere): بالۆرە، لایـلایە، ئەو ئاوازەی کـــە ژنـان منداڵی پێ دەکەنە خەو.

بنگلک- ا(بونگولەک- bungulek): بنجی گوڵ.

بنگن- ا(بەنگەن- bengen): کەردو.

بنگو- ا(بەنـگوو- bengû): جـــۆرە گیایەکە.

بنلاد- ا(بونلاد- bunlad): بناغــەی دیوار، پشتیوان.

بنو- ا(بونوو- bunû): خـەرمانی گـەنم یان جۆ یان کا و ئەو شتانە.

بنـوان- ا(بـونـڤـــــــان- bunvan): خـەرمـانەوان، پاسـەوانی خـەرمـان یان زەرعات.

بنوسرخ- ا(بونووسورخ- bunûsurx): نیسک.

بنوسیاه- ا(بونوسیياهـ- bunûsiyah): ماش.

بنون- ا.ع(بەنوون- benûn): کوڕان.

بنه- ا(بونە- bune): بنە، ناو مـــاڵ، موڵک و دارایی، بنەوبارگە.

بنه- ا(بەنە- bene): پـەتی بـاریـک، درەختێکە لە جۆری درەختی سماق.

بنی- ا.ع(بونەی- buney): کـــوڕک، کوڕێژگە، رۆڵە.

بـــنـــی ادم- ا.ع(بـــەنـــی ئـــادەم- benîadem): بنیـادەم، کـوڕێن ئادەم، رۆڵەیێن ئادەم.

بنی فـاطـمـه- ا.ع(بەنی فـاتیـمـە- benîfatime): رۆڵەیێن فاتیمە.

بنی اســرائیل- ا(بەنی ئیـســرائیل- benî isra'il): رۆڵەیێن ئیسرائیل.

بنیاد- ا.م(بونیاد- bunyad): بونیاد، بناغە، تەمەڵی دیوار، هێم، بنەڕەت.

بنیـان- ا.ع(بونیـان- bunyan): بینا، بونیاد، بناغە.

بنیه- ا. ع(بونیە- bunye): فیـترەت، بوون، سروشت.

بنیـچه- ا(بونیـچـە- bunîçe): بەش، دیاریکردنی بەش و قـەرزی هەر دەسـتـەو هاوپیشەگەلێک.

بنیــز- ق(بینیــز- binîz): هەرگـیـز، حاشا، خیرا، بەلەز، دیسان، هەروەها.

بو- ا(بوو- bû): بۆن.

بـوکـــــردن- مص. ل٠بوو کـــــەردەن- bûkerden): بۆنکردن.

بوگـرفتن- مص. ل(بووگـیــریفــتنەن- bûgiriften): بۆن گـرتن، بۆگـەن بوون. هەستکردن بە شتێک.

بـوبـردن- مـص. کـنـایـە(بـووبـوردەن- bûburden): هەست کـردن، پەی بردن، زانین.

بـودادن- مـص٠بـودادەن- bûdaden): بۆندان.

بو- ا.ع(بو- bû): ئەبوو، وەکـــو ئەبول قاسم، باوکی...

بوا- مـر ا(بوڤـا- buva): مـارێکی گـەورەی بێ ژەهرە لە ئەمـریکای باشـوور هەیە.

بواب- ص. ع(بەڤـڤـاب- bevvab): دەرگاوان، پاسەوان.

بواد- (بوڤـاد- buvad): وشـەی دوعـايە، لە وشـەی (بودن= بودەن)ەوە وەرگيراوە، ببێ...

بوادی- ا.ع(بەڤادی- bevadî): سارا، دەشت، بيابان.

بوار- مص. ل- ع(بەڤـار- bevar): نەمان، لەناوچوون، بەيار، زەوی وێران.

دارالبـوار- ا(دارولبـەڤـار- darulbevar): دۆزەخ.

بوارد- ا.ع(بەڤـاريد- bevarid): شمشێری بڕندە، ساردەمەنی، فێنكەوات.

بواسير- ا.ع(بەڤاسير- bevasîr): مايەسيری.

بواشه- ا(بەڤاشە- bevaşe): شەنە.

بواعث- ا.ع(بەڤـائيس- beva'is): سۆنگە، هۆ.

بوئيدن، بوييدن- مص. م(بوئيـدەن- bûiden): بۆن كردن.

بوينده- ص.فا(بويەندە- bûyende): بۆنكەر، هەستی بۆن كردن.

بويا- ص(بويا- bûya): موعەتەر، بۆن خۆش.

بويان- ص. فـا(بويان- bûyan): بۆنكەر.

بوب- ا(بووب- bûb): فەرش، رايەخ.

بوبرد- ا(بووبورد- bûburd): بلبل، هوزار، شالوور.

بـووبـك- ا(بـووبـەك- bûbek): پەپوەسلێمانكە، شانەسەر.

بوبه- ا(بووبە- bûbe): شانەسەر.

بوبين- فر.ا(بوبين- bûbîn): داينەمۆ.

بوته- ا(بووتە- bûte): بنچك، دەوەنی چڕ.

بوتيمار- ا(بووتيمار- bûtîmar): ماسيگرە، جۆرە باڵندەيەكی كلك كورتی دەنووك و مل درێژی سپی و كەسك و شينە. شينە شاهۆ، خەمخۆرەك.

بوجار- ص. ا(بووجار- bûcar): كەسێك كە دانەوێڵە لە بێژنگ دەدا، شەنەباچی.

بوجاری- ا. مص(بووجاری- bûcarî): پاككردنەوەی دانەوێڵە لە خۆڵ بە بێژينگ.

بوجارلنجان- ك(بوجارلينجان- bûcarlincan): هەلپەرست، دەليڤە پەرست.

بوخل، بوخله- ا(بوخەل، بوخەلە- bûxel): پۆلكە، گاگۆز، گيايەكە.

بودار، بويدار- ص(بوودار- bûdar): بۆندار، قسەی بە توێكڵ.

بودجه- فر. ا(بودجە- bûdce): بودجە، ميزانييە.

بودن- مص(بوودەن- bûden): هەبوون، بوون.

بوش- ا.مص(بوڤيش- bûviş): بوون، هەبوونی.

باشنده- ص. فا(باشندە- başinde): هەبوو.

بونده- ص. فا(بوڤەندە- bûvende): هەبوو.

بودوباش- ا(بودوباش- bûdûbaş): وجود، بوون، ماڵ و سوكنە.

بودونبود- ا.مر(بودونەبود- bûdû nebûd): بوون و نەبوون، وجودو عەدەم.

بور- ا.ص(بوور- bûr): زێرین، زەرد یان سووری کاڵ. سووربوونەوە لە شەرمەزاریدا، تەریق بوونەوە.
بورابرش- ص(بووری ئەبرەش- bûri ebreş): بەرشە، ئەسپی سوور کە خاڵی سپی تێدابێ.
بوربیجادەرنگ- ا.مر(بوری بیجادە رەنگ- bûri bîcade reng): هەتاو، خۆر، رۆژ.
بور- ا(بوور- bûr): ئامێرێکی مۆسیقای کۆنە.
بورشدن- مص. ل(بوورشودەن- bûrşuden): تەریق بوونەوە، خەجاڵەت بوون، شەرمەزاری، بێ ئومێد بوون.
بورات- ا(بورات- bûrat): ئەسیدی بوریک.
بورات دو سود- فر.ا(بوراتدو سود- bûratdûsûd): جۆرە خوێیەکە.
بوراکس- فر.ا(بوراکس- bûraks): جۆرە خوێیەکە.
بوران- ا(بووران- bûran): بۆران، باران یان بەفر بەباوە، زریان، بارۆڤە.
بورانی- ا(بورانی- bûranî): جۆرە خواردنێکە، لە سپیناخ یان کولەکە یان باینجانی سوورەوەکراو دروست دەکرێ.
بورت- ا(بورت- bûrt): شەربەی بچووکی قوڵفدار.
بورژوا- فر.ا(بورژوا- bûrjuwa): شاریی، دەوڵەمەند، سەرمایەدار، بۆرژوا.
بورژوازی- فر.ا(بورژوازی- bûrjuwazî): چینی سەرمایەدار، خاوەن کەرەستەی بەرهەمهێنان.
بورس- فر.ا(بوورس- bûrs): بۆرسە، بازاری کرین و فرۆشتن (بەتایبەتی پارەی بەنرخ و بەهادار).
بورق- ا.ع(بوورەغ- bûre¨x): کەرو، ژەنگ، پرگ، کەری.
بورک- ا(بوورەک- bûrek): کەرووی سەرنان.
بورنگ- ا(بورەنگ- bûreng): ریحانەی کێوی.
بوره- ا(بوورە- bûre): جۆرە خوێیەکە.
بوریاء- ا.ع(بووریاء- bûrya’): حەسیر.
بوز- ص(بووز- bûz): ئەسپی خۆشبەز، پیاوی بە زەین، زیرەک.
بوزگند- ا(بووزگەند- bûzgend): هەیوان، دالان.
بوزه- ا(بووزە- bûze): شەراب، شەرابێ کە لە ئاردی برنج و هەرزن و جۆ دروست بکرێت.
بوزینه- ا(بووزینە- bûzîne): مەیموون.
بوژ- ا(بەوژ- bewj): گێژاو، گێژەنگە.
بوژنه- ا(بووژنە- bûjne): شکۆفەو بەهار، درەختی هێشتا نەپشکوتو.
بوستان- ق- ا(بووستان- bûstan): بێستان، گوڵزار، باخی میوە، گوڵستان.
بوسلیک- ا(بوسەلیک- bûselik): ناوی ئاهەنگێکی مۆسیقای ئێرانییە.
بوسه- ا(بووسە- bûse): ماچ، راموسان، بۆسە.
بوسیدن- مص. م(بووسیدەن- bûsîden): ماچکردن.
بوش- ا. مص(بوڤیش- bûviş): بوون، گەردوون، کەون، چارەنووس، یازی.
بوش- ا(بەوش- bewş): خۆنوێنی،

کەروفەڕ.
بوش- اا(بووش- bûş): دەم، زار.
بوشاسب- اا(بووشاسب- bûşasib): خەون، خەون دیتن.
بوغ- اا(بووغ- bûx): بۆقی، کەرەنا.
بوغنج- اا(بووغەنج- bûxenc): سیادانە.
بوف- اا(بووف- bûf): کوند، کوندەپەپو، بایەقوش، جوغد.
بوفە، بوفت- اا(بوفە، بوفەت- bûfe, bûfet): جانتا، باوڵ، شوێنی نان خواردن، لە سەیرانگایان یان وێستگەی قیتاران.
بوق- ع(بووق- bûq): بۆقی، شەیپوور، کەرەنای.
بوقلمون- اا(بووغەلەموون- bûxelemûn): قەلەموون، عەلی شیش.
بوک- (بووک- bûk): بریا، خۆزیا، کاشکێ، خۆزگە.
بوکس- فر.اا(بوکس- buks): بۆکس، مشت.
بوکسور- ص.اا(بوکسور- bûksur): بۆکسەر، بۆکس وەشێن، مشتباز.
بوکند- اا(بوکەند- bûkend): لاولاو.
بوگان- اا(بووگان- bûgan): پزدان، منداڵدان.
بوگلک- اا(بوگولەک- bûgulek): بنجی گوڵ، قەزوان.
بول- ا.ع(بەول- bewl): میز، پێشاو.
بولاغ اودی- ا.ت(بوولاغ ئودی- bûlax udî): جۆرە رووەکێکە، وەکو کوزەڵە.

بولنجک- ص(بولەنجەک- bûlencek): سەیر، هەرشتێکی سەیرو پێکەنیناوی، کۆمیدی.
بولوار- فر.اا(بولڤار- bûlvar): بولوار، شەقام و مەیدانی بەدارو درەخت بۆ سەیران و تەماشا.
بوم- اا(بووم- bûm): شوێن و ماوا، زەوی بەیار، شار، دەڤەر، زێد.
بومی- ص. ن(بوومی- bûmî): هاوشوێنی، خەڵکی یەک شوێن.
بومبر- ا.م(بوم بەر- bûmber): زەمین، شوێن، سەرزەمین.
بوم، بومە- ا.ع(بووم- بوومە- bûm, bûme): کوندەپەپو، بایەقوش، جوغد.
بومادران- اا(بوومادەران- bûmaderan): هەزارپەڕ.
بومهن- اا(بوومەهەن- bûmehen): بوومەلەرزە.
بون- اا(بوون- bûn): پزدان، منداڵدان.
بوناک، بويناک- ص(بووناک، بووییناک- bûnak, bûynak): بۆگەن، هەر شتێک کە بۆنی ناخۆش بێ.
بووارد- فر.اا(بووڤارد- bûvard): کاغەزی مەرەکەب یان ئاو وشک کردنەوە، کاغەز
بوهمان- اا(بوهمان- bûhman): فلان و فیسار، منداڵدان، پزدان.
بويا- ص(بوویا. bûya): بۆندار، بۆنخۆش، موعەتەر.
بويائی- اا(بوویایی- bûyayî): هەستی بۆنکردن، کەپوو، لووت، دفناک.

بوی افـــــــزار- (بـووی ئـەفـــــــزار- bûyefzar): بەهارات و ئالـەتی تیـژی وەک بیبەرو زەردەچەوەو دارچین.
بویدان- ا.مـــر(بوویدان- bûydan): گولاودان، گولاوپژێن.
بوی سـوز- ا(بووی سـوز- bûysûz): ئاگردان، بخوردان.
بوی کوهی- ا(بوی کوهی- bûykûhî): جۆرە رووەکێکە.
بـوی گـلـک- ا(بـوی گـــــــــولـەک- bûygulek): بنجەگوڵ.
بویه- ا(بوویە- bûye): ئومـێـدەواری، خۆزی خوازی، ئارەزوو.
به- ص(بیـــــــه- bih): باش، چاک، پەسەند.
بهتر- ص(بیـهتـەر- bihter): باشـتر، چاکتر، پەسەندتر.
بـەشـــــدن- مـص(بیـــــه شـــــودەن- bihşuden): باش بوون.
بهی- ص(بیهی- bihî): باشی، چاکی.
به- ا(بیه- bih): بەهێ.
به- (بەه- beh): پەه!، پەح!.
بهـــا- ا(بەها- beha): بەها، نرخ، قیمەت.
بهــاء- ع.ا(بەهاء- beha’): رەونەق، جوانی، عەزەمەت، فەڕ، شکۆ.
بهـــائم- ا.ع(بەهائیم- beha’im): حەیوانات، ئاژەڵان.
بهـــائی- ص. ت(بەهائی- behaî): بەهایی، پەیڕەوی ئاینی بەهایی.
بهــادر- ص، ت(بەهادور- behdur): دلاوەر، ئازا، دلێر، بوێر.
بهار- ا(بەهار- behar): وەرزی بەهار، بت، بتـــخـــانە، ئەتەشگەدن، ناوی پەرستگەیەک بووە لە بەڵخ.
بهـاربند- ا(بەهاربەند- beharbend): تەویلەی بێ ئاسمانە کە بەهاران و هاوینان ولاخی لێ دەبەستنەوە.
بهـارســـتـان- ا. مـر(بەهاریســتـان- beharistan): باخی مـیـوەو گـولان، بتخانە.
بهـاره، بهـاری- ص.ن(بەهارە، بەهاری- behare, beharî): بەهارە، بەهاری.
بهـاز- ا(بیـهـاز- bihaz): ئەسـپـی رەسەن.
بهاگـیـر- ا.فـا(بەهاگـیر- behagîr): گرانبایی، بەنرخ.
بهـــامین- ا(بەهامین- behamîn): وەرزی بەهار.
بهـانه- ا(بەهانە- behane): بیـانوو، پەڵپ.
بهـــانەجـــو- ا.فـــا(بەهانەجـــوو- behanecû): بیانووگر.
بهــبـود، بهــبـودی- ا.مص(بیـهـبـود، بیـــهـبــودی- bihbûd, bihbûdî): باش، باشی، سـەلامـەت، سـەلامـەتی، تەندروستی.
بـــهـــت- ع. مــص(بــوهــت- bûht): حەیرمان، سەرسوڕمان.
بهـــتــــان- مص. ل. ع(بوهتـــــان- bûhtan): بوختـان، درۆ، ئیـفـتـیرا، درۆ هەڵبەستن.
بهـــجت- مص. ل. ع(بـەهجـــــەت- behcet): شادی، شادمانی.
بهـداری- ا(بیـــهـــداری- bihdarî): تیمارخانە، دایەرە یان وەزارەتی تەندروستی.

بهدار- ا.فا(بیهدار- bihdar): فەرمانبەری تەندروستی.
بهداشت- ا.مص(بیهداشت- bihdaşt): مەرکەزی تەندروستی، تەندروستی، پاراستنی ساغڵەمی.
بهدانه- ا.م(بیهدانه- bihdane): تۆوی بەهێ.
بهدین- ا.ص(بیهدین- bihdîn): ئاینی زەردەشتی، بەدین، ئایندار.
بهدینان- ا.ص(بیهدینان- bihdînan): پەیڕەوانی ئاینی زەردەشت.
بهر- ا(بەهر- behr): بەش، هەند، نەسیب.
بهرام- ا(بەهرام- behram): ئەستێرەی مەریخ، رۆژی بیستەمی هەر مانگێکی هەتاوی، ناوی فریشتەیەکە.
بهرامج- ا(بەهرامەج- behramec): ئاوریشم، جلی کەسک، شۆڕەبی.
بهرامن- ا(بەهرامەن- bahramen): یاقووتی سوور، ئاوریشمی رەنگاورەنگ، سووراو.
بهرامه- ا(بەهرامە- behrame): ئاوریشم.
بهرک- ا(بەهرەک- behrek): چەرمی ناو لەپ یان بنی پێ کە لە ئەنجامی زۆر کارکردن غارا بێ و رەق بووبێ.
بهرمان- ا(بەهرەمان- behreman): جۆرە گوڵێکە، یاقووتی سوور.
بهرمه- ا. ا(بەهرەمە- behreme): درێل.
بهروج- ا(بیهروج- bihrûc): جۆرە بلورێکی شینباوی تەنکی هەرزان بەهایە.

بهروز- ا. ص(بیهروز- bihrûz): رۆژی باش، بەختەوەر، بەختیار.
بهروز- ا(بیهروز- bihrûz): بلور، جۆرە بلورێکی شینباوە.
بهره- ا(بەهرە- behre): سوود، قازانج، میوە، حاسلات.
بهرهور- ص(بەهرەڤەر- behrever): بەهرەدار، بەسوود، کامەران.
بهرهمند- ص(بەهرەمەند- behremend): کەسێک کە سوودی لە شتێک یان کارێک بردبێ، بەهرەوەر، بەهرەمەند.
بهزاد- ص(بیهزاد- bihzad): ئەسڵزادە، رەسەن، نەجیب.
بهش- ا.ع(بەهش- behş): شۆکەی جۆرە دارێکە.
بهشت- ا(بیهیشت- bihişt): بەهەشت، جەننەت، باخی بێ هاوتا.
بهشت ایین- ص(بیهیشت ئایین- bihişt ayîn): بەهەشت ئاسا.
بهک- ا(بەهەک- behek): بەڵەک، بەڵەکی، نەخۆشییەکی پێستە.
بهگزین- ص.فا(بیهگوزین- bihguzîn): کەسێک کە شتی باش هەڵبژێرێ، هەڵبژاردە، ناوازە.
بهل- ص(بیهیل- bihil): بهێڵە، لە زاراوەی بانکداریدا بەو کەسە دەگوترێ کە حیسابی خۆی دابێ و قەرزدارنەبێ.
بهلول- ص- ع(بوهلول- buhlûl): پیاوی رووخۆش، چاکەکار، گەورەو سەرداری قەوم، روو بە پێکەنین، بالولی دانا.
بهله- ا(بەهلە- behle): دەستکێشی چەرم، بەزۆری راوچییان لە دەستی دەکەن

و بازو سیخوڕو ئەو شتانەی پێ دەگرن.
بهمان- ا(بەهمان- behman): فیسار، یارۆ، فلان.
بهم برامدن- مص. ل(بیهەم بەرئامەدەن- bihem ber ameden): تووڕەبوون، غەمگین بوون، دڵتەنگ بوون.
بهم امدن- مص. ل(بیهەم ئامەدەن- bihem ameden): پەیوەست بوونی دوو شت، ڕێک کەوتن.
بهمن- ا(بەهمەن- behmen): مانگی یازدەیەمی ساڵی هەتاوی، مانگی دووەمی زستانە، ڕەنوو، هەرەسی بەفر.
بهمنجنه- ا(بەهمەنجەنە- behmencene): جەژنێکی کۆنی ئێرانییە دەکەوێتە ڕۆژی دووەمی مانگی بەهمەنەوە.
بهنام- ص(بیهنام- bihnam): ناوچاک، ناو خۆش، خۆشناو.
بهنانه- ا(بیهنانە- bihnane): کولیچەی سپی، نانی سپی.
بهو- ا(بەهو- behû): هەیوان، کۆشک، باڵەخانە، بەرهەیوان.
بهی- ا(بیهی- bihî): بەهێ.
بهی- ص. ع(بەهی - behî): جوان، ڕووناک، پرشنگدار.
بهیه- ص. ن.ع(بەهییە- behîye): جوان، ڕووناک، پرشنگدار.
بهیج- ص. ع(بەهیج- behîc): شادمان، خۆشحاڵ، باش، چاک.
بهیمه- ا.ع(بەهیمە- behîme): وڵاخ و ڕەشە وڵاخ، حەیوانات، چارەوێ، چارەوا.
بهین، بهینه- ص.ن(بیهین، بیهینە- bihîn, bihîne): چاک، باش، هەڵبژاردە، باشترین، هەڵبژاردەترین، هەفتە.
بی- (بی- bî): نیشانەی نەفی و پێشگرە. زیاتر دەچێتە سەر ناو مانای سیفەتی دەداتێ وەکو «بی باک= بێ باک».
بیابان- ا(بییابان- bîyaban): بیابان، سارا، دەشتی بی ئاوو ئاوەدانی.
بیات- ا(بەیات- beyat): ناوی ئاوازێکی مۆسیقی ئێرانییە، ناوی تایفەیەکی تورک نەژادی ئێرانە.
بیات- مص. ل. ع(بەیات- beyat): شەومانەوە لە جێیەک، هێرشی شەوانە، شەبەیخون، لە فارسیدا بە نانی شەومەنەش دەگوترێ بەیات.
بیاج- ا(بییاج- biyac): بڕک.
بیاره- ا(بەیارە- beyare): بڕکی کولەکە و کاڵەک و شوتی، بڕک.
بیاستو- ا(بیاستوو- biyastû): باوێشک، بۆنی دەم.
بیاض- ا.ع(بەیاز- beyaz): سپی، دەفتەری باخەڵ، بەیاز، دەفتەری بیرەوەری نووسین.
بیاع- ص. ن. ع(بەیاء- beya’): فرۆشیار، معامەلەچی، دەلاڵی کڕین و فرۆشتن.
بیان- مص- ل. ع(بەیان- beyan): ئاشکرابوون، دەرکەوتن، کفش بوون.
بیانک- ا(بیانەک- bîyanek): جۆرە ڕووەکێکە.
بیاوار- (بیاڤار- bîyavar): کار، ئیش.

بیب- ا(بیب- bîb): جۆره مێرووویه‌كه.
بیباک- ص(بیباک- bîbak): دلاوەر، جـوامـێـر، ئازا، بێ ترس، بێ پەروا، بێ باک.
بی برگ- ص(بیبـەرگ- bîberg): بێ گـەڵا، دارێک گـەڵای وەری بێ، بێنەوا، هەژار، دەست کورت، بێدەست.
بی بی- تر. ا(بی بی- bîbî): خـاتوون، کەیبانۆ، داپیره، نەنک، دایه گەوره.
بـی پـایـاب- ص(بـی پـایـاب- bîpayab): قـوول، بۆ دەریاو رووباران، بێ بن.
بی پروا- ص(بی پەرڤـا- bîperva): بێ باک، بێ ترس، دلێـر، رەشـیـد، چاونەترس.
بیت- ا.ع(بەیت- beyt): بەیتی شیعر، خانوو، ماڵ.
بیـتـاب- ص(بیـتـاب- bîtab): بێ تاقەت، بێ ئۆقره، نەسرەوتوو.
بیت الحـرام- ا.ع(بەیتـول هەرام- beytul heram): کـەعـبـە، بۆیه پێی گوتراوه بەیتول حەرام، چونکه چوونه ناوی له گاوران حەرام بووه.
بیت الحـزن- ا.ع(بەیتـول حـوزن- beytul huzn): ماڵی بەخەمو پەژاره.
بیت العـتـیق- ا.ع(بەیتـول ئەتیخ- beytuletîx): ماڵی کۆن، ماڵی ئازاد، ماڵی کەعبه کە کۆنترین پەرستگەیه.
بیت العنکبوت- ا.ع(بەیتول ئەنکەبوت- beytul enkebût): داوی جاڵجاڵۆکه که هێمایه بۆ سستی و بێ سەباتی، تەونی داپیرۆشک.
بیت الغـزل- ا.ع(بەیتـول غـەزەل- beytul xezel): شابەیتی غەزەل.
بیت القصـیده- ا.ع(بەیتـول غـەسـیده- beytul xesîde): شابەیتی چامه، ئەو بەیتەیه که مەبەستی شاعیر دەنوێنێ.
بـیـت الـلـه- ا.ع(بـەیـتـولـڵـلاه- beytullah): خـانەی خوا، مـاڵی خـوا، کابه، کەعبه.
بیـتـوته- مص. ل. ع(بەیتـوته- beytûte): مـانەوەی شەو، شـەونشـینی، بەسەربردنی شەو له شوێنێ.
بیجاده- ا(بیجاده- bîcade): یاقوت، کارەبا.
بیجک- ا(بیجەک- bîcek): فاکتۆر، لیست، وەسڵ.
بیچاره- ص(بیچاره- bîçare): داماو، بێ چاره، بێ دەرمـان، دەست کـورت و موحتاج.
بیـچون- ص(بیـچوون- bîçûn): بێ هاوتا، بێ نەزیر، یەکێکه له سیفەتەکانی یەزدان.
بیـچون و چرا- ق. مـر(بی چوون و چرا- bîçûnuçira): بـێ چەنـدو چوون، بـێ گفتوگۆ، بێ قسه.
بیـخ- ا(بیـخ- bîx): بـن، رەگ، بێـخ، ریشه.
بیـختن- مص. م(بیـختـەن- bîxten): بێژان.
بیـزنده- ص. فـا(بیـزینده- bîzinde): بێژەکار.
بیـزیده- ا. مف(بیـزیده- bîzîde): بێژراو.
بی خرد- ص(بی خیرەد- bîxired): بێ ئاوەز، گێل، گەوده‌ن، بێ ئەقڵ.

بیخ کــــوهی- ا(بیـــــخی کـــــوهی- bîxikûhî): جۆره رووەکێکه، رازیانه.

بیـخــو- ص(بی خــوو- bîxû): زەوی بژارکراو له گیاکەڵه.

بیــخــود- ص(بی خـــود- bîxûd): بێهۆش، بێ حاڵ ، بێ دەستەڵات، بێهودە، تێکچوو.

بیــخــویشتن- ص(بی خــیــشـــتــەن- bîxîşten): بێـــهـــۆش، بێ خـــۆ، ئاگالەخۆبراو.

بید- ا(بید- bîd): درەختی بی.

بیـــد مـــجنون- ا(بیـــدی مـــەجنون- bîdimecnûn): شۆڕەبی.

بیداء- ا.ع(بیداء- beyda’): بیابان، سارا.

بیداد- ا.ص(بیـداد- bîdad): سـتـەم، زوڵم.

بیـــدادگـــر- ص. فـــا(بیـــدادگـــەر- bîdadger): ستەمکار، زۆردار.

بیدار- ا.ص(بیـدار- bîdar): بێـدار، بەخەبەر، ئاگادار، هوشیار.

بیــــدار دل- ص. ک(بیـــــدار دل- bîdar dil): دڵ ئاگا، هۆشیار، بەهۆش.

بیدانجیر- ا(بید ئەنجیر- bîdencîr): گەرچەک.

بیـدبرگ- ا(بیـد بەرگ- bîdberg): گەڵای بی، هەندێ تیری وەکو گەڵای بی.

بیدبن- ا(بیدبون- bîdbun): درەختی بی.

بیدخ- ا. ص(بیدەخ- bîdex): ئەسپی خۆشبەز.

بیـدخت- ا(بەی دوخت- beyduxt): ئەستێرەی زوهرە، ناهید.

بیدر- ا.ع(بەیدەر- beyder): خەرمان؛ خەرمانی جۆ، گەنم.

بیدستر- ا(بیـدەسـتـەر- bîdester): سەگلاو، سەگی ئاوی، سەگاڤی.

بیدق- ا.ع(بەیدەغ- beydex): پیادە، ئەستێرە، ڕێنوێن لـه سـەفـەردا، یەکێکه له بەردەکانی شەترەنج.

بیـــدل- ل.ص. ک(بیــــدل- bîdil): دڵتـەنگ، غـەمگین، ئاشق، شـەیدا، دڵ له دەستداو.

بیدلا- ا.ص(بیـدیلا- bîdila): وڕینە، قسەی بێ سەروبەر.

بیـــد مـــشک- ا(بیـــد مـــیـــشک- bîdmişk): درەخـتـێکه له جـۆری بی، شابی، شۆڕەبی.

بیـر- ا(بیـر- bîr): هەوره تریشـقـه، تۆفان.

بیرانه- ا.ص(بیرانه- bîrane): وێرانه.

بیراه- ص.ک(بیراه- bîrah): کەچڕەو، گومـڕا، بێ ویژدان، کەسێک کە ڕێی گوم کردبێ، له ڕێ دەرچوو، کەسێک کە کاری ناپەسند بکات.

بیـــراهه- ا.ص(بیــــراهه- bîrahe): کـوێرەڕێ، ڕێیـەک کـه مـرۆڤ نەگـەیەنێـتـه مەنزڵ. ڕێی غەڵەت.

بیـرزد- ا.ع(بیـرزەد- bîrzed): جـۆره گیایەکه.

بیـــرق- ا.ع(بەیرەغ- beyrex): ئاڵا، بەیداخ.

بیــــرگ- ص- ک(بی رەگ- bîreg): کینایەیه له بێ غیرەت.

بیــرم- ا(بەیرەم- beyrem): جـــۆره قوماشێکی کەتانی ناسکه.

بیرن- ا(بیرون- bîrun): دەرەوە.

بیرو- ص(بی رو- bîrû): بێ شەرم، بێ چاوو روو.

بیـــرون- ا(بیـــرون- bîrûn): دەرەوە، روالەتی شتێک

بیـزار- ص(بیـزار- bîzar): بێـزار، بێ مەیل، کەسێک کە رقی لە شتێک بێ و خۆی لێ دوور بگرێ، وەڕس.

بیـزیدن- مص(بیـزیدەن- bîzîden): بێزان.

بیـــژه- ص(بیـــژە- bîje): بێ غـــەل و غەش، پاک، خاڵیسە، تایبەت، پەتی.

بیستاخ- ص(بیستاخ- bîstax): دلێر، دلاوەر، ئازا.

بیـســتـــار- ا(بیـــســتـــار- bîstar): فیسارەشت، فیسارە کەس.

باستاروبیستار- ا(باستارو بیستار- bastarû bîstar): فلان و فیسار.

بیستگانی- (بیستگانی- bîstganî): ئەرزاقی سـوپاییـان، ئازوقـەو مـوچەی سوپاییان.

بیسـراک- ا(بیـسـوراک- bîsurak): خـوێری، بەرەڵلا، بێ سـەروبەر، دەنی، هەرچی و پەرچی.

بیـــسکویت- فـــر. ا(بیـــسکویت- bîskuwît): پسکێت.

بیسموت- فر. ا(بیسموت- bîsmût): جۆرە کانزایەکە.

بی سنگ- ص.ک(بی سـەنگ- bîseng): سـووک، بێ قـەدر، بێ حورمەت، بێ نرخ، بێ پایە، بێ ئیحتوبار، شوێنێ بەردی نەبێ.

بیـسـیکلیت- فـر.ا(بیـسـیکلت- bîsîklit): پاسکیل.

بی سیم- ا(بیسیم- bîsîm): بێتـەل، ئامـێرێکە بە بێ تەل شـەپۆلی دەنگ بۆ دوور دەنێرێ، تەلەگرافی بێ تەل.

بیش- ق. ص(بیش- bîş): زیاد.

بیشـتـر- ص. تف(بیشـتـەر- bîşter): زیاتر.

بیش- ا(بیش- bîş): جـۆرە گـیـایەکی ژەهراوییـە لە چین و هیندسـتـان دەڕوێت، گەڵاکانی لە گەڵای کاهو دەچێت.

بیشمار- ص- بی شومار- bîşumar): بێ حەساو، بێ ئەندازە، یەجگار زۆر.

بیـشـه- ا(بیـشـە- bîşe): بێـشـە، جەنگەڵی بچووک، لێڕەوار.

بیص- ا.ع(بەیس- beyis): تەنگانە، گیرۆدەیی، گرفتاری.

حـیص و بیص- ا(حـەیس و بەیس- heysû beys): گیرودار، گرفتاری.

بیـض- ا. ع(بەیز- beyz): هێـلکە، خایە.

بیـضـاء- ص. ع(بەیزاء- beyza’): سپی، چەرموو، چەرمگ.

بیـضـه- ا.ع(بەیزە- beyze): گـون، هێلکە، کلاوخود، خایە.

بیضوی- ص. ن(بەیزەڤی- beyzevî): هێلکەیی.

بیطار- ا. ص. ع(بەیتـار- beytar): بەیتـاڵ، پزیشکی ولاغـان، دکـتـۆری ئاژەڵان.

بـیـع- مـص. م. ع(بـەیء- bey’): فرۆشتن.

بیعانه- ع. ا.مر(بەیئانە- bey’ane): بێعانە، پێش بەها.

بيعت- مص. ل. ع(بەيئەت- bey’et): پەیمانی دۆستی و ئەمەکداری، تازەکردنەوەی پەیمان، بەڵێندان.

بیغار- ا(بیغار- bîxar): سەرزەنشت، تانە، لۆمە، گازندە.

بیغال- ا(بیغال- bîxal): نێزە، رم.

بیغوش- ا(بی غوش- bîxuş): بایەقوش، کوند، کوندەپەپو، جوغد.

بیغوله- ا(بەیغولە- beyxûle): کونج، گۆشە، سووچی ماڵ، وێرانە، کەلاوەی دوور لە ئاوەدانی.

بیفتک- فر.ا(بیفتەک- bîftek): توێیەکی گۆشتی گا کە ببرژێنرێ. جۆرە خواردنێکە.

بیکاره- ص(بیکارە- bîkare): کەسی بێکار، بێ کەڵک، بەڕەڵڵا، بێ فایدە، بێ سوود.

بیکران- ص(بیکەران- bîkeran): بێ پایان، بێ سنوور.

بیکس- ص(بیکەس- bîkes): بێکەس، بێ نەوا، هەژار، داماو.

بی‌کیار- ص(بی کیار- bîkiyar): گورج و گۆڵ، چاپوک، چالاک، چوست.

بیک- ا.تر(بەیک- beyk): بەگ، میر، سەرکردە، سەردار.

بیگار- ا(بیگار- bîger): بێگار، کاری بێ هەقدەست، کاری خۆڕایی، سوغرە.

بیگانه- ص(بیگانە- bîgane): بێگانە، غەوارە، غەریب، نەناس، ئەجنەبی، فەرەنگی.

بیگاه- ق(بیگاه- bîgah): ناوەخت، درەنگ، شەوەکی.

بیگلر- ا.ص. تر(بەیگلەر- beygler): گەورەی شار یان قەوم، گەورە، میر.

بیگم- ا. تر(بیگوم- bîgum): خانم، خاتوون.

بیل- ا. ا(بیل- bîl): بێڵ، خاکەناز.

بیلان- فر.ا(بیلان- bîlan): دەفتەری دەرامەت و خەرجیات.

بیلسته- ا(بیلەستە- bîleste): بست، وژە.

بیلک- ا(بیلەک- bîlek): بێڵچە، بێڵی بچووک، تیری دوو لقە، تیری راو.

بیله- ا(بیلە- bîle): رمی بێڵ ئاسا، سەوڵی کەشتیوانان.

بیلیون- فر(بیلیون- bîlyûn): بیلیۆن، هەزار میلیۆن.

بیم- ا(بیم- bîm): ترس، سام، تۆقین.

بیمار- ص(بیمار- bîmar): نەخۆش، بیمار، دەردەدار.

بیمارسان- ص(بیمارسان- bîmarisan): نەخۆش ئاسا.

بیمارستان- ا.م(بیمارستان- bîmaristan): نەخۆشخانە.

بیمارغنج- ص(بیمار غەنج- bîmar xenc): دەردەدار، **نەخۆش**، دەغەزار.

بیمر- ص(بی مەر- bîmer): بێ شومار، بێ سنوور، بێ ئەندازە، بێ پایان.

بیمناک- ص(بیمناک- bîmnak): ترسناک، مەترسیدار، ترسێنەر، سامناک.

بیمه- ا(بیمە- bîme): بیمە، زەمانەت.

بین- ا.ع(بەین- beyn): نێوان، ناوەند.

بـــین- ص. ع(بـــەیـــن- beyyin): ئاشکرا، دیار، کفش.
بینا- ص- فـــا(بینا- bîna): بینەر، کـەسـێک کـە هەردوو چاوی سـاغ بێ، پێچەوانەی کوێر.
بینائی- ا. مص(بینایی- bînayî): بینایی، دیتن، بەسیرەت.
بینات- ا.ع(بەیینات- beyyinat): ئاشکرایان، بەڵگە، دەلیل.
بیناس- ا(بیناس- bînas): دەریچـە، دەلاقە، پەنجەرەی ماڵ.
بیـنـه- ا.ع(بـەیـیـنـە- beyyine): بەڵگەی ئاشکرا، بورهان.
بینش- ا. مص(بینش- bîniş): دیتن.
بی نمازی- ا. مص(بی نەمـــــازی- bînemazî): بێ نـوێـژی، عــــادەی مانگانەی ژنان.
بینوا- ص(بی نەڤـــا- bîneva): بێ نەوا، هـەژار، دەســـتکورت، بێ تـوانا، بەدبەخت، کەساس، داماو.
بیـنـونـت- ا. مـص. ع(بـەیـنـوونـەت- beynûnet): جیابوونەوە، جیایی.
بینه- ا. ع(بەیینە- beyyine): دەلیل و بەڵگە، بەڵگەی ئاشکرا.
بینی- ا(بینی- bînî): کـەپوو، لووت، دفن.
بی نیـــاز- ص(بی نیـــاز- bîniyaz): دەوڵەمەند، خاوەن شت، دارا.
بیـور- ا(بی ڤـەر- bîver): ژمـارەیەکـە بەرامبەر بە دەهەزار.
بیو- ا(بەیوو- beyû): بووک.
بیـواره- ص(بیـڤـارە- bîvare): بێـوار، بێ‌شوێن، بێکەس، بێ‌قەدر، بێ ئیحتوبار.
بیواز- ا(بیـڤـاز- bîvaz): شـەمشـەمـە کوێرە.
بیوت- ا.ع(بیوت- byût): ماڵان.
بیـــوتات- ا. ع(بیـــوتات- byûtat): ماڵان.
بیـور- ا(بی ڤـەر- bîver): ژمـارەیەکـە بەرانبەر بە دە هەزار.
بیـــوس- ا. مص(بەیووس- beyûs): چاوەڕوانی، تەماداری، تەماحکاری.
بیـــوســـیـــدن- مص. م(بەیوســـیـــدەن- beyûsîden): تـەمـــــــاح هـەبـوون، چاوەڕوان کردن، بە تەمابوون.
بیـــوسنده- ص- فـــا(بەیـوسندە- beyûsende): چاوەڕوان، تـەمـــادار، تەماحکار.
بیـوک- ص(بویوک- buyûk): گـەورە، سەردار.
بیـــوگـــانی- ا. مص(بەیوگـــانی- beyûganî): بـوکـــانـێ، زەمـــاوەند، زەوجین.
بیـــوگـــراف- فـــر. ا(بیـــوگـــراف- bîyûgraf): ژیننامەنووس.
بیـــوگـــرافی- فـــر.ا(بیـــوگـــرافی- bîyûgrafî): نـووســـــینـەوەی ژیـانـی کەسێک.
بیـولوژی- فـر.ا(بیـولۆژی- bîyûlûjî): بایولۆژی، زیندەوەرزانی.
بیـــولوژیک- فـــر. ص(بیـــولوژیک- bîyûlûjîk): پەیوەست بە بایولۆژی.
بیـوند- ا(بیـڤـەند- bîvend): غـەدر، خیانەت، بێ وەفایی، فێڵ و حیلە.
بیـــوه- ا. ص(بیـــڤـــە- bîve): بێـوە، بێوەپیاو، بێوەژن.

بیـــهـــده- ص(بی هوده- bîhude):
بێهوده، ناهەق، بێ سوود.

بیـهـمـال- ص(بی هەمال- bîhemal):
بێ هاوتا، بێ وێنه، بێ شەریک.

بی همتا- ص(بی هەمتا- bîhemta):
بێ هاوتا، بێ نەزیر، بێ هەڤڕک.

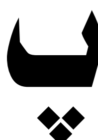
بیـهن- ا(بیـهـەن- bîhen): سـیـچەر، سیخور.

بیهـود- ا. ص(بیـهـود- bîhûd): نیـوه سووتاو.

بیـــهـــوده- ص(بیـــهـــوده- bîhûde):
بێهوده، بێ سەمەر، بێ فایده، ناهەق.

بیـــهـــوش- ص(بیهووش- bîhûş):
بێـهـۆش، گەوج، کـەم حـاڵی، زەین کـۆڵ.

پ

پ- حر(پ- p):
پیتی سێیەمی ئەلفبای فارسییە کە (با)ی فارسیشی پێ دەگوترێ بە حیسابی ئەبجەد دەکاتە (٢).

پا، پای- ا(پا، پای- pa, pay): پا، پێ، لاق، لنگ.

پافزار- ا(پائەفزار- paefzar): پێڵاو.

پا انداز- ا. مر(پا ئەنداز-pa endaz): رایەخی ژێرپێیـان، فـەرشی بەر دەرگـای ژوور، دەلاڵی ئاشقێنی.

پـا اورنجـن- ا(پـا ئـەورەن جـــەن- pa ewrencen): حـەجل، خـڕخـاڵ، پاوەن.

پائیـدن- مص(پائیـدەن- pa'iden): جاویدان، ماتەڵ بوون.

پائیـر، پاییـز- ا(پاییـز- paîz)" وەرزی پاییز، وەرزی خەزان.

پائـین، پـایـین- ص.ن(پائـین- paîn): پایین، خوارەوە.

پابپا- ق(پابەپا- pabepa): پێبەپێ، بەرانبەر.

پـابـپـــــابـردن- مـص(پـابـەپـابـوردەن- pabepaburden): پـێ‌بـەپـێ بـردن، دەسـتی کەسێک بگری و پێ‌بەپێی خۆتی ببەی.

پابپـــاکـــردن- مص(پابەپاکـــەردەن- pabepakerden): مـــاتەڵ کـــردن، دواخستن، دوو دڵ بوون.

پابرجـــا- ص(پابەرجـــا- paberca): بەرقەرار، پایەدار، هەمیشە.

پابـسـت- ا.ص(پابـەسـت- pabest): پابەند، بونیـادی تەلار، عـاشق، بناخـە، تەمەڵ.

پـــای‌بـــســـت- ا.ص(پـــای بـــەســـت- paybest): پابەند، دڵبـەند، بونیـادی تەلار، بناخە.

پاماه- ص. ک(پابەماه- pabemah): ئاوسـێک کـە زایینی نزیک بێ، مـانگی خۆی، پاومانگ.

پـابـنـد- ا.ص(پـابـەنـد- pabend): پاوەند، قـوماتی منداڵ، عاشق، گـرفتـار، خاوەن هاوسەر، پێوەند.

پابوس- ا. مص(پابوس- pabûs): پێ ماچکردن، چوونە دیدەنی کەسێکی گەورە.
پاپ- فــر. ا(پاپ- pap): ســەرۆکی کڵــێسای کــاسۆلیکی رۆما کــە لەلایەن کــۆمــەڵێک کــاردینالەوە هەڵدەبژێردرێ، پاپا، قەشە.
پاپا- فر.ا(پاپا- papa): بابە، باوک.
پاپاسی- (پاپاسی- papasî): پارەی بچووک و کەم بەها، پولێکم نییە.
پاپژ- ا(پاپەژ- papej): زەوی بەرزو نزم و ناهەموار، گڵی کۆن و نەرم. پاخوا قوڕ.
پاپوش- ا(پاپووش- papûş): پێــڵاو، هەر شتێک پێ بپۆشێ، هەر شتێک لە پێ بکرێ، پاپوج، نەعل.
پــاپــوش دوخــتن- مــص.ک(پــاپــووش دووختــەن- papûş dûxten): پیــلان گێڕان.
پاپیتال- ا(پاپیتال- papîtal): جۆرە گیایەکە.
پاپیچ- ا.ص(پاپیچ- papîç): پێتاوە، پێپۆش، کاڵەو زەنگاڵ.
پاپیــروس- ا(پاپیــروس- papîrûs): جۆرە گیایەکە.
پاپیـــــون- ا(پاپیـــــون- papîyûn): پەروانە، پەپوولە، جـۆرە بـۆینبـاغـێکە لە شێوەی پەپولەدا.
پاتابە- ا(پاتابە- patabe): پێــتــاوە، پاتاوە.
پــاتلە- ا(پاتــیلە- patile): پاتــیلە، مەنجەڵ، مەنجەڵی بچووک.
پاتــوە- ا(پاتــووە- patûwe): پاتــاوە، پێتاوە.
پــاتــوغ- ا(پــاتــوغ- payûx): پــاتــۆق، شوێنی خڕبوونەوە، مەقەڕ، بنکە.
پاتیل- ا(پــاتیل- patîl): مــەنجــەڵ، پاتیلە.
پاجــامــە- ا(پاجــامــە- pacame): بیجامە، بیژامە. جلیماڵەوە.
پاجـــــوش- ا(پاجـــــووش- pacûş): پاجــۆش، ئەو لقــە باریکەی لە بنی دار دەردەچێت.
پاچال- ا(پاچال- paçal): پێــچــاڵ، قوڵکەی بن پێی جۆلا.
پاچایە- ا(پاچایە- paçaye): پیــسی، گلاوی، میز، گوو.
پاچراغ- ا(پاچیراغ- paçirax): شوێنی چرا، شــوێنێ کــە لە تەکــیــەو مــزگــەوت و زۆرخانەدا چرای تیا دابنرێ و هەڵبکرێ.
پاچک- ا(پاچەک- paçek): تەپاڵە، سەرگین، لاس.
پــاچــنــگ- ا(پــاچــەنــگ- paçeng): کلاورۆژنە، دەریچە، کونی دیوار.
پاچە- ا(پاچە- paçe): کــەللەپاچە، سەروپێ.
پاچەورمــالیــدە- ص(پاچەڤــەرمــالیــدە- paçevermalîde): فێڵباز، زرینگ، زۆردار.
پاچیــدن- مص(پاچیــدەن- paçîden): پێداپرژان، پێداڕشتن.
پــاچــیــلــە- ا(پــاچــیــلــە- paçîle): مصحەف.
پاچین- ا(پاچین- paçîn): ئاوەڵکراس، تەنورەی چینداری ژنانە.
پاخــــــرە- ا(پاخــــــەرە- paxere): بەرهەیوان، بەرتاق.
پاد- ا(پاد- pad): پاسەوان، نیگابان،

دژ، تەخت، جێی نووستن.
پادار- ص(پادار- padar): پایەدارو بەرقەرار، ئابڕومەند، وەفادار، دەوڵەمەند،
پادار: (پادار بگرە، بێ پا هی خۆمانە).
پاداش- ا(پاداش- padaş): پاداشت، قەرەبوو، تۆڵەی چاکە.
پاداشن- ا.مص(پاداشەن- padaşen): پاداشت، رۆژی قیامەت، پەسلان.
پادام- ا(پادام- padam): داو، پاداو، تەڵە، تەپکە.
پادراز- ا(پادەراز- paderaz): پادرێژ، مەلێکی ئامال سووری لاق درێژی دەنووک خـــوارە لە گـــوێ ئاوو زەلکاوان دەژێ و ماسی دەخوا.
پادرخـــــــتی- ص(پادیرەخـــــــتی- padirextî): مـیـوەی باوەرێن، مـیـوەی کـرمـۆڵی باوەرێن، کـە دەکـەوێتـە بنی درەختان.
پادرهوا- ص.ک(پادەرهەڤـــــــــا- paderheva): بێ بنج و بناوان، بێ بناغە، قسەی قۆڕو بێ بناغە.
پـادری- ا(پـادەری- paderî): ئـەو فەرشەی لەبەر دەرگا رادەخرێ، ئەو بەردەی کە دەیدەنە بەر دەرگا تا با نەیجولێنێ.
پـادزهـر- ا(پـادزەهـر- padzehir): ئەنتی ژەهر، دژە ژەهر، تلیاک، بەنگ.
پادشاه- ا(پادشاه- padşah): پاشا، فەرمانڕەوای دەسەڵاتداری خودان تەخت و تاج، مەلیک، میر، حوکمڕان.
پادگـــان- ا(پادیگان- padigan): دەســتــە پیـــادەی ســەربازی ســەردەمی ساسانیان، ساخلو، قشڵە.
پادگـانە- ا(پادیگانە- padigane):
سەربان، پەنجەرە، دەلاقە.
پادنگ- ا(پادینگ- pading): دینگی برنج کوتان، سندۆڵ، چاڵک.
پادو- ا.ص(پادەو- padew): شاگرد، کەسێک بە پێیان بەدووی کاراندا دەچێت، وەکو شاگردی موغازان و نانەواخانە.
پادە- ا(پادە- pade): مـــێگەل، پەز، گاگەل و، لەوەڕگە، دارعاسا.
پادەبان- ص. ا(پادەبان- padeban): شوان، پاسەوان، نیگابان.
پادیاب- ا(پادیاب- padyab): دوعـا خـــوێندن، بە مـــەبەســـتی پاک بوونەوەی شتان.
پادیاو- ا(پادیاو- padyaw): پادیاب.
پادیر- ا.ص(پادیر- padîr): دیرەک، کـۆڵەکـە، ئەو ئەســتــوونەی دەدرێتــە بەر دیواری خوار بوو تا نەڕوخێت، پشتەوانە.
پاراتیـــروئیـــد- فــر. ا(پاراتیـــروئیـــد- paratîrû'iyd): غودەی سەرو دەرەقی.
پارازیت- فــر.ا(پارازیت- parazît): مفتەخۆر، مشەخۆر.
پاراشـوت- ا(پاراشـوت- paraşût): پەڕەشتووت.
پاراف- فـر.ا(پاراف- paraf): ئیـمـزا، واژوو.
پارافین- فـــر. ا(پارافین- parafîn): رۆنی گەنەگەرچەک، دەرمانی عەمەل.
پاراگـــــراف- فـــر. ا(پاراگـــــراف- paragraf): پەرەگراف، بەند، بڕگە.
پارالل- (پارالەل- paralel): هێــڵــی هاوتەریب، هاوتەریب.
پارانشـــــیم- فـــر. ا(پارانشـــــیم- paranşîm): بەشی چالاکی ئەندامی

غودەیی.
پاراو- ص(پاراو- parav): پیـــــر، پیرەژن، پیرەمێرد.
پاراوان- فـر.ا(پاراڤـان- paravan): ناوبەند، دیوارێکی بزۆز کـەلە تەختـەو قـومـاش دروس بکرێ، بۆ جـیـاکـردنەوەی بەشێک لە ژوورێک یان دوکانێک، تیغە.
پارتی- فـر. ا(پارتی- partî): بەش، دەسـتـە، گـروپ، کـۆمـەڵە، لایەنگر، پشتیوان.
پارتیزان- فر. ا(پارتیزان- partîzan): لایەنگر، پێشمەرگە، بارتیزان.
پارچ- ا(پارچ- parç): قـــاپی ئـاو خواردنەوەی گەورەی دەم پەل.
پارچە- ا(پـارچـە- parçe): پـارچـە، قوماش، پارچە بەرد، پاژ، لەت.
پاردسو- فر.ا(پاردسو- pardsû): جبە، جلێک کە لەسەر جلی ترەوە لەبەر دەکرێت، جلێک کە وەکو پاڵتۆیە.
پاردم- ا(پاردوم- pardum): پـاڵـدو، پاڵدم، پالو، پاردو، پاردن.
پارس- ا(پارس- pars): وەڕینی سەگ، حەپین، حەپەی سەگ، سەگوەڕ.
پارسـا- ص(پارسـا- parsa): دیندار، خواناس، دوورەگوناح، بەدین.
پارســای- ص(پارســای- parsay): بڕوانە: (**پارسا**).
پارســال- ا(پارســال- parsal): پار، ساڵی رابردوو.
پــارس ئــیــل- ا. ت(پــارس ئــیــل- pars'îl): ساڵی پڵنگ.
پارسنگ- ا(پارســەنگ- parseng): پارسەنگ.
پارسە- ا(پارسە- parse): دەرۆزەکردن، دەرۆزە، سواڵ.
پــارســی- ص.ن(پــارســی- parsî): خـــەڵکی پارس، فـــارسی، ئێـــرانی، زەردەشتی دانیشتووی هیندوسان.
پارشــمــیــنە- فــر.ا(پارشــومــیــنە- parşumîne): پێـست ئـاسـا، وەکـو پێست.
پارک- فـــر.ا(پارک- park): پارک، سـەیرانگە، باخی گـەورەی پڕ درەخت بۆ پیاسەو گەڕان و سەیران، پارک.
پارکـە- فـر. ا(پارکـە- parke): داد سەرا.
پارگین- فـــر. ا(پارگین- pargîn): زێراب، زەڵکاو.
پارلمان- فر. ا(پارلومان-parluman): پەرلەمان، ئەنجوومەنی نیشتمانی.
پارلمانتــر- ا.فــر(پارلومــانتــیــر- parlûmantêr): ئەندامی پەرلەمــان، پەرلەمانتار.
پــارنج- ا(پــارەنج- parenc): هـەقـی هاتن، ئەو پارەیەی دەدرێ بە شـــایەرو گۆرانی بێژان تا لە ئاهەنگ و شاییان حازر بن.
پارنجن- ا(پارەنجــەن- parencen): خڕخاڵ، پاوانە، حەجل.
پارو- ا. ا(پاروو- parû): ســـەوڵ، بەفرماڵ.
پـــاروب- ا. ا(پـــارووب- parûb): سەوڵ، بەفرماڵ، بێڵی دارین.
پارە- ا.ص(پارە- pare): پاژ، پارچە، بەش، پینە، پوول و پارە، بەرتیل، خـاوە، رەشوەت.

پارەدوز- ص. فــــــــا (پارە دووز- paredûz): پینەدۆز، پینەچی.
پارەزرد- ا(پــارەزەرد- parezerd): پارچەیەکی زەردە کە جولەکەکان لە کۆندا، بۆ خۆ جیاکردنەوە لە موسڵمانان، بەسەر شانی خۆیانەوە دەدوری.
پاریا- فر. ا(پاریا- parya): چینێکی کۆمەڵایەتیین لە هندوستان.
پاریـاب- ا(پـاریـاب- paryab): کشتوکاڵی بەراو.
پارین، پارینە- ص.ن(پارین، پارینە- parîn, parîne): کـۆن، دێرین، هی پار.
پازاج- ا(پازاج- pazac): مامان.
پازن- ا(پازەن- pazen): نێـری، بزنە کێوی.
پازند- ا(پازەند- pazend): چیلکە بخرێتە سەر ئاگر تا گڕ بگرێ، دەسەچیلە.
پازهری- ص(پازەهری- pazehrî): سەوزی تۆخ.
پازخ- ا(پازەخ- pazex): ئازار.
پاژنـگ- ا(پـاژەنـگ- pajeng): هێشووی ترێ، بۆڵی ترێ.
پاژە- ا(پاژە- paje): شپرزە، هەراسان.
پاس- ا(پاس- pas): بەش، بەشێک لە شەو یان لە رۆژ، پاژ، پاسەوانی، حورمەت.
پاس- فر.ا(پاس- pas): پاس پاسێن لە یاری فوتبۆڵدا، گوزەر، پەڕینەوە.
پاسارکردن- مص(پاسارکەردەن- pasarkerdne): پایەمـاڵ کـردن، پێشێلکردن.
پاساژ- فـر. ا(پاساژ- pasaj): قەیسەری، رێبازگەی سەخت و دژوار.

پاسبان- ا. ص(پاسبان- pasban): پاسەوان، نیگابان، حەرەس، حەسحەس، یاساوڵ، قەرەوڵ.
پاسبانی- ا. مص(پاسبانی- pasbanî): پاسەوانی، نیگابانی.
پاسبخش- ا. فـا(پاس بەخش- pasbexş): مـامـووری گـۆڕینی پاسەوانان.
پاسپار- ص. مف(پاسپار- paspar): پێ خوست، پێ شێلکراو.
پاسپورت- فـر.ا(پاسپورت- paspûrt): پاسەپۆرت، گوزەرنامە.
پاستوریزە- فـر.ا. مف(پاستوریزە- pastûrîze): پاستورێندراو، ئەو شتەی کە بە گوێرەی رێبازی زانستی پاستور، میکرۆبی تیا نەهێڵرابێ.
پاسخ- ا(پاسوخ- pasux): وەڵام، بەرسڤ.
پاسخانە- ا.م(پاسخانە- pasxane): پاسەوانخانە، یاساوڵخانە.
پاسدار- ا.ص(پاسدار- pasdar): پاسەوان، نیگابان، حەرەس، چاودێر.
پاسداری- ا.مص(پاسداری-pasdarî): پاسەوانی، نیگابانی، رێز، حورمەت، رێزگرتن.
پاسک- ا(پاسک- pask): باوێشک، باووشک.
پاسگاە- ا.م(پاسگاە- pasgah): جێی پاسەوانان، شوێنی حەرەسیات گرتن.
پاسنگ- ا(پاسەنگ- paseng): پارسەنگ.
پاسور- ا(پاسوور- pasûr): جـۆرە گەمەیەکی وەرەقە.

پاسـیـار- ا(پاسـیـار- pasyar): سەرهەنگی ئاسایش.

پاسیدن- مص(پاسیدەن- pasîden): پاسکردن.

پاشا- ا(پاشا- paşa): نازناوێکی لەشکری و کارگێڕییە کە سوڵتانانی عوسمانی دەیاندا بە مەسئوولانی ژێر دەستی خۆیان.

پاشنگ- ا(پاشەنگ- paşeng): هێشووەترێ، بۆڵەترێ.

پاشنه- ا(پاشنە- paşne): پاژنەی پێ، پاژنوو، پاینەی پا.

پاشویه- ا(پاشوویە- paşûye): ئاوی گەرمی خاڵیسە، یان ئاوی گەرمی خوێیاوی بۆ شۆردنی پێی نەخۆش، شوێنی پێ شتن لە قەراخی حەوز.

پاشیب- ا(پاشیب- paşîb): پلە، پێپیلکەی ئاوی حەوز.

پاشیدن- مص(پاشیدەن- paşîden): وەشاندن، رشتن، تۆودان.

پاشنده- ا. فا(پاشندە- paşinde): رشێنەر.

پاشان- ص. فا(پاشان- paşan): لە حاڵی رشتندا.

پاشیده- ا. مف(پاشیدە- paşîde): رژاو، بڵاوکراو.

پاشیر- ا(پاشیر- paşîr): حەوزی ژێر شێرەی ئاو.

پاغر- ا(پاغەر- paxer): کۆڵەکە، ئەستون.

پاغره- ا(پاغورە- paxure): نەخۆشییەکە دەبێتە هۆی ئاوسانی پێ، داء الفیل.

پاغند- ا(پاغوند- paxund): گلۆڵە.

پاغوش- ا(پاغوش- paxûş): خۆنقوم کردن لە ئاو.

پافشاری- ا.مص(پافیشاری- pafişarî): پێ داگرتن، سووربوون، عینادی.

پافشردن- مص(پافەشوردەن- pafeşurden): پێ داگرتن، سووربوون.

پاک- ص(پاک- pak): پاک، بێ غەل و غەش، نوێژی داوێن پاک، دیندار.

پاک- ا(پاک- pak): جەژنێکی ساڵانەی جولەکەیە، جەژنێکی ساڵانەی مەسیحیانە.

پاکار- ا.ص(پاکار- pakar): خزمەتکار، وەرزێر، سەپان، نۆکەر، شاگرد وەستا.

پاکباز- ص(پاکباز- pakbaz): قوماربازێک کە هەرچی هەیە دۆڕاندبی، ئاشقی پاک، خواناس، تەرکەدنیا.

پاکت- فر. ا(پاکەت- paket): زەرفی نامە، پاکەتی جگەرە، زەرف.

پاکتن- ص(پاک تەن- pak ten): خواناس، پاک، پاکژ.

پاکدامن- ص. ک(پاکدامەن- pakdamen): پاک، خواناس، نەجیب، داوێن پاک.

پاکدل- ص(پاک دیل- pakdil): دڵپاک، بێ حیلەو حەواڵە، بێ غەل و غەش، بێ بوغزو کینە.

پاکرای- ص(پاکە رای- pakeray): دانا، خاوەن بیری پاک، پاکفیکر.

پاکـــرو- ص. فـــا (پاکرو- pakrû): خواناس، پاک.

پاکـــــــروان- ص(پاک رەڤـــــــان- pakrevan): ویژدان پاک، بەئینساف، دەروونپاک، داوێن پاک.

پاکـــزاد- ص(پاکـــزاد- pakzad): نەجیب، رەسەن، حەڵاڵزادە، خانەدان.

پاکســرشت- ص(پاک ســیــریشت- paksirişt): پاک سـروشت، ئەسـیـڵ، ئەسڵزادە.

پاکگـــهــــر- ص(پاک گـــوهـەر- pakguher): پاکنـەژاد، حـــەڵاڵزادە، نەجیب، پاک جەوهەر.

پاکند- ا(پاکەند- pakend): یاقوت.

پاک نژاد- ص(پاک نیژاد-paknijad): پاک جەوهەر، ئەسڵزادە، نەجیب.

پاکنویس- ا(پاک نویس- paknivîs): پاکنووس، نـووســـینەوەی دووەم لەســـەر رەشنووس.

پاکنه- ا(پاکەنە- pakene): پلە، جێی پا لە ناو کـــارێز، یان بیـــردا، پاکـــەنە، پاکورە.

پـاک نـهـــــــاد- ص(پاک نـەهـاد- paknehad): خانەدان، ئەسڵزادە، پاک سروشت، جەوهەرپاک.

پاکـــوب- ص(پاکـــووب- pakûb): پێکوت، هەر شتێ لە بن پێیـان بکوترێ، سەماکەر.

پاکوتاه- ص(پاکوتاه- pakûtah): پێ کورت، پێ کوڵ.

پاکـــوفتن- مص(پاکـــووفـــتـــەن- pakûften): هەڵپەرکێ، شایی، سەما، رەقسین، پێ بە عاردا دان.

پای کـــوبان- ص. فـــا (پای کـــووبان- paykûban): هەڵپەڕین.

پاکـوبی- ا.مص(پایکوبی- pakûbî): هەڵپەڕکێ.

پـــایــکـــوبــی- ا.مـص(پـــایــکـــوبـــی- paykûbî): هەڵپەڕکێ.

پاکی- ا. ا(پاکـی- pakî): تیـــــغـی سەرتاشین.

پاکیـزه- ص(پاکیـزە- pakîze): پاک، خاوێن، تەمیز، بێ غەل و غەش.

پاکـــیـــزه تخم- ص(پاکـــیـــزە توخم- pakîzetuxm): حەڵاڵزادە.

پاگـاه- ا(پاگـاه- pagah): جێی پێ، ئاسـتـانە، دەرگا، شوێن، پلەو پایە، قەدرو حورمەت.

پاگـــرفتن- مص(پاگـــیـــریفـــتـــەن- pagiriften): گـەشـەکـردن، پێ گـرتن، دەوام پەیداکردن، بەهێزبوون.

پاگـــشـــا- ا(پاگـــوشـــا- paguşa): پاکـــرانەوە، دەعـــوەتـی بوک و زاوا لـەلایەن کەس و کاری بوک یان زاوا، پاش هەفتەی یەکەمی زەماوەند، باوەخون.

پـاگـن- ا(پـاگـــــــــون- pagun): کەتافییە، سەرشان کە بە جلی سوپاییانەوە دەدورێ.

پالائیـدن، پالاییـدن- مص(پالاییـدەن- palayîden): پاڵاوتن، بێژتن.

پالایش- ا. مص(پالاییش-palayiş): پاڵاوتن.

پـالایـنـده- ا. فــــــــا (پـالایـەنـدە- palayende): پاڵێوەر، بێژەر.

پـالایـیـــــده- ا. مف(پـالاییـــــــدە- palayîde): پاڵێوراو، پاڵاوتە.

پـــالا، پـــالای- ا(پـــالا، پـــالای- pala, palay): هەراو هەنگامـــــە، دادوبێداد، ئاژاوە.
پالاپال- ا. مص(پالاپال- palapal): هەراو هەنگامە، ئاژاوە، گەڕان، تاقیب، گـەڕان بەناو شـتی پەراگـەندەو تێکەڵ و پێکەڵدا.
پـــالاد- ا(پـــالاد- palad): پـــەلاس، بەڕەکۆن، پارچەی رەشماڵ، کوێن.
پـــالان- ا(پـــالان- palan): پـــالان، کورتان، کۆپان.
پالانی- (پالانی- palanî): باربەر، بارگیر، بارگین، ولاخێ کە باری بووبێ.
پـــــالاندوز- ا. ص(پـــــالان دووز- palandûz): کـورتاندروو، وەسـتـای کۆپان.
پالاون- ا(پالاڤـــــەن- palaven): سۆزگی،پلاوپالێو، سوزمە.
پالاهنگ- ا(پالاهەنگ- palaheng): هەوسار، رەشمە، جلەو.
پالایش- ا.مص(پالاییش- palayîş): پالاوتن.
پـالایـشـگـاه- ا. م(پـالایـشـگـاه- palayişgah): پالاوتنخـانە، شـوێنی پالاوتن، پالاوتگە.
پالایشگر- ص. فـــا(پالاییشگـــەر- palayişger): پالاوتنکار.
پالئـــوگـــرافی- ا(پالیـــوگـــرافی- palyugrafî): زانسـتی خـوێندنەوەی خەتێن کۆن.
پالئـــونتـــولوژی- (پالیـــونتـــولوژی- paliyuntulujî): دێرینەناسی.
پالتو- فـر.ا(پالتـوو- paltû): پالتـۆ، ساقۆ، پاڵتاو.
پـالـش- ا. مـص(پـالـش- paliş): پالاوتن.
پالشگـاه- ا. م(پـالیـــــــشگـاه- palîşgah): پالاوتنخانە.
پالخ- ا(پـالـوخ- palux): پـەیمانـەی شەراو خواردنەوە.
پالکانه- ا(پالکانـە- palkane): دەلاقــە، بالەکــۆنە، بانیــژە، پەنجــەرە، هەورەبان.
پالکی- ا(پالەکی- palekî): کەژاوەی بێ ئاسمانە.
پالنگ- ا(پالەنگ- paleng): پێڵاو.
پالو- ا(پالوو- palû): بالوکە.
پـــالـــوازه- ا(پـــالـــوازە- palvaze): جۆلانە، دەیدیک، دیلەکانی، لەیلووک، هەرەزانی.
پالواسه- ا(پالواسە- palvase): غەم، پەژارە، تاسە.
پالوانه- ا(پالڤـــــانە- palvane) پەرەسێلکە، پلسری.
پالودن- مص(پالوودەن- palûden): پالاوتن، لە بێژنگدان.
پـالـوده- ا. مـف(پـالـودە- palûde): پالێوراو، لە بێژنگدراو.
پالوده- ا(پالودە- palüde): فـالودە، جۆرە بەستەنییەکە.
پالوش- ا(پالوش- palûş): کـافـوری غەش لێکراو.
پالونه- ا(پالوونە- palûne): سـوزمـە، سوزگی.
پالهنگ- ا(پالەهەنگ- paleheng): کەمند، هەوسار، پەت، رەشمە.

پالیـدن- مص(پالیـدەن- palîden): تاقـیب کـردن، سـۆراخ کـردن، پالاوتن، رشتن.

پـالـش- ا. مـص(پـالـیـش- paliş) پالاوتن، گەڕان، تاقیب، سۆراخ.

پالندە- ص. فـا(پالیندە- palinde): تاقیبکار.

پالیـــدە- ا. مف(پالیـــدە- palîde): پاڵێوراو، بێژراو، پاککراو.

پالیز- ا(پالیز- palîz): باغ، بێستان، بێسان.

پالیـــــزبان- ا. ص(پالیـــــزبان- palîzban): بێستانەوان.

پالیک- ا(پالیک- palîk): پێـتـاوە، پێڵاو.

پام- ا(پام- pam): رەنگ، هاوشێوە.

پامـال، پایمال- ص. مف(پامـال، پایمال- pamal, paymal): پایەمـــاڵ، پێ خوست، پێ پەست، پێ خوس.

پامچال- ا(پامچال- pamçal): جۆرە گوڵێکە.

پامـــرد- ص(پامـــەرد- pamerd): پێـداگـرتن، کـۆمـەککار، ناوبژیوانی، شەفاعەت.

پامـزد- ا(پامـوزد- pamuzd): هەقی هاتن، مزی هاتن.

پامس- ص(پامەس- pames): پابەند، گیرۆدە، داماو.

پاملغ- ا(پامـــەلەخ- pamelex): هەرشـتێ لە پێی کـولۆ بچێ، سـەعـات سازی، جۆرە سەعاتێکە.

پانتئون- ا. فر(پانتیون- pantiyûn): پەرستگە، بتخانە.

پانتـوگـراف- فـر. ا(پانتـوگـراف- pantûgraf): پانتۆگراف، فۆتۆکۆپی.

پاندول- ا. فـــر(پاندول- pandûl): پاندۆڵ.

پانســـمــان- فـر. ا(پانســـمـــان- pansman): برین پێـچی، شـۆردن و چەورکردنی برینان.

پانسیون- فر. ا(پانسیون- pansiyûn): پانسـێون، ئوتێل، یان هەر شـوێنێ تیـای وەمێنی و مانگانە کرێ بدەی.

پانســیـونر- ا. فـر(پانسـیـونیـر- pansiyûnir): شاگرد، گارسون، بۆی.

پانکراس- فـــر. ا(پانکیـــراس- pankiras): پەنکریاس.

پانە- ا(پانە- pane): پواز.

پانیـــذ- ا(پانیـــز- panîz): شـەکری سـوور، شەکر، شیلەی قـامیـشی شەکر.

پـاوپـر، پـایوپـر- ا. ک(پـاڤــــوپەر- pavuper): توانا، تاقـەت، پایەداری، شینگ.

پـاورچـین- ا. مـص(پـاڤــــەرچـین- paverçîn): لەنجەرۆیین.

پاوند- ا(پاوەند- pavend): پێـوەند، کۆت و زنجیر، پێوەن.

پـاهـک- ا(پـاهـەک- pahek): ئـازار، ئەشکەنجە، بیلبیلەی چاو.

پـاهـنـگ- ا(پـاهـەنـگ- paheng): پێتاوە، پێڵاو، پاپۆش، پارسەنگ.

پایا- ص. فا(پایا- paya): هەمیـشە، راوەستاو، نەمر، پایەدار.

پایاب- ا(پایاب- payab): بنی ئـاو، ئەو شوێنەی پێ بیگاتێ، بوار.

پـایـاپـای- ا(پـایـاپـای- payapay): گۆڕینەوە، شت بە شت لە جیاتی پارە.
پایار- ا(پایار- payar): پار، سـالّـی رابردوو.
پـایـان- ا(پـایـان- payan): پـایـان، کۆتایی، دوایی، سەرەنجام، بنەتا.
پایان نامــــــه- ا(پایان نامـــــــه- payan name): نامـــەی کـــۆتایی قـــۆناغی خـــوێندن (بەکـــالۆریوس یان دکتۆرا)، تێز.
پــای‌بــازی- ا. مـــص(پـــای بـــازی- pay bazî): هەڵپەڕکێ، رەقسین.
پای باف- ا. ص(پای باف-pay baf): جۆلا.
پایتـــخت- ا(پای‌تەخت- paytext): پێتـەخت، پایتـەخت، بارەگـای سـیـاسی دەولّەت.
پایچـه- ا(پایچـە- payçe): دەلنگی پانتۆڵ.
پایخـــــست- ص. مف(پایخـــەست- payxest): پێـخوست، پایەمـالّ، وەژێر پێوە بووگ.
پایدار- ص. فـــا(پایدار- paydar): پایەدار، نەمر، بەرقەرار.
پایداری- ا. مص(پایداری-paydarî): پایەداری، بەرقەراری، نەمری، پێ داگرتن، بەرەڤانی.
پـایـدام- ا(پـایـدام- paydam): داو، تەڵـە، تەپکە، حـیلەو حـەواڵە، فـڕوفـێڵ بەمەبەستی فریودانی کەسێک.
پـــایـــدان- ا(پـــایـــدان- paydan): پێڵاو.
پایزار- ا(پای‌زار- payzar): پێـتـاوە، پێڵاو.
پایزه- ا(پـاییـــــزە- payîze): سنگـی رەشماڵ، مێخزنجیر.
پائیـزه- ا(پایژە- payje): مێـخـزنیـر، سنگی رەشماڵ.
پایستن- مص(پایستەن- payîsten): پایەداربوون.
پـایســـــتـــــه- ا. مف(پای یســـتـــە- payîste): باقی، هەمیشە، گونجاو.
پـایـشـنـه- ا(پـایـشـنـە- payîşne): پانی‌یە، پاژنە.
پـایـکـار- ا. ص(پـایـکـار- paykar): شاگرد، نۆکەر، بەردەست.
پــایــکــوبــی- ا. مـص(پـایـکـوبـی- paykûbî): هەڵپەڕکێ، رەقسین.
پایگاه- ا(پایگاه- paygah): شـوێن پێ، پلەو پایە، ئاستانە، دەرگا.
پایگیــر- ا. ص(پایگیــر- paygîr): پێگر، پێ بەند، هەر شـتـێـک مـرۆڤ گیرۆدەو پابەند بکات.
پـای مـــــاچـان- ا(پای مـــــاچان- pay maçan): قەدەمە، دەرگا، پاییـنی مەجلیس.
پایمال- ا. ص(پای مـــال- paymal): پایەمـــاڵ، پێ خـــوست، زەبوون، زەلیـل، کەساس.
پایمـرد- ا. ص(پایمـەرد- paymerd): تـکاکـــار، ناوبژیوان، شـــەفـــاعـــەتکار، یاریدەدەر، خزمەتکار.
پایمزد- ا(پایموزد- paymuzd): هەقی هاتن، ئەو هەقـــەی بە قـــاســـیـــدان و پزیشـکان و ئەو بابەتـە کـەسانە دەدرێ لە بری هاتن.

پــــایـــــنـــــدان- ا. ص(پــــایــــەنـــــدان- payendan): زامـن، کـــــەفـــــیـل، ناوبژیوان.

پاینده- ا.فـــا(پایەندە- payende): هەمیشە، قوت و قایم، پایەدار، باقی.

پـایـنـدگـی- ا. مـص(پـایـەنـدەگـی- payendegî): هەمــــیــــشــــەیی، ئەبەدییـــەت، جـــاویدانی، نەمـــری، بەردەوامی، هەرمان.

پـایـور- ص(پـایـڤـــــــەر- payver): پایەبەرز، خاوەن پایە.

پایون- ا(پایون- payün): خشڵ.

پـایـوند- ا(پایـڤــــەند- payvend): پەیک.

پــایــه- ا(پـایــە- paye): نــەردەوان، پلیکانە، بناغە، بێخ، بنجو بناوان، پایەو مەقام.

پاییــدن، پائیــدن- مص(پاییـــدەن- payîden): دانەچاو، چاو لە دوو بوون، تاقیب کردن، پشکنین، ماتەڵ بوون.

پاینده- ا. فـــا(پایندە- payinde): پایەدار، کەسێک کە شتێک بداتە چاوو تاقیبی بکات.

پپلس- ا(پەپلوس- peplus): نانەولای رۆن و دۆشـــاو، نان تێگوشـــەی رۆن و دۆشاو.

پت- ا(پەت- pet): مەرەز، موی نەرم و ناسکی بزن، بۆ شاڵ و شەل و شەپک.

پتـاره- ا(پەتارە- petare): فـلــچـەی درشت و گەورە.

پتاس- فر. ا(پوتاس- putas): پۆتاس.

پتـــاســـیـــوم- فـــر. ا(پوتاســـیـــوم- putassyûm): پۆتاسیۆم.

پتـفـوز- ا(پەتفـوز- petfûz): قـەپۆز، دەم و قەپۆز.

پتک- ا(پەتەک- petek): باندج.

پتک- ا(پوتـک- putk): تۆخــمـــاخ، پوتک، چەکوشی ئاسنگەران.

پتو- ا(پەتوو- petû): پەتۆ، بەتانی.

پتـــواز- ا(پەتڤـــاز- petvaz): وەڵام، قەبوڵکردن، رازی بوون، بەرسڤ.

پتـه- ا(پەتە- pete): بلیت، پســوولەی دەربازبوون.

پتـیـاره- ا. ص(پەتیـارە- petyare): بەڵا، ئاژاوە، ناشـــیـــرین، دزێو، دێو، بەدکار، ژنی خەراب، خەڵکی ئەهریمەنی و موزێر.

پـچ- ص(پـوچ- puç): پـووک، پـووچ، هلۆڵ.

پـچ پـچ- ا(پـوچ پـوچ- puç puç): وشەیەکە شوانان بۆ بانگکردنی بزن بەکاری دێنن.

پچ پچ کـردن- مص(پیچ پیچ کـەردەن- piçpiç kerden): چپەدوو.

پچـــشـک- ا(پوچوشک- puçuşk): پشقل، قشپل.

پچکم- ا(پیچکەم- piçkem): گورگ.

پـچـل- ص(پەچەل- peçel): چەپەڵ، پیس و پۆخڵ.

پچـــواک- ا(پەچڤـــاک- peçvak): تەرجومان.

پخ- ا(پەخ- pex): چەغە.

پخـپـخـو- ا(پەخـپـەخـو- pexpexû): ختووکە، ختختی.

پختگاب- ا(پوختەگاب- puxtegab): جۆشانە، دەرمانی لە ئاوا کولاو.

پختن- مص(پوختەن- puxten): لێنان، لێنانی خۆراک، کوڵان.
پزنده- ا.فا(پەزەندە- pezende): ئاشپەز.
پخته- ا.مف(پوختە- puxte): کوڵاو.
پختەجوش- ا. ص(پوختە جووش- putecûş): شەراوێکە کە لەگەڵ بڕێک گۆشتی بەرخدا دەکوڵێنرێ.
پختەخوار- ا. ص(پوختەخار- puxtexar): گرانجان، موفتەخۆر، گەدا، مێمڵ، زاوا.
پخچ- ص(پەخچ- pexç): پان.
پخسانیدن- مص(پەخ سانیدەن- pexsanîden): پەژمەرین، سیس بوون، پەژموردە، ژاکان.
پخسیدن- مص(پەخسیدەن- pexsîden): پەژمەرین، ئازار، زەخم و زام، کول و کەسەر.
پخش- ص(پەخش- pexş): پەراگەندە، بەش، پەرت و بڵاو.
پخش کردن- مص(پەخش کەردەن- pexşkerden): پەراگەندەکردن، دابەشکردن، پەرت و بڵاوکردن، وەشاندن.
پخشیدن- مص(پەخشیدەن- pexşîden): پانکردنەوە، پلیشانەوە.
پخشیده- ا. مف(پەخشیدە- pexşîde): پانەوەکراو، پەراگەندە.
پخلوچه- ا(پەخلوچە- pexlûçe): ختوکە، ختکە، ختیلکە، قدیلکە، قانەقدی، ختختی.
پخمه- ص(پەخمە- pexme): کەودەن، سادە، ئەبلە، گێل.
پد- ا(پەد- ped): درەختی بێبەر، وەکو سپیدار.
پداگوژی- فر.ل(پیداگوژی- pidagûjî): پەروەردەو فێرکردن، هەڤووت.
پدال- ا. ا(پیدال- pidal): پایەدەر، ئوستۆب، سکلێتەر.
پدر- ا(پیدەر- pider): باب، باوک، باڤ.
پدربزرگ- ا(پیدەر بوزورگ- pider buzurg): باپیرە، باوەگەورە.
پدرام- ص(پیدرام- pidram): دڵخۆش، شاد، رازاوە.
پدراندر- ا(پیدەرئەندەر- piderender): زڕباب، باوەپیارە، مێردی دایک.
پدرزن- ا(پیدەرزەن- piderzen): خەسور، خەسورە.
پدرزه- ا(پەدەرزە- pederze): بەش.
پدرود- ا(پیدرود- pidrûd): خواحافیزی، دوعا خوازی.
پدمه- ا(پەدمە- pedme): بەش، پریاسکە، پریازگ.
پدواز- ا(پەدڤاز- pedvaz): قەپۆز، دەنووکی مەلان، وەڵام، قسە، گفتوگۆ، مەبەست، بچم.
پده- ص(پودە- pude): داری رزیو، پەژک، دەستەچیلەی ئاگر، پوشو، قاو.
پدید- ص(پەدید- pedîd): ئاشکرا، دیار، روون، عەیان، بینراو، راشکاو.
پدیداوردن- مص(پەدید ئاڤەردەن- pedîd averden): خولقاندن، بەرهەمهێنان، دروستکردن، چێکرن.
پدید امدن- مص(پەدید ئامەدەن- pedîd ameden): دەرکەوتن،

ئاشکرابوون.
پذرفتار- ص. فا (پیزروفتار- pizruftar): زامن، کەفیل، سەردار، ردێن سپیی قەوم.
پذرفتکار- ص. فا (پەزروفتکار- pezruftkar): گوێڕایەڵ، قەبوڵکار، قەبوڵکەر، پەزێر.
پذرفتن- مص (پیزروفتەن- pizruften): پەژیران، قەبوڵکردن.
پذیرفتن- مص (پەزیروفتەن- pezîruften): قەبوڵکردن، پێشوازی کردن، قایلبوون.
پذیرنده- ص- ا.فا (پەزیرەندە- pezîrende): قەبوڵکەر، پێشوازیکەر.
پذیرفته- ا. مف (پەزیروفتە- pezîrufte): پێشوازی کراو، قەبوڵکراو.
پذیرفتار- ص. فا (پەزی روفتار- pezîruftar): زامن، کەفیل.
پذیره- ا. مص (پەزیرە- pezîre): پێشوازی.
پذیرایی- ا. مص (پەزیرایی- pezîrayî): پێشوازی، خزمەتی میوان.
پذیر- ا. فا (پەزیر- pezîr): پەزێر، قەبوڵکەر.
پر- ا (پەڕ- per): پەڕ، تیشک، پرتەو، بەش.
پراتیک- ا.فر (پراتیک- pratîk): پراتیک، کار، تەجرەبە، مومارەسە، راهێنان، عادەت.
پرازده- ا (پەرازدە- perazde): گونک، گوندک.

پراشیدن- مص (پەراشیدەن- peraşîden): پەریشان کردن، بڵاوکردنەوە، پەراگەندەکردن.
پراشیده- ا. مف (پەراشیدە- peraşîde): پەریشان، بەفیڕۆچوو، پەراگەندەبوو.
پراکندن- مص (پەراکەندەن- perakenden): پەراگەندەکردن، ئاوەکی بوون، پەرت بوون.
پراکننده- ا. فا (پەراکەنەندە- perakenende): پەریشان کەر.
پراکنده- ا. مف (پەراکەندە- perakende): پەراگەندە.
پراکندگی- ا. مص (پەراگەندەگی- peragendegî): پەراگەندەیی، ئاوەکی بوون، پەرت بوون.
پراکنیدن- مص (پەراکەنیدەن- perakenîden): پەراگەندە بوون، پەریشان بوون، جیابوونەوە، لێک هەڵبڕان.
پراکوه- ا (پەراکوهـ- perakûh): ئەوبەری کێو، ئەو دیوی کێو.
پرالک- ا (پەرالەک- peralek): ئاسن، ئاسنی جەوهەردار، تیغ، شمشێر.
پرانتز- فر.ا (پەران تیز- perantiz): کەوانە ( ).
پراندن- مص (پەڕاندەن- peranden): هەڵفراندنی مەلان، توڕدان.
پرانیدن- مص (پەرانیدەن- peranîden): هەڵفڕاندن، توڕدان.
پراننده- مص (پەرانەندە- peranende): هەڵفڕێنەر.
پران- ص. فا (پەران- peran): پەڕندە.

پراور- ا. فــا (پەڕاڤــەر-peraver): تیژڕەو، پەڕندە، باڵندە، فڕندە، پەلەوەر.
پراوند- ا(پەراڤــەند- peravend): ئەسپون، پشتکۆڵی دەرگا.
پربار- ا(پەربار- perbar): باڵەخـانە، هۆدە، خانووی هاوینە.
پربار- ص(پوربار- purbar)": پڕبەر، بەردار، بەبەر.
پربر- ص(پوربەر- purber): بەرپـان، پان، پڕ بەر،بەردار.
پرپا- ص(پەرپا- perpa): پـەڕلەپێ، کۆتری پەڕلەپێ.
پرپا- ا(پـورپا- purpa): جـــــۆرە مێرووێەکە.
پرپاش- ا(پەرپاش- perpaş): بێژنگ، مۆخڵ، سەرەن.
پــرپــایــه- ا(پـورپـایـە- purpaye): هەزارپێ.
پرپر- ص(پوڕپەڕ- purper): گـوڵێـک کە پەڕەی زۆر بێ.
پرپرکـــــردن- مص(پەرپەرکـــــەردەن- perperkerden): پەرەپەرەکــــــردن، هەڵبزرکاندنی پەڕەی گوڵ.
پـــرپـــرزدن- مـــص(پـــەرپـــەرزەدەن- perperzeden): باڵەفڕێ، لەقە فرتێ، گیانەڵا، ئاوزینگ، گیاندان.
پرپره- ا(پیرپیرە- pirpire): فڕفڕە.
پرپشت- ص(پورپوشت- purpuşt): چڕ، مووی پڕ.
پرپهن- ا(پەرپەهەن- perpehen): گاگۆز، پۆلکە.
پــرت- ا. ص(پـــەرت- pert): دوور، کەچڕەو.
پرت کـــــردن- مص(پەرت کـــــەردەن- pert kerden): پەرت کــردن، توڕدان، دوورخستنەوە، خستنە خوارەوە.
پرت- (پورت- purt): بەندەر، مینا.
پرتـاب- ا. مص(پەرتـاب- pertab): توڕدان، پەرتکردن، توڕدانی شـتـێک لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێ.
پرتاب کــردن- مص(پورتاب کــەردەن- purtab kerden): شـادمـان بوون لە شتێک.
پــرتــاب- ص(پــورتـــاب- purtab): لـول، پرپێچ و لـول، پرچین، زوڵـفی چین چین.
پرتغـــال- ا(پورتوغـــال- purtuxal): پرتەقاڵ.
پرتفوی- (پۆرتەفووی- portefûwî): کیفی دەستی، جانتای دەستی پیاوانە.
پرتگـاه- ا. م(پەرتـگـاه- pertgah): هەڵدێر.
پرتو- ا(پەرتـەو- pertew): پرتـەو، تیشک، روناکی، روناهی.
پرتـوبـیـنـی- ا. مص(پەرتەوبـیـنـی- pertewbînî): تەماشاکردنی ئەندامێن ناوەوەی مرۆڤ لە رێگەی ئەشیعەوە.
پــرت وپــلا- ا. ص(پـــەرت و پـــەلا- pertûpela): پەرت و بڵاو، تەفروتونا، تارومار، وڕێنە، قسەی بێهودەو بێ مانا.
پرت و پلاشــــدن- مص(پەرت و پەلا شـودەن- pertûpelaşuden): تەرتەو وەرتـــەبــــوون، پـــەرت و بـــڵاوبـــوون، پەراگەندەبوون.
پرتوپلاسم- فـــــــر.ا(پـروتـوپـلاسـم- prutûplasm): پرۆتۆپلازم.

پرتوزوئر- فر. ا(protozoaires): گیانلەبەری یەک خانەیی.
پرتوشناس- ا.فا (پەرتەوشیناس- pertewşinas): رادیولۆژیست.
پرتوشناسی- ا. فا (پەرتەو شیناسی- pertewşinasî): بەکارهێنانی ئەشیعە بۆ دیارکردن و مالیجەی نەخۆشی، رادیولۆژی.
پرتونگاری- ا. مص(پەرتەونیگاری- pertewnigarî): ئەشیعەگرتن، رادیوگرافی.
پرچ- ا(پەرچ- perç): پەرچ، کوتاندنەوەی سەری بزمار.
پرچین کردن- مص(پەرچین کەردەن- perçîn kerden): پەرژین کردن، تەیمان کردن.
پرچ کردن- مص(پەرچ کەردەن- perçkerden): پەرچ کردن، کوتانەوەی سەری بزمار.
پرچانه- ک. ص(پورچانە- purçane): چەنەباز، زۆربلێ، چەقاوەسو، لالەوەر.
پرچانگی- ا. مص(پورچانەگی- purçanegî): چەنەبازی.
پرچم- ا(پەرچەم- perçem): موی سەر هەنیە، پەرچەم، پەرچوکە.
پرچین- ا(پەرچین- perçîn): پەرژین.
پرچین- ص(پورچین- purçîn): لول، بەپێچ و چین چین.
پرخاش- ا. مص(پەرخاش- perxaş): شەڕ، تورەیی، رازو گلەیی، دەمەبۆڵە، دەمەقاڵێ، قاڵ، تانەو تەشەر.
پرخاش کردن- مص(پەرخاش کەردەن- perxaş kerden): شەڕکردن، تانەلێدان.
پرخاشجو- ا.فا (پەرخاشجو- perxaşcû): شەڕانی فیتنەباز، ئاژاوەچی.
پرخاشخر- ا.فا (پەرخاشخەر- perxaşxer): شەڕخواز، چاوقایم، بێعار، جەنگاوەر.
پرخاشگاه- ا(پەرخاشگاه- perxaşgah): مەیدانی جەنگ، شەڕگە.
پرخچ- ا(پەرەخچ- perexç): پاشەڵ، سمت و کەفەڵی ئەسپ و هێسترو..
پرخش- ا(پەرەخش- perexş): کەفەڵ، شمشێر.
پرخو- ا(پەرخەو- perxew): کەندوو، هیزرە.
پرخوار- ا.فا (پورخار- purxar): زۆرخۆر، بخۆر، نەوسن، ورگ پەرست.
پرخویدن- مص(پەرخەڤیدەن- perxevîden): پەرچ کردنی لق و پۆپی درەخت.
پرخیده- ا.ص(پەرخیدە- perxîde): هێماو ئاماژە، رەمز.
پرداخت- ا. مص(پەرداخت- perdaxt): رازاندنەوە، مشتومالّ دان، دانی پارە.
پرداخت کردن- مص(پەرداخت کەردەن- perdaxt kerden): رازاندنەوە، مشتومالّ دان، دانی پارە، روناک کردنەوە.
پرداختن- مص(پەرداختەن- perdaxten): سازدان، دانی پارە، پەرداخ کردن، جەلایی کردن، ژەنگ لابردن.

پردازنده- ا. فـــــــا (پەردازەنـدە- perdazende): سـازندە، پەرداخکار، رازێنەرەوە، کارساز.
پرداختــــه- ا. مف(پەرداخـــتــــە- perdaxte): رازاوەو دروســــــتکراو، جەلایی کراو، بەتاڵ کراو.
پرداز- ا(پەرداز- perdaz): وردەخـەتی رەسم، واتە سێبەر.
پردال- ا. ا(پەردال- perdal): پرگار.
پردختن- مـص(پـەردەخـــــــتـــــەن- perdexten): بڕوانە: **پرداختن**.
پردک- ا(پەردەک- perdek): مـەتەڵ، لوغز، لەگەز.
پردگی- ص. ن(پەردەگی- perdegî): هەر شـــتێ پەردەی پێـدا درابێ، لە پشت پەردەوە، پەردەدار، ئافرەتی حیجابدار.
پردل- ک(پـوڕدیـل- purdil): بـوێـر، ئازا، رەشید، عەگید، نەترس.
پرده- ا(پەردە- perde): جـبـە، پەردە، روبەند، روپۆش، لەچک، پەچە، کـــوللە، سـتـر، پەردو، روپۆشی دەرگـاو پەنجـەرە، پەردەی کچێنی.
پردەنـیـلـگـون- ل(پـەردەی نـیـلـگـون- perdey nîlgûn): ئاسمان.
پـردەدریـدن- مـص. ک(پـەردە دەریـدەن- perde derîden): دڕانـدنـی پـەردە، ناموس بردن، کون کردنی کچ.
پـرده پـوش- ا.فـــــــا- ک(پەردەپـوش- perdepuş): سرپۆ، سرقایم، رازپۆش.
پـردەشناس- ا. ص(پـەردەشـــــیـنـاس- perdeşinas): مـوترب، مـۆسـیـقـازان، مۆسیقاژەن، زاناو سەرناس، عارف.
پـردەنـشـین- ا.فـــــــا(پـەردەنـەشـین- perdeneşîn): خـــــــــــەڵــوەت نشـین،فـریشـتـەی ئاسـمـان، ئافـرەتی بەرووبەند.
پـردیـس- ا(پــەرەدیــس- peredîs): فیردەوس، باخ، بێستان.
پــــررو- ص. ک(پـــوڕ روو- purrû): روودار، بێ شەرم، هار، بێعار، چاوقایم.
پـرز- ا(پـورز- purz): پـرزۆل، تـووک، بەور، نەرمە خۆڵەکەوە، پرز.
پرزه- ا(پورزە- purze): پرز، پرزۆڵ.
پـرزیـدنـت- فـــــــر.ا(پـریـزیـدەنـت- pirizîdent): رەیس، سەرۆک کۆمار.
پرس- ا.فر(پیریس- piris): مەنگەنە.
پرس- ا.فـــر(پورس- purs): ژەم، ئەو خـواردنەی کـە لە ئوتێـلان بۆ یەک مـیـوانی دێنن.
پرس- ا. مص(پورس- purs): پرسین.
پرسا- ص فا(پورسا- pursa): پرسا، بە پرسیار، پرسیارکەر.
پرسـان- ص. فـا(پـورسـان- pursan): پرسا، زۆر پرسیار، پرسیارکەر.
پرســانتــاژ- ا. فــر(پورســانتــاژ- pursantaj): وەرگــــرتنی رێژەیـەکی سەدی.
پرســتـــار- ص. فـــا(پەرەســتـــار- perestar): پەرسـتـار، سـیـسـتـەر، یاریدەیەری نەخۆش، خزمـەتکار، غـولام، بەندە، نۆکەر.
پرسـتـارخـانه- ا.م(پەرەسـتـارخـانە- perestarxane): گـــەداخـــــانە، فەقیرخانە، شوێنی پەرستاری نەخۆشان.
پرسـتـارزاده- ص. مف(پـەرەسـتـار زادە- perestar zade): پەرستارزادە، غولام

زاده، خزمەتکارزادە.
پرستش- ا. مص(پەرەستیش- perestiş): پەرستن، تاعەت، خزمەت، خزمەتی نەخۆش، نوێژ.
پرستشگاه- ا. م(پەرەستیشگاه- perestişgah): پەرستگە، شوێنی تاعەت و عیبادەت.
پرستشگر- ص. فا(پەرەستیشگەر- perestişger): عابید، پەرستنکار، نۆکەر، غولام، خزمەتکار.
پرستو- ا(پەرەستو- perestû): پەرەسێلکە، پلسری.
پرسته- ا. ص(پەرەستە- pereste): پەرستراو، بەهەق وەکو خوا، بە ناهەق وەکو بت، تاعەت و عیبادەت.
پرستیدن- مص(پەرەستیدەن- perestîden): پەرستن، عیبادەت کردن.
پرستنده- ص. فا(پەرەستیندە- perestinde): پەرستنکار.
پرستیده- ا. مف(پەرەستیدە- perestîde): پەرستراو، مەعبود.
پرستیز- ص(پورستیز- purstîz): شەڕانی، شەڕفرۆش
پرستیژ- ا. فر(پرستیژ- perstîj): ئەفسون، جادو، ئیحتوبار، دەسەلات، پایە، خەیاڵ پلاو.
پرسش- ا. مص(پورسیش- pursiş): پرسین، سەردان، هەواڵپرسین.
پرسشنامه- ا(پورسیشنامە- pursişname): پرسنامە، قاقەزی پرسیاران کە دەبێ پڕ بکرێتەوە.
پرسنگ- ا(پەرسەنگ- perseng): پارسەنگ، فەرسەخ، قۆناغ.
پرسنل- ا.فر(پیرسونال- pirsunal): تایبەتی، شەخسی.
پرسو- ص(پورسو- pursû): پڕ روناکی، پڕ روناهی، زۆر رۆشن.
پرسوز- ص- پورسوز- pursûz): پڕسۆز، سۆزدار، بەسۆز، پڕ سۆزوگوداز.
پرسه- ا. مص(پەرسە- perse): سواڵ، گەدایی، دەرۆزەکردن، گەڕان بە کوچەو بازاڕاندا.
پرسه- ا. مص(پورسە- purse): پرسە، تازیە، سەردانی نەخۆش، ماتەم.
پرسەزدن- مص(پەرسەزەدەن- persezeden): گەڕانی بێهودە، بەرەڵلابوون.
پرسیان- ا(پەرسیان- persiyan): لاولاو.
پرسیاوش- ا(پەری سیاڤوش- peri siyavuş): گیایەکە.
پرسیدن- مص(پورسیدەن- pursîden): پرسین، هەواڵپرسین، سەردان.
پرسنده- ا.فا(پورسیندە- pursinde): پرسا، پرسیارکەر.
پرسیده- ا. مف(پورسیدە- pursîde): پرسیارلێکراو.
پرسش- ا.مص(پورسیش- pursîş): پرسیار.
پرس- ص. فا(پورس- purs): پرس.
پرش- ا. مص(پەریش- periş): بازدان، هەڵفڕین، تەکاندان.
پرشیدن- مص. ل(پەرشیدەن- perşîden): پەریشان بوون،

پەراگەندەبوون.
پرغازە- ا(پەرغازە- perxaze): بنج و بێخی پەڕی باڵندە.
پرغـونە- ص(پەرغـوونە- perxûne): ناشـیـرین، دزێو، درشت، زبر، ناهەمـوار، کرێت.
پرفسور- (پروفەسوور- professûr): پرۆفـیـسـۆر، مـامـۆسـتـای زانکۆ، زانا، کەسێک کە لەسەروی پلەی دکتۆرا بێ.
پرفیر- (-profîr): بەردەپێ.
پرکار- ص(پوڕکار- purkar): پڕکار، سەرقاڵ، چالاک، بەکار، پژگاڵ.
پرکـاوش- ا. مص(پەرکـاڤـەش- perkaveş): هەڵـپـاچین، پەرچ کـردنی لق و پۆپی دارو درەخت، پەرچ.
پرکـردن- مـص(پـوڕکـەردەن- purkerden): پڕکردن، تەژی کردن.
پرکم- ص(پەرکەم- perkem): بێکارو هیچ، لە کارکەوتوو، بێ کەڵک.
پرکندە- ص.م(پەرکەندە-perkende): پەراگەندە، پەرت و بڵاو، بێ توانا.
پرکـوک- ا(پەرکـوک- perkûk): ئەپارتمانی بەرز، باڵاخانەی بڵند
پرگار- ا. ا(پەرگار- pergar): پرگاڵ.
پرگـالە- ا(پەرگـالە- pergale): پاژ، بەش، رووت، پاژێک لە شتێک، پینە.
پرگداز- ص(پورگوداز- purgudaz): بەسۆز، بەجۆش و خرۆش، پرسۆزو گوداز، پرخەم.
پرگـر- ا(پەرگـەر- perger): تەوق، تەوقی جەواهێرنیشـان کە جاران پاشایان لە ملیان دەکرد.
پرگـرام- ا.فـر(پروگـرام- program): پروگرام، بەرنامە، نەخشە، پلان.
پرگزند- ص(پورگەزند- purgezend): پڕ زیان، پڕ زەرەر، پڕ ئازار.
پرگس- ق(پەرگـەس- perges): خوانەکا، حاشا، هەرگیز.
پرگناە- ص(پورگـوناە- purgûnah): تاوانبار، گوناحکار.
پرگنە- ا(پەرگەنە- pergene): دەڤەر، بلۆک، پارێزگا.
پرگو، پرگوی- ا.فا(پورگو- purgû): زۆربڵێ، درێژدادڕ، چەقـاوەسـو، چەنەباز، لەوچە.
پرمـاسـیـدن- مص(پەرمـاسـیـدەن- permasîden): دەست پێداهێنان.
پرمـا- ا. ا(پەرمـا- perma): درێلی دارتاش.
پرمـاسش- ا. مص(پەرمـاسـیش- permasiş): شێلان، دەست پێداهێنان.
پرمـاسندە- ا. فـا(پەرمـاسـەندە- permasende): دەست پێداهێنەر.
پرمـاسـیـدە- ا. مف(پەرمـاسـیـدە- permasîde): دەست پێداهێنراو.
پرمان- ا(پەرمان- perman): فەرمان، ئەمر، دەستور، فەروار.
پرمـایون- ا. ص(پـورمـایـون- purmayün): بەهادار، زاناو مەزن.
پرمـایە- ص(پورمـایە- purmaye): بەبەها، بەقیمەت، زانا، هوشیارو زیرەک، دەوڵەمـەند، پایەدار، گـەورەو بەناوبانگ، بەهادار، نرخدار.
پرمـخـیـدن- مص(پەرمـەخـیـدەن- permexîden): عـاسی بوون، یاخی بوون، سەرکێشی.

پرمر- ا(پەرمەر- permer): چاوەڕوانی و ئومێد، هیوا، زەردەواڵە، زەنگەسوورە، سێرەمووزە.

پرمنش- ص(پورمەنش- purmeniş): بە ئاوەز، گەورە، ئازا، دلێر، بەهێز، خۆپەسەند، سەرکێش، لووت بەرز، غەڕا.

پرمنگنات دوپتاس- ا.فر(permengenati dûputas): پەرمەنگەناتی خوێ.

پرمودن- مص(پەرمووده‌ن- permûden): فەرموون.

پرمیو- ا(پەرمیڤ- permiv): سوزەنەک

پرن- ا(پەرەن- peren): حەریری نەخشداری ناسک، سنوور، پرد.

پرند- ا(پەرەند- perend): ئاوریشم، حەریر، ئاوریشمی سادە، تیغ، شمشێر، شمشێری جەوهەردار.

پرنداخ- ا(پەرەنداخ- perendax): سەختیان، کەمەربەندی چەرم، سفرەی چەرمی نانکەر، پێستی دەباغکراو.

پرنداور، پرنداور- ا(پەرەنداڤەر- perendaver): شمشێر، تیغ، شمشێری بریقەدار، شمشێری جەوهەردار.

پرندک- ا(پەرەندەک- perendek): گرد، گردۆلکە، تەپە.

پرندوش- ا(پەرەندوش- perendûş): دوێنێ شەو، دوێ شەو.

پرنس- فر. ا(پرنس- prins): شا، شازادە، میر.

پرنسس- فر. ا(پرنسس- prinsis): کچی پاشا، ژنی پاشا، مەلیکە.

پرنسیپ- ا(پرنسیپ- prinsîp): پرەنسیپ، یاساو ڕێسا، بنەما، سەرەتا، ڕێچکەو ڕێباز.

پرنگ- ا(پەرەنگ- pereng): پرشنگ و بریقەی شمشێر، جەوهەر.

پرنگار- ص(پورنیگار- purnigar): ڕەنگاوڕەنگ، بەنەخش و نیگار.

پرنون- ا(پەرنون- pernûn): ئاورێشم، حەریر، حەریری گوڵدار، هەوریشم.

پرنیان- ا(پەرنیان- pernîyan): ئاورێشم، حەریر، حەریری گوڵدار.

پرنیخ- ا(پەرنیخ- pernîx): تەختەبەرد، تاوێر.

پرو- ا(پەرڤ- perv): ئەستێرەی پەروین، پێرو، ئەستێرەی کۆ.

پروا- ا(پەرڤا- perva): پەروا، ترس و دڵەڕاوکێ، ئارەزوو، سەبرو قەرار، ئارام.

بی پروا- ا(بی پەرڤا- pîperva): بێ پەروا، بێ ترس، بێ باک.

پروار- ص(پەرڤار- pervar): قەڵەو، دابەستە.

پروار- ا(پەرڤار- pervar): باڵەخانە، خانووی هاوینە.

پرواز- ا. مص(پەرڤاز- pervaz): فڕین، هەڵفڕین.

پرواز- ا.(پەرڤاز- pervaz): ئەو شەپکەدارانەی دەخرێنە سەر دارەڕای خانوو، پاشان هەژکی لەسەر دادەنێن و سواغی دەدەن.

پرواز- ا. مص(پەرڤاز- pervaz): فڕین.

پروازه- ا(پەرڤازە- pervaze): توێشووی سەفەر.

پرواس- ا. مص(پەرڤـاس- pervas): ترس، نەجات بوون، لامیسە.
پرواسـیـدن- مص(پەرڤـاسـیـدەن- pervasîden): دەسـت هـێـنـان بـە شتێکدا.
پرواسنده- ا. فـا(پەرڤـاسندە- pervasinde): دەست پێداهێنەر.
پرواسـیـده- ا. مف(پەرڤـاسـیـدە- pervasîde): دەست پێداهێنراو.
پروانچه- ا(پەرڤـانچە- pervançe): فـەرمـان، بەرات، حـەواڵە، بەڵگەنامـەی قوتابخانە، سەرەتایی و ئامادەیی.
پروانک-ا(پەرڤـانەک- pervanek): گـوێ رەش، دڕندەیەکە لە چەقـەڵ دەچێت، دەڵێن دوای شێر دەکەوێ تا بەرماوەی ئەو بخوات.
پروانه- ا(پەرڤـانـە- pervane): پەپوولە، ئمنۆک، پەروانە، پانکە، حـوکم، فەرمان، ئیزن، گوزەرنامە، بەرات.
پروپاگـانـد- ا.فـر(پوروپاگـانـد- purûpagend): پـڕوپـاگـەنـدە، بانگەشە.
پروتست- انگل(پروتیست- prutist): ناڕەزایی.
پروتسـتـان- ا. فـر(پروتسـتـان- prutistan): پرۆتسـتـان، پەیڕەوانی ڕێبازی لوتەر.
پروتکل- ا. فر(پروتوکول-protokol): پرۆتۆکـۆل، پەیمان نامـە، کـۆنووسی کۆبوونەوەی گفتوگۆ کە پاشان بکرێ بە پەیمان.
پرورانـدن- مـص(پەرڤـەرانـدەن- perveranden): پەروەردەکـردن، ئیوەتکردن، هەڤووت.
پرورانیـدن- مص(پەرڤـەرانیـدەن- perveranîden): پـەروەردەکـردن، پەروەرداندن.
پرورانـنده- فـا(پەرڤـەرانەندە- perveranende): پـەروەردەکـەر، گەورەکەر، بەخێوکەر، ئیوەتکەر.
پرورانیـده- ا. مف(پەرڤـەرانیـدە- perveranîde): پەروەردەکـرا، تەربێت دراو، ئیوەتکراو.
پروردگـار- ص. فـا(پەرڤـەردگـار- perverdgar): پەروەردگـار، خـوا، پەروەردەکەر، تەربیەت دەر، ئیوەتکەر.
پـروردن- مـص(پـەرڤـەردەن- perverden): پەروەردەکردن.
پـرورش- ا. مـص(پـەرڤـەرش- perveriş): پـەروەردە، خـۆراک، پەرستاری و سەرپەرشتی.
پرورنـده- ا. فـا(پەرڤـەرەندە- perverende): پەروەردەکەر.
پرورده- ا. مف(پەرڤەردە-perverde): پەروەردەکراو.
پرورشـگـاه- ا. م(پـەرڤـەرشـگـاه- perverşgah): پـەروەردەخـانـە، هەتیـوخـانە، فـەرمـانگەی پەروەردەو فێرکردن.
پـروریـدن- مـص(پـەرڤـەریـدەن- perverîden): پـەروەردەکـردن، بەخـێـوکـردن، تەربێت دان، تەعلیم دان، هینکران.
پروز- ا(پەرڤەز- pervez): فریز، پینە، پەراوێز.
پروزن- ا(پەرڤـەزەن- pervezen):

ئاردبێژ، هێڵەک، بێژنگ، سەرەند، هەر شتێکی کون کون، سوزگی.

پروژکتور- ا. فر(-projektûr): پرۆجکتۆر.

پروژه- ا.فر(- proje): پرۆژە، نەخشە، پلان، بەرنامە.

پروستات- ا. فر(- prostat): پرۆستات.

پروفیل- ا. فر(- profîl): پروفایل، نیورِوو، نەخشەو وێنەی عیمارەت لەلاوە، یانی یەک لای نیشان بدات.

پرولیتاریا- فر. ا(پرولیتاریا- prûlîtarya): پرولیتاریا، کرێکاران، زەحمەتکێشان.

پرونده- ا(پەرڤەندە- pervende): فایل، ئیزبارە، تۆپەقوماش، تورەکە، دۆسییە.

پروه- ا(پەرڤە- perve): پێرو، ئەستێرەی کۆ.

پرویختن- مص(پەرڤیختەن- pervixten): بێژان.

پرویزیدن- مص(پەرڤیزیدەن- pervizîden): بێژان، لە هێڵەک دان.

پرویزن- ا(پەرڤیزەن- pervîzen): هێڵەک، بێژنگ، سەرەند، سوزگی.

پروین- ا(پەرڤین- pervîn): ئەستێرەی کۆ، پێرو.

پره- ا(پەرِە- pere): بازنە، داوێن، ئەڵقەو بازنەی وەستانی لەشکر، یان خەڵکی.

پرهختن- مص(پەرهیختەن- perhixten): پەروەردەکردن.

پرهوده- ا(پەرهودە- perhüde): نیوەسووت.

پەرهون- ا(پەرهون- perhûn): چەمەرە، تەوق، بازنە، خەرمانەی مانگ.

پرهیختن- مص(پەرهیختەن- perhîxten): پەروەردەکردن، تەربێتدان، پارێزکردن، خاڵی کردن.

پرهیخته- ا. مف(پەرهیختە- perhîxte): پەروەردەکراو، تەربێت دراو.

پرهیز- ا. مص(پەرهیز- perhîz): پارێز، خۆپارێزی لە حەرام، رژیم، نەخواردنی هەندێ خواردن و نەخواردنەوە بە دەستووری دکتۆر.

پرهیزانه- ا(پەرهیزانە- perhîzane): پارێزانە، رۆژوو، ئەو خواردنەی کە نەخۆش بۆی هەیە بیخوات.

پرهیزانیدن- مص(پەرهیزانیدەن- perhîzanîden): پارێزکاری.

پرهیزکار- ص. فا(پەرهیزکار- perhîzkar): پارێزگار، پارسا، پاک، بە تاعەت و تەقوا.

پرهیزگار- ص. فا(پەرهیزگار- perhîzgar): پارێزکار.

پرهیزیدن- مص(پەرهیزیدەن- perhîzîden): پارێزکردن، تاعەت کردن.

پرهیزنده- ص. فا(پەرهیزندە- perhîznde): پارێزکار.

پری- ا(پەری- perî): پەری، ژنی جوان، لەمەچێتران.

پری- ق(پەری- perî): پێرێ، پێرێ شەو.

پری- ا.فـــــر(پری- pirî): پاداشت، خەڵات.
پری افـســا- ص. فـا(پەری ئەفـسـا- perî efsa): ئەفسـونگەر، جـادوگـەر، جنگر، کـەسـێک بۆ گـرتنی جن و پەری ئەفسون بخوێنێ.
پـری پـیـکـر- ص(پـەری پـەیـکـەر- perîpeyker): پـەیـکـەر وەک پـەری، پەری ئاسا.
پریچهر- ص(پەری چیهر- perî çihr): پەری چارە، جوان، چارە جوان وەکو پەری.
پریچـــهـــره- ص(پەری چیـــهـــرە- perî çihre): پەری شێوە.
پریخوان- ا. فا(پەریخان- perîxan): پەری گـر، ئەو کـەسـەی بانگی پەری دەکات.
پـریـدار- ص(پـەریـدار- perîdar): جندار.
پـریـدن- مـص(پـەریـدەن- perîden): فڕین، بازدان.
پرش- ا. مص(پەرش- periş): فـڕین، بازدان، پەڕین.
پرنده- ا. فـا(پەرندە- perinde): هەر شتێ بفڕێ، پەڕندە، فڕندە.
پریده- ا. مف(پەریدە- perîde): فڕیو.
پران- ص. فـــــا(پـەران- peran): لە حاڵی فڕیندا.
پـریـدوش- ا(پـەری دوش- perîdûş): پێرێ شەو.
پـریـرخ- ص(پـەری روخ- perîrux): پەری روو، جـوان، پەری روخسـار، پەری ئاسا.
پریرو- ص(پەری روو- perîrû): پەری روخسار، زۆرجوان، جوان وەک پەری.
پـریـروی- ص(پـەری روی- perîrûy): جوان.
پـریـروز- ق(پـەری روز- perîrûz): پێرێ، بەرلە دوو رۆژ.
پریز- ا(پەریز- perîz): فریاد، هاوار.
پریز- ا.فر(پریز- prîz): بەلوعە، سویچ پلاک.
پـریـزاد- ص(پـەری زاد- perîzad): پەریزاد، منداڵی زۆر جوان، پەری نەژاد.
پــریــزن-ا(پــەری زەن- perîzen): بێژنگ.
پری سای- ص(پەری سای- perîsay): پەری گر.
پریشـــا- ص(پەریشــــا- perîşa): پەریشان، پەخش و بڵاو.
پریشان- ص. فا(پەریشان- perîşan): پەریشــان، پەخش و بڵاو، پەشـێـو، سـەرگـەردان، دڵتـەنگ، بێ حـەواس، بەدبەخت، بێ تالح.
پریشـــانی- ا. مص(پـەریشــانی- perîşanî): پەریشـانی، پەشـێـوی، شڵەژاوی، بێ تاقەتی.
پریشـان روزگـار- ص(پەریشـان روزگـار- perîşan rûzgar): بـەدحــاڵ، رۆژ رەش.
پریشب- ا(پەری شــەب- perîşeb): پێرێ شەو.
پریشـن- ص(پەری شــەن- perîşen): پەریشان، پەشێو.
پریشـــیـــدن- مص(پەری شــیــدەن- perîşîden): پەریشـان بوون، شڵەژان، خەمبار بوون، پەشێو بوون.

پریشنده- ا.فا (پەریشەندە- perîşende): پەریشان کار.

پریشیده- ا. مف(پەری شیدە- perîşîde): بەبادراو، پەراگەندە بوو، پەریشان بوو.

پریشیدگی- ا. مص(پەری شەندەگی- perîşendegî): پەریشانی.

پری فش- ص (پەری فەش- perî feş): پەری ئاسا.

پری نژاد- ص(پەری نەژاد- perînejad): جوان، پەری رەچەڵەک، پەری رەگەز، پەری نەژاد.

پری وار- ص(پەری ڤار- perîvar): پەری ئاسا، وەکو پەری.

پریوش- ص(پەری ڤەش- perîveş): پەری ئاسا.

پریون- ا(پەریون- peryûn): نەخۆشی گەڕی.

پز- (پۆز- poz): پۆز، شێوە، جلک، رەفتار.

پزا- ص(پەزا- peza): کولۆک، شتێ زوو بکوڵێ.

پزاختن- مص(پەزاختەن- pezaxten): تواندنەوە، توانەوە.

پزاندن- مص(پەزاندەن- pezanden): کولاندن، گەیین.

پزانیدن- مص(پەزانیدەن- pezanîden): کولاندن، گەیینی دومەڵ.

پزاننده- ا.فا (پەزانەندە- pezanende): کولێنەر، ئاشپەز.

پزان- ص.فا (پەزان- pezan): لە حاڵی کولێندا، لە حاڵی گەییندا.

پزاوه- (پەزاڤە- pezave): کوورە.

پزداغ- ا(پەزداغ- pezdax): برپەنگ.

پزشک- ا(پەزەشک- pezeşk): کوندەپەپوو، جوغد، بایەقوش.

پزشک- ا(پزیشک- pizişk): پزیشک، دکتۆر، حەکیم.

پزشکیار- (پزیشکیار- pizişk yar): یاریدەدەری پزیشک.

پزغند- ا(پوزغوند- Puzxund): جەوت، جەفت.

پزیدن- مص(پەزیدەن- pezîden): بڕوانە: (**پختن**)

پزیسیون- ا.فر(پوزیسیون- puzisyun): شوێن، جێگە، هەیکەل و ئەندامی کەسێک، بیچم.

پژ- ا(پەژ- pej): چڵک، پیسی، کۆنە، دارزیو.

پژاگن- ص(پەژاگین- pejagin): چڵکن، نەشۆراو، قرێژاوی، پیس، ناشیرین، دزێو، کرێت.

پژاوند- ا(پەژاڤەند- pejavend): پشتکۆڵ.

پژگاله- ا(پەژگالە- pejgale): پینە، بەش، رووت.

پژم-ا(پەژم- pejm): تەپە، گرد، هەوراز و نشێو.

پژمان- ص(پیژمان- pijman): پەشیمان، مەلول، دڵتەنگ، غەمگین، لێوبەبار، سیسەوەبوو.

پژمراندن- مص(پیژموراندەن- pijmuranden): خەمباکردن، دڵتەنگ کردن، وشک کردن، سیس کردنەوە.

پژمرانیدن- مص(پیژمورانده‌ن- pijmûranîden): خه‌مبارکردن، دڵته‌نگ کردن، وشک کردن، سیس کردنه‌وه.

پژمراننده- ا. فا(پیژمورانه‌نده- pijmuranende): دڵته‌نگ، خه‌مبار.

پژمردن- مص(پیژمورده‌ن- pijmurden): خه‌مبار بوون، سیس بوون، له‌ ره‌ونه‌ق که‌وتن.

پژمرده- ا. مف(پیژمورده- pijmurde): په‌ژموورده، خه‌مبار، وشکه‌وه‌ بوو، بێ ره‌ونه‌ق، غه‌مگین، ژاکاو.

پژمریدن- مص(پیژموریده‌ن- pijmurîden): بڕوانه: (**پژمردن**).

پژند- ا(په‌ژه‌ند- pejend): جۆره‌ گیایه‌کی خۆڕسکه‌ که‌ وه‌کو سپیناخه‌ به‌کاڵی و کوڵاوی ده‌خورێ. گوژاڵک.

پژول- ا(په‌ژول- pejûl): قاپ، جگ.

پژولانیدن- مص(پیژولانیده‌ن- pijûlanîden): هه‌ڵوه‌راندن، ره‌نجاندن، عاجزکردن، پرواندن.

پژولیدن- مص(پیژولیده‌ن- pijûlîden): هه‌ڵوه‌راندن، عاجزکردن، پرواندن، ره‌نجاندن.

پژولش- ا. مص(پیژولیش- pijûliş): په‌ریشانی، هه‌ڵوه‌رین، خه‌مباری، ره‌نجاوی.

پژولیده- ا. مف(پیژولیده- pijûlîde): سیس و وشکه‌ڵه‌، په‌ژمرده.

پژوم- ص(په‌ژووم- pejûm): ده‌روێش، گه‌دا، هه‌ژار، بێ نه‌وا، زه‌لیل، که‌ساس، بێ ئیحتویار.

پژوهیدن- مص(پیژوهیده‌ن- pijûhîden): تاقیب کردن، ته‌فیتیش، لێکۆڵینه‌وه‌.

پژوهش- ا. مص(پیژوهش- pijûhiş): لێکۆڵینه‌وه‌، تۆژینه‌وه‌، تاقیب کردن، ته‌حقیق کردن، جاسوسی، سه‌رپه‌رشتی.

پژوهنده- ا.فا(پیژوهه‌نده- pijûhende): تاقیبکراو، توێژراو.

پژوه- ا. مص(پیژوه- pijuh): جاسوسی، تاقیب کردن، گه‌ڕان، پرسین.

پژوین- ص(په‌ژڤین- pejvîn): چڵکن، پیس.

پژهان- ا(پوژهان- pujhan): ئاره‌زوو، حه‌زی دڵ، خۆزیا، غبطه.

پس- ق(په‌س- pes): پاش، دوا، ئه‌وسا، که‌واته‌، به‌وپێیه‌.

پساچین- ا. ص(په‌ساچین- pesaçîn): دوابه‌ر، ئه‌و تاک و ته‌را میوانه‌ی که‌ دوای چنین لێره‌و له‌وێ به‌ لق و پۆپی دره‌ختانه‌وه‌ ده‌مێنێ.

پسادست- ا(په‌ساده‌ست- pesadest): قه‌رز.

پس افت- ا(به‌س ئوفت- pes'uft): دواکه‌وتوو، قه‌رزێ له‌ وه‌ختی خۆی نه‌درێته‌وه‌، پاشه‌که‌وت، په‌سه‌ناز.

پساک- ا(په‌ساک- pesak): تاجه‌گوڵینه‌.

پس انداز- ا(په‌س ئه‌نداز- pesendaz): په‌سه‌ناز، پاشه‌که‌وت.

پساوند- ا(په‌ساڤه‌ند- pesabend): پاش به‌ند، قافیه‌، پاشگر.

پساویدن- مص(په‌ساڤیده‌ن- pesavîden): ده‌ستپێداهێنان، شێلان.

پست- ص(پەست- pest): ئاخن، نەوی، نزم، نشێو، زەبوونی، بێ غیرەت، بێزار، جاڕس.

پست- ا(پیست- pist): سوس، کەپەک، قاویت، ئارد.

پست- فر.ا(پوست- post): پۆستەخانە.

پستائی- ا(پەستایی- pestayî): پاشەکەوت، پەسەناز.

پستادست- ا(پەستادەست- pestadest): قەرز.

پستان- ا(پیستان- pistan): مەمک، گوان.

پستاندار- ص. ا(پیستاندار- pistandar): شیردەران.

پستان بند- ا(پیستان بەند- pistanbend): مەمکدان، سوخمەی مەمک، مەمکەبەند.

پستانک- ا(پیستانەک- pistanek): مەمکەمژە.

پستک- ا(پەستەک- pestek): پەستەک، چۆغک.

پستو- ا(پەستو- pestû): گەنجینە.

پسته- ا(پیستە- piste): پستە، فستق.

پسته‌خندان- ا(پیستەی خەندان- pistey xendan): پستەی دەم کراوە، زاری ماشوقە.

پس دوزی- ا. مص(پەس دوزی- pesdûzî): لە پشتەوە دوورین.

پسر- ا(پیسەر- piser): کوڕ، منداڵی نێرینە.

پسراندر- ا(پیسەرئەندەر- piser ender): زڕکوڕ.

پسکک- ا(پەسکەک- peskek): تەرزە.

پس گردنی- ا(پەس گەردەنی- pesgerdenî): شەقەزللە، تەوقات.

پسندر- ا(پیسەندەر- pisender): زڕکوڕ.

پسندیدن- مص(پەسەندیدەن- pesendîden): پەسندکردن، بەگەن کردن، قەبوڵکردن، رازی بوون، هەڵبژاردن.

پسندیده- ا. مف(پەسەن دیدە- pesendîde): پەسندکراو، بەگەنکراو، هەڵبژاردە.

پسودن- ا(پەسودەن- pesûden): دەست پێداهێنان.

پسوند- ا(پەسڤەند- pesvend): پاشگر.

پسیکولوژی- (-psîkûlûjî): سایکۆلۆژی، دەروونناسی.

پسی میست- (پیسی میست- pissîmîst): رەشبین.

پسی میسم- (پیسی میسم- pissîmîsm): رەشبینی.

پسین- ص. ن(پەسین-pesîn): دوایین.

پش- ا(پەش- peş): وەک، ئاسا، یاڵی ئەسپ، ئەنجامە.

پشت- ا(پوشت- puşt): پشت، پاش، دوا.

پشتکار- ا(پوشتکار- puştkar): بەکار، سوربوون، لەسەر کار، پشوودرێژی لە کاردا.

پشت کوژ- ص(پوشت کوژ- puştkûj): پشت کوڕ، قەمور، کۆم.

پشت گرمی- ص(پوشت گەرمی- puştgermî): پشت قایمی، دڵنیایی.
پشتگلی- ص(پوشت گولی- puştgulî): ئاڵ، سووری کاڵ.
پشت لنگ- ص(پوشت لەنگ- puşt leng): بێهودە، بێ مانا، هەرزە.
پشت ماهی- ا.ص(پوشت ماهی- puşt mahî): هەر شتێ لە پشتی ماسی بچێ.
پشت نویسی- ا. مص(پوشت نیڤیسی- puşt nivîsî): نووسینی پشتی سەنەد یان قەواڵە.
پشتو- ا(پوشتو- puştû): زمانی خەڵکی ئەفغانستان.
پشتاو- ا(پیشتاو- piştav): دەمانچە.
پشتوار- ا(پوشت ڤار- puştvar): پشتیوان، یاریدەدەر.
پشتوارە- ا(پوشت ڤارە- puştvare): کۆڵ، باری پشت.
پشتوان- ص(پوشتڤان- puştvan): پشتیوان، پشت و پەنا، پشتیوانە.
پشتوانە- ا(پوشتڤانە- puştvane): پشتیوان، پشت و پەنا، رەسید.
پشت وپناە- ص(پوشت و پەناه- puştûpenah): کۆمەک، یاریدەدەر.
پشتە- ا(پوشتە- puşte): تەپە، گرد، گردۆڵکە، کۆڵەبار، تێلەکە.
پشتی- ا(پوشتی- puştî): پشتی، بالیف.
پشتیبان- ص(پوشتیبان- puştîban): پشتیوان، پشت وپەنا، پشتیوانەی دەرگا، پشتکۆڵ.
پشتیبانی- ص(پوشتیبانی- puştîbanî): پشتیوانی، کۆمەک، هاریکاری، لایەنگیری.
پشتیوان- ا(پوشتی ڤان- puştîvan): پشتیوان.
پشک- ا(پوشک- puşk): پشقل، قشپل.
پشک انداختن- مص(پیشک ئەنداختەن- pişk endaxten): تیرو پشک، پشک راکێشان.
پشکل- ا(پیشکەل- pişkel): پشقل، قشپل.
پشکلیدن- مص(پیشکیلیدەن- pişkilîden): کون کردن بەنینۆک و سەری قامک.
پشکم- ا(پیشکەم- pişkem): هەیوان و بارەگا.
پشلنگ- ص(پەش لەنگ- peşleng): دواکەوتوو.
پشم- ا(پەشم- peşm): خوری، کوڵک، کوڵکە.
پشماگند- ا. ص(پەشماگەند- peşmagend): پاڵان، کورتان، جل.
پشمالود- ص(پەشمالود- peşmalûd): تووکن، کوڵکن.
پشمک- ا(پەشمەک- peşmek): جۆرە شیرینییەکە، پەشمەک.
پشمین- ص. ن(پەشمین- peşmîn): جلی لە خوری دروستکراو، پۆپەشمین، خوریین.
پشمینە- ص. ن(پەشمینە- peşmîne): پارچەیەکی جوانە لە خوری

سازدەکرێ.
پشنگ- ا(پەشـــــەنگ- peşeng): زەنبەرە، دەستەبەرە.
پشـــولیـــدن- مص(پوشـــولیـــدەن- puşûlîden): تێکدان، رژان.
پشـە- ا(پەشـە- peşe): مـێـشـوولە، پێشکە، پەخشە، پێشی.
پشـەبند- ا(پەشـەبەند- peşebend): پێـشـکەگـێـرەوە، چەرچەفی زۆر تەنک، کوللە.
پشـەغال- ص(پەشـەغال- peşexal): پێشکەدار، درەختێک کە مێشوولەی زۆری هەبێ.
پشـیـز- ا(پەشـیـز- peşîz): پولەکـە، فـلس، وردەتـریـن سکـەی ســـــەردەمـی ساسانیان.
پشیزە- ا (پەشیزە- peşîze): پولەکە، پولەکەی ماسی، پولک، ئۆبە.
پشیمان- ص(پەشیمان- peşîman): پەشیمان، پەژیوان، ژێوان.
پغاز- ا(پەغاز- pexaz): پواز.
پغنە- ا(پەغنە- pexne): پلەوپـایە، نەردەوان، پاچینە.
پف- ا(پوف- puf): پف.
پفـالود- ص(پوفـالود- pufalûd): پوفدراو، ئاوساو.
پفک- ا(پوفـــەک- pufek): وەرەمی بچـوک، جۆرە شیـرینیـیـەکـە کە بە شەکرو سپێنەی هێلکە دروست دەکرێ.
پــف نم- ا(پــوف نــەم- pufnem): ئاوپرژێنی شتێ بە دەم.
پفـیـوز-ص (پوفـیـوز- pufyuz): قـورمسـاغ، گەواد، بێ غـیـرەت، کـەودەن، گێل.
پک- ص(پوک- puk): پووچ، پـووک، بێ کـاکڵ، زەلام و درشت، نەفـەس لێـدان، هڵۆڵ.
پک- ا(پەک- pek): بۆق، قـورباقـە، درشت.
پکر- ص(پەکـەر- peker): نائومـێـد، خەمین، جاڕز، گێژ، سەرگەردان، حەیران، ناڕەحەت.
پگمـال- ا(پەگـمــال- pegmal): ئامێرێکی کلاشکەرانە.
پک و پوز- ا(پەک وپوز- pekû pûz): دەمو قەپۆز.
پکوک- ا(پەکوک- pekûk): چەکوشی ئاسنگەران، تۆخماخ، تارمە، موحەجەرە، تەیمان.
پگاە- ا(پەگـاە- pegah): سـبـیـانێ زوو، بەرەبەیان، سپێدە، سەحەری، گەردی بەیان، سپیدە، شەوەکی.
پل- ا(پول- pul): پرد، پر.
پـل مـــعلق- ا(پـولی مــــوئەلـەغ- pulimu’elex): پردی هەڵواسراو.
پل- ا(پیل- pil): پاژنەی پێ.
پل- ا(پەل- pel): مـەرز، بارسـتـایـی نێوان گۆلی شینایی.
پـلاتـین- ا(پـلاتـین- platîn): زێـری سپی، پلاتین.
پــلارک- ا(پــەلاروک- pelaruk): جـۆرە پۆڵایەکـە، جـەوهەری خـەنجـەر یان شمشێر.
پلاژ- ا(پلاژ- plaj): پلاژ، کــەناری هەمـواری دەریا کـە خـەڵکی بۆ سـەیران و مەلەوانی بۆی بچن.

پـلاس- ا(پـەلاس- pelas): پـەڵاس، بەڕە، بەڕەکـۆن، کـوێن، پارچەی ڕەشـماڵ، جلی خوری زبر و ئەستوور کە قەلەندەران و دەروێشان لەبەری دەکەن.
پلاستـیک- (پلاستـیک- plastîk): پلاستیک.
پلاسما- (پلاسما- plasma): پلازما.
پلاســیــدن- مص(پەلاســیــدەن- pelasîden): سیس بوون، کۆن بوونی میوە.
پلاســیــده- ا. مف(پەلاســیــدە- pelasîde): سیسەوەبوو، ژاکاو، خراپ بوو.
پلاک- ا. فـــر(پلاک- plak): پارچە کـانزایەک کـە ناو یان ژمـارەیەکی لەسـەر بنووسرێ..
پلاگر- (پلاگەر- plager): نەخۆشییە.
پـلالـک- ا(پـەلالـەک- pelalek): شمشێری جەوهەردار.
پلپل- ا(پیلپیل- pilpil): بیبەر، دەلی بیوەر.
پلتـیک، پلیـتـدیک-(- pulitîk): رامـیـاری، سیـاسەت، وڵاتداری، هونەری بەڕێوەبردنی کـاروباری ناوخـۆو دەرەوەی وڵات، لێهاتوویی، پۆلەتیک.
پلخمان- ا(پەلەخەمان-pelexeman): قـۆچەقـانی، قـەڵمـاسنگ، بەردەقـانی، کەهنیک، قاڵماسک.
پلشت- ص(پەلەشت- peleşt): پیس، چڵکن، چڵک کردە، هەوکردن.
پـلشـت بـری- ا.مص(پـەلـەشـت بـەری- peleşt berî): پاقـژکـردنەوەی چڵکی برین.
پلغــده- ص(پەلەغــدە- pelexde): پیسبوونی هێلکە، رزین و گەنینی میوە.
پلک- ا(پەلەک- pelek): پێــڵـــو، پێڵوی چاو، پیلو.
پل کش- ا(پـەلکــــەش- pelkeş): کەردوو، بەراز.
پلگان- ا(پـیلـەگـــــان- pilegan): پاپیلکە.
پلمب- فـــر. ا(پـلومـب- plumb): ساچمە.
پلمس- ا(پەلمەس- pelmes): شلەژان، پەشۆکان، تاوانبارکردن، درۆکردن.
پـلمـــــەسنگ- ا(پـەلمەســــەنگ- pelmeseng): تاوێر، تەخـتـــەبەرد، تات.
پلنگ- ا(پەلەنگ- peleng): پڵینگ.
پلنگ مـشـک- ا(پەلەنگ مــیـشـک- peleng mişk): گـیـایەکی خـۆڕسکی بۆنخۆشە لە نەعنا دەچێ.
پـلـنـگـیـنـه- ص. ن(پـەلـەنـگـیـنـە- pelengîne): هەر شـتێ لە پێـســتی پڵینگ چێ بکرێ، پێستی پڵنگ، جۆرە جلێکە لە نەقشا وەکو پێستی پڵینگە.
پلو- ا(پولو- pulû): پلاو.
پلوان- ا(پولڤان- pulvan): بارستایی نێوان گۆڵی زەرعات، مەرز.
پلوس- ا(پیلوس- pilûs): زمـان لوسی بە مەبەستی فریودان، چاپلووسی.
پـلـوک- ا(پـەلـوک- pelûk): تـەیمـان، موحەجەرە، چەکوشی ئاسنگەران، تۆخماخ، تامان، چەپەر.
پله- ا(پیلـە- pile): پەردەی کــــرمی ئاوریشم، کاڵای کەم، سەرمایەی کەم.

پله- ا(پیلله- pille): پەیژە، پلەی نەردەوان، تاکی تەرازوو.
پلید- ص(پەلید- pelîd): پیس، گلاو، بەدکردار، مردار.
پلیس- ا(پولیس- pulîs): پۆلیس، شورتە، دارۆغە، گزیری دەوڵەت.
پلیسه- ا(پلیسە- plîsse): تەنوورەی پلیسیدار.
پلی کپی- (پولی کوپی- pulîkupî): فۆتۆکۆپی.
پماد- ا(پەمپ- pemp): مەڵحەم، مەرهەم، هەتوان.
پمپ- ا(پومپ- pump): پەمپ، ترومپا.
پناباد- ا(پەناباد- penabad): پولێکی زیوی باوی سەردەمی قاجاریان بوو، کێشەکەی نیومیسقاڵ بوو، نیو قەران.
پناغ- ا(پەناغ- penax): داوی ئاوریشم، دەستپێچکە.
پنام- ا(پەنام- penam): نوشتەی چاوەزار.
پناه- ا(پەناه- penah): پەنا، پشت و پەنا، پشتیوان، نیگابان.
پناهگاه- ا. م(پەناهگاه- penahgah): پەناگە، حەشارگە، شوێنێ لەترسدا پەنای بۆ ببردرێ.
پناهیدن- مص(پەناهیدەن- penahîden): پەنابردن، پەناهێنان، پەناگرتن، پەناخواستن.
پناهنده- ا. ف(پەناهەندە- penahende): پەناهەندە، پەناگرتە، پەنابردە.
پناهیده- ا. مف(پەناهیدە- penahîde): پەناگرتوو، پەنابردوو.
پنبه- ا(پەنبە- penbe): لۆکە، پەموو، پەمبی.
پنبه‌زن- ا. ص(پەنبەزەن-penbezen): هەلاجی لۆکە.
پنجاهه- ا(پەنجاهە- pencahe): پەنجاهە، خەڵوەتی فەڵە کە پەنجا رۆژە.
پنجپا- ا(پەنجپا- pencpa): قرژاڵ.
پنجر- ا(پەنژەر- penjer): پەنجەرە.
پنجره- ا(پەنجەرە- pencere): پەنجەرە.
پنجک- ا(پونجەک- punçek): گلۆڵە پەمووی هەلاجی کراو.
پنجه- ا(پەنجە- pence): قامک، پەنجە، کلک، تبل.
پنجهٔ دزدیده- ا(پەنجەی دوزدیدە- pencey duzdide): پێنجەی دزراو، جاران مانگی ئێرانی ٣٠ رۆژ بوو، بەو حەساوە ساڵ دەیکردە ٣٦٠ رۆژ بۆیە لە کۆتایی ساڵدا بۆ تەواو کردنی ٣٦٥رۆژ، ٥ رۆژیان زیاد دەکرد، پەنژۆ.
پنچر- ا(punçer): پەنچەر، کون.
پنچه- ا(پونچە- punçe): نێوچەوان.
پنچه‌بند- ا(پەنچەبەند- pençebend): بۆیەمە، شتێ کە ناوچەوانی پێ ببەستن.
پند- ا(پەند- pend): پەند، عیبرەت، ئامۆژگاری.
پندار- ا(پیندار- pindar): گومان، زەن، بەدگومانی، خۆپەسندی، خەیاڵ، بیر، ئەندێشە، هزر.

پنداره- ا(پینداره- pindare): خەیاڵ، فیکر، ئەندێشە، گومان، هزر.
پنداشتن- مص(پینداشتەن- pindaşten): گومان کردن، خەیاڵ کردن، ژماردن، خۆنواندن، هزرکرن.
پندارنده- ا. فا(پیندارەندە- pindarende): گومانکەر، خەیاڵکەر، ئەندێشەکەر.
پنداشته- ا.مف(پینداشتە- pindaşte): تەسەورکراو، ئەندێشەکراو.
پنداریده- ا.مف(پینداریدە- pindarîde): خەیاڵکراو، بەخەیاڵدا هاتوو.
پنس- ا.فر(پینس- pins): گیرە، پلایس، تەوقەی زوڵف، مەقاش.
پنس- ا(پەنس- pens): پارەیەکی وردەیە، ئینگلیزییە.
پنگ-ا(پەنگ- peng): هێشووی خورما.
پنگان- ا(پینگان- pingan): پیاڵەی مسین، فینجان.
پنگوئن- ا.فر(pingo'uin): پینگوین، بەتریق.
پننگ- ا(پەنەنگ- peneng): پەنجەرە، دەلاقە.
پنومونی- ا. فر(pnûmonî): پنومونی.
پنهان- ص(پینهان- pinhan): پەنهان، شاراوە، نادیار، پێوار، وەشارتی.
پنیر- ا(پەنیر- penîr): پەنیر.
پنیرتراش- ا. ا(پەنیر تەراش- penîr teraş): پەنیرتاش، رنە، رنەک.
پنیرک- ا(پەنیرەک- penîrek): جۆرە گیایەکە، پەنیرە، پەنیرۆکە، تۆڵەکە.
پنیرمایه- ا(پەنیرمایە- penîrmaye): ئامیانی پەنیر، هەوێنی پەنیر.
پو- ا. مص(پو- pû): غاردان، رەفتاری توند.
پوئیدن- مص(پوئیدەن- pûîden): رۆییشتن.
پوییدن- ا. فا(پوییدەن- puyîden): رۆییشتن.
پوینده- ا.فا(پوییەندە- pûyende): غاردەر، رەهوال، رەوان.
پویا- ص، فا(پویا- pûya): رەوان، غاردەر.
پویان- ص. فا(پویان- pûyan): رەهوال.
پوپ- ا(پوپ- pûp): پۆپ، پۆپە، پۆپەی کەڵەشێر، دوندی کێو، پەپوسلێمانە.
پوپل- ا(پوپەل- pûpel): پەپوسلێمانە، شاقە بەسەر.
پوپو- ا(پوپو- pûpû): پەپوسلێمانە، شانە بەسەر.
پوت- ا(پوت- pût): پووت، پێوانەیەکی روسییە دەکاتە نزیکەی ١٦ کیلۆ.
پوت- ا(پوت- pût): جگەری سوورەوەکراوی مەڕ، قەلی جگەر.
پوتین- ا(پوتین- puttîn): پۆتین، پێڵاوی لاسک درێژ.
پوچ- ص(پوچ- pûç): پوچ، پووک، بێ کاکڵ، هلۆڵ.
پوچال- ا(پوچال- pûçal): پۆش و پەڵاش، هەر شتێک سووک و کەم دەوام

بێ، تەراشەدار، پوچەڵ، پوشپار.
پود- ا(پـوود- pûd): پـۆ، داوێـکە بـە پانی چنراودا.
پودر- (پـودر- pudr): پـاودەر، پـۆدرە، سپیاو.
پودنە- ا(پـودنـە- pûdne): پـونـگـە، پنگ، پنگە.
پودینە- ا(پودینە- pûdîne): پونگە.
پور- ا(پور- pûr): کورِ، منداڵی نێرینە، فەرزەند.
پوردگـــان- ا(پـەڤـــەردەگـــان- peverdegan): جـــەژنێکی کـــۆنی ئێرانییە.
پورە- ا(پورە- pûre): کـــورِ، گـــەرای کوللە، بێچووە کوللە.
پورە- ا. فـــر(پورە- pûre): جـــۆرە خواردنێکە.
پوز- ا(پوز- pûz): دەم و قـــەپۆز، لمۆز، پۆزە.
پوزە- ا(پوزە- pûze): دەم و قـــەپۆز، لمۆز، دەم و لەوس.
پوزبند- ا(پـوزبـەنـد- pûzbend): دەم بێن، دەمبەست، دەمبەس، زاربێن.
پوزخند- ا(پوزخـــەند- pûzxend): پێکەنینی پرِ تەوس، پۆزخەن، خەنین بە پۆزەوە.
پـوزش- ا. مــص(پـوزیــش- pûziş): پۆزش، عــوزرخـوایی، بەخـشین خـوازی، بەهانەخوازی.
پـوزش پذیـر- ص فـــــا(پوزش پـەزیـر- pûzişpezîr): عــوزرپەزێر، کـەسـێک کەعوزری خەتاکار قبوڵ بکات.
پـوزمـــالی- مـص. ا(پـوزمـــــالی- pûzmalî): دەمکوتانەوە، تەمێ کـردنی کەسێک بە جوێن یان بە لێدان.
پوســـــاندن- مـص(پـوســــــاندەن- pûsanden): زەرد بوون، ســیس بوون، رزین.
پوســانیـــدن- مـص(پوســانیـــدەن- pûsanîden): زەرد بوون، سیس بوون، رزین.
پوســـاننده- ا. فـــا(پوســـــانەندە- pûsanende): رزێنەر.
پوســـانه- ا(پـوســـانـە- püsane): چاپلوسی، زمانلوسی.
پوست- ا(پوست- pûst): پێـــــست، کەوڵ.
پوست پیــــرا- ا(پـۆست پیـــــرا- pûst pîra): دەباغ، پێـستـەخـۆشکەر، دەباخچی.
پـوسـت تـخـت- ا(پـوسـت تـەخـت- pûst text): فەروە.
پوست فـروش- ص. فـا(پوست فـروش- pûst frûş): کـەوڵفـرۆش، پێـسـتـە فرۆش، دەباخچی.
پوســتک- ا(پوســتــەک- pûstek): پێستی بچووک، پێستی ناسک.
پوست کن- ص. فـــا(پوست کـــەن- pûstken): سەلاخ، کەوڵکەر.
پوســتگال- ا(پوســتگال- pûstgal): پێستی ژێر دوگی مەرِ.
پوستگاله- ا(پوسـتگاله- pûstgale): پێستی بێ توکی ژێر دوگی مەرِ.
پوسته- ا(پوسـتـە- pûste): پێـسـتی بچووک، پولەکە.
پوستین- ا(پوستین- pûstîn): فـەروە، پۆستین.

پوسـتین دوز- (پوسـتین دوز- pûstîndûz): فەروەدرو، فەروەساز.

پوسیدن- مص(پوسیدەن- pûsîden): زەردبوون، کۆن بوون، سیس بوون، رزین.

پوسیده- ا. مف(پوسیدە- pûsîde): رزیوو، بۆگەن، سیس بوو.

پوسیون- ا. فر(پوسیون- pûsyûn): شروبی دەرمان.

پوش- ا(پوش- pûş): جلک، خێوەت، چادر، سەراپەردە.

پوشاک- ا(پوشاک- pûşak): پۆشاک، جلو بەرگ.

پوشال- ا(پوشال- pûşal): پوش و پەلاش، کۆزەری دار، پوچەڵ.

پوشالی- ا(پوشالی- pûşalî): لاواز، بێ توانا، پوچەڵی، جەڵەبی.

پوشاندن- مص(پوشاندەن- pûşanden): پۆشین، لەبەرکردن، داپۆشین، شاردنەوە، پەردەپۆشکردن.

پوشانیدن- مص(پوشانیدەن- pûşanîden): بروانە: (**پوشاندن**).

پوشاننده- ا. فا(پوشانەندە- pûşanende): پۆشینەر، کەسێک کە شتێک داپۆشێت.

پوشت- ا. مص(پوشت- pûşt): گیرفانی بچووک، ئەو دەستەسڕە ناسکە بچوکەیە کە هەندێ کەس لە گیرفانی لای چەپی چاکەتدا دایدەنەوە.

پوشش- ا. مص(پوشیش- pûşiş): پۆشش، پۆشاک، پەردە، سابیتە، ئاسمانە، میچ.

پوشک- ا(پوشەک- pûşek): پشە، پشیلە، گوربە، گورپە.

پوشنه- ا(پوشنە- pûşne): پۆشاک، سەرپۆش، پەردە، هەر شتێک لەبەر بکرێ، هەر شتێکی شتێکی پێ داپۆشرێ، پشوین.

پوشه- ا(پوشە- pûşe): فایل، پەردە.

پوشیدن- مص(پوشیدەن- pûşîden): پۆشین، لەبەرکردن، شاردنەوە، چاوپۆشین، داپۆشین.

پوشنده- ا. فا(پوشەندە- pûşende): کەسێک کە جل لەبەر بکات، کەسێ شتێک داپۆشێت.

پوشیده- ا. مف(پوشیدە- pûşîde): پۆشراو، پەنهان، شاراوە.

پوشینه- ا(پوشینە- pûşîne): جلک، پەردە، بەرگ، کەپسول.

پوک- ص(پوک- pûk): پووک، پووچ، بێ کاکڵە، هلۆڵ.

پوکر- (پۆکەر- puker): پۆکەر، جۆرە قومارێکە بە کاغەز، گەمانی پەپاز.

پوکه- ا(پووکە- pûke): قەوانی فیشەک.

پول- ا(پول- pûl): پوڵ، پارەی زێڕ یان زیو، یان مس، سکە، نەغد، وردە، قۆشە.

پول- ا(پول- pûl): پرد، کۆپری.

پولاد- ا(پولاد- pûlad): پۆڵا، جۆرە ئاسنێکە، ئاسنی ئاودراو.

پولادین- ص. ن(پولادین- pûladîn): پۆڵایین، ئاسنین.

پولادبازو- ک(پولادبازو- pûladbazû): بەهێز، بازوو پۆڵا.

پولادرگ- ک(پولادرەگ- pûladreg): بەهێز، ئەسپ.

پولک- ا(پولەک- pûlek): وردە،

پارەی وردە، نەغد، پولەکەی ماسی.
پوند- انگل(پوند- pûnd): لیرەی زێڕی ئینگلیزی.
پونز- ا.فر(پونیز- pûniz): کلیپس.
پونە- ا(پونە- pûne): پونگە، پنگە، پنگ.
پـویـە- ا. مـص(پـویـە- pûye): رۆیبیشتنی ناوەندی؛ نەخێراو نەهێواش.
پوییدن- مص(پوییـدەن- pûyîden): رۆیبیشتن.
پە- ا(پەهـ- peh): وشـەیەکـە بۆ سەرسامی، بۆ ئافەرین، ڤەه!
پە- ا(پیهـ- pih): قەڵەوبوون.
پهانە- ا(پەهانە- pehane): پواز.
پهر- ا(پەهر- pehr): بەش.
پهلو- ا(پەهلو- pehlû): پەراسـوو، تەنیشت، قەبەرغە.
پـهـلـوزدن- مـص- ل(پـەهـلـوزەدەن- pehlûzeden): شـان لە شـان دان، بەرانبەرێن کردن لەگەڵ کەسێکدا.
پهلوتهی کردن- ل(پەهلوتوهی کەردەن- pehlûtuhî kerden): نەچوونە ژێر بار، خۆ دزینەوە لە کارێک.
پهلوگـرفتن- مص(پەهلوگـیـریفـتـەن- pehlûgiriften): کـەنارگـرتن، لەنگەرگرتنی کەشتی.
پهلو- ا(پەهلەو- pehlew): قـەومی پارت.
پهلو- ص(پەهلەو- pehlew): ئازا، بوێر، دلێر، دلاوەر.
پهلوان- ص(پەهلەڤـان- pehlevan): پاڵەوان، قـارەمـان، ئازا، دلێـر، دلاوەر، رەشید، بە جەرگ.
پـهـلـوانـی- ص(پـەهـلـەڤـانـی- pehlevanî): پاڵەوانی، قـارەمـانی، ئازایی، دلێـری، دلاوەری، رەشـیـدی، بە جەرگی.
پهلوانی زبان- ص(پەهلەڤـانی زەبان- pehlevanî zeban): زمـانی پەهلەوی، قسەکردن بە زمانی پەهلەوی.
پهلوی- ص. ن(پەهلەڤی- pehlevî): پارتی، لە قەومی پارت.
پهلوی- ا(پەهلەڤی- pehlevî): دراوی زێڕی باوی ئێرانی لە سەردەمی پەهلەویدا.
پهلە- ا(پەهلە- pehle): ناوێکە لە کـۆنا بە شـارانی رەی و هەمـەدان و ئەسفەهان و نەهاوەند گوتراوە.
پهن- ص(پەهن- pehn): پان، بەرین.
پهن کـردن- مص(پەهن کـەردەن- pehn kerden): پانکردنەوە، تەخت کردن.
پهن- ا(پیـهـەن- pihen): پەیین، تەرس.
پهنا-ا(پەهنا- pehna): پانی، بەرینی.
پـهـنـانـە- ا(پـەهـنـانـە- pehnane): مەیوون، مەیمان، مەمینە.
پهناور- ص(پەهناڤـەر- pehnaver): پان و بەرین.
پهند- ا(پەهەند- pehend): تەڵە.
پـهـنـە- ا(پـەهـنـە- pehne): مـەیدان، پانی، گـۆڕەپان، کـاشـۆ، دارشەقێن، شەرگە.
پهی- ا(پەهی- pehî): گـوژاڵک، کاڵەکە مارانە، تەحلە سێڤ.
پی- ا(پەی، پی- pey, pî): پێ، پایە، بناغە، پیو، دەمار.

پی بردن- مص(پەی بوردەن- peyburden): پەیبردن، زانین، ئاگاداربوون.

پی ریزی- ا. مص(پەی ریزی- peyrîzî): بناغەدانان.

پیگم کردن- مص(پەی گوم کەردەن- peygum kerden): جێ پێ گوم کردن، فریودان، بەسەهوبردن.

پیجویی- ا. مص(پەی جوبی- peycuyî): هەڵگرتنی شوێن پێ، تاقیب، سۆراخ، لێکۆڵینەوە.

پی- ا(پەی- pey): دەمار.

پی کردن- مص(پەی کەردەن- peykerden): تاقیب کردن سۆراخکردن.

پی آب- ا(پیاب- pîyab): جێ پێ، جێ پێی قەدبیر، بۆچونە خوارەوەو ئاو دەرهێنان.

پیاپی- ت. ق(پەیاپەی- peyapey): "پەیتاپەیتا، لێکدا لێکدا، پێبەپێ.

پیاده- ص(پیادە- piyade): پیادە، بەپێیان.

پیادەروی- ا.مص(پیادەرەڤی- piyade revî): پیادەڕۆیی، رۆیشتن بەپێ.

پیادەرو- ا(پیادەرەو- piyaderew): شۆستە.

پیاز- ا(پیاز- piyaz): پیاز.

پیازچه- ا(پیازچە- piyazçe): تەڕەپیاز.

پیاله- ا(پیالە- pîyale): پیاڵە، بادە.

پیاله فروشی- ا. مص(پیالە فرۆشی- piyale frûşî): پیاڵە فرۆشی، ئەو شوێنانەی بە پیاڵەو پەرداخ مەی دەفرۆشن، مەی فرۆشی.

پیام- ا(پەیام- peyam): پەیام، نامە.

پیامبر- ا. ص(پەیامبەر- peyamber): قاسید، پەیک، نامەبەر.

پیمبر- ا. ص(پەیەمبەر- peyember): پێغەمبەر، نێردراوی خوا، راسپاردەی خودا.

پیانو- ا. فر(پیانو- piyanû): پیانۆ.

پیپ- (پیپ- pip): پایپ.

پیجامه- ا(پەیجامە- peycame): بیجامە، جلی ناو ماڵ، پەجامە، بیژامە.

پیچ- ا(پیچ- pîç): پێچ، لاولاو، جۆرە بزمارێکی پێچ پێچە بەبادان دادەکوترێ، بورغی.

پیچازی- ص(پیچازی- pîçazî): قوماشی خانە خانە، پارچەیەک کە تەختەکەی خانەخانەی چوارگۆشە بێ.

پیچاندن- مص(پیچاندەن- pîçanden): خوارکردن، بادان، چەماندنەوە، لێک بادانی دوو شت، پێچدان، لێک هاڵاندن.

پیچانیدن- مص(پیچانیدەن- pîçanîden): بڕوانە: (**پیچاندن**).

پیچاننده- ا. فا(پیچانەندە- pîçanende): خوارکەرەوە، پێچکەرەوە، بادەرەوە، پێچدەرەوە.

پیچش- ا. مص(پیچش- pîçiş): کەچی، خواری، پێچخواردنی کارێک، ئاڵۆسکانی کارێک.

پیچک- ا(پیچەک- pîçek): گلۆڵە پێچی بچووک، دەست پێچکەی خوری یان ئاوریشم، لاولاو، روەکی خۆهەڵواس.

پیچە- ا(پیچە- pîçe): رووبەند، پێچە، پەچە.

پیچی ئیل- ا. ق(پیچی ئیل- pîçî ‘il): ساڵی مەیموون، نۆیەم ساڵی، دەورەی ١٢ ساڵەی تورکییە.

پیچیدن- مص(پیچیدەن- pîçîden): بادان، پێچ خواردن، لولدان.

پیچش- ا(پیچیش- pîçiş): خواربوون، پێچخواردن، ئاڵۆسکان.

پیچان- ص. فا(پیچان- pîçan): پێچانەوە، بە پێچ و دەورە، ئاڵۆسکاو.

پیچیدە- ا. مف(پیچیدە- pîçîde): ئاڵۆسکاو، پێچ خواردوو، ئاڵۆز، پێچراو.

پیخ- ا(پیخ- pîx): ریپۆق، ریقنە، پیسی، ریتق،چڵک، پۆخڵ.

پیخال- ا(پیخال- pîxal): پیسایی، تەرس، ریخ، چڵک، پۆخڵ.

پیختن- مص(پیختەن- pîxten): پێچانەوە، دابەشکردن، لولدان.

پیخست- ا. مف(پەی خەست- peyxest): پێخوست، پێ پەست، پێشێل.

پیخستە- ا. مف(پەی خەستە- peyxeste): پێ خوست، پێ پەست، پێشێل، پایەماڵ، وەبن پێ نراو.

پیدا- ص(پەیدا- peyda): دیار، ئاشکرا، روون، لەبەر چاو، کفش.

پیداکردن- ص(پەیدا کەردەن- peyda kerden): پەیدا کردن، ئاشکرا کردن، دیاریکردن، دۆزینەوە، روون کردنەوە، کفش کرن.

پیداشدن- مص(پەیدا شودەن- peyda şûden): پەیدابوون، ئاشکرا بوون، دەرکەوتن، دیاربوون، ئامادەبوون، دروست بوون، کفش بوون.

پیدازا- ص. فا(پەیدا زا- peyda za-): بارز التناسل، هەر گیایەک ئامرازی زاوزێی دیار بێ، ئاشکرازێ.

پیداوسی- ا(پەیداڤەسی- peydavesî): جۆرە دراوێکی زۆر کۆنە.

پیدایش- ا(پەیداییش- peydayiş): دەرکەوتن، پەیدابوون، دروست بوون.

پیر- ص(پیر- pîr): گەورە، بەتەمەن، بەساڵاچوو، رێبەر، شێخ، پیری تەریقەت، عەمەل مەندە، ئیختیار.

پیرار- ق(پیرار- pîrar): پێرار.

پیراستن- مص(پیراستەن- pîrasten): رازانەوە، جوانکردن، مشتوماڵ دان، پەرچکردنی دارو درەخت.

پیرایش- ا. مص(پیراییش- pîrayîş): رازانەوە، تاشین، جوانکاری، پەرچ کردن، خۆشەکردنی پێست، مشتوماڵ دان.

پیرایندە- ا. فا(پیرایەندە- pîrayende): ئارایشکەر، رازاندنەوەکار.

پیراستە- ا. مف(پیراستە- pîraste): رازاوە، خۆشەکراو، لق و پۆکراو.

پیرامن- ا(پیرامون- pîramun): دەوروبەر.

پیرامون- ا(پیراموون- pîramûn): دەوروبەر.

پیرامید- ا.فر(پیرامید- pîramîd): قوچەک.

پیرانەسر- ا(پیرانەسەر- pîraneser): سەری پیری، رۆژانی پیری، رۆژگاری

پیری، قۆناغی پیری.

پیــــراهن- ا(پیـــــراهەن- pîrahen): کراس.

پیــرایه- ا(پیــرایه- pîraye): ئارایش، ســەرتاشین، لق و پۆپ کــردنی درەخت، خشڵ، تۆمەت و ئیفتیرا.

پیرزال- ص(پیرزال- pîrzal): زۆرپیر، زیاتر بۆ پیرێژنی سەرسپی دەگوترێ.

پیــرو- ص(پیــرو- pîrû): پیــری ئەندام وردیلە.

پیــروی- ا.مص(پەیرەڤی- peyrevî): پەیڕەوی کــردن، دوکــەوتن، چاولێکردن، بەدودا ڕۆییشتن، بە گوێ کردن.

پیـــــــروز- ص(پیـــــــروز- pîrûz): سەرکەوتوو، زاڵ، باڵادەست، شاد، پیرۆز، موبارەک، بەختەوەر.

پیــروزه- ا(پیــروزه- pîrûze): پیــرۆزە، ئاسمان، شین.

پیرومـتـر- (pîrûmetir): پیــرۆمیــتـر، گەرماپێو.

پیـــــزر- ا(پیـــــزور- pîzur): پوش، قامیشی باریک، زەل، شول، تەڕکە.

پیـــــزری- ص(پیـــــزوری- pîzurî): سەبەتەی لە پوش دروستکراو، بەرەڵایی، زەبوونی، بێ دەستەڵات، گەواد.

پیس- ص(پیس- pîs): نەخۆشییــەکی پێستە، بەڵەک، دوو ڕەنگ، بازگ.

پیسی- ص(پیسی- pîsî): بەڵەکی.

پیس- فر. ا(پیەس- pîyes): پییەس، نمایشنامە، شانۆگەری.

پی‌ســـپــــار- ص. فــا(پەی ســـپـــار- pey sipar): ڕێبوار، ڕێ بڕ، ڕێبار.

پی‌ســپــر- ص. فــا(پەی ســـپـــەر- peysiper): ڕێبوار، ڕێ بڕ، ڕێبار.

پیست- ا. فر(پیست- pîst): مەیدانی پێشبڕکێ، شوێنی ئامادەکراو بۆ وەرزش یان سەما.

پیستوله- ا. فر(پیستوله- pîstûle): دەمانچە.

پیـــســـتــون- ا(پیـــســـتــون- pîstûn): پیستۆن.

پیســه- ا(پیســه- pîse): پەڵە، خـاڵ، بازگ، ئەبڵـەق، بەڵەک، پوڵ، دراو، پارەی نەغد.

پیش- ق(پیش- pîş): پێش، بەردەم، نوا.

پیشاپیش- ق(پیشاپیش- pîşa pîş): پێشی پێشــەوە، پێشــتــر لە هەمــووان، سەرجەلە، پێشڕۆ.

پیشتر- ا(پیشتەر- pîşter): پێشتر، پێشوتر.

پیشاب- ا(پیشاب- pîşab): پێشاو، دەست بە ئاو گەیاندن، میزتن و ڕیتن.

پیـــشــــادست- ا(پیـــشــــادەست- pîşadest): بێــعـــانە، هەقــدەســتی پێشوەختە، بێع، پێشەکی سەودا، پێش بەها.

پیش آگـــــهی- ا(پیش ئاگـــــاهی- pîş agahî): ئاگـــــاداری نـامـــــە، ئاگادارکردنەوەی پێشوەختە.

پیش آمـــــد- ا(پیش ئامـــــەد- pîş amed): قــەومــاو، کــارەســات، ڕووداو، پێشهات.

پیش آمـدگی- ا. مص(پیش ئامەدەگی- pîş amedegî): تەجاوز، زمانە.

پیشانی- ا(پیشانی- pîşanî): نێوچەوان، تەوێڵ، ناوچەوان، بەخت، یەغباڵ، تالح.

پیشاهنگ- ص(پیش ئاهەنگ- pîş aheng): پێشەنگ، پێشڕەوی لەشکر، سەر قافڵە، سەرجەلەکێش.

پیشاهنگی- ا. ص(پیش ئاهەنگی- pîş ahengî): پێشەنگی، پێشڕەوی، سەرجەلەکێشی.

پیشباز- ا(پیش باز- pîşbaz): پێشواز، پێشکراوە، چوونە پێشوازی.

پیش بند- ص. فا(پیش بەند- pîşbend): بەرکۆش، بەرهەڵبێنە، کۆسپی بەردەم، پێشگیر.

پیش بها- ا(پیش بەها- pîşbeha): بێعانە، هەقدەستی پێشوەختە، پێشەکی سەودا.

پیش بین- ص. فا(پیش بین- pîşbîn): پێش بین، بە ئاوەز، دانا، کەسێک کە پێشبینی ڕووداوان بکات، لێزان.

پیش بینی- ا. مص(پیش بینی- pîşbînî): پێشبینی، لێزانی.

پیش پرداخت- ا(پیش پەرداخت- pîş perdaxt): پێشەکی، پارەیەک کە لە بری هەقدەست یان مووچە یان بەهای کالا پێشەکی بدرێت.

پیش پرده- ا(پیش پەردە- pîş perde): گۆرانییەک کە لە شانۆدا بەر لە لابردنی پەردە بگوترێ، پێش پەردە.

پیشتاز- ص. فا(پیشتاز- pîştaz): سەرقافڵە، پێشەنگ، پێشڕەو.

پیشخانه- ا(پیشخانە- pîşxane): هەیوان، پێشخانە، باروبنەی سەفەری گەورە پیاوان کە لە پێشەوە ببرێ.

پیشخدمت- ص(پیش خیدمەت- pîş xidmet): پێشخزمەت، پێشکار، نۆکەری بەردەستان، بەردەست.

پیش خرید- ا. مص(پیش خەرید- pîşxerîd): کڕینی کالایەک کە هێشتا ئامادەنییە، پێشکڕین.

پیشخوان- ا. مص(پیش خان- pîşxan): مێزی بەردوکانان کە دوکانداران لە پشتییەوە دەوەستن، پێش خوان.

پیشخور- ا. مص(پیش خور- pîşxûr): پێشخۆر، لە پێشدا خوراو، سلفە، زرعاتی بەشینی فرۆشیاو، بەسەلەمدراو.

پیشخورد- ا.مص((پیش خورد- pîşxûrd): بەرکوڵ، هەر سوکە خواردنێک کە بەر لە خواردنی ئەسڵی بخورێ.

پیش درآمد- ا(پیش دەرئامەد- pîş der amed): پێشەکی، ئاهەنگێکی موسیقی بەر لە دەست پێکردنی گۆرانی.

پیشدستی- ا.مص(پیش دەستی- pîşdestî): دەست پێشکەری.

پیشدستی- ا(پیش دەستی- pîşdestî): دەوری بچووکی بەردەست، پێشدەستی.

پیش رس- ص. فا(پیش رەس- pîşres): میوەی زوو رەس، کەسێک زووتر لە خەڵکی بگاتە مەنزڵ.

پیشرفت- ا. مص(پیش ڕەفت- pîşreft): تەرەقی، هەڵدان، چوونە پێش.

پیشرو- ص. فا(پیشرەو- pîşrew): پێشڕەو، پێشەنگ، سەر قافڵە، ڕەمکێش، پێش قەرەوڵ.

پیش فروش- ا(پیش فرۆش- pîşfurûş): پێش فرۆش، فرۆشتنی بەر لە پێ گەییشتن.

پیش فنگ- ا(پیش فەنگ- pîşfeng): سەلام خوز.

پیشکار- ا. ص(پیشکار- pîşkar): کاربەدەستی خان و ئاغا، پێشکار، خزمەتکار، نۆکەر، گزیر.

پیشکش- ا(پیشکەش- pîşkeş): دیاری، پێشکەش.

پیشکی- ا(پیشەکی- pîşekî): پێشەکی، کرێ لە پێش کاردا.

پیشگاه- ا. م(پیشگاه- pîşgah): بەرهەیوان، ئاستانە، دەرگا، سەرووی مەجلیس، تەخت.

پیشگو- ص. فا(پیشگو- pîşgû): پێشگۆ، کەسێک کە پێشبینی ئایندە بکات، عەڕاف، عارفە.

پیشگیری- ا. مص(پیشگیری- pîşgîrî): پێش گرتن، پێشگیری لە نەخۆشی.

پیشن- ا(پیشەن- pîşen): ئەو حەبلەی لە ریشاڵی خورما دروستدەکرێ.

پیش نشین- ص. فا(پیش نیشین- pîşnişîn): مامان، دانیشتن لای کەسێک یان شتێک.

پیش نماز- ص. ا(پیش نەماز- pîş nemaz): پێش نوێژ، ئیمامی جەماعەت.

پیش نویس- ا(پیش نیڤیس- pîşnivîs): پێشنووس.

پیشنهاد- ا(پیش نیهاد- pîşnihad): پێشنیاز.

پیشوا- ص(پیشڤا- pîşva): پێشەوا، ڕێبەر، سەرۆک، پێشڕەو.

پیشواز- ا(پیش ڤاز- pîşvaz): پێشواز، پێشوازی ڕێبوار یان میوان.

پیشه- ا(پیشە- pîşe): پیشە، سەنعەت، عادەت، خوو.

پیشەور- ص(پیشەڤەر- pîşever): پیشەوەر، پیشەکار، سەنعەتکار، پیشەگەر.

پیشیار- ا. ص(پیشیار- pîşyar): پێشکار، خزمەتکار، نۆکەر، بەکرێ گیراو، شاگرد، یاریدەدەر.

پیشیار- ا(پیشیار- pîşyar): پێشاو، میز، ئەو شوشەیەی کە میزی تێ دەکرێ و دەبرێتە لای دکتۆر بۆ فەحس.

پیشیاره- ا(پیشیارە- pîşyare): خوانچەو سینی کە خواردنی لەسەر دابنەن و بۆ مەجلیسی میوانی ببەن.

پیشین- ص.ن(پیشین- pîşîn): پێشین، کۆن، دێرین.

پیشینیان- ا(پیشینیان- pîşînan): پێشینان.

پیشینگاه- ا(پیشینگاه- pîşîngah): نوێژی نیوەڕۆ، وەختی نوێژی نیوەڕۆ.

پیشینه- ص. ن(پیشینە- pîşîne): پێشینە، دێرینە، کۆنە.

پیشینگان- ا(پیشینگان- pîşîngan): پێشینان، باب و باپیران.
پیغاره- ا(پەی غارە- peyxare): لۆمە، سەرزەنیشت، گلەیی و گازاندە.
پیغاله- ا(پەی غالە- peyxale): پیالە، جام، بادەی شەرابخۆری.
پیغام- ا(پەی غام- peyxam): پەیام، نامە، قسەیەک لە کەسێکەوە بۆ کەسێک بنێردرێ.
پیغامبر- ا. ص(پەیغامبەر- peyxamber): پەیامبەر، پەیک، قاسید
پیغمبر- ا. ص(پەیغەمبەر- peyxember): راسپاردەی خوا، پێغەمبەر.
پیغان- ا(پەیغان- peyxan): پەیمان.
پیغن- ا(پەی غەن- peyxen): جۆرە گیایەکە.
پیغوله- ا(پەی غولە- peyxûle): کونج و گۆشەی ماڵ، کوێرەوەری، گۆشەی چاو.
پیغون- ا(پەیغون- peyxun): پەیمان و بەڵێن.
پیفه- ا(پیفە- pîfe): پەڵۆشە، دەسەچیلە.
پیک- ا(پەیک- peyk): پەیک، قاسید، پەیامبەر، تەتەر.
پیکار- ا(پەیکار- peykar): پەیکار، جەنگ، شەڕ، نەبەرد.
پیکارگر- ص. فا(پەیکارگەر- peykarger): جەنگاوەر، شەڕکەر.
پیکان- ا(پەیکان- peykan): ئاسنی سەری تیر یان نێزە، سەرەنێزە، سەرە رم.

پیکر- ا(پەیکەر- peyker): پەیکەر، کۆتەڵ، قاڵب، لەش، بەدەن، هەیکەل.
پیکرنگار- ص. فا(پەیکەر نیگار- peyker nigar): نیگارکێش، وێنەساز، پەیکەرتاش، پەیکەر ساز.
پیک نیک- ا.فر(pîk nîk): سەیرانی جەماعی کە هەر کەسەو بەشی خۆی پارە بدات.
پیگرد- ص(پەی گەرد- peygerd): پەیکەردەی، تاقیب، سۆراخ، لە دوو چوون.
پیل- ا(پیل- pîl): فیل.
پیل- ا. فر(pîl): پیل، پاتری.
پیلپا- ا(پیل پا- pîlpa): پا وەک پای فیل، جۆرە چەکێکی کۆنە لە شێوەی پێی فیل لە جیاتی گورز بەکار دەهات.
پیلتن- ص. ک(پیل تەن- pîlten): گەورە، زەلام، فیلەتەن.
پیلسته- ا(پی لەستە- pîleste): ئێسقانی فیل، عاج.
پیلسم- ص(پیل سوم- pîlsum): سمی گەورەو قایم، ئەسپێک کە سمی گەورەو سەخت بێ.
پیلغوش- ا(پیل غوش- pîlxûş): گوێ پان وەکو گوێی فیل، گوڵی سۆسەن، گوڵەزەمەقی.
پیل مرغ- ا(پیل مورغ- pîlmurx): قەلەمون.
پیلو- ا(پیلوو- pîlû): داری سیواک.
پیلوار- ص(پیلڤار- pîlvar): فیل ئاسا، باری یەک فیل.
پیله- ا(پیلە- pîle): قۆزاخە، ماڵی کرمی ئاوریشم، بیانوو، گەڕو تەشقەڵە، چەنەبازی.

پیلەور- ا. ص(پیلەڤەر- pîlever): چەرچی، دێوەرە، وردەواڵەفرۆش، گەڕیدە، رەنان.

پیمان- ا(پەیمان- peyman): پەیمان، شەرت و وەعد، قەول و قەرار، بەڵێن شەرت و بەقا.

پیمان گسل- ص. فا(پەیمان گوسەل- peyman gusel): پەیمان شکێن، بێ بەڵێن، بێ شەرت و بەقا.

پیمانە-ا (پەیمانە-peymane):پێوانە.

پیمبر- ص. فا(پەیوم بەر- peyumber): پەیامبەر، پێغەمبەر، راسپاردەی خوا، پەیک، قاسید.

پیمودن- مص(پەی موودەن- peymûden): پێوان، برینی مەودایەک، ئەندازەگرتن.

پیمایش- ا. مص(پەیمایش- peymayîş): پێوان، ئەندازە گرتن، برینی مەسافەیەک.

پیمایندە- ا. فا(پەی مایەندە- peymayende): پێوانەکار، ئەندازەگر، شەرابخۆر.

پیمودە- ا. مف(پەی موودە- peymûde): پێوراو، ئەندازەگیراو، بردراو.

پینکی- ا. مف(پەینەکی- peynekî): وەنەوز، چۆرت، خەوبردنەوە، خەوەنوتکێ.

پینگ پونگ- ا.فر(pîng- pûng): پینگ پۆنگ، تێنس.

پینو- ا(پینوو- pînû): کەشک.

پینوا- ا(پینووڤا- pînûva): چێشتی کەشک، کەشکەوا.

پینوبا- ا(پینوبا- pînuba): کەشکەوا.

پینە- ا(پینە- pîne): پینە، قیرتماغەی بەری دەست.

پینەدوز- ص. فا(پینەدوز- pînedûz): پینەدۆز، خاڵخاڵۆکە، پینەچی.

پیو- ا(پیوو- pîyû): کەستەک.

پیواز- ا(پەیڤاز- peyvaz): شەمشەمەکوێرە، شەمشە.

پیواستە- ا(پیڤاستە- pîvaste): قەڵا، بورج، حەسار.

پیورە- فر. ا(پی یورە- pîyûre): کیسکردنی بێخی ددان.

پیوست- ا(پەی ڤەست- peyvest): پەیوەست، بەردەوام، پاشکۆ.

پیوستن- مص(پەیڤەستەن- peyvesten): لێکدان، پێکەوە بەستن، پەیوەندکردن.

پیوستە- ا. مف(پەیڤەستە- peyveste): پەیوەستە، پێکەوە بەستراو، پاشکۆ، پەیوەند.

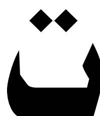
پیوستگی- ا. مص(پەی ڤەستەگی- peyvestegî): پەیوەندی.

پیوند- ا(پەیڤەند- peyvend): پەیوەند، خزمایەتی، کەسایەتی، موتوربە.

پیوندی- ص. ن(پەی ڤەندی- peyvendî): پەیوەندی، درەختێک کە لە ئەنجامی موتوربەکردنەوە پەیدا بووبێ.

پیە- ا(پیە- pîh): پیوو، پیڤ، بەزی ناو زگ.

پیەسوز- ا(پیە سوز- pîhsûz): قوتیلە چرا کە پیو یان رۆن گەرچەکی تێدەکرا فتیلەیەکی لۆکەی هەبوو، چرای رۆن گەرچەک.

ت: حر(ت- T):
پیتی چوارەمی ئەلفبای فارسییە کە بە (تا) دەخوێنرێتەوەو بە حەساوی ئەبجەد دەکاتە (٤٠٠).
ت- ا.فر- (تی- tî): گۆنیا.
تا- حر(تا- ta): ئامرازی پەیوەندی.
(لە سلێمانییەوە **تا** کەرکووک).
تا- ا(تا- ta): تابار، لابار، تاک، قەدونوشت.
تائب- ا. فــا. ع(تائیب- ta'ib): تۆبەکار، کەسێک لە گوناح بگەڕێتەوە.
تاب- ا(تاب- tab): توانا، تەحەمول، سەبر، پایەداری، ئۆقرە، ئارام.
تاب- ا(تاب- tab): پێچ، لوول، گرێ، ئالۆزکان، توڕەیی، شڵەژان، خەم، خێل، بادان.
تاب- ا(تاب- tab): جۆلانە، دەیدیک، لەیلووک، هەڕەزانی.
تاب- ا(تاب- tab): حەرارەت، تا، گەرمی، روناکی.
تاباک- ا(تاباک- tabak): تا، تێ، شڵەژان، بێ ئۆقرەیی.
تابان- ص. فــا(تابان- taban): پرشنگدار، درەخشان، بریقەدار، بەبریق و باق، بەدرەوشین، تابان.
تاباندن- مص(تاباندەن- tabanden): بادان، گرێدان، هەڵکردن، هەڵایساندن، گەرم کردن.
تابخانە- ا.مر(تابخانە- tabxane): هەیوان و جامخانە، گەرماو، ئاسمانی پڕ ئەستێرە، ژووری زستانە کە ئاگری تێدا بکرێتەوە، شەبسان.
تابدار- ص.فــا(تابدار- tabdar): تابان، رووناک، درەخشان، پرشنگدار، لوول خواردوو، بادراو.
تابستان- ا(تابیستان- tabistan): هاوین، تاوسان، هاڤین.
تابش- ا. مص(تابیش- tabiş): رووناکی، رۆشنایی، پرشنگ، روناهی.
تابع- ا. فــا- ع(تابیع- tabi'): گوێڕایەڵ، پەیڕەو، مورید، دەست و پێوەند، خولام، شوێن کەوتووی کەسێک، کەسێ یاوەرانی پێغەمبەری دی بێ.

تابعی- ص. ن- ع(تابیئی- tabi’y): بە کەسێک دەگوترێ کە ئەسحابەی دی بێ و پەیڕەوی بکات، ئەسحابە کەسێکە بە خزمەتی پێغەمبەر گەییشتبێ.
تابعیت- مص- ع(تابیئیەت- tabi’yet): تابعین، ئەوانەی یاوەرانی پێغەمبەریان دیتوە.
تابل- ا- ع(تابیل- tabil): بەهارات، ئاڵەت و زەردەچەوە، دەرمانی چێشتان.
تابلو- ا. فر(تابلو- tablû): تابلۆ، پەردە، وێنە، جانفاز، تابلۆی ناوی کەس یان ناوی دوکان و موغازان، تەختەڕەش.
تابناک- ص(تاب ناک- tabnak): تابان، پرشنگدار، درەخشان، درەوشاوە.
تابندە- ا.فا(تابەندە- tabende): تەشی ڕێس، تەنگەتاو، سەخڵەت و ناڕەحەت.
تابوت- ا.ع(تابووت- tabût): دارەمەیت، تابووت.
تاب و توش- ا.مر(تاب و توش- tabu tûş): جۆش و خرۆش، هێزو توانا، سەرچاوەێن بژێوی، ئەسبابی ژیان.
تابە- ا(تابە- tabe): تاوە.
تابیدن- مص(تابیدەن- tabîden): بادان، دەم دان، داگیرسان، هەڵایسان، گەرم کردن، هەڵبوون.
تابیدە- ا. مف(تابیدە- tabîde): بادراو، درەوشاوە.
تابندە- ا. فا(تابەندە- tabende): پرشنگدار، ڕووناکی بەخش.
تابین- ا. ص(تابین- tabîn): ژێردەست، گوێڕایەڵ، سەربازی بێ دەرەجە.
تاپال- ا(تاپال- tapal): تەپاڵە، سەرگین، شیاکەی وشک.
تات- (تات- tat): تاتۆ.
تات- ا. ت(تات- tat): تاژیک، تاجیک، فارسی زمان، غەیرە عەرەب و غەیرە تورک.
تاتا- ا(تاتا- tata): زمان گیران، تور، زمانگیر، لاڵەپەتە، تورەتور.
تاتار- ا(تاتار- tatar): تەتەر، مەغۆل.
تاتو- ا. ث(تاتوو- tatû): ئەسپ، ئەسپی وردیلەی کولێی یاڵ و تووک درێژو خۆشبەز.
تاتو- ا.فر(تاتوو- tatû): جۆرە حەیوانێکی گواندارە، لەشی بە پولەکە داپۆشراوە، لە ئەمریکای باشووردا هەیە.
تاتورە- ا(تاتورە- tatûre): پەتێ کە پێی ولاخی بەرزەی پێ دەبەستن، جۆرە گیایەکە.
تاج- ا. ع(تاج- tac): تاج، کڵاوی جەواهێر نیشان، کڵاوی پاشایان، دواخ.
تاج خروس- ا.مر(تاجی خروس- tacixurûs): گوڵێکی سوورە لە پۆپەی کەڵەشێر دەچێت.
تاجر- ص- ع(تاجیر- tacir): سەوداگەر، بازرگان، مامەڵەچی.
تاجریزی- ا(تاجریزی- tacrîzî): جۆرە گیایەکە، ترێی ڕێوی پێ دەڵێن.
تاجور- ص(تاجڤەر- tacver): تاجوەر، خاوەن تەخت و تاج، پاشا، سوڵتان.
تاجیک- ا(تاجیک- tacîk): تاژیک، تاجیک، غەیرە تورک و هەر کەسێک تورک و مەغۆل نەبێ، فارسی زمان، خەڵکی تاجیکستان.
تاچە- ا(تاچە- taçe): تای خورجین،

یەک تای هەگبە.

تـاخـت- ا(تـاخــت- taxt): رەوتــە، غـاردان، جۆرە رۆینێکی ئەسپە کە لە چوار ناڵە هێــواشــتــرە، هێـرش و پەلامــار بە مەبەستی شەڕو تاڵان.

تاختگاه- ا. مر(تاختگاهـ- taxtgah): مەیدانی جریدبازی و تاودانی ئەسپان.

تاختن- مص(تاخــتــەن- taxten): تاڵانکردن، تـاودان، غـاردان، هێـرش بردن، راونان.

تـار- ا(تـار- tar): تـاڵ، داو، هـەودا، تەونی جاڵجاڵۆکە، ژێ.

تار- ا(تار- tar): جـۆرە ئامـێــرێکی مۆسیقایە، تار، ساز، سازی ئێرانی.

تار- ا(تار- tar): تەپڵـە سـەر، ناوەندی سەر، داهێنانی قژ لە ناوەڕاستی سەرەوە.

تـار- ص(تـار- tar): تـاریـک، لـێـڵ، قوڕاوی.

تارات- ا. ع(تارات- tarat): کـەڕەت، کەڕەتان، جاران، دەفعە.

تاراج- ا(تاراج- tarac): تاڵان.

تـاراجـگـر- ص. فـــــا(تـاراجـگـەر- taracger): تاڵانکەر، تاڵانچی.

تـاران- ص(تـاران- taran): تـاریـک، تاری.

تاراندن- مص(تاراندەن- taranden): تـاراندن، دەرکــردن، دوورخــســتنەوە، رەتاندن.

تـارانـنـدە- ا. فـــــا(تـارانـەنـدە- taranende): تارێنەر، راونەر، دەرکەر، ترسێنەر، رەتێنەر.

تارانـدە- ا. مـف(تارانـدە- tarande): تارێنراو، راونراو، دەرکراو، رەتێنراو.

تـــــارت- ا. ع(تــــــارەت- taret): کەڕەتێک، جارێک.

تارتن- ا. مر(تارتەن- tarten): کاکڵە مـوشـان، پەسـپـەسـەکـەرە، جـاڵجـاڵۆکـە، جولاییکەرە، جۆلاتەنە، کرمی ئاوریشم.

تـارک- ا(تـارەک- tarek): نـاوەنـدی سەر، ترۆپک، کڵاو خود.

تارک- ا. فـــا- ع(تاریک- tarik): تەرککــەر، تەرککــردە، کـەسێ کـە نـوێژ نەکـات، بێ ئەدەب، روودار، تەرکە دنیـا؛ خواناس، دیندار.

تارم- ا(تارەم- tarem): گـــومـــەز، سەراپەردە، موحەجەرە، چەپەر، ئاسمان، فەلەک، تامان، تەیان، تارمە.

تارپود- ا. مــر(تاروپود- tarûpûd): تان و پۆ، بناغە، پایەی هەر شتێک.

تارومـار- ص(تارومـار- tarûmar): تەفـــــرو تونـا، هەڵـلادراد، تێـکوپێـک، لەناوچوو، تەرتەو وەرتە.

تـاریـخ- مـص- ع(تـاریـخ- tarîx): دیرۆک، مـێـــژوو، دیریـک، ســەربـوری رووداوان.

تـاریـک- ص(تـاریـک- tarîk): تـاری، تاریک.

تازاندن- مص(تازاندەن- tazanden): غاردان، تاودان.

تـازانـنـدە- ا. فــــــا(تـازانـەنـدە- tazanende): وەغارهێنەر.

تازانە- ا(تازانە- tazane): شــەلاق، قەمچی، جەڵدە.

تـازش- ا. مــص(تـازیــش- taziş): غاردان، تاودان.

تـازە- ص(تـازە- taze): نـوێ، تـازە،

گەش، تەڕو تازە، باش، پەسند.
تازە بهـــــار- ا. مـــــر(تازە بەهار- taze behar): نەوبەهار، گــوڵی تازە پشکوتوو، جوان، تەڕو تازە.
تازی - ا. ص(تازی- tazî): عــەرەب، زمانی عەرەبی.
تازی- ا(تازی- tazî): تاژی، تانجی، سەگی راو.
تـازیـانـە- ا(تـازیـانـە- tazyane): شەلاق، قامچی، جەڵدە، شللاخ.
تـازیـدن- مـص(تـازیـدەن- tazîden): غاردان، تاودان، هێرش بردن.
تـــازیـــک- ا.ص(تـــازیـــک- tazîk): عەرەب.
تـــاژک- ا(تـــاژەک- tajek): کـــلـــکـــی گیانلەبەرانی تاک خانەیی.
تاس- ا(تاس- tas): تاس، کـــاســـەی مسی.
تاس- ا(تاس- tas): زار، مــــــۆرەی تەختەنەرد.
تاس- ص(تاس- tas): سەری رووتاوە، تووکی سەر وەربو.
تاس- ا(تاس- tas): بێـزو، تاسـە، بێ تاقەتی، خەم، نیگەرانی، مەگیرانی.
تاســـانیـــدن- مص(تاســـانیــــدەن- tasanîden): تاســـاندن، خنکاندن، گێژکردن، خەفەکردن.
تاسع- ا- ع(تاسیئ- tasî’): نۆیەم.
تاسوعا- ا. ع(تاسوئا- tasû’a): رۆژی نۆیەمی مانگی محەڕەم.
تاســە- ا(تاســە- tase): خـەم، پەژارە، بێزاری، ئارەزوو، حەز، عەزرەت.
تاســــە- ا(تاســــە- tase): بێـــزوو، مەگیرانی، ئشتیا، ئارەزوو.
تاغ- ا(تاغ- tax): دار بەڕوو، جــــۆرە دارێکە بۆ رەژوو بەکار دێت.
تافـتــان- ا.ص(تافـتــان- taftan): کولێرە.
تافتن- مص(تافتەن- taften): بادان، هەڵگیرسان، سووربوونەوە.
تافـتـە- ا.مف(تافـتـە- tafte): ئاسن لە ئاگـردا، نارەحـەت بوون، بادراو، چنراو، سوورەوکراو.
تافـتـە- ا(تافـتـە- tafte): پارچەیەکی ئاوریشمییەو بەدەست دەچنرێ.
تافـشـک- ا(تافـەشـەک- tafeşek): مۆریانە، مۆرانە، مۆرەقە.
تاقدیس- ا(تاغـدیس- taxdîs): تاق، میچی بە کەوانە، گومەز.
تاک- ا(تاک- tak): درەخـتـی مـێـو، درەختی ترێ.
تاکـتـیـک- ا. فـر(تاکـتـیـک- taktîk): ئامادەسازی سوپا، تەگبیری شەڕ، فەندو فێڵی جولاندنی سەرباز لە جەنگدا.
تاکس- ا. فـــر(تاکس- taks): نرخ، نرخی براوەی فەرمی.
تاکـســـتـــان- ا. مـر(تاکـیـســـتـــان- takistan): رەز، باغی ئەنگور، بنەترێ.
تاکـسی- ا. فـر(تاکـسـی- taksî): تەکسی، ئوتومبێلی کرێ لە ناو شاردا.
تاکسی متـر- ا.مر- فر(تاکسی مەتر- taksî metr): تەکسی مەتر، ئامێرێکە بۆ پێوانەی ئەو رێگەی کە تاکسی دەیبڕێ تا بە گوێرەی ئەوە کرێ وەربگرێ، عەدداد.
تالاب- ا(تالاب- talab): گــــۆلاو، حەوز، ئەستێل، تالاوی.

تالار- ا(تالار- talar): باڵەخانە، تەلار، هۆڵ.

تالان- ا. فر(تالان- talan): جۆرە کێشانەیەک بووە بەرانبەر بەنزیکەی ٢٦ کیلۆ.

تالانک- ا(تالانەک- talanek): جۆرە درەختێکە.

تالسان- ا(تالسان- talsan): تەیلەسان، جۆرە شانێلێکە بە شاندا دەدرێ، عابا.

تالواسە- ا(تالڤاسە- talvase): بێزاری، خەم، تاسە، بێزو، ئارەزوو.

تالی- ص- ع(تالی- talî): پەیڕەو، پاش، دووەم.

تام- ص. ع(تام- tam): تەواو، بێ کەم و زیاد.

تامپون- ا. فر(تامپون- tampûn): لۆکە کە بخرێتە لووتەوە تا خوێنی بووەستێ.

تانک- ا. فر(تانک- tank): تانک، زرێ پۆش.

تانکر- ا. انگل(تانکەر- tanker): تەنکەر، ئوتومبیلی نەوتکێش، کەشتی نەوتکێش.

تاو- ا(تاڤ- tav): تاقەت، توانا، روناکی، پرتەو، مەینەت، مەشەقەت، تاڤ.

تاواتاو- ا(تاڤاتاڤ- tavatav): توانا، تاقەت.

تاوان- ا(تاڤان- tavan): سزا، غەرامەت، جزیا، قەرەبوو.

تاول- ا(تاڤەل- tavel): تلۆقە، بلۆق.

تاویدن- مص(تاڤیدەن- tavîden): بریسکانەوە، بریقانەوە، تەحەمول کردن.

تایر- ا. انگل(تایەر- tayer): تایە، تایەی ترومبیلان، تایەر.

تئاتر- ا. فر(تیاتر- tîyatr): شانۆ.

تئاترال- ص. فر(تیاترال- tiyatral): مەیلەو نمایش.

تأبید- مص. ع(تەئبید- te’bîd): ئەبەدی کردن، جاویدان کردن، نەمرکردن.

تأثر- مص. ع(تەئەسور- te’essur): خەمباربوون، خەمباری، کەوتنە ژێر کاریگەری.

تأثیر- مص. ع(تەئسیر- te’sîr): کارتێکردن، کاریگەری، باندوور.

تأجیل- مص. ع(تەئجیل- te’cîl): دواخستن، مۆڵەتدان.

تأخر- مص. ع(تەئەخور- te’exur): دواکەوتن، ماتەڵ بوون، درەنگ بوون.

تأخیر- مص- ع(تەئخیر- te’xîr): دواخستن، درەنگ هاتن، درەنگ کەوتن، پاش خستن.

تأدب- مص. ع(تەئەدوب-teedub): ئەدەبیات فێربوون، بەئەدەب بوون.

تأدیب- مص. ع(تەئدیب- te’dîb): بە ئەدیب بوون، تەمبێ کردن، گوێ راکێشان، پەروەردەکردن.

تأدیە- مص. ع(تەئدییە- te’dîye): دانەوەی قەرز، دان، ئەداکردن، گەیاندن.

تأسف- مص. ع(تەئەسوف- te’esuf): داخ خواردن، خەمگین بوون، ناخۆشحاڵی.

تأسی- مص. ع(تەئەسی- te’essî): پەیڕەوی کردن، لاسایی کردنەوە، چاولێکردن.

تأسیس- مص. ع(تەئسیس- te'sîs): دامەزراندن، بناغەدانان، دامەزراندن.

تاکید- مص. ع(تەئکید- te'kîd): دووپات کردن، سەلماندن، تەئکید کردن.

تالم- مص. ع(تەئەلوم- teelum): ئازار چەشتن، پێ ناخۆش بوون.

تاله- مص. ع(تەئەلوە- teelluh): داوای خودایی کردن، خواپەرستن.

تالیف- مص. ع(تەئلیف- te'lîf): کۆکردنەوە، دۆستایەتی کردن، نووسینی کتێب کە لە سەرچاوەی دی وەرگیرابێ، دانان.

تامل- مص. ع(تەئەمول- te'emul): رامان، تێفکرین، درەنگ کردن، وردبینی، دووربینی، تێهزران.

تامین- مص. ع(تەئمین- te'mîn): دڵنیاکردن، مسۆگەرکردن، پاراستن.

تامینات- ع(تەئمینات- te'mînat): لقێکە لە دایەرەی ئەمن.

تانق- مص. ع(تەئەننوغ- te'ennux): وردەکاری، گوفتارو کرداری ئەنیق و مکوم.

تانی- مص. ع(تەئەننی- te'ennî): هێمنی، ئارامی، هێواش کردن، دواخستن، خاوەخاوکردن.

تانیث- مص. ع(تەئنیس- te'nîs): نیشانەی مێ خستنە سەر وشە، مێیاندن.

تانیس- مص. ع(تەئنیس- te'nîs): هۆگربوون، راهاتن، ئولفەت گرتن.

تئودولیت- ا. فر(تیودولیت- tiudûlît): دووربینی زەمین پێوان.

تئوری- ا. فر(تی ئوری- ti'urî): تێوری، گریمانە، کۆمەڵە زانیارییەک کە هەندێ کاروبارو رووداوان شروڤە بکات.

تئوریسین- ا. فر(تی ئوریسین- tiurîsîn): تێوری زان، تێوری وان.

تاویل- مص. ع(تەئڤیل- te'vîl): تەفسیرکردن، شرۆڤەکردن، لێکدانەوەی ئەو دیوی وشە.

تاهل- مص. ع(تەئەهول- te'ehul): زەوجین، زەماوەند کردن (بۆ پیاو و بۆ ئافرەت).

تئین- ا. فر(تیئین- tî'în): روحی چا، کلۆییدی ناو گەڵا چا.

تأیید- مص. ع- تەئید- teîd): هاوکاری کردن، پشتیوانی کردن، کۆمەک کردن.

تب- ا(تەب- teb): تا.

تبادر- مص. ع(تەبادور- tebadur): دەست پێشکەری کردن، پەلەکردن.

تبادل- مص. ع(تەبادول- tebadul): گۆڕینەوە، ئاڵشت، ئاڵوگۆڕکردن.

تبار- ا(تەبار- tebar): رەچەڵەک، ئەسڵ، نەژاد، وەچاخ.

تبار- ا. ع(تەبار- tebar): وێران، وێرانی، لە ناو چوون.

تبارک- مص. ع(تەبارەک- tebarek): موبارەک بوون، پاک بوون، پاکی، تەبەرِوک، پیرۆز بوون، بە بەرەکەت بوون.

تباسیدن- مص(تەباسیدەن- tebasîden): تاسان، لە هۆش چوون، بوورانەوە لە گەرما.

تباسیده- ا. مف(تەباسیدە- tebasîde): تاساو.

تباشیر- ا. ع(تەباشیر- tebaşîr): گەچی تایبەتی نووسین، دەباشیر، تەباشیر.

تباشیر- ا(تەباشیر- tebaşîr): جۆرە دەرمانیکە لە لوب یان ناوی حەیزەران دەردەهێنرێ.
تباعد- مص. ع(تەبائود- teba’ud): لێکدی دوور کەوتنەوە، تۆران.
تباغض- مص. ع(تەباغوز-tebaxuz): یەکدی بوغزان، بەغزکردن، دژمنایەتی.
تباکی- مص. ع(تەباکی- tebakî): گریانی بەدرۆ، گریاندن.
تبانی- مص(تەبانی- tebanî): تەبایی، پێکەوە سازان، پەیمان بەستن.
تباه- ص(تەباه- tebah): بێ کەڵک، خراپ، گەندەڵ، زایە، نابوود، زەبوون.
تباهی- ا. مص(تەباهی- tebahî): گەندەڵی خراپی، نابوودی.
تباهانیدن- مص(تەباهانیدەن- tebahanîden): رزاندن، ژاکاندن، خراپ کردن، زایە کردن، لە نێو بردن.
تباهکار- ص.فا(تەباهکار- tebahkar): خراپکار، گوناهکار، تاوانبار، فاسق.
تباهیدن- مص(تەباهیدەن- tebahîden): خراپ بوون، رزین، لە کەڵک کەوتن، زایە بوون.
تباین- مص. ع(تەبایون- tebayun): جیاوازیی، جیایی، ناکۆکی، نا تەبایی.
تبجیل- مص- ع(تەبجیل- tebcîl): رێزگرتن، گەورەکردن.
تبحر- مص(تەبەهور- tebehur): زانابوون، قوڵبوونەوە لە زانستدا.
تبخال- ا. مر(تەبخال- tebxal): تامێسکە، تلۆق، تامیزەک.
تبختر- مص. ع(تەبەختور- tebextur): بەخۆنازین، خۆهەڵکێشان، خۆنواندن، خۆپەسندی، فرناخی.
تبخیر- مص. ع(تەبخیر- tebxîr): بوونە هەڵم، کردنە هەڵم.
تبدل- مص. ع(تەبەدول- tebeddul): گۆڕان، گۆڕین.
تبدیل- مص. ع(تەبدیل- tebdîl): گۆڕین، گۆڕانکاری.
تبذیر- مص. ع(تەبزیر- tebzîr): زیادە مەسرەفی، دەست بڵاوی، بەفیڕۆدانی ماڵ و سامان.
تبر- ا(تەبەر- teber): تەور، بیور.
تبراجعه- ا. مر(تەبی راجیئە- tebi raci’e): لەرزوتا، تیفوس.
تبرئه- مص. ع(تەبریئە- tebrie): تەبرێ بوون، پاکبوونەوە، پابوونەوە لە تۆمەت.
تبرخون- ا(تەبەرخون- teberxûn): درەختی عەناب.
تبرزین- ا. مر(تەبەرزین- teberzîn): تەورزین، چەکێک بوو بە دەس سوارەوە.
تبرع- مص. ع(تەبەروء- teberu’): بەخشینی ماڵ لە رای خوا.
تبرک- مص- ع(تەبەڕوک- teberuk): تەبەڕوک، پاکی، موبارەکی.
تبرک- ا(تەبرەک- tebrek): قەڵا، حەسار، ئاسمان.
تبرم- مص. ع(تەبەڕوم- teberum): دڵتەنگ بوون، مەلول بوون، کەساس بوون.
تبری- مص. ع(تەبەڕی- teberî): بێزاری، دوورکەوتنەوە.

تبــــرید- مص. ع(تەبرید- tebrîd): فێنک کردنەوە، ساردکردنەوە، سەرمابوون.
تبـریک- مص. ع(تەبریک- tebrîk): پیرۆزبایی.
تـب زرد- ا. فـــــــــــــر(تـەبـی زەرد- tebîzerd): جۆرە تایەکە، گرانەتا.
تـبـــست- ص(تەبەست- tebest): زایەبوون، لە کـارکـەوتن، رزین، ژاکـان، خرابوون.
تـبــــسم- مص- ع(تـەبەســـــوم- tebessum): زەردەخـەنە، بزەخـەنە، نەرمە پێکەنین، زەردەکەنی.
تبـســیــدن- مص(تەبسـیـدەن- tebsîden): تاسان، بێ تاقەت بوون لە گەرما.
تبسیده- ا. مف(تەبسیدە- tebsîde): تاساو، تەنگە نەفەس بوون لە گەرما.
تبـشـیـر- مص(تەبشـیـر- tebşîr): مژدەدان، مژدەهێنان، مزگێنی.
تبـــصـــبص- مص. ع(تەبەس بوس- tebes bus): کلکەسوتێ، کلکە لەقێ، ماستاو ساردکردنەوە، ریا کردن، ریایی و زمان لوسی.
تبصره- مص. ع(تەبسیرە- tebsire): عـیـبـرەت وەرگـرتن، پەند وەرگـرتن، رونکردنەوە لەسـەر مـادەیەکی قـانونی، رونکردنەوە.
تــبــع- مــص. ع(تــەبــە ء- tebe’): پەیڕەوی، ڕێچکەگـرتنی کـەسـێک، چاولێکردن.
تبع- ص. ع(تەبە ء- tebe’): پەیڕەوان، خولامان، نۆکەران.
تبعه- ا.ع(تەبەئە- tebe’e): تەبەعـە، رەعیەت، پەیڕەو.
تبعیت- مص. ع(تەبئیت- teb’iyet): پەیڕەوی، دووکەوتن.
تبـعـیـد- مص. ع(تەبئیـد- teb’id): دوورخـســتنەوە، شـار بەدەرکـردن، نەفی کردن.
تبـعـیض- مص.ع(تەبئیـز- teb’îz): فەرق و جیایی کردن.
تـب لازم- ا. مـــــــــــر(تـەبـی لازم- tebi lazim): نەخۆشی سیل.
تـب لـرزه- ا. مـــــــــــر(تـەب لـەرزە- teblerze): تاولەرزە، نۆبەتێ، مەلاریا.
تبلور- مص. ع(تەبەلڤور- tebelvur): بەرجەستە بوون.
تبـلیـغ- مص- ع(تەبـیلغ- teblî¨x): گـەیاندن، گـەیاندنی پەیام و هەواڵان، ڕاگەیاندنی پەیامێک یان مەبەستێک بە خەڵکی.
تب مـــالتـــه- ا(تەبی مـــالتـــە- tebi malte): تای ماڵتە.
تب نفـاسی- ا. مـر(تەبی نیـفـاسی- tebi nifasî): زەیسـتـانی، هەوکـردنی دەزگای زاوزێی ژن لە ئەنجامی منداڵ بوون و خۆ خاوێن رانەگرتنەوە.
تبنک- ا(تەبەنەک- tebenek): قاڵبی زەڕنگەری.
تـب نـوبـه- ا. مـــــــــر(تـەب نـەوبـە- tebnewbe): نـۆبـەتـێ، لـەرزوتـا، مەلاریا.
تبـنی- مـص. ع(تـەبـەنـی- tebenî): هەڵگرتنەوەی منداڵ، بە کوڕکردنی خۆ.
تبوراک- ا(تەبوراک- tebûrak): دەف، دایەرە، تەپڵی بچووک.

تبـویب- مص. ع(تەبڤـیب- tebvîb): دابەشكردنی كتێب و نووسین بەسەر بەش و فەسلاندا.
تـب یـازە- ا(تـەب یـازە- tebyaze): مەلاریا، نۆبەتا، لەرزوتا.
تبـیـان- مص. ع(تبـیـان- tibyan): بەیان كـردن، روونكردنەوە، شـەرح كـردن، كفش كرن.
تبـیـرە- ا(تـەبیـرە- tebîre): تەپڵ، دەهۆڵ.
تبـیین- مص. ع(تەبیین- tebeyîn): روونكردنەوە، رونبـێـژی، ئاشكراكـردن، روونكردنەوەو تەفسیر.
تپاک- ا(تەپاک- tepak): بێ قەراری، بێ ئۆقرەیی، شڵەژان.
تپـالە- ا(تەپالە- tepale): تـەپاڵە، سەرگین، لاس، ریخ.
تپانچە- ا. مر(تەپانچە- tepançe): شەقەزللە، شەپەزللە، زللە، تەوقات.
تپـانچـە- ا(تەپانچـە- tepançe): دەمانچە، وەروەر.
تپاندن- مص(تەپاندەن- tebanden): تێ ئاخنین، تێ تەپاندن.
تپـانـنـدە- ا.فـا(تـەپـانـەنـدە- tepanende): كەسێک بە زۆر شتێک بتەپێنێتە ناو شتێكەوە.
تپش- ا. مص(تەپیش- tepiş): تەپە، ترپە، ترپەی دڵ، نارەحەتی، بێقەراری، بێ ئۆقرەیی.
تپق- ا. ت(توپوغ- tupux): لاڵەپەتە، تور، زمانگیرانی لەپڕ.
تپنكوز- ص(تەپەنكوز- tepenkûz): تەپۆ، گـەوج، گـێل، گـەڵحـۆ، كـەودەن، ئەبلەه.
تپـە- ا(تەپە- tepe): تـەپە، گـرد، تەپڵەكی ئارەخچن.
تپـەمـاهور- ا. مـر(تەپەمـاهور- tepemahûr): هەورازو نشێو، هەردەو هەڵەت، زەوی بەرزو نزم.
تپیـدن- مص(تەپیـدەن- tepîden): لەرزین، جـولان، لێدانی دڵ، تێ تەپاندن، بێ قەراری.
تتـابع- مص.ع(تەتابوء- tetabu’): بەدوی یـەكـدا هاتـن، بەدوی یەكـدا گەییشتن.
تتـانس- ا. فـر(تەتانس- tetanus): كوزاز.
تتـبع- مص. ع(تەتەبوء- tetebu’): پەی جویی، گەڕان، بەدوداچوون، تاقیب و سۆراخ كردن.
تتق- ا(توتوغ- tutux): چادر، خێوەت، سەراپەردە.
تتمە- ا. ع(تەتیمە- tetime): باقی، پاشماوە، تەواوكەر.
تتـمـیم- مص. ع(تەتمیم- tetmîm): تەواوكردن، لاپكردن.
تثاقل- مص. ع(تەساغول- tesaxul): گـران بوون، قـورسی، گـرانبـاری، دڵ تێک هەڵهاتن.
تثبـیت- مص. ع(تەسبـیت- tesbît): چەسپاندن، مەحكەم كردن، راگرتن.
تثـریب- مص. ع(تەسـریب- tesrîb): سەرزەنش كردن، لۆمەكردن، گازاندەكردن.
تثلیث- مص. ع(تەسلیس- teslîs): بەسێ كردن، سێ قۆڵی، سیانەی پیرۆز لە ئایینی مـەسیـحیدا: (باب، كـوڕ، روحی

قودس)، سیانی.
تثنیه- مص. ع(تەسنییە- tesnîye):
بەدوو کردن، دووانی.
تجادل- مص. ع(تەجادول- tecadul):
شەڕکردن، ململانێ، مشتومڕ، قەرقەشە، گێنگەشە.
تجار- ا. ع(توججار- tuccar):
بازرگانان، مامەڵەچییان.
تجارب- ا. ع(تەجاریب- tecarib):
ئەزموونان، تەجرەبان، تاقیکردنەوان، ساوکەیان.
تجارت- مص. ع(تیجارەت- ticaret):
مامەڵەو سەوداکردن، بازرگانی کردن.
تجاسر- مص. ع(تەجاسور- tecasur):
زات کردن، جەسارەت کردن، بێ پەروایی، گەردنکێشی.
تجانس- مص. ع(تەجانوس- tecanus): هاوڕەگەزی، گونجان، تەبایی، چوونیەکی، شیلگیری.
تجاوز- مص. ع(تەجاڤز- tecavez):
لە حەد دەرچوون، عەفوکردن، زێدەگاڤی، ڕەت بوون، بەزاندنی سنووری خۆ، چاوپۆشی.
تجاویف- ا. ع(تەجاڤیف- tecavîf):
کەلێن، بۆشایی، کون، موغارە.
تجاهر- مص. ع(تەجاهور- tecahur):
ئاشکراکردن، خویایی، ئاشکرایی، خۆنواندن.
تجاهل- مص. ع(تەجاهول- tecahul):
خۆلەسالۆزیدان، خۆلەگێلیدان.
تجبر- مص. ع(تەجەبور- tecebur):
لووت بەرزی، فیز لێدان، سەرکێشی گەردنکێشی، تەکەبور.

تجدد- مص. ع(تەجەدود- tecedud):
نوێ بوونەوە، تازەبوونەوە، تازەیی.
تجدید- مص. ع(تەجدید- tecdîd):
تازەکردنەوە، نوێسازی، لە نوێ دەست پێکردنەوە.
تجر- ا(تەجەر- tecer):
ماڵی زستانە، ماڵێ کە موغەیری تێدابێ.
تجربه- مص. ع(تەجریبە- tecribe):
جەرباندن، تاقی کردنەوە، ئەزموون، ساوکە.
تجرد- مص. ع(تەجەرود- tecerud):
دوورکەوتنەوە لە کاروباری دنیایی، سەڵتیی، ڕەبەنی، بێ ژن بوون، گۆشەگیری.
تجری- مص. ع(تەجەڕی- tecerî):
جورئەت کردن، زات کردن، سەرپێچی، بێ پەروایی.
تجرید- مص. ع(تەجرید- tecrîd):
رووت کردن، پاککردنی توێکڵی دار، شمشێر لە کێلان دەرهێنان، تەنیایی، رووتەڵخوازی (هونەر).
تجزیه- مص. ع(تەجزییە- teczîye):
دابەش کردن، پارچەپارچە کردن، جیاکردنەوە، شیکردنەوە.
تجسس- مص. ع(تەجەسسوس- tecessus): گەڕان و تاقیب کردن، جاسوسی و هەواڵ خۆزی، خەوەردزی.
تجسم- مص. ع(تەجەسوم-tecesum):
بەرجەستەبوون.
تجلد- مص.ع(تەجەللود- tecellud):
چالاکی کردن، چاپوکی، کۆڵنەدان، خەبتین و تحەمول، سەبرکردن.
تجلی - مص. ع(تەجەلی- tecellî):

دەرکەوتن، بەرجەستەبوون، ئاشکرابوون.
تجليد- مص. ع(تەجليد- teclîd): کەوڵ کردن، بەرگ تێ گرتن (دەفتەر یان کتێبان).
تجليل- مص. ع(تەجليل- teclîl): ڕێزگرتن، قەدرگرتن، گەورەکردن، ڕێزلێنان.
تجمع- مص. ع(تەجەمموء- tecemmu'): خڕبوونەوە، کۆبوونەوە، گردبوونەوە.
تجمل- مص. ع(تەجەممول- tecemmul): رازانەوە، خۆئارایی، هەبوونی ماڵ و ناو ماڵی گرانبەها.
تجنب- مص. ع(تەجەننوب- tecennub): دوورکەوتنەوە، کەنارگرتن.
تجنيس- مص. ع(تەجنیس- tecnîs): هاورەگەزکردن، چوون یەک بوون.
تجويد- مص. ع(تەجڤید- tecvîd): چاکەکردن، چاک گوتن، هونەری دروست خوێندنی قورئان.
تجويز- مص. ع(تەجڤیز- tecvîz): حەڵاڵ کردن، ڕەواکردن، ڕێگەدان.
تجويف- مص. ع(تەجڤیف- tecvîf): خاڵی کردن، بەتاڵ کردن، ژێر، ناو.
تجهيز- مص. ع(تەجهیز- techîz): ئامادەکردن، کەلوپەل و پێداویستی سوپایی.
تجير- ا(تەجیر- tecîr): چیغ، چەپەر، پەردە.
تحاشى- مص. ع(تەهاشی- tehaşî): پارێزکردن، دوورکەوتنەوە، خۆلادان لە شتێک.
تحايا- ا. ع(تەهایا- tehaya): درودو سلاوان.
تحبيب- مص. ع(تەهبیب- tehbîb): خۆشەویست کردن، شیرین کردن، دۆستایەتی کردن.
تحت- ق. ع(تەهت- teht): بن، ژێر، پایین، خوار.
تحت الحنك- ا. ع(تەهتەل هەنەک- tehtel henek): ژێر چەناگە، ژێرچەنە.
تحت القهوه- ا. ع(تەهتەل غەهوە- tehtel ¨xehwe): بەرکوڵ کردن.
تحتانى- ص. ن. ع(تەهتانی- tehtanî): ژێرین، خوارین، ژێری.
تحجر- مص. ع(تەهەججور- teheccur): رەقبوون، بەبەردبوون، رەقبوون وەکو بەرد، بەکەڤربوون.
تحدب- مص. ع(تەهەددوب- teheddub): کوڕبوون، کۆم بوون.
تحديد- مص.ع(تەهدید- tehdîd): تیژکردن، دیاریکردنی سنوور، مۆرەکردن.
تحذير- مص. ع(تەهزیر- tehzîr): ترساندن، ئاگادارکردن.
تحرك- مص. ع(تەهەڕوک-teheruk): جوڵان، هەرەکەت کردن.
تحرى- مص. ع(تەهەری- teherî): گەڕان، پشکنین، حەقیقەت خوازی، گەڕان بەدووی حەقیقەتدا.
تحرير- مص. ع(تەهریر- tehrîr): نووسین، ئازادکردنی کۆیلە، ئازادکردن.
تحريص- مص. ع(تەهریس- tehrîs): هاندان، تەماح خستنەبەر، ناچارکردن.
تحريض- مص. ع(تەهریز- tehrîz): هاندان، تەحریک کردن، دنەدان.

تحـــریف- مص. ع(تەهریف- tehrîf): کەچ کردن، خوارکردن، قسەگۆڕین.
تحـریک- مص. ع(تەهریک- tehrîk): جولاندن، هاوردنە جوولە، دنددان.
تحـــریم- مص. ع(تەهریم- tehrîm): حەرام کردن.
تحـــــــزب- مـص. ع(تـەهـەززوب- tehezzub): دەسـتـەبەندی، تەرەفـداری کردن، لایەنگری، حزبچیاتی، حزبێنی.
تحسر- مص. ع(تەهەسور-tehessur): داخ خـواردن، حـەسرەت خـواردن، خـەفـەت خواردن.
تحسین- مص. ع(تەحسین- tehsîn): ئافەرین، دەست خۆشی، ستایش کردن.
تحــشــیــــه- مص. ع(تەهشـیــــیــــە- tehşîye): پەراوێزنووسی بۆ کـتـێبـان، پەراوێزنان لە جل و بەرگ.
تحـــــصن- مـص. ع(تـەهـەســـــــون- tehessun): پەناگرتن، قەلانشینی، خۆ قایم کردن لە حەسارو قەلاتان.
تحـصیل- مص. ع(تەهسیل- tehsîl): بەدەست هێنان، کـۆکـردنەوە، خـوێندن، زانست فێربوون.
تحف- ا. ع(توهـەف- tuhef): دیاری، پێشکەش، سەوقات، نایاب و گران بەها.
تحـفـه- ا. ع(توهفـە- tuhfe): دیاری، سەوقاتی، نایاب و دەگمەن، عەنتیکە.
تحــــقق- مص. ع(تـەهەغــــغــــوغ- tehe¨xu¨x): راســـــت دەرچــــــوون، هاتنەدی، هاتنەبوون.
تحقیر- مص. ع(تەهغیـر- teh¨xîr): بچووک کردن، حەقارەت پێ کردن، ئیهـانە کردن.

تحـقـیق- مص. ع(تەهغـیغ- tehxîx): تـاقــیق، لێکـۆڵـینەوە، لێــپــرســـینەوە، راستکردنەوەو دروست کردن، توێژینەوە.
تحکم- مص. ع(تەهەکوم-tehekum): داوەری کـردن، زۆرداری، حــوکم کــردن بە تۆبزی، فەرمانڕەوایی.
تحکیم- مص. ع(تەهکیـم- tehkîm): قایم کردن، پتەوکردن، مکوم کردن، داوەری کردن، ناوبژی کردن.
تحلیف- مص. ع(تەهـلیف- tehlîf): سوێندان.
تحـلیـل- مص. ع(تـەهـلیـل- tehlîl): حەلاڵکردن، هەرس کردن، کردنەوە.
تحمل- مص. ع(تەهەمول- tehemul): سەبر کردن، حەوسەڵەبوون، تەحەمول.
تحمیـد- مص. ع(تەهمیـد- tehmîd): ســـوپاس کـــردن، ســـتـــایش کـــردن، شوکرانەبژێری، حەمدو سەناکردن.
تحمیق- مص. ع(تەهمیغ- tehmîx): گەوجاندن، بە گەوج زانینی کەسێک.
تحـمیـل- مص.ع(تەهمـیل- tehmîl): بارکـردن، بـارلێنان، سـەپاندنی کـارێک بە تۆبزی.
تحول- مص. ع(تەهەڤول- tehevvul): گۆڕان.
تحـویل- مص. ع(تەهڤـیل- tehvîl): گـــواســـتنەوە، گـــۆڕین، هەواڵەکـــردن، کۆچکردن.
تحـیـات- ا. ع(تەهیـیـات- tehîyat): درودو ســلاوان، ئافـەرین و شـوکـرانە، تەحیات.
تحیت- مص. ع. تەهییەت- tehîyet): سلاو و درووددان.

تحیر- مص. ع(تەهەیور- teheyyur): حەیرمان، سەرسام بوون، سەرگەردانی، داماوی.
تخالف- مص. ع(تەخالوف-texaluf): رک بەرکێ، رکابەری، هەڤرکی، گۆڕان، رەقەبەری.
تخت- ا(تەخت- text): تەخت، کورسی، تەختی پاشایی، مینەبەر، سەکۆ، عەرشی خوا.
تختخواب- ا(تەختی خاب- texti xab): تەختی نووستن، (دارین یان ئاسنین).
تختەخە- ا. ع(تەختەخە- textexe): لالەپەتە، تور.
تخت روان- ا.مر(تەختی رەڤان- texti revan): تەختی رەوان، تەخت رەوان، تەختێکە گەورە پیاوان لەسەری دادەنیشن و غولامان هەڵیدەگرن وەکو کەژاوە.
تختگاە- ا. مر(تەختگاە- textgah): شوێنی تەخت، شوێنی دانیشتنی شا، پایتەخت، بارەگای پاشا.
تختە- ا(تەختە- texte): تەختە، هەر شتێک تەخت بێ وەکو پارچە فەرش، پارچە زەوی.
تختەقاپو- ا. مر(تەختەغاپو- textexapû): ئاوایی نشین، نیشتەجێکردنی عەشایەری کۆچەری لە شار یان لە گوندو ئاوابیان.
تختەنرد- ا. مر(تەختەنەرد- textenerd): تەختە نەرد، تاوڵی.
تخدیر- مص. ع(تەخدیر- texdîr): بەنج کردن، سڕکردن.

تخریب- مص. ع(تەخریب- texrîb): وێران کردن، خەراپکردن، تێکدان، خاپوورکردن.
تخس- ص. عامیانە(توخس- tuxs): منداڵی شەڕانی و موزیر، چەموش، رمۆک، بێ کەڵک.
تخش- ا(تەخش- texş): تیر، تیروکەوان.
تخش- ا(تەخش- texş): سەری مەجلیس، باڵای مەجلیس.
تخشا- ص. فا(توخشا- tuxşa): کۆششکار، کۆشا، تەقەلادەر، زەحمەتکێش.
تخشایی- ا(توخشایی- tuxşayî): کارخانەی چەکسازی، کارخانەی چەکسازی تایبەتی سوپا.
تخشیدن- مص(توخشیدەن- tuxşîden): کۆشش کردن، هەوڵدان، تەقلادان، کۆشان.
تخشا- ص. فا(توخشا- tuxşa): کۆشا، کۆششکار، تەقەلادەر.
تخصص- مص. ع(تەخەسوس- texessus): پسپۆری، مەعلانی لە کارێکدا.
تخصیص- مص. ع(تەخسیس- texsîs): تایبەتداندن، تەرخان کردن.
تخطئە- مص. ع(تەختیئە- texti’e): هەڵەلێ گرتن.
تخطی- مص. ع(تەخەتتی- texettî): بەزاندن، هەنگاونان، لە حەد دەرچوون، پەڕینەوە.
تخفیف- مص. ع(تەخفیف- texfîf): سووک کردن، داشکاندنی نرخی شتێک،

بارسووک کردن.

تخلخل- مص. ع(تەخەلخول- texelxul): خرخاڵ لە پێ کردن، لێکهەڵوەشان، تێکچوون.

تخلص- مص. ع(تەخەلوس- texellus): رزگاریخوازی، رزگاربوون، نازناوی هەندێ شاعیر، تەخەلوس، لەقەب.

تخلف- مص. ع(تەخەلوف- texeluf): پاشکەوتن، پەیمان شکاندن،. بەڵێن نەبردنەسەر.

تخلق- مص. ع(تەخەلوغ- texellux): راهاتن، خووگرتن.

تخلی- مص. ع(تەخەلی- texellî): دەست بەردار بوون، خاڵی بوون، خۆ بەتاڵ کردن، خەڵوەتگرتن، تەنیایی.

تخلید- مص. ع(تەخلید- texlîd): نەمرکردن، زندووکردن، نەمری، جاویدانی.

تخلیص- مص. ع(تەخلیس- texlîs): خالیسەکردن، پاککردن، ئازادکردن، رزگارکردن، خولاسەکردن.

تخلیط- مص. ع(تەخلیت- texlît): ئاوێتەکردن، تێکەڵ کردن، درۆئامێزی، کار ئاڵۆزاندن.

تخلیه- مص. ع(تەخلییە- texlîye): چۆڵکردن، بەتاڵ کردن، جێ هێشتن.

تخم- ا(توخم- tuxm): تۆو، هێلکە، نەژاد، رەگ و بنەچەک، هەوێن، ئامیان، خای، خایە، هێک، هامیژەن.

تخماق- ا. ت(توخماغ- tuxmax): تۆخماخ، مێکوت.

تخمدان- ا. مر(توخمدان-tuxmdan): تۆودان، هێلکەدان.

تخمه- ا. ع(توخەمە- tuxeme): ئینتەلا.

تخمه- ا(توخمە- tuxme): ئەسڵ، نەژاد، رەچەڵەک، بنەچەک.

تخمه- ا(توخمە- tuxme): ناوکە کولەکەو کاڵەک و شوتی برژاو، برێشکە.

تخمیر- مص. ع(تەخمیر- texmîr): خومراندن، خومرە لە ناو کردن بە مەبەستی گەیاندن، هامیژەن کردن.

تخمیس- مص. ع(تەخمیس- texmîs): کردنە پێنج بەش، پێنج خشتەکی.

تخمین- مص. ع(تەخمین- texmîn): بەراورد، لێکدانەوە، خەمڵ کردن، ئەندازەگرتن بە مەزندە.

تخویف- مص. ع(تەخڤیف- texvîf): ترساندن، تۆقاندن.

تخیل- مص. ع(تەخەیول- texeyul): بەکارهێنانی خەیاڵ، خەیاڵ کردن، خەیاڵ و گومان کردن، فیزلێدان، ئەندێشەلێدان.

تداخل- مص. ع(تەداخول- tedaxul): تێکەڵاوبوون، چوونە ناو یەک.

تدارک- مص. ع(تەداروک-tedaruk): ئامادەکردن، فەراهەم کردن، چاک کردنەوە، پێ زانینی هەڵە.

تداعی- مص- ع(تەدائی- teda'î): شەرکردن، بانگکردنی یەکدی، لە مانایەکەوە پەی بردن بە مانایەکی دی. مانایەک، مانایەکی دیت وەبیر بێنێتەوە.

تدافع- مص. ع(تەدافوء- tedafu'): پاڵەپەستۆ، پاڵنانی یەکتری، بەرگریکردن، پاڵەپسکێ.

تداول- مص. ع(تەداڤول- tedavûl):

دان و ســەندن، دەست بەدەست گــێــڕان، باوپەیداکردن، باوبوون.

تداوی- مـص. ع(تـەداڤـی- tedavî): دەرمانکردن، خۆمالیجەکردن.

تدبر- مص. ع(تەدەببور- tedebbur): بیرکردنەوە، تەگبیرکردن، بیرکردنەوە لە ئاکامی کارێک، قولّبینی.

تدبیــر- مص. ع(تەدبیــر- tedbîr): تەگــبــیــرکــردن، راوێژکــردن، وردبینی و وریایی.

تدخین- مـص. ع(تـەدخین- tedxîn): دوکەلّ کردن، جگەرە کێشان.

تدریج- مـص. ع(تـەدریج- tedrîc): بەرەبەرە، پلە پلە، هێدی هێدی.

تدریس- مـص. ع(تەدریس- tedrîs): وانە گوتنەوە، دەرس دادان، دەرس دان.

تدقیق- مص. ع(تەدغـیغ- tedxîx): دیقەت کردن، وردبینی.

تدلیس- مص. ع(تەدلیس- tedlîs): فـریودان، شـاردنەوەی عـەیبی شــتــێک، هەلّخەلّەتاندن.

تدمیـر- مص. ع(تەدمیـر- tedmîr): وێران کـــردن، لەناو بردن، نەهێـــشتن، خاپوورکردن.

تدنی- مص. ع(تەدەننی- tedennî): بەرەبەرە نزیک بوونەوە، هاتنە خــوارەوە، نزم بوونەوە.

تدویر- مص. ع(تەدڤــیــر- tedvîr): دەوردان، سوڕانەوە.

تدوین- مـص. ع(تـەدڤین- tedvîn): دانان، تۆمارکردن، کۆکردنەوەی شیعر لە دیواندا.

تدهین- مـص. ع(تـەدهین- tedhîn): چەورکردن، رۆن پێداسووین.

تدین- مـص. ع(تـەدەیـیـــــــــــون- tedeyyun): دینداری، بەدین بوون.

تذاکـر- ا. ع(تەزاکــیــر- tezakir): یادەوەری، بیرخەرەوە، پاسەپۆرت، تۆماری ژیاننامەی شاعیران و نووسەران.

تــذبــذب- مـــص. ع(تــەزەبــزوب- tezebzub): رارایـــــی، دوودلّــــــی، دووڕوویی.

تذرو- ا(تەزەرڤ- tezerv): کەلّەشێری کێوی، قرقاولّ.

تذکـار- مص. ع(تەزکــار- tezkar): زیکرکردن، وەیادهێنانەوە، یادەوەری.

تذکـــــر- مص. ع(تـەزەککـــــور- tezekkur): پەندوەرگــرتن، یادکــردن، وەیادهێنان.

تذکـره- ا.ع(تەزکــیــرە- tezkire): بیرخەرەوە، تۆماری ژیننامەی شاعیران و نووســەران و عــارفــان، یادهێنەرەوە، نووسین، پاسەپۆرت.

تذکیـر- مص. ع(تەزکیـر- tezkir): بەنێرکردنی وشەیەک (مذکر)، بیرخستنەوە، دەرس دان، پەندادان، فێرکردن.

تذکیە- مص. ع(تەزکییە- tezkîye): هەلّگیرسان و خۆشکردنی ئاگر، سەربڕین، پەسندکردن.

تذلل- مـص. ع(تەزەلـول- tezellul): خواری کێشان، زەلیلی نواندن، کەساسی و زەبوونی.

تذلیـل- مص. ع(تـەزلـیـل- tezlîl): زەلیل کردن، سەرکوێرکردن، رامکردن.

تذمیم- مص. ع(تەزمیم- tezmîm): سەرکۆنە کردن، سەرزەنشت کردن.

تذنیب- مص. ع(تەزنیب- teznîb): پاشکۆدار کردن.
تذهیب- مص. ع(تەزهیب- tezhîb): زێرکاری، لە زێڕگیراو.
تذییل- مص. ع(تەزییل- tezyîl): درێژکردنی داوێن، شۆڕکردنی جل و بەرگ، پایین کردن، نووسین لە پەراوێزی بەرپەڕی کتێبان، پەراوێزنووسین.
تر- ص(تەڕ- ter): تەڕ، تازە، ئاودار، شێدار.
ترا- ا(تەرا- tera): دیواری بەرز، دیواری سەرای پاشایان و قەڵاو کاروانسەرایان، بەربەست.
ترائب- ا.ع(تەرائیب- teraib): پەراسوو بەند، ئێسکی دەفەی سینگ.
تراب- ا. ع(توراب- turab): خاک، خۆڵ، زەوی، ئاخ.
تراب- ا. مص(تەراب- terab): تکەی ئاو، چکان، تەڕەشوع- ئاو دەڵاندن، رتوبەت، نمداری.
ترابیدن- مص(تەرابیدەن- terabîden): دەڵاندن، تکان، چکان.
تراپوتیک- ص. فر(تراپوتیک- trapûtîk): دەرمانناسی، هونەری داو دەرمانکردنی نەخۆشی.
تراجم- ع(تەراجیم- teracim): بیۆگرافی، نووسین و لێکدانەوەو شرۆڤەی ژیانی کەسێک، ژیننامە، سەرگوزەشتە.
تراخم- ا. فر(تەراخوم- teraxum): تەراخوما، جۆرە نەخۆشییەکی چاوە.
ترادف- ع. مص(تەرادوف- teraduf): هاو واتایی، ریزبوون، ریزبەستن، ریزبەندی.
تراز- ا(تەراز- teraz): نەخش و نیگاری پارچە، گوڵدۆزی، پارچەی ئاوریشیمن.
تراز- ا(تەراز- teraz): تەرازووی دیاریکردنی بەرزی و نزمی ئاستی شتێک، تەرازوو.
تراز- ا(تەراز- teraz): بالانس (زاراوەیەکی بانکییە).
ترازنامه- ا. مر(تەرازنامە- terazname): بیلان، لیستێکە کە دەزگاکان لە کۆتایی ساڵدا دارایی و قەرزی خۆیانی تێدا دەنووسن.
ترازو- ا(تەرازوو- tetazû): داد، دادوەری، شایەن، تەرازوو، کۆمەڵە ئەستێرەیەکە، بورجی تەرازوو.
تراژدی- ا. فر(تیراژیدی- tirajidî): تراژیدی، نمایشی کارەسات ئامێز.
تراس- ا. فر(تیراس- tiras): سەربان، هەیوانی بەرین، بانێژە.
تراش- (تەراش- teraş): تاشین.
تراشکار- ص. فا(تەراشکار- teraşkar): تەراشکار، بەڕاد.
تراشه- ا(تەراشە- teraşe): قاژ، قاژی کاڵەک و شوتی، ئەوەی لە تاشینی دار یان شتی دی برژێتە سەر زەوی.
تراشیدن- مص(تەراشیدەن- teraşîden): تاشین، لە رەندەدان، سافکردنی دارو تەختە.
تراشنده- ا.فا(تەراشەندە- teraşene): کەسێک کە شتێک بتاشێت.
تراشیده- ا. مف(تەراشیدە- teraşîde): تاشراو.
تراضی- مص. ع(تەرازی- terazî):

رازی بــوون، لــێــکــدی رازی بــوون، ڕەزامەندی.

ترافیک- ا. انگل(ترافیک- trafîk): هاتووچۆ، مرور، ترافیک.

تـراک- ا(تـەراک- terak): دەنــگــی شکانی شتێک، درز، قلّیش.

تراکـتـور- ا. فـر(تراکـتـور- traktur): تراکتۆر، مەکینەی جووت.

تراکم- مص. ع(تەراکوم- terakum): کۆمـەڵ بوون، کەڵەکە بوون، بەسـەریەکدا کەوتن.

ترام- ا. فر(تیرام- tiram): پۆ.

تراموای- ا. فر(ترامڤای-tiramvay): تراموای، قیتاری کارەبایی ناو شار.

ترانزیت- ا. فـر(تیـرانزیت- tiranzît): ترانسێت، تێپەڕینی کەلوپەلی بازرگانی لە ولاتـێـکەوە بـۆ ولاتـێـکـی دی بەبێ دانـی گومرگ.

ترانزیسـتـور- ا. انگـل(تیـرانزیسـتـور- tranzistur): ترانسیستەر.

ترانســپــورت- ا. فــر(ترانســپــورت- transpurt): نەقڵ و ئینتــیـــقـــال، راگوێزان.

ترانسفورماتور- ص.فر(تیرانسفورماتور- tiransformator): ئامـێـرێکە بۆ کـەم کـردنەوەو زۆرکـردنی وزەی کـارەبا بەکـار دێ.

ترانه- ا. ص(تەرانە- terane): ستران، گــۆرانی، ئاواز، تەڕو تازە، مــاشــوقی جوانکیلە، قشت، چوارینە.

تراورس- ا. فر(تیراڤەرس- tiravers): تراوەرس، تەختـەو لەوحی ئەسـتووری ژێر ڕێڵی سکەی قیتار.

تراوش- ا. مص(تەراڤیش- teravîş): تەڕەشوع، ئاو دەلان.

تراولرزچک- ا. انگل(تراڤیلەرسچەک- travilers çek): چەکی سـەفـەری، چەکـێکە لە بانک دەدرێ بە مـوسافـیـر و مـوسافـیـر دەتوانێ لە هەر ولاتێکا بیـەوێ پارەکەی لە بانکی ئەوێ وەربگرێت.

تراویح- ا. ع(تەراویە- teravih): ئەو بیـسـت رکـاتە نوێژەی کـە لە شـەوانی رەمــەزاندا، پاش نوێژی شـێـوان دەکـرێ، تەراویح، کـورتە دانیـشـتنی دوای چوار رکات نوێژ لە شەوی رەمەزاندا.

تراویدن- مص(تەراڤـیـــدەن- teravîden): تەرەشوع کـردن، دەلاندنی ئاو، تەڕایی.

تراوش- ا.مص(تەراڤیش- teravîş): تەڕەشوع، رتوبەت، شێداری.

تراونده- ا. فـــا(تەراڤــــەندە- teravende): شـەربە یان گـۆزەیەک ئاو بدەلێنێ.

ترب- ا(تورب- turb): ترپ، تور، تڤر.

ترب- ا(تەرب- terb): حـیلە، فـێڵ، فشە، زمـان لووسی، رەفـتـار لە رووی ناز یان تۆرانەوە.

ترب- ا. ع(تورب- turb): خۆڵ، خاک، ئاخ.

تـرب- ص. ع(تـرب- tirb): هــاوزا، هاوساڵ، بەزا.

تربار- ا. مر(تەڕبار- terbar): تەڕەبار، باری میوەی بێستان.

تربانتین- ا. فـــر(تیـــری بانـیتن- tiribantîn): شـۆک، شـۆبە، شـۆکـە، شـــیلەیەکـە هەندێ درەخت دەریدەدا لە

کەتیرە دەچێت.

تربت- ا. ع(توربەت- turbet): خاک، خۆڵ، گۆڕ، مەزار، ئارامگە، قەور، ئاخ.

تربچە- ا(توربچە- turbçe): توور، تڤر.

تربص- مص. ع(تەرەبوس- terbus): چاوەڕوانی، نیگەران بوونی رووداو.

تربیت- مص. ع(تەربیەت- terbîyet): پەروەردەکردن، تەربێت دان، فێرکردنی ئەدەب و ئەخلاق، هەڤووت.

تربیع- مص. ع(تەربیئ- terbî’): دابەشکردن بەسەر چوار بەشدا، چوار قۆڵی.

ترپیل- ا. فر(تورپیل- turpîl): ئەژدەر، جۆرە چەکێکە بۆ غەرقکردنی کەشتی دوژمن بەکار دێت.

ترت و مرت- ص. مر(تەرت و مەرت- tertu mert): تەرتەو وەرتە، تارومار، پەرت و بلاو، تالان و برۆ.

ترتیب- مص. ع(تەرتیب- tertîb): رێکخستن، رێک و پێک کردن.

ترتیزک- ا. مر(تەڕتیزەک- tertîzek): تەڕەتیزە.

ترتیل- مص. ع(تەرتیل- tertîl): قسەکردنی سوارو رەوان، خوێندنی قورئان بە دروستی و دەنگی خۆش.

ترجمان- ص. ع(تەرجومان- tercuman): تەرجومان، وەرگێڕ، پاچڤەکەر، دیلمانج.

ترجمه- مص. ع(تەرجەمە-terceme): وەرگێڕان، تەفسیرو شرۆڤە، بیوگرافی، پاچڤەکرن.

ترجیح- مص. ع(تەرجیح- tercîh): داشکان بەلایەکدا، تەفزیڵ دان، تەفزیڵ کردن.

ترجیع- مص. ع(تەرجیئ- tercî’): گەڕاندنەوە.

ترجیع بند- ا. مر(تەرجیئ بەند- tercî’ bend): تەرجیع بەند.

ترحم- مص. ع(تەرەهوم-terehhum): رەحم کردن، میهرەبانی، بەزەیی هاتنەوە.

ترحیب- مص. ع(تەرهیب- terhîb): خێرهێنان، مەرحەباکردن، پێشوازی کردن، بەرین کردنی شوێن.

ترحیم- مص. ع(تەرحیم- terhîm): رەحمەت ناردن بۆ مردوو، میهرەبانی کردن، لوتف کردن.

ترخون- ا(تەرخون- terxûn): تەرخون، جۆرە سەوزەیەکە بۆ خواردن.

ترخیص- ع. مص(تەرخیس- terxîs): روخسەتدان، مۆڵەت دان، هەرزان کردن.

ترخیم- مص. ع(تەرخیم- terxîm): نەرمە گۆڕانی، کلک برین، قولە کردن، نەرم کردنی ئاواز.

ترد- ص(تورد- turd): تەڕو تازە، ناسک، تورت، هەر شتێک زوو بشکێ.

تردامن- ص. مر(تەڕدامەن- terdamen): داوێن تەڕ، داوێن پیس، بەدناو، گوناحکار، تاوانبار.

تردد- مص. ع(تەرەددود- terddud): هاتووچۆ، دوو دڵ بوون، ڕاڕایی، ئیسهال و سکچوون.

تردست- ص. مر(تەردەست- terdest): تەڕدەس، چوست و چالاک، لێهاتوو، زرینگ، فێڵباز.

تردید- مص. ع(تەردید- terdîd):

رەتكردنەوە، دانەوە، دوو دڵ كــــردن، دوو دڵی، ڕاڕایی.

ترزبان- ص. مر(تەڕزەبان-terzeban): تەڕ زمان، زمان تەڕ، دەم تەڕ، قسەزان.

ترس- ا(تەرس- ters): ترس، خۆف.

تــرس- ا. ص(تــوروس- turus): زەوی سـەخت و ڕەق، ئەرزێک کـە بێڵ کـاری تێ نەکات و بە زەحمەت هەڵکەنرێ.

ترس- ا.ع(تورس- turs): ســەنگەر، مەتاڵ، سپەر، قەڵغان.

ترسا- ص. فا(تەرسا- tersa): ڕەبەن، مەسیحی، عیسایی مەزەب، خواناس.

ترســان- ص. فـا(تەرسـان- tersan): لە خوا ترس، ترسكار، زاهید.

تـرســــانـدن- مـص(تـەرســــانـدەن- tersanden): ترساندن، تۆقاندن.

ترســـاننده- ا. فـــا(تەرســـانەندە- tersanende): ترسـێنەر، كـەسـێک یەكێكی دی بترسێنێ.

ترسكار- ص. فا(تەرسكار- terskar): تەركە دنیا، لە خوا ترس، ترسكار، زاهید، عیسایی مەزەب.

ترسل- مص- ع(تەرەســول- terssul): نامەنووسین.

تـرسـنـاک- ص. مـــــــر(تـەرسـنـاک- tersnak): ترسناک، بەترس، بەخۆف.

ترســو- ص(تەرســو- tersû): ترسنۆک، بێ دڵ، بێ جورئەت، بێورە، نەوێر.

ترسیدن- مص(تەرسیدەن- tersîden): ترسان، خۆف كردن.

ترسنده- ا.فـا(تەرسـەندە- tersende): كەسێک كە بترسێت.

ترســـــیـــــده- ص. مف(تەرســــیــــدە- tersîde): ترساو.

ترســیم- مص. ع(تەرســیم- tersîm): ڕەسم كــــردن ، نـیـــــشــــانـە دانـان، نەخشەكێشان.

ترش- ص(تورش- turş): تـورش، هـەر شتێ كە تامی سركە بدات، ترش، سماق.

ترشـا- ا(تورشـا- turşa): دڵـەكـزێ، ترشانی گەدە.

ترشح- مـص(تەرەشــوه- tereşşuh): تەڕەشوع، دەڵان.

ترشـرو- ص. مـر(تورش ڕو- turşrû): توڕە، ڕووگرژ، توندەخوو، مۆن.

ترشـک- ا(تـورشـــــــەک- turşek): ترشۆک، ترشۆكە.

ترشی- ا(تورشی- turşî): ترشیات.

ترصد- مص. ع(تەرەسود-teressud): چاودێری، نیگابانی، چاوەڕوانی.

ترصــیع- مص. ع(تەرسیء- tersî’): جەواهێرنیشان.

ترضـیه- مص. ع(تەرزییە- terzîye): ڕازی كردن، خۆشحاڵ كردن.

ترعه- ا.ع(تورئە- tur’e): كەناڵی ئاو، وەكـو كـەنـاڵی سـوێس، دەرگـا، بـاخـچـە، زاركی جۆگە یان ئەستێڵ.

ترعـــیب- مص.ع(تەرئیب- ter’îb): ترساندن.

ترغـیب- مص. ع(تەرغـیب- terxîb): هێنانە كـەڵكەڵە، هێنانە ڕەغـــبـــەت و ئارەزوو.

تــرف- ا. مــص. ع(تــەرەف- teref): خۆشگوزەرانی.

ترفند- ا. ص(تەرفـــەند- terfend): فێڵ، درۆ، قسەی بێهودە، هەرزەوێژی.

ترفــه- مص(تەرەفــوهـ- tereffuh): ئاسوودەیی، خۆشگوزەرانی.

ترفـــيع- مص. ع(تەرفیء- terfî’): بەرزکـردنـەوە، بەرزبوونەوە، بـەرزکـردنەوەی پلە.

ترفـــينه- ا(تەرفـــینە- terfîne): کەشکین، کەشکاو، کەشکەوا.

ترفـيه- ع- مص(تەرفـیـهـ- terfîh): رەفاهیەت، ئیسراحەت و خۆشگوزەرانی.

تـرقـب- مـص. ع(تـەرەغـــــــوب- terexxub): چـاودێـری، چـاوەڕوانـی، پاسەوانی، نیگابانی.

تـرقـص- مـص- ع(تـەرەغـــــــوس- terxxus): سـەمـا کـردن، رەقـسین، هەڵپەرکێ.

ترقـوه- ا ع(تەرغـوڤـه- terxuve): چەڵەمە.

ترقه- ا(تەرەغە- terexe): تەرەقە.

تـرقـی- مـص. ع(تـەرەغـی- terexî): تەرەقی، پێشکەوتن، بەرزبوونەوە.

ترقـــيع- مص. ع(تەرقیء- terxî’): پینەکـردن، پێکەوە دروونی پارچەی چوار گۆشەی رەنگاو رەنگ.

ترقـيم- مص. ع(تەرغـیم- terxîm): نووسین، خەت کێشان، ژمارەلێدان.

ترک- ا(تەرەک- terek): خـــەنـەکی دەوری حەسـارو قـەڵاو بـاغ و ئەو شـتـانە، درز، قلّیش.

ترک- ا(تەرک- terk): کڵاوخود.

ترک- ا(تەرک- terk): تـەرک، بـەشی دواوەی زین کە هەگبەی لەسەر دادەبەستن.

ترک- مـص. ع(تـەرک- terk): تـەرک کردن، وازلێهێنان، دەستبەرداربوون.

ترکـــاندن- مـص(تـەرکـــانـدەن- terkanden): تـورکـانـدن، تـەقـانـدن، شکاندن، درز تێکەوتن.

ترکـــاننده- ا. فـــا(تەرکـــانەندە- terkanende): تـورکـــێـنەر، ئـەوەی شتێک بتروکێنێ، ئەوەی درز بخاتە شتێ.

ترکتـاز- ا.مص(تورک تاز- turktaz): هێرشی خێراو لەنکاو بە مەبەستی تاڵان و بڕۆ (وەکو تورکانی کۆن).

ترک جـــوش- ا(تـورک جــــوش- turk cûş): گۆشتی نیوە کوڵ، گۆشتاو یان هەر خواردنێ کە گۆشتەکەی نیوە کوڵ بێ.

ترکش- ا(تەرکەش- terkeş): تیردان.

ترکـــه- ا. ع(تـەریـکـە- terike): پاشـمـاوە، مـیـرات، ئەو مـاڵەی لە پاش مردوو بە جێ دەمێنێ.

ترکه- ا(تەرکە- terke): تەرکە، شـول، تول، شولک.

ترکـيب- مص. ع(تەرکـیب- terkîb): ســوارکـــردن، لێکدان، تێکەڵ کـــردن، ئاوێتەکردن.

ترکـــيب بند- ا(تـەرکـــیب بەنـد- terkîbbend): تەرکیب بەند.

ترکیدن- مص(تەرکیدەن- terkîden): تەرەکین، درزبردن، قلّیشان، تەقین.

ترکیده- ا. مف(تەرەکیدە-terekîde): درزبردوو، شەق بردوو، قەڵەشاو، تەقیوە.

تـرلان- ا(تـەرلان- terlan): تـەڕلان، مـەلێکی راوکـەرە لە تیـرەی بـازو شەهێن.

ترلیـون- ا. فـر(ترلیـون- tirlliyûn): هەزار میلیارد.

تریلیون- ا. فر(تریلیون- tirîlîyun): هەزار بلیون.

ترم- ا. فر(تیرم- tirm): کۆتایی، دوایی، سەرەنجام، مۆڵەت، ماوە، بەش، بڕ، بنەتا.

ترمز- ا(تورموز- turmuz): ئوستۆپ.

ترموس- ا. انگل(تیرمۆس- tirmos): ترمۆز.

ترمومتر- ا. فر(تیرمومیتر- tirmumitr): گەرماپێو، تیرمۆمەتەر.

ترمه- ا(تیرمە- tirme): تورمە، سرکەیی، هەوری.

ترمه- ا(تەرمە- terme): لبادی ژێر زینی ئەسپ، نەرمەزین.

ترمیم- مص. ع(تەرمیم- termîm): چاک کردنەوە، نوێژەنکردنەوەی بینا.

ترن- ا. فر(تیرەن- tiren): قیتار، سکەی قیتار، شەمەندەفەر.

ترن- ا. مر(تەرەن- teren): نەستەرەن، جۆرە گوڵە باخێکی بچووکە.

ترناس- ا(تەرناس- ternas): ترینگە، ئەو دەنگەیە کە لە کاتی تیرهاویشتندا لە کەمانەوە دێ.

ترنانه- ا(تەرنانە- ternane): پێخۆر.

ترنج- ا(تورەنج- turenc): ترنج، کەبات.

ترنج- ا(تورونج- turunc): تێک ترنجاو، چیندار، وشکەوەبوو.

ترنجبین- ا(تەرەنجەبین- terencebîn): جۆرە گەزۆیەکە، ترنجەمین، دەرمانێکە لە گیاو درکی وشترالوک ساز دەبێ.

ترنجیدن- مص(تورونجیدەن- turuncîden): ترنجان، ترنجاندن.

ترنجیده- ا. مف(تورونجیدە- turuncîde): تێ ترنجاو، بەزۆری تێ خراو، تێ ئاخنراو.

ترنگ- ا(تەرەنگ- tereng): ترینگەی ژێی تار، دەنگی ژێی کەوان لە کاتی تیر هاویشتندا.

ترنگیدن- مص(تەرەن گیدەن- terengîden): ترنگانەوە.

ترنم- مص. ع(تەرەننوم- terennum): گۆرانی گوتن، نەرمە گۆرانی بە دەنگ و ئاوازی خۆش.

ترنیان- ا(تەرەنیان- tereniyan): تلیانە، قەرتاڵە، سەبەتە، تریانە.

تروال- ا(تەرڤال- terval): لقی ناسکی درەخت، شول، تەرکە، گەڵای گیا، لاسکی گیا.

تروپ- ا. فر(تروپ- trup): دەستە، گرووپ، تاقمێک کە یەک کاریان هەبێ.

ترور- ا. فر(تیرور- tirur): تیرۆر، ترساندن، کوشتن و لە نێو بردنی ناحەزو نەیار، ریپدان، لێخەفتان.

تروریست- ص. فر(تیروریست- tirurîst): تیرۆریست، پیاوکوژ، ئەوەی بۆ گەییشتنە مەبەست کەسێک غافڵ کوژ بکات، غافڵ کوژ، ریپدەر.

تروریسم- ا. فر(تیروریزم- tirurîsim): تیرۆریزم، کردەی تیرۆر.

تروست- ا. انگل(تروست- trust): هاوکاری چەند دەزگایەکی پیشەسازی یان بازرگانی بۆ بەرقەرارکردنی نرخ.

تراست- ا. انگل(تراست- trast):

ترومبون- ا. فر(تیرومبون- tirumbün): جۆرە سازێکی هەواییە لە

ترامپێت دەچێت.

ترومـــپت- ا. فــــر(تیــــرومــــپــــیت- tirumpît): ترامپێت.

ترویج- مص. ع(تەرڤــــیج- tervîc): ڕەواج پێ دان، ڕەواکــردن، حــەلاڵ کــردن، هەڕەمین کردن.

ترویحه- ا. ع(تەرڤـیـهـە- tervîhe): دانیشتن، سوکە پشوو، (بڕوانە تەراویح).

ترویه- مص. ع(تەرڤـیـیـە- tervîye): پاراوکــردن، ئاو هەڵگرتن بۆ ســەفــەر، هزرکــردن لە کــارێکدا، ڕۆژی هەشــتــەمی ذیحەجە کە دەستپێکی حەجە.

تره- ا(تەڕە- tere): جۆرە سەوزەیەکە.

ترهات- ا. ع(تـوڕەهـات- turehat): تـوڕەهات، قـــســـەی قـــۆڕو بێ مـــانـا، هەرزەوێژی.

تـــرهـــب- مـــص. ع(تـــەرەهـــوب- terehhub): ڕەبەنایەتی، بـوونە ڕەبەن، عیبادەت کردن.

ترەبار- ا. مـــــر(تەرەبار- terebar): تەڕەبار، باری مـیـوەی بێـسـتـان، سـەوزەو میوەجات.

تـــرهـــه- ا. ع(تـــوڕەهـــە- turehe): هەرزەوێژی، قسەی قۆڕ، توڕەهات.

ترهیب- مص. ع(تەرهـیب- terhîb): ترساندن، تۆقاندن، ڕیپدان.

تریاق- ا. ع(ترياغ- tiryax): تلیـاک، ئەفیون، بەنج، بەنگ.

تریاک- ا(تەریاک- teryak): تلیـاک، تریاق، ئەفیون.

تریان- ا(تەریان- teryan): تلیـــانە، قەرتاڵە، سەبەتە.

تریبـــون- ا. فـــر(تریبـــون- tirîbûn): تریبۆن، سەکۆ، مینبەر، مەنەسە.

تریبــــــه- ا. ع(تەریبــــــە- terîbe): پەراسووبەند، دەفەی سینگ.

تریت- ا(تیـــــریت- tirît): تـریت، نـان تێگوشە، نانەولا.

تریز- ا(تیــریز- tirîz): تیــرێژ، گــرۆڵ، سێ سوچێک لە پەراوێزی کراسدا.

تریشـه- ا(تەریشـە- terîşe): تەریشـە، کۆزەری دار، وردە کاغەز، ئاردی دار.

تریشین- ا. فــــر(تیــــریشـین- tirîşîn): جۆرە کرمێکی مێملە.

تریکۆ- ا.فـــر(تریکۆ- trîko): جــۆرە قوماشێکە.

تز- ا. فر(تیز- tiz): تێز، کۆتایی نامە، نامەی دکتۆرا، نامەیەک کە خوێندکار پاش تەواو کردنی زانکۆ دای دەنێ و لە کۆڕێک دا بەرگری لێ بکات.

تزاحم- مص. ع(تەزاهوم- tezahum): قەرەباڵغی کردن، خڕبوونەوەو تێکچڕژانی خەڵک لەیەک شوێنا، هەیشەتی کردن.

تزاید- مص. ع(تـەزایـود- tezayud): زیاد بوون، زۆربوون.

تـزریـق- مـص. ع(تــەزریـغ- tezrîx): دەرزی لێدان، شرینقە لێدان.

تزکیه- مص. ع(تەزکـیـیـە- tezkîye): زەکـاتدان، هەڵبـژاردن، پەسندکـردن، پاک کردن.

تزلزل- مص. ع(تەزەلزول-tezel zul): لەرزین، جــولان، ســـست بوون، بزوتـن، شلەژان.

تزوج- مـص. ع(تـەزەڤـــــــڤـــــــوج- tezevvuc): زەوجین، زەماوەند کردن.

تزویج- مـص. ع(تـەزڤــیـج- tezvîc):

زەماوەند کردن، هاوسەرگرتن.

تزویر- مص. ع(تەزڤیر- tezvîr): درۆکردن، درۆ رێکخستن، حیلە کردن، فریودان، ساختە، ساختەکاری.

تزیید- مص. ع(تەزیید- tezyîd): زیاد کردن.

تزیین- مص. ع(تەزیین- tezyîn): رازاندنەوە، جوان کردن، خەملاندن.

تژ- ا(تیژ- tij): چرۆ، چوزەرە، چەکەرە، چەقەرە.

تسامح- مص. ع(تەساموه- tesamuh): ئاسان گرتن، لێبوردەیی.

تساوی- مص. ع(تەساڤی- tesavî): یەکسانی، بەرابەری.

تساهل- مص. ع(تەساهول-tesahul): ئاسانکاری، نەرمی نواندن، گوێ نەدان.

تسبیح- مص. ع(تەسبیح- tesbîh): سوبحانەڵلا گوتن، یادکردنی خوا بە پاکی، تەزبێح.

تست- ا. انگل(تیست- tist): تێست، تاقیکردنەوە، ساوکەکردنەوە.

تسجیع- مص. ع(تەسجیء- tescî'): سەجەع بێژی، قسەکردنی سەروادار.

تسجیل- مص. ع(تەسجیل- tescîl): تۆمارکردن، پەیمان بەستن، مۆرکردنی قەواڵە.

تسخر- مص. ع(تەسەخور- tesexxur): سوخرەکاری، سوخرە، بێگاری، رام بوون، زەلیل بوون.

تسخیر- مص.ع(تەسخیر- tesxîr): رام کردن، زەلیل کردن، کەساس کردن، بێگاری پێ کردن.

تسدیس- مص. ع(تەسدیس- tesdîs): کردن بە شەش بەشەوە، شەش پاڵوو، شەش قوڵی.

تسریع- مص.ع(تەسریء- tesrî'): خێراکردن، بلەزکردن.

تسطیح- مص. ع(تەستیه- testîh): هەموارکردن، پان کردن، هەموارکردنی زەوی.

تسع- ا.ع(تووسء- tus'): نۆیەک.

تسع- ا. ع(تیسء- tis'): نۆ، ژمارە نۆ.

تسعون- ا. ع(تیسعون- tis'ûn): نەوەد.

تسعیر- مص.ع(تەسئیر- tes'îr): نرخ دانان، دیاری کردنی نرخ و بەهای شتێک.

تسقیه- مص. ع(تەسغییە- tesxîye): ئاودان، پاراوکردن.

تسکین- مص.ع(تەسکین- teskîn): دڵدانەوە، ئارام کردن، هێوراندن، سوکنایی دان.

تسلسل- مص. ع(تەسەلسول- teselsul): ریز، زنجیرە، یەک لە دوی یەک.

تسلط- مص. ع(تەسەللوت- tesellut): زاڵ بوون، باڵادەست بوون، باڵا دەستی بەسەر کەسێکا.

تسلی- مص. ع(تەسەلی- tesellî): خەلەسین لە خەم، سەبوری، تەسەلاهاتن، سوکنایی هاتن.

تسلیت- مص.ع(تەسلییەت- teslîyet): دڵدانەوە، سەرەخۆشی، سەر سەلامەتی، رەخسین لە پەژارە.

تسليح- مص.ع(تەسلیـــهـ- teslîh): چەک پێـــــــــدان، چەک هەڵگرتـن، چەکدارکردن.

تسليم- مص. ع(تەسلیم- teslîm): خۆوەدەستەوەدان، تەسمیل.

تسمه- ا(تەسمە- tesme): قایشی چەرم، قایش.

تسميط- مص. ع(تەسمیت- tesmît): هەڵواسینی شتێک، رەهاکردنی قەرزدار، مسەمەت (لەشیعردا)، خامۆش بوون.

تسميه- مص. ع(تەسمییە- tesmîye): ناونان.

تسنن- مص. ع(تەسەننون- tesennun): قەبوڵ کردنی سونەت و تەریقەت، ئەهلی سونەت، سونەتگەرایی.

تسنيم- مص. ع(تەسنیم- tesnîm): پڕکردنی قاپ، ناوی سەرچاوەیەکە لە بەهەشت.

تسو- ا(تەسو- tesû): یەک سەعات لە ٢٤ سەعاتەی شەوو رۆژ، حەببە.

تسويد- مص. ع(تەسڤید- tesvîd): رەشکردن، رەشنووس، رەشنووسی.

تسويه- مص. ع(تەسڤییە- tesvîye): راستکردنەوە، یەکسان کردن، تەخت کردن، بەرانبەری.

تسهيل- مص. ع(تەسهیل- teshîl): ئاسانکردن، ئاسانکاری.

تسهيم- مص. ع(تەسهیم- teshîm): بەش بەش کردن، بەشدارکردن، بەشبەندی.

تشائم- مص. ع(تەشائیم- teşa’im): رەشبینی، بێ ئومێدی.

تشابه- مص.ع(تەشابوه- teşabuh): لێکچوون، چونیەکی.

تشاجر- مص. ع(تەشاجور- taşacur): ململانێ، قەرقەشە، وەشەڕهاتن، رق بەرقێ.

تشبث- مص.ع(تەشەببوس- teşebbus): تەشەبوز، رووڵێنان، چنگ لێ گیر کردن.

تشبه- مص. ع(تەشەبوه- teşebuh): هاو شێوەبوون، لاسایی کردنەوەی کەسێک.

تشبيب- مص. ع(تەشبیب- teşbîb): یادکردنی رۆژگاری گەنجی و دڵداری و کامەرانی، هێنانەوەی چەند بەیتێک لەمەڕ عەشق و جەوانی یان وەسفی سروشت لە سەرەتای قەسیدەدا.

تشبيه- مص. ع(تەشبیهـ- teşbîh): شوبهاندن.

تشت- ا(تەشت- teşt): تەشت.

تشتت- مص. ع(تەشەتتوت- teşettut): پەریشان بوون، پەراگەندە بوون، پەرتەوازەبوون.

تشتر- ا(تیشتەر- tişter): ناوی خواوەندێکە لە ئایینی زەردەشتیدا، فریشتەی باران، بەلاتینی سیروس-ی پێ دەڵێن.

تشجيع- مص. ع(تەشجیء- teşcî’): جورئەت خستنەبەر، هاندان، گاڵدان.

تشخص- مص. ع(تەشەخوس- teşexxus): گەورەبوون، گەورەیی، بەشەخسیەتی، بەکەسایەتی بوون.

تشخيص- مص. ع(تەشخیس- teşxîs): جیاکردنەوەی شتێک لە شتێک، ناسینەوە، دیاریکردن.

تشدد- مص. ع(تەشەددود-

teşeddud): ڕەقــی نــوانــدن، تــونــدی کردن.
تشــدید- مص. ع(تەشــدید- teşdîd): سەختگیری، توندگیری، قایم کردن.
تشر- ا(تەشەر- teşer): تەشەر، تانە، قسەی توێکلّدار.
تشـــــرف- مـص. ع(تـەشـــــەڕوف- teşeruf): گەورەبوون، شەرەف پێ بڕان، مشەڕەف بوون.
تشــریح- مص. ع(تەشــریه- teşrîh): شەرح و شرۆڤەکردن، توێکاری.
تشــریع- مص. ع(تەشــریء- teşrî’): روونکردنەوەی رێگە یان شـــەریعـــەت. دەستووردانان.
تشــریف- مص.ع(تەشــریف- teşrîf): شــەرەف پێـدان، هاتن، پێـشــوازی کـردنی ئابرومەندانە.
تشــریق- مص. ع(تەشــریغ- teşrîx): روو کـــــردنە رۆژهەڵات، جـــــوان بوون، وشکەوەکردنی گۆشت لەبەر هەتاو.
تشریک- مص. ع(تەشریک- teşrîk): شەریک کردن، بەستنی قەیتانی پێڵاو.
تشــرین- ا(تیـشــرین- tişrîn): هەردوو مانگی ١٠ و ١١.
تشـــــعب- مـص. ع(تـەشـــــەئوب- teşe’ub): پــەراگـــــــــــەنـدەبـوون، پەرتەوازەبوون، پەرت و بڵاوبوونەوە، لق لێ بوونەوە، تەرزلێبوونەوە.
تشـــعـــشع- مص. ع(تەشـــەءشـــوء- teşe’şu’): درەخشانەوە، درەوشانەوە.
تشـفی- مص. ع(تەشــەفی-teşefî): ئارام بـوونەوە، چاکـبـوونـەوە، ئاسـوودەیی دڵ.
تشک- ا(توشـەک- tuşek): دۆشـەک، دۆشەگ.
تشکر- مص. ع(تەشەکور- teşekur): تەشەکور، سوپاس، منەت.
تـشـکـل- مـص. ع(تـەشـــــــەککـول- teşekkul): شـــێـــوە پەیدا کـــــردن، پێکهاتەبوون.
تـشـکـیـک- مـص. ع(تـەشـکـیـک- teşkîk): خستنە گومانەوە.
تشکیل- مص. ع(تەشکیل- teşkîl): دروست کردن، بەرپاکردن، دامەزراندن.
تشمیم- مص. ع(تەشمیم- teşmîm): بۆن کردن.
تـشـنـج- مـص. ع(تـەشـــــــــەنـنـوج- teşennuc): تێکشـکانـی ئازای بـەدەن، ڕەق بوون، لەرزین، گرژبوون.
تشنە- ص(تیشنە- tişne): تینوو.
تشنیع- مص. ع(تەشنیء- teşnî’): جنێـودان، ئاشکراکـردنی عـەیب و عـار، ریسواکردن.
تشـویر- مص. ع(تەشـڤـیـر- teşvîr): ئاماژەکردن، شەرمەزارکردن، شەرمەزاری، ئاژاوە.
تشویش- مص. ع(تەشڤیش- teşvîş): تێکدان، پێکدادان، ئاڵۆزکان، شێواندن.
تشویق- مص. ع(تەشوڤیغ- teşvîx): هێنانە شەوق، بە ئارەزوو هێنان، ستایش و ئافەرین، هاندان.
تشـــــهـــد- مص. ع(تەشـــەههود- teşehhud): شایەت خوازتن، ئاماژەو گەواهی، شادەهێنان.

تشی- ا(تەشی- teşî): سیخوڕ، سیخ چووله.

تشـــیخ- مص. ع(تەشـــەییـــوخ- teşeyyux): پیربوون.

تشـــیع- مص.ع(تەشـــەییـــوع- teşeyyu’): پەیڕەوی کـــردن، بوونە شیعە، شیعەگەرایی.

تشیید- مص. ع(تەشیید- teşyîd): بیناکردن، بەرزکردنی دیوار یان خانوو.

تشییع- مص- ع(تەشییع- teşyî’): بەڕێکردن، بەشـداری کـردن لە ناشـتنی مردوودا.

تصـــاحب- مص. ع(تەســـاهوب- tesahub): داگیرکـردن، زەوتکردن، بە خاوەن بوون، دەست بەسەراگرتن، بەدەست هێنان.

تصـــادف- مص. ع(تەســـادوف- tesaduf): رووبەڕووبوونەوەی یەکـتـر، گـەییـشـتنە یەکـدی بەرێکەوت، پێک گەیشتن، تەسادوف، حادیسە.

تصـــادم- مص. ع(تەســـادوم- tesadum): پێکدادان، تامپۆن.

تصاریف- ا. ع(تەساریف- tesarîf): رووداوێن رۆژگـــار، دەورانی زەمـــانە، کارەساتێن رۆژگار.

تصـــاعـــد- مص. ع(تەســـائود- tesa’ud): بەرزبوونەوە، چوونە سەر.

تصـــانیف- مص. ع(تەســـانیف- tesanîf): پـۆلێـن کـــردن، نووسین و رێکخستنی کتێب، شیعر گوتن، جۆرە شیعرێکە بە گۆرانی دەگوترێ.

تصاویر- ع(تەساڤیر- tesavîr): وێنە، نیگاران، پەردەی نیگارکێشی.

تصحیح- مص. ع(تەسهیه- teshîh): راستکردنەوە، هەڵەگیری، هەڵەچنی، هەڵەبژێری.

تصـــحـــیف- مص. ع(تەســـهـــیف- teshîf): هەڵەکردن لە نووسیندا، گۆڕینی وشـــە بە کـــەم کـــردن یا زیاد کـــردنی خاڵەکانی، یان جێگۆڕکێی پیتەکانی.

تصـــــدق- مص. ع(تەســـــەددوغ- tessedux): سەدەقەکردن، خێرکردن، بەلاگەردان، بەلاوەگێڕ.

تصدی- مص. ع(تەسەددی-teseddî): هاتنەپێش، لە ئەستۆگرتنی کارێک، دەست پێشکەری.

تصـدیر- مص.ع(تەسـدیر- tesdîr): دەست پێـک، دانیـــشـتن لەســـەرووی مەجلیس، دیباجە، پێشەکی کتێبان.

تصدیع- مص. ع(تەسدیء- tesdî’): گـۆبەندنانەوە، سـەریەشـە دروسـتکردن، ئەزیەتدان.

تصدیق- مص. ع(تەسدیغ- tesdîx): باوەڕکردن، سەلماندن، شایەتی دان لەسەر دروستی کارێک.

تصرف- مص. ع(تەسەڕوف-teseruf): بەدەست هێنان، دەستکاری کردن، زەوت کردن، داگیرکردن.

تصـریح- مص. ع(تەسـریه- tesrîh): سـەراحـەت گـۆیی، راشکاوی، ئاشکرا کردن، قسەی ئاشکراو لەڕوو.

تصریف- مص. ع(تەسریف- tesrîf): گەردانی وشە، دەستکاری کردن، گۆڕین.

تصعید- مص. ع(تەسعید- tes’îd): بەرزبوونەوە، بەرزکردنەوە.

تصغیر- مص. ع(تەسغیر- tesxîr):

بچووک کردنەوە، شکاندنەوە.
تصفح- مص. ع(تەسەففوھ- teseffuh): سەرنجدانی ورد، قوولّ روانین، موتالاّکردنی کتێب بە وردی و پەڕە پەڕە.
تصفیە- مص. ع(تەسفیە- tesfîye): سافکردن، پاک کردنەوە، نەھێشتنی ناکۆکی، پاک لە پاک کردنەوەی قەرزو حیساب.
تصلب- مص.ع(تەسەللوب- tesellub): ڕەق بوون.
تصمیم- مص. ع(تەسمیم- tesmîm): لێبڕان، ھیممەت کردن، عەزم کردن، بڕیاردان.
تصنع- مص. ع(تەسەننوء- tesennu’): ڕواڵەتبازی، خۆ ڕازانەوە، خۆنواندنی دەستکرد.
تصنیف- مص. ع(تەسنیف- tesnîf): پۆلێن کردن، شیعرگوتن، کۆکردنەوە، نووسینی کتێب.
تصور- مص. ع(تەسەڤور-tesevvur): خەیاڵ کردن، وێناکردن، ئەندێشەکردن.
تصوف- مص. ع(تەسەڤڤف- tesvvuf): بوونە سۆفی، دەروێشی، پەڵاس پۆشی، ناوی تەریقەتێکی ئاینییە.
تصویب- مص. ع(تەسڤیب- tesvîb): مسادەقە، ڕا لەسەردان، ڕەزامەندی ئەنجوومەنی وەزیران لەسەر بڕیاران.
تصویر- مص. ع(تەسڤیر- tesvîr): وێنەگرتن، نیگارکێشان.
تصویرە- ا.ع(تەسڤیرە- tesvîre): پەیکەر، پەردەیەک کە وێنەی کەسێک یا شتێکی لەسەر بکێشری.

تضاد- مص. ع(تەزاد- tezad): دژایەتی کردن، ناکۆکی، ناتەبایی، دژایەتی.
تضاریس- ا. ع(تەزاریس- tezarîs): ددانە، شتی ددانەدار.
تضامن- مص. ع(تەزامون- tezamun): زەمانەتکردنی یەکتر، بوونەکەفیل، ھاوکاری.
تضحیە- مص. ع(تەزھیە- tezhîye): قوربانی، سەربڕینی مەڕو وشترو.. بۆ قوربانی.
تضرر- مص. ع(تەزەڕور- tezerur): زەرەرکردن، زیان کردن.
تضرع- مص. ع(تەزەروء- tezeru’): لالأنەوەو پاڕانەوە.
تضریب- مص. ع(تەزریب- tezrîb): لێدانی توند، فیتنەگێڕان، تێکدانی میانی دووکەس.
تضریس- ا.ع(تەزریس- tezrîs): ددانەکردن، گرنگرنکردن.
تضعیف- مص.ع(تەزئیف- tez’îf): لاوازکردن، دوو چەنانە کردن، دوو بەرانبەرکردن.
تضمن- مص. ع(تەزەممون- tezemmun): قەبوڵکردن، گرتنەوە.
تضمین- مص. ع(تەزمین- tezmîn): زەمانەت کردن، تێ ھەڵکێش (لە شیعردا)، خستنە پەنای خۆ، گونجاندن.
تضییع- مص. ع(تەزییء- tezyî’): زایەکردن، خەسارکردن، فەوتاندن، لە کەڵک خستن.
تضییق- مص. ع(تەزییغ- tezyîx): تەنگاوکردن، تەنگ پێ ھەڵچنین،

خستنەتەنگانە.
تطابق- مص. ع(تەتابوغ- tetabux): چون یەکی، جووت بوون.
تطاول- مص. ع(تەتاڤـول- tetavul): گـــــەردن کـــــێـــــشی، دەست درێژی کردن،تەعەداکردن.
تطبیق- مص. ع(تەتبـیغ- tetbîx): بەرانبەری، بەرانبەر کردنی دوو شت لەگەڵ یەکدا.
تطمیع- مص.ع(تەتمیء- tetmî’): تەماع خستنەبەر.
تطور- مص. ع(تەتەڤـور- tetevvur): گـۆڕان، پەرەسـەندن. ئەمـە شـتـێـکی زۆر باشە
تطوع- مص. ع(تەتەڤوء- tetevvu’): گـوێڕایەڵی، گـەردن کـەچی، خـۆبەخـشین، ئەنجامدانی کارێک بە مەبەستی عیبادەت و چاکە.
تطویل- مص. ع(تەتڤـیـل- tetvîl): تـول پێ دان، درێژ کـــــردنەوە، درێژدادڕی بێهودە.
تطهیر- مص. ع(تەتهیر- tethîr): پاک کـردن، شـوشتن، تەهارەت، پاکـژکـردنەوە، پاکسازی.
تطیر- مص. ع(تەتەیور- teteyyur): رەشبینی، بەدیەغباڵی.
تظاهر- مص. ع(تەزاهور- tezahur): پشـــــتگرتنی یـەکــــدی، ئاشکرابوون، خۆنواندن، پشـتـیـوانی و هاوکـاری کـردنی یەکدی.
تظلم- مص. ع(تەزەللوم- tezellum): زوڵـم کـێـشـان، دادخـوازتن، گلەیی کـردن، سکاڵاکردن لە زوڵم و زۆری کەسێک.

تعاتب- مص. ع(تەئاتوب- teatub): گلەیی کردن، گازاندە کردن لە یەکدی.
تعادل- مص. ع(تەئادول- teadul): بەرانبەر بوون، هاوتابوون، هاوسەنگی.
تعارض- مص. ع(تەئاروز- tearuz): دژایەتی کـردنی یەکـتـر، ناسـازگـاری، ناتەبایی، ناکۆکی، ناشێلگیری.
تعارف- مص. ع(تەئاروف- tearuf): یەکتر ناسین، خێرهاتنی یەکتر، پێشکەشی دان.
تعاضد- مص. ع(تەئازود- teazud): هاوکـاری، کـۆمـەک کـردن، یارمـەتی دانی یەکتر.
تعاطی- مص. ع(تەئاتی- teatî): تەگبیرو راوێژکردن، مامەڵەو سەودا کردن، پێدان.
تعاقب- مص. ع(تەئاغوب- teaxub): دوا بەدوای یەک هاتن، پاشگیری.
تعالی- مص. ع(تەئالی- tealî): بەرزبوونەوە، باڵابوون، بەرزبوون.
تعالیق- ع(تەئالیغ- tealîx): ئەو شـەرحـەی لە پەراوێزی نامـەدا دەنووسرێ، ئەوەی لە پەراوێزی کتێبدا بنووسرێ.
تعاند- مص. ع(تەئانود- teanud): عینادی کردن، رق بە رقێ، دژایەتی کردن.
تعانق- مص. ع(تەئانوغ- teanux): دەست لە مل کـردنی یەکـدی، یەکـتـر لە هامێزگرتن، پەشتان، ملەما.
تعاون- مص. ع(تەئاڤـون- teavun): هاوکاری، دەستگیرۆی.
تعاویذ- ا. ع.تەئاڤـیـز- teavîz): نوشـتــەو چاوەزار، پەنادان، پاراســتنی کەسێک، داڵدەدان.

تعـاهد- مص. ع(تەئاهود- teahud): پەیمان بەستن، وەئەستۆگرتن.

تـــعــــب- ا. ع(تــەئـــەب- teeb): ماندووبوون، ماندوویەتی، شەکەتی.

تعـبـد- مص. ع(تەئەبود- teebud): عـــیـــبـــادەت کـــردن، خـــواپەرســـتی، کۆیلایەتیکردن.

تعـبـیـر- مص. ع(تەئبـیـر- te’bîr): تەعـبـیـرکـردنی خـەو، لێکدانەوەی خـەو، دەربڕین، گوزارشت.

تعبیه- مص. ع(تەئبییە- te’bîye): سازدانی سوپا، ئامادەکردن.

تعـــــجب- مـص. ع(تـەئەجــــوب- teeccub): سەرسام بوون، سەرسوڕمان.

تعـجـیل- مص. ع(تەئجـیل- te’cîl): خێراکردن، پەلەکردن، لەزکردن.

تعــــداد- مص. ع(تەئداد- te’dad): ژماردن، ژمارەکردن، سەرژمێری.

تعدد- مص. ع(تەئەددود- teeddud): زۆربوون، زۆربوونی ژمارە، فرەبوون.

تعــدی- مـص. ع(تەئەدی- teeddî): دەست درێژی، زوڵـم کـــردن، زێدەگـــاڤی، دەرچوون لە سنووری خۆ.

تعــــدید- مص.ع(تەئدید- te’dîd): ژماردن، ژمارەکردن.

تعــدیل- مص. ع(تەئدیل- te’dîl): راستکردنەوە، هاوسەنگ کردن، هاوتایی.

تعـذر- مص. ع(تەئەززور- teezzur): عوزرهێنانەوە، دژواربوون، بەهانەخوازی.

تعــذیب- مص. ع(تەئزیب- te’zîb): عەزاب دان، ئازاردان، ئەشکەنجەدان.

تعــرض- مص. ع(تەئەروز- teeruz): دەست درێژی، پەلامـاردان، روو وەرگـێـڕان لە...، گلەیی کردن.

تعـرفـه- مص. ع(تەئریفـە- te’rîfe): تەعریفە، ناساندن، ناسنامە، لیستی نرخی کالا، لیستی باج.

تعــرق- مص. ع(تەئەروغ- teerux): ریشەداکوتان، ئارەقەکردن، ریشاژۆ بوون.

تعـــریب- مص. ع(تەئریب- te’rîb): وەرگـــێـــڕان بۆ ســـەر زمـــانی عـــەرەبی، عەرەباندن.

تعــــریض- مص. ع(تەئریز- te’rîz): پانکردن، قسەی بە توێکڵ.

تعـــریف- مص. ع(تەئریف- te’rîf): ناســاندن، ســتـــایش کــردن، باسکردن، روونکردنەوەی حەقیقەتی کارێک.

تعــــریق- مص. ع(تەئریغ- te’rîx): عــــەرەق کــــردن، عـــەرەق پێ کــــردن، تێکەڵکردنی شەراب لەگەڵ تۆزێ ئاوا.

تعــــــزیت- مـص. ع(تەئزیـــــەت- te’zîyet): دلّدانەوە، سەرخۆشی کردن، عەزیەتباری بۆ هەر یەکێک لە ئیمامان.

تعــــــزیر- مص. ع(تەئزیر- te’zîr): دارکاری کردن، لۆمەکردن، سزادان، تەمبێ کردن، سەرزەنشت کردن.

تعسر- مص. ع(تەئەسسور- teessur): دەگـــمـــەن بوون، چوونە قـــاتـی، دژواری، سەختی، ئاستەنگی.

تعشق- مص. ع(تەئەشوغ- teeşux): ئاشق بوون، مەحەبەت نواندن، میـهرەبانی کردن، خۆشەویستی.

تعــــــصب- مـص. ع(تەئەســـــوب- teessub): پابەندی و دڵـبــــــەندی بەشتێک و بەرگریکردن لێی، لایەنگری لە کەسێک یان رێبازێک یان ئاینێ، پاراستن

و یارمەتیدان، دەمارگیری.
تعطیل- مص. ع(تەئتـــیل- te'tîl):
لەکـار خـستن، دەست لەکـارکـێـشـانەوە، بێکاری، رۆژانی کار نەکردن.
تعظیم- مص. ع(تەئزیم- te'zîm):
رێزگــرتن، گــەورەکــردن، کــڕنوش بردن بەمەبەستی رێز.
تعفن- مص.ع(تەئەفـون- teeffun):
بۆگەن بوون.
تعفین- مص. ع(تەئفین- te'fîn):
بۆگەناندن، گۆڕینی تام و بۆنی شتێک.
تعقل- مص. ع(تەئەغول- teexxul):
ئاقڵ بوون، بیرکردنەوە، هزرکردنەوە.
تعقیب- مص. ع(تەئغیب- te'xîb):
تاقـیب کـردن، سـۆراخ کـردن، وێردو نزای پاش نوێژ.
تعقید- مص. ع(تەئغیـد- te'xîd):
گرێدان، ئاڵۆزاندنی قسە.
تعقیم- مص. ع(تەئغیم- te'xîm):
نەزۆک کردن، شوشتن بە دیتۆڵ، تەعقیم.
تعلق- مص. ع(تەئەلوغ- teellux):
دڵبـەندی بە کـەسـێک یـان شـتـێکەوە، پەیوەندی، هەڵواسین.
تعلل- مص. ع(تەئەللول- teellul):
بیانووهێنانەوە، خۆخلافاندن، بیانوگرتن، ماتەڵ بوون.
تعلم- مص . ع(تەئەللوم- teellum):
فێرکردن.
تعلیف- مص. ع(تەئلیف- te'lîf):
ئالفدانی چوارپایان، ئالیکدانی ولاخان.
تعلیق- مص. ع(تەئلیغ- te'lîx):
هەڵـواسین، نـاوی جـــۆرە خـــەتێکە، پەراوێزنووسی لەسەر کتێب.

تعلیقە- ا. ع(تەئلیغـە- te'lîxe):
تەعلیق، شرۆڤەیەک کە لە پەراوێزو پاییینی کتێبدا دەنووسرێ.
تعلیل- مص. ع(تەئلیل- te'lîl):
ســەلماندن بە بەڵگەوە، دەربڕینی هۆی کارێک، هۆهێنانەوە.
تعلیم- مص. ع(تەئلیم- te'lîm):
فێربوون، فێرکردن، تەعلیم دان، هەڤووت.
تعلیمی- ا.ع(تەئلیمی- te'lîmî):
کـــاروباری فـــێـــرکـــردن، دار دەست، دەستەجڵەو.
تعمد- مص. ع(تەئەمود-teemmud):
بە ئانقەست، بەمەبەست، بەعەمدی.
تعمق- مص. ع(تەئەمموغ- teemmux): قـــوڵ ئەندێشـی، قـوولبـوونەوە، وردبوونەوەی زۆر، دیقـەتی زۆر لە کارێکدا.
تعمید- مص. ع(تەئمیـد- te'mîd):
ئەنجامدانی کارێک بە ئانقەست، شوشتنی منداڵان و ئەو کەسانەی دەبنە مەسیحی بە گوێرەی رێ و رەسمی تایبەتی.
تعمیر- مص.ع(تەئمیـر- te'mîr):
چاک کـردنەوە، ئاوەدانکردنەوە، تەمـەن درێژی.
تعمیم- مص. ع(تەئمیم- te'mîm):
گشتاندن، عامەکردن.
تعمیە- مص. ع(تەئمیە- te'miye):
مـوعـەمـاگـۆیی، پۆشین، نابیناکـردن، پۆشاندن.
تعنت- مص. ع(تەئەنوت- teennut):
ئازاردانی کـەسـێک، گـەڕان بە دووی عەیبدا، توندوتیژی.
تعویذ- مص. ع(تەئڤیـز- te'vîz):

نوشــــتـــه، دوعـــای چاوەزار، دالّدەدان، پەنادان.
تعـویض- مص. ع(تەئڤـیـز- te’vîz): گۆڕین، قەرەبوو کردنەوە.
تعـویق- مص. ع(تەئڤــیـغ- tevîx): دواخستن، تەگەرە تێ خستن، تاخیرکردن.
تعـهـد- مص. ع(تەئەهود- teehud): لە ئەسـتـۆگـرتنی کـارێک، پەیمان بەستن، بەڵێن دان، خەمخواری.
تـعــــیـش- مـص. ع(تـەئـەیـیــــوش- teeyyuş): گــــوزەران کـــــردن، خۆشگوزەرانی، وەدەست هێنانی ئەسپابی ژیان.
تعین- مص. ع(تەئەییون- teeyyun): بە چاو دیتن، گـەورەیی و سـامـان پەیدا کردن، پایە وەدەست هێنان.
تعـــیین- مص. ع(تەئیین- te’yîn): دامەزراندن، دیاری کردن.
تغابن- مص. ع(تەغابون- texabun): زەرەرکردن، زەرەرمەند بوون، داخ خواردن، پەشیمانی، یەکدی فریودان، لە سەوادا..
تغـار- ا(تەغــار- texar): کـاسـەی سواڵەتی، تەشت.
تغافل- مص. ع(تەغافول- texaful): غەفـڵەت نواندن، چاوپۆشی کردن، خۆ لە گێلی‌دان.
تغـذی- مص.ع(تەغـەزی- texezzî): نان خواردن.
تغذیه- مص. ع(تەغزییە- texzîye): نان‌دان، خواردن، خواردن پێدان.
تغزل- مص. ع(تەغەززول-texezzul): ئاشـقێنی، غـەزەل گـوتن، گـوتنی شـیـعـری ئاشقانە.

تغسیل- مص. ع(تەغـسیل- texsîl): شۆردن.
تغلیظ- مص. ع(تەغلیـــز- texlîz): قسەی ڕەق بە کەسێک وتن، خەستکردن.
تـغـنـج- مـص. ع(تـەغــــــــەنـنـوج- texennuc): نازکردن، نازفرۆشی.
تغنی- مص. ع(تەغـەننی- texennî): گـۆرانـی گـوتـن، سـتـرین، زەنگین بوون، گۆرانی چڕین.
تغنیـه- مص. ع(تەغنیـە- texnîye): گۆرانی گوتن، ستران چڕین.
تغـــوط- مص .ع(تـەغــــەڤـــوت- texevvut): گوکردن، ڕیتن، ڕیان.
تغیـر- مص. ع(تەغـەیور- texeyur): گۆڕان، گەڕان، تورەبوون.
تغییـر- مص. ع(تەغـییـر- texyîr): گۆڕین، گۆڕانکاری.
تف- ا(تەف- tef): حـەرارەت، گـەرمی، ڕوناکی، نور، تیشک.
تف- ا(توف- tuf): تف، بەڵغەم.
تفاح- ا. ع(توففـاه- tuffah): سـێـو، سێڤ.
تـفــــاحش- مـص. ع(تەفــــاهـوش- tefahuş): جنێودان، کـاری لە ڕادەبەدەر خـــراپ و نـاشــیـــرین، جـــمـــاندان، فاحیشەکاری.
تفاخر- مص. ع(تەفـاخور- tefaxur): بەسـەر یەکـدا نازین، نـازین، نازفـرۆشی، فەخرکردن.
تفـــاریق- ا.ع(تەفـــاریغ- tefarîx): شتێن پەراگەندە.
تفـاسیـر- ا. ع(تەفـاسیـر- tefasîr): تەفسیـران، لێکدانەوە، شەرح و شرۆڤان،

راڤه.
تفاصيل- مص- ا. ع(تەفاسيل- tefasîl): شەرح و شرۆڤەی زیاد، تول و تەفسیل پێدان.
تفاضل- مص. ع(تەفازول- tefazul): بالاتر، زیاتر.
تفاله- ا(توفاله- tufale): خڵتە، تلّپە.
تفاوت- مص. ع(تەفاڤوت- tefavut): جیاوازی، لێکدی دوورکەوتنەوە، فەرق و جیاوازی.
تفاهم- مص. ع(تەفاهوم- tefahum): لێکدی حاڵی بوون، دەرک کردنی مەبەستی یەکدی.
تفاؤل- مص. ع(تەفائول- tefa'ul): گەشبینی.
تفت- ص(تەفت- teft): گەرم، توند، تیژ، بە پەلە، بە گەرمی.
تفتان- ص(تەفتان- teftan): گەرم، داغ، برژاو، جۆرە کولێرەیەکە.
تفتن- مص(تەف تەن- teften): سوورەوە بوون، برژان.
تفته- ا. مص(تەفتە- tefte): سوورەوەبوو، داغ بوو، کوتراو.
تفتیدن- مص(تەف تیدەن- teftîden): برژاندن، سوورەوە بوون.
تفتیده- ا. مف(تەفتیدە- teftîde): برژاو، سوورەوە بوو.
تفتیش- مص. ع(تەفتیش- teftîş): پشکنین، گەڕان، فەحس کردن.
تفتین- ع. مص(تەفتین- teftîn): ئاژاوەنانەوە، فیتنەگێڕان.
تفحص- مص. ع(تەفەهوس- tefehhus): فەحس کردن، تاقیب کردن، گەڕان، تەحقیق کردن دەربارەی کارێک یان شتێک.
تفخیم- مص. ع(تەفخیم- tefxîm): گەورە کردن، ڕێزگرتن.
تفدیه- مص. ع(تەفدییە- tefdiye): فدیەدان، شتێک لە بری ڕزگاری خۆت بدەی.
تفرج- مص. ع(تەفەڕوج- teferuc): لە تەنگانە دەرچوون، نەمانی خەم و پەژارە، گەشت و گەڕان.
تفرد- مص. ع(تەفەڕود- teferud): تەنیابوون، تاکایەتی، سەربەخۆیی، تاک کەوتنەوە.
تفرس- مص. ع(تەفەڕوس- teferus): قوڵ ڕوانین لە شتێک بۆ تێ گەییشتنی، سەرناسی.
تفرع- مص. ع(تەفەڕوء- teferu'): لق و پۆپ لێ بوونەوە، تەرزلێبوونەوە.
تفرعن- مص. ع(تەفەڕئون- tefer'un): ستەمکاری، زوڵم کردن، تەکەبورو لووت بەرزی، سەرکێشی کردن، لاسایی کردنەوەی فیرعەون لە تەکەبورو ستەمدا.
تفرق- مص. ع(تەفەڕوغ- teferux): پەرتەوازە بوون، پەراگەندە بوون، بڵاوبوونەوە.
تفرقه- مص. ع(تەفریغە- tefrîxe): جودایی، تەفریقەنانەوە، جیاکردنەوە.
تفریح- مص. ع(تەفریه- tefrîh): شادی کردن، شادکردن، خۆشی، گەڕان و سەیران.
تفرید- مص. ع(تەفرید- tefrîd):

تاکبوونەوە لە خەڵکی، تاکڕەوی، تاکنشینی، کەنارگرتن.
تفریط- مص. ع(تەفریت- tefrît): بەفیڕۆدان، بەبادان، لەنێو بردن، زایە کردن، تەخسیرو درێغی.
تفریغ- مص. ع(تەفریغ- tefrîx): بەتاڵ کردنەوە، ئامادە کردن.
تفریق- مص.ع(تەفریغ- tefrîx): جیاکردنەوە، پەرتەوازەکردن، لێ دەرهێنان.
تفس- ا(تەفس- tefs): حەرارەت، گەرمی.
تفسان- ص. فا(تەفسان- tefsan): گەرم، داخ، شتێک بە زەبری گەرمایی هەتاو یان ئاگر داغی داغ بووبێ.
تفساندن- مص(تەفساندەن- tefsanden): داغ کردن، گەرم کردن، سوورکردنەوە.
تفسره- ا.ع(تەفسیرە- tefsire): فەحسی پێشاوی نەخۆش بەمەبەستی دیاریکردنی نەخۆشییەکەی.
تفسیدن- مص(تەفسیدەن- tefsîden): داغ کردن، سوورکردنەوە.
تفسیده- ا. مف(تەفسیدە- tefsîde): داغ بوو، سوورەوەبوو، برژاو.
تفسیر- مص. ع(تەفسیر- tefsîr): تەفسیرو لێکدانەوە، شەرح و شرۆڤە، راڤە.
تفسیق- مص. ع(تەفسیغ- tefsîx): بە فاسق ژماردن.
تفصیل- مص. ع(تەفسیل- tefsîl): تول و تەفسیل پێدان، شەرح و شرۆڤە، دابەشکردنی کتێب بەسەر فەسڵاندا.
تفضل- مص. ع(تەفەزول-tefezzul): چاکە کردن، لوتف کردن، زیاد بوون.
تفضیح- مص. ع(تەفزیە- tefzîh): ریسواکردن، ریسوایی.
تفضیض- مص. ع(تەفزیز- tefzîz): زیوکەفت، لە ئاوی زیو گرتن، بەزیو سواغدان.
تفضیل- ص. ع(تەفزیل- tefzîl): تەفزیل، تەفزیلدانی کەسێک بەسەر کەسێکدا.
تفطن- مص. ع(تەفەتتون- tefettun): زانین، هۆشمەندی، زیرەکی.
تفقد- مص. ع(تەفەغغود- tefexxud): دڵدانەوە، گەڕان، تاقیب کردن، گەڕان بەدوویی ونبوودا.
تفقه- مص. ع(تەفەغغوه- tefexxuh): خوێندنی زانستە ئایینییەکان، بوونە زانا.
تفک- ا(توفەک- tufek): ساچمەزەن، تفەنگ، تاپڕ.
تفکر- مص. ع(تەفەککور- tefekkur): بیرکردنەوە، تێفکرین.
تفکیر- مص. ع(تەفکیر- tefkîr): بیرکردنەوە، تێفکرین، تێهزران.
تفکیک- مص. ع(تەفکیک- tefkîk): کردنەوە، لێک کردنەوە، هەڵوەشاندنەوە.
تفنگ- ا(توفەنگ- tufeng): تفەنگ، تفەک.
تفنن- مص. ع(تەفەن نون- tefenun): جۆراوجۆر بوون، سەرقاڵ بوون بە گەمەی جۆراوجۆرەوە، فەنبازی.
تفو- ا(توفو- tufû): تفو، تف لە چارەت.

تفوق- مص. ع(تەفەڤوغ-tefevvux): سەرکەوتن.

تفوه- مص. ع(تەفەڤوه- tefevvuh): زارهەڵهێنان، دەم کردنەوە، قسەکردن، هێنانەزمان.

تفویض- مص. ع(تەفڤیز- tefvîs): سپاردن، سپاردنی کارێک بە کەسێک.

تفهم- مص. ع(تەفەهوم- tefehum): فەهم کردن، تێگەیشتن، حاڵی بوون.

تفهیم- مص. ع(تەفهیم- tefhîm): تێگەیاندن، حاڵی کردن.

تفیدن- مص (تەفیدەن- tefîden): داغ بوون، سوور بوونەوە لە ناو ئاگر یان لەبەر هەتاو.

تفیده- ا. مف(تەفیدە- tefîde): برژاو، سوورەوە بوو.

تقاء- مص. ع(تیغاء- tixa'): خۆپاراستن، پارێزکاری لە خەراپە.

تقابض- مص. ع(تەغابوز-texabuz): دان و وەرگرتن، دان و سەندن، (لە سەوداو معامەلەدا).

تقابل- مص. ع(تەغابول- texabul): رووبەڕوو بوون، کەوتنە بەرانبەر یەکدی.

تقاتل- مص. ع(تەغاتول- texatul): یەکتر کوشتن، شەڕکردن لەگەڵ یەکدیدا.

تقادیر- ع(تەغادیر- texadîr): قەزاو قەدەری خوایی.

تقارب- مص. ع(تەغاروب- texarub): نزیک بوونەوە، نزیکی، خزمایەتی.

تقارن- مص. ع(تەغارون- texarun): بوونە هاوڕێ و دۆست، هاوتایی.

تقاص- مص. ع(تەغاس- texas): تۆڵە سەندنەوە لە یەک، حەیف، هەق کردنەوە.

تقاضا- مص. ع(تەقازا- texaza): داواکردن، تکاکردن.

تقاطر- مص.ع(تەغاتور- texatur): دڵۆپاندن، دڵۆپان، دەڵان.

تقاطع- مص. ع(تەغاتوء- 'texatu"): دابڕان لە یەکدی، یەکتر بڕینی دوو هێڵ، دووڕیان.

تقاعد- مص. ع(تەغائود- texa'ud): خانەنشینی، کەنارگیری.

تقاوی- مص. ع(تەغاڤی- texvî): کۆمەک، پێشەکی، بنەتۆو کەمالیک دەیدا بە وەرزێرو جووتیار پاشان لە بەرەکەی وەری دەگرێتەوە.

تقبل- مص. ع(تەغەبول- texebul): قەبوڵ کردن، لە ئەستۆ گرتن.

تقبیح- مص. ع(تەغبیح- texbîh): ناشیرین کردن، جنێودان، بەدگۆیی.

تقبیل- مص. ع(تەغبیل- texbîl): راموسان، ماچ کردن، راموز.

تقدس- مص. ع(تەغەددوس- texddus): پاک بوون، پیرۆز بوون، پاکبوونەوە لە عەیب.

تقدم- مص. ع(تەغەددوم- texeddum): پێشکەوتن، پێشڤەچوون.

تقدمه- مص. ع(تەغدیمە- texdime): کەوتنە پێش، پێشکەشکردن، پێشەکی، دیاری.

تقدیر- مص. ع(تەغدیر- texdîr): قەزاو فەرمانی خوایی، قەدرگرتن، ئەندازەکرتن، خەملاندن، چارەنوس، بەش

و ناوچەوان.

تقديس- مص. ع(تەغدیس- texdîs): پاککردن.

تقديم- مص. ع(تەغدیم- texdîm): پێشکەش کردن، دیاری پێ دان، پێشخستن، ناردنە پێش.

تقرب- مص. ع(تەغەروب-texerub): نزیک بوونەوە، بوونە خزم، نزیکی، خزمایەتی.

تقريب- مص. ع(تەغریب- texrîb): نزیک خستنەوە، زەمینە خۆشکردن.

تقرير- مص. ع(تەغریر- texrîr): ئیقرارکردن، دانپێدانان، بەرقەرارکردن.

تقريظ- مص. ع(تەغریز- texrîz): مەدح کردن، ستایش کردن، ستایش کردنی کتێبێک یان نووسینێک.

تقسيط- مص. ع(تەغسیت- texsît): تەخسید، دانەوەی قەرز بەقیست.

تقسيم- مص. ع(تەغسیم- texsîm): بەشکردن، لە بیرکاریدا یاسای (دابەشکردن) هەیە.

تقشير- مص.ع(تەغشیر- texşîr): پاککردن؛ توێکڵ لێ کردنەوە.

تقصير- مص. ع(تەغسیر- texsîr): تەخسیرکردن، درێغی کردن، کەمتەرخەمی کردن.

تقطير- مص .ع(تەغتیر- textîr): دڵۆپاندن.

تقطيع- مص. ع(تەغتیء- textî’): پارچە پارچە کردن.

تقعر- مص. ع(تەغەئور- texe’ur): چاڵ بوون.

تقلا- مص(تەغەللا- texella): کۆشش، هەوڵدان، تل دان، دەست و پێ هاویشتن لە جێگەدا، پەلەقاژە.

تقلب- مص. ع(تەغەللوب- texellub): گۆڕان، ژێرو ژوور بوون، قڵپ بوونەوە، فێڵ و دەغەڵکاری، نادروستی.

تقلد- مص. ع(تەغەللود- texellud): ملوانکە لەمل کردن، کارێک لە ئەستۆ گرتن، لە عۆبە گرتنی کارێک.

تقلى- ا(توغلی- tuxlî): کاڤر، کاوڕ.

تقليب- مص. ع(تەغلیب- texlîb): گۆڕین، سەرنخون کردن، ژێرو بان کردن، هەڵدانەوە.

تقليد- مص. ع(تەغلید- texlîd): لاسایی کردنەوە، گەردانە کردنە مل، پەیڕەوکردنی موجتەهیدێک.

تقليل- مص. ع(تەغلیل- texlîl): کەمکردن، کەم کردنەوە.

تقنين- مص.ع(تەغنین- texnîn): دانانی قانوون، قانوون دانان.

تقوا- ا.مص(تەغڤا- texva): تەقوا، خواپەرستی، تاعەتکردنی خوا.

تقويت- مص. ع(تەغڤیەت- texviyet): بەهێزکردن.

تقويم- مص. ع(تەغڤیم- texvîm): راستکردنەوە، هەڵسەنگاندن، نرخاندن.

تقويم- ا. ع(تەغڤیم- texvîm): ساڵنامە، تەقویم.

تقهقر- مص. ع(تەغەهغور- texehxur): پاشەکشە، گەڕانەوە بۆ دواوە، پاشەوپاش رۆیشتن.

تقى- مص. ع٠تەغی-texî): بە تەغوا، لە خوا ترس، بە تاعەت.

تقيد- مص. ع(تەغەييود- texeyyud): پابەندبوون، چوونە ژێرباری کارێک.
تقيه- مص. ع(تەغييە- texîye): خۆپاراستن، حەيا، شەرم، بيروباوەڕ شاردنەوە.
تک- ص(تەک- tek): تاک و تەنيا، يەک، کەم.
تک- ا(تەک- tek): بن.
تک- ا. مص(تەک- tek): غار، تيژڕۆيی، راکردن.
تک- ا(توک- tuk): دەنووکی باڵندە، نوکی خەنجەر، نووکی سوژن و دەرزی.
تکاب- ا.مر(تەکاب- tekab): ميزاڤ، ميزاو، گۆلاوی قووڵ کە پێ ناگاتە بنی، چۆڕاو، تکاو.
تکاپو- ا. مص(تەکاپو- tekepû): هەوڵ و تەقەلا، هاتووچۆی بەپەلە، گەڕانی زۆر، پەلەپروزێ، پەلەقاژە.
تکاثر- مص. ع(تەکاسور- tekasur): زۆر بوون، فرەبوون.
تکاثف- مص. ع(تەکاسوف- tekasuf): چڕبوونەوە، خەست بوونەوە.
تکاسل- مص. ع(تەکاسول-tekasul): تەمەڵی نواندن، خاوەخاوکردن.
تکافؤ- مص. ع(تەکافوء- tekafu’): کافی بوون و بەس بوون، چونيەکی، يەکسان بوون، بەرانبەر بوون، هاوتايی.
تکاليف- ا. ع(تەکاليف- tekalîf): ئەرک و ناخۆشی، کاری قورس، مەشەقەت و رەنج.
تکامل- مص. ع(تەکامول- tekamul): گەييشتنە کەمال، بەرەبەرە کامیل بوون.
تکان- ا(تەکان- tekan): جولان، تەکان، بزاڤ.
تکاندن- مص(تەکاندەن-tekanden): جولاندن.
تکاننده- ا. فا(تەکانەندە- tekanende): جولێنەر، بزڤدەر.
تکانيده- ا.مف(تەکانيدە- tekanîde): جولاو، جولێنراو.
تکاور- ص(تەکاڤەر- tekaver): خۆشبەز، تيژڕۆ.
تکبر- مص. ع(تەکەببور-tekebbur): لوت بەرزی، بەهەوا، دەعیەو فیز، فرناخ.
تکبير- مص. ع(تەکبير- tekbîr): گەورەکردن، گوتنی (الله اکبر).
تکثر- مص. ع(تەکەسسور- tekessur): زۆربوون، زيادبوون، فرەبوون.
تکثير- مص. ع(تەکسير- teksîr): زۆرکردن، زيادکردن.
تکدر- مص. ع(تەکەددور- tekeddur): دڵتەنگ بوون، سەرودڵ گيران، تاريک بوون.
تکدی- مص. ع(تەکەدی- tekedî): گەدايی کردن، دەرۆزە کردن، سواڵ کردن، پارسەکی.
تکدير- مص. ع(تەکدير- tekdîr): تاريک کردن، سەرو دڵ گرتن، دڵتەنگ کردن.
تکذيب- مص. ع(تەکزيب- tekzîb): بەدرۆخستنەوە.
تکرار- مص. ع(تەکرار- tekrar): دووبارەکردنەوە.

تک رو- ص. فا(تەک رەڤ-tek rev): تاکڕەوی، بە تەنیاڕۆیی، کەسێک بە تەنیا بە ڕێگەیەکدا بڕوا.
تکریم- مص. ع(تەکـــریم- tekrîm): ڕێزگرتن، خەڵات کردن.
تکژ- ا(تەکەژ- tekej): ناوکی ترێ.
تکســـر- مص. ع(تەکـــەســـســـور- tekes sur): شکان.
تکفل- مص. ع(تـەکـــەفـــفـــول- tekefful): کەفالەت کردن، گرتنەخۆ، لە ئەستۆ گرتن.
تکفیـر- مص. ع(تەکـفـیـر- tekfîr): پۆشین، پۆشینی حەقیقەت، کەفارەت دان، بەکافر کردنی کەسێک.
تکفین- مص. ع(تەکـــفـین- tekfîn): کفن کردن.
تکل- ا(تەکـەل- tekel): بەران، کـەتەو زەلام، ناقۆڵا.
تـکلان- ا.ع(تـوکــــــلان- tuklan): سـپـــاردنی کـاری خـۆت بـە یەکـێکی دی، تەوەکول، پشت بەستن.
تک لپـــه- ا.مـــر(تـەک لەپـپــــە- tek leppe): گیایەکە.
تکلتو- ا(تەکەلتو- tekeltû): ژێرزین، ئارەقگیر.
تـکـلس- مـص. ع(تـەکـــــــەلـلـوس- tekellus): کلس گـرتن، بوون بـە کلس، بوون بە قسڵ.
تـکـلف- مـص. ع(تـەکـــــــەلـلـوف- tekelluf): خـۆ ڕەنجـان، زەحـمـەت، لە عـــۆدەگـــرتن، چوونە ژێربـاری قـــورسی نائاسایی و زەحمەت، ئەرک، کاری دژوار.
تکلم- مص. ع(تەکەللوم-tekellum): قسەکردن، پەیڤین، هاتنە قسە، ئاخافتن.
تکلیس- مص. ع(تەکلیس- teklîs): قـســلاوکـردن، تەڕاوکـردن، گـەرم کـردنی تەنێک تاوەکو قسڵی لێ بێت.
تکلیف- مص. ع(تەکلیف- teklîf): ئەرک خستنە سەر شان، گەییشتنە تەمەنی باڵغ بوون، کاری دژوار.
تکلفه- ا.ع(تەکلیفـە- teklife): ڕەنج
تکمله- ا. ع(تەکـمـیلە- tekmile): پاشماوە، تەواوکەر، تەواوکردن.
تکمـه- ا(توکـمـە- tukme): دوگـمـە، پشکوژ، قۆپچە.
تکمه- ا(تیکمە- tikme): حەریری زێڕ دۆزی.
تکمـیل- مص.ع(تەکـمـیل- tekmîl): تەواوکردن.
تـکـنـولـوژی- ا. فـــــــر(تـەکـنـۆلـۆژی- teknolojî): تـەکنۆلۆژی، ســەنعــەت زانی.
تکنیـــسین- ا. فـــر(تەکنیــــسین- teknîsîn): تەکنیک کار.
تکنیک- ص. ف(تەکنیک- teknîk): تەکنیک، هونەرکاری.
تکنی کـالر- ا. انگل(تەکنی کـالەر- teknî kaler): ڕێچکەی تەکنیکی.
تـک و پـو- ا. مـص(تـەک و پـو- tekûpû): هەوڵ و تەقـەللا، ڕاکـەڕاک، هەڵپە بۆ شتێک.
تـک و تـاز- ا. مـص(تـەک و تـاز- tekûtaz): هەڵپە، تەقەللا، ڕاکەڕاک.
تکون- مص. ع(تەکەڤڤون-tekevvun): دروست بوون، بوون، چێبوون.

تکوین- مص. ع(تەکـڤین- tekvîn): دروست کردن، خولّقاندن، چێکردن.
تکە- ا(تـیـکـکـە- tikke): تـیـکـە، پارچە، پاروو.
تکە- ا(تـەککـە- tekke): تـەگــــە، سابرێن، نێری.
تک یاخـتــە- ا. مـر(تەک یاخــتــە- tek yaxte): تەک خـانە، گـیـانەوەری یەک خانەیی.
تکیـدن- مص(تەکـیـدەن- tekîden): تەکاندان، غاردان.
تکیـــدە- ص(تەکـــیـــدە- tekîde): داتەکـــیـــو، باریک و بنێس، لەڕولاواز، سیسەڵ.
تکیە- ا(تەکیـە- tekye): تەکێ، جێی دەروێشـــان، پشـــتـــیـــوانە، پشت دان بە شتێکەوە.
تکیـــەگـــاە- ا. مـــر(تەکــیـــەگـــاە- tekyegah): تەکـیـەگـا، پشت و پەنا، شوێنی پشت دانەوە.
تگرگ- ا(تەگـەرگ- tegerg): تەرزە، تەیرۆک، تەزرە، گلێرە، تەگر، تەیر.
تگین- ص(تەگین- tegîn): مــیـــر، دلاوەر، بوێر، قۆز.
تل- ا.ع(تەل- tel): گـــــرد، تـەپـە، تەپۆلکە.
تلاتـوف- ا. ص(تـەلاتـوف- telatuf): هەراو هەنگامـە، پیس و چەپەڵ، چلّکن، قرێژ.
تلاحق- مص. ع(تـەلاهوغ- telahux): گـەییـشــتنە یەکـدی، دوو بەدووی یەک هاتن.
تلازم- مص. ع(تـەلازوم- telazum): پێکەوە بەستران، وابەستەیی.
تـلاش- ا(تــەلاش- telaş): تــەلّاش، هەوڵ، کۆشش.
تلاشـی- مص. ع(تـەلاشـی- telaşî): نەمان، لەناو چوون.
تلاطف- مص. ع(تلاتـوف- telatuf): لوتف کردن، میهرەبانی کردن، چاکە کردن و خۆش ڕەفتاری لەگەڵ یەکدا.
تلاطم- مص. ع(تەلاتوم- telatum): پێکادادان، هاڕوژانی شـــەپۆلی دەریا، لێکدی دان.
تـلافـی- مـص. ع(تـەلافـی- telafî): قەرەبووکردنەوە، تۆڵە بۆ کردنەوە.
تلاقـی- مـص. ع(تـەلاغـی- telaxî): دیدار، یەکـانگیـری، پێک گـەییــشتن، یەکتردیتن.
تلال- ا. ع(تیـــلال- tilal): گـــردان، تەپۆلکان، زوورگ.
تـلالا- ا(تــەلالا- telala): دەنــگ، گۆرانی، ستران.
تلامذە- ا. ع(تەلامیـزە- telamize): قوتابیان، شاگردان.
تلامـیـذ- ا. ع(تەلامـیـز- telamîz)" قوتابیان، شاگردان.
تلان- ص(تەلان- telan): قـەڵەو، زۆر قەڵەو توندو تۆڵ، خەپە.
تلاوت- مص. ع(تیـلاڤـەت- tilavet): خوێندن، خوێندنی قورحان.
تلالؤ- مص. ع(تەلەءلوء- tele'lu'): بریقانەوە، درەخشانەوە، درەوشانەوە.
تلبـیس- مص. ع(تەلبـیس- telbîs): فێڵبازی، پۆشاندن، داپۆشین، شاردنەوەی حەقیقەت.

تلبیه- مص. ع(تەلبییە- telbîye): وەدەنگەوەهاتن، وەڵامدانەوە، گوتنی: «لبّیك...» لە حەجدا.
تلخ- ص(تەلخ- telx): تاڵ، توندەتەبیعەت، قسەی ناخۆش.
تلخ کام- ص. مر(تەلخ کام- telx kam): کام سوّتی، کەسێ کە خۆشی لە خۆ نەبینێ و ژیانی زۆر دژوار و تاڵ بێ.
تلخ کامی- ا. مص(تەلخ کامی- telxkamî): نائومێدی، بەدبەختی، هیوابڕوای.
تلخ وش- ص. مر(تەڵخ ڤەش- telxveş): تام تاڵ، مەی، بادە.
تلخه- ا(تەلخە- telxe): زراو، زەرداو، سەفرا، زراڤک، زەرتاڵ.
تلخیص- مص. ع(تەلخیس- telxîs): خولاسە کردن، کورتکردنەوە، کورت کردنەوەو روونکردنەوەی قسە، پوختەکردنەوە.
تلذذ- مص. ع(تەلەززوز- telezzuz): لەزەت بردن، لەزەت لێ کردن.
تلسک- ا(تیلیسک- tilisk): تەلسک، هێشولکە ترێ، زەنگەتە، هێشووی بچووک لە هێشوی زل.
تلسکوپ- ا. فر(تەلیسکوپ- teliskûp): تەلیسکۆپ.
تلطف- مص. ع(تەلەتتوف- telet-tuf): میهرەبانی کردن، نەرمی نواندن، لوتف کردن، مەحەبەت نواندن.
تلطیف- مص. ع(تەلتیف- teltîf): جوان کردن، ناسک کردن، هێورکردن.
تلف- مص. ع(تەلەف- telef): بەباچوون، فەوتان، نەمان، بەفیرۆچوون، تەلەف بوون.
تلفظ- مص. ع(تەلەففوز- teleffuz): درکاندن، قسەکردن، وەلەبز هاتن، کرکاندن، کرک کردن.
تلفون- ا. فر(تیلیفون- tilifûn): تەلیفۆن، تەلەفۆن.
تلفون گرام- ا. فر(تەلەفۆن گرام- telefungram): بروسکەی نووسراو، پەیامی تەلەفۆنی کە خرابێتە سەر کاغەز.
تلفیق- مص. ع(تەلفیغ- telfîx): پێکەوە گرێدانی قسە، دو پارچەی کراس پێکەوە درون، رێکخستن.
تلقاء- ا. ع(تیلغاء- tilxa’): دیدار، ژوان، دیدارگە.
تلقی- مص. ع(تەلەغغی- telexxî): فێربوون، دیدار، مولاقات کردن، وەرگرتن.
تلقیح- مص. ع(تەلغیە- telxîh): کوتان،. پەیتاندن.
تلقین- مص.ع(تەلغین- telxîn): تەلقین دادان، فێرکردن، کەسێک بە کردنی قسەیەک ناچار بکرێ.
تلکس- ا. فر(تەلیکس- telîks): تەلێکس.
تلکه- ا(تەلەکە- teleke): تەڵەکە، حیلە، گەڕ، گزی، فێڵ، دەهۆ.
تلکه کردن- مص(تەلەکە کەردەن- teleke kerden): حیلە کردن، تەڵەکەکردن، بلۆف، تەڵەکەبازی.
تلگراف- ا. فر(تەلەگراف- telegraf): تەلەگراف.

تلگرام- ا. فر(تەلەگرام- telegram): پەیامی تەلەگرافی کە لەسەر کاغەز نووسرابێ.

تلمبار- ا(تەلەمبار- telembar): شوێنی تایبەت بۆ بەخێوکردنی کرمی ئاوریشم، زیادە شتی لەسەر یەک کەڵەکە کراوی عەمارکراو.

تلمبە- ا(تولومبە- tulumbe): ترومپا، دینەمۆ، شیرە.

تلمذ- ع. مص(تەلەمموز-telemmuz): دەرس خوێندن، بوونە قوتابی، قوتابیاتی.

تلمع- مص. ع(تەلەمموء-’telemmu): درەوشانەوە، بریقانەوە، بریسکانەوە.

تلمیح- مص. ع(تەلمیھ- telmîh): تیل نیشان، سووکە تەمەشا، تەمەشاکردنی شتێک و ئاماژە بۆ کردنی.

تلمیذ- ا.ع(تیلمیز- tilmîz): قوتابی، خوێندکار، شاگرد.

تلنگ- ا(تولەنگ- tuleng): دەست پان کردنەوە، سواڵ، گەدایی، پارسەکی.

تلنگی- ا(تولەنگی- tulengî): گەدا، سواڵکەر، پارسەک.

تلنگ- ا(تیلینگ- tiling): سیرمە.

تلنگ- ا(تەلەنگ- teleng): لێدان بەسەری پەنجە، لێدانی دەف و دایەرە.

تلنگر- ا(تەلەنگور- telengur): دەنگی سەری قامکان کە لە شتێکی بدەن، پەلەپیتکە.

تلو- ا. ع(تیلڤە- tilve): دوا، پاش، بێچوە وشتر کە دوای دایکی خۆی دەکەوێت.

تلوث- مص. ع(تەلەڤڤوس- televvus): لەوتان، پیس بوون، ئاڵودەبوون.

تلون- مص. ع(تەلەڤڤون-televvun): رەنگاو رەنگ بوون، هەر دەمەی بە رەنگێ.

تلویح- مص. ع(تەل ڤیھ- telvîh): ئاماژەکردن لە دوورەوە، نیشان دان، حاڵی کردنی مەبەستێک بە هێماو ئاماژە، دەست شەکانەوە.

تلویزیون- ا.فر(تیلیڤزیون- tilivîzyun): تەلەفزیۆن.

تله- ا(تەلە- tele): تەڵە.

تله- ا(تیللە- tille): پلە، پلەی نەردەوان، زەرکەش.

تلەبست- ا. مر(تەلەبەست-telebest): داربەست، ئەسکەلە.

تلەپاتی- ا.فر(تیلیپاتی- tilipatî): تلەپاتی، پەیوەندی فیکری نێوان دوو کەس لەمەودای دوورەوە، گوێزانەوەی فیکر.

تلهف- مص. ع(تەلەهھوف- telehhuf): خەمخۆری، مشورخواردن، تامەزرۆیی.

تلین- مص. ع(تەلەییون- teleyyun): نەرم بوون، مەرایی کردن.

تلیین- مص. ع(تەلیین- telyîn): نەرم کردن.

تم- ا(تەم- tem): ئاوی سپی یان رەشی چاو، تاریکی، رەشی، لێلایی کە دەکەوێتە سەر چاو، تەمومژ.

تم- ا(تیم- tim): بابەتی سەرەکی، بابەت، باس، هەوێن، هامیژەن.

تمائم- ا. فر(تەمائیم- temaîm): چاوەزار.

تمات- ا. فر(تەمات- temat): تەماتە، گۆجەفەرِەنگی، باژاناسۆر.

تماثل- مص. ع(تەماسول- temasul): هاوتایی، وەک یەکی، هامتایی.

تماثیل- ا. ع(تەماسیل- temasîl): پەیکەران.

تماخره- ا(تەماخەرە- temaxere): گاڵتەو سوعبەت، شۆخی، حەنەک.

تمادی- مص. ع(تەمادی- temadî): راکشان، بەردەوام بوون، درێژبوونی ماوە، درێژخایەنی.

تمار- ا. ع(تەممار- temmar): خورمافرۆش، کەسێک کە سەوداو مامەڵەی خورما دەکات.

تمارض- مص. ع(تەمارِوز-temaruz): خۆ نەخۆش خستن، نەخۆشی نواندن.

تماس- مص. ع(تەماس- temas): پەیوەندی کردن، نزیکی.

تماسک- مص. ع(تەماسوک- temasuk): یەکگرتن، خۆڕاگرتن، خۆپاراستن.

تماشا- ع. مص(تەماشا- temaşa): سەیرکردن، تەماشاکردن، گەڕان و سەیران.

تماشائی- ص(تەماشائی- temaşa'î): شایستەی تەماشا، مایەی سەرنج، جوان و دیدەنی، تەماشاکەر.

تماشاچی- ص(تەماشاچی- temaşaçî): تەماشاڤان، کەسێک کە سەیری نمایش یان گەمە یا پێشبڕکێ بکات، بینەر، دیتەر.

تماشی- ع. مص(تەماشی- temaşî): پێکەوە رێ کردن، پیاسە کردن پێکەوە.

تمالک- مص. ع(تەمالوک-temaluk): بوونە خاوەنی خۆت.

تمام- ص. ع(تەمام- temam): تەواو، تەکمیل، دروست، بێ عەیب، هەموو، لاپ.

تمامت- مص. ع(تەمامەت- temamet): تەواوکردن، کامیل کردن.

تمامی- ص. ع(تەمامی- temamî): هەر هەموو، بە تەواوی، بە لاپی.

تمایز- مص. ع(تەمایوز- temayuz): جیابوونەوە، جیالێکدی، جیاوازی هەبوون لەگەڵ یەکدیدا.

تمایل- مص. ع(تەمایول- temayul): داشکان بە لایەکا، خواربوون بەلایەکدا، ئارەزووکردن، مەیلکردن.

تمبر- ا.فر(تەمبر- tember): پول، پولی پۆستە.

تمتع- مص. ع(تەمەتتوء- temettu'): بەرخوردار بوون، سودبردن، لەزەت بردن، چێژوەرگرتن.

تمثال- مص. ع(تەمسال- temsal): نموونە هینانەوە، مەسەل هێنانەوە، شتێک وەکو شتێکی تری لێ بکرێت.

تمثال- ا. ع(تیمسال- timsal): نیگار، وێنە، پەیکەر، کۆتەڵ، هەیکەل.

تمثل- مص. ع(تەمەسسول- temessul): هاوشێوەبوون، مەسەل هێنانەوە، نموونە هێنانەوە.

تمثیل- مص. ع(تەمسیل- temsîl): مەسەل هێنانەوە، نموونە هێنانەوە، حیکایەت هێنانەوە.

تمجمج- مص. ع(تەمەجموج- temecmuc): منجەمج، مینگە مینگ، جولان.

تمجید- مص.ع(تەمجید- temcîd): ستایش کردن، گەورەکردن، ڕێزگرتن.

تمدد- مص. ع(تەمەددود- temeddud): کشان، ڕاکشان، پاڵکەوتن، هەلاّژان، ڕازان.

تمدن- مص. ع(تەمەددون- temeddun): بەمەدەنی بوون، شارنشینی، شارستانیەت.

تمدید- مص. ع(تەمدید- temdîd): کشاندن، درێژکردنەوە.

تمرد- مص. ع(تەمەڕود- temerud): سەرپێچی کردن، یاخی بوون، سەرکێشی.

تمرمر- مص. ع(تەمەرمور- temermur): جولاّن، لەرزین.

تمرین- مص. ع(تەمرین- temrîn): تەمرین، ڕاهێنان، نەرم کردن، فێرکردن.

تمساح- ا. ع(تیمساه- timsah): تیمساح.

تمسخر- مص. ع(تەمەسخور- temesxur): ڕیش خەن، گاڵتەپێ کردن، مەسخرە پێ کردن.

تمسک- مص. ع(تەمەسسوک- temessuk): گرتن، چنگ لێ گیرکردن، دەساوێز، پەلّپ و بیانوو.

تمسکن- مص. ع(تەمەسکون- temeskun): هەژاربوون.

تمشاء- مص. ع(تیمشاء- timşa’): ڕۆییشتن، ڕۆیین، پیاسەکردن.

تمشک- ا(تەمیشک- temişk): توترک، توڕک.

تمشی- مص. ع(تەمەششی- temeşşî): ڕۆیین، پیاسەکردن.

تمشیت- مص. ع(تەمشییەت- temşîyet): بەڕێ کردن، ڕەوان کردن، ڕایی کردنی کارێک.

تمضمض- مص. ع(تەمەزموز- temezmuz): ئاو لەدەم وەردان، غەرغەرە.

تمغا- ا. ت(تەمغا- temxa): تەمغە، مۆر، داغمە.

تمکن- مص. ع(تەمەککون- temekkun): دەوڵەمەند بوون، وەدەست هێنانی پلەو پایە، جێگیربوون.

تمکین- مص. ع(تەمکین- temkîn): جێگیرکردن، قەبوڵ کردن، دەوڵەمەند کردن.

تملق- مص. ع(تەمەللوغ- temellux): مەرایی، ڕیابازی، زمان لوسی، ڕیایی، دووڕوویی.

تملک- مص. ع(تەمەللوک- temelluk): بوونە خودان موڵک، موڵکداربوون.

تمنه- ا(تەمەنە- temene): دەرزی لێفەدرون، دیلوان، دلیوان، تەبەنە.

تمنی- مص. ع(تەمەننی- temennî): خۆزیا خواستن، ئارەزووکردن، تەمەناکردن، ئاواتخوازی.

تموج- مص. ع(تەمەڤڤوج- temevvuc): شەپۆل دان، پیلدان.

تموز- ا(تەمموز- temmûz): مانگی تەمموز (۷)، گەرمای سەخت.

تمول- مص. ع(تەمەڤڤول-temevvul): بۆنە خاوەن ماڵ، زەنگین بوون.

تمهید- مص. ع(تەمهید- temhîd): هەموارکردن، ئامادەکردن، ڕێگەخۆش کردن.

تمهیل- مص. ع(تەمهیل- temhîl): مۆڵەت دان، دەرفەت پێ دان، موراعات، نەرمی کردن.

تمیز- ا. ص(تەمیز- temîz): پاک، پاکیزە، زیرەکی و هوشیاری، فەرق و جیایی.

تمیز- مص. ع(تەمەیوز- temeyyuz): ناسینەوە، جیابوونەوە.

تمیمە- ا. ع(تەمیمە- temîme): چاوەزار.

تمییز- مص. ع(تەمییز- temyîz): ناسینەوە، جیاکردنەوە، جیاکردنەوەو ناسینی شتان لێکدی.

تن- ا(تەن- ten): تەن، لەش، بەدەن، بەژن و باڵا.

تن- ا. فر(تۆن- ton): تۆن، بەرزی و نزمی دەنگ و گۆرانی.

تن- ا. فر(تەن- ten): تەن، هەزار کیلۆ.

تناد- مص.ع(تەناددود- tenaddud): لێکدی رەوینەوە، پەراگەندەبوون.

تنازع- مص. ع(تەنازوء- tenazu’): بەشەڕهاتن، کێشمانەکێش، گێنگەشە، قەرقەشە.

تن اسا- ص. فا(تەن ئاسا- tenasa): ئیسراحەتخواز، خۆشگوزەران، یەکێک دایمە دەربەستی ئیسراحەتی خۆی بێ.

تن اسان- ص(تەن ئاسان- tenasan): تەندروست، ساغ، تەمەڵ، تەن پەروەری، خۆشگوزەرانی، تەوەزەلی.

تناسب- مص.ع(تەناسوب-tenasub): هاوئاهەنگی، گونجان، پەیوەندی، خزمایەتی، هاوڕێژە.

تناسخ- مص. ع(تەناسوخ-tenasux): دۆنای دۆن، گۆڕان، بەتاڵ کردنەوە.

تناسل- مص. ع(تەناسول- tenasul): زاوزێ، نەوە خستنەوە، زورییەت خستنەوە.

تنافر- مص. ع(تەنافور- tenafur): نەسازان، لێکدی دوورکەوتنەوە، بێزاربوون لێکدی، نەگونجان.

تنافی- مص. ع(تەنافی- tenafî): دژایەتی یەکدی، ناحەزی، نەیاری.

تناقض- مص. ع(تەناغوز-tanaxuz): دژ بوون لەگەڵ یەکدیدا، ناکۆکی.

تنانی- ص.ن(تەنانی- tenanî): بەدەنی، جەستەیی.

تناوب- مص. ع(تەناڤوب-tenavub): بەنۆرە، ئەنجامدانی کارێک نۆرە بە نۆرە.

تناور- ص(تەناڤەر- tenaver): تۆکمە، قەڵەو، بەهێز.

تناول- مص. ع(تەناڤول- tenavul): نان خواردن، دەست گەیاندن، گرتن.

تناهی- مص. ع(تەناهی- tenahî): گەییشتنە کۆتایی، بنەتایی.

تنباکو- ا(تەنباکو- tenbaku): تووتن، تەماکۆ.

تنبان- ا(تونبان- tunban): بیجامە، دەرپێ.

تنبسە- ا(تەنبەسە- tenbese): مافور، فەرش، قاڵی، رایەخ.

تنبک- ا(تونبەک- tunbek): دومبگ، تەپڵ.

تنبل- ص(تەنبەل- tenbel): تەمەڵ، تەوەزەل، ئیش نەکەر.

تنبل- ص(تونبول- tunbul): فێڵ، حیلە، تەڵەکە، جادو، ئەفسوون.

تنبور- ا(تەنبور- tenbûr): تەموره، تەنبور، تەمبوره، تەميره.

تنبوشه- ا(تەنبوشە- tenbûşe): ئاوەڕۆ، مەنهۆڵ.

تنبه- مص. ع(تەنەببوه- tenebbuh): وەئاگاهاتن، وەخۆهاتن، بێداربوون، ئاگاداربوون.

تن‌بها- ا(تەن‌بەها- tenbeha): پارەی کەفالەت، ئەو پارەیەی کە یەکێک بۆ ئازادبوونی یەکێک لە زندان، لە قاسەی مەحکەمە دای بنێ.

تنبیدن- مص (تەنبیدەن-ten bîden): رووخان، هەرەس هێنان، دارووخان، داتەپین.

تنبنده- ا. فا(تەنبەندە- tenbende): دارووخاو، هەرەس بردوو.

تنبیده- ص. مف(تەنبیدە-ten bîde): رووخاو.

تنبیه- مص. ع(تەنبیە- tenbîh): بێدارکردنەوە، ئاگادارکردن.

تن پرور- ص. فا(تەن پەروەر- tenperver): تەمەڵ، لەش بە دۆشاو، خۆشگوزەران، دەست و پێ سپی.

تن‌پوش- ا. مر(تەن پوش- tenpûş): پۆشاک، جل، بەرگ.

تنجیدن- مص. (تەنجیدەن- tencîden): تێک ترنجان.

تنجیده- ص. مف(تەنجیدە- tencîde): تێک ترنجاو.

تنجیز- مص. ع(تەنجیز- tencîz): ئەنجامدان، رەواکردن.

تنجیم- مص. ع(تەنجیم- tencîm): ئەستێرەناسی، ئەستێرەوانی، بەختگرەوە.

تنحنح- مص. ع(تەنەهنوه- tenehnuh): کۆکین بە مەبەستی سافکردنی دەنگ.

تنخواه- ا(تەنخا- tenxah): سەرمایە، پولی نەغد، زێڕو زیو، سەروەت و سامان.

تنخواه‌گردان- ا. مر(تەنخاهی گەردان- tenxahîgerdan): ئیحتوباری بزاو، پارەیەک کە لە قاسەی دایەرە دابنرێ تا لە کاتی پێویستدا خەرج بکرێ.

تند- ص (توند- tund): چالاک، چاپوک، توڕە، خێرا، تون و تفت، تیژ، بڕندە.

تنداب- ا.ص(تونداب- tundab): تێزاب، قەڵبەزە، تاڤگە، سولاڤ، تێژەنگ، رێژاوی بە خوڕ.

تندباد- ا. ص(توندباد- tundbad): تۆفان، باوبۆران، بارۆڤە.

تندبار- ا. ص(توندبار- tundbar): گیانەوەرانی دڕندە.

تندخو- ص(توندخو- tundxû): توڕە، سەرچڵ، توندە میزاج.

تندر- ا(توندەر- tunder): هەورە تریشقە، هەورە بروسکە.

تندر دادن- مص(تەندەر دادەن- tenderdaden): رازی بوون، قایل بوون، هاتنە رەدا، ئامادەبوون بۆ کارێ.

تندرست- ص. مر(تەندوروست- tendurust): لەش ساغ، سەلامەت.

تندرو- ص.فا(توندرەو- tundrew): توندڕەو، بێ پەروا، خۆشبەز، تیژڕۆ.

تندرو- ص. مر(توندرو- tundrû): رووگرژ، مۆن، رژد، بەغیل، چاوچنۆک.

تندم- مص. ع(تەنەددوم-

teneddum): پەشیمان بوون، ژێوان بوون.

تنده- ا(توندە- tunde): نشێوی هەزار بە هەزار، لێژگە، قەدپاڵی زۆر رک.

تندیاز- ص. فا(توندیاز- tundyaz): توندوتیژ، تیژپەڕ.

تندیس- ا. مر(تەندیس- tendîs): تەن ئاسا، پەیکەر، کۆتەڵ، هەیکەل، تیمسال.

تن زدن- مص(تەن زەدەن-tenzeden): خۆ لە سالوزی دان، نەچوونە ژێربار، بێدەنگی کردن، بەسەرخۆ نەهێنان.

تنزل- مص. ع٠تەنەززول- tenezzul): لەبەرداهێنان، هاتنەرەدا، خواری کێشان.

تنزه- مص. ع(تەنەززوه-tenezzuh): گەشت و سەیران، پاک بوونەوە، چوونە گەڕان، سەیران.

تنزیب- ا(تەنزیب- tenzîb): سارغی، شاش، کراس، فانیلەی شاش چنراوی ژێرەوە.

تنزیل- مص. ع(تەنزیل- tenzîl): داشکان، هێنانەخوار، رێک خستن.

تنزیه- مص. ع(تەنزیه- tenzîh): پاککردنەوە، دووری لە خراپە، دوور خستنەوەی کەسێک لە خراپەکاری.

تنسک- مص. ع(تەنەسسوک- tenessuk): خواپەرستی، عیبادەتکاری.

تنسیق- مص. ع(تەنسیغ- tensîx): رێکخستن، تەرتیب کردن، هاوئاهەنگی کردن.

تنشیط- مص. ع(تەنشیت- tenşît): شادمان کردن.

تنصیص- مص. ع(تەنسیس- tensîs): ئاشکرا کردن و روونکردنەوەی مانای قسە.

تنصیف- مص. ع(تەنسیف- tensîf): نیوەکردن.

تنطق- مص. ع(تەنەتتوغ-tenettux): قسەکردن، پشتێن بەستن.

تنظیف- مص. ع(تەنزیف- tenzîf): پاک کردنەوە.

تنظیم- مص. ع(تەنزیم- tenzîm): رێکخستن، هۆندنەوەی جەواهیر، نەزم (شیعر).

تنعم- مص. ع(تەنەئوم- tene’’um): خۆشگوزەرانی، گەییشتنە نازو نیعمەت، ژیان بە نازو نیعمەت.

تنفر- مص. ع(تەنەففور- teneffur): رەوینەوە، دورکەوتنەوە، بێزاربوون، بێزاری و نەفرەت.

تنفس- مص. ع(تەنەففوس- teneffus): هەناسەدان، نەفەس کێشان.

تنفیذ- مص. ع(تەنفیز- tenfîz): جێبەجێ کردن، رەوانە کردن، ناردن، دیواودەرکونکردن.

تنقاد- مص. ع(تەنغاد- tenxad): سەرافی کردن، کڕین و فرۆشتنی پارە، جیاکردنەوەی پارەی قەڵپ لە پارەی ئەسڵ، رەخنەی ئەدەبی.

تنقل- مص. ع(تەنەغغول- tenexxul): جێ گۆڕین، مەزە خواردن، نوقڵ و ئاجیل خواردن.

تنقیح- مص. ع(تەنغیه- tenxîh): بژارکردن، پاک کردن، چاک کردنەوەی نووسین لە عەیب و نوقستانی، پاکنووسی.

تنقید- مص. (تەنغید- tenxîd): رەخنەگرتن، هەڵسەنگاندن.
تنقیە- مص. ع(تەنغییە- tenxîye): پاککردنەوە، جۆماڵ کردن.
تنک- ص(تونوک- tunuk): تەنک، ناسک، راخستنی فەرش لەسەر زەوی.
تنک اب- ا. مر(تونوک ئاب- tunukab): تەنکاو.
تنکر- مص. ع(تەنەککور- tenek kur): خۆ گۆڕین، گۆڕان.
تنکە- ا(تونوکە- tunuke): دەرپێ کورتە.
تنکە- ا(تونوکە- tunuke): بنی دەرگاو پەنجەرە کە لە دار دروست دەکرێ.
تنکیر- مص. ع(تەنکیر- tenkîr): نەکیرە کردن، نەناس کردن، گومناوکردن.
تنکیل- مص. ع(تەنکیل- tenkîl): سزادان، سەرکوت کردن، بە عیبرەت کردن، شێواندن.
تنگ- ص(تەنگ- teng): تەنگ، تەسک.
تنگ- ا(تەنگ- teng): دۆڵ، گەلی، تەنگە، شیو، دەرە.
تنگ- ا(تەنگ- teng): بن زگ، تەنگە، کەمەربەندی وڵاخی یەکسم.
تنگ- ا(تەنگ- teng): جەواڵ، تەلیس، بار، تابار، لێوی دلبەر.
تنگ- ا(تونگ- tung): تونگە، شەربە.
تنگاب- ص(تەنگاب- tengab): تەنکاو، ئاوی تەنک، شەرعا، گۆشتاوی کەم ئاو.
تنگاتنگ- ص. مر(تەنگا تەنگ- tengateng): زۆر تەنگ، پێکەوە چەسپیوو.
تنگبار- ص(تەنگبار- tengbar): یەکێکە لە ناوەکانی خوا.
تنگبیز- ا. مر(تەنگبیز- tengbîz): تەنگ بی، هێڵەک.
تنگ چشم- ص(تەنگ چەشم- tengçeşm): بەرچاو تەنگ، چاوبچووک، رژد، دەست نوقاو، پیسکە، بەخیل.
تنگدست- ص(تەنگدەست- tengdest): فەقیر، هەژار، نەدار، بێ پارە، بێ ماڵ، تەنگدەس.
تنگدل- ص(تەنگ دیل- tengdil): دڵتەنگ، غەمگینی، پەشێو، خەمبار.
تنگسال- ص(تەنگسال- tengsal): وشکەساڵی، ساڵی قات و قڕی، بێ بارانی، گرانی.
تنگنا- ا. مر(تەنگەنا- tengena): تەنگی، تەنگانە، سەختی و گوشار، تەنگەبەر، شوێنی تەنگ.
تنگوزئیل- ا. ت(تەنگوزئیل- tengûz'îl): ساڵی بەراز، ناوی ساڵی دوانزەیەمی دوانزە ساڵەی تورکییە.
تنگە- ا(تەنگە- tenge): کەناڵ، تەنگە، تەنگەلان، (تەنگەی هورمز)، گەلی.
تنگە- ا(تینگە- tinge): پارچەیەکی بچووکی زێڕ یان زیو، برێک پارە، بڕ.
تنگی نفس- ا. مر(تەنگی نەفەس- tengî nefes): تەنگەنەفەس، تەنگە نەفەسی، نەخۆشی هەناسەسواری.

تنمر- مص. ع(تەنەممور-tenemmur): توڕەبوون، توندو تیژی نواندن، وەکو پڵنگ لێهاتن.

تنمیە- مص. ع(تەنمییە- tenmîye): نەشـونماکـردن، پەرەپێـدان، وەرارکـردن، ئاگرهەڵگیـرساندن، دوو زمانی و قسە هەڵبەستن.

تـنـنـدو- ا(تـەنـەنـدو- tenendû): جـۆلاتەنە، جـۆلایی کـەرە، جـاڵجـاڵۆکـە داپیرۆشک.

تـن و تـوش- ا. مــــر(تـەن و تـوڤش- tenutuvş): لـەش و لار، شــنـگ و تاقەت.

تـنـور- ا(تـەنـور- tenûr): تەنور، تەندور.

تنور- مص. ع(تەنەڤڤور- tenevvur): رۆشن بوونەوە، کـەوتنە بەر رۆشنایی، داڕوهەڵسوون لە بەدەن تا مووەکەی بەرێ.

تـنـورە- ا(تـەنـورە- tenûre): زارکـی دۆلاش، دوکـەڵکێش، دەورەدانی کـەسێک یان شتێک.

تنوع- مص. ع(تەنەڤڤوء-’tenevvu): جۆراوجۆر بوون، هەمە جۆری.

تنومند- ص(تەنومـەند- tenûmend): زەلام، قەڵەو، تۆکمە، بالابەرز، بەهێز.

تنویر- مص. ع(تەنڤـیـر- tenvîr): منەوەر کـردن، رۆشنبـیـر کـردن، رووناک کردن.

تنویم- مص. ع(تەنڤـیـم- tenvîm): نواندن، نواندنی موگناتیزی، هیپنوتیزم..

تـنـوین- مـص. ع(تـەنـڤین- tenvîn): دووسەر، دوو ژێر، دوو بۆر.

تـنـە- ا(تـەنـە- tene): بـەدەن، لـەش، قەدی درەخت.

تنە- ا(تەنە- tene): داوی جاڵجاڵۆکە، تۆڕی داپیرۆشک.

تـنـهـا- ص(تـەنـهـا- tenha): تەنیـا، تاک، کەسێک بێ هاودەم و تەنیا بێ.

تنیـا- ا. فـر(تەنیـا- tenya): جـۆرە کـرمـێکە لە ریخـۆڵەی مـرۆڤـدا دروست دەبێ.

تنیـدن- مص(تەنیـدەن- tenîden): فـریـودان، تـەنـین، چنـین، داوچـنـینی جاڵجاڵۆکە یان کرمی ئاوریشم.

تننده- ا. فـا(تەنەندە- tenende): جاڵجاڵۆکە، داپیرۆشک.

تنیـده- ا. مف(تەنیـدە- tenîde): چنراو، تەنراو، داوی جاڵجاڵۆکە.

تنیزه- ا(تەنیزە- tenîze): بنار.

تنیس- ا. انگل(تینیس- tinîs): یاری تێنس.

تـو- ض(تـو- tû): تـۆ، رانـاوی دووەم کەسی تاک.

تو-ا(تو- tû): ناوەوە، توێ.

تو- ا(تەو- tew): تاو، تین، گـەرمـا، حەرارەت.

تواب- ص(تەڤـڤـاب- tevvab): تۆبە قـەبوڵکەر، گـوناح بەخش، خـوا، تۆبەکـار، گەڕاوە لە گوناح.

توابع- ع(تەڤابیئ- ’tevabi): پاشگرو پاشکۆ، خولامان، پەیڕەوان.

توابل- ا.ع(تەڤـابل- tevabil): ئاڵەت و زەردەچەوە، بەهارات.

تواتر- مص.ع(تەڤاتور- tevatur): دوا بە دوا، پەیتا پەیتا.

توارث- مص. ع(تەڤاروس-tevarus): میراتگری.

توارد- مص. ع(تەڤارود- tevarud): پێکەوە هاتن، لە یەک شوێن دابەزین، لە ئەدەبیاتدا بریتییە لەوەی دوو شاعیر بێوەی ئاگایان لێک بێ، شیعرێکی وەکو یەک بڵێن بە رادەیەک وا بزانرێ کە یەکێکیان لەوی تری دزیوە.

تواری- مص. ع(تەڤاری- tevarî): پەنهان بوون، دەربەدەربوون، ئاوارە بوون، ون بوون، دیار نەمان، پێوارببوون.

تواریخ- ا. ع(تەڤاریخ- tevarîx): مێژوو، دیرۆکان، تاریخ، سەربور و رووداوان.

توازن- مص. ع(تەڤازون- tevazun): هاوسەنگی، هاوسەنگ بوون.

تواضع- مص. ع(تەڤازوء- ’tevazu): هەستان لەبەر کەسێک، بێ فیزی، خاکەڕایی.

توافر- مص. ع(تەڤافور- tevafur): زۆربوون، فراوان بوون، فرە بوون.

توافق- مص. ع(تەڤافوغ- tevafux): ریکەوتن، یەکگرتن.

توالت- ا. فـر(توالیت- twalit): تەوالێت، مێزی تەوالێت، ئارایشگە، ئابدەسخانە.

توالد- مص. ع(تەڤالود- tevalud): زاوزێ کردن.

توالی- مص.ع(تەڤالی- tevalî): یەک لە دوی یەک هاتن، پەی دەر پەی.

توان- ا(توڤان- tuvan): توان.

توانا- ص(تەڤانا- tevana): توانا، بەتاقەت، بەهێز.

توانستن- مص- تەڤانیستەن-tevanisten): توانین.

توانگر- ص. فـا(تەڤانگەر-tevanger): توانا، بەهێز، هێزدار، دەوڵەمەند.

توام- ا. ص(تەوئەم- tewem): لفانە، دووانە، جمکانە، هاوزاد، جمک، جووی.

توآمان- ا. ص(تەوئەمان-teweman): دوو هاورێ، دوو هاوتا، دوو لفانە، دوو جمک.

توبال- ا(توبال- tûbal): ئەو بەڕادەی کە لە مس یان ئاسنی سوورەوەکراو دەکەوێ لە کاتی چەکوش کاریدا، خاکە.

توبرکول- ا. فـر(توبەر کول-tûberkûl): غوددە.

توبرکولز- ا. فـر(توبەر کولوز-tûberkûluz): سیل، دیق.

توبره- ا(توبرە- tûbre): تورەکە، کیسە، چاخ.

توبه- مص. ع(تەوبە- tewbe): تۆبە، پەشیمان بوونەوە لە گوناح، گەڕانەوە لە ناڕەوایی.

توبیخ- مص. ع(تەوبیخ- tewbîx): سەرزەنشت کردن، سەرکۆنە کردن.

توپ- ا(توپ- tûp): فوتبۆڵ، تۆپی جەنگ، تۆپی کوتاڵ، قسەی رەق و تانەو تەشەر ئامێز.

توپچی-ا. ص(توپچی- tûpçî): تۆپچی، سەربازی سەر تۆپ.

توت- ا(توت- tût): درەختی تو، تو، توی.

توتالیتر- ص. فـر(توتالیتەر-tûtalîter): تۆتالیتاری، دکتاتۆری،

ستەمكاری بە كۆمەڵ.
توتزار- ا. مـر(توتزار- tûtzar): باخی توان، تووستان.
توتفـــرنگی- ا(توت فــــەرەنگی- tûtferengî): توی فەرەنگی، میوەیەكە لە توو دەچێت لێ تۆزێ درشت ترە، رەنگی سوورو تامی ترشێكی خۆشە، ڤیتامینی (B و C) تێدایە.
توتمیـــزم- ا. فـــر(توتەمـــیـــزم- tûtemizim): تەوتەم پەروەری.
توتو- ا(توتو- tûtû): خاكشیر، گیایەكە دەڵێن دەرمانە.
تـوتـون- ا(تـوتـون- tûtûn): تـووتـن، تەماكۆ.
توته- ا(توته- tûte): زیادە گـۆشـتی پێڵـوی چاو، سیـچكەسڵاوە، تەراخوما، سیتكە سڵانە.
توتیا- ا(توتیا- tûtîya): سورمە، كل، دەرمانێكی چاوانە.
توتیـــا- ا(توتیـــا- tûtîya): جـــۆرە ژیشكێكی دەریاییە، بەردی توتیا.
توثیق- مص. ع(تەوسـیـغ- tewsîx): مكوم كردن، متمانە پێ كردن.
توجع -مص. ع(تەڤەجوء-'teveccu): هاودەردی، خـــەم خـــواردن، ناڵین لەبەر ئازار.
توجــــه- مص. ع(تەڤــەجـــجــوه- teveccuh): ئـــاوڕدانـــەوە بـــەلای شتێكدا، روو تێ كردن.
توجیـه- مص ع(تەوجیـه- tewcîh): ئاراستەكردن، ناردن، روونكردنەوەی بابەت و مەبەست.
تـــوچـــال- ا(تـــەوچـــال- tewçal): چاڵەبەفر، یەخچاڵ، سەهۆڵدان.
توحــــد- مص. ع(تەڤـــــەهھــــود- tevehhud): تەنیـــا بوون، بە تەنیـــا مانەوە، تەنیایی.
توحش- مص. ع(تەڤـــــەهھــــوش- tevehhuş): وەحشی بوون، چۆڵ بوونی شـوێنێ، ترسـان، رەوانەوە لە خـەڵكی، تورەبوون، هۆڤبوون.
توحیـد- مص. ع(تەوهید- tewhîd): باوەڕهێنان بە یەكتایی خوا، سورەتی «**قل هو الله احد**»، یەكخستن.
تـوخـتن- مـص(تـوختـەن- tûxten): دورین، تێ هەڵكێشان، گەڕان، ویستن، دانەوەی قەرز یا ئەمانەت.
توزنده- ا. فـــا(توزەندە- tûzende): پاشەكەوتكەر، بەدەست هێنەر.
توخته- ا. مف(توختە- tûxte): دراوە، بەدەست هاتوو، پاشەكەوتكراو.
تودار- ص(تودار- tûdar): سـڕ قـایم، رازدار، سڕهەڵگر، رازپۆش.
تودد- مص. ع(تەڤەددود-teveddud): دۆستایەتی، نزیكبوونەوە.
توده- ا(تودە- tûde): كـــەڵەكـــە، جەماوەری خەڵك، گەل.
تـودەشنـاسی- ا. مص(تـودە شنـاسی- tûde şinasî): كۆمەڵناسی، شارەزایی لە فولكلۆر و داب و نەریتی خەڵكی.
تـودیـع- مـص. ع(تـەودیء- 'tewdî): بەرێكردن و خـوا حـافـیـزی، سـپـاردن و دانان.
تور- ا(تور- tûr): پەردەی ناسكی كـون كون، تۆڕ، رەشكە.
تور- ا(تەڤەر- tever): تەور، بیور.

تور- ا. فر(تور- tûr): عەرەبانە، گەڕان، سەیران، سیاحەت، گالیسکە.

تـــورات- ا.ع(تـــەورات- tewrat): تەورات، کتێبی ئاینی جولەکان، کتێبەکەی موسا.

توربین- ا. فـــــر(تـوربـین- tûrbîn): تۆڕبین، بەرهەمهێنەری کاربا.

تورق- مص. ع(تـەڤـەروغ- teverux): گەڵاخواردنی وشتر، وەرەقە وەرەقە بوون.

تورک- ا(تورەک- tûrek): چەقـــەڵ، تۆڕی، تۆڕک.

تورم- مص. ع(تەڤـەڕوم- teverum): ئاوسان، پەنەمان.

توریث- مص. ع(تـەوریس- tewrîs): میراتی دان بە کەسێک، کەسێک بکرێ بە میراتگر.

توریست- ا. مـــر٠توریست- tûrîst): گەڕیدە، گەڕۆک، سەیاح.

توریه- مص. ع(تـەوریـیـە- tewrîye): پۆشین، و شاردنەوەی حەقیقەت.

توز- ا(توز- tûz): توێکڵی قـــایم و ناسکی جۆرە درەختێکە.

تـوزیـع- مـص. ع(تـەوزیـع- tewzî’): دابەشکردن.

تـوزیـن- مـص. ع(تـەوزیـن- tewzîn): هەڵســەنگاندن، خـۆئامـادەکـردن بـۆ قـبـوڵ کردنی کارێک یان ڕووداوێک.

توسـرخ- ا. مـر(توسـورخ- tûsurx): جۆرە میوەیەکە.

توسط- مـص. ع(تـەڤـــــەســــــوت- tevessut): ناوبـژی کـــــردن، نـاوەند، ناوکۆیی.

توسع- مص. ع(تەڤەسوء-tevessu’): بەرین بوون.

توسعه- ا. مص(تەوسیئە- tewsî’e): بەرینی، بەرینخوازی، فراوانخوازی.

تــوســکـــا- ا(تــوســکـــا- tûska): داری حور.

توسل- مص. ع(تەڤـــەســـــــول- tevessul): تەشـەبوز، دەســتــوداوێن کەوتن، پاڕانەوە.

توسـن- ص(تـەوســـــەن- tewsen): تۆسن، سەرکێش، نارام.

توسیع- مص. ع(تەوسیع- tewsî’): بەرین کردن، زۆر کردن، کرانەوە.

توش- ا٠(توش- tûş): توانا، تاقــەت، توێشــو، خـۆراکی بە ئەندازەی پێـویست، بەدەن، جەستە، لاشە.

توش- ا(توش- tûş): توێشو.

توشــقــان ئیـل- ا(توشـــغـــان ئیـل- tûşxan ‘îl): ســالّی کــەروێشک، چوارەم ساڵی دوانزە ساڵەی تورکییە.

توشک- ا(توشەک- tûşek): دۆشەک، دۆشەگ.

توشه- ا(توشە- tûşe): توێشو، خۆراکی کەم، خواردنێک کە لە سەفەردا لەگەڵ خۆ دەبرێت.

توشیح- مص. ع(تەوشیح- tewşîh): رازانەوە، حـەمـایل کـردنە ملی کـەسێک، جۆرە هونەرێکی شیعرییە.

توصیف- مص. ع(تەوسیف- tewsîf): وەسف کـردن، ستـایش کـردن، پەسندانی شتێک.

توصـــیـــه- مص. ع(تەوســـیــــیــــە- tewsîye): راســپــاردن، دەرس دادان، وەسێت کردن.

توضـــــوء- مـص. ع(تـەڤـــــەزوء- tevezzu'): دەسـت نـوێـژشـتن، دەسـت نوێژ هەڵگرتن، دەست نوێژ گرتن.
توضــیح- مص. ع(تەوزیح- tewzîh): روونـکردنەوە، ئاشکراکــردن، شــەرح و شرۆڤەکردن.
توطئه- مص. ع(تەوتیئە- tewtî'e): زەمــینە خــۆش کــردن، هەمــوارکــردن، دەستپێک و سەرەتا.
توطن- مص. ع(تەڤـەتون- tevetun): وەتەن هەڵبـــژاردن، جـــێگیـــربوون، جێواربوون.
توعـد- مص. ع(تەڤـەئـود- tev''ud) هەڕوگیڤ، هەڕەشە کردن، ترساندن.
توغ- ا(توغ- tûx): عـــەلەم، بەیداخ، ئالآ، ئالآیەکی گەورەیە لە هەندێ ناوچەدا لە رۆژانی تازیەدا هەڵدەکرێ.
توغـل- مـص. ع(تـەڤـــەغـــــغـــول- tevexxul): مــوبالەغــەکـردن، چوونە قــووڵایی شـارێک، قــووڵبـونەوەی زۆر لە زانستدا.
توفال- ا(توفال- tûfal): تەختەی سەر دارەڕا.
توفــان- ا(تـوفــان- tûfan): تـۆفــان، باوبۆران، گـێـژەنگ و شـەپۆلی خـێـرای دەریا.
توفان- ص. فا(توفان- tûfan): هات و هاوارکەر.
توفـر- مص. ع(تەڤـەفـور- tevefur): زۆربوون، راگـرتنی حـورمـەتی کـەسێک، حورمەتگرتن.
توفیدن- مص. (توفیدەن- tûfîden): هاوارکردن، خرۆشان، هەڵچوون.

توفنده- ا. فـا(توفـەندە- tûfende): هاوارکەر، هەراو هەنگامەنەرەوە.
توفــیـر- مص. ع(تەوفـیـر- tewfîr): کـۆکـردنەوە، جیـاوازی زۆرکـردن، دانەوەی هەقـی کـــــەســــێک بە تـەواوەتـی، پاشەکەوتکردن.
توفــیق- مص. ع(تەوفــیغ- tewfîx): پشـتـیـوانی خـوایی، رازی بوون، یارمـەتی دان.
توقع- مص. ع(تەڤەغغو‌ء-tevexxu'): بەتەما بوون، چاوەڕوانی، پێشبینی کردن.
توقیت- مص. ع(تەوغـیت- tewxît): وەخت دانان، کات دانان.
توقــیـر- مص .ع(تەوغـیـر- tewxîr): تەعزیم و رێز، رێزگرتن.
توقــیـع- مص. ع(تەوغی‌ء- tewxî'): ئیمزاکردن، مۆرکردن، واژووکردن.
توقیف- مص. ع(تەوغیف- tewxîf): تەوقیف، گرتن.
توکـــان- ا. فـــر(توکـــان- tûkan): باڵندەیەکە لە ناوچە گەرمەکانی ئەمریکادا هەیە.
توکسین- ا. فـر(توکسین- tûksîn): ئاوی ژەهردار، ژەهرێکە کـــە لە هەندێ میکرۆب دروست دەبێ.
تـوکـل- مـص. ع(تـەڤـــــــــەککـول- tevekkul): پشـت بەسـتن بە خـــوا، سپـاردنی کـار بە وەکـیل، پشت بەستن بە کەسی دی.
توکیـد- مص. ع(تەوکیـد- tewkîd): دووپات کردنەوە.
توکـیل- مص. ع(تەوکـیل- tewkîl): بە وەکیل کردن، بریکاری.

تولا- مص. ع(تەڤەللا- tevella): کارگرتنه ئەستۆ، دۆستایەتی کردن.

تولد- مص. ع(تەڤەللود- tevellud): پەیدا بوون، لەدایک بوون، هاتنەئارا.

تولک- ص(تولەک- tûlek): زیرەک، چاپوک، باڵندەی پەروەریو.

تولە- ا(تولە- tûle): تۆتەڵە سەگ، گوجیلە سەگ.

تولە- مص. ع(تەڤەللوه- tevelluh): ئاشق بوون، شەیدا بوون، حەیران بوون، ئاگا لە خۆ بڕان لە خەمباری یان لە خۆشیدا.

تولی- مص. ع(تەڤەللی- tevellî): کار گرتنه ئەستۆ، دۆستایەتی کردن.

تولیت- مص. ع(تەولییەت- tewlîyet): خواداری، کردنەوالی، سپاردنی کارێک بە کەسێک.

تولید- مص .ع(تەولید- tewlîd): زایاندن، بەرهەمهێنان.

تومان- ا(تومان- tûman): ئەم وشەیە لە سەردەمی مەغۆلەکاندا لە ئێران پەیدا بووە، بەرانبەر بە دە هەزار سەرباز بووە، لە سەردەمی قاجارییەکان ناوی پارەیەکی ئێرانی بوو بەرانبەر بە دە قڕان بوو.

تومر- ا. فر(تومەر- tûmer): وەرەم، ئاوسان، پەنەم، پەنام، ماسان.

تون- ا(تون- tûn): تان، رایەڵ، راهێڵ.

تون- ا(تون- tûn): ئاگردانی گەرماو، تون.

تونتاب- ا. ص(تونتاب- tûntab): تونچی، سەرپەرشتیاری ئاگردانی گەرماو.

تونل- ا. فر(تونیل- tûnil): تونێڵ، نەفەق.

توهم- مص. ع(تەڤەههوم- tevehhum): ترسان، خۆف کردن، گومان کردن، خەیاڵ کردن، وەهمکردن.

توهین- مص. ع(تەوهین- tewhîn): لاوازکردن، سووک کردن، سست کردن، ئیهانە کردن.

تە- ا(تەه- teh): ژێر، بن، پایین، کۆتایی.

تە- ا(تەه- teh): توێ، ناو.

تهاتر- مص. ع(تەهاتور- tehatur): گۆڕینەوەی کاڵا، بەدرۆخستنەوەی یەکتر، شەڕکردنی بە ناهەق لە نێوان دوو کەسدا.

تهاجم- مص. ع(تەهاجوم- tehacum): هێرش کردنە سەر یەک، پەلاماردانی یەکتری، هەڵمەتدان.

تهانی- مص. ع(تەهانی- tehanî): پیرۆزبایی کردن.

تهاون- مص. ع(تەهاڤون- tehavun): لەبەرداهێنان، سووک کردن، پشت گوێ خستن، فەرامۆشکاری.

تهاویل- مص. ع(تەهاڤیل- tehavîl): ترساندن، گوڵی رەنگاورەنگی بەهار، رەنگی جیاوازی وەک سوورو زەردو کەسک.

تەبندی- ا. مص(تەهبەندی- tehbendî): جزوبەند کردنی کتێب، سووکە خواردنی بەر لە خواردنەوەی شەراب، بەرکوڵ.

تهجد- مص. ع(تەهەججود- teheccud): شەونخونی، شەو بێداری، شەونشینی.

تهجی- مص. ع(تەهەججی- teheccî): حونجە، حونجی، حونجەکردن.

تهجیه- مص. ع(تەهجیە- tehcîye): حونجە، فێربوون، ژماردنی پیتی وشەو لێک جیاکردنەوەیان.

تەچین- ا. مر(تەهچین- tehçîn): پەردەپلاو.

تەدانسان- ا. فر(تەهدانسان- tehdansan): کوڕی میوانی بۆ چاخواردنەوەو سەما.

تەدوزی- ا.مص(تەهدوزی- tehdûzî): جزوبەندی دەفتەروکاغەزو کتێبان.

تهدید- مص. ع(تەهدید- tehdîd): هەڕوگەف کردن، هەڕەشەکردن.

تهذب- مص. ع(تەهەززوب- tehezzub): پاکبوونەوە لە عەیب و نوقسانی، بەرزە رەوشتی.

تهذیب- مص. ع(تەهزیب- tehzîb): پاک کردن، خالیسەکردن، چاک کردنی شیعرو پەخشان لە کەمو کوڕی.

تهک- ص(تەهەک- tehek): بەتاڵ، خاڵی، رووت، هلۆڵ.

تهلکه- مص. ع(تەهلوکە- tehluke): تالوکە، هیلاک، جێی مەترسی.

تهلکه- ا. ع(تەهلوکە- tehluke): تالوکە، هەر کارێ ئاکامی نابودی بێ.

تهلیل- مص. ع(تەهلیل- tehlîl): تالیلە، گوتنی «لا اله الا الله»، زیکری خوا.

تهم- ص(تەهەم- tehem): بەهێز، ئازا، دلێر، دلاوەر.

تهم- ا.ع(توهەم- tuhem): کۆی تۆمەت، ئیفترا.

تهمت- ا. ع(توهمەت- tuhmet): تۆمەت، ئیفترا، بوختان بۆ کردن.

تهمتن- ص. مر(تەهمتەن- tehmten): بەهێز، ئازا، دلێر، نازناوی رۆستەمی کوڕی زاڵە.

تهنیت- مص. ع(تەهنیەت- tehnîyet): موبارەکبایی، پیرۆزبایی کردن.

تهور- مص. ع(تەهەڤور- tehevvur): هەرەس هێنانی بینا، بێ ئەدەبی، بێباکی، زاتکردن، ملهوڕی.

تهوع- مص. ع(تەهڤوء- tehevvu’): دڵ تێک هەڵاتن، رشانەوە، هێنانەوە وەڕشان.

تهویل- مص. ع(تەهڤیل- tehvîl): خستنەترس، سامناک نواندن، رازاندنەوە بە هۆی جل و خشڵەوە.

تهویه- مص. ع(تەهڤییە- tehvîye): گۆڕینی هەوا، ئێرکۆندشن.

تهی- ص(توهی- tuhî): بەتاڵ، خاڵی، تەهەک، هلۆڵ، پووچ.

تهیج- مص. ع(تەهەییوج- teheyyuc): هەڵچوون، هاتنە جۆش و خرۆش، ورووژان.

تهیگاه- ا. مر(توهیگاه- tuhîgah): کەلەکە، خالیگە، قەبرغە، برک.

تهیه- مص. ع(تەهییە- tehîye): ئامادەکردن.

تهییج- مص. ع(تەهییج- tehyîc): ورووژاندن، هێنانە جۆش، هێنانە جوڵە.

تیار- ا. ص(تەیار- teyar): ئامادە، تەیار، حازرو ساز.

تیاسر- مص. ع(تەیاسور- teyasur): بەلای چەپدا رۆییشتن.

تیامن- مص. ع(تەیامون-teyamun): بەلای راست دا رۆیشتن.
تیب- ص(تیب- tîb): سەرگەردان، مەدهۆش، حەیران، شەیدا.
تیپ- ا(تیپ- tîp): تیپ، دەستە، بەشێکی سوپا.
تیپ-ا. فر(تیپ- tîp): نموونە، سەرمەشق.
تیپا- ا. (تیپا- tîpa): لێدان بەنوکی قامک.
تیج- ا(تیج- tîc): چرۆ، خونچەی تازەی گەڵادار.
تیج- ا(تیج- tîc): ئاوریشمی خاو، پەمووی شیکراوە.
تیجان- ا. ع(تیجان- tîcan): کۆی تاج، تاجان.
تیر- ا(تیر- tîr): تیر، ئەوی بە کەوان دەیهاون، دەستەک، کاربتە.
تیر- ا(تیر- tîr): بەش، پاژ.
تیر- ا(تیر- tîr): ئەستێرەی عەتارد.
تیر- ا(تیر- tîr): مانگی چوارەمی ساڵی هەتاوی.
تیراژ- ا.فر(تیراژ- tîraj): تیراژ، ژمارەی نوسخەکانی رۆژنامە، گۆڤار و کتێب کە بە یەک کەڕەت چاپ بکرێ.
تیراژە- ا(تیراژە- tîraje): پەلکە رەنگینە، کۆڵکەزێڕینە، کەسک و سوور، زەرینەو سیمینە.
تیرباران- ا(تیرباران- tîrbaran): تیرباران، کوشتنی کەسێک لە لایەن دەوڵەتەوە.
تیرتخش- ا. مر(تیرتەخش- tîrtexş): فیشەکە شێتە، فیشەکی ئاتەشبازی بۆ تەقەی خۆشی.
تیررس- ا.مر(تیررەس- tîrres): تیراوێژ.
تیرست- ا(تیرەست- tîrest): سێ سەد.
تیرک- ا(تیرەک- tîrek): تیری بچووک، فیچقەی خوێن لە دەمارەوە.
تیرک- ا(تیرەک- tîrek): ئەستونی خێوەت، دیرەک
تیرکش-ا (تیرکەش- tîrkeş): تیردان، هەگبەی تیران، جێگەی تیری کەوان.
تیرکمان- ا(تیرکەمان- tîrkeman): تیروکەوان.
تیرگان- ا. مر(تیرگان- tîrgan): جەژنێکە رێکەوتی رۆژی سیازدەی مانگی چوارەمی ساڵی هەتاوییە.
تیرم- ا. ص(تیرەم- tîrem): خانمی گەورەی حەرەمی پاشا، خاتوون.
تیروئید- ا. ص. فر(تیروئید- tîrû’îd): غودەی دەرەقی.
تیره- ا(تیرە- tîre): بنەماڵە، تیرە، تایفە، بەشێک لە هۆز.
تیره- ص(تیرە- tîre): تاریک، رەش، کەوەیی.
تیرەپشت- ا. مر(تیرەی پوشت- tîrey puşt): مۆرەغەی پشت، بربرەی پشت.
تیرەروان- ص(تیرەرەڤان- tîrerevan): دڵ رەش، ناو سک رەش.
تیرەروز- ص(تیرەروز- tîrerûz): بەدبەخت، نەگبەت، رۆژ رەش، کلۆڵ.
تیریز- ا(تیریز- tîrîz): گرۆڵ، تیرێژ، باڵ و پەڕی پەلەوەران.

تیز- ص(تیز- tîz): تیژ، بڕنده، تامی تون و تیژ، خێراو چاپوک، چالاک.
تیز- ا(تیز- tîz): تڕ، گووز، بای دەنگداری قون.
تیزاب- ا(تیزاب- tîzab): تێزاب.
تیزبال- ص(تیزبال- tîzbal): تیژباڵ، مەلی خێرا لە فڕیندا.
تیزبین- ص. فا(تیزبین- tîzbîn): تیژبین، زۆر هوشیارو ورد.
تیزویر- ص(تیزڤیر- tîzvîr): بیرتیژ، هوشیار، بەهۆش، هویردار.
تیزهوش- ص(تیزهوش- tîzhûş): هۆشمەند، هوشیار، زیرەک، زرینگ.
تیسر- مص. ع(تەیەسسور- teyessur): ئامادەبوون، ئاسان بوون.
تیسیر- مص. ع(تەیسیر- teysîr): ئاسان کردن، حازر کردن.
تیشه- ا(تیشه- tîşe): تەشوێ.
تیغ- ا(تیغ- tîx): تیغ، تیغی دەلاکی، شمشێر، هەر ئامێرێکی تیژو بڕنده.
تیغه- ا(تیغه- tîxe): تیغه، باریکه دیواری نێوان.
تیفوئید- ص. فر(تیفوئید- tîfû'îd): تیفۆئید.
تیفوس- ا. فر(تیفوس- tîfûs): تیفوس.
تیقظ- مص. ع(تەیەغغوز- teyexxuz): رابوون لە خەو، هوشیاربوون، بێدار بوون.
تیقن- مص. ع(تەیەغغون- teyexxun): دڵنیابوون، باوەڕکردن.
تیله- ا(تیله- tîle): هەڵمات، کەلا، گوله، مەڕمەڕ، تیله، کەلانێ.

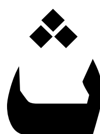
تیم- ا(تیم- tîm): کاروان سەرای گەوره.
تیم- ا(تیم- tîm): خەم، دڵتەنگی.
تیم- ا. انگل(تیم- tîm): تیپ، دەسته، تیپی فوتبۆڵ.
تیماج- ا(تیماج- tîmac): پێستی ئاژەڵی خۆشەکراوی دەباغ دراو.
تیمار- ا(تیمار- tîmar): خزمەت و سەرپەرشتی نەخۆش، خەمخۆری، دڵسۆزی.
تیماردار- ص. فا(تیماردار- tîmardar): پەرستار، خزمەتکەری نەخۆش، خەمخۆر، تیمارڤان.
تیمارستان- ا. مر(تیمارستان- tîmarstan): شێتخانه، جێگەی شێتان.
تیمچه- ا(تیمچه- tîmçe): قەیسەری، بازارۆکە لە نێو بازاڕی گەورەدا.
تیمسار- ا(تیمسار- tîmsar): لەقەبێکی سوپاییە بۆ ئەفسەرانی لە سەرتیپ بالاتر، لە جێی جەناب، فەرماندەی هەموو سوپا.
تیمم- مص. ع(تەیەممووم- teyemmum): کاری بە ئانقەست، دەست نوێژ شتن بە خۆڵ لە کاتی ناچاریدا وەکو نەخۆشی، یان نەبوونی ئاو.
تیمن- مص. ع(تەیەممون- teyemmun): موبارەک بوون.
تیو- ا(تیڤ- tîv): توانا، شینگ.
تیوا- ا(تیڤا- tîva): بێ باکی، بێ ئەدەبی، پرکێشی، ملهوڕی.

تیول- ت- ا(تویول- tuyûl): موڵک و ئاو و زەوییەک کە لە زەمانی زوودا پاشایان دەیاندا بە هەندێ کەس تا بە دەرامەتەکەی بژین.

تیه- ع. ا(تەیه- teyh): گومڕایی، سەرگەردانی، خۆپەسندی.

تیهاء- ص. ع(تەییهاء- teyha’): بیابانێک کە مرۆڤ تیایدا ون ببێ و رێ دەرنەکات.

تیهو- ا(تیهو- tîhû): سوێسکە، سۆسک.

ث- حر(ث- s):
پیتی پێنجەمی ئەلفبای فارسییەو بە (سا) دەخوێنرێتەوەو بە حەساوی ئەبجەد دەکاتە (٥٠٠).
ثابت- ا. فا. ع(سابیت- sabit): پایەدار، بەرقەرار، قایم.
ثابتە- افا. ع(سابیتە- sabite): هەسارەی جێگیر، پایەدار، (بومێ).
ثافل- ا. فا. ع(سافیل- safil): تلّپە، پاشەرۆک، هەرشتێک بن بنێتەوە.
ثاقب- ا. فا.ع(ساغیب- saxib): کونکەر، رۆشن، داگیرساو، پرشنگدار.
ثاقل- ص. ع(ساغیل- saxil): سەنگین، قورس، زۆر نەخۆش.
ثالث- ص. ع(سالیس- salis): سێ، سێیەم، سێیەم کەس.
ثالثە- ص. ع(سالیسە- salise): سێیەم، (بو: مێ) .١ لەسەر ٦٠ی سانییە.
ثالوث- ا. ع(سالوس- salûs): سییانە، سییانەی پیرۆز: باب، کوڕ، روحی قودس (لە ئایینی مەسیحیان).
ثامن- ص. ع(سامین- samin): هەشتەم، ئیمامی هەشتەم ناسراو بە (رەزا).
ثامن الائمە- (سامینل ئەئیمە- saminl e'ime): ئیمامی هەشتەم (عەلی بن موسای کازم) ناسراو بە (رەزا).
ثانوی- ص. ن. ع(سانەڤی- sanevî): دووەمین، نا سەرەکی.
ثانی- ا. ع(سانی- sanî): دووەم، جووت.
ثانیە- ا. ص. ع(سانیە- sanîye): شەست یەکی دەقیقەیەک.
ثانیە شمار- ص. فا(سانیە شومار- saniye şumar): سانیە ژمێر، میلی بچوکی سەعات کە سانیە دیاری دەکات.
ثأر- مص. ع(سەئر- se'r): تۆڵە، تۆڵ، حەیف، هەقکردنەوە، کوشتنەوەی بکوژ.

ثۆلول- ا. ع(سوءلول- su'lûl): زیپکە، کوانی زۆر بچووک، بالووک، بالویک.

ثبـــات- مص. ع(ســـەبات- sebat): پایەداری، بەرقـــەراری، بەرقـــەراربوون، بەردەوام بوون.

ثبّـات- ص. ع(ســەببــات- sebbat): ئەندیکاترتووس، دەفـــتـــەری هاتوو و دەرچوو.

ثبـت- مـص. ع(ســـــــەبت- sebt): پایەداری، نووسین.

ثبـــوت- مص. ع(ســوبوت- subût): جێگیـربوون، بەرقـەراربوون، پایەداربوون، سەلماندن.

ثبـور- مص. ع(سـوبور- subûr): زیان کـێـشـان، گـرتن، شین و شـەپۆرو واوەیلا، کوژران.

ثخـــانـت- مص.ع(ســـەخــــانەت- sexanet): رەق بـوون، قـــــایم بـوون، ئەستوور بوون.

ثخــــونـت- مص. ع(ســــوخـــــونەت- suxûnet): ســـەخت بوون، خـــەست، غەلیز.

ثخین- ص. ع(ســـــەخین- sexîn): سەخت، بەسەبر، سەلارو سەنگین، قایم، ئەستوور.

ثدی- ا. ع(سەدی- sedî): مەمک.

ثـراء- مـص. ع(ســـــــەراء- sera'): دەوڵەمەند بوون، زەنگینی، بە توانا بوون.

ثروت- ا. ع(ســـەرڤـــەت- servet): ســەروەت، سـامـان، مـاڵی زۆر، دەوڵەت، دارایی، کولوور.

ثری- ا. ع(سـەرا- sera): خـاک، ئاخ، زەوی، زەوی شێدار، زەوی تەڕ، زناو.

ثریا- ا. ع(سورەیا- sureya): چلچرا، بورجێکە لە بورجەکانی مانگ، پەروین.

ثعبان- ا. ع(سوئبان- su'ban): ماری گەورە، ئەژدیهـا، حەزیا، زەها، هەژدیهـا، ئەژدەها.

ثعـلب- ا. ع(ســــــەئلەب- se'leb): ڕێوی، رۆڤی، رێڤی.

ثعلب- ا. ع(سەئلەب- se'leb): جۆرە گوڵێکە، لە بەسـتـەنی و شـیـرنیـەمـەنیـدا بەکاردێت.

ثغر- ا. ع(سەغر- sexr): ددان، ددانی پێشەوە، دەم، سنوور، زار، دەڤ.

ثغور- ا. ع(سوغـور- suxûr): ددانان، زاران، سنووران.

ثفل- ا. ع(سوفل- sufl): تلپە، خڵتە، خڵت و خاشە، تلتە.

ثفـل دان- ا. ع. فـــــا(ســـــوفـل دان- sufildan): خڵتەدان، شتێ کە بەڵغەم و لیکاوی تێ بکرێت.

ثقـات- ا.ص. غ(سـوغـات- suxat): باوەڕپێکراوان.

ثقـــافت- مص. ع(ســـەغـــافـــەت- sexafet): زیـــرەکـــی، چـــالاکـــی، مـــامـۆسـتـایی، بەهرەوەری لە زانست و ئەدەبدا.

ثقـال- ع(سـیـغـال- sixal): قـورس، سەنگین، گران.

ثقب- ا.ع(سوغەب- suxeb): کونان.

ثقبـە- ا. ع(سـوغـبـە- suxbe): کونی بچووک، کون.

ثقل- مص. ع(سیـغـەل- sixel): گـران بوون، گرانی، سەنگینی.

ثقل- ص. ع(ســیـــغـل- sixl): گـــران

بوون، دەرکەوتنی بارداری ژن.
ثقل- مص. ع(سـەغـل- sexl): گـران بوون، قورس بوون، هەڵسەنگاندن.
ثقل- ا. ع(سەغـەل- sexel): باروبنە، سەروەت و سامان، هەر شتێکی بەنرخ و دەگمەن.
ثقـلاء- ا. ع(سـوغــەلاء- 'suxela): گرانان، گرانجانان، رەزا قورسان.
ثقلت- ا. مص. ع(سەغلەت- sexlet): گــرانی، ســەنگینی، قــورسی، وەنەوز، قورسی خواردن لەسەر گەدەدا.
ثقلين- ا. ع(سەغـەلەین- sexeleyn): ئادەمی و پەری، ئادەمی و جنی.
ثقــوب- ا. ع(ســوغــوب- suxûb): کونان، هەڵبوون.
ثقـه- ص. ع(ســیـغـە- sixe): باوەڕ، متمانە، کەسێ کە جێی باوەڕبێ، بڕوا.
ثقــيف- ص. ع(ســەغــیف- sexîf): چالاک، زیرەک، وەسـتـای لێـهـاتوو، ناوی تیرەیەکی عەرەبە.
ثقـــيل- ص. ع(ســەغــیل- sexîl): قــورس، گــران، ســەنگین، گــرانجــان، قسەرەق.
ثكالى- ص. ع(ســەکــالا- sekala): جـەرگ سـووتـاوان، رۆڵە مـردوان (دایکان دەگرێتەوە).
ثكل- مص. ع(سەکل- sekil): جەرگ سووتان، منداڵ مردن، فەرزەند مردن.
ثكلى- ص. ع(سـەکـلا- sekla): ژنی فــەرزەند مــردە، ژنی عــەزیز مــردە، ژنی دۆست گوم کردە.
ثلاث- ا. ع(ســـەلاس- selas): سێ، ژمارە (٣).

ثلاثون- ا. ع(ســەلاســون- selasûn): سی.
ثلاثی- ص. ن. ع(سولاسی- sulasî): سیـانی، سێ قـۆڵی، هەر وشـەیەک لە سێ پیت پێکهاتبێ.
ثلث- ا. ع(سولس- suls): سێـیـەک، ناوی جۆرە خەتێکە.
ثلثـان- ا. ع(سـولوسـان- sulusan): دوو سێ یەک، دوو بەش لە سێ بەش.
ثلج- ا.ع(سـەلج- selc): بەرف، بەفـر، وەور، وەفر.
ثلمه- ا.ع(سولمە- sulme): کون، درز، شەق.
ثمـار- ا. ع(سیـمـار- simar): مـیـوە، بەر، بەرهەم.
ثمانون- ا. ع(سەمانون- semanûn): هەشتا.
ثمــانی- ا. ع(ســەمــانی- semanî): هەشت.
ثمـر- ا.ع(سـەمـەر- semer): مـیـوە، بەر، بەری درەخت، بەرهەم.
ثمرات- ا. ع(سـەمـەرات- semerat): مــیـــوان، بەران، بەرهەمـــان، قـــازانج و دەستکەوتان.
ثمـــره- ا. ع(ســـەمـــەرە- semere): ســەمــەرە، مــیــوەیەک، ئەنجـام، بەرهەم، فەرزەند.
ثمن- ا. ع(ســـومـن- sumn): هەشت یەک.
ثمن- ا. ع(سـەمـەن- semen): بەها، نرخ، بایی، قیمەت.
ثمين- ص. ع(سـەمین- semîn): گـران بەها، بە قیمەت، قاس.

ثناء- ا. ع(سەناء- sena’): سوپاس، درود، ئافەرین، ستایش، چاکەبێژی.
ثنائی- ص. ع(سونائی- suna’î): دووانی، جووت، وشەی جووت پیتی، دووقۆڵی.
ثنایا- ا. ع(سەنایا- senaya): ددانی پێشەوە، بڕەڕ.
ثنوی- ص. ن. ع(سەنەڤی- senevî): جووت پەرست، دوالیزم، دووفاقی.
ثنویه- ا. ع(سەنەڤییە- senevîye): دوالیزمی، مانەوی (لە ئایینی مانییەوە)، باوەڕبوون بە دوو پڕەنسیپ.
ثواب- ا.ع(سەڤاب- sevab): پاداشت، پاداشتی کاری چاکە، فەڕ، خێر، چاکە.
ثوابت- ا. ع(سەڤابیت- sevabit): ئەستێرەی وەستاو، کە روناکییان لە خۆیانە.
ثواقب- ا. ع(سەڤاغیب- sevaxîb): ئەستێرەین پرشنگدار..
ثوانی- ا. ع(سەڤانی- sevanî): سانیە، ۱ لەسەر ٦٠ی دەقیقەیەک.
ثوب- ا. ع(سەوب- sewb): جل، پۆشاک، بەرگ، کراس.
ثور- ا. ع(سەور- sewr): گا، گاجووت، یەکێکە لە دوانزە بورجەکان.
ثوران- مص. ع(سەڤەران- severan): هاڕوژان، هەڵچوون، بەرپابوونی ئاژاوەو فیتنە.
ثورت- ا. مص(سەورەت- sewret): کودەتا، قەرەباڵغی، ئاپۆرا، رق، کینە.
ثوم- ا. ع(سوم- sûm): سیر.
ثیاب- ا.ع(سیاب- siyab): جلوبەرگان، پۆشاکان.
ثیب- ص. ع(سەییب- seyyîb): بێوەژن، بێوەپیاو، ئافرەتی بێ بنکراو (بە حەڵاڵی یان حەرامی).
ثیران- ا. ع(سیران- sîran): گایان، گاجووتان.

ج

ج - حر(ج- C):
پیتی شەشەمی ئەلفبای فارسییە کە بە (جیم) دەخوێنرێتەوەو بە حەساوی ئەبجەد دەکاتە (٣). هەندێ جار دەگۆڕێ بە: ز، ژ، گ.
جا- ا(جا- ca): جێ، شوێن، ماڵ، داڵدە، نوێن.
جائر- ا. فا.ع(جائیر- cair): زاڵم، زۆردار، ستەمکار.
جائز- ا. فا. ع(جائیز- caiz): شیاو، رەوا، حەڵاڵ.
جائزه- ا .ع(جائیزە- caize): خەڵات، پاداشت، بەخشش.
جائع- ص. ع(جائیع- ’cai): برسی.
جاافتادن- مص(جائوفتادەن- cauftaden): هاتنەوەجێ، گیرسانەوە، دەم کێشانی خواردن، لەجێ دەرچوون، خەملێن و کامڵ بوون.
جاافتاده- ص. مص(جائوفتادە- cauftade): هاتنەوەجێ، گیرسانەوە، کارامە، بە ئەزموون، خەملیو، پوختە، پێگەییو.
جاانداختن- مص(جائەنداختەن- caendaxten): راخستنی جێگەی خەوتن، خستنەوەجێ، گرتنەوەی ئێسکی لەجێ چوو.
جابجا- ق(جابەجا- cabeca): دەستبەجێ، یەکسەر، خاڵ بە خاڵ، جێبەجێ.
جابجاشدن- مص(جابەجاشودەن- cabeca şuden): لە جێ چوون، گواستنەوە، لە شوێنێکەوە چوونە شوێنێکی دی، شوێنگۆڕکێ.
جابجاکردن- مص(جابەجاکەردەن- cabecakerden): شاردنەوە، شوێن گۆڕکێ، گواستنەوە.
جابر- ا.فا. ع(جابیر- cabir): شکستەبەن، ستەمکار، زاڵم، دڵڕەق.
جابرانه- ق. ص(جابیرانە-cabirane): ستەمکارانە، زاڵمانە.
جابلس- ا(جابولس- cabuls): بڕوانە جابولسا.

جـابلسـا- ا(جـابولسـا- cabulsa): کینایەیە لە رۆژاوا، یان شـارێکی خـەیاڵی لە رۆژاوا.
جـابلقـا- ا(جـابولغـا- cabulxa): کـینایەیە لە رۆژهەڵات، یان شـارێکی خەیاڵی لە رۆژهەڵات.
جابیە- ا. ع(جابییە- cabîye): حەوز، ئەستێڵ، شوێنی کۆبوونەوەی ئاو.
جاپا- ا(جاپا- capa): جێ پێ، شـوێن پێ، شوون پا.
جـاتاغ- ا(جـاتاغ- catax): کـۆمـاج.
جـاثلیق- ا(جـاسـیلیغ- casilîx): پێشـەوای عـیسـاییـان، پلەو پایەیەکی روحانییە لە ئایینی مەسیحیاندا.
جـاثم- ا.ع(جـاسیم- casim): بەسـەر سینگدا نوستـوو، بە چۆکا کـەوتوو، چۆک دادان، خەفتگ.
جـاثوم- ا.ع(جـاسـوم- casûm): پیـرهەڤـۆک، مـۆتەکـە، کـابوس، خـەوی پەرێشان، مێردەزمە، کاوس، شەوگ.
جـاثی- ا.فـا(جـاسی- casî): لەسـەر چۆک دانیـشـتـوو، کـەسێک لەسـەر ئەژنۆ دانیشێ.
جاثیە- ا. فا.ع(جاسیـیە- casîye): لەسـەر زرانی دانیـشـتـوو (بۆمێ)، ناوی سورەتێکی قورحانە.
جاجیم- ا(جاجـیم- cacîm): جـاجم، مەوج.
جـاچراغی- ا(جـاچراغی- caçraxî): جێ چرا، چرادان، ئەو شـتـە یان شـوێنەی چرای لەسەر دادەنرێ.
جـاحـد- ا.فـا.ع(جـاهیـد- cahid): سپڵە، پێ نەزان، نکۆڵی کار، بێ ئەمەک.

جـاحظ- ص.ع(جـاهیـز- cahiz): چاوزەق، پیاوی چاو دەرپۆقیوی درشت.
جاحظیە- ا.ع(جاحیزییە- cahizîye): گورووپێکی موعتەزیلەی پەیڕەوی عەمری کـوڕی بەحـری ناسـراو بە جـاهیـز کـە لە سەدەی دووەمی هیجریدا ژیاوە.
جاخسوک- ا(جاخسوک- caxsûk): داس، داسولکە، داسخاڵە.
جـاخـوردن- مص(جـاخـوردەن- caxûrden): راچڵەکین، داچڵەکین.
جاخوش کردن- مص(جاخوش کـەردەن- caxûş kerden): جێ خـۆشکردن، زۆرمانەوە لە جێیەک.
جاداد- ا. مر(جاداد- cadad): گرتن، جێ بوونەوە.
جادادن- مص. م(جادادەن-cadaden): دانانی شتێک لە شوێنێ، جێ پێدانی کەسێک.
جـاداشتن- مص. ل(جـاداشـتـەن- cadşten): گرتن، شایستـەبوون، بەجێ بوون.
جادنگو- ا.ص(جادەنگو- cadengû): زەیەوانی ئاتەشگەدە، ئاتەشگەڤان.
جـادو- ا(جـادو- cadû): سـیـحـر، سیحرباز، جادو، جادوکار، ئەفسوون.
جـادوافـرین- ص. فـا(جـادو ئافـەرین- cadû aferîn): جـادوکـار، جـادوگـەر، جادوباز، ئەفسوونباز.
جـادوان-ا(جـادوڤـان- cadûvan): جادوبازان، سیحربازان، ئەفسونگەران.
جـادوانە- ق. ص(جـادوڤـانە- caduvane): جادووانە، سیحرئامێز، جادووگەر ئاسا..

جـــادوبند- ص. فـــا (جـــادوبەند- cadû bend): جادوبەن، نوشتەی دژە جادو، نوشتەی جادو بەتاڵکەر.

جـادوپرست- ص.فـا (جـادوپەرەست- cadû perest): جادوپەرست، کەسێک باوەڕی بە جادو هەبێ.

جـادوپیـشـە- ص. مـر (جـادو پیـشـە- cadû pîşe): جادوکار، سیحرباز.

جـادوجنبل- ا. مـر (جـادوجـەنبـەل- cadû cenbel): سیحرو ئەفسون.

جـادوخـیـال- ص. مـر (جـادوخـەیال- cadû xeyal): خەیاڵپەروەر، خەیاڵی ئەفسوناوی، شاعیری خۆش خەیاڵ.

جـادوخـیـز- ص. مـر (جـادو خـیـز- cadûxîz): جـادوگـەر، کـەسێک کـە جادوی لێ بوەشێتەوە.

جـــادوزبان- ص.مـــر (جـــادو زەبان- cadû zeban): شـیـرین گـوتار، زمـان شیرین، دەم تەڕ، زمان لوس.

جـــادوزن- ص. مـــر (جـــادوزەن- cadûzen): ژنـی جـــادوگـــەر، ژنـی سیحرباز.

جـــادوزن- ص. فـــا (جـــادو زەن- cadû zen): جـادوگەر، بەتاڵ کـەرەوەی جادو.

جـادوسـتـان- ا. مـر (جـادڤـسـتـان- caduvistan): جـادوسـتـان، شـوێنی جادوکاران، جێ کۆبوونەوەی جادوگەران، هندستان.

جـادوسـخن- ص. مـر (جـادوسـوخـەن- cadû suxen): خۆش گـوفـتـار، زمـان ڕەوان، زمان شیرین، شاعیری ڕەوان زمان.

جـادوفـریب- ص. فـا (جـادوفـریب- cadû firîb): سـیـحـرباز خـەڵەتێن، فریودەری جادوگەر.

جـــادوفش- ص. مـــر (جـــادوفـــەش- cadû feş): جادوئاسا، سیحر ئامێز.

جـادوک- ا (جـادوڤـەک- csdûvek): جادوگـەرۆکـە، جـادوگـەرۆک، جـادوگـەری بچووک.

جـــادوکـــار- ص. فـــا (جـــادوکـــار- cadûkar): جـادوپـیـشـە، سـاحـیـر، سیحرباز، کەسێ کارو پیشەی وەکو جادو وابێ.

جـــادوکش- ص. فـــا (جـــادوکـــوش- cadûkuş): جـــادوگـــەر کـــوژ، بکوژی سیحرباز.

جادوگر- ص.فا (جادوگەر- cadûger): جادوگەر، سیحرباز.

جـادومنش- ص. مـر (جـادومـەنیش- cadûmeniş): جـادوگـەر تەبیـعـەت، سیحرباز سیفەت.

جـــادونژاد- ص. مـــر (جـــادونەژاد- cadû nejad): کەسێک کە ڕەچەڵەکی بچێتەوە سەر جادوگەر.

جـادونسب- ص. مـر (جـادو نەسـەب- cadû neseb): جادوکار نەژاد.

جـــادووش- ص. مـــر (جـــادوڤـــەش- cadûveş): جادوئاسا، سیحر ئامێز.

جادوی- ا. مص (جـادوڤی- cadûvî): جادوگەری، سیحربازی، عەجایەب.

جـادویی سـاز- ص.فـا (جـادویی سـاز- cadûyî saz): جـادوگـەر، سـیـحـرباز، ئەفسونگەر.

جـاده- ا. ع (جـاده- cade): جـاده، کاروانەڕێ، شاڕێ، ڕێگەی پان و کوتراوە.

جـادەسـازی- ا. مص(جـادەسـازی- cadesazî): ڕێگەسازی، دروستکردنی ڕێگە لە دەرێی شار.
جـادەکـوب- ا. مـر(جـادەکـوب- cadekûb): جـادەکـوتەرەوە، ڕۆڵە، مەکینەی کوتانەوەی ڕێگە.
جـادی- ا(جـادی- cadî): زەعـفـەران، زافران، زەفحەران.
جـادی- ص. ع(جـادی- cadî): سواڵکەر، گەدا، دەرۆزەکەر.
جـاذب- ا.فـا. ع(جـازیب- cazib): ڕاکێشەر، مایەی سەرنج، سەرنج ڕاکێش.
جـاذبە- ا. فـا. ع(جـازیبـە- cazibe): هێزی ڕاکێشەر، قوەی جازیبە.
جـاذبیت- مص. ع(جـازیبـیـەت- cazibîyet): دلبـەری، دڵداری، ئاشـقـێنی، هێـزی ڕاکـێـشـان، وەکـو موگناتیس.
جار- ا(جار- car): چلچرا.
جار- ا. ت(جار- car): جاڕ، جاڕدان، جاڕ ڕاهێشتن.
جـار- ا. ع(جـار- car): جـیـران، دراوسێ، هاوسا.
جار- ا. فا(جار- car): ڕاکێشەر.
جـارچی- ا. مـر. ت(جـارچی- carçî): جاڕچی.
جـارح- ا. فـا. ع(جـاریح- carih): برینداركـەر، بڕندە، کـەسـێک کە شـایەتی شایەت ڕەت بکاتەوەو پوچەڵی بکاتەوە.
جارحە- ا. فـا. ع(جـاریحـە- carihe): جانەوەری ڕاوکەر، لە دڕندەو لە فڕندە.
جارختی- ا. مر(جارەختی- carextî): عەلاگەی جلان، چاکلا.

جـارف- ا. ص. ع(جـاریف- carif): تاعـون، بەڵا، هەر شتێ کـە مـەردم لە نێـو بەرێ، ڕاماڵەر.
جـارفتن- مص. ل(جـارەفـتـەن- careften): دۆڕاندن، گـەڕانەوە جـێی خۆت، ژێرکەوتن.
جـارگـون- ا(جـارگـون- cargûn): توێکڵی دووەمی گوێز.
جارو- ا(جارو- carû): گسک، گزی.
جـاروجنجـال- ا.مـر(جـاروجـەنجـال- carû cencal): هەراوهەنـگامـە، هەراوزەنا، ئاژاوە، قـورو قـەرەباڵغی، فەرتەنە، هەیشەتی.
جـارود- ا.ص.ع(جـارود- carûd): پیاوی شوم، نەحس، بەدبەخت، ساڵی قات و قڕی.
جارور- ا. ع(جارور- carûr): ئاوەڕۆ، ئاودڕ، ڕووبارێک کـە لافـاو دروسـتـی کردبێت.
جـاروف- ا. ص. ع(جـاروف- carûf): بەدوم، شـووم، بەدودم، چاوچنۆک، زۆر خۆر، نەحس.
جـاروکش- ص. فـا(جـاروکـەش- carûkeş): کەناس، کوچەماڵ.
جاری- ا. ص(جاری- carî): ژنی برای مێرد، هێوەر.
جاری- ا. فـا. ع(جـاری- carî): ئاوێ کە بڕوات، باو.
جـاریات- ا. ع(جـاریات- carîyat): کـەنیـزەک، کـچـۆڵە، ئەژدیهـا، هەتاو، کەشتی.
جاری مجری- ا. مر. ع(جاری مەجرا- carî mecra): جێنشین، جێوار.

جاریه- ا.ص.ع(جاریـیـه- carîye): کەنیزەک، قەرەواش، کەشتی، هەتاو، کچۆڵە، ئاوی رەوان.

جاز- ا. انگ(جاز- caz): ئامێرێکی مۆسیقایە.

جازدن- مص. م(جازەدەن- cazeden): فرۆشتنی کاڵای قەڵب بە نرخی ئەسڵ، دەست برین، هەڵخەڵەتاندن، خاپاندن.

جازع- ا.فا. ع(جازیء- 'cazi): زارو گریان، بێ ئۆقرە، بێ سەبر.

جازعه- ا.ص. ع(جازیئە- cazie): ژنی بەگریەو بێ ئۆقرە، کەپری مێو.

جازم- ا.فا. ع(جازیم- cazîm): بێ چەندو چون، کەسێک کە لە مەبەستی خۆی دوو دڵ نەبێ، بنج بڕ، ئامرازی جەزم: (لا، لما، لم، لام الامر، ان الشرطیە).

جاست- ا(جاست- cast): جـێی هەڵفیلاقاندنی ترێ، ئەو شوێنەی ترێی تێ دەکرێ و بەپێ دەشێلرێ تا ئاو بداتەوە.

جاسر- ص. ع(جاسیر- casir): جەسور، بێ باک، دلێر، بوێر، بەزات، ئازا.

جاسم- ا. ع(جاسیم- casim): ناوە بۆ پیاوان، ناوی گوندێکە لە شام.

جاسنگین- ص. عا(جا سەنگین- casengîn): کارامە، سەنگین، نەجیب.

جاسوس- ص. ع(جاسوس- casûs): هەواڵدز، جاسوس، شۆڤار.

جاش- ا(جاش- caş): جێز، دانەوێڵەی پاک کراو، خەرمانی سوور، عەماری دانەوێڵەی پاککراو.

جاشدان- ا. مر(جاشدان- caşdan): عەماری دانەوێڵە، جێی نان.

جاشدن- مص. ل(جاشودەن- caşuden): جاگرتە، جێگیربوون، جێواری.

جاشریه- ا. ع(جاشیریە- caşirîye): شەرابی بەیانان، تێشت، ناوی تیرەیەکی عەرەبە.

جاشو- ا(جاشو- caşû): کەسێک کە لە پاپۆڕدا کار بکات، کرێکاری کەشتی.

جاعل- ا.فا. ع(جائیل- caîl): سازەندە، دروستکەر، تەزویرچی، قەڵپکار.

جاغر- ا. (جاغیر- caxîr): سیقەتۆرە، چیکلدان، چیکلدانە، گژاژ، گژار.

جاف- ا. ص(جاف- caf): قەحپە، ژنی بەدکار، قەحبک.

جاف- ص. ع(جاف- caf): وشک، وشکەوەبوو، وشک کراوە.

جاف- ا(جاف- caf): ناوی عەشیرەتێکی گەورەی کوردە، لە هۆزی گاوانی کۆن کەوتوونەتەوە.

جافی- ا. فا(جافی- cafî): جەفاکار، ستەمکار، بەدخوو، توندەتەبیعەت.

جاکار- ا. ص(جاکار- cakar): زەوییەک کە هەموو ساڵێ تۆو بدرێ.

جاکردن- مص. م(جاکەردەن- cakerden): جێ کردنەوە، تێ کردن.

جاکسو، جاکشو- ا(جاکسو، جاکشو- caksû, cakşû): دانەوێڵەیەکە بۆ دەرمان بەکاردێ.

جاکی- ا(جاکی- cakî): تایەفەیەکی گەورەی ئێرانییە کە چەندین تیرەی هەیە.

جاگذاشتن- مص. م(جاگوزاشتەن- caguzaşten): لە جێ دانان.

جاگرفتن- مص. ل(جاگیریفتەن- cagiriften): جێ گرتن.
جاگرم کردن- مص. ل(جاگەرم کیردەن- cagerim kirden): جێ گەرم کردن، مانەوە لە شوێنێ، جێ خۆشکردن.
جاگه- ا.مر(جاگە- cage): جێگە.
جال- ا(جال- cal): داو، تەڵە، فاق.
جال- ا. ع(جال- cal): عەزم، ئاهەنگ، رەئی، دیواری گۆڕ، بازنەی ناوەوەی بیر.
جالب- ا.فا.ع(جالیب- calib): دڵڕفێن، جوان، مایەی سەرنج، راکێشەر.
جالس- ا. فا. ع(جالیس- calis): دانیشتوو.
جالوت- ا(جالوت- calût): جولەکەی ئاوارە، جولەکەی دووره وڵات.
جاله- ا(جالە- cale): جالە.
جاله- ا. ع(جالە- cale): خەڵکانێک کە لە وڵاتی خۆ کۆچیان کردبێ، دووره وڵاتان.
جالی- ا. فا. ع(جالی- calî): روون، ئاشکرا، کەسێک لە وڵاتی خۆی کۆچی کردبێ، دیتۆڵ.
جالیز- ا(جالیز- calîz): بێستان.
جالیزبان- ا. ص(جالیزبان- calîzban): بێستانەوان، بۆیسانچی.
جالیزکاری- ا. مص(جالیزکاری- calîzkarî): بێستانکاری، چاندنی گوندۆرەو شفتی و ئاروو.
جالیه- ا. فا.ع(جالییە- calîye): ئەو غەریبانەی کە لە وڵاتی خۆیان هیجرەتیان کردووە، ئەهلی زیمە، ئەوانەی کە عومەری کوڕی خەتاب فەرمانی دا لە دورگەی عەرەب وەدەرکەون.

جام- ا(جام- cam): پیاڵە، گۆزە، قاپ، تاس، شووشە، ئاوێنە، دەم و لێوی دڵبەر.
جام- ا(جام- cam): جۆرێکی گوڵانە.
جام- ا(جام- cam): شووشە، ئاوێنە..
جام جم- ا. مر(جامی جەم- cami cem): بە گوێرەی سەربوردە ئێرانییەکان جەمشیدی پاشای پێشدادییەکان هەی بووەو هەموو جیهانی لە ناودا دەبینی، جامی جیهان بین، جامی دنیانوێن، ئاوێنەی گێتی نوێن.
جامخ- ص. ع(جامیخ- camix): بەفیز، لووت بەرز، بە هەوا، خۆپەسند، فڕناخ.
جامخانه- ا. مر(جامخانە- camxane): ژووری ئاوێنە کاری، جامخانە، شووشەبەند.
جامد- ص. ع(جامید- camid): وشک، بەستەڵەک، سفت و قایم، مەیو.
جامدار- ا. ص(جامدار- camdar): ساقی، مەیگێڕ.
جامس- ا. فا(جامیس- camis): وشک، سیسەوەبوو، پەژمورده، پەژمرده، ژاکاو.
جامع- ا. فا. ع(جامیئ- cami’): کۆکەرەوە، مزگەوتێک کە نوێژی هەینی تێدا بکرێت.
جامع الاشتات- ص. مر. ع(جامیئول ئەشتات- cami’ul eştat): کۆکەرەوەی زانست و بابەتێن پەراگەندەو هەمەجۆر.
جامع الاطراف- ص. مر. ع(جامیئول ئەتراف- cami’ul etraf): تەواو، بێ

کەم و کوڕی، لاپ.
جامع الحروف- ا. فر. ع(جامیئول هروف- cami’ul hurûf): لە زانستی جوانکاریدا ئەوەیە کە هەموو پیتەکانی هیجا لە یەک رستەدا یان لە یەک بەیتدا بێن کە نە پیتێکی کەم بێ و نە پیتێکی دووبارە بێ.
جامع الشرائط- ص. مر.ع(جامیئوش شەرایت- cami’uş şerayît): کەسێک کە هەلومەرجی تەواوی بۆ کارێک تێدابێ.
جامعە- ا.فا. ع(جامیئە- cami’e): کۆمەڵگە، زانستگە، گروپێکی هاوپیشە، کۆت و زنجیری زیندانیان، پەیوەندی.
جامعە شناسی- ا.مص. ع(جامیئە شیناسی- cami’e şinasî): سوسیولۆژی، کۆمەڵناسی، زانستی لێکۆڵینەوەی داب و نەریت و خوو خدەو رەوشت و رەفتاری کۆمەڵێن خەڵکی.
جام فرعونی- ا. مر(جامی فیرئەونی- cami firewnî): بادەی گەورەی پڕ شەراب.
جامکاری- ا. مص(جامکاری- camkarî): جامچێتی، شووشەبڕی، شووشەکاری، جامکاری، ئاوێنەکاری، نۆشینی پەیتاپەیتای بادەو شەراب.
جام کشدن- مص. م(جام کەشیدەن- cam keşîden): مەی خواردن، خواردنەوە، شەراب خواردنەوە.
جامکیە- ا. ع(جامەکییە- camekîye): مووچەو مانگانەی فەرمانبەرانی سوپایی و دەوڵەتی.
جامگی- ا(جامەگی- camegî): مووچە، ئەو پارەیەی مانگانە یان ساڵانە بۆ خۆراک و پۆشاک بە فەرمانبەرو خزمەتگوزار دەدرێ.
جامگی خوار- ا. ص(جامەگی خار- camegî xar): مووچە خۆر، مەعاش خۆر، شەرابخۆر، پەرستار، نۆکەر، خزمەتکار.
جاموس- ا.ع(جاموس- camûs): گامێش.
جامە- ا(جامە- came): پۆشاک، جل، قوماشی دوراو یان نەدوراو.
جامە- ا(جامە- came): بادە، سوراحی، گۆزەی شەراو، جام.
جامەباف- ا.ص(جامەباف- camebaf): جۆلا، شاڵباف، پارچەچن.
جامەخانە- ا. مر(جامەخانە- camexane): عەماری پۆشاک و قوماش، بەرگ خانە.
جامە خورشید- ا. مر(جامەی خورشید- came xûrşîd): تەپ و تۆز یان هەور کە بەری هەتاو بگرێ، گەڵای درەختان.
جامەدار- ا. ص(جامەدار-camedar): مامورو پاسەوانی جامەخانە، عەمارداری پۆشاک و کوتاڵ، ئەو کرێکارەی لە گەرماودا ئاگاداری جل و بەرگی خەڵکی دەکات.
جامەدان- ا. مر(جامەدان- camedan): جانتا، باوڵ، ساک، سەندووقی جل و بەرگان.
جامەدران- ص. ق(جامەدەران- camederan): جل دڕان، دادڕینی جل لە کاتی تازیەدا یان هەڵچوون و تووڕە بوونا.

جـــامـــەدران- ص. ق(جـــامـــەدەران- camederan): ئاهەنگێکی کـــۆنی مۆسیقای ئێرانییە گوایە لە دانانی نکیسا بووە هێندە بە سۆز لێی داوە، ئامادەبووان بە جۆرێ هاتوونەتە جۆش جلی بەری خۆیان دڕیوە.

جـامـەدریدن- مص. م(جـامـەدەریدەن- camederîden): جـــل دڕیـــن، بـــێ تاقەت بوون، بێ ئۆقرەیی..

جـامـــەزیب- ص. مـــر(جـامـــەزیب- camezîb): کەسێک کـە جلی جـوانی لەبەربێ، کەسێک کە جلی جوانی لێ بێ.

جامەشو- ا. ص(جامەشو- cameşû): جل شۆر، گازر، قەسار.

جـامـەغـوک- ا. مـر(جـامـەی غـوک- cameyxûk): قۆزە، قەوزە، کڤز، جلە شینەی سەر ئاو، جەلاوی.

جامەکاغـزی- ا. مـر(جامـەی کاغـەزی- camey ka¨xezî): جلی کـاغـەزی؛ گوایا لە زەمانی کۆنا دادخوازان بۆ ئەوەی سەرنجی پاشا یان میـر راکێشن، جلی کاغـەزییان لەبەر کردووەو سکالای خۆیان لەسەر نووسیوە.

جامەکعبە- ا. مـر(جامـەی کـەئبـە- camey ke'be): کــراسی کـــابە، پەردەیەکی گـران بەهای ئاوریشـمە بەسەر مـالّی کـابەدا دەدرێ و سـالآنە بە رێ و رەسمێکی تایبەت دەگۆڕدرێ.

جامەکن- ا.مر(جامەکەن-cameken): جلخـانەی گـەرمـاو، سـەر بینە، سـاردی حـەمـام کـە جلی لێ دادەکـەندرێ، جەردە، رێگر.

جـان- ا(جـان- can): گـیـان، روح، عەزیز، خۆشەویست.

جان- ا(جان- can): کۆی جنە، پەریان، لەمەچێتران، جندۆکان.

جانا- ا. مر(جانا- cana): گیانە.

جـــان ازار- ص. فــــا(جــــان ئازار- canazar): ئازەردەری گـیـــان، زالّم، زۆردار، جەفاکار.

جان اسا- ص(جان ئاسا- can asa): گیان ئاسا، وەکو گیان.

جـان افـرین- ص. فـا(جـان ئافـەرین- can aferîn): دروسـتکەری گـیـان، سیفەت و ناوی یەزدان.

جـــان اهنج- ص. فـــا(جـــان ئاهەنج- can ahenc): روحکێش، گـیـانکێش، گیاندان، گیانەڵلا، ئاوزینگ.

جـان افـروز- ص. فـا(جـان ئەفـروز- can efrûz): رۆشنکەرەوەی گـیـــان، گیان تازەکەرەوە.

جـــان افـــزا- ص. فـــا(جـــان ئەفـــزا- canefza): باعـیـسی شادی و خۆشی، تازەکەرەوەی روح.

جان افشاندن- مص. ل(جان ئەفشاندەن- can efşanden): مـردن، گـیـاندان، ئاوزینگ.

جـان افـشـان- ص. فـا(جـان ئەفـشـان- canefşan): گیانفیدا.

جانان- ا. مر(جانان- canan): گراوی، ماشوقە، دلّبەر، جانانە، یاری مێوینە.

جـــانانە- ا. ص(جـــانانە- canane): گراوی، جانانە، ماشوقەیەک کـە ئاشق بە قەد گیانی خۆی خۆشی بوێت.

جـــان اوبار- ص. فـــا(جـــان ئەوبار- canewbar): گیان گیر، گیان ئەستێن.

جاناور- ا.ص(جاناڤەر- canaver): جناوەر، گیانەوەر.
جـــانب- ا. ع(جـــانیب- canib): تەنیشت، لا، کەنار.
جانباز- ص. فا(جانباز- canbaz): بێباک، کەسێک کە گەمە بە گیانی خۆی بکات، گیان باز، گیان فیدا، دلێر، نەترس.
جـان بخش- ص. فـا(جـان بەخش- canbexş): خـوا، گـیان بەخش، زیندووکەرەوە.
جـانبـدار- ص. فـا(جـانیـبـدار- canibdar): تـەرفـــدار، لایـەنـگـر، هاوکار، پارێزەر.
جـــان برد- ا. مص(جــــان بـورد- canburd): رزگـار بوون، رزگـاری لە مردن.
جـــان بردن- مص. ل(جـــان بوردەن- canburden): رزگـار بوون لە مـەرگ، نەجات بوون.
جـان بسـر- ص. مـر(جـان بیـسـەر- canbiser): گـیانەسـەر، جـارزبوون لە کاتی گیانەڵڵادا.
جـان بسـرشـدن- مص. ل(جـان بیـسـەر شـودەن- can biser şuden): گـیـانە سەر بوون.
جان بوز- ا. مر(جان بوز- can bûz): پەناگە.
جـان بول- انگل(جـان بول- canbûl): کـەسـێکی داسـتـانیـیـە کـە لە رووی تایبـەتمەندی ئەخلاقـیـیـەوە نموونەی پیـاوی ئینگلیزی یان میللەتی ئینگلیزە.
جـان پرور- ص. فـا(جـان پەرڤـەر- canperver): گـیـان پەروەر، روح پەروەر، هەر شـتـێک روح بێنێـتـە جـۆش و خرۆش.
جـــان پناه- ا. مـــر(جـــان پـەناه- can penah): پەنای گـیـان، سـەنگەر، پەناگـا، شـوێنی خـۆ شـاردنەوەو گـیـان رزگارکردن.
جـانح- ا. مـر(جـانیـه- canih): لا، تەنیشت.
جـانحـه- ا. ع(جـانیـهـە- canihe): پەراسوو، پەراسی، تەنیشت.
جـانخـانی- ا(جـانخـانی- canxanî): جەواڵی گەورە، تێر، تەلیس، هۆر.
جـانخـراش- ص. فـا(جـانخـەراش- canxeraş): گیان رۆشین، ئەوەی گیان ئازار بدات.
جـــان دادن- مـص. ل(جـــان دادەن- candaden): گیاندان، گیان سپاردن، مردن.
جـــاندادن- مـص. م(جـــان دادەن- candaden): گـیـان پێ بەخـشـین، زیندووکردنەوە.
جـاندار- ا.ص(جـاندار- candar): پاسـەوانی تایبـەتی پاشـا، چەکـدار، پاسەوان، پاسەوان و پارێزەری گیان.
جـاندار- ا.ص(جـاندار- candar): گیاندار، گیانەوەر، زیروح.
جاندارو- ا. مر(جاندارو- candarû): تلیاک، ئەفیون، دەرمانی گیان.
جاندانه- ا. مر(جاندانە- candane): مەلاشو.
جـــان درازی- ا. مص(جـــان درازی- candrazî): تەمەن درێژی.

جـان دربردن- مص. ل(جـان دەربـوردەن- can derburden): رزگـــاربـوون لە تالوکە.
جـان سـپـار- ص.فـا(جـان سـەپار- can separ): گـیـانفـیـدا، فـیـدایی، کەسێ کە گیانی خۆی بەخت بکات.
جان سپردن- مص. ل(جـان سـەپوردەن- can sepur den): گـیـان سـپـاردن، مردن.
جـان سـپـوز- ص. فـا(جـان سـیـپـوز- can sipuz): ئەوەی تۆزێ گـــیـــان ببوژێنێتەوە.
جـان سـتـان- ص. فـا(جـان سـیـتـان- cansitan): عـزرائیل، گـیان ئەسـتێن، بکوژ.
جـان سـتـدن- مص. م(جـان سـیـتـەدەن- cansiteden): گـیـان سـەندن، کـوشتن، روح کێشان.
جـان سـخـت- ص. مـر(جـان سـەخت- cansext): گـیـان سـەخت، کـەللەڕەق، سـەر سـەخت، کـەسێ کـە درەنـگ روحی دەربچێ.
جانسوز- ص. فا(جان سوز- cansûz): سوتێنەر، گیان سوتێن.
جـان شـیـکار- ص. فـا(جـان شـیـکار- canşikar): راوکەری گـیـان، عـزرائیـل، دڵبەر، ماشوقە.
جـان شکر- ص. فـا(جـان شـیـکەر- can şiker): عزرائیل، دڵبەر.
جانشین- ا.ص(جـانیـشـین- canişîn): خـەلیـفـە، جێنشین، وەلی عـەهد، کەسێک لە جـێی کـەسـێکی دی دانیـشێ و کـارو ئەرکی ئەو ئەنجام بدات.

جـان فـرسـا- ص. فـا(جـان فـەرسـا- canfersa): عەزابدەری گیان، بە ئازار، گیان پروکێن.
جـان فـروز- ص. فـا(جـان فـەروز- canferûz): تازەکـەرەوەی گـیـان، بوژێنەرەوەی گیـان و روح، رۆشنکەرەوەی گیان.
جانفزا- ص. فا(جان فەزا- canfeza): ئاوی حـەیات، ئاوی ژیان، بوژێنەرەوەی گیان.
جان فشاندن- مص. ل(جان فـەشاندەن- can feşanden): گیان فیداکردن.
جانقی- ا.ت(جانغی- canxî): راوێژ و تەگبیر.
جانکاه- ص. فا(جانکاه- cankah): کەم کەرەوەی گیان، کورتکەرەوەی تەمەن.
جـان کندن- مص. ل(جـان کـەندەن- can kenden): گیاندان، کەوتنە حاڵی مەرگ، ئاوزینگ.
جـان گـداز- ص. فـا(جـان گـوداز- cangudaz): گیان پڕوکێن، بە سوێ و ئازار، تاقەت بەر.
جانگرفتن- مص. ل(جـان گـیـریفـتـەن- cangiriften): گـیـان گـرتنەوە، چاکـبـوونەوە لە نەخـۆشی، روح سـەندن، کوشتن.
جانگزا- ص. فا(جانگەزا- cangeza): هەر شتێ کە عەزابی روح بدات.
جـان گـسل- ص.فـا(جـان گـوسـیل- can gusil): بـکوژ، هەر شـتـێ داوی ژیان بپچڕێ.
جانماز- ا. مـر(جانەمـاز- canemaz): بەرماڵ، دووگرد، جارماز، نەمازلغ.

جـان نثـار- ص. مـر(جـان نيـسـار- cannisar): گيان فيدا.
جـان نواز- ص. فـا(جـان نەڤـاز- cannevaz): گـيـان نەواز، هەر شـتێ ئارامی بە گيـان ببـەخشـێت، ئارامبـەخشی گيان.
جـانور- ا.ص(جـانڤـەر- canver): زندەوەر، جانەوەر، گيان‌دار.
جـانورشناس- ا.ص(جـانڤـەرشـەناس- canver şenas): گـيـانەوەرناس، زيندەوەرناس.
جانورشناسی- ا. مص(جانەڤەرشيناسی- canever şinasî): زيـنـدەوەرزانـی، بايەلۆژی.
جانورک- ا(جان ڤەرەک- canverek): زيندەوەری بچووک.
جـانورگـويا- ص. مـر(جـانڤـەری گـويا- canveri gûya): گيانەوەری زماندار، مرۆڤ، بنيادەم.
جـانوسـپـار- ا.ص(جـانوسـپـار- canûspar): دلێـر، ئازا، گـيـانفـيـدا، نـاوی گـروپێكی هەڵبـژاردەی سـوارەی سەردەمی ساسانييەكان بوو.
جـانە- ا(جـانە- cane): زرێ، جـەوان، لاو، نۆ جوان، خورت.
جانی- ص. ن(جانی- canî): عـەزيزو خۆشەويست وەكو گيان.
جـانی- ا. فـا. ع(جـانی- canî): گـونـاهكـار، تاوانكـار، تاوانبـار، جينايەتكار.
جانيە- ا. فا. ع(جانييە- canîye): ژنی تاوانبار.
جـاود- ص(جـاڤـيـد- cavid): جـاويد، نەمر، هەرمان.
جـاودان- ص(جـاڤـيـدان- cavidan): جاويدان، نەمر، هەرمان.
جاودانە- ص(جاڤيدانە- cavidane): جاويدانە، نەمر، هەميشە، دايم.
جـاودانگی- ا. مص(جـاڤـيـدانەگی- cavidangî): نـەمـری، ئـەبـەدی، هەميشەيی، دايمی.
جـاور- ا.ص(جـاڤـەر- caver): چۆنيەتی، خاوەن، جێ و پايە.
جـاورد- ا(جـاڤـەرد- caverd): جـۆرە درێكێكی سپيبيە.
جـاورس- ا. ع(جـاڤـەرس- cavers): جۆرە رووەكێكە.
جاوشـير- ا(جاڤشـير- cavşîr): جـۆرە رووەكێكە.
جـاويد- ص(جاڤـيد- cavîd): پايەدار، نەمر، هەرمان، هەميشە، ئەبەدی.
جـاويدن- مص. م(جـاڤـيـدەن- cavîden): جووين، جاكاندن.
جاە- ا.ع(جاە- cah): پلەو پايە، شـان و شەوكەت، فەرو شكۆ.
جـاهد- ا. فـا. ع(جـاهيـد- cahid): كۆششكەر، هەوڵدەر.
جاهک- ا(جاهەک- cahek): تەڵەمە، ئێسكی چۆڵەمە.
جاهل- ص. ع(جاهيل- cahil): نەزان، تێ نەگەييو، بێ سەواد، بێ ئەقڵ.
جـاهلانە- ق. ص(جـاهيـلانە- cahilane): نەزانانە.
جاهلی- ص. ن. ع(جاهيلی- cahilî): ئەوەی لە سەردەمی جاهيليەتدا بووە.
جـاهليت- مص. ج. ع(جـاهيليـيـەت-

cahiliyet): دەورانی پێش ئیسلامی عەرەب.

جای- ا(جای- cay): جێ، شوێن.

جای باش- ا. مـر(جای باش- cay baş): شوێنی نیشتەجێ، ماڵ، سەرا.

جایز- ا. فا. ع(جایز- cayîz): شیاو، حەلاڵ، جایز، رەوا.

جایزه- ا. ع(جایزه- cayîze): بەخشش، خەلات، پاداشت.

جایگاه- ا. مـر(جایگاه- caygah): پایەو پلە، ماڵ، سەرا، شوێن.

جایگزین- ص. فا(جای گوزین- cayguzîn): جێگیر، کەسێ کە شوێنێ بۆ خۆی هەڵبژێرێ.

جایگه- ا. مـر(جای گەه- caygeh): جێگە، شوێن، ماڵ، سەرا، پلەو پایە.

جایگیر- ص. فا(جای گیر- caygîr): جێگیر، جێ گرتوو، کەسێک یان شتێک لە شوێنی جێگیر بووبێ.

جای مند- ص(جای مەند- cay mend): تەمەڵ، تەوەزەل، بێکارە.

جایی- ا(جایی- cayî): ئاودەستخانە، ئەدەب.

جاییدن- مص. م(جاییدەن- cayîden): جووین، جاوین، جاکاندن.

جب- ا. ع(جوب- cub): بیری قوڵ، بیری پڕ ئاو، چاڵ.

جب- مص. ع(جەب- cebb): بڕین، پەرچکردنی دار خورما، زاڵ بوون، سەرکەوتن.

جبا- ا. ع(جەبا- ceba): باج و خەراج، کۆلی ئاو بۆ ئاودانی وشتران، ئەستێلی ئاو.

جباء- مص. ع(جباء- ciba’): ترسان، سست بوون، خاوبوونەوە.

جبـاء- ص. ع(جوباء- cuba’): ترسنۆک، بێ زات.

جبائر- ع(جەبائیر- ceba’ir): جەبیرە.

جباب- ا. ع(جیباب- cibab): بیری قووڵ، بیری پڕ ئاو، چاڵ.

جباب- مص. ع(جیباب- cibab): زاڵبوون، سەرکەوتن.

جباب- ا. ع(جوباب- cubab): قاتی، خۆرایی، کەفی شیر.

جباب- ع.ص. ع(جەبباب- cebbab): جبەدرو، جبەفرۆش.

جبابره- ع(جەبابیرە- cebabire): سەرکێشان، یاخیان، دلێران، سوڵتانانی بە جەبەروت، پاشایانی ستەمکار.

جباجب- ا. ع(جەباجیب- cebacib): زەمیلەی چەرمی.

جباجب- ا. ع(جەباجیب- cebabib): تەپڵ.

جباخانه- ا. مـر(جەبباخانە- cebbaxane): کارخانەی کەرەستەسازی شەڕ، جبەخانە، چەکخانە، عەماری جل و بەرگ و چەکی جەنگی.

جبادارباشی- ا. مـر(جەببادارباشی- cebbadar başî): سەرۆکی جبەخانە، بەرپرسی جبەخانە (لە زەمانی سەفەویاندا).

جبار- ص. ع(جەببار- cebbar): سیفەتێکی خوایە، زاڵ، سەرکێش، لووت بەرز، پاشای ستەمکار.

جبارت- مص. ع(جیبارەت- cibaret): شکستبەندی، گرتنەوەی ئێسکی شکاو.

جبال- ا. ع(جیبال- cibal): کێوان، شاخان، چیایان، جەوەڵان.

جبان- ص. ع(جەبان- ceban): ترسنۆک، بێ زاخ، بێ جورئەت.

جبان- ص. ع(جەببان- cebban): دەشتی کاکی بە کاکی، سارا، گۆڕستان، بیابان.

جبان- ص. ع(جەببان- cebban): پەنیر فرۆش.

جبان- ا. ع(جەببان- cebban): دەشتی تەختی رووتەن، سارا، بیابان، گۆڕستان.

جبانت- مص. ع(جەبانەت-cebanet): ترسان، ترسنۆکی، بێ جورئەتی، بێ ورەیی.

جبانه- ا. ع(جەبانە- cebane): دەشت، سارا، گۆڕستان، دەشتی تەختی بێ درەخت.

جباوت- مص. ع(جەباڤەت- cebavet): کۆکردنەوەی باج و خەراج.

جباه- ا. ع(جیباه- cibah): تەوێڵ، نێوچەوان، ئەنی، هەنیە، جەمین، توێڵ.

جبایت- مص. ع(جیبایەت-cibayet): باج وەرگرتن، خەراج سەندن.

جبت- ا.ع(جیبت- cibt): بت، سەنەم، سیحر، جادوباز، بێ خێر، بێ کەڵک.

جبجاب- ا. ع(جەبجاب- cebcab): ئاوی زۆر.

جبجبه- ا. ع(جوبجوبە- cub cube): زەمیلەی چەرمی.

جبر- مص. ع(جەبر- cebr): گرتنەوەی ئێسکی شکاو، چاککردنی حاڵی کەسێک.

جبر- ا.ع(جەبر- cebr): جەبر، یەکێکە لە زانستەکانی بیرکاری.

جبرائیل- ا. خ. ع(جیبرائیل- cibra’îl): جبراییل، پەیکی خوا، ئەو فریشتەیەیە کە سروشی بۆ پێغەمبەر دێنا.

جبراهنگ- ا(جەبراهەنگ- cebraheng): زەردەسیری، زەردەدڕک، دڕکەزی.

جبرئیل- ا. خ. غ(جیبرەئیل- cibre’îl): جبراییل.

جبروت- ا. ع(جەبەروت- ceberût): دنیای تواناو عەزەمەتی خوایی، گەورەیی و شکۆداری، تواناو دەسەڵات.

جبری- ص. ن(جەبری- cebrî): پەیرەوی رێبازی جەبری.

جبریل- ا. خ- ع(جیبریل- cibrîl): جیبراییل.

جبریه- ا. ع(جەبرییە- cebrîye): یەکێکە لە فیرقەکانی ئیسلام کە باوەڕیان بە جەبرەو بەندە بە موختار نازانن.

جبس- ص. ع(جیبس- cibs): ترسنۆک، لەگام، گەچ، بێچوە ورچ، فاسیق.

جبسین- ا(جەبسین- cebsîn): گەچ، گەچین.

جبغوت- ا.ع(جەبغوت- cebxût): ناوەخن، ناوەخنی دۆشەک و لێفەو سەرین.

جبلاهنگ- ا(جەبلاهەنگ- ceblaheng): دڕکەزی، زەردەسیری، زەردەدڕک.

جبلت- ا. ع(جیبیللەت- cibillet): تەبیعەت، سروشت، ئەسڵ، فیترەت، خیلقەت.

جبلهنگ- ا(جەبلەهەنگ- cebleheng): درکەزی، زردەسیری، زردەدڕک.

جبلی- ص.ن. ع(جەبەلی- cebelî): جەوەڵی، کێوی، کوێستانی، چیایی، شاخاوی.

جبلی- ص. ن.ع(جیبیللی- cibillî): تەبیعی، سروشتی، فیتری، ئەسڵی، خودی.

جبن- ا. ع(جوبن- cubn): پەنیر.

جبن- مص. ع(جوبون- cubun): ترسان.

جبناء- ص. ع(جوبەناء- cubena’): ترسنۆکان، بێ جورئەتان.

جبه- ا. ع(جوببە- cubbe): جبە، جۆرە کەوایەکە زیاتر مەلایان لەبەری دەکەن.

جبهات- ا.ع(جەبەهات- cebehat): نێوچەوان، توێڵ، هەنیە.

جبهخانه- ا. مر(جوببەخانە- cubexane): قۆرخانە، جبەخانە، کارخانەی کەرەستەسازی شەڕ.

جبهه- ا. ع(جەبهە- cebhe): تەوێڵ، سەرداری قەوم، بەرەی شەڕ، کۆمەڵی خەڵک.

جبیره- ا. ع(جەبیرە- cebîre): تەختەی باریک کە شوێنی شکاوی پێ دەبەستن.

جبیز- ا. ع(جەبیز- cebîz): نانی وشک.

جبیس- ا. ص(جەبیس- cebîs): بێچوە ورچ، خوێری و ناکەس بەچە، لەگام.

جبیل- ص. ع(جەبیل- cebîl): بەدخوو، ناشیرین، دزێو، کرێت.

جبیل- ا. ع(جوبەیل- cebeyîl): کێوی بچوک.

جبین- ا. ع(جەبین- cebîn): توێڵ، ناوچەوان، هەنیە، ئەنێ.

جبین- ص.ع(جەبین- cebîn): ترسنۆک، بێ زات.

جت- ا. انگل(جەت- cet): جۆرە فرۆکەیەکە، فوارە.

جثالقه- ا. ع(جەسالیغە- cesalîxe): قەشە.

جثام- ا. ع(جوسام- cusam): کابوس، پیرەهەڤۆک، شەوگ، مۆتەکە.

جثث- ا.ع(جوسەس- cuses): بەدەن، لەش، لاک، تەرم، جەنازە.

جثلیق- ا. ع(جەسلیغ- ceslîx): قەشە.

جثمان- ا. ع(جوسمان- cusman): بەدەن، جەستە، لەش، تەرم.

جثه- ا. ع(جوسسە- cusse): جەستە، بەدەن، تەن، لەش، تەرم.

جحا- ا. خ(جوها- cuha): ناوی کابرایەکی عەرەبە کە لە سەردەمی خیلافەتی مەهدیدا لە کوفە ژیاوە، نوکتەو حیکایەتی پێکەنینئاوەری لێ دەگێردرێتەوەو وەکو نموونەی گێلێتی یا خۆ لە گیلی دان دەهێنرێتەوە.

جحاش- ا. ع(جیهاش- cihaş): جاشەکەران.

جحاف- ا. ع(جوهاف- cuhaf): سکچوون و بەلەفیرێ، مەرگی گشتی،

لافاوێک هەرچی هەیە رایماڵێ.

جحاف- مص. ع(جیهاف- cihaf): کوشتار، شەڕکردن، جەنگ کردن.

جحافل- مص. ع(جەهافیل-cehafil): سوپا، لەشکری زۆر.

جحد- مص. ع(جەهد- cehd): ئینکارکردن، بەدرۆخستنەوە، نکۆڵی کردن لە کارێک یان هەقی کەسێک بە ئانقەست.

جحر- ا. ع(جوهر- cuhr): لانەی گیانلەبەرانی درندەو کونی خشۆکان و مێرووان.

جحر- ا.ع(جوهر- cuhr): ئەشکەوتی قووڵ.

جحش- ا. ع(جەهش- cehş): جاش، جاشەکەر، جوانوو.

جحش- مص. ع(جەهش- cehş): رووشاندنی پێست.

جحف- مص. ع(جەهف- cehf): کەوڵکردن، گرون، وەدەستهێنانی شتێک.

جحفل- ا. ع(جەهفەل- cehfel): لەشکری زۆر، سوپا، جوامێر، گەورەپیاو، پیاوی قەدرگران.

جحل- ا.ع(جەهل- cehl): مارمیلۆک، گوخلکەر، شای مێش هەنگ، گوخڵێنە، قاڵۆنچەی ریخ گلێن.

جحم- مص. ع(جەهەم- cehem): هەڵگیرساندنی ئاگر، ئاگر کردنەوە.

جحود- مص. ع(جوهود- cuhûd): نکۆڵی کردن، نکۆڵی کردن لە هەقی کەسێک، بەدرۆخستنەوە، سپڵەیی.

جحیم- ا.ع(جەهیم- cehîm): دۆزەخ، دۆزەق، جەحەندەم.

جخاف- ص. ع(جەخخاف- cexxaf): فەخرکەر، کەسێک کە لە ئەندازەی خۆی زیاتر فەخر بکات.

جخج- ا(جەخج- cexc): لو، لوی بێ ئازار، گرێی ژێر قورگ و گەردنی مرۆڤ.

جخش- ا(جەخش- cexş): گواتر (فەرەنسی)، لو، گرێ.

جخیف- ا. ص(جەخیف- cexîf): دەنگی پرخە پرخی خەوتوو، زۆر، لەشکری زۆر، بەفیزو دەعیە.

جد- مص. ع(جید- cid): هەوڵدان، کۆشش، پەلە، راستی، هەقیقەت.

جد- ا.ع(جەد- ced): باپیر، باوەگەورە، بابی دایک، بابی باوک.

جد- ا. ع(جەد- ced): بەش، بەخت، کەنار، قەراخ، رەخی رووبار.

جدا- ص(جودا- cuda): جودا، دوور لێکدی، تەنیا، دیار.

جداء- ا. ع(جەداء- ’ceda): بەخشش، سود، قازانج.

جدات- ا. ع(جەددات- ceddat): داپیران.

جداجدا- ق(جوداجودا- cuda cuda): جیاجیا، یەک یەک، بەجیا.

جدار- ا. ع(جیدار- cidar): دیوار.

جداشدن- مص. ل(جوداشودەن- cuda şuden): جیابوونەوە، دوورکەوتنەوە.

جدا کاسبرگ- ا. مر(جودا کاسبەرگ- cuda kasberg): ئەو گوڵانەی کە پەڕەکانیان جیایە، وەکو هەڵاڵە.

جداکردن- مص. م(جوداکەردەن-

cuda kerden): هەڵبژاردن، جیاکردنەوە.

جداگانە- ق. ص(جوداگانە- cudagane): ئەلاحەدە، بەتەنیایی، بەجیا.

جداگلبرگ- ا. مر(جودا گولبەرگ- cuda gulberg): جۆرە گیاو گۆڵێکە، وەکو گوڵەباخ.

جدال- مص. ع(جیدال- cidal): شەڕکردن، مشتو مڕکردن، کێشمانەکێش، جەنگ و قەرقەشە.

جدال- ص. ع(جەددال- ceddal): شەڕانی، مریشک فرۆش، فرۆشیاری قەفەزی مریشک.

جدامیشی- ا(جەدامیشی- cedamîşî): جۆرە سیحرێکە گوایە دەتوانێ لە هەر وەرزێکا بۆران و تۆفان هەڵبکا تەنانەت لە ناوەندی هاوینیشدا.

جداول- ا. ع(جەداڤیل- cedavîl): خشتە، جۆگە.

جدب- ع. ا(جەدب- cedb): مادەیەکی ئامال سپییە لەسەری دار خورما پەیدا دەبێ تامی شیردەدا لەگەڵ هەنگوین و شیرینیدا دەخورێ، بەزی دار خورما (شحم النخلە).

جدب- مص. ع(جەدب- cedb): وشکەساڵی، قات و قڕی، عەیب دەرخستنی کەسێک.

جدباء- ص. ع(جەدباء- cedba’): زەوی رووتەن و بێ گیا، رووتەن.

جدت- مص. ع(جیدەت- cidet): نوێبوون، تازەیی.

جدجد- ا.ع(جودجود- cudcud): زیکزیکە، سیسەرک.

جدد- ا. ع(جەدەد- ceded): دەشت، تەختانی، راستانی، زەوی هەموار.

جدر- ا(جەدر- cedr): وشتری مێچکەی چوار ساڵە.

جدر- ا. ع(جەدر- cedr): دیوار.

جدر- ا. ع(جودر- cudr): دیواران.

جدر- ا. ع(جەدر- cedr): ئاوڵە.

جدران- ا. ع(جودران- cudran): دیواران.

جدره- ا. ع(جەدرە- cedre): ئاوڵە وردە.

جدری- ا. ع(جودەری- cuderî): نەخۆشی ئاوڵە، خوریکە، خروکە.

جدع- مص. ع(جەدء- ced’): بڕین، بڕینی گوێ یان لووت یان لێو، حەپس و بەندکردن.

جدعاء- ص. ع(جەدئاء- ceda’): کەپووبڕیاگ، گێ بڕاو.

جدکاره- ا(جودکارە- cudkare): بیروبۆچوونی جیاواز، رەوشو رێبازی جۆراوجۆر.

جدل- ا. ع(جەدەل- cedel): مشتومڕ، دەحکە، موقاشەی توند، شەڕو قەرقەشە، کێشمانەکێش.

جدوا- ا.ع(جەدڤا- cedva): بەخشش، عەتا.

جدوار- ا(جەدڤار- cedvar): جۆرە رووەکێکە.

جدول- ا. ع(جەدڤەل- cedvel): جۆگە، خشتە.

جدول بندی- ا. مص(جەدڤەل بەندی- cedvel bendî): جۆگە سازی،

ڕەسـمکردنی خـشـتـە لەسـەر کـاغـەز، جۆگەسازی لە کەناری شەقامان.

جده- ا. ع(جەددە- cedde): داپیرە، دایە گەورە.

جدی- ا. ع(جەدی- cedî): کارژۆڵە، گیسکە نێر، ناوی بورجی دەیەمی فەلەکییە.

جدی- ا. ع(جیددی- ciddî): جدی، هەقیقەت، کۆششکار.

جدیت- مص. جع(جیددییەت- ciddîyet): جدیەت، کۆشش، هەوڵدان.

جدید- ص. ع(جەدید- cedîd): نوێ، تازە.

جدید الاحداث- ص. مر(جەدیدول ئیحداس- cedîdul ihdas): نۆ بونیاد، تازە سازکراو.

جدید الاختراع- ص. مر. ع(جەدیدول ئیختیراء- cedîdul ixtira’): تازە داهێنراو.

جدید الاسلام- ص. مر.ع(جەدیدول ئیسلام- cedîdul islam): تازە موسوڵمان، نوێ موسوڵمان.

جدید البناء- ص. مر. ع(جەدیدول بیناء- cedîdul bîna’): نوێساز، نەوبونیاد.

جدید التأسیس- ص. مر ع(جەدیدوت تەئسیس- cedîdet te’sîs): تازە ساز، تازە دامەزراو.

جدید الورود- ص. مر.ع(جەدیدول ڤرود- cedîdul vrûd): تازە هاتوو، تازە گەییشتوو.

جدید الولاده- ص. مر. ع(جەدیدول ڤیلادە- cedidul vilade): نەوزا، تازە لە دایکبوو.

جدیدان- ا. ع(جەدیدان- cedîdan): شەو و ڕۆژ (بەو حەساوەی کۆن نابن).

جدیر- ص. ع(جەدیر- cedîr): شایستە، شایان، هەژ.

جدیر- ا.ع(جەدیر- cedîr): چوار دیوار، هەر جێیەک دیواری بەدەورا کێشرابێ.

جدیره- ص. ع(جەدیرە- cedîre): شایستە(بۆمێ)، هەژ، شایان.

جذ- مص. ع(جەزز- cezz): هەڵکێشان لەبن و بێخەوە، بڕین و بڕینەوە، شکاندن.

جذاب- ص. ع(جەززاب- cezzab): دڵکێش، دلڕفێن، سەرنج ڕاکێش.

جذاع- ا. ع(جەزاء- ceza’): حەیوانی وردە (مەڕو بزن و... هتد).

جذال- ا. ع(جزال- cezal): قەدی درەخت.

جذام- ا.ع(جوزام- cuzam): گولی.

جذب- مص. ع(جەزب- cezb): ڕاکێشان، ڕاکێشانی بەرەوخۆ.

جذبه- ا. ع(جەزبە- cezbe): ڕاکێشان، ماوەی نێوان دوو قۆناغ: (لەسەفەردا) جەزبەی سۆفی و دەروێشان بەرەو خوا، حاڵ لێهاتن.

جذر- ا.ع(جەزر- cezr): ڕەگ، ریشە، بێخ، ئەسڵ.

جذر- ا.(جەزر- cezr): زێڕی قەڵب، مێچکە وشتری چوار ساڵە.

جذع- ا.ع(جیزء- ciz’): قەد.

جذع- ا.ع(جەزەء- ceze’): حەیوانی

ورده، مەڕو بزین و....
جـذل- ا .ع(جـیـزل- cizil): رەگ و ریشە، قەدی درەخت.
جـــذل- مص. ع(جـــەزەل- cezel): شادبوون، شادی کردن، شادمانی.
جذم- مص. ع(جەزم- cezm): بڕین.
جـذم- ا. ع(جـیـزم- cizm): بن و بێـخی شـتـێک، شـوێنی رووان، قـەوم و قیلە.
جـذوب- ص. ع(جـەزوب- cezûb): کوشندە، وشتری کەم شیر.
جـذور- ا. ع(جـوزور- cuzûr): رەگ و ریشان، بنج و بناوان.
جـذوع- ا. ع(جـوزوء- cuzû’): قـەدی درەخت.
جـذول- ا. ع(جـوزول- cuzûl): ئەسڵ، رەگ و ریشە یان قەدی درەخت.
جذوە- ا. ع(جەزڤە- cezve): پشکۆ، پنگر، سکڵ.
جر- ا(جـەر- cer): درز، کـون، جـۆگـە، قەڵشتی زەوی، روبارۆکە.
جـر- ا(جـیـر- cir): دەنگی دڕاندنی کاغەز یان کوتاڵ (جڕ).
جـرخـوردن- مص. ل(جـیـرخـوردەن- cirxûrden): دڕان، درزبردن.
جـــــردادن- مص. م(جـــیـــردادەن- cirdaden): دڕاندن، دادڕین.
جرزدن- مص(جیرزەدەن- cirzeden): سەرپێچی کردن لە بنەماکانی قومار.
جر- ا(جور- cur): زینی ئەسپ.
جر- مص. ع(جەد- cer): راکـێـشـان، ژێری وشـە (کـسـرە)، رانینی وشـتـر بە هێواشی.
جرا- ا(جەرا- cera): نەفەقە، موچە.
جـــراء- ا. ع(جـــیـــراء- cira’): هەرزەکـاری، لاوێنی، جـەوانی، بەهاری تەمەن، منداڵی کچان.
جرائد- ا.ع(جەرائیـد- cera’id): لقی دار خورما، رۆژنامە.
جـرائر- ا. ع(جـەرائیـر- cera’ir): گوناح، خەتا.
جـرائم- ا. ع(جـەرائیم- cera’im): تاوان، تاوانان.
جراب- ا. ع(جیراب- cirab): هەنبانە، توێشودان، کیفی شمشێر، هەمانە.
جراب- ا.ع(جوراب- curab): کەشتی بێ بار، کەشتی بەتاڵ.
جرائیم- ا.ع(جەراسیم- cerasîm): میکرۆبان، مێروستان، شارەمێرولە.
جراجر- ا. ع(جەراجیر- ceracir): جەنجەڕ، خەرمان کوت.
جراجر- ا. ع(جیراجیر- ciracir): جیـڕەجیـڕ، دەنگی دڕاندنی کـاغـەز یان کوتاڵ(جیڕ).
جراح- ا.ع(جیـراه- cirah): برینان، زەمان، رێشان.
جـــراح- ص. ع(جـــەڕاه- cerah): جەڕاح، برینگەر، نەشتەرگەر.
جراحی- ا. مص. ع(جەراهی-cerahî): جەراحی، نەشتەرگەری.
جراحات- ا. ع(جیراهات- cirahat): برینان، زامان.
جراحت- ا. ع(جیـراهەت- cirahet): برین، زام، کوان، چڵک و کێم.
جـراد- ا. ع(جـەراد- cerad): کـولو، کولە حاجی، کولە.

جـراد البـحـر- ا. مـر(جـەرادول بەهر- ceradul behr): مـــەيگو، كـــولـەی دەريايی.

جـرار- ا. ع(جـيـرار- cirar): جـەڕە، گۆزەی گەورەی دەسكدار.

جـرار- ص. ع(جـەڕار- cerar): زۆر، لەشكری بێشومار.

جـراره- ا. ص. ع(جـەراره- cerare): جـۆرە دوپشكێكی زەردە، كلكی بە دووی خۆيدا رادەكێشێت، زوڵفی يارو دوڵبەر.

جـراز- ا.ع(جـوراز - curaz): تيغ، شمشێری تيژو بڕندە.

جراسک- ا(جـەراسـەک- cerasek): زيكزيكە.

جراسيا- ا(جەراسيـيا- cerasîya): ئاڵوباڵو، هەڵوژە.

جـــراف- ص. ع(جـــوراف- curaf): سـێلاوێک کـە هەمـوو شـتـێک رامـاڵێ، پياوی زۆر خۆر، پڕ خۆر.

جـراف- ا. ع(جـيـراف- ciraf): جـۆرە پێوانەيەكە.

جراميز- ا. ع(جەراميز- ceramîz): حەوزی بچووک، مـاڵی بچـووک، بێچـووە گورگی نێر.

جـرات- مص. ع(جـورئەت- curet): جورئەت، زات كردن، دلێری، بێباكی.

جرب- ا(جورەب- cureb): پۆڕ.

جرب- ا. ع(جەرەب- cereb): گەڕی.

جـرباء- ا. ص. ع(جـەربا‌ء- cerba’): ئاسـمـان و سـتـێران، زەوی وشک و قـات و قڕی.

جربز- ص(جوربوز- curbuz): فريودەر، تەڵەكە، فێڵبازی.

جربزه- ا(جوربوزه- curbuze): فێڵ و تەڵەكە، زيرەكی، شايستـەيی، لێهاتوويی لە كاردا، جەربەزە.

جــرثقـــيـل- ا.ع(جـــەری ســـەغـــيـل- ceri sexîl): سلينگ.

جرثومه- ا. ع(جورسومه- cursûme): ميكرۆب، مێروستان، رەگ و ريشە، گڵی دەوری رەگی درەخت.

جـرجـر- ا(جـيـرجـيـر- circir): دەنگی دڕينی كاغەز يان قوماش.

جـرجــر- ا.ع(جــەرجــەر- cercer): جەنجەڕ.

جرجر- ا. ع(جەرجەر- cercer): پاقلە.

جـرجـيـر- ا. ع(جـەرجـيـر- cercir): تەرەتيزە.

جـرح- مص. ع(جـەرە- cerh): بريندار كـــردن، بەدگـــوتـن، عـــەيب گـــرتـن، رەتكردنەوەی شايەتی شايەدان.

جرح- ا. ع(جورە- curh): زام، برين.

جـرد- ص(جــەرەد- cered): بريندار، زامدار.

جرد- ا(جەرد- curd): تەختی پاشايی.

جرد- ص. ع(جەرد- cerd): جلی كۆنە، دەشتی رووتەن.

جرده- ا. ع(جورده- curde): رووتی.

جرده- ا. ص(جورده- curde): ئەسپی يەختە، ئەسپی خەسيو، ئەسپێک كە بابی ئەسـپی عـەرەبی و دايكی غـەيرە عـەرەبی بێ.

جـرده- ا. ص(جـەرده- cerde): زەردە، ئەسپی ئامال زەرد.

جـــرذ- ا. ع(جـــورەز- curez): جـــرج، مشكە كوێرە، مشكی دەشتی، رسک.

جــرژان- ا. ع(جـــيـــرزان- cirzan): جرجان، مشکه کوێران.

جــرز- ا(جــيــرز- cirz): ديوار، پايەی تەلار.

جــرز- ا(جــەرز- cerz): باڵندەيەکــە، هۆبرە، ميشەسی، چرگ، چێرک.

جــرز-ا.ع(جـــەرز، جـــەرەز، جــوروز- cerz, cerez, curz): زەوی بـەيـار، زەوی رووتەن.

جــرز- ا.ع(جــەرەز- cerez): ســاڵی تووش، ســاڵی قــات و قــڕی، کــۆپەوانەی وشتر.

جـــرس- مص. ع(جــــەرس- cers): قسەکردن، نەرمە گۆرانی.

جـرس- ا. ع(جـيــرس- cirs): دەنگ، نەرمە ئاواز.

جـرس- ا.ع(جـەرس- cers): پاژێک لە شتێک.

جـرس- ا. ع(جـيــرس- cirs): ئەسڵ، بێخ.

جرس- ا. ع(جەرەس- ceres): زەنگ، زەنگوڵە.

جــرس- ا (جـــەرەس- ceres): بەندو زيندان، ئەشکەنجەو ئازار.

جـرشـفت- ا(جـەرشــەفت- cerşeft): هەجو، زەم، شيعری داشۆرين.

جرعه- ا. ع(جورئە- cur'e): قوم، يەک فڕ.

جــرعـــه نوش- ص. فـــا(جـــورئەنوش- cur'e nûş): شـــەراوخـــۆر، بادەنۆش، مەی خۆر، مەست.

جــرغند- ا(جـــەرغــەند- cerxend): پارچە ڕێخۆڵەی پاککراوی مەڕ کە بە پلە گـــۆشت يان جگەرو چەوری ئاخنرابێ و لێنرابێ، پاستورمە.

جرغـول- ا(جەرغـول- cerxûl): جـۆرە روەکێکە، بە عەرەبی (لسان الحمل)ی پێ دەڵێن.

جرغون- ا(جەرغون- cerxûn): بڕوانە (جەرغول).

جـرف- ا. ع(جــورف- curf): کــەناری رۆخـانە، کـەناری ئاودڕ، کـەنارێک کـە ئاو دڕی بێ، کەنددڕ.

جرف- ا.ع(جەرف- cerf): سـەروەت و سامانی زۆر لە ماڵاتەوە تا زێڕو زيو، هاتە ساڵ، گيای تێک ئاڵاو.

جـرفـادقــانی- ص. ن(جـورفـادەغــانی- curfadexanî): گوڵپايگانی، خەڵکی گوڵپايگانی.

جرقــه- ا(جـيــرەغـغــە- cirexxe): پزيسکی ئاگر.

جرگ- ا(جورگ- curg): سارا، دەشت، بيابان.

جرگ- ا(جەرگ- cerg): ئەنجــوومـەن، کۆڕ، گروپ.

جرگه- ا(جەرگە- cerge): ريزو ئەڵقە، کۆڕ، ئەنجوومەن، گروپ، دەستە.

جـرل- ا. ع(جــەرەل- cerel): شــوێنی سەخت و بەردەڵان.

جـرم- ا. ع(جــورم- curm): گــوناح، تاوان، خەتا.

جرم- ا. ع(جيرم- cirm): رەنگ، تەن، هەر ئەستێرەيەکی ئاسمان.

جـرم- ص. ع(جــەرم- cerm): گــەرم، گەرمەسێر، جۆرە بەلەمێکە.

جـــرم پوش- ص. فـــا(جــــورم پـوش-

curm pûş): خەتاپۆش، کەسێ کە چاو پۆشی لە خەتاو تاوان بکات و بیبەخشێت.

جرمزه-مص. ع(جەرمەزە- cermeze): هەڵاتن، گردبوونەوە، هەڵاتن، دڵتەنگ بوون، سەفەرو سیاحەت.

جرم شناسی- ا. مص(جورم شیناسی- curm şinasî): لقێکی زانستی کۆمەڵناسییە کە لە خەتاو تاوانان دەکۆڵێتەوە.

جرموز- ا. ع(جورموز- curmuz): حەوزی بچووک،ماڵی بچووک، جوڕنە.

جرموق- ا. ع(جورموغ- curmûx): پیڵاوی لاستیک.

جرنده- ا(جەرەندە- cerende): کرکراگە، کرکرۆکە، خرتە، قرتێنک.

جرنگ- ا(جەرەنگ- cereng): زرینگە، دەنگی پێکدادانی شمشێرو ئەو شتانە.

جرنگی- ص. عا(جیرنگی- cirengî): نەغد، پارەیەک کە بە نەغدو لەیەک شوێن بە کەسێک بدرێ، کاش.

جرنگیدن- مص. ل(جەرەنگیدەن- cerengîden): زرینگانەوە.

جرو- ا. ع(جەرو- cerû): گوجیلە، توتەڵە سەگ، تویتک.

جرواسک- ا(جەرڤاسەک-cervaseg): زیکزیکە، سیسرکەی شەو.

جروح- ا.ع(جوروھ- curûh): زامان، برینان.

جرور- ص. ع(جەرور- cerûr): تۆسن، سەرکێش، بیری قووڵ.

جروز- ص. ع(جەروز- cerûz): زۆرخۆر، نەوسن، خێرا لە خواردن.

جروم- ا. ع(جوروم- curûm): گەرمەسێران.

جروند- ا(جەرڤەند- cervend): چرا.

جره- ا. ع(جەرە- cere): جەرە، گۆزەی گەورەی دەسکدار، گۆزەی مل باریک.

جره- ا. ص(جورە- cure): باز، هەڵۆ، نێرەی باڵندان و گیانداران بە گشتی، پیاوی ئازاو دلێر.

جری- ص.ع(جەری- cerî): دلێر، جوامێر، رەشید، ئازا، بوێر، عگید.

جری- ا(جیری- cirî): مووچە، راتب.

جریان- مص. ع(جەرەیان- cereyan): لە بەرڕۆیین، رۆیینی ئاو، رووداوی کارێک، دەستاو دەستکردنی پارە.

جریب- ا(جەریب- cerîb): پانتایی ١٠ هەزار مەتر دووجا- (بۆ زەوی).

جریح- ص(جەریھ- cerîh): زامدار، بریندار.

جریحه- ا(جەریھە- cerîhe): برین، نەخۆشی و بێ تاقەتی.

جرید- ا .ع(جەرید- cerîd): تەنیا، سەڵت، لقی دار خورما، لقی رووت.

جریده- ا . ع(جەریدە- cerîde): دەفتەر، رۆژنامە، لقی دارخورما، لقی بێ گەڵا، دەستەیەک سوارەی بێ پیادە.

جریر- ا. ع(جەریر- cerîr): هەوساری وشتر، دەم گەرم، زمان تیژ.

جریره- ا. ع(جەریرە- cerîre): گوناح، خەتا، تاوان.

جریش- ا. ص(جەریش- cerîş): ساوەر، برۆش.

جریم- ص. ع(جەریم- cerîm): کەتە،

زەلام، تۆکمە، قەسپ، خورمای وشک، تاوانبار، گوناحکار.

جـریمه- ص. ع(جـەریمە- cerîme): تاوان، خـەتا، سـزا، سـزای نەغـدی (پارەیەک لە تاوانبار بسەنرێ).

جرین- ا.ع(جەرین- cerîn): خەرمان، خـەرمـانجـار، شـوێنی وشک کـردنەوەی خورما، خەرمانگا.

جز- حرف(جوز- cuz): جگە لە، مەگەر، خێن ژ...

جز- ا(جیـز- ciz): چز، چزە چزی رۆنی قرچاو، چزەی ئاو کە دەکرێ بە ئاگردا.

جـــززدن- مـص. ل(جــیـــززەدەن- cizzeden): سـوتان و چزەچزی شـتی سەر ئاگر، ناڵین و زاری کردن.

جــز- ا(جــەز- cez): سـوکـەڵەی (جــزیرە)یە، بە واتـا دورگـــە، پارچە زەوییـەکی ناوەندی دەریا کـە لە هەر چوار لاوە ئاو دەوری دابێ.

جــز- مص. ع(جــەزز- cezz): بڕین، بڕینەوە، پەرچکردنی دارو درەخت.

جـــزاء- مص. ع(جــــەزاء- ceza’): پاداشت دانەوە، پاداشتی چاکە یان خراپە، سزا، هەق.

جزاء- ا. ع(جیزاء- ciza’): سەرانە.

جــزائر- ا. ع(جــەزائیــر- ceza’ir): دوڕگان، کۆی دوڕگە، گراڤ.

جــزار- مص. ع(جـــیـــزار- cizar): سەربڕین، کوشتنەوەی حەیوانات، ژێکرن.

جــزار- ا. ص. ع(جــەززار- cezzar): قەساو.

جــزاز- ا.ع(جــەزاز- cezaz): درەو، وەختی درەو، دروێنە.

جزاف- ص(جەزاف- cezaf): گەزاف، بێهودە، بەتاڵ، ناهەق.

جزاف- ص. ع(جیزاف- cizaf): گۆترە، کڕین و فرۆشتنی بە گۆترە، گۆترەکاری.

جــزاف- ص. ع(جــەززاف- cezzaf): راوچی، ماسیگر.

جـزال- ا.ع(جـیـزال- cizal): گـەورە، مەزن، زۆر، فراوان، قسەی پاراوو رەوان و سوار.

جزالت- مص. ع(جەزالەت- cezalet): گـەورەبوون، مکوم بوون، پاراوی و پتـەوی و رەوانی قسە.

جـــزاندن- مـص. م(جـــیـــزان دەن- cizan den): چزە لێ هەسـتـاندن، دڵ یەشاندنی کەسێک، رەنجاندن.

جـزء- ا. ع(جـوزء- cuz’): پاژ، بەش، پارچە.

جـــزء لایتـــجـــزأ- ا. مـــر.ع(جـــوزئی لایەتەجەززە- ciz’i layetecezze’): گەردیلە کە نایەتە دابەش بـوون، گەوهەری تاک.

جـزئی- ص. ن. ع(جـوزئی- cuz’î): کەم، هەندەک، هەندێک.

جزئیه- ص. ن.ع(جوزئییە- cuz’îye): لاوەکی.

جــزد- ا(جـــەزد- cezd): زیکزیکە، سیسرکی شەو.

جزدر- ا(جـیـزدەر- cizder): چزلیک، چزیلکە، جزیلک.

جزر- مص. ع(جەزر- cezr): سەربڕینی حەیوان، میوەکردنەوە لە دار.

جــــزر- مـص. ع(جـــــەزر- cezr): نیـشـتـنەوەی ئاوی دەریا، داکـشـانی ئاوی

دەریا.

جزر- ا. ع(جەزەر- cezr): گێزەر.

جـــزع- مص. ع(جـــەزەء- ceze’): نـاڵـەوزاری، بـێ تـاقـــــەتـی، پـەژارەو دڵتەنگی، شین و گرین.

جـزع- ا. ع(جـەزء- cez’): مـوروی یەمەنی، عەقیق.

جزع- ا. ع(جـیـزء- ciz’): گـوزەرگـەی دۆڵ.

جـزغـال- ا(جـیـزغـال- ziz¨xal): چزلیک، چزیلکە، چزیلە.

جـزل- ص. ع(جـەزل- cezl): گـەورە، خـەست، زۆر، فـراوان، قـسـەی سـوارو رەوان.

جـزم- مص. ع(جـەزم- cezm): بڕین، بنج بڕ، بێ دوو دڵی، نیشانەیەکە دەخرێتە سەر پیتی بێدەنگ.

جزمازج- ا(جەزمازەج- cezmazec): جۆرە روەکێکە.

جزمـه- ا.ع(جیـزمـە- cizme): یەک مێگەلی مەڕ، پاژێک لە شتێک.

جـزو- ا(جـوزڤ- cuzv): دەفـتـەری هەڵـســـەنگـانـدنـی بـاجـی نـاوچـەیـەکـی دیاریکراو.

جزور- ا. ع(جەزور- cezûr): دابەستە، وشتر یان مەڕ بۆ سەربڕین و کوشتنەوە.

جـــزوع- مص. ع(جـــوزوء- cuzû’): بێتاقەتی، دڵتەنگی، خەمباری، ناڵین و زاری و شین.

جـزوع- ص. ع(جـەزوء- cezû’): بێ تاقەت، خەمبار.

جزوه- ا(جوزڤە- cuzve): نامیلکە.

جـــزوەدان- ا.مـــر(جـــوزڤـــەدان- cuzvedan): فایل، کارتۆن.

جزیره- ا. ع(جەزیرە- cezîre): دوورگە، گراف، پارچە زەوی ناو دەریا کە هەر چوار دەوری ئاو بێ.

جزیل- ص. ع(جەزیل- cezîl): گەورە، مکوم، زۆر، فراوان، قسەی سوارو رەوان.

جزیه- ا.ع(جیـزیە- cizye): سـەرانە، ئەو پارەیەی کە جاران دەوڵەتانی ئیسلامی سـاڵانە لە هاووڵاتیـانی نا مـوسـوڵـمـانی ئەهلی کیتابیان دەسەند.

جس- مص. ع(جـــەس- ces): دەست پێداهێنانی شتێک.

جـــســـاد- ا.ع(جـــەســـاد- cesad): زەعفەران.

جـــســـاد- ا. ع(جـــوســـاد- cusad): ژانەسک، پێچ پێداهاتنی زگ.

جسـار- ص. ع(جوسسـار- cussar): دلێران، بوێران.

جـــســـارت- مص. ع(جـــەســـارەت- cesaret): دلـێـــــــری، ئـازایـەتـی، جەسارەت، زاتکردن.

جساس- ص.ع(جەسساس- cessas): جاسوس، جاسوسیکار، شۆفار، خەوەردز، هەواڵدز.

جـــســـامـت- مـص. ع(جـــەســـامـــەت- cesamet): ئەسـتـوربوون، تۆکـمـەبوون، قەبەبوون.

جست- ا. مص(جەست- cest): جوڵە، جـــوڵان، بەرزی، رزگـــاربوون، راکـــردن، راپەڕین.

جـــســـت- ا. مص(جـــوست- cust): گـــــەڕان، پشـکـنـین، پـرسـین، دۆزیـنـەوە، توێژینەوە.

جستار- ا.مص(جوستار- custar): باس، لێکۆڵینەوە، کۆششکار.
جستان- ص. فا(جەستان- cestan): بەجوڵە، بەرزی، رزگاربوو.
جستجو- ا. مص(جوست جو- custcû): بەشوێندا گەڕان، تاقیب، هەوڵدان، گەڕان، داواکردن، پرسین، پشکنین، جوست و جۆ.
جستن- مص. م(جوستەن- custen): تاقیبکردن، پشکنین، دۆزینەوە، پەیداکردن، داواکردن.
جستن- مص. ل(جەستەن- cesten): رزگاربوون، راکردن، هەڵاتن، راپەڕین، بازدان.
جسد- ا. ع(جەسەد- cesed): بەدەن، جەستە، لەش، جەنازە.
جسد- ا. ع(جەسەد- cesed): خوێن، خوێنی وشک، زەعفەران.
جسر- ا. ع(جیسر- cisr): پرد، کۆپری، پر، رێبازی سەرئاو.
جسک- ا(جەسک- cesk): مەینەت، رەنج، بەڵا، ئافەت، ئازار، ناخۆشی.
جسم- ا. ع(جیسم- cism): هەرشتێک بۆشاییەک پڕ بکاتەوەو کێشی هەبێ، تەن.
جسمان- ا. ع(جوسمان- cusman): جەستە، بەدەن، لەش.
جسمانی- ص. ن. ع(جیسمانی- cismanî): بەدەنی، مەتریالی، بەرانبەر بە روحانی.
جسمی- ص. ن.ع(جیسمی- cismî): جەستەیی، بەدەنی.
جسمی- ا(جەسمی- cesmî): پێکوڵ، پێکوڵە، جۆرە درکێکە.
جسور- ص. ع(جەسور- cesûr): جەسور، ئازا، دلێر، دلاوەر، بێباک.
جسور- ا.ع(جوسور- cusûr): پردان، پران.
جسورانە- ق. ص. ع(جەسورانە- cesûrane): جەسورانە، ئازایانە، دلێرانە، بوێرانە، بێباکانە.
جسوم- ا.ع(جوسوم- cusûm): کۆی جسمە، تەن، تەنان.
جسید- ا.ص. ع(جەسید- cesîd): خوێنی وشک.
جسیم- ص. ع(جەسیم- cesîm): گەورە، بەهەیکەل، کەتەو زەلام، بەداروبار.
جش- ا(جەش- ceş): کوژەکە، جۆرە مورورویەکی مۆرە بۆ چاوەزار بەکاردێت.
جش- ا. ع(جەشش- ceşş): چەقەن، رەقەن، زەوی تمتم، زەوی بەردەڵان..
جشاء- ا. ع(جوشاء- cuşa’): قرپ، قرقێنە، شەپۆل، شەپۆلی دەریا.
جشان- ا(جەشان- ceşan): گەز.
جشمیزج- ا(جەشمیزەج-ceşmîzec): جۆرە رووەکێکە لۆ چاویەشە بەکاردێ.
جشن- ا(جەشن- ceşn): شادی، خۆشی، جەژن، سور، ئاهەنگ.
جشن- ا(جەشەن- ceşen): تا، بەرزبوونەوەی حەرارەتی بەدەن و خێرابوونی لێدانی دڵ.
جشنوارە- ا. مر(جەشنڤارە- ceşnvare): فستیڤال، میهرەجان.
جشە- ا. ع(جوششە- cuşşe): کۆمەڵە خەڵکێک کە پێکەوە بێن.

جشه- ا (جوشـشـه- cuşşe): قـۆڵی کراس، قۆڵی عەبا.

جشه- ا(جەشـشـه- ceşşe): پەیمانەی رۆن.

جشیر- ا(جـەشیـر- ceşîr): پەلولە، ئاردەوا.

جشیر- ا. ص(جەشیر- ceşîr): جۆلا، جاڵجاڵۆکە، داپیرۆشک.

جشیر- ا.ع(جەشیر- ceşîr): تیـردان، هەنبانە، جەواڵی ئەستور.

جشـیش- ا.ع(جـەشـیش- ceşîş): ساوەر، ساوار.

جشـیم- ص. ع(جـەشـیم- ceşîm): درشت، غەلیز، مکوم، قایم، سەنگین.

جص- ا. ع(جەس- cess): گەچ.

جـصـاص- ا. ص. ع(جـەسـسـاس- cessas): گەچکار، گەچ فرۆش.

جعاب- ا. ع(جیئاب- ci'ab): جانتا، باوڵ، ساک، پاکەت، تیـردان، سـەندوقی بچووک.

جعـابیب- ا.ع(جەئابیب- ce'abîb): پیاوی کوڵەباڵای خوێری و ناشیرین.

جعاد- ا.ع(جیـئـاد- ci'ad): بەخیل، لەگام، رژد، چروک، دەست قوچاو، رەزیل.

جعاشیش- ا. ع(جەئاشیش-ce'aşîş): گەدا، خوێری، پیـاوی باریکەڵەی دەموچاو ناشیرین.

جعال- ا. ع(جیئال- cial): کرێ، کرێی کرێکار، ئەو کرێیـەی لە کاتی جەنگدا بە سەربازو لەشکریان دەدرێ.

جعال- ا.ع(جیئال- ce''al): دەست بڕ، درۆسـاز، درۆپەروەر، تەزویرچی، درۆزن، ساختەچی.

جـعـاله- ا. ع(جـیـئـاله- ciale): هەقدەست، موزد، کرێی کرێکار.

جعبوب- ص. ع(جوئبوب- cu'bûb): کوڵەبنەی خوێری و ناشیرین.

جعبه- ا. ع(جەئبە- ce'be): تیـردان، جـانتـا، باوڵ، سـەندوقی بچـووک، ئامێرێکی مۆسیقایە.

جعد- ص. ع(جەئد- ce'd): لوول، قژی لوول، پێچەوانەی خاو، گرژ.

جـعـد- ص. ع(جـەئد- ce'd): رژد، چروک، دەست قـوچاو، بەغـیل و رەزیل.

جـعـده- ا. ع(جـەئدە- ce'de): بەرخەمێ، گیایەکی بۆن خۆشە لە کەناری روباران دەڕوێ.

جعشوش- ص. ع(جوئشوش-cu'şûş): گـەدا، خـوێری، پیـاوی درێژی دەم و چاو ناشیرین.

جعفر- ا.ع(جەئفەر- ce'fer): رووبار، رۆخانە، وشتری بەشیر.

جـعـفـری- ص. ن . ع(جـەئفـەری- ce'ferî): جـافـەری، پەیڕەوانی ئیـمـام جـافـەری سـادق کـە ئیـمـامی شـەشـەمی شـیـعـەیەو ئەم مـەزەبە لە سـەردەمی سەفەوییەکانەوە برەوی سەندو تا ئێستا مەزەبی رەسمی ئێرانە.

جعفری- ا(جەئفەری- ce'ferî): جۆرە رووەکێکە، زەعفەران.

جـعـل- مص. ع(جـەئل- ce'l): دروسـتکردن، خـوڵقـاندن، داهێنان، تەزویرکردن.

جعل- ا.ع(جوئەل- cu'el): قالۆنچە، گوخلێنە.

جـعل- ا .ع(جـوئـل- cu’l): کـرێـی کرێکار، هەقدەست.
جعیله- ا.ع(جەئیله- ce’île): کرێ.
جغ- ا(جوغ- cu¨x): ئەبەنوس، تەختەی رەشی ئەبەنوس ئاسا کە تەخت و کورسی لێ دروست بکرێ.
جغ- ا(جوغ- cux): نیر.
جغجغه- ا(جیغجیغە- cixcixe): شەقشەقە، جۆرە روەکێکە، خڕخاشە.
جـغـد- ا(جـوغـد- cuxd): کـونەپەپو، کوند، کوندەبۆ.
جغرات- ا(جوغرات- cuxrat): تۆراخ، ماستی ئاولێگیراو.
جغرافی- ا. فر(جوغرافی- cuxrafî): جـوگـرافـیـا، زانسـتـێکە لە بارودۆخی سـروشـتی و سـیـاسی ولاتان و چۆنیـەتی ژیانی مـیللەتان و بوونەوەرانی سەر زەوی دەکـۆڵێـتـەوەو چەند بەشـێکی هەیە: جوگرافیای سروشتی، سیاسی، ئابووری، مرۆڤانی.
جـغـزواره- ا. مـر(جـەغـزڤـارە- cexzvare): قەوزە، کڤز، جلە شینەی سەر ئاو.
جـغش- ا(جـەغـەش- cexeş): جـۆرە رووەکێکە.
جغله- ا. ص(جـغله- cxle): کـۆسـە، پیاوی کولەبنەی وردیلە.
جغنه- ا(جـغنە- cixne): باڵندەیەکی کێوییە.
جـغـور- ا(جـەغـور- cexûr): جگەری سوورەوەکراو بە پیازەوە، قەلی پیفاز.
جغه- ا(جیـغـغە- cixxe): تاج، هەر شتێکی تاج ئاسا کە لە کلاوی بنەن.

جف- ا. ع(جـەفف- ceff): کـۆمـەڵە خەڵکێک، ژمارەیەکی زۆر، جماعەت.
جف- ا.ص. ع(جـوفف- cuff): پیـری کـەنەفت، شـتی ناو بەتاڵ (وەکـو نەی)، قاوغ، قاوغی شکۆفەی خورما.
جـفـاء- ا. ع(جـوفـاء- cufa’): ئاومـاڵکە، شـتی بێ کـەڵک، غـەش، بێهودە.
جفاء- مص. ع((جەفاء- cefa’): زوڵم کردن، ستەم کردن، ئازاردان، بێ ئەمەکی کردن، دوور کەوتنەوە لە کەسێک.
جفاپیشه- ص. مر.ع(جەفاپیشە- cefapîşe): ستەمکار، زۆردار، دۆست و ماشوقی نا میهرەبان، زاڵم.
جـفـات- ص. ع(جـوفـات- cufat): نەگونجاو، بەدخوو، بەدڕەفتار، ستەمکار.
جفاجف- ا.ع(جەفاجیف- cefacif): شێوەو جل و بەرگ، قەدو قەلافەت، قەدو بالا.
جفاخ- ص. ع(جەففاخ- ceffax): لووت بەرز، بەدەعیە، لاف لێدەر، لافوگەزاف لێدەر، خۆ هەڵکێش، فڕناخ.
جفار- ا. ع(جیفار- cifar): جفرەزان.
جـفـاف- مص. ع(جـەفـاف- cefaf): وشک بوون.
جـفـاف- ا. ع(جـوفـاف- cufaf): وشـکـەوەبـوگ، وشـکـەوە بـووی نـاو ئـەو شتانەی بۆ وشک بوونەوە هەڵخرابێ.
جفال- ا. ع(جـوفـال- cufal): کـەفی شـیـر، خـوری زۆروپڕ، ئاو مـاڵک، ئاومالکە.
جفاله- ا. ع(جوفاله- cufale): کەفی شیـر، ئەو کـەفـەی بە کـەوگـیـر لەسـەری

مـەنجـەڵ دەگــیـرێت، جــمـاعــەتێک، دەستەیەک.

جفان- ا. ع(جیفان- cifan): رەگ یان لقی مـێـو، کـاسـەی گـەورە، بیـر یـان چاڵی بچووک.

جــفت- ا(جــوفت- cuft): جــووت، پێچەوانەی تاک، ژن و مێرد، نێرەو مێیەی حەیوان.

جفت- ا(جوفت- cuft): هاوەڵ منداڵ، (پلاسنتا)، وێڵداش منداڵ.

جـفت افـرید- ا. مـر(جـوفت ئافـەرید- cuft aferîd): جـــۆرە رووەکـــێـکە، بە عـەرەبی (خصیه الثعلب- گونی رێوی)ی پێ دەگوترێ.

جفتک- ا(جوفتەک- cuftek): لەقە، جووتەی حەیوانی بەرزە، لوشکە.

جفتک- ا(جوفتەک- cuftek): بازدانی جـووتەپایی، جـۆرە بازدانێکە هەردوو پێ جووت دەکرێ و ئەوجا باز دەدرێ.

جـفـتک چهـارکش- ا. مـر(جـوفـتــەک چەهارکـــوش- ceftek çeharkuş): جۆرە وەرزشێکە، یەکێک دادەنوێ و دەست دەخاتە سەر ئەژنۆی و یەکێک بەسەریا باز دەدات.

جـفت گـیـری- ا. مص(جـوفت گـیـری- cuft gîrî): جـووت بوون، جـووتبـوونی نێرومێی حەیوان.

جـفـتـه- ا(جـوفـتـە- cufte): لوشکە، کەفەڵ، گرێی پەت.

جـفـتـه- ص(جـەفـتـە- cefte): کـەچ، خوار، چەوت، چەماوە، چەفت.

جـفـجـاف- ص(جەفـجـاف- cefcaf): قەحپە، فاحیشە، داوێن تەڕ، سوزانی.

جـفـجف- ا. ع(جـەفـجـەف- cefcef): دەشت، تەختانی، بای توند.

جفجفه- ا. ع(جەفجەفە- cefcefe): دەنگی هێواشی جلی نوێ.

جـفـر- ا. ع(جـەفـر- cefr): زانسـتی حەرفان، جفرەزانی، ئایندەزانی.

جفرسته- ا(جەفەرەستە- cefereste): مـاسـولکەی جـۆلایی، مـاسـۆڵـە، گـلـۆڵەی فرێت، ماسور.

جفن- ا.ع(جەفن- cefn): پێڵـوی چاو، کێلانی شمشێر.

جفنات- ا. ع(جـەفـەنات- cefenat): رەگ یان لقی مێو، کـاسەی گەورە، بیری بچووک.

جـفـنگ- ص(جـەفـەنگ- cefeng): جەفەنگ، قسەی قۆڕ، گاڵتەو سوعبەت، هەرزەوێژی، حەنەک.

جفنه- ا.ع(جەفنە- cefne): رەگ یان لقی مـێـو، کاسـەی گەورە، کوپەی گەورە، گۆزەی گەورە.

جفون- ا. ع(جوفون- cufûn): پێڵوان.

جفیر- ا. ع(جەفیر- cefîr): تیردان.

جک- ا(جــەک- cek): دارێکە کـە دۆ یان ماستی پێدەشڵەقێنن.

جک- ا(جـەک- cek): شـەوی بەرات، شەوی پازدەی شەعبان.

جک- ا. انـگـل(جـــــــــەک- cek): جەک، ئامێرێکە بۆ بەرزکردنەوەو راگرتنی شـتـی قـورسی وەکـو ترومـبـێـل بەکـار دەهێنرێ.

جکاشـه- ا(جـەکـاشــە - cekaşe): سیـخـور، سیـخـچـولە، جۆرە ژیشکێکی گەورەیە، سوچەڕ.

جگاره- ا(جەگارە- cegare): میتۆدی جیاواز، راوبۆچوونی جۆراوجۆر.
جگر- ا(جـــیگـەر- ciger): جــەرگ، جگەر.
جگر اگند- ا. مــر(جــیگـەر ئاگــەند- ciger agend): باسترمە، باستورمە، جگەری لە ریخۆڵە ئاخنراوی لێنراو.
جگراور- ص. فـــا(جـــیگـەر ئاڤـــەر- ciger aver): بـە جـــــەرگ، دلاوەر، چاونەترس، بێباک، ئازا.
جگربند- ا. مــــر(جـــــیگـەر بەند- ciger bend): جــەرگ و ناو، منداڵ، فەرزەن، جگەرگۆشە.
جگرخـــای- ص. فـــا(جـــیگەرخـــای- cigerxay): خەمخۆر، کەسێک کە خەم زۆر بخوات.
جگرخـراش- ص.فـا(جـیگەر خـەراش- ciger xeraş): خـەمـهـێن، دڵـتـەزێن، جەرگبڕ.
جگرخسـتـه- ص مر(جـیگەر خـەسـتـە- ciger xeste): دڵبرین، خەمگین.
جگرخـــوار- ص. فـــا(جـــیگەرخـــار- ciger xar): ســـەبرو تەحـــەمـــول، غـەمـخـۆر، یاری دڵسـۆزو غـەمـخـۆر، رەنجکێش، مەینەتپەرست.
جگرداشتن- مص. ع(جـیگەرداشـتـەن- ciger daşten): بـەجـــــەرگ بـوون، ئازایەتی.
جگردار- ص(جـیگەردار- cigerdar): دلێر، دلاوەر، ئازا، بێباک.
جگرســـوز- ص. فـــا(جـــیگـەرســـوز- cigersûz): جگـەرســـوتێـن، ئەوەی مایەی خەم و خەفەتی زۆربێ.

جگرک- ا(جـــیگـەرەک- cigerek): جـــەرگـــۆکـــە، جگەری لە رۆن و پیـــازا سوورەوەکراو، قەلی پیفاز.
جگرکی- ص(جیگەرەکی- cigerekî): جگەرچی.
جگرگـــاه- ا. مـــر(جـــیگـەرگـــاه- cigergah): شـــوێـنی جگـەر لـە ناو سکدا، جگەرگە.
جگرگـوشـه- ا.مـر(جـیگەرگـوشـە- cigergûşe): پـارچـەیـەک لـە جـگـەر، گـۆشـەیەک لە جگەر، فـەرزەن، ئەولادی ئازیز.
جگرگون- ص(جیگەرگون-cigergûn): جەرگی، سوری تۆخ.
جگرنه- ا(جـــــیگـەرنە- cigerne): کـاروانە، باڵندەیەکـە بە قــەد مـامـرێ دەنووکی درێژە.
جگن- ا(جــەگــەن- cegen): پوش و پەڵاش، هەژگ، جەگەن، گیـایەکە لاسکی سێ سوچە لە زەلکاودا دەڕوێ.
جل- ا(جەل-cel): کەرەواڵە، کلاوکوڕە.
جل- ا.ع(جـول- cul): پاڵان، کـورتان، کۆپان، جل، پۆشاک.
جل- ا. ع(جولله- culle): زۆربە.
جـل- ع(جـــــــــەلـلـە- celle): گەورەیە، هەمیشە لەگەڵ ناوی خودادا دێ وەک (جَلّ الخــالق) گــەورەیە خــالیق، گەورەیە خوا.
جـــلاء- مص. ع(جـــەلاء- cela’): دوورکـەوتنەوە لە مـاڵ و وڵات، کـۆچکردن لە وڵات، روونکردنەوە، جـەلایی کـردن، مـــشت و مـــاڵکردن، لابردنی ژەنگی شمشێرو....

جـلاء- ا. ع(جـيــلاء- cila’): كل، سورمه.

جلائل- ا. ع(جەلائيل- cela’îl): ژنی گران قـەدر، وشتریّ کـە لەیەک سک پتـر نەزابیّ.

جـلاب- ص. ع(جـەللاب- cellab): سەرنجڕاکێش، جەڵەبچی کۆیلان، کەسێک کـە کـۆیلە لە شـارێکەوە بۆ شـارێک بۆ فرۆشتن بەریّ.

جلاب- ا.ع(جوللاب- cullab): گولاو، ئاوی گولّ.

جلابيب- ا. ع(جەلابیب- celabîb): عەبای ژنان، جبە، جلی دەڵب و فەریح.

جلاجل- ا. ع(جـەلاجـیل- celacil): دەف و دایـەرەی زەنـگـوڵـەدار، زەنـگـوڵـە، بەرۆکی ئەسپ یان وشـتـر کـە زەنگۆڵەی پێوە دورابێ.

جـلاد- ا.ع(جــیــلاد- cilad): یەخ، سەهۆڵ، جەمەد.

جــلاد- ص. ع(جــەللاد- cellad): بکوژی مەحکومان، پیاوکوژ، میرغەزەب، ئەشکەنجەچی بەندییان.

جلادت- مص. ع(جەلادەت-celadet): بەهێــزبوون، چاپوک بوون، رەشـیــدی، چاپوکی، بەهێزی، جوامێری، قارەمانی.

جــلاس- ا. ع(جــوللاس- cullas): دانیشتووان.

جلافت- مص. ع(جەلافەت- celafet): بیّ مـێـشـک، سـوکی، کـەودەنی، درشت رەفتاربوون، ناو بەتاڵ بوون.

جـلال- ا. مص. ع(جــەلال- celal): گـەورەیی، عــیــزەت و شکۆ، پیــربوون، بەقەدربوون.

جلالت- مص. ع(جەلالەت- celalet): گەورەبوون، مەزنایەتی.

جــلاله- ص. ع(جــەلالە- celale): حەیوانی حەلاڵ گۆشت کە سەرگین بخوا، مانگای سەرگین خۆر.

جــلالی- ص. ن(جــەلالی- celalî): تـاریخی جــەلالی کــە دەدرێتــە پاڵ جەلالەدینی مـەلەکـشـای سەلجـوقی، جـا مـێـژووی جـەلالی بە ئەمـری ئەو پاشـایە لـەلایـەن ژمـــــارەیـەک لـە زانـایـانـی ئەستێرەناسییەوە کە یەکێکیان عومەری خەیام بووە، ئامادەکراوە.

جلامید- ا. ع(جەلامید- celamîd): بەرد، تاوێر، گاکەڤر.

جلاوزه- ا.ع(جـەلاویزە- celawize): پاسـەوان، خـزمـەتکار، نۆکـەر، خـولام، رەشەک.

جـلاهق- ا. ع(جـەلاهیخ- celahîx): گـلاهەک، جۆرە کـەوانێکە کـە گـزمـوڵەی بەردین یان گـلـینی پیّ هاوێژراوە بۆ راوە باڵندە.

جـلـب- ا(جـــــــــەلـەب- celeb): هەراوهەنگامـە، فـیـتنەو ئاژاوە، هات و هاوار.

جلب- ص(جــــەلـەب- celeb): ژنی بەدکار، فێڵباز، بەدخوو، خوێری.

جلب- ا(جەلەب- celeb): ژالاب، جۆرە رووەکێکە لە تیرەی نیلۆفەر.

جلب- مـص. ع(جـــــەلب- celb): راکێشان، بردن، رفاندن، رفاندنی دڵان.

جلب- ا.ع(جەلەب- celeb): جەڵەب، ئەوەی لە شـوێنێکەوە بۆ شـوێنێکی دی بۆ فرۆشتن ببریّ وەکو ئەسپ و حەیوان و....

جلبـــاء- ا.ع(جـــولبـــا ء- culba’): جەڵەب، جەڵەبان.
جلبــاب- ا.ع(جــيلبــاب- cilbab): عــەبای ژنان، گــەلەبی، جلی دەڵبی ســەر جلان، جبە.
جلبان- ا. ع(جولبان – culban: جۆرە رووەکێکە، خلێرە، پۆڵکە، گاگۆز.
جلبک- ا(جـــــولبـــــەک- culbek): جەلاوی، قەوزەی سەراوان، کڤز.
جلبـوب- ا(جـەلبـوب- celûb): جـۆرە لاولاوێکی خۆهەڵواسە.
جلبـــــهـنـگ- ا(جـــــەلبـــــەهەنگ- celbeheng): زەردە درک، دروی زەرد، دروە زەردە.
جلبـيـز- ا. ص(جـەلبـيـز- celbîz)" کەمەند، هەڵبژاردە، گەندەڵکاری.
جلجل- ا.ع(جـــولجـــول- culcul): زەنگوڵە، دەف و دایەرە، زەنگ، مـەلێکی خۆش ئاوازە.
جلجـــــلان- ا. ع(جــــول جــــولان- culculan): گژنیژ، گژنێژ.
جلد- ص. ع(جـــەلد- celd): چالاک، چاپوک، زرنگ، پاڵەوان.
جلد- ا. ع(جـــيلد- cild): پێـــست ، بەرگی کتێبان، پووسە.
جلـد- مـص. ع(جـــــــەلد- celd): جەڵدەلێدان، شەلاق لێدان، قامچی لێدان.
جلداء- ا.ع(جولەداء- culeda’): یەخ، سەهۆڵ، جەمەد.
جلز- ا(جـيليـز- ciliz): چزەچز، دەنگی ســوورببوونەوەی گــۆشت یان شــتی دی لە رۆندا.
جلسـاء- ا. ع(جـولەسـاء- culesa’): هاونشینان.
جلســـــه- ا.ع(جـــەلســـــە- celse): کۆبوونەوە، یەک دانیشتن.
جلعاء- ص. ع(جەلئاء- cel’a’): ژنی ددان زەق، ژنێـک کـە هەمـيـشـە ددانی بە دەرەوە بی و لێوی نەیەتەوە یەک.
جلغوزه- ا(جەلغوزە- celxûze): داری سنۆبەر، بەری داری سنۆبەر.
جلف- ص. ع(جـيلف- cilf): ســوک و سەلیم، خوێری، کەودەن، گەوج، خۆسەر، ستەمکار.
جلـق- مـص. ع(جـــــــەلغ- celx): سەرتاشین، قژبڕین.
جلق- ا(جـەلغ- celx): دەســتــپـــەڕ، دەســـپــــەڕ، خـــۆ رەحـــەتکردن بەدەست، دەستگان.
جلک- ا(جەلەک- celek): کەڕەواڵە.
جلگه- ا(جـــولگە- culge): دەشــتـی هەموارو تەختانی، چۆڵگە، بان (هضبة).
جلل- ا.ع(جـــەلەل- celel): کـــاری گەورە.
جلم- ا(جـــــەلەم- celem): جـــــۆرە درەخـــتـێـکی کـێـوییــە، بۆ قــورگ یەشـە گەڵاکەی دەکوڵێنن و بە ئاوەکەی غـەرغـەرە دەکرێت.
جلمد- ا. ع(جەلمەد- celmed): تاوێر، بەردی گــەورە، بەردی ســـەخت، پیـــاوی تۆکمەو بەهێز، گاکەڤر.
جلمود- ا.ع(جولمود- culmûd): تاوێر، بەردی گــەورە، بەردی ســـەخت، پیـــاوی تۆکمەو بەهێز، گاکەڤر، بەرەت.
جلنار- ا. ع(جــوللەنار- cullenar): گوڵی هەنار، گوڵنار.

جلنبـر- ص(جـولەنبـەر- culenber): شرپۆش، شروشەپریو، کەسێک کە بەرگی جل ئاسای لەبەر بێ، سیپالپۆش.

جلنبە- ا(جـولەنبـونە- culenbûne): گەلاوکوتک.

جلنجـــبین- ا. ع(جـــولەنجـــەبین- culencebîn): گـوڵ هەنگوین، پەرەی گـــوڵ و هـەنگوین تێکەڵ دەکـــرێ و دەکـولێنرێن و مـاجـومـێکی لێ دروست دەکەن پێی دەڵێن گوڵەنگوین.

جلنگ- ا(جـیلینگ- ciling): جـۆرە قوماشێکی ئاوریشمی ئەستوورە، جاران عەباو پانتۆڵ و کلاویان لێ دروست دەکرد.

جلنگ- ا(جـیلینگ- ciling): برک، برکی کـاڵک و شـوتی و کـولەکـەو ئەو شتانە، بنجی بێستان.

جلو- ا(جـــیلەو- cilew): پێش، پێشرەو، رەشمەو هەوساری ئەسپ، جڵەو.

جلواد- ا(جەلڤاد- celvad): خوی بەد، تەبیعەتی بەد.

جلواز- ا. ع(جـــیلڤـــاز- cilvaz): پاسەوان، خولام، خزمەتکار، نۆکەر.

جلوه- مص. ع(جـــەلڤـــە- celve): ئاشکرا کردن، دیارخستن.

جلوخـــان- ا. مـــر(جـــیلەوخـــان- cilewxan): پێـشی مـاڵ، مـەیدانی بەردەم ماڵ و ساختمان.

جلود- ا.ع(جـولود- culûd): پێـست، کەوڵ، پووسە.

جلودار- ا. ص(جیلەودار-cilewdar): جەڵەودار، هەوسارکێش، پێشرەو، نۆکەرێ کە پیادە یان سوارە جڵەوی ئەسپی ئاغای خۆی راکێشێ.

جل و زغ- ا. مـــر(جـــول فـــەزەغ- cul vezex): جـــەلاوی، قـــەوزەی سەراوان، کڤز.

جلوزه- ا(جـەلوزە- celuze): بەری دار سنۆبەر.

جلوس- مص. ع(جـــولوس- culûs): دانیشتن، رۆنیشتن.

جلوف- ص. ع(جولوف- culûf): سوک و سـەلیم، خـوێری و بەرەڵلا، کـەودەن و گەوج، خۆسەر، ستەمکار.

جلوگـیـر- ص. فـا(جـیلەوگـیـر- cilewgîr): کـۆسـپی سـەر رێگە، پێشگیر.

جلوند- ا(جەلڤەند- celvend): چرا.

جلونک- ا(جـــەلونەک- celûnek): برکی کالەک و شوتی و ئەو شتانە، بنجی بێستان.

جلوه- مص. ع(جـەلڤـە، جـیلڤـە- celve, cilve): جیلوە، خۆ نیشاندان، ئاشکراکـــردن، دیاری زاوا بـۆ بووک لە شەوی زەماوەندا، پرشنگی نوری خوایی لە دڵی عارفدا.

جلوه- ا.ع(جـەلڤـە، جـیلڤـە- celve, cilve): دیاری زاوا بـۆ بـووک لە کاتی زەماوەندا.

جلوەکنان- ص. ق(جـەلڤـەکـونان- celvekunan): ئـاشـکـراو دیـارو درەخشان.

جلوەگـر- ص. فـا(جـەلڤـەگـەر- celveger): ئاشکراو دیارو درەخشان.

جلویز- ا(جەلڤیـز- celvîz): کەمـەند، کـــەمـــەن، پەتی درێژ، هەڵبـــژاردە، گەندەڵکاری.

جله- ا(جــولله- culle): ســەبەتە، زەمـیلەی گـەورەی لە حـەسـیـر، پشـقل، کولەکەی ناو بەتاڵ.

جله- ا(جــولله- culle): گــلاهەک، گلۆڵە، جۆرە روەکێکە.

جلی- ص . ع(جــەلی- celî): روون، ئاشکرا، مشتو ماڵدراو، پەرداخت کراو.

جلیب- ص.ع(جــەلیـب- celîb): جەڵەب.

جلیتغه- ا(جلیتغە- cilîtxe): ئێلەک.

جلید- ص. ع(جەلید- celîd): بەهێز، چالاک، زیرەک و بە هۆش، توندو تۆڵ.

جلید- ا.ع(جەلید- celîd): سەهۆڵ، جەمەد، شەونم، ئاونگ، خوناڤ.

جلیدیه- ا. ع(جەلیدییە- celîdîye): عەدەسەی چاو، گلێنەی چاو.

جلیز- ا(جـەلیـز- celîz): کـەمـەن، گەندەڵکار.

جلیس- ص. ع(جــەلیس- celîs): هاونشین، هاودەم.

جلیف- ص. ع(جــەلیف- celîf): درشتخو، زاڵم، خوێڕی، گەوج، کەودەن.

جلیفه- ا.ع(جەلیفە- celîfe): ساڵی نەهات و قات و قڕی.

جلیل- ص. ع(جەلیل- celîl): ڕێزدار، گرانقەدر، بەتەمەن، گەورە، مەزن.

جلیل- ا. ع(جـولەیل- culeyl): جلی ولاخان، پەردەی سەر کەژاوە.

جلیله- ص. ع(جەلیلە- celîle): ژنی ڕێزدار، ژنی گرانقەدر، ژنی هێژا، وشترێک کە لە یەک سک پتر نەزابێ.

جلیه- ص. ع(جـەلیـیـە- celîye): هەواڵی دروست، حـەقـیـقـەت، ئاشکرا، دیار.

جم- ا(جـەم- cem): سـوکـەڵەی ناوی جەمشـیـدە کە بە گـوێرەی شـانامـە چوارەم پاشای پێشدادییەکان بووە، پاشای گەورەو پایەبەرز.

جم- ا.ع(جـــەمم- cemm): زۆر، فراوان، جەماوەرێکی زۆر.

جماء- ا. ص. ع(جەمما ء- cemma’): ژنی قــەڵەوی گــۆشتن، زەوی تەخت و هەموار، دەشت.

جمائع- ا. ع(جەمایع- cemaî’): هەر هەمووان، خڕگشتیان.

جماجم- ا. ع(جەماجیم- cemacim): کاسەسەران، کەپۆلان، کلۆخێن.

جماح- مص. ع(جیماه- cimah): خۆ سەری کردن، سەرکێشی کردنی ئەسپ.

جماد- ا. ع(جـەمـاد- cemad): بێ گیان وەکو بەرد.

جمادی- ا.ع(جـومـادا- cumda): مـانگی پێنجـەم وشـەشـەمی سـاڵی کـۆچی مانگی.

جمار- ا.ع(جیمار- cimar): وردەبەرد، چەو، پشکۆ، سکڵ، زیخ.

جمار- ا.ع(جـەمـار- cemar): جماعەت، کۆمەڵە خەڵکێک لە شوێنێکدا خڕ ببنەوە.

جمار- ا.ع(جـومار- cummar): شتێکی سپییە لەناوی سکی نەمامی دار خورما پەیدا دەبێ و تامی شیر دەدات..

جماز- ص. ع(جـەمماز- cemmaz): تیژڕەو، خۆشبەز، وشتری خۆشبەز، بلەز.

جمازه- ص. ع(جەممازە- cemmaze): تیژڕەو، بلەز، خۆشبەز، وشتری بەدەو.

جماش- ص(جەمماش- cemmaş): دڵڕفێن، مەست، غەزەلخوان.
جماع- مص.ع(جیماء- cima’): جووت بوونی ژن و پیاو، گان، رازان.
جماعت- ا.ع(جەمائەت- cema’et): جڤات، کۆمەڵە خەڵکێک.
جمال- مص. ع(جەمال- cemal): جوان بوون، جوانی، شۆخوشەنگی، خوشیکی، قەشەنگی.
جمال- ا.ع(جیمال- cimal): وشتران.
جمال- ص. ع(جەممال- cemmal): وشترەوان، وشتردار.
جمام- ا.ع(جیمام- cimam): زۆر، ئاپۆرە، هەیشەت.
جمام- ا. ع(جەمام- cemam): ئیسراحەتی ئەسپ پاش ماندوو بوون، ئەسپی ئیسراحەت کە سواری نەبن.
جمان- ا(جومان- cuman): جۆرە رووەکێکە.
جمان- ا.ع(جومان- cuman): مرواری، مراری، لولو.
جماهیر- ا. ع(جەماهیر- cemahîr): جەماوەر، کۆمەڵانی خەڵک، ئاپۆرە.
جمایع- ا.ع(جەمایئ- cemayi’): جەماوەری خەڵک.
جمبوری- ا. انگل(جەمبوری- cembûrî): کۆبوونەوەی سەرانی یەک وڵات لە شوێنێکدا، کۆنگرە، کۆنگرەی پێشەوایان و سەرانی چەند وڵاتێک لەیەک شوێندا.
جمجم- ا(جومجوم- cumcum): گیوە، کڵاش، کڵاشی بن چەرم.
جمجمه- ا. ع(جوم جومە- cumcume): کەللەسەر، کاسەسەر، کاژەڵە، قاپێلکەسەر، کەپۆڵ، کلۆخ.
جمد- ا. ع(جەمەد- cemed): بەفر، سەهۆڵ، بەرف، جەمەد، وەفر، یەخ.
جمرات- ا.ع(جەمەرات- cemerat): پشکۆیان، سکڵان، پەنگران.
جمره- ا.ع(جەمرە- cemre): سکڵ، پۆلو، پەڕەنگ، پەنگر، پشکۆ.
جمری- ص(جەمری- cemrî): چەورە، سپلە، خوێڕی، گەداو ناکەس بەچە.
جمزیور- ا.ص(جەمزیڤەر- cemzîver): ئەسپی تەوێڵ ماڕۆی چوار پەل و بن سک سپی.
جمست- ا(جەمەست- cemest): جۆرە یاقوتێکی هەرزان بەهایە، رەنگی شینی مەیلەو سوور یان زەرد یان سپییە.
جمشاک- ا(جەمشاک- cemşak): کەوش، پێڵاو.
جمع- مص. ع(جەمء- cem’): کۆکردنەوە، جەماعەت، کومەڵ، دەستە.
جمعه- ا.ع(جومئە- cum’e): هەینی، حەوتەم رۆژی هەفتە.
جمعه الصلبوت- ا. مر(جومئەتوس سەلبوت-cum’etusselbûst): رۆژی لە خاچدانی حەزرەتی عیسایە کە بە رێکەوتی رۆژی هەینیان زانیوە.
جمعیت- مص. ع(جەمئییەت- cem’îyet): خەڵکی شارێک یان وڵاتێک، خڕبوونەوەو کۆبوونەوە.
جمل- ا.ع(جومەل- cumel): هەموو، گشت.
جمل- ا. ع(جەمەل- cemel): وشتر.
جمل- ا.ع(جومل- cuml): کندر،

حەبل.
جـمـل- ا.ع(جـوم مــەل- cummel): كندڕی ئەسـتور، حەبلی کەشتی، حەساوی پیتێن ئەبجەد.
جمله- ا.ع(جوملە- cumle): هەموو، هەمووان سەرانسەر، رستە.
جـمند- ص(جـەمــەند- cemend): تەمەڵ، بێکارە، ئەسپی تەمەڵ.
جمنده- ا. فا(جومەندە- cumende): بزواو، جماو، چوارپێ.
جـمـوح- مص. ع(جـومـوه- cumûh): سـەرکـێـشی کـردن، خـۆ سـەری کـردن، سەرکێشی کردنی ئەسپ.
جـمـوح- ص. ع(جـەمـوه- cemûh): پیـــاوی ســـەرکـــێش، پێـــاوێ نەتوانێ دەسـتـبـەرداری هەواو هەوەسی خـۆی بێ، ئەسپی سڵ و رەوەک.
جـمـود- مص. ع(جـومـود- cumûd): بەستن، سەهۆڵ بەستن، ژاکان.
جموس- مص. ع(جوموس- cumûs): بەستن و مەیینی رۆن و پیوو چەوری.
جـمـوش- ا. ع(جـەمـوش- cemûş): دارڕو، نورە، دەرمان حەمام.
جــمــوع- ا.ع(جــومــوء- cumû’): جماعەتان، دەستەو گروپان.
جـموم- مص. ع(جـومـوم- cumûm): زۆربوونـی شــتــێک، کــۆبوونەوەی ئـاو لە شوێنێ، قەڵەو بوون.
جـموم- ا. ص(جـەمـوم- cemûm): پڕ ئاو، بیری ئاودار.
جموم- ا. ع(جوموم- cumûm): زۆر، فراوان، جەماوەری خەڵک.
جـمـه- ا.ع(جـەمە- cemme): زۆربە، بیری پڕئاو، جمە (شار لە خەڵکدا جمەی دێ).
جــــمـــــهــــــره- مص. ع(جــــەمـــــهـــــەرە- cemhere): خڕکردنەوەو کەڵەکە کردنی شتێک، جەماوەر.
جمهره- ا. ع(جەمهەرە- cemhere): زیخ و چەو.
جـمـهـور- ا.ع(جومـهـور- cumhûr): جەماوەر، کۆمەڵەچەو.
جــــمـــــهـــــوری- ا. ع(جــــومــــهـــــوری- cumhûrî): شـــەرابی کـــۆنە، شـــەرابی ترێی چەند ساڵە کە خەست بووبێتەوە.
جمهوری، جمهوریت- ا.ع(جومهوری، جــــومــــــهــــــوریــیــــــەت- cumhûrî, cumhûrîyet): جـۆرە سیـسـتـەمـێکی حوکمڕانییەکە سەرۆکەکەی بۆ ماوەیەکی دیاریکراو هەڵدەبژێردرێ، کۆماری.
جـمـیـز- ا. ع(جومـمەیز- cummeyz): جۆرە هەنجیرێکە، نۆبەرەی هەنجیر.
جمیش- ا. ص. ع(جەمیش- cemîş): دارڕو، نورە، زەوی روتەن.
جمیع- ا.ع(جەمیء- cemî’): هەموو، هەمووان، جماعەت.
جمعیه- ا. ع(جەمئیـە- cem’iye): کۆمەڵ، کۆمەڵگە.
جـمـیـل- ص. ع(جـەمـیـل- cemîl): جــوان، باش، چاک، خـــشـکـۆک، خــۆش رەفتار.
جمیله- ص.ع(جەمیلە- cemîle): ژنی جوان، ژنی چاک، قەشەنگ.
جمیم- ا. ص. ع(جەمـیم- cemîm): چیمەن، فریز.
جن- ا. (جــەن- cen): لا، تەنیـــشت،

قەراخ، کەنار.

جن- ا. ع(جن- cinn): گوڵ و شکۆفە، هەڕەتی جەوانی، تافی لاوی.

جن- ا.ع(جینە- cinne): جنۆکە، لەمەچێتر.

جنائب- ا. ع(جەنائیب- cena'ib): باشوور.

جنائز- ا.ع(جەنائیز- cena'iz): جەنازان.

جناب- ا(جەناب- cenab): تەڵەمەشکێنە، چەڵەمەشکێنە، گرەوی نێوان دوو کەس، کەڵەمەشکێنە.

جناب- ا. ع(جەناب- cenab): ئاستانە، دەرگا، وشەی ڕێزە بۆ گەورە پیاوان.

جنابت- مص. ع(جەنابەت-cenabet): پیس بوون، لەش پیسبوون لە ئەنجامی شەیتانی بوون یان گانکردن.

جنابە- ا.ص(جونابە- cunabe): دووانە، لفانە، جمکانە، جوی.

جنات- ص. ع(جونات- cunat): تاوانکاران، تاوانباران.

جنات- ع(جەننات- cennat): بەهەشتی بەرین، فیردەوس، باخان.

جناح- ا. ع(جەناح- cenah): باڵ، دەست و بازوو، هەر یەکێک لە باڵی ڕاست و چەپی لەشکر.

جناح- ا. ع(جوناح- cunah): گوناه، تاوان.

جنادره- ا. ع(جەنادیرە- cenadire): پاسەوانان، حیمایە، گارد.

جنادل- ا.ع(جەنادیل- cenadil): بەرد، بەردی گەورە، گاکەڤر، بەڕەت.

جنازه- ا. ع(جەنازە- cenaze): مردوو، جەنازە، تەرم، تابوتی مردوولەناو.

جناس- مص. ع(جیناس- cinas): هاوڕەگەز بوون، ڕەگەزدۆزی.

جناغ- ا(جەناغ- cenax): چۆڵەمە.

جناغ سینه- ا. مر(جەناغی سینە- cenaxi sîne): پەراسووبەند.

جنان- ا. ع(جینان- cinan): بەهەشت، باخ، بێستان، فیردەوس.

جنان- ا. ع(جەنان- cenan): دڵ، شەو، تاریکی شەو، کاری پەنهان و شاراوە.

جنان- ا. ع(جونان- cunan): مەتاڵ، سوپەر، سپێر.

جنایات- ا.ع(جینایات- cinayat): گوناحان، خەتایان، تاوانان.

جنایت- مص. ع(جینایەت-cinayet): خەتا، گوناه، تاوان.

جنب- ا. ع(جەنب- cenb): تەنیشت، کەنار، سەمت، تەک، کن.

جنب- ص. ع(جونوب- cunub): غەریب، غەوارە، بێگانە، دوور، شەیتانی بوون، لەش پیس بوون.

جنبان- ص. فا(جونبان- cunban): جوڵان، جوڵاو، جماو، بزاو.

جنباندن- مص. م(جونباندەن- cunbanden): جوڵاندن، بزاوتن، بزواندن، جماندن.

جنباننده- ا. فا(جونبانەندە- cunbanende): تەکاندەر، جوڵێنەر، جمێنەر، بزوێنەر.

جنبانیده- ا. مف(جونبانیدە- cunbanîde): جوڵاو، بزاو، جماو.

جنب جنبان- ص. فا (جونوب جونبان- cunub cunban): له حاڵی جوڵاندا.

جنبش- ا. مص (جونبیش- cunbiş): بزووتنەوە، بزاڤ، جولانەوە، تەڤگەر.

جنبه- ا. ع (جەنبە- cenbe): قەراخ، لا، لایەن، گۆشەگیری، کەنارگیری.

جنبیدن- مص. ل (جونبیدەن- cunbîden): جوڵان، بزوان، جمین.

جنبنده- ا.فا (جونبەندە- cunbende): جوڵێنراو، جوڵاو.

جنبیده- ا. مف (جونبیده- cunbîde): جوڵاو.

جنت- ا.ع (جەننەت- cennet): باخ، بەهەشت، بێستان.

جنتر- ا (جەنتەر- center): جۆرە سازێکی هیندییە.

جنتلمن- ص. انگلی (جینتیلمان- cintilman): جەنتڵمان، جوامێر، نەجیب، نەجیب زادە، خانەدان.

جنتیانا- ا. فر (جەنیتیانا- centîyana): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان بەکار دێت.

جنثی- ا. ع (جونسییە- cunsîye): باشترین جۆری ئاسن، ئاسنی باش، شمشێر.

جنح- ا (جەنه- cenh): هات و هاوار، هەراو هەنگامە، هاوارو فریاد.

جنجال- ا (جەنجال- cencal): قەرەباڵغی، هات و هاوار، ئاژاوەنانەوە، ژاوەژاو، گارەگار.

جنجر- ا (جەنجەر- cencer): جەنجەڕ، خەرمان کوت.

جنح- ا.ع (جینح- cinh): بەتلێیکی شەو، پەنا، کەناری رێ.

جنحه- ا (جونهە- cunhe): وردەخەتا.

جند- ا.ع (جوند- cund): سوپا، لەشکر، شار.

جند- ا. ع (جەنەد- cened): زەوی ناهەموار، بەردەڵان.

جندار- ا. ع (جیندار- cindar): پاسەوان، گاردی تایبەتی فەرماندەی سوپا.

جندب- ا. ع (جوندوب، جیندەب- cundub, cindeb): جۆرە کولەیەکە.

جندبیدستر- ا. مر (جوندی بیدەستەر- cundi bîdester): جۆرە دەرمانێکە، گونی سەگی ئاوی.

جندر- ا (جەندەر- cender): پۆشاک، جندۆڕ، بەرگ.

جندره- ا.ص (جەندەرە- cendere): گڵاوکوتک، بەرگی شڕو دڕاو، هەر شتێکی چرچ و لۆچ، ناساف.

جندک- ا (جیندەک- cindek): دراوێکی مسینی سەردەمی قاجارییەکان بوو.

جندل- ا. ع (جەندەل- cendel): بەرد، گابەرد، گاکەڤر، بەرەت، تاوێر.

جنده- ص (جیندە- cinde): قەحبە، رووسپی، ژنی بەدکردەوە، سۆزانی.

جندی- ا. ص. ع (جوندی- cundî): سەرباز، عەسکەر.

جنرال- ا. فر (جینیرال- ciniral): جەنەراڵ، ژەنەراڵ.

جنس- ا.ع (جینس- cins): کاڵا، کەلوپەل، رەگەز، رەگەزی نێر، رەگەزی مێ.

جنس- مص. ع(جـــەنەس- cenes): بەستنی ئاو، سەهۆڵ.
جنسـیت- ا. ع(جـــینسـیـــیـــەت- cinsîyyet): مـــاهیـــەت و جـــەوهەری رەگەز.
جنف- ا.ع(جـــەنەف- cenef): زوڵم، ستەم، لادان لە هەق و دادپەروەری.
جنفج- ا(جـەنفـەج- cenfec): جـۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان بەکاردێ.
جنگ- ا.مص(جـەنگ- ceng): شـەڕ، کوشت و کوشتار، جەنگ.
جنگ- ا(جـونگ- cung): ئەلبـومی شـیـعـر، ئەلبـومی وێنە، کـەشـتی، بەلەم، دەفـتەری گەورە کە شیعرو بابەتی دی تیا بنووسنەوە.
جنگ ازمـا- ص. فـا(جـەنگ ئەزمـا- ceng ezma): قاڵبووی شەڕ، لێهاتوو لە شەڕا.
جنگ آزموده- ص. مر(جەنگ ئازمودە- ceng azmûde): جەنگاوەر، دلێر، بە تەجرەبە لە جەنگدا، جەنگدیدە.
جنگاور- ص. فـــا(جـــەنگاڤــــەر- cengaver): جـەنگاوەر، دلێـر، بوێر، شەڕکەر.
جنگجو- ص. فا(جەنگجو- cengcû): جەنگاوەر، شەڕکەر، ئازا، دلێر.
جنگل- ا(جەنگەل- cengel): لێڕەوار، بێشە، چڕە دارستان، لێر، جەنگەڵ.
جنگلاهی- ا(جەنگلاهی- cenglahî): کۆلارە، باڵندەیەکە.
جنگلبـــان- ا. ص(جـــەنگەلبـــان- cengelban): جەنگەڵەوان، پاسەوانی دارستان.
جنگلبـــانی- ا.مص(جـــەنگەل بانی- cengelbanî): جـــــەنگـەڵـەوانـی، دارستانەوانی.
جنگلکاری- ا. مص(جـەنگەلکاری- cengelkarî): دروستکردنی جەنگەڵ و دارستان، رواندنی دارو درەختی زۆر.
جنگولک بازی- ا. مص(جـــەنگولەک بازی- cengûlek bazî): شـــــەڕو شۆڕی مندالانە.
جنگیـــدن- مص. ل(جـــەنگیـــدەن- cengîden): جەنگین، شەڕکردن.
جنگیـر- ص.فـا(جـینگیـر- cingîr): جنگر، کەسێک کە نوشتە بۆ خەڵکانێک دەکـەن کـە گـوایە جن دەســتـیــان لێ وەشاندووە.
جنم- ا(جـەنەم- cenem): بیـچم و شێوە، هەیکەل، قەدو قەلافات، سروشت و تەبیعەت.
جنوب- ا.ع(جـــــەنوب- cenûb): باشوور، خواروو.
جنوب- ا. ع(جـــــونـوب- cunûb): تەنیشت، کەنار، لا.
جنود- ا. ع(جـــــونـود- cunûd): لەشکران، سوپاییان، سەربازان.
جنون- مص. ع(جـــونـون- cunûn): شێتی، ئەقڵ لەدەست دان، دین بوون.
جنه- ا. ع(جیننە- cinne): جنیان.
جنه- ا. ع(جـوننە- cunne): سـپـەر، مەتاڵ، سپێر.
جنی- ا. ع(جیننی- cinnî): یەک جن، جنۆکە.
جنیب- ا. ع(جەنیب- cenîb): یەدەک، گوێڕایەڵ، ئاراستەکراو.

جنیبت- ا. ع(جەنیبەت- cenîbet): یەدەک، ئەسپی تایبەتی پاشا.
جنیس- ص. ع(جەنیس- cenîs): رەسەن، جسن.
جنین- ا. ع(جەنین- cenîn): هەر شتێکی پۆشراوو نادیار، پز، بێچو لە ناو زگدا، ئاوڵەمە.
جنیه- ا. ع(جونەیه- cuneyh): جونەیه، لیرەی میسری.
جو- ا(جەو- cew): جۆ.
جو- ا(جو- cû): جۆگە، جوێبار، رۆخانە، روباری بچووک.
جو- ا. ع(جەڤ- cev): ئۆتمۆسفیر، فەزا، مابێنی زەوی و ئاسمان، هەوای چوار دەوری زەوی، هاماج، بیاف.
جواء- ا. ع(جیڤاء- civa’): جۆرکی شوانان، توێشەبەرەی شوان، دۆڵی بەرین.
جوائز- ا .ع(جەڤائیز- ceca’iz): خەلاتان، جایزە.
جواب- ا.ع(جەڤاب- cevab): وەلام، جواو.
جواحر- ا.ع(جەڤاهیر- cevahîr): ئەو گیانەوەرانەی دەچنە کونەوە.
جواد- ص. ع(جەڤاد- cevad): بەخشندە، دلاوا، جوامێر، سەخی.
جواد- ص. ع(جەڤاد- cevad): تیژرۆ، ئەسپی خۆشبەز.
جواد- ص. ع(جەڤڤاد- cevvad): زۆر بەخشندە، دلاوا، زۆر سەخی.
جواذب- ا. ص.ع(جەڤازیب- cevazib): راکێشەران.
جوار- ا.ع(جیڤار- civar): هاوسێتی، نزیکی، پەنا، زنهار، دەخیل.

جوارح- ا.ع(جەڤاریه- cevarih): ئەندامان، پەلەوەرانی گۆشت خۆر.
جوارح النهار- ا. مر. ع(جەڤاریهون نەهار- cevarihun nehar): مسیبەت و بەلاێن رۆژ.
جوارش- ا (جەڤاریش- cevarîş): گەنمە شامی، زورات، هەرزنە گەورە.
جواری- ا.ع(جەڤاری- cevarî): کەنیزەکان، کچۆلان، کەشتی، هەتاو، مار.
جواز- ا(جوڤاز- cuvaz): دۆڵ، عەسارە.
جواز- مص. ع(جەڤاز- cevaz): مولەت دان، رێگەدان، پەساپۆرت، حەلال کردن، گوزەرنامە.
جوازم- ا.ع(جەڤازیم- cevazim): بێ چەندو چون، بنج بر، بێ دوودلی.
جواسق- ا. ع(جەڤاسیغ- cevasix): کۆشکان، قەسران، تەلاران.
جواسیس- ا. ع(جەڤاسیس-cevasîs): هەواڵدزان، جاسوسان، سیخوران، شۆڤاران.
جواشن- ا.ع(جەڤاشین- cevaşin): زرێ، گوللەبەند.
جوال- ا(جوڤال- cuval): جەواڵ، جواڵ، تەلیس.
جوال- ص. ع(جەڤڤال- cevval): گەرۆک، گەرۆڵ.
جوال دوز- ا. مر(جەڤالدوز- cevaldûz): سوژنی جەواڵ درون.
جوالق- ا.ع(جوڤالیغ- cevalix): خورج، خورجین، هەگبە.
جوالقی- ص. ن، ع(جوڤالیغی- cuvalixî): جەواڵ فرۆش، جەواڵ چن.

جوامد- ا. ع(جەڤامید- cevamid): بێ گیانان.

جوامع- ا.ص. ع(جەڤامیئ- cevami’): کۆمەڵگە.

جوامک- ا. ع(جەڤامیک- cevamik): مووچە.

جوامیس- ا. ع(جەڤامیس- cevamîs): گامێشان.

جوان- ا. ص(جەڤان، جوڤان- cevan, cuvan): هەرەتی تەمەن، بەهاری عومر، تەمەنی ١٨- ٣٥ ساڵی بۆ مرۆڤ، گەنج، لاو، خورت.

جوانب- ع(جەڤانیب- cevanib): لا، کەنار، تەنیشت، تەک، کن، نک.

جوان بخت- ص. مر(جەڤان بەخت- cevan bext): بە بەخت، بەشانس، بەختیار.

جوانک- ا(جەڤانەک- cevanek): کورێژگە.

جوانمرد- ص. مر(جەڤانمەرد- cevanmerd): جوامێر، بەخشندە، دلاوا، سەخی، لاو.

جوانمرگ- ص. مر(جەڤان مەرگ- cevan merg): جوانە مەرگ، کەسێک بە گەنجی مردبێ.

جوانه- ا. ص(جەڤانە- cevane): چرۆ، لاوی، لکی تازەی درەخت.

جوانی- ا. مص(جەڤانی- cevanî): جەوانی، لاوی.

جوانی- ا(جیڤانی- civanî): رەشکە، کونجی.

جواهر- ا. ع(جەڤاهیر- cevahir): جەواهێر، گەوهەر، بەردێن گرانبەها کە پتر بۆ جوانی بەکار دێت وەک ئەڵماس و مرواری و یاقووت و پیرۆزە.

جواهرنشان- ص. مر(جەڤاهیرنیشان- cevahir nişan): جەواهێرنیشان.

جواهرنگار- ص. مر.ع(جەڤاهیرنیگار- cevahir nigar): هەر شتێک بە جەواهێرات رازابێتەوە.

جوبال- ا(جوبال- cubal): جەواڵ.

جوبه- ا.ع(جەوبە- cewbe): چاڵ، قۆرت.

جوبه- ا(جوبە- cube): مەیدان، عەلوە.

جوج- ا(جوج- cûc): جۆرە درەختێکە، درەختی سیواک.

جوجر- ا(جوجیر- cûcir): کێشانەیەکە بەرانبەر بە ٤٨ دەنکەجۆ.

جوجگک- ا(جوجەگەک- cûcegek): جوجگ، جوجەڵە.

جوجه- ا(جوجە- cûce): جوجەڵە، جوجگ، فەرخە.

جوجه‌تیغی- ا. مر(جوجەتیغی- cûcetî¨xî): ژیشک، ژیژو، ژژو.

جوخ- ا. ع(جوغ- cûx): قوماشی سوفی ئەستوور، جۆغ، فاسۆنیا.

جوخه- ا(جوخە- cûxe): جۆقە، کۆمەڵ، دەستە.

جوخه- ا. ع(جوخە- cûxe): چۆغە.

جوخه- ا. ع(جوخە- cûxe): قۆرت، چاڵ.

جود- ا. ع(جود- cûd): کەرەم، بەخشش، عەتا.

جودانه- ا(جەودانە- cewdane): جۆرە درەختێکە لە پێ دەچێت.

جودت- مص. ع(جەودەت- cewdet):

چاک بوون، باشی.
جودر- ا(جەودەر- cewder): چەودەر
جودر- ا(جەودەر- cewder): مانگا، چێڵ، گوێرەکە.
جودرو- ا.مر(جەودیرەو-cewdirew): جۆدرەو، وەرزی دروێنەی جۆ.
جودو- ا. فر(جۆدۆ- codo): جۆدۆ.
جوذر- ا. ع(جەوزەر- cewzer): کەڵەکێوی، گاکوڤی.
جور- ا (جور- cûr): جۆر، چەشن، تەرز، تەرح، هاوئاهەنگ.
جور- ا(جور- cûr): قرقاوڵ، کەڵەشێرە کێوی.
جور- ا(جوڤەر- cuver): باڵا، بەرزی، بڵندی.
جور- مص. ع(جەور- cewr): زوڵم کردن، لادان لە رێی راست.
جور- ا(جەور- cewr): خەتی لێوی پیاڵە، پیاڵەی پڕ لە مەی.
جوراب- ا(جوراب- curab): گۆرەوی.
جوربور- ا(جوربور- cûrbûr): قرقاوڵ.
جوره- ا. ع(جەڤەرە- cevere): زۆرداران، ستەمکاران.
جوز- ا. ع(جەوز- cewz): گوێز، گردەکان.
جوزاء- ا. ع(جەوزاء- cewza’): ناوی بورجی سێیەمی دوانزە بورجەی فەلەکی‌یە.
جوزاغند- ا. مر(جەوزاغەند- cewzaxend): ناو بە گوێز، هولو.
جوزاک- ا. ص(جەوزاک- cewzak): خەم، خەفەت، پەژارە، خەمناک، خەمین.
جوزالسرو- ا. مر(جەوزوس سەرو- cewzusserû): بەری درەختی سەرو.
جوزالطیب- ا. مر. ع(جەوزوت تەیب- cewzutteyîb): جۆرە درەختێکە.
جوزبوا- ا. مر(جەوزی بەڤا- cewzi beva): جۆرە درەختێکە، گوێز.
جوزبویا- ا. مر(جەوزی بویا- cewzibuya): بەری درەختێکە لە بەڕو دەچێت.
جوزغند- ا. مر(جەوزغەند- cewzxend): هولو.
جوزغه- ا(جەوزەغە- cewzexe): قۆزاخەی پەمو.
جوزق- ا(جەوزەغ- cewzex): قۆزاخە.
جوزگره- ا. مر(جەوزگیرەه- cewzgireh): گرێیەکی دوگمە ئاسایە.
جوزل- ا.ع(جەوزەل- cewzel): بێچوە کۆتر، زەرنەقوتەی کۆتر.
جوزن- ا. مر(جەوزەن- cewzen): ئافەتێکە لە گەنم و جۆ دەداو وشکی دەکات.
جوزن- ا.ص(جەوزەن- cewzen): جادوگەر، ئەفسوونباز.
جوزه- ا. ع(جەوزە- cewze): یەک گوێز، گردەکانێک.
جوزهندی- ا.مر(جەوزی هیندی- cewzi hindî): گوێزی هیندی.
جوزینه- ا(جەوزینە- cewzîne): جۆرە پاقلاوەیەکە کە بە کاکڵە گوێز یان بادەم دروست دەکرێت.
جوژک- ا(جوژەک- cûjek): جوجک، جوجەڵە، جویجگ.
جوژگک- ا(جوژگەک- cûjgek): جوجەڵە، جویجگ.
جوژه- ا(جوژە- cûje): جوجەڵە،

جویجگ.

جـــــوژەربا- ا. مـــــر(جــــوژەروبا- cûjeruba): کۆلارە.

جوسان- مص.ع(جەڤەسان-cevesan): گـەڕان و تاقـیب کـردن لە نێـو مـالاّنا بە مەبەستی تالاّن و دزی.

جـوسق- ا.ع(جـەوسـەغ- cewsex): کۆشک، تەلار، بالەخانە.

جـوسک- ا(جــەوســەک- cewsek): دوگمە، قۆپچە.

جـــوسنگ- ا. مـــر(جــــەوســــەنگ- cewseng): هـاوســــــەنـگی دەنـکە جۆیەک.

جوسە- ا(جەوسە- cewse): کۆشک، قەسر، بالاّخانە، تەلار.

جـــوش- ا(جــــوش- cûş): زیـپـکە، جوانەزمە، عازەوە، عازەبە.

جـوش- ا. مص(جـوش- cûş): هاتنە کـوڵ، کـولاّن، هاڕوژان، ئاژاوەو خـرۆشـان، هەراو هەنگامە.

جوشاک- ا. مص(جوشـاک- cûşak): کولاّن، هاتنە جۆش.

جوشان- ص.فا(جوشـان- cûşan): لە حالّی هاتنە جۆشدا، هاتنەکوڵ.

جـــوشـــاندن- مص. م(جــــوشــــاندەن- cûşanden): کولاّندن، وەکوڵ هاتن.

جـــــوش برە- ا. مــــــر(جـــــوش بەرە- cûşbere): جۆرە ئاشێکە، جۆرە خواردن و چێشتێکە.

جـــوش ترش- ا. مـــر(جـــوشی تورش- cûşi turş): ئەسیدی تەرتریک.

جـوش خـوردن- مص. ل(جـوش خـوردەن- cûşxûrden): جـۆش خـواردن، پێکەوە نووسان بە هۆی لەحیمەوە.

جــــوش دادن- مص. م(جـــــوش دادەن- cûşdaden): گەرم کردن، لەحیم کردن.

جـــــوش زدن- مص. ل(جـــــوش زەدەن- cûşzeden): هاتنەکـوڵ، هاتنە جـۆشـو خرۆش.

جـوش سنگ- ا. مـر(جـوش سـەنگ- cûş seng): تاوێرە بەردی لە خــڕکــە بەردی بچووک پێکهاتوو.

جـوشش- ا. مص(جـوشـیش- cûşiş): هاتنە جۆش، وەکوڵ هاتن.

جـوش شـیـرین- ا. مـر(جـوش‌شـیـرین- cûşşîrîn): سۆدە.

جوشک- ا(جوشەک- cûşek): گۆزەی بچووکی لولەدار.

جـــوشکاری- ا. مص(جـــــوشکاری- cûşkarî): لەحیمکاری.

جـــوشکورە- ا. مـــر(جـــوش کـــورە- cûşkûre): کلیمیا.

جـوشن- ا. ع(جـەوشـەن- cewşen): زرێ.

جـوشن پوش- ا. ص(جــەوشــەن پـوش- cewşen pûş): زرێ پۆش.

جوشن خـای- ص. فـا(جەوشـەن خـای- cewşen xay): زرێ بڕ.

جـوشنور- ص. فـا(جـەوشـەن ڤـەر- cew şen ver): زرێ پۆش، جـەوشـەن پۆش، جەنگاوەر، سوپایی.

جـوشـیـدن- مص. ل(جـوشـیـدەن- cûşîden): وەکوڵ هاتن، هاتنە جۆش.

جوشندە- ا. فا(جوشەندە- cûşende): بەجۆش.

جوشیده- ا.مف(جوشیده- cûşîde): وەکوڵ هاتوو، وەجۆش هاتوو.

جوشیره- ا(جوشیره- cûşîre): ئاشی پەڵوڵە.

جوع- ا. ع- (جوء- 'cû): برسیەتی.

جوع البقر- ا. مر. ع(جوئول بەغەر- cû'ul bexer): برسێتی مانگا، نەخۆشی برسێتی، حاڵەتێکە مرۆڤ چەند بخوا هەر هەست بە برسێتی بکات.

جوع الکلب- ا.مر. ع(جوئول کەلب- cû'ul kelb): نەخۆشی برسێتی، نەخۆشی تێر نەخواردن.

جوعان- ص. ع(جوئان- cû'an): برسی.

جوغ- ا(جوغ- cûx): نیر، نیلە.

جوغن- ا. ع(جەوغن- cewxen): دنگ.

جوف- ا. ع(جەوف- cewf): سک، ناوەوەی شتێک.

جوق- ا. ع(جەوغ- cewx): جۆقە، گروپ، دەستە، زۆر.

جوگک- ا(جوگەک- cûgek): جوجگ، جوجەڵە.

جوگندمی- ص(جەوگەندومی- cewgendumî): ماش و برنج، مووی رەش و سپی.

جوگی- ا. هند(جوگی- cûgî): تەریقەتی جوکیانی هندی، دەروێشی هندی.

جول- ا(جول- cûl): جۆرە پەلەوەرێکە.

جول- مص. ع(جەڤەل- cevel): گەڕان، تەواف کردن، سوڕانەوە، مێگەلەمەڕ، گەلە ئەسپ.

جولا- ا. ص(جولا- cûla): جۆلا، جاڵجاڵۆکە، داپیرۆشک.

جولان- مص. ع(جەڤەلان- cevelan): گەڕان، سوڕانەوە، تەواف کردن، جەولەکردن.

جولاه- ا. ص(جولاه- cûlah): جۆلا، جاڵجاڵۆکە، داپیرۆشک.

جولاهک- ا.ص(جولاهەک- cûlahek): جاڵجاڵۆکە، جۆلا.

جولخ- ا(جولەخ- cûlex): تەون، تەختەدەوار، پەلاس، کوێن، بەڕەکۆن.

جولقی- ص(جەولەغی- cewlexî): قەلەندەری پەلاس لەبەر.

جوله- ا(جوله- cûle): تیردان، ژیشکی گەورە، سیخوڕ.

جوله- ا(جوله- cûle): مێرگ، چەمەن، فریز، مەل.

جولهه- ا.ص(جەولەهە- cewlehe): جۆلا.

جولیدن- مص. ل(جولیدەن- cûlîden): بڕوانە «**ژولیدەن**».

جومک- ا. ع(جەومەک- cewmek): مووچە، مووچەی فەرمانبەرانی دەوڵەت.

جون- ا.(جەڤەن- ceven): جەنجەڕ، ئامرازی خەرمان کوتان..

جون- ا. ص(جەون- cewn): رەش یان سپی، یا سوری تۆخ، گیای سەوزی مەیلەو رەش، رۆژ.

جوندگان- ا(جەڤەندەگان- cevendegan): جووینەران.

جونه- ا. ع(جەونە- cewne): زەردەپەڕ، زوخاڵ، رەژوو، سەلەی عەتاران کە چەرمی تێ گیرابێ.

جونی- ا. ع(جونی- cûnnî): جۆره مەلێکە.

جـوهر- ا. ع(جەوهەر- cewher): زومرود، مرواری، کرۆکی هەر شتێک، بەردێن گرانبەهای وەک: ئەڵماس، یاقوت.

جـوهردار- ص. مـر(جەوهەردار- cewherdar): ئەسیل، هەر شتێک کە جلوەو بریقەی هەبێ، خەنجەرو شیری ئاودار.

جـوهرسرکە- ا. مر((جەوهەرسرکە- cewhersirke): ئەسیدی ئەستیک.

جـوهرشـوره- ا. مر(جەوهەر شورە- cewher şûre): جۆره ئەسیدێکە.

جـوهرفـرد- ا. مـر(جەوهەری فەرد- cewheri ferd): گەردیلە.

جـوهرگـوگـرد- ا. مر(جەوهەر گوگرد- cewher gûgrd): ئەسیدی سولفوریک.

جـوهرلیمو- ا. مر(جەوهەرلیمو- cewher lîmû): ئەسیدی سیتریک.

جـوهری- ص. ن .ع(جەوهەری- cewherî): گەوهەرفرۆش، جەواهێرفرۆش.

جوی- ا. (جوی- cûy): جۆگە، چەم، رووباری بچووک.

جـویا- ص. فـا(جـویا- cûya): جوسوجۆکار، منەکەر.

جویبار- ا. مر(جوی بار- cûy bar): کەناری جۆگە، شوێنێ کە جۆگەی ئاوی زۆری لێ بێ، جۆگەی گەورە کە لە کۆمەڵێک جۆگەلان دروست بووبێ.

جویچە- ا(جویچە- cûyçe): جۆگەلە، جۆگەی بچووک.

جـویدن- مص. م(جەڤیدەن- cevîden): جووین.

جونده- ا. فـا(جەڤەند- cevend): کەسێک کە شتێ دەجوێ، گیانلەبەری جوبنەر وەک: مشک.

جویده- ا. مف(جەڤیدە- cevîde): جووراو.

جویک- ا(جویەک- cûyek): جۆگەلە، جۆگەی بچووک.

جوین- ص. ن(جەڤین- cevîn): جۆیین، شتێ کە لە جۆ دروست کرابێ وەک: نانی جۆ.

جوینده- ا.فـا(جویەندە- cûyende): لێکۆڵەرەوە، جوسوجۆکار، تاقیبکار، پرسا، توێژەرەوە.

جـوییدن- مص. م(جوییدەن- cûyyîden): گەڕان، جوستوجۆکردن، پرسین، تاقیبکردن.

جه- ص(جیه- cih): قەحبە، سوزانی، فاحیشە، ژنی بەدکردەوە.

جهابذه- ا.ع(جەهابیزە- cehabize): کەڵەزانایان.

جـهـات- ا. ع(جیهات- cihat): لایەکان.

جـهـاد- مص .ع(جیهاد- cihad): کۆشش کردن، هەوڵدان بە ئەندازەی توانا، شەڕکردن، شەڕکردن لە پێناوی ئایینی هەقدا.

جـهـاد- ا. ص. ع(جەهاد-cehad): دەشتی سەختی روتەن.

جـهـار- مص. ع(جەهار- cehar): ئاشکراکردن، شەڕی رووبەڕوو، جنێودان، گۆرانی بە دەنگی بەرز.

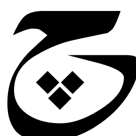
جـــهــــارت- مص. ع(جــــەهارەت- ceharet): بەرزبوونەوەی ئاواز، هەستان و لوتکەی ئاواز، جوانی قەدو روالّەت.
جــهــاز- ا. ع(جــەهاز، جــیــهــاز- cehaz, cihaz): جیـازی، کەلوپەل و پێداویستی ناو مالّ، دەزگا، کۆئەندام.
جـــهـــال- ع(جــوههال- cuhhal): جاهیلان، نەزانان.
جهالت- مص. ع(جەهالەت-cehalet): نەزانین، بێ ئاوەزی، جەهالەت.
جـهـان- ص. فـا(جـەهان- cehan): تەکان، جولاّن، بزاڤ.
جهان- ا(جیـهـان- cihan): گـێـتی، دنیا، عالەم، گۆی زەوی، جیهان.
جـــهـــان ارا- ص. فــا(جــەهان ئارا- cehan ara): رازێنەرەوەی دنیا.
جهان افرین- ص. فا(جەهان ئافـەرین- cehan aferîn): خــوا، پەروەرگــار، یەزدان، ئافرێنەری دنیا.
جـهـان افـروز- ص. فا(جـەهان ئەفـروز- cehan efrûz): رۆشــنــکــەرەوەی جیهان، سیفەتی هەتاو.
جــهــانبــان- ص. مــر(جــەهانبـــان- cehanban): نیگابانی جــیـــهـــان، جیهانەوان، سیفەتی پاشای گەورەیە.
جــهــانبــانی- ا. مص(جـەهانبـانی- cehanbanî): پاشـایی، حـوکـمڕانی، سەلّتەنەت.
جـــهـــان بین- ص. فــا(جــەهان بین- cehanbîn): چـاو، چـاوی بـاتـین، فەرزەن، جیهانگەڕ، سەیاح.
جــهــان پناه- ص.مــر(جــەهان پەناه- cehan penah): پەناگـەی خـەلّکی، پاشای دادپەروەر.
جهان پهلوان- ص. مر(جەهان پەهلەڤان- cehan pehlevan): پالّەوانی دونیا، قارەمانی گێتی.
جــهــانتــاب- ص. فــا(جــەهان تاب- cehan tab): رۆشنکەرەوەی جـیـهـان، سیفەتی هەتاوە.
جهانجو- ص. فا(جەهانجو-cehancû): خــوازیاری جــیـــهـــان، پاشــای گــەورەو جیهانگیر.
جـــهـــاندار- ص. فــــا(جــــەهاندار- cehandar): نیـگابانی جــیـــهـــان، پاسـەوانی جیـهـان، پاشـا، سـولّتـان، پاشـــایەک کـــە بە باشی ولاّتی خـــۆی بەڕێوەبەرێ.
جـــهـــاندن- مص. م(جـــەهاندەن- cehanden): جــولاّندن، تەکــاندان، بازدان.
جـــهـــاننده- ا. فــــا(جــــەهاننده- cehannde): جــولّێنەر، تەکــاندەر، بزوێنەر.
جـــهـــاندیده- ص. مـــر(جــــەهاندیده- cehan dîde): دنیـــادیده، گــەڕۆک، گەڕیده، جیهاندیده.
جــهــانســوز- ص. فــا(جـەهانســـوز- cehansûz): دنیـــاســـوتێن، پاشـــای زۆردارو ستەمکار.
جـهـان سـوم- ا. مـر(جەهانی سـیـووم- cehani siyûm): دنیــای سـێــیـەم، ولاّتانی سێیەم.
جــهــانگرد- ص. فــا(جــەهان گــەرد- cehan gerd): گەڕیده، سەیاح.
جـهـانگشـا- ص. فـا(جەهان گـوشـا-

cehan guşa): جیهانگیر، ولاتانگیر، فەتح کەری ولاتان.
جـهـانگیـر- ص. فـا (جـەهانگیـر- cehan gîr): جیـهانگیر، داگیـرکـەری جیهان، زۆر بەناوبانگ.
جـهـان نما- ص. فـا (جـەهان نەمـا- cehan nema): جـیـهـان نوێن، نەخـشـەی جـوگـرافـیـا کـە گـۆی زەوی لە شێوەی دوو نیوگۆدا نیشاندەدا.
جـهـان نورد- ص. فـا (جـەهان نەڤـەرد- cehan neverd): جـیـهـان گـەڕ، گەڕیدە، سەیاح.
جهانی- ص. ن(جەهانی- cehanî): دنیـایی، کـاروباری دنیـایی، ئەهلی دنیـا، خەڵکی گێتی.
جهانیان- ا(جەهانیان- cehanîyan): جیهانیان، هەموو خەڵکی ئەم دنیایە.
جـهـبذ- ا. ص(جـیـهـبـەز- cihbez): کەڵەزانا، کۆکەرەوەی باج و سەرانە.
جهت- ا.ع(جیهەت- cihet): لا، هۆ.
جهد- مص. ع(جەهد- cehd): کۆشش کـــــردن، هـەوڵـدان، تـەقـــــەلادان، زەحمەتکێشان.
جـهـد- ا. ع(جـوهد- cuhe): کـۆشش، توانایی، شینگ.
جــهــــر- مص. ع(جــەهر- cehr): ئاشکراکـــردن، دەنگ بەرزکـــردنەوە لە گۆرانیدا، دیتنی راستەوخۆی کەسێک.
جهر- ا.ع(جوهر- cuhr): جوانی پیاو.
جـهش- ا. مص(جـەهیش- cehiş): هەڵبەزو دابەز، تەکان.
جهش- مص.ع(جەهش- cehş): گریان، هەنسکدان، وەرە نیسکە.

جهل- مص. ع(جەهل- cehl): نەزانین، نەزانی.
جهل مرکب- مص. ع(جەهلی مرەکەب- cehli mrekeb): ئەوەیە کـەسـێک نازانێ، بەڵام پێی وایە دەزانێ.
جـهـل بسیط- ا. ع(جـەهلی بەسـیت- cehli besît): ئەوەیە کـەسێک نازانێ و باوەڕی بە نەزانی خۆیشی هەیە.
جـهـلاء- ا. ع(جـوهەلاء- cuhela’): نادانان، نەزانان.
جـــهلە- ا.ع(جــــەهەلە- cehele): نەزانان.
جـــهـم- ص. ع(جـــەهم، جـــەهیم- cehm, cehim): پیـــاوی مـــۆن، رووگرژ.
جـهمرز- ص(جیـهـمـەرز- cihmerz): مێباز، زیناکار.
جهن- ا(جەهەن- cehen): بازدان.
جهندە- ا. فـا (جـەهەندە- cehende): هەڵبەزو دابەزکەر، تەکاندەر، هەڵقون.
جهنم- ا.ع(جەهەننەم- cehennem): دۆزەخ، جەحەندەم.
جــهــود- ص. ع(جــەهود- cehûd): کۆشا، زەحمەتکێش، رەنجدەر.
جــهــود- ا(جـوهود- cuhûd): جـو، جولەکە، یاودی.
جــــهــــودانە- ق. ص(جــــوهـودانە- cuhûdane): جولەکـانە، وەکـو جـولەکە لە خۆبینیدا.
جهوری- ص. ع(جەهڤەری- cehverî): بەرز، بڵند، بەرز ئاواز.
جــهــول- ص. ع(جــەهول- cehûl): نەزان، بێ ئەقڵ، خۆپەسند.

جـهـوم- ص. ع(جـەهوم- cehûm): لاواز، بێ دەسەڵات، بێ توانا.
جـهـيـدن- مص. ل(جـەهيـدەن- cehîden): بازدان، تەكاندان.
جهنده- ا.فـا(جەهەندە- cehende): بازدەر.
جهير- ص. ع(جەهير- cehîr): جوان، خۆش خوو، بەرز.
جهيز- ص. ع(جەهيز- cehîz): ئەسپی خۆشبەز، تيژڕۆ، جيازی بووک.
جـهـيز- ا(جـەهيز- cehîz): کەلوپەل، جيازی بووک.
جياب- ع(جيياب- cîyab): بەڕک.
جياد- ا.ع(جيياد- cîyad): چاکان.
جيار- ا.ع(جييار- cîyar): قسڵ.
جياش- ص. ع(جەييياش- ceyyaş): بە جوڵە، نيگەران، هەڵچوو، ئەسپێک کە بە کەمترين تەکان دەرپەڕێ.
جياع- ا.ع(جياء- ciya’): برسييان.
جـيب- ا.ع(جـەيب- ceyb): يەخـەی کراس، سينگ، دڵ، گيرفان، بەڕک.
جيب- ا(جيب- cîb): گيرفان.
جيبا- ا(جيبا- cîba): چيلکە، هيزم.
جيب بر- ص. فا(جيب بور- cîbbur): گيرفان بڕ.
جيپ- ا. انگل(جيپ- cîp): ئوتومبيلی جێب.
جـيد- ا .ع(جـيـد- cîd): گـەردن، مل، ئەستۆ.
جيد- ص. ع(جەييد- ceyyîd): باش، چاک.
جـيـدار- ا(جـيـدار- cîdar): جـۆرە درەختێکی بچووکی دەوەن ئاسايە.
جير- ا(جير- cîr): چەرمی دەبغ کراو.
جـيـر- ا(جـيـر- cîr): دەنگی نزم و ناسک، جيرە، پەشم و غەزەب.
جير- ا. ع(جير- cîr): گەچ.
جـيـران- ا. ع(جـيـران- cîran): دراوسـێـيـان، هاوسـێـيـان، جـيـرانان، هامسايان.
جـيـران- ا. ت(جـەيران- ceyran): ئاسک، ئاهو، مامز.
جيرجيرک- ا(جيرجيرەک- cîrcîrek): مـەشكەبڕە، زيک زيکە، مـەشكەدڕە، جيڕجيڕەک، سيسرک.
جيرو- ا(جيرو- cîrû): ئيمزا، واژوو.
جـيـره- ا(جـيـرە- cîre): ئازووقـەی رۆژانە، جـيـرە، بەشـە نان و بژێو، مـوچەو بەرات، توێشە.
جـيـره خـوار- ص. فـا(جـيـرەخـار- cîrexar): جيرەخۆر، موچەخۆر.
جيزجنگ- ا(جيز جەنگ- cîz ceng): چەرمينەی ژنان.
جـيـزگـر- ا. ص(جـيـزگـەر- cizger): ريباخۆر، سوخۆر، سوتخۆر.
جـيـزه- ا.ع(جـيـزە- cîze): لا، قـەراخ، کەناری شيو.
جيستن- مص. ل(جيستەن- cîsten): گەڕان، سۆراخ و تاقيب کردن، منەکردن.
جـيـش- ا.ع(جـەيش- ceyş): سـوپا، لەشکر.
جيش- مص. ع(جەيش- ceyş): وەکوڵ هاتن، جـۆش و خـرۆشی دەريا، رژانی فرمێسکی چاو، دەست پێکردنی شەڕ.
جـيـغ- ا(جـيـغ- cîx): هاوار، فـريـاد، دەنگی ناسک و بەرز، چريکە.

جیغه- ا(جیغه- cîxe): تاج.
جیف- ا. ع(جیـیـەف- cîyef): لاشە، کەلاک، مردار، جەستەی مردوو کە بۆگەنی کردبێ.
جیفه- ا. ع(جیفه- cîfe): کەلاک.
جیک- ا(جیک- cîk): جگ.
جیک- ا(جیک- cîk): جیکە جیک-ی مەلان.
جیل- ا.ع(جیل- cîl): دەستـەیەک لە خـەڵکی، گـروپ، دەسـتـە، ئەهلی یەک زەمان، قەرن، نەسل، نەوە.
جیـلان- ا.ع(جیـلان- cîlan): کـۆی (جیل).
جیم- ا. ع(جیم- cîm): ناوی یەکێک لە پیتەکانی هیجایە، حەریر.
جین- ا. انگل(جین- cîn): جن، جـۆرە مەیەکە.
جین- ا. انگل(جین- cîn): ئامـێـری جیاکردنەوەی ناوکە پەموو لە پەموو.
جیوب- ا.ع(جویوب- cuyûb): یەخە، بەرک.
جـیـود- ا. ع(جـویود- cuyûd): گەردنان، ئەستۆیان، ملان.
جیوش- ا.ع(جویوش- cuyûş): سوپا، لەشکر.
جیوه- ا(جیڤە- cîve): جیوە، زیبەق، جەوی.

چ - ح(چ- Ç):
یەکـێکە لە پیـتـە بێـدەنگەکـان و پیـتی حەوتەمی ئەلفـبـای فـارسـییـە، بە (چە) دەخوێنرێتەوە. ئەم پیتە تایبەتە بە زمانی فـارسی و لە زمـانی عـەرەبیدا نییـە، لە حەساوی ئەبجەدا بە سێ دەژمێردرێ.
چـابـک- ص(چـابـوک- çabuk): چاپوک، چالاک، زرنگ، کارامە، بەدەست و برد، قامچی، شەلاق.
چابک دست- ص. مـر(چابوک دەست- çabuk dest): تەڕدەست، مـەزبوت، چالاک.
چابک سـوار- ص. مـر(چابوک سـەڤـار- çabuk sevar): سـوارچاک، سـواری کارامە.
چاپ- ا(چاپ- çap): چاپ، چاپکردنی کتێب بە مەکینە.
چاپار- ا. ت(چاپار- çapar): قاسید، پەیک، تەتەر، نامەبەر، پۆستەبەر.
چاپارخـانە- ا. مـر(چاپارخـانە- çaparxane): پۆستەخانە، پۆستخانە.
چاپچی- ا.مـر(چاپچی- çapçî): چاپچی، کرێکاری چاپخانە.
چاپخانە- ا. مر(چاپخانە-çapxane): چاپخـانە، کـارگـەی چاپکردن، شـوێنی چاپکردنی بلاڤۆکان.
چـاپلـوس- ص(چـاپلـوس- çaplûs): زمان لوس، دەم تەڕ، ماستاوچی، کەسێک بەزمـانی لوس کـەسـێک فـریو بدات، چاپلووس.
چاپیـدن- مص. م(چاپیـدەن- çapîden): تالان کردن.
چاپندە- ا. فـا(چاپەندە- çapende): تالانچی، تالانکەر.
چاپیـدە- ا. مف(چاپیـدە- çapîde): تالانکراو.
چاتلانقـوش- ا. ت(چاتلانغـوش- çatlanxûş): قەزوان، بەری دارەبەن.
چاتمە- ا. ت(چاتمە- çatme): پێکەوە بەستنی دوو شت، دانانی چەند تفەنگێک بە شێوەی قوچەکی، چاتی (بنمیچ).

چـــاتمـــەزدن- مـــص(چـــاتمـــەزدەن- çatme zeden): پێک هەڵپەساردنی تفەنگان لە کاتی وچاندا، چاتمە، وەستانی کۆمەڵە کێشکچییەک لە یەک شوێندا.

چاچله- ا(چاچەلە- çaçele): پێـلاو، پێتاو.

چاچول- ا(چاچول- çaçûl): حـــیلە، فێڵ، خاپاندن، فریو.

چاچولبـاز- ا(چاچولبـاز- çaçûlbaz): فێڵباز، حیلەباز، خاپاندەر.

چاچی- ص. ن(چاچی- çaçî): کـەوانی دەستکردی چاچ، کەوانی زۆر چاک.

چاخان- ص(چاخـان- çaxan): درۆزن، شـەلاتی، فـشـەکـەر، لاف لێـدەر، بە هاشوهوش.

چاخـچـور- ا(چاخـچـور- çaxçûr): پانتۆڵی دەڵبی ژنانە.

چاخـــــو- ا. ص(چاخـــــو- çaxû): بیرهەڵکەن، کەسێک کە بیری ئاو دەستان دەربدات، پۆخچی.

چـادر- ا(چـادور- çadur): چـاتـۆڵ، عەبا، چارشێو، خێوەت.

چادر احـرام- ا. مـر(چادوری ئیـهـرام- çaduri ʻihram): بریتییـە لە: بەفری سەر زەوی.

چادر پیـــــه- ا. مــــر(چادورپیــــه- çadur pîh): تەنکە بەزێکە کـە گـەدەو ریخۆڵە دەگرێ، کراس بەز.

چادرترســـا- ا. مـــر(چادور تـەرســـا- çadur tersa): زەردەپەڕ، شــەفـــەق، گزنگی بەیان.

چادرشب- ا. مــــر(چادور شـــــەب- çadur şeb): چادری نوێن پێچانەوە.

چادرکـافـوری- ا. مـر(چادوری کـافـوری- çaduri kafûrî): سـپـێـدەی بەیان، بەری بەیان، کازیوە.

چادرکـــبـــود- ا. مـــر(چادوری کـــەبود- çaduri kebûd): شەو، تاریکی شەو، ئاسمان لە کاتی شەودا.

چادرکـحلی- ا. مـــر(چادوری کـوهلی- çaduri kuhlî): ئاسـمـــان و شـــەوی تاریک.

چادرلاجـور- ا. مـر(چادوری لاجـڤـەرد- çaduri lacverd): مـــێـــرغـــوزار، سامالٚ.

چادرنشین- ص. مـــر(چادورنیـــشین- çadur nişîn): کـۆچەر، خـێـڵـەکی، گەرمێن و کوێستان گەر، رەڤەند.

چادرنماز- ا. مـــــر(چادور نـەمـــــاز- çadur nemaz): لـەچک، لـەچکی ناسک کـە ژنان لە مـاڵەوە یان لە کـاتی نوێژدا لەسەری دەکەن.

چادرنـیلی- ا. مـــــر(چادوری نـیلی- çaduri nîlî): ئاسـمـــان و شـــەوی تاریک.

چار- ا(چار- çar): سـوککراوەی چوار، چار.

چار- ا(چار- çar): چارە، دەرمـــــان، تەگبیر، فێڵ.

چار- ا(چار- çar): کـــورەی خـــشـت سوورکردنەوە.

چـارابـرو- ص. مـــــــــر(چـار ئـەبـرو- çarebrû): کـوڕێک کـە تازە خـەتی دابێ.

چـاربـالش- ا. مـــــــر(چـار بـالـیش- çar baliş): چـوار بـالـیف، تـەخـت،

کورسی.

چارپا- ا. مر(چارپا- çarpa): چوارپێ، چارەوێ.

چارپایە- ا. مر(چارپایە- çarpaye): چوارپایە، کورسی بچووک بۆ دانیشتن.

چارپەهلو- ا. مر(چار پەهلو- çar pehlû): چوارپاڵو، تۆکمە، قەڵەو، زگ زل، ورگن، چوارتەنگە.

چارپەهلوشودەن- مص(چار پەهلوشودەن- çar pehlû şuden): زۆر خواردن، بەپشتا خەوتن.

چارچار- ا(چارچار- çarçar): گفتوگۆ و شەڕکردن، دەحکە.

چارچارکردن- مص(چارچارکەردەن- çarçar kerden): گفتوگۆ و شەڕکردن.

چارچار- ا(چارچار- çarçar): چوار چوار، چوار رۆژی ئاخیری چلەی گەورەو چوار رۆژی هەوەڵی چلەی زستان کە ساردترین رۆژانی زستانن.

چارچنگول- ا. مر(چار چەنگول- çar çengûl): چوارچنگۆڵە.

چارغ- ا.ت(چاروغ- çarux): پێتاو.

چارقب- ا. مر(چارغەب- çarxeb): جۆرە جلێکە لە کۆندا پاشایانی ئێرانی و تۆرانی لە بەریان دەکرد.

چارقد- ا. مر(چارغەد- çarxed): لەچک.

چارک- ا(چارەک- çarek): چارەک، چواریەک.

چارک- ا. ص(چارەک- çarek): چاوش، جاسوس، رۆییشتن، غاردان، شۆفار.

چارگامە- ا. ص(چارگامە- çargame): ئەسپی خۆشڕۆ، ئەسپی رەهوان.

چارگاە- ا . مر(چارگاە- çargah): چوارگا، ئاهەنگێکی مۆسیقای ئێرانییە.

چارگاە- ا. مر(چارگاە- çargah): لەوەڕگە، پاوەن.

چارو- ا(چارو- çarû): بڕوانە: (**ساروج**).

چاروا- ا(چارڤا- çarva): چوارپێ، چارەوێ، وڵاخ.

چاروادار- ا.ص(چارڤادار- çarvadar): وڵاخدار.

چارونـاچار- ق(چارونـاچـار- çarûnaçar): ناچار.

چارە- ا(چارە- çare): عیلاج، دەرمان، چارە، فێڵ، حیلە.

چارە اندیش- ص. فا(چارەئەندیش- çare endîş): کەسێک کە بیر لە چارەو عیلاج بکاتەوە.

چارەبردار- ص. فا(چارەبەردار- çare ber dar): چارە پەزێر، قابیلی چارەسەرو چابوونەوە.

چارەپزیر- ص. فا(چارە پەزیر- çare pezîr): چارە پەزێر، قابیلی عیلاج و چاک بوون.

چارەپرداز- ص. فا(چارە پەرداز- çare perdaz): چارەگەر.

چارەپژوە- ص. فا(چارەپەژوھ- çare pejûh): چارەجو، کەسێک لە خەمی چارەسەری کەسێکدا بێ.

چارەجو- ص. فا(چارەجو- çare cû): کەسێک لە خەمی چارەسەری کەسێکدا،

یان چاک کردنی کارێکدا بێ، چارەگەر.
چارەدان- ص. فا (چارەدان- çaredan): چارەزان، چارەناس.
چارەساز- ص. فا (چارەساز- çaresaz): سیفەتێکی خوای گەورەیە، چارەگەر، چارەزان.
چارەسگال- ص. فا (چارەسیگال- çare sigal): چارەگەر، کەسێک لە خەمی چارەسەری کەسێکدا بێ.
چارەسنج- ص.فا (چارەسەنج- çare senc): چارەئەندێش، کەسێک بیر لە کارێک بکاتەوەو چارەی بۆ بدۆزێتەوە.
چارەشناس- ص. فا (چارەشوناس- çare şunas): چارەگەر، چارەزان، چارەناس.
چارەگر- ص. فا (چارەگەر- çareger): چارەساز.
چاش- ا (چاش- çaş): جێز، خەرمانی سوور.
چاشت- ا (چاشت- çaşt): چێشتەنگاو، تێشت، خواردنی بەیانی، چێشتان.
چاشت خوار- ص. فا (چاشت خار- çaşt xar): چەشەخۆر، تێشت خۆر.
چاشتدان- ا. مر (چاشتدان- çaştdan): قاپی تێشت، تێشتدان.
چاشتگاه- ق (چاشتگاه- çaştgah): چێشتەنگاو، چێشتان، کاتی تێشت خواردن.
چاشتەبند- ا. مر (چاشتەبەند- çaşte bend): پرپاسکەی تێشت تێ نان، توێشەبەرە.
چاشدان- ا. مر (چاشدان- çaşdan): تێشتدان، عەماری دانەوێڵە.
چاشکدان- ا. مر (چاشکدان- çaşk dan): تێشتدان، قاپی خواردنی بەیانی، عەماری دانەوێڵە.
چاشنی- ا (چاشنی- çaşnî): تەرەقە، کەبسول، چێژە، خواردنێکی کەم بۆ تام و چێژ.
چاشنی چش- ص. فا (چاشنی چەش- çaşnî çeş): کەسێک کە تامی خواردن بچێژێ.
چاشنی خور- ص. فا (چاشنی خور- çaşnî xûr): چەژەخۆر.
چاشنی گیر- ص. فا (چاشنی گیر- çaşnî gîr): تام و چێژ، سفرەچی.
چاق- ص (چاغ- çax): قەڵەو، تەندروست، تۆکمە.
چاقچور- ا (چاغچور- ça¨xçûr): شەرواڵی کارکردن، کە ژنان لەسەر جلەوە لەبەری دەکەن.
چاقو- ا (چاغو- çaxû): چەقۆ.
چاقوکش- ص.فا (چاغوکەش- çaxûkeş): چەقۆکێش، کێرد.
چاک- ا (چاک- çak): درز، کون، پارچە، سپێدەی بەیانی، دەرکە.
چاک پیراهن- ا. مر (چاکی پیراهەن- çaki pîrahen): یەخەی کراس.
چاکاچاک- ا (چاکاچاک- çakaçak): دەنگی پێکادانی ئەسلەحەی وەک: گورزو شیرو تەورزین.
چاکاچاک- ص (چاکاچاک- çakaçak): شەقار شەقار، پارچە پارچە، پردرز.
چاک چاک- (çakçak): شەقەشەق.

چــــاک چـــاک- ص(چـــاک چـــاک- çakçak): پارچەپارچە، شەقار شەقار.
چاکر- ا. ص(چاکەر- çaker): نۆکەر، بەندە، کۆیلە، خزمەتکار.
چاکـــــروار- ص.ق(چاکـــــەرڤـــــار- çakervar): نۆکەرئاسا.
چاکسـو- ا(چاکسـو- çaksû): جـۆرە گیایەکە دەڵێن دەرمانە.
چاکنای- ا. مــر(چاکنای- çaknay): زوڕنا.
چاکوچ-ا(چاکوچ- çakûç): چەکوش.
چال- ا(چال- çal): چاڵ، قـــۆرت، پێ چاڵی جۆلا، لانەی مەلان.
چال- ا(چال- çal): ئەسپ، ئەســـــپی رەنگ سورو سپی.
چال- ا(چال- çal): مراوی.
چالاک- ص(چالاک- çalak): چالاک، چاپوک، زرنگ.
چالش- ا.مص(چالیش- çaliş): نازو عیشوە، خۆنواندن وغروور، شەڕ.
چالشـگر- ص. فـــــا(چالیــــشـگەر- çalişger): لەنجـەولار، نازوعـیـشـوە، جەنگاوەرو خەباتکاری دلێر.
چالشـگری- ا. مص(چالیـش گـــەری- çaliş gerî): خـــۆنواندن لە بەرانبـــەر هەڤڕکدا، جەنگاوەری.
چالو- ا(چالو- çalû): چالۆکە، قۆرت، چاڵ.
چاله- ا(چالە- çale): چاڵ، قۆرت.
چالە حــــوض- ا. مـــــر(چالە هەوز- çalehewz): چاڵەحــــەوز، حـــەوزی گـەورەی ئـاوی سـارد لـە نـاو گـەرمـاودا کـە جاران مەلەیان تێدا دەکرد.

چالەسـيــلابی- ا.مـر(چالەســەیلابی- çale seylabî): چاڵەسێڵاو، خەنەک، چاڵێ کە سێڵاوی پێدا بڕوات.
چالیک- ا(چالیک- çalîk): هەلوکێن، هەلوکان.
چام- ا(چام- çam): نـازوعــیــشــوە، پێچاوپێچ.
چامــە- ا(چامــە- çame): شـــیـعــر، غەزەل، قەسیدە، ئاواز، چامە، چەکامە.
چامـــــەزن- ص.فــــا(چامـــــەزەن- çamezen): دەنگبێژ، نەواژەن.
چامــەسـرا- ص. فــا(چامــەســەرا- çame sera): کەسێک کە شـیـعـر بە ئاواز بلێ، گۆرانی بێژ، سترانبێژ.
چامەگو- ص. فا(چامەگو- çamegû): شاعیر، گۆیندە، غەزەلخوان، هۆزانڤان.
چامـــیـــدن- مص. ل(چامـــیـــدەن- çamîden): لـەنجـــــەکـــــــردن، لەنجەولارکردن، خەرامان.
چامـــیـــدن- مص. ل(چامـــیـــدەن- çamîden): میزتن.
چامین-ا(چامین- çamîn): میز.
چانچــو- ا. مـــر(چانچو- çançû): دارێکی درێژە کە دەخرێتە سەر شان و دوو سەتڵ ئاو بەم سەرو بەو سەرییەوە دەکرێ و دەبرێ.
چانه- ا(چانە- çane): چەنە، چەناگە.
چانـه- ا(چانـە- çane): گــــونـگ، ئەنگوتک.
چانەکـــردن- مص(چانە کـــــەردەن- çane kerden): گـونـک برین، گـونـک کردن.
چاو- ا(چاڤ- çav): جـــۆرە پـارەیـەک

بووە لە سەردەمی گیخاتو خانی پاشای مەغۆلی ئێرانیدا، باو بووەو زوو لە باو کەوتووە.
چاو- ا(چاڤ- çav): ناڵەو زاری، زیقەزیق، هات و هاوار.
چاوان- ص. فا(چاڤان- çavan): هاوار، ناڵین، دادو بێداد.
چاوچاوان- ص. فا(چاڤ چاڤان- çav çavan): ناڵین و زاری.
چاودار- ا(چاڤدار- çavdar): چەودەر.
چاوک- ا(چاڤەک- çavek): کلاوکورە.
چاوله- ا(چاڤەلە- çavele): گوڵی پڕ پەڕەی رەنگین، گوڵی سەدپەڕ.
چاوله- ص(چاڤەلە- çavele): خوار، کەچ.
چاولی- ا(چاڤولی- çavulî): بێژنگ، سەبەتە، تەیکە، تەیجە.
چاووش- ا.ص(چاڤوش- çavûş): چاوش، پێشڕەوی کاروان.
چاویدن- مص. ل(چاڤیدەن- çavîden): ناڵین، بانگ و خرۆشی مەلان.
چاه- ا(چاه- çah): بیر.
چاه بابل- ا. مر(چاهی بابیل- çahi babil): چاڵێکە لە بابیل گوایە هەردوو (هاروت و ماروت)ی فریشتە لەوێ حەپس بوون.
چاه بن- ا. مر(چاه بون- çahbun): بنی بیر.
چاه بیژن- ا.مر(چاهی بیژەن- çahi bîjen): بیری بیژەن، لە حیکایەتانی ئێرانیدا بیرێک بووە لە توران و بێژەنی پاڵەوانی ئێرانی بە فەرمانی ئەفراسیاو لەوێ حەپس کراوەو پاشان رۆستەم دەری هێناوەتەوە.
چاهجو- ا. ص(چاهجو- çahcû): بیرکەن، کارێزکەن، کارێزماڵ.
چاهچه- ا(چاهچە- çahçe): چاڵۆکە، چاڵی بچوک، قۆرت، بیری بچوک.
چاهخانه- ا. مر(چاهخانە- çahxane): بنی بیر.
چاهخو- ا. ص(چاهخو- çahxû): بیرکەن، زیاتر بە کەسێک دەگوترێ کە بیری ئاو دەست دەربدا، پۆخچی.
چاه رستم- ا. مر(چاهی روستەم- çahi rustem): چاڵی رۆستەم، ئەو بیرەیە کە شوغادی برای رۆستەم لەسەر رێی رۆستەمی پاڵەوانی حیکایەتی ئێرانی، هەڵکەندو بنەکەی بە شیرونێزە تەنی و رۆستەم بە رەخشەکەیەوە کەوتە ناو ئەو بیرەو گیانی سپارد.
چاه زنخ- ا.مر(چاهی زەنەخ- çahi zenex): چاڵی چەناگە.
چاهسار- ا.مر(چاهسار- çahsar): بیرسار، شوێنێ بیری زۆر بێ، بیر.
چاهسر- ا.مر(چاهسەر- çahser): سەری بیر، لێواری بیر، دەمی بیر.
چاهک- ا(چاهەک- çahek): بیری بچوک، چاڵی بیر ئاسا.
چاه کش- ا. مر(چاهی کەش- çahikeş):
چاه کن- ا.ص(چاهکەن- çahken): بیرهەڵکەن.
چاه کنعان- ا. مر(چاهی کەنئان- çahi kenan): بیری یوسف، ئەو بیرەی لە خاکی کەنعاندا بوو، براکانی

یوسف، یوسفیان تێ فرێدا.

چاهه- ا(چاهه- çahe): بیری کەم قوڵ.

چاهی- ص. ن(چاهی- çahî): زیندان.

چاهیوز- ا. مر(چاهیوز- çahyûz): قولاپێ کە دەولک یان شتی تری پێ لە بیر دەربهێنرێ.

چای- ا(چای- çay): چا، چایە، چای، چایی.

چایدان- ا.مر(چایدان- çaydan): چادان، قوتوی چا، قۆری.

چای سبز- ا.مر(چای سەبز- çay sebz): جۆرە چایەکە کە گەڵاکەی سەوزە.

چایش- ا.مص(چایش- çayîş): چایین، سەرمابوون.

چایکار- ص. فا(چایکار- çaykar): کەسێک کە پیشەی چاندنی چایە.

چایمان- ا.مص(چایمان- çayman): چایین، رچین، سەرمابوون.

چاییدن- مص. ل(چاییدەن- çayîden): چایین، رچین، سەرما بوون، نەخۆش کەوتن بەهۆی سەرمابوونەوە.

چپ- ا. ص(چەپ- çep): چەپلەر، نادروست، چەپ و خێل، ئاوەژوو.

چپات- ا(چەپات- çepat): دەمانچە، شەقازللە، دەوانچە، تەوقات.

چپاتی- ا(چەپاتی- çepatî): نان ساجی.

چپار- ا. ص(چەپار- çepar): دوو رەنگ، بەرشە.

چپ افتادن- مص. ل(چەپ ئوفتادەن- çep ‘uftaden): رق هەڵگرتن، بوونە دوژمن، ناحەزی و دژمنایەتی.

چپان- ا.ص(چەپان- çepan): جلی کۆنە، جلی شڕۆڵەو دڕاو، سیپاڵ.

چپان- ص. فا(چەپان- çepan): تێ تەپاندن.

چپ انداز- ص.فا(چەپ ئەنداز- çependaz): کەسێک بەرەو پشت سواری ئەسپ بێ و تەقە بکات، کەسێ بە دەستی چەپ تەقە بکا.

چپاندن- مص. م(چەپاندەن- çepanden): تێ تەپاندن، سیخناخ کردن.

چپاننده- ا.فا(چەپانەندە- çepanende): تێ تەپێنەر، سیخناخکەر.

چپاول- ا(چەپاڤول- çepavul): تالان، چەپاو.

چپاولچی- ا.ص(چەپاڤولچی- çepavulçî): تالانچی، تالانکەر.

چپاولگر- ص. فا(چەپاڤولگەر- çepavul ger): تالانچی.

چپ بودن- مص. ل(چەب بودەن- çepbûden): خێل بوون، کارکردن بە دەستی چەپ، چەپ بوون.

چپچاپ- ا(چەپ چاپ- çep çap): دەنگی ماچ و موچ، ملچە ملچ.

چپچیل- ا(چەپ چیل- çep çil): پێڵاو، پێتاو.

چپچله- ا(چەپچەلە- çepçele): سەرەو لێژکەی خز.

چپ دادن- مص. م(چەپ دادەن- çepdaden): فریودان، تەفرەدان، هەڵخەڵەتاندن، تەرککردن.

چپدار- ا(چەپدار- çepdar): چەکمە.

چپ دست- ص. مـــــر(چەپ دەست- çepdest): چەپلەر، کەسێ کە زیاتر بە دەستی چەپ کار بکات.

چپـــــر- ا(چەپەر- çeper): پەرژین، چەپەر، کەپر، تەیمان.

چپـــــر- ا(چەپەر- çeper): پەیک، تەتەر، نامەبەر، قاسید.

چپ راس- ا. مـــــــــر(چەپ راس- çepras): حەمایلی چەپ و راست.

چپـــــرباف- ا.مـــــر(چەپەرباف- çeper baf): چەپەرچن، جیغ ساز.

چپ رفتن- مص. ل(چەپ رەفـــتـــەن- çep reften): سەرپێچی کردن، فێڵ بەکارهێنان، بە چەپدا رۆیشتن.

چپ رو- ص.فا(چەپ رەو- çeprew): چەپڕەو، کەچڕەو، توندڕەو، گومرا.

چپـــسـیـــدن- مص. ل(چەپسـیـدەن- çepsîden): پێکەوەلکان، پێکەوە چەسپ کردن.

چپش- ا(چەپیش- çepiş): گیسکە نێر، کاری نێری یەکساڵە.

چپ شـــدن- مص. ل(چەپ شـــودەن- çep şuden): لادان، ئاوەژوو بوون، ژێروبان بوون، چەپی بوون.

چپق- ا(چوپوغ- çupux): سەبیل، سبیل، دارجغارە.

چپ کـــردن- مص. م(چەپ کـــەردەن- çepkerden): بە چەپدا داکێشان، قەلْپ کردنەوە.

چپکن- ا(چەپکەن- çepken): جبە.

چپ گــــرا- ص. فـــا(چەپگەرا- çepgera): چەپڕەو.

چپـل- ص. ا(چەپەڵ- çepel): پیس، گەمار، گنخاو، چەپەڵ.

چپلک- ص(چەپەلەک- çepelek): چەپەڵ، پیس، گنخاو، مردار.

چپلوس- ص(چەپلوس- çeplûs): زمان لوس، دەم تەڕ، ماستاوچی، مەرابیکەر.

چپله- ا(چەپلە- çeple): شەپازللە، دەمانچە، شەپاڵە.

چپـو- ا.ن(چەپەو- çepew): تالان، چەپاو.

چپه- ا (چەپە- çepe): سەوڵ، سەوڵی بەلەمڕانی.

چپـه- ص(چەپپە- çeppe): چەپە، چەپلەر.

چپــیـــدن- مص. ل(چەپیـدەن- çepîden): تێ تەپان، تێ خـــزاندن، تەپەسکاندن.

چپیده- ص. مف(چەپیدە- çepîde): تێ تەپێنراو.

چپیـره- ا(چەپیرە- çepîre): ئاپورە، گردبوونەوەی خەڵکانێک بۆ کارێک لەیەک شوێندا، قەرەباڵغی، هەیشەت.

چپین- ا(چوپین- çupîn): سـەبەتە، تەیکە، تەیجە.

چتر- ا(چەتر- çetr): چەتر، سەیوان.

چتـــر ابگون- ا. مـــر(چەتری ئابگون- çetri abgûn): ئاسمان.

چتـــرابنوس- ا. مـــر(چەتری ئابنوس- çetri abnûs): برێتی لە شەو.

چتـــرباز- ا.ص(چەترباز- çetrbaz): چەترباز، کەسێک کە بە پەرەشووت لە ئاسمانەوە بێتە خوارێ، پەرەشتوت باز.

چتـــردار- ا. ص(چەتر دار- çetrdar): چەتردار، کەسێ کە چەتری سەری پاشا

بگرێ، پاشایی و دەسەڵات.
چترزر- ا. مر(چەتری زەر- çetri zer): ڕۆژ، هەتاو.
چترساز- ا.ص(چەتر ساز- çetrsaz): وەستای چەتر، چەترساز.
چترسیمابی- ا. مر(چەتری سیمابی- çetri sîmbî): مانگی شەوی چواردە.
چترسیمین- ا. مر(چەتری سیمین- çetri sîmîn): چەتری زیوین، هەیڤەشەو و مانگی چواردە.
چترشام- ا. مر(چەتری شام- çetri şam): شەوو تاریکی شەو.
چترعنبرین- ا. مر(چەتری ئەنبەرین- çetri enberîn): بریتی لە شەوو تاریکی شەو، تاریکەشەو.
چترک- ا(چەترەک- çetrek): چەترۆکە، جۆرە رووەکێکە.
چترکحلی- ا. مر(چەتری کوهلی- çetri kulî): هەوری رەش و تاریک، شەوەزەنگ.
چترکش- ص. فا(چەترکەش- çetrkeş): کەسێک کە چەتر بەسەر سەری پاشاوە بگرێ و لە پشتیییەوە بروا، چەتردار.
چترمار- ا. مر(چەتری مار- çetri mar): قارچک، کوارگ.
چترمینا- ا. مر(چەتری مینا- çetri mîna): بریتی لە ئاسمان.
چترنجات- ا. مر(چەتری نیجات- çetri nicat): پەڕەشوت.
چترنگ- ا(چەترەنگ- çetreng): شەترەنج.
چترنور- ا. مر(چەتری نور- çetri nûr): هەتاو.
چتری- ص. ن(چەتری- çetrî): چەترئاسا، درەختێک یان دەوەنێک کە لق و پۆپی وەکو چەتر بازنەیی بێ.
چتریان- ا(چەترییان- çetrîyan): جۆرە روەکێکن کە گوڵەکانیان وەکو چەترە، وەک: گێزەر.
چتکە- ا(چوتکە- çutke): حاسوب.
چتلاقوچ- ا(چەتلاغوچ- çetlaxûç): جۆرە رووەکێکە.
چتو- ا(چەتو- çetû): پەردە، چەرچەف.
چتوار- ا(چەتڤار- çetvar): کێشانەیەکە بەرانبەر بە نزیکەی ١٢٥ گرام.
چتوک- ا(چوتوک- çutûk): پاساری، چۆلەکە، چێشکە، مەلویچک.
چتە- ا(چەتە- çete): چریک، سەربازی خۆبەخش، پارتیزان.
چچ- ا(چەچ- çeç): شەنە، سەرەند.
چچک- ا. ت(چەچەک- çeçek): خاڵ، گوڵ، روخسار.
چچلاس- ا(چیچلاس- çiçlas): پوشکەبەقونە، زەل بەقونە.
چچلە- ا(چوچولە- çuçule): میتکە، کێری منداڵی ساوا.
چچلە- ا(چەچەلە- çeçele): سەرەو لێژی خز.
چچن- ا(چیچین- çiçin): جۆرە رووەکێکە.
چچو- ا(چوچو- çuçû): مەمک، مەمکی ئافرەت، گوانی حەیوان.
چچول- ا(چوچول- çuçûl): میتکەی قوز، قیتکە، بەلوکە، کوڕکە.

چخ- ا(چەخ- çex): کێلانی خەنجەرو شمشێرو ئەو جۆرە شتانە.

چخ- ا. مص(چەخ- çex): کۆشش، ناحەزی، نەیاری، زێدەگاڤی.

چخ- ا(چەخ- çex): چڵک، کێم.

چخ- ا(چەخ- çex): چغە، بۆ دوورخستنەوەی سەگ.

چخ- ا(چیخ- çix): جۆرە رووەکێکە.

چخاچخ- ا(چەخاچەخ- çexaçex): دەنگی لێکدا لێکدای شمشێر لێکدان.

چخان- ص. فا(چەخان- çexan): جەنگاوەر، تێکۆشەر.

چخت- ا(چوخت- çuxt): میچ، ئاسمانە.

چخش- ا(چەخش- çexş): نەخۆشی قورگ.

چخماخ- ا(چەخماخ- çexmax): قاوڵغ، چەخماخ، چەرخ، تەورزین، کیسەیەکی بچوکە کە دەرزی و دەزوو ئەنگوستیلەی دورمانی تیا دادەنێن.

چخماق- ا. ت(چەخماغ- çexmax): بەردو ئەستێ، دەرزی تفەنگ.

چخیدن- مص. ل(چەخیدەن- çexîden): کۆشش کردن، شەڕکردن.

چخنده- ا. فا(چەخەندە- çexende): جەنگاوەر، شەڕکەر، تێکۆشەر.

چخیده- ا. مف(چەخیدە- çexîde): شەڕکردوو.

چخین- ص(چەخین- çexîn): کێم، چڵک.

چدار- ا(چیدار- çidar): پێوەند، پەتێ کە دەست و لاقی ولاخی پێ ببەستن.

چدر- ا(چەدەر- çeder): چارە، عیلاج.

چدروا- ا(چودورڤا- çudurva): جۆرە رووەکێکە زۆر تاڵە.

چدن- ا(چودەن- çuden): جۆرە کانزایەکە، برنجە.

چدن- مص. م(چیدەن- çiden): چینەکردنی مریشک، چنینی میوە، هەڵبژاردن و جیاکردنەوە.

چده- ا. مف(چیدە- çide): جیاکراوە، چنراو، هەڵبژاردەو جیاکراوە.

چر- ا(چور- çur): کێر، زەکەر.

چر- ا(چەر- çer): مەکینەیەکە بە ئاو کار بکات، گێژاو.

چر- ا(چەر- çer): لەوەڕین، لەوەڕ.

چرا- مص. ا(چەرا- çera): لەوەڕین.

چرا- (چیرا- çira): بۆچی، بۆ، بەڵێ، ئەڕا، لۆ، چما.

چرابه- ا(چەرابە- çerabe): سەرتوێژ، قەیماغ.

چراخور- ا. مر(چەراخور- çeraxûr): لەوەڕگە، مێرغوزار، پاوەن.

چرازار- ا. مر(چەرازار- çerazar): لەوەڕگە، مێرگوزار.

چرازن- ص. مر(چەرازەن- çerazen): حەیوانی گیاخۆر لە حاڵی لەوەڕیندا.

چراسک- ا(چەراسەک- çerasek): زیکزیکە، سیسرەکەی شەو.

چراغ-ا(چیراغ- çirax): چرا، فانوس، گلۆپ، لامپا.

چراغ اخر- ا. مر(چیراغ ئاخور- çirax axur): خۆشگوزەرانی و نیعمەتداری.

چراغ اسمان- ا.مر(چیراغی ئاسمان- çiraxi asman): مانگ، رۆژ.

چراغ الله- ا. مـــر(چیـــــراغ ئەڵڵاه- çirax ellah): ئەو پارەیەی کـــــە بە هەژار یان حیکایەتبێژی دەدەن.

چراغان- ا. مر(چیراغـان- çiraxan): چراخـان، چرای زۆر کە لە کـۆڕی شـادی و خۆشیدا هەڵدەکرێ.

چراغ بره- ا. مـــــــر(چیــــــــراغ بـەرە- çirax bere): فانوس، جێ چرا.

چراغپا- ا. مر(چیراغـپا- çiraxpa): پایەی چرا، هەر شـــوێـنێ چرای لەســـەر دابنەن، حاڵەتی وەسـتـانی ئەسپ لەسـەر هەردوو پاشو.

چراغ پره- ا. مـــــــر(چیــــــــراغ پـەرە- çirax pere): پەپولە، کە بەدەوری مۆم و چرادا دێ.

چراغ پرهیـــز- ا. مـــر(چراغ پەرهیـــز- çirax perhîz): پەنایەک کـە چرای لێ دانەن تا با نەیکوژێنێتەوە، فانوس.

چراغ جـادو- ا. مـــر(چیـــراغی جـــادو- çiraxi cadû): چرای عـــەلادین، ئەو چرا ئەفسانەییەی کە عەلادینی قـارەمانی حـیکایەتەکـانی هەزارو یەک شـەوە کـاری سەیرو سەمەری پێ ئەنجام دەدا.

چراغـــــدان- ا. مـــــــر(چیـــــــراغ دان- çiraxdan): جێ چرا، چرادان، فانوس.

چراغ روز- ا. مـر(چیـراغی روز- çiraxi rûz): رۆژ، چرای کـزی بێ شـەوق وەکـو چرایەک کە بە رۆژ هەڵبکرێ.

چراغ سپهر- ا. مر(چیراغی سیپیهر- çiraxi sipihr): هەتاو، مانگ.

چراغ سـحـر- ا. مـر(چیـراغی سـەهەر- çiraxi seher): چرای ســـەحــــەری، هەتاو، ئەستێرەی بەیانی.

چراغ عـــلاءالدین- ا. مـــر(چیـــــراغی ئەلائەدین- çiraxi elaedîn): چراکەی عـەلادینی قـارەمـانی حـیکایەتی هەزارو یەک شەوە.

چراغک- ا(چیـــراغـــەک- çiraxek): چرای بچووک، گوڵەستێرە، گوی هەسارە.

چراغ کش- ص. فـــا(چیـــراغ کـــوش- çirax kûş): چراکوژێنەوە.

چراغله- ا. مـر(چیـراغلە- çiraxle): گـــوڵەســـتـــێـــرە، کـــرمـــێکە بە شـــەوان دەبریسکێتەوە.

چراغـــوار- ا. مـــر(چیـــــراغـــــڤـــــار- çiraxvar): چرا ئاسا، چوون چرا.

چراغـــواره - ا. مـــر(چیـــــراغـــــڤـــــارە- çiraxvare): چرا، فانۆس، چرادانی شوشە.

چراغـــوره- ا. مـــر(چیـــــراغ ڤـــــەرە- çirax vere): چرا، فانۆس، جێ چرا.

چراغـــینه- ا. مـــــر(چیـــــراغـــــینە- çiraxîne): گوڵەستێرە، گوی هەسارە.

چراگاه- ا. مـر(چەراگـاه- çeragah): لەوەڕگە، میرغوزار.

چراگر- ص. فـا(چەراگـەر- çerager): حەیوانێ کە گیا بخوات.

چرام- ا(چەرام- çeram): لەوەڕگە.

چـرامـین- ا(چـــەرامـــین- çeramîn): لەوەڕگە.

چـــرانـــدن- مـــص. م(چـــەرانـــدەن- çeranden): لەوەڕاندن.

چرانـی- ا(چەرانـی- çeranî): پـارەی خواردن کە رۆژانە یان مـانگانە بە کەسێـک بدرێ.

چرایـی- ص. ن(چـەرایـی- çerayî): حەیوانی گیاخۆر، حەیوانی بەلەوەر.

چرایی- ا(چیـــــرایی- çirayî): هۆ، سۆنگە.

چـرب- ص(چـەرب- çerb): چـەور، رۆندار.

چرب اخــر- ص. مــر(چەرب ئاخــور- cerb axur): ئـاخـــــــورِ چەور، خۆشگوزەرانی، کەسێ کە لە نازو نیعمەتدا بێ.

چـربـانـدن- مـص. م(چـەربـانــدەن- çerbanden): زیادکردن.

چرببالا- ص. مـــــر(چەرب بـالا- çerb bala): خـــۆش ئەندام، بەقـــەدو بالا.

چرب پهلو- ص. مـــر(چەرب پەهلو- çerb pehlû): قـــەڵەو، کـــەڵکگر، بەسوود، بە کەڵک.

چراب، ترازو- ص. مـــر(چەرب ترازو- çerb trazû): تەرازوو قـورس، کـەسێ کە چاکەی لە خراپەی زیاتر بێ، کەسێ کە شت قورس بکێشێ.

چرب خــونی- ا. مــر(چەرب خـــونی- çerb xûnî): زیـــادبـــوونـــی چـــەوری خوێن..

چرب دست- ص. مـــر(چەرب دەست- çerb dest): تـــەڕ دەســـت، دەســـت رەنگین، چالاک.

چرب روده- ا. مــــــــر(چـەرب رودە- çerb rûde): باسترمە، باستورمە.

چرب زبان- ص. مـــــر(چەرب زەبـان- çerb zeban): زمان شیرین، دەم تەڕ، زمان لوس، چاپلووس.

چرب سـخن- ص. مــر(چەرب سوخـەن- çerb suxen): زمـــان لوس، قـــســـە شیرین، چاپلووس.

چربش- ا. مص(چەربیـش- çerbiş): چەوری.

چربش- ا(چەربیش- çerbiş): پیـــو، دوگ، چەوری، پیم، بەز.

چــربــک- ا(چــەربــەک- çerbek): ناوساجی، زروبی.

چربک- ا(چەربەک- çerbek): قەیماغ، سەرتوێژ، چەوری، گێمەڕ.

چربک- ا(چەربەک- çerbek): جــۆرە کاغەزێکی چەورکراوە جاران نیگارکێشان بۆ دەرهێنانی وێنەو نەخـشــە بەکـاریان دەهێنا.

چربـک- ا(چەربـەک- çerbek): درۆ، بوختان، مەتەڵ.

چربکار- ا.ص(چەربکار- çerbkar): سەروپێ چی، کەسێ کە خـواردنی چەوری وەکـو گـۆشـتـاو و سـەروپێ و کـەباب و ئەو شتانە لێ بنێ.

چرب گـفـتـار- ص. مر(چەرب گـوفـتـار- çerb guftar): زمـان شـیـرین، زمـان لوس، قسەخۆش، چاپلووس.

چربگو- ص. فـا(چەربگو- çerbgû): قسەخۆش، زمان تەڕ.

چربو- ا(چەربو- çerbû): چەوری.

چــربــوز- ا(چــەربــوز- çerbûz): مشکەکوێرە، جەربۆع، رسک.

چربه- ا(چەربە- çerbe): کـــاغـــەزی چەورو تەنک کە جاران نیگارکێشان بۆ دەرهێنانی وێنەو نەخشە بەکاریان دێنا.

چربه- ا(چەربە- çerbe): چەوری.

چـربـی- ا(چـەربـی- çerbî): چـەوری، بەز، پیو، سەرتوێژ، قەیماغ، پیم.

چربی- ا. مص(چەربی- çerbî): چەوربوون، نەرمی، ملایمی، چالاکی، قسەی خۆش و دڵگیر.
چربیدن- مص. ل(چەربیدەن- çerbîden): زیادبوون، قورستربوونی شتێک لە شتێک لە کێشاندا.
چربنده- ا. فا(چەربەندە- çerbende): قورستر.
چرت- ا(چورت- çurt): وەنەوز، خەوبردنەوە، خەوەنوتکێ.
چرت- ص. عا(چەرت- çert): قسەی قۆڕ، هەرزەوێژی.
چرتکە- ا(چورتکە- çurtke): حاسوب.
چرچر- ا. عا(چەرچەر- çerçer): خۆش لەوەڕی، خۆشگوزەران.
چرچی- ا. ص(چەرچی- çerçî): چەرچی، دێوەرە، ڕەنان، دەسفرۆش.
چرخ- ا(چەرخ- çerx): تایە، هەر شتێکی بازنەیی کە بە دەوری تەوەری خۆیدا بخولێتەوە.
چرخ- ا(چەرخ- çerx): ئاسمان، فەلەک، گەردوون، ڕۆژگار، دەورو زەمانە.
چرخ-ا(چەرخ- çerx): کەوان، جۆرە مەنجەنیقێکە.
چرخ- ا(چەرخ- çerx): یەخەی کراس کە بازنەیی بڕابێ، دەوری تەنورە.
چرخ- ا.مص(چەرخ- cerx): سووڕانەوە، خولانەوە بە دەوری خۆتا یان شتێکدا، جۆرە وەرزشێکی کۆنە.
چرخ- ا(چەرخ- çerx): دەف، دایەرە.
چرخ- ا(چەرخ- çerx): باز، جۆرە بازێکە.
چرخاب- ا. مر(چەرخاب- çerxab): گێژەنگ، گێژاو، چەرخێ کە بە ئاو بگەڕێ.
چرخ ابگون- ا. مر(چەرخی ئابگون- çerxi abgûn): ئاسمان، فەلەک.
چرخ ابنوس- ا.مر(چەرخی ئابنوس- çerxi abnûs): ئاسمان، فەلەک.
چرخ اثیر- ا. مر(چەرخی ئەسیر- çerxi esîr): فەلەکی نۆیەم.
چرخ اخضر- ا. مر(چەرخی ئەخزەر- çerxi exzer): ئاسمان، گۆی مانگ.
چرخ اطلس- ا. مر(چەرخی ئەتلەس- çerxi etles): ئاسمانی نۆیەم.
چرخ اکبر- ا.مر(چەرخی ئەکبەر- çerxi ekber): عەرشی عەزیم، تەختی مەزن.
چرخان- ص. فا(چەرخان- çerxan): سوڕان، لە حاڵی سوڕانا، خولان.
چرخ انداز- ص. فا(چەرخ ئەنداز- çerx endaz): تیر هاوێژ، کەواندار.
چرخاندن- مص. م(چەرخان دەن- çerxan den): سووڕاندن، هەلسوڕاندنی کارێ.
چرخاننده- ا. فا(چەرخانەندە- çerxanende): سوڕێنەر، هەڵسوڕێنەر.
چرخباد- ا. مر(چەرخ باد- çerxbad): هەر چەرخێ بە با بسووڕێ، گەردەلوول، گێژەلۆک، بابەلیسک.
چرخ برین- ا. مر(چەرخی بەرین- çerxi berîn): عەرشی مەزن، فەلەکی نۆیەم. ئاسمانی نۆیەم.

چرخ بلند- ا. مـــر(چەرخی بولەند- çerxi bulend): ئاسمانی بەرز.
چرخ چاه- ا. مـــر(چەرخی چاه- çerxi çah): چەرخی ئاو هەڵکێشان لە بیر، دولاب، جەنجەڕ.
چرخ چنبری- ا.مـر(چەرخی چەنبەری- çerxi çenberî): ئاسمان، فەلەک.
چرخچی- ا. مر(چەرخچی- çerxçî): تیرەنداز، تۆپچی.
چرخ خضراء- ا. مـر(چەرخی خەزرا- çerxi xezra): ئاسمان، فەلەک.
چرخ خوردن- مص. ل(چەرخ خوردەن- çerx xûrden): خولانەوە، سوڕانەوە، خولانەوە بە دەوری خۆتا یان کەسێکدا.
چرخ دادن- مـص. م(چەرخ دادەن- çerxdaden): سوڕاندن.
چرخ دوار- ا. مـر(چەرخی دەڤار- çerxi devar): فەلەک، ئاسمان.
چرخ دولاب- ا. مـر(چەرخی دولاب- çerxi dûlab): ناعور.
چرخ دولابی- ا. مـر(چەرخی دولابی- çerxi dûlabî): ئاسمان.
چرخ روان- ا. مـر(چەرخی رەڤان- çerxi revan): چەرخی رەوان، ئاسمان، فەلەک.
چرخ ریسک- ا. مـر(چەرخ ریسەک- çerx rîsek): جۆرە باڵندەیەکی مێرو خۆرە، دەنگی لە دەنگی خەڕەک دەچێ.
چرخ ریسی- ا.مص(چەرخ ریسی- çerx rîsî): خەڕەک، رستن بەهۆی خەڕەک.
چرخ زدن- مـص. ل(چەرخ زەدەن- çerx zeden): خول خواردن، گڕخواردن، سوورخواردن.
چرخشت- ا(چەرخوشت- çerxuşt): ئامێری ئاوگرتنی ترێ، عەسارەی ترێ.
چرخ فلک- ا.مـر(چەرخی فەلەک- çerxi felek): ئاسمان.
چرخ فلک- ا. مـر(چەرخ فەلەک- çerxfelek): چەرخ و فەلەک.
چرخکار- ا. ص(چەرخکار- çerxkar): چەقۆتیژکەرەوە، بەڕاد.
چرخ کبود- ا. مـر(چەرخی کەبود- çerxi kebûd): ئاسمانی کەوە، ئاسمانی شین.
چرخ گردان- ا.ص(چەرخی گەردان- çerxi gerdan): چەرخی گەردوون، چەرخی سوڕاو.
چرخله- ا(چەرخەلە- çerxele): خەڕەک، تەشی، کلافە، گلۆڵە، بەکرە.
چرخ مقوس- ا. مر(چەرخی مغەڤەس- çerxi mxeves): ئاسمان.
چرخ مینا- ا. مـر(چەرخی مینا- çerxi mîna): ئاسمانی ساف.
چرخ ناری- ا. مـر(چەرخی ناری- çerxi narî):
چرخ نیلوفری- ا. مر(چەرخی نیلوفەری- çerxi nîlûferî): ئاسمان.
چرخ وش- ص(چەرخ ڤەش- çerxveş): چەرخ ئاسا.
چرخوک- ا(چەرخوک- çerxûk): مزراح، مزراق.
چرخه- ا(چەرخە- çerxe): خەڕەک، تەشی، گلۆڵە، کلافە.
چرخه- ا(چەرخە- çerxe): جۆرە رووەکێکە.

چرخی- ص. ن(چەرخی- çerxî): بازنەیی.
چرخیدن- مص. ل(چەرخیدەن- çerxîden): سوڕان، چەرخان، خولان، گڕخواردن.
چرد- ا(چەرد- çerd): ئاستانە، جێی چوارچێوەی دەرگا..
چرد- ا(چەردە- çerde): رەشتالە، ئەسمەر.
چرز- ا(چەرز- çerz): کلاوکوڕە، مەلێکە.
چرس- ا(چەرس- çers): شیلەی شادانە، شۆکەی شادانە.
چرس- ا(چەرەس- çeres): ئەشکەنجەو ئازار، بەندو زیندان.
چرس- ا(چەرەس- çeres): ئەوەی کە گەدایان بە سوالٚ کۆی دەکەنەوە.
چرسدان- ا.مر(چەرەسدان- çeresdan): تورەکەی سوالٚی، کەشکۆلٚ.
چرش- ا.مص(چەریش- çeriş): لەوەڕین.
چرغ- ا(چەرغ- çerx): باز، جۆرە بازێکە بۆ راو بەکاردێ.
چرغند- ا(چەرغەند- çerxend): باسترمە، باستورمە.
چرغول- ا(چەرغول- çerxûl): جۆرە رووەکێکە.
چرک- ا(چیرک- çirk): چلٚک ، کێم.
چرکاب- ا. مر(چیرکاب- çirkab): چلٚکاو، سیانکە.
چرک الود- ا. مر(چیرک ئالود- çirk alûd): چلٚکن، پیس.

چرکتاب- ص. مر(چیرکتاب- çirk tab): چلٚک هەلٚگر، جلێ کە چلٚکی پێوە دیار نەبێ.
چرکن- ص. ن(چیرکین- çirkin): چلٚکن.
چرکناک- ص(چیرکناک- çirknak): چلٚکن.
چرکین- ص.ن(چیرکین- çirkîn): چلٚکن، چلٚک و کێم.
چرم- ا(چەرم- çerm): چەرم، پێست، پووسە.
چرمک- ا(چەرمەک- çermek): گلۆلٚە بەنی رێسراوی لەسەر تەشی هەلٚکراو.
چرمگر- ص.فا(چەرمگەر- çerm ger): چەرمچی، دەباغچی، چەرم خۆشکەر.
چرم گور- ا. مر(چەرمی گور- çermi gûr): تیروکەوان.
چرم گوزن- ا. مر(چەرمی گەڤەزەن- çermi gevzen): تیروکەوان.
چرم گیله- ا. مر(چەرم گیلە- çerm gîle): جۆرە رووەکێکە.
چرم لیوه- ا. مر(چەرمی لیڤە- çermi lîve): جۆرە رووەکێکە.
چرمه- ا(چەرمە- çerme): ئەسپ، بەتایبەتی ئەسپی سپی.
چرمین- ص. ن(چەرمین- çermîn): چەرمینە، هەر شتێ لە چەرم دروست کرابێ.
چرند- ا. ص(چەرەند- çerend): بێهودە، قسەی بێ تام و بێ مانا، قسەی قۆڕ.

چرندو- ا(چەرەندو- çerendû): كرکراگە، ئێسكی ناسكی كرۆشتەنی، كرۆچەنە، قرتێنك.

چرندە- ا. فا(چەرەندە- çerende): گیاخۆر.

چرنە- ا(چورنە- çurne): لولەی مەسینە، لولەی قۆری.

چروك- ا(چروك- çrûk): چرچ و لۆچ.

چروكیدن- مص. ل(چروكیدەن- çrûkîden): چرچ بوون، لۆچ بوون.

چروندە- ا. فا(چەرڤەندە- çervende): چارەساز، مشورخۆر، چارەگەر.

چرونس- ا. رو(چیرڤونس- çirvuns): پارەیەكی روسییە بەرانبەر بە دە رۆبل.

چرویدن- مص. ل(چەرڤیدەن- çervîden): چارەسەركردن، غاردان، رۆییشتن.

چروندە- ا. فا(چەرڤەندە- çervende): چارەساز، خەمخۆر، چارەگەر.

چرویدە- ا.مف(چەرڤیدە- çervîde): چارەكراو.

چریدن- مص. ل(چەریدەن- çerîden): لەوەڕین.

چرندە- ا. فا(چەرەندە- çerende): لەوەڕخۆر.

چریدە- ا. مف(چەریدە- çerîde): خوراو، لەوەڕیو.

چریش- ا(چیریش- çirîş): جۆرە درەختێكە لەتیرەی زەیتونی تاڵ.

چریك- ا. ص(چەریك- çerîk): چریك، پارتیزان، چەكدار.

چرینە- ا(چەرینە- çerîne): گەدەی ئاژەڵانی گیاخۆر، ورگ، عور، كرش.

چزد- ا(چەزد- çezd): زیكزیكە.

چزك- ا(چیزك- çizk): ژیشك، ژیژگ، ژوژوو.

چسان- (چیسان- çisan): چۆن.

چسب- ا(چەسپ- çasp): چەسپ، كەتیرە، غەرە، هێلم، سیكۆتین.

چسبان- ص. فا(چەسبان- çesban): پێكەوە نووسان.

چسبانیدن- مص. م(چەسبانیدەن- çesbanîden): پێكەوە لكاندنی دوو شت، پێكەوە چەسپاندنی دوو شت.

چسباننده- ا. فا(چەسبانەندە- çesbanende): كەسێ كە دوو شت پێكەوە بچەسپێنێ.

چسبانیدە- ا. مف(چەسبانیدە- çesbanîde): پێكەوە لكێنراو.

چسبیدن- مص. ل(چەسبیدەن- çesbîden): پێكەوە نووسان.

چسبندە- ا.فا(چەسبەندە- çesbende): شتێك بە شتێكەوە بچەسپی.

چسبیدە- ا. مف(چەسبیدە- çesbîde): لكێنراو.

چست- ص(چوست- çust): چالاك، چاپوك، مكوم، پایەدار، جوان و خۆش ئەندام.

چستك- ا(چوستەك- çustek): جۆرە پێلاوێكی چەرمی سوكە.

چسنگ- ا. ص(چەسەنگ- çeseng): كەچەڵ، كەچەڵی.

چش- ا(چەش- çeş): چاو.

چش- (چیش- çiş): هەرچی ئەو.
چش- ا. فــا (چەش- çeş): چێـــژەر، کەسێ تامی خواردن بچێژێ.
چشـام- ا(چیــشــام - çişam): جـۆرە رووەکێکە بۆ دەرمانی چاو بەکاردێ.
چشــان- ص. فـا (چەشــان- çeşan): چێژەر، چەشتن.
چشـــــاندن- مـص. م(چەشــــاندەن- çeşanden): چێژاندن.
چشــــاننده- ا. فــــا (چەشــــانەندە- çeşanende): کەسێ کە تامی شتێ بە کەسێک بچێژێ.
چشایی- ا(چەشایی- çeşayî): هەستی چەشتن.
چشـتـه- ا(چەشـتـە- çeşte): تێـشت، چەشە.
چشــتــه خــوار- ص. فـا (چەشـتـەخـار- çeşte xar): چەشەخۆر، بەرتیل خۆر.
چشخام- ا(چەشخام- çeşxam): جۆرە رووەکێکە.
چشش- ا.مص(چەشـــیش- çeşiş): چەشتن.
چشـک- ا. ص(چیـــشـک- çişk): زیادی، فراوانی، زاڵی، براوە.
چشم- ا(چەشم- çeşm): چاو.
چشــم ارو- ا. مـــــــر(چەشم ئـارو- çeşm arû): نوشتە، چاوەزار.
چشم اغــیـل- ا. مــر(چەشم ئاغــیـل- çeşm axîl): مۆرەکردن.
چشم الـوس- ا. مـــــر(چەشم ئالـوس- çeşm alûs): روانین بەگـۆشـەی چاو، مۆرەکردن، نیگای بە غەزەب.
چشــم انــداز- ا. مــــــر(چەشم ئـەنـداز- çeşm endaz): دیمەن، ئاســۆ، دیمەنی بەریـن و جـــــوان، چاوەنداز، بـەرچـاو، روانگە، پانۆراما.
چشم اویز- ا. مـــر(چەشم ئاڤــیـــــز- çeşm avîz): پێـــچــە، چاو بەست، نوشتە، دوعا، چاوەزار.
چشم بـازکــــردن- مص. ل(چەشم بـاز کـــــــەردەن- çeşm bazkerden): چاوکردنـەوە، بێداربوونەوە لـە خەو، روانین بەوردی.
چشم بد- ص. مـــر(چەشـــــمی بەد- çeşmi bed): چاوی بەد، چاوی پیس.
چشم براه- ص. مــــــر(چەشم بەراه- çeşm berah): چاوەڕوان، چاو لە ڕێی هاتنی میوانێ یان گەیـیشتنی هەواڵێک.
چـــشـــم بـــرداشـــتن- مـــص. ل(چـــەشـــم بەرداشــــتــەن- çeşm berdaşten): چاوپۆشـی کـردن، سـەیرنـەکـردنی کـەسـێک یان شتێک، روو وەرگێڕان لە کەسێک یان شتێ.
چشم بستن- مص. ل(چەشم بەســتــەن- çeşm besten): چـاولێـک نـان، چـاو نوقاندن.
چشم بلبل- ا. مـــــر(چەشم بـول بـول- çeşm bulbul): چاوی بـولبـول، جـۆرە قـومـاشـێکی بە خـاڵی وردە وەکـو چاوی بولبول.
چشم بلبلی- ا. مــر(چەشم بول بولی- çeşm bulbulî): جۆرە لۆبیایەکە.
چـشــم بـنـد- ا.ص(چـەشـم بـەنـد- çeşm bend): چـاوبـەن، چـاوبـەنـد، چاوبەست.

چشم بندک- ا. مـــر(چەشم بەندەک- çeşm bendek): چاوشارکێ.

چشم بندی- ا. مص(چەشم بەندی- çeşm bendî): جادوگەری، چاووڕاو.

چشم بی اب- ص.مر(چەشمی بی ئاب- çeşmi bîab): بێ چاوو روو، بێ حەیا، بێ شەرم.

چشم بیمار- ص.مر(چەشمی بیمار- çeşmi bîmar): چاوی خومار.

چشم پزیشک- ا. ص(چەشم پزیشک- çeşm pizîşk): دکتۆری چاو، پزیشکی چاو.

چشم پنام- ا. مـــر(چەشم پەنام- çeşm penam): نوشتە، چاوەزار.

چشم پوشیدن- مص. ل(چەشم پوشیدەن- çeşm pûşîden): چاوپۆشین.

چشم پیش- ص. مـــر(چەشم پیش- çeşm pîş): شەرمن، شەرمین.

چشم تنگ- ص. مـــر(چەشم تەنگ- çeşm teng): چاوتەنگ، رژد، رەزیل، حەسود، چاوچنۆک.

چشم چران- ص. فـــا((چەشم چەران- çeşm çeran): چاو لەوەڕێن، چاوباز، چاوچلێس، نەزەرباز.

چشمخانه- ا. مـر(چەشمخانە- çeşmxane): چاڵی چاو.

چشم خروس- ا. مـر(چەشم خورووس- çeşm xurûs): جۆرە رووەکێکە، چاوکەڵەشێرە.

چشم خروس- ا. مـر(چەشمی خورووس- çeşmi xurûs): شەرابی سوورو ئاڵ.

چشم خاباندن- مص. ل(چەشم خاباندەن- çeşm xabanden): چاوخەواندن، چاوپۆشی کردن.

چشم خوردن- مص. ل(چەشم خوردەن- çeşm xûrden): بە چاوەوە بوون.

چشـمداشت- ا.مص(چەشم داشت- çeşm daşt): بە تەمـا بوون، چاو لە کۆمەکی کەسێک، چاوەڕوانی گەییشتنی شتێک.

چشم داشتن- مص. ل(چەشم داشتەن- çeşm daşten): چاوەڕوان بوون، بە تەما بوون.

چشمدان- ا. مـر(چەشمدان- çeşmdan): کاسەی چاو، چاڵی چاو.

چشم دریده- ص. مـــر(چەشم دەریدە- çeşm derîde): بێ شەرم، بێ حەیا، روودار، بێ ئەدەب.

چشم دل- ا. مـــر(چەشمی دل- çeşmi dil): چاوی دڵ، چاوی باتین، چاوی ئەقڵ، چاوی ئاوەز.

چشم دوختن- مص. م(چەشم دوختەن- çeşm dûxten): چاوتێ برین.

چشم رسیدن- مص. ل(چەشم رەسیدەن- çeşm resîden): بە چاوەوە بوون.

چشم روشنی- ا. مـر(چەشم رەوشەنی- çeşm rewşenî): چاوڕوونی، مژدەی خۆش، دیاری بردن بۆ بوک و زاوا، پیرۆزبایی.

چشم زاغ- ص. م(چەشمەزاغ- çeşmezax): چاوکەوە، بێ شەرم، بێ حەیا.

چشم زخ- ا.مـــر(چەشم زەخ- çeşm zex): بە چاوەوە بوون.

چشم زخم- çeşm zexm): به چاوەوە بوون.
چشم زد- ا. مـــــر(چەشم زەد- çeşm zed): مـــيـــرووييەكی رەش و سـپـی‌يە بۆ چاوەزار لەملی منداڵ دەكرێ، چاوتروكانێک.
چشم زد- ا.مـــــر(چەشم زەد- çeşm zed): چاوتروكانێک، ماوەيەكی زۆر كورت.
چـشـم زد- ا. مـف(چـەشـم زەد- çeşm zed): چاولێدراو.
چـشـم زدن- مـص. م(چـەشـم زەدەن- çeşm zeden): چـاولـێـــدان، ئاماژەكردن، ترسان.
چـشـم زده- ا.مـف(چـەشـم زەدە- çeşm zede): چاولێدراو.
چـشـم زدن- مـص. ل(چـەشـم زەدەن- çeşm zeden): چـاوتـروكــانـدن، چاولێدان.
چشم سـفـيـد- ص. مـر(چەشم سـەفـيـد- çeşm sefîd): روودار، بێ حـەيا، بێ ئەدەب، بێ شەرم، بێ چاو و روو.
چشم شـور- ص. مـر(چەشم شـور- çeşm şûr): چاوی بەد، چاوی پيس..
چشم غـره- ا. مـر(چەشم غـورە- çeşm xure): مـــــۆرە، چاو لـێ سووركردنەوە، هەرەشە، ترساندن.
چشم فـــروبستن- مـص. ل(چەشم فـروبەسـتـەن- çeşm furûbesten): چاولێک نان، چاوپۆشی كـردن، تەمـاشا نەكردن.
چشم فـسـا- ص. فـا(چەشم فـەسـا- çeşm fesa): كـەسێ كـە كـاری چاوی بەد بەتاڵ بكاتەوە.
چشـمک- ا(چەشـمـەک- çeşmek): چاوی چكۆڵە، ئامـاژە كـردن بە گـۆشـەی چاو، چاو لێ داگرتن.
چشـمک- ا(چەشـمـەک- çeşmek): چاو داگرتن، ئاماژە بە گۆشەی چاو.
چشـمک زدن- مص(چەشـمـەک زەدەن- çeşmek zeden): چاوداگرتن.
چشـمک- ا(چەشـمـەک- çeşmek): چاويلكە، عەينەک.
چشـمک- ا(چەشـمـەک- çeşmek): جـۆرە رووەكـێكە بۆ دەرمـانـی چاو بەكـار دێت.
چشم كـردن- مص. م(چەشم كـەردەن- çeşm kerden): بە چاوەوە كـــردن، چاولێدان.
چشم گـاو- ا. مـر(چەشـمـی گـاڤ- çeşmi gav): جۆرە گوڵێكە.
چشم گــــردانـدن- مـص. ل(چـەشم گـــەرداندەن- çeşm gerdanden): چاوگێڕان، مۆڕەكردن، نيگاكردنی پڕ رق و غەزەب.
چشم گـرم كـردن- مص. ل(چەشم گـەرم كـــەردەن- çeşm germ kerden): چاو گەرم كردن، نووستن، نووستنی كەم.
چشم گـشتـه- ص. مـر(چەشم گەشـتـە- çeşm geşte): چاو چەپ و خـــێـل، خێل و قيچ.
چشملان- ا(چەشمەلان- çeşmelan): بيلبيلەی چاو، گلێنەی چاو.
چشم نهـادن- مص. م(چەشم نەهادەن- çeşm nehaden): چـاو تـێ بـڕيـن، بەتەما بوونی كەسێک يان شتێک.

چشم نهــان- ا. مــر(چەشــمی نیــهــان- çeşmi nihan): چاوی باتین، چاوی دڵ، چاوی پەنهان، چاڤی هندور.

چشم و چار- ا. مـــــر(چەشم و چار- çeşm u çar): چورو چاو، چاو و هێزی بینایی، سۆمای چاڤ.

چشم و چراغ- ا.مـــر(چەشم و چەراغ- çeşm u çerax): کەسی هەڵبژاردەو ناوداری مایەی فەخری ماڵباتی خۆی، دڵبەری جوان و ئازیز.

چشم ودل پاک- ص. مـــر(چەشم و دیل پاک- çeşm u dil pak): چاو و دڵ پاک، داوێن پاک، ئەمین، کـەسێ کـە خیانەت لە ماڵ و ناموسی خەڵکی نەکات.

چشم و دل سیـر- مص. مـر(چەشم و دڵ سیــر- çeşm u dil sîr): چاو و دڵ تێر، بێ تەماح، کەسێ کە چاوی لە ماڵی خەڵکی نەبێ.

چشم و گوش باز- ص. مر(چەشم و گوش باز- çeşmu gûş baz): چاوو گـوێ کــراوە، زاناو داناو وریاو بە ئەزمـــوون، فامیدە.

چشم وهام- ا. مــــر(چەشم ڤـــە هام- ceşm veham): چاوەزار.

چشم و همچشمی- ا. مص(چەشم و هەم چەشـمی- çeşm u hemeçeşmî): رکـــابەری، رقـــەبەری، ملمـــــلانێ، کێشمانەکێش.

چشمه- ا(چەشمە- çeşme): کانیاو، سەرچاوە.

چشـمـه- ا(چەشـمـە- çeşme): کـون، کونی بچووک وەکو کونی سوژن.

چشمه- ا(چەشمە- çeşme): هەتاو، خۆر، رۆژ.

چشمهء افتاب- ا. مر(چەشمەی ئافتاب- çeşmey aftab): هەتاو، خۆر، رۆژ.

چشمهء الیاس- ا. مر(چەشمەی ئیلیاس- çeşmey ‘ilyas): سـەرچاوەی خـدر پێغەمبەر، ئاوی زنەگی، ئاوی حەیات.

چشمهء حیات- ا. مر(چەشمەی هەیات- çeşmey heyat): کانی ژین.

چشمهء حیوان- ا. مر(چەشمەی هەیڤان- çeşmey heyvan): کانی ژین.

چشـمـهء خضـر- ا. مـر(چەشـمـەی خزر- çeşmey xizr): کانی ژین.

چشـمـهء خیـز- ص. مر(چەشـمە خـیـز- çeşme xîz): شوێنی پڕ کانی، کانیاو زار.

چشـــمــه زار- ا. مــر(چەشـــمــەزار- çeşmezar): سەرچاوە زار، کانی زار.

چشـمـه سـار- ا. مـر(چەشـمـە سـار- çeşme sar): شوێنێ کە کانی و ئاوی زۆر بێ، کانیاو زار.

چشـمـهء سیـمـاب- ا. مـر(چەشـمـەی سـیـمــاب- çeşmey sîmab): سەرچاوەی هەتاو.

چشـمـهء قـیـر- ا. مـر(چەشـمـەی غـیـر- çeşmey xîr): شـــەوی تـاریـک و نوتەک، شەوەزەنگ.

چشـــمـــهگـــاه- ا. مـــر(چەشـــمـــەگـــاه- çeşmegah): شـوێنی هەڵقـــوڵینی کانی.

چشـمـهء نوش- ا.مـر(چەشـمـەی نوش- çeşmey nûş): کانی ژین، کانی خدر پێغەمبەر.

چشـــمـــیـــزک- ا(چەشـــمـــیـــزەک-

çeşmîzek): جۆرە رووەکێکە.

چشوم- ا(چەشوم- çeşûm): جۆرە رووەکێکە.

چشیدن- مص. ل(چەشیدەن- çeşîden): چەشتن، چەژتن، تام و چێژکردن.

چشنده- ا. فا(چەشەندە- çeşende): چێژەر.

چشیده- ا. مف(چەشیدە- çeşîde): چێژراو، تام کراو.

چغ- ا(چوغ- çux): نیر، نیله.

چغ- ا(چیغ- çix): چیغ.

چغ- ا(چەخ- çex): خەرەک، دارێکە ماستی پێ دەشلەقێنن تا کەرەکەی جیا بکەنەوە.

چغاز- ص(چەغاز- çexaz): ژنی جنێوفرۆش، سەلیتە، بێ حەیا، قرمێچە.

چغاله- ا.ص(چەغالە- çexale): میوەی نەگەییوی وەک بادەم و زەردەلو و ئەو شتانە.

چغامه- ا(چەغامە- çexame): چامە، شیعر، قەسیدە، چەکامە.

چغان- ا(چەغان- çexan): ئامێرێکی مۆسیقایە.

چغانه- ا(چەغانە- çexane): ئامێرێکی مۆسیقایە، چەقەوانە.

چغانی- ص. ن(چەغانی- çexanî): خەڵکی چەغانیان.

چغبوت- ا(چەغبوت- çexbût): ناواخنی لێفە یان دۆشەک.

چغبه- ا(چەغبە- çexbe): جۆرە سازێکە.

چغته- ا(چوغتە- çuxte): پێتاو، جۆرە پێلاوێکە لە بەفرا لە پێ دەکرێ تا پێ لە بەفر رۆنەچێ.

چغر- ص(چەغەر- çexer): چەرمی دەست و پێ لە ئەنجامی کارکردن و رۆییشتنی زۆر.

چغرات- ا(چوغرات- çuxrat): تۆراغ.

چغز- ا(چەغز- çexz): بۆق، قورباقە.

چغز- ا(چەغز- çexz): دوومەڵ، قونێر.

چغز- ا(چەغەز- çexez): جۆرە رووەکێکە.

چغزواره- ا. مر(چوغزڤارە- çuxz vare): قەوزە.

چغزیدن- مص. ل(چەغزیدەن- çexzîden): ترسان، ناڵەکردن، سکاڵاکردن.

چغزنده- ا. فا(چەغزەندە- çexzende): ترسێنەر، ناڵەوزاریکەر.

چغزیده- ا.مف(چەغزیدە- çexzîde): ترساو.

چغک- ا(چوغەک- çuxek): پاساری، چۆلەکە، کێشکە.

چغل- ص(چەغەل- çexel): چەق، نەکوڵەک.

چغل- ا(چەغەل- çexel): چرچ و لۆچ.

چغل- ا(چوغەل- çuxel): زرێ، بەرگی شەڕ، جەوشەن.

چغل- ص(چوغول- çuxul): دوو زمان.

چغند- ص(چوغوند- çuxund): گەورە، قایم، گرێی گەورە.

چغندر- ا(چوغوندەر- çuxunder): چەوەنەر.

چغندرکــار- ص. فــا (چوغــوندەرکـــار- çuxunder kar): جوتیاری چەوەنەری شەکر.
چغـنە- ا(چەغـنە- çexne): جـــــۆرە سازێکە، چەقەنە.
چغــو- ا(چوغــو- çuxû): چۆلەکــەو کوندەپەپوو، بایەقوش.
چغـــیــــدن- مص. ل(چەغـــیـــــدەن- çexîden): ئارەزووکـردن، تاقـیـبکردن، گەڕان.
چـفـت- ا(چـەفـت- çeft): داربـەس، قایمەمێو.
چفت- ا(چەفت- çeft): مـیچ، مـیـچی گومەزی.
چفت- ا(چیفت- çift): ئەڵقەو زنجیری دەرگا، سورگی.
چفــتـک- ا(چەفـــتـــەک- çeftek): کاروانە.
چفــتـە- ص(چەفــتــە- çefte): پێچ، چەماوە، کەچ، تاق و میچی کەوانەیی.
چفته- ا(چەفتە- çefte): درۆ، بوختان، گومانی خراو.
چفـتـە پشت- ص. مـر(چەفـتـە پوشت- çefte puşt): قەمبور، کوور، کۆم.
چفــتـــیــدن- مـص. ل(چەفـــتـــیـــدەن- çeftîden): چەمینەوە.
چفـــدە- مـص. ل(چەفــــدە- çefde): چەماوە.
چفـــســانـدن- مـص.م(چەفـــســـاندەن- çefsanden): چەسپاندن، لکاندن.
چفـــســیـــدن- مـص. ل(چەفــســیـــدەن- çefsîden): لکان، چەسپان.
چقشور- ا(چەغشـور- çexşûr): جۆرە شەرواڵێکە ژنان لە پێی دەکەن.
چک- ا. فــــر(چیـک- çik): حــەواڵە، چەک.
چک- ا(چەک- çek): شەنە.
چک- ا(چیک- çik): چکە، تکە.
چک- ا(چەک- çek): چەناگە.
چک- ا(چەک- çek): زللە، شـەقـازللە، دەمانچە.
چک- ا(چوک- çuk): چۆک، دانیشتنی دەستەو ئەژنۆ.
چک- ا(چوک- çuk): تـاق تاقـکـەرە، مـەلێکە تا بەیانی دەڵێ: «توت، توت»، قژاوکە، توتەک.
چکاچاک- ا(چەکـاچاک- çekaçak): دەنگی پێک کەوتنی چەک وەکو شمشێرو گورزو ئەو شتانە.
چکاچک- ا(چەکـاچەک- çekaçek): دەنگی پێک دادانی چەکی وەکو شمشێرو گورزو ئەو شتانە.
چکاچک- ا(چوکـاچوک- çukaçuk): مقۆ مقۆ، دەمگۆ، گوتگوتک.
چکاد- ا(چەکــاد- çekad): ترۆپک، قوللە، لوتکە، تەپڵی سەر.
چکاســە- ا(چەکـــاســـە- çekase): سیخور، سوچەر.
چکامــە- ا(چەکـــامـــە- çekame): قەسیدە، شیعر، چامە.
چکامـە سرا- ص. فـا(چەکـامـەسـەرا- çekame sera): شـــــاعـــــیـــــــر، هەڵبـەسـتـەوان، هۆزانڤـان، قـەسـیـدەبێژ، چامەسرا.
چکامــەگــو- ص. فــا(چەکـــامـــەگـــو- çekamegû): شـاعـیـر، قـەسـیـدەبێژ،

هۆزانڤان.

چکان- ص. فـــا (چەکـــان- çekan): چکان، تکان، لە حـالّی چکان یان تکان دا.

چکـاندن- مـص. م (چەکـــــــانـدەن- çekanden): تکاندن، چکاندن.

چکاننده- ا.فــــا (چەکــــانەندە- çekanende): تکێنەر.

چکانه- ا (چەکــــــانە- çekane): ئامێرێکی مۆسیقایە.

چکانه- ا (چەکـانە- çekane): تکە، دڵۆپە، تنۆک.

چکاو- ا (چەکـاڤ- çekav): نەوایەکی مۆسیقایە، کڵاوکوڕە، کڵاونە.

چکاوک- ا (چەکـاڤـەک- çekavek): کڵاو کوڕە، کڵاونە.

چکاوک- ا (چەکـاڤـەک- çekavek): نەوایەکی مۆسیقایە.

چکاوگـــاه- ا. مـــر (چەکـــاوگـــاه- çekawgah): گۆشەی کەوان.

چکاوه- ا (چەکــــاڤــــە- çekave): کڵاوکوڕە.

چکچـاک- ا (چەکـچـاک- çekçak): دەنگی لێکدانی چەکی وەکـو شـمـشـێـرو گورزو ئەو شتانە.

چکـچـک-ا (چـەک چـەک- çekçek): دەنگی لێکدانی شمشێر.

چک چک- ا (چیک چیک- çikçik): دەنگی چکەچکی ئاو.

چک چک- ا (چەک چەک- çekçek): چۆقە چۆقی ددان لە سەرمادا.

چک چک- ا (چوک چوک- çuk çuk): مقۆ مقۆ، چپەدوو.

چـکـرنـه- ا (چـیـکـەرنـە- çikerne): کاروانە.

چکره- ا (چەکرە- çekre): دڵۆپەی ئاو، تکەی ئاو، بڵقی سەر ئاو، تنۆک.

چکری- ا (چوکـــری- çukrî): ڕێواس، نێرکی ڕێواس، چەقەرە، چەکەرە.

چکس- ا (چەکەس- çekes): هێلانەی تایبـــەتی باڵدارانی راوی: بازو هەڵۆ و چێرگ.

چکســه- ا. ص (چەکـســە- çekse): کـاغـەزێ کـە داودەرمـانی تێـوەپێـچن، جقجقە.

چکسه- ا (چەکسە- çekse): هێلانەی بازو هەڵۆو...

چکش- ا. ا (چـەکـــــوش- çekuş): چاکوش.

چکش پرانی- ا. مص (چەکـوش پەرانی- çekuş peranî): جۆرە وەرزشێکە.

چکش خـور- ص. مـر (چەکـوش خـور- çekuş xûr): کانزایەکە بکوتکرێتەوەو بۆ چەکوش خۆش بێ وەکو مس.

چکش کـاری- ا.مص (چەکـوش کـاری- çekuş karî): چەکوش کاری.

چکک- ا (چوکوک- çukuk): چۆلەکە، پاساری، مەلوچک، چێشکە.

چکـک- ا (چـەکــــــــەک- çekek): ئاهەنگێکی مۆسیقییە.

چکله- ا (چەکلە- çekle): تکەی ئاو، چکەی ئاو، تنۆک، دڵۆپ.

چکمــه- ا. ت (چەکـمــە- çekme): چەکمە، جزمە، پووت، پۆستاڵ.

چکمــه پوش- ص.فـا (چەکـمـە پوش- çekme puş): چەکمە لە پێ.

چکمــــه دوز- ا. ص(چەکـــمـــە دوز- çekme dûz): چەکـمـەساز، وەسـتـای چەکمە.

چکمـیـزک- ا. مـر(چەک مـیـزەک- çekmîzek): میزە چۆڕتکێ.

چـکـن- ا(چـەکـین- çekin): پـارچـەی زەڕدۆزی.

چــکــن دوز- ا. ص(چــەکــین دوز- çekin dûz): کەسێ کە پارچە زەڕدۆزی بکات.

چکنه- ا.ص(چیکەنە- çikene): وردە مـوڵکدار، ئاو یان زەوی یان پەز کـە چەند خاوەنێکی هەبێ.

چکوک- ا(چوکوک- çukûk): چۆلەکە، پاساری، چێشکە، مەلوبچک.

چکه- ص(چەکە- çeke): زۆر بچووک، ورد، قۆشمە.

چکه- ا(چەککـــە- çekke): تکە، چکە، دڵۆپ، تنۆک.

چکی- ص. ق(چەکی- çekî): گۆترمە، گۆترە، کڕین و فرۆشتن بە گۆترە.

چکیــــدن- مص. ل(چەکـــیــــدەن- çekîden): تکان، چکان.

چکیـده- ا. مف(چەکیـدە- çekîde): تکاو، چکاو، گوشراو، دڵۆپێندراو.

چکـین- ا(چـەکـین- çekîn): پـارچـەی زەڕدۆزی.

چگال- ا.ص(چەگال- çegal): سفت و قورس، چڕ.

چگالی سنج- ا. مـر(چەگـالی سـەنج- çegali senc): چڕی پێـو، ئامـێـری پێوانەو دیاریکردنی چڕی، هیدرۆمەتر.

چگر- ا(چوگـــور- çugur): جـــۆرە سازێکە.

چگل- ص. ن(چیگل- çigil): خەڵکی چیگل، جوان.

چگور- ا(چوگـــور- çugûr): دووتار، سازێکە پتر لە ناو گوندییاندا باوە.

چگونه- (چیگونە- çigûne): چۆنی، چتۆ.

چل- ا(چیـل- çil): چل، دوو جـــاران بیست.

چـــل- ا(چـــەل- çel): بـــەربـــەســـت، بەربەستێک کە بە دارو بەردو خـاک لەبەر ئاو دروست کرابێ.

چل- ا.ص(چیل- çil): ئەسـپـێـک کـە دەستی راست و لاقی چەپی سپی بێ.

چل- ص(چیل- çil): کـەم ئاوەز، گـێـل، کەودەن، شێت.

چلاس- ص(چیـلاس- çilas): چلێس، نەوسن، چەورە.

چـلاغ- ص(چـولاغ- çulax): لـەنـگ، شەل.

چـــلانــــدن- مـــص- م(چــەلانـــدەن- çelanden): گوشین.

چـلانـنـده- ا.فـــــــا(چـەلانـەنـدە- çelanende): کـەسێ کـە ئـاوی شـتـێ بگرێ، شتێ بگوشێت، گوشینەر.

چلاو- ا(چیلاو- çilaw): پلاو.

چلب- ا(چەلەب- çeleb): سنج.

چـلـب- ا(چـەلـەب- çeleb): ئـاژاوە، هەراوهەنگامە، فیتنەو ئاشوب.

چل بسم الله- ا. مر(چیل بیسـمـیل لاه- çil bismil lah): چل بیسـمـیللا، چل پارچەپولەکەی مس یان زیو یان ئاڵتون کە وشەی ئایەتی قورئان و بیسمیلای لەسەر

نەخش کرابێ و بکرێ بەرستەوەو لە ملی منداڵ بکرێ بۆ سەلامەتی و چاوەزار.
چلبله- ا. ص(چولبولە- çulbule): پەلەپەل و نیگەرانی، بەخشیشی شاعیر.
چل بند- ا. مر(چیل بەند- çil bend): جۆرە جلێکی تایبەتی سەماچیانە.
چلبی- ا. ق(چەلەبی- çelebî): سەروەر، نازناوێکە لە کۆناو لە زمانی تورکی عوسمانیدا بە زانایان و ئەدیبان و شازادان گوتراوە.
چلپاسه- ا(چەلپاسە- çelpase): مارمێلکە.
چلپ چلپ- ا(چیلپ چیلپ- çilp çilp): شلّپە شلّپ، شلّپە شلّپی ئاو.
چلپک- ا(چەلپەک- çelpek): چنگاڵ.
چل تاج- ص. مر(چیل تاج- çiltac): کەڵەشێری پۆپنە پان و گەورە.
چل تکه- ا. مر(چیل تیککە- çil tikke): پارچە یان پۆشاکێک کە لە سەرە پارچەی رەنگاورەنگ دروست کرابێ.
چلتوک- ا(چەلتوک- çeltûk): چەڵتووک، برنجی نەکوتراو.
چلچراغ- ا(چیلچیراغ- çilçirax): چلچرا، ثورەیا، پەروین.
چلچله- ا(چیل چیلە- çilçile): پەرەسێلکە، پریسیلک.
چلچلی- ا. مص(چیلچیلی- çilçilî): هەوەسبازی و خۆشگوزەرانی و رابواردن، بە تایبەتی لە چل ساڵیدا.
چلر- ا(چیلەر- çiler): جۆرە درەختێکە.
چلش- ا(چولوش- çuluş): ترشوکە.

چلغوز- ا(چەلغوز- çelxûz): ریقنە، جیقنە.
چلغوزه- ا. مر(چیللغوزە- çilxûze): بەری درەختی سنۆبەر، بوندق، فستق.
چلفتی- ص. عا(چولوفتی- çuluftî): گێل، بێکارە، هیچ لە بارانەبوو، دەست و پێ سپی.
چلک- ا(چولەک- çulek): کلافە ئاوریشم، گلۆڵە بەن، پەت.
چلک- ا(چیلک- çilk): کەوگیر.
چل کلید- ا.مر(چیل کلید- çil kilîd): جامێکی کانزاییە کە بە دەوراو دەوریدا دوعا هەڵکەنراوە، چل پارچە کانزای کلیل ئاسای بە قەراخەوە کراوەو پری لە ئاو دەکەن و دەیدەن بە نەخۆش کە بیخواتەوە یان دەیرێژن بەسەریا تا چاک بێتەوە. هەندێ جار بۆ کردنەوەی بەختی کچان دەیبەن بۆ گەرماوو بەو جامە ئاوی بەسەردا دەکەن.
چلم- ا(چەلەم- çelem): تووی فەرەنگی.
چلم- ا(چیلیم- çilim): جۆرە نێرگەلەیەکە.
چلمله- ا.ص(چەل مەلە- çelmele): خۆڕایی، مفت.
چلنگر- ا.ص(چیلینگەر- çilinger): قفڵ و کلیلساز.
چلو- ا(چیلەو- çilew): پلاوی برنج.
چلوار- ا(چیلڤار- çilvar): کەتان، جۆرە قوماشێکی سپی تەنکە کراس و بیجامەی لێ دروست دەکەن.
چلونک- ا(چەلونەک- çelûnek): برک، برکی کاڵەک و شوتی و ئەو شتانە،

پنجی بێستان.
چله- ا(چیلله- çille): دەزوی بادراو، ژێی کەوان.
چله- ا(چیلله- çille): چله، چلەی لە دایک بوون، چلەی مردن، چلەی زستان و....
چلەبری- ا.مص(چیلله بوری- çille bûrî): چلەبڕی.
چله تابستان- ا. مر(چیللەی تابیستان- çilley tabistan): چلەی هاوین، چل ڕۆژی یەکەمی هاوین و وەرزی هەرەتی گەرما.
چله زمستان- ا. مر(چیللەی زەمیستان- çilley zemistan): چلەی زستان.
چله گرفتن- مص. ل(چیلله گیریفتەن- çille giriften): چله گرتن، ڕێ و ڕەسمی چلەی مەرگی کەسێک.
چلەنشستن- مص. ل(چیلله نیشەستەن- çille nişesten): چلەنشینی بە مەبەستی عیبادەت و تاعەتی خوا.
چلەنشین- ص. فا(چیللەنیشین- çille nişîn): چله نشین، کەسێ لە چلەخانە دانیشێت و خواپەرستی بکات، چلەکێش.
چلیپا-ا(چەلیپا- çelîpa): سەلیب، خاچ، چەلیپا.
چلیپائیان- ا(چەلیپائیان- çelîpa'îyan): سەلیبیان، جۆرە رووەکێکە کە گوڵەکانی چوار پەرەو بە شێوەخاچە وەکو گوڵی شەوبۆ.
چلیپاوش- ص. مر(چەلیپاڤەش- çelîpaveş): خاچ ئاسا، وەکو خاچ.
چلیک- ا(چیلیک- çilîk): بەرمیل، جلیکانە.
چلیم- ا(چیلیم- çilîm): جۆرە نێرگەلەیەکە، قلیانی ئاوی.
چلینگر- ا. ص(چیلینگەر- çilînger): قفڵ و کلیلساز، وەستای قفڵ و کلیلان.
چم- ا(چەم- çem): رۆیینی بەلارو لەنجە، نازو خۆنواندن.
چم-ا(چەم- çem): ئامادە، ساز، تەیار.
چم- ا(چەم- çem): مانا، شەرح و شرۆڤە، جەوهەری قسە.
چماق- ا. ت(چوماغ- çumax): گورز، چۆماغ، گۆپاڵ، داردەستی گەورەو ئەستور.
چمان- ص.فا(چەمان- çeman): خەرامان، رۆیینی بەلارو لەنجە.
چمان- ا(چەمان- çeman): پیاڵە، جام، کولەکەی شەراب، هەر شتێ شەرابی تیا بخورێتەوە.
چمان- ا(چەمان- çeman): چیمەن، سەوزەزار، مێرگ.
چماندن- مص. م(چەماندەن- çemanden): بەلارولەنجە رۆییشتن.
چمانه-ا(چەمانە- çemane): گیانلەبەر، زیندەوەر.
چمانه- ا(چەمانە- çemane): سوراحی، پیاڵەی شەراب، کودی شەراب تێ کردن.
چمانی- ص. ن(چەمانی- çemanî): ساقی، بەلەنجەولار، مەیگێڕ.
چمانیدن- مص. م(چەمانیدەن- çemanîden): بەلارولەنجە رۆییشتن.
چمباتمه- ا(چومباتمە- çumbatme): دانیشتن بە چیچکانەوە، توتەکان،

سەرتوتک، سەرچنجک.

چمپا- ا(چەمپا- çempa): جۆرە برنجێکە، برنجی گردە.

چمچاچ- ص(چەم چاچ- çemçaç): چەماوە، خوار، قەمور، پشت کۆم، کوور، قەمبور.

چمچارە- ا(چیم چارە- çimçare): جوێنە.

چمچم- ا(چومچوم- çumçum): کلاشی پەڕۆیین، کلاشی هەورامی.

چمچم- ا(چوم چوم- çumçum): سم، سمی وڵاخ.

چمچم- ا(چەم چەم- çemçem): لارولەنجە.

چمچمە- ا(چوم چومە- çumçume): دەنگی پێی مرۆڤ یان چوارپێ لە رۆیشتنا.

چمچە- ا(چەمچە- çemçe): کەوگیر، مراک، کەوچکی گەورە، ئەسکوێ.

چمخال- ا(چەم خال- çemxal): جۆرە تفەنگێکی کۆنە، تفەنگ یان دەمانچەی سەرتۆپ.

چمدان- ا(چەمەدان- çemedan): جانتا.

چمش- ا(چەمش- çemş): چاو.

چمش- ا. مص(چەمیش- çemiş): چەمانەوە، ری کردن بەنازو عیشوەوە.

چمکانی- ا(چیمکانی- çimkanî): جۆرە درەختێکە.

چمن- ا(چەمەن- çemen): چیمەن، مێرگ، سەوزەزار.

چمن ارا- ص. فا(چەمەن ئارا- çemen ara): چیمەن ئارا، کەسێ کە خزمەتی چیمەن بکات، باخەوان.

چمن افروز- ص. فا(چەمەن ئەفروز- çemen efrûz): گوڵێک کە رەونەق بە چیمەن و مێرگان بدا.

چمن پیرا- ص. فا(چەمەن پیرا- çemen pîra): باخەوان.

چمنزار- ا. مر(چەمەن زار- çemenzar): میرگوزار.

چمنی- ص.ن(چەمەنی- çemenî): بەڕەنگی چیمەن، هەر شتێ سەوز بێ وەکو چیمەن.

چموش- ص(چەموش- çemûş): چەمووش، تۆسن.

چمیدن- مص. ل(چەمیدەن- çemîden): بەلارولەنجە رۆیین.

چمنده- ا. فا(چەمەندە- çemende): کەسێ بەلارولەنجە بڕوات.

چمیده- ا. مف(چەمیدە- çemîde): چەماوە، بەلارو لەنجە.

چمین- ا(چەمین- çemîn): میز، پیسی، سەرگین.

چناچن- ا(چەناچەن- çenacen): دەنگی هاویشتنی تیری یەک لە دوی یەک بە کەوان.

چنار- ا(چینار- çinar): درەختی چنار.

چنان- ق(چونان- çunan): بەو جۆرە، وەکو ئەوە، ئاوها.

چنانچون- ق(چونان چون- çunançûn): بەو شێوەیە، هەمانجۆر.

چنانچه- ق(چونانچیە- çunan çih): وەکو ئەوە، هەر کاتێ.

چنانکه- ق(چونان کی- çunan ki): بە جۆرێ کە، بەو جۆرەی کە.

چنبر-ا(چەنبەر- çenber): بازنە، ئەڵقە، کەمەی دەف، چەمەرە.

چنبر زدن- مص. ل(چەنبەر زەدەن- çenber zeden): پەپکەخواردن.

چنبرمینا- ا. مر(چەنبەری مینا- çenberî mîna): ئاسمان.

چنبره- ص(چەنبەرە- çenbere): بازنەیی، بازنە ئاسا، چەمەرە.

چنبرین- ص. ن(چەنبەرین- çenberîn): بازنەیی.

چنبک- ا(چونبەک- çunbek): چیچکان.

چنبه- ص(چونبە- çunbe): گۆپاڵ، زەلام و قەڵەو.

چنته- ا(چەنتە- çente): هەگبە، تورەکە، توێشەبەرە.

چند- ق(چەند- çend): چەن، چەند.

چندال- ا. ص(چەندال- çendal): کەناس، کوچەماڵ.

چنداول- ا(چەنداڤول- çendavul): چریک، خەڵکانێک کە لە لەشکرکێشیدا لە دوای لەشکریان حەرەکەت بکەن.

چندبر- ا(چەندبەر- çendber): چەند لا.

چندر- ا(چون دەر- çunder): چەوەنەر.

چندش- ا. مص(چەندیش- çendiş): قێزهاتنەوە، دڵ تێک هەڵهاتن.

چندضلعی- ا. مر(چەند زیلئی- çend zil’î): چەند لایی.

چندل- ا(چەندەل- çendel): جۆرە درەختێکە، سەندەڵ، قاپ قاپ.

چندن- ا(چەندەن- çenden): جۆرە درەختێکە، سەندەڵ، قاپ قاپ.

چنگ- ا(چەنگ- çeng): چنگ.

چنگ- ا. ص(چەنگ- çeng): چەماوە، قولاپ.

چنگ- ا(چەنگ- çeng): چەنگ، جۆرە ئامێرێکی مۆسیقایە.

چنگ- ا(چینگ- çing): دەنووک، دەنووکی باڵداران.

چنگار- ا(چەنگار- çengar): شێرپەنجە، قرژاڵ.

چنگال- ا(چەنگاڵ- çengal): چنگاڵ، چنگ.

چنگال خوست- ا. مر(چەنگاڵ خوست- çengal xûst): چنگاڵ، نانەولاَی رۆن، نان تێوشەی رۆن.

چنگالی- ا(چەنگالی- çengalî): چنگاڵ، نان تێوشەی رۆن و شەکر.

چنگ پشت- ص.مر(چەنگ پوشت- çeng puşt): قەمور، کۆم، قەمبور.

چنگک- ا(چەنگەک- çengek): قولاپ.

چنگل- ا(چەنگەڵ- çengel): چنگ، چنگک.

چنگلاهی-ا(چەنگلاهی- çenglahî): کۆلارە، باڵندەیەکی جوجگ خۆرە.

چنگلوک- ص(چەنگلوک- çenglûk): چوارچنگۆڵە، کەسێ کە پەنجەی دەست و پێی خوارو خراپ بێ.

چنگله- ا(چەنگولە- çengule): چنگۆڵە.

چنگ مریم- ا.مر(چەنگی مەریەم- çengi meryem): چنگی مەریەم، جۆرە گیایەکی بۆن خۆشە.

چنگوک- ص(چەنگوک- çengûk):

چنگۆڵە.

چـــنـگــولــک- ص(چــەنــگــولــەک- çengûlek): چنگۆڵە.

چـنـگـی- ا. ص(چـەنـگـی- çengî): چەنگ ژەن.

چنو- مر(چونو- çunû): وەکو ئەو، چون ئەو.

چنودپل- ا. مـــــر(چین ڤـــــەد پـول- çin ved pul): پردی سیرات.

چـنـە- ا(چـیـنـە- çine): چـیـنـە، ئـەو دانەوێڵـــەیەی کـــە مـــریشـک لە زەوی هەڵیدەگرێتەوە.

چنە- ا(چەنە- çene): چەناگە.

چنیدن- مص. م(چینیدەن- çinîden): چنین، گوڵ چنین، میوە چنینەوە.

چنیـــدە- ا. مف(چنیـــدە- çinîde): چنراو.

چنین- ق(چونین- çunîn): بەمـجـۆرە، وەکو ئەمە.

چو- ق(چو- çû): وەک، کات.

چوب- ا(چوب- çûb): دار.

چوب بـست- ا. مــــــر(چـوب بـەسـت- çûb best): ئەسکەلە، کـەپری مـێـو، داربەست، قایمە مێو.

چوب پا- ا. مـــر(چوب پا- çûb pa): دارشەق.

چوب پنبـــە- ا. مـــر(چوپ پـەنبـــە- çûb penbe): تەپەدۆر.

چوبخـــوارک- ا. مـــر(چوب خـــارەک- çûb xarek): خۆرە، مۆریکە.

چـوبـدار- ا. ص(چـوبـدار- çûbdar): چێوار، چێودار.

چـوبـدانـە- ا.مــــــــــر(چـوب دانـە- çûbdane): درەخـتــێکی درکــاوییــە، سونجو.

چـوبـدست- ا. مــــــــر(چـوب دەسـت- çûbdest): دار دەست، دارعەسا.

چـوبـدنـگ- ا. مــــــــر(چـوب دەنـگ- çûbdeng): دنگ.

چـوب رخـت- ا. مــــــر(چـوب رەخت- çûb rext): چاکلا، عەلاگەی جل.

چـــوب زدن- مـــص. م(چـــوب زەدەن- çûbzeden): دارکـــاری کـــردن، هەڕاج کردنی شت.

چوبزن- ص. فـا(چوب زەن- çûbzen): داروەشێن.

چوبک- ا(چوبەک- çûbek): چۆغـــان، داری دەهۆڵ کوتین.

چـوبـک- ا(چـوبـەک- çûbek): داری بچوک، داری دەهۆڵ کوتان.

چـــوبـــکـــاری- ا. مـــص(چـــوبـــکـــاری- çûbkarî): دارکاری، سەرزەنشت کردن.

چوبک اشنان- ا. مـــر(چوبەک ئوشنان- çûbek ‘uşnan): چۆغان، ئەسپوون.

چـوبـک زن- ص. فـــــا(چـوبـەک زەن- çûbek zen): دەهۆڵ ژەن.

چوبکش- ا. مـر(چوبکەش- çûbkeş): ئامـێـرێکە بۆ بژارکـردنی دەنکی پەمـو لە پەمو.

چوبکی- ا. ص(چـوبەکی- çûbekî): دەهۆڵ ژەن.

چـوبـکـین- ا(چـوبـەکـین- çûbekîn): ئامـێـری پەمـووشـیـکردنەوەو بژارکـردنی دەنکەکەی، جیکنە، چیکەنە.

چوب گز- ا. مر(چوب گەز- çûbgez): دارێکی باریکی نیـوگـەزییـە بۆ پێـوانی

کوتاڵ.
چوبنه- ص. ن(چوبینه- çûbine): کاروانە، جۆرە مەلێکە.
چوبه- ا (چوبه- çûbe): تیرۆک، تیر، قامچی.
چوبین- ص. ن(چوبین- çûbîn): دارین.
چوبینه- ا(چوبینه- çûbîne): جۆرە مەلێکە بە قەد مریشکێ و دەنووکی درێژە، کاروانە.
چوپان- ا. ص(چوپان- çûpan): شوان، شڤان.
چوچونچه- ا(چوچونچه- çûçûnçe): بلوری، قوماشێکی ناسکی سپییە جلی هاوینەی لێ دروست دەکرێت.
چوخا- ا(چوخا- çûxa): چۆغە.
چوخیدن- مص. ل(چوخیدن- çûxîden): خزین، نوچدان، شەڕکردن.
چور- ا(چور- çûr): قرقاوڵ، جۆرە تەیرێکە.
چوزه- ا(چوزه- çûze): جوجک، جووجەڵە.
چوشک- ا(چوشک- çûşek): کۆزەی لولەدار، لولەینە، مەسینەی سواڵەت.
چوشیدن- مص. م(چوشیدن- çûşîdn): مژین.
چوک- ا(چوک- çûk): تاق تاقکەرە.
چوک- ا(چوک- çûk): کێر.
چوکده- ا(چوکده- çûkde): پێتاو.
چوگان- ا (چەوگان- çewgan): شەق، قاشۆ، گۆچان، گاڵۆک، گۆپاڵ.
چوگان باز- ا. ص(چەوگان باز- çewgan baz): قاشۆوان.
چوگان بازی- ا.مص(چەوگان بازی- çewgan bazî): ئەسپی مەشقدراو بۆ تەراتێنی قاشۆبازی.
چوگک- ا(چوگک- çûgek): جوجک، کوندەپەپو، بایەقوش.
چول- ص(چول- çûl): چەماوە، خوار.
چول- ا. ت(چول- çûl): چۆڵ، بیابان.
چولگان- ا(چولەگان- çûlegan): داری پاشایی، سەوڵەجان، داردەستی پاشایی.
چوله- ص(چەوله- çewle): کەچ، خوار، چەماوە.
چون- ق(چون- çûn): وەک، کاتێ، چونکە، چۆن؟.
چون- ا(چون- çûn): جەنجەڕ.
چونتور- ا(چونتور- çûntûr): جۆرە رووەکێکە.
چونه- ا(چونه- çûne): گونک، شونگە.
چه- ص(چی- çi): پیتی پەیوەندییە.
چه- حـ(چە- çe): ئامرازی بچوک کردنەوەیە وەک: باغ= باخچە.
چه- ا(چەهـ- çeh): سوکەڵەی (چاه)ە، بیر.
چهار- ا(چەهار- çehar): چوار، چار.
چهار اخر- ا. مر(چەهار ئاخور- çehar axur): ئاو، ئاگر، با، خاک.
چهار اخشیج- ا. مر(چەهار ئاخشیج- çehar axşîc): چوار رەگەزی: ئاو، ئاگر، با، خاک.
چهاراس- ا. مر(چەهارئاس- çehar as): چوار ئاس.
چهارایین- ا.مر(چەهار ئایین- çehar ayîn): چوار مەزەب، چوار

مەزەبی سونیان: حەنەفی، مالکی، شافعی، حەنبەلی.
چهارایین- ا. مر(چەهار ئایین- çehar ayîn): خێوەتی گەورەی چوارگۆشە.
چهارایینه- ا.مر(چەهار ئاییینە- çehar ayîne): جۆرە جل و بەرگێکی کۆنی جەنگییە.
چهارابرو- ا. مر(چەهار ئەبرو- çehar ebrû): کوڕێک کە تازە خەتی دابێ.
چهارارکان- ا. مر(چەهار ئەرکان- çehar erkan): چوارنکال، چوارلا، رۆژهەلات، رۆژئاوا، باکور، باشور.
چهاربالش- ا.مر(چەهار بالیش- çehar baliş): چوار بالیف، تەخت، کورسی، چوارنکال.
چهاربر- ا. مر(چەهار بەر- çehar ber): چواربەر، چوارگۆشە.
چهاربند- ا. مر(چەهار بەند- çehar bend): چوار جومگە، هەردوو ئانیشک و هەردوو ئەژنۆ.
چهاربندی- ا. مر(چەهار بەندی- çehar bendî): تورەکە، کۆڵەپشتی.
چهاربیخ- ا. مر(چەهار بیخ- çehar bîx): چوار رەگەزی: ئاو، ئاگر، با، خاک، چوار سروشت.
چهارپا- ا. مر(چەهارپا- çeharpa): چوارپێ، ولاخ.
چهارپاره- ا. مر(چەهارپارە- çehar pare): چەقەوانە، جۆرە سەمایەکی کۆنە، جۆرە گوللەیەکی تفەنگە.
چهارپایه- ا. مر(چەهارپایە- çehar paye): کورسی بچووک، تەپلەک، چوارپایە.
چهارپهلو-ا. مر(چەهار پەهلو- çehar pehlû): چوارپالوو، تۆکمە، قەلەو، زگ زل، ورگن، تەپالدان.
چهارتخم- ا. مر(چەهار توخم- çehar tuxm): جۆرە دەرمانێکە بۆ کۆکە و ئازاری سینگ.
چهارتکبیر- ا. مر(چەهار تەکبیر- çehar tekbîr): تەرک کردنی دنیا، نوێژی مردوو.
چهارجوی- ا. مر(چەهار جوی- çehar cûy): چوار رووباری بەهەشتە گوایە ئاوی سازگارو هەنگوین و شیرومەی پێدا دەڕوات.
چهارجهت- ا. مر(چەهار جیهەت- çehar cihet): چوارنکال: رۆژهەلات، رۆژئاوا، باکوور، باشوور.
چهارچرخه- ا. مر(چەهار چەرخە- çehar çerxe): گالیسکەی چوار تایە.
چهارچوب- ا. مر(چەهار چوب- çehar çûb): چوارچێوە.
چهارده- ا(چەهاردەه- çehardeh): چواردە.
چهارده معصوم- ا. مر(چەهاردە مەئسوم- çehardeh me'sûm): پێغەمبەرو فاتیمەی کچی و دوازدە ئیمامی شیعەیان.
چهاردیواری- ا.مر(چەهار دیڤاری- çehar dîvarî): چوار دیواری، مال.
چهارراه- ا. مر(چەهار راه- çehar rah): چوار رێیان.
چهارزانو- ا. مر(چەهارزانو- çehar zanû): چوارمشقی،

چوارمەشقی.

چهارسمت- ا.مر(چەهار سەمت- çehar semt): چوارلا، چوارنکال، سەر، خوار، چەپ، راست.

چهارسو- ا. مر(چەهار سو- çehar sû): چوار رێ، چوار ڕێی میان بازاڕ.

چهارسوق- ا. مر(چەهار سوغ- çehar sûx): دنیا، چوار ڕێیانی نێوان بازاڕ.

چهارشاخ- ا.مر(چەهار شاخ- çehar şax): شەنە.

چهارشانه- ص. مر(چەهار شانە- çehar şane): چوار شانە، کەتەو قەڵەو، تۆکمە.

چهارشنبه- ا. مر(چەهار شەنبە- çehar şenbe): چوارشەممە.

چهارشنبه سوری- ا.مر(چەهار شەنبە سوری- çehar şenbe sûrî): چوارشەممە سورێ، جۆرە جەژنێکە.

چهارصد- ا.مر(چەهار سەد- çehar sed): چوار سەد.

چهارضرب- ا. مر(چەهار زەرب- çehar zerb): جۆرە ساز ژەنینێکە.

چهارضلعی- ا.مر(چەهار زیلئی- çehar zil'î): چوارلا.

چهارطاق- ا. مر(چەهارتاغ- çehar tax): جۆرە خێوەتێکی چوارگۆشەیە. گومەز یان میچی لەسەر چوار پایە ڕۆنراو.

چهارطبع- ا.مر(چەهار تەبع- çehar teb'): چوار سروشت، گەرمی و ساردی و وشکی و تەڕی.

چهارعمل اصلی- ا.مر(چەهار ئەمەلی ئەسڵی- çehar emelî eslî): کۆکردنەوە، لێ دەرهێنان، لێکدان، دابەشکردن.

چهارعنصر- ا. مر(چەهار ئونسور- çehar 'unsûr): چوار سروشت، چوار رەگەزی: ئاو، ئاگر، با، خاک.

چهارفصل- ا. مر(چەهار فەسل- çehar fesl): چوار وەرزی ساڵ: بەهار، هاوین، پایز، زستان.

چهارقب- ا. مر(چەهار غەب- çehar xeb): جۆرە جلێک بووە کە لە کۆنا پاشایانی ئێرانی و توران لە بەریان دەکرد.

چهارقل- ا. مر(چەهار غول- çehar xul): چوار سورەتی قورئانی پیرۆزن کە هەر یەکێکیان بە وشەی (قُل) دەست پێدەکات: (قُل هو الله، قُل اعوذ برب الفلق، قُل اعوذ برب الناس، قُل یاأیها الکافرون).

چهارگامه- ا. مر(چەهارگامە- çehar game): ئەسپی خۆشبەز، ئەسپی رەهوان، رەهواڵ، خۆشڕۆ.

چهارگاه- ا(چەهارگاه- çehar gah): چوارگا، ئاهەنگێکی مۆسیقییە.

چهارگل- ا. مر(چەهارگول- çehar gul): جۆشانەی گوڵی وەنەوشەو پەنیرەک و کولەکەو نیلوفەر بۆ دەرمان.

چهارگل- ا.مر(چەهار گول- çehar gul): چوارگوڵ، چوارگۆشە.

چهارگوش- ا. مر(چەهار گوش- çehar gûş): چوارگۆشە.

چهـارگـوشـه- ا. مـر(چەهارگـوشـە- çehar gûşe): چوارگۆشە، چوارقوڕنە.
چهـارگـوشی- ا.مـر(چەهارگـوشی- çehar gûşî): گـۆزەی چوار قـوڵفـە، سوراحی چوار قوڵفە.
چهـارگـوهر- ا. مـر(چەهار گـەوهەر- çehar gewher): چوارسروشت، چوار جەوهەری ئاو، ئاگر، با، خاک.
چهـارمـادر- ا. مـر(چەهار مـادەر- çehar mader): چوار سروشت.
چهـارمـذهب- ا. مـر(چەهار مـەزهەب- çehar mezheb): چوار مـەزەبی سونییان: حەنەفی، مالکی، شافیعی، حەنبەلی.
چهارمضراب- ا.مرز(چەهار میزراب- çehar mizrab): جـۆرە ئاهەنگێکی مۆسیقایە.
چهـارمـغـز- ا. مـر(چەهار مـەغـز- çehar mexz): کاکڵە گوێز و فندق و بادەم و پستە.
چهـارمـوج- ا. مـر(چەهار مـەوج- çehar mewc): تۆفـان، گـێـژاو، گێژەنگ.
چهـارمـیخ- ا. مـر(چەهار مـیخ- çehar mîx): چوار مـێـخـە، جـۆرە ئەشکەنجەیەکە.
چهـارنعل- ا. مـر(چەهار نەئل- çehar ne’l): چوار ناڵە.
چهـارنفس- ا. مـر(چەهار نەفس- çehar nefs): چوارنەفس، نەفـسی ئەمارە، نەفسی لەوامە، نەفسی ملهمە، نەفسی مطمئنە.
چهـاروهفت- ا. مـر(چەهارو هەفت- çehar u heft): ئامـاژەیە بۆ چوار سروشت و حەوت هەسارە.
چهـارهنگام- ا. مـر(چەهار هەنگام- çehar hengam): چوار وەرزەی ساڵ.
چهـاریـار- ا. مـر(چەهار یار- çehar yar): چواریار، چوار خەلیفەی راشدین.
چهـاریـک- ا. مـر(چەهار یەک- çehar yek): چواریەک، چارەک.
چهـچـهـه- ا(چەه چەهە- çehçehe): چەهچـەهە، ئاوازی بولبـول و هەمـوو مەلێکی دەنگخۆش.
چهر- ا(چیهر- çihr): چارە، روخسار، روو.
چهـرەپرداز- ص. فـا(چیـهـرە پەرداز- çihre perdaz): نیـگـارکـێش، سورەتگەر.
چهل- ا(چیـهل- çihl): چل، ژمـارەی چل.
چهل بند- ا.مـر(چیـهل بەند- çihl bend): چل بەند، جـۆرە جلێکی تایبەتی سەماچیانە.
چهل تاج- ص. مـر(چیـهل تاج- çihl tac): چل تاج، کـەڵەشێری پۆپنە پان و گەورە.
چهل تکه- ا. مـر(چیـهل تیککە- çihl tikke): چل پارچە، پۆشاکێک کە لە سـەرە پارچەی رەنگاو رەنگ دروست کرابێ.
چهل چراغ- ا. مـر(چیـهـیل چراغ- çihil çirax): چلچـرا، سـورەیا، پەروین.
چهل صـبح-ا. مـر(چیـهل سـوبح-

çihl subh): چل رۆژەی تایبـــەت بە عیبادەت.
چهل کلیـد- ا. مـر(چیـهل کلیـد- çihl kilîd): چل کلیل، بڕوانە (چل کلید).
چهله- ا(چیهله- çihle): چللە.
چی- ا(چی- çî): سوکەڵەی (چیز)ـە کە دەکاتە شت.
چی- (چی- çî): چی؟ ئامرازی پرسیار.
چی- ت(چی- çî): پاشگرە، ئاوەڵناوەی بکەری پێ دروست دەکـــــرێت وەک: پینەچی.
چیالک- ا(چیالەک- çîyalek): تووی فەرِەنگی.
چیت- ا(چیت- çît): جۆرە کـوتاڵێکە، چیت.
چیتــا- ا. هن(چیتـــا- çîta): تولّە پڵنگ، یوز پڵنگ.
چیچک- ا(چیچەک- çîçek): خاڵ.
چیـــدن- مص. م(چیـــدەن- çîden): چنین، چنینەوەی میـوەو گـوڵ و...، کـەسێ کە میوە بچنێ.
چیننده- ا. فـا(چینەندە- çînende): میوەچنەوە.
چیـده- ا. مف(چیـدە- çîde): گـوڵ یان میوەی چنراو، هەڵبژاردە.
چیر- ص(چیر- çîr): زاڵ، سەرکەوتوو.
چیـره- ص(چیـرە- çîre): زاڵ، دلاوەر، بالادەست.
چیره- ا(چیره- çîre): مێزەر، دەرسۆک، شاشک.
چیـــرەدست- ص. مــر(چیـــرە دەست- çîre dest): کـــارامــــە، لێـــهـــاتوو، هونەرمەند، دەست رەنگین، بالا دەست.

چیز- ا(چیز- çîz): شت، هەر شتـێکی بێ گیان.
چیـزک- ا(چیــزەک- çîzek): ژیژک، شتۆکە.
چیــزو- ا(چیــزو- çîzû): ســیــخـــوڕ، سوچەر.
چیست- (چیـست- çîst): چیــیـە؟ ئامرازی پرسیار.
چیستـان- ا. مر(چیستـان- çîstan): مـەتەڵ، تشـتـان، ئەمـە چیـیـەو چی پێ دەڵێن، چەوچە.
چیغ- ا(چیغ- çîx): چیغ، مـــاڵـمـــان ماڵاوسێ چیغمان جودایی.
چیـلان- ا(چیـلان- çîlan): شـیـلان، عەنناب.
چیلان- ا(چیلان- çîlan): ئاسنجاوی وەک قـفـڵ و کلیل و ئەڵقـەرێزی دەرگـاو کێردو چەقۆ.
چیـــــلانگر- ا. ص(چیـــــلانگەر- çîlanger): کلیل و قفڵساز.
چیـمکانی- ا(چیـمکانی- çîmkanî): جۆرە رووەکێکە.
چین- ا(چین- çîn): قەد، نوشت.
چینچیـلا- ا(چینچیـلا- çîn çîla): جۆرە سمۆرەیەکە، گیانلەبەرێکە لە سمۆرە دەچێت و پێستەکەی زۆر بەقیمەتە.
چین خـــوردن- مص. ل(چین خـــوردەن- çîn xûrden): لۆچ بوون، چرچ بوون.
چین خــــورده- ا. مف(چین خــــوردە- çîn xûrde): لۆچ بوو، چرچ بوو.
چـــین دادن- مـــص. م(چـــین دادەن- çîn daden): قـەدکـردن، قـەدو نوشت کرن.

چیندار- ص. مــر(چین دار- çîndar): چیندار.

چینود- ا(چین ڤــەد- çînved): پردی سیرات.

چیــنــە- ا(چــیــنــە- çîne): چــیــنــە، چینەکردنی مریشک.

چینە- ا(چینە- çîne): مـــۆرە، چینە دیواری قوڕ.

چینە- ا(چینە- çîne): چین، توێژ.

چینەدان- ا. مر(چینەدان- çîne dan): چیکڵدانەی مریشک.

چینەشناسی- ا.مص(چینەشـــیناسی- çîne şinasî): جیولوجی.

چینی- ص.ن(چینی- çînî): خـــەڵکی چین، دەستکردی چین.

چینی- ا(چینی- çînî): قـــاپی چینی، فەخووری، جۆرە سواڵەتێکی زۆر باشە.

ح

ح – حر (ح– H):
پیتی هەشتەمی ئەلیفبای فارسییە بە(ها) دەخوێنرێتەوە، بەحەساوی ئەبجەد دەکاتە (٨). ئەم پیتە لە وشەیێن رەسەنی فارسیدا بەدی ناکرێت، تایبەتە بەو وشانەی کە لە عەرەبییەوە وەرگیراون.
حائر- ا. فا، ع(هائیر- hair): سەرسام، سەرگەردان، حەیرماو، واق ورماو، داماو، سەرگەشتە.
حائر- ا. ع(هائیر- ha’ir): شوێنی کۆبوونەوەی ئاو، گۆلاوی باران.
حائره- ا. فا. ع(هائیره- ha’ire): ژنی سەرگەردان، حەیرماو، سەرسام، سەرگەشتە، داماو.
حائری- ص.ن. ع(هائیری- ha’irî): شوێنی مەزاری حەزرەتی حوسێن.
حائز- ا. فا. ع(هائیز- ha’iz): دارا، وەدەست هێنەر، خودان.
حائض- ا. فا.ع(هائیز- ha’iz): ژنی حەیزدار، بێ نوێژ.
حائط- ا. ع(هائیت- ha’it): دیوار.
حائک- ا.فا. ع(هائیک- ha’ik): جۆلا، شاڵباف.
حائل- ص. ع(هائیل- ha’il): بەرهەڵست، نەزۆک، رەنگ گۆڕاو.
حابس- ا. فا. ع(هابیس- habis): چەپسکەر.
حابط- ا. فا. ع(هابیت- habit): بەتاڵ، فاسید.
حابل- ص. ع(هابیل- habil): جادوگەر، سیحرباز، تان، رایەڵ، راوچی، داونەرەوە.
حاتم- ص. ع(هاتیم- hatim): داوەر، قازی، حاکم، قەلەڕەش، ناوی کابرایەکی سەر بە تیرەی تەی بووە کە لە دلاوایی و جوامێری و پیاوەتیدا بەناوبانگ بووەو لە دەوربەری سەدەی شەشەمی زایینیدا ژیاوە..
حاج- ا. فا(هاج- hac): کەسێ کە حەجی کردبێ، حاجی، کەسێک زیارەتی ماڵی خوای لە مەکە کردبێ.
حاجات- ا. ع(هاجات- hacat): پێداویستیان.

حاجب- ا. ص. ع(هاجیب- hacib): برۆ، دەرگاوان، پەردەداری بارەگای پاشا، بەرهەڵست، لە زانستی جوانکاریدا بەو وشەیە دەڵێن کە بەر لە قافیەی ئەسڵی دووبارە دەبێتەوە.
حاجب ماوراء- (هاجبی ماڤەرا- hacibi mavera): هەر شتێک لەو دیوییەوە هیچ نەبینرێ.
حاجت- ا. ع(هاجەت- hacet): زەرورەت، پێویستی، ئومێد، ئارەزوو.
حاجت روا- ص.مر.ع(هاجەت رەڤا- hacet reva): ئەوەی پێویستی جێبەجێ کرابێ.
حاجتمند- ص. مر. ع(هاجەت مەند- hacet mend): حەوجەمەند، ئحتیاج.
حاجتومند- ص. مر(هاجەتومەند- hacetû mend): حەوجەمەند، ئحتیاج، چاو لەدەست.
حاجر- ا. فا.ع(هاجیر- hacir): بەرهەڵست، زەوییەک ناوەندی چاڵ و دەوروبەری بەرزبێ.
حاجز- ا. فا. ع(هاجیز- haciz): لەمپەر، تەگەرە، کۆسپ.
حاجم- ا. فا. ع(هاجیم- hacim): خوێن بەردەر، حەجامات کێش.
حاجه- ا. فا. ع(هاجە- hace): ژنێ کە زیارەتی کابەی کردبێ.
حاجی- ص.فا(هاجی- hacî): کەسێک چووبێتە حەج، حاجی.
حاجی فیروز- ا. مر. ع. فا(هاجی فیروز- hacî fîrûz): لیبۆک، کەسێک کە دەموچاوی خۆی رەش و جلی سور لەبەر بکات و بە چەند رۆژێک بەر لە نەورۆزو تا دوای ئاهەنگێن نەورۆز بە ئەداو ئەتوارو گۆرانی خەڵکی شاد بکاو بێنێتە پێکەنین.
حاجی لک لک- ا. مر(هاجی لەک لەک- hacî lek lek): حاجی لەقلەق، باڵندەیەکی دەنوک و لاق درێژە.
حاجیه- ص(هاجییە- hacîye): ئافرەتی حەجکردوو.
حاد- ص. ع(هاد- had): تون و تفت، تیژ، بڕندە.
حادث- ا. فا. ع(هادیس- hadis): تازە داهاتوو، نۆباو.
حادثات- ا. ع(هادیسات- hadisat): پێشهاتان، رووداوان، قەوماوان.
حادثه- ا. فا. ع(هادیسە- hadise): نۆبەرە، نۆباو، تازە داهاتوو، رووداو، بەڵا، پێشهات.
حادثه جو- ص. فا- ع.فا(هادیسەجو- hadise cû): سەرکێش، چاو نەترس، سەر بەگۆبەنگ، کەسێ کە عەوداڵی رووداوی تازەیە، جەربەزە.
حادثه زای- ص.فا- ع.فا(حادیسەزای- hadise zay): رووداو خوڵقێن.
حاده- ص. ع(هاددە- hadde): تون، توند، تیژ.
حادی- ص.فا-ع(هادی- hadî): وشترەوان، کەسێک کە بەدەم گۆرانی و ئاوازەوە وشتران بڕانێ.
حاذق- ا.فا- ع(هازیغ- hazix): کارامە، لێهاتوو، زیرەک، شارەزا.
حار- ص- ع(هارِ- har): گەرم.
حارث- ا.فا- ع(هاریس- haris): جووتیار، وەرزێر، جووتێر، جووتکار، جوت بەند.

حـــارس- ا.فــا- ع(هاریس- haris): پاسەوان، حەرەس، نیگابان.

حارە- ص. ع(هارە- hare): گەرم.

حـــازم- ا.فـــا- ع(هازیم- hazim): هوشیار، بەحەزم، دورئەندێش، دووربین.

حازی- ص.ع(هازی- hazî): فاڵگرەوە، دەســـتگرەوە، کـــەسی زۆر شـــارەزا لە کارێکدا.

حـــــاس- ا.فـــــا- ع(هاس- had): هەستیار، هەستکەر.

حـاسب- ا.فـا- ع(هاسیب- hasib): ژمێریار، حیسابزان.

حـاسـد- ا.فـا- ع(هاسیـد- hasid): حەسود، ئێرەیی بەر.

حـاسـر- ا.فـا- ع(هاسیـر- hasir): ســەرکــۆت، ســەر رووت، ژنی ســفــور، دوئێلکاری بێ خودەو زرێ.

حاسە- ا.فا-ع(هاسە- hase): هەست، هەر یەکـێـک لە پێنج هەســتــەی دیتن، بیستن، بۆنکردن، چەشتن، لێسوین.

حـاشـا- ق. ع(هاشـا- haşa): حـاشـا، هەرگیز، نەخێر، نا.

حـاشـاک- ق. ع(هاشـاک- haşak): دوور لە تۆ، حاشا لە تۆ.

حـــاشـــالـک- ق. ع(هاشـــالەک- haşalek): دوور لە تۆ.

حـــاشـــاللە- ع(هاشـــالیـللاه- haşa lillah): پەنا بە خوا.

حـاشـاوکـلا- ع(هاشـاڤـەکـەللا- haşa vekella): بە هیچ جـــۆرێ نە، هەرگیز.

حـــــــاش لـلـە- ع(هـاش لـیـلـلاه- haşe lillah): پەنا بەخوا.

حـاشـیـە- ا.ع(هاشـیـیـە- haşîye): پەراوێز، پەراوێزی جل، کـتـێب، دەست و پێوەندو کەسوکار.

حـاشـیـەبندی- ا.مص- ع.فـا(هاشـیـیـە بـەنـدی- haşîye bendî): پـەراوێـز دروست کـــردن، گـــوڵکاری چوار دەوری باخچە.

حاشیەدار- ص.مر- ع.فا(هاشیـیەدار- haşîye dar): پەراوێزدار.

حـاشـیـەدوزی- ا.مص- ع.فـا(هاشـیـیـە دوزی- haşîye dûzî): پەراوێز پێـــوە درونی جل و شتی لەو بابەتە.

حاشیـەنشین- ص.فـا(هاشیـیـە نیـشین- haşîye nişîn): کەنارەنشین، کەسێک کە لە قەراخی مەجلیسەوە دانیشێت.

حاشیە نویس- ص.فا(هاشیـیە نوڤیس- haşîye nuvîs): حـــاشـــیـــەنووس، پەراوێزنـووس، کـەسـێک کـە پەراوێز بۆ کتێبێک بنووسێت و ماناو دەستەواژەکانی روون بکاتەوە.

حـاصـد- ا.فـا- ع(هاسیـد- hasid): درووێنەوان، درەوکەر.

حاصر- ا.فا- ع(هاسیر- hasir): هەر شتێ ببێتە کۆسپ، ژمێریار.

حـاصل- ا.فـا- ع(هاسـیـل- hasil): بەروبووم، سـوود، ئەنجـام، بەدەست هاتوو، دەرامەت.

حـاصل جـمع- ا.مـر(هاسـیلی جـەمئ- hasili cem’): ئەنجـامی کـۆکـردنەوەی دوو ژمارە یان زیاتر.

حـاصلخـیـز- ص. مـر(هاسـیل خـیـز- hasil xîz): زەوی بـــە پـــیـــت، بـــە بەروبووم.

حاصل ضرب- ا.مر(هاسیلی زەرب- hasili zerb): ئەنجامی لێکدانی دوو ژمارە یان زیاتر.
حاصل کلام- ا.مر(هاسیلی کەلام- hasili kelam): خولاسەی کەلام، پوختەی قسە.
حاصل مصدر- ا.مر(هاسیلی مەسدەر- hasili mesder): وشەیەکە کە مانای چاووگ بدات وەک: بەدی، چاکی.
حاصله- ا.فا- ع(هاسیلە- hasile): ئەنجام، دەستکەوت، قازانج، بەروبووم.
حاصن- ا.فا- ع(هاسین- hasin): ژنی داوێن پاک، ژنی خواناس و مێردار.
حاضر- ا.فا- ع(هازیر- hazir): ئامادە، حازر، ئێستا، شارنشین.
حاضرالذهن- ص.مر(هازیروز زیهن- haziruzzihn): زەین روون.
حاضرجواب- ص.مر(هازیر جەڤاب- hazir cevab): حازر وەلام، شۆخ، سوعبەتچی، قۆشمە، دلێر.
حاضرغایب- (هازیر غایب- hazir xayîb): بەجەستە حازرو بەهۆش و هەست غایب، جیاکردنەوەی حازرو غایب.
حاضره- ا.فا- ع(هازیرە- hazire): شار، شاری گەورە.
حاضری- ا.ص- ع(هازیری- hazirî): حازری، ئەوەی هەیە، خۆراکی سادە کە کولانی نەوێ وەکو نان و پەنیر.
حاضریراق- ص.مر- ع.ت(هازیر یەراغ- hazir yerax): حازرو ئامادە، تەیار، لەسەرپێ.
حاضنه- ا.فا-ع(هازینە- hazine): دایەن، پەرستار، ئافرەتێ کە پەروەردەکردنی منداڵی لە ئەستۆیە.
حاطب- ا.فا- ع(هاتیب- hatib): دارکەر، چیلکەو دارکەر.
حاطب اللیل- ا.فا-مر(هاتیبول لەیل- hatibul leyîl): دارکەری شەو، هەڵەوەڕی هەرزەوێژ.
حافد- ا.ص- ع(هافید- hafid): نەوە، خزمەتکار، نەڤی.
حافر- ا.فا- ع(هافیر- hafir): چاڵ هەڵکەن، سمی وڵاخ، قاپقاپ.
حافر البغل- ا.مر- ع(هافیرول بەغل- hafirul bexl): سمی هێستر، جۆرە رووەکێکە.
حافر المهر- ا.مر- ع(هافیرول موهر- hafirul muhr): سمی جوانوو، جۆرە رووەکێکە.
حافظ- ا.فا- ع(هافیز- hafiz): پاسەوان، حافیز، ئەوەی قورئانی لەبەر بێ.
حافظه- ا.فا- ع(هافیزە- hafize): زەین، هۆش، زاکیرە، یاد.
حافل- ا.فا- ع(هافیل- hafil): پڕ، زۆر، شوێنی قەرەباڵغ، مەمکی پڕ شیر.
حافی- ص-ع(هافی- hafî): پێ پەتی، پێ خاوس.
حاق- ا.فا- ع(هاغ- hax): حەقیقەت، هەقیقەتی کار، ناوەڕاست، ناوەند.
حاقد- ا.فا- ع(هاغید- haxid): کینە لە دڵ، رقن، بەدخوا، بەدنیاز.
حاقه- ا.فا- ع(هاغە- haxe): قیامەت، ناوەند، بەلای بێ چەندوچوون.
حاکم- ا.فا-ع(هاکیم- hakim):

فــەرمــانده، فــەرمــانڕەوا، داوەر، قــازی، حاکم.
حاکمیت- مص. جع- ع(هاکمییەت- hakimîyet): حـــوکـــمــــڕانی، فەرمانڕەوایی.
حاکمین- ا.ع(هاکمین- hakimîn): داوەران.
حــاکی- ا.فــا- ع(هاکی- hakî): حیکاتەتخوان.
حال- ا.فا- ع(هال- hal): ئێــستــا، چۆنیەتی شتێک، حاڵ و ئەحواڵ.
حال- ا.فا- ع(هال- hal): ئاوێتەبوو.
حــالا- ق- ع(هالا- hala): نهــو، ئێستا، هەنوکە، ڤی گاڤێ، نها، ئیرەنگە.
حــالات- ا.ع(هالات- halat): وەزع و حاڵان، ڕووداوان، حاڵ و ئەحواڵان.
حــالب- ا.فــا- ع(هالیب- halib): مەڕدۆش، بێریڤان، میزەڕۆ.
حــال بحــال شــدن- مص.ل(هال بیــهــال شودەن- hal bihal şuden): گۆڕان، گــۆڕان لە حــاڵێکەوە بۆ حــاڵێکی دی، دۆخگۆڕکێ.
حالبی- ا.ع(هالیبی- halibî): جـۆرە ڕووەکێکە.
حالت- ا.ع(هالەت- halet): حـالەت، چۆنیـــەتی، وەزع و حـــاڵ، خـــۆشی، سەرمەستی، مەرگ.
حالق- ا.فا- ع(هالیغ- halix): نورە، دارو.
حالق الشعر- ا.مر- ع(هالیغولشەئر- halixuş şe'r): سەرتاش،مێوی کێوی.
حــالک- ص. ع(هالیک- halik): تاریک، زۆر تاریک، زۆر رەش، سامناک، ترسناک.
حــال کــردن- مص. ل(هال کــەردەن- hal kerden): حـــاڵ لێـــهـــاتن، هاتنەجۆش و خرۆش.
حــال گــردان- ص.فــا- ع(هال گــەردان- hal gerdan): بگۆڕی حــاڵ، خــوا، گۆڕینی حاڵی کەسێک.
حــالی- ا.فا-ع(هالی- halî): ژنێ کـە خۆی بە زێڕو زیوی رازانبێتەوە، ژنی خشڵ پۆش.
حــالی- ق(هالی- halî): ئێــســتــا، هەنووکە.
حــالیــا- ق- ع(هالیــا- halîya): هەر ئێستا، ئائێستا، نهوو، بەپەلە.
حــالی شــدن- مص.ل(هالی شــودەن- halî şuden): تێگەیـیــشـتن، حــاڵـی بوون، دەرک کردن، فامکرن.
حــالی کــردن- مص. م(هالی کــەردەن- halî kerden): تێ گــەیاندن، حــاڵـی کردن.
حــامــد- ا.فــا- ع(هامــیــد- hamid): شوکرانەبێژ، سەناگۆ، سوپاسگوزار.
حــامض- ا.فــا- ع(هامــیــز- hamiz): ترش، تامی ترش.
حامل- ا.فا- ع(هامیل- hamil): کۆڵ هەڵگر، ژنی دوو گیان.
حامله- ا.فــا- ع(هامــیله- hamile): ژنی سکپڕ، ژنی دوو گیان، ئاوس، ئاڤس.
حــامی- ا.فـــا- ع(هامی- hamî): پشـــتـــیـــوان، پـارێزەر، یـاوەر، لایەنگر، پاسەوان.
حـــامی- ص.ن- ع(هامی- hamî): نەوەێن حامی کوڕی نوح.

حـــــــانات- ا.ع(هانات- hanat): مەیخانان.

حانوت- ا.ع(هانوت- hanût): دوکان، موغازە.

حـانه- ا.ع(هانە- hane): مـەیخـانە، دوکانی مەیفرۆشی.

حـاوی- ا.فـا-ع(هاڤی- havî): جـێی شتان.

حب- ا.ع(هوب- hub): مــەحــەبەت، ئەشق، خۆشەویستی، دڵداری، ئەڤین.

حب- ا.ع(هوب- hub): کــوپەی ئاو.

حب- ا.ع(هەب- heb): دانەوێڵـــــە، حەبی سەریەشە.

حـبـائک- ا.ع(هەبائیک- heba'ik): مـەداری نێـوان ئەسـتـێـران، ڕێگەی نێـوان لەلان.

حبائل- ا. ع(هەبائیل- heba'il): داو، بەند، قەید.

حـبـاب- ا.ع(هوباب- hubab): بڵق، بڵقی ئاو.

حـــبــــاب- ا.ع(هوباب- hubab): دۆستایەتی، خۆشەویستی، دێو، شەیتان، مار.

حـبــات- ا.ع(هەبیــات- hebbat): دانەوێڵە.

حـبـاحب- ا.ع(هوباهیب- hubahib): گـوڵە ئەسـتـێـرە، مـێـرویەکـە بە شـەوان دەبریسکێتەوە.

حـــبــــاری- ا.ع(هوبارا- hubara): چێرگ، جۆرە باڵندەیەکە.

حبال- ع(هیبال- hibal): کندر، حەبل، ڕست، گوریس، پەت.

حـبــال- ص. ع(هەبیــال- hebbal): حەبلفرۆش، حەبلساز. پەتساز.

حب الاس- ا.مـــر- ع(هەبیـــول ئاس- hebbul as): دەنکی مۆرد.

حب الاثل- ا.مـــر- ع(هەببول ئەسل- hebbul esl): جـۆرە درەخـتـێکە لە دارگەز دەچێ.

حب البـــان- ا.مــــر-ع(هەببول بان- hebbul ban): دەنکی درەختی بان.

حب البـطم- ا.مـــــر-ع(هەببول بەتم- hebbul betm): قەزوان.

حب البلسان- ا.مر-ع(هەببول بەلسان- hebbul belsan): جۆرە درەختێکە.

حب الخـروع- ا.مـر-ع(هەببول خـرو ء- hebbul xurû'): گــــــــەرچەک، گەنەگەرچەک.

حب الرشـاد- ا.مـر- ع(هەببول ڕەشـاد- hebbul reşad): تۆوی خەردەل، بەری خەردەل، تۆوی خەرتەلە.

حب الشــوم- ا.مــر-ع(هەببول شـــوم- hebbul şûm): جۆرە درەختێکە.

حب الـصـنوبـر- ا.مـــــــر- ع(هـەببـول ســـەنەوبەر- hebbul senewber): بەری داری سنۆبەر.

حب العـرعـر- ا.مـر(هەببول عـەرعـەر- hebbul erer): مــیـــوەی درەخـــتـی عەرعەر.

حب العصفر- ا.مر- ع(هەببول ئوسفور- hebbul 'usfur): تۆوی کاجیرە.

حب العلق- ا.مـــر- ع(هەببول ئەلەغ- hebbul ele¨x): توترک.

حب الغــار- ا.مــر- ع(هەببول غـــار- hebbul xar): میوەی درەختی غار.

حب الفـقـد- ا.مـر- ع(هەببول فـەغـد-

hebbul fexd): جـــۆرە دەوەنێکە، بیبەری کێوی.
حب المحلب- ا.مر- ع(هەببول مەهلەب- hebbul mehleb): جۆرە درەختێکە.
حب الملوک- ا.مـر-ع(هەببول مـولوک- hebbul mulûk):
حباله- ا.ع(هیـبـالە- hibale): داو، قەید، بەند.
حبحاب- ص.ع(هەبهاب- hebhab): پیـاوی کـوڵە باڵای ناشـیـرین، بەدخـوو، گرگن.
حبذا- ع(هەببەزا- hebbeza): خۆزیا، بریا، کاشکێ.
حبر- ا. ع(هیـبـر- hibr): مـەرەکـەب، جەوهەر.
حبر- ا. ص- ع(هەبر- hebr): زانا، چاکـەکـار، پێـشـەوای ئاینی، سـەرۆکی رەبەنان لە لای جولەکە.
حبر- ا. ع(هیـبـر- hibr): شـادمـانی، نیعمەت.
حبر- ا.ص- ع(هەبیـر- hebir): جۆرە قوماشێکە.
حبرج- ا. ع(هەبرەج- hebrec): جۆرە مراوییەکە لە میسر زۆرە.
حبس- مص. ع(هەبس- hebs): گرتن، زندانی کردن.
حبس ابد- ا.مـــر- ع(هەبسی ئەبەد- hebsi ebed): حەپسی هەتا هەتایی.
حبس با اعمالی شاقه- ا.مـر (هەبس با ئـەئـمـــالی شـــاغـــە- hebs ba e'malî şaxe): جـــۆرە حـەپـسـێکە زندانی دەبێ لە مـــاوەی مەحکومییەکەیدا کاری دژوار ئەنجام بدا.
حبس تأدیبی- ا.مـر(هەبسی تەئدیبی- hebsi te'dîbî): حەبسی جینایات کە مـاوەکـەی لە چەند مـانگێکەوە تا سێ ساڵە.
حبس تکدیری- ا. مر(هەبسی تەکدیری- hebsi tekdirî): حەبسە لەسەر شتی بچوک ماوەکەی ٢ تا ١٠ رۆژە..
حبس البول- ا.مـر(هەبسـول بەول- hebsul bewl): میزگیران.
حبس الطمث- ا.مر- ع(هەبسول تەمس- hebsul tems): حـەیزنەبوونی ژن، عادەنەبوونی ژنان، حەیزگیران.
حبسخانه- ا.مـر(هەبسـخـانە- hebsxane): حەپسخانە، بەندیخانە، زیندان، گرتوخانە.
حبسگاه- ا.مر(هەبسگاه-hebsgah): چەپسخانە، زندان، بەندیخانە.
حبسه- ا. مص- ع(هوبسە- hubse): زمانگیران.
حبسی- ا. ص(هەبسی- hebsî): زیندانی، بەندی.
حبسیه- ا. ع(هەبسییە- hebsîye): قـەسیـدەیەک کـە شـاعـیـر لە زینداندا بۆ حاڵی خۆی گۆتبی.
حبش- ا.ع(هەبـەش- hebeş): تایفەیەکی رەش پێستی ئەفریقان.
حبق- ا. ع(هەبەغ- hebex): بنچک، دەوەن، شخەڵ، دڤی.
حبق البقر- ا. مر- ع(هەبغول بەغەر- hebxul bexer): پونگە گاویلکە.
حبک- ا. ع(هوبک- hubk):
حبل- ا- ع(هەبل- hebl): دەمـار، پەیمان، پەت، بەند، حەبل، لقی مێو.

حبل- ا.ع(هەبل- hebl): پەت، حەبل، گوریس، ئاوسی.

حـبل- ا.ص- ع(هیـبل- hibl): زانا، زیرەک، زرینگ، بەهۆش.

حـبل الذراع- ا.مـر- ع(هەبلوز زیراء- hebluz zira’): دەماری بازوو.

حبل العـاتق- ا.مـر- ع(هەبلول ئاتیغ- heblul atix): دەمـاری نێـوان شـان و مل.

حـــبل الله- ا.مـــر- ع(هەبلول للاهـ- heblul lah): کـتـێبی خوا، باوەڕبوون بە خوا.

حـبل المتین- ا.مـر-ع(هەبلول مـەتین- heblul metîn): پـەتـی قـــــــایم، شەریعەتی ئیسلام، قورعان.

حبل المساکین- ا.مر-ع(هەبلول مەساکین- heblul mesakîn): لاولاو، بـەنـدی دەروێشان.

حـبل الورید- ا.مـر- ع(هەبلول ڤـەرید- heblul verîd): دەمـــــــاری مـل، شادەمار.

حبلی- ا.ص- ع(هوبلا- hubla): ژنی سک پڕ، ئاوس، دوو گیان، باردار.

حـــبن- ا- ع(هــــەبــــن- hebn): کەرخنکێنە، جۆرە گیایەکە.

حبن- ا. ع(هەبن- hebn): دومـــــەڵ، قونێر.

حـبن- مـص-ع(هـەبـەن- heben): گەورەبوونی ورگ، نەخۆشی تینویەتی.

حـــبـــوب- ا.ع(هوبوب- hubûb) دانەوێڵە.

حـبـوه- مـص- ع(هەبڤـە- hebve): بەخشش، بەخشین.

حبوه- ا- ع(حـەبڤـە- hebve): جل و بەرگ، پەشتەماڵ، عەمامە، شاشک.

حبوه- ا- ع(هەبڤە- hebve): چەک و جل و بەرگ و مـوسـتـیلەو قـورئان کـە لە پاش مەرگی باب جگە لە میرات بە کوڕی گەورە دەدرێ.

حـبـه- ا- ع(هەببـە- hebbe): یەک دانە، حەبە، میسقال، تۆزقاڵ.

حـبـه الخـضـراء- ا.مـر- ع(هەببەتول خـەزرا- hebetul xezra): قـەزوان، قەسقەوان.

حبه السوداء- ا.مر- ع(هەببەتوس سەودا- hebetus sewda):

حبه القلب- ا.مر-ع(هەببەتول غـەلب- hebetul xelb): ناخی دڵ.

حـــبـــه دل- ا.مـــر(هەببـــەی دیل- hebbey dil): ناخی دڵ، کانگای دڵ.

حـبـیب- ا.ص- ع(هەبیب- hebîb): یار، دۆست، خۆشەویست.

حبیبه- ا.ص- ع(هەبیبە- hebîbe): مەحبوبە، خۆشەویست.

حـبـیس- ا.ص-ع(هەبیس- hebîs): حەپس، زندانی، بەندی.

حبیسه- ا- ع(هەبیسـە- hebîse): وەقف، شتێ کە بۆ خێر وەقف کرابێ.

حـبـیکه- ا- ع(هەبیکە- hebîke): مەداری نێوان ئەستێران، چین چینی قژ.

حتف- مص- ع(هەتف- hetf): مەرگ، مەرگی ئاسایی.

حـتم- مص- ع(هەتم- hetm): لازم، پێویست.

حـتم- ا.ص- ع(هەتم- hetm): سـادە، پەتی، پێویست.

حــــتــــمی- ص- ع(هەتمی- hetmî): زەروری، بێ چەندو چوون.
حـتـمی الوقـوع- ا.مـر(هەتمیول وغـوء- hetmîyul wuxu’): یەقــــینی، بێ شک، هەر روو دەدات.
حــــتــــوف- ا- ع(هوتوف- hutûf): مەرگان.
حتوم- ع(هوتوم- hutûm): پێویست.
حــتی- حــر- ع(هەتتــا- hetta): تا، تاکو.
حــتی الامکان- ا.ع(هەتتــال ئیــمکان- hettal ‘imkan): بە گوێرەی توانا، تا توانا بڕ بکات.
حــــتی البــــاب- ق. ع(هەتتــــال باب- hettal bab): تا بەر دەرگا.
حــــتی القــــوه- ق. ع(هەتتــــال غــــوە- hettal xuwe): بە ئەندازەی توانا.
حـتی المقـدور- ق. ع(هەتتـال مـەغـدور- hettal mexdûr): بە گــوێرەی هێــز و توانا.
حــث- مــص- ع(هــەســس- hess): هاندان، دنەدان.
حث- ا- ع(هوسس- huss): وردەکــا، نانی وشک، چەوو لمی وشک.
حثر- ا.ع(هەسەر- heser): بەرسیلەی ترێ، خورمای نەگەییو، خڕال.
حـج- مـص. ع(هـەج- hecc): چـوونـە هەج، چوونە زیارەتی کابە.
حــجــاب- ا. ع(هیــجــاب- hicab): پەردە، عەبا، روبەند، سەرپۆش، روپۆش.
حـجـاب- ا.ع(هوجـجـاب- huccab): پەردەدارانی بارەگــای مــیــرو پاشــایـان، دەرگاوانان.
حــجــابت- ا.مص- ع(هیــجــابەت- hicabet): پەردەداری، دەرگاوانی.
حجـاج- مص- ع(هیـجـاج- hicac): هەنجەت هێنانەوە، بەڵگەهێنانەوە، بیانوو گرتن، دژمنایەتی کردن.
حــجــاج- ا.ع(هیــجــاج- hicac): هەنجەتان، بیانووان.
حــجــاج- ع(هوجــجــاج- huccac): حاجیان، ئەوانەی دەچنە زیارەتی کابە.
حجاج- ص- ع(هەججاج- heccac): کەسێک کە زۆر حەج بکات.
حــجــار- ا- ع(هیــجــار- hicar): بەردان.
حجـار- ص- ع(هەجـجـار- heccar): نەقاڕ، بەردتاش.
حجاره- ا. ع(هیجارە- hicare): بەرد، کوچک، کەڤر.
حجاز- ا. ع(هیجاز- hicaz): دەڤەری حــیــجــاز، مــەقــامــێکی مــۆســیــقــای رۆژهەڵاتییە.
حـجـاز- ا. ع(هیـجـاز- hicaz): ناوی یەکێکە لە دوانزە مـەقـامـاتی مـۆسیـقـای ئێرانی.
حــــجــــازی- ص. ن- ع(هیــــجــــازی- hicazî): خەڵکی دەڤەری حیجاز.
حجـال- ا.ع(هیـجـال- hical): ژووری رازاوە بۆ بوک و زاوا.
حجام- ص. ع(هەججام- heccam): خوینگیر، حەجامات کێش، وەستای خوێن بەردان، خوێن بەردەر.
حــجــامــت- مص- ع(هیــجــامــەت- hicamet): خوێن گرتن، خوێن بەردان، حەجامەت.

حـــــجب- مص- ع(هـەجب- hecb):
پۆشین، ڤەشێرتن، پەنهان کردن.
حجب- ا(هوجب- hucb): شەرم، حەیا.
حـــجب- ا. ع(هوجـــــوب- hucub):
پەردان، ڕەحمەتیان.
حـجت- ا. ع(هوجـجـەت- huccet):
بەڵگە، دەلیل، قەواڵە.
حجـه- ا. ع(هیـجـجـە- hicce): یەک
حەج، یەک جار حەج کردن.
حجه الحق- ا.مر -ع(هوججـەتول هەغ-
huccetul hex): نـازنـاوی زانـایـانـی
گەورەیە، ئیبن سیناو عومەری خەیام هەر
یەکـــەیان لە ســـەردەمی خـــۆیاندا ئەو
نازناوەیان هەبووە.
حجه القائم- ا.مر- ع(هوججەتول غائم-
huccetul ¨xa'im): لەقەبی تایبەتی
ئیـمـامی دوازدەی شـیـعـەیانە، لەقـەبی
مەهدییە.
حجج- ا.ع(هوجەج- hucec): بەڵگە،
بەهانە.
حـــجــــر- مص- ع(هەجـــر- hecr):
بەرهەڵستی کردن، قەدەغەکردن، گرتن.
حجر- ا.ع(هیـجر- hicr): کەنار، پەنا،
باوەش، حەرام.
حـجـر- ا. ع(هیـجـر- hicr): ئەقڵ بۆ
ئەوەی مرۆڤ لە کاری ناشیرین بگێڕێتەوە.
حـجـر- ا.خ- ع(هیـجر- hicr): دیواری
کابە لەلای باکورەوە.
حجر- ا. ع(هوجەر- hucer): حوجرە،
ژوور، هۆدە.
حـجـر- ا- ع(هەجـەر- hecer): بەرد،
کەڤر، کوچک.
حجر الاسود- ا.مر- ع(هەجەرول ئەسڤەد-
hecerul esved): بـــەردی ڕەش،
بەردێکە لە دیواری کـابەدا حـاجـیـیـان لە
کاتی تەوافـدا دەستی پێدا دێنن.
حجر البقر- ا.مر- ع(هەجەرول بەغـەر-
hecerul bexer): زراوی گا.
حجر التیس- ا.مر- ع(هەجەروت تیس-
hecerut tis): دژی ژەهر، ژاربەر.
حجر الحدید- ا.مر- ع(هەجەرول هەدید-
hecerul hedîd): موگناتیس.
حجر السم- ا. مر- ع(هەجەروس سەم-
hecerus sem): ژاربەر.
حـجـر الطور- ا.مـر- ع(هەجـەروت تور-
hecerut tûr): توتیا.
حـجـر الفـلاسـفـه- ا.مـر- ع(هەجـەرل
فـــەلاســـیـــفـــە- hecerl felasife):
کیمیا.
حجر القمر- ا.مر- ع(هەجەرول غەمەر-
hecerul xemer): جـۆرە بەردێکە لە
جەواهێرسازیدا بەکاردێ.
حجر الکحل- ا.مر- ع(هەجەرول کوهل-
hecerul kuhl): ســەنگی ســورمــە،
بەردی کل، توتیا.
حـجـر النور- ا.مـر- ع(هەجـەرون نور-
hecerun nûr): ســەنگی ڕۆشنایی،
کەڤری روناهی.
حجران- مص- ع(هەجران- hecran):
گـرتن، قـەدەغـەکردنی کـەسێک کـە مـاڵی
خۆی سەرف و سون بکات.
حـجـران- ا. ع(هوجـران- hucran):
بەرهەڵست، چاڵ.
حـجـر باباغـوری- ا.مـر- ع(هەجـەری
باباغـوری- heceri babxûrî): بەردی
سلێمانی.

حــجــر حــديدی- ا. مــر- ع(هەجــەری هەدیدی- heceri hedîdî): جـــۆرە بەردێکی ئاسنینە.

حجر موسی- ا.مر- ع(هەجەری موسا- heceri mûsa): خەڵوزی بەرد.

حـجره- ا. ع(هوجـره- hucre): هۆدە، حوجره، ژوور، ماڵ.

حجز- مص. ع(هەجز- hecz): گرتن.

حجل- ا.ع(هەجەل- hecel): کەو.

حجل- ا.ع(هەجەل- hecel): ژووران.

حــجله- ا. ع(هەجــەلە- hecele): پەردوو، ژووری بـووک و زاوا لە شـــەوی بوک گوێزانەوە.

حجم- ا.ع(هەجم- hecm): قەبارە.

حـجی- ا.ع(هیــجـا- hica): ئاوەز، زیرەکی.

حــــــجی- ص-ع(هەجی- hecî): شایستە، لایق، هەژ، شایان.

حجیب- ا.ع(هەجیب- hecîb): پەردە.

حــجــیج- ا. ع(هەجـــیج- hecîc): حاجیان.

حــجــیج- ص- ع(هەجـیـج- hecîc): پیاوی خاوەن بەڵگە.

حجیج- ا. خ(هەجیج- hecîc): زۆردار، ستەمکار.

حــجــیــر- ص. ع(هەجـیــر- hecîr): بەردەلان.

حجیز- ا.خ(هەجیز- hecîz):

حــجـیم- ص. ع(هەجـیـم- hecîm): بە قەبارە، قەبارەدار، گەورە.

حــد- مص- ع(هەدد- hedd): سنور، مەرز، دیاریکردنی شتێک لە شتێک.

حـــــد- ا. ع(هەدد- hedd): سـنور، لەمپەری نێوان دوو شت، تیژ.

حـــداء- مص. ع(هیـــداء- hida’): رانینی وشتران بە گۆرانی و ئاوازەوە.

حداء- ا- ع(هوداء- huda’): گـۆرانی و ئاوازی وشــتــرەوانان لە کــاتی وشــتــر رانیندا.

حـــدائج- ا. ع(هەدائیج- heda’ic): کەژاوە، کەژاوان.

حــدائد- ا. ع(هەدائیـــد- heda’id): پارچە ئاسن.

حــــدائق- ا. ع(هەدائیغ- heda’ix): باخان، باغچەکان.

حـــــــــداة- ا. ع(هـودات- hudat): وشترەوانان.

حــــداثت- مـص- ع(هەداســــەت- hedaset): نـوێ بـوونـەوە، تـازبـوونـەوە، هەوەڵی هەر شتێ، نوێ خوازی.

حـداجــه- ا. ع(هیــداجـە- hidace): کەژاوە.

حداد- مص- ع(هیداد- hidad): رەش پۆشین، رەشپۆشین بە بۆنەی پرسەوە.

حــداد- ا. ع(هیـــداد- hidad): جلی تازیەباری.

حــــداد- ص- ع(هەدداد- heddad): ئاسنگەر، دەرگاوان، زندانەوان، وەردیان.

حداق- ا.ع(هیداغ- hidax): رەشێنەی چاو، کاسەی چاو، بیلبیلەی چاو.

حدب- مص- ع(هەدەب- hedeb): کۆم بوون، کوربوون، قەمور بوون.

حــدب- ا.ع(هەدەب- hedeb): گــرد، تەپە، شەپۆلی ئاو، قەموری.

حـدباء- ص- ع(هەدبا- hedba): ژنی قەمور، کاری دژوارو عاسێ، ساڵی سەخت

و نەهاتی.

حدبە- ا.ع(هەدەبە- hedebe): کوورِ، کۆم، قەمور، تەپە، گرد، کاری دژوار.

حدت- ا. مص- ع(هیددەت-hiddet): توندی، تیژی، تورەیی، حیدەت.

حـــدث- ا.ص- ع(هەدەس- hedes): نویَ، نەوجەوان، میزو گو، کاریَ کە تازە روویدابیَ، کـــاریَ کـــە لە ســـوننەت و شەریعەتدا نەبیَ.

حـدثان- ا- ع(هیـدسـان- hidsan): سەرەتا، بەلاَی زەمانە.

حـدثان- ا. ع(هەدەسـان- hedesan): رووداوان، بەلاَی رۆژگاران.

حـــــدج- ا. ع(هەدەج- hedec): گوژاڵک، کاڵەکە مارانە، تەحلە سێڤ.

حدج- ا. ع(هیدج- hidc): کەژاوە.

حدس- مص. ع(هەدس- heds): زانین بەمەزەندە، مەزەندەکردن، خورپان.

حدق- ا.ع(هەدەغ- hedex): بیلبـیلەی چاو، رەشێنەی چاو.

حدقات- ا.ع(هەدەغـات- hedexat): بیلبیلەییێن چاڤ.

حـدقــه- ا.ع(هەدەغـــە- hedexe): بیلبیلەی چاو، رەشێنەی چاڤ.

حدو- مص. ع(هەدڤ- hedv): رانینی وشتر بە گۆرانی و ئاوازەوە.

حـــدوث- مص. ع(هودوس- hudûs): روودان، دەرکەوتنی شتی تازە.

حـــدوثت- ا. مص- ع(هودوســـەت- hudûset): تازەیی.

حــــــدود- ا.ع(هودود- hudûd): سنووران، مەرزان.

حـــدور- مص. ع(هـودور- hudûr): ئاوســـان، لێـــژبوونەوە، هاتنەخـــوارەوە، نشێوبوونەوە، دابەزین.

حدور- ا. ع(هەدور- hedûr): نشـێـو، شیو.

حـــدی- ا(هودی- hudî): گـــۆرانی وشترەوانان لە کاتی وشتر راندندا.

حـدیث- ا. ص. ع(هەدیس- hedîs): تازە، نـویَ، قـســە، هەواڵ، فـەرمـوودەی پێغەمبەر (د.خ).

حــــدیج- ا.ع(هودەیج- hudeyc): لەقلەق.

حـــدید- ا.ع(هەدید- hedîd): ئاسن، توندوتیژو بڕندە.

حدیده- ا.ع(هەدیدە- hedîde): پارچە ئاسن، ئەوزارو ئامێری ئاسنین.

حدیقه- ا. ع(هەدیغە- hedîxe): باخ، حەدیقە، باخچە.

حـذ- مص. ع(هەزز- hezz): بڕین، لە بنا بڕین.

حذاء- ا.ع(هیـزاء- hiza’): بەرانبـەر، رووبەڕوو.

حذاء- ا.ع(هیـزاء- hiza’): قـۆندەرە، ناڵ، نەعل، سمی چوارپا.

حـذافـیـر- ع(هەزافـیـر- hezafîr): هەمـوو، خـەڵکی زۆر، خـەڵکی ئامـادە بۆ جەنگ، هەموو سەرانسەر.

حـــــذاق- ا.ع(هـەززاغ- hezzax): زیرەک، لێهاتوو، وەستایی، بالاَدەست.

حـــذاقت- مـص. ع(هەززاغـــــەت- hezzaxet): مــەهارەت، وەســتـایـی، زیرەکی، دانایی، شارەزایی، کارامەیی.

حذذ- ا. ع(هەزەز- hezez): تەڕدەست، گورج و گۆڵ.

حـــــذر- مـص. ع(هـەزەر- hezer): سڵكردنەوە، پرینگانەوە، ترس و پارێز.
حذر- ص. ع(هەزیر- hezir): وریا، بە پارێز، هوشیار، سرک، سڵ.
حذف- مص. ع(هەزف- hezf): لابردن، بڕین.
حذفار- ا.ع(هیزفار- hizfar): هەموو، لا، کەنار.
حـذفـور- ا.ع(هوزفـور- huzfûr): لا، کەنار، ئاپورە.
حـذق- مص. ع(هیـــزغ- hizx): زوو فێربوون، زیرەک و زەین روونی، وەستایی و زانایی.
حــــذو- مـص- ع(هـەزڤ- hezv): بەرانبەرکردن، پەیڕەوکردن.
حـــــذور- ص. ع(هـەزور- hezûr): وریایی، بە حەزەر، بەپارێز.
حذیر- ص. ع(هەزیر- hezîr): بەپارێز.
حر- ا. ع(هەر her): گەرما، گەرمی.
حر- ص. ع(هور- hur): ئازاد، جوامێر.
حر- ا. ع(هیر- hir): عەورەت، قوز.
حــرا- ا.ع(هەرا- hera): گـــۆڕەپان، مەیدان.
حـــرائب- ا.ع(هەرائیب- hera’ib): ماڵی دزراو.
حـرائر- ا. ع(هەرائیـر- hera’ir): ژنی ئازاد.
حــراب- مص. ع(هیـــراب- hirab): جەنگ کردن، جەنگ، مەیدانی شەڕ.
حراب- ا.ع(هیـراب- hirab): قـەمـە، سونگی، سەرەنێزە.
حـــرات- ع(هوڕات- hurat): ژنانی ئازاد، ئافرەتێن ئابڕوودار.

حــــــراث- ص. ع(هەراس- heras): جوتیار، وەرزێر.
حــــــراث- ا.ع(هـوراس- huras): جوتیاران، فەلایان.
حراثت- مص. ع(هیراسەت- hiraset): کێڵان، تۆودان، جووتیاری.
حــراج- ا. ع(هەراج- herac): هەڕاج، فرۆشتنی موڵک یان کاڵا بە مزایەدە.
حراج- ا. ع(هیراج- hirac): تەڵ، جلی سەر تەناف، گوناح.
حرار- ا. ع(هیرار- hirar): ئازادان.
حرار- ص. ع(هیـرار- hirar): پیـاوی زۆر تینو.
حـــــرار- مـص. ع(هـەرار- herar): ئازادی، ئازادبوونی کۆیلە.
حرارت- مص. ع(هەرارەت- heraret): گەرم بوون، گەرما، گەرمی.
حراره- ا.ع(هەرارە- herare): گۆرانی، حاڵ لێهاتنی سۆفیان، گۆرانی بە کۆمەڵ.
حــــــراس- ا. ع(هـوڕاس- huras): پاسەوانان، نیگابانان.
حراست- مص. ع(هیراسەت-hiraset): پاسەوانی کردن، پاسداری.
حـــراص- ص. ع(هیـــراس- hiras): حەسودان، چاوچنۆکان.
حراص- ا.ع(هیراس- hiras): حەسود، چاوچنۆکان.
حرافت- مص. ع(هەرافەت- herafet): توونی.
حراق- ا.ع(هوراغ- hurax): ئاوی زۆر سوێر، سوتێنەر.
حـراق- ا.ع(هوراغ- hurax): ئەسـپی رەهوان، خۆشبەز.

حــــراق- ا.ص- ع(هوراغ- hurax): گەندەڵکاری.
حراق- ا.ع(هوراغ- hurax): پوشو.
حـــــراق- ص. ع(هەراغ- herax): سوتێنەر.
حراقات- ا. ع(هەڕاغات- heraxat): جۆرە کەشتییەکی جەنگی کۆنە.
حراقە- ا.ع(هەڕاغە- heraxe): جۆرە کەشتییەکی جەنگی زەمانی کۆنە.
حـراقــە- ا. ع(هوراغــە- huraxe): پوشو، شوعلە، پاشماوەی جلکی سوتاو.
حــراک- ا.ع(هەراک- herak): بزاڤ، جوڵە، بزووتنەوە.
حرام- ا. ص(هەرام- heram): ناڕەوا، حــەرام، هەر شــتــێک کــە خــواردن و خواردنەوەی بە پێی شەرع حەرام بێ، هەر کارێک شەرع نەی لێ بکات.
حــرام خــوار- ص. فــا(هەرام خــار- heram xar): حەرامخۆر، بەرتیل خۆر.
حـــرام روزی- ص. مـــر(هەرام روزی- heram rûzî): کـەسـێک کـە رزق و رۆزی خـۆی لە رێگەی حـەرامـەوە بەدەست بێنێ.
حـــرامـــزادە- ص. مـــر(هەرامـــزادە- heram zade): زۆڵ، بـیـــــــژی، حەرامزادە، ئاژاوەگێڕ.
حـــرامکـار- ص. مـــر(هەرامکـار- heramkar): حەرامخۆر، بەرتیل خۆر، دز، رێگر.
حـرام گـوشت- ص. مـر(هەرام گـوشت- heram gûşt): حـەرام گـۆشت، هەر حەیوانێ بەپێی شەرع گۆشتی نەخورێ.
حـــرام مـــغـــز- ا.مـــر(هەرام مـــەغـــز- heram mexz): مۆخ، نوخاع.
حـرام نمـک- ص. مـر(هەرام نیــمــەک- heram nimek): نمەک حەرام، سپڵە، پێ نەزان، هەق نەناس.
حرامی- ا.ص- ع(هەرامی- heramî): دز، رێگر، حەرامکار.
حــــران- ا.ص-ع(هەران- heran): پیاوی زۆر تینوو، تیفەرۆ.
حــرب- ا.ع(هەرب- herb): جـەنگ، شەڕ.
حـــــــرب- ا.ع(هـەرەب- hereb): بەدبەختی.
حــــربا ء- ا. ع(هیـــربا ء- hirba’): قمقمۆک.
حــــربا ء- ا. ع(هورەبا ء- hureba’): کەسێک کە ماڵی تالانکرابێ.
حربگاە- ا.مر(هەربگاه- herbgah): شەڕگە، مەیدانی جەنگ.
حربە- ا. ع(هەربە- herbe): سـونگی، چەک، ئالەتی شەڕ: حـەربە، قـەمە، نێـزە، شمشێر، خەنجەر.
حــــربی- ص.ن-ع(هەربی- herbî): جەنگی، جەنگاوەر.
حرث- مص. ع(هەرس- hers): کێلانی زەوی.
حـرج- ا. ع(هەرەج- herec): حـەرەج، تەنگی، گوشار، تەنگانە، شوێنی تەنگ و چڕە درەخت، گوناح.
حـرج- ا .ع(هیـرج- hirc): تەڵە، جلی بەتەنافەوە هەڵواسراو.
حـرذون- ا. ع(هیـرزەون- hirzewn): قمقمۆکە.
حـرز- مص. ع(هەرز- herz): پاراستن،

گردکردنه‌وه.

حــرز- ا. ع(هیــرز- hirz): په‌ناگــه، نسیب، به‌ش، نوشته، بازوبه‌ن.

حـرز- ا. ع(هه‌ره‌ز- herez): ده‌سکه‌لا، ده‌سکه‌وت.

حـــــــــرس- ا.ع(هـه‌رس- hers): پاراستن، پارێزگــاری کــردن، پاســه‌وانی کردن.

حرس- ا.ع(هه‌رس- hers): رۆژگار.

حـــــــرس- ا. ع(هـه‌ره‌س- heres): پاسه‌وانان، نیگابانان.

حـرشف- ا. ع(هه‌رشــه‌ف- herşef): پوله‌کــه‌ی مــاسی، پیِ کــوڕه، کنگر، بیّ توانا، پیر.

حـــــرص- مص. ع(هیـــــرس- hirs): ته‌ماعکار، حه‌سود، ته‌ماکار.

حـرصــاء- ا.ع(هوره‌ســا ء- 'huresa): ته‌ماعکاران.

حـــــرض- مص. ع(هـه‌ره‌ز- herez): تێکچوون، سوتان له‌ عه‌شقدا.

حـــــرف- ا.ع(هه‌رف- herf): پیت، حه‌رف.

حرف- ا. ع(هیـره‌ف- hiref): پیشـه، سنعه‌ت.

حــرفـــاء- ع(هوره‌فـــا ء- 'hurefa): هه‌ڤركان، هاوكاران، ره‌قیبان، خه‌نیمان.

حــــرف راندن- مص. ل(هه‌رف رانده‌ن- herf randen): قسه‌كردن، خوتبه‌دان.

حــرف‌گــیــر- ص. فــا (هه‌رف گــیــر- herfgîr): به‌قسه، عه‌یبگر.

حرفـه- ا. ع(هیـرفـه- hirfe): پیشـه، سه‌نعه‌ت، كاروكاسبی.

حرق- مص. ع(هه‌رغ- herx): سووتان.

حــرقت- ا. مص(هورغــه‌ت، هه‌رغــه‌ت- hurxet, herxet): سووتانه‌وه.

حرقه البول- ا.مـر- ع(هورغـه‌تول به‌ول- hurxetul bewl): ســووتانـه‌وه‌ی بۆری میز.

حرقـفـه- ا. ع(هه‌رغــه‌فـه- herxefe): ئێسقانی حه‌وز.

حركـات- ا.ع(هه‌ره‌كــات- herekat): بزاڤان، ته‌ڤگه‌ران.

حــركت- ا.ع(هه‌ره‌كــه‌ت- hereket): بزاڤ، جوڵه، ته‌ڤگه‌ر.

حــــــــــرم- ا.ع(هـه‌ره‌م- herem): حه‌ره‌مسه‌را، ده‌وراو ده‌وری سه‌را یان ماڵ، ئه‌نده‌رو مــاڵ، ناوكــابه، شــوێنی مــاڵ و منداڵ.

حرمـان- ا.ع(هه‌ره‌مـان- hereman): مه‌كه‌و مه‌دینه.

حرم- مص. ع(هورم- hurm): ئیـحـرام به‌ستن بۆ حه‌ج، حه‌رام بوون.

حرم- ا.ع(هوره‌م- hurem): حورمه‌ت و رێز، ئابڕو.

حــرم- ا.ع(هوروم- hurum): حــه‌رام، ده‌وروبه‌ری ماڵ.

حرمات- ا. ع(هورومات- hurumat): حورمه‌ت و رێز.

حرمـان- مص. ع(هیـرمـان- hirman): بیّ به‌ش بوون، نـان بڕین، نـائومــێــدی، ناكامی.

حــرمت- ا.ع(هورمــه‌ت- hurmet): ئابڕو، عیزه‌ت، حورمه‌ت و رێز.

حــرمــخــانه- ا. مـر- ع(هه‌ره‌مـخــانه- heremxane): حـه‌ره‌مـسـه‌را، جێگه‌ی ژنانی ماڵ، ئه‌نده‌روون.

حـــرمـــســـرا- ا. مـــر(هەرەم ســـەرا- herem sera): جـێگەی ژنانی مـاڵ، ئەندەروون.

حـــرمل- ا.ع(هەرمـــەل- hermel): ئەسپەند، جۆرە گیایەکە، جۆرە رووەکێکە، ئەسپەنەر.

حـرمله- ا .ع(هەرمــەلە- hermele): جۆرە رووەکێکە، ئەسپەنەر.

حـــــــروب- ا .ع(هـوروب- hurûb): جەنگان، شەڕان.

حـرور- ا.ع(هەرور- herûr): گـەرمـا، گڕە، گەرمی هەتاو، ئاگر.

حرور- مص. ع(هورور- hurûr): گـەرم بوون.

حرور- ا. ع(هورور- hurûr): گەرما.

حـــــروریـــــــه- ا. ع(هـوروریـیــــــە- hurûrîye): ئازادی، سەربەستی.

حـروف- ع(هوروف- hurûf): پـیـتــان، حەرفان.

حـــــروفـــــچین- ا. ص(هوروف چین- hurûfçîn): پیتچن.

حـــــرون- ص. ع(هـەرون- herûn): ئەسپی سەرکێش، تۆسن، چەموش.

حره- ص . ع(هوڕە- hure): ژنی ئازاد، سەربەست، ئافرەتی بە شەڕەف.

حری- ص. ع(هەری- herî): شـایـسـتـە، لایەق، هەژ، شایان.

حـــــریـب- ص. ع(هەریـب- herîb): کەسێک کە تالآن کرابێ، تالآنکراو.

حریبه- ا.ع(هەریبە- herîbe): ماڵێک کە دزرابێ، ماڵێک کە پێی بژی.

حریت- ا. مص(هورییـەت- hurîyet): ئازادی، سەربەستی.

حـریر- ا. ع(هەریر- herîr): حـەریر، ئاوریشم.

حـریره- ا.ع(حـەریرە- herîre): پارچە ئاوریشم، محەلەبی.

حـــــریری- ص. ع(هەریری- herîrî): ئاوریشم فرۆش.

حـریســه- ا. ع(هەریســە- herîse): شەودزی، حەساری پەچەمەڕ، مەڕی بەشەو دزراو.

حـریش- ا. ع(هەریش- herîş): جـۆرە مارێکی بەڵەکە، هەزار پێ، کەرکەدەن.

حـــــریص- ص. ع(هەریس- herîs): تەماعکار، حەسود.

حریصـه- ص. ع(هەریســە- herîse): بارانی بە خوڕ، ئافرەتی تەماعکار.

حـــــریف- ص. ع(هەریـف- herîf): هاوکـار، هاوپـیـشـە، هاونشین، حـەریف، هەڤرک، خەنیم.

حـــــریـق- ا. ع(هـەریـغ- herîx): ئاگرکەوتنەوە، بڵێسەی ئاگر.

حـــــــــریم- ا. ع(هـەریم- herîm): دەوروبەری مـاڵ، شـوێنی پـیـرۆز، حـەرام بوگ.

حـــــزار- ص. ع(هەززار- hezzar): خەمڵچی.

حزام- ا. ع(هیـزام- hizam): ناوەند، پشتێن، تەنگەی ئەسپ.

حزان- ص. ع(هیزان- hizan): غەمین.

حـزب- ا. ع(هیـــزب- hizb): پارت، گروپ، دەستە.

حـــــــزر- مـص. ع(هـەزر- hezr): خەملاندن، ئەندازەگرتن، مەزەندەلێدان.

حـزقل- ص. ع(هیـزغـیل- hiz¨xil):

بەدخوو، حزقێل: یەکێکە لە پێغەمبەرانی جولەکە لە ساڵانی ٥٩٥- ٥٧٣ پێش زایین لە ئۆرشەلیم پێغەمبەرایەتی کردووەو لە ناو جولەکاندا پایە بەرزبووە.

حزم- مص. ع(هەزم- hezm): مەحکەمکاری، هوشیاری و وریایی و دووربینی لە کارێکدا، مەحکەم کردنی کارێک.

حزماء- ص. ع(هوزەماء- huzema’): دوربینان، داناو هوشیاران لە کاردا، مەحکەمکاران.

حزمە- ا. ع(هوزمە- huzme): گورزە، دەسک، چەپک.

حزن- ا.ع(هوزن- huzn): خەم، دڵتەنگی، کۆڤان.

حزناء- ص. ع(هوزەناء- huzena’): خەمگینان، دڵتەنگان.

حزیران- ا. ع(هەزیران- hezîran): حوزەیران، مانگی شەشەمی فەرەنگی.

حزیم- ص. ع(هەزیم- hezîm): دانا، دووربین.

حزین- ص. ع(هەزین- hezîn): غەمگین، دڵتەنگ، کۆڤانبار.

حس- ا. ع(هیس- his): هەست، سرتە.

حساب- مص. ع(هیساب- hisab): ژماردن، ژمارە، ئەندازە.

حسابدار- ا.ص(هیسابدار- hisabdar): ژمێریار.

حسابداری- هیسابداری-hisabdarî): ژمێریاری.

حسابدان- ا.ص(هیسابدان- hisabdan): حیسابزان، کەسێک کە یاساییێن زانستی حیساب بزانێ.

حسابگر- ص. فا(هیسابگەر- hisabger): حیسابگر، کەسێک کە هەموو لایەنی کاروباران لێک بداتەوەو هەڵبسەنگێنێ.

حسابی- ص. ع(هیسابی- hisabî): راست و دروست، بێ کەم و کورِی، پیاوی ماقول و راست و دروست.

حساد- ص.ع(هوسساد- hussad): حەسودان، بەغیلان، ئیرەییبەران.

حساد- ص. ع(هەس ساد- hessad): زۆر حەسود، ئیرەییبەر.

حسادت- مص. ع(هەسادەت- hesadet): حەسودی بردن.

حساس- ص. ع(هەسساس-hessas): هەستیار، هەستکەر، دڵناسک.

حسام- ا. ع(هوسام- husam): شمشێری تیژ.

حسان- ص. ع(هیسان- hisan): جوانان، شۆخ و شەنگان.

حسان- ص. ع(هەس سان- hessan): زۆر جوان، شۆخ و شەنگان.

حسب- مص. ع(هەسب- hesb): ژماردن، بەسە، کافی بوون، بەس بوون.

حسب- ا. ع(هەسەب- heseb): شەرەف و گەورەیی، ئەندازە، رەگ و رەچەڵەک، ئەندازە، بە گوێرە.

حسب- ا .ع(هیسەب- hiseb): ئەجر، سەواب، کرێ، ئومێدی ئەجرو سەواب لە خوا.

حسباء- ا. ع(هوسەباء- huseba’): نەجیبان، ئەسڵزادان.

حسبان- مص. ع(هوسبان- husban): ژماردن، حیسابکردن.

حسبان- مص.ع(هیسبان- hisban): زەنکردن، گومان کردن.
حسبانیه-ا. خ(هیسبانییە- hisbanîye): دەستەیەک فەیلەسوف بوون کە لە سەدەی سێیەمی کۆچیدا لە ولآتە ئیسلامییەکاندا پەیدا بوون، شتانیان بە زادەی خەیاڵ و گومان دەزانی و نکوڵیان لە بوونی هەقیقی و راستەقینەی شتان دەکرد.
حسب حال- ا.مر- ع(هەسەب و حال- hesebu hal): بە گوێرەی حاڵ و رووداوی رۆژ.
حسبه- ا. ع(هیسبە- hisbe): کرێ، پاداشت، ئەجرو سەوابی خوا.
حسبه- ا. ع(هەسەبە- hesebe): ژمێریاران.
حسد- مص. ع(هەسەد- hesed): حەسودی بردن، حەسودی، بەدخوایی، ئیرەییبردن.
حسد- ص. ع(هوسەد- hussed): حەسودان.
حسده- ا .ع(هەسەدە- hesede): حەسودان.
حسر- مص. ع(هەسر- hesr): خۆ رووت کردن.
حسر- مص. ع(هەسەر- heser): حەسرەت خواردن، خەفەت خواردن.
حسران- ص. ع(هەسران- hesran): هەسرەت بەر، کەسێک کە حەسرەت و خەمی زۆربێ.
حسرت- مص. ع(هەسرەت- hesret: خەفەت خواردن، خەم خواردن، عەزرەت خواردن.

حسره الملوک- ا.مر- ع(هەسرەتولملولوک- hesretul mulûk): جگەری لە رۆن و پیازا سورەوەکراو، قەلی، چل فرای.
حسک- مص. ع(هەسەک- hesek): قین هەڵگرتن لە کەسێک.
حسک- ا. ع(هەسەک- hesek): پێکوڵە.
حسل- ا. ع(هیسل- hisl): بێچوە مارمیلکە، بێچوە قومقمۆک.
حسل- ا. ع(هیسیل- hisil): جۆرە رووەکێکە.
حسم- مص. ع(هەسم- hesm): برین، برینەوە، یەک لاکردنەوە.
حسن- مص. ع(هوسن- husn): چاکی، جوانی.
حسن- ص. ع(هەسەن- hesen): چاک، باش، جوان.
حسناء- ص. ع(هەسناء- hesna’): ژنی جوان، خشکۆک، قشت، شەنگ.
حسن ابتداء- ا. مر(هوسنی ئیبتیدا- husni ‘ibtida’): رەوانی و لەبەر دڵانی بەیتی یەکەمی قەسیدە یان غەزەل.
حسنات- ا. ع(هەسەنات- hesenat): کاری چاکە، خێرو هەسەنات.
حسن تخلص- ا. مر(هوسنی تەخەللوس- husni texelus): جوانی کۆتایی پێهێنان.
حسن تعلیل- ا. مر(هوسنی تەئلیل- husni te’lîl): جوانی بایس.
حسن طلب- ا. مر(هوسنی تەلەب- husni teleb): جوانی داواکردن.
حسن لبه- ا. مر(هوسنی لەبە- husni lebe): شیلەی جۆرە درەختێکە

زۆر بۆنی خۆشە لە بنێشتە تاڵ دەچێ.
حسن مطلع- ا .مر(هوسنی مەتلەء- husni metle’): جوانی دەستپێک.
حسن مقطع- ا.مر(هوسنی مەغتەء- husni mexte’): جوانی کۆتایی.
حسنه- ا.ع(هەسەنە- hesene): چاکە.
حسنی- ص. ع(هوسنا- husna): چاکتر، ئاقیبەتی خێر.
حسنیات- ص. ع(هوسنەیات- husneyat): چاکتران.
حسنیان- ا.ع(هوسنەیان- husneyan): سەرکەوتن، شەهادەت.
حسود- ص. ع(هەسود- hesûd): حەسود، ئێرەیی بەر، بەدخوا.
حسی- ص. ن(هیسسی- hissî): هەستی، ئەو شتەی بە هەست دەرک بکرێت، بەرانبەر بە ئەقڵی.
حسیب- ص.ع(هەسیب- hesîb): ئەسڵزادە، نەجیب، خانەدان، حەساوکار.
حسیب- ا.ع(هیسیب- hisîb): ژمارە، کرین و فرۆشتن، سەوداو مامەڵە.
حسیر- ص. ع(هەسیر- hesîr): حەسرەت بەر، شەکەت و ماندوو بێ توانا، خەفەتخۆر، خەمۆک.
حسیکه- ا. ع(هەسیکە- hesîke): دژمنایەتی، رق و کینە.
حسین- ص. ع(هوسەین- huseyn): چاک، باش، ناوی ئیمامی سێیەمی شیعەیانە، سوکە ناوی حەسەنە.
حسینی- ص. ن(هوسەینی-huseynî): ناوی یەکێک لە دوازدە مەقامی مۆسیقای ئێرانییە.
حسینیه- ا. ع(هوسەینییە- huseynîye): تەکییە، شوێنی ماتەم گێڕان بە بۆنەی شەهادەتی ئیمام حوسەینەوە.
حشا- ا.ع(هەشا- heşa): هەناو، هەناف.
حشائش- ا.ع(هەشائیش- heşa’iş): گیا، گژوگیا.
حشاش- ا. ع(هوششاش- huşşaş): پاشماوەی روح لە لەشی نەخۆش یان بریندارا.
حشاش- ا. ع(هەششاش- heşşaş): پوش فرۆش، حەشیشەکێش.
حشاشه- ا.ع(هوشاشە- huşaşe): دوا ساتی روح.
حشاشین- ا. ع(هەششاشین- heşşaşîn): بەنگ کێشان، فیدائییان، تیروریستان.
حشر- مص.ع(هەشر- heşr): کۆکردنەوەی خەڵکی، هەستانەوە، حەشر، پەسڵان.
حشر- ا. ع(هەشەر- heşer): دەستە، گروپ، لەشکری بەکرێگیراو، چریک.
حشرات- ا. ع(هەشەرات- heşerat): مێرووان.
حشره- ا. ع(هەشەرە- heşere): مێروو.
حشره خوار- ص. فا(هەشەرە خار- heşere xar): مێروو خۆران.
حشره‌شناس- ا.ص(هەشەرە شیناس- heşere şinas): مێرووناس.
حشره‌کش- ص.فا(هەشەرەکوش- heşerekuş): دەرمانی مێرووان،

ئیمشی.

حـــشف- ا. ع(هەشـــەف- heşef):
خورمای خراپ، قسەی نابەجێ.

حـشفـه- ا. ع(هەشـەفـە- heşefe):
پەرێز، سەری کێر.

حـــشم- ا.ع(هەشـــەم- heşem):
کەسوکارو دەست و پێوەند، مەڕو ماڵات.

حشـمت- ا.ع(هیـشـمـەت- hişmet):
شەرم، حەیا، غـەزەب و تورەیی، گەورەیی،
شکۆو شەوکەت.

حـشـو- ا. ع(هەشڤ- heşv): پیـاوی
هیـچ و پوچ، ناواخن، زیادەی ناو قـسـەو
نووسین.

حشوه- ا.ع(هیشـڤە- hişve): هەناو،
گەندەی هەر شتێک.

حـشــوی- ص. ع(هەشـڤی- heşvî):
بازاڕی و بێ هونەر، دونی، کم، بودەڵە.

حشویه- ا. ع(هەشڤـییـە- heşvîye):
ئەوانەی کـە گـوێ بە واجـبـاتی شـەرعی
نادەن.

حـشــیش- ا. ع(هەشـیش- heşîş):
پوش، حەشیشە، بەنگ، چەرس.

حشیشه السعال- ا. مر- ع(هەشیشەتوس
سـوئال- heşîşetus su’al): جـۆرە
رووەکێکە بۆ دەرمان دەشێت.

حشـیشـه الکلب- ا. مر(ع(هەشیشـەتول
کەلب- heşîşetul kelb):

حشیشه الملاعق- ا. مر- ع(هەشیشـەتول
مـــەلائـیغ- heşîşetul mala’ix):
جـــۆرە رووەکـــێکە لە بابەتی پونگەو
کوزەڵەیە.

حـــشــیـــه- ا.ع(هەشیـیە- heşîye):
دۆشەک، بالیف، سەرین.

حصـاه- ا. ع(هەسـات- hesat): بەرد،
کەڤر، کوچک، تەت، چەو، زیخ.

حـصــاد- مص. ع(هەسـاد- hesad):
درەوکردن، وەرزی درەو.

حصـاد- ص. ع(هەسـساد- hessad):
دروێنەوان.

حصـاد- ص. ع(هوسـساد- hussad):
دروێنەوانان.

حصار- ا.ع(هیسار- hisar): حەسار،
دیوار، شورە، قەڵا، قولله.

حـــصـــافت- مص. ع(هەســـافـــەت-
hesafet): ئەقڵمەندی، زیرەکی.

حـصــان- ص. ع(هیـســـان- hisan):
ئەسـپی رەسـەن، ئەسـپی بەتەکـان، ئەسـپی
رەهوان.

حصان- ص. ع(هەسان- hesan): ژنی
خواناس و داوێن پاک، ژنی بە مێرد.

حـــصـــانت- مص. ع(هەســـانەت-
hesanet): داوێن پاک بوون.

حصباء- ا.ع(هەسباء- hesba’): بەرد،
زیخ، چەو، وردەکوچک.

حـصـبـه- ا. ع(هەسـبـە- hesbe):
تیفۆیید.

حـــصـــد- مص. ع(هەســد- hesd):
درەوکردن، درروونە.

حـــصـــر- مص. ع(هەســر- hesr):
دەورگرتن، ئابلۆقەدان، گەمارۆدان.

حـصــر- مص. ع(هەسـەر- heser):
دڵتەنگ بوون، زمان گیران.

حـصـرم- ا. ع(هیـسـریم- hisrim):
بەرسیلە، میـوەی نەگەییـوو، خڕاڵ، پیـاوی
بەغیل.

حـــصص- ا.ع(هيـــســـەس- hises): بەشان، پشكان.
حـــصن- ا.ع(هيـــسن- hisn): قـــەڵا، شوێنی مكوم و بەرز و قايم.
حـــصنـاء- ص.ع(هەسناء- hesna’): ژنی بە مێرد، ژنی خواناس و داوێن پاک.
حـــصـــور- ص. ع(هەســور- hesûr): پيـاوی دڵـتـەنگ، پيـاوێ كـە حـەز لە ژن و تێكەڵاوی ژن نەكات، پياوی پيسكە.
حـــصـون- مص. ع(هوســون- husûn): قەڵايان.
حصه- ا. ع(هيسسە- hisse): بەش.
حـــصـی- ا.ع(هەســـا- hesa): بەرد، كەڤر، كوچک.
حصيات- ا.ع(هەسەيات- heseyat): بەردان.
حـــصـــيـد- ص.ع(هەســيـد- hesîd): درەوكراو.
حصير- ا. ع(هەسير- hesîr): حەسير، خاليگە، شوێنی تەنگ، زندان، زندانی.
حـــصـــيف- ص. ع(هەســيف- hesîf): پياوی ژيرو ئاقڵ، ئەقڵمەند.
حـــصـی لبـــان- ا. مـر- ع(هەسی لوبان- hesî luban): جۆرە شۆكەيەكی درەختە لە بنێشتە تاڵ دەچێ و بۆنی خۆشە.
حصين- ص.ع(هەسين- hesîn): شوێنی قايم، قەڵای مكوم.
حض- مص. ع(هەزز- hezz): هاندان، دنەدان.
حـــضـــائـر- ا.ع(هەزائيـــر- heza’îr): گروپێكی بچووكی سوپايی، دەستە.
حـــضـــــار- ا.ع(هوززار- huzzar): ئامادەبووان.

حـــضـــــارت- ا. مص- ع (هەزارەت- hezaret): شـارنشـيـنـی، مـەدەنيـەت، ژياری.
حـــضـــــانـت- مص. ع(هەزانەت- hezanet): گـــرتنەژێر باڵ، دايەنی و ســەرپەرشــتـی منداڵ، لە باوەشی خـــۆ بەخێوكردن.
حضـر- ا. ع((هەزەر- hezer): نزيک، دەرگا، شارو ماڵ.
حـــضـــــر- ص. ع(هەزور- hezur): مشەخۆر، مفتەخۆر، چەورە.
حضر- ص. ع(هەزور- hezur): پياوی خۆش قسەو حازر وەڵام.
حـــضـــرت- ا. ع(هەزرەت- hezret): جەناب، نزيک، دەرگا، حەزرەت.
حـــضـــــرمی- ص. ن- ع(هەزرەمی- hezremî): خـەڵكی حـەزرەمـەوت كـە شـارێكە لە باشـوری نيـمـچـە دورگـەی عەرەبستان.
حضری- ص. ن- ع(هەزەری-hezerî): شاری، شارنشين.
حضض- ا. ع(هوزەز- huzez): نشێو، داوێن، پايين.
حضن- ا. ع(هيـزن- hizn): ئامـێـز، باوەش، كۆش.
حـــضـــور- مص. ع(هوزور- huzûr): ئامادەبوون.
حـــضـــيـــره- ا. ع(هەزيرە- hezîre): دەستەيەكی سوپايی، حەزيرە.
حضيض- ا.ع(هەزيز- hezîz): نشێو، نزم، داوێنی كێو، پايين.
حـــط- مـــص. مـــع(هـــەتـــت- hett): هاتنەخوارەوە، دابەزاندن، دابەزينی بەهای

شتێک.
حطاب- ص. ع(هەتتــاب- hettab): دارکەر، دارفرۆش.
حطام- ا. ع(هوتام- hutam): پارچەێن شتی شکاو.
حطام- ا.ع(هەتتام- hettam): شێری دڕندە.
حــطــب- ا. ع(هــەتــەب- heteb): داروچیلکە، هیزم.
حطم- مص. ع(هەتم- hetm): شکان، وردکردن.
حــطــوم- ص. ع(هــەتــوم- hetûm): شکێنەر، بای توند کە هەر شتێکی بێتە بەر بیشکێنێ.
حطی- ا. ع(هوتتی- huttî): سێیەم پێکهاتەی ئەلفبای ئەبجەدی.
حطیم- ا.ع(هەتیم- hetîm): دیواری کابە.
حــظ- ا. ع(هــەزز- hezz): بــەش، بەخت، بەرخــورداری، شــانس، تالع و نێوچەوان.
حظائر- ا.ع(هەزائیــــر- heza’ir): حەزیرە، دەستە.
حظار- ا.ع(هیـــزار- hizar): دیوار، گەوڕی پەزان، پشتیر.
حظاظ- ا. ع(هیــزاز- hizaz): بەخت، شانس، تالع، نێوچەوان.
حظر- مص. ع(هەزر- hezr): مـــەنع کــردن، حــەرام کــردن، قــەدەغــەکــردن، یاساغکردن.
حــظــوظ- ا .ع(هــوزوز- huzûz): بەختان، ئیقبالّ.
حظیـــــره- ا. ع(هەزیرە- hezîre): تەویلە، گەوڕ، چەپەر، تەیمان، پشتیر.
حظیــره القــدس- ا. مــر- ع(هەزیرەتول غودس- hezîretul xuds): بەهەشت، مـەڵبـەندی کـۆبوونەوەی بەهاییـان کـە لە هەندێ شاراندا هەیە.
حــظــیــظ- ص. ع(هــەزیــز- hezîz): بەختەوەر، بەختیار، خۆشبەخت و یەغباڵ.
حظیــه- ا.ص. ع(هەزییــە- hezîye): ژنی خــۆشــەویست لەلای مــێــرد، ژنی هەڵبژاردەو عەزیز، سوگلی.
حــف- مــص. ع(هــەفــف- heff): دەورگرتن.
حــفــائر- ا. ع(هەفــائیــر- hefa’ir): چاڵان، گۆڕان.
حــفــائظ- ا. ع(هەفــائیــز- hefa’iz): غەزەب، توڕەیی، گێڕانەوە لە ناڕەوا.
حــفــاة- ص. ع(هوفــات- hufat): پێ خاوسان، پێ پەتیان.
حــفــار- ا.ص- ع(هەفـفـار- heffar): بیرهەڵکەن، گۆڕکەن، کۆڵینکار.
حــفــاظ- مص. ع(هیــفــاز- hifaz): گێڕانەوە لە کاری خراپ، پاراستن.
حــفــاظ- ع(هوفــفــاز- huffaz): پاسەوانان، حافزانی قورئان.
حــفــاظت- مص. جـ(هیــفــازەت- hifazet): نیـگابـانی، پاســـەوانی، پاراستن.
حــفــاوت- مص. ع(هەفــاڤــەت- hefavet): مــیــهــرەبانی کــردن، هەواڵپـرسین و نەوازش کـردن، ڕێزگـرتنی زیاد، دڵسۆزی.
حــفــد- ا.ع(هەفــەد- hefed): یاران، دۆستان، منداڵی منداڵ، کوڕەزاو کچەزا،

دەستوپێوەند، نڤیچرک.
حفده- ا. ع(هەفەدە- hefede): یاران، دۆستـان، زاڕوی فـەرزەن، خـزمـەتکاران، نڤیچرکان.
حـــفـــر- مص. ع(هەفــــر- hefr): هەڵکەندنی زەوی، بیرهەڵکەندن.
حفره- ا. ع(هوفرە- hufre): چاڵ، گۆڕ.
حـفش- ا. ع(هیــفش- hifş): کـوخ، رەشماڵ، چاتۆڵ، سەللە، شتی کۆنەو رزیو، ئامانی شکاو.
حـفص- ا. ع(هەفس- hefs): بێـچـوە شێر، زەمیلەی بچووکی چەرمی.
حفصه- ا.ع(هەفسە- hefse): دێڵـە کەمتیار، ناوی کچی ئیمامی عومەر بوو کە ژنی حەزرەتی پێغەمبەر بوو.
حـــفظ- مص. ع(هیــــفــز- hifz): ئەزبەرکردن، فێربوون، پاراستن، پاسەوانی کردن.
حفظ الصحه- ا. مر- ع(هیفزوس سیهە- hifzus sihe): پاراستنی تەندروستی، تیمارخانە.
حـفظ الغـیب- مص. مـر. ع(هیــفـزول غــەیب- hifzul xeyb): یادکــردنی غایب بە چاکە.
حـــفظه- ا .ع(هەفـــەزە- hefeze): پاسەوانان.
حـــــفـل- مـص. ع(هـەفـل- hefl): خڕبوونەوە، قەرەباڵغی، ئاپورای خەڵک.
حــــــفـلـه- ا. ع(هـەفـلـە- hefle): ئەنجوومەن، ئاپورا، قەرەباڵغی، ئاهەنگ.
حـفی- ص. ع(هەفی- hefî): پیـاوی زۆر زانـاو دانـا، گـــــەرم و گــــوڕ لـە ئەحواڵپرسیندا، میهرەبان، دڵسۆز.

حفـیـد- ا. ع(هەفـیـد- hefîd): کـوڕی کوڕ، منداڵی فەرزەند، نەوە، نەڤی.
حفیره- ا. ع(هەفـیرە- hefîre): چاڵ، قەبر، گۆڕ.
حـفـیظ- ص. ع(هەفــیــز- hefîz): نیگابان، چاودێر، ناوێکە لە ناوەکــانـی خوا.
حـفـیظه- ا.ع(هەفــیــزە- hefîze): غەزەب، توڕەیی، گێڕانەوە لە نەهەقی.
حق- ا. ع(هەغ- hex): واجب کــردنی کــــارێک، هەق، رەوا، واجب، راست، ماف.
حــق- ا. ع(هــەغ- hex): راســت و دروست، هەق، داد، ملّک و ماڵ، یەکێکە لە ناوەکانی خوا، ماف.
حقا- ق.ع(هەغا- hexa): بەڕاستی و دروستی، بە دڵنیایی.
حقائد- ا.ع(هەغائید- hexa’îd): رق و کینە.
حـقـائق- ا. ع(هەغـائیغ- hexa’ix): حەقیقەتان، راستیان.
حـقـابه- ا. مـر(هەغــابە- hexabe): هەقی ئـاو، ئاوبـایی بـە تایبــــەتی بـۆ زەرعات.
حـــقــــارت- مص. ع(هەغــــارەت- hexaret): بچووک بوون، زەبوون بوون، نزم بوون، کەم بوون.
حـقـاق- مص. ع(هیـغــاغ- hixax): مشتومڕ لەسەر شتێک، کێشمەکێش.
حقـاق- ا.ع(هیـغـاغ- hixax): قـوتوی زێڕو زیو، سەری وا فوری تلیاک کێشان.
حق الامتیاز- ا. مر- ع(هەغول ئیمتیاز- hexul ‘imtîyaz): پارەیەک کــە لە

بری مۆڵەتی دەرهێنانی کانزا یان سود وەرگرتن لەسەرچاوەێن دی، بە دەوڵەت بدرێ.

حق التاليف- ا. مر- ع(هەغوت تەئلیف- hexut te’lif): پارەیەک کە لە لایەن بلاوکەرەوەوە بە دانەری کتێب بدرێ.

حق التوليه- ا. مر-ع(هەغوت تەولییە- hexut tewlîye): هەقی سەرپەرشتیاری.

حق الزحمه- ا. مر-ع(هەغوززەحمە- hexuz zehme): هەقدەست، کرێی کارو زەحمەت.

حق السكوت- ا. مر- ع(هەغوس سوکوت- hexus sukût): بێدەنگانە، پارەیەک کە کەسێک لە بری نەدرکانی رازێک لە کەسێکی وەربگرێ.

حق الشرب- ا. مر-ع(هەغوش شورب- hexuş şurb): ئاوبایی، پارەی ئاو.

حق العبور- ا.مر- ع(هەغول ئوبور- hexul ubûr): ترانزێت.

حق العمل- ا.مر- ع(هەغول ئەمەل- hexul emel): کرێی کار، کرێ.

حق القدم- ا. مر- ع(هەغول غەدەم- hexul xedem): پارەی هاتن، پارەیەک کە دەدرێ بە دکتۆر لەبری هاتنە سەر نەخۆش.

حق الله- ا.مر- ع(هەغول لاه- hexul lah): هەقی خوا: نوێژو رۆژو هەموو فەرزە ئاینییەکان.

حق الناس- ا.مر- ع(هەغول ناس- hexul nas): هەقی خەڵکی.

حق المرتع- ا.مر- ع(هەغول مەرتەء- hexul merte’): پاوەنانە.

حق الوكاله- ا.مر- ع(هەغول ڤیکالە- hexul vikale): پارەیەک کە دەدرێ بە پارێزەر، پارێزەرانە.

حق اليغين- ا.مر- ع(هەغول یەغین- hexul yexîn): بێ گومان و دوو دڵی.

حقانی- ص. ن- ع(هەغغانی- hexxanî): هەقانی، راست و دروست.

حق پرست- ص. فا(هەغپەرەست- hexperest): خوا پەرست، راستی پەرست.

حق پسند- ص. مر(هەغپەسند- hex pesend): راستی پەسەن، کارێ کە خوا پێی خۆش بێ.

حق جو- ص. فا(هەغ جو- hex cû): عەوداڵی هەق و هەقیقەت، هەقخواز، مافخواز.

حقد- مص- ع(هیغد- hixd): رق لە دڵگرتن.

حقد- ا.ع(هیغد- hixd): کینە، رق، کەرب.

حقدار- ص. فا(هەغدار- hexdar): حەقدار، خاوەن حەق، خودان ماف.

حق شناس- ص. فا(هەغشیناس- hex şinas): خواناس، بەنمەک، نمەک ناس، ئەمەکدار، قەدرزان.

حق نا شناس- ص. فا(هەغ نا شیناس- hex na şinas): بێ وەفا، بێ ئەمەک، سپڵە، پێ نەزان.

حقف- ا.ع(هیغف- hixf): کۆمەڵە زیخ و چەو.

حقق- ع(هوغەغ- huxex): قوتوی زێر و زیوان.

حق گـــزار- ص. فـــا (هەغ گـــوزار- hex guzar): دادگــــەر، دادپـەروەر، قەدرزان، شوكرانە بژێر.
حق گـو- ص. فـا (هەغ گـو- hexgû): راستگۆ، هەق بێژ.
حقن- مص. ع(هەغن- hexn): گـرتن، حەپس كردن.
حقن- ا.ع(هوغەن- huxen): هوقنە.
حقنە- ا. ع(هوغنە- huxne): هوقنە.
حـقـود- ص. ع(هەغـود- hexûd): پڕ كینە، رقن، دڵڕەش.
حـقـود- ا. ع(هوغـود- huxûd): رق و كینان.
حقوق- ا. ع(هوغوغ- huxûx): مافان، راستییەكان.
حـــقـــوق دان- ص. فـــا (هوغـــوغدان- huxûx dan): مـاف خـوێن، كـەسێـك كـە زانسـتـی مـافی خـوێندبێ، پسـپـۆڕی ماف، ئەوقات، مافزان.
حـقـە- ا. ع(هەغـغـە- hexxe): هەق، ماف.
حقـە- ا. ع(هوغـغـە- huxxe): قـوتوی خشڵ، حیلە، فێڵ.
حـــقـــەباز- ص. فـــا (هوغــــغــــەباز- huxxebaz): فـێـڵـبـاز، فـریـوكـار، سیحرباز.
حقیدە- ا. ع(هەغیدە- hexîde): رق و كینەی لە دڵا هەڵگیراو.
حـقـیـر- ص. ع(هەغـیـر- hexîr): بچووك، زەلیل، لاواز، بێ توانا، زەبوون.
حـقـیـق- ص. ع(هەغـیغ- hexîx): شایستە، لایەق، هەژ، شایان.
حقیقت- ا. ع(هەغیغەت- hexîxet): حەقیقەت، راستی و دروستی.
حـقـیـقـةً- ق. ع(هەغـیـغـەتەن- hexîxeten): بەڕاستی و دروستی.
حقـیقت بین- ص. فـا (هەغـیـغـەت بین- hexîxet bîn): واقیع بین، هەقیقەت بین، راستی بین، كەتواربین.
حقـیقت جو- ص. فـا (هەغـیـغـەت جـو- hexîxet cû): كـەسێـك كـە عـەوداڵی هەقیقەت بێ.
حـقـیـقت شناس- ص. فـا (هەغـیـغـەت شـــینـاس- hexîxet şinas): زانا، هەقیقەتناس، راستی ناس.
حقـیقت گـو- ص. فـا (هەغـیـغـەت گـو- hexîxet gû): هەق بێـــژ، راســـتگۆ، هەقیقەت بێژ.
حـــقـــیـــقی- ص. ن- ع(هەغـــیـــغی- hexîxî): واقیعی، حەقیقی، كەتواری.
حـــك- مـــص. ع(هـــەكـــك- hekk): خـــوراندن، تـاشین، ســـاپین، ســـوین، هەڵكەندن.
حـكـاە- ا.ع(هـوكــــــات- hukat): حیكایەتخوان.
حكـاك- ا. ع(هـوكـــــاك- hukak): نەخۆشی خارشت.
حكاك- ص. ع(هەكـاك- hekkak): مۆرساز، نگینساز.
حكاكـــات- ا.ع(هەككــــاكــــات- hekkakat): وەسوەسە، دڵەڕاوكێ.
حكاكە- ا.ع(هوككاكە- hukkake): ئەوەی لە سـوین یان تاشـینی شـتـێـك دەوەرێ.
حـكـام- ا. ع(هـوككـام- hukkam): فەرمانڕەوایان، حاكمان.

حکایت- مص. ع(هیکایەت- hikayet): گێڕانەوەی هەواڵ یان قسە، حیکایەت کردن، نەقڵ گێڕانەوە، مەتەڵ.
حکره- ا. ع(هوکرە- hukre): قۆرخکردن، مۆنۆپۆڵ، شاردنەوەی ئازووقەو شت بە مەبەستی گرانفرۆشی.
حکک- ا. ع(هەکەک- hekek): بەردێکی سپی وەکو مەڕمەڕ وایە.
حکک- ا.ع(هەکەک- hekek): جۆرە ڕۆییشتنێکە.
حکم- ا. ع(هوکم- hukm): فەرمان، ئەمر، حوکم.
حکم- ص.ع(هەکەم- hekem): حەکەم، داوەر، ناوبژیکەر.
حکم- ا.ع(هیکەم- hikem): حیکمەت، زانست، پەندو دەرس.
حکماء- ا. ع(هوکەماء- hukema’): حەکیمان، زانایان، پەندیاران.
حکم انداز- ص. مر(هوکم ئەنداز- hukm endaz): ئەنگێوە، نیشان شکێن.
حکمت- ا.ع(هیکمەت- hikmet): عەدالەت، زانست، فەلسەفە، حیکمەت، راستی و دروستی، پەندیاری، پیتۆڵی.
حکمت امیز- ص. مر(هیکمەت ئامیز- hikmet amîz): ئاوێتە بە حیکمەت و پەندو عیبرەت.
حکمت ایین- ص. مر(هیکمەت ئایین- hikmet ayîn): شتێک لەسەر بناغەی حیکمەت و پەندو ئاوەزو زانست ڕۆنرابێ.
حکمران- ص.فا (هوکمران- hukumran): فەرمانڕەوا، حوکمڕان.
حکم روا- ص.مر(هوکم رەوا- hukm rewa): کەسێ کە فەرمان دەدات، فەرمانی جێبەجێ دەکرێت، فەرمانڕەوا.
حکم فرما- ص. فا(هوکم فەرما- hukm ferma): حوکمڕان، فەرمانڕەوا.
حکمنامه- ا. مر(هوکم نامە- hukm name): حوکمی دادگا، دادنامە.
حکمیت- مص. جـ (هەکەمییەت- hekemîyet): داوەری کردن لە نێوان دوو یان چەن کەسێکدا، ناوبژیکردن.
حکومت- مص. ع(هوکومەت- hukûmet): فەرمانڕەوانیی کردن، بەڕێوەبردنی کاروباری کۆمەڵایەتی و سیاسی مەردم.
حکه- ا. ع(هیککە- hikke): خارشت، خورشت، خرو، خورین.
حکیم- ص.ع(هەکیم- hekîm): دانا، زانا، فەیلەسوف، پزیشک، پەندیار.
حکیمانه- ق. ص(هەکیمانە- hekîmane): حەکیمانە، ئاقڵانە، ژیرانە، زانایانە.
حکیم باشی- ا. ص(هەکیم باشی- hekîm başî): سەر گەورەی دکتۆران، سەر دەستەی پزیشکان.
حکیمه- ص. ع(هەکیمە- hekîme): دکتۆرە، ئافرەتی پزیشک.
حل- مص. ع(هەل- hel): کردنەوەی گرێ، کردنەوە، توانەوەی شتێک لە ئاودا، چارە.
حل- مص. ع(هیل- hil): حەڵاڵ بوون، ڕەوا بوون.

حــلائل- ص. ع(هەلائیل- hela’il): حەڵاڵ، ژنی شەرعی پیاو، ژنی شودار.

حــلاج- ا. ص- ع(هەللاج- hellac): هەلاج.

حــلاجــەت- ا.مص- ع(هەللاجــەت- helacet): هەلاجی کردن.

حـــــلاجی- ا(هەللاجی- hellacî): هەلاجی، کاری هەلاجی.

حــــــــلاحـل- ا. ص- ع(هـولاهـیـل- hulahil): گــەورەو ســەرۆکی قــەوم، دلاوەر، جوامێر، کەتەو قەڵەو.

حــــلاف- ص. ع(هەللاف- hellaf): سوێندخۆر، کەسێ کە زۆر سوێند بخوا.

حــلاق- ا.ص- ع(هەللاغ- hellax): دەلاک، بەربەر، سەرتاش.

حــلاقت- ا.مص-ع(هیـــلاغـــەت- hilaxet): سەرتاشی، دەلاکی.

حلاقیم- ا. ع(هەلاغیم- helaxîm): گەروو، قورگ، ئەوک.

حلال- ص. ع(هەلال- helal): حەڵاڵ، رەوا، هەر شـتـێک بە حوکمی شەرع رەوا بێ.

حـلال- ا. ع(هیـلال- hilal): گـەڕەک، شوێن و مەجیلسی خڕ بوونەوەی خەڵکی.

حــــــلال- ص. ع(هەلـلال- hellal): کـەسـێک کـە کـێـشـەی دژوار چارەسـەر بکات، خوا، چارەکەر.

حــلال خــور- ص.فـا (هەلال خـــور- helal xûr): حەڵاڵ خۆر، کەسێک خۆی لە حەرام بپارێزێ.

حــــلال زاده- ص. مــــر(هەلال زادە- helal zade): منداڵێک کە لە دایک و باوکی شەرعی بووبێ، حەڵاڵ زادە.

حلاوت- مص. ع(هەلاڤەت-helavet): شیرین بوون، شیرینی.

حــــلاوی- ا.ع(هەلاڤــــا- helava): حەڵوا، شیرینی.

حلب- مص. ع(هەلب- helb): دۆشین.

حلب- (هەلەب- heleb): تەنەکە.

حلبلاب- ا. ع(هەلەبلاب-heleblab): لاولاو.

حلبــوب- ا.ع(هەلبــوب- hulbûb): رەنگی رەش، زۆر رەش.

حلبــوب- ا. ع(هەلبــوب- helbûb): جۆرە رووەکێکە لە تیرەی لاولاو.

حلبه- ا. ع(هەلبە- helbe): جریدبازی، پێشبڕکێی ئەسپان.

حلبــه- ا.ع(هولبــە- hulbe): جــۆرە رووەکێکە.

حلبی- ص. ن- ع(هەلەبی- helebî): خـەڵکی حـەڵەب، سـەنعـەتی حـەڵەب، تەنەکە، حەڵەبی، تەنەکەسازی.

حلبی ســــاز- ا.ص(هەلـەبی ســـــاز- helebî saz): تەنەکەچی.

حـلـزون- ا. ع(هـەلـەزون- helezûn): هێلکە شەیتانۆکە، شەیتانۆکە.

حلف- مص. ع(هەلف- helf): ســوێند خواردن.

حلف- ا.ع(هیلف- hilf): سوێند، سۆزو پەیمان.

حلفــــاء- ع(هولەفـــــاء- hulefa’): هاوپەیمانان.

حلفاء- ص. ع(هەلفاء- helfa’): جۆرە رووەکێکە.

حلفـــاء- ص. ع(هەلفـــاء- helfa’): کەنیزەکی بێ حەیاو شەرم.

حلق- ا. ع(هەلغ- helx): گـــــەروو، ئەوک، قورگ.
حلق- مص. ع(هەلغ- helx): تاشـینی موو.
حلق- ا.ع(هیلغ- hilx): ئەنگوستیلەی پاشا، ماڵی زۆر، وشترو پەزێن زۆر.
حلق- ا. ع(هەلەغ- helex): ئەڵقە.
حلقات- ا. ع(هەلەغات- helexat): ئەڵقە، بازنە، چەمەرە، گەو، قوڵف.
حلقوم- ا. ع(هولغوم- hulxûm): گەروو، قورگ، ئەوک.
حلقه- ا. ع(هەلغە- helxe): ئەڵقە، بازنە، ئەڵقەی موستیلە، کۆڕ، گەو، قوڵف.
حلقەبگوش- ا.مر(هەلغەبیگوش- helxe bigûş): ئەڵقە لە گوێ، نۆکەر، گوێڕایەڵ، غولامی ئەڵقە لە گوێ، کوێلە.
حلل- ا.ع(هولەل- hulel): جل و بەرگی نوێ، خشڵ و زێڕو زیو.
حلل- ا.ع(هیلل- hilel): گـــەڕەک، شوێنی کۆبوونەوەی خەڵکی.
حلم- مص. ع(هیلم- hilm): هێمن، هێواش، بە حیلم و سەبر.
حلم- ا.ع(هولم- hulm): خەون.
حلو- ص. ع(هولڤ- hulv): شیرین،پێچەوانەی تاڵ.
حلواء- ا. ع(هەلڤاء- helva’): حەڵوا، شیرینی، کولیچە.
حلوان- ا. ع(هولڤان- hulvan): مژدانە، پاداشت، بەخشش، مزگانی.
حلوانی- ا.ص- ع(هەلڤانی- helvanî): حەڵواچی، حەڵوافرۆش، شیرینی فرۆش.

حلوق- ا.ع(هولوغ- hulûx): گەروو، قورگ.
حلول- مص. ع(هولول- hulûl): چونە ناو یەک، شتێک بچێتە ناو شتێکی تر، روحیانەتی کەسێک بچێتە ناو کەسێکی دی، دۆنای دۆن.
حلولی- ص.ن- ع(هولولی- hulûlî): ئەوەی باوەڕی بە حلول بێ، ئەوەی باوەڕی بە حلولی زاتی خوا لە روحی هەندێ پەیامبەراندایە.
حلوی- ا.ع(هەلڤا- helva): میوەی شیرین، حەلەویات، پاقلاوە.
حله- ا.ع(هوللە- hulle): جل، جلی نوێ، جلی هاودامان، چەک و سیلاح.
حله- ا.ع(هیللە- hille): گـــەڕەک، شوێنی گردبوونەوەی خەڵکی.
حلی- ا.ع(هەلی- helî): زێڕو زیو، خشڵ.
حلی- ا. ع(هولی- hulî): زێڕو زیوان، خشڵان.
حلیب- ا. ع(هەلیب- helîb): شیر، شەرابی خورما.
حلیت- مص. ع(هیللیەت- hillîyet): حەڵاڵ بوون، رەوا بوون.
حلیف- ص. ع(هەلیف- helîf): هاوپەیمان، هاوسوێند.
حلیل- ص. ع(هەلیل- helîl): شوو، حەڵاڵ، رەوا.
حلیله- ص. ع(هەلیلە- helîle): ژن، ژنی شەرعی پیاو، هاوسەر.
حلیم- ص. ع(هەلیم- helîm): بەسەبر، حەلیم، هەریسە، حەلیماو، پیو، وشتری قەڵەو.

حلیمە- مص. ع(هەلیمە- helîme): ژنی بە سەبرو سەلار.

حلیە- ا.ع(هیلیە- hilye): زێڕو زیو، خشڵ.

حماء- مص. ع(هیماء- hima’): پشتیوانی کردن، بەرگریکردن لە....

حمائد- ا. ع(هەمائید- hema’id): خەسڵەتێن پەسند، چاکە.

حمائل- ا.ع(هەمائیل- hema’il): حەمایل، حەمایەڵ، حەمایەڵی شیر، حەمایەڵی دوعا، هەرچی راست و چەپ لەمل بکرێ و شۆڕبێتەوە.

حمائم- ا. ع(هەمائیم- hema’im): کۆتران.

حماة- ا. ع(هومات- humat): پارێزەران، پشتیوانان، نیگابانان، پاسەوانان.

حماحم- ا. ع(هەماهیم- hemahim): رێحانەی تەڕ.

حماد- ص. ع(هەمماد- hemmad): ستایش کار، سوپاس گوزار، شوکرانە بژێر.

حمار- ا.ع (هیمار- himar): کەر، گوێ درێژ، وڵاخ.

حماسە- ا.ع(هەماسە- hemase): دلاوەری، دلێری، داستان، کە لە ئەدەبیاتدا جۆرە شیعرێکی تایبەتە بە پەسندی پاڵەوانان، کۆمەڵە داستانێکە دەربارەی دلاوەر و قارەمانانی نەتەوەیی و نەژادی کە بە نەزم دەهۆنرێتەوە، وەکو شانامەی فیردەوسی.

حماض- ا.ع(هوممāز- hummaz): ترشۆکە.

حماقت- مص. ع(هەماغەت- hemaxet): بێ ئاوەزی، حۆل بوون، کەودەنی.

حمال- ا. ع(هیمال- himal): بار، کۆڵ.

حمال- ص. ع(هەممال- hemmal): حەماڵ، کۆڵکێش، بارهەڵگر.

حمالە- ا. ع(هیمالە- himale): حەمایەڵی شمشێر.

حمالە- ا.ع(هەمالە- hemale): سزا، جەزا، غەرامەت.

حمالە- ص. ع(هەممالە- hemmale): ژنی حەماڵ، حەماڵی ژن.

حمام- ا. ع(هەمام- hemam): کۆتر، قومری.

حمام- ا.ع(هیمام- himam): قەزاو قەدەر، مردن، مەرگ.

حمام- ا. ع(هەمام- hemam): حەمام، گەرماو.

حمامە- ا. ع (هەمامە- hemame): یەک کۆتر.

حمامی- ص. ع(هەمامی- hemamî): حەمامچی، حەمامدار، خودان گەرماو.

حمایت- مص. ع (هیمایەت- himayet): پشتیوانی کردن لە...، بەرگریکردن لە کەسێک.

حمایتگر- ص. فا(هیمایەتگەر- himayetger): نیگابان، پشتیوان.

حمای راجعە- ا. مر(هوممای راجیئە- hummay raci’e): لەرزوتا، تیفوس.

حمای نفاسی- ا. مر(هوممای نیفاسی- hummay nifasî): لەرزوتای ژنی زەیستان.

حمحم- ا.ع(هومهوم، هیمهیم- hum hum, him him): جۆره رووەکێکە.

حمحمه- مص. ع(هەمهەمە- hemheme): کوڕ ژن.

حمد- مص. ع(هەمد- hemd): شوکرکردن، ستایش کردن، سەناگۆیی، سوپاسگۆیی.

حمدان- ا(هەمدان- hemdan): کێری پیاو.

حمدونه- ا(هەمدونە- hemdûne): مەیمون.

حمر- ص. ع(هومر- humr): سووران، سورپێستان.

حمر- ا. ع(هومور- humur): کەران، چوار پێیان، ولاخان، گوێدرێژان.

حمراء- ص. ع(هەمراء- hemra'): سور (بۆ مێ)، ژنی سورفل، سالّی قات و قڕی، هەرەتی گەرما.

حمرت- ا. ع(هومرەت- humret): سوری، رەنگی سوور، نەخۆشی.

حمزه- ا.ع(هەمزە- hemze): شێری درندە، تەرەتیزە، ناوی مامی حەزرەتی پێغەمبەرە (د.خ).

حمص- ا.ع(هیممەس- himmes): نۆک.

حمض- ا. ع(هەمز- hemz): هەر شتێ تامی تاڵ و سوێربێ.

حمق- مص. ع(هومغ- humx): بێ ئەقڵ بوون، تێکچوونی ئەقڵ، بێ ئەقڵی، گەوج.

حمق- ص. ع(هوموغ- humux): گەوجان.

حمقاء- ص. ع(هەمغاء- hemxa'): کەرەژن، کەودەن.

حمل- مص. ع(هەمل- heml): بارهەڵگرتن، گواستنەوەی بار لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێک.

حمل- ا. ع(هەمل- heml): حەمل، بار، بەری درەخت، ژنی ئاوس.

حمل- ا. ع(هیمل- himl): هەڵگرتنی شتێک لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێ.

حمل- ا. ع(هەمەل- hemel): بەرخ، کاوڕ، یەکێکە لە بورجەکانی ساڵ.

حمله- ا.ع(هەملە- hemle): هێرش و پەلامار، حەملە، نەخۆشی فێ.

حمله- ص. ع(هەمەلە- hemele): بارهەڵگران.

حمود- ص. ع(هەمود- hemûd): پەسندکراو.

حموضت- مص. ع(هوموزەت- humûzet): ترشان.

حمول- ص. ع(هەمول- hemûl): حەلیم، بەسەبر، هێدی و هێمن، بارکێش.

حمول- ا. ع(هەمول- humûl): باری زۆر.

حموله- ا .ع(هەمولە- hemûle): حەیوانی بارکێش، کەرێک کە بار بکرێت، بارگیر.

حموله- ع(هومولە- humûle): بار.

حمی- ا. ع(هیما- hima): شتێک کە بەرگری لێ بکرێت، شوێنێ کە بەرگری لێ بکرێت.

حمی- ا.ع(هوممّا- humma): تێ، تا.

حمیات- ا. ع(هوممّەیات- hummeyat): تێ، تا.

حمیات- ا. ع(هەمیات- hemîyat): غیرەت، مروەت، پیاوەتی، جوامێری.
حمیت- ا.ع(هەمی‌یەت- hemîyet): غیرەت، مروەت، پیاوەتی.
حمیت- مص. ع(هیمیەت- himyet): پارێز.
حمید- ص. ع(هەمید- hemîd): ستایشکراو، موبارەک، پیرۆز، سیفەتێکی یەزدانی مەزنە.
حمیدە- ص. ع(هەمیدە- hemîde): پەسند، پیرۆز، جوان، (بۆ مێ).
حمیر- ا. ع(هەمیر- hemîr): کەران، گوێدرێژان.
حمیر- ا.خ. ع(هیمیەر- himyer): تیرەیەکی عەرەبی قەحتانین کە لە یەمەندا دەوڵەتێکیان بەناوی سەبەء دامەزراند، لە سەدەی شەشەمی زاینیدا نەمان.
حمیراء- ص. ع(هومەیراء- humeyra’): ژنی سورفل.
حمیم- ا.ع(هەمیم- hemîm): دۆست، برادەر، خزم.
حمیم- ا.ع(هەمیم- hemîm): ئاوی گەرم، عەرەق، بارانێ کە لە گەرمای بەتیندا بباریێ.
حناء- ا.ع(هیننا- ’hinna): درەختی خەنە.
حنابلە- ا (هەنابیلە- henabile): حەنبەلی‌یەکان، پەیڕەوانی ئاینزای حەنبەلی.
حناجر- ا.ع(هەناجیر- henacir): قورگ، گەروو.
حنادس- ا. ع(هەنادیس- henadis): شەوی زۆر تاریک، سێ شەوی کۆتایی مانگ کە زۆر تاریکە.
حناط- ا. ع(هینات- hinat): مۆمیا.
حناط- ص. ع(هەننات- hennat): گەنم فرۆش، تەڕاح، کەسێ کە مردوو مۆمیا بکات.
حناطی- ص. ع(هەنناتی- hennatî): گەنم فرۆش، تەڕاح.
حنان- ا.ع(هەنان- henan): میهرەبانی، بەرەکەت، دڵ بە بەزەیی.
حنان- ص. ع(هەننان- hennan): زۆر میهرەبان، یەکێکە لە ناوەکانی یەزدانی مەزن.
حنان- ا.ع(هیننان- hinnan): خەنە.
حنانە- ص.ع(هەننانە- hennane): ناڵەی میهرو خۆشەویستی.
حنایا- ا.ع(هەنایا- henaya): کەوان، چەماوە، کەمە، گومەت.
حنبل- ا.ع(هونبول- hunbul): لۆبیا.
حنبل- ص.ع(هەنبەل- henbel): پیاوی کۆڵە باڵای ورگن، قەڵەو.
حنبل- ا.ع(هەنبەل- henbel): فەروە.
حنبلی- ص. ن-ع(هەنبەلیی- henbelîy): یەکێکە لە چوار ئاینزای خەڵکانی سوننی، دامەزرێنەری ئەم مەزەبە (ابو عبدالله احمد) بن محمد بن حنبل-ە، کە لە ساڵی ٢٤١ی کۆچیدا مردووە، یەکێکە لە چوار ئیمامانی ئەهلی سوننەت.
حنث- ا.ع(هینس- hins): گوناح، خەتا، تاوان، سوێندشکاندن.
حنجرە- ا.ع(هەنجەرە- hencere): قورگ، ئەوک.
حندس- ا.ع(هیندیس- hindis): شەوی زۆر تاریک، شەوەزەنگ.

حندقوق- ا.ع(هەندەغوغ- hendexûx): جۆرە رووەکێکە، پیاوی درێژی نا قۆڵای گەوج، حەنەقوچ.
حنش- ا. ع(هەنەش- heneş): مار.
حنطه- ا.ع(هینتە- hinte): گەنم.
حنظل- ا. ع(هەنزەل- henzel): گوژاڵک، کاڵەکە مارانە، تەحلەسێڤ.
حنظله- ا.ع(هەنزەلە- henzele): یەک گوژاڵک.
حنفاء- ا. ع(هەنفاء- henfa’): کەوان، کەوانە، مارمێلکە، شەوگەرد.
حنفاء- ص. ع(هەنفاء- henfa’): ژنی پێ خوار، پێ گۆج.
حنفاء- ع(هونەفاء- hunefa’): راست دینان، پابەند بە ئاینی ئیسلام، میللەت و دینی ئیبراهیم.
حنفش- ا. ع(هینفیش- hinfiş): ماری گەورەی سەر زلی مل باریک کە زۆر خەتەرە.
حنفی- ا. ع(هەنەفیی- henefî): یەکێکە لە چوار مەزەبی ئەهلی سوننەت، ئەبو حەنیفە نەعمان بن سابت کە یەکێک بوو لە چوار ئیمامانی سوننە دایمەزراندووە کە لە ساڵی ١٥٠ی کۆچیدا مردووە.
حنق- ا. ع(هەنەغ- henex): کینەو دژمنایەتی، ئەوپەڕی توڕەیی، هەرەتی رق.
حنک- ا.ع(هەنەک- henek): چەنە، چەناگە.
حنک- ا.ع(هونک، هینک- hunk, hink): ئەزموون، تەجرەبە، ساوکە.
حنکه- ا.ع(هونکە- hunke): ئەزموون، تەجرەبە، شارەزا، ساوکە.

حنو- ا.ع(هینڤ- hinv): پەراسوو.
حنوط- ا. ع(هەنوت- henût): مۆمیا.
حنوط- مص. ع(هەنوت- hunût): وەرزی درەو، گەیینی میوە.
حنون- ص. ع(هەنون- henûn): میهرەبان، بە بەزەیی.
حنیف- ص. ع(هەنیف- henîf): راست، کەسێ کە پابەندبێ بە ئاینی ئیسلام.
حنیفیت- ا.ع(هەنیفیەت- henîfîyet): پابەندی بە ئاینی ئیسلامەوە.
حنین- مص. ع(هەنین- henîn): تاسە، ناڵەو زاری، هاوار لە خۆشیا یان ناخۆشیا، کوڵی گریان.
حنیه- ا.ع(هەنییە- henîye): کەمە، کەمان، کەوان، چەماوە.
حواء- ا. ص. ع(هەڤاء- hevva’): ژنی گەنم رەنگ، ژنەکەی حەزرەتی ئادەم.
حواء- ا. ع(هەڤاء- hevva’): مارگیر.
حوائج- ا .ع(هەڤائیج- heva’ic): پێداویستیان.
حوائل- ا.ع(هەڤائیل- heva’il): لەمپەران، بەرهەڵستان، ژنی نەزۆک، تەگەرە، کۆسپ.
حواجب- ا.ع(هەڤاجیب- hevacib): برۆیان.
حوادث- ا. ع(هەڤادیس- hevadis): واریقات، رووداوان، پێشهاتان.
حواری- ا. ص- ع(هەڤاری- hevarî): دۆستی دڵسۆز، هەر یەکێک لە یاوەرانی عیسا کە بانگەشەیان بۆ ئاینەکەی دەکرد.

حـــواریات- ا. ص- ع(هەڤــاریــیـــات- hevarîyat): ژنی شاری سپی پێست، حۆری.

حــــــواریـون- ا.ع(هەڤـــــاریـیــــون- hevarîyûn): یاوەرانی حەزرەتی عیسا کــە بەو پەڕی دڵســۆزی پەیامــەکــەیان بڵاودەکردەوە.

حـــــواریه- ا.ص- ع(هەڤــــاریـیــــە- hevarîye): ژنی شاریی سپی پێست.

حواس- ا.ع(هەڤـاس- hevas): هێـزی هەستەوەری، هەستۆک.

حـــواشی- ا.ع(هەڤــاشی- hevaşî): پەراوێز، ماڵ و منداڵ، دەست و پێوەند.

حواصل- ا. ع(هەڤـاسـیل- hevasîl): سیقەتۆرە.

حواصـیل- ا.ع(هەڤاسیل- hevasîl): شینەشاوە، شینەشاهۆ.

حـواضن- ا. ع(هەڤــازین- hevazin): دایەن، پەرستار.

حـــوافـــر- ا.ع(هەڤــافــر- hevafir): حەفرکاران، جێ سمی چوار پێیان.

حــــواله- ا. ع(هەڤـــالە- hevale): هەواڵە.

حـــــوالەدادن- مص.م(هەڤـــــالەدادەن- hevale daden): هـەواڵــە پــێ دان، سپاردن.

حـــوالەکـــرد- ا.مـــر(هەڤـــالە کــــەرد- hevale kerd): پارە یان شـتـێک کـە دانی بە کەسێکی دی بسپێردرێت.

حـــوالی- ا. ع(هەڤـــالی- hevalî): دەوروبەر.

حوامل- ا. ع(هەڤـامـیل- hevamil): حامیلە.

حـوانیت- ا.ع(هەڤـانیت- hevanît): موغازەو دوکانان.

حـــوت- ا.ع(هوت- hût): نەهەنگ، ناوی یەکێک لە بورجەکانە.

حـــــــوج- مـص. ع(هـەوج- hewc): حـەوێجـە بوون، ئاتاج بوون، پێــویست بوون.

حـــوج- ا. ع(هیــــڤـــەج - hivec): پێویستیان.

حــوجــاء- ا.ع(هەوجــاء- hewca’): پێویستی.

حــوجن- ا.ع(هەوجـــەن- hewcen): گوڵە باخ.

حـــــودان- ا.ع(هەودان- hewdan): گوڵاڵە.

حور- مص. ع(هەڤـەر- hever): چاوێ کە سپێنە و رەشێنەی تۆخ بێ.

حـــور- ا. ع(هور- hûr): حــۆری، ژنی جوانی ناو بە هەشت، چاو رەشان.

حـــوراء- ا.ص- ع(هەوراء- hewra’): ژنی جوانی چاوڕەش.

حــــور العین- ص. مــــر(هورول ئەیـن- hûrul eyîn): ژنانی جـــــوان و چاڤ رەش.

حوردیس- ص. مر(هوردیس- hûrdîs): حۆری ئاسا، پەری ئاسا.

حورویش- ص. مر(هورڤەش- hûrveş): حۆری ئاسا، وەکو حۆری، پەری ئاسا.

حـــــــــوزه- ا. ع(هـەوزە- hewze): مـەڵبەندی خوێندنی دینی، ناوەندی وڵات، تەبیعەت.

حـوش- ا.ع(هەوش- hewş): حـەوشـە، دەوروبەر، حەسار.

حـوصـل- ا. ع(هەوسـەل- hewsel): چیکڵدانەی مریشک، سیقەتۆرە.
حوصله- ا. ع(هەوسـەلە- hewsele): سەبرو تەحەمول، بە حەوسەڵە، چیکڵدانی مریشک، سیقەتۆرە.
حوض- ا. ع(هەوز- hewz): ئەستێل، حەوز.
حوضچه- ا. مر(هەوزچە- hewzçe): حەوزی بچووک، ئەستێلۆکە.
حـــوضـــخـــانه- ا.مـــر(هەوزخـــانە- hewzxane): شـــوێنی حـــەوز، ژێر زەمینی ماڵ کە حەوزی تێدابێ.
حوضه- ا (هەوزە- hewze): بەراو.
حـوقل- ص. ع(هەوغـەل- hewxel): پیری بە ساڵاچوو، کەنەفت.
حـــــوقـلـه- مـص. ع(هـەوغـــــــەلـە- hewxele): گوتنی (لاحەولەوەلا قوەتە ئیللا بیللا).
حوک- ا. ع(هەوک- hewk): ڕێحانەی کێوی.
حول- ا.ع(هەول- hewl): توانا، هێـز، ساڵ، دەوروبەر.
حول- مص. ع(هەڤـەل- hevel): خـێل بوون.
حـول- ا. ع(هیـڤـەل- hivel): زیرەک، بەتوانا.
حولاء- ص. ع(هەولاء- hewla’): ژنی خێل و قیچ.
حولقه- مص. ع(هەولەغە-hewlexe): گوتنی (لاحەولەوەلا قوەتە ئیللا بیللا).
حـولی- ا. ع(هەولیی- hewlîy): هەر حەیوانێکی یەک ساڵە، گوێلک، گۆرەکە.
حوم- ا. ع(هوم- hûm): ناوی شەرابە.
حومه- ا. ع(هومە- hûme): دەوروبەر، مەیدانی بەرینی شەڕ، ڕەزمگا.
حویج- ا(هەڤیج- hevîc): پێداویستی ماڵ و کەرەستەی چێشت لێنان، گێزەر.
حی- ا. ص. ع(هەیی- heyî): زندوو، گەڕەک، قەوم و قەبیلە، گیانلەبەر.
حیا- ا.ع(هەیا- heya): شەرم، حەیا، ئابڕوو.
حیا- ا.ع(هەیا- heya): ساڵی بە باران و بەرەکەت.
حیاه- مص. ع(هەیات- heyat): ژیان، ژین.
حـیــات- ا. ع(هەییــات- heyyat): ماران.
حـیـات بخش- ص. فـا(هەیات بەخش- heyat bexş): ژیانبـەخش، ژینبـەخش، گیانبەخش.
حیازت- مص. ع(هیازەت- hiyazet): بەدەست هێنان، کۆکردنەوە، خودانێتی.
حـیـازیم- ا.ع(هەیازیم- heyazîm): بەرزایی، تەنگەی ئەسپ.
حیاض- ا.ع(هیاز- hiyaz): حەوزان، ئەستێلان.
حیـاض- ا. ع(هیـاز- hiyaz): حـەیز، خوێنی بێ نوێژی، عوزر.
حیاط- ا.ع(هیات- hiyat): دیواران.
حـــیـــاطت- مص. ع(هـەیاتـەت- heyatet): پاراستن.
حیاکت- مص. ع(هیاکەت-hiyaket): چنین، جۆلایی.
حیال- ا.ع(هیال- hiyal): بەرهەڵست.
حیث- ا.ع(هەیس- heys): ئاوەڵفرمانی شوێن، هەندێ جار بۆ کاتیش بەکاردێت.

حیــثـیـت- مص. ج(هەیســیــیــەت- heysîyet): ئابڕوو، ئیحتوبار.

حیدر- ا. ع(هەیدەر- heyder): کورتە باڵا، شێری بێشە، نازناوی عەلی کوڕی ئەبی تالیبە.

حیــدره- ا. ع(هەیدەرە- heydere): فەوتان و نەمان، شێری بێشە.

حیدری- ص. ن(هەیدەری- heyderî): پەیڕەوانی سوڵتان حەیدەری کوڕی سوڵتان جونەیدو بابی شا ئیسماعیلی سەفەوی، لە بەرانبەر ئەمانەدا گروپێکی دی بەناوی نیعمەتی سەر بە شا نیعمەتوڵڵا وەلی هەبوو کە ساڵانێکی زۆر لەگەڵ یەکدا جەنگین.

حیــران- ص. ع(هەیران- heyran): سەرسام، سەرگەردان، حەیران، داماو.

حیــرت- مص. ع(هەیرەت- heyret): حەیرەت، سەرگەردان بوون، لە زاراوەی ئەهلی عیرفاندا یەکێکە لە قۆناغەکانی سلوک کە عارف خۆی سەرگەردان و سەرسام دەبینێ.

حیرت انگیز- ص. فا(هەیرەت ئەنگیز- heyret engîz): مایەی حەیرەت و سەرسامی، حیرەتاوەر، حیرەت وروژێن.

حیز- ا.ع(هەییز- heyiz): شوێن، جێ، کایە، بیاف.

حیــزوم- ا. ع(هەیزوم- heyzûm): ناوەڕاستی سینگ، ئاسۆگە، زورگ.

حیــص- مص .ع(هەیس- heys): سەختڵەت بوون، کەوتنە تەنگانە، کەنارکەوتن.

حیض- مص.ع(هەیز- heyz): بێ نوێژ بوونی ژن.

حیضه- ا.ع(هیزە- hîze): دایبی یان پەڕۆ کە ژنان لە کاتی بێ نوێژیدا هەڵیدەگرن.

حیطان- ا. ع(هیتان- hîtan): دیواران.

حیطه- مص. ع(هیتە- hîte): ئاگاداری کردن، پەنادان، زەوی بەرینی دەورگیراو.

حیف- مص. ع(هەیف- heyf): زوڵم کردن، زوڵم، ستەم، حەیف، مەخابن، بەداخەوە.

حیــفـاء- ص. ع(هەیفاء- heyfa’): زەوییەک کە باران نەیگاتێ.

حیل- ا.ع(هییەل- hîyel): فێڵان.

حیــله- ا.ع(هیلە- hîle): حیلە، بە توانا، بەتەگبیرو زۆزان.

حیله‌گر- ص.مر(هیلەگەر- hîleger): حیلەباز، فێڵباز.

حین- ا. ع(هین- hîn): وەخت، ماوە، ڕۆژگار، کات.

حین- ا. ع(هەین- heyn): مەرگ، بەلا، مەینەت.

حیوات- ا.ع(هەیەڤات- heyevat): مارو ئەژدیهایان.

حیــوان- ا.ع(هەیەڤان- heyevan): گیاندار، زیڕوح، جانەوەر، ئاژەڵ.

حیوانی- ص.ن(هەیەڤانی- heyevanî): حەیوان ئاسا، وەکو حەیوان، ئاژەڵ ئاسا.

حیــوه- ا. ع(هەیات- heyat): ژیان، ژین.

حیوی- ص.ن .ع(هەیەڤیی- heyevî): زیندوو، زیندوو ئامێز.

حیه- ص. ع(هەییە- heyye): زندوو.

حیــه- ا. ع(هەییە- heyye): مار، ئەژدیها.

حیی- ص.ع(هەییی- heyî): بە حەیا، بە شەرم، سەلار، ئابڕوومەند.

خ

خ – حر (خ– x):
پیتی نۆیەمی ئەلیفبای فارسییە کە بە (خا) دەخوێنرێتەوەو، بە حەساوی ئەبجەد بەرامبەر (٦٠٠)ە.
خا– ا(خا– xa): پیتی نۆیەمی ئەلفبای فارسییە.
خائب– ص.ع(خائیب– xa’ib): نائومێد.
خائبە– ص.ع(خائیبە– xa’ibe): ژنی نائومێد.
خائض– ص. فا.ع(خائیز– xaiz): چوونە ناو ئاو، چوونە ناو کارێک.
خائف– ص. ع(خائیف– xaif): ترساو، بە ترس.
خائن– ص. فا.ع(خائین– xa’in): خیانەتکار، ناپاک، تەبرەش.
خائنانە– ص.ق.ع(خائینانە– xa’inane): خایەنانە، ناپاکانە.
خائنە– ص. فا– ع(خائینە– xa’ine): ژنی خیانەتکار، ناپاک.
خاب– ا.ص(خاب– xab): پاشەکەوت.
خابئە– ا.ع(خابیئە– xabi’e): خەمرە، گۆزە، کوپەڵە.
خابر– ص.ع(خابیر– xabir): هوشیار، بەخەبەر، خەوەردار.
خابز– ص. ع(خابیز– xabiz): خاوەن نان،ناندار، نانکەر.
خابس– ا. ع(خابیس– xabis): شێری درندە.
خابط– ص. فا– ع(خابیت– xabit): مل پێوەنان بە نابەڵەدی.
خابل– ص. ع(خابیل– xabil): گەندەڵکاری، شەیتان، جن، ئەهریمەن، بەرهەڵست.
خات– ا(خات– xat): جۆرە مەلێکە لە بابەتی قەلەرەش، لێ بچووکترەو مشک و ئەو جۆرە گیاندارانە راو دەکات.
خاتام– ا.ع(خاتام– xatam): ئەنگوستیلە، کلکەوانە.
خاتل– ص.فا– ع(خاتیل– xatil): گزیکار، بەفێڵ، فێڵباز، خاپینۆک، زەغەڵباز.

خـاتم- ا.فــا- ع(خــاتیـم- xatim): خەتمکەر، تەواوکەر.
خـــاتم- ا. ع(خــــاتـەم- xatem): ئەنگوستیلە ،کلکەوانە، نگین، دوایین.
خاتم الانبیاء- ا. مر(خاتەمول ئەنبیاء- xatemul enbîya') دوا پێغـەمبـەر، پێغەمبەری موسوڵمانان (د.خ).
خاتم- ا(خـاتەم- xatem): قـوتی، یان سـەندووق یان چوار چێـوەی وێنە کـە بە نەخش و نیگار رازابێتەوە.
خـــاتم بند- ا. ص(خــــاتـەم بەنـد- xatem bend): خـــــاتـەمـکـار، خاتەمساز.
خـــاتم جم- ا.مـــر(خـــاتـەمی جـــەم- xatemi cem): ئەنگوسـتـیلەکـەی حەزرەتی سلێمان.
خـــاتم ســـاز- ا.ص(خـــاتەم ســـاز- xatem saz): خاتەم کار، خاتەمساز.
خاتم سلیمان- ا. مر(خاتەمی سولەیمان- xatemi suleyman): ئەنگوستیلەکەی حەزرەتی سلێمان.
خـــاتم کـــار- ا. ص(خـــاتەم کـــار- xatem kar): خاتەمکار، خـاتەمبـەند، خاتەمساز.
خـــاتمکاری- ا.مص(خـــاتەم کـــاری- xatem karî): خاتەمکاری.
خاتمە- ا.ع(خاتیمە- xatime): پایان، ئەنجام، کۆتایی، بنەتا.
خـاتمی- ا.ص(خـاتەمی- xatemî): مۆرساز، ئەنگوستیلەساز.
خـاتمی- ا(خـاتەمی- xatemî): جـۆرە گـوڵدۆزییـەکـە کـە وردە پارچەی رەنگاو رەنگ لێک بدەن و ناوەندیان بە ئاوریشم بنەخشێنرێت.
خاتولە- ا(خاتولە- xatûle): دوو دڵی، فێڵ، حیلە، دەغەڵی.
خاتون- ا. ص(خاتون- xatûn): وشەی رێزە بۆ ژنان، ژنی ئەسڵ زادە.
خـاتون جـهـان- ا.مـر(خـاتونی جـەهان- xatûni cehan): هەتاو، رۆژ، خۆر.
خـاج- ا (خـاج- xac): خـاچ، سـەڵیب، چەلیپا، ئەو دارەی کە حەزرەتی عیسا-یان پێ هەڵواسی.
خاج- ا(خاج- xac): نەرمـەی گـوێ کـە ئەڵقە یان گوارەی تێ بکەن.
خاچە- ا(خاچە- xaçe): داری دوو لقە بدرێتە بەر داری خوار تا راست بوەستێ.
خاخام- ا(خاخام- xaxam): پێشەوای ئاینی جولەکە، حاخام.
خاد- ا(خـاد- xad): جـۆرە تەیرێکە بە زۆری مشک راو دەکات.
خــــادر- ص. ع(خـــــادیر- xadir): سـەرگـەردان، سـەرسـام، سـست، تەمـەڵ، تەوەزەل.
خـادع- ص.فـا- ع(خـادیع- 'xadi): زێڕی قەڵب، خاپینۆک، دەسبڕو بەفریو.
خادعە- ا.ص. ع.خادیئـە- xadi'e): خانوو لە ناو خانوودا، دەرگای بچووک لە میانی دەرگای گەورەدا.
خــادم- ا.ص-ع(خـــادیم- xadim): خـزمـەتکار، نـۆکـەر، خـولام، خزمـەتگوزار، خزمەتچی.
خادم باشی- ا.مـر- ع.ت(خـادیم باشی- xadim başî): سەرۆکی خزمەتچیان.
خــادم پیـــر- ا. مـــر(خـــادیمی پیـــر- xadimi pîr): ئەستێرەی زوحەل.

خادمه- ا.ص- ع(خادیمە- xadime): کارەکەر، کوڵفەت.
خادمیت- مص.جـ -ع(خادیمییەت- xadimîyet): خزمەتکاری.
خادە- ا(خادە- xade): سپی دار، سەوڵ، داری راست و بەرز، داری قەنارە.
خاذل- ص.ع(خازیل- xazil): بەزیو، کەسێک کە هاوکاری و پشتیوانی خەڵکی نەکات.
خار- ا(خار- xar): دڕک.
خارا- ا(خارا- xara): جۆرە بەردێکی سەختە، بەردی گرانیت.
خارا- ا(خارا- xara): جۆرێ پارچەی بەنرخە.
خاراشتر- ا.مر(خار ئوشتور- xar uştur): وشترالوک، حوشترخۆرە، عاگول.
خاراباف- ص.فا(خاراباف-xarabaf): جۆڵای خارا.
خاراتراش- ص.فا(خاراتەراش- xara teraş): بەردتاش، نەقاڕی بەردی خارا.
خاراستیز- ص. مر(خاراسیتیز- xara sitîz): سەخت تر لە گرانیت، سەخت، قایم.
خاراسفتن- مص. م(خارا سوفتەن- xara suften): خارا کون کردن، خارا سوون.
خارا شکاف- ص.فا(خارا شیکاف- xara şikaf): شکێنەری بەردی خارا.
خاراشکن- ص. فا(خارا شیکەن- xara şiken): خارا شکێن.
خارا گزار- ص. فا(خارا گوزار- xara guzar): ئەوی بەردی خارا بشکێنێ و پێیدا ڕەت ببێ.
خاراگوش- ا(خاراگوش- xara gûş): جۆرە رووەکێکی خۆڕسکە.
خارانداز- ا.مر(خارئەنداز- xarendaz): سیخوڕ، سوچەڕ.
خاراندن- مص. م(خاراندەن- xaranden): خوراندن، لەشی خوراند.
خارانگبین- ا. مر(خارئەنگەبین- xar engebîn): ترنجەمین، جۆرە گەزۆیەکە، دەرمانێکە لە گیاو دڕکی وشترالوک ساز دەکرێت.
خارانما- ا.مر(خارانەما- xaranema): وەکو خارا، خارائاسا.
خارانو- ا(خارانو- xaranû): ژیژک، ژیژو.
خارایی- ا.ص(خارایی- xarayî): گرانیتی.
خاربار- ا. مر(خاربار- xarbar): ئازووقە، خواردەمەنی، خۆراک، خاروخەس.
خاربست- ا.مر(خاربەست- xarbest): پەرژینی لە دڕک و داڵ دروست کراو، خاربەند.
خاربن- ا. مر(خاربون- xarbun): رووەکی دڕکدار، بنجەدڕک.
خارپر- ا. مر(خارپەر- xarper) هەوەڵ پەڕی کە لە جوجکی مەلان دێ.
خارپشت- ا. مر(خارپوشت-xarpuşt): ژیژک.
خارپوستان- ا.مر(خارپوستان- xarpûstan): تیرەیەکە لە گیانەوەرانی دەریایی.

خـارج- ا.فـا- ع(خـاریج- xaric): دەرەوە، یاخی، دەرچوو، روالەت.
خارج اهنگ- ص. مر- ع. فا(خاریج ئاهەنگ- xaric aheng): ناساز، نەساز.
خـارجـه- ا. ع(خـاریجـە- xarice): هەندەران، پەراوێزی کتێب، بێگانە.
خـارجی- ص.ف- ع(خـاریجـیی- xaricî): بێگانە، بیـانی، فـەرەنگی، یاخی.
خـارجـیـه- ص.ف- ع(خـاریجییە- xariciyye): ژنی بێگانە.
خـارچین- ا.مـر(خـارچین- xarçîn): پەرژینی درک، درک بەند، درکەزی.
خارچینه- ا. مر(خارچینە- xarçîne): موکێش، موچینک، نوقورچ، قورونجگ.
خـارخـار- ا(خـارخـار- xar xar): خارشت، ختورە، خورپەو داخورپانی دڵ.
خـارخـسـک- ا. مـر(خـارخـەسـەک- xarxesek): پێکوڵە.
خـاردار- ا.ص(خـاردار- xardar): درکدار، درکاوی.
خـاردار- ا.مـر(خـاردار- xardar): کرمێکی بچووکە بەڵای پەمووە.
خـارداران- ا. مـر(خـارداران- xardaran): تیـرەیەکـە لە گـیـاندارانی دەریایی.
خارراه- ا. مر(خاری راهـ- xari rah): درکی سەر رێگە، رێگر، بەرهەڵست.
خـاررزار- ا. مـر(خـاررزار- xarzar): درکـسـتـان، شـوێنێ کـە درکی زۆر بێ، درکێن، درکەزار.
خـارسـان- ا.مـر(خـارسـان- xarsan): درکستان، درکەجار، درکەزار.
خـارسـتـان- ا.مـر(خـاریسـتـان- xaristan): درکەجار، درکێن.
خـارش- ا.مص(خـاریش- xariş): خارشت، خورو، ئالۆش.
خـارشـتـر- ا. مـر(خـارشـوتور- xar şutur: حوشترخۆر، وشترالوک، عاگول.
خـارشک- ا(خـاریشـەک- xarişek): خورو، خارشت.
خـارشکر- ا.مـر(خـارشـیکەر- xar şiker): جۆرە رووەکێکی درکاوییە بۆ دەرمان بەکاردێت.
خـارصـینی- ا. مـر(خـارسـینی- xar sînî): زاراوەیەکی کیمیاگەرییە.
خـارطه- ا.ع(خـاریتـە- xarite): نەخشە، خەریتە، نەخشەی جوگرافیا.
خارق- ص. فـا- ع(خـاریغ- xarix): درین، مـوجـیـزە، تێکدانی سـیـسـتـەمی گشتی.
خارک- ا(خارەک- xarek): درکۆکە، درکی بچووک.
خارک- ا(خارەک- xarek): قەسپ.
خارکش- ص.فا(خارکەش- xarkeş): کـەسێ ک چیلکەو درو کـۆبکاتەوە بۆ فرۆشتن.
خارکش- ا. مر(خارکەش- xarkeş): جۆرە پێڵاوێکە.
خارکن- ص. فا(خارکەن- xarken): دارکەر.
خـارکن- ا.مـر(خـارکـەن- xarken): ناوی ئاهەنگێکی کـۆنی مـۆسـیـقـای ئێرانییە.

خـــارمـــاهی- ا. مـــر(خـــارمـــاهی- xar mahî): جۆرە ماسییەکی بچووکە.
خارمـغـیـلان- ا.مـر(خاری مـوغـیـلان- xari muxîlan): درەخـــــتـــــێکی دڕکاوییە.
خارمند- ص(خـارمـەند- xarmend): خوێڕی، سوک، کم.
خـــارمـــهک- ا.مـــر(خـــارمـــەهەک- xarmehek): رووەکـــێکە لە شـــوێنی بەردەلآن دەڕوێت.
خـارناک- ص(خـارناک- xarnak): پڕ دڕک، دڕکین، دڕکەجاڕ، دڕکەزار.
خـاروخـسک- ا.مـر(خـاروخـەسـەک- xarû xesek): پوش و پەلآش، دڕک و داڵ.
خاروخو- ا.مر(خـاروخـو- xarû xû): گیاکەڵە.
خـارور- ص(خـارڤـەر- xarver): دڕک دار.
خاره- ا(خارە- xare): جۆرە پارچەیەکی ئاوریشمی بەنرخە.
خـــاره- ا(خـــارە- xare): گـــرانێت، بەردێکی سەخت وقایمە.
خاره- ا(خارە- xare): چەکوشی دەستی ئاسنگەران.
خاره- ا(خارە- xare): گسکی درێژ بۆ پاک کردنەوەی دیوارو میچی ماڵ.
خـــاره سنب- ص. فـــا(خـــارە ســـونب- xare sunb): شـتێ کـە بەردی خـارا بسمێ.
خـــــاریدن- مـص. ل(خــــــاریـدەن- xarîden): خوراندن، خوران.
خـــاز- ا(خـــاز- xaz): چڵک، چڵکی لەش، چڵکی جل و بەرگ، بەردەپێ.
خـاز- ا(خـاز- xaz): جـۆرە پارچەیەکی کەتانە.
خـــازن- ا. فـــا- ع(خـــازین- xazin): خەزنەدار، نیگابانی خەزنە.
خـازنه- ا.مـر(خـازەنە- xazene): ژن خوشک.
خازه- ا(خازە- xaze): سواغ، کەفماڵ.
خاس- ا(خاس- xas): جۆرە دەوەنێکی دڕکـاوییـە لە بێـشەکـانی باکووری ئێـراندا دەڕوێ.
خـــــاست- ا.مص(خـــــاست- xast): هەستان، هەڵسان.
خـــاســـتگاه- ا. مـــر(خـــاســـتگاه- xastgah): شـــوێنی هەســـتـــــان و حەرەکەتکردن، هەڵاتنگە.
خاستن- مص. ل(خاستـەن- xasten): هەستان، دەرکەوتن، لەبەین چوون.
خـاسـتـه- ا.فـا(خـاسـتـە- xaste): هەستاو، دەرکەوتوو، هەڵساو، هەڵسیاگ.
خـاسـر- ص.ع(خـاسـیـر- xasir): زەرەرمەند، خەسارەتمەند، زیانمەند.
خاسف- ص. ع(خاسیف- xasif): لەڕو لاوازو نەخـۆش، بنێس، کـانیـیـەک کـە ئاوەکەی وشکی کردبێ.
خـاسئ- ص. ع(خـاسـیـئ- xasî’): دورخـــراوەی دەرکـــراو، ســـەگ و بەرازی راونراو.
خـاش- ا(خـاش- xaş): ئاردەدار، یان وردە پوش و کاغەزو پەڕۆ.
خاش- ا(خاش- xaş): خەسوو.
خـاش- ا. ص(خـاش- xaş): ئاشـقـی شێت و شەیدا، عەڤداڵ.

خــاشــاک- ا(خــاشــاک- xaşak): وردەداری دەم مشارو وردە پوش و پەلاش.

خاشع- ص.فا(خـاشـیع- xaşi’): بێ فیزی، گوێڕایەڵ.

خاشک- ا(خاشەک- xaşek): پوش و پەلاش، کاوکۆتەڵ.

خــاشکدان- ا. مــر(خــاشــەکــدان- xaşekdan): دەخــیلەی دوکــانداران، باوڵی وردتکەو پرتکەی ژنان.

خاشوش- ا(خاشوش- xaşûş): داس، داسخالە، داسولکە.

خاشه- ا(خاشە- xaşe): زڕو زبڵ.

خــاشــه روب- ص. ا(خــاشــەروب- xaşe rûb): کەناس، کوچەماڵ.

خاص- ص.ع(خاس- xas): تایبەت.

خـاصـره- ا.ع(خـاسـیـرە- xasire): نێوقەد، قەبەرغە.

خـاصـه- ا. ع(خـاسـسـە- xasse): تایبەت، تایبەتی.

خاصه تراش- ا.ص- ع(خاسسە تەراش- xasse teraş): دەلاکی تایبەتی پاشا یان فەرمانڕەوا.

خاصەململ- ا.مر- ع. فا(خاسسەمەلمەل- xasse melmel): مـەلمەلێکی سـپی ناسکە ژنان لەسەری دەکەن.

خـاصـیت- ا. ع(خـاسـسـیـیـەت- xassîyyet): تەبیـعـەت، فـایدە، خەسڵەت، تایبەتمەندی.

خـاضـع- ص. فـا(خـازیـئ- xazi’): ملکەچ، گوێڕایەڵ.

خاطئه- ص. فا- ع(خاتیئە- xati’e): خەتاکار، گوناهکار، هەڵەکار.

خاطب- ص. فا- ع(خاتیب- xatib): خــوتبــەخــوێن، وتاربێــژ، خــەتیب، خوازبێنیکەر.

خاطر- ا.ع(خاتیر- xatir): ئەندێشـە، بیر، دڵ، زەین، ئەوەی بەدڵدا بێ.

خاطر افروز- ص.فـا(خـاتیـر ئەفـروز- xatir efrûz): شـــــــادی بـەخـش، دڵخۆشکەر.

خــاطرپزیر- ص. فــا(خــاتیــر پەزیر- xatir pezîr): دڵپــەسند، دڵگیــر، دڵگر.

خــاطرپریش- ص. فـا(خـاتیـر پەریش- xatir perîş): دڵ پەرێشـان، قـسـەی ناخۆش.

خاطر پسند- ص. مـر(خـاتیـر پەسـەند- xatir pesend): دڵگر.

خاطر جمع- ص. مـر(خـاتیـر جـەمـئ - xatir cem’): دڵـنیــا، ئەرخــایەن، ئاسودە، خاترجەم.

خــاطر خــواه- ص.فـا(خـاتیــر خــاه- xatir xah): ئاشق، لایەنگر، خاترگر، خۆشەویستی.

خــاطر داشت- مص(خــاتیــر داشت- xatir daşt): لایەنگری، مــوراعــات، مەدارا.

خـاطر فـریب- ص.فـا(خـاتیـر فـریب- xatir frîb): دڵڕفێن، دڵکێش، دڵبەر.

خـاطر نشـان- ا. مـر(خـاتیـرنیـشـان- xatir nişan): دڵـنیــا، ئاســودە، دڵپێک.

خــاطرنواز- ص.فـا(خــاتیــر نەڤــاز- xatir nevaz): دڵـنەواز، دڵـکێـش، دڵگر، دڵنەوا.

خاطره- ا. ع(خاتیره- xatire): زەمیر، ئەندێشەو خەیاڵ، بیرەوەری، یادگار.
خاطف- ص.فا- ع(خاتیف- xatif): رفێنەر، تێشکێ کە چاو بخاتە رێشکەو پێشکە.
خاطل- ص.فا- ع(خاتیل- xatil): قسەی بێ سەروبەر، بێهودە، تێکەڵکردن.
خاطی- ص.فا- ع(خاتی- xatî): خەتاکار، گوناحکار، هەڵەکار.
خافض- ص. فا- ع(خافیز- xafiz): نزم کەرەوە، نزم کەر، داگر.
خافق- ص. فا- ع(خافیغ- xafix): لێدەر، شڵەژاو، غایب، پەنهان، خاڵی.
خافقان- ا.ع(خافیغان- xafixan): خۆرهەڵات و خۆرنشین، رۆژهەڵات و رۆژاوا.
خافی- ص.فا- ع(خافی- xafî): پەنهان، شاراوە، جن، فریشتە.
خاقان- ا.ت(خاغان- xaxan): لەقەبی پاشاو سوڵتانانی چین و تورکان بووە.
خاقانی- ص.ن. فا.ت(خاغانی- xaxanî): سوڵتانی، پاشایی.
خاک- ا (خاک- xak): گڵ، خۆڵ، ئاخ، خاک، زەوی، وڵات، گۆڕ، بێ کەڵک.
خاک اب- ا. مر(خاک ئاب- xak ab): یەکەم ئاوی پاش تۆودان کە دەکرێتە سەری.
خاک الود- ص. مف(خاک ئالود- xak alûd): خۆڵاوی، تۆزاوی.
خاک اره- ا.مر(خاک ئەرە- xakere): ئاردە مشار.
خاک انداز- ا.مر(خاک ئەنداز- xak endaz): بێڵچەی خۆڵ رشتن، مەدونە.
خاک انداز- ا.مر(خاک ئەنداز- xak endaz): شوێنی خۆڵ رشتن.
خاکباز- ص.فا(خاکباز- xak baz): منداڵ کە یاری بە خۆڵ دەکات.
خاک برسر- ص.مر(خاک بەرسەر- xak berser): خۆڵی بسەر، خاک بەسەر، داماو، مسیبەت دیدە.
خاک برگ- ا.مر(خاک بەرگ- xak berg): گڵ و گەڵای رزیو، کە دەکرێتە ناو باخچە، زمیچ.
خاکبوس- ص.فا(خاکبوس-xak bûs): ماچ کردنی خاک لە رووی ئەدەب و رێزەوە.
خاکبیز- ص.فا(خاکبیز- xak bîz): خاکبێژ، سەرەن، غەربیل، کوچەماڵ، وردبین.
خاکپاش- ص. فا(خاکپاش-xakpaş): کەسێ کە تەپوتۆز بەرپا بکات.
خاک پرویز- ص.فا(خاک پەرڤیز- xak pervîz): کەسێ کە گڵ غەربیل بکات.
خاک توده- ا.مر(خاک تودە- xak tûde): کۆمەڵە خۆڵ.
خاک چینی- ا.مر(خاکی چینی- xaki çînî): گڵی تایبەت بە دروستکردنی چینی.
خاک خسپه- ا.مر(خاک خوسپە- xak xûspe): کلاوکورە (مەلێکە)، کلاونە.
خاکدان- ا.مر(خاکدان- xakdan): شوێنی خۆڵ رشتن، دنیا.
خاک رس- ا. مر(خاکی روس- xaki rus): گڵی سور.

خــــاک رند- ا.مــــر(خـــــاک رەند- xak rend): گەرد، تۆز.
خـــاکـــروب- ص.فـــا(خـــاک روب- xak rûb): کەناس، کوچەماڵ.
خـــاکـــروبه- ا.مـــر(خـــاک روبە- xak rûbe): خاک و خۆڵ، زڕوزبڵ.
خــاکــروبەدان- ا.مــر(خــاک روبەدان- xak rûbedan): زبـڵـــــــــــدان، سەرەنوێلک، گوفەک.
خاک روبەکش- ص. فا(خاکروبەکەش- xak rûbekeş): کــرێکاری خـــۆڵ، کـەسێ کـە خـۆڵی گـەرەک کـۆ بکاتەوەو بیبات.
خاکريز- ص. فا(خاک ريز- xakrîz): شـوێنێ کە گـڵـیـان لێ رۆکـردبێ تا کـەس لێوەی نەڕوات، خاک رێژ.
خـــاکـــزاد- ص. مف(خـــاک زاد- xak zad): زادەی خـــاک، مـــرۆڤ کـــە گوایە لە گڵ دروست بووە.
خاکژی- ا(خاکژی- xakjî): گـیایەکـە دەڵێن دەرمانە، خاکشیر.
خاکسار- ص. مر(خاکسار- xaksar): خاک ئاسا، خۆڵاوی، خەڵکی خاکی.
خاکسان- ص.مر(خاکسان-xak san): کـەسـاس، زەلیـل، خـاکی، خـاک ئاسـا، خۆڵاوی.
خاکستر- ا(خاکیستەر- xakister): خۆڵەکەوە، مشکی، خۆڵەمێش، ژیلەمۆ.
خاکسترگون- ص.مر(خاکیستەرگون- xakistergûn): کـــــــــــــەوەیـی، خۆڵەکەوەیی، خۆڵەمێشین.
خاکسترنشين- ص.فا(خاکیستەرنیشین- xakister nişîn): هەژارو بێنەواو بێ ماوا، کەسێک لەسەر زەوی دانیشێت.
خــاکــســتـری- ص.ن(خـاکـیـســتـەری- xakisterî): خۆڵەمێشی.
خـاک ســـرخ- ا. مـــر(خـــاکی ســـورخ- xaki surx): گڵی سور، گڵەسور.
خـــاک ســـره- ا.مـــر(خـــاک ســـورە- xak sure): خل بوونەوەی گڵ و بەرد لە قەد پاڵی شاخەوە.
خـــاک سنبـــه- ا.مــر(خــاک ســونبــە- xak sunbe): جۆرە مێروویەکە کە ژێر زەوی کون دەکات.
خــاکش- ا.مــر(خــاکــەش- xakeş): کرێکاری خۆڵ، کەناس.
خـاک شناس- ص. فـا(خـاک شـیناس- xak şinas): خـــــاکـنـاس، ئاخـنـاس، شارەزا لە ناسینی خاکدا.
خاکشو- ا(خاک شـو- xakşû): جۆرە مێروویەکە.
خاکشو- ا(خاک شو- xakşû): گیایەکە دەڵێن دەرمانە.
خـــاکـــشـــور- ص.فـــا(خـــاک شـــور- xakşûr): وەرزێر، جوتێر.
خـــاکـــشی- ا(خـــاکـــشـی- xakşî): خاکشیر، جۆرە گیایەکە کە دەڵێن دەرمانە.
خاکشير- ا(خاکشیر- xakşîr): جۆرە گیایەکە.
خـــاک کش- ا.مـــر(خـــاک کـــەش- xak keş): تەختەیەکە جووتیاران زەوی کێڵراوی پێ هەموار دەکەن، مەڕازە.
خاکمال- ص. مف(خاکمال-xakmal): دامـــاو، کــەســـاس، گڵ پێـدامـاڵـراو، سواخدراو.
خـــاک نشين- ص.فـــا(خـــاک نیـــشین-

xak nişîn): مرۆڤی داماو، کەسێ لەسەر خاک دانیشێت، هەژارو بێ ماوا.

خاک نهاد- ص.مر(خاک نیهاد- xak nihad): مرۆڤی خاکی، بێ هەوا، بێ فیز.

خاکه- ا(خاکە- xake): خاکە، وردەو تۆزی قەندو خەڵوز.

خاکی- ص.ن(خاکی- xakî): خاکی، قاوەیی، بێ فیزو بێ هەوا، موتەوازیع.

خاکین- ص.ن(خاکین- xakîn): خۆڵاوی، خاکی.

خاگینه- ا(خاگینە- xagîne): هێلکەو رۆن.

خال- ا(خال- xal): خاڵ.

خال- ا. ع(خال- xal): خاڵ، خالۆ، لالە.

خالاون- ا(خالاڤون- xalavun): جۆرە رووەکێکە.

خالب- ص. فا- ع(خالیب- xalib): زمانباز، پیاوی خەڵەتێنەر، خاپینۆک، دەسبڕو بەفریو.

خالبه- ص.فا- ع(خالیبە- xalibe): ژنی خەڵەتێنەر، خاپینۆک.

خالد- ص.فا- ع(خالید- xalid): پایەدار، جاویدان، نەمر، هەمیشە، هەرمان.

خالدار- ص.فا(خالدار- xaldar): خاڵدار، بە خاڵ.

خالده- ص.فا- ع(خالیدە- xalide): نەمر (بۆمێ)، ناوە بۆ ژنان.

خال زدن- مص.م(خال زەدەن- xal zeden): خاڵکوتان.

خالص- ص.فا- ع(خالیس- xalis): نایاب، بێ غەل و غەش، خالیسە، پەتی.

خالع- ا.ع(خالیع- xali’): ژنێ کە بەدانی پارە تەلاقی وەرگرتبێ، تالوقکراو.

خالق- ص. فا- ع(خالیغ- xalix): خوا، ئافەریدگار، خەڵقکەر.

خالکوب- ص.فا(خالکوب- xalkûb): خاڵکوت.

خالکوبی- ا.مص(خالکوبی- xalkûbî): خاڵ کوتان.

خالگر- ص.فا(خالگەر- xalger): ئاشپەز، خوانسالار.

خالم- ا(خالوم- xalum): مار، ماری بەوەزەن.

خالناک- ص(خالناک- xalnak): خاڵ خاڵ، خاڵدار.

خالنجان- ا(خالەنجان- xalencan): جۆرە درەختێکی بۆن خۆشە دەڵێن دەرمانە.

خالو- ا (خالو- xalû): خالۆ، لالە، برای دایک.

خالو- ا(خالو- xalû): زوڕنا.

خالواش- ا(خالڤاش- xalvaş): جۆرە گیایەکی وەکو نەعنایە.

خالودار- ا(خالودار- xalûdar): هەڵوژە.

خالولنجان- ا(خالولینجان- xalûlincan): خوان باشی، ئاشچی.

خالوما- ا(خالوما- xalûma): جۆرە درکێکە.

خاله- ا.ع(خالە- xale): خوشکی دایک، میمک، پور، پلک.

خاله بی‌بی- ا.مر(خالە بی‌بی- xale bîbî): ئاردەوا.

خاله سوسکه- ا.مر(خاله سوسکه- xale sûske): قالۆنچه، گوخلکه‌ره، گوخلێنه.
خالی- ص.ع (خالی- xalî): زگورتی، خاڵی، بەتاڵ، رەبەن، پیاوی بێ ژن، تاق و تەنیا، ئازادو بەرەڵڵا.
خالی الذهن- ص.مر(خالیوز زیهن- xalîyuz zihn): بێ ئاگا.
خالی السیر- ص. مر·خالییسسەیر- xalîys seyr): تەنیارەو، کەسێک بە تەنێ بۆ شوێنێ بڕوات.
خالیدونیون- ا(خالیدونیەیون- xalîdunîyun): جۆرە رووەکێکە.
خالیه- ص.ع(خالییه- xalîye): ژنی بێکار، رابردوو، ساڵانی رابردوو، سەدەکانی رابردوو.
خام- ص(خام- xam): خاو، نەگەییو، بێ ئەزموون، پێستی خۆشەنەکراو.
خاما اقطی- ا(خامائەغتا- xama extî): جۆرە رووەکێکە.
خاما دریوس- ا(خامادەریوس- xama deryus): جۆرە رووەکێکی زۆر تاڵە.
خامالا- ا(خامالا- xamala): هەتاو پەرست، حەربا، جۆرە روەکێکە دەڵێن دەرمانە.
خام اندیش- ص.فا(خام ئەندیش- xam endîş): بیرخاو، کەسێک کە بیرکردنەوەی دروست نەبێ.
خام جوش- ص. مر(خامجوش- xamcûş): بێ ئەزموون، ناپوختە، نەکوڵیو.
خامد- ص. ع(خامید- xamid): بێ جوڵە، خامۆش.
خام دارایی- ا. مص(خام دەرایی- xam derayyî): هەرزەوێژی، هەڵەوەڕی، بێهودەگۆیی، دەمەوەری.
خامدست- ص.مر(خام دەست- xamdest): تازەکار، دەستخاو، ناشی.
خام رای- ص.مر(خام رای-xamray): بێ ئەقڵ.
خام ریش- ص.مر(خام ریش- xamrîş): کەودەن، نەزان، گێل، گەلحۆ، قەشمەر، گەپجاڕ.
خامس- ص.ع(خامیس- xamis): پێنجەم.
خام سر- ص. م(خام سەر- xamser): خەیاڵ پڵاو.
خامسوز- ص.مر(خام سوز- xamsûz): خاوەبرژ.
خامش- ص(خاموش- xamuş): خامۆش، بێدەنگ، بێ زمان، لاڵ.
خام شدن- مص. ل·خام شودەن- xam şuden): فریو خواردن.
خام شو- ص.مر(خام شو- xamşû): نیمچە شۆر، پشیلە شۆر.
خامشه- ا.ع(خامیشه- xamişe): شاتەڕە.
خامشه- ا(خامیشه- xamişe): وردە جۆگەلان.
خام طبع- ص.مر(خام تەبع- xam teb'): کەرتەبیعەت، گێل، گەوج، کەودەن.
خام طمع- ص. مر(خام تەمەء- xam teme'): تەماعکار، کەسێک بێ هودە تەماح بکاتە شتێک.

خامكار- ص. مر(خام كار-xamkar): بێ ئەزموون، تازە كورە، تازەكار.
خامل- ص.فا- ع(خاميل- xamil): گومناو، بێ ناوو ناوبانگ، بێ قەدر.
خامن- ص.فا- ع(خامین- xamin): بێ قەدر، گومناو، نادیار.
خام نوش- ص.فا(خام نوش- xamnûş): کەسێک کە شەرابی تازەو نەگەییو بخواتەوە.
خاموت- ا(خاموت- xamût): نیلە، نیر.
خاموش- ص(خاموش- xamûş): بێدەنگ، ئارام، خامۆش، کوژاوە.
خاموشی- ا.مص(خاموشی- xamûşî): بێدەنگی، کوژاوەیی، خامۆشی.
خاموش سار- ص.مر(خاموش سار- xamûş sar): بێدەنگ، بێ قیل و قال.
خاموش شدن- مص. ل(خاموش شودەن- xamûş şuden): بێدەنگ بوون، کوژانەوە.
خاموشکاری- ا.مص(خاموشکاری- xamûşkarî): بێدەنگی، کوژاوەیی، خامۆشی.
خاموش کردن- مص. م(خاموش کەردەن- xamûş kerden): بێدەنگ کردن، کوژاندنەوە.
خامە- ا(خامە- xame): ئاوریشمی خاو، قەڵەم، قەڵەم، پێنوس.
خامە- ا(خامە- xame): کومەڵە شتێک.
خامیاز- ا(خامیاز- xamyaz): باوێشک.
خان- ا(خان- xan): سەرا، لانەی مێش هەنگ، خانی ناو لولەی تفەنگ، شانەی مێش هەنگ.
خان- ا.ع(خان- xan): دوکان، مەیخانە، کاروانسەرا، میوانخانە.
خان- ا. ت(خان- xan): سەرۆک، میر، سەر خێڵ، خان.
خان بالغ- ا. ت(خان بالیغ- xan balix): ناوی کۆنی شارێکی پەکینە.
خانج- ا(خانج- xanc): چاڵێکە منداڵان لە یاری گوێزبازیدا لە عاردی هەڵیدەکەنن و گوێزەکە غل دەکەنەوە تا تێی بکەوێ.
خانجاه- ا.مر(خانەجاه- xancah): خانەقا.
خان خانان- ا.مر(خانی خانان- xanixanan): گەورەی هەموو خانان، خانی خانان.
خانخانی- ا.مر(خانخانی- xanxanî): وەزع و حاڵەتی ولاتێک کە هەر بەشێکی خانێ بەڕێوەی ببات، خانخانەکێ، حوکم کردنی سەر هۆزان.
خاندان- ا.مر(خاندان- xandan): ماڵبات، خانەندان.
خانسالار- ا.مر(خانسالار- xan salar): سەر دەستەو گەورەی جووتیارانی یەک گوند، خان سالار.
خانغرد- ا.مر(خان غەرد- xanxerd): ماڵی هاوینە.
خانق- ا.فا- ع(خانیغ- xanix): خنکێنەر، ڕێگەی باریک، کۆڵانی تەنگ.

خانق الذئب- ا.مر(خانیغ ووزئیب- xanixuzzi’b): گورگ خنکێنە، جۆرە گیایەکە گەڵاکەی دەکوتن و بە گۆشتەوەی دەکەن کە گورگ بیخوات دەخنکێ.

خانقاه- ا.مر(خانەغا- xanexa): خانەقا.

خانگاه- ا.مر(خانەگا- xanega): خانەقا، جێگەی شێخ و دەروێش و سۆفیان.

خانگی- ص. ف(خانەگی- xanegî): ژنی ماڵەوە، ماڵی.

خانم- ا(خانوم- xanum): خانم، خاتوون، ژنی نەجیم زادە.

خانمان- ا.مر(خانمان- xanman): ماڵ و منداڵ.

خانمانسوز- ص. فا(خانمان سوز- xanman sûz): سەرو ماڵ سوتێن، هەر شتێ ببێتە هۆی لە ناوچوونی ماڵ و منداڵ.

خانواده- ا.مر(خانەڤادە-xanevade): خێزان، خانەوادە.

خانوار- ا.مر(خانەڤار- xanevar): خێزان، دایک و باب و منداڵەکانیان.

خانه- ا(خانە- xane): ماڵ، ژوور.

خانهباد- ا.مر(خانەباد- xanebad): ماڵی هاوینەی باگیر.

خانهخدا- ا.مر(خانەخودا- xanexuda): خاوەن ماڵ، کوێخا، ماڵخۆ.

خانهخدا- ا.مر(خانەی خودا- xaney xuda): ماڵی خوا، کابە.

خانهدار- ص.فا(خانەدار- xanedar): کەسێک کە خەریکی کاری ماڵەوە بێ، ژنێ کە کاروباری ماڵ بە رێکی و قنیات ببا بەرێوە.

خانهداماد- ا.ص(خانەداماد- xanedamad): زاوای سەر ماڵ، زاوا رێوی، ژاڤابەندی، زاوابەندی.

خانهروب- ص.فا(خانەروب- xanerûb): ماڵ پاکەرەوە، گسکدەری ماڵ، تالانکرنی تەواوەتی ماڵ.

خانهزاد- ص.مص(خانەزاد- xanezad): خانەزا، منداڵی نۆکەر یان کارەکەر کە لە ماڵی ئاغا لە دایک بووبێ.

خانهسوز- ص. فا(خانەسوز- xanesûz): ماڵ سوتێنەر، کەسێک کە ببێتە باعیسی بەدناوی یان نابودی خێزان.

خانه شاگرد- ا.ص(خانە شاگیرد- xane şagird): شاگردی ماڵەوە، منداڵێک کە کاری ماڵەوە ئەنجام بدا.

خانه عطارد- ا.مر(خانەی ئوتارد- xaney utard): بورجی جەوزا.

خانه عنکبوت- ا.مر(خانەی ئەنکەبوت- xaney enkebût): داوی جاڵجاڵۆکە، جۆلاتەنە.

خانه فروش- ص. فا(خانەفروش- xanefrûş): تەرکە دنیای ئاخیرەت خواز، کەسێ کە ماڵی خۆی بفرۆشێ.

خانهکمان- ا.مر(خانەی کەمان- xaney keman): خانەی کەوان، جێی دەستی کەوان.

خانه کن- ص.فا(خانەکەن- xaneken): نارەسەن، فێڵباز، بەتەگبیر.

خانهگیر- ص.فا(خانەگیر- xanegîr): جێگیر، دەوڵەمەند، چوارەمین یاری نەرد.

خـانەنشین- ص.فـا (خـانەنیـشین- xanenişîn): گـۆشـەگـیـر، بێکار، کـەسـێک هەر لە مـاڵەوە بێ و دووی کارێک نەکەوێت.

خانەوار- ا.مر(خانەڤار- xanevar): خێزان، دایک و باب و منداڵەکانیان، پڕ بە ژوورێک.

خـانی- ا(خـانی- xanî): کـانی، سەرچاوە، ئەستێڵ، حەوزی ئاو.

خانیچە- ا(خانیچە- xanîçe): کانی بچووک، حەوزی بچووک.

خاو- ا(خاو- xaw): خەو.

خاور- ا(خاڤەر- xaver): مێروولە.

خـاور- ا(خـاڤـەر- xaver): دڕک، بنجەدڕک.

خاور- ا(خاڤور- xavûr): مێروولە.

خـاوران- ا(خـاڤـەران- xaveran): رۆژهەڵات، خۆرهەڵات.

خـاورخـدا- ا.ص(خـاڤـەرخـودا- xaver xuda): خـاوەنی رۆژهەڵات، پاشای رۆژهەڵات.

خـاورخـدیو- ا.ص(خـاڤـەر خـەدیو- xaver xedîyu): پاشای رۆژهەڵات.

خـاوردور- ا.مـر(خـاڤـەری دور- xaveri dûr): رۆژهـەڵاتـی دوور؛ وڵاتانی چین، ژاپۆن، کوریا، هندی چینی، ئەندەنووسیا، فیلیپین.

خـاورزمین- ا.مـر(خـاڤـەر زەمین- xaver zemîn): وڵاتانی کـیـشـوەری ئاسیا، وڵاتانی رۆژهەڵاتی.

خـاورشناس- ا.ص(خـاڤـەر شـیناس- xaver şinas): رۆژهەڵاتناس.

خـاورمـیـانە- ا.مـر(خـاڤـەری مـیـانە- xaveri mîyane): رۆژهەڵاتی ناڤین، وڵاتانی ئێران، عـەرەبسـتـان، عـێـراق، فـەلەستین، ئەفغـانستـان، پاکسـتـان، هندوستان.

خـاورنزدیک- ا.مـر(خـاڤـەری نزدیک- xaveri nizdîk): رۆژهەڵاتی نـزیک، وڵاتانی: تورکـیـا، سـوریا، لوبنان، ئیسرائیل، ئەردەن، هەندێ جار میسریشی دەدەنە پاڵ.

خاوش- ا(خاڤوش- xavuş): خەیارێک کە بۆ تۆو هەڵیگرن.

خاول- ا(خاڤول- xavul): مێروولە.

خـاولنجـان- ا(خـاولینجـان- xawlincan): رەگی جـۆرە درەخـتـێکە دەڵێن دەرمانە.

خـاوند- ا(خـاڤـەند- xavend): خواوەند، خاوەن، خودان.

خـاوندگـار- ا.مـر(خـاڤـەندگـار- xavendgar): یەزدان، پەروەردگـار، خوا.

خـاویار- ا.مـر(خـاڤـیـار- xavyar): خاویار، هێلکەی جۆرە ماسییەکە کە خۆراکی فاخیرو گران بەهای لێ دروست دەکرێ.

خـاویە- ص. ع(خـاڤـیـە- xavîye): زەمینی چۆڵ لە دانیشتوان، چۆڵەوانی.

خـایان- ص. فـا(خـایان- xayan): جووینەر.

خـایستن- مص. م(خـاییـسـتـەن- xayîsten): جووین.

خـایسک- ا(خـاییـسک- xayîsk): چاکوشی ئاسنگەران.

خـایش- ا.مص(خـایش- xayîş): جووین.

خـایکینه- ا(خـایگینه- xaygîne): هێلکه و ڕۆن.

خـــایه- ا(خـــایه- xaye): هێلکەی مریشک، گون.

خـــایەدیس- ا.مـــر(خـــایـەدیس- xayedîs): هێلکه ئاســـا، کـــارگ، قارچک.

خـایەریز- ا.مـر(خـایەریز- xayerîz): هێلکەو ڕۆن.

خـــایـەزر- ا.مـــر(خـــایـەی زەر- xayey zer): هەتاو، خۆر، ڕۆژ.

خـــایەزرین- ا.مـــر(خـــایـەی زەرین- xayey zerîn): ڕۆژ، هەتاو.

خـایه سگ ابی- ا.مـر(خـایەی سـەگی ئابی- xayey segi abî): گـــونی سەگاڤی.

خایه غـلامـان- ا.مر(خایەی غـولامـان- xayey xulaman): جـۆرە ترێیـەکی ڕەشی درشته، هەڵوژه ڕەشه.

خـــاییـــدن- مص. م(خـــاییـــدەن- xayîden): جووین.

خئون- ص. ع(خـەئوون- xe’ûn): زۆر خایەن، خیانەتکار، ناپاک، فرەتەپرەش.

خب- مـص. ع(خـــــەبب- xebb): فریودان.

خب- ا.ع(خـەبب- xebb): حـیلەکـەر، گزیکەر، فریوکار.

خـبـاء- ا.ع(خـیـبـاء- xiba’): چادر، ڕەشماڵ.

خـبـاب- مص.ع.خـیـبـاب- xibab): هەسـتـانی دەریا، وەجـۆش و خـرۆش هاتنی دەریا.

خـبـاب- ص. ع(خـەبباب- xebbab): بەفێڵ، فێڵباز، حیلەباز.

خـــبـــاثت- مص. ع(خـــەباســـەت- xebaset): نـاپـاکـی، پـیـس بـوون، دڵڕەشی.

خـبـــار- ا.ع(خـەبار- xebar): زەوی فشەڵ و نەرم که پێی تێ ڕۆبچێ.

خباره- ص(خەباره- xebare): چوست و چالاک، وریاو زیتەڵ.

خـبـاز- ص. ع(خـەببـاز- xebbaz): نانەوا.

خـبـازخـانه- ا.مـر- ع(خـەببـازخـانه- xebbaz xane): نانەواخانه.

خـبـازی- ا(خـەببـازی- xebbazî): نانەوایی.

خـبـازی- ا. ع(خـوببـازی- xubbazî): تۆڵەکه، تۆڕک، نانه حاجی لەقلەق.

خـبـاشـات الـعـیش- ا. مـر(خـوباشـاتول ئەیش- xubaşatul eyş): بژێوی.

خباشات الناس- ا. مر(خوباشـاتونناس- xubaşatun nas): ڕەشـه خـەڵکی بە تیره جیاواز.

خباط- ا.ع(خوبات- xubat): شێتی، دەست لێوەشاو.

خـبـاط- ا. ع(خەبات- xebat): گەرد، تۆز، غوبار.

خباک- ا(خەباک- xebak): تەویله.

خـبـال- ا. ع(خـەبال- xebal): ژەهری کوشنده، نوقستان، ڕەنج.

خـبایا- ا.ع(خەبایا- xebaya): پەناو پەسـێـران، حـەشـارگـان، نهـێنییـەکـان، شاراوەکان.

خـــبـب- مص. ع(خـــەبەب- xebeb): ڕەوتە، غاردان، خێرا ڕۆیین، غارغارانێ.

خــــبث- مص. ع(خـــوبس- xubs): ناپاكی، ناپاک بوون.
خبث- ا. ع(خەبەس- xebes): ناپاكی، گلاوی، بێ كەڵک.
خبث الحديد- ا.مر- ع(خەبەسول هەدید- xebesul hedîd): وردەی ئـــاســـن، بەڕادە.
خــبث الذهب- ا. مــر- ع(خـــەبەســو ززەهەب- xebesuzzeheb): خاكـەی زێڕ، خۆڵ.
خبجه- ا(خەبجە- xebce): تەمرهندی.
خـبـر- ا. ع(خـەبەر- xeber): هەواڵ، خەوەر، سالوخ.
خـبــراء- ا.ع(خــوبەراء- xubera’): پســپـۆران، شـارەزایان، خـودان ئەزمـونان، ساوكەداران.
خـــبـــــراور- ا.ع(خـــــەبەرئاڤــــەر- xeber aver): قاسید، سالوخ هێنەر.
خبرت- مص. ل- ع(خیبرەت، خوبرەت- xibret, xubret): كـــارامـــــەیی، شارەزایی.
خــــبـــرچين- ص. فـــا(خـــەبەر چین- xeber çîn): جـــاســـوس، شـــۆڤـــار، خەوەردز، هەواڵدز.
خــــبـــــردادن- مص.م(خـــــەبەردادەن- xeberdaden: ئاگاداركردن، خەوەردان.
خـــبــــــردار- ص.فـــــا(خــــەبەردار- xeber dar): خەوەردار، ئاگادار.
خبردار- ع. فا(خەبەردار-xeber dar): ئاگاداربە، وریابە، خەبەردار.
خـبــرداشتن- مص.ل(خــەبەرداشــتــەن- xeber daşten): ئاگادار بوون.
خـبــرشــدن- مص. ل(خــەبەر شــودەن- xeber şuden): ئاگادار بوون.
خـبــركــردن- مص. م(خــەبەر كــەردەن- xeber kerden): ئاگاداركردن.
خـــبـــركش- ص. فـــا(خـــەبەر كـــەش- xeber keş): جـــاســـوس، شـــۆڤـــار، هەواڵدز، خەوەردز.
خـــبــرگـــزار- ص.فـــا(خــــەبەرگـــوزار- xeber guzar): هەواڵنێر، پەیامنێر.
خـــبــرگـــزاری- ا.مص(خــەبەرگـــوزاری- xeber guzarî): ئـــــــاژانـــــــس، هەواڵگوزار.
خــــبـــرنگار- ص.فـــا(خـــەبەر نیگار- xeber nigar): پەیامنێـر، هەواڵنێـر، هەواڵنووس.
خبره- ص. ع(خوبرە- xubre): شارەزا، كارامە، خوبرەو بەڵەد.
خبز- ا. ع(خوبز- xubz): نان.
خـــبـــز- مص.م- ع(خـــەبز- xebz): نانكردن، ناندان.
خبز الطابق- ا.مـر- ع(خوبزوت تابەغ- xubzut tabex): نان ساجی.
خــبـــزدو- ا(خـــەبەزدو- xebezdû): گوخلكەرە، گوخلێنە.
خــبط- مص. ل- ع(خــەبت- xebt): تێكەڵ كـردن، هەڵەكـردن، خـوار رۆیـیـشـتن، سەهوكردن.
خـــــبـــک- ا(خــــــەبەک- xebek): هەناسەتەنگی، خەپلە، كولێرەی ئەستور، خەپكە.
خـبک- ا(خــەبک- xebk): تەویلەی رەشە وڵاخ و چارەوێیان.
خبل- مص. م- ع(خەبل- xebl): شێت بوون، تێكچوون، دین بوون.

خبن- مص.م- ع(خەبن- xebn): قارس کردنی جل.

خــبنیـــدن- مص. م(خـــەبەنیـــدەن- xebenîden): خـەواندن، کـردنە خـەو، نوواندن.

خــبــوک- ص(خـــەبوک- xebûk): مەحکەم، قایم، پایەدار.

خبە- ص(خەبە- xebe): خەفە.

خبە- ا.ع(خوببە- xubbe): گۆلاویَ کە گیای لە دەور روابێ.

خبە- ا(خـوببـە- xubbe): خـاکشـیـر، رووەکێکە.

خبئ- ص.ع(خەبی- xebî'): پەنهانی، پەنهان کراو، ڤەشارتی.

خبیئە- ص. ع(خەبیئـە- xebî'e): پەنهانکردە، شاراوە.

خــبــیث- ص. ع(خـــەبیس- xebîs): پیس، گلاو، دلّڕەش.

خبیثە- ص. ع(خـەبیسـە- xebîse): پیس، گلاو، (بۆمێ).

خبیدن- مص.ل.خەبیدەن- xebîden): مات بوون، بێدەنگ بوون، خامۆش بوون.

خبیر- ص.ع(خەبیر- xebîr): پسپۆر، شارەزاو کارامە، ئەزموودار.

خــبــیــز- ا.ع(خـەبیـز- xebîz): نانی برژاو، نانەولاّ، نان تێوشە.

خبیص- ا.ع(خەبیس- xebîs): حەلّوای خورما.

خپاک- ا(خەپاک- xepak): تەویلە.

خپچە- ا(خـەپچـە- xepçe): تەڕکـە، شول، شولک.

خپک- ا(خەپەک- xepek): خەپلەنان، کولێرەی ئەستور، خەپکە.

خـــپلە- ص(خـــەپەلە- xepele): خەپەتۆلّە، کولّەبنەی قەلّەو.

خــپــە- ص(خــەپە- xepe): خــەفــە، بێدەنگ.

خـــپــیـــدن- مص. ل(خـــەپیـــدەن- xepîden): خەفەبوون، بێدەنگ بوون..

خـــتـــــار- ا(خــــەتار، خــــوتار- xetar, xutar): بژار، بژارکـردنی باخ و کشتوکالّ لە گیاکەلّە.

خــتـــار- ص. ع(خــەتتـــار- xettar): غەددار، فریودەر، خاپینۆک.

خــتـــال- ص. ع(خــەتتــال- xettal): غەددار، فێلّباز، دەسبڕ و فریودەر.

ختام- ا.ع(خیـتام- xitam): کۆتایی، ئەنجام، دوماهی، بنەتا.

ختان- ا. ع(خیـتـان- xitan): خەتەنە، سونەتکردن.

ختفرج- ا(خەتفرەج- xetfrec): جۆرە روەکێکە وەکو سەوزە دەخورێ.

خـــتل- مص. م-ع(خـــەتل- xetl): فریودان، خاپاندن.

ختلان- مص.م- ع(خەتلان- xetlan): فریودان، هەلّخەلّەتاندن، تەفرەدان.

ختم- مص.م- ع(خەتم- xetm): خەتم کـردن، تەواوکـردن، خـوێندنەوەی هەمـوو قورئان.

ختن- ا. خ(خــــوتەن- xuten): ناوی کـۆنی بەشـێک لە تورکسـتـانی چینە کـە مسکی بەناوبانگە.

ختن- ا.ع(خـــــەتەن- xeten): زاوا، مـێـردی کچ، مێـردی خـوشک، خـەزور، ژن برا.

ختن- مص.م- ع(خەتن- xetn): برین،

خەتەنەکردن.

ختنبر- ص(خەتەن بەر- xeten ber): لاتێ کە لافی دەوڵەمەندی لێ بدا، لات و لەوێر.

ختو- ا(خوتو- xutû): عاج.

ختور- ص.ع(خەتور- xetûr): فریودەر.

خثعم- ا(خەسئەم- xes’em): شێر.

خثم- ص. ع(خەسیم- xesim): لوت پان، گوێ پان و ئەستور.

خثیم- ا.ع(خەسەیم- xuseym): ناوە بۆ پیاوانی عەرەب.

خثیم- ا.ع(خەسیم- xesîm): قوزی گەورەو درشت.

خج- ا(خوج- xuc): جۆرە درەختێکە.

خجاره- ص(خوجارە- xucare): کەم، کێماسی.

خجالت- ا(خەجالەت- xecalet): خەجالەت، شەرم، حەیا، شەرمەزاری.

خجالت کشیدن- مص.ل(خەجالەت کەشیدەن- xecalet keşîden): شەرمەزار بوون، خەجاڵەت بوون.

خجسته- ص(خوجەستە- xuceste): موبارەک، پیرۆز، باش.

خجسته- ا(خوجەستە- xuceste): گوڵی هەمیشە بەهار.

خجسته‌پی- ص.مر(خوجوستەپەی- xucuste pey): قەدەم وەخێر، پێ بەخێر.

خجسته‌دم- ص. مر(خوجوستەدەم- xucuste dem): موبارەک نەفەس، دەم و نفوس بەخێر.

خجسته‌رو- ص. مر(خوجوستەرو- xuceste rû): رووخۆش.

خجسته‌روز- ص(خوجوستەروز- xucuste rûz): بەختەوەر.

خجسته‌سرای- ص(خوجوستە سەرای- xucuste seray): ماڵی بەخێرو رزق و رۆزی.

خجسته طالع- ص(خوجوستە تالیء- xucuste tali’): بەتالح، بە شانس، بە بەخت.

خجسته فرجام- ص(خوجوستە فەرجام- xucuste fercam): ئاقیبەت خێر، ئاخر خێر.

خجک- ا(خەجەک- xecek): لەکە، نیشانە، خاڵ.

خجکول- ا(خەجکول- xeckûl): کەشکۆڵ.

خجل- مص.ل- ع(خەجەل- xecel): تەریق بوونەوە.

خجل- ص.ع(خەجیل- xecil): شەرمەزار، شەرمەندە، تەریق.

خجلت- ا(خیجلەت- xiclet): شەرمەزاری.

خجلت اور- ص. فا(خیجلەت ئاڤەر- xiclet aver): شەرم هێن، مایەی شەرمەزاری.

خجلت زده- ص(جیجلەت زەدە- xiclet zede): شەرمەزار.

خجل رو- ص(خەجیل رو- xecil rû): شەرمن، شەرمنۆک.

خجل سار- ص(خەجیل سار- xecil sar): شەرمەزار.

خجو- ا(خوجو- xucû): کلاوکورە، کلاونە.

خـــجـــیـــدن- مص. ل(خــەجـیـــدەن- xecîden): کۆبوونەوە، تێکەڵ بوون.
خجیر- ص(خوجیـر- xucîr): باش، چاک، پەسند، جوان، قشت.
خـــد- ا.ع(خـــەدد- xedd): گـــۆنا، روومەت، روخسار.
خدا- ا(خـودا- xuda): خـوا، خـولا، یەزدان، خودان، خاوەن.
خداب- ص.ع(خـەدداب- xeddab): کەزاب، درۆزن.
خدا بیامرز- ص.مر(خـودا بیـامـورز- xuda bîyamurz): خوا لێ خۆشبوو، مەرحوم، رەحمەتی، شادرەوان.
خـداپرست- ص. فـا(خـــودا پەرەست- xuda perest): خواپەرست، دیندار.
خـدا پسند- ص.مف(خـــودا پەســەند- xuda pesend): کــــــاری بـاش، قسەیەک یان کارێک کە خوا پێی خۆش بێ.
خـــدا ترس- ص. فــــا(خـــودا تەرس- xuda ters): دیندار، لە خوا ترس.
خداجو- ص.فا(خودا جو- xuda cû): عەوداڵی خواناسی.
خـدا حـافظ- ا.مــر(خــودا هافــیــز- xuda hafiz): بەدوعـا، خـوا حـافـیـز، ماڵئاوا، هەڵوەدا.
خـــــداداد- ص.مف(خــــــودا داد- xuda dad): شـتێک کـە خوا دابێـتی، خوادای.
خداش- ا.ع(خیداش- xidaş): روشان.
خـدا شناس- ص.فـا(خــودا شـیـناس- xuda şinas): خواناس، یەکتاپەرست.
خداع- مص. م- ع(خـیـداء- xida’): خەڵەتاندن، خاپاندن.
خــــداع- ص.ع(خـــەدداء- xedda’): فریوکار، فێڵباز، زۆر فێڵباز.
خـــداگـــیـــر- ص. مف(خـــودا گــیـــر- xuda gîr): خواگرتوو، کەسێک کە خوا غەزەوی لێگرتبێ.
خــــدام- ا.ع(خـــوددام- xuddam): خزمەتکاران، نۆکەران، خولامان.
خـدانخـواسـتـه- (خـودانەخـاسـتـە- xuda nexaste): خـوانەخـواسـتـە، خوانەکردە.
خـــدانگهـــدار- (خــــودانیگەهدار- xuda nigehdar): خـــودا ئاگــادارت بێ، خوا حافیز.
خــــداوند- ا.مـــــر(خـــــوداڤــــەند- xuda vend): یەزدان، خودان، خاوەن، ساحێب، خوا.
خـداوندگـار- ا.مـر(خـوداڤـەندگـار- xuda vendgar): یـــــــــــەزدان، پەروەردگار، خاوەن، پاشا.
خــــدایا- (خـــودایا- xudaya): ئەی خوایە.
خـــــدایـگـان- ا.ص(خـــــودایـگـان- xuday gan): یەزدان، خـوا، پاشـای گەورە، خاوەن.
خدر- ا.ع(خیدر- xidr): پەردە، حەرەم سەرا، عەبا.
خــدر- مص. ل- ع(خـەدەر- xeder): سڕبوون.
خــدر- ص. ع(خـەدیر- xedir): سـڕ، سست.
خدر- ا.ع(خـەدەر- xeder): تاریکی، تاریکی شەو، شوێنی تاریک.

خدرت- ا.ع(خودرەت- xudret): چرە تاریکی، تاریکی ئەنگوستەچاو.
خدرک- ا(خەدرەک- xedrek): سەرەبزووت، کلۆ خەڵوزی سوتاو.
خدره- ا (خودره- xudre): پزیسکی ئاگر، وردە.
خدش- مص. م-ع(خەدش- xedş): روشاندن.
خدش- ا.ع(خەدش- xedş): شوێنی برین و زام.
خدشه- ا.ع(خەدشە- xedşe): گومان، روشان.
خدعه- ا.ع(خودئە- xud’e): حیلە، فێڵ، گزی.
خدک- ا(خەدەک- xedek): پرد.
خدم- ا.ع(خەدەم- xedem): خزمەتکاران، دەست و پێوەندان.
خدمت- مص. ل- ع(خیدمەت- xidmet): خزمەتکردن، نۆکەری، غولامی.
خدمتانه- ا.مر(خیدمەتانە- xidmetane): خزمەتانە، هەقی خزمەت، دیاری.
خدمتکار- ا.مر(خیدمەتکار- xidmetkar): خزمەتکار، نۆکەر، خولام.
خدمتگر- ا.ص(خیدمەتگەر- xidmetger): خزمەتکار.
خدمتگزار- ا.ص(خیدمەت گوزار- xidmet guzar): خزمەتگوزار، کەسێک کە لە دەزگایەک یان لە دایەرەیەکدا کار بکات، میهرەبان، دڵسۆز، بەرەحم.

خدمه- ا.ع(خەدەمە- xedeme): خرخاڵ، حەجل، پاوانە، خرپبوونەوەی خەڵکی، خزمەتکاران.
خدن- ا.ع(خیدن- xidn): دۆست، یارو هاودەم.
خدنگ- ا(خەدەنگ- xedeng): درەختی گەز، نێزە، تیری راست و درێژ، تیری خەدەنگ؛ ئەو تیرەیە کە لە درەختی خەدەنگ دروست کرابێ.
خدو- ا(خودو- xudû): تف، بەڵغەم.
خدود- ا.ع(خودود- xudûd): گۆنا، روومەت، گووپ.
خدور- ا.ع(خودور- xudûr): پەردە، حەرەم سەرا، عەبا.
خدوش- ا.ع(خودوش- xudûş): جێ برین، روشان.
خدوع- ص.ع.خەدوء- xedû’): خاپینۆک، دەستبڕ، خەڵەتێنەر، فریودەر.
خدوک- ا.ص(خەدوک- xedûk): پەریشان، رەنجاو، تۆران و توڕەبوون، حەسودی و بەغیلی.
خدیج- ا.ص(خەدیج- xedîc): بێچوە وشترێ یان هەر چوار پایەکی دی کە بەر لە تەواو بوونی ماوەی حەمل لە دایک ببێ.
خدیش- ا.ص(خەدیش، خودیش- xedîş, xudîş): کوێخا، گەورەی ماڵ، کەیبانۆ، خاتوونی ماڵێ، پاشا.
خدیعه- ا.ع(خەدیئە- xedî’e): فێڵ، تەڵەکە، حیلە.
خدیو- ا.ص(خەدیڤ- xedîv): خوا، پاشا، میر، والی، گەورەی قەوم.
خذلان- مص. م- ع(خەزلان، خیزلان- xezlan, xizlan): پشت تێ کردن،

دەست هەڵگرتن لە هاوکاری کەسێک، داماوی، نائومێدی، نوشووستی.
خذول- ص. ع(خەزول- xezûl): ئەوپەڕی نائومێدی.
خر- ا(خەر- xer): کەر، گوێدرێژ، چوار پێ.
خر- (خەر- xer): هەر شتێکی زەلام و گەورەو ناهەموار.
خر- ا(خەڕ- xer): قوڕە لیتە.
خر- ا.عا(خیر- xir): گەرو، قوڕگ، ئەوک.
خرائب- ص. ع(خەرائیب- xera'ib): وێرانە، خەرابە.
خرائد- ا.ع(خەرائید- xera'id): مرواری نەسمراو.
خراب- ص. ع(خەراب- xerab): وێران، مەستی مەست.
خراب اباد- ا.مر(خەراب ئاباد- xerab abad): دنیا، ئەم دنیایە.
خرابات- ا(خەرابات- xerabat): خەرابات، مەیخانە، لە زاراوەی سۆفیاندا بریتییە لە پلەوپایەی خەراپبوون و نابودی خووی نەفسانی و حەیوانی، ئەو شوێنەی کە سۆفیان تیایدا دەگەنە خواو بە بادەی وەحدەت سەرمەست دەبن.
خراب شدن- مص.ل(خەراب شودەن- xerab şuden): وێران بوون، نابود بوون، مەست بوون.
خرابکار- ص. فا(خەرابکار- xerab kar): خەراوکار، وێرانکار.
خراب کردن- مص.م(خەراب کەردەن- xerab kerden): وێران کردن، تێکدان.
خرابه- ا.ع(خورابە- xurabe): کون، کونی دەرزی، هەر کونێکی خڕ.
خرابه- ا.ص(خەرابە- xerabe): وێرانە، خەرابە.
خراتین- ا(خەراتین- xeratîn): جۆرە کرمێکە.
خراج- ا.ع(خەراج- xerac): باج، باجێ کە لەسەر زەوی و بەروبوومی کشتوکاڵی وەردەگیرێت.
خراج- ا.ع(خوراج- xurac): دومەڵ، زیپکە.
خراج- ص.ع(خەڕاج- xerac): دەست بڵاو و خەرجکار، پیاوی زۆر زیرەکو بە فێڵ.
خراجگزار- ص. فا(خەراج گوزار- xerac guzar): خەراج دەر، باجدەر.
خراخر- ا(خەراخەر- xeraxer): پرخەپرخ.
خراره- ا(خەرارە- xerare): هەنسکدان.
خراز- ص.ع(خەڕاز- xeraz): وردەفرۆش، خەڕاز، زەنگیانە فرۆش.
خرازی- ا.ص(خەڕازی- xerazî): مت و مورو فرۆش، وردەواڵەفرۆش.
خراس- ا.مر(خەراس- xeras): کەری ئاشێ، کەرێ کە بەرداش دەگێڕێ.
خراس- ا.ص-ع(خەڕاس- xeras): کوپەو کوپەڵەفرۆش، کوپەساز.
خراسانی- ص.ن(خوراسانی- xurasanî): خۆراسانی، خەڵکی خۆراسان.
خراش- ا(خەراش- xeraş): روشان.
خراشاندن- مص.م(خەراشاندەن-

xeraşanden): روشاندن.

خراشه- ا.ع(خوراشه- xuraşe): هەقی کەم، ئەوەی لە ئەنجامی تاشینی شتێک بوەرێ، تەراشە.

خراشیدن- مص.م(خەراشیدەن- xeraşîden): روشاندن، زامدارکردن.

خراشنده- ا.فا(خەراشەندە- xeraşende): روشێنەر.

خراشیده- ا.مف(خەراشیدە- xeraşîde): روشاو.

خراص- ص. ع(خەڕاس- xeras): زۆر درۆزن، فشەکەر.

خراط- ص.ع(خەڕات- xerat): خەڕات، دارتاش، کەسێک شتی دارین دروست بکات.

خراطت- ا.مص.ع(خەڕاتەت- xeratet): پیشەی خەڕاتی.

خراطیم- ا.ع(خەراتیم- xeratîm): لمۆزی فیل، سەرانی قەوم.

خراطین- ا.ع(خەراتین- xeratîn): جۆرە کرمێکی سوری درێژە.

خرافات- ا.ع(خورافات- xurafat): ئەفسانە، قسەیێن بێهودەو بێ بنج و بناوان.

خراک- ا(خەراک- xerak): پرخەپرخ، خنکە خنک.

خرام- ا(خیرام، خەرام، خورام- xiram,xeram,xuram):لەنجەولار، لەنجە لەڕووی نازو ویقارو جوانییەوە، مژدە.

خرامان- ص.فا(خیرامان- xiraman): رێکردن بەلارو لەنجەو هەواو فیزەوە، خەرامان، لەنجەولار.

خرامش- ا.مص(خورامیش- xuramîş): رۆیشتنی بەلەنجەولار.

خرامیدن- مص.ل(خورامیدەن- xuramîden): رۆینی بەلەنجەولار.

خرامین- ا(خەرامین- xeramîn): لەورگە.

خرانبار- ا(خەرئەنبار- xerenbar): ئاژاوە، ئەو تاوانبارەی بەرەو پشت سواری کەری دەکەن و بۆ پەندو عیبرەت بە شاریا دەگێرن.

خراهین- ا(خەراهین- xerahîn): جۆرە کرمێکە.

خرایط- ا.ع(خەرایت- xerayît): نەخشە.

خرب- مص.ل- ع(خەرب- xerb): سمینی گوێ، وێرانکردنی ماڵ.

خریب- ص.ع(خەریب- xerib): وێران، کاول، خەرابە.

خرباء- ص.ع(خەربا ء- xerba’): ژنی گوێ کونکراو.

خربات- ا. ع(خەریبات- xeribat): وێرانە، کاولە.

خربار- ا.مر(خەربار- xerbar): خەربار، باری کەرێک، خەروار.

خربان- ا.ص(خەربان- xerban): کەرەوان، وڵاخدار.

خربز- ا(خەربوز- xerbuz): خەربوزە، کاڵەک، شوتی.

خربزه- ا (خەربوزە- xerbuze): کاڵەک، گوندۆر.

خربزه روباه- ا.مر(خەربوزەی روباه- xerbuzey rûbah): گوژاڵک، تەحلەسێڤ، کاڵەکە مارانە.

خــــــربزەزار- ا.مـــــر(خـــــەربوزەزار- xerbuze zar): بێستانی کاڵەک.
خــربط- ا.مــر(خــەربەت- xerbet): مراوی گەورە، کەرە پیاوی قەشمەر.
خربق- ا.ع(خەربەغ- xerbex): جۆرە رووەکێکە.
خربله- ا(خەربەلە- xerbele): چەرخ، چەرخی بیر.
خربنده- ا.ص(خەربەندە-xerbende): چارەوێ دار، وڵاغدار، کەرەوان، مەیتەری وڵاخان.
خـربواز- ا(خـەربیـڤـاز- xerbivaz): شەمشەمەکوێرە.
خــــــربوز- ا(خـــــەربوز- xerbûz): شەمشەمەکوێرە، شەمشە.
خــربه- ا.ع(خــوربە- xurbe): کــون، کونی دەرزی، هەر کونێکی خڕ.
خربه- ا.ع(خەریبە- xeribe): وێرانە، شوێنی کاول، خەرابە.
خربیـواز- ا(خەربیـڤـاز- xerbivaz): شەمشە، شەمشەمە کوێرە.
خـرپا- ا.مـر(خـەرپا- xerpa): دنگە، پایە، کۆڵەکەی دار یان ئاسن.
خرپشته- ا.مر(خەرپوشتە-xerpuşte): تەپە، تاق و هەیوان، خــێــوەت، جــۆرە زرێیەکە.
خـــــرت- ا.ع(خـــــورت، خـــــەرت- xurt, xert): کون، کـونی سوژن، کـونی دەرزی.
خرتال- ا(خەرتال- xertal): گاوسی پڕ زێڕو زیو، قینتار.
خرت و پرت- ا.مر- عا(خیـرتو پیـرت- xirtû pirt): شــڕەو پڕەی کــەم بەها، سیپاڵ.
خرج- ا(خەرج- xerc): باج، هەقی کار و زەحمەت.
خــرج- ا.ع(خــورج- xurc): خــورج، خورجین، هەگبەی بەن.
خرجسته- ا(خەرجەستە- xerceste): قـەرقـەشـە، کـەسێـک لـە تایفـەیەک نەبێ و خۆی بە یەکێک لەوان بزانێ یان دابنێ.
خرجی- ا.ع(خەرجی- xercî): خەرجی، مەسرەفی رۆژانە.
خرجین- ا(خورجین- xurcîn): خورج، هەگبەی بەن.
خرچال- ا.مر(خەرچال- xerçal): قاز.
خــــــرچنگ- ا.مـــــر(خـــــەرچەنگ- xerçeng): قرژاڵ، قرژانگ، یەکێکە لە بورجەکانی ساڵ.
خرخاکی- ا.مر(خەرخاکی- xerxakî): جۆرە مێروویەکە.
خـرخـجـیـون- ا(خـورخـوجـیـڤـەن- xurxucîven): کـابوس، مـێـردەزمـە، مۆتەکە، شەوگ.
خرخر- ا(خورخور- xurxur): پرخەپرخ.
خرخر- ا(خیرخیر- xirxir): خرەخڕ.
خرخر-ا.ع(خەرخەر- xerxer): خوڕەی ئاو، گڤەی با.
خـرخـره- ا(خـیـرخـیـرە- xirxire): قوڕقوڕاگە، گەرو، ئەوک.
خرخسه- ا.خەرخەسە- xerxese): گیانلەبەرێ کە راوچییان بەدیار داوەوە دای بنەن تا گیانلەبەرانی دی بکەونە داوەوە.
خرخشـه- ا(خـەرخەشـە- xerxeşe): قــەرقــەشــە، ئاژاوە، هەراوهەنگامــە، گێنگەشە، کێشمانەکێش.

خرد- ا(خیرەد- xired): ئەقڵ، ئاوەز، هۆش، ئاڤس.

خرد- ص(خورد- xurd): ورد، بچووک، کەم.

خرد- ا(خەرد- xerd): قورەلیتە، سیانکە.

خرداد- ا(خورداد- xurdad): مانگی سێیەمی ساڵی هەتاوی، مانگی دوایی بەهار.

خردادگان- ا.مر(خوردادگان- xurdadgan): جەژنێکی کۆنی فارسەکانە.

خردانگارش- ص.مر(خوردئینگاریش- xurd ingariş): وردبین، چاوتەنگ، کورت بین.

خردپیشه- ص.مر(خیرەدپیشە- xired pîşe): ئاقڵ، بە ئاوەز، بەهۆش، زیرەک.

خردسال- ص.مر(خوردسال- xurd sal): منداڵ، کوڕ یان کچی کەمتر لە پێنج ساڵان.

خردک- ص(خوردەک- xurdek): کەم.

خردک نگرش- ص(خوردەک نیگەریش- xurdek nigeriş): کورتبین، چاو تەنگ.

خردل- ا(خەردەل- xerdel): خەرتەلە، جۆرە روەکێکە گەڵاکانی لە گەڵای تور دەچێت و تامی تفتە.

خردل- ص.مر(خەردیل- xerdil): ترسنۆک، قەلەزراو.

خردله- ا.ع(خەردەلە- xerdele): خەرتەلە.

خردمند- ص(خیرەدمەند- xiredmend): هوشیار، بە ئاوەز، بەهۆش، خودان ئەقڵ، ئاڤسدار.

خردمندانه- ق(خیرەدمەندانە- xired mendane): ئاقڵانە.

خردنگاری- ا.مص(خوردنیگاری- xurd nigarî): میکرۆگرافی.

خردنگرش- س(خوردنیگەریش- xurd nigarîş): وردبین، بە سەرنج.

خردور- ص(خیرەدڤەر- xiredver): ئاقڵ، بە ئاوەز، بە هۆش.

خرده- ا.ص(خوردە- xurde): ڕەخنە، ورد، کەم، ئێراد، پەلکەزێڕینە، پزیسکی ئاگر.

خرده اوستا- ا.مر(خوردە ئاڤیستا- xurde avista): یەکێکە لە کتێبە ئاینییەکانی زەردەشتیان و بریتییە لە دوعاو کورتە نوێژ کە هەر زەردەشتییەک لە کاتی نوێژی رۆژانەدا دەیخوێنێ.

خردەبین- ص.فا(خوردەبین- xurdebîn): وردبین، زیرەک، تیژسەرنج، عەیبگر، بە ئیعتراز.

خردەپا- ص(خوردەپا- xurdepa): کاسبی دەستگێڕو کەم مایە، جووتیارێک کە زەوی و زاری کەمی هەبێ.

خردەحساب- ا.مر(خوردە حیساب- xurde hisab): وردە حەساو، قەرزی کەم.

خردەدان- ص.فا(خوردەدان- xurdedan): زیرەک، زانا.

خردەریز- ا.مر(خوردەریز- xurde rîz): پاشماوەی هەر شتێک، وردە شت، شتی وردو کەم بەهاو پەراگەندەو بێهودە.

خـردەشناس- ص.فـا (خـورده شـيناس- xurde şinas): وردبـين، زيـرەک، بـه سەرنج.

خـردەفـروش- ص.فـا (خـورده فـروش- xurde frûş): ورده فـــــرۆش، تـاک فرۆش، وردەواڵە فرۆش.

خـــردەکـــار- ص.مـــر (خـــوردەکـــار- xurdekar): کەسێک کە کاری بچووک ئەنجام بدات. هونەرکار، وردەکار.

خـــردەگـــاه- ا.مـــر (خـــوردەگـــاه- xurdegah):

خردەگرفتن- مص.م (خوردەگـيـريفـتـەن- xurde giriften): عــەيب گــرتن، رەخنەگرتن.

خـردەگـيـر- ص. فـا (خـوردەگـيـر- xurdegîr): رەخنەگر، عەيبگر.

خـردەمـالک- ا.مـر. خـورده مـاليک- xurde malik): ورده موڵکدار.

خرز- مص.ع (خەرز- xerz): پێڵاو درو، پينەدۆز.

خـرز- ا.ع (خـەرەز- xerez): مـورو، ملوانکە.

خـرزە- ا.ع. خـەرەزە- xereze): يەک مورو، زەنگيانە.

خـرزە- ا (خـەرزيه- xerzih): کـێـری درێژو ئەستور، نێرەکەرکێر.

خرزهره- ا.مر (خەرزەهرە- xerzehre): جۆرە گوڵێکە.

خرزين- ا.مر (خەرزين- xerzîn): جۆرە پـالانـێـکـە، دارێـکـی درێـژە لـە تـەويـلـەدا دەچەقـــێنرێ و زينی ئەســـپی پـێـــدا هەڵدەواسن.

خرس- ا (خيرس- xirs): ورچ، هرچ.

خـرس- مص.ل- ع (خـەرەس- xeres): لاڵ بوون.

خرس- ص.ع (خورس- xurs): لاڵ، بێ زمان.

خـرس- ا.ع (خـەرس- xers): کـوپەڵەی گەورە.

خرساء- ص.ع (خەرسا- xersa): ژنی لاڵ.

خرسان- ع (خـورسـان- xursan): لاڵ، بێ زمان.

خـــرست- ص (خـــەرەست- xerest): زۆرمەست، سيامەست، لێوان لێو، لێورێژ.

خرسته- ا (خيريستە- xiriste): زەرو، زالو.

خـرسک- ا (خـيـرسـەک- xirsek): ورچۆکە، ورچی بچـووک، جۆرە فـەرشێکی توک درێژە، مافوری بە کوڵکە.

خـرسک بازی- ا.مـر (خـيـرسـەک بازی- xirsek bazî): ورچ بـازی، جـــــۆرە گەمەيەکە.

خـرسند- ص (خـورسـەند- xursend): شادمان، قانيع، رازی.

خرسنگ- ا.مر (خەرسەنگ- xerseng): تـل، بەردی گـەورەو نـاهەمـوار، گـابەرد، گاشە بەرد، تاوێر.

خـرش- خـوروش- xuruş): فـريادو هاوار.

خـرش- مص.ل- ع (خـەرش- xerş): روشان.

خرش- ا.ع (خەرەش- xereş): مێش.

خـرش- ا.ع (خـەرەش- xereş): کـالای بێ بايەخی ماڵەوە.

خرشاد- ا (خورشاد- xurşad): خۆر،

هەتاو.

خرشوف- ا.ع(خورشوف- xurşûf): جۆرە رووەکێکە، کنگری فەرەنگی.

خرشوم- ا.ع(خورشوم- xurşûm): لوتی کێو، کێوی گەورە.

خرشە- ا(خەرشە- xerşe): قەرقەشە، هەراوهەنگامە، گێنگەشە.

خرشید- ا(خورشید- xurşîd): خۆر، هەتاو، رۆژ.

خرص- مص.م- ع(خەرص- xers): درۆکردن، مەزەندە بێژی، کردنەوەی میوە لە درەخت.

خرط- مص.م- ع(خەرت- xert): تاشینی دار، خەڕاتی.

خرطال- ا(خەرتال- xertal): جۆرە رووەکێکە.

خرطبع- ص.مر(خەرتەبع- xerteb’): خۆسەر، ئەحمەق، گەوج، کەرتەبیعەت.

خرطوم- ا.ع(خورتوم- xurtûm): کەپو، لمۆزی فیل.

خرغول- ا(خەرغول- xerxûl): جۆرە رووەکێکە.

خرف- مص.م- ع(خەرف- xerf): میوە چنین.

خرف- مص.ل- ع(خەرەف- xeref): خرف بوون، خەڵەفان، تێکچونی ئەقڵ لە پیریدا.

خرف- ص.ع(خەریف- xerif): خەرەفاو، خەلەفاو.

خرفستر- ا(خەرەفستەر- xerefster): گیانەوەری موزیری وەک: مار، کۆڵاژدم، زەنگەزورە، سێرەمووزە.

خرفە- ا(خورفە- xurfe): جۆرە رووەکێکە.

خرق- مص.م- ع(خەرغ- xerx): دڕاندن، دادڕین، کەراماتی ئەولیا.

خرق- ا.ع(خەرغ- xerx): کون، درز.

خرق- ا.ع(خیرەغ- xirex): خەرقە، جبەی دەروێشان.

خرق- ا.ع(خورغ، خەرغ- xurx, xerx): نەزانی، درشتی، گەوجێتی.

خرقاء- ص.ع(خەرغاء- xerxa’): ژنی گێل و نەزان، بای توند.

خرقطان- ا(خەرغەتان- xerxetan): جۆرە رووەکێکە.

خرقە- ا.ع(خیرغە- xirxe): خەرقە، باڵاپۆشی دەروێش و سۆفیان.

خرقەانداختن- مص.ل(خیرغە ئەنداختەن- xirxe endaxten): خەرقە فڕێدان، جل بەخشین، ئیعتراف کردن بە تاوان و گوناح، دەست لەخۆ بەردان.

خرقەبازی- ا.مص(خیرغەبازیی- xirxe bazî): جل دادڕینی سۆفی و دەروێشان لە کاتی وەجدو حاڵ لێهاتندا..

خرقە پوش- ص.فا(خیرغەپوش- xirxepûş): شڕپۆش، سۆفی، دەروێش، خەرقەپۆش، سیپاڵپۆش.

خرقەتهی کردن- مص.ل(خیرغەتوهی کەردەن- xirxe tuhi kerden): مردن، گیان سپاردن.

خرقەسوز- ص.فا(خیرغەسوز- xirxe sûz): دەروێشێک کە لە کاتی جەزبەو حاڵ لێهاتندا خەرقە لەبەر خۆی داکەنێ و بیسوتێنێ.

خــــرک- ا(خـــــەرەک- xerek): چوارپایەیەکـە لە شـێـوەی کـەردا دروست دەکرێ و وەرزشوانان بەسەریدا باز دەدەن.

خـرک- ا(خــەرەک- xerek): جــۆرە خورمایەکە، خڕاڵ.

خـرکـار- ا.ص(خـەرکـار- xerkar): کەسێک زۆر کار بکات.

خرکچی- ا.ص(خەرەکچی- xerekçî): وڵاخـدار، کـەسێ کـە کـەر بە کـرێ بدات، خەربەندە، کەردار.

خرکرە- ا.مر(خەر کورە- xer kure): جاشک، بێچوە کەر، جاشەکەر.

خـرکــمــان- ا.مــر(خـــەرکـــەمـــان- xerkeman): کـەوانی گـەورە، جـۆرە تەڵەیەکە کە لە کەوان دەچێت، بۆ گرتنی جەقەڵ و ڕێوی و گورگ لەسەر ڕێیان و لە ژێر خاکدا دەنرێتەوە.

خرکوف- ا.مر(خەرکوف- xerkûf): کوندەپەپوی گەورە، بایەقوش.

خـرگـاە- ا.مـر(خـەرگـاە- xergah): خـەرگـا، سـەراپەردە، رەشـمـاڵی گـەورەی پیاوی گەورە، ئاسمان.

خرگواز- ا.مر(خەرگواز- xer guvaz): دار گاڕان.

خـرگـور- ا.مـر(خـەرگـور- xergûr): کەرەکێوی.

خرگوش- ا.مر(خەرگوش- xergûş): کەروێشک.

خــرگــوشک- ا(خـــەرگـــوشـــەک- xergûşek): کـەروێشکی بچـووک، جۆرە رووەکێکە.

خـرگـە- ا.مـر(خـەرگـەه- xergeh): خـەرگـا، خـێـوەتی گـەورە، سـەراپەردە، ئاسمان.

خرم- مص.م(خەرم- xerm): کونکردن، بڕین.

خرم- ص(خوڕەم- xurem): شادومان، خۆش، تەڕوتازە.

خرما- ا(خورما- xurma): خورما.

خــرمـــابن- ا.مـــر(خـــورمـــابون- xurmabun): بنەخورما.

خـرمـاخـرک- ا.مـر(خـورمـا خـەرەک- xurma xerek): دڕک.

خـرمـاسـتـان- ا.مـر(خـورمـاسـیـتـان- xurma sitan): باخی دارخـــورمـــا، نەخڵستان.

خـرمـالو- ا(خـورمـالو- xurmalû): خورمالو، بەری دارێکە لە تەماتە دەکا.

خـــرم باش- ا.مـــر(خـــوڕەم باش- xurem baş): پەردەدار، دەرگاوان.

خـــرمـــدان- ا.مـــر(خـــوڕەم دان- xuremdan): جانتا، هەمانە.

خـــرم دل- ص.مـــر(خـــوڕەم دیل- xurem dil): دڵـخـۆش، شـادومـان، خۆشحاڵ، بەکەیف، کەیفساز.

خـــرم دینان- ا.مـــر(خـــوڕەم دینان- xurem dînan): پـەیڕەوانـی بـابـەکـی خـوڕەمی یان خـوڕەم دین کـە لە سـەردەمی مـأمـون و مـوعـتـەسـەمـدا لە ئازەربایـجـان هەسـتـان و دەیانویست ئێـران لە دەسـتـی خـەلیـفـانی عـەباسی دەربێنن، ئەمـانە خوڕەمییەو بابەکییەو سورپۆشانیانیش پێ دەگوترا.

خـرمـک- ا(خـەرمـەک، خـورمـەک- xermek, xurmek): مـــوورویـەکـی رەش و سپییە بۆ چاوەزار لە گەردنی منداڵ

دەكرێت، چاوەزار.

خرمگاه- ا.مر(خورەمگاه- xuremgah): خەرگا، خێوەتی گەورە، مێرگوزار.

خرمگس- ا.مر(خەرمەگەس- xermeges): خەرەنگێز، مێشەكەرانە، كەرمۆز.

خرمن- ا(خەرمەن- xermen): خەرمان.

خرمن- ا(خەرمەن- xermen): خەرمانەی مانگ.

خرمن پا- ص.فا(خەرمەن پا- xermenpa): نیگابانی خەرمان، پاسەوانی خەرمان.

خرمنج- ا.مر(خەرمونج- xermunc): خەرەنگێز، مێشەكەرانە.

خرمن كوب- ا.مر(خەرمەن كوب- xermen kûb): جەنجەڕ، خەرمانكوت.

خرمنگاه- ا.مر(خەرمانگاه- xermangah): خەرمانجار، شوێن خەرمان.

خرمن گدا- ص.مر(خەرمەنگەدا- xermen gedaa): گەدای سەر خەرمانان.

خرموش- ا.مر(خەرموش- xermûş): جرج، رسک.

خرمهره- ا.مر(خەرموهرە- xermuhre): تانەی سەرچاو، جۆرە مورویەكی گەورەی سپی یان شینە لە ملی كەرو هێسترو ئەسپان دەكرێت.

خرناس- ا(خورناس- xurnas): پرخەپرخ.

خرنای- ا. مر(خەرنای- xernay): كەرەنای.

خرنبار- ا.مر(خەرەنبار- xerenbar): فیتنەو ئاژاوە، بەو تاوانبارەش دەگوترێت كە بۆ عیبرەت سواری كەر بكرێ و بەشاردا بگێڕدرێت.

خرند- ا(خەرەند- xerend): ریز، خشتكاری چوار دەوری باخچە.

خرنیش- ا(خورنیش- xurnîş): پرخەپرخ.

خرنق- ا.ع(خیرنیغ- xirnix): بێچوە كەروێشک.

خرنوب- ا(خەرنوب- xernûb): خەرنوب، خەڕنووک، جۆرە درەختێكە.

خرو- ا(خورو- xurû): كەڵەشێر، كەڵەباب، دیكل.

خروار- ا(خەرڤار- xervar): خەروار، باری كەرێک.

خروار- ا(خەرڤار- xervar): كەرئاسا، وەكو كەر.

خروپف- ا.مر(خورو پوف- xurûpuf): پرخەپرخ.

خروج- مص. ل- ع(خوروج- xurûc): دەرچوون، یاخی بوون.

خروچ- ا(خوروچ- xurûç): كەڵەشێر، دیكل، كەڵەباب.

خرور- ا.مر(خەرڤەر- xerver): چارەوێدار، وڵاخدار، كەردار.

خروس- ا(خوروس- xurûs): كەڵەباب، دیكل.

خروس خوان- ا.مر(خوروس خان- xurûs xan): گەردی بەیانی، كاتی كەڵەشێر خوێندن.

خروسک- اا(خـوروسـەک- xurûsek): کەڵەشێری بچووک، جۆرە نەخۆشییەکە، کۆکە ڕەشە، میتکە، سیسرک.

خروسک- اا(خـوروسـەک- xurûsek): سیسرک.

خـروس کـولی- ا.مـر(خـوروس کـولی- xurûs kuwlî): جـــۆرە باڵندەیەکی کێوییە لە کەڵەشێر دەچێت.

خــروســه- اا(خــوروســـه- xurûse): میتکەی قوز، کوڕکە، قیتکە.

خــــروش- اا(خـــــوروش- xurûş): هەراوهەنگامە، هات و هاوار و تووڕەبوون.

خـروشـیـدن- مص.ل(خـوروشـیـدەن- xurûşîden): هاوارکردن، خرۆشان.

خـــروشنده- ا.فــا(خـــورشــــەندە- xurûşende): خـــرۆشــــاو، هات و هاوارکەر.

خـروع- ا.ع(خـیـرڤـە ء- ’xirve): گەرچەک، گەنەگەرچەک.

خـروع- ص.ع(خـەروء- ’xerû): ژنی بەدەن نەرم و شل.

خروف- ا.ع(خـەروف- xerûf): بەرخی نێر.

خـروق- ا.ع(خـەروغ- xerûx): کـون، درز، شەق.

خـــروه- اا(خـــوروه- xurûh): دیکل، پۆپنەی کەڵەشێر.

خـروهک- اا(خـوروهەک- xurûhek): مەرجان.

خروهه- اا(خوروهە- xurûhe): پا داو، باڵندەیەکـە ڕاوچی لە نزیکی داو دایدەنێ تـا بـاڵـنـدەی دی بـە هـۆی ئـەوەوە بـێـن و بکەونە داوەوە.

خرویله- اا(خەرڤیله- xervîle): دەنگی گریانی بەرز، هاواری بەرز.

خره- اا(خەرە- xere): قوڕەلیتەی لینج.

خره- اا(خەرە- xere): ریز، چین.

خـره- اا(خـوڕە- xure): نور، تیـشک، روناکی، بەش.

خره- اا(خوڕە- xure): پرخەپرخ.

خـــره- اا(خـــوروه- xuruh): دیکل، کەڵەباب، کەڵەشێر.

خرید- ا.مص(خـەرید- xerîd): کـڕین، سەندن.

خریدار- ص.فـا(خـەریدار- xerîdar): کڕیار، مشتەری، سەنیار.

خـــــریدن- مـص- م(خـــــەریدەن- xerîden): کڕین، سەنین، سەندن.

خرنده- ا.مف(خـەرەندە- xerende): کڕیار، سەنیار.

خـــریده- ا.مف(خـــەریده- xerîde): کڕدراو، سەنێردراو.

خـــریده- ص.ع(خـــەریده- xerîde): مـــرواری نەســمـــراو، کـچـۆڵەی نەبالّق، کچۆڵەی بەشەرم و حەیا.

خریر- ا.ع(خەریر- xerîr): خوڕەی ئاو، گڤەی با، پرخەپرخ.

خریش- اا(خەریش- xerîş): روشان.

خـــریش- ا.ص(خـــەریش- xerîş): گەپجاڕ، قەشمەر، ریشخەن.

خـریشـیـدن- مص.م(خـەریشـیـدەن- xerîşîden): روشاندن.

خـــریشـــده- ا.مف(خـــەریشــیـــدە- xerîşîde): روشاو.

خریطه- ا.ع(خەریتە- xerîte): جانتا،

نەخشەی جوگرافیا ، فیشەکدان.

خـریع- ص.ع(خـەریٔ- xerî’): لاواز، سست، بنێس.

خـریف- ا.ع(خـەریف- xerîf): پایز، خەزان.

خـریق- ا.ع(خـەریغ- xerîx): ئاوەڕۆ، بای توندو سارد، زەوی نرم، زاری دۆڵ.

خز- ا(خەز- xez): خەز، کوڕبەش، جۆرە گیانەوەرێکە لەتیرەی سمۆران.

خـز- ا.ع(خـەزز- xezz): حـەریر، ئاوریشم.

خـزائن- ا.ع(خـەزائن- xezaîn): خەزینە.

خـزاز- ص.ع(خـەززاز- xezzaz): ئاوریشم فرۆش، قەزاز.

خـزاع- ا.ع(خـوزاء- xuza’): مـردن، مەرگ.

خزاعـه- ا.ع(خوزائە- xuza’e): ناوی تیـرەیەکی عـەرەبە کە لە سالّی هەشتـەمی کـۆچیـدا بەیعـەتیـان بە پێـغـەمـبـەری ئیسلامدا.

خـزاف- ص.ع(خـەززاف- xezzaf): سوالّەت ساز، سوالّەت فرۆش.

خـزامـه- ا.ع(خـیـزامـە- xizame): خەزێمە، لووتەوانە.

خـزان- ا(خـەزان- xezam): پایز، وەرزی گەلاّرێزان.

خزان- ص.فا(خەزان- xezan): خزیو.

خـزان- ص.ع(خـوززان- xuzzan): خەزنەداران.

خـزانه- ا.ع(خـیـزانە- xizane): گەنجخانە، گەنجینە.

خـزانەدار- ا.ص(خـیـزانەدار- xizanedar): خـەزنەدار، سـەرۆکی گەنجینە.

خـزدوک- ا(خـەزدوک- xezdûk): گوخلێنە، گوخلدەرە.

خزر- ا.ع(خەزر- xezr): گـۆشـەنیـگا، تیلەی چاو، ناوی تیرەیەکی ئارییایییە کە لە کـۆندا لە تورکـسـتـان و کـەنارێن رۆژاوای دەریای خەزەر دەژیان.

خـزرج- ا.ع(خـەزرەج- xezrec): بای سـارد، بای باشـوور، شـێـری بێـشـە، ناوی قـەبیلەیەکی عـەرەبە کـە لە یەمـەنەوە بۆ مـەدینە کـۆچیـان کـردووەو لە یاوەرانی پێغەمبەری ئیسلام بوونە.

خزرک- ا(خـەزرەک- xezrek): ترس، تۆقین.

خزعبل- ا.ع(خـەزەئبـەل، خـوزەئبـەل- xeze’bel, xuze’bel): قسەی قۆڕو بێ تام و پێکەنیناوی، سوعبەت.

خـزعـبله- ا.ع(خـوزەئبـەلە- xuze’bele): گـالّتـە، سـوعـبـەت، شۆخی، قسەی پێکەنین هێن.

خـزعل- ا.ع(خـەزئەل- xez’el): کەمتیار.

خزف- ا.ع(خەزەف- xezef): سوالّەت.

خـزفی- ص.ع (خـەزفی- xezfî): سوالّەتساز، سوالّەت فرۆش، گۆزەکەر.

خـزل- مص.ع(خـەزل- xezl): بڕین، بڕینی شتێک.

خـزم- مص.م- ع(خـەزم- xezm):بە پەتەوەکردنی مرواری، هۆنینەوەی مرواری، کون کردنی لوتی وشترو ئەلّقە تێ کردنی.

خـزن- مص.م- ع(خـەزن- xezn): لە گـەنجـینـەنان، هەڵگردن، عـەمـارکـردن،

نهێنی پاراستن.
خــــزندگـــــان- ا(خـــــەزەندەگـــــان- xezendegan): خشۆکان.
خـــزنه- ص.ع(خـــەزنە- xezene): خەزنەداران.
خزوک- ا(خەزوک- xezûk): قالۆنچە، گوخلکەرە، گوخلێنە.
خزه- ا(خەزە- xeze): قەوزە.
خـــزی- مص.ل- ع(خـــیـــزی- xizî): ریسوایی، دووری، ریسوا بوون.
خزیدن- مص.ل(خەزیدەن- xezîden): خزین، خشین.
خـــزیر- ا(خـــەزیر- xezîr): ژیلەمـــۆ، خۆڵەمێش، خۆڵەکەوە.
خزینه- ا.ع(خـەزینە- xezîne): مـاڵی پاشەکەوتکراو، گەنجینە، خەزێنە.
خـزیه- ا.ع(خـیـزیە- xizye): عـادەتی حەیابەرە.
خس- ا(خـەس- xes): پوش و پەڵاش، درِک و داڵ، خاشاک.
خس- ص(خەس- xes): خەڵکی ناکەس بەچەو زەبون، پیسکە، چروک، رژد.
خس- ا.ع(خەس- xes): خاس، کاهو.
خـسـائس- ا.ع(خـەسـائیس- xesaîs): زەبونی، نـاکـەس بە چەیی، پیـسـکەیی، دەست قوچاو، رەزیل، رژد، چاوچنۆک.
خسار- مص. ل- ع(خەسار- xesar): زیان کردن، نەمان، گومرابوون.
خـــســـارت- مص. ل- ع(خـــەســـارەت- xesaret): زەرەرکردن، زیان.
خـســـاس- ا.ع(خـیـســـاس- xisas): پیـــســـکە، رەزیـلان، دەست قـــوچاوان، چاوچنۆکان.

خـــســـاست- مص. ل-ع(خـــەســـاســـەت- xesaset): رەزیلی، دەست قـــوچاوی، پیسکەیی.
خـســاسـه- ا.ع(خـوســاسـە- xusase): ماڵی کەم و کەم بەها.
خـســـاله- ا.ع(خـیـســـاله- خـوســـالە- xisale, xusale): هەر شـتـێـکی بێ نرخ و ناپەسند، کەپەکی جۆ.
خسان- ا.ع(خوسسان- xussan): ئەو ئەستێرانەی کە ئاوا نابن.
خـــســـانیـــدن- مص. م(خـــەســـانیـــدەن- xesanîden): جوین، گاز لێ گرتن.
خـســبـانیـدن- مص. م(خـوسـبـانیـدەن- xusbanîden): خەواندن، نواندن.
خـــســـبـــیـــدن- مص. ل(خـــوســـبـــیـــدەن- xusbîden): خەوتن، نووستن.
خس پرور- ص.فـــا(خـــەس پەرڤـــەر- xes perver): نـاکــــــــەس پەروەر، کەسێک کە خەڵکی هیچ و پوچ و ناکەس بەچە پەروەردە دەکـاو دەیگەیەنێـتـە پلەو پایەی گەورەیی.
خـــســـت- مص. ل-ع(خـــیـــســـــەت- xisset): لەگـــــامـی، پیـــــسکەیی، بەرچاوتەنگی.
خـــســـتـــر- ا(خـــەســـتـــەر- xester): گیـانلەبەری مـوزیری وەک: مـار، دوپشـک، کولاژدم، زەردەواڵە، سێرەمووزە.
خـستن- مص.م(خـەسـتـەن- xesten): ئازاردان، بریندارکردن.
خـسـتـه- ص. مف(خەسـتـە- xeste): بریندار، نەخۆش، ماندوو.
خـــســـتـــو- ص(خـــەســـتـــو، خـــوســـتـــو- xestû, xustû): دان پێدانەر، کەسێک

که دان به کارێکدا بنێ.

خستو- ا(خەستو- xestû): ناوک، ناوکی زەردەلو، ناوکی خورما.

خستوان- ا(خەستوڤان- xestuvan): دان پێدانەران.

خستوانه- ا(خوستەڤانە- xustevane): خەرقەی دەروێش و سۆفیان.

خسته- ص(خەستە- xeste): بیمار، نەخۆش، ماندوو.

خسته- ا(خەستە- xeste): ناوک: ناوکی خورما، هەڵۆژە، قەیسی.

خسته‌بند- ا.ص(خەستەبەند- xestebend): برین پێچ.

خسته‌جگر- ص(خەستەجیگەر- xesteciger): جگەر ریش، خەمگین.

خسته‌دل- ص.مر(خەستەدیل- xestedil): دڵ ریش، دڵشکاو، غەمبار.

خستیدن- مص. ل(خەستیدەن- xestîden): بریندار بوون، رەنجان.

خسخانه- ا.مر(خەسخانە-xesxane): کەپرو ساباتی هاوینە، چەرداغ.

خس‌خس- ا(خیس‌خیس- xisxis): خیزەخیزی هەناسە.

خسر- ا(خوسور- xusur): خەسو، خەزور.

خسر- ا(خەسەر- xeser): شەختە، زوقم، خوسار.

خسر- مص.ل-ع(خوسر- xusr): زیان کردن، زەرەرکردن.

خسران- مص. ل- ع(خوسران- xusran): زەرەرکردن، زیانکردن.

خسرو- ا(خوسرەو- xusrew): پاشا، پاشای مەزن، نازناوی چەند پاشایەکی ساسانی بووە، بە عارەبی «کیسرا» ئێژن.

خسرواختران- ا.مر(خوسرەڤی ئەختەران- xusrevi exteran): هەتاو، خۆر، رۆژ.

خسروانجم- ا.مر(خوسرەڤی ئەنجوم- xusrevi encum): هەتاو، خۆر، رۆژ.

خسروانه- ص.ق(خوسرەڤانە- xusrevane): پاشایانە.

خسروانی- ص.ن(خوسرەڤانی- xusrevanî): شاهانە، پاشایانە، جۆرە شەرابێکی ئەسفەهانییە.

خسروخاور- ا.مر(خوسرەڤی خاڤەر- xusrevi xaver): هەتاو، خۆر، رۆژ.

خسرودارو- ا.مر(خوسرەودارو- xusrew darû): جۆرە رووەکێکە.

خسروی- ص.ن(خوسرەڤی- xusrevî): پاشایانە.

خسف- مص. م. ل- ع(خەسف- xesf): کەوتنە نەدیوی، نقوم کردن، گیران.

خسف- ا.ع(خەسف، خوسف- xesf, xusf): گوێز.

خسک- ا(خەسەک- xesek): پێکوڵە.

خسکدانه- ا.مر(خەسەک دانە- xesekdane): جۆرە رووەکێکە.

خسودن- مص.م(خوسودەن- xusûden): دروێنەکردن.

خسور- ا(خوسور- xusûr): خەزور.

خسوف-مص.ل- ع(خوسوف- xusûf): دیارنەمانی مانگ، مانگ گیران.

خسوف- ا.ع(خەسوف- xesûf): بیری پڕ ئاو.

خسیر- ص.ع(خەسیر- xesîr): خەسارەومەند، زەرەرمەند، زیانمەند.

خسیس- ص.ع(خەسیس- xesîs): بەغیل، رژد، رەزیل، چروک.

خسیسە- ص.ع(خەسیسە- xesîse): پیسکە (بۆ ژن).

خسیف- ا.ص(خەسیف- xesîf): بیری پڕ ئاو لە شوێنی بەردەلان، هەوری بەباران.

خش- ا(خوش- xuş): خەسوو، خەزوور.

خش- ا(خەش- xeş): جێ چرنوک، روشان.

خش- ا.ع(خەش- xeş): درز، بارانی کەم.

خشاب- ا(خەشاب- xeşab): شاجور، مەخزەن.

خشاب- ص. ع(خەششاب- xeşşab): دارفرۆش.

خشار- ا.ع(خوشار- xuşar): بەرماوە، جۆی پوک، هەر شتێکی گەندەو ناپەسند.

خشار- ا(خیشار- xişar): پوش و پەلاش، درک و داڵ، خاشاڵ.

خشارم- ا(خوشاریم- xuşarim): دەنگ، کەپوی زل.

خشارمە- ا.ع(خەشاریمە- xeşarime): پورەهەنگ، بەردی گەچ دروستکردن، هەنگدان، هەنگەماڵ.

خشان- ا- ع(خیشان- xişan): زبر، درشت.

خشانیدن- مص. م(خەشانیدەن- xeşanîden): بریندارکردن بەددان.

خشب- ا.ع(خەشەب- xeşeb): دار، داری وشک.

خشت- ا(خیشت- xişt): خشت، خشتی کاڵ، کەرپوچ.

خشتامن- ا(خەشتامەن- xeştamen): دایکی ژن، خەسو.

خشتچە- ا(خیشتچە- xiştçe): نافەک، گرۆڵ.

خشت خشت- ا(خیشت خیشت- xişt xişt): جۆرە دەنگێکە، فرتەفرت، خشەخش.

خشترە- ا(خیشتەرە- xiştere): نافەکی شەرواڵ، گرۆڵ.

خشت زن- ص. فا(خیشت زەن- xişt zen): خشت هاوێژ لە شەڕدا، خشت بڕ.

خشتک- ا(خیشتەک- xiştek): نافەک، خشتۆکە، خشتی بچووک، گرۆڵ.

خشت کار- ا.ص(خیشت کار- xiştkar): وەستای دیواری خشت، خشتکار.

خشتگر- ا.ص(خیشتگەر- xiştger): خشت بڕ، کەسێک کە خشت دەبڕێ.

خشتمال- ا.ص(خیشتمال- xiştmal): کەسێک کە خشت دەبڕێت.

خشتوک- ص(خەشتوک- xeştûk): زۆڵ، بیژی، حەرامزادە.

خشتە- ص(خەشتە- xeşte): بێنەوا، هەژار، دەستکورت.

خشتی- ص.ن(خیشتی- xiştî): وەکو خشت، خشت ئاسا، ماڵێک کە بە خشت

دروستکرابێ، چوار گۆشە.
خەشخاش- ا(خەشخاش- xeşxaş): جۆرە گولێکە یان جۆرە رووەکێکە کە شیلەی تلیاکی لێ دەگیرێت، خەشخاش.
خشخشە- مص. ل- ع(خەش خەشە- xeşxeşe): دەنگی پێکادانی چەک، چوونە ناو قەرەباڵغی و لە چاو ون بوون، زرنگەی خشڵ.
خشرم- ا.ع(خەشرەم- xeşrem): پورەی هەنگ، هەنگەماڵ، مەلیکەی هەنگ، بەردی گەچ، شەڵغە.
خشک- ص(خوشک- xuşk): وشک، گیای وشکەوەبوو، خەڵکی رژدو چروک، بێ غەل و غەش.
خشک اخور- ا.مر(خوشک ئاخور- xuşk axûr): ئاخوڕی وشک؛ بێ کاوو جۆ، کەسیک کە هیچی نەبێ بۆ خواردن، وشکە ساڵی و قات و قڕی.
خشکار- ا.ص(خوشکار- xuşkar): ئاردێ کە کەپەکەکەی نەگیرابێ، نانێک کە لەو جۆرە ئاردە کرابێ.
خشک افزار- ا.مر(خوشک ئەفزار- xuşk efzar): دانەوێڵەی وشکی وەک: نۆک و لۆبیاو ماش و نیسک و ... ئازووقەی وشکە.
خشکامار- ا.مر(خوشکامار- xuşkamar): ئامارکردن، سەرژمێری.
خشکانج- ص(خوشکانج- xuşkanc): لەڕولاواز، باریک و بنێس، ماشوقە.
خشک اندام- ص.مر(خوشک ئەندام- xuşk endam): باریک و بنێس، لەڕولاواز.
خشکاندن- مص.م(خوشکاندەن- xuşkanden): وشک کردنەوە.
خشکاننده- ا.فا(خوشکانەندە- xuşkanende): وشک کەرەوە.
خشک انگبین- ا.مر(خوشک ئەنگەبین- xuşk engebîn): شۆکە، هەنگوینێ کە لە شانەدا وشک بووبێتەوە.
خشکبار- ا.مر(خوشکبار- xuşkbar): میوەی وشک کراوە، وشکەبەر.
خشک بازه- ا.مر(خوشک بازە- xuşk baze): لق و پۆپی بڕاوی درەخت، توێکڵی درەخت.
خشک پهلو- ص(خوشک پەهلو- xuşk pehlû): لەڕولاواز، کەسێک کە خێری بۆ کەس نەبێ، بێ خێر، بێ کەڵک.
خشک پی- ص.مر(خوشک پەی- xuşk pey): پێ وشک، بەد قەدەم، پێ بەشەڕ، شووم.
خشک جان- ص(خوشک جان- xuşk can): بێ زەوق، بێ فەزڵ و هونەر، کەسێک کە ئاشقێنی نەکردبێ و تام و لەزەتی ئەشق و ئەڤینی نەچەشتبێ.
خشک خار- ا.مر(خوشک خار- xuşk xar): پێکوڵە، تەلی دڕکاوی.
خشک دامن- ص(خوشک دامەن- xuşk damen): چاکەکار، داوێن پاک.
خشک دست- ص.مر(خوشک دەست- xuşk dest): دەست قوچاو، رژد، چروک، رەزیل، پیسکە.
خشک دماغ- ص.مر(خوشک دیماغ- xuşk dimax): غەمبار، بێ دەماخ.

خشک رود- ا.مر(خوشک رود- xuşk rûd): رۆخانەی بێ ئاو، وشکەچەم، وشکە روبار.

خشک ریش- ا.مر(خوشک ریش- xuşk rîş): نەخۆشی گرۆلی، زام و برینی وشک، وشکەزام، ریاو قەڵبکاری و بیانو، پیاوی کەودەن و هیچ و پوچ.

خشکسار- ص.مر(خوشکسار- xuşksar): زەوی بێ ئاوو گیا، زەوی وشک و برینگ، بیابان.

خشکسار- ص.فر(خوشکسار- xuşksar): سەرسام، سەرگەردان.

خشکسال- ا.مر(خوشکسال- xuşksal): وشکەساڵ، ساڵی بێ بارانی و قات و قڕی.

خشکستان- ا.مر(خوشکیستان- xuşkistan): شوێنی وشک و بێ ئاو، قەفرا.

خشک سر- ص.مر(خوشک سەر- xuşkser): مێشک وشک، توندە تەبیعەت، بێ ئەقڵ، کەللەڕەق.

خشک‌کن- ا.مر(خوشک کون- xuşk kun): وشک کەرەوە، کلینیکس.

خشک مغز- ص.مر(خوشک مەغز- xuşk mexz): کەودەن، بێ ئاوەز، مێشک وشک.

خشکنانج- ا.مر(خوشک نانەج- xuşk nanec): نانی وشک، نانێ کە بە ئاردو رۆن و شەکر بکرێ و وشکەوە بکرێ.

خشکنای- ا.مر(خوشکنای- xuşknay): گەرو، ئەوک، قورگ.

خشکوا- ا.مر(خوشکڤا- xuşkva): نانی فەتیر، نانی هەڵنەهاتە.

خشکه- ا.ص(خوشکە- xuşke): نانی وشک، پلاوی بێ رۆن، ئاردی نەبێژراو.

خشکه‌پز- ص.فا(خوشکەپەز- xuşke pez): نانەوا.

خشکه‌کار- ا.ص(خوشکەکار- xuşke kar): کەناڵ.

خشکی- مص(خوشکی- xuşkî): وشکی، وشکایی، زەوی.

خشکیدن- مص. ل(خوشکیدەن- xuşkîden): وشک بوون، سیس بوونی گیاو روەکان.

خشکیده- ص.مف(خوشکیدە- xuşkîde): وشک بوو، ژاکاو، سیس بوو.

خشل- ا.ص(خەشەل- xeşel): خراپ و ناپەسند، شەخەڵ، بێ کەڵک.

خشل- ا(خەشەل- xeşel): شۆکە.

خشم- ا(خەشم- xeşm): تووڕەیی، تۆران، هەڵچوون، غەزەب، قار.

خشماء- ص.ع(خەشماء- xeşma’): ژنی لوت پان، ژنێ کە بۆن نەکات، ژنی کەپوزل.

خشماغیل- ا.مر(خەشماغیل- xeşmaxîl): مۆرە.

خشم الود- ص(خەشمالود- xeşmalûd): تووڕەیی.

خشمگر- ص(خەشمگەر- xeşmger): تووڕە.

خشمگین- ص(خەشمگین- xeşmgîn): تووڕە.

خشمن- ص(خەشمین- xeşmin): تووڕە.
خشمناک- ص(خەشمناک- xeşmnak): تووڕە.
خشن- ص.ع(خەشین- xeşin): زبر، درشت، توندەتەبیعەت.
خشنسار- ا.مر(خەشەنسار- xeşensar): مراوی، مراوی گەورەی بۆری سەرسپی.
خشنگ- ا.ص(خەشەنگ- xeşeng): سەر کەچەڵ.
خشنو- ص(خوشنو- xuşnû): شاد، خۆشحاڵ، شادمان.
خشنود- ص(خوشنود- xuşnûd): رازی، شادمان، خۆشحاڵ.
خشنوک- ص(خەشنوک- xeşnûk): حەرامزادە، زۆڵ، بیژی.
خشنی- ص(خوشنی- xuşnî): ژنی خراپ، قەحپە، سۆزانی.
خشو- ا(خوشو - xuşû): خەسو: دایکی ژن یان مێرد.
خشودن- مص. م(خەشودەن- xeşûden): پەرچ کردنی لق و پۆپی درەخت.
خشوع- مص. ل- ع(خوشوء- xuşû’): ملکەچی، گوێڕایەڵی، سەردانەواندن بە مەبەستی تاعەت.
خشوک- ص(خەشوک- xeşûk): حەرامزادە، زۆڵ، بیژ.
خشونت- مص. ل-ع(خوشونەت- xuşûnet): زبری، توندی، ناهەمواری.
خشی- ص(خەشی- xeşî): شین باو، کەوە، بۆر.
خشی- مص. ل-ع(خەشی- xeşî): ترسان.
خشی- ص.ع(خەشییە-xeşîye): ترساو.
خشیت- مص. ل- ع(خەشیەت- xeşyet): ترسان.
خشیج- ا(خەشیج- xeşîc): دژ.
خشیشار- ا(خەشیشار- xeşîşar): مراوی.
خشین- ص(خەشین- xeşîn): شین، بۆر.
خشین- ص.ع(خەشین- xeşîn): تەبیعەت درشت، دژ سروشت، توندە تەبیعەت.
خشین سار- ا.مر(خەشین سار- xeşînsar): مراوی.
خصاء- مص. م(خیساء- xisa’): خەساندن.
خصائص- ا.ع(خەسائیس- xesa’is): خەسڵەتان.
خصائل- ا.ع(خەسائیل- xesa’il): خەسڵەتان.
خصاف- ص. ع(خەسساف- xessaf): پینەدۆز، زۆر درۆزن.
خصال- ا.ع(خیسال- xisal): خەسڵەتان، داب و نەریت و عادەتان.
خصام- مص.ل- ع(خیسام- xisam): دژمنایەتی کردن، شەڕکردن.
خصام- ا.ع(خیسام-xisam): دژمنان.
خصان- ا.ع(خوسسان، خیسسان- xussan, xissan): خاسان، گەورەێن

قەوم.

خصب- ا.ع(خیسب- xisb): هاتە ساڵ، خۆشگوزەرانی.

خصل- مص.م- ع(خەسل- xesl): بڕین، بڕین و جیاکردنەوەی شتێک لێکدی.

خصل- ا.ع(خەسل- xesl): نیشان شکێنی، گرەو.

خصلت- ا.ع(خەسلەت- xeslet): خەسێت، خوو، سروشت، عادەت.

خصله- ا.ع(خوسلە- xusle): چەپکەقژ، هێشوەترێ.

خصم- ا.ع(خەسم- xesm): دژمن، نەیار.

خصماء- ا.ع(خوسەماء- xusema’): دژمنان، شەڕخوازان.

خصمان- ا.ع(خوسمان- xusman): دژمنان.

خصمانه- ق(خەسمانە- xesmane): دژمنانە.

خصوص- مص.م- ع(خوسوس- xusûs): تایبەتکردن، تایبەتاندن.

خصوصیت- مص. ع(خوسوسییەت- xusûsîyet): تایبەتێتی، تایبەتمەندێتی.

خصوم- ص.ع(خەسوم- xesûm): دژمن.

خصوم- ا.ع(خوسوم- xusûm): دژمنان.

خصومت- ا.مص.ع(خوسومەت- xusûmet): دژمنایەتی.

خصی- ص.ع(خەسی- xesîy): خەسیو، خەسیاو، خەسیاگ.

خصیب- ص.ع(خەسیب- xesîb): زەوی بە پیت و بەرەکەت.

خصیله- ا.ع(خەسیلە- xesîle): قژی تێک ئاڵاو، چەپکەقڕ، گۆشتی دەماراوی.

خصیم- ص.ع(خەسیم- xesîm): دژمن.

خصیه- ا.ع(خوسیە- xusye): گون، باتو.

خصیه الثعلب- ا. مر (خوسیەتوسسەئلەب- xusyetus se’leb): جۆرە ڕووەکێکە.

خضاب- ا.ع(خیزاب- xizab): ڕەنگ، خەنە، وەسمە.

خضارم- ا.ع(خەزاریم- xezarim): بەخشندان.

خضارم- ص.ع(خوزاریم- xuzarim): گەورەپیاوی بە سەبرو حەوسەڵە.

خضارمه- ا.ع(خەزاریمە- xezarime): بەخشندان.

خضر- مص.ل- ع(خەزەر- xezer): کەسک، سەوزبوون، کەسک بوون.

خضر- ص.ع(خەزیر- xezir): شوێنی سەوز، سەوزە، لقی درەخت، سەوزەزار.

خضر- ا.ع(خوزر- xuzr): ناوی تیرەیەکی عەرەبە.

خضر- ا.ع(خیزر- xizr): ناوی یەکێکە لەو پێغەمبەرانەی لە کتێب وداستاناندا ناوی هاتووە، هەندێ بە هاوچەرخی برایم و هەندێ بە هاوچەرخی موساو هەندێ بە هاوعەسری ئەسکەندەری مەقدۆنی دەزانن.

خضراء- ص.ع(خەزراء- xezra’): سەوزەگیا.

خضراء الدمن- ا.مر- ع(خەزرائوددیمەن-

xezra'uddimen): ســـــــەوزە یـان گــیـــایەک لەســـەر زبڵـــدان و زڕو زبڵ و سەرگێندا بڕوێت، کینایەیە بۆ ژنانی جوانی بەدئەسڵ. هەر شــتــێک رواڵەتی جــوان و جەوهەری گەن و خراپ بێ.

خــــضـــــراوات- ا.ع(خــــەزراڤـــات- xezravat): سەوزەجات.

خضـرم- ا.ص- ع(خیـزرم- xizrim): پیـاوی زۆر بەخـشندە، بیـری ئاو، دەریای گەورە.

خضـرمی- ا.ع(خیـزریمی- xizrimî): بەخشندە.

خضوع- مص.ل- ع(خوزوء- xuzû'): بێ فـیـزی، گـوێڕایەڵی، ملکەچی لەبەردەم جەبەروتی خوایی.

خـــضـــوع- ص.ع(خـــەزوء- xezû'): گوێڕایەڵ، بێ هەوا، خاکی، ملکەچ.

خضیب- ص.ع(خەزیب- xezîb): خەنە تێ گیراو، لە خەنەگراو.

خضیر- ا.ع(خەزیر- xezîr): کەسک، سەوزە.

خط- ا.ع(خەت- xet): نووسین، خەت، هێڵ.

خطأ- ا.ع(خـەتە ء- xete'): نادروست، هەڵە، سـەهو، گـوناهێ کـە بە ئانقـەست نەکرابێ.

خطاب- ا.ع(خیـتـاب- xitab): قسـەی رووبەڕوو، خوتبە.

خطاب- ص.ع(خــەتتــاب- xettab): خوتبەخوێن.

خطـابت- مـص. ع(خـــــــــەتابـەت- xetabet): خـوتبـەخـوێندن، وەعـزدادان، قسەکردن بۆ جەماعەتێک.

خطاط- ص. ع(خــەتتــات- xettat): خۆشنووس، خەتخۆش.

خطاطیف- ص.ع(خەتاتیف-xetatîf): رفێنەران، دزان، شەیتان، پەڕەسێلکە.

خطاف- ص.ع(خــەتتـــاف- xettaf): رفێنەر، دز، شەیتان، پەرەسێلکە.

خطاف- ا.ع(خــــەتتـــاف- xettaf): پەرەسێلکە، چنگاڵ، چنگی دڕندان.

خطاکار- ص.مر(خەتاکار- xetakar): خەتاکار.

خطام- ا.ع(خیـتـام- xitam): رەشمەی وشتر.

خطایا- ا.ع(خـــــەتایا- xetaye): گوناهان، خەتایان، کەچڕەوی.

خطب- ا.ع(خـــەتب- xetb): کـــاری گەورە، کاری سەخت، کار.

خطبـاء- ص.ع(خـوتەبا ء- xuteba'): خەتیبان، گوتاربێژان.

خطبە- ا.ع(خـوتبـە- xutbe): خـوتبـە، ئامۆژگاری، وەعز.

خطبە- ا.ع(خیتبە- xitbe): خوازبێنی ژن.

خـطـر- ا.ع(خـــــــــەتـەر- xeter): خــەتەر، شـــەرەف و شکۆو پایە بەرزی، مەترسی.

خطرناک- ص(خەتەرناک-xeternak): ترسناک، مەترسیدار.

خطرە- ا.ع(خـەترە- xetre): کـەڕەت، ختورە، بەدڵداهاتن، خورپان.

خط سـبـز- ا.مـر(خـــەتی ســەبز- xeti sebz): خەتدانی نەوجەوان.

خطط- ا.ع(خیـتەت- xitet): نەخشـە، پلانان.

خطف- مص.م- ع(خـــەتف- xetf): رفاندن، قەپاندن.
خطفـە- ا.ع(خـەتفـە- xetfe): دزی، رفاندنی شتێک.
خط کش- ا.مـر(خـەتکەش- xetkeş): راستە.
خطل- ا.ع(خەتەل- xetel): گەوجێتی، چەنەبازی بێهودە، پەلەکردن، شلەژان.
خطماء- ص.ع(خەتما ء- xetma’): ژنی کەپو درێژ.
خطمی- ا.ع(خـەتمی- xetmî): جـۆرە رووەکێکە.
خطو- مص.ل. ع(خــــەتو- xetû): هەنگاونان، رێکردن، پێنگاڤ.
خطوات- ا.ع(خـوتوڤـات- xutuvat): هەنگاونان، پێنگاڤێن.
خطوب- ا.ع(خوتوب- xutûb): کارێن گـەورە، شـان و شکۆ، کـارێن سـەخت، کارەساتی گەورە.
خطور- مص. ل- ع(خـوتور- xutûr): وەیاد هاتن، بەبیـــرهاتنەوە، خـــوتورە، بەدڵداهاتن.
خطوط- ا.ع(خـــــوتوت- xutût): نووسین، خەتان، رێگایان.
خطوه- ا.ع(خوتڤە- xutve): هەنگاو، شەقاو، پێنگاڤ.
خطه- ا.ع(خـیـتـتـە- xitte): پارچە زەوییـەک، ناوچە، دەڤـەر، شـار، وڵات، زەوی سنوردار.
خطه- ا.ع(خـوتتـە- xutte): کـاری گەورە، نەزانی.
خطی- ص.ن(خـەتتی- xettî): خـەتی، نووسـینێ کـە بە دەست نووسـرابێ، دەست خەت.
خطیئات- ا.ع(خـەتیـئـات- xetî’at): گوناحان، خەتایان، کارێن نا دروست.
خطیئه- ا.ع(خەتیئە- xetî’e): گوناح، خەتا، کاری نادروست.
خطیب- ص.ع(خـــــەتیب- xetîb): خەتیب، وەعزخوێن، خوتبەخوێن.
خطیر- ص.ع(خەتیر- xetîr): گەورە، پایەبەرز.
خف- ا(خەف- xef): دەستەچیلە.
خف- ص.ع(خـیـفف- xiff): سـوک، جماعەتێکی کەم.
خف- ا.ع(خوفف- xuff): پێڵاو.
خفاء- ا.ع(خەفا ء- xefa’): پەنهـان، پۆشراو، نادیار.
خفـاش- ا.ع(خـوفـفـاش- xuffaş): شەمشەمە کوێرە.
خفاف- ا.ع(خیفاف- xifaf): پێڵاوان.
خفـاف- ص.ع(خـەفـفـاف- xeffaf): پێڵاوفرۆش.
خفافیش- ا.ع(خەفافیش- xefafîş): شەمشەمەکوێران.
خفـایا- ص.ع(خـەفـایا- xefaya): پەنهانان، پەناوپەسێران، شاراوەکان.
خفت- ا(خیـفت- xift): گرێ، ئەڵقـە، ئەڵقەی پەت.
خفت- ا.مص(خوفت- xuft): خەوتن، جیماع.
خفت- مص.ع(خـیـفـفـەت- xiffet): سووک بوون، سـوکی لەبەدەن یا ئەقڵ یان کار.
خـفـتـان- ا(خـەفـتـان، خـیـفـتـان- xeftan, xiftan): جلی جـــەنگ،

بەرگی شەڕ.
خـفـتـانـیـدن- مص. م(خـوفـتـانـیـدەن- xuftanîden): خەواندن، غلدان.
خـفـتـک- ا(خـوفـتـەک- xuftek): کابوس، مێردەزمە، مۆتەکە، پیرهەڤۆک، شەوگ.
خـفتن- مص.ل(خـوفـتـەن- xeften): خەوتن، نووستن.
خفـتـو- ا. خوفتـو- xuftû): مۆتەکە، پیرهەڤۆک، شەوگ.
خـفـتـه راسـتـه- ا.مر(خوفتـەراسـتـە- xufte raste): دانانی خشت بەشێوەی ڕاست و چەپ، ئاسۆیی و ستونی.
خـفـتـی- ا(خـیـفـتـی- xiftî): جـۆرە گـەردانەیەکی زێڕ یان جەواهیـری گـەردن چەسپە، گەردنبەند، گەردنلغ.
خـفـتـیـدن- مص.ل(خـوفـتـیـدەن- xuftîden): خەوتن، نووستن.
خفج- ا(خـەفج- xefc): پیـرهەڤـۆک، مۆتەکە، شەوگ.
خفجه- ا(خەفجە- xefce): درەختێکی دڕکاوییە.
خفچه- ا(خەفچە- xefçe): کاکـۆڵ، گێسو، زێروزیوی قاڵب، قاڵبەزێڕ.
خـفـدان- ا(خـەفـدان- xefdan): جلی جەنگ، بەرگی شەڕ.
خـفـده- ص(خـەفـدە- xefde): خـوار، کەچ، چەماوە.
خـفـرج- ا(خـەفـرەج- xefrec): جـۆرە ڕووەکێکە.
خـفـرق- ص(خـەفـرەغ- xefrex): بێ غیرەت، بێ دەمار، بێ زاخ.
خـفـرگ- ص(خـەفـرەگ- xefreg): ناشیرین، دزێو، کرێت، کەودەن، ئەحمەق، بێ غیرەت.
خـفـرنج- ا(خـەفـرەنج- xefrenc): کابوس، مێردەزمە، پیرهەڤۆک، شەوگ.
خـفش- مص- ع(خـەفـەش- xefeş): لاوازبوونی بینایی، چاوکزی.
خـفش- ص.ع(خـەفـیش- xefiş): کـەسێ کـە بەشـەو باشـتـر ببـینێ لە ڕۆژ، چاوکز.
خـفض- مص. م- ع(خـەفـز- xefz): داگرتن، نزمکردنی دەنگ، خۆشگوزەرانی، ویقارو ئارامی.
خـفـقـان- مص.ل- ع(خـەفـەغـان- xefexan): ترپەی دڵ، لێـدانی دڵ، دڵەخورپێ.
خـفـگی- ا(خـەفـەگی- xefegî): تەنگەنەفەسی، هەناسەتەنگ بوون.
خفنج- ا(خەفەنج- xefenc): نازونوز، سودوفایدە، عەیش و نۆش.
خـفـه- ص(خـەفـە- xefe): کـەسێ کـە دووچاری خەفەبوون بێ.
خـفی- ص.ع(خـفی- xefî): پەنهـان، گۆشەگیر، کەنارەگیری، دابڕان لە خەڵکی.
خفیدن- مص.ل(خەفیدەن- xefîden): هەناسەدان، هانکەهانک، پژمین.
خفیر- ص.ع(خەفیر- xefîr): پاسەوان، خەفەر، نیگابان، دالدەدەر، ڕابەر.
خـفـیف- ص.ع(خـەفـیف- xefîf): سووک، سوکەڵە، ڕوح سوک، گورج و گۆڵ لە کـارو هەڵس و کـەوتدا، یەکـێکە لە بەحرەکانی شیعر.
خفیه- مص.ل- ع(خوفیـە- xufye): پەنهانی.

خفیه- ص.ع(خەفییە- xefîye): ڤەشارتی، پەنهان.

خکشک- ا(خەکوشک- xekuşk): گۆزەی سوالەت، گۆزەی رەنگاورەنگی نەخشین.

خل- ص(خول- xul): ئەبلەه، بێ ئەقڵ، کەم ئاوەز.

خل- ا(خول- xul): خۆڵەکەوە، ژیلەمۆ، خۆڵەمێش.

خل- ا(خیل- xil): چڵم.

خل- ا.ع(خەل- xel): سرکە.

خل- ا.ص(خیل-xil): دۆست.

خلاء- ا.ع(خەلاء- xela’): شوێنی چۆڵ، شوێنی خەڵوەت، ئەدەبخانە.

خلائف- ا.ع(خەلائیف- xela’if): خەلیفەکان.

خلائق- ا.ع(خەلائیغ- xela’ix): خەڵکی، مەردم.

خلاب- ا(خەلاب- xelab): زۆنگاو، قوڕەلیتە.

خلاب- مص.م- ع(خیلاب- xilab): دڵڕفێن، خەڵەتاندن، فریودانی کەسێک بەزمانی شیرین و قسەی دڵگیر.

خلاب- ص.ع(خەللاب- xellab): پیاوی زمان لوس و خەڵەتێنەر.

خلاش- ا(خەلاش- xelaş): قوڕەلیتە.

خلاشمه- ا(خیلاشمە- xilaşme): قوڕگ یەشە.

خلاشه- ا(خەلاشە- xelaşe): پوش و پەڵاش، خاشاڵ.

خلاص- مص.ل- ع(خەلاس- xelas): رزگاربوون، نەجات بوون، دەربازبوون.

خلاص- ص.ع(خیلاس- xilas): خاڵیسە، بێ غەل و غەش، زێڕ یا زیو یا رۆنی خالیسە.

خلاصه- ا.ص- ع(خولاسە- xulase): پوختە، کورتە، هەڵبژاردە.

خلاعت- مص.ل-ع(خەلائەت- xela’et): بێ پەروایی، بێ سەروبەری، عەوداڵ بوونی هەواو هەوەس.

خلاف- مص.ل- ع(خیلاف- xilaf): ناهەق، درۆ، ناساز، نەسازان، نەگونجان، ناڕازی بوون، جیاوازبوون، جیاوازی، دژ، پێچەوانە.

خلاف- ا.ع(خیلاف- xilaf): جۆرە دارێکی بی‌یە، قوڵی کراس.

خلافت- مص.ل- ع(خیلافەت- xilafet): بوونە خەلیفە، بوون بە جێنشین، جێنشینی پێغەمبەر، ئیمامەت..

خلافکار- ص.مر(خیلافکار- xilafkar): کەسێ کە کاری نابەجێ بکات.

خلاق- ا.ع(خەلاغ- xela¨x): بەش، نەسیب.

خلاق- ص.ع(خەللاغ- xellax): پەروەردگار، زۆر داهێنەر، یەکێکە لە ناوەکانی خوا.

خلال- ا.ع(خیلال- xilal): لەمیانەی...

خلال- ع(خیلال- xilal): گەندەڵی، کون.

خلال- ص.ع(خەللال- xellal): سرکەفرۆش، سرکەساز.

خلالوش- ا(خەلالوش- xelalûş): فیتنەو ئاژاوە، هەراوهەنگامە.

خلان- ا(خەلان- xelan): قورو چلْپاو.
خــــلان- ا.ع(خـــوللان- xullan): دۆستان.
خـــــلانـدن- مـص. م(خـــــەلانـدەن- xelanden): پێــــداکــــردن، دەرزی پێداکردن.
خـــلاوە- ص(خـــەلاڤـــە- xelave): حەیران، سەرسام، سەرگەردان.
خلایا- ا.ع(خەلایا- xelaya): شانەی هەنگ، خانە، سێلْ.
خلبــان- ا.ص(خــەلەبان- xeleban): فڕۆکەوان.
خلپله- ا(خـــەلپـــــەلە- xelpele): ناڕاستی، کاری تێکەلْ و پێکەلْ، فێلْ.
خلت- ا.ع(خیللەت- xillet): دۆستی، برایەتی.
خلجــــان- مص.ل- ع(خـــەلەجـــان- xelecan): فڕینی پێلْوی چاو، لەرزین، تەکان خواردن.
خلجــان- ا.ع(خـــولجــان- xulcan): کەنداوان.
خلخـــال- ا.ع(خـــەلخـــال- xelxal): خڕخالْ، حەجل، پاوانە.
خلخـان- ا(خـەلخـان- xelxan): جـۆرە رووەکێکە.
خلد- ا.ع(خولد- xuld): مان، نەمری، هەمیشەیی.
خلد- ا.ع(خولد- xuld): مشکەکوێرە، رسک، جرج.
خلدســـتـــان- ا.مــر(خـــولدیســـتـــان- xuldistan): شـوێنی خـۆش و دلْگیـر، بەهەشت.
خلر- ا(خـــوللەر- xuller): جــــۆرە رووەکێکە، گاگۆز، پۆلکە.
خلس- مص.م- ع(خــــەلس- xels): رفاندن، دزین.
خلسـه- ا.ع(خـولسـە- xulse): هەلی گـونجـاو، حـالْەتی نێـوان خـەو و بێـداری عارف و سۆفی.
خلش- ا.مص(خــــەلیش- xeliş): پێـــــداکـــــردن، دەرزی پێـــــداکـــــردن، نەقیزەپێداکردن.
خلشک- ا(خـــــەلوشک- xeluşk): گۆزەی سوالْەتی نەخشین.
خلص- ا.ع(خـیلس- xils): دۆسـتی هەلْبژاردە، دۆستی گیانی بە گیانی.
خلصــاء- ا.ع(خـولەسـاء- xulesa’): دۆستی گیانی بە گیانی، دۆستی دلْسۆز.
خلصــان- ع.ع(خـولسـان- xulsan): دۆستانی دلْسۆز.
خلط- مص. م- ع(خـــــەلت- xelt): تێکەلاوکردنی دوو شت یان زیاتر، تێکەلْ بوون.
خلط- ا.ع(خـــیلت- xilt): خـــلْت و خاشە، تێکەلْە.
خلطاء- ا.ع(خــــولەتاء- xuleta’): تێکەلاوان.
خلطه- ا.ع(خـولتـە- xulte): تێکەلْ بوون، معاشەرەت.
خلع- مص.م- ع(خـــــەلئ- xel’): هەلْکەندن، بەرکـەنارکـردن، کـەنارخـستن، لادان.
خلع- مص.م- ع(خـــــولئ- xul’): تەلاقـــدانی ژن بە پـارە، تـالوق کــــردن، تەلاقـدانی ژن بەوەی پارەی لێ وەربگری یان لە مارەیی خۆی خۆش بێ.

خلعــاء- ص.ع(خــولەئا ء- xule’a’): منداڵێ کە بابی دەری کردبێ و حاشای لێ کردبێ، کەسێک کە لە کار خرابێ، خەڵکی ریسواو بێ قەدر.

خلعت- ا.ع(خــیلئــەت- xil’et): جلی دوراو کــە لەلایەن کــەســێکی گــەورەوە بەدیاری بدرێ بە کەسێک.

خلف- ا.ع(خولف- xulf): درۆ، وەعدە بە خیلاف.

خلف- ا.ع(خــەلف- xelf): پشـتــەوە، پاشەوە.

خلف- ا.ع(خــەلەف- xelef): فــەرزەن، فەرزەنی باش و ساڵح، جێنشین.

خلفــاء- ا.ع(خــولەفــا ء- xulefa’): خــەلیـفــە، چوار خــەلیـفــەی مـوسـوڵـمـانان؛ ئەبوبەکر کە لە سـاڵی ١١ی کۆچی بوو بە خەلیفە، عومەر لە ساڵی ١٣ی کۆچی بوو بە خــەلیـفــە، عوسـمــان کە لە سـاڵی ٢٣ی کۆچی بوو بە خەلیـفەو عەلی کە لە ساڵی ٣٥ی کۆچیدا بوو بە خەلیفە..

خلق- مـص.م- ع(خـــــەلغ- xelx): خولقاندن، دروست کردن، داهێنان.

خلق- ا.ع(خــەلغ- xelx): خــەڵکی، جەماوەری خەڵک.

خلق- ا.ع(خـولغ- xulx): خــوو، تەبع، عادەت.

خلق- ص. ع(خــەلەغ- xelex): کــۆنە، دڕاو، رزیو.

خلقــان- ص.ع(خــولغــان- xulxan): کۆنە، جل و بەرگی کۆنە.

خلقت- ا.ع(خــــیلغــــەت- xilxet): سروشت، هەیئەت، شێوە، پەیکەر.

خلل- ا.ع(خەلەل- xelel): کون، بەینی دوو شت، بێ سـەروبەری لە کـاردا، خـەتا، تێک چوون.

خلل پزیر- ص.فـــا(خــــەلـەل پـەزیر- xelel pezîr): هەر شتێ قابیلی خراپ بوون و تێکچوون بێ.

خلم- اا(خـــیلم- xilm): چڵم، قـــارو غەزەب، قوڕی خەستی لینج.

خلم- ا.ع(خـیلم- xilm): یارو دۆست، لانەی ئاسک.

خلن- ص(خولین- xulin): چڵمن.

خلنج- (خـــەلەنج- xelenc): جـــۆرە درەختێکە.

خلنــج- ص(خـــــــەلەنج- xelenc): دوڕەنگ، ئەبڵەق، بەڵەک.

خلنج- اا(خـیلینج- xilinc): نوقــورچ، قورنجک.

خلنگ- اا(خـەلەنگ- xeleng): جـۆرە رووەکێکە لە ئاران و گەرمەسێران دەڕوێت.

خلنــگ- ص(خــــەلەنگ- xeleng): بەڵەک، ئەبڵەق، رەش و سپی.

خلو- اا(خولو- xulû): هەڵوژە، قۆخ.

خلو- مص.ل- ع(خـــولوڤ- xuluv): خاڵی بوون، تەنیایی.

خلوات- ا.ع(خــەلەڤــات- xelevat): شوێنانی خاڵی.

خلواج- اا(خەلڤاج- xelvac): کۆلارە.

خلوت- ا.ع(خـــەلڤـــەت- xelvet): تەنیایی، جێی خاڵی.

خلوتســرا- ا.مــر(خــەلڤــەت ســەرا- xelvet sera): خــەڵوەتخــانە، مــاڵی خـاڵی لە نەیارو بێگانە، ژووری تایبـەتی کەسێک.

خلوتگاه- ا.مـــر(خــــەلڤـــەتگاه-

xelvetgah): خـەڵوەتخـانە، شـوێنی گۆشەنشینی.
خلوت گزين- ص.فا (خەلڤەت گوزین- xelvet guzîn): خەڵوەت نشین.
خلوت نشين- ص.فا (خەلڤەتنیشین- xelvet nişîn): گۆشەنشین، گۆشەگیر.
خلوتى- ص.ن(خەلڤەتی- xelvetî): گۆشەنشین، تەنیا، سەڵت، رەبەن.
خلود- مص.ل- ع(خولود- xulûd): هەرمان، هەمیشەبوون، هەمیشەیی، بەردەوام، جاویدانی.
خلوص- مص.ل- ع(خولوس- xulûs): پاکی و سادەیی، پاکبوونەوە، یەکدڵی، پەتی.
خلوق- ا.ع(خەلوغ- xelûx): بۆنی خۆش.
خلوليا- ا(خولولیا- xulûlîya): نەخۆشی ماخۆلان، بێ شەرمی، بێ شەرم و بێ حەیا.
خله- ا(خەلە- xele): سەوڵی بەلەم لێخوڕین، سوکانی کەشتی.
خله- ا(خەلە- xele): نەقیزە.
خله- ا(خەلە- xele): هەراوهەنگامە، ئاژاوە.
خله- ا(خولە- xule): کارگ، قارچک.
خله- ا(خوللە- xulle): چڵم.
خله- ا.ع(خەللە- xelle): کون، سرکە، شەرابی ترش، خوو خەسێت.
خله- ا.ع(خیللە- xille): کیفی شمشێر، دۆستایەتی، برایەتی.
خله- ا.ع(خوللە- xulle): دۆستایەتی، برادەریی.
خليج- ا.ع(خەلیج- xelîc): کەنداو.
خليدن- مص.ل(خەلیدەن- xelîden): پێداچوون، وەک پێداچوونی: دڕک، دەرزی، نەقیزە.
خليس- ص.ع(خەلیس- xelîs): قژی ماش و برنج، دلێرو بەهۆش، گیای وشک و تەڕی تێک ئاڵاو.
خليش- ا(خەلیش- xelîş): قوڕوچڵپاو، ئاژاوەو فەرتەنە.
خليط- ص.ع(خەلیت- xelît): شەریک، شتی تێکەڵاو، مێرد.
خليع- ص.ع(خەلیئ- xelî’): فەرزەنێ کە باب حاشای لێ کردبێ، کەسێک لە کار خرابێ.
خليعه- ص.ع(خەلیئە- xelî’e): ژنێ سەربەست و خۆسەر بێ و بە ئارەزووی دڵی خۆی بکات.
خليعه- ا.ع(خەلیئە- xelî’e): هەوەسبازی، ریسوایی.
خليفه- ا.ع(خەلیفە- xelîfe): جێنشین، خەلیفە، خەلیفەی پێغەمبەر.
خليق- ص.ع(خەلیغ- xelî¨x): لایەق، شایستە، شایان، هەژ.
خليقه- ا.ع(خەلیغە- xelî¨xe): تەبیعەت، سروشت، دەستکردی خوا: خەڵکی و بەشەر.
خليل- ص.ع(خەلیل- xelîl): دۆستی دڵسۆز، دۆستی گیانی بە گیانی.
خليله- ص.ع(خەلیلە- xelîle): دۆستی دڵسۆز (بۆمێ).
خليواج- ا(خەلیڤاج- xelîvac): کۆلارە.
خليه- ا.ع(خەلییە- xelîye): شانەی هەنگ، سێڵ.

خلیه- ص. ع(خەلییە- xelîye): ژنی بێ مێردو بێ منداڵ.

خم- ص. ع(خەم- xem): کەچ، خوار، پێچی زوڵف و گێسو.

خم- ا.ص(خوم- xum): تەپڵ و دەهۆڵ، کوپەی گەورە بۆ ئاو یان شەراب، خەمرە.

خم- ا(خیم- xim): خوو، تەبیعەت.

خم- ا.ع(خومم- xumm): کولانەی مریشک، کۆز، ناوی بیرێکە لە مەکە.

خماخسرو- ا.مر(خوماخوسرەو- xuma xusrew): ناوی ئاهەنگێکی کۆنی موسیقای ئێرانییە.

خمار- ا.ع(خیمار- ximar): رووبەند، عەبا، لەچک، پەچە..

خمار- ا.ع(خومار- xumar): خومار، سەریەشانی پاش مەستی.

خمار- ص.ع(خەممار- xemmar): مەی فرۆش.

خمار الود- ص.مر(خومار ئالود- xumar alûdd): چاوی خوماراوی، مەخمور.

خمارزده- ص.مر(خومار زەدە- xumar zede): کەسێ کە شەراب لێی دابێ.

خمارکش- ص.فا(خومارکەش- xumar keş): خومارکێش.

خماسی- ص.ع(خوماسی- xumasî): پێنجی، هەر شتێ کە لە پێنج بەش پێک هاتبێ.

خماش- ا.ص(خەماش- xemaş): هەرشتێکی بێ کەڵک و توڕدراو.

خماشه- ا.ع(خوماشە- xumaşe): روشانی سووک، برینی سووک.

خمان- ا(خەمان- xeman): کەوان، تیرەندازی.

خمان- ا.ع(خومان- xuman): جۆرە رووەکێکە.

خمان- ص.ع(خوممان، خیممان- xumman, ximman): خەڵکی نزم و خوێری، هەر شتێکی بێ کەڵک و توڕدراو.

خماندن- مص. م(خەماندەن- xemanden): چەماندنەوە.

خماننده- ا.فا(خەمانەندە- xemanende): چەمێنەر، کەسێک یان شتێک، شتێک بچەمێنێتەوە.

خمانیده- ا.مف(خەمانیدە- xemanîde): چەماوە.

خمانیدن- مص.م(خەمانیدەن- xemanîden): چەماندنەوە، لاسایی کردنەوەی گوتار، یان کرداری کەسێک بە تەوسەوە.

خماهان- ا(خوماهان، خەماهان- xumahan, xemahan): جۆرە بەردێکی ئاسنینە.

خمب- ا(خومب- xumb): کوپەڵە.

خمبره- ا(خومبەرە- xumbere): کوپەڵە.

خمپاره- ا.مر(خومپارە- xumpare): گوللەتۆپ، گوللەهاوەن.

خمپاره انداز- ا.مر(خومپارە ئەنداز- xumpare endaz): هاوەن، تۆپ.

خمچه- ا(خومچە- xumçe): کوپەڵە.

خمخانه- ا.مر(خومخانە-xumxane): شوێن یان ژێر خانێک کە کوپە شەرابی تیا

دابنەن، مەیخانە.

خم خــوردن- مص. ل(خــەمـــخــوردەن- xem xûrden): پــێچ خـــــــواردن، چەمینەوە.

خـم دادن- مـص.م(خـــــــــەم دادەن- xemdaden): خوارکردن، چەماندنەوە.

خمـدار- ص.مـر(خەمـدار- xemdar): پێچدار، لول.

خـمـده- ص.مف(خـەمـدە- xemde): چەمیو، چەماوە.

خـمـر- ا.ع(خـەمـر- xemr): شـەراب، مەی.

خمـره- ا(خومـرە- xumre): کـوپەڵە، خەمرە.

خـمـس- ا.ع(خــومـس- xums): پێنج یەک، بەپێی شەرع دەکاتە پێنج یەکی ئەو دەرامــــەت یا دەســــتکەوتانەی دەبێ مـوسوڵمـانان بەپێی دەسـتووری شـەرع بە ئیـمـام یان جـێگری ئیـمـامی بدەن کـە بەشـێکی سـەرفی خـێـرات دەکـرێت و بەشەکەی تری بە سادات دەدرێ.

خـمـسـتــان- ا.مـر(خـومـیـسـتــان- xumistan): مەیخانە، کورەی سواڵەت وخشت سورکردنەوە.

خمسه- ا.ع(خەمسە- xemse): ژمارە پێنج.

خـمـسین- ا.ع(خـەمـسین- xemsîn): ژمارە پەنجا.

خــمش- ص(خــەمـــوش- xemuş): خامۆش، بێدەنگ، کوژاوە.

خمش- مص. م- ع(خـەمش- xemş): روشاندن، روشان.

خمش- ا.ع(خەمش- xemş: روشاو.

خـمـک- ا(خـــمـــەک- xmmek): کوپەڵە، دایەرە، دەف، دومبک.

خمکده- ا.مر(خومکەدە- xumkede): مەیخانە، شەراوخانە.

خـمگر- ا.ص(خـومگەر- xumger): کوپەساز، کوپە فرۆش.

خـمل- ا.ع(خـەمل- xeml): ریشــوو پرزۆڵ.

خم و چم- ا.مـــــر(خــــــەم و چەم- xem û çen): نازو عـیـشـوە، فـەندو فێڵ.

خمود- مص.ل- ع(خومود- xumûd): کوژانەوەی ئاگر، بێهۆشی، لە هۆش چوون، خامۆش.

خـمـوش- ص(خـەمـوش- xemûş): خامۆش، کوژاوە، بێدەنگ.

خـمـوش- ا.ع(خـومـوش- xumûş): روشان.

خـمـوشـانه- ق.ص(خــەمــوشــانە- xemûşane): خامۆشانە.

خمول- مص.ل- ع(خومول- xumûl): کپ بوون، گـومناو بـوون، بێ ناوونیـشـان بوون.

خـمـیـاز- ا(خـەمـیـاز- xemyaz): باوێشک.

خمـیازه- ا(خەمـیـازە- xemyaze): باوێشک.

خـمـیـدن- مص.ل(خــەمــیــدەن- xemîden): چەمینەوە، لەنگین.

خمیده- ا.مف(خەمیدە- xemîde): چەماوە، لار، خوار، چەفت.

خمیر- ا.ع(خەمیر- xemîr): هەویر، هەڤیر.
خـمـیـرترش- ا.مـر(خـەمـیـرترش- xemîr trş): هەویر ترش.
خـمـیـرگـیـر- ص.فـا(خـەمـیـرگـیـر- xemîr gîr): هەویر شێل، نانەوا.
خـمـیـرمـایه- ا.مـر(خـەمـیـر مـایە- xemîr maye): هەویر ترش، خومرە.
خـمـیـره- ا.ع(خـەمـیـرە- xemîre): خومرە، هەویرترش.
خمیس- ا.ع(خەمیس- xemîs): پێنج شەممە.
خـمـیـس- ص.ع(خـەمـیس- xemîs): پیاوی ناو قەد باریک، ناوقەد باریک.
خن- ا(خەن- xen): عەماری کەشتی، کون، کلاورۆژنە.
خناجر- ا.ع(خـەناجـیـر- xenacir): خەنجەران.
خنادق- ا.ع(خـەنادیغ- xenadix): خەندەکان، سەنگەران.
خنازیر- ا.ع(خـەنازیر- xenazîr): بەرازان.
خناس- ص.ع(خـەنناس- xennas): شـەیتـان، مـرۆڤی بەدکـارو شـەیتـان خەسڵەت، ئەهریمەن.
خنافس- ا.ع(خـەنافـیس- xenafis): قالۆنچان.
خناق- ا.ع(خوناغ- xunax): ملەخڕێ، دیفتری.
خناک- ا(خوناک- xunak): ملەخڕێ.
خنب-ا(خونب- xunb): کوپەڵە.
خنبـانیـدن- مص.م(خـونبـانیـدەن- xunbanîden): لاسـایی کـردنەوەی هەڵسـوکـەتی کـەسـێک بۆ قـەشـمـەری و رابواردن.
خنبـره- ا(خـونبـەرە- xunbere): کوپەڵە، خەمرە.
خنبک- ا(خونبەک- xunbek): تەپڵ، دومبک.
خنبه- ا(خـونبـە- xunbe): گـومـەز، هیزرە، کەندووی دانەوێڵە.
خنبـیـدن- مص.ل(خـونبـیـدەن- xunbîden): رەقس و هـەڵپـەڕین، چەپڵەلێدان، تەپڵ لێدان.
خنثی- ص.ع(خـونسـا- xunsa): نێرەموک.
خنج- ا(خـەنج- xenc): نازوعـیـشـوە، شادی، سود، فایدە.
خنجر- ا(خەنجەر- xencer): خەنجەر.
خنجـرگـزار- ص.فـا(خـەنجـەرگـوزار- xencer guzar): خـەنجـەرکـێش، خەنجەر وەشێن.
خنجک- ا(خـەنجـەک- xencek): پێکوڵە.
خنجه- ا(خـەنجـە- xence): خـۆشی و شادی، مشەمش.
خنجـیـر- ا(خـینجـیـر- xincîr): بۆ کوڕوز.
خند- ا.مص(خـەند- xend): خـەندە، پێکەنین، پێخەنین.
خنداخند- ق.ص(خـەنداخـەند- xendaxend): تریقـانەوە، پێکەنین، قاقا.
خندان- ص.فـا(خـەندان- xendan): دەم بە پێکەنین.
خنـدانـدن- مـص.م(خـەنـدانـدەن-

xendanden): هێنانه پێکەنین، پێکەناندن.

خنداننده- ا.فا(خەندانەندە- xendanende): پێکەنین هێنەر.

خندخند- ا.ص(خەندخەند- xendxend): حیلکەحیلک.

خندروس- ا(خەندروس- xendrûs): زوڕات، گەنمەشامی.

خندریس- ا.ع(خەندەریس- xenderîs): شەرابی کۆنە، گەنمی کۆنە.

خندستان- ا.مر(خەندیستان- xendistan): کۆڕو مەجلیسی سوعبەت و پێکەنین، دەم و لێوی ماشوقە.

خندق- ا.ع(خەندەغ- xendex): خەنەک، سەنگەر، خەندەک.

خندمین- ص.ن(خەندەمین- xendemîn): پێکەنین هێنەر، مایەی پێکەنین.

خندناک- ص.مر(خەندەناک- xendenak): رووخۆش و دەم بە پێکەنین.

خندوتند- ص(خەندوتەند- xendutend): ژێرو ژوور، پەراگەندەو پەرێشان، تارومار، تەرتەو وەرتە.

خنده- ا.مص(خەندە- xende): خەندە، پێکەنین.

خنداور- ص.فا(خەندەئاڤەر- xende aver): پێکەنین هێن، مایەی پێکەنین.

خندەخریش- ص(خەندە خەریش- xende xerîş): گەپجاڕ، مەسخەرە.

خندەدار- ص(خەندەدار- xendedar): مایەی پێکەنین.

خندرو- ص(خەندەرو- xende rû): رووخۆش، روو بە پێکەنین.

خندەریش- ص(خەندەریش- xende rîş): قەشمەر، مایەی پێکەنین، گەپجاڕ.

خندەناک- ص(خەندەناک- xendenak): شاد، روخۆش، دەم بە پێکەنین.

خندیدن- مص.ل(خەندیدەن- xendîden): پێکەنین.

خندنده- ا.فا(خەندەندە- xendende): کەسێک کە پێ بکەنێ.

خنزیر- ا.ع(خەنزیر- xenzîr): بەراز.

خنساء- ص.ع(خەنساء- xensa’): ژنێ کە ناوەندی کەپوی چاڵ و سەری کەپوی بەرزبێ.

خنشان- ص(خونشان- xunşan): موبارەک.

خنصر- ا.ع(خینسیر- xinsir): پەنجەتوتە.

خنفساء- ا.ع(خونفەساء- xunfesa’): قالۆنچەی رەش.

خنک- ص(خونوک- xunuk): فێنک، سەرد، خۆش، تەڕ، تازە.

خنگ- ص(خینگ- xing): سپی، ئەسپی سپی.

خنگ- ص.عا(خینگ- xing): گێژ، هێڕ، کەودەن، گەلحۆ، بێ ئاوەز.

خنگال- ا(خەنگال- xengal): کون، کلاورۆژنە، کونێ کە بکرێ بە نیشانەی گوللە.

خنگ بت- ا.مر(خینگ بوت- xing but): بتی سپی.

خنگ بیــد- ا.مــر(خــینگ بیــد- xing bîd): دڕکی ســـپی، ژیژک، ژوژوو.
خنگ زیور- ا.مــر(خــینگ زیڤــەر- xing zîver): ئەسپی بەڵەک.
خنگسار- ص(خینگسار- xingsar): سەرسپی.
خنگ شب اهنگ- ا.مـر(خـینگی شـەب ئـاهـەنـگ- xingi şeb aheng): ئەسپی بەڵەکی رەش و سپی، ئەو بۆراقەی کە حەزرەتی پێغەمبەر لە شەوی میعراجدا سواری بوو، بۆراق.
خنگ گـردون- ا.مـر(خـینگ گـیـردون- xing girdûn): رۆژ، هەتاو، خۆر.
خنگل- ا(خەنگەل- xengel): زرێ.
خنور- ا(خــەنور- xenûr): قــاپ و قـاچاخی سـواڵەت وەکـو کـۆزەو کـاسـەو کوپەڵەو...
خنوس- مص. ع(خــونوس- xunûs): پەنهان کردن، غایب بوون.
خنیـا- ا(خـونیـا- xunya): گـۆرانی و ئاواز.
خنیاگر- ا.ص(خونیاگەر-xunyager): ئاشق، دەنگبێژ، گۆرانی بێژ، شایەر.
خنیاگرفلک- ا.مر(خونیـاگەری فەلەک- xunyageri felek): ئەســتــێــرەی زوهرە.
خنیدن- مص.ل(خەنیدەن- xenîden): دەنگدانەوەی دەنگ لە حـەمـام و کـێـو و ئـەشکـەوتـاندا، شــۆڕەت پـەیداکــردن، ناوبانگ دەرکردن.
خنیــده- ا.مف(خــەنیــدە- xenîde): ناسراو، مەنشور.

خــو- ا(خــو- xû): ســروشت، خــوو، تەبیعەت، داب.
خو- ا(خەو- xew): گیاکەڵە.
خو- ا(خەو- xew): ئەسکەلە.
خواب- ا(خاب- xab): خەو.
خــــواب الود- ص(خــــاب ئـالـود- xab alûd): خەوالّو.
خـــوابـانـدن- مـص.م(خـــابـانـدەن- xabanden): خـــەوانـدن، نـوانـدن، خەفاندن.
خــواب اور- ص.فــا(خــاب ئاڤــەر- xabaver): هەر شـتـێک ببێـتـە مـایەی خەو هاتن، دەرمانی خەو.
خـــواب بند- ا.مص(خــــاب بـەند- xab bend): کەسێک بە جادوو بکرێتە خـەو، بە زەبری جـادو کـەسـێک لە خـەو بکرێت.
خــواب دیدن- مص.ل(خـــاب دیدەن- xab dîden): خەون دیتن.
خـواب رفتن- مص.ل(خـاب رەفــتــەن- xab reften): خەوتن، سڕبوونی دەست یان پێ.
خـوابـسـتـان- ا.مـر(خـابیـسـتـان- xabistan): خەوتنگە، شوێنی خەوتن.
خوابگاه- ا.مـر(خـابگاه- xabgah): خـەوتـنگە، شـوێنی نوستن، ژووری نوستن، سیسەم.
خـــوابگردی- ا.مص(خــــابـگەردی- xabgerdî): رۆییشتن بەدەم خەوەوە.
خـواب گـزار- ص.فـا(خـاب گـوزار- xab guzar): لێکدەرەوەی خەون.
خـوابناک- ص(خـابنـاک- xabnak): خەوالّوو.

خوابنامە- ا.مر(خاب نامە- xabname): خەونامە.

خوابنما- ص(خاب نەما-xabnema): کەسێک لە خەودا ئیلهامی بۆ بێ.

خوابنیدن- مص.م(خابەنیدەن- xabenîden): خەواندن، نواندن، خەفاندن.

خوابنیدە- ا.مف(خابەنیدە- xabenîde): خەوێنراو.

خوابی- ا.ع(خەڤابی- xavabî): گۆزە، کوپەڵە.

خوابیدن- مص.ل(خابیدەن- xabîden): خەوتن، نووستن، خەفتن.

خوابیدە- ا.مف(خابیدە- xabîde): خەوتوو.

خواتم- ا.ع(خەڤاتیم- xevatim): ئەنگوستیلان، نگینان.

خواتیم- ا.ع(خەڤاتیم- xevatîm): خاتیمە، کۆتایی.

خواتین- ا.ع(خەڤاتین- xevatîn): خاتونان.

خواجە- ا.ص(خاجە- xace): سەروەر، گەورە، زەنگین، شێخ، خەسێنراو، خەسیوو، خاوەن، خودان.

خواجەباشی- ا.ص(خاجەباشی- xace başî): گەورەی خواجەکان.

خواجەتاش- ا.ص(خاجەتاش- xacetaş): خواجەتاش.

خواجەسرا- ا.ص(خاجەسەرا- xace sere): پیاوێک کە لە بارەگای گەورە پیاواندا خزمەت بکات، غولامی خەسێنراو کە لە حەرەمسەراو ناو ماڵی گەورە پیاواندا خزمەت بکات.

خواجەوش- ص(خاجەڤەش- xaceveş): خواجەئاسا.

خوار- ص(خار- xar): زەبوون، زەلیل، بچووک.

خوار- ا(خار- xar): خۆر.

خوار- ا.ع(خوڤار- xuvar): بۆڕەی گاوگۆلک.

خوار- ص.ع(خەڤڤار- xevvar): لاوازو سست و خاو.

خواربار- ا.مر(خاربار- xarbar): ئەرزاق، ئازوقە، خۆراکی کەم.

خوارتن- ص(خارتەن- xarten): زەلیل، زەبون.

خوارج- ا.ع(خەڤاریج- xevaric): گروپێکی یاران و لەشکریبیانی عەلی کوڕی ئەبی تالیب بوون کە لە جەنگی (صفین)ی نێوان عەلی و معاویەدا، فریوی ئەبو موسا ئەشعەری حەکەمی خەڵکی کوفەو عەمری کوڕی عاس حەکەمی شامیان-یان خواردو دەنگیان بەمیری موسوڵمانان نەداو لەو زاتە هەڵگەڕانەوە.

خوارسار- ص(خارسار- xarsar): خوار، زەلیل، زەبوون.

خوارق- ا.ع(خەڤاریغ- xevarix): کەراماتی وەلیان، شتێ کە پێچەوانەی خوو خدەی خەڵکی بێ.

خوارکار- ص(خارکار- xarkar): ستەمکار، جنێوفرۆش، دەم پیس.

خوازە- ا(خازە- xaze): تاق.

خوازە- ا.مص(خازە- xaze): ویست، خوازتن.

خوازەگر- ص.فا(خازەگەر- xazeger): خوازەلۆک.

خواست- ا.مص(خاست- xast): خواستن، ویستن.
خواستار- ص.فا(خاستار- xastar): داواکار، خوازبێنی کەر.
خواست برگ- ا.مر(خاست بەرگ- xastberg): جەلبنامە.
خواستگار- ص.فا(خاستگار- xastgar): خوازبێنی کەر، داواکار.
خواستن- مص. م(خاستەن- xasten): داواکردن، ویستن.
خواهنده- ا.فا(خاهەندە- xahende): داواکەر.
خواسته- ا.مف(خاستە- xaste): داواکراو، ویستراو، خوازراو.
خواسته- ا(خاستە- xaste): زێڕو ماڵ، سەروەت و سامان.
خواص- ا.ع(خەڤاس- xevas): کەسوکار، گەورەو هەڵبژاردەێن قەوم، مەحرەمان.
خواصر- ا.ع(خەڤاسیر- xevasir): کەلەکە، خالیگە، برک.
خواطر- ا.ع(خەڤاتیر- xevatir): بیرو ئەندێشان، خاتیرە، بیرەوەری.
خواطف-ا.ع(خەڤاتیف- xevatif): گوللەیەک بەعاردی بکەوێ و پاشن بەرەو نیشانە بچێ.
خواطیء- ا.ع(خەڤاتیء- xevatî’): خەتاکاری.
خوافی- ص.ن(خافی- xafî): خەڵکی خواف (شارێکی خۆراسانە).
خوافی- ا.ع(خەڤافی- xevafî): شاراوە، پەنهان.
خواقین- ا.ع(خەڤاغین- xevaxîn): خاقانان، پاشایان.
خوالستان- ا.مر(خالیستان- xalistan): شووشەی مەرەکەب، مەرەکبدان.
خوالیگر- ا.ص(خالیگەر- xalîger): ئاشپەز.
خوامش- ا.ع(خەڤامیش-xevamiş): جۆگەلە.
خوان- ا(خان- xan): خوان، سفرە، دڕک و داڵ، خاشاڵ، گیاکەڵە.
خوان- ص.ع(خەڤڤان- xevvan): خیانەتکار..
خوانا- ص(خانا- xana): نووسینێ کە بە ئاسانی بخوێنرێتەوە، قورئان خوێن.
خوان پایه- ا.مر(خان پایە- xanpaye): مێزی نان خواردن، سفرە، خوان.
خوانچه- ا(خانچە- xançe): خوانی بچووک، خوانچە.
خواندن- مص.م(خاندەن- xanden): خوێندن، دەعوەتکردن، میوانداریکردن.
خواننده- ا.فا(خانەندە- xanende): خوێنەر.
خوانده- ا.مف(خاندە- xande): خوێندراو، دەعوەتکراو، بانگکراو.
خوان سالار-ا.ص(خان سالار- xansalar): سەرپەرشتیاری خوان، سەرۆکی ئاشخانە، سفرەچی.
خوان یەغما- ا.مر(خانی یەغما- xani yexma): خوانی تالانی، سفرەیەک کە بە ماڵی تالانی بەرپا بکرێ، سفرەیەک هەرچی لەسەرە بخورێ و ببرێ، دەعوەتی گشتی.

خـوانین- ا.ع(خـەڤـانین- xevanîn): خانان، پاشایان، میران.
خواو- ا(خاو- xaw): خەو.
خـواهان- ص.فـا(خـاهان- xahan): خوازیار.
خـواهر- ا(خـاهەر-xaher): خـوشکی دایک و باوکی، خوشک.
خــــواهراندر- ا.ص(خـــاهەر ئەندەر- xaher ender): زڕ خوشک.
خـواهرخـوانده- ا.مـر(خـاهەر خـاندە- xaher xande): ئافـرەتێ کـە وەکـو خوشک تەماشا بکرێ.
خـواهش- ا.مص(خـاهیش- xahiş): ویستن، خواستن.
خـواهشگر- ص.فـا(خـاهیش گـەر- xahişger): شـەفـیع، شـەفـاعـەتکار، ناوبژیوان.
خـواهشگری- ا.مص(خـاهیـشگەری- xahişgerî): ناوبژیوانی، شەفاعەت.
خـواهشـمند- ص.مـر(خـاهیش مـەند- xahişmend): تکاکار، داواکار.
خـواه ناخـواه- ق.مـر(خـاه ناخـاە- xah naxah): بیەوێ و نەیەوێ.
خواهه- ا.مص(خاهە- xahe): ویستن، داواکردن، داواکاری.
خـــواهیـــدن- مص.م(خـــاهیـــدەن- xahîden): ویستن، داواکردن.
خوب- ص(خوب- xûb): باش، پەسند، جوان، خشکۆک.
خوبرو- ص(خوب رو- xûbrû): جوان، زیبا، خشکۆک.
خوپخین- ا(خوپخین-xûpxîn): مۆمیا.
خوپزیر- ص.فـا(خـوپەزیر- xûpezîr): خـووگـیـر، کـەسـێـک کـە خـوو ئەخـلاقی کەسێکی دی بگرێ.
خـــوپله- ص(خـــەپله، خـــوپـلە- xeple, xuple): گـــێـل، گـــەلحـــۆ، کەودەن.
خوچ- ا(خوچ- xûç): پۆپنەی کەڵەشێر، کلاوخود.
خوخ- ا.ع(خەوخ- xewx): قۆخ.
خود- ا(خود- xûd): کلاوخود.
خود- ض(خـود- xûd): راناوی خـۆیی؛ ئەو بە خۆی، خود، زات.
خودارا- ص.فـا(خـودئارا- xûdara): کـەسـێـک کـە بەخـۆیدا بگات، دەست بە خۆیدا بێنێ.
خـودبخـود- ق.مـر(خـود بیـخـود- xûd bixûd): خــۆبەخــۆ، بەبێ هۆ، بەحەزو رەزای خۆ.
خودبین- ص.فـا(خـودبین- xûdbîn): خـۆبین، خـۆپەرست، لوتبـەرز، مـەغـرور، خۆویست.
خـــودپرست- ص.فـــا(خـــودپەرەست- xûdperest): خـــۆپەرەست، ئەنانـی، خۆویست.
خــودپسند- ص.فــا(خــودپەســەند- xûd pesend): خۆپەسن، لە خۆڕازی، مەغرور.
خـــــودتراش- ا.ص(خـــــودتـەراش- xûd teraş): ردێن تـەراش، مـەکـینـەی ریش تاشین.
خــــودخــــروه- (خــــودی خــــروهـ- xûdixurûh): پۆپنەی کەڵەشێر.
خودخواه- ص.فا(خودخاه- xûdxah): خۆویست، خۆپەرست، دەعیەزل.

خودخور- ص.فا (خودخور- xûdxûr): خۆخۆر، خەم خواردن، بەخەم.

خوددار- ص.فا (خوددار- xûddar): بەسەبر، خۆپارێز لە کاری ناپەسند، سەرپێچی کار، سەرکێشیکەر.

خودرای- ص.مر (خودرای- xûdray): کەسێک هەر بە بیرورای خۆی بکات، خۆسەر.

خودرستە- ص (خود روستە- xûdrûste): خۆرسک.

خودرنگ- ص (خودرەنگ- xûdreng): شتێ کە رەنگی ئاسایی خۆی هەبێ.

خودرو- ص.فا (خودرو- xûdrû): خۆڕسک.

خودرو- ص.فا (خودرەو- xûdrew): میکانیکی، خۆڕۆ، ئوتومبیل.

خودساز- ص.فا (خودساز- xûdsaz): خۆسازدەر، کەسێک خۆی خۆی پێگەیاندبێ.

خودستا- ص.فا (خودسیتا- xûdsita): خۆهەڵکێش، خۆپەسند.

خودسر- ص (خودسەر- xûdser): سەرسەخت، یاخی، سەرپێچی کار، کەسێک قسە هەر قسەی خۆی بێ، خۆسەر.

خودسرانە- ق (خودسەرانە- xûd serane): خۆسەرانە.

خودسوز- ص.فا (خودسوز- xûdsûz): خۆسوتێن.

خودفروش- ص.فا (خود فوروش- xûdfurûş): خۆفرۆش، خۆنوێن، خۆهەڵکێش، روسپی، قەحپە، فشەکەر.

خودکار- ص (خودکار- xûd kar): ئوتوماتیکی، قەڵەم پاندان.

خودکام- ص (خودکام- xûd kam): خۆسەر، کەللەڕەق، کەسێک بە کام و مرازی خۆی گەیی بێ، بە ئاوات گەییو، هەوەسباز.

خودکردە- ص (خودکەردە- xûd kerde): خۆکردوو.

خودکشی- ا.مص (خودکوشی- xûd kuşî): خۆکوژی، کارکرنی لە رادەبەدەر.

خودگزین- ص.فا (خود گوزین- xûd guzîn): خۆپەرست، خۆبینی، خۆویستی.

خودمانی- ق.ص (خودمانی- xûd manî): خۆمانی، خۆیی.

خودمختار- ص (خودمختار- xûd muxtar): جۆرێکە لە خۆ بەرێوەبردنی سیاسی، ئۆتۆنۆمی، خودموختاری.

خودنمایی- ص.فا (خودنەمایی- xûd nemayî): خۆ نوێنی، خۆهەڵکێشان، خۆپەسندی.

خودنویس- ا (خودنیڤیس- xûd nivîs): قەڵەم جاف.

خودی- ص.ن (خودی- xûdî): خۆیی، دۆست و ئاشنا.

خور- ا (خور- xûr): خۆر، هەتاو، هور، رۆژ.

خور- ا.مص (خور- xûr): خۆراک.

خور- ا.ع (خەڤەر- xever): بێتاقەتی، سستی، خاوی.

خور- ا.ع (خەور- xewr): رێژگە، لقێکی دەریا.

خورا- ا(خورا- xûra): شایسته، شایان، لایەق، هەژ.

خورا- ا(خورا- xûra): خۆراک، خواردەمەنی.

خورابە- ا.مر(خورابە- xûrabe): جۆگەی وشک کە ئاوەکەی بڕژێ، جۆگەڵەی بچووک کە لە رووبار بۆ زەرعات جیابکرێتەوە.

خوراک- ا(خوراک- xûrak): خۆراک، خواردەمەنی.

خوراندن- مص.م(خوراندەن- xûranden): دەرخوارددان.

خوراهە- ا(خوارهە- xûrahe): پۆپنەی کەڵەشێر، کلاوخود.

خورپا- ا.مر(خورپا- xûrpa): حەربا، تیرتیرە، خۆرپەرست، جۆرە مارمیلۆکێکە.

خورخجیون- ا(خورخوجیڤەن- xûrxucîven): مۆتەکە، مێردەزمە، پیرهەڤۆک، شەوگ.

خورد- ا(خورد- xûrd): خۆراک، خواردەمەنی.

خوردپز- ا.ص(خوردپەز- xûrdpez): ئاشچی، ئاشپەز.

خوردن- مص.م(خوردەن- xûrden): خواردن.

خوردەپز- ا.ص(خوردەپەز- xûrdepez): ئاشچی.

خوردی- ا(خوردی- xûrdî): خۆراک.

خوردی پز- ا.ص(خوردی پەز- xûrdî pez): ئاشچی.

خورسند- ص(خورسەند- xûrsend): شاد، شادمان.

خورش- ا.مص(خورش- xûrş): خۆراک، خواردەمەنی، پێخۆر، شلە.

خورشگر- ا.ص(خورشگەر- xûrşger): ئاشپەز، ئاشچی.

خورشید- ا(خورشید- xûrşîd): هەتاو، خۆر، رۆژ.

خورشیدپرست- - ص.فا(خورشید پەرەست- xûrşîd perest): رۆژپەرست، خۆرپەرست، تاڤپەرست.

خورشیدوش- ص(خورشید ڤەش- xûrşîd veş): خۆر ئاسا.

خورمک- ا(خورمەک- xûrmek): چاوەزار.

خورند- ا.ص(خورەند- xûrend): شایستە، لایەق، هەژ، شایان.

خورنق- ا.ع(خەڤەرنەغ- xevernex): کۆشکی تایبەتی نان خواردنی پاشاو کەسوکارانی، کۆشکی بەشکۆ.

خورنگاە- ا.مر(خورەنگاه- xûrengah): ژووری نانخواردن، خواردنگە.

خورنگە- ا.مر(خورەنگەه- xûrengeh): خوارنگە.

خورنە- ا(خەڤەرنە- xeverne): خوارنگە.

خورە- ا(خورە- xûre): نەخۆشی گولی.

خورە- ا(خورە- xûre): تیشک، روناکی، روناهی، بەش، دەڤەرو ناوچە.

خوز- مص.ع(خەوز- xewz): دژمنایەتی کردن.

خوزی- ص. ن(خوزی- xûzî): خەڵکی خۆزستان، خۆزستانی.

خوزی- ا.ص(خوزی- xûzî): کفتە، گۆشتی کوتراو.

خـوسـانیـدن- مص.م(خـوسـانیـدەن- xûsanîden): تەڕکردن، خوساندن.
خوست- ا.ص(خوست- xûst): دوڕگە، گراڤ، پێ خوست، پێ شێل بوگ.
خوستن- مص.م(خوستەن- xûsten): پێ خوستکردن، پێ شێل کردن.
خوستە- ا.مف(خوستە- xûste): پێ خوستکراو.
خوش- ص(خوش- xûş): شاد، باش.
خـوشـاب- ص(خـوشـاب- xûşab): تێراو، ئاودار، تەڕوتازە.
خـوش اخـلاق- ص(خـوش ئەخـلاغ- xûş exlax): ئەخـلاق جـوان، خـوو شیرین، ڕەوشت جوان.
خـوش اقـبـال- ص(خـوش ئیـغـبـال- xûş ixbal): خـۆش بەخت، بەشـانس، بەتالع، بە یەغبال.
خـوش الحـان- ص(خـوش ئەلهـان- xûş elhan): خۆش ئاواز، دەنگخۆش.
خـوشـامـد- ا.ص(خـوش ئامـەد- xûş amed): خێرهاتن.
خـوش انـدام- ص(خـوش ئەندام- xûşendam): قەدوبالا جوان.
خـوشـانیـدن- مص.م(خـوشـانیـدەن- xûşanîden): وشک کردن.
خـوش اواز- ص(خـوش ئاڤـاز- xûş avaz): دەنگخـۆش، باڵندەی خۆشخوان.
خـوش اهنگ- ص(خـوش ئاهەنگ- xûş aheng): خـۆش ئاواز، دەنگو ئاواز خۆش.
خـوشـایند- ص(خـوش ئایەند- xûş ayend): پەسند، بەجێ، مـایەی خۆشی.
خـوش باور- ص(خـوش باڤـەر- xûş baver): خۆش باوەڕ، سادە.
خـوش بخت- ص(خـوش بەخت- xûşbext): بـەتـالـح، بـە شـانـس، بەبەخت.
خـوش برخـورد- ص(خـوش بەرخـورد- xûş berxûrd): ڕووخـۆش و دڵسـۆز لەگەڵ خەڵکیدا، میهرەبان.
خـوش برش- ص(خـوش بوریش- xûş buriş): جلی جـوان بڕاوی ڕێک دوراو.
خـوشـبـو- ص(خـوش بـو- xûşbû): موعەتەر، بۆنخۆش.
خـوش بودن- مص.ل(خـوش بودەن- xûşbûden): خۆشحاڵ بوون، ئاسوودە بوون.
خوشبین- ص.فا(خوش بین- xûşbîn): گەشبین، ئومێدەواری.
خـوش پوش- ص.فـا(خـوش پوش- xûşpûş): شێک پۆش، خۆش پۆشاک، پۆشتەو پەرداخ.
خـوش تراش- ص(خـوش تەراش- xûşteraş): بەژن و بالا ڕێک، جوان.
خـوشـتـرک- ص(خـوش تەرەک- xûş terek): کەمێ باشتر.
خـوش ترکـیب- ص(خـوش تەرکـیب- xûş terkîb): جـوان، بەژن و بالا ڕێک.
خوشحال- ص(خوشحال- xûşhal): خۆشحاڵ، شادمان.

خوش حساب- ص(خوش هیساب- xûş hisab): کەسێک کە قەرزی خۆی بێ دواخستن بداتەوە، سەر راست.
خوش خبر- ص(خوش خەبەر- xûşxeber): کەسێک کە خەبەری خۆش بێنێ، خۆش خەبەر، مژدە هێن، خۆش خەوەر، مژدەدەر.
خوش خدمت- ص(خوش خیدمەت- xûşxidmet): خۆش خزمەت، بەخزمەت، خۆش ئەتوار.
خوش خرام- ص.فا (خوش خەرام- xûşxeram): رۆیشتنی بەنازو عیشوە، خەرامان.
خوش خط- ص(خوش خەت- xûş xet): خۆش نووس، خەت خۆشی.
خوش خلق- ص(خوش خولغ- xûş xulx): خۆش خوو، خۆش تەبیعەت.
خوشخو- ص(خوشخو- xûşxû): میهرەبان، خاوەن خوی باش.
خوشخوار- ص.فا (خوش خار- xûşxar): زۆر خۆر، خۆشخۆر، کەسێک کە خۆراکی خۆش بخوات.
خوش خوان- ص.فا (خوش خان- xûşxan): خۆش خوان، دەنگ خۆش، گۆرانی بێژ.
خوشخوراک- ص(خوش خوراک- xûş xurak): خۆراکی بەلەزەت، کەسێ کە خۆراکی باش بخوات، زۆر خۆر، بخۆر.
خوش خوشک- ق.مر(خوش خوشەک- xûş xûşek): هێدی هێدی، بەرەبەرە، کەم کەم.
خوش خیم- ص(خوش خیم- xûşxîm): بێ خەتەر، خۆش تەبیعەت، خۆش خوو.
خوشدامن-ا(خوش دامەن- xûşdamen): خەسوو.
خوشدل- ص(خوش دیل- xûşdil): خۆشحاڵ، شادمان، دڵخۆش.
خوش ذوق- ص(خوش زەوغ- xûş zewx): خۆش سەلیقە، بە سەلیقە، جوان زەوق.
خوش راه- ص(خوش راه- xûşrah): خۆشڕێ، ولاخی بەرزەی رەهوان.
خوشرفتار- ص(خوش رەفتار- xûş reftar): خۆشڕێ، کەسێک کە میهرەبان و خۆش رەفتار بێ لەگەڵ خەڵکیدا.
خوش رکاب- ص(خوش ریکاب- xûş rikab): ئەسپی رام.
خوشرنگ- ص(خوش رەنگ- xûşreng): خۆش رەنگ، خۆش رواڵەت.
خوشرو- ص(خوشرو- xûşrû): رووخۆش، روو بەپێکەنین، خشکۆک.
خوش ریخت- ص(خوش ریخت- xûşrîxt): خشکۆک، بەژن و بالا رێک، پۆشتەو پەرداخ.
خوش زبان- ص(خوش زەبان- xûşzeban): خۆش زمان، سەروزمان خۆش، زمان شیرین.
خوش سخن- ص(خوش سوخەن- xûş sûxen): قسەخۆش، زمان تەڕ.
خوش سرای- ص(خوش سەرای- xûş seray): دەنگ خۆش، گۆرانی

بێژ، دەنگبێژ.
خــــوش سـلوک- ص(خـــوش سلوک- xûş slûk): خۆش رەفتار، هەڵسوکەوت پەسند.
خـوش سلیـقـه- ص(خـوش سـەلیـغـە- xûş selîxe): بەزەوق، بە سـەلیـقـە، زەوقدار.
خـــوش ســـودا- ص(خـــوش ســـەودا- xûş sewda): خـــۆش مـــامـــەڵە، دروستکار لە سەوداو مامەڵەدا.
خـوش سـیـمـا- ص(خـوش سـیـمـا- xûş sîma): سیما جوان، خشکۆک.
خـــوش شکل- ص(خـــوش شـــەکل- xûş şekl): جوان، شێوەجوان.
خوش صـحبت- ص(خـوش سـوهبـەت- xûş suhbet): خۆش گوفتار، شـیـرین قسە، قسە خۆش.
خـوش صـــورت- ص(خـــوش ســـورەت- xûş sûret): جوان، قشتیلە.
خـــــوش طـالـع- ص(خـــــوش تـالـیء- xûş tali’): بە بـەخت، بـە تـالـع، بـە یەغباڵ، بەختیار.
خـــــوش طبـع- ص(خـــــوش تـەبء- xûş teb’): بەزەوق، سوعبەتچی، زمان شیرین.
خـــــوش طـعـم- ص(خـــــوش تـەئم- xûş te’m): بەتام، تام خۆش.
خـــوش طینت- ص(خـــوش تینەت- xûş tînet): خۆش سروشت.
خـــوش ظـاهر- ص(خـــوش زاهیـــر- xûş zahir): رواڵەت جوان.
خـوش عـاقـبت- ص(خـوش ئاغـیـبـەت- xûş axibet): ئاقـیـبـەت خـێـر، ئاخیرخێر، ئاکام فەڕ.
خــــوش عـلف- ص(خــــوش ئـەلەف- xûş elef): گیانلەبەری خۆش لەوەڕ.
خـوش قـامت- ص(خـوش غـامـەت- xûş xamet): باڵابەرزو رێک، بەژن و باڵا بەرز.
خـــوش قـــدم- ص(خـــوش غـــەدەم- xûş xedem): پێ بە خێر، پێ بەووم.
خـــوش قلب- ص(خـــوش غـــەلب- xûş xelb): دڵپاک، خێرخواز.
خـــوش قـــول- ص(خـــوش غـــەول- xûş xewl): بەوەعـدو قـەول، خـاوەن بەڵێن.
خـوش قـیـافـه- ص(خـوش غـیـافـە- xûş xîyafe): جـــوان، بەدەن رێک و پێک.
خـــوش کـــلام- ص(خـــوش کـــەلام- xûş kelam): قـسـەخـۆش، بەزمـان، بەگفتولفت.
خـــوش گـــام- ص(خـــوش گـــام- xûş gam): ئەسپی رەهوان، خۆشڕۆ.
خوش گـزران- ص.فـا(خـوش گـوزەران- xûş guzeran): خۆش گوزەران.
خـوشگل- ص(خـوش گـیـل- xûşgil): جوان، دلڕفێن، قەشەنگ، خشکۆک.
خوشگو- ص.فا(خوش گـو- xûşgû): بەزمان، قسەخۆش، زوانشیرین.
خـــوشگوار- ص(خـــوشگوڤـــار- xûşguvar): خۆراکی خۆش و بەلەزەت و زوو هەرس، بەتام.
خــوش لبـاس- ص(خــوش لیـبـاس-

(xûş libas): پۆشتەو پەرداخ.
خـــوش لحن- ص(خــــوش لـەهـن- xûşlehn): دەنگخـۆش، گـۆرانی بێـژ، سترانبێژ، گۆرانی چڕ.
خـوش لهـجـه- ص(خـوش لەهجـە- xûş lehce): کـەسـێک کـە شـێـوەی قسەکردنی باش بێ.
خوشمزه- ص(خوشمەزە- xûşmeze): بەلەزەت، بەتام، خۆش، تام خۆش.
خوش معامله- ص.خوش مـئـامـەلە- xûş m'amele): خۆش معامەلە.
خـوش منش- ص(خـوش مـەنیش- xûş meniş): خـۆشـخـو، خـۆش تەبیعەت، سازگار، شادمان.
خـوش منظر- ص(خـوش مـەنزەر- xûş menzer): خـۆش دیمەن، خـۆش سیما، جوان.
خـوشنام- ص(خـوشنام- xûşnam): کـەسـێک کـە ناوی بە چاکـە دەرچووبێ، بەنامێ.
خـوش نشین- ص.فـا(خـوش نیـشـین- xûş nişîn): خــۆش نـشـین، ئـەو رەعیەتەی دەتوانێ لە گوندی بار بکات.
خـوش نقش- ص(خـوش نـەغش- xûş nexş): مافوری بەنەخش و نیگار، بەشانس.
خـوش نگرش- ص(خـوش نیگەریش- xûş nigeriş): گەشبین، ئومێدەوار.
خـوش نما- ص(خـوش نوما- xûş numa): بـەرچاوی، خــۆش روالەت.
خوشنوا- ص(خوش نەڤا- xûşneva): دەنگ خۆش، گۆرانی بێژ.
خـوشنواز- ص(خـوش نـەڤـاز- xûşnevaz): سازژەنی چاک.
خوش نود- ص(خوشنود- xûş nûd): شادمان.
خوش نویس- ص.فـا(خـوش نیـڤـیس- xûş nivîs): خوشنوس، خەت خۆش.
خـوش نهـاد- ص(خـوش نیـهـاد- xûş nihad): خـۆش سـروشت، خـۆش تەبیعەت.
خـوشـوقت- ص(خـوشڤـەغت- xûşvexet): خۆشحاڵ، دڵخۆش، شاد.
خوشه- ا(خوشە- xûşe): هێشوو.
خـوشـەچین- ص.فـا(خـوشـەچین- xûşeçîn): خـۆشـەچین، هێـشـوکـەر، گوڵچین.
خـوش هیکل- ص(خـوش هەیکەل- xûş heykel): بەقـەدوقامـەت، بەژن و باڵا رێک.
خـوشیـدن- مص.ل(خـوشـیـدەن- xûşîden): وشک بوون.
خـوش یمن- ص(خـوش یومـن- xûş yumn): موبارەک، بەودم، پیرۆز.
خـوص- ا.ع(خـوس- xûs): گـەڵای دارخورما.
خوصاء- ص.ع(خەوسا ء- xewsa'): ژنێ کە چاوانی بە قوڵا چووبن.
خـوض- مص.م- ع(خـەوز- xewz): لـەفـکـران راچـوون، چـوونـە نـاو ئـاوێ، تێفکرینی قووڵ، لە ئاودان.
خـوف- مص.ل-ع(خـەوف- xewf): ترسان، تۆقین.

خوک- ا(خوک- xûk): بەراز، وەراز.
خوکچە- ا(خوکچە- xûkçe): بەرازی هیندی.
خوکدانی- ا.مر(خوکدانی- xûkdanî): گەوڕی بەرازان.
خوک دریایی- ا.مر(خوکی دەریایی- xûki deryayî): دلفین.
خوک وحشی- ا.مر(خوکی ڤەحشی- xûki vehşî): بەرازی کێوی.
خوک هیندی- ا.مر(خوکی هیندی- xûki hindî): جۆرە بەرازێکە.
خوگر- ص.فا(خوگەر- xûger): خووگیر، راهاتن، خوگرتن بە شتێک یان کەسێکەوە.
خول- مص.م- ع(خەول- xewl): سەرپەرشتی کردن.
خول-ا.ع(خەڤەل- xevel): دەست و پێوەند.
خولنجان- ا(خولەنجان- xûlencan): زەنجەفیل.
خوله- ا(خەولە- xewle): تیردان.
خوله- ص(خولە- xûle): خاڵی، بەتاڵ، بۆش، هلۆڵ، پووک، پووچ.
خون- مص. ل- ع(خەون- xewn): خیانەت کردن.
خون- ا(خون- xûn): خوێن.
خونابه- ا.مر(خونابە- xûnabe): خوێناو، پلازما، ئەشکی خوێنین.
خون اشام- ص.فا(خون ئاشام- xûn aşam): خوێن مژ، خوێن رێژو ستەمکارو مرۆڤ کوژ.
خون اکند- ص.مف(خون ئاکەند- xûn akend): پڕ لە خوێن.
خون الود- ص.مف(خون ئالود- xûn alûd): خوێناوی.
خونبار- ص.فا(خونبار- xûnbar): هەر شتێک ئاوێتەی خوێن بێ و خوێنی لێ بتکێ.
خونبها- ا.مر(خون بەها- xûnbeha): خوێن بایی، خوێن بژاردن.
خون چکان- ص.فا(خون چەکان- xûnçekan): ئەوەی خوێنی لێ بچکێ.
خونخوار- ص.فا(خونخار- xûnxar): خوێنڕێژ، ستەمکار، پیاوکوژ، خوێن خۆر، خوێن مژ.
خونخواه- ص.فا(خونخاه- xûnxah): داواکاری خوێن، تۆڵەسێن.
خون خوردن- مص.ل(خون خوردەن- xûnxûrden): خوێن خواردن، غەم خواردنی زۆر، تووڕەبوون.
خوندگار- ص(خوندگار- xûndgar): خودان، خاوەن، سەروەر، خوا، یەزدان.
خون دل- ا.مر(خونی دیل- xûni dil): خوێنی جگەر، خەم و خەفەت و رەنج، مەینەتی زۆر.
خون رز- ا.مر(خونی رەز- xûni rez): خوێنی رەز، شەراب، شەرابی ترێ.
خون ریختن- مص.م(خون ریختەن- xûn rîxten): کوشتنی خەڵکی، خوێن رشتن، کوشتن.
خونریز- ص.فا(خونریز- xûnrîz): خوێن رێژ، پیاوکوژ.
خونسرد- ص(خون سەرد- xûn serd): ئارام و هێمن و لەسەرخۆ.
خونفشان- ص.فا(خون فەشان- xûn feşan): هەرشتێ خوێنی لێ

بتکێ.

خـونکار- ص(خـونکار- xûnkar): خوێن ڕێژ، پیاوکوژ.

خـونکار- ا.ص(خـونکار- xûnkar): خودان، خوا، یەزدان.

خـون کـردن- مص.م(خـون کـەردەن- xûn kerden): کوشتن، قوربانی کردن.

خـون گـرفتن- مص.م(خـون گـیـریفـتـەن- xûn giriften): خوێن گرتن.

خونگرم- ص(خـونگەرم- xûngerm): خوێن گەرم، میهرەبان و خۆش تەبیعەت.

خونگیـر- ص.فـا(خـونگیـر- xûngîr): حەجامەتکار، خوێن گر، کەڵەشاخ گر.

خونی- ص.ن(خونی- xûnî): خوێناوی، پیاوکوژ، خوێناوی، خوێنین.

خـونین- ص.ن(خـونـین- xûnîn): خوێناوی.

خوهل- ص(خوهل- xûhl): کەچ، خوار.

خوی- ا(خـوی- xûy): ئارەقـەی لەش، جواناو.

خوی زده- ص(خوی زەدە- xûy zede): ئارەقە کردو، ئارەقاوی.

خـوید- ا.ص(خـەڤـیـد- xevîd): قەرسیل.

خـویدک- ا(خـەڤـیـدەک- xevîdek): جۆرە کاڵەکێکە.

خـویش- ا(خـیـش- xîş): خـزم و کەسوکار.

خـویشـاوند- ا.ص(خـیـشـاڤـەند- xişavend): خـزم و خـوێش، قـەوم و قیلە.

خـویش بین- ص.فـا(خـیـش بین- xîşbîn): خـۆپەسـن، لە خـۆ ڕازی، مەغرور، لە خۆبایی، فڕناخ.

خویشتن- ص(خیشتەن- xîşten): خۆ، ڕاناوی خۆیی.

خـویشتن بین- ص.فـا(خـیـشـتـەن بین- xîşten bîn): خـۆپەسـەن، مـەغـرور، لەخۆ ڕازی، فڕناخ.

خـویشـتندار- ص.فـا(خـیـشـتـەندار- xîştendar): بە سـەبر، بە حـەوسـەڵە، خـۆپارێزی لە کـاری خـراپ و ناپەسند، دوورە پەرێزی لە هەواو هەوەسی نەفس.

خـویشکار- ص(خـیـشکار- xîşkar): وەرزێرو جوتیار، بەکۆشش لە کاردا.

خویشکام- ص(خیشکام- xîşkam): خۆپەسند، خۆسەر.

خه- (خـەه- xeh): بەهبـەه، ئافـەرین، دەست خۆش.

خـهـل- ص(خـوهـل، خـەهـل- xuhl, xehl): خوار، کەچ.

خی- ا(خی- xî): جـەوەندە، مـەشکە، قەڕابەی شەراب.

خـیـابان- ا(خـیـابان- xîyaban): شەقام، جادە.

خـیـابان بندی- ا.مص(خـیـابان بەندی- xîyaban bendî): شەقام ڕێژی.

خـیـابان گـرد- ص.فـا(خـیـابان گـەرد- xîyaban gerd): شەقامان گەڕ، وێڵ، بەڕەڵڵا، بێکار.

خـیـار- ا.ع(خـیـار- xîyar): سەرپشکی.

خـیـار- ص.ع(خـیـار- xîyar): هەڵبژاردەی هەر شتێک، سەرپشک.

خـیـار- ص.ع(خـیـیـار- xîyar): چاکەکار.
خـیـار- ا(خـیـیـار- xîyar): ئاروو، خەیار.
خـیـارچنبر- ا.مـر(خـیـیـار چەنبـەر- xîyar çenber): خەیار چەمەر.
خـیـارشنبـر- ا.مـر(خـیـیـار شـەنبـەر- xîyar şenber): خەیار چەمەر.
خـیـارشـور- ا.مـر(خـیـیـار شـور- xîyar şûr): خەیاری سوێرکراو.
خـیـارک- ا(خـیـیـارەک- xîyarek): خەیارۆک، قونێر، جۆرە دومەڵێکە لە لاران و دەوری قوون دێت.
خـیـاره- ا.ع(خـیـیـارە- xîyare): خەیارێک، ناسک و جوان و هەڵبژاردە.
خیاره- ا(خییارە- xîyare): ددانەدار، گرن گرن.
خـیـازر- ا.ع(خـەیازیر- xeyazir): حەیزەران.
خیاشیم- ا.ع(خەیاشیم- xeyaşîm): بنی کەپو، لوتی چیا.
خیاط- ا.ع(خییات- xîyat): دەرزی، سوژن، بوار، دلیوان، گۆچەوەن.
خـیـاط- ا.ص(خـەییـات- xeyyat): خەیات، بەرگدروو.
خـیـاطت- ا.مص- ع(خـیـیـاتەت- xîyatet): خەیاتی.
خیال- ا.ع(خەیال- xeyal): خەیاڵ.
خـیـال- ا. ص(خـەییـال- xeyyal): سوارە.
خـیـال اندیش- ص.فـا(خـەیال ئەندیش- xeyal endîş): خەیاڵ پلاو، خەیاڵباز، خەیاڵپەروەر، خەیاڵ رێس.
خـیـالبـاف- ص.فـا(خـەیالبـاف- xeyal baf): خەیاڵباف، خەیاڵ پلاو.
خیام- ا.ع(خییام- xîyam): خێوەتان.
خیام- ص.ع(خـەییـام- xeyyam): خێوەت نشین، خێوەتساز، خێوەتفرۆش.
خـیـانـت- مص.ع(خـیـیـانـەت- xîyanet): خەیانەت، ناپاکی، دەغەڵی، غەدرو پەیمان شکاندن.
خیانت پیشه- ص(خـیـیـانەت پیشـە- xîyanet pîşe): خـەیانـەتـکـار، دەغەڵکار.
خـیـانتکار- ص(خـیـیـانـەتکار- xîyanet kar): خایەن.
خیاوار- ا(خیاڤار- xîyavar): کار، پیشە.
خیبت- مص.ع(خـەیبـەت- xeybet): نائومێد بوون، زیانمەندبوون.
خـیـتـال- ا(خـیـتـال- xîtal): درۆ، سوعبەت، شۆخی.
خیچ- ا(خیچ- xîç): گاسن.
خید- ا.ص(خید- xîd): قەرسیل.
خیدع- ا.ص- ع(خەیدەء- ’xeyde): سـەراب، تراویلکە، گـورگی فـێـڵـباز، کەسێک کە پشتی پێ نەبەسترێ.
خـیـدن- مص. ل(خـیـدەن- xîden): چەمین، خـواربوون، خـوری و لۆکـەی شیکراوە.
خیر- ا(خییر- xîyr): دالان، هەیوان.
خـیـر- ص(خـیـر- xîr): سـەرگـەردان، حەیران، بێهودە.
خـیـر- ا.ع(خـەیر- xeyr): چاکی، بەرەکەت، فەڕ.

خـیــر- ص.ع(خــەییــر- xeyyîr): چاکەکار، زۆر چاک، خێرخواز.
خـیــرات- ص.ع(خــەیرات- xeyrat): خێرات، کارێن چاک، ئەو کارو شتانەی کە سوودی بۆ جەماوەری خەڵک هەبێ..
خــیــراندیش- ص.فــا(خــەیرئەندیش- xeyr endîş): کەسێک کە بیر لە خێرو چاکەی خەڵکی بکاتەوە، چاکە خواز.
خـیـربوا- ا.مـر(خـیـربوا- xîrbuwa): جۆرە درەختێکە.
خیرخواه- ص.فا(خیرخاه- xîrxah): خێرخواز، فەرخواز.
خیـرو-ا(خیـرو- xîrû): گـوڵی شـەوبۆ، گوڵی هەمیشە بەهار.
خیره- ص.ع(خەیره- xeyre): چاکتر، چاکەکارتر.
خیـره- ص.ع(خـەییـره- xeyîre): ژنی چاکەکار.
خیـره- ص(خیـره- xîre): سـەرکـێش، دلێر، بێ پەروا، بێ شەرم.
خــیــــرەچشم- ص(خــیـــــرەچەشم- xîre çeşm): بێ شـــەرم، بێ پـەروا، چاو قایم، بێعار.
خــیــرەدرای- ص.فــا(خــیــرەدەرای- xîre deray): هەڵەوەڕ، هەرزەوێژ.
خیـرەرای- ص(خیـرەرای- xîreray): بێ ئاوەز، ئەبلەه.
خیرەرو- ص.فا(خیرەرەو- xîrerew): خوێری رەفتار، ئەدەبسز.
خیـرەسر- ص(خیـرەسەر- xîre ser): سـەرگـەردان، ئەبلە، کـەودەن، بێـعـار، پەرێشان.
خـیــرەکش- ص.فــا(خــیــرەکــوش- xîrekûş): سـتـەمکار، زاڵم، خـوێـنڕێژ، مرۆڤکوژ.
خیـری- ا.ع(خـیـریی- xîryî): شـەوبۆ، هەمیشە بەهار.
خیری- ا(خیری- xîrî): هەیوان، دالآن.
خیریت- ا.ع(خەیرییەت- xeyrîyet): چاکی، رزگاری.
خیـز- ا.مص(خیـز- xîz): بازدان، باز، تەکان، بەرزی، نیوەهەستان، هەستان.
خـیــزاب- ا.مـر(خـیــزاب- xîzab): شەپۆل، پێل، مۆنج.
خــیـــزاندن- مص.م(خــیـــزاندەن- xîzanden): هەستاندن، خزاندن.
خــیــزاننده- ا.فــا(خــیــزانەندە- xîzanende): هەستێنەر، خزێنەر.
خـیـزبرداشتن- مص.ل(خـیـزبەرداشـتـەن- xîzber daşten): راپەڕین، هەستان.
خیزران- ا.ع(خەیزوران- xeyzuran): حەیزەران.
خـیــزکـردن- مص.ل(خـیــزکــەردەن- xîzkerden): تەکـــانـدان، جـــمین، بازدان.
خیزیدن- مص.ل(خیزیدەن- xîzîden): خزین، هەستان، راپەڕین.
خیـزنده- ا.فا(خیـزەندە- xîzende): هەستاو، راپەڕیوو.
خیـس- ص(خیـس- xîs): تەڕ، لە ئاوا خوسیو.
خــیــســاندن- مص.م(خــیــســاندەن- xîsanden): تەڕکردن، خوساندن.
خیسه- ا.ع(خیسه- xîse): لانەی شێر.
خــیــســیــدن- مص.ل(خــیــســیــدەن- xîsîden): تەڕبوون، خوسین، خوسان.

خیسیده- ا.مف(خیسیده- xîsîde): تەڕبووگ، خوسیاگ.

خیش- ا(خیش- xîş): گاسن، قورەمە.

خیش- ا(خیش- xîş): جۆرە چنراوێکی زبری کەتانە کە رایەخ و پەردەی لێ دروست دەکرێت.

خیشخانە- ا.مر(خیشخانە- xîşxane): کەپری لە قامیش و هەژگ دروستکراو.

خیشوم- ا.ع(خەیشوم- xeyşûm): بێخی کەپوو.

خیط- ا.ع(خەیت- xeyt): پەت، داو، دەزوو، پۆلە وشترمل.

خیطل- ا.ع(خەیتەل- xeytel): سەگ، گوربە، زیرەک.

خیف- ا.ع(خەیف- xeyf): هەورازو نشێوی بناری کێوان، شوێنی بەرزتر لە ئاوەڕۆی ئاو..

خیفاء- ص.ع(خەیفاء- xyfa'): ژنێ کە چاوێکی شین و ئەوی تری رەش بێ.

خیک- ا(خیک- xîk): مەشکە، جەوەندە، قەڕابە.

خیکچە- ا(خیکچە- xîkçe): مەشکەی بچووک.

خیکنای- ا.مر(خیکنای- xîknay): جۆرە دوزەلەیەکە.

خیل- ا.ع(خەیل- xeyl): ئەسپان، سواران، سوپا، لەشکر.

خیلاء- ص(خەیلاء- xeyla'): ژنی خاڵدار.

خیلاء- ا.مص(خویلاء- xuyla'): غرور، رۆیشتنی بەنازو فیز، فڕناخی.

خیلباش- ا.مر(خەیل باش-xeylbaş): فرماندەی سواران.

خیلتاش- ا.مر(خەیلتاش- xeyltaş): هاو سوپا، هاو خێڵ.

خیلخانە- ا.مر(خەیلخانە- xeylxane): خانەدان، وەچاخ، ماڵبات.

خیلی- ق(خەیلی- xeylî): زۆر، فراوان، ژمارەیەک.

خیم- ا(خیم- xîm): تەبیعەت، خو، بەدخو، دێوانە.

خیم- ا.ع(خییەم- xîyem): خێوەتان، سەراپەردان.

خیمە- ا.ع(خەیمە- xeyme): خێوەت، چادر، دەوار، رەشماڵ، کۆن.

خیمە شب بازی- ا.مر(خەیمە شەب بازی- xeyme şeb bazî): بوکەڵەوازی، ئەوەیە کە بۆکەڵان لە پشت پەردەوە یا لە خێوەتێکی بچووکدا بەهۆی داوێکی بارێکەوە بجوڵێنن و یەکێک لە ناو خێوەتەکەوە بە زمانی ئەوان قسان بکات.

خیو- ا(خیو- xîyû): تف.

خیور- ا.ع(خویور- xuyûr): خێرات، چاکە، فەڕ.

خیوط- ا.ع(خویوت- xuyût): داو، پەت، دەزوو، گەلەوشترمل.

خیول- ا.ع(خیول- xuyûl): ئەسپان، سواران، لەشکران، سوپایان.

د – حر (د– d):
پیـتی دەیەمی ئەلفبـای فـارسـیـیـە کـە بە (دال) دەخوێنرێتەوەو، بە حەساوی ئەبجەد دەکاتە (٤).
داء– ا.ع(داء– da’):
نەخۆشی، نەساغی.
داءالاسـد– ا.مـر(دائولئـەسـەد– da’ul esed): گولی، نەخۆشی خۆرە.
داء البطن– ا.مـر(دائولبـەتن– da’ul betn): ژانەزگ، سک یەشە.
داء البـقـر– ا.مـر(دائولبـەغـەر– da’ul bexer): ئیـسـهـال، پێچ، زگچوون.
داء الثـعلب– ا.مـر(دائوس سـەئلەب– da’us se’leb): مـوخـۆرکـە، وەریـنی موی سەرو برۆ، خرکانە.
دائر– ص.فـا– ع(دائیـر– xeir): ئاوا، بەرقەرار.
دائره– ا.ع(دائیـره– daire): بازنە، دایەرە، دەف، جغز.
دائـم– ص.ق– ع(دائـیـم– daim): هەمـیـشـە، بەردەوام، هەردەم، دایمی، پایەدار، تمێ.
دائن– ص.فـا– ع(دائـین– da’in): کەسێک کە قەرز بدات، قەرزخواز.
دائی– ا(دائی– da’î): خـاڵ، خـاڵۆ، لالۆ، برای دایک.
دابر– ص.فـا– ع(دابیـر– dabir): پاشکۆ، پەیرەو، گوزەشتە.
دابه– ا.ع(دابـبـە– dabbe): حـەیوان، چارەوێ، چوار پێ، وڵاخ.
داپـرزه– ا(داپـەرزە– daperze): پەڕەسێلکە، پریسیلک.
داتوره– ا.فـر(داتورە– datûre): جـۆرە گیایەکە.
داتورین– ا.فـر(داتورین– datûrîn): مادەیەکی ژەهراوییە.
داثر– ص.ع(داسیـر– dasîr): کـۆنە، دڕیاگ.
داج– ا.ص– ع(داجـج– dacc):

شەوەزەنگ، باربەر، نۆکەر.
داچک- ا(داچەک- dacek): گـــوارە، گۆشوارە.
داحس- ا.ع(داهـیـس- dahis): زام و ئاوسـانی سـەری پەنجـە، بەتايبـەتی دەوری نینۆک.
داحض- ص.فـا- ع(داهیــز- dahiz): باتڵ، خزیو.
داحـــول- ا.ع(داهول- dahûl): داهۆڵ، داو، تەڵە، فاق.
داخل- ا(داخول- daxul): داو، تەڵە.
داخل- ا.فـا- ع(داخـیـل- daxil): ناو، هەناڤ.
داخم- ا(داخیم- daxim): رزق، رۆزی، خواردن.
داخیدن- مص.م(داخیدەن-daxiden): جیـاکردنەوە، دیقـەت دان و تەمـاشـاکردنی شتێک.
داد- ا(داد- dad): یـاســـــــا، داد، ئینساف، عەدالەت، بەخشش، هاوار.
دادا- ا(دادا- dada): خزمەتکاری پیر، بابەگەورە.
دادائیـــــســم- ا.فـــــر(دادائیـــــزم- dada'ism): قـوتابخـانەیەکی ئەدەبی بـوو لە سـاڵی ١٩١٧دا لە ئەوروپا پەیدا بـوو، پەیرەوانی ئەم رێبـازە لە نووسین و شیعرەکانی خۆیاندا وشەیان بە پێچەوانەی مـانای واقـیـعی وشـەکە بەکار دێناو هەندێ جار لە خۆیانەوە رستەیان دروست دەکرد کە ئاڵۆزو نامـەفـهـوم بوو پتـر لە ورێنە دەچوو، لێ ئـەم قـوتابخـانەیە زۆری نەخـایاندو لە ناوچوو.
دادار- ص(دادار- dadar): دادوەر، بەخشندە، پەروەردگار، یەکێکە لە ناوو سیفەتەکانی خوا.
داداش- ا.تر(داداش- dadaş): برا.
داد افـــریـد- ا.مـــــر(داد ئافـــــەرید- dad aferîd): ناوی ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقییە.
دادآور- ص.فا(دادئاڤەر- dad aver): عەدالەت هێن، دادوەر.
دادباخـــتــــە- ص.مف(دادباخــتــــە- dad baxte): کـــەســـێک کـــە لە مـەحکەمـەدا بدۆڕێ؛ حوکـمـەکە دژی ئەو بێ.
دادبـخـش- ص.فــــــا(دادبـەخـش- dadbexş): دادپـەروەر، عــــــادیـل، دادەوان.
دادبرده- ص(دادبوردە- dad burde): براوە لە دادگا.
دادبگ- ا.مـــر(دادبەگ- dad beg): ســـەرۆکی دادخـــانە (لە ســـەردەمی سەلجوقییەکاندا)، سەرۆکی قازیان، قازی باشی.
دادپـاک- ص(دادپـاک- dad pak): دادپەروەر.
دادپـرس- ص.فــــــــا(دادپــورس- dad purs): دادپرس، عــەدالەتخــواز، حاکم.
دادپرور- ص.فــــا(دادپەرڤــــــەر- dad perver): دادپەروەر.
دادجـــو- ص.فـــا(دادجـــو- dadcû): عەدالەتخواز.
دادخـــــواست- مـص(دادخـــــاست- dad xast): عەرزوحاڵ، سکاڵانامە.
دادخــواستن- مص.ل(دادخـاســـتـەن-

dad xasten): شکات بردنە بەر دادگا.
داد دادن- مـــــــــص.م(داد دادەن- dad daden): هـەق دان، بـەدادی کەسێکدا گەییشتن.
داد دبیـــرە- ا.مـــر(داد دەبیـــرە- dad debîre): دادنامە.
دادر- ا(دادەر- dader): برا، دۆستی برا ئاسا، دۆستی گیانی بە گیانی.
دادر- ص(دادەر- dader): دادوەر، دادپەروەر، یەزدان.
داداد- ص(دادراد- dad rad): خـوا، یەزدان، خولآ.
داد راست- ص(داد راست-dad rast): دادوەر، قازی عادیل.
دادران- ص.فـا(داد ران- dadran): حاکم، دادڕان.
دادرس- ص.فـا(دادرەس- dad res): قـازی، حـاکم، کـەسێ بە دادی کـەسێکدا بگات.
دادرک- ا(داد رەک- dad rek): بـرای بچووک.
دادرند- ا.مـر(دادرەند- dad rend): برای گەورە.
دادســـتـــان- ا.ص(دادســـیـــتـــان- dadsitan): دادوەر، دادسێن، دادبگیر، نوێنەری دەوڵەت لە دادگـــادا (مـــدعی العموم).
دادستان- ا.مر(دادیستان-dadistan): دادستان، شوێنی داد، دادگا، دادخانە.
دادسرا- ا.مـر(دادسـەرا- dadsera): بەشێک لە دایەرەی دادگا.
دادفـــرمـــا- ص.فـا(دادفـــەرمـــا- dad ferma): حـــاکم، یەکـــێکە لە ناوەکانی خوا.
دادک- ا(دادەک- dadek): ســـەرۆکی عەدالەتخانە، سەرۆکی دادگا، خزمەتکاری پیر.
دادکـــار- ص(دادکـــار- dadkar): عەدالەت پیشە، دادکار.
دادکـــــردن- مـص.م(دادکـــــەردەن- dad kerden): هەق دان، عـــەدالـەت ئەنجامدان، مافدانەوە.
دادکـــــردن- مـص. ل(دادکـــــەردەن- dad kerden): هاوارکـــردن، فـــریاد کردن، بانگکردن.
دادکـیش- ص(دادکـیش- dad kîş): عەدالەت مەزەب.
دادگـاە- ا.مـر(دادگـاە- dadgah): دادگە، عەدالەتخانە، دادخانە.
دادگـر- ص.فـا(دادگـەر- dadger): دادپەروەر، یەکێکە لە سیفەتەکانی خوا.
دادگـســتـر- ص.فـا(دادگـوسـتـەر- dad guster): دادپەروەر، عــــادیل، کەسێک کە دادو عەدالەت لە ناو خەڵکیدا بڵاوبکاتەوە.
دادگـســتـری- ا.مـر(دادگـوسـتـەری- dadgusterî): دایەرەی عەدل.
دادگـە- ا.مـر(دادگـەه- dadgeh): دادگا.
دادگـیـر- ص.فـا(دادگـیـر- dadgîr): تۆڵەئەستێن، هەقکەرەوە، کەسێک هەقی مەزڵوم لە زاڵم وەربگرێ، دادگیر.
دادن- مـــص.م(دادەن- daden): دان، بەخشین.
دادنامە- ا.مر(دادنامە- dadname): نووسراوی حوکمی دادگا.

دادو- ا(دادو- dadû): لــــەلــــە، خزمەتکاری پیر، غولام.
دادوبیــــداد- ا.مـــر(دادوبیـــداد- dad û bîdad): دادوبێـــداد، هات و هاوار، هەراو هەنگامە.
دادودهش- ا.مص(دادو دیهـــیش- dadû dihiş): عەتاو بەخشش.
دادور- ص(دادڤـــــەر- dadver): دادپەروەر، بە ئینساف، عادیل.
دادورز- ص.فا(دادڤـەرز- dadverz): دادپەروەر.
دادوســتــان- ا.مص(دادوســیــتــان- dadû sitan): دان و وەرگـــرتن، دان وستان.
دادوســتــد- ا.مص(دادوســیــتــەد- dadû sited): دانو سەندن.
دادوفـــریاد- ا.مـــر(دادوفــــەریاد- dadû feryad): دادوبێـــداد، هات و هاوار، هەراو زەنا.
دادوقال- ا.مر(دادوغـال-dadû xal): قیل و قال، دادوفەریاد، هەراوزەنا.
دادوند- ص(دادڤـــەند- dad vend): یەکسان، بەرانبەر، میانڕەو.
دادیار- ا.مـــر(دادیـار- dad yar): یاریدەدەری حاکم.
دار- ا(دار- dar): دار، درەخت.
دار- ا(دار- dar): کـــاریتـــە، دیرەگ، سێدارە.
دار- ا.ع(دار- dar): سەرا، ماڵ، شار، قەبیلە.
دارا- ص(دارا- dara): هەبوو، زەنگین، دەوڵەمەند، بووە.
دارائـی- ا(دارائـی- dara'î): دارایـی، سەروەت و سامان.
دارائی- ا(دارائی- dara'î): جـــۆرە قوماشێکی ئاوریشمە.
دارائی- ا(دارائی- dara'î): دایـەرەی مالیە.
دارابی- ا(دارابی- darabî): جـــۆرە میوەیەکە، سندی.
دارابــی- ص.ن(دارابـــی- darabî): خەڵکی داراب (کە شارێکی فارسە).
دارات- ا(دارات- darat): شــــان و شەوکەت، پەلامارو هەڵاتن، گیرودار.
دارات- ا.ع(دارات- darat): شــوێن، هەوار، قەبیلە، وار.
دارادار- ا.مـــر(دارادار- daradar): گیروگاز، پایەداری.
دار اشـکـنـه- ا(دار ئـیـــــشـکـەنـە- dar işkene): جۆرە ژەهرێکە.
داراشـکـوه- ص(داراشـــوکـــــوه- daraşukûh): شکۆدار، خاوەن شکۆ.
دار افزین- ا(دارئەفزین- dar efzîn): تارمە، پەناگە، موحەجەرە، بەرهەیوان.
داربام- ا.مـــر(داربـام- darbam): کاریتە، دیرەگ.
دار بر- ا.مـــر(داربـور- darbur): دارکونکەرە.
دار بـزیــن- ا(داربـزیـن- darbzîn): تارمە، موحەجەرە.
داربست- ا.مر(داربەست- dar best): داربەست، کەپر، قایمەمێو.
داربند- ا.مـــر(داربەند- darbend): داربەست، کەپری مێو، قایمەمێو.
داربوی- ا.مـــر(داربوی- dar bûy): داری عود، بخورد.

دار پرنیـــــان- ا.مـــــر(دار پەرنیـــــان- dar pernîyan): جۆرە دارێکە رەنگی سوری لێدەگرن.

دارتو- ا(دارتو- dartû): خـــلـــتـــەی شەراب.

دارتوک- ا.مـــر(دار توک- dar tûk): دارکونکەرە.

دارچین- ا.مـــــــر(دارچین- darçîn): دارچین، دارچینی.

دارخـــال- ا.ص(دارخـــال- dar xal): قەڵەمی درەخت، نەمامی تازە چێنراو.

دارخـــور- ا.ص(دارخـــور- dar xûr): قەڵەمی درەخت، نەمامی تازەلێدراو.

دار دار- ا(داردار- dardar): هاوارکردن، هەراو هەنگامە نانەوە، هات و هاوار.

دار دان- ا.مـــــــر(داردان- dardan): شەتڵدان، نەمامگە، شەتڵجار.

دار دوست- ا.مـــــــــــــر(داردوست- dardûst): لاولاو، رووەکـی خـــــــــۆ هەڵواس.

دار زرد- ا.مـــر(دارزەرد- dar zerd): زەردەچەوە.

دارس- ص.ع(داریس- daris): کـــۆنە، رزیو، لەعەمەلکەوتوو.

دارسج- ا(دارسەج- dar sec): لاولاو، رووەکی خۆهەڵواس.

دارسنب- ا.مر(دار سونب-dar sunb): دارکونکەرە.

دارشک- ا(داریشـک- darişk): جـــۆرە رووەکێکە.

دارشکنک- ا.مـــــر(دارشــــیکەنەک- dar şikenek): دار کونکەرە.

دار شیــشــعـــان- ا.مـر(دارشیـــشـــەئان- dar şîşe’an): درەخـــتـــێکی کـــورتی درکـــاوییـــە، توێکڵـــەکـــەی ســـورێکی بۆن خۆشە، گـولەکـانی زەردە، توێکڵەکەی لە کـاری پزیشکی کـۆندا بۆ شکاندنی ژانی دانەیەشە بەکار دەبرا.

دارصینی- ا.مر(دارصینی- dar sînî): دارچینی.

دار عـــقـــبی- ا.مـــر(داری ئوغـــبـــا- dari uxba): ئەو دنیا، قیامەت، رۆژی پەسلانێ.

دار غـــــرور- ا.مـــــر(داری غـــــرور- dari xrûr): دنیا.

دار فـــــانی- ا.مـــــر(داری فـــــانی- dari fanî): دنیا.

دارفـــزین- ا(دارەفـــزین- darefzîn): بەربێلایی، تارمە، تارمەی موحەجەرەدار، محەجەرەی بەرهەیوان.

دار فلفل- ا.مـــــر(دار فـــــیلفـــــیل- dar filfil): جـــــۆرە دەوەنێـکی خـــــۆ هەڵواسە، بەرەکەی لە بیبـەری رەش دەچێ زیاتر لە هندستان دەڕوێ.

دار فنا- ا.مر(داری فەنا-dari fena): دنیا.

دار قـــــرار- ا.مـــــــر(داری غـــــەرار- dari xerar): بەهەشت.

دار کـوب- ا.مـر(دارکـوب- darkûb): دارکونکەرە.

دار گـــــــروه- ا.ص(دار گـــــــوروهـ- dar gurûh): لێرەواری چڕوپڕ، درەختی زەلام، بێشە، چڕە دارستان.

دار مـــــازو- ا.مــــــر(دار مــــــازو-

دار مازو (dar mazû): دارمازو، داری بەڕوو.
دار مک- ا(دارمەک- dar mek): جۆرە رووەکێکە.
دار مکافات- ا.مر(داری موکافات- dari mukafat): دنیا.
دار موش- ا.مر(دارموش- darmûş): مەرگەموش، ئەرسەنیک.
دار نهال- ا.مر(دارنیهال-dar nihal): جۆرە دارێکە.
دارو- ا(دارو- darû): دەرمان، بەهارات و زەردەچەوە.
دار واش- ا(دارڤاش- darvaş): جۆرە گیایەکە لە قەدی درەختدا دەڕوێ.
دارو برد- ا.مر(داروبەرد- darûberd): شەڕ، هەراو ئاژاوە، گیرودار، کەڕوفەڕ.
داروخانە- ا.مر(داروخانە- darûxane): دەرمانخانە، ئەجزاخانە، دەواخانە، دەرمانگە.
دارو درمان- ا.مر(دارو دەرمان- darû derman): داودەرمان، دارودەرمان، دارودەوا.
داروەستە- ا.مر(دارو دەستە- darû deste): دارو دەستە، دەستوپێوەند، کەس و کار، تاقم و لایەنگری کەسێک، رەشەک.
دارو ساز- ا.ص(داروساز-darû saz): دەرمان ساز، دەواساز.
داروسازی- ا.مص(داروسازی- darûsazî): کاری دەرمان سازکردن، کارگەی دەرمان دروستکردن، دەرمانسازی.
داروسای- ا.ص(داروسای- darûsay): هاوەن یان هەر قاپێک کە دەرمانی تێدا بکوتن یان بسوونەوە.
داروش- ا(داروش- darûş): جۆرە گیایەکە.
داروشناس- ا.ص(داروشیناس- dardû şinas): عەتار، دەرمان ساز، شارەزاو پسپۆری دەرمان.
داروغە- ا.ص(داروغە- darûxe): داڕۆغە، دارغە، سەر دەستەی پاسەوانان، کوێخای دێ.
داروفروش- ص.فا(داروفروش- darû frûş): دەرمان فرۆش.
داروکدە- ا.مر(داروکەدە- darû kede): دەرمانخانە، ئەجزاخانە.
داروگر- ا.ص(داروگەر- darû ger): دەرمان ساز، دەرمان فرۆش.
داروگیا- ا.مر(داروگییا-darû gîya): دەرمانی گیایی.
داروگیر- (داروگیر- darûgîr): دەسەڵاتدار، شەڕ، فەرتەنە.
دارون- ا(دارڤەن- darven): جۆرە درەختێکی زەلامە، نارەوند، دارە رەش.
دارونەدار- ا.مر(دارونەدار- darû nedar): هەموو سەروەت و سامانی کەسێک، دارایی.
داروینیست- ص- انگل(دارڤینیست- dar vînîst): لایەنگرانی تیۆری داروین.
داروینیسم- ا. انگل(دارڤینیسم- darvînîsm): تیۆری چارلزروبرت داروینی تەبیعەتناس و فەیلەسوفی ئینگلیزی دەربارەی دروستبوون و گەشەکردن و پەرەسەندنی گیانلەبەران و رووەکان. ئەم زانایە بۆچوونەکانی خۆی لە

کتێبەکانیا بەتایبەتی لە کتێبی ئەسڵی ئەنواعدا شەرح و شرۆڤەکردووە.
داره- ا.ع(داره- dare): شوێن، خێڵ، ماڵ، سەرا، خەرمانەی مانگ.
داری- ا.ص- ع(داریـــــی- darîy): کەشتیوان، کەشتیوانی بەرپرسی بایەوان، عەتار، خودان مێگەل.
داریک- ا(داریک- darîk): جـــــۆره سکەیەکی زێڕە کـە لە زەمـانـی داریوشی گەورەدا رەواج و باوی بووە.
دارین- ا.ع(دارەین- dareyn): دنیـاو قیامەت.
داز- ا(داز- daz): داس.
داز- ا(داز- daz): خورمای کێوی، جۆره درەختێکە.
داز- ا.خ(داز- daz): ناوی تیـــرەیەکی تورکمانانە.
دازی- ا(دازی- dazî): جـــــــــۆره رووەکـــێکە، لە پزیشـکگەری کـۆندا بۆ مـالیـجەی مـایەسیـری و ئیـسـهـال بەکار براوە.
داس- ا(داس- das): داس، داسوو.
داسار- ا.ص(داسار- dasar): دەلاڵ.
داســتــار- ا.ص(داســتــار- dastar): دەلاڵ.
داستان- ا(داستان- dastan): چیرۆک، ئەفـســانە، ســەربورده، مـەنشــور، وێردی سەرزاران.
داســتــانســرا- ص.فـا(داســتــانســەرا- dastan sera): حـــیـکایـەتخـــوان، چیرۆکبێژ، چیرۆکنووس.
داسـخـاله- ا(داس خاله- das xale): داسولکە، داسی بچووک.
داسگاله- ا(داس گــاله- das gale): داسولکە.
داسه- ا(داسه- dase): داس، داسوو.
داش- ا(داش- daş): کـــوره، کـــورەی گۆزەگەری، کورەی سورکردنەوەی خشت و کەرپووچ.
داش- ا.عـا(داش- daş): ســوکـەڵەی داداشە، برا، پیاوی هەقانی و لێبوردە.
داشاد- ا(داشاد- daşad): عەتا، بەخشش، داشن.
داشـــبـــرد- ا. انگل(داشـــبـــورد- daşburd): داشبوڵی ئوتومبیل.
داشت- مص(داشـت- daşt): چانـدن و پەروەردەکـــردن، کـــورەی ســـواڵـەت سورکردنەوە.
داشتن- مص. ل.م(داشـتـەن- daşten): هەبوون، پەروەردەکردن.
داشخار- ا(داشخار- daşxar): ژەنگ، ژەنگی ئاسن.
داشـگـر- ا.ص(داشـگـەر- daşger): کورەچی، کەسێک کە خودانی کورەبێ.
داشن- ا(داشـــەن- daşen): عـــەتا، بەخشش، داشن، پاداشت.
داشن- ا(داشین- daşin): جلکی نوێی لەبەر نەکراو، خانووی نوێی هێشتا کەس تێی نەچووبێ.
داعی- ا.فـا.ع(دائی- da'î): خـوازیار، دوعاکار، داواکار، کەسێک کە خەڵکی بۆ سەر دین و ئاینی خۆی بانگ بکات.
داعیه- ا.فا(دائییه- da'îye): تکا و داوا، هۆ.
داغ- ص(داغ- dax): داغ، زۆر گەرم.

داغ- ا(داغ- dax): داغـــمـــه، لەکــه، نیـشـانه، خـەم و خـەفـەت، داخی لەدەست دانی ئازیز.
داغ- ا.ت(داغ- dax): چیـــا، کــێـــو، لەگـەڵ ناوی هەندێ شـاخـانیـشـدا دێت: (قەرەداغ).
داغـان- ص(داغـان- daxan): داغـان، داروخـــان و هەڵوەشـــانەوە، تەفـــرو تونا، هەرەس بردوو.
داغــانه- ا(داغــانه- daxane): هەقی داغکردن، ئەمـه جۆرە باج و خـەراجێکی چوارپێیان بوو لە سەردەمی سەفەوییەکاندا وەردەگیرا.
داغـــدار- ص(داغـــدار- daxdar): شـتـێک کـه داغـمـەی لێدرابێ، داخدار، کەسێک کە مسیبەتی بەسەردا هاتبێ.
داغداغان- ا(داغداغان-daxdaxan): جۆرە درەختێکە.
داغ درفش- ا.مـــــــر(داغـی دیـرەفـش- daxi direfş): داغـی درەوشــه، جــۆرە ئەشکەنجەیەکە کە لە کۆندا باوبووە.
داغـدل- ص.مـر(داغـدیل- dax dil): داخی دڵ، خـەم و خـەفـەتی ئازیز مـردە، دڵشکاو.
داغ دیـدن- مـص.ل(داغـــــــــدیـدەن- daxdîden): مسیبەتی ئازیز مردن.
داغـــســتـــان- ا.مـــر(داغـــیـــســتـــان- daxîstan): دڵی داخدارو خەمین.
داغـــســتـــان- ا.مـــر(داغـــیـــســتـــان- daxistan): کـۆجـار، ناوی یەکـێـک لە کۆمارەکانی سۆڤیەتی جارانە.
داغـسـر- ا.ص(داغ سـەر- dax ser): دەغـــســەر، کـەسـێـک کـه پـێـشی سـەری روتابێتەوە، کەچەڵ.
داغ شـــــدن- مـص.ل(داغ شـــــودەن- dax şuden): گەرم کـردن، گەرم بوون، کۆن بوون، شۆرەت پەیداکردن، داخ کردنی مرۆڤ یان حەیوان، داغمەپیوەنان.
داغگـاه- ا.مــــر(داغـگـاه- daxgah): شوێنی داغ کردن.
داغـــمـــه- ا(داغـــمـــه- daxme): تامێسک.
داغول- ص(داغول- daxûl): حیلەباز، دەغەڵکار.
داغـــینه- ص.ن(داغـــینه- daxîne): ئاسنی سوورەوەکراو کە حەیوان یان مرۆڤی پێ داغ بکرێ، کۆن و لە کەڵک کەوتگ.
دافع- ا.فـا-ع(دافـیـع- 'dafi): دەست پێوەنەر، دوورخەرەوە، پارێزەر.
دافق- ا.فـا(دافـیغ- dafix): ئاوێک بە توندی هەڵقوڵێ و بڕوات.
داکـتـیلوسکوپی- ا.فـر(داکـتـیلۆسکۆپی- daktîloskopî): پەنجـــەمـــۆر (طبع الاصابع).
دال- ا(دال- dal): داڵ، داڵاش.
دال- ا.فـا(دال- dal): رێ نیــشـــاندەر، نیشانه، هووم.
دالائـی لامـــــــا- ا(دالائـی لامـــــــا- dala'î lama): ســــەرۆکی ئایـینی بودایی لە تبت.
دالار- ا(دالار- dalar): جـــــــــۆرە ترشیاتێکە.
دالانچـــه- ا(دالانـچـــه- dalançe): دالانی بچووک.
دالاندار- ا.ص(دالاندار- dalandar): نیگابانی کاروانسەرا، داڵاندار.

دالانـــــــداری- ص(دالانـــــــداری- dalandarî): پیشەوکاری دالاندار، ئەو پارەیەی کـە دالاندار وەکـو بەخـشـیـش وەریدەگرێ.
دالانــە- ا(دالانــە- dalane): دالان، ڕاڕەوی سەرپۆشراو.
دالبر- ا.مر(دال بور- dal bur): دالبڕ، بڕشتی کەوانەیی لە جلک.
دالبـــوز- ا(دالبـــوز- dal bûz): پەرەسێلکە، پریسیلک.
دالت- ا.ع(داله- dale): دۆسـتـایەتی و نزیکی، جورئەت و بوێری.
دالتـــونیـــسم- ا.فـــر(دالتـــۆنیـــزم- daltonîzm): رەنـگ کـوێری، لەناوی (دالتـون)ی زانای ئینگلیـزییـەوە هاتووە، کە تووشی هەمان نەخۆشی بوو بوو.
دالمن- ا(دالمەن- dal men): دالّ.
دالیز- ا(دالیز- dalîz): دالان، دالیز.
دام- ا(دام- dam): داو، تەڵە.
دام- ا(دام- dam): گیـانەوەرانی کێوی بێ وەی، پێـچەوانەی دڕندە، گیـانەوەرانی ماڵی.
دام- ا.فـــر(دام- dam): یاری دامـــە، خانم.
داماد- ا(داماد- damad): زاوا.
دامـــادشـــدن- مص(دامـــادشـــودەن- damad şuden): بـــەزاوابـــوون، زەماوەند کردن، ژن هێنان.
دامـــان- ا(دامـــان- daman): داوێن، پایین، پەراوێز.
دامـــپـــرور- ص.فـــا(دامـــپـــەرڤـــەر- damperver): بەخێوکەری حەیوانان.
دامـــپـــزشک- ا.مـــر(دام پزیشـک- dam pzişk): دکـتـۆری حـەیوانان، بەیتاڵ.
دامـدار- ص.فـا(دامـدار- damdar): ماڵاتدار، جامباز.
دامـدار- ص.فـا(دامـدار- damdar): خاوەن داو، ڕاوچی.
دامساز- ص.فا(دامساز- dam saz): حیلەباز، داو دروستکەر، داوساز.
دامع- ص.ع(دامـیئ- dami’): زەوی ئاودار، کـە ئاوی لێ بتکێ، فـرمـێـسک ڕێژ.
دامـــغـــاچی- ا.ص. ت(دام غـــاچی- dam xaçî): تەمغەچی.
دامغـول- ا(دام غـول- dam xûl): لو، دێو، دێوی بیابان.
دامـغـە- ا.ع(دامـیـغـە- damixe): شکانی سەر کە بگاتە سەر مێشک.
دامـک- ا(دامـــــــەک- damek): سەرپۆشی ژنان.
دامـگـاه- ا.م(دامـگـاه- damgah): شوێنی داونانەوە.
دامن- ا(دامـــەن- damen): داوێن، پایین، بنار، تەنورەی ژنان.
دامن الوده- ص. مف(دامـــەن ئالودە- damen alûde): داوێن پیس، داوێن تەڕ.
دامن افـشـان- ص.فـا(دامـەن ئەفـشـان- damen efşan): سـەفـەرکـردن، وڵات بەجێ هێشتن، ڕوو وەرگێڕان.
دامن افـــشـــاندن- مص.ل(دامـــەن ئەفـشـاندەن- damen efşanden): ڕوو وەرگـێـڕان لە کـەسـێـک یان شـتـێـک، تەکاندانی داوێن.

دامن افشردن- مص.ل(دامەن ئەفشوردەن- damen efşurden): داوێن کۆکردنەوە و هەڵکردن.
دامن برچیدن- مص.ل(دامەن بەرچیدەن- damen berçîden):
دامن درکشیدن- مص.ل(دامەن دەرکەشیدەن- damen derkeşîdem): دوورکەوتنەوە، قسە دابڕین.
دامن زدن- مص.م(دامەن زەدەن- damen zeden): باوەشێن کردنی ئاگر بە داوێن، هەڵگیرسانی ئاگری فیتنەو ئاژاوە.
دامن سوار- ص.مر(دامەن سەوار- damen sewar): داوێن سوار، منالێ کە داوێنی خۆی بخاتە نێوان هەردوو لاقی و وابزانێ سواری ئەسپ بووە.
دامن فشان- ص.فا(دامەن فشان- damen fşan): داوێن هەڵتەکێن، روو وەرگێڕان لە کەسێک.
دامن فشاندن- مص.ل(دامەن فشاندەن- damen fşanden): رۆیبیشتن، کۆچکردن، روو وەرگێڕان لە کەسێک یان شتێ، قسە دابڕین.
دامن فشردن- مص.ل(دامەن فشەردەن- damen fşerden): داوێن خڕکردنەوەو هەڵکردن.
دامن کشان- ص.ق(دامەن کەشان- damen keşan): رۆینی بەلارولەنجەو بەنازو فیز.
دامن کشیدن- مص.ل(دامەن کەشیدەن- damen keşîden): رۆیین بە نازەوە، خشانی داوێن لە عاردی لە کاتی رۆیبیشتن.
دامنگیر- ص.فا(دامەنگیر- damen gîr): لەمپەر، کۆسپ، داوێن گیر.
دامنه- ا(دامەنە- damene): پەراوێز، کەنار، بناری کێو، داوێن.
دامنه- (دامەنە- damene): تیفوئید.
دامنەدار- ص.مر(دامەنەدار- damene dar): بەرین، پان، زۆر پان و درێژ، فراوان، دوورو درێژ.
داموز- ا(دام ڤەز- dam vez): بەفرماڵ، زەمیلە، سەبەتە.
دامی- ا.ص(دامی- damî): راوچی، نێچیرڤان، نێچیروان.
دامی- ص.فا- ع(دامی- damî): خوێناوی، خوێنین.
دامیار- ا.ص(دام یار- damyar): خودان داو، کەسێک کە بەداو راو بکات.
دامیدن- مص.ل، مص.م(دامیدەن- damî den): شەنەبا، دانەبەربا، بەباکردن.
دامیه- ا.ص- ع(دامییە- damîye): خوێناوی، سەری شکاو کە خوێنی لێ بێ.
دامیه- ا.فر(دامییە- damîye): دامە، خانە خانە.
دان- (دان- dan): پاشگرەو لە کۆتایی وشەوە دێت و مانای شوێن دەگەیەنێ وەکو: ئاگردان، منداڵدان.
دان- ا(دان- dan): دانە، تۆو، تۆم، ناوک، دانەوێڵە.
دان کردن انار- (دان کەردەنی ئەنار- dan kerdeni enar): هەڵوەراندنی هەنار.
دانا- ص.فا(دانا- dana): زانا، دانا،

یەکێکە لە ناوەکانی یەزدان.
داناج- ص.ع(داناج- danac): زانا.
دانادل- ص.مـر(دانادیل- dana dil): دڵ وریا، هوشیارو بە ئاگا.
داناسر- ص.مر(دانا سەر- dana ser): بە ئاوەز، ئاقڵ.
دانچە- ا(دانچە- dançe): نیسک.
دانژە- ا(دانژە- danje): نیسک.
دانس- ا.فـــر(دانس- dans): رەقس، سەما، هەڵپەڕکێ، دانس.
دانستن- مص.ل(دانیـــســـتـــەن- danisten): زانایی و بەئاگـــابوون، زانین.
داننده- ا.فـــا(دانەندە- danende): دانا، بە ئاگا، کەسێک کە شتێک بزانێ.
دانسته- ا.مف(دانیستە- daniste): زانراو.
دانســـینگ- ا.فـــر(دانســـینگ- dansîng): شوێنی رەقسینی بە کۆمەڵی ژنان و پیاوان.
دانــش- ا.مــص(دانــیــش- daniş): زانایی، زانست، مەعریفەت.
دانش اباد- ا.مـــــر(دانـیـش ئـابـاد- daniş abad): کـــــۆڕی زانـست و زانیاری، زانستخانە.
دانش ارا- ص.فـــــا(دانـیـش ئـارا- daniş ara): زینەتبەخشی زانست.
دانیش ازمــا- ص.فـا(دانیش ئازمـا- daniş azma): تاقیکەرەوەی زانست.
دانش امــوز- ص.فـا(دانیش ئامــوز- daniş amûz): قـوتابی، فـێـرخـواز، قوتابی ئامادەیی، مامۆستاو ئامۆژگار.
دانش اور- ص.فـــا(دانیش ئاڤـــەر- daniş aver): زانا، دانا، هزرڤان.
دانش الفنج- ص.فـا(دانیش ئەلفـەنج- daniş elfenc): زانـســت پـەروەر، فـێـرخـواز، زانست کۆکـەرەوە، خـوێنەوارو رۆشنبیر.
دانش اندوز- ص.فـــا(دانـیـش ئەندوز- daniş endûz): فـێـرخـواز، خوێنەری چاک، زانست پەروەر، عاشقە زانست.
دانش اندیش- ص.فـا(دانیش ئەندیش- daniş endîş): کەسێک کە خوو بداتە زانست، زانست پەروەر.
دانش بسـیج- ص.فـا(دانیش بەسـیج- daniş besîc): زانـسـت خـــــواز، کۆکەرەوەی زانست.
دانش بهـــر- ص.مـــر(دانـیش بەهر- daniş behr): بە زانست، سـوودمـەند لە زانست.
دانش پزیر- ا.فــــا(دانـیـش پەزیـر- daniş pezîr): زانـســت پــەزێــر، ئارەزوومەندی زانست، قابیلی فێربوون.
دانش پرست- ص.فـا(دانیش پەرەست- daniş perest): زانـســت پـەروەر، ئاشقە زانست.
دانش پرور- ص.فـا(دانیش پەرڤــەر- daniş perver): زانـسـت پـەروەر، رەواجدەری زانست.
دانش پژوه- ص.فـا(دانیش پیـــژوهـ- daniş pijûh): زانـسـت خـــــواز، خوێندکاری زانکۆ و خوێندنی باڵا.
دانش پسند- ص.فـا(دانیش پەسـەند- daniş pesend): زانست پەسن.
دانش پناه- ص.مـــر(دانیش پەناه- daniş penah): پەناگـــەی زانست،

پارێزەری زانست.
دانشـــجــو- ص.فـــا (دانیش جـــو- daniş cû): قـوتابی زانکۆ، خوێندکار، عەودالّی زانست.
دانش دوست- ص.مـــر (دانیش دوست- daniş dûst): عاشقە زانست.
دانش ســـار- ا.مـــر (دانیش ســـار- daniş sar): شـــــوێنی زانـست، زانستگە، زانکۆ.
دانشـــســـرا- ا.مـــر (دانیش ســـەرا- daniş sera): خـانەی مـامۆسـتـایان، قوتابخانەی پێگەیاندنی مامۆستایان.
دانش سگال- ص.فـا (دانیش سـیگال- daniş sigal): هزرڤان.
دانش سنج- ص.فـــا (دانیش ســـەنج- daniş senc): هـەڵســـــەنگێنـەری زانست.
دانش فـــروز- ص.فـــا (دانیش فـــوروز- daniş furûz): هەڵگیـــرســـێنەری زانست، روناکی بەخشی زانست.
دانش فـــروش- ص.فـــا (دانیش فـــروش- daniş frûş): زانا، دانا، کەسێک کە زانایی خۆی بەڕووی خەڵکیدا بدات.
دانشـکده- ا.مـــــر (دانیش کـــــەدە- daniş kede): کۆلیج.
دانشگاه- ا.مـــــر (دانیـــــشـگـاه- danişgah): زانستگە.
دانشـگر- ص.فـــــا (دانیـــــشـگـەر- danişger): هزرمـەند، ئەهلی زانست، هزرڤان.
دانش گـزین- ص.فـا (دانیش گـوزین- daniş guzîn): زانست هەڵبژێر.
دانش گسـتر- ص.فـا (دانیش گوسـتـەر- daniş guster): رەواجدەری زانست.
دانشـــــمند- ص (دانـیـش مـــــەنـد- daniş mend): هزرڤان، زانا.
دانشـــمندانه- ص.ق (دانیش مـــەندانە- daniş mendane): زانایانە.
دانشنامـــه- ا.مـــر (دانیـــشنامـــە- daniş name): کــــارنامـــــەی بەکالۆریوس.
دانش نیـــوش- ص.فـا (دانیش نیـــوش- daniş nîyûş): زانست پەزێر، ئاشـقـە زانست.
دانشور- ص (دانیش ڤەر- danişver): خودان زانست، زانا، دانا، هزرڤان.
دانشـــومند- ص (دانیـــشـــومـــەند- danişûmend): حەکیم، زانا، دانا.
دانشی- ص.ن (دانیـــشی- danişî): زانا.
دانشـــیـــار- ا.ص (دانیـــشـــیـــار- danişyar): یاریدەدەری مـامـۆسـتـای زانکۆ.
دانشی مـرد- ص.مـر (دانیـشی مـەرد- danişî merd): پیـاوی زانا، پیـاوی ئەهلی زانست.
دانق- ا.ع (دانەغ- danex): ١ لەسـەر ٦ی درهەم.
دانک- ا (دانەک- danek): دانەوێڵەی وەکو: مـاش، نیـسک و گـەنم و جـۆو ئەو شتانە.
دانک- ا (دانوک- danuk): جــــۆرە ئاشێکە.
دانگ- ا (دانگ- dang): بەش، شـەش یەکی موڵک.

دانـگـانـە- ا(دانـگـانـە- dangane): شتێکی کەم و نزیک لە یەک دانگ.
دانـگـک- ا(دانـگـەک- dangek): وردەدان.
دانە- ا(دانە- dane): دانەوێڵە، ناوک.
دانەخـوار- ص.فـا(دانەخـار- dane xar): دانەوێڵەخۆر.
دانەدار- ص.فـا(دانەدار- dane dar): هەر میوەیەک کە ناوک یان تۆوی هەبێ.
دانەدان- ا.مـر(دانەدان- danedan): شـوێنێ کـە تۆی رووەکـان یان ناوکی درەختـانی لێ بڕوێنن کە پاش سەوز بوون بیگوازنەوەو بۆ شـوێنێکی دی. دانەدان، شەتڵدان، نەمامدان، شەتڵجاڕ.
دانەزن- ص.فـا(دانەزەن- danezen): جۆرە جادوگەرییەکە، جادوگەر.
دانەکش- ص.فـا(دانەکـەش- danekeş): سـیـفـەتی مـێـرولەیە کـە دانەوێڵـە بەزەویدا بەرەو شـارەکـەی رادەکێشێت.
دانەنشـان- ص.مف(دانەنیـشـان- dane nişan): جەواهێرنیشان.
دانی- ص.ع(دانی- danî): نزیک، نزم و خوێڕی.
داو- ا(داڤ- dav): نـۆرە، نـۆرەی گەمان، نۆرەی قومار، داواکاری.
داو برگـرد- ا.مـر(داڤ بەرگـەرد- dav bergerd): حاڵەتێکە لە نەردێن.
داودادن- مـص.م(داڤ دادەن- davdaden): نۆرە پێدان.
داودی- ص.ن(داوودی- dawudî): گوڵی داوودی.
داور- ا.ص(داڤـەر- daver): داوەر، حاکم، قازی.
داورسـتـان- ا.مـر(داڤـەریسـتـان- daveristan): دادگا، عەدالەتخانە.
داوریخـانە- ا.مـر(داڤـەریخـانە- davirîxane): دادخانە، عەدالەتخانە، دادگ.
داوریگاه- ا.مـر(داڤـەریگـاه- daverîgah): دادگا، عەدالەتخانە.
داوطلب- ص.فـا(داڤ تـەلـەب- dav teleb): داوخواز.
داویافتن- مص.ل(داڤ یافـتـەن- dav yaften): گەییشتنە ئاوات.
داویدن- مص.ل(داڤیدەن- davîden): ویستن، ئیدیعاکردن، شەڕکردن.
داه- ا(داه- dah): ژمارە «١٠».
داه- ا.ص(داه- dah): کـەنیـزەک، پەرستار، دایەن، ژنی سکپڕ.
داها-ا(داها- daha): ئەشکەوت، دۆڵ.
داهـل- ا(داهـول- dahul): داهـۆڵ، نیـشـانەیەکـە راوچیـیـان لە دەوروبەری داوەکانیان دای دەنێن تا گیانداران بترسن و بەرەو داوەکە بێن.
داهم- ا(داهیم- dahim): تاج، کڵاوی پاشایی، خەرمانەی دەوری مانگ.
داهی- ص.ع(داهـی- dahî): زیـرەک، هوشیار، بەهۆش، بەئاوەز، دانا.
داهیە- ص.ع(داهیـیە- dahîye): زۆر زیرەک، هوشـیـارو دانا، بۆ ژن و پیـاو بەکاردێ، پیتۆڵ.
دای- ا(دای- day): چینە دیواری گڵی، مۆرە.
دایگان- ا(دایەگـان- dayegan): دایەن.

دایـگـانـی- ا.مـص(دایـەگـــــــانـی- dayeganî): دایکایەتی، دایەنایەتی، شیردان بەمندالّ.
دایـگـی- ا.مـص(دایـەگـی- dayegî): ســـەرپەرشـــتی و شـــیـــردانی مندالّ، دایکایەتی، دایەن.
دایە- ا.ص(دایە- daye): دایەن.
دأب- ا.ع(دەئب- de’b): عادەت، داب و نەریت، خوو خدە.
دأداء- ا.ع(دەئداء- de’da’): شــەوی زۆر تاریک، ئەنگوستەچاو، شەوەزەنگ.
دأماء- ا.ع(دەئماء- de’ma’): دەریا.
دب- ا.ع(دوب- dub): ورچ، هرچ.
دب- مص. ع(دەببە- debbe): خـزین بەسـەر زەویدا وەکـو مـار، تەشـەنەکـردنی نەخـــۆشی لە لەشـــدا، رۆیین بە چوار چنگۆلّە، نەرمە رەوت.
دباء- ا.ع(دەبباء- debba’): کولەکە.
دبابە- ا.ع(دەبـبـــــابـە- debbabe): تانک، دەبابە.
دبـابـیـج- ا.ع(دەبـابـیـج- dababîc): هەریر، ئاوریشم، دیباجە.
دبـابـیـس- ا(دەبـابـیـس- debabîs): دەرزی دەبنووس.
دب اصـغـر- ا.خ-ع(دوببی ئەسـغـەر- dubbi esxer): حـــــــەوتـەوانـە، حەفـتـەوانان، حـەوت براله، حـەوتەوانەی بچووک.
دب اکـبـر- ا.خ-ع(دوببی ئەکـبـەر- dubbi ekber): حەوتەوانەی گەورە.
دباغ- ا.ص-ع(دەببـــــاغ- debbax): دەباخچی.
دباغت- مص.ع(دەباغەت-debaxet): پێستە پاککردن و خۆشە کردن.
دباغ خـانە- ا.مـر- ع(دەببـاغ خـانە- debbax xane): دەباخـخـانە، شـوێنی پێستە خۆشەکردن.
دباغی- ا.مص(دەبباغی- debbaxî): خۆشەکردنی پێستی حەیوانان.
دبـــداب- ا.ع(دەبـــداب- debdab): تەپلّ، دەهۆلّ، شـــان و شـــەوکـەت، ناوو ناوبانگ.
دبـدبـە- ا.ع(دەبـدەبـە- debdebe): دەنگی ســـمـی چارەویّ کـــە بەر زەوی دەکـــەویّ. دەنگی دەهۆلّ. ســەروســەدای قافلّەی سولّتان و گەورەپیاوان.
دبـــران- ا.ع(دەبـــەران- deberan): بورجی گا.
دبس- ا.ع(دبس- dibs): دۆشـــــاو، شـیلەی هەنگور یان توو یان خـورمـا کـە لەسەر ئاگر بکولّێنریّ و خەست ببێتەوە.
دبسـتـان- ا(دەبیـسـتـان- debistan): قوتابخانەی سەرەتایی.
دبق- ا.ع(دیبغ- dibx): جۆرە گیایەکە.
دەبـنـگ- ص(دەبـەنـگ- debeng): دەبەنگ، کەودەن، گێل، گەلحۆ، گێژ، بێ ئاوەز.
دبور- ا.ع(دەبور- debûr): دەبور، بای رۆژاوا، بای خۆرنشین.
دبوس- ا(دەبوس- debûs): گــــورز، گورزی ئاسنین، داردەستی ئەستوری سەر تۆپز.
دبوسک- ا.دەبوســەک- debûsek): تۆلّەکە، نانە حاجی لەک لەک.
دبوکی- ا(دەبوکی- debûkî): تۆلّەکە، نانە حاجی لەک لەک.

دبه- ا.ع(دەببــە- debbe): ســوراحی بچـووک، دەبە، دەبوو، دەفـری رزق، هیـزەو کـــوپەو تـەنەکـــەی رۆن، بادانەوەو ژێوان بوونەوە.

دبەخـــایە- ص.مـــر(دبەخـــایە- debbe xaye): گون ئاوسیاگ، قۆڕی.

دبیـب- مـص. ع(دەبیـب- debîb): خزین، نەرمەڕۆیینە.

دبیت- ا(دەبیـت- debît): جـــــۆرە خامەکێکی سادەیە کە زیاتر بۆ ئەستەڕی جل بەکار دێ.

دبیر- ا.ص(دەبیر- debîr): مامۆستای ئامادەیی، سکرتێر.

دبیــرخـــانە- ا.مــر(دەبیــرخـــانە- debîrxane): نووســـــینگە، بەشی خۆیەتی لە دایەرە.

دبیــرســتـــان- ا.مـر(دەبیـرســتـــان- debîrstan): قوتابخانەی ناوەندی.

دبیقی- ص.ن- ع(دەبیـغی- debîxî): جۆرە پارچەیەکی ئاوریشـمە لە سەدەکانی ناڤین لە شاری دەبیـقی میـسـردا دەچنراو دروست دەکراو زۆر گرانبەها بووەو بە زۆری عەمامەیان لێ دروست دەکرد.

دپارتمان- ا.فـــــر(دپارتیـــــمـــــان- dipartiman): دەڤـــــەر، ویلایـەت، ستان، پارێزگە.

دثار- ا.ع(دیسار- disar): جبە، عەبا، باڵاپۆش.

دثور- مص.ع(دوسور- dusûr): چڵکن بوونی جل، کـۆن بوون و چوونەوەی رەسم، ژەنگاوی بوونی شیر، سڕانەوەی نیشانە.

دثور- ص.ع(دەســور- desûr): پیـاوی گران جان و تەمەڵ و گومناو. خەواڵو.

دجاج- ا.ع(دەجـاج- decac): مـامـر، مریشک.

دجاجە- ا.ع(دەجاجە- decace): یەک مامر، یەک مریشک.

دجـــال- ا.ع(دەجـــال- decal): ریخ، شیاکە، سەرگین.

دجال- ا.ص- ع(دەججـال- deccal): ئاوی زێڕ، زەڕکـەفت، درۆزن، بە کەسێکی درۆزن دەڵێن لە ئاخـــر زەمـــاندا بەر لە مـــەهدی مـــونتـــەزەر دەر دەکـــەوێ و خـەڵکانێکی زۆر تەفـرەی دەخـۆن و لە دەوری خڕدەبنەوە.

دجـــالە- ا.ع(دوجـــالە- ducale): قـەتران، دەرمـانێکی رەشـە، داری سنەوبەر دەکوڵێنن و ئاوەکەی دەگرن.

دجی- ص.ع(دوجا- duca): تاریکی.

دچـــــار- ا.ص(دوچـــــار- duçar): تووشبوون، گرفتار، موفتەلا.

دخ- ا.ص(دەخ- dex): خـالیـسـە، چاک و ناياب، تاقم و دەستە. ریز.

دخ- ا(دوخ- dux): کچ، کـیـژ، دوێت، کناچە، کەنشک.

دخ- ا.ع(دوخخە- duxxe): دووکەڵ.

دخـــال- ص.ع(دەخـــال- dexxal): کـەســێـک خـــۆی لە هەمـــوو کـــارێـک هەڵقورتێنێ.

دخالت- ا.مص(دەخالەت- dexalet): مداخەلە، تێکەڵاوبوون.

دخان- ا.ع(دوخان- duxan): دووکەڵ، هەمـوو جـۆرە تووتنێک کـە بۆ کـێـشـان بەکاربێ.

دخت- ا(دوخت- duxt): کیژ، کچ، قز، دوێت، کناچە.

دخت اندر- ا.مـــــــــر(دوخت ئـەنـدەر- duxt ender): زرِکچ.
دختر- ا(دوختەر- duxter): کچ، کیژ، منالّی مێینە.
دختر افتاب- ا.مر(دوختـەری ئافتـاب- duxteri aftab): شەراب.
دخـتـر اندر- ا.مــر(دوخـتـــەر ئەندەر- duxter ender): زرِ کچ.
دخـتــرتاک- ا.مــر(دوخـتـــەری تاک- duxteri tak): شەرابی هەنگور.
دخـتـر خم- ا.مــر(دوخـتـــەری خـەم- duxteri xem): شـــەراب، شـــەراوی ترێ.
دخـــتـــر رز- ا.مــــر(دوخـــتـــەری رەز- duxteri rez): شەرابی ترێ، هێشووی ترێ.
دخـتـــر باره- ص.مــر(دوخـتـــەر بارە- duxter bare): کچباز، مێباز.
دختر خوانده- ص.مر(دوختـەر خاندە- duxter xande): زرِکچ.
دخترک- ا(دوختـەرەک- duxterek): کچۆڵە، کیژۆڵە.
دخـتــرو- ا(دوخـــتـــەرو- duxterû): کچۆڵە.
دخــــتـــرینه- ص.ن(دوخــــتـــەرینە- duxterîne): کچانە، کیژی لاو.
دخـــتندر- ا.مــــر(دوخـــــتـــــەندەر- duxtender): زرِکیژ.
دختینه- ص.ن(دوختـینە- duxtîne): کچانە، کیژی جەوان.
دخش- ا(دەخش- dexş): ســـــەرەتا، دەستپێک، هەوەڵی کار یان معامەلە.
دخش- ص(دەخش- dexş): تاریـک و نوتەک.
دخـــــل- مــــص.ع(دەخــــــل- dexl): دەرامەت، سوود، مداخەلە، ئیرادگرتن.
دخلـه- ا.ع(دیـخـلـە- dixle): بـاتـین، تێکەڵ کـردنی چەند رەنگێک تا رەنگێکی دی لێ بگیرێت.
دخم- ا(دەخم- dexm): بۆدرِ، قـوڵکەی ژێرزەمینی، گۆرِ، قەبر، قەور.
دخـمـه- ا(دەخـمـە- dexme): گـۆرِ، سەرداب، گۆرِی زەردەشتیان.
دخـن- ا.ع(دوخـــن- duxn): هــەرزن، دوکەڵکێش.
دخنه- ا.ع(دوخنە- duxne): یەک دانە هەرزن.
دخـو- ا.ص(دیخــو- dixû): کـوێخـا، پیـــاوی کـەودەن و گـێل، ناوی پیـاوێـکی خەڵکی قـەزوینە کە چیرۆک و حیکایەتی کۆمیدی بەناوەوە دەگێرِنەوە.
دخـول- مص.ل-ع(دوخـول- duxûl): وەژوور کەوتن، چوونە ژوورەوە.
دخــــیـل- ص.ع(دەخــــیـل- dexîl): بێگانە، غـەوارە، پەناهەندە، کەسێک خۆ لە کاری خەڵکی هەڵقورتێنێ.
دخیل بستن- مص.ل(دەخـیـل بەسـتـەن- dexîl besten): دەخــیـل کــــەوتن، بەسـتنی بەندێک بە مـەرقـەدی یەکێک لە ئیـــمـــامـــانەوە لە کــــاتی زیارەت و مرازخواستندا.
دخیـل شـدن- مص.ل(دەخـیـل شـودەن- dexîl şuden): پەنـابردن، دەخـــــیـل کەوتن، پەنا بردنە بەر کەسێک.
دد- ا(دەد- ded): گـیـانلەبەری درِندە، وەک شێرو پڵنگ و گورگ.

د. د. ت- ا.فـر(D. D. T -): دەرمـانی مـێشـو مـێشـوولەو مـێـروکـوژ، ناوە کیمیاییەکەی دیکوفان-ـە.
ددر- ا.عـا(دەدەر- deder): کـوچەو بازاڕ، دەرێی ماڵ.
ددە- ا(دەدە- dede): بابە گەورە، لەلە، کەنیزەکێک کە منداڵ بەخێو بکا.
در- ا(دەر- der): ناوەوە.
در- ا(دەر- der): دەرکە، دەرگا.
در- ا(دەر- der): دۆڵ.
در- ا.ع(دوڕ- dur): مرواری درشت.
در- ا.ع(دەر- der): شیر، چاکی، خێرو بەرەکەتی زۆر، دەستکەوت.
درا- ا(دەرا- dera): زەنگۆڵەی گەورە.
درابـــزون- ا.ع(دەرا بـــەزون- dera bezûn): هەیوان، بەربێـلایی، محەجەرە.
دراج- ا.ع(دوراج- durac): پۆڕ.
دراجـــە- ا.ع(دەراجـــە- derace): پاسکیل.
درادوزا- ص.فـــا(دەرا دوزا- dera dûza): ببڕو بدوری چاک، کەسی بە ئەزموون و لێزان.
دراری- ا.ع(دەراری- derarî): ئەستێرەی پرشنگدار، درەوشەنی.
دراز- ص(دەراز- deraz): درێژ.
دراز اهنگ- ص.مـر(دەراز ئاهەنگ- deraz aheng): کـەسێک کـە رێی دووری لەبەر بێ، ئەوەی تول بەکـارێک بداو دوای بخات.
دراز بـالا- ص.مـر(دەراز بـالا- deraz bala): بالآ بەرز، درێژ.
دراز خـوان- ا.مـر(دەراز خـان- deraz xan): سفرەی درێژ.
درازدست- ص.مـر(دەراز دەست- deraz dest): دەستدرێژ، دەسەلآتدار، دەستدرێژی، تەعەدا.
دراز قـد- ص.مـر(دەراز غـەد- deraz xed): بالآبەرز، کەڵەگەت، بەژن بڵند.
درازکش- ا.مـر(دەراز کـەش- deraz keş): راکشان لەسەر سینگ.
دراز کشیدن- مص.ل(دەراز کەشیدەن- deraz keşîden): راکـشـان، درێژ بوون.
دراز گـوش- ا.مـر(دەراز گـوش- deraz gûş): گوێ درێژ، کەر.
درازنا- ا.مـر(دەرازنا- derazna): درێژی.
دراژە- ا.فـر(دراژە- draje): نوقـڵی بادەم، حەبی دەرمان.
دراست- مص.ع(دیراسەت- diraset): خوێندن، زانست، فێربوون.
دراعـە- ا.ع (دورائە- dura’e): جبە.
درافتـادن- مص.م(دەرئوفـتـادەن- der’uftaden): بـەشـەڕ هـاتـن، پێکادان، کێشمانەکێش کردن.
درافشان- ص.فـا٠دورئەفـشـان- dur efşan): قسە شیرین، بەزمان.
دراک- ص.ع(دەراک- derak): زرینگ، زووحاڵی، دەرککار، زووفام.
درام- ا.مـر(دیرام- diram): درامـا، شانۆنامەی خەمین و پێکەنیندار.
دراماتیک- ص.فـر(دیرامـاتیک- diramatîk): درامی.

درامد- ا.مر(دەرامەد- deramed): دەرامەت، قازانج و دەستکەوت، پێشەکی.

درامدن- مص.ل(دەرامەدەن- derameden): پەیدابوون، وەژوور کەوتن، وەدەرکەوتن، رووان، سەوز بوون.

درامیختن- مص.م- ل(دەرئامیختەن- der amîxten): ئاوێتەبوون، تێکەڵ بوون، تێکەڵاوی پەیداکردن، رەزابوون.

دراندختن- مص.م(دەرئەنداختەن- der endaxten): توڕدان، دەست پێکردن، دەحکەکردن و مشت ومڕ.

دراندن- مص.م(دەراندەن- deranden): دڕاندن.

در اوردن- مص.م(دەرئاڤەردەن- der averden): دەرهێنان، داخڵ کردن، درۆکردن.

در اویختن- مص.ل.م(دەرئاڤیختەن- der avîxten): هەڵواسین، توڕەکردن.

دراهم- ا.ع(دەراهیم- derahim): کوێ درهەم.

درایت- مص.ع(دیرایەت- dirayet): زانین، حاڵی بوون، سروشت.

درایدن- مص.ل(دەرایدەن- derayîden): قسەکردن، گوتن، قسەی نادرست گۆتن.

درب- ا.ع(دەرب- derb): دەرگای گەورە، دەروازە.

دربا- ا(دەربا- derba): دەربایست، پێویست.

درباختن- مص.م(دەرباختەن- der baxten): دۆڕاندن، لە دەستدان، بەخشین، قەزردان.

دربار- ا.مر(دەربار- derbar): بارەگا، کۆشکی پادشایی، دەربار.

درباس- ا.ع(دیرباس- dirbas): شێری دڕندە، سەگی دڕ.

دربان- ا.ص(دەربان- derban): دەرگاوان، پەردەدار.

دربایست- ا.مص(دەربایست- der bayîst): پێویستی، شایستەیی.

دربایستن- مص.ل(دەربایستەن- der bayîsten): پێویست بوون، شایستەبوون.

دربچه- ا(دەربچە- derbçe): دەرکەی بچووک.

دربدر- ص(دەربیدەر- derbider): دەربەدەر، ئاوارە، خانە بەکۆڵ، سەرگەردان.

دربر- ا.مر(دەربەر- derber): لە پاڵ، لە کەنار، لەباوەش.

دربردن- مص.م(دەربوردەن- derburden): رفاندن، بردن.

دربزین- ا.ع(دەربەزین- der bezîn): هەیوان، محەجەرە، بەربێلایی.

دربست- ص(دەربەست- der best): خانووی سەربەخۆ، قاپی باغڵەمە، گشت لە گشت.

دربستن- مص.م(دەربەستەن- der besten): بەستن، داخستن، بەندکردن.

دربند- ا.مر(دەربەند- der bend): کۆڵانی بنبەست کە دەرگای هەبێ، باریکە رێی ناو کێوان، رچەرێ، دۆڵ، قەڵا، گەلی.

دربند- ص(دەربەند- derbend): بەخسیر، گیرۆدە، گرفتار، بەندی.

دربندان- ا.مـــر(دەربەندان- derbendan): دەرگابەندان، حاڵەتی داخستنی دەرگای ماڵان یان موغازەو دوکانان.

دربه- مص. ع(دوربه- durbe): کارامە لە کارو سەنعەتان، مەعلان، جەربەزەو ئازا لە شەڕو هەر کارێکی دی.

درپرده- ص(دەرپەردە- derperde): لەپشت پەردەوە، شاراوەو پەنهان، پەنهانی گوتن.

درپی- ا(دەرپەی- derpey): پینە.

درپی- ق(دەرپەی- derpey): لەدوا، تاقیب کردن.

درپیچیدن- مص.م(دەرپیچیدەن- derpîçîden): قەدکردن، پێچانەوە، لوولکردن، تێکگیران لەگەڵ کەسیکدا.

درپیش کردن- مص.م(دەرپیش کەردەن- derpîş kerden): وەپێش خستن، دانەپێش.

درپیوستن- مص. ل(دەرپەیوەستەن- der peywesten): پەیوەندی کردن.

دره التاج- ا.مـر-ع(دورەتوتتاج- duretuttac): مرواری درشتی سەر تاجی پاشایان.

درج- مص. ع(دەرج- derc): نووسین، تۆمارکردن.

درج- ا.ع(دەرەج- derec): پێپلیکانە، پلیکانە، پاچینە، نەردەوان، پەیژە، قالدرمە.

درجا- ق(دەرجا- derca): لە جێ وەستان، مانەوە لەیەک پلەو پێشڤەنەچوون.

درجات- ا.ع(دەرەجات- derecat): پایە، پلە، نمرە.

درجه- ا.ع(دەرەجە- derece): پلە، پایە، روتبە، نمرە.

درجه‌بندی- ا.مص(دەرەجەبەندی- derece bendî): دابەشکردنی شتێک بەسەر چەند دەرەجە یان چینەوە.

درجه‌دار- ا.ص(دەرەجەدار- derecedar): خودان پلە، ئەوشتەی کرابێ بە نمرە، پلەیەکی سوپاییە لەسەر دەستەوە تا پێش ئەفسەری.راستە.

درچه- ا(دەرچە- derçe): دەرکەی بچووک.

درحال- ق(دەرحال- derhal): دەمودەست، هەر ئێستا.

درخت- ا(دیرەخت- dirext): درەخت، دار، هەر رووەکێکی گەورەو ئەستور کە رەگ و قەدو لق و پۆی هەبێ.

درختستان- ا.مـر(دەرختستان- dirextistan): دارستان.

درخت سنبه- ا.مـر(درەخت سونبە- dirext sunbe): دارکونکەرە.

درختکاری- ا.مص(درەختکاری-dirext-karî): نەمام ناشتن، دارناشتن.

درخت لاله- ا.مـر(درەختی لالە- direxti lale): جۆرە درەختێکی جوانە گوڵی لالەیی زەردو نارنجی دەگرێت، دارەکەی بۆ دروستکردنی مۆبێلەو شتی دارین بەکار دێ.

درخت مریم- ا.مـر(درەختی مەریەم- direxti meryem): دار خورما، ئەو دار خورمایەیە کە وشک بوو بوو و لەبەر خاتری حەزرەتی مریەم سەر لە نوێ ژیایەوەو بەری گرت.

درخـــش- ا(دورەخـــش- durexş): ڕووناكی، هەورە تریشقە، بریسكە.
درخـــشـــان- ص.فـــا(دورەخــشـــان- dur exşan): ڕۆشن، درەخشان.
درخـشـیـدن- مص. ل(دورەخـشـیـدەن- durexşîden): شـــــەوق دانـەوە، درەخشانەوە.
درخف- ا(دورخـوف- dur xuf): ڕەشـە زەردەواڵە، زەنگەسۆرە.
درخـــواست- ا.مـص(دەرخــــاست- der xast): ویستن، پاڕانەوە.
درخـواستن- مص. م(دەرخـاسـتــەن- der xasten): خـــواستن، پاڕانـەوە، داواكردن.
درخــواه- ا.مص(دەرخــاه- derxah): داوا، پاڕانەوە.
درخـور- ص.فـا(دەرخـور- derxûr): شایستە، لەبار، لایەق.
درد- ا(دەرد- derd): ئازار، نەخۆشی.
درد- ا(دورد- durd): تلـّپـە، تلـّتـە، تلـّف، خلـّتە.
دردا- (دەردا- derda): حــەیف، ئاه، ئەفسوس.
درداء- ص.ع(دەرداء- derda’): ژنـــی بێ ددان، ژنێك كە ددانەكانی كەوتبن.
درداب- ا(دەرداب- derdab): شەمامە.
دردار- ص.مـــــر(دەردار- derdar): دەركـەدار، ئەو شـتـەی دەرگـا یان قـەباغی هەبێ، دەرگاوان.
دردار- ا(دەردار- derdar): سپیدار.
دردار- ا.ع(دەردار- derdar): دەنـگـی دەهۆڵ.
درداشـــــام- ص.فـــــا(دورد ئاشـــــام- durd aşam): تلـّپەنۆش، كەسێك كە تلـّپەی شەراو بخواتەوە، كەسێك كە پێك تا دوا چۆڕ هەڵدا.
درداشـنـا- ص.مـــــــر(دەردئـاشـنـا- derd aşna): كـەسـێك كـە خـووی بە نەخـۆشـینەوە گـرتبێ و پەی بەنەخـۆشـینی خەڵكانی دیكە ببات.
درداگـــــین- ص(دەرد ئـــــاگـــــین- derd agîn): دەرداوی، بە ئازارو ژان.
درد الــود- ص. مــف(دەرد ئـــالـــود- derd alûd): دەرداوی، دەردەدار.
درد الــود- ص. مــف(دورد الـــود- durd alûd): لیّل، خلـّتاوی.
دردانە- ا.مــــر(دوردانە- durdane): مرواریییەكانە.
درد اور- ص. فـــــا(دەرد ئاڤــــەر- derd aver): ئازارهێن، مایەی ئازار.
درد برچـین- ص.فــــــا(دەردبـەرچین- derd berçîn): دەردلابەر، دڵســـۆزو خەمخۆر، بەلاگەردان.
دردبــیـــس- ا.ص- ع(دەردەبـــیـــس- debîs de): نـاڕەحـەتـی و بەلا، كــاری قورس، بیر، عەمەڵەندە.
دردچین- ص.فـا(دەردچین- derdçîn): دەرمانی دەرد.
دردخوار- ص.فا(دەردخار- derdxar): هەژارو بێنەوا، دەردەدار.
دردخوار- ص.فا(دوردخار- durdxar): تلـّپـەخۆر، كەسـێك كـە تلـّپـەی شـەراب بخوات.
دردزدە- ص.مـــــــــــــف(دەردزەدە- derd zede): نەخـــۆش، دەغـــەزار،

دەردەدار.
دردســـتـــان- ص. فـــا (دەردســیــتــان- derdsitan): دەردسێن، نەخۆشی لابەر.
دردسر- ا.مر(دەردی سەر-derdi ser): سەریەشە، ئاریشەو گرفت.
دردکش- ص.فـــــا (دوردکــــــەش- durd keş): شەرابخۆر، شەرابساز.
دردم- ق(دەردەم- derdem): یەکسەر، هەر ئێستا.
دردمند- ص(دەردمەند-derd mend): بیمار، نەخۆش.
دردمـــیـــدن- مص. ل(دەردەمـــیـــدەن- derde mîden): هەڵکردن، هاتن، ئاوسان.
دردنـــاک- ص(دەردنـــاک- derdnak): نەخۆش، بە ئازار، دەردەدار.
دردنـــوش- ص.فـــــــا (دوردنـــوش- durd nûş): خڵتەنۆش، شەرابخۆر.
دردور- ا(دوردور- durdûr): گـێـژاو، گێژەنگ.
درده- ا(دوردە- durde): خڵتە، تڵتە.
درر- ا.ع(دورەر- durer): مرواریان.
درربار- ص.فا(دورەربار- durerbar): گەوهەربار.
درربــــودن- مـــص.م(دەرر بـــــودەن- derr bûden): رفاندن.
در رســـیـــدن- مص.ل(دەر رەســـیـــدەن- der resîden): گەییشتن، لە ناکاودا هاتن.
در رفت- ا.مص(دەر رەفت-der reft): وەدەرکەوتن، دەرفرتاندن، هەڵاتن.
در رفتن- مص. ل(دەر رەفـــتـــــەن- der reften): هەڵاتن، پچڕان، وەژوور کەوتن.
درز- ا(دەرز- derz): درز، شـــــەقی باریک.
درزمـــان- ا(دەرزمـــان- derz man): داوی دەرزی بۆ درومان، لە دەرگەدان.
درزن- ا(دەرزەن- derzen): دەرزی درومان.
درزه- ا(دەرزە- derze): درز، شەق.
درزه- ا(دەرزە- derze): خەرمانە دڕک و داڵ، کۆڵەدڕک و داڵ.
درزی- ا.ص(دەرزی- derzî): جـــــل دروو، بەرگدروو، خەیات.
درزیگر- ا.ص(دەرزیگەر-derzî ger): خەیات.
درس- ا.ع(دەرس- ders): وانە.
درســـاختن- مص.م(دەرســـاخـــتـــەن- dersaxten): پـێـکـەوە هـەڵـکـردن، سازان، گونجان.
درســـار- ا.مـــر(دەرســـار- dersar): پەردەی دەرگا.
درســــپــــردن- مص.م(دەرســــپــــوردەن- der sipurden): سپاردن.
درسپوختن- مص.م(دەرسیـپـوخـتـەن- der sipuxten): تێ ئاخنین.
دروســــت- ص(دروســــت- drûst): دروست، باش، بەجێ، بێ عەیب.
درســــتــــاران- ا(دەرەســــتــــاران- derestaran): شـــاگـــردانە، کـــرێی پێشوەختە.
درستک- ا(دوروستەک- durustek): زێڕی داوی خالیسە.
درســــتکار- ص.فـــا (دروســـتکار- drustkar): دروســـــتکردار، ئەمین،

راست و دروست، بێ فڕوفێڵ.
درست کردار- ص.مـر(دروست کـردار- drust krdar): دروستکار.
درش- ا(دەرش- derş): تـەویـلـەی ئەسپان.
درشت- ص(دوروشت- duruşt): زبر، گەورە، ناهەموار، توندەتەبیعەت.
درشتخو- ص.مـر(دوروشت خـو- duruşt xû): بـەدخـوو، تـونـدە تەبیعەتی.
درشت گو- ص.فـا(دوروشت گـو- duruşt gû): قـسـە ناخـۆش، زمـان پیس.
درشودن- مـص.ل(دەرشـودەن- derşuden): مژوڵ بوون بە کارێکەوە.
درشکه- ا(دوروشـکـە- duruşke): عەرەبانەی تریشقە، گالیسکە.
درشکه‌چی- (دوروشـکـەچـی- duruşke çî): عـەرەبـانـەچـی، گالیسکەوان.
درع- ا.ع(دیـرع- dir’): زرێ، بـەرگـی شەڕ، قەڵخان.
درغاله- ا(دەرغـالە- derxale): دۆڵ، نێوان دوو کێو.
درغم- ا(دەرغـەم- derxem): ناوی ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە.
درغمی- ص.ن(دەرغەمی-derxemî): ناوی جۆرە شەرابێکە، کە گوایە لە گوندی دەرغـەمی سـەر بە سـەمـەرقـەند دروست کراوە.
درفش- ا(دیرەفش- direfş): درەوشەی پینەدۆزان.
درفش- ا(دورەفش- durefş): عـەلەم، بەیداخ.
درفشان- ص.فـا(دورەفـشـان- durefşan): درەوشـاوە، رونـاک، شەکاوە.
درفشی- ص.ن(دورەفشی- durefşî): درکەیە بۆ کەسی ناسراوو ناودار، کەسێک بە چاکە یان خراپە ناوی دەرکردبێ.
درفشیدن- مص.ل(دورەفـشـیـدەن- durefşîden): درەوشانەوە، شەکانەوە.
درفجک- ا(دەرفەنجەک-derfencek): دێوەزمە، کابوس، مۆتەکە، پیرهەڤۆک.
درق- ص.ع(دەرغ- derx): رەق.
درق- ا.ع(دەرەغ- derex): سوپەر.
درقاء- ا.ع(دەرغـاء- derxa’): هەور، عەور.
درقه- ا.ع(دەرەغە- derexe): سوپەر.
درک- مص.ع(دەرک- derk): گەییشتن بە مەبەستێک، پەی بردن، حاڵی بوون.
درک- ا.ع(دەرەک- derek): سـەنەد، بنکی شـتـێکی وەکـو بیـر یان دەریا، بنی دۆزەخ.
درکار- ص(دەرکـار- derkar): پێویست، بەکاربراو.
درکردن- مـص.م(دەرکـەردەن- derkerden): دەرکردن.
درکشیدن- مص.م(دەرکـەشـیـدەن- derkeşîden): نـۆشـین، بـێ دەنـگ بوون، کشانەوە، کەنارکەوتن.
درکوهی- ا.مـر(دوری کـوهی- duri kûhî): جـۆرە بەردێکە لە بلـور دەچێت.
درگاله- ا(دەرگـالە- dergale): چلورە کە بە گوێسەبانانەوە دێتە خوارێ.

درگــاه- ا.مـــر(دەرگــاهـ- dergah): دەرکە، دەرگا، ئاستانە، بارەگا.

درگاهی- ص.ن(دەرگاهی- dergahî): دەرمـالّی، دەرگـایی، ئەو ئەسـپەی کـە لە کۆندا لەبەر بارەگـای پاشـادا بە ئامـادەیی رادەگیرا.

درگـــذراندن- مص.م(دەرگـــوزەراندەن- der guzeranden): تێــپــەڕاندن، لەرادەبەدەر کردن.

درگـــــذشت- ا.مص(دەرگـــوزەشت- der guzeşt): مردن، وەفات.

درگــذشتن- مص.ل(دەرگــوزەشــتــەن- der guzeşten): تێپـەڕین، چاوپۆشین لە خەتای کەسێک، لێبوردن.

درگر- ا.ص(دورگەر- durger): رەندە، دارتاش.

درگـرفتن- مص.ل(دەرگــیــریفــتــەن- dergiriften): ئاگرگرتن، هەڵگیرسان، سووتان، کارتێکردن.

درگسلانیدن- مص.م(دەرگەسەلانیدەن- der geselanîden): پـچـــــڕاندن، پارچەپارچەکردن.

درگه- ا.مر(دەرگەهـ- dergeh): دەرگا، دەرکە.

درگــیـــر- ا.ص(دەرگــیـــر- dergîr): گرفتـار، گیرۆدە، هەڵگیرسانی شەڕو شۆڕ، تووش بوون، پێکادان.

درگـیـرانیـدن- مص.م(دەرگـیـرانیـدەن- der gîranîden): هەڵگـیـرسـاندنی ئاگر، ئاگر هەڵکردن.

درلک- ا(دیرلیک- dirlik): کراسی بێ قۆڵ. کراسی قۆڵ کورت.

درم- ا(دیرەم- direm): درهەم.

درما- ا(دەرما- derma): کەروێشک، خەرگوش.

درمان- ا(دەرمان- derman): دەرمان، دەوا، چارە، عیلاج.

درمــــانـدن- مص.ل(دەرمـــــانـدەن- dermanden): مــــــانـدووبـوون، داماوبوون، بێچارەبوون، هەژاربوون.

درمـــانـگاه- ا.مـــر(دەرمـــانـگاهـ- dermangah): نەخۆشخانەی بچووک، تیمارستان.

درم خـــريد- ص.مف(دیرەم خـــەرید- direm xerîd): بەندە، کەنیزە، غـولاّم یان کـەنیـزەکـێک کـە بەپارە و پوول کڕدرابێ.

درمـــســـرا- ا.مـــر(دیرەم ســـەرا- direm sera): کـارگە یان شـوێنێ کـە سکەی تیا لێ بدرێ.

درم سنـج- ص.فـــا(دیرەم ســـەنج- direm senc): سەڕاف، کەسێک کە پارەی چاک و خراو لێکدی جیـا بکاتەوە، پوڵناس.

درمـــسـنگ- ا.مـــر(دیرەم ســـەنگ- direm seng): شـتـێـک لە سـەنگی یەک درەمدابێ.

درمغ- ا.ع(دەرمەغ- dermex): ئاردی سپی.

درم گـــزين- ص.فـــا(دیرەم گـــوزین- direm guzîn): ســـــــــەڕاف، پارەگۆڕەرەوە.

درمل- ا.ص(دورمـــــول- durmul): دانەوێڵەی نەگەییوو، فەریک.

درمنده- ص(دەرمەندە- dermende): داماو، بێچارە، بێ توانا، هەژار.

درمنه- ا(دەرمەنە- dermene): جۆرە گیایەکی خۆرسکە.

درن- ا.ع(دەرەن- deren): چـڵـک، کێم، زوخاو.

درنا- ا(دورنا- durna): قـــازی قوڵینگ، قورینگ.

درنده- ا.فـا(دەرەندە- derende): دڕندە.

درنشاختن- مص.م(دەرنیـشـاختـەن- dernişaxten): دانیـشـانـدن، جێکردنەوە.

درنشاندن- مص.م(دەرنیـشـاندەن- der nişanden): دانیشاندن.

درەنگ-ا(دیرەنگ- direng): زرینگ (دەنگی پێکادانی دووشـتی کـانزایی)، دەنگی زەنگ، زرینگە.

درنک- ا(دیرەنگ- direng): درەنگ.

درنگریستن- مص.م(دەرنگریسـتـەن- dernigrîsten): نـیـگـاکـردن، تەمەشاکردن، دیقەت دان.

درنگیدن- مص.فـا(دیرەنگیـدەن- direngidîden): درەنـگ کـردن، دواکەوتن.

درنوردیدن- مص.م(دەرنەڤـەردیدەن- der neverdîden): بـڕیـنـی ڕێـگـە، لێکپێچان.

درنوشتن- مص.م(دەرنەڤـەشـتـەن- der neveşten): ڕێگەبڕین.

درو- ا.مص(دیرەو- direw): درەو.

دروا- ا.ص(دەرڤا- derva): زەرورەت، پێویستی، ئیحتیاج.

دروا- ص(دەرڤا- derva): هەڵواسراو، سەرگەردان، سەرنگون، بەرەواژ، ئاوەژوو.

درواخ- ص(دورڤـاخ- durvax): مەحکەم، قایم، تەندروست، ساغـڵەم، بێ عەیب، چابوونەوە لە نەخۆشی، هەستانەوە لە نەخۆشی.

دروازه- ا(دەرڤـازە- dervaze): دروازە، دەروازەی شـار، دەروازەی قـەڵا، دەرگای گەورە.

دروازەبان- ا.ص(دەرڤـازەبـان- dervazeban): دەروازەوان.

درواژ- ص(دەرڤـاژ- dervaj): سـەرگـەردان، بەرەواژ، سـەرنـگون، دەمەونخون، مشەخت.

دروان- ا.ص(دەرڤـان- dervan): دەرکەوان، قاپیچی.

دروانه- ا(دەرڤـانـە- dervane): کـونێکە لە سـەربان دەکـرێ و بەنەردەوان هاتووچۆی پێدا دەکرێ.

درواه- ص(دەرڤـاه- dervah): سەرگەردان، وێڵ.

دروایست- ا.مص(دەرڤـایـست- dervayîst): پێویستی.

دروب- ا.ع(دوروب- durûb): ڕێـگـە، دەروازە.

دروبطارس- ا(دەروبیـتـارس- derû bitars): جۆرە گیایەکە.

دروپ- ا.فـر(دروپ- drûp): مـیـوە، میوەیەک کە لە یەک ناوک پتری نەبێ.

درود- ا(دورود- durûd): دوعـا، سڵاو، پاڕانەوە، درود.

درودگـر- ا.ص(دورودگـەر- durûdger): دارتاش.

درودن- مـص.م(دورودەن- durûden): درەوکردن.

دروندە- ا.فا(دیرڤەندە- dirvende): درەوکەر، دروێنەوان.
درودە- ا.مف(درودە- drûde): درەوکراو.
دروز- ا.ع(دوروز- durûz): درزان.
دروز- ا.ع(دوروز- durûz): تایفەیەکی مەزەبییە کە زیاتر لە چیاکانی لوبنان و سوریا دەژین.
دروز را- ا.ف(دروز را- drûz ra): جۆرە گیایەکە.
دروس-ا.ع(دوروس-durûs): وانەکان.
دروش- ا(دیرەوش- direwş): درەوشە.
دروع- ا.ع(دروء- drû’): زرێ، جلکی شەڕ.
دروغ-ا(دوروغ-durûx):درۆ، ناڕاست.
دروغ باف- ص.فا(دوروغ باف- durûx baf): درۆزن، فیشاڵباز.
دروغ پرداز- ص.فا(دوروغ پەرداز- durûx perdaz): درۆزن.
دروغزن- ص.فا(دوروغ زەن- durûx zen): درۆزن.
دروغسار- ص.مر(دوروغسار- durûxsar): درۆزن.
دروغگو- ص.فا(دوروغگو- durûxgû): درۆزن، درۆکەر.
دروقینون- ا(دەروغینون- derûxînûn): جۆرە گیایەکە.
دروک- ا(دوروک-durûk):تەراشەدار، وردەچیلکە.
دروگر- ص.فا(دیرەوگەر-direw ger): دروێنەوان، درەوکەر.
درون- ا(دەرون- derûn): ناو، ناخ، دڵ و دەرون و ناخ.
درون- ا(دەرون- derûn): جۆرە کولێرەیەکە کە زەردەشتییەکان بۆ هەندێ بۆنەو ئاهەنگی ئاینی دەیبرژێن.
درون پرور- ص.فا(دەرون پەرڤەر- derûn perver): دەرون پەروەر، کەسێ کە ناخی خۆی پاک بکاتەوە، جوامێر، مرۆڤپەروەر.
درونج- ا(دەرونەج- derûnec): جۆرە گیایەکە.
دروند- ا(دەرڤەند- dervend): قولاپ، چنگاڵ.
دروند- ص(دورڤەند- durvend): کافر، بێدین، یاخی، بەدکار.
درون سو- ا.مر(دەرون سو- derûn sû): دیوی ناوەوە.
درون گرایی- ا.مص(دەرون گەرایی- derûn gerayî): ناخپەروەری.
درون نگری- ا.مص(دەرون نیگەری- derûn nigerî): دەرونڕوانی.
درونە- ا(دەرونە- derûne): ناوەوە، سک.
درویدن- مص.م(دیرەڤیدەن- direvîden): دروێنەکردن.
درویزە- ا.مص(دەرڤیزە- dervîze): دەرۆزە، دەرۆزەکردن، سواڵ کردن.
درویش- ا.ص(دەرڤیش- dervîş): قەلەندەر، بێنەوا، گۆشەنشین، خەڵوەتگیر، سۆفی، گەدا.
درویشانە- ق.ص(دەرڤیشانە- dervîşane): فەقیرانە، دەروێشانە.
درە- ا(دەرە- dere): دەرە، دۆڵ.
درە- ا.ع(دورە- dure): مرواری.

دره- ا.ع (دیره- dire): قامچی، شەلاق، خوێن، شیر.

درهام- ا.ع(دیرهام- dirham): درهەم، جۆرە دراوێکە، پەنجا فلس.

درهشته- ا(دەرهیشتە- derhişte): کەرەم، بەخشش، عەتا.

درهم- ا.ع(دیرهەم- dirhem): درهەم، جۆرە دراوێکی کانزاییە.

درهم- ص(دەرهەم- derhem): تێکەڵ، ئاوێتە.

دری- ص.ن(دەری-derî): دەری، دۆڵی بەینی کێوان، کەودەری، کەوێکە کە لە چیا یان لە دۆڵی نێوان چیادا بژی.

دری- ص.ن(دەری- derî): دەرباری، زمانی فارسی دوای پەهلەوی. زمانی دەری پاش ئیسلام بوو بە زمانی رەسمی و ئەدەبی خەڵکی ئێران.

دری- ص.ع(دوڕی- durî): روناک و پرشنگدارو درەوشاوە وەکو دوڕ.

دریا- ا(دەریا- derya): دەریا.

دریابار- ا.مر(دەریابار- deryabar): دەریا، کەناری دەریا، شارێک لە کەناری دەریا بێ، بارانی بەخوڕزم.

دریابان- ا.ص(دەریابان-deryaban): ئەمیراڵ، دەریا سالار.

دریابیگ- ا.ص(دەریابەیگ- derya beyg): گەورەی دەریا، سەرۆکی دەریا، دەریادار.

دریاچه- ا(دەریاچە- deryaçe): دەریاچە، دەریای بچوک کە هەر چوار دەوری خاک بێ.

دریادار- ا.ص(دەریادار- deryadar): خاوەن پلەو پایە لە هێزی دەریاییدا.

دریادل- ص.مر(دەریادیل- derya dil): درکەیە، بە پیاوی زۆر بەخشندەو لێبوردەو دلێر دەگوترێ.

دریا سالار- ا.ص(دەریا سالار- derya salar): دەریادار.

دریا شکوه- ص.مر(دەریا شوکوه- derya şukûh): بەشکۆ وەکو دەریا.

دریافت- ا. مف(دەریافت- deryaft): وەرگرتن، وەرگرتنی پارە یا شتێکی دی لە کەسێک، تێ گەییشتن و پەی بردن بە بابەتێک یان کارێک.

دریافتن- مص.ل.م(دەریافتەن- deryaften): پەی بردن بە کارێک، تێگەییشتن، فریاکەوتن.

دریابنده- ا.ف(دەریابەندە- deryabende): زیرەک، هۆشمەند، هوشیار.

دریاق- ا.ع(دیریاغ- diryax): تلیاک.

دریاکش- ص.ف(دەریاکەش- deryakeş): درکەیە، بە کەسێک دەگوترێ کە شەرابی زۆر بخواتەوەو مەست نەبێ.

دریاکنار- ص.مر(دەریاکەنار- derya kenar): کەناری دەریا.

دریانوال- ص.مر(دەریانەڤال- derya neval): جوامێر، بەخشندە، دڵاوا، لێبوردە.

دریانورد- ص.فا(دەریانەڤەرد- derya neverd): دەریاگەڕ، دەیاوان.

دریانوش- ص.فا(دەریانوش- derya nûş): شەرابخۆر، کەسێک کە شەرابی زۆر بخواتەوەو مەست نەبێ.

دریای نور- ا.مر(دەریای نور-

deryay nûr): پارچە ئەڵماسێکی بەناوبانگە، لاکێشەییە.

دریجان- ا(دەریجان- derîcan): بڕوانە: دریگان.

دەریچە- ا(دەریچە- derîçe): دەرکەی بچووک، دەلاقە، کلاوڕۆژنە.

دریدن- مص.م.ل(دەریدەن- derîden): دڕاندن، پارچە پارچەکردن.

دریغ- ا(دەریغ- derîx): ئەفسوس، مەخابن، داخ، پەشیمانی، قسور، درێغ.

دریغا- (دریغا- dirîxa): ئەی بەداخەوە، حەیفێ، مەخابن، ئەفسوس.

دریک- ا(دەریک- derîk): جۆرە سکەیەکی زێڕی ٤٠ر٨ گرامی سەردەمی هەخامەنشییەکانە.

دریگان- ا(دەریگان- derîgan): سێ بەش، سێیەکی کەلوەکانە لە جەم هندییەکان.

دریواس- ا(دەریڤاس- derîvas): چوارچێوەی دەرگا.

دری وری- ا.مر(دەری ڤەری- derî verî): قسەی هەلەق و مەلەق، هەرزەوێژی.

دریوزە- ا.مص(دەریوزە- deryuze): دەرۆزە، سواڵ، گەدایی، پارسەکی.

دریوش- ا.ص(دەریوش- deryûş): دەروێش، قەلەندەر، هەژار، سۆفی، سواڵکەر.

دز- ا(دیز- diz): قەلا، حەسار.

دز- ا. فر(دوز- duz): بڕێک، بڕێک دەرمان کە بە یەک جار بخورێ.

دزد- ا.ص(دوزد- duzd): دز.

دزدافشار- ص.مر(دوزد ئەفشار- duzd efşar): شەریکە دز.

دزدانە- ص.ق(دوزدانە- duzdane): دزانە، بەدزییەوە، دزئاسا.

دزدبازار- ا.مر(دوزد بازار- duzd bazar): دز بازاڕ، شوێنێ کە پڕ بێ لە دزی و گیرفانبڕی و فێڵ و دەستبڕی.

دزدکی- ق(دوزدەکی- duzdekî): بەدزییەوە.

دزدگاه- ص.فا(دوزدگاه- duzdgah): شوێنی دزان.

دزدگیر- ص.فا(دوزدگیر- duzdgîr): دزگر.

دزدیدن- مص.م(دوزدیدەن- duzdîden): دزین.

دزغالە- ا.مر(دیزغالە- dizxale): سەنگەر، قەلا، حەسار، پەنا.

دزک- ا(دیزەک- dizek): قەلای چکۆلە.

دزک- ا(دەزەک- dezek): دەستەسڕ.

دزندیس- ق(دیزەندیس- dizendîs): بەرانبەرو یەکسان، ئاشکرا، دیار، یەکسەر.

دزهرج- ا(دیزهورج- dizhurc): بیت المقدس.

دژ- ا(دیژ- dij): قەلا، حەسار.

دژ- (دوژ- duj): دژ، بەد، ناشیرین.

دژآباد- ص.مر(دوژئاباد- duj abad): بەدخوو، تووڕەو تڕۆ.

دژ اگاه- ص.مر(دوژ ئاگاه- duj agah): توندە تەبیعەت، تووڕە، نەزان و بێ تەربێت.

دژ الود- ص.مر(دوژ ئالود-duj alûd): توڕه، بەدخوو.

دژالون- ص(دوژ ئالون- duj alûn): دڵڕەش، بەدنیاز، بەدکردەوە، بەدخو.

دژاهنگ- ص.فا(دیژ ئاهەنگ- dij aheng): تیرهاویشتن بەرەو قەڵا.

دژبان- ا.ص(دیژبان- dijban): قەڵادار، نیگابانی قەڵاو حەسار.

دژبانی- ا.مر(دیژبانی- dijbanî): بەشێکە لە دەزگای سوپا بۆ چاودێری کردارو ڕەفتاری سەربازان، ئینزیباتخانە.

دژبراز- ص.مر(دوژبەراز-duj beraz): ناشیرین، توڕه، تەماعکار.

دژبرو- ص.مر(دوژبەرو- dujberû): رووگرژ، مۆن، بەدخوو، توڕه.

دژپسند- ص.فا(دوژ پەسەند- duj pesend): درژپەسن، خواناس، عابید.

دژپیه- ا.مر(دەژپیه- dej pîh): لوو، غودە.

دژخیم- ا.ص(دوژخیم- dujxîm): بەدخوو، ناشیرین، دڵڕەش، میرغەزەب.

دژدار- ا.ص(دیژدار- dijdar): پاسەوانی قەڵا.

دژغاله- ا.مر(دیژغاله- dijxale): سەنگەر، مەتەریز، قەڵا، حەسار، پەنا.

دژک- ا(دوژەک- dujek): ئاوڵە، تلۆق، گرێ، لووی بچووک.

دژک- ا(دیژەک- dijek): قەڵای بچووک.

دژکاک- ا(دیژکاک- dijkak): داڵەکەرخۆرە، سەرگەڕ، سیسارکە کەچەڵە.

دژکام- ص.مر(دوژکام- dujkam): خەمناک، توڕه، زاهید، خواناس.

دژگوار- ص.مر(دوژگوڤار- dujguvar): بەدهەرس، خواردنێک کە بە ئاسانی هەرس نەبێ.

دژم- ص(دوژەم- dujem): دڵتەنگ، بێزار، خەمبار، پەشێواو.

دژمان- ص(دوژمان- dujman): خەمبار، دڵتەنگ.

دژمناک- ص(دوژەمناک- dujemnak): بێزار، خەمناک، بێتاقەت.

دژمنش- ص.مر(دوژمەنیش- dujmeniş): بەدنیهاد، دڵڕەش، بێزار.

دژن- ص(دوژەن- dujen): تفت و تیژ، توڕەوترۆ.

دژنام- ا.مر(دوژنام- dujnam): جوێن، دژوێن، جنێو، سخێف.

دژند- ص(دوژەند- dujend): تفت و تیژ، توڕەو ترۆ، توندە تەبیعەت.

دژواخ- ا(دوژڤاخ- dujvax): حەیف، مەخابن، خەمبار، دڵتەنگ.

دژوار- ص(دوژڤار- dujvar): دژوار، زەحمەت، سەخت، ئاستەنگ.

دژوان- ا(دوژڤان- dujvan): حەیف، مەخابن، بە داخەوە، ئەفسووس.

دژه- ا(دوژە- duje): توڕه.

دس- ا(دیس- dis): وەک، هاوتا، هاوشێوە.

دس- مص.ع(دەس- des): ڤەشێرتن، شتێک لە بن عاردی شاردنەوە، دەسیسەکردن لە کەسێک.

دساتیر- ا.ع(دەساتیر- desatîr): دەستوور، دەستوران.

دساتین- ا.ع(دەساتین- desatîn): ژێی عـودو کەمـان و ئامـێـرە مۆسـیـقاییـەکـانی دیکە.

دسـایس- ا.ع(دەسـایس- desayîs): دەسیسە، پیلان.

دست- ا(دەست- dest): دەس.

دست اب- ا.مر(دەست ئاب-dest ab): ئاوێ کە دەست و رووی پێ بشۆردرێ.

دسـتـادست- ق.ص(دەسـتـادەست- desta dest): سەوداو معامەلەی نەقد.

دستـار- ا(دەسـتـار- destar): مـێـزەر، عەمامە، شاشک، سەروپێچ.

دستـاران- ا(دەسـتـاران- destaran): کرێی پێشوەختە، شاگردانەو بەخشیشێک کە بە شاگرد خەیات دەدرێ.

دسـتـاربند- ا.ص(دەسـتـاربەند- destarbend): عـەمامـە بەسەر، مێزەر بەسەر، مەلا، شاشک بەسەر.

دستـارچه- ا(دەسـتـارچە- destarçe): دەسرۆکـەی دەست، دەرسۆک، دەسـتـەسرِی چووک.

دسـتـارخـوان- ا.مـر(دەسـتـارخـان- destarxan): سفرە، سفرەی گەورە.

دستـاس- ا.مـر(دەستـئـاس- destas): دەستار.

دسـتـاسنگ- ا.مـر(دەسـتـاسـەنگ- destaseng): قۆچەقانی، قەڵماسنگ، بەردەقانی.

دست افـزار- ا.مـر(دەست ئەفـزار- dest efzar): ئالەتی دەست، ئالەتێک کە بەدەست بیگرن و کاری پێ بکەن.

دست افـشـار- ص.مف(دەست ئەفـشـار- dest efşar): هـەر شـتـێ بەدەست بگـوشـرێ، مـیـوەیەک بە دەست بوشـرێ و ئاوەکەی بگرن.

دست افشـان- ص.مف (دەست ئەفشـان- dest efşan): تۆوێک کە بە دەست تۆو بدرێ.

دست افـشـان- ص.فا(دەست ئەفـشـان- dest efşan): سـورِوسـەمـاو دەست بادان.

دست افـشـانـدن- مص.ل(دەست ئەفـشـانـدەن- dest efşanden): دەسـتـبـەرداربوونی شـتـێک، سـەمـاکـردن، تـەکـانـدانی دەست بەدەم سـەمـاو هەڵپەرکێوە.

دستاق- ا(دوستاغ- dustax): زیندانی بە کۆت و زنجیر، حەپس و بەند.

دست امـوز- ص.مف(دەست ئامـوز- dest amûz): دەستەمۆ.

دستـان- ا(دەسـتـان- destan): دەست، دەستان.

دسـتـان- ا(دەسـتـان- destan): فـێڵ، حـیـلە، سـروود، ئاواز، حـیـکایـەت و ئەفسانە.

دسـتـان- ا.ع(دەسـتـان- destan): ژێی عـودو کەمان و ئامێرە مۆسیقیـەکـانی دی.

دست انداختن- مص.م(دەست ئەنداختەن- dest endaxten): دەسـتـدرێژکـردن، دەسـتـخـەرۆکـردن، گـاڵتـەپێکردن، پێ رابواردن.

دست انداز- ا.مـر(دەست ئەنداز- dest endaz): جێی دەست دانان، وەکو دەسکی کـورسی و قـەنەفـە، کۆسـپی سـەر جادە.

دست اندرکار- ص.مر(دەست ئەندەرکار- dest ender kar): دەست بەکار، کەسێک کە دەستی لە کارێک هەبێ.
دستان سرا- ص.فا(دەستان سەرا- destan sera): نەغمەخوان.
دستاویز- ا.مر(دەستاڤیز-destavîz): ئەوزار، بیانوو، بیانگ، ئەوزارو ئالەتی دەست.
دست باز- ص. مر(دەستباز- destbaz): دەستکراوە، بەرچاوتێر، بەخشندە، دڵاوا.
دست باف- ا.ص(دەست باف- dest baf): دەست چن، شتێک بە دەست چنرابێ، بەدەست تەنراو.
دستبانه- ا.مر(دەستبانە-dest bane): دەستکێش، دەستەوانە.
دست براوردن- مص.ل(دەست بەرئاڤەردەن- dest ber averden): دەستبەرزکردن، دەست بەرز کردنەوە بۆ دوعاو پاڕانەوە یان گرتنی شتێک.
دستبرد- ا.مص(دەست بورد- dest burd): دزی، دەست پێشکەری، تەڕدەستی.
دست برداشتن- مص. ل(دەست بەرداشتەن- dest ber daşten): دەست بەرزکردن، دەست هەڵگرتن، چاوپۆشی کردن، وازهێنان.
دست بردار- ص.فا(دەست بەردار- dest berdar): وازهێنەر، دەست هەڵگر.
دستبردن- مص.م(دەست بوردەن- dest burden): گۆڕین.
دست برنجن- ا.مر(دەست بەرەنجەن- dest berencen): بازنگ، دەستبەند، بازن، موچەوانە.
دست بسرکردن- مص. م(دەست بەسەر کەردەن- dest beser kerden): دەست پێوەنان.
دستبند- ا.مر(دەست بەند- dest bend): بازن، کەلەپچە، جۆرە شاییەکە کە دەست دەنێو دەستی یەکتر دەنێن و دەڕەقسن.
دست بوس- ص.فا(دەست بوس- dest bûs): دەستووموچ.
دست پاچه- ص.مر(دەست پاچە- dest paçe): شپرزەو پەلەپەل، پەلەپروزێ.
دست پاک- ص.مر(دەست پاک- dest pak): دروستکارو ئەمین، هەژارو دەستکورت.
دست پخت- ص. مف(دەست پوخت- dest puxt): دەستاو.
دست پرور- ص.مف(دەست پەرڤەر- dest perver): پەروردەی دەستی کەسێک، ئەوەی پەروەردەی دەستی کەسێک بێ.
دست پیچ- ص. مف(دەست پیچ- dest pîç): ئەو شتەی بەدەست پێچرابێ و بەسترا بێ، ئەوزاری دەست.
دست پیمان- ا.مر(دەست پەیمان- dest peyman): ئەو پارەو کالآیەی کە بەر لە زەماوەند لەلایەن زاواوە بۆ ماڵی بوکێ بنێردرێ.
دست تنگ- ص.مر(دەست تەنگ- dest teng): دەستکورت، هەژاری، نەبوونی.
دستجرد- ا(دەست جیرد- dest cird):

گوند، زەوی و موڵکی کشتوکاڵی.
دست چپی- ص. ن(دەستی چەپی- desti çepî): چەپڕەو.
دست چرب- ا.مر(دەست چەرب- dest çerb): دەست بەخێر.
دست چمک- ا.مر(دەست چەمەک- dest çemek): تەڕ دەستی، چاپوکی، بەدەسەڵات، سەرکەوتن.
دست چوب- ا.مر(دەست چوب- çûb dest): دار دەست، دارعاسا.
دست چین- ص. مف(دەست چین- dest çîn): دەستچن، میوەیەک یان شتێک کە بە دەست کرابێتەوەو چنرابێ.
دستخط- ا.مر(دەست خەت- dest xet): دەست خەت.
دستخوان- ا.مر(دەست خان- dest xan): سفرە، خوانچە.
دستخوش- ص.مر(دەست خوش- dest xûş): ژێردەستە، زەبوون.
دست خوش- ا(دەست خوش- dest xûş): ئافەرین، دەستخۆشانە، ئەو بەخشیشەی براوەی قومار دەیدات بە کەسێک.
دست خون- ا.مر(دەستی خون- desti xûn): دوا دەستی قومار بۆ کەسێک هەموو شتێکی دۆڕاندبێ.
دست دادن- مص.ل(دەست دادەن- dest daden): تەوقەکردن، چەڤک، پەیمان بەستن، دەوڵەمەند بوون.
دست داشتن- مص. ل.دەست داشتەن- dest daşten): دەست ڕۆییشتن، دەست هەبوون.
دست دراز- ص.مر(دەست دراز- dest draz): بەدەست و دەسەڵات، دەستدرێژ.
دستر- ا(دەستەر- dester): هەڕەی دەستی، هەڕەی بچووک، داسولکە.
دسترس- ص.مر(دەست رەس- dest res): شتێ کە دەست بیگاتێ.
دسترسی- ا.مص(دەست رەسی- dest resî): قودرەت، ئیرادە، توانا، توانای بەدەست هێنانی شتێک.
دسترنج- ا.مر(دەست رەنج- dest renc): کرێ، هەق کرێی کارو رەنج، بەرەنجامی رەنجدان و زەحمەتکێشان.
دستره- ا.مر(دەستەرە- destere): هەڕەی دەستی، داسولکە.
دست ریس- ص.مف(دەست ریس- dest rîs): ڕێسراو بەدەست، دەستڕێس.
دست زدن- مص.ل(دەست زەدەن- dest zeden): چەپڵەلێدان.
دست ساز- ص.مف(دەست ساز- dest saz): دەستکرد، بەدەست دروستکراو.
دست شستن- مص.ل(دەست شوستەن- dest şusten): دەست شۆردن، دەست شۆردن لە شتێ.
دستشویی- ا.مر(دەست شویی- dest şûyî): دەستشۆر.
دستغاله- ا(دەست غالە- dest xale): داسولکە.
دستفال- ا.مر(دەست فال- dest fal): سفتاح، هەوەڵ فرۆش، دەشت.
دستفروش- ص.فا(دەست فروش- dest frûş): دەسفرۆش، دەسگێڕ،

چەرچی.
دستک- ا(دەستەک- destek): دەست ئاسا، دەفتەرچەی حەساو.
دستکار- ا.ص(دەست کار- destkar): کــاری دەست، دەســتکرد، هاوکــارو هاودەست.
دســتکاری- ا.مص(دەســتکاری- destkarî): گۆڕین، دەستکاری، دەست لێدان.
دستک زدن- مص.ل(دەستەک زەدەن- destek zeden): چەپڵەلێدان.
دستک زن- ص.فا(دەستەک زەن- destek zen): موتریب، سەماکار.
دستکش- ا.مر(دەست کەش- dest keş): دەستکێش، پەنجەوانە.
دستکش- ص.م(دەست کەش- destkeş): دەست هێنان بە شتێکدا، گەداو سواڵکەر، هەقدەست، کارامە.
دست کشیدن- مص.ل.م(دەست کەشیدەن- dest keşîden): دەست هەڵگرتن، دەست پێداهێنان.
دست کله- ا(دەست کەلە-dest kele): هاو وێنە، هاوتا، پەتێک کە دەستی ئەسپ یان هێستری پێ دەبەستن.
دستگاله- ا(دەست گالە- dest gale): داسولکە.
دستگاه- ا.مر(دەستگاه- dest gah): سەروەت و سامان و سەرمایەی زۆر، کارگەو کارخانە، تواناو دەسەڵات، شان و شەوکەت و سەروەت، ئازای بەدەن.
دستگرد- ا(دەستگیرد- dest gird): شارەدێ، مەزرا، کۆشک و سەرای چەند نهۆمی.

دست گردان- ا.مص(دەست گەردان- dest gerdan): دەستاو دەستکردن.
دست گزین- ص.مف(دەست گوزین- dest guzîn): هەڵبژاردن، دەست بژێر، هەڵبژاردە.
دست گشادن- مص.م(دەست گوشادەن- dest guşaden): دەست کردنەوە، ئامادەبوون بۆ ئەنجامدانی کارێ، دەست بڵاو.
دست گیر- ص.فا(دەستگیر- dest gîr): دەستگر، کەسێک یارمەتی کەسێکی دی بداو دەستگرۆیی بکات، کەسێک دەستگیر بکرێ، یەخسیر، گیرۆدە، دەسک.
دستگیره- ا.مر(دەست گیرە- dest gîre): دەستگر، دەسک.
دستلاف- ا(دەستلاف- dest laf): هەوەڵ فرۆش، سفتاح، بێعانە، دەشت.
دستمال- ا.مر(دەست مال- dest mal): دەرسۆک، دەستەسڕ، دەسماڵ.
دستمالی- ا.مص(دەست مالی- dest malî): دەست پێداهێنان.
دست مایه- ا.مر(دەست مایە- dest maye): دەسمایە، سەرمایە.
دستمرد- ا.مر(دەست مەرد- dest merd): هاوکار، یاریدەدەر.
دستمزد- ا.مر(دەست موزد- dest muzd): دەسمز، کرێ، هەقدەست.
دستنبو- ا.مر(دەستەنبو- destenebû): شەمامە.
دست نشانده- ص.مف(دەست نیشاندە-

dest nişande): دەست نێژ، کەسێک کە بە ویستی کەسێکی دی لە سەر کارێک دانرابێ و گوێڕایەڵی ئەو بێ.
دست نماز- ا.مـــــر(دەست نماز- dest nmaz): دەست نوێژ.
دست نوشت- ا.ص(دەست نوشت- dest nûşt): دەستنووس، دەست خەت، نامە.
دستوار- ا.ص(دەستڤار- destvar): دەست ئاســا، دار دەست، دارعـەســا، کەلەپچە.
دستوار- ا.ص(دەستڤار- destvar): هاوکار، یاریدەدەر.
دستوان- ا.مر(دەست ڤان-dest van): کـەلەپچـە، بازن، بازوبەند، دەسـتـەوانە، پەنجەوانە، دەستکێش.
دستور- ا(دەستور- destûr): یاساو ڕێسا، ڕێچکەو ڕێباز، فەرمان، دەستور.
دستور- ا.ص(دەستور- destûr): خـاوەن کـورسی، وەزیرە، راوێژکـار، کـاری دەستی.
دسته- ا(دەستە- deste): دەست ئاسا، دەسـتـە، تاقم، گـروپ، دەسک: دەسکی خەنجەر، دەسکی تەور، چەپک، تیپ.
دستەبندی- ا.مص(دەستـەبەندی- deste bendî): تاقـمـبـەندی، تاقم تاقمێنە، دەستەبەندی، دەستەسازکردن دژی کەسێک یان کۆمەڵێک، کۆمەڵسازی.
دستەدار- ص.مـر(دەستـەدار- deste dar): دەسکدار، سـەردەسـتـەو فەرماندەی دەستەیەک لە سوپا.
دستیاب- ص.فـا(دەست یاب- dest yab): دەسـتـکەوت، بە دەست هاتوو، بەدەست هێنراو، دەستکەفت.
دستیار- ا.ص(دەستیار- destyar): یاریدەدەر، هاوکار.
دستیاره- ا.مـر(دەست یارە- dest yare): کەلەپچە، بازن.
دست یازیدن- مص.ل(دەست یازیدەن- dest yazîden): دەست درێژکردن.
دست یافتن- مص.م(دەست یافـتـەن- dest yaften): سـەرکـەوتن، دەسـەڵات پەیداکردن.
دستینه- ا(دەستـینە- destîne): کەلەپچە، بازن، دەستکێش، ئیمزا.
دسر- ا.فر(دیسیر- disir): میـوە یان شیرینی دوای نان خواردن.
دسکره- ا(دەسکەرە- deskere): دێ، شارۆچکە، دێر، یانە.
دسم- ا.ع(دەسەم- desem): چەوری، پیو، چەوری گۆشت.
دسم- ص.ع(دەسیم- desim): چەور، پڕ ڕۆن.
دسوک- ا(دەسوک- desûk): ئاردە مـشـار، چیلکەی باریک، تەراشـەدارو تەختە.
دسومت- مص.ع(دوسـومـەت- dusûmet): چەوری، چەوربوون.
دسیس- ص.ع(دەسیس- desîs): ریاکار، کەسێک کە بە نهێنی نێردرابێتە شوێنێ بۆ وەدەست هێنانی خەبەر، شتێک کە لە ژێر گلدا شاردرابێتەوە.
دسیسه- ا.ع(دەسیسە- desîse): دەسیسە، پیلان و فێڵ.
دسی گرم- ا.فـر(دەسی گـرام- desî gram): ١ لەسەر ١٠ی گرام.

دسی لیتر- ا.فر(دەسی لیتر- desî lîtir): دەیەکی لیتر.

دسیم- ا.فر(دیسیم- disîm): دەیەکی فرانک.

دسی متر- ا.فر(دیسی میتر- disî mitr): دەیەکی مەتر.

دش- (دوش- duş): پێشگرەو لە بەرایی وشەوە دێ و مانای دژو خراپ دەدا وەک: دشمن= دوژمن.

دش- ا(دەش- deş): خۆنواندن، هاوتا، هاوشێوە.

دشارژ- ا.فر(دیشارژ- dişarj): هاتنە خوارەوەی بارگە.

دشپل- ا(دوشپیل- duşpil): لو، غودە.

دشت- ا(دەشت- deşt): دەشت، سارا، بیابان، زەوی پان و هەموار.

دشت- ا(دەشت- deşt): سفتاح، داشت، هەوەڵفرۆش.

دشتان- ص(دەشتان- deştan): بێنوێژ، ژنی حەیزدار.

دشتبان- ا.ص(دەشت بان- deşt ban): نیگابانی دەشت، پاسەوانی مەزرایان پاوەن، دەشتەوان.

دشتک- ا(دەشتەک- deştek): پز، پیزە، تۆڵ، جەنین.

دشتی- ص.ن(دەشتی- deştî): سەحرایی، دەشتەکی، دەشتی، ناوی ئاهەنگێکی مۆسیقی ئێرانییە.

دشتی- ا(دوشتی- duştî): زالو، زەروو.

دشتیاد- ا(دوشتیاد- duştyad): غەیبەت، پاشملەوێژی.

دشخوار- ص(دوش خار- duşxar): دژوار، سەخت، زەحمەت، ئاستەنگ.

دشک- ا(دەشک- deşk): داوی درومان.

دشمن- ا.ص(دوشمەن- duşmen): دوژمن، نەیار، دژمن.

دشمنایگی- ا.مص(دوشمەنایەگی- duşmenayegî): دژمنایەتی.

دشمن پرور- ص.فا(دوشمەن پەرڤەر- duşmen perver): دژمن پەروەر.

دشمن رو- ص.مر(دوشمەن رو- duşmen rû): دژمن ئاسا، کەسێک کە خەڵکی حەز لە چارەی نەکەن.

دشمن شکر- ص.فا(دوشمەن شیکەر- duşmen şiker): دژمن شکێن.

دشمن کام- ص.مر(دوشمەن کام- duşmen kam): بەدبەخت، کەسێک کە وەزع و حاڵی بە کەیفی دژمن بێ.

دشمن کش- ص.فا(دوشمەن کوش- duşmen kuş): دژمنکوژ.

دشنام- ا.مر(دوشنام- duşnam): جوێن، جنێو، دژوێن، سخێف.

دشنگ- ا(دەشەنگ- deşeng): هەڵواسراو، هێشوی خورما.

دشنگی- ا(دەشەنگی- deşengî): رۆژگار، دنیا.

دشنه- ا(دیشنە- dişne): خەنجەر، کێردی تیژو نوک باریک.

دش نهاد- ص.مر(دوش نیهاد- duş nihad): بەدخوو، بەد سروشت.

دشوار- ص(دوشڤار- duşvar): دژوار،

سەخت، زەحمەت.

دشوارپسند- ص.فا(دوشڤار پەسەند- duşvar pesend): درژپەسەند، کەسێک بەزەحمەت شتێ پەسند بکات.

دشوار رو- ص.مر(دوشڤار رەو- duşvar rew): رێگەیەک کە تێپەڕبوون پێیدا زەحمەت بێ.

دشواریاب- ص.مر(دوشڤاریاب- duşvar bar): دژوار رەس، دوورەدەس.

دعاء- ا.ع(دوئاء- dua’): پاڕانەوە لە خوا.

دعائیم- ا.ع(دەئائیم- deaîm): کۆڵەکە، پایە.

دعاب- ص.ع(دەئاب- de’ab): گاڵتەچی، سوعبەتچی، حەنەکچی.

دعابه- مص. ع(دەئابە-de’abe): سوعبەت کردن، گاڵتەکردن.

دعات- ا.ع(دوئات- du’at): بانگەوازکاران، دوعاکاران، کەسێ کە خەڵکی بۆ سەر ئایینی خۆی بانگ بکا.

دعامه- ا.ع(دیئامە- diame): کۆڵەکە، پایە، سەروەرو پێشەوای قەوم.

دعاوی- ع(دەعاڤی- deavî): مرافەعە، هۆ.

دعب- مص.ع(دەئب- de’b): گاڵتەکردن، شۆخی کردن.

دعبل- ا.ع(دیئبیل- di’bil): هێلکەی قورباقە.

دعت- ا.ع(دەئەت- de’et): تەنایی و ئاسایش و خۆشگوزەرانی.

دعوات- ع(دەئەڤات- de’evat): بانگهێشتن.

دعوت- مص. ع(دەئڤەت- de’vet): دوعا، پاڕانەوە، بانگهێشتن.

دعوی- مص.ع(دەئڤا- de’va): شەڕ، ناخۆشی.

دعی- ص.ع(دەئی- de’î): زڕ کوڕ.

دغ- ص. (دەغ- dex): زەوی رەقەن کە هیچی لێ نەڕوێ، سەری کەچەڵ و بێ قژ، دەغسەر.

دغا- ص(دەغا- dexa): دەغەڵ، زێڕو زیوی قەڵب، فڕوفێڵ.

دغال- ع(دیغاڵ- dixal): حیلەگەران، دەغەڵبازان، قەڵب.

دغدغان- ا(دەغ دەغان- dexdexan): جۆرە درەختێکە.

دغدغک- ا(دەغ دەغەک- dex dexek): جۆرە دەوەنێکە.

دغدغه- مص. ع(دەغدەغە- dexdexe): ختوکەدان، ختیلکەدان، ترس و نیگەرانی و مشەوەشی.

دغدو- ا(دوغدو- duxdû): کچ، ناوی دایکی زەردەشتە.

دغسر- ص. مر(دەغ سەر- dex ser): سەر رووتاوە، کەچەڵ.

دغل- ص. (دەغەل- dexel): نادروست، قەڵب، حیلەباز، شوێنی چڕە دارستان.

دغلکار- ص.مر(دەغەلکار- dexelkar): فێڵباز، حیلەکار، دەغەڵباز.

دغول- ص(دەغول- dexûl): فێڵباز، حیلەکار.

دف- ا(دەف- def): دەف.

دفائن- ا.ع(دەفائین- defa’in): گەنجینە، ڤەشێرتیان.

دفـــاتر- ا.ع(دەفــــاتیــــر- defatir): دەفتەران.
دفـــــاع- مص. ع(دیفـــــاء- difa’): بەرەڤانی، بەرگری.
دفـاف- ص.ع(دەفــفـــاف- deffaf): وەستای دەف، دەفساز، دەفژەن.
دفتر- ا(دەفتەر- defter): دەفتەر.
دفـتـرچە- ا(دەفـتـەرچە- defterçe): دەفتەری بچووک.
دفـــتـــرخــانە- ا.مــر(دەفـــتـــەرخـــانە- defter xane): ئیــدارەی کــارگــێــڕی میری.
دفـــــتــــــردار- ا.ص(دەفـــــتـــــــەردار- defter dar): نووســــــەری گــــــەورەی ئیدارە.
دفتر روزنامە- ا.مر(دەفـتـەری روزنـامە- defteri rûzname): دەفــــتـــــــەری حــیــســـاب، دەفــتــەرێکە کــە بازرگــان و معامەلەچی کڕین و فرۆتنی رۆژانەی خۆی تێدا تۆمار دەکات.
دفـــتـــر کل- ا.مـــر(دەفــتـــەری کـــول- defteri kul): دەفــتــەرێک کـە قــەرزو داوای تیــجــارەتخــانەیەکی تێــدا تۆمــار دەکرێ.
دفـتـرنمایندە- ا.مـر(دەفــتــەری نمایندە- defteri nmayînde): ئەندیکاتور.
دفـتریار- ا(دەفـتـەریار- defter yar): یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی.
دفـتـە- ا(دەفـتـە- defte): کـەڵکیت، کەرکیت، شانەی تەون.
دفزک- ص(دەفزەک- defzek): گەورە، زل، زەلام، ئەستور، قەڵەو.
دفـــــع- مــــــص. ع(دەفــــــع- def’): دوورخستنەوە.
دفــعــە- ا.ع(دەفــئــە- def’e): یەک کەڕەت، یەک جار.
دفـــــق- مـــــص. ع(دەفــــغ- defx): هەڵقوڵینی ئاو، رژانی ئاو.
دفک- ا(دەفـەک- defek): نیـشـانەی تیر، هەدەف.
دفلی- ا.ع(دیفــــلا- difla): جـــــۆرە گیایەکە.
دفن- مص. ع(دەفـن- defn): ناشـتن، بەخاک سپاردنی مردوو.
دفـنـاس- ص.ع(دیـفـنـاس- difnas): کەودەن، گەوج، بەخیل، هیچ و پوچ.
دفنوک- ا(دەفنوک- defnûk): ژێرزین، نەرمین.
دفــوف- ا.ع(دوفــوف- dufûf): دەف، کۆی دەف، دایەرە.
دفـە- ا(دەفـفـە- deffe): کـەرکـیت، کەڵکیت.
دفـە- ا.ع(دەفـفـە- deffe): سـوکـانی کەشتی.
دفـیلە- ا.فر(دیفـیلە- difîle): نمایشی ســەربازی لەبەردەم پاشـا یان یەکــێک لە فەرماندەو میرە گەورەکانی سوپا.
دفین- ص. ع(دەفین- defîn): نێــژراو، لە گۆڕنراو، ئەسپەردەی خاک.
دفینە- ا.ع(دەفینە- defîne): پەنهان، گــەنج، پارە یان شـتـێکی دیکە کـە لە بن خاکدا وەشێردرابێ.
دق- ص.ع(دیـغ- dix): ورد، بـاریـک، کەم، دیق، سیل.
دق- مــــص.ع(دەغ- dex): شـــکـــان، وردکردن، کوتان، لێدان.

دق- ا.ع(دەغـغ- dex): جـــــــۆرە قوماشێکی ناسک و گرانبەها بووە.
دقـــاق- ا.ص-ع(دوغـــاغ- duxax): ورد، باریک، وردەی شتێک.
دقـاق- ص.ع(دەغـاغ- dexax): ئارد فرۆش.
دقت- مص.ع(دیغـــــەت- dixxet): وردبینی، بەدیقەت، دیقەتدان.
دقل- ا.ع(دەغــەل- dexel): خـراترین جۆری خورما، ستـونی نێوان کەشتی کە چارۆکەکانی پێوە دەبەستن. کۆڵەکە.
دقــیق- ا.ص(دەغـــیغ- dexîx): ورد، باریک، کەم، نەرم، ئارد، کـاری نهـێنی و دژوار.
دقــیقــە- ا.ص(دەغـیـغـە- dexîxe): ١ لەسەر ٦٠ سەعات.
دک- ا.ص(دەک- dek): زەوی وشک و سەخت، رەقەن، کەچەڵ، سەرتاش.
دک- ا.ص(دەک- dek): دەرۆزە، گـەدا، بناغەی دیوار، بەش.
دک- مــــــص.ع(دەکـــــک- dekk): رووخـاندنی دیوار یان بینا و تەختـکردنی لەگـەڵ ئەرزا، رێکخـستنی بەرزی و نزمی زەوی.
دک- ا.ص.ع(دەکـــک- dekk): زەوی هەموار.
دکاک- ا.ع(دیکاک- dikak): سـەکـۆ، دوکانچە.
دکـاکین- ا.ع(دەکـاکین- dekakîn): دوکان و موغازان.
دکاگرم- ا.فر(دیکاگرم- dikagrm): دەگرام، دێکاگرام.
دکالیـتر- ا.فـر(دیکالیـتر- dikalîtr): دەلیتر، دێکالیتر.
دکامتمر- ا.فر(دیکامیتر-dikamitr): دەمەتر، دێکامەتر.
دکــــــان- ا.ع(دوککـان- dukkan): دوکان.
دکـــــــاندار- ا.ص(دوکـــــــــانـدار- dukandar): دوکاندار.
دکـاوە- ص.فـر(دیکاڤـە- dikave): دۆڕاوی قومار.
دکتر- ا.فر(دوکتۆر- duktur): دکتۆر، تەبیب، پزیشک، حەکیم، لوقمان.
دکـتـرا- ا.فـر(دوکـتـورا- duktora): پلەی دکتۆری، دکتۆرانامە.
دکترس- ا.فر(دوکتوریس- duktûris): ئافرەتێ کە لە پزیشکیدا دکتۆرای هەبێ.
دکترین- ا.فر(دوکتورین- dukturîn): رێباز، باوەڕ، بۆچوون، بیر، تیۆری.
دکـــســـتــروز- ا.فــر(دیکســـتـــرۆز- dikstroz): گلۆکۆز.
دک شـــــدن- مـص.ل(دەک شـــــودەن- dek şuden): رۆییشتنی بە خشکەیی و ون بوون.
دک کـــــردن- مص. م(دەک کـــــەردەن- dek kerden): وەدەرنانی کەسێک بە بیانوویەک.
دکل- ا(دەکـەل- dekel): کـۆڵەکـە، دیرەگ، ستوون، ئەستوون.
دکـلان- ا(دوکـلان- duklan): تەشی، نەتەرە.
دکلمـە- ا.فـر(دیکلەمـە- dikleme): بـابەتـێـک بـە دەنگـی بـەرزو بـە ئـاو وتـاو لەبەر بخوێنرێتەوە.
دکمـە- ا(دوکـمـە- dukme): دوگـمـە،

قۆپچه.
دکوپاژ- ا.فر(دیکوپاژ- dikopaj): مۆنتاژی فیلم.
دک و پوز- ا.م(دەک و پوز- dekû pûz): دەم و قەپۆز.
دک و دیم- ا.م(دەک و دیم- dek û dîm): سەروسورەت، سەروسەکوت.
دکور- ا.فر(دیکۆر- dikor): دیکۆر.
دکوراتور- ا.فر(دیکوراتور- dikoratûr): دیکۆرساز، دیکۆریست.
دکوراژه- ص.فر(دیکوراژه-dikoraje): نا ئومێد.
دکوراسیون- ا.فر(دیکوراسیون- dikorasyûn): رازاندنەوەی دیکۆرات، کاری دیکۆرسازی.
دکومانتر- ص.فر(دیکومێنتەر- dikûmênter): دیکۆمێنتی، بەڵگەنامەیی، فیلمی بەڵگەنامەیی.
دکه- ا.ع(دەککە- dekke): سەکۆ، دوکانچە.
دگ دگ- ا(دەگ دەگ- deg deg): پێکادانی ددان لەسەرما، دانەرچێ، دانەچۆقە.
دگر- ق.ص(دەیگەر- diger): ئیدی، ئەوی تر.
دگردیس- ص.م(دیگردیس- digrdîs): میتامۆرفۆز، مەسخ.
دگرسان- ص.م(دیگەرسان- digersan): جۆرێکی دی.
دگرگون- ص.م(دیگەرگون- digergûn): جۆراوجۆر.
دگماتیسم- ا.فر(دۆگماتیزم- dogmatîm): باوەڕی بنچبڕ، فەلسەفەو تێورییەکی ئایینە کە پەیڕەوانی باوەڕیان وایە مەسەلە میتافیزیکییەکان دەکرێ بە میتۆدی زانستی روون بکرێتەوەو بچییە بنج و بناوانی هەقیقەتەکانی.
دگماتیک- ص. فر(دوگماتیک- dogmatik): ئایینی.
دگنک- ا(دەگەنەک- degenek): داردەستێکی زێڕینە کە لە کۆندا (بەتایبەتی لە سەردەمی سەفەوی و قاجارییەکاندا) مامورانی تەشریفاتی دەربار بە دەستیانەوە دەگرت.
دل- ا(دیل- dil): دڵ.
دل- مص.ع(دەلل- dell): نازکردن، نازکردنی ژن بە سەرمێردا، سەلاری و سەنگینی، چاک رەوشت.
دلار- ا. انگل(دۆلار- dolar): دۆلار.
دلارا- ص.فا(دیلارا- dilara): دلبەری جوان، ماشوقە، شتێک کە مایەی خۆشی دڵ بێ.
دلارام- ص.فا(دیلارام- dilaram): دلبەر، ئارامبەخشی دڵ.
دلارام- ص.فا(دیلارام- dilaram): دلبەر، ئارامبەخشی دڵ.
دلازار- ص.فا(دیلازار- dilazar): شتێ کە مایەی شکانی دڵ بێ، ئازار دەری دڵ، ماشوقەی دڵشکێن.
دل ازردن- ص.م(دیل ئازەردەن- dil azerden): دڵ یەشاندن، دڵ ئازاردان، رەنجاندنی کەسێک.
دل اسا- ص.فا(دیل ئاسا- dil asa): ئاسودە دڵ.

دل اشـــوب- ص.فـــا (دیـل ئاشـــوب- dil aşûb): بێــتــاقــەت، نیگەران، دڵ بەخەم و پەژارە.
دل افـــروز- ص.فـــا (دیـل ئەفـــروز- dil efrûz): ڕۆشنکەرەوەی دڵ، شـتێ یان کەسێک کە دڵ خۆش بکات.
دل افـــرده- ص.مـر(دل ئەفـــسوردە- dil efsurde): دڵ بەخـــەم، خـــەمین، دڵتەنگ، غەمگین.
دل افـگـار- ص.مـــــر(دیـل ئـەفـگـار- dil efgar): دڵبرین، دڵ بەخەم.
دلاک- ص.ع(دەللاک- dellak): ناتر، دەلاکی گەرماو، سەرتاش، بەربەر.
دل اگـــاه- ص.مـــــر(دیل ئاگـــاه- dil agah): زانا، هوشـیـــار، ئاقڵ و دووربین.
دلال- مص. ع(دلال- delal): نازکردن، نازکـردنی ژن بە سـەر مـێـردا، ویقـار، سەلاری و سەنگینی.
دلال- ا.ص- ع(دەلـــــلال- dellal): دەلاڵ، نێواچی بەینی کڕیارو فرۆشیار.
دلالت- مص. ع(دەلالـەت- delalet): بەڵگەو دەلیل، سەلماندن، ڕێنوێنی کـردن، ڕێنوێنی کرن بەرێگەی ڕاستیدا.
دلالــه- ص.ع(دەلـــلالـــە- dellale): قـەوێدە، ژنێ کە ژن بۆ پیاوان پەیدا بکا، ژنێ کە قەحپە بۆ پیاوان پەیدا بکا.
دلام- ا(دیلام- dilam): نێزەی کورت، فرۆفێڵ، حیلە.
دلام- ا.ص.ع(دەلام- delam): ڕەش.
دل اندروا- ص.مـــر(دیـل ئـاندرڤـــا- dil andrva): دڵتـــەنگ، نیـگـەران، پەرێشان، پەریشان، شپرزە.

دل انگیـــز- ص.فـــا (دیـل ئەنگیـــز- dil engîz): دڵخۆشکەر، دڵکەرەوە.
دلاوەر- ص(دیلاڤەر- dilaver): بەدڵ، دلاوەر، بوێر، ئازا، جەنگاوەر.
دلاویز- ص(دیلاڤـیـــز- dilavîz): دڵگیر، دڵڕفێن، پەسند.
دلایل- ا.ع(دەلایل- delayîl): بەڵگە.
دلب- ا.ع(دولب- dulb): داری چنار.
دل باختن- مص. ل(دیل باخـتـــەن- dil baxten): ئاشقبوون، شەیدا بوون.
دلبــاخــتــه- ص.فـا (دیل باخـتــە- dil baxte): شەیدا، عاشق.
دلباز- ص.مر(دیلباز- dilbaz): دڵواز، دڵکراوە، شـوێنێکی خـۆش و بەسـەفـاو دڵگیر، بەزمان.
دلبـــر- ص.فـــا (دیل بەر- dilber): گـراوی، مـەحـبـوبە، دلبـەر، خۆشـەویست، کەسێک بە جوانی خۆی خەڵکانێ شەیدای خۆی بکات.
دل برداشتن- مص.ل(دیل بەرداشـتــەن- dil berdaşten): چاوپۆشی کـردن، دڵ تۆران لە کەسێک یان شتێک، وازهێنان.
دل بـــردن- مـــص.م(دیـــل بـــوردەن- dil burden): دڵ بردن.
دل برکندن- مص. ل(دیل بەرکـــەندەن- dil berkenden): دڵ هـەڵـکـەنـدن، زویربوون لە کەسێک یان شتێک.
دل بستن- مص.ل(دیـل بەســـتـــەن- dil besten): عـاشق بوون، دۆستایەتی پەیدا کردن.
دلبند- ص.مـر(دیـل بەند- dil bend): خۆشـەویسـتی دڵ، کەسێک کە لە ناخی دڵەوە خۆش بویسـترێ، گـراوی، مـاشـقـە،

بەندی دڵ.

دلبوث- ا.ع(دەل بوس- del bûs): جۆرە گیایەکە.

دلپەزیر- ص.مف(دیل پەزیر- dil pezîr): پەسندی دڵ، دڵپەزێر، دڵبەند، لەبەر دڵان.

دلپسند- ص.مف(دیل پەسەند- dil pesend): دڵپەسەند، دڵخواز، پەسند.

دل پیچه- ا.مر(دیل پیچە- dil pîçe): پێچ بە سکا هاتن، سکچوون.

دلتا- ا.فر(دیلتا- dilta): دەلتا، وەکو دەلتای نیل، پارچە خاکیکی سێ گۆشەی دوڕگە ئاسایە لە رێژگەی رووباران بەهۆی بن نانەوەی قوڕە لیتەو ئاو ماڵکە دروست دەبێ و رووبارەکە دەکا بە دوو لقەوە.

دلتنگ- ص.مر(دیلتەنگ- dilteng): خەمین، خەمگین، دڵتەنگ.

دلجو- ص.مر(دیل جو- dilcû): پەسندی دڵ، دڵخواز، میهرەبان، نەوازشکەر، دڵدەرەوە، میهرەبان.

دلچسب- ص.مر(دیلچەسپ- dilçesp): دڵپەزیر، شتێ بنووسێتە دڵەوە، دڵپەسند.

دلخراش- ص.فا(دیل خەراش- dil xeraş): شتێ کە دڵ ئازار بدات، شتێ کە مرۆڤ برەنجێنێ و خەمباری بکات.

دلخسته- ص.مر(دیل خەستە- dil xeste): دڵ بریـن، دڵشکاو، خەمبار، دڵ بە ژان.

دل خواسته- ص.مف(دیل خاستە- dil xaste): دڵخواز، بە گوێرەی حەزو ئارەزووی دڵ.

دلخواه- ص.مف(دیل خاهـ- dil xah): دڵخواز، خواست و حەزی دڵ، بەدڵ.

دلخور- ص.مر(دل خور- dil xûr): رەنجاو، مەلول، دڵشکاو، خەمبار.

دلخوش- ص.مر(دیل خوش-dil xûş): شاد، دڵخۆش، خۆشحاڵ، رازی.

دلخون- ص.مر(دیل خون- dil xûn): خەمبار، دڵبرین، دڵشکاو.

دل دادن- مص.ل(دیل دادەن- dil daden): دڵدان بە شتێک، عاشق بوون.

دلداده- ص.فا(دیلدادە- dildade): شەیدا، دڵدار، ئەڤیندار.

دلدار- ا.ص(دیل دار- dildar): دلبەر، ماشقە، دڵدەرەوە.

دلدار- ص.مر(دیلدار- dildar): دلێر، دلاوەر، ئازا، بەدڵ، بە جەرگ.

دل درد- ا.مر(دل دەرد- dilderd): سک یەشە، ژانەزگ.

دلدل- ا.ع(دولدول- duldul): ژیشک، سیـچەر، ناوی هێسترەکەی ئیمامی عەلییە.

دل دل کردن- مص.ل(دیل دیل کەردەن- dil dil kerden): دوو دڵی کردن، راڕایکردن.

دل دل کنان- ق.ص(دیل دیل کونان- dil dil kunan): بە نیگەرانی و دوو دڵییەوە.

دلدوز- ص.فا(دیل دوز- dil dûz): شتێ کە کار لە دڵ بکا، وەکو تیری مژەی دلبەر لە دڵی دڵدار.

دلربا- ص.فا(دیل روبا- dil ruba):

دڵڕفێن، زۆر جوان.
دل ریسه- ا.مر(دیل رێسه- dil rîse): زەحفکردنی دڵ، بێتاقەتبوون لە برسا، زافکردنی دڵ لە برسا.
دلریش- ص.مر(دیل ریش- dil rîş): دڵبرین، دڵبەژان، دڵڕەنجاو، دڵتەنگ و لێو بەبار.
دل زنده- ص.مر(دیل زینده- dil zinde): دڵ وریا، شادمان، دڵخۆش، چالاک.
دل ستان- ص.فا(دیل سیتان- dil sitan): دڵ ئەستێن، دڵڕفێن، دڵبەر، ماشوقە.
دلسرد- ص.مر(دیل سەرد- dil serd): نائومێد، بێتاقەت، خەمبار.
دلسوخته- ص.مر(دیل سوختە- dil sûxte): دڵسوتاو، دڵ بە ئازار، دڵبرین، ستەمدیدە، مسیبەت بار، خەمناک.
دلسوز- ص.فا(دیل سوز- dil sûz): دڵسۆز، خەمخۆر، بەزەیی و میهرەبانی.
دلسوزه- ا.مص(دیل سوزه-dil sûze): دڵسۆزی، میهرەبانی، خەمخۆری، دڵ سوتان لە سۆزو بەزەییەوە یان لە حەسودی و بەغیلیدا.
دل سیاه- ص.مر(دیل سیاه- dil sîyah): دڵڕەش، بەدخواز، بەدخوو، دڵڕەق.
دلشاد- ص.مر(دیل شاد- dil şad): دڵشاد، شادمان، خۆشحاڵ، بەکەیف، بەدەماخ.
دل شب- ا.مر(دیلی شەب-dili şeb): ناوەندی شەو، جەرگەی شەو.

دلشده- ص.مر(دیل شوده-dil şude): ئاشق، ئاشقێنی، گەوج، نەزان، شێتی.
دل شکستن- مص.م(دیل شیکەستەن- dil şikesten): دڵ شکاندن، رەنجان، بێزارکردن.
دل شکن- ص.فا(دیل شیکەن- dil şiken): دڵشکێن.
دلشکسته- ص.مف(دیل شیکەستە- dil şikeste): دڵشکاو، رەنجاو، لێوبەبار.
دلفروز- ص.فا(دیل فوروز- dil furûz): رۆشنکەرەوەی دڵ، دڵخۆشکەر، مایەی خۆشی دڵ.
دل فگار- ص.م(دیل فەگار- dil fegar): خەمبار، نارەحەت، پەشێو.
دلفین- ا. یو(دولفین- dulfîn): جۆرە ماسییەکی گەورەیە، دۆلفین.
دلق- ا.ع(دەلەغ- delex): پشیلەی کێوی، دەڵەک.
دلق- ا(دەلیغ- delix): خەرقە، پەلاس، جلی دەروێشی، پەستەک.
دلقک- ا(دەلغەک- delxek): لیبۆک، قەشمەر.
دلک- مص. ع(دەلک- delk): شێلان.
دلکش- ص. فا(دیل کەش- dil keş): دڵڕفێن.
دلکو- ا. انگل(دیلکۆ- dilko): دیلکۆ.
دلکور- ص.مر(دیل کور- dilkûr): کەودەن، گەلحۆ، بێ زەوق، دڵڕەش.
دلگزار- ص.فا(دیل گوزار- dil guzar): تاقەتبەر، بێزارکەر، خەمهێن.

دلگران- ص.مر(دیلگەران- dil geran): دڵتەنگ، رەنجاو، بێزار، داماو، مەلول.
دلگرم- ص.مر(دیل گەرم- dil germ): ئاسودە، شاد، ئومێدەوار.
دل گسل- ص.فا(دیل گوسەل- dil gusel): دڵ پچڕێن.
دلگشا- ص. فا(دیلگوشا- dil guşa): دڵکەرەوە، دڵخۆشکەر، جوان، خۆش.
دلگیر- ص.فا(دیل گیر- dil gîr): غەمناک، مەلول، دڵتەنگ، دڵگیراو.
دلم- ا(دولوم- dulum): ئاوڵە، زیپکە.
دلم- مص.ع(دەلەم- delem): رەشبوونەوە.
دلماء- ص.ع(دەلماء- delma’): تاریکە شەو، شەوەزەنگ، رەش و نەرم و خز.
دلمرده- ص.مر(دیل مورده- dil murde): دڵ مردوو، دڵتەنگ، دڵتەنگ، بێ زەوق، مەلول، بێزار.
دلمک- ا(دول مەک- dul mek): مڵە، روتەیل.
دلمل- ا.ص(دولمول- dul mul): نەگەییو، فەریک.
دلمه- ا(دولمە- dulme): دۆڵمە، یاپراخ.
دلمه- ا.ص(دەلەمە- deleme): دەڵەمە.
دلنشین- ص.فا(دیلنەشین- dil neşîn): دڵگیر، شتێ کە دڵ بیگرێ، پەسندی دڵ.
دلنگ- ا.ص(دیلەنگ- dileng): هەڵواسراو، هێشوی خورما.
دلنگان- ص(دیلەنگان- dilengan): هەڵواسراو، ئاوێزان.
دلنگران- ص.مر(دیل نیگەران- dil nigeran): نیگەران، شڵەژاو، دڵ ناڕەحەت.
دلنواز- ص.فا(دیل نەڤاز- dil nevaz): دڵنەواز، دڵپەزێر، دڵدەرەوە، مایەی ئارامی دڵ.
دل نهادن- مص. ل(دیل نیهادەن- dil nihaden): دڵدان بە شتێک.
دلو- ا.ع(دەلڤ- delv): سەتڵ، دەولک، بورجی دەلو (سەتڵ).
دلواپس- ص.مر(دیل ڤاپەس- dil vapes): نیگەران، ناڕەحەت، چاوەنۆڕ، مەلول و دڵتەنگ.
دلوار- ص(دیل ڤار- dil var): دلێر، دلاوەر، بوێر، رەشید، ئازا.
دلوک- مص. ع(دولوک- dulûk): بەرەو ئاواچوونی خۆر.
دلوک- ا.ع(دولوک- dulûk): خۆرئاوابوون.
دله- ا(دەلە- dele): جانەوەرێکی گۆشتخۆرە لە سمۆرە دەچێ و بە ئەندازەی پشیلەیەکە، پشیلەکێوی، دەڵەک.
دله- ص(دەلە- dele): هەرزە، بەرەڵڵا، چاو لەوەڕێن، حیزەڵەدز، حیزەدزی.
دلهام- ا.ع(دیلهام- dil ham): شێر، مێری دلێرو گورج و گۆڵ.
دلهره- ا.مص(دیلهورە- dil hure): دڵەخورپێ، دڵ داخورپان، نیگەرانی، دڵەڕاوکێ.
دلهم- ا.ص.ع(دەلهەم- delhem):

تاریک و نوتەک، گورگ، شەیداو سەرگەردان.

دلیجان- ا.مر(دیلیجان- dilîcan): عارەبانەی گەورەی نەفەربەر.

دلیر- ص(دیلیر- dilîr): دلێر، ئازا، بوێر، دلاوەر.

دلیرانه- ق. ص(دیلیرانە- dilîrane): ئازایانە، بوێرانە، دلێرانە.

دلیک- ا.ع(دەلیک- delîk): جۆرە گیایەکی خۆڕسکە.

دلیک- ص.ع(دەلیک- delîk): کارامە، ئەزموودار، قالبووی بۆتەی گوشاری رۆژگار.

دلیل- ا.ع(دەلیل- delîl): رێنوێن، رابەر، بەڵگەو بورهان.

دلیل عقلی- (دەلیلی ئەغلی- delîli exlî): هەر بەڵگەیەک لەسەر حوکمی ئەقڵ رۆبنرێ.

دلیل نقلی- (دەلیلی نەغلی- delîli nexlî): هەر بەڵگەیەک لەسەر حوکمی شەرع رۆبنرێ.

دم- ا(دەم- dem): هەوا، هەناسە، بوخار، برک و بۆخەی بیر، هەڵم.

دم- ا(دەم- dem): دەم، سات، وەخت، کات، گاڤ.

دم- ا(دەم- dem): دەمی چەقۆ، لێوار.

دم- ا(دەم- dem): دەمە، موشەدەمە.

دم- ا(دوم- dum): دو، کلک.

دم- ا.ع(دەم- dem): خوێن.

دما- ا(دەما- dema): هەناسە، پلەی گەرما، ئەندازەی گەرمی یان ساردی بە پێی پێوانەی ئاسایی.

دماء- ا.ع(دیماء- dima’): خوێن.

دماثت- مص. ع(دەماسەت- demaset): نەرمە مرۆڤ، نەرمە تەبیعەت، هێدی و ئارام.

دمادم- ق(دەمادەم- demadem): دەم بەدەم، سات بەسات، لێکدا لێکدا، پەیتاپەیتا.

دمادم- ا(دەمادەم- demadem): جۆرە لۆبیایەکی هیندی رەنگ سوورە لە پزیشکگەریدا بەکار دێت.

دمار- مص. ع(دەمار- demar): لەنێوچوون، وێران بوون.

دم اسبیان- ا.مر(دوم ئەسبیان- dum esbiyan): جۆرە رووەکێکە.

دماسنج- ا.مر(دەماسەنج- dema senc): گەرماپێو، تێرمۆمەتەر.

دماغ- ا.ع(دیماغ- dimax): مێشک، مەغز، لووت، کەپوو.

دماغ پرور- ص.فا(دیماغ پەرڤەر- dimax perver): موعەتەر، بۆن خۆش.

دماغه- ا(دیماغە- dimaxe): لووتە.

دماگوژی- ا.فر(دیماگوژی- dima gûjî): دیماگۆگی، عەوامخەڵەتێنی.

دمام- ا.ع(دیمام- dimam): تەڕاو.

دمام- ا.ع(دیمام- dimam): کەف ماڵ، رووکەشی.

دمامت- مص.ع(دەمامەت- demamet): ناشیرین بوون، دزێو بوون، سووک بوون.

دمامه- ا(دەمامە- demame): نەفیر، نای، شەیپور.

دمـــان- ص.فـــا (دەمـــان- deman): مەست و تووڕە، خرۆشاو، بۆڵەکەر.

دمـــانگار- ا.مـــر (دەمـــانیگار- demanigar): جۆرە گەرما پێوێکە، تێرمۆگراف.

دمـایم- ا.ع (دەمـایم- demayîm): ناشیرین، دزێو، کرێت.

دم بخت- ص.مـــر (دەمی بەخت- demi bext): کچێ کە عازەب بێ و ئامادەی شووکردن بێ.

دم‌بدم- ق (دەم بەدەم- dem bi dem): دەم بەدەم، لێکدا لێکدا، پەیتاپەیتا.

دم براوردن- مص.ل (دەم بەر ئاڤەردەن- dem ber averden): دەم هەڵێنان، قسەکردن، هەناسە دەردان.

دمبرگ- ا.مـــر (دوم بەرگ- dum berg): ئەو دارکەی گەڵا بە لقەوە دەبەستێ.

دم بریده- ص.مف (دوم بوریدە- dum burîde): کلک بڕیاگ، بێ کلک، بە خەڵکی زرینگ و حیلەباز دەگوترێ.

دمبک- ا (دومبەک- dumbek): دومبک، تەپڵی بچووک.

دمبل- ا (دەمبیل- dembil): دومبڵس.

دمبلیچه- ا (دومبەلیچە- dumbelîçe): کلێنچکە.

دمبه- ا (دومبە- dumbe): دوگ.

دم پخت- ا.مـــر (دەم پوخت- dem puxt): پلاو.

دمتک- ا (دومتەک- dumtek): کلک هەڵتەکێنە.

دم جنبانک- ا.مـر (دوم جونبانەک- dum cunbanek): کلک هەڵتەکێنە.

دمخور- ص.فا (دەم خور- demxûr): هاودەم، هاوڕاز، هاونشین.

دمدار- ص.مر (دەمدار- demdar): بیر یان ئەشکەوت یان تونێڵ کە برک و بۆخەی هەبێ و مرۆڤ لە ناویا هەناسەی تەنگ ببێ.

دمدار- ص.مر (دومدار- dumdar): کلکدار.

دم درکشیدن- مص.ل (دەم دەرکەشیدەن dem derkşîden): بێدەنگ بوون.

دم دم- ا.فـر (دوم دوم- dum dum): جۆرە گوللەیەکە.

دمدمه- مص.ع (دەم دەمە- dem deme): دەمەدەم، قسەکردن بە تووڕەیی، بۆڵە بۆڵ.

دمدمه- ا (دەم دەمە- dem deme): فریو، شۆڕەت، گفتوگۆی خەڵکی، دەهۆڵ و دەنگی دەهۆڵ.

دمدمی- ص (دەمدەمی- demdemî): دەمدەمی، نا سەقامگیر، کەسێک هەر ساتەی لەسەر بیرێ بێ، ڕاڕا.

دمده- ص.فر (دیمودە- dimude): مۆد نەماو، لەباو کەوتوو، ناپەسند.

دمر- ص (دەمەر- demer): دەمەوڕوو، بەرەواژ، سەرەونخون، ئاوەژوو.

دم زدن- مص.ل (دەمزەدەن- demzeden): قسەکردن، هەناسەکێشان، ئاخاوتن، پەیڤتن.

دمساز- ص.فا (دەمساز- demsaz): هاودەم، هاوڕاز، هاونشین، گونجاو.

دمسرد- ص.مر(دەمسەرد-demserd): دەم سارد، کەسێ کە قسە نەزانێ یان قسەی کار لە کەس نەکات.

دم سرد- ا.ص(دەمی سەرد- demi serd): ئاهی سارد.

دمسق- ا(دیم سەغ- dim sex): ئاوریشمی سپی.

دم سنج- ا.مر(دەم سەنج- dem senc): هەناسەپێو، سپیرۆمەتر.

دمسنجه- ا(دوم سەنجە- dum sence): کلک هەڵتەکێنە.

دمسه- ا(دیمسە- dimse): ئاوریشمی سپی.

دم سیاه- ا.ص(دوم سیاه- dum siyah): کۆتری کلک رەش.

دم سیاه- ا.مر(دوم سیاه- dum siyah): جۆرە برنجێکی پەسندی باکووری ئێرانە.

دمش- ا.مص(دەمیش- demiş): فووکردن، هەناسە.

دمع- ا.ع(دەمء- dem’): ئەشک، روندک، هێستر، فرمێسک، عەسر.

دمغ- مص. ع(دەمغ- demx): شکاندنی سەر، بەخۆدا شکانەوە.

دمغ- ص.ع(دەمەغ- demex): شەرمەزار، خەجاڵەت، سەرشکاو.

دمغازه- ا(دومغازە- dumxaze): کلێنچک.

دم فروبردن- مص.ل(دەم فروبوردەن- dem furû burden): هەناسە هەڵکێشان.

دم فروبستن- مص.ل(دەم فرو بەستەن- dem furû besten): بێدەنگ بوون، دەم داخستن.

دمق- ا.ع(دەمەغ- demex): تۆف و کڕێوە، زریان، باوبۆران، بارۆڤە.

دم کردن- مص. م(دەم کەردەن- dem kerden): دەمدان، لێنان.

دم کردن- مص.ل(دەم کەردەن- dem kerden): باکردن، ئاوسان.

دم کرده- ص.مف(دەم کەردە- dem kerde): باکردوو، ئاوساو، هەڵاوساو.

دمکش- ص.فا(دەم کەش- dem keş): گۆرانی بێژێ کە بۆ گۆرانی بێژێکی تری بسەنێتەوە تا ئیسراحەت بکا.

دمکش- ا.ص(دەم کەش-dem keş): ئەوپەڕۆیەی پاش دەمکێشانی برنج، دەخرێتە سەر مەنجەڵ.

دم کشیدن- مص. ل(دەم کەشیدەن- dem keşîden): دەم کێشان، کوڵان.

دمگاو- ا.مر(دومی گاڤ- dumi gav): جۆرە قامچییەکە، شەیپوور.

دمگاه- ا.مر(دەمگاه- demgah): کورە، گوڵخانە، تونی حەمام.

دمگاه- ا.مر(دومگاه- dumgah): کلێنچکە.

دم گرفتن- مص.ل(دەم گیریفتەن- dem giriften): ئیسراحەتکردن، پشووودان، نەفەس تازەکردنەوە، رەوزەخوانی.

دم گرگ- ا.مر(دومی گورگ- dumi gurg): کازیوە، کازیبە، بەرەبەیان، سەحەر، کلکی گورگ.

دم گـــــرم- ا.مـــــر(دەمی گــــەرم- demi germ): ئاهی گـەرم، دەربڕینی دڵگیـرو کـاریگەر، قسـەیەک کـە کـار لە گوێگر بکات.

دمل- ا.ع(دومـەل- dumel): دومـەڵ، قونێر.

دم لابـــــە- ا.مـــــص(دوم لابـــــە- dum labe): کـلـکـە لـەقـێ، کـلـکـە سووتێ، ماستاوکردن، پانکردنەوە.

دمن- ا(دەمـــــەن- demen): داوێـن، پاییین، تەنورە.

دمن- ا.ع(دیمەن- dimen): گـوفـەک، زبڵدان، سەرانگوێلک، سوڕکەوان.

دمندان- ا(دەمەندان- demen dan): دۆزەخ، ئاگر.

دمنده- ا.فـا(دەمــەندە- demende): خرۆشێنەر.

دم نـگـار- ا.مـــــــــر(دەم نـیـگـار- dem nigar): هـەنـاســــەپێــــــو، سپێرۆگراف.

دمنه- ا.ع(دیمنە- dimne): زبڵـــدان، گوفەک، سوڕکەوان، سەرەنوێلکە.

دمـنــه- ا(دەمـنــە- demne): نـاوی چەقەڵێکی فێڵبازە هاوڕێی کەلیلەیە ناوی لە کتێبی (کەلیلە و دەمنە)دا هاتووە.

دم و دستگاه- ا.مـر(دەم و دەسـتگاه- demû destgah): کـــەرەســـتـــە و پێداویستییەکانی ژیان و شکۆو جەلال، کەرەستەو ئامێرانی کارێک.

دم و دود- ا.مـــــــــــــر(دەم و دود- demû dûd): ئاگـرو دوو، سـەیران و میوانداری.

دمــور- ا.(دەمــور- demûr): نەرمە ئاوازو گۆرانی.

دمــور- مص. ع(دومـــور- dumûr): لەنێو چوون.

دمــــوع- ا.ع(دومـــــوء- dumû’): فرمێسکان، رووندکان، ئەشکان، عەسر.

دمــوکـــرات- ص.فـــر(دیموکـــرات- dimûkrat): لایەنگری دیموکـــراسی، ئازادیخـــواز، لایەنگری حکوومــــەتی کۆماری.

دمـوکـراتیک- ص. فـر(دیموکـراتیک- dimûkratik): سـەر بە حکوومـەتی کۆماری.

دمــوکـــراسی- ا.فـــر(دیموکـــراسی- dimûkrasî): حکوومـەتی کـۆمـاری و میللی هەڵبژێردراو.

دموی- ص.ن.ع(دەمەڤی- demevî): خوێناوی.

دمــه- ا(دەمـــە- deme): بوخـــار، باوبۆران، تۆف و زریان.

دمه- ا(دەمە- deme): موشەدەمە.

دمه- ا(دەمە- deme): لێوارو قەراخی شتێک، دەمی تیژی چەقۆو شمشێر.

دمی- ا(دەمی- demî): کـچی عـازەبی وەختەشوو.

دمـــی- ص.ن. ع(دەمـــی- demî): خوێنین، خوێناو.

دمیاء- ا.ع(دەمیاء- demya’): خێرو بەرەکەت، فەڕ.

دمیاطی- ص.ن(دمیاتی- dimyatî): خەڵکی شاری دمیاتی میسر، دەستکردی دمیات.

دمیدن- مص.م(دەمیدەن-demîden): فووتێکردن، هەڵکردنی با، چەکەرەکردنی

گیا، هەڵاتنی رۆژ، دەرکەوتن، گزنگدان.

دمیراغاجی- ا(دەمیرئاغاجی- demîr axacî): جۆرە درەختێکە لە جەنگەڵە شێدارەکاندا دەڕوێ و بۆ مایەسیری باشە.

دمیغ- ص.ع(دەمیغ- demîx): سەرشکاو، سەری شکاو.

دمیم- ص. ع(دەمیم- demîm): ناشیرین، ناحەز، دزێو، کرێت، نابووت.

دمیمە- ص.ع(دەمیمە- demîme): ئافرەتی ناشیرین.

دمیە- ا.ع(دومیە- dumye): بوکەڵە، وەلکان، بووکە شووشە، پەیکەر، بت.

دن- ا(دەن- den): گورج و گۆڵ.

دن- ا.ع(دەنن- denen): کوپەڵەی گەورە، خەمری.

دنائت- مص. ع(دەنائەت- dena'et): زەلیل بوون، بێ قیمەت بوون، نزم بوون، دوونییەت.

دنان- ص.فا(دەنان- denan): گورج و گۆڵ، چوست و چالاک، رەوتە بە خۆشحاڵییەوە.

دنان- ا.ع(دینان- dinan): کوپەی گەورە، خەمری گەورە.

دنانیر- ا.ع(دەنانیر- denanîr): دیناران.

دناوت- مص.ع(دەناڤەت- denavet): خزمایەتی، نزیکی، نزیکبوونەوە.

دنایت- مص.ع(دەنایەت- denayet): لاوازبوون، بنێسان، نزم بوون.

دنب- ا(دونب- dunb): پاشەڵ، کلک.

دنبال- ا(دونبال- dunbal): پاش، پاشەڵ، پشت و کەفەڵ.

دنبالچە- ا(دونبال چە- dunbalçe): کلێنچکە.

دنبال کردن- مص.م(دونبال کەردەن- dunbal kerden): درێژەپێدانی کارێک، بەدواداچوون، پەیگیری...، تاقیبکردنی کەسێک یان کارێک.

دنبالە- ا(دونبالە- dunbale): پاشکۆ، پاشماوە.

دنبالەدار- ا.ص(دونبالەدار- dunbaledar): ئەستێرەی کلکدار، شتێ کە پاشکۆو پاشماوەی هەبێ.

دنبالەرو- ص.فا(دونبالەرەو- dunbalerew): پەیڕەو،پاشڤەڕۆ، کەسێک لە دووی کەسێکی دی بڕوا.

دنبرە- ا(دەنبەرە- denbere): تەموورە.

دنب غزە- ا.مر(دونب غەزە- dunb xeze): کلێنچکە.

دنبک- ا.(دونبەک- dunbek): دومبک، تەپڵی بچووک.

دنبلان- ا(دون بەلان- dun belan): دۆمەڵان، گونی بەران.

دنبلی- ص.ن(دەنبولی- den bulî): ناوی تایفەیەکی کوردە لە دەنبولی سەر بە دیاربەکر.

دنبلیچە- ا(دون بەلیچە- dun belîçe): کلێنچکە.

دنبە- ا(دونبە- dunbe): دوگ، چەوری، بەز، پیو.

دنج- ا.ص(دینج- dinc): کونج، شوێنی ئەمین و خاڵی لە ئەغیارو نەیار، خەڵوەتگە.

دنح- ا.ع(دینح- dinh): جـەژنێکی مەسیحیانە.
دند- ا(دەند- dend): پەراسوو.
دنـد- ص(دەنـد- dend): دەبـەنـگ، گەلحۆ، گەوج، ئەبلەھ، کەودەن، گێل.
دند- ا(دەند- dend): بەری جـــۆرە درەختێکە.
دنـدان- ا(دەنـدان- dendan): ددان، دگان، دیان، دان.
دندان افـریز- ا.مـر(دەندان ئەفـریز- dendan efrîz): ددان پاک کـەرەوە، خەلیلە.
دندان پزشک- ا.ص(دەندان پیـزیشـک- dendan pizişk): دکتۆری ددان.
دندان تیـزکـردن- مص.م(دەنـدان تیـزکـەردەن- dendan tîz kerden): دان تیـژ کـردن، تـەمـاح تێکردن، مـرخ لێ خۆشکردن.
دندان داشتن- مص.ل(دەندان داشـتـەن- dendan daşten): رقـبـوون لە کەسێک، خۆشنەویستی کەسێک.
دنـدان درد- ا.مـــر(دەنـدان دەرد- dendan derd): دانەیەشە.
دنـدان زدن- مـص.م(دەنـدان زەدەن- dendan zeden): قـەپ لـێگرتن، دژمنایەتی، گەزەلێدان.
دندانسـاز- ص.فـا(دەنـدان سـاز- dendan saz): دانسـاز، وەسـتـای دروستکردنی ددان.
دندان شکـن- ص(دەنـدان شـیکـەن- dendan şiken): ددان شـکـێـن، وەڵامی راسـتـەو راست و بنجـبـڕ، وەڵامی توند، بەرسڤی بنجبڕ.
دندان شـو- ا.مـر(دەندان شـو- dendan şû): فلچەی دان شۆردن.
دندان فـریز- ا.مـر(دەندان فـەریز- dendan ferîz): ددان پـاکـکـەرەوە، خەلیلە.
دندان کـاو- ا.مـر(دەندان کـاف- dendan kav): دان پاکەرەوە، خەلیلە، مسواک، فلچەی دان.
دندان کـروچە- ا.مـر(دەندان کـوروچە- dendan kurûçe): دانەجیڕێ.
دندان گـرد- ص.مـر(دەندان گـیـرد- dendan gird): گـــران جـــان، تەماعکارو گیر.
دندان گـیـر- ص.فـا(دەندان گـیـر- dendan gîr): حەیوانێ کە گاز بگرێ، گازگر، هەر شتێ بەردان بکەوێ و بجورێ، واتە شتێک بەرخورداربێ.
دندان مـزد- ا.مـر(دەنـدان مـوزد- dendan muzd): پارەو دیارییەک کە پاش ناندانی هەژاران پێیان بدرێ.
دنـدان نمـودن- مـص.م(دەنـدان نمـودەن- dendan nmûden): ددان نیـشـاندان و ترساندن، پێکەنین، هەڕەشەکردن.
دندانە- ا(دەندانە- dendane): گـڕن گڕن، ددانەی مشارو هەڕە، دگانە.
دندانـەدار- ص.مـر(دەنـدانـەدار- dendane dar): ددانەدار، گڕن گڕن.
دنـدش- ا.مـص(دەنـدیـش- dendiş): خوتەو بۆڵە لەبن لێوانەوە.
دندنە- مص. ع(دەندەنە- dendene): گیزەگیز، گیزە گیزی مێش و مێشوولە.
دنـده- ا(دەنـدە- dende): دەنـگ، پەراسوو.

دنـــدیـــدن- مـــص.ل(دەنـــدیـــدەن- dendîden): خــوتەو بۆڵە، پرتەو بۆڵە لەبن لێوانەوە.

دنــس- ا.ع(دەنــس- dens): چـڵــک، کێم، زوخاو، پیسی.

دنس- ص.ع(دەنیس- denis): پیس، ریپۆقاوی، پیس، پیس تەبیعەت.

دنقــە- ا.ع(دەنغــە- denxe): مــرۆر، زیوان.

دنــگ- ا(دیــنــگ- ding): دنــگــی چەڵتوک کوتان.

دنگ- ص(دەنگ- deng): دەبـەنـگ، گەوج، گەلحۆ، کەودەن، خوێڕی.

دنــگ- ا(دەنــگ- deng): دەنــگ، سەدای پێکادانی دوو شت.

دنـگـالـە- ا(دەنـگـالـە- dengale): چلورە، شووشە سەهۆڵ.

دنگدالە- ا(دەنگدالە- dengdale): شووشە سەهۆڵ.

دنگ کــــوب- ا.ص(دەنگ کـــوب- deng kûb): دەنگ کـوت، چەڵتــوک کوت، ئەوی چەڵتوک لە دنگدا دەکوتێ.

دنــگــل- ص(دەنــگــەل- dengel): کەودەن، گەوج، ئەحمەق.

دنگ و فنگ- ا.مـــر، عـــا(دەنگ و فـەنگ- dengû feng): دامـو دەزگـا، بێ و برۆ، شان و شکۆ، هاتووچۆ.

دنـــن- مـــص. ع(دەنـــەن- denen): قــەمـــوور، کــۆم، کـــوورِ، کـــوورِ بـوون، قەموربوون.

دنـــو- مـــص. ع(دەنـــوڤ- denûv): نزیکبوون.

دنە- ا(دەنە- dene): خۆشحاڵی.

دنـــی- ص.ع(دەنـــیـــی- denî): ناکـەس بەچە، هەتیـوچە، سـەرسـواڵکەر، سووک.

دنیء- ص.ع(دەنیی- denî’): زەلیـل، پارەپیس، قرچۆک، رژد، سووک، خوێڕی.

دنیــا- ا.ع(دونیــا- dunya): دنیــای فانی.

دنیــا پرست- ص.فــا(دونیــا پەرەست- dunya perest): دنیا پەرست، کەسێ کە زۆر دنیـایی بێ و عـاشـقە دنیـاو مـاڵی دنیابێ.

دنیــا خــوردەن- مص.ل(دونیـا خــوردەن- dunya xûrden): عـــــەیـش و نۆش کردن، رابواردن.

دنیـــــادار- ص.مــــر(دونیـــــادار- dunyadar): عـاشـقە دونیـا، دونیـایی، ماڵپەرست.

دنیـــــاوی- ص.ن- ع(دونیـــــاڤی- dunyavî): دنیایی.

دنیئە- ا.ع(دەنیئە- denî’e): نەقس، عەیبە، سوخەتی گول.

دنیدن- مص.ل(دەنیدەن- denîden): راکردن بە خۆشی و شادییەوە.

دنیـــــوی- ص.ن- ع(دونیـــــەڤی- dunyevî): دنیایی.

دنــیـــی- ص.ن(دون یـــی- dunyî): دنیایی.

دو- ا(دوو- dû): ژمارەی «۲».

دو- ا.مص(دەو- dew): غـــــاردان، خێرارۆیشتن.

دو- ا(دەو- dew): نـۆرە قــومــار، نۆرە یاری، دوو زمـانی و تێکدانی دۆستـایەتی دوو کەس.

دواء- ا.ع(دەڤـاء- deva’): دەرمـان، دەوا.
دواب- ا.ع(دەڤـاب- devab): چوارپێیان، ولاخان، ئاژەڵان.
دوات- ا.ع(دەڤات- devat): شووشەی مەرەکەب، مەرەکبدان.
دو اتشـه- ص.مـر(دو ئاتەشە- duateşe): برژاو، توندوتیژ، گەرم و گوڕ.
دواتگر- ا.ص(دەڤات گەر- devatger): مەرەکەبساز، لەحیم چی، تەنەکەچی.
دواج- ا(دەڤاج- devac): لێفە.
دواحیل- ا.ع(دەڤاهیل- devahîl): داهۆڵ.
دواخانه- ا.مر(دەڤاخانە-devaxane): دەواخانە، ئەجزاخانە، دەرمانخانە.
دواخل- ا.ع(دەڤاخیل- devaxil): دەرون، ناخ، هندور.
دواد- ا.ع(دەڤاد-duvad): کرمی ورد، پیاوی خێرا لە رۆیشتندا.
دوار- ص.ع(دەڤار- devar): سەرەگێژکێ، سەرسوڕان.
دوار- ص.ع(دەڤڤار- devvar): رۆژگار، ئەوەی بە دەوری خۆی یا شتێکی دیدا بسوڕێ، سووڕاو، خولاو.
دوارس- ع(دەڤاریس- devaris): مەحوبووەوە، لەناوچوو.
دواره- ا.ع(دەڤڤارە- devvare): پرگاڵ، خەرمانەی مانگ.
دواری- ا(دەڤاری- devarî): قاڵبەزێڕ، سکەی زێڕ.
دوازده- ا(دەڤازدە- devazde): ژمارە دوانزە، (12).
دوازده امام- ا.مر(دەڤازدە ئیمام- devazde imam): دوازدە ئیمام، عەلی کوڕی ئەبی تالیب و دوازدە رۆڵەی حەزرەتی عەلی کە تایفەی شیعە باوەڕیان بە ئیمامەتی وان هەس.
دوازده جوسق- ا.مر(دەڤازدە جەوسەغ- devazde cewsex): دوازدە بورج.
دوازدهه- ا.مر(دەڤازدەه- devazdeh): دوازدە.
دواس- ا.ص(دەڤاس- devas): شێر، دلاوەر، پیاوی ئازا.
دواعی- ع(دەڤائی- deva’î): سۆنگە، هۆکار، رووداوێن رۆژگار.
دوال- ا(دەڤال- deval): قەمچی، پشتێن، قەیوەن.
دوال باز- ص.فا(دەڤال باز- deval baz): حیلەباز، دەستبڕ، تەڵەکەباز.
دوال پا- ا.ص(دەڤال پا-deval pa): لاق باریک.
دوالک- ا(دەڤالەک- devalek): قەمچی بچووک.
دوالک باز- ص.فا(دەڤالەک باز- devalek baz): حیلەباز.
دوالیب- ا.ع(دەڤالیب- devalîb): چەرخی ئاو.
دوالیسم- ا.فر(دوالیزم- duwalîsm): دوالیزم، دوانگەری، سونایگەری.
دوام- مص.ع(دەڤام- devam): هەمیشەیی، پایەدار بوون، بەردەوامی.
دوان- ص.فا(دەڤان- devan): خێرا، لەز، خۆشبەز، تیژڕۆ، غاردەر.

دوانـدن- مـص.م(دەڤـــــــــانـدەن- devanden): تاودان، غاردان.

دوانق- ا.ع(دەڤـــانیـغ- devanix) دانگ، ١ لەسەر ٦ی دەرهەم.

دوانی- ص.ن(دەڤـــانی- devanî): دەوانی، خەڵکی دەوان.

دواوین- ا.ع(دەڤـــاڤین- devavîn): دادگا، دیوانی هۆنراوە.

دواهی- ا.ع(دەڤاهی- devahî): کارێن سەخت، کاروباری مەزن، بەڵا.

دوایر- ا.ع(دەڤـایر- devayîr): بازنە، جغز.

دوئل- ا.فـر(دوئیل- dû'il): جـەنگی تەن بە تەن، دوئێل.

دوبـــارە- ق.ص(دوبـــارە- dûbare): دووبارە، دووکەڕەت.

دوبال- ا(دوبال- dûbal): فـڕوفـێـڵ، حیلە.

دوبدو- ق(دوبیـدو- dûbidû): دوو بە دوو.

دوبرادران- ا.مـــــــر(دوو بـەرادەران- dû beraderan): دوو برا، ئەستێرەی دوو برا.

دوبل- ص(دوبەل- dûbel): بێ وەفـا، ئەمەک حەرام، خایەن، تەپڕەش، ناپاک.

دوبل- ص.فر(دوبەل- dûbel): یەکانە، کەری چکۆڵە.

دوبل- ص.فــر(دوبـل- dûbl): دەبڵ، دووچەنانە، کۆپی دووەم.

دوبلاژ- ا.فــــــر(دوبـلاژ- dûblaj): دۆبلاج.

دوبله- ا.فر(دوبلە- dûble): دۆبلاج.

دوبیـتی- ا.مر(دووبەیتی- dûbeytî): دوو بەیتی، چوارینە.

دوبـــین- ا.ص(دووبـــین- dûbîn): چاوخێل، دوو روو.

دوپـایـه- ا.ص(دووپـایـە- dûpaye): گیایەک کە گوڵی نێرو گوڵی مێیەکەی بەسەر دوو چڵی جیاوازەوە بن، هەر شتێ دوو لاقی هەبێ، مرۆڤ.

دوپوســتــه- ص.مــر(دوو پوســتــە- dûpûste): دوو توێ، قـســەی ئاڵۆزو بەتوێکڵ، قـسـەیەک کـە دوو مـانای دژو ناکۆکی لێ هەڵێنجرێ، دوو شتێ پێکەوە بەستراو.

دوپـیـکـر- ا.مـــــــر(دوو پـەیـکـەر- dû peyker): بورجی جەوزا.

دوتـــا- ص(دووتـــا- dûta): دووڵا، چەماوە، کەچ.

دوتار- ا.مـر(دووتار- dûtar): جـۆرە سازێکە، دووتار.

دوتـخـمـــه- ص.مــر(دوو توخـمـــە- dû tuxme): دوو ڕەگ، دوو تـــــۆو، حەرامزادە.

دوتـــو- ص(دووتـــو- dûtû): دووڵا، چەماوە، کەچ.

دوجنیــبت- ا.فــر(دوو جـەنیـبـەت- dû cenîbet): شەوو ڕۆژ.

دوجین- ا.فــر(دوجـەین- dûceyîn): دەرزەن، دوازدە دانە لە شتێک.

دو چرخـــه- ا.فـــر(دوو چەرخـــە- dû çerxe): پاسکیل.

دوچەنـد- ق(دوو چەنـد- dû çend): دوو چەندان، دوو بەرانبەر، دوو چەنانە.

دوحه- ا.ع(دەوهە- dewhe): درەختی زەلام، درەختـی گـەورەی بەلق و پۆپ و پڕ

سێبەر، ساباتی گەورە.

دوخ- ا(دوخ- dûx): جۆرە رووەکێکە.

دوخـــاتون- ا.مـــر(دووخـــاتوون- dû xatûn): مـانگ و خـۆر، هەردوو سپێنەو رەشێنەی چاو.

دوختن- مص.م(دوخـتـەن- dûxten): دوورین و دوراندن.

دوزنده- ا.فـا(دوزەندە- dûzende): خەیات، بەرگدوور.

دوختـه- ا.مف(دوخـتـە- dûxte): دووراو، دووریاگ.

دوختن- مص.م(دوخـتـەن- dûxten): پاشەکەوت کردن.

دوختـەفـروش- ا.ص(دوختـەفـروش- dûxte frûş): کـەسێک کـە پیشـەی دورین و فرۆشتنی ئەنواعی جلی پیاوانەو ژنانەو منالآنەیە.

دوخ چکاد- ص.مـــر(دوخ چەکـــاد- dûx çekad): سەر رووتاوە، دەغسەر.

دوخـــواهران- ا.مـــر(دوخـــاهەران- dûxaheran): دوو خـــوشکان، ناوی دوو ئەستێرەیە.

دود- ا(دود- dûd): دووکـــەڵ، خـــەم، هەناسە، غوبار.

دود- ا.ع(دود- dûd): کرم.

دود اسـا- ص(دود ئاسـا- dûd asa): دووکەڵ ئاسا.

دود افکن- ا.ص(دود ئەف کـــــەن- dûd efken): جـادوگـەر کـەشـتـی بۆن خۆش لە ئاگر بکاو ئەفسوون بخوێنێ.

دود الـــود- ص.مـــف(دود ئـــالـــود- dûd alûd) دووکـــەڵاوی، ئاوێتـــە بەدووکەڵ.

دود اهنـگ- ا.مــــــر(دود ئـاهـەنـگ- dûd aheng): دووکـەڵکێش، لوولەی سۆپا.

دودخانه- ا.مر(دودخانە- dûdxane): خـانەوادە، خـانەدان، وەچاخ، بنەمـاڵە، ماڵبات.

دود دادن- مـــــــــص.م(دوود دادەن- dûd daden): دووکەڵ دان، قانگدان.

دودزدن- مــــــــــص.ل(دوود زەدەن- dûd zeden): دووکەڵ کردن.

دودســتـگی- ا.مص(دوودەســتـــەگی- dûdestegî): دووبەرەکی، جیـاوازی و ناکۆکی نێوان دوو گروپ.

دودکش- ا.مـر(دودکـەش- dûdkeş): دووکەڵکێش، لوولە یان کلآورۆژنەیەک کە دووکەڵی لێوە بڕوات.

دودگـــون- ص(دودگــون- dûd gûn): تاریک، دووکەڵ ئاسایی.

دودگـــین- ص(دودگـــین- dûd gîn): دووکەڵاوی، دووکەڵین.

دودل- ص.مر(دودیل- dûdil): دوودڵ، ڕاڕا، ریاکار.

دودم- ص.مـــر(دوو دەم- dû dem): دوو دەم، خەنجەری دوو دەم.

دودمـــان- ا(دودمــــان- dûdman): مـاڵبـات، خانەدان، خێزان، تایفە، نژاد، کوانگ.

دود ودم- ا.مر(دودودەم- dûdû dem): دوکەڵ و دوو، ئاگرو دوو.

دوده- ا(دودە- dûde): مـــاڵبــــات، بنەماڵە، تیرە.

دوده- ا(دودە- dûde): هیس، تەنی.

دوده- ا.ع(دودە- dûde): کرم.

دودهنج- ا.مر(دود هەنج- dûd henc): دووکەڵکێش.

دور- ص(دوور- dûr): دوور.

دور- مص.ع(دەور- dewr): سوڕان بە دەوری شتێکدا، سوڕانەوەی ساڵ، گەڕانی چەرخ و ڕۆژگار.

دوراغ- ا(دوراغ- dûrax): تۆراغ.

دوران- مص.ع(دەڤەران- deveran): سوڕانەوە، خولانەوە، دەوروزەمان.

دوراندیش- ص.فا(دورئەندیش- dûr endîş): دوور ئەندێش، دوربین، ئاقڵ.

دورباش- (دورباش- dûrbaş): دوور بکەوە، دووربە، ئاهێک کە لە ناخی دڵەوە بێ، نێزەی بچووک، تەورزین.

دور برداشتن- مص.ل(دەور بەرداشتەن- dewr berdaşten): سورعەت پەیداکردن، گوڕبەستنەوە.

دوربل- ص(دوربیل- dûrbil): بێ وەفا، بێ ئەمەک، بێ حەقیقەت.

دوربین- ص.فا(دوربین- dûrbîn): دوربین، پێچەوانەی نزیک بین، دوور ئەندێش، ئاقڵ.

دوربین- ا.مر(دوربین- dûrbîn): دەزگای وێنەگرتن، کامێرا، دوربین، ئامێرێکە کە دووربی پێ دەبینی، ئەم ئامێرە لە سەدەی هەڤدەدا داهێنراوە.

دوربین عکاسی- ا.مر(دوربینی ئەکاسی- dûrbîni ekasî): تەلیسکۆب.

دور داشتن- مص.م(دورداشتەن- dûr daşten): وریاکردنەوە، ئاگادارکردن، دوور راگرتن.

دور دست- ص.مر(دوردەست- dûr dest): دوور، شتێ دەست نەیگاتێ.

دور زدن- مص.ل(دەور زەدەن- dewr zeden): سوڕانەوە، پێچ کردنەوە.

دورس- ا(دورەس- dûres): جۆرە روەکێکە.

دورسنج- ا.مر(دورسەنج- dûr senc): دورپێو، تلەمەتر.

دورق- ا.ع(دەورغ- dewrex): جۆرە گۆزەیەکی گەورەی دەسکدارە، جۆرە کلاوێک بووە کە خەڵکانی قەڵەندەرو دەروێش لەسەریان کردووە.

دورگە- ص.مر(دورەگە- dûrege): دووڕە، دوو ڕەگ.

دورنگ- ص.مر(دوو رەنگ- dû reng): درۆزن، ریاکار، دوو رەنگ.

دورنما- ا.مر(دور نەما- dûr nema): دور نوێن، دورنوما، ئاسۆ، وێنە کە دوور نیشان بدا.

دورو- ص.مر(دورو- dûrû): دوو روو، قوماشێک کە بەرو پشتی لێکدی جیابێ، کەسێ کە کردارو گوفتاری دژی یەک بێ، گوڵی ڕەعنا.

دوروبر- ق.مر(دەوروبەر- dewrûber): دەوروبەر، دەوراندەور.

دورویە- ق.ص(دورویە- dûrûye): دوو روویی، دوو ریزە.

دورویی- ا.مص(دورویی- dûrûyî): دوو روویی.

دورە- ا.ع (دەورە - dewre): دەوروزەمان، گەڕان بە دەوری شتێکدا، سوڕان.

دوره- ا(دەورە- dewre): گــــــۆزەی گەورەی دوو دەسکی.
دورەگـــــرد- ص.فـــا(دەورەگــــــەرد- dewre gerd): چەرچی، دێوەرە.
دوری- ا(دەوری- dewrî): دەوری، هیرمان، قاپ و قاچاغ، هیربار.
دوزخ- ا(دوزەخ- dûzex): دۆزەخ، جەهەندەم، سەقەر.
دوزکـومی- ا(دوزکـومی- dûzkûmî): بادەنۆشی لەگەڵ دۆستاندا.
دوزمان- ا(دوزمان- dûzman): داوی دروومان.
دوزنه- ص.مر(دوزەنە- dûzene): دوو ژنە، پیاوی دوو ژنە.
دوزنـه- ا(دوزەنـە- dûzene): دەرزی، چزی زەردەزیرەو هەنگ..
دوزو کلک- ا.مــــر(دوزو کـــــەلەک- dûzû kelek): فـــرۆفـــێڵ، کـــەڵەک، خاپاندن و نێرەنگ.
دوزه- ا(دوزە- dûze): نووسنەک.
دوزیدن- مص.م(دوزیدەن- dûzîden): دوورین.
دوزیســــتـــان- ا.مـــر(دوزیســــتـــان- dûzîstan): وشکاوی، گــیـــانلەبەری وەکو قورباقە و کیسەڵ.
دوزیـنـه- ا(دوزیـنـە- dûzîne): چـزی زەردەزیرەو مێشوولەو ئەوشتانە.
دوس- مــــــــص. ع(دەوس- dews): پێـشـێلکردن، پایەماڵکردن، تەخـتـکردن، مشتومالدان.
دوس- ا(دەوس- dews): نـــــــــاوی تیرەیەکی عەرەبە.
دوســـانیـــدن- مص.م(دوســـانیـــدەن- dûsanîden): پێکەوە نووسـاندنی دوو شت، خۆ هەڵواسین بە کەسێکەوە.
دوســت- ا.ص(دوســت- dûst): یـــار، دۆست، هاودەم، هاورێـی مــیـــهـــرەبان، برادەر.
دوستار- ص(دوستار- dûstar): یاری میهرەبان.
دوستانه- ق.ص(دوستانە- dûstane): دۆستانە.
دوســـتـــدار- ص.فـــا(دوســــتــــدار- dûstdar): یاری میهرەبان.
دوســــــتکـام- ا.ص(دوســــــتکـام- dûstkam): کـــارێ یان شـــتێ بە دڵی دوست بێ، کـۆڕی خـواردنەوە لەگـەڵ یان بەیادی دۆست و ئەحبابان.
دوســـتکامی- ا.مــــر(دوســــتکامی- dûstkamî): بادەنـۆشی لەگــــەڵ یان بەیادی دۆستان.
دوســـتکامی- ا.مـــر(دوست کـــامی- dûst kamî): دەفرێکی گەورەی مـسی پایەدارەو لە مـەجلیـسـدا دادەنرێ تا هەر کەسێک تینووی بێ لێی بخواتەوە.
دوستوار- ق.ص(دوستڤار- dûstvar): دۆستانە، دوست ئاسا.
دوســــر- ا(دوســــەر- dûser): جـــۆرە رووەکێکە لە گەنم دەچێت.
دوسر- ا.ع(دەوسەر- dewser): جۆرە رووەکـێکە، شێـری درندەی زەلام، وشـتـری زەلام.
دوسره- ق.ص(دوسەرە- dûsere): هەر شـــتێ دوو ســـەری هەبێ، دووســـەر، دوو سەرە، لەم سەرو لەو سەرەوە، بلیـتی چوون و هاتنەوە.

دوسری- ا(دوسـەری- dûserî): جـۆرە خێوەتێکە، روپۆشی کەژاوە.

دوســـیـــدن- مص.ل(دوســـیـــدەن- dûsîden): چەســـپـــاندنی دووشت بەیەکـەوە، خـۆ هەڵواسین و بەسـتنەوە بە کەسێکەوە.

دوسـیـە- ا.فـر(دوسـیـیـە- dûsîye): دۆسیە، فایل، ئیزبارە.

دوش- ا(دوش- dûş): شـــان، کـــۆڵ، پشت.

دوش- ق(دوش- dûş): دوێ شـــــەو، شەوی بوری.

دوش- ا(دوش- dûş): دوش، دوشـــی حەمام.

دوشا- ص.فا(دوشا- dûşa): دۆشەنی، دۆشانی، مانگا یان مەڕ کە شیر بدات.

دوشاب- ا(دوشاب- dûşab): دۆشاو، شیلە، شیلەی ترێ، شیلەی خورما.

دوشـــاخ- ا.ص(دوشـــاخ- dûşax): دوشاخە، دوو چڵە، دوو لقە.

دوشاخـە- ا.ص(دوشاخـە- dûşaxe): دوو شاخە.

دوشادوش- ق(دوشادوش-dûşadûş): شان بەشان.

دوشـــانیـــدن- مص.م(دوشـــانیـــدەن- dûşanîden): دۆشاندن.

دوشس- ا.فـــر(دوشس- dûşs): ژنی دۆک.

دوشق- ا.ع(دەوشـــــەغ- dewşex): خانووی گەورە، سـەرای گـەورە، وشـتری بەهێز.

دوشـک- ا(دوشـــــــــەک- dûşek): دۆشەک.

دوشـــمـــال- ا(دوشـــمـــال- dûşmal): خاولی، پەشتەماڵ، دەستەسڕ.

دوشنبە- ا(دوشەنبە- dûşenbe): دوو شەممە.

دوشنە- ا(دوشـەنە- dûşene): قـاپی شیر دۆشین.

دوشـە- ا(دوشـە- dûşe): قـاپی شـیـر دۆشین.

دوشـــیـــدن- مص.م(دوشـــیـــدەن- dûşîden): دۆشین.

دوشندە- ا.فـا(دوشـەندە- dûşende): کـەسێ کـە شـیـر بدۆشـێت، بێـریڤـان، شیردۆش.

دوشـیـدە- ا.مف(دوشـیـدە- dûşîde): دۆشراو.

دوشـیـزە- ا.ص(دوشـیـزە- dûşîze): کـیـژ، کـیـژی جـەحـێـڵی شـوو نەکـردوو، بوخچەی نەکراوە.

دوشـین- ص.ن(دوشـین- dûşîn): دوێ شەو، شەوی رابردوو.

دوصـد- ا(دوسـەد- dûsed): ژمـارە دووسەت (٢٠٠).

دوغ- ا(دوغ- dûx): دۆ.

دوغـــاب- ا.مـــر(دوغـــاب- dûxab): عەیران، ماستاو.

دوغـــبـــا- ا.مـــر(دوغـــبـــا- dûxba): دۆغەوا، دۆخەوا.

دوغـلـو- ا.ص(دوغـــــــلـو- dûxlû): دووانە، لفانە، جمکانە.

دوغـــو- ا.مـــر(دوغـــو- dûxû): ئەو خڵتەیەی پاش داغکردنی رۆن یان کەرە لە

بنی مەنجەڵدا دەمێنێتەوە.

دوغه- ا(دوغه- dûxe): چەوراو.

دوفلزی- ص.ن(دوفیلیزی- dûfilizî): دوو کانزایی، پارەیەک کە لە دوو کانزا دروست بکرێ وەک زیوو زێڕ.

دوک- ا(دوک- dûk): تەشی، خەرەک.

دوک- ا.فـر(دوک- dûk): لەقەبی دەسەڵاتداران و میران بووە لە فەرەنسا.

دوکـارد- ا.مـر(دوکـارد- dûkard): قەیچی، مقەست، جەو، چێرگ.

دوکـچـه- ا(دوکـچـه- dûkçe): تەشی بچووک.

دوکـدان- ا.مـر(دوکـدان- dûkdan): شوێنی تەشی.

دوک ریسه- ا.مـر(دوک ریسـه- dûk rîse): تەشی.

دوکـوهانه- ص.مـر(دوکـوهانه- dûkûhane): دووکـۆپانە، کـۆپانەی وشتر، دوو کۆپارە، دوو لوور.

دوگـان- ق(دوگـان- dûgan): دوو، دووبەدوو، دوو بەرابەر.

دوگانه- ا.ص(دوگانه- dûgane): هەر شـتێ لە دوو رەگـەز پێکهـاتبێ، دووانە، جووتێ.

دوگـاه- ا(دوگـاه- dûgah): دووگـا، ئاهەنگێکی مۆسیقی ئێرانییە.

دوگیتی- ا.مر(دوگیتی- dûgîtî): دوو دنیا، دنیاو قیامەت.

دول- ا(دول- dûl): دەولـک، دەول، دەولچە.

دول- ا.عا(دەڤەل- devel): تەمەڵی لە کارێکدا.

دول- ا.ع(دوڤەل- duvel): دەوڵەتان.

دولا- ص.مـر(دولا- dûla): دوو قـەد، چەماوە.

دولاب- ا.مـر(دولاب- dûlab): دۆڵاب، چەرخی ئاوکێشان.

دولاب- ا.ع(دولاب- dûlab): چەرخی ئاوکێشان.

دولابچه- ا.مر(دولابچه- dûlabçe): دۆڵابی بچووک.

دولابه- ا.مـر(دولابـه- dûlabe): دۆڵاب.

دولاچنـگ- ا.مـر(دولاچـەنـگ- dûlaçeng): ناوی یەکێ لە شێـوەکـانی نۆتەی مۆسیقایە.

دولاغ- ا(دولاغ- dûlax): دۆڵاخ، بەلەک پێچ.

دولپـه- ا.مـر(دولەپپـه- dûleppe): دووفلیقانە.

دولت- ا.ع(دەولەت- dewlet): مـاڵی دنیـا، دارایی، سـەروەت، حکوومـەت کـابینەی وەزیران، سـەرەک وەزیران و وەزیرەکانی.

دولتـخـانه- ا.مـر(دەولەت خـانه- dewletxane): دەوڵەتخانە، بارەگـای دەوڵەت، کۆشک، دەربارەی پاشایەتی.

دولتـخـواه- ص.فـا(دەولەت خـاه- dewletxah): لایـەنـگـری دەوڵـەت، خێرخواز.

دولت سـرا- ا.مـر(دەولەت سـەرا- dewlet sere): سـەرای دەوڵـەت، بارەگا، کۆشک، دەرباری دەوڵەت.

دولتـمـند- ص(دەولـەتمـەنـد- dewletmend): دەوڵەمـەند، زەنگین، دەسترۆ.

دولتیار- ص.مر(دەولەت یار- dewlet yar): بەختیار، توانادار، هەبووە، بەبەخت و یەغباڵ.

دولچە- ا(دولچە- dûlçe): دۆڵچە، دەلو.

دولخ- ا(دولەخ- dûlex): تۆفانی بەتۆزو باوە، گەردەلوول، گێژەلۆک، بابەلیسک، باوبۆران.

دولو- ا.مر(دولو- dûlû): دوولۆ، کاغەزی یاری (دوولۆ).

دولومیت- ا.فر(دولومیت- dûlûmît): قسڵ، قسر، ئاهەک.

دولە- ا(دولە- dûle): تۆزوبا، گەردەلول، گێژەلووک، بابەلیسک.

دولە- ا(دولە- dûle): هەورازو نشێو.

دولە- ا(دولە- dûle): ناڵە، هاوار، لوورەی سەگ و چەقەڵ.

دولە- ا(دولە- dûle): دۆڵچە، دەولک.

دوما- ا.رو(دوما- dûma): ئەنجوومەنی نوێنەرانی گەلانی روسیە کە لە زەمانی نیکولای دووەمدا پاش کودەتای ١٩٠٥ز دامەزرا، ئەنجوومەنی دۆما.

دومان- ا.ع(دەڤەمان- deveman): فڕین و سوڕانەوەوی باڵندە بەدەوری شتێکدا.

دومان- ا(دومان- dûman): تۆفان، باوبۆران، رۆژی زۆر تووش و بەکرێوە.

دومو- ص.مر(دومو- dûmû): دوو موو، مووی ماش و برنج، مووتەنک.

دون- ص.ع(دون- dûn): سپڵە، نزم، پیسکە.

دون پایە- ص.مر(دونی پایە- dûni paye): فەرمانبەری بچووکی دەوڵەتی کە پایەی ئیداری نەبێ.

دون ژوان- ا.فر(دۆن ژوان- don juwan): قارەمانێکی ئەفسانەییە کە مێبازێکی فریوکاری بێ سەروبەری فشەکەر بووە.

دون کیشوت- ا.فر(دۆن کیشوت- don kîşot): ناوی رۆمانێکی ئیسپانییە کە لەلایەن سیرڤانتسەوە لە سالآنی ١٦٠٥- ١٦١٦دا نووسراوەو قارەمانە سەرەکییەکەی ناوی دۆنکیشۆتەو کابرایەکی خەیاڵ پلآوە.

دوو میدان- ا.مر(دوو مەیدان- dûmeydan): ساحەو مەیدان.

دوی- ص.ع(دەڤی- devî): نەخۆشی، کەودەن، گێل، گەوج.

دوی- ا.ع(دەڤیی- devyî): دەنگدانەوە، ولنگە، زایەڵە.

دویت- ا(دەڤیت- devît): مەرەکەبدان.

دویدار- ا.ص(دوڤیدار- devîdar): سکرتێر.

دویدن- مص.ل(دەڤیدەن- devîden): راکردن، غاردان، خێرا رۆییشتن.

دوندە- ا.فا(دەڤەندە- devende): راکەر.

دویر- ا.ص(دۆڤیر- dûvîr): سکرتێر.

دویرە- ا.ع(دوڤەیرە- dûveyre): خەرمانەی هەیڤ، ئەڵقە، گەو، قوڵف.

دویست- ا(دوڤیست- dûvîst): دوو سەد- (٢٠٠).

دویل- ا(دەڤیل- devîl): فێڵ و حیلە، تەڵەکەبازی.

دویی- ا.مص(دویی- dûyî): جیایی، دووبەرەکی، دوودەستەکی.

ده- ا(دەھ- deh): ژمارە دە (١٠).
ده- ا(دیھ- dih): دێ، گوند، ئاوایی.
دهاء- ع(دەھاء- 'deha): زیرەکی و کارزانی، هۆشیاری، هۆشمەندی، پیتۆڵی.
دهات- ع(دوهات- dûhat): زیرەک و هۆشمەندان.
دهار- ا(دیهار- dihar): غار، دۆڵ، درزی کێو.
دهاز- ا(دەهاز- dehaz): هاوار، فریاد، نەعرەتە.
دهاق- ص.ع(دیهاغ- dihax): پڕ، لێوان لێو، لێو ڕێژ، تەژی.
دهاقنه- ا.ع(دەهاغینە- dehaxine): جووتیاران.
دهاقین- ا.ع(دەهاغین- dehaxîn): جووتیار، خودان گوند.
دهالیز- ا.ع(دەهالیز- dehalîz): دالان، ڕێگەی تەنگ و درێژ.
دهان- ا(دەهان- dehan): دەم، زار، دەو.
دهان- ا.ع(دیهان- dihan): پێست یان چەرمی سورباو، شوێنی خز.
دهان- ا.ع(دیهان- dihan): ڕۆن، چەور.
دهان- ص.ع(دەهھان- dehhan): ڕۆنفرۆش، ڕۆنکار.
دهان بند- ا.مر(دەهان بەند- dehan bend): لغاو، دەمبێن، دەم بەست، دەمبەند.
دهان بین- ص.ف(دەهان بین- dehan bîn): دەمبین، ئەوەی بڕوانێتە دەوی کەسێکی دی، ئەوەی باوەڕ بە قسەی هەر کەسێک بکاو بکەوێتە ژێر کاریگەری قسەی ئەم و ئەو.
دهان دره- ا.مر(دەهان دەرە- dehan dere): باوێشک، ئاژاژگی.
دهانه- ا(دەهانە- dehane): دەم ئاسا، وەکو دەمی مەشکە، دەمی ئەشکەوت.
دهانه- ا(دەهانە- dehane): لغاو.
دهباشی- ا.ص(دەهباشی- dehbaşî): سەردەستەی دە سەرباز، فەرماندەی دە سەرباز.
دهبان- ا.ص(دیهبان- dihban): کوێخای دێ، دێیەوان.
دهپنج- ا.ص(دەھ پەنج- deh penc): زێڕو زیوی قەڵب، زێڕو زیوی نا خالیسە.
دهخدا- ا.ص(دیهخودا- dih xûda): کوێخا، کوێخادێ.
دهدار- ا.ص(دیهدار- dihdar): کوێخا، کۆخا.
دەدله- ص.مر(دەھ دیلە- dehdile): بێوەفا، بێ ئەمەک، پێ نەزان، ڕاڕا، دلێر، ئازا.
دەدهی- ق.ص(دەھ دەهی- dehdehî): دەدە.
دەدهی- ص.ن(دەهدەهی- dehdehî): زێڕی خالیسە، زێڕی بێ خەوش.
دهر- ا.ع(دەهر- dehr): زەمانە، ڕۆژگاری بێ کۆتایی.
دەرگه- ص.مر(دەهرەگە- dehrege): پیاوی بەدەمار، زۆر دلێر، غیرەتدار، جوامێر.
دهرود- ا.مر(دەهرود- dehrûd): سازێ کە دە ژێی هەبێ.
دهره- ا(دەهرە- deher): جۆرە قەمەیەکی دەسکدارە، داس و شمشێری دوو دەم.

دهری- ص.ن(دەهریی- dehrî): لە دین دەرچوو.

دهستان- ا.مر(دیهیستان-dihistan): دێهات، کۆمەڵە دێیەکی نزیک لە یەک.

دهش- ا.مص(دیهیش- dihiş): داشن، بەخشیش، کەرەم و عەتا.

دهش- مص.ع(دەهەش- deheş): حایرمان، شەیدابوون، دامان، حەپەسان.

دهش- ص.ع(دەهیش- dehiş): سەرسام، سەرگەردان، مەدهۆش، حەپەساو.

دهشت- ا.مص(دەهشەت- dehşet): حیرەت، سەرسامی، سەرگەردانی، حەپەسان.

دهشت- ا.مص(دیهیشت- dihişt): بەخشیش، کەرەم.

دهقان- ا.ص. ع(دیهغان- dihxan): جووتیار، خودان گوند، کوێخا.

دهقنت- ا.مص.ع(دەهغەنەت- deh¨xenet): کوێخایی، جووتیاری.

دهکده- ا.مر(دیهکەدە- dihkede): گوند، دێ، ئاوایی.

دەکیا- ا.ص(دیهکیا- dih kîya): کۆخا، سەرۆک و گەورەی گوند.

دهگان- ا.ص(دیهگان- dihgan): جووتیار، سەرۆکی گوند.

دەگان- ق(دەهگان- dehgan): دەیان، دەدە.

دهل- ا(دوهول- duhul): دەهۆڵ، تەپڵی گەورە.

دهل دریده- ص.م(دوهول دریدە- duhul drîde): ریسوا، ریسوا بوو، بێ ئابڕوو، دەهۆڵ دراو.

دهل زدن- مص.م(دوهول زەدەن- duhul zeden): دەهۆڵ ژەنین.

دەلو- ا.مر(دەهلو- dehlû): دەلۆ.

دهلوی- ص.ن(دیهلەڤی- dihlevî): خەڵکی دهلی.

دهله- ا(دەهلە- dehle): جۆرە رووەکێکی دڕکدارە.

دهلیز- ا(دیهلیز- dihlîz): دالآن، ڕێگەی تەنگ و درێژ.

دهم- ص(دەهوم- dehum): دەیەم.

دهم- ا(دەهم- dehm): درەختی غار.

دهماء- ا.ص(دەهماء- dehma’): ڕەش، تاریک، مەنجەڵ، ئاپۆرای خەڵکی.

دهمست- ا(دەهمەست- dehmest): جۆرە درەختێکە.

دهن- ا(دەهەن- dehen): دەم، زار.

دهن- ا(دوهن- dûhn): ڕۆن، چەوری.

دهناء- ا.ع(دەهناء- dehna’): بیابان، سارا، دەشت.

دهناد- ا(دیهناد- dihnad): ڕێکوپێک.

دهنج- ا(دەهنەج- dehnec): ژەنگ.

دهن دره- ا.مر(دەهەن دەرە- dehen dere): باوێشک، ئاژاژگی.

دهن کجی- ا.مص(دەهەن کەجی- dehen kecî): ڕقبەڕقێ.

دهنه- ا(دەهنە- dehne): لغاو.

دەودار- ا.مر(دیهودار- dihûdar): هەراو هەنگامە، شەڕو شۆڕ.

دهور- ا.ع(دوهور- duhûr): ڕۆژگاران.

دەوگیر- ا.مر(دەهوگیر- dehûgîr): شەڕو شۆڕ، جەنگ.

دهه- ا(دەهه- dehe): دەیه.

دەهفت- ا.مر(دەه هەفت- deh heft): جۆرە دراوێکی کۆنە کە ٧ لەسەر ١٠ی زێڕ یا زیوو بووە.

دهی- ص.ع(دەهیی- dehîy): ئاقڵ، زیرەک.

دەیک- ا.مر(دەه یەک- deh yek): دەیەک.

دهین- ص.ع(دەهین- dehîn): چەور، لاواز، وشتری کەمشیر.

دهیو- ا(دیهیو- dihyû): بەش، ناحیە، ناوچە.

دهیوپد- ا.ص(دیهیوپەد- dihyû ped): فەرمانڕەوای ناحیە.

دەیودە- ا.مر(دەهیودە- dehyû deh): دەیەک.

دی- ق(دیی- dî): دوێنێ.

دی- ا(دەی- dey): مانگی یەکەمی زستان.

دیابت- ا.فر(دیابیت- diyabit): نەخۆشی شەکرە.

دیاپازن- ا.فر(دیاپازون- diyapazun): ئامێرێکە بۆ میزانکردنی دەنگ بەکار دێ، دەنگ پێو.

دیاپدز- ا.فر(دیا پیدز- diyapidz): دەرچوونی خرۆکەی سپی لە دەمارەکانەوە.

دیاترمی- ا.فر(دیاترمی- diyatrmî): بەکارهێنانی وزەی گەرما بۆ چارەی نەخۆشی.

دیار- ا.ع(دیار- diyar): ماڵ و شوێن، شارو تیرە.

دیار- ا.ص. ع(دەییار- deyyar): دێرنشین.

دیاستاز- ا.فر(دیاستاز- diyastaz): جۆرە ئەنزیمێکە.

دیاستول- ا.فر(دیاستۆل- diyastol): خاوبوونەوەی ماسولکەی دڵ.

دیافراگم- ا.فر(دیافراگم- diyafragm): پەردەی دڵ، پەردەی کەپو.

دیافیز- ا.فر(دیافیز- diyafiz): ئێسکی درێژ.

دی اکسید- ا.فر(دو ئۆکسید- du'oksîd): دوو ئۆکسید.

دیاکودا- ا.فر(دیاکودا- diyakoda): ئاوی توێکڵی خەشخاش، شروبی کوکنار.

دیاگراف- ا.فر(دیاگراف- diyagraf): ئامێرێکە بۆ بەرجەستەکردنی تەن لەبەرچاودا.

دیاگرام- ا.فر(دیاگرام- diyagram): نەخشە.

دیالکتیک- ص.فر(دیالکتیک- diyaliktîk): دیالیکتیک، گێنگەشە.

دیالک- ا.فر(دیالوگ- diyalug): دیالۆگ، گفتوگۆ.

دیالیز- ا.فر(دیالیز- diyalîz): جیاکردنەوەی مەوادی ئاوێتە بەیەک.

دیامانیەتیک- ص.فر(دیامانیەتیک- diya manîyetîk): دژی موگناتیس.

دیان- ص.ع(دەییان- deyyan): ژمێریار، داوەر، قازی.

دیانا- ا.یو-(دیانا- dyana): خواوەندی مانگ و جەنگەڵان و پارێزەری ژنانی زەیستان.

دیانت- مص. ع(دیانەت- diyanet): دیانەت، ئایینی خواپەرستی.

دیبا- ا.ع(دیبا- dîba): ئاوریشمی ڕەنگین.

دیباجە- ا.ع(دیباجە- dîbace): ڕوو، ڕووخسار، دەستپێکی کتێب، پێشەکی کتێبان، دیباجە.

دیباجی- ا.ص(دیباجی- dîbacî): ئاوریشم ساز، ئاوریشم فرۆش.

دیباچە- ا(دیباچە- dîbaçe): پێشەکی کتێب.

دیبادین- ا.مر(دەیبادین- deybadîn): ڕۆژی ٢٣یەمی هەر مانگێکی هەتاوی.

دیباذر- ا.مر(دەیبازەر- deybazer): ڕۆژی هەشتەمی هەر هەیڤێکی هەتاوی.

دیباگر- ا.ص(دەیباگەر- deybager): دیباچی، ئاوریشم فرۆش.

دی بدین- ا.مر(دەی بیدین- dey bidîn): ڕۆژی بیست و سێیەمی هەر هەیڤێکی هەتاوی.

دی بمهر- ا.مر(دەی بیمیهر- dey bimihr): ڕۆژی پازدەیەمی هەر هەیڤێکی هەتاوی.

دیبە- ا(دیبەه- dibeh): قوماشی ئاوریشم، حەریر، جلی ئاوریشمی پاشایی.

دیبە خسروی- ا.مر(دیبەی خوسرەڤی- dibey xusrevî): ناوی یەکێکە لە هەشت گەنجی خوسرەوی پەرویز.

دیپلم- ا.فر(دیپلۆم- dîplom): دبلۆم، کارنامەی خوێندن.

دیپلمات- ا.ص(دیپلومات- dîplumat): دیپلومات، سیاسەتوان، کەسی کارزان و کارامە لە کاروباری سیاسیدا.

دیپلماتیک- ص.فر(دیپلوماتیک- diplumatîk): سیاسی، سیاسەتوان.

دیپلماسی- ا.فر(دیپلوماسی- dîplumasî): کاری سیاسەت، سیاسەت، زانستی سیاسەت.

دیپلمە- ص.فر(دیپلومە- diplume): هەڵگری شەهادەی دبلۆم.

دیت- ا.ع(دییەت- dîyet): خوێن بەها، خوێن بایی.

دیجور- ا.ص.ع(دەیجور- deycûr): تاریکی، تاریکی شەو، ڕەنگی تاریکی ئاماڵ ڕەش.

دید- ا.مص(دید- dîd) نیگا، هێزی بینین.

دیدوبازدید- (دیدوبازدید- dîdû bazdîd): هاتووچۆو سەردانی یەکدی.

دیدار- ا.مص(دیدار- dîdar): دیدەنی، یەکتر دیتن.

دیدان- ا.ع(دەیدان- deydan): خوو، عادەت، ڕەوش.

دیدان- ا.ع(دیدان- dîdan): کرم.

دیدبان- ا.ص(دیدبان- dîdban): ئێشکگری بان قەلا، دیدەوان، سەرباز، یان پاسەوان کە لە بەرزی بوەستێ و هەرچییەک بدینێ خەبەر بدا.

دیدزدن- مص.م(دید زەدەن- dîdzeden): تەخمین کردن، خەملاندن، بەراورد کردنی بەرهەمی کشتوکاڵی یان شتی دیکە، قەرساندنی نرخی شتێک.

دیدگاه- ا.مر(دیدگاه- dîdgah): ڕوانگە، ئاسۆ، دیمەن، دیدگە، شوێنی دیدەوانی.

دیدن- مص.م(دیدەن- dîden): تەماشا کردن، نۆرین، بینین، دیتن، سەردان.
بیننده- ا.فـا(بینەندە- bînende): بینەر.
دیده- ا.مف(دیدە- dîde): بینراو.
دیـــدن- ا.ع(دەیـــدەن- deyden): خووخدە، دابو نەریت، عادەت.
دیدوان- ا.ص(دیدڤـــان- dîdvan): دیدەوان، ئێشکگری بان قەڵا.
دیده- ا(دیدە- dîde): چاو، گلێنەی چاو، دیدە، دیە.
دیده‌باز- ص.مـر(دیدەباز- dîdebaz): چاوباز، نەزەرباز، چاوباشقاڵ.
دیده‌بان- ا.ص(دیدەبان- dîdeban): دیدەوان، نیگابان، پاسەوان.
دیـده‌دار- ا.ص(دیـدەدار- dîdedar): دیدەوان، حەرەس، یاساوڵ.
دیده‌ور- ا.ص(دیدەڤـەر- dîdever): پاسەوان، دیدەوان.
دیر- ق.ص(دیر- dîr): درەنگ.
دیر- ا.ع(دەیر- deyir): دێری رەبەنان، پەرستگە.
دیـرانـه- ص.ن(دیـرانـە- dîrane): دێرین، کۆن.
دیرانی- ص.ن(دەیرانیی- deyiranî): دێرنشین، خودان دێر.
دیرباز- ق(دیرباز- dîrbaz): زەمانی کۆن، زەمانێکی دوورو درێژ.
دیرپا- ص.فا(دیرپا- dîrpa): پایەدار، بەردەوام.
دیرجنب- ص.فـــا(دیـرجـــونب- dîrcunb): خاو، سست، کەسێ کە درەنگ هەستێ.
دیررنج- ص.مـر(دیر رەنج- dîr renc): کەسێک کە درەنگ بڕەنجێ، بەسەبر، بە حەوسەڵە.
دیرسـال- ص.مـر(دیر سـال- dîrsal): کۆن، کۆنە.
دیرفـرست- ا.ص(دیر فـیـریسـەت- dîrfiriset): تەلەگراف.
دیــرک- ا(دیــرەک- dîrek): دیــرەگ، کۆڵەکە، ئەستوونی چادر.
دیرکـتور- ا.فر(دیریکتور- dîriktûr): بەڕێوەبەر، سەرۆک، رێنوێن، دەرهێنەر.
دیرکـرد- ا.مص(دیرکـەرد- dîrkerd): دواکەوتن، پاشکەفتن.
دیرکــــردن- مـص.ل(دیرکـــــەردەن- dîr kerden): دواکەوتن، پاشکەوتن.
دیرکـسـیـون- ا.فـر(دیریکسـیـون- dîriksiyûn): سەنت، درێژە.
دیرگـــاه- ق.ص(دیرگـــاه- dîrgah): زەمانی کۆن.
دیرگـــوار- ص.مــــر(دیرگـــوڤـــار- dîrguvar): درەنگ هەرس، خـواردنێ کە درەنگ هەرس بێ، نا سازگار.
دیرگـــهـــان- ق.ص(دیرگـــەهان- dîr gehan): درەنگ، کۆن.
دیرمـــاندن- مص. ل(دیرمـــاندەن- dîrmanden): پیربوون، زۆر مانەوە.
دیــرنــد- ا.ص(دیــرەنــد- dîrend): رۆژگار، پایەدار، بەردەوام.
دیروز- ا.مر(دیروز- dîrûz): دوێنێ.
دیروقت- ق.ص(دیروەغت- dîrwext): لە زەمانی کۆندا، ناوەخت.
دیریاب- ص.مــر(دیریاب- dîryab): دەگمـەن، کـەم، شـتێ بە ئاسـانی دەست

نەکەوێ، نایاب.

دیریاز- ص.فــــا(دیریـاز- dîryaz): تولانی، درێژخایەن.

دیریدن- مص.ل(دیریدەن- dîrîden): درێژەکێشان، درەنگ بوون.

دیرین- ص.ن(دیرین- dîrîn): دێرین، کۆن.

دیرین شناسی- ا.مص(دیرین شـیناسی- dîrîn şinasî): کەونارناسی، کۆنینە ناسی، ئارکولۆژی.

دیرینە روز- ص.مـــــــر(دیـرینـە روز- dîrîne rûz): پیـــری کـــەنەفت و زۆر تەمەن.

دیرینە ســـال- ص.مـــر(دیرینە ســـال- dîrîne sal): زۆر بەتەمەن، تەمەندرێژ.

دیز- ا(دیز- dîz): دێزە، رەنگە بۆ ئەسپ و هێستر، کەوەیی، کەوهەمس.

دیز- ا(دیز- dîz): قەڵا، حەسار.

دیز- ا.فر(دیز- dîz): دێز، (زاراوەیەکی مۆسیقیییە).

دیزج- ا.ص(دەیزەج- deyzec): دێزە.

دیزل- ا.فر(دیزل- dîzl): دیزل.

دیـزنـدان-ا(دیـزەنـدان- dîzendan): سێکوچکانی، سێ پای ئاسن کە مەنجەڵی دەخرێتە سەر.

دیزە- ا.ص(دیزە- dîze): دێزە.

دیزە- ا(دیزە- dîze): قەڵا، حەسار.

دیزی- ا(دیزی- dîzî): جـۆرە گـۆزەیەکـە کە گۆشتاوی تیا لێدەنرێ.

دیژیتال- ا.فر(دیژیتال- dîjîtal): جۆرە گوڵێکە.

دیژیتالین- ا.فر(دیژیتالین- dîjîtalîn): جۆرە دەرمانێکە بۆ نەخۆشی دڵ بەکاردێ.

دیس- ا(دیس- dîs): وەک، دێز.

دیس- ا. انگـل(دیس- dîs): قـــــاپ (بەلەم).

دیســـانتـــری- ا.فــر(دیســـانتـــری- dîsantirî): دیزەنتری، زەحیری.

دیسک- ا.فر(دیسک- dîsk): دیسک، (قرص).

دیسە- ا(دیسە- dîse): هاوتا.

دیســـپـــیلین- ا.فـر(دیســـپـلین- dîsiplîn): دیسپلین، زەبت و رەبت.

دیشب- ا.مـــر(دی شـــەب- dîşeb): دوێنێ شەو.

دیـشـلـمـــــە- ص.ت(دیـشـلـەمـــــە- dîşleme): چای دیژلەمە.

دیفـتـری- ا.فـر(دیفـتـیـری- dîftirî): ملەخڕە.

دیف رخـش- ا.مـــــــر(دیـف رەخـش- dîf rexş): ناوی ئاهەنگیکی مۆسیقی کۆنە.

دیفروجس- ا(دیفروجیس- dîfrucis): ئەو خۆڵەی لە ئەنجامی تواندنەوەی مسدا لە بنی بۆتە دەمێنێتەوە.

دیفـــرە- ص. فــــر(دیفـــرە- dîfre): تەلەگراف.

دیفـــســـاقـــوس- ا(دیفـــســـاغـــوس- dîfsaxûs): جۆرە رووەکێکە.

دیـــک- ا.ع(دیـــک- dîk): دیـــکـــل، کەڵەشێر، کەڵەباب.

دیکتاتور- ا.فر(دیکتاتور- dîktatûr): دیکتاتۆر، فەرمانڕەوای خۆسەر.

دیکتـــافـــون- ا.فـــر(دیکتـــافـــۆن- dîktafon): دەزگـــای تـۆمـــارکـــردنی دەنگ.

دیکته- ا.فر(دیکته- dîkte): ئیملا، بابەتێک کەسێک بیخوێنێتەوەو کەسێک بینووسێ.
دیگ- ا(دیگ- dîg): مەنجەڵ، قازان.
دیگ افزار- ا.مر(دیگ ئەفزار- dîg efzar): داودەرمان و بەهاراتێ کە لە خواردن دەکرێ، بەهارات، (تەوابل)، ئالات و زەردەچێوە، دەرمانی چێشت خۆشکەر.
دیگ بردیگ- ا.مر(دیگ بەردیگ- dîg ber dîg): جۆرە دەرمانێکی ژەهراوییە.
دیگپایه- ا.مر(دیگ پایە- dîg paye): سێکوچکەی ئاسن.
دیگ پخت- ا.مر(دیگ پوخت- dîg puxt): شۆربا.
دیگجوش- ا.مر(دیگجوش-dîg cûş): شۆربای دەروێش و هەژاران.
دیگچه- ا(دیگچە- dîgçe): مەنجەڵی بچووک، شۆربای شیر برنج کە زیاتر وەکو نەزر بەسەر هەژاراندا دەبەشرێتەوە.
دیگدان- ا.مرم(دیگدان- dîgdan): کوانوو، ئاگردان، سێ پا، سێکوچکانی.
دیگر- ا.ص(دیگەر- dîger): غەیرە، بێگانە، یەکێکی دی، دیکە، ئیتر.
دیگرسار- ص.مر(دیگەرسار- dîger sar): جۆرێکی دی، بەرەواژ، ئاوەژوو، شلەژاو.
دیگرگون- ص.مر(دیگەرگون- dîger gûn): جۆرێکی دی، ئاوەژوو، بەرەواژ.
دیلم- ا(دەیلەم- deylem): باری، نوێڵ.
دیلم- ا(دەیلەم- deylem): ناوی دەڤەرێکی کۆنە لە گەیلان، سوپای دلێرو جەنگاوەر، بەندە، غولام، دەرگاوان.
دیلماج- ا.ص.ت(دیلماج- dîlmac): تەرجومان، وەرگێڕ، پاچڤەوان.
دیلمک- ا(دیلمەک- dîlmek): ملە.
دیم- ا(دیم- dîm): روو، رووخسار، چارە.
دیم- ا.ص(دیم- dîm): بەگ لە یاریدا.
دیم- ا.ص(دەیم- deym): زەوی دێم.
دیم- ا.ع(دیم- dîm): باران.
دیماس- ا.ع(دەیماس- deymas): حەمام، چاڵ، گۆڕ.
دیمومت- مص. ع(دەیمومەت- deymûmet): بەردەوام بوون، هەمیشەیی، نەمری.
دیه- ا(دیە- dîme): روو، روخسار، چارە.
دیمه- ا.ع(دیمە- dîme): بارانی بێ هەورە تریشقە کە ماوەیەکی زۆر بە بەردەوامی بباریێ.
دین- ا(دین- dîn): ناوی فریشتەیەکە، ناوی رۆژی «٢٤»ی هەر مانگێکی هەتاوی.
دین- ا.ع(دین- dîn): ئایین، پاداشت، تاعەت.
دین- ا.ع(دەین- deyîn): قەرز.
دین- ا.فر(دین- dîn): یەکەی وزە.
دینار- ا.ع(دینار- dînar): دینار، جۆرە پارەیەکە.
دینامو- ا.فر(دینەمۆ- dînemo): دینەمۆ، داینەمۆ.

دینامــومــتــر- ا.فــر(دینەمــۆمــیــتــر- dînemo mitr): وزە پێــو، پێــوەری وزە.

دینامیت- ا.فر(دینامیت- dînamît): تەقەمەنی، دینامیت.

دینامـــیـــسم- ا.فـــر(دینامـــیـــسم- dînamîsm): دینامیـزم، (الحرکیـه)، تەڤگەری.

دینامـــیـــک- ص.فـــر(دینامـــیـــک- dînamîk): زانســـتی بزاوتی تەن بە وزەی کارەبا.

دین پرور- ص.فـــا(دین پەرڤـــەر- dîn perver): ئـــایـــن پـــەروەر، رەواجدەری ئایین.

دین پژوه- ص.فـــا(دیـن پیـــــژوە- dîn pijûh): دیندار، عەودالّی ئایین.

دیـن پـنـاه- ص.فـــــا(دیـن پـەنـاه- dîn penah): پەنای ئایـین، پارێزەری ئایین.

دیندار- ص.فـــا(دیـندار- dîndar): دیندار، بەدین، ئاییندار.

دینکرت- ا.مر(دین کەرت-dîn kert): کارێن ئایینی.

دینوسـور- ا.فـر(دینۆسـور- dînosûr): داینەسۆر.

دینه- ا.ص(دینە- dîne): دوێنێ.

دیو- ا(دیڤ- dîv): دێو.

دیوار- ا(دیڤار- dîvar): دیوار.

دیوارکـــوب- ا.مـــر(دیڤـــارکـــوب- dîvar kûb): جـۆرە چرایەکـە بە دیوارا دادەکوترێ.

دیواره- ا(دیڤـــــارە- dîvare): دیـوار ئاسا.

دیواسـپـسـت- ا.مـر(دیڤ ئەسـپـیـست- dîvespist): جۆرە رووەکێکە.

دیواسـتنبـه- ص.مـر(دیڤ ئیـسـتـەنبـە- dîv îstenbe): پیاوی زەلامی ناشیرین و ناقۆلا.

دیوان- ا(دیڤـــان- dîvan): دادگـــا، دیوانی شیعر.

دیوان- ا.فر(دیڤان- dîvan): دیوەخان، تاقمی موبێلە.

دیوان استیفاء- ا.مر(دیڤانی ئیستیفاء- dîvani istîfa’): دایــەرەی بـــاج و خەراج.

دیوان بـلخ- ا.مـــر(دیڤـــــانی بـەلـخ- dîvani belx): دەڵێن دادگـــایەک لە بەڵخ هەبووە بە ناهەق حـوکـمی کـردووەو بێتـاوانانی حوکم داوە. جا ئێسـتـاش هەر دادگـــایەک حـــوکـــمی نارەوا بدات بەو دادگایەی بەلخ-ی دەشوبهێنن.

دیوان بـیـگی- ا.ص(دیڤـــــان بیـگی- dîvan bîgî): مـــامـــووری تایبـــەتی ئەنجامـدانی حوکم و یاساکان لەسـەردەمی سەفەوییەکاندا.

دیوان تمیـز- ا.مـــر(دیڤـــانی تەمـــیـــز- dîvani temîz): دادگای تەمییز.

دیوانخـــانه- ا.مـــر(دیڤـــانخـــانە- dîvanxane): دادگا، عەدالەتخانە.

دیوان قـضــا- ا.مـر(دیڤــانی غـەزا- dîvani xeza): دایەرەی ئەنجـامـدانی حوکمێن شەرعی.

دیوان کـشـور- ا.مر(دیڤـانی کـیشـڤـەر- dîvani kişver): دادگای تەمییز.

دیوان مــحـــاســبـــات- ا.مـــر(دیڤـــانی موهاسەبات- dîvani muhasebat):

دایەرەی دارایی گشتی.
دیوانه- ص(دیڤانە- dîvane): دێوانە، شێت، دین، بێ ئاوەز.
دیوانه سار- ص.مر(دیڤانە سار- dîvane sar): سەر شێت، خۆسەر.
دیوانه وار- ص.مر(دیڤانەڤار- dîvane var): دێوانە ئاسا، شێت ئاسا.
دیوانەوش- ص.مر(دیڤانەڤەش- dîvane veş): چوون شێت، شێت ئاسا.
دیوباد- ا.مر(دیڤ باد- dîv bad): گەردەلوول، بابەلیسک، باهۆز، ئەسپ یان وشتری خۆشبەز.
دیوبند- ص.فا(دیڤ بەند- dîv bend): دێوبەند، کەسێک کە دێو بەند بکات، شۆرەتی تەهمورث-ی سێیەم پاشای پیشدادییە.
دیوپا- ا.ص(دیڤپا- dîvpa): جۆرە جاڵجاڵۆکەیەکی زەلامی لاق درێژە.
دیوث- ص. ع(دەیوس- deyûs): دەیوس، قورمساغ، گەواد.
دیوجامه- ا.مر(دیڤ جامە- dîv came): دێوجامە، دیجامە.
دیوجان- ص.مر(دیڤ جان- dîv can): دلاوەر، ئازا، بێ بەزەیی، شەیتان سیفەت، بەد سروشت.
دیوچه- ا(دیڤچە- dîvçe): مۆریکە، زالوو، خۆرە.
دیوخار- ا.مر(دیڤخار- dîvxar): پێکوڵە، درەختی دڕکاوی، بنچکی گەورەی دڕکاوی.
دیودار- ا.مر(دیڤدار- dîvdar): جۆرێکە لە دار سەرووی بەرزو زەلام.
دیودل- ص.مر(دیڤ دیل- dîv dil): دلڕەق، بێ بەزەیی، ئازا، دلێر.
دیوراما- ا.فر(دیڤ راما-dîv rama): سلاید.
دیورخش- ا.مر(دیڤرەخش-dîv rexş): ناوی ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقایە.
دیوریت- ا.مر(دیوریت- dîyûrît): جۆرە بەردێکە.
دیوزاد- ص.مر(دیڤزاد- dîvzad): بەچکەی دێو، دێونەژاد، ئەسپی زەلام، دێوزادە.
دیوزد- ص.مف(دیڤ زەد- dîv zed): شێت، دین، دەست لێ وەشاو.
دیوسار- ص.مر(دیڤسار- dîv sar): دێو ئاسا، بەدخوو، ناشیرین.
دیوسالار- ص.مر(دیڤ سالار- dîv salar): دلاوەر، دلێر، توندخوو وەکو دێو.
دیو سرشت- ص.مر(دیڤ سیریشت- dîv sirişt): دێو تەبیعەت، بەدخوو.
دیوسفید- ا(دیڤی سەفید- dîvi sefîd): ئەو دێوەیە کە رۆستەمی پالەوان کوشتی و کاسە سەرەکەی وەکو کلاوخود لەسەری خۆی دەکرد.
دیوسیرت- ص.مر(دیڤ سیرەت- dîv sîret): دێو سروشت.
دیوسیما- ص.مر(دیڤ سیما- dîv sîma): دێو روخسار.
دیو غول- ا.مر(دیڤ غول- dîv xûl): دێوی بیابانی، لو، غودە.
دیوک- ا(دیڤەک- dîvek): دێوی چکۆلە، زالوو، زەرو.

دیوکده- ا.مر(دیڤ کەدە- dîv kede): دێوخانە، شوێنی دێوان، دێوستان..

دیوکردار- ص.مر(دیڤ کردار- dîv kirdar): دێوکردەوە.

دیوکلوچ- ص.مر(دیڤ کولوچ- dîv kulûç): منالّی دەست لێوەشاو.

دیوگاه- ا.مر(دیڤگاه- dîvgah): شوێنی دێو، دێوخانە، دێوستان.

دیولاخ- ا.مر(دیڤ لاخ- dîv lax): دێوخانە، بیابانی پان و بەرین و ترسناک و نا ئاوەدان، زۆزان، لەوەڕگەی دوورە دەست.

دیوم- ع(دویوم- duyûm): نەرمەبارانی بەردەوامی بێ هەورە تریشقە.

دیومردم- ص.مر(دیڤ مەردوم- dîv merdûm): خەڵکی بەدخوو، شەیتان سیفەت.

دیومنش- ص.مر(دیڤ مەنیش- dîv meniş): گومڕا، بەدخوو، دێو تەبیعەت.

دیون- ا.ع(دویون- duyûn): قەرزان.

دیوه- ا(دیڤە- dîve): کرمی ئاوریشم، زەروو.

دیویزیون- ا.ف(دیڤیزیون- dîvîzyûn): بەش، لەشکر، تیپ.

دیویسنا- ا.ص(دیڤ یەسنا- dîv yesna): دینەدڕ، دێو پەرست، پەیڕەوی ئاینی بەتاڵ.

دیه- ا.ع(دییە- dîye): خوێن بەها، خوێنبایی.

دیه- ا(دیه- dîh): دێ، گوند، ئاوایی، لادێ.

دیهه- ا(دیهە- dîhe): دێ، گوند، ئاوایی، لادێ.

دیهیم- ا(دەیهیم- deyhîm): تاج، کلاوی پاشایی، خەرمانە.

دیهیم جو- ص.فا(دەیهیم جو- deyhîm cû): تەخت و تاج خواز، کەسێک لە هەوڵی وەدەست هێنانی تەخت و تاجی پاشایەتیدا بێ.

ذ

ذ- حر (ز- z):
یەکێکە لە پیتە بێدەنگەکانی فارسی و بە (زال) دەخوێنرێتەوە، دەکاتە پیتی یازدەیەمی ئەلیفبای فارسی، بە حیسابی ئەبجەد بەرامبەر بە (٧٠٠)ە.

ذا- ا.ع(زا- za): خاوەن، دارا، خودان.

ذائب- ا.فا-ع(زائیب- za'ib): توێنەرەوە، تواوە، بوهژاو.

ذائبە- ا.فا- ع(زائیبە- za'ibe): توێنەرەوە (بۆمێ).

ذائع- اص(دائ- za'i): ئاشکرا، بلاو، بەربلاو.

ذائق- ا.فا.ع(زائغ- za'ix): بچێژ، چێژەر.

ذائقە- ا.ع(زائیغە- za'ixe): هەستی چەژتن.

ذابح- ا.فا- ع(زابیه- zabih): قەساب، سەربڕ، سەر ژێکەر.

ذابل- ا.ص(زابیل- zabil): سیس، پەژمووردە، ژاکاو، لەڕ، لاواز، بنێس، لە تووینا وشکەوەبوو.

ذات- ع(زات- zat): گەوهەر، خود، زات، زاتی خوا، هەقیقەتی هەر شتێک.

ذاتی- ص.ن-ع(زاتی- zatî): خودی.

ذاخر- ا.فا- ع(زاخر- zaxr): ماڵ کۆکەرەوە.

ذاقی- ا(زاغی- zaxî): جۆرە رووەکێکە.

ذاکر- ا.فا.ع(زاکیر- zakir): یادکردە، زیکرکار، (کەسێ زیکری خوا بکا)، رەزخوان.

ذاکرە- ا.فا.ع(زاکیرە- zakire): هێزی وەبیرهێنەر لە مرۆڤدا، زەین، هوبر، یادگە.

ذال- ا.ع(زال- zal): پیتی نۆیەمی ئەلیفبای عارەوی.

ذاهب- ا.فا.ع(زاهیب- zahib): رۆییشتوو، رێبوار.

ذاهل- ا.فا.ع(زاهیل- zahil): فەرامۆشکار، خەمسارد.

ذایب- ا.فا- ع(زایب- zayîb): تواوە، توێنەرەوە، بوهژاو.

ذایع- ا.فـا (زای‌ء- zayî’): ئاشکرا، بلاو، بەربلاو.

ذایق- ا.فـا.ع(زایغ- zayix): چێـژەر، بچێژ.

ذایقـه- ا.فـا.ع(زایغـه- zayîxe): هەستی چەژین.

ذئاب- ا.ع(زیئاب- ziab): گورگان.

ذؤابه- ا.ع(زوئابـه- zuabe): تـەوێـڵ، پەرچەم، ریشوو، تیسک.

ذئب- ا.ع(زیئب- zi’b): گورگ.

ذؤبان- ا.ع(زوئبـــــــان- zu’ban): گورگان.

ذئبه- ا.ع(زیئبه- zi’be): دێڵە گورگ.

ذب- مـــــص.م.ع(زەبــــب- zebb): دوورخـسـتنەوە، دەرکـردن، گـرتن، مـەنع کردن.

ذبائح- ا.ع(زەبـائیـــــــه- zeba’ih): قوربانی، سەربڕاوان.

ذبابه- ا.ع(زوبابه- zubabe): مـێش، مەگەز، مەیەز.

ذباله- ا.ع(زوباله- zubale): پلـێـتـه، فتیله.

ذباله- ا.ع(زوباله- zubale): زڕوزبڵ، گوفەک، سوڕکەوان، سەرەنوێلک.

ذبالـه‌دان- ا.مـــــــــــر(زوبـالـه‌دان- zubaledan): زبڵـــدان، گـــوڤــەک، سوڕکەوان.

ذبـایـح- ا.ع(زەبـایــه- zebayîh): قوربانی، حەیوانێن سەربڕاو.

ذبـــح- مـــص.م.ع(زەبــــه- zebh): کـوشـتنەوە، خـەنەقـانـدن، سـەربڕین، سـەر ژێکرن.

ذبح- ا.ع(زوبەه- zubeh): جـــــۆرە ڕووەکێکە.

ذبحـه- ا.ع(زەبهــه- zebhe): قــورگ یەشە.

ذبذبه- ع(زەبـزەبـه- zebzebe): دوو دڵیکردن، جوڵانی شتێک کە هەڵواسرابێ، جووڵاندن، بزووتن، لەرە.

ذبل- ا.ع(زەبل- zebl): گـــــوێـچکـه ماسی، پێستی کیسەڵ.

ذبل- مص.ل.ع(زەبل- zebl): ژاکـــان، ســـــــیس بـوون، لاواز بـوون، لـەڕبـوون، بنێسان.

ذبل- ص.ع(زەبول- zebûl): پـروکــان، سیس، پەژموردە، ژاکان، بنێسان.

ذبـول- مــص.ل. ع(زوبــول- zubûl): سیس بوون، ژاکان و لە گەشەکەوتن، لاواز بوون.

ذبیح- ص.ع(زەبیه- zebîh): قوربانی، سەربڕیاگ، سەربڕاو.

ذبیحـه- ص. ع(زەبیـحـه- zebîhe): قوربانی.

ذخـائیــر- ا.ع(زەخـائیـر- zexa’îr): زەخیرە، کۆکراوە، پاشەکەوت، ئازووقە.

ذخـــــایر- ا.ع(زەخــــایر- zexayîr): پاشەکەوت، زەخیرەکراو، ئازووقە.

ذخـــــــر- ا.ع(زوخــــــــــر- zuxr): شـتی زەخـیــرەکـراو بۆ کـاتی تەنگانە، پاشەکەوت.

ذخـــــره- ا.ع(زوخــــــره- xuxre): پاشەکەوت.

ذخیره نهادن- مص.م.ع(زەخیره نیهادەن- zexîre nihaden): زەخیرەدانان.

ذر- ا.ع(زەڕ- zer): مــێــرووله، زەڕە، گەردیلەی غوبار، تۆزقاڵ.

ذرائر- ا.ع(زەرائیــــــــر- zera’ir): زوڕییەت، منالّی منالّ، زارۆچە، نڤیچرک.

ذرائـــــــع- ا.ع(زەرای‌ء- zeray’): بیـــانووان، دەســـاوێز، پەلّپ، بیـــانوو، بیانگ.

ذرات- ا.ع(زەرات- zerat): گەردیلە.

ذراری- ا.ع(زەراری- zerarî): زوڕییەت، زارۆچە.

ذراریح- ا(زەراریھ- zerarîh): جـــۆرە مێروویەکە.

ذراع- ا.ع(زیراع- zira’): بازو، یاردە، بالّ.

ذرایـــــر- ا.ع(زەرایـــــر- zerayîr): زوڕییـــەت، نەوە، منالّی مندالّ، زارۆچە، نڤیچرک.

ذرایـــــــع- ا.ع(زەرای‌ء- zerayî’): دەساوێز، بیانوو، پەلّپ.

ذرء- مـــــــــــص.م.ع(زەرء- zer’): خولّقاندن، ئەفڕاندن.

ذرت- ا(زوڕەت- zuret): زوڕات، گەنمە شامی.

ذرت شکن- ص.فـــا(زوڕەت شـــیکەن- zuret şiken): کەسێ کە زۆڕات دڕەو بکات.

ذرخـــــش- ا(زەرەخـــــش- zerexş): رونـاکـی، رونـاهـی، بـروسـکـە، هـەورە تریشقە، بلاّچە.

ذرع- مص.م.ع(زەرء- zer’): پێـــوانی قوماش بە گەز، گەزکردن.

ذرق- ا.ع(زورەغ- xurex): جـــــۆرە رووەکێکە.

ذرگی- ا.مص(زەڕەگـی- zeregî): بە گەردیلەبوون.

ذروت- ا.ع(زەرڤـــــــــەت- zervet): لوتکەی چیا، لوتکەی لەزەت.

ذرور- ا.ع(زەرور- zerûr): دەرمـــــانی کوتراو، عەتر، جۆرە بۆنێکی خۆشە.

ذروه- ا.ع(زەرڤـــــە- zerve): لوتکە، ترۆپک، دوند.

ذره- ا.ع(زەرە- zere): مـــێـــــرولە، گەردیلە، زەڕە.

ذرەبـــــین- ا(زەڕەبـــــین- zerebîn): زەڕەبین، میکرۆسکۆپ.

ذرەبینی- ص.ن(زەڕەبینی-zerebînî): گـیـــانلەبەرانی وردی ئەوتۆ کـە بە زەڕەبین نەبێ نەبینرێن، هەر شتێ کە ورد بێ و بێ زەڕەبین نەبینرێ.

ذرەپرور- ص.فـــــا(زەڕەپەرڤـــــــەر- zere perver): زەڕەپـــــەروەر، ئـــــەو کەسەی خزمەتکاران و بەردەستانی خۆی پەروەردەبکاو بەرزیان بکاتەوەو.

ذری- ا.ع(زورا- zura): لـــوتـــکـــەو ترۆپکان و دوندان.

ذریات- ا.ع(زوڕییـــــات- zurîyat): نەوەو نەتیرە، زارۆچە.

ذریـــــت- ا.ع(زوریـــــەت- zurîyet): زوڕیەت، نەوەو نەتیرە، زارۆچە.

ذریـــــره- ا.ع(زەریـــــــرە- zerîre): دەرمـــانی وشک، عـــەتر، جـــۆرە بۆنیکی خۆشە.

ذریع- ص.ع(زەری‌ء- zerî’): بـەلـەز، خۆشبەز، ئاشکرا، زۆر. فراوان.

ذریعـــه- ص.ع(زەریئـــە- zerî’e): بیانوو، پەلّپ، دەساوێز.

ذریه- ا.ع(زوڕیـــــــــــە- zurîye): زوڕییەت، نەوەو نەتیرە، زارۆچە.

ذغـــال- ا(زوغـــال- zuxal): زوخـــاڵ، رەژوو، خەڵووز.

ذفــکــر- ا.ع(زەفــکـــەر- zefker): کەرەوزی کێوی.

ذق زدن- مــــــــــــص.ل(زەغ زەدەن- zex zeden): گـریان و بیـانوو گـرتن، وڕکگرتن، گڕوگرتن.

ذق ذق کـردن- مص. ل(زەغ زەغ کـەردەن- zex zex kerden): ســــووتانەوەی برین، کزانەوەی برین.

ذقن- ا.ع(زەغـەن- zexen): چەناگـە، زەنەخدان.

ذکـاء- مص.ل(زەکـاء- zeka’): زیرەک بوون، زوو تێگەیشتن، ژیریی.

ذکاء- ا(زوکاء- zuka’): هەتاو، هەو، خۆر.

ذکـاوات- ا.ع(زەکـاڤـات- zekavat): زیرەک، بەهۆش.

ذکاوت- ا.مص(زەکاڤەت- zekavet): زرینگ، زیرەکی، تیژ هۆش، بیر تیژ.

ذکر- ا.ع(زەکەر- zeker): نێر، نێرینە، کێری پیاو.

ذکــر- مص.م .ع(زیکر- zikr): ویرد، زیکری خــوا، زیکری خـێــر، یادکــردن، نـاوهێـنـان، ســــوپـاسـکردنـی خــــوا، ستایشکردنی خوا.

ذکر- ا.ع(زوکر- zukr): یادگار.

ذکــــران- ا.ع(زوکـــــران - zukran): جـــەژنی یەکـــێـک لە ســـەرانی ئاییـنی جوولەکەو مەسیحییە.

ذکران- ا.ع(زوکران- zukran): نێران.

ذکــر کـــردن- مص.م(زیکر کــــەردەن- zikr kerden): نـاوبردن، یـادکــــردن، بەیانکردن، زیکرکردن، تەهلیلەکردن.

ذکـــــری- ا.مص.ع(زیـکـرا- zikre): یادەوەری، یادگـاری، تۆبە، وەعـز، پەند، پەسلان، رابوونەوە.

ذکـور- ا.ع(زوکـور- zukûr): پیـاوان، نێران.

ذکـی- ص.ع(زەکـی- zekî): زیـرەک، بەهۆش، هۆشیار.

ذکـیــه- ص.ع(زەکـیـیـە- zekîye): ئافرەتی زیرەک.

ذل- مـص.ل.ع(زیـل- zil): نـەرم و رام بوون، هاتنەڕەدا، میهرەبانی.

ذل- مص.ل.ع(زول- zul): زەلیل بوون، سەرشۆڕبوون، دەستەمۆبوون.

ذلاقـت- ا.مـص. ع(زەلاغـــــــــــەت- zelaxet): بەزمـــان، فـــەســاحـەت، دەم تەڕ، قسەزان، رەوانبێژ.

ذلال- ا.ع(زیــلال- zilal): زەلـــیـــل، بێچارە، نەخۆش و داماو.

ذلالت- مص. ل.ع(زەلالەت-zelalet): زەلیل بوون، داماو بوون، زەبوونی.

ذلـت- مـص. ل.ع(زیـلـەت- zillet): زیللەت، زەلیل بوون.

ذلق- ص.ع(زەلیـغ- zelix): زمـــــان لوس، بەزمان.

ذلـــول- ص.ع(زەلـــول- zelûl): رام، گوێڕایەڵ.

ذلیق- ص.ع(زەلیغ- zelîx): بەزمـان، تیژ زمان.

ذلیـل- ص.ع(زەلیـل- zelîl): زەلیـل، داماو، خوار، زەبوون، بچووک، کەساس.

ذلیلی- ا.مص(زەلیلی-zelîlî): خواری، زەلیلی، بچووکی، زەبوونی، کەساسی.

ذم- مص. م.ع(زەم- zem): زەمکردن، گازاندەکردن، سەرزەنشتکردن.

ذمــاء- مص.ل.ع(زەمــاء- zema’): جولآن.

ذمــائم- ا.ع(زەمــائیم- zema’im): زەم، خراپەگوتن.

ذمـــام- ا.ع(زیمام- zimam): هەق، واجب، حورمەت، ئابرو، زینهار، ئەمان.

ذمت- ا.ع(زیمـــــــەت- zimmet): زەمانەت، کەفالەت، پەیمان.

ذمه- ا.ع(زیمە- zimme): زەمانەت، کـەفـالەت، عـەهدو پەیمان، ئەهلی زیمەت: جولەکەو مەسیحیانێ کە بە مەرجی زیمە لە ولآتی موسوڵمانانددا دەژین.

ذمی- ص. ن(زیمی- zimmî): غـەیرە مـــوســـوڵـمـــان کـــە باج بدات و لە ولآتی مـــوســـوڵـمـــانانددا بژی و گـــیـــان و مـــاڵی سەلامەت بێ.

ذمـــیم- ص.ع(زەمـــــیم- zemîm): ناشیرین، دزێو، کرێت، ناحەز.

ذمیمه- ص.ع(زەمیمە- zemîme): ئافرەتی ناشیرین، رەوشتی ناشیرین.

ذنـــابــه- ا.ع(زونـــابــە- zunabe): خـــۆلاسـە، کـۆتایی هەر شـتـێک، کلکەی شتێک.

ذنـب- ا.ع(زەنـەب- zeneb): کـلـک، پاشەڵ.

ذنب- ا.ع(زەنب- zenb): گـــــوناح، تاوان، خەتا.

ذنـــوب- ا.ع(زونــــــوب- zunûb): گوناحان، خەتایان، تاوانان.

ذو- ا.ع(زوو- zû): خـــاوەن، خـــودان، دارا، خواوەند.

ذوائب- ا.ع(زەڤـــــائیب- zeva’ib): تەوێڵ، پەرچەم، بسک، گێسو، رێشوو.

ذوات- ا.ع(زەڤـــــــــات- zevat): خـواوەندان، خـاوەنـان، خـودانێـن، هەبووان، دارا یان نفوس.

ذوایب- ا.ع(زەڤـــــایب- zebayîb): تەوێڵ، گێسوان، پەرچەمان.

ذوب- مـــــــص.ل.ع(زەوب- zewb): توانەوە، بوهژین.

ذوبان- مص.ل.ع(زەڤەبان-zeveban): توانەوە، بوونەئاو، بوهژین.

ذوب کـــردن- مص.م(زەوب کـــــەردەن- zewb kerden): تـــوانـــدنـــەوە، بوهژاندن.

ذوسنطاریا- ا(زوســــینـتـــــاریـیــــا- zusintarîya): زەحـیـری، دیزەنـتـری، سکچوون بە خوێنەوە.

ذوق- مـــــــص.م.ع(زەوغ- zewx): چەشتن، تامکردن.

ذوق زده- ص.مـــــــــــــف(زەوغ زەدە- zewx zede): کەسێک کە لە ئەنجامی مژدەی خۆش یان بەمـراز گەیپشتن زەوق و کەیفی پەیدا کردبێ، بە کەیف و زەوق.

ذوق کـــردن- مص.ل(زەوغ کـــــەردەن- zewx kerden): کـــــەیف کـــــردن، دڵخۆش بوون.

ذوقـنـاک- ص.مـــــــــــر(زەوغـنـاک- zewx nak): بەتام، لەزیز، بەلەزەت، چێژدار.

ذهــاب- مــص.ل(زەهـــاب- zehab): رۆییشتن، تێپەڕبوون.

ذهاب- مص.ل(زیهـــــاب- zihab): زەردینەی هێلکە.

ذهاب- ا.ع(زیهـــاب-zihab): بارانی ورد یان بارانی زۆر.

ذهب- ا.ع(زەهەب- zeheb): ئاڵتوون، زێڕ، تەلا.

ذهـبـی- ص.ن(زەهـەبـی- zehebî): زێڕین، ئاڵتوونی.

ذهن- ا.ع(زیهـن- zihn): هویر، فـام، حاڵی بوون، هۆش، ئەقڵ، یاد، زەین، بیر، هزر.

ذهـنـی- ص.ن(زیـهـنـی- zihnî): دەروونی، باتینی، ئەقڵی، هویری.

ذهول- مص.ع(زوهول- zuhûl): مـژول بوون، پژگاڵبوون، مژول کردن، غافڵ بوون، فەرامۆش کردن، غەفڵەت.

ذی- ا.ع(زی- zî): خـاوەن، خـودان، خواوەن.

ذیل- ا.ع(زەیل- zeyl): داوێن، داوێنی کراس، پایین، پاشکۆ، کلک.

ذیـلا- ق.ع(زەیـلـەن- zeylen): لـە ژێرەوە، لە خـوارەوە، پاش ئەمـە، تۆزێکی دی، پاشان.

ر (ڕ- r)
ر- حر(ڕ- r) دوازدەمین پیتی بێدەنگی فارسییە، کە بە (ڕێ) یان (ڕا) دەخوێنرێتەوەو بە حەساوی ئەبجەد بەرامبەر بە (٢٠٠).
را- حر(را- ra): نیشانەی بەرکاری راستەخۆیە.
راء- ا(راء- ra’): یەکێکە لە پیتە بێدەنگەکانی فارسی.
رائج- افا- ع(رائیج- ra’ic): باو، رەواجدار، پارەی باو، هەرەمدار.
رائح- افا- ع(رائیح- ra’ih): بۆندار، بۆنکەر.
رائحە- ا.ع(رائیحە- ra’ihe): بۆن، بۆنی خۆش.
رائد- افا. ع(رائید- ra’id): پەیامبەر، جاسوس.
رایض- افا.ع(رایز- ra’iz): رام، دەستەمۆ، رامکار، رامیاری ولاخی تۆسن.
رائع- ا.فا- ع(رائع- ra’i’): جوان، مایەی سەرسامی.
رائی- افا- ع(رائی- ra’î): بینەر، تەماشاکەر.
راب- ا.ع(رابب- rabb): زڕباب، باوە پیارە.
رابیح- ا.فا- ع(رابیح- rabih): براوە، سودبەخش، سودهێن، قازانجکەر.
رابض- ا.فا- ع(رابیز- rabiz): شێری دڕندە.
رابط- ا.فا، ع(رابیت- rabit): پەیوەندیکار، نێوانچی، میانچی، بەریوان.
رابطە- ا.ع(رابیتە- rabite): پەیوەندی.
رابع- ص.ع(رابیع- rabi’): چوارەم.
رابعًا- ق.ع(رابیئەن- rabi’en): چوارەمین.
رابە- ا.ع(رابە-rabbe): زڕدایک، باجی.
راپرت- ا.فر(راپورت- rapurt): راپۆرت، راپۆر.

راپسودی- ا.فر(راپسودی- rapsûdî): جۆرە فانتازییەکە .

راپورت- ا.فـــــر(راپـورت- rapûrt): راپۆرت.

راتب- ص.ع(راتب- ratb): بەرقـەرار، هەمیشە، ئەرک، موچە.

راتب- ص. ع(راتیب- ratib): مووچە.

راتع- ا.ع(راتیع- ratî’) کـەسـێک لە نازو نیـعـمـەتدا بێ، چەڕندە، حەیوانێ کە دەلەوەڕێ.

راتق- ا.فا. ع(راتیغ- ratix): کەسێک کونێ بگرێ، پینەکەر.

راتیـــانج- ا(راتیـــانج- ratîyanc): کەتیرەو سەمغی درەخت.

راج- ا(راج- rac): جـۆرە رووەکـێکە؛ دەوەنی هەیەو درەخت-ش.

راجح- افـا- ع(راجـیح- racih): زاڵ، زیاد، سەنگەتا.

راجز- افا- ع(راجیز- raciz): کەسێک شیـعـرێک لەسـەر بەحری رەجـەز بخـوێنێ، رەجەزخوان.

راجع- ا.فـــــا- ع(راجیء- raci’): گەڕاوە، ژنێک کە پاش مەرگی مێردەکەی بۆ ماڵە باوان بگەڕێتەوە.

راجعـه- ا.فـا-ع(راجـیـئـە- raci’e): گەڕاوە (بۆ ئافرەت)، نۆرەتێ..

راجل- افا- ع(راجیل- racil): پیادە.

رجاله- ا(رەججالە- raccale): کۆڵکە خوێندەوار، بێ سەواد.

راجـــه- ا(راجـــە- race): پاشـــای هندستان.

راجی- ا.فـــــا- ع(راجـی- racî): ئومێدەوار، بە هیوا، هیوادار، تەمادار.

راح- ا.ع(راھ- rah): شـادمـانی، مـەی، بادە، شەراب، نەوایەکی کۆنی مۆسیقایە.

راحـت- ا.مـص.ع(راهــەت- rahet): ئاسوودەیی، ئیسراحەت.

راحت طلب- ص فــا.ع(راهەت تەلەب- rahet teleb): ئاسوودەخواز، کەسێک حەز لە تەمەڵی و بێکاری بکات.

راحت طلبی- ا. مص(راهەت تـەلەبی- rahet telebî): ئاسوودەخوازی.

راحت طلبـــیـــدن- مص ل(راهـەت تەلـەبیـــدەن- rahet telebîden): ئاسوودەیی خواستن، ئارام خواستن.

راحت کـردن- مص.م(راهەت کــەردەن- rahet kerden): ئاســوودەکــردن، دڵنیاکردن.

راحل- افا- ع(راهیل- rahil): کۆچەر، رەوەند، رۆیشتوو.

راحله- ا.فـــا- ع(راهیـلە- rahile): کۆچەر، ولاخی سواری و باری.

راهلین- ا.فـا- ع(راهیـلین- rahilîn): کۆچەران.

راحم- ا.فـــا- ع(راهیـم- rahim): بەڕەحم، بە بەزەیی، رەحمدار.

راحـــمین- ا.فـــاص- ع(راهـمین- rahmîn): بەڕەحمان، بە بەزەییان.

راخ- ا(راخ- rax): خـەم، خـەفـەت، کەسەر، کۆڤان.

راد- ص(راد- rad): جوامێر، بەخشندە، دلاوا، ئازا، دلێر، سەخاوەتمەند.

راد- ص(راد- rad): زانا، دانا.

رادبوی- ا.مـــر(رادبووی- radbûy): جۆرە رووەکێکە.

رادع- افـا- ع(رادیء- radi’): رێگر،

بەرهەڵست، پەرچەدەر.
رادمرد- ص.مر(رادمەرد- radmerd): جوامێر، بەخشندە، دڵاوا، مەردانە.
رادمنش- ص.مـــــر(رادمـــــەنیش- radmeniş): بەخـــشندە ســـروشت، مەردانە تەبیعەت، تەبیعەت پیاوانە.
رادی- ا. مص(رادی- radî): جوامێری، بەخشندەیی، جوامێری، ئازایی، بوێری.
رادی- ا.فا.ع(رادی- radî): کەوتوو.
رادیات- ا(رادیات- radyat): رادێتەر.
رادیات ســاز- ص. فــا(رادیات ســاز- radyat saz): وەستای رادێتەر.
رادیات ســازی- ا.مص(رادیات ســازی- radyat sazî): رادێتەر سازی، دوکانی رادێتەر چاککردنەوە.
رادیان- ا.فر(رادیان- radyan): جۆرە پێوانەیەکە.
رادیان- ا.فـــــر(رادیـان- radyan): پرتەودار، تیشکدار.
رادیاتور- ا.فـر(رادیاتور- radyatûr): رادێتەر.
رادیکال- ص.فر(رادیکال- radîkal): ریشـــەیی، بنەڕەتی، لایەنگری ریفـۆرمی تەواو لە کاروباری ولاتدا.
رادیو- ا.فر(رادیو- radyu): رادیۆ.
رادیو اکـتـیـو- ا.مـر(رادیو ئاکـتـیـڤ- radyu aktiv): تەنێک کە خەسێتی تیشکدانەوەی ئەتۆمی هەبێ.
رادیوترابی- ا.مـر. فـر(رادیو تیـراپی- radyu tirapî): مالیـجەکـردنی هەندێ نەخۆشی بەتیشکی ئێکس x.
رادیوســـاز- ص.فــــا(رادیـوســـاز- radyu saz): وەســـتـــای رادیـۆ، رادیۆساز.
رادیوســـازی- ا.مص(رادیـوســـازی- radyu sazî): پیـشـەی رادیۆسـازی، دوکانی رادیۆساز.
رادیوگـــرافی- ا.فـــر(رادیوگـــرافی- radyu girafî): وێنەگرتنی ئەندامانی بەدەن بە ئەشیعە.
رادیوگـــرام- ا.فـــر(رادیوگـــرام- radyu giram): بروسکەیەک کـە بە بێـتـەل بنێـردرێ، ئامـێـرێکە هەم رادیۆیەو هەم گرامافۆنە، رادیۆگرام.
رادیـولـوژی- ا.فـــــــر(رادیـولـوژی- radyu lojî): تیشک ناسی.
رادیـولـوژیـسـت- (رادیـولـوژیـسـت- radyu lujîst): رادیولۆگ، تیـــشـک ناس، رادیولوگیست.
رادیـولـگ- ا.فــــــــر(رادیـولـوگ- radyu log): رادیولۆگ، تیشکناس.
رادیوم- ا.فــــر(رادیـوم- radyum): رادیوم.
رادیومـــتـــر- ا.فـر(رادیومـــیـــتـــر- radyumitr): تیشک پێو.
راز- ا(راز- raz): راز، نهـێـنی، شـتـی پەنهانی، رەنگ، گلەکار.
رازبان- ص.مــــر(رازبان- razban): رازوان، رازگـر، ئەوەی سکاڵای خـەڵکی دەگەیەنێتە پاشا، یان میر.
رازدار- ص. فــــا(رازدار-razdar): رازوان، نهێنی پارێز، سڕ قایم، رازگر.
رازداری- ا.مـص(رازداری- razdarî): رازپارێزی، نهێنی پارێزی.
رازق- ا.فــا. ع(رازیغ- razix): رۆزی دەر، خوا.

رازقی- ا. مص(رازغی- razixî): رزق و رۆزی بدەیی، نانبدەیی.
رازقی- ص. ن(رازغی- razixî): جۆرە ترێیەکی بۆڵ بچووکە.
رازقیـه- ا.ع(رازغـیـیـه- razixîye): جـۆرە جلێکی کـەتانی سـپـیـیـە، بادە، شەراب، مەی.
رازک- ا(رازەک- razek): جـــــۆرە رووەکێکە.
رازگـشــادن- مص. م(رازگــوشــادەن- razguşaden): ئاشکراکردنی رازێک، لە قاودانی نهێنییەک.
رازگـشتن- مص.ل(رازگــەشــتــەن- razgeşten): ون بوون، پەنهان بوون.
رازو نیــــاز- ا.مـــــر(رازونیـــــاز- razû nîyaz): رازو نیاز، کاکەو براله، دەردەدڵ.
رازه- ا(رازە- raze): راز، نهێنی، سر.
رازی- ص.ن(رازی- razî): خـــەڵکی رەی، زمانی خەڵکی رەی.
رازیــــام- ا(رازیــــام- razyam): رازیانە.
رازیان- ا(رازیان- razyan): رازیانە.
رازیـانج- ا(رازیـانـەج- razyanec): رازیانە.
رازیـانــه- ا(رازیـانــە- razyane): رازیانە.
راژ- ا(راژ- raj): خەرمانی سوور، جێز.
راس- ا(راس- ras): جۆرە رووەکێکە.
راسب- ا.فــا- ع(راسب- rasb): بن نشین، قوڕو سیانی نشتوو، خڵتەیەک لە ژێر قاپدا بن دەنێتەوە.
راست- ا(راسـت- rast): لای راسـت، سەنتی راست.
راسـتـا- ا(راسـتـا- rasta): راسـتی، دەرهەق، لە ئاست.
راستا حسینی- ص. مر(راستا هوسەینی- rasta huseynî): راستی حوسەینی، راست و دروست، سادەو بێ ریا.
راست اعــتــقــاد- ص.مـــر.ع(راست ئیئتیغاد- rast i'tixad): پاک باوەڕ، راست باوەڕ، دروستباوەڕ.
راست بـین- ص. فــــــا(راست بـین- rast bîn): هەقیقەت بین، راستی بین.
راست بـیـنـی- ا.مـص(راسـت بـیـنـی- rastbînî): هەقـیـقـەت بینی، راسـتی بینین.
راست پنجگاه- ا.مـر(راست پەنجگاه- rast pencgah): مـەقـامی پێنج گـا، راستی پێنجگا.
راست حسینی- ص.مر(راست حوسەینی- rast huseynî): راستەو راست، رێ و راست.
راست خــانه- ص. مــر(راست خـانە- rast xane): کـەسـێک بە راسـتی و پاکی و ویژدانەوە رەفـتـار لەگـەڵ هەمـوو کـەسـێکدا بکا، هەر شـتـێکی راست و دروست.
راست داشتن- مص. م(راست داشـتـەن- rast daşten): باوەڕکـردن، تەسـدیق کردن.
راســتــر- ص(راست تەر- raster): دروست تر، راست تر.
راست روده- ا.مـــــــر(راست رودە- rastrûde): بەشی کـۆتایی ریخـۆڵە گەورە.

راست ساز- ا.مر(راست ساز- rast saz): سیفەتێکی سازێن ژێدارە.
راستکار- ص. فا(راست کار- rast kar): دروستکار، پیرۆز، دیندار، ئەمین، دادپەروەر، سەنعەتکار.
راستکاری- ا.مص(راستکاری- rastkarî): دروستکاری، ئەمانەت، عەدالەت، دینداری.
راست کردار- ص. مر(راست کیردار- rast kirdar): چاکەکار، دروستکار، خۆش معامەلە، دروستکردەوە.
راست کرداری- ا.مص(راست کیرداری- rast kirdarî): راست کرداری، دروست کاری.
راست کردن- مص. م(راست کەردەن- rast kerden): راست کردن، دروست ئەنجامدان، راستگوتن.
راست کوک- ا.مر(راست کوک- rast kûk): کۆکی ئامێری مۆسیقا.
راست گفتن- مص. ل(راست گوفتەن- rast guften): راست گوتن، دروست گوتن، هەقیقەت گوتن.
راستگو- ص. فا(راستگو- rastgû): راستگۆ.
راست مانند- ص. مر(راست مانەند- rast manend): مەیلەو راست.
راست مضراب- ا.فر(راست میزراب- rast mizrab): جۆرە سازلێدانێکە.
راست نشستن- مص. ل(راست نیشیستەن- rast nişisten): قیت دانیشتن، راست هاتنی کارێک.
راسته- ص(راستە- raste): راستەوانە، شایستە، دادپەروەر، راستەڕێ، پشتەمەغزە، بازاڕی ڕێک و راست.
راسته فروش- ص.فا(راستەفروش- raste furûş): قەسابی راستەفرۆش، قەسابێ کە پشتە مازە بفرۆشێ.
راستەفروشی- ا. مص(راستەفوروشی- raste furûşî): دوکانی قەسابی.
راستی- ا.مص(راستی- rastî): راستی، دروستی، وەفاداری، هەقیقەت، راستگۆیی.
راستی- ص.ن(راستی- rastî): راستی، راستینە.
راستی راستی- ق.مر(راستی راستی- rastî rastî): بەڕاستی راستی.
راستیگر- ص. فا(راستیگەر- rastîger): راستگۆ.
راستیگری- ا. مص(راستیگەری- rastîgerî): راستی، راستگۆیی.
راستین- ص.ن(راستیین- rastîn): هەقیقی، دۆغری، واقیعی، راست.
راسخ- ص. ع(راسیخ- rasix): پایەدار، مەحکەم، بەرقەرار.
راسخت- ا.مر(راسوخت- rasuxt): رووی سوتاو، مسی سوتاو.
راسخ قدم- ص.مر(راسیخ غەدەم- rasix xedem): پایەدار، مەحکەم، قایم.
راسخون- ص. ا(راسیخون-rasixûn): پایەداران، شارەزایان لە زانست.
راسخین- ص. ا(راسخین- rasixîn): پایەداران، مەحکەمان.
راسن- ا(راسەن- rasen): سۆسنی کێوی، زەنجەبیلی شامی.

راسو- ا(راسو- rasû): راسو، جۆرە گیانلەبەرێکی گۆشتخۆرەو لەتیرەی سمۆرەیە.

راش- ا(راش- raş): جێز، خەرمانی سوور.

راش- ا(راش- raş): جۆرە درەختێکە.

راشد- ا.فا- ع(راشید- raşid): دیندار، بەدین، ڕێناس، ڕێزان.

راشدون- ص.ا(راشیدون- raşidûn): خولەفای راشدین.

راشدین- ص.ا-ع(راشیدین- raşidîn): خولەفای راشدین.

راشی- ا.فا- ع(راشی- raşî): بەرتیل دەر.

راشیتیسم- ا.فر(راشیتیسم- raşîtîsm): نیشانەکانی نەخۆشی ئێسکەنەرمە.

راصد- ا.فا-ع(راسید- rasid): چاودێر، چاولەڕێ، ئەستێرەناس، ئەستێرەژمێر.

راضع- ا.فا- ع(رازیع- razi’): شیرەخۆرە، بەخیل، پیسکە، ڕژد.

راضعات- ا.فا-ع(رازیئات- razi’at): دایەنان.

راضعە- ا.فا- ع(رازیئە- razi’e): مێینەی شیرەخۆر، دایەن، ددانی شیری.

راضی- ص.ع(رازی- razî): خۆشدڵ، رازی، قاییل، دڵخۆش.

راطینا- ا(راتینا- ratîna): سەمغی درەخت.

راعی- ا.فا- ع(رائی- ra’î): شوان، شوانکارە، نیگابان، والی و سەرپەرشتیاری میللەت.

راغ- ا(راغ- rax): مێرغوزار، بناری چیا، پێدەشت، بیابان، سارا.

راغب- ا.فا. ع(راغیب- raxib): خوازیار، ئارەزوومەند.

رافض- ا.فا- ع(رافیز- rafiz): رەفزکار.

رافضە- ا.فا- ع(رافیزە- rafize): گروپێک کە پشت بکەنە پێشەوای خۆیان و لێی هەڵگەڕێنەوە.

رافضی- ص.ن(رافزی- rafizî): رافزی.

رافع- ا.فا- ع(رافیع- rafi’): بەرزکەرەوە، عەرزوحاڵ دەر.

راقد- ا.فا.ع(راغید- raxid): خەوتوو، نوستوو.

راقم- ا.فا- ع(راغیم- raxim): نووسەر، کتێب نووس.

راقی- ا.فا- ع(راغی- raxî): ڕۆشنبیر، خوێنەوار، ئەفسونگەر، تەرەقی کردوو.

راک- ا(راک- rak): بەران.

راک- ا(راک- rak): کاسەی ئاو خۆری، کاسەی دارین.

راک- ا(راک- rak): داوی دەرزی، دەزوو.

راک- ا(راک- rak): ئاوازێکی ئێرانییە.

راکب- ا.فا- ع(راکیب- rakib): سوارە، ئەسپ سوار، وشتر سوار.

راکت- ا.فر(راکیت- rakit): رەکتی گەمەی تەنس.

راکد- ا.ع(راکید- rakid): وەستاو، بێ جوولە، مەنگ.

راکع- ا.فـــا- ع(راکـــیع- raki’): کڕنووشبەر، چەماوە.
رال- ا. فـر(رال- ral): خـیـزە خـیـزی سینگ.
رام- ص(رام- ram): رام، گـــوێڕایەڵ، دەستەمۆ، کەوی.
رامح- ا.فـا- ع(رامـــیـه- ramih): خاوەن رم، نێزەهاوێژ، نێزەدار، رمدار.
رامش- ا.مص(رامـــــیش- ramiş): ئارامی، ئاسوودەیی، شادی، سروود.
رامش پزیر- ص.فـا(رامـــیش پەزیر- ramiş pezîr): ئـارامـی خـــــواز، ئاسودەیی پەزێر.
رامشت- ا.مص(رامیشت- ramişt): ئارامی، ئاسوودەیی.
رامـــشگاه- ا.مـــر(رامـــیـــشگاه- ramişgah): شـوێنی رابواردن (عـەیش و تەرەب).
رامـــشگر- ص. ش(رامـــیـــشگەر- ramişger): مـوتریب، عـاشق، شـایەر، گۆرانی بێژ.
رامـشگری- ا.مص(رامـــیـشگەری- ramişgerî): گۆرانیبێژی، شایەری.
رامـــشگه- ص.ن(رامـــیـــــشگە- ramişgeh): تەرەبخانە.
رامشی- ص.ن(رامیشی- ramişî): مۆسیقاژەن و دەنگبێژ.
رامکردن- مـص. م(رام کـــــــەردەن- ramkerden): رام کـــــــــــردن، دەستەمۆکردن.
رامی- ا.فـــــا- ع(رامی- ramî): تیرەنداز، تیرئەناز، ئەنگێوە.
رامی- ا. انگل(رامی- ramî): جۆرێکە لە وازی وەرەق.
رامی- ا.فــر(رامی- ramî): جــۆرە رووەکێکە.
رامیار- ص.مر(رامیار- ramyar): شوان، شوانکارە.
ران- ا(ران- ran): ران، لــــەزرانــــی بەسەرەوە.
ران- ا.فـا(ران- ran): وەکــو پاشکۆ بکەری پێ دروست دەکرێ، گالیسکەڕان.
راناس- ا(راناس- ranas): جــــۆرە درەختێکە.
ران افشردن- مص. ل(ران ئەفشوردەن- ran efşurden): ران تـوندکــــردن لە ئەسپ و تاودانی.
رانج- ا.ع(رانج- ranc): نـارجــــیـل، نارگیل.
رانـدن- مــص.م(رانــدەن- randen): لێخوڕین، رانین، ئاژووتن.
رانـــده- ا.مــف(رانـــدە- rande): لێـخـوردراو، دەرکـراو، دوورخـراوە، نەفی کراو.
رانـش- ا.مــص(رانـــیـش- raniş): دوورخـــــتنەوە، رەوانی، سکچـــوون، ئیسهال، لێخوڕین.
رانکی- ا.مــــــر(رانەکی- ranekî): پاردم، پاڵدوو.
ران گـشـادن- مص.ل(ران گـوشـادەن- ran guşaden): ســواربوونی ئەسپ، دابەزین لە ئەسپ، رووت بوونەوە، لینگ فشکردنەوە.
رانـــنـدگـی- ا.مــص(رانـــەنـدەگـی- ranendegî): کـاری رانین، پیـشـــەی رانین.

رانندە- ا.فـــا (رانەندە- ranende): لێخور، شوفێر، رانبار.

رانی- ص.ن(رانی- ranî): سەربەڕان.

رانـی- ا.مـص(رانـی- ranî): رانـین، رانباری، گالیسکەڕانی، پاسکیل رانی.

راوچە- ا(راڤــچــە- ravçe): جــۆرە هەنگورێکە، چەشنە ترێیەکە.

راود- ا(راڤــەد- raved): لەوەڕگـــە، پاوەن، مێرگ و سەوزەزار.

راوق- ا(راڤــوغ- ravux): کــاســـەی شەرابخۆری، راوک، پاڵوێنکە، پاڵوێنە.

راوک- ص(راڤـەک- ravek): شـەرابی ساف و بێ خڵتە.

راوکی- ص.ن(راڤـــەکی- ravekî): پاڵێوراو، شەرابی ساف و بێ تڵتە.

راوند- ا(راڤــەند- ravend): جـــۆرە رووەکێکە.

راوندی- ص.ن(راڤـەندی- ravendî): پێنجگا.

راووق- ا(راڤــوغ- ravûx): پاڵوێنە، راوک.

راوی- ا.فا- ع(راڤی- ravî): گوتیار، کەسێک حیکایەتێ لە کەسێکی دیبەوە بگێڕێتەوە، کەسێک کە قەسیدەی شاعیر بەدەنگ و ئاوازی خــۆش لەلای مـیــرو مــەلیک و گــەورە پیــاوان بخــوێنێ، حیکایەتبێژ، گێڕدەرەوە.

راویە- ا.فـا. ع(راڤـیـیـە- ravîye): گوتیار، گێڕەرەوە.

راویە- ا.ع(راڤـیـیـە- ravîye): راوێی ئاو، تێڕکەی ئاو.

راویز- ا(راڤـیـز- ravîz): وشـتـرالوک، وشترخۆرکە، وشترخۆرە.

راه- ا(راهـ- rah): رێگە، شەقام، جادە.

راه- ا(راهـ- rah): راجـــە، پاشـــای هندوستان.

راه اور- ا(راهـ ئاڤـــەر- rah aver): دەست و دیاری.

راه اورد- ا(راهـ ئاڤـەرد- rah averd): دەست و دیاری.

راه اهـن- ا.مــــــر(راهـی ئـاهـەن- rahi ahen): رێڵ، سکەی قـیـتـــار، رێگەی شەمەندەفەر.

راه انجـــام- ا.مـــر(راهـ ئەنجـــام- rah encam): ئەسـپـــاپـی سـەفـەر، وەسیلەی سواری، قاسید، پەیک.

راه انداز- ص. فـــــا(راهـ ئـەنـداز- rah endaz): کـەسـێک کـەسـێک بخاتەڕێ، کەسێک ئەسبابی سەفەر بۆ یەکێک ئامادە بکات.

راهب- ا.فـــا- ع(راهیب- rahib): رەبەنی دێران، خواپەرستی مەسیحیان.

راهبات- ا.فا- ع(راهیبات-rahibat): رەبەنی دێران (بۆ ئافرەتان).

راهبر- ا.فا(راهبەر- rahber): رەهبەر، رێبەر، رێنوێن.

راه بـــردن- مـــص.م(راهـ بـــوردەن- rah burden): هـاوڕێـەتـی کـــردن، تەحریک کردن.

راهبری- ا.مص(راهبـەری- rahberî): رێبەری، کاری رێبەرایەتی.

راهبـە- ا.فـا- ع(راهیـبـە- rahibe): خواپەرست و خەڵوەت نشینی مەسیحیان (بۆ ئافرەت) راهیبە، رەبەن.

راه پیـمـــا- ص.فـــا(راهـ پەیما- rah peyma): رێبـــوار، تیـــژڕەو (بۆ

ولاخ).
راه پیـــمـــایی- ا.مص(راه پەیمایی- rah peymayî): رێ پێـــــــوان، پیادەڕۆیی.
راه دادن- مـــــــــــص.م(راه دادەن- rah daden): رێدان، رێ کردن.
راهدار- ص. فـــا(راهدار- rahdar): نیگابانی جـادەوبان، دز، رێگر، خـەت خەت، رێ رێ.
راهدارخـــانه- ا.مـــر(راهدارخـــانە- rahdarxane): شـوێنی پاسـەوانانی رێگاوبان، بازگە.
راهداری- ا.مص(راهداری- rahdarî): نـیگابـانـی رێـگـا، دزی، رێـگـری، بـاجی رێگاو بان.
راه دان- ص. فـــا(راهدان- rahdan): رێنوێن. دەلیل. رێبەر، رێزان.
راه راه- ص.مـــر(راه راه- rah rah): رێ رێ، قوماشی خەت خەت.
راهرو- ص. فـــا(راه رەو- rah rew): رێبوار، گەشتیار، کەسێک کە تەریقەتی وەرگرتبێ، دالان، ڕاڕەو.
راهروی- ا.مص(راهڕەڤی- rahrevî): پرۆســـە یـان کــردەی رێو رۆیشتن، سلوک (زاراوەی سۆفیگەری).
راه زدن- مـــــــــــص.م(راه زەدەن- rah zeden): رووتکردنەوەی رێبـواران لە رێگەو بانان، رێگرتن، سـروود گـوتن، گۆرانی گوتن.
راهزن- ص.فـــا(راه زەن- rahzen): رێگر، چەتە، موتریب، دەنگبێژ.
راهزنی- ا.مص(راهزەنی- rahzenî): رێگری، رووتەوەکردنی رێبواران.

راه ســـــازی- ا.مص(راه ســــازی- rah sazî): دروستکردنی رێگەوبان.
راه شناس- ص.فـــا(راه شـــیناس- rahşinas): رێـنـاس، بـەڵـەد، ئـەوەی شارەزای رێگە بێ.
راه کـــردن- مص. ل(راه کـــەردەن- rah kerden): رێ کردن.
راهگان- ص.مـــر(راهگان- rahgan): خـۆڕایی، مـفت، بێـهـودە،پوچ، ئەوەی لە رێگادا بدۆزرێتەوە.
راهـگـذار- ص.فــــــا(راهـگـوزار- rahguzar): رێبوار.
راهگذار- ا.مر(راهگوزار-rahguzar): گوزەرگە، بوار، تەنگە رێی نێوان دوو کێو، نـای، دیاری، ئەو شـتـەی کـەسـێک لە سـەفـەردا بۆ کـەسـوکـاری دێنێ، دەست و دیاری.
راهـگـذاری- ا.مص(راه گـــــــوزاری- rah guzarî): رێ کردن، سەفەر.
راهـگـذاری- ص.ن(راه گـــــــوزاری- rah guzarî): رێبواری.
راهـگـذر- ص.فــــــا(راه گـــــــوزەر- rah guzer): رێبــــــوار، بـاریـکـەڕێ، تەنگەڕێ.
راهــگــذری- ا.مــص(راهــگــوزەری- rahguzerî): رێبواری.
راهگردانیـدن- مص. م(راه گەردانیـدەن- rah gerdanîden): رێ گۆڕین.
راه گـســتـر- ص. فـا(راه گـوسـتـەر- rah guster): تیـژڕەو، بەلەز، رەهەوان (بۆ ئەسپ و ولاخی بەرزە).
راهگیـر- ص.فـا(راه گیـر- rahgîr): رێبوار، رێگر.

راهن- ا.فـــــا- ع(راهین- rahin): بارمتەدانەر.

راهنامە- ا.مر(راهنامە- rahname): ڕێنامە، نەخشەی ڕێگاوبان کە گەشتیار و ڕێبـــواران وەکـــو دەلیل بەکـــاری دێنن، سەفەرنامە.

راه نشین- ص.فـــــا(راه نیـــــشین- rah nişîn): گـەدا، سـوالکەری سـەر ڕێ، بێگانە، بێ ماڵ و حاڵ.

راهنما- ص.فا(راه نەما-rahnema): ڕێنمـــا، ڕێ پیـــشـــاندەر، ڕێنوێن، دەلیل، ڕێبەر.

راهنمـــــایی- ا.مص(راهنومـــــایی- rah nomayî): ڕێنوێنی، ڕێبەرایەتی، دایەرەی ڕێکخستنی هاتوچۆ.

راهنمـایی جـستن- مص. ل(راهنەمـایی جـوسـتـەن- rahnemayî custen): ڕێنوێنی خواستن.

راهنمـــودن- مص. م(راه نومـــودەن- rah numûden): ڕێگەنیشاندان، ڕێ پیشاندان، ڕێنوێنی کردن.

راهنمـــونی- ا.مص(راه نومـــونی- rah numûnî): ڕێنوێنی.

راهنـورد- ص.فـــــا(راه نەڤـــــەرد- rah neverd): ڕێبـــوار، تیـــژڕەو، ڕەهوان، خـــۆشـبــەز، قـــاسیـــد، پەیک، پەیامبەر.

راهنـوردی- ا.مص (راهنەڤـــــەردی- rah neverdî): ڕێبواری.

راهوار- ص.مـــر(ڕەهـ ڤـــار- rehvar): بەلەز، خۆشڕەو، خۆشبەز.

راهوارە- ا.مـر(راه ڤـارە- rah vare): دیاریی سەفەر.

راهواری- ا.مص(راهڤاری- rahvarî): ڕێبواری.

راهـــوی- ا(راهـــوڤـــی- rahuvî): ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە.

راهی- ص. ن(راهی- rahî): غـــولام، بەندە، نۆکـــەر، خـــزمـــەتکار، ڕێبـــوار، ڕێگەنشین.

راهی کـــردن- مص. م(راهی کـــەردەن- rahî kerden): ڕەوانـە کـــــــردن، بەڕێکردن، ناردن.

راه یافـــتـــە- ا.مف(راه یافـــتـــە- rah yafte): ڕێ دۆزەرەوە، کەسێک کە ڕێی دروستی دۆزیبێتەوە.

رای- ا(رای- ray): ڕێگە.

رای- ا(رای- ray): ئەندێشـــە، بیـــر، باوەڕ، بۆچوون، مـەزەندە، شیـرەت، ڕاوێژ، تەگبیر.

رای- ا. هند(رای- ray): راجە، پاشای هندوستان.

رایـــــات- ا.ع(رایـــــات- rayat): بەیداخان، بەیداخ، ئاڵا.

رایـــــت- ا.ع(رایـــــەت- rayet): ئاڵا، بەیداخ، بەیاخ، عەلەم.

رایج- ا.فا(رایج- rayîc): ڕەوان، باو، ڕەواجدار، بەڕەواج.

رایح- ا.فا- ع(رایح- rayih): بۆنکەر.

رایحـە- ا- ع(رایحـە- rayihe): بۆن، بۆنی خۆش.

راید- ا.فـــــا.ع(راییـــــد- rayîd): پەیامهێن، جاسوس.

رای دیـــدن- مـــص. ل(رای دیـــدەن- ray dîden): بە مەسلەحەت زانین، پێ باشبوون.

رایزن- ص. فـــا (رایەزەن- rayzen): راوێژکار، شیرەتکار.
رایزنی- ا.مص(رای زەنی- rayzenî): راوێژکاری، شیرەتکاری.
رایش- ا.فـا (رایش- rayîş): نێـوانچی بەرتیل دەرو بەرتیل خۆر.
رایـض- ا.فـــــــا.ع(رایـز- rayiz): رامکەری وڵاخی بەرزە، دەســــتــــەمـــۆ، کەویکەر.
رایع- ع(رایع- ’rayi): جـوان، مـایەی سەرسامی.
رایق- ا.فـا.ع(رایغ- rayix): سـاف، زوڵاڵ، مایەی سەرسامی.
رایکا- ا(رایکا- rayka): کـــــورِ، ماشوق.
رایگان- ص.مـر(راییگان- rayigan): مـــفت، خـــۆرِایی، ئەوەی لە رێـگەدا بدۆزرێتەوە، بێهودە
رالیست- ص.مر(ریالیست-rîyalist): واقـــیع بین، ریالیـــست، هەقـــانی، کەتوارخواز.
رالیـــسم- ا.مـــر. فـــر(ریئـــالیـــسم- rialîsm): واقـیـعـبـینی، حـەقـیـقـەت عەودالّی، کەتوارخوازی.
راس- ا.ع(راس- ras): ســــــەر، بـۆ ژمارەش بەکار دێ: دە سەر مەرِ، سەروەر، گەورەی قەوم.
رؤسـا- ا(روئەسـا- ruesa): سـەران، سەرانی دایەرەکان.
رؤساء- ا(روئەساء- ’ruesa): سەران، سەروەران.
رأفت- ا. مص(رەئـفــــەت- re’fet): بەزەیی، میهرەبانی، دڵسۆزی.

رئوس- ا.ع(روئوس- ru’ûs): ســەران، سەری بابەتان.
رئـــوف- ص. ع(رەئـــوف- re’ûf): میهرەبان، دڵسۆز، بە بەزەیی.
رأی- ا(رەئی- re’î): بـۆچـوون، بـاوەرِ، شیرەت، راوێژ، تەگبیر.
رؤیا- ا. ع(روئیـــا- ru’ya): خـەون.
رؤیت- مص. م.ع(روئیـەت- ru’yet): بیـنین. (ا.مص) دیـدار، دید، (إ): روو، چارە.
رئـــیـــس- ص.ع(رەئـــیـــس- re’îs): سەرۆک، پێشەوا.
رب- ا.ع(رەبب- rebb): خـوا، خـاوەن، پەروەردگار.
رب- ا.ع(روبب- rubb): خــۆشـــاوی مـیـوە، ئاوی مـیـوە: (ترێ، هەنارو،..)، شیلە، خۆشاو، دۆشاو.
ربا- ا.ع(ریبـا- riba): سـوود، ریبـا، سوو، قازانجی پارەی بە قەرز.
ربا- ا.فـــا (روبا- ruba): راکـــێش، موگناتیس.
ربـاب- ا.ع(رەبـاب- rebab): هـەور، هەوری سپی.
رباب- ا.ع(رەبـاب- rebab): رەبـابـە.
رباح- ا.ع(رەباه- rebah): شــــەراو.
رباح- ا.ع(رەباه- rebah): ســــــودو قازانجان.
رباخوار- ص.فا(ریباخار- riba xar): سووخۆر، ریباخۆر.
رباخـــواری- ا.مص(ریبـــاخـــاری- ribaxarî): سووخۆری..
رباخور- ص.فا(ریباخـور- ribaxur): سووخۆر، ریباخـۆر.

رباخـــوردن- مص.ل(ريبــــاخـــــوردەن- riba xurden): ريبا خواردن، سوو خواردن.
رباط- ا.ع(ريبــــــــــات- ribat): كــاروانســـەرا، ئەوەی دوو شت يان زياتر پێكەوە ببەستێ.
رباع- ا.ع(رەباء- reba'): حــــــاڵ، تەريقە، رەوش.
ربــاع- ص.ع(رەبــاء- reba'): ئــەوەی ددانی بڕەری كەوتبێ (بۆ حەيوان) ؟!..
رباع- ا.ع(ريبــــاء- riba'): بەهـار.
رباع- ا.ع(روباء- ruba'): چوارچوار، جەهار لە ياری تاوڵەدا.
ربــاعــی- ص.ن(رەبــائــی- reba'î): حەيوانێ كە ددانی بڕەری كەوتبێ.
رباعی- ص. ن(روبائی- ruba'î): هەر شتێك لە چوار بەش پێكهاتبێ، چوارينە، كـە بريتـيـيـە لـە چوار نيـوە دێڕو نيـوە دێڕی يەكـەم و دووەم و چوارەم يەك قــافـيــەيان هەيەو لەسەر كێشی (لاحەولە وەلا قوەتە ئيلا بيلاھ)، جياوازی لەگەڵ دوو بەيتيدا ئەمـەيە كـە دوو بەيتی لەسـەر كـێـشـێكی ديكەيە.
رباعـــيـــات- ا.ع(روبـائـيــــات- ruba'iyat): چـــوار ددانـــی بـــڕەری كەوتبێ، چوارينە.
ربــان- ا(رەبــان- reban): رەوان، لــە حاڵی رۆييندا.
ربانی- ص.ن(رەببـــانی- rebbanî): پياوی خوا، خواناس.
ربانيـــــدن- مـص. م(روبـانيــــــدەن- rubanîden): رفاندن.
ربايب- ا(رەبايب- rebayîb): دايەن، زڕكيژ.
ربايش- ا.مص(روبـايش- rubayîş): رفاندن.
ربــايــندگی- ا.مـص(روبــايــەنــدەگــی- rubayendegî): كردەی رفاندن.
رباينده- ا.فا(روباينده-rubayînde): فڕێنەر، رفێنەر.
رباييده- ا.مف(رواباييده- rubyîde): رفێنراو.
ربح- ا.ع(ريبھ- ribh): قازانج، سوود.
ربض- ا.ع(رەبز- rebz): پەچەی مــەڕ، قەڵا، بورج، دەوروبەری شار، ريخۆڵە.
ربط- مص. م(رەبت- rebt): بەستنەوە.
ربـــــط- ا.ع(روبـــــوت- rubut): كاروانسەرايان، پەيوەندييان.
ربط داشتن- مص(رەبت داشـــــتـــــەن- rebt daşten): پەيوەندی هەبوون.
ربع- ا.ع(رەبع- reb'): سـەرا، مــاڵ، گەڕەك، ناوچە، شوێن، هەوار.
ربـع- ا.ع(ريـبـع- rib'): سـێ بـەرۆ.
ربـع- ا.ع(روبـع- rub'): چـواريـەك.
ربقـه- ا.ع(ريبـغـە- ribxe): ئەڵقـەی پەت، پەت، پەتی گرێدراو.
ربن- ا.ع(رەببـەن- rebben): مـوفـتـی يەهودان.
ربو- ا.ع(رەبڤ- rebv): گـرد، بەرزی.
ربـــــو- ا.ع(رەبــــــــڤ- rebv): تەنگەنەفەسی، رەبوو، هەناسەسواری.
ربوبت- ا.مص(روبوبەت- rubûbet): خودايی، خوايەتی.
ربــوبــی- ص.ن(رەبــوبــی- rebûbî): خودايی، ئيلاهی، رەبانی، خوايی.
ربوبيت- مص. جع(روبـوبيـــــــەت-

rubûbîyet): پەروەردگاری، خوایەتی.
ربوخه- ا(رەبوخە- rebûxe): خۆشی، لەزەت، لەزەتی گان.
ربودن- مص. م(روبودەن- rubûden): رفاندن، دزین، تالاّن کردن.
ربوده- ا.مف(روبودە- rubûde): رفێنراو، بەتالاّنبراو، دزراو.
ربوشه- ا(روبوشە-rubûşe): رووپۆش، سەر پۆشی ژنان، پێچە.
ربون- ا(رەبون- rebûn): بێعانە، عەرەبون، کرێی پێشوەختە.
ربوه- ا.ع(رەبڤە- rebve): کەڵەک، بەرزی، گردۆڵکە.
ربوی- ص.ن(رەبەڤی- rebevî): ڕێباخۆری.
ربه- ا.ع(رەببە- rebbe): خواوەند، بتی لە شێوەی ئافرەت دروستکراو.
ربیئه- ص. ا(رەبیئە- rebî'e): رەبایە، دیدەوان.
ربیب- ا.ع(رەبیب- rebîb): زڕکوڕ، ئیوەتکراو.
ربیبه- ا.ع(رەبیبە- rebîbe): زڕکچ، دایەن.
ربیع- ا.ع(رەبیع- rebî'): بەهار، وەرزی بوهار.
رپرتوار- ا.فر(ریپیرتوار- ripirtwar): پێرست، دەفتەرێک کە بەپێی پیتی هیجا دابەش کرابێ و بۆ قەیدکردنی ناوو شتی دی بەکار بێ.
رت- ص(روت- rut): رووت، عوریان، بەتاڵ، خاڵی.
رتاتیو- ا.فر(روتاتیڤ- rutatîv): مەکینەی چاپ، مەکینەی چاپی خێرا کە جگە لە چاپ، بڕین و سەفتەکردنی کاغەزیش بە شێوەی ئوتوماتێکی ئەنجام بدات.
رتب- ا.ع(روتەب- ruteb): پلە، پایە.
رتبه- ا.ع(روتبە- rutbe): پلەوپایە.
رتق- مص. م(رەتغ- retx): دورینەوە، پینەکردن.
رتقا- ص. ع(رەتغا- retxa): ئافرەتێ کە کونی قوزی گیرابێ و جیماعی لەگەڵ نەکرێ.
رتقاء- ص.ع(رەتغاء- retxa’): ئافرەتی قوزگیراو.
رتم- ا.ع(رەتەم- retem): جۆرە رووەکێکە.
رتوش- ا.فر(روتوش- rutûş): رتوش، دەستکاریکردنی وێنە بەمەبەستی جوانکردنی.
رته- ا(رەتە- rete): بوندقی هندی
رتیل- ا(روتەیل- ruteyl): روتەیل، جۆرە حەشەرەیەکە لە مڵە دەچێ.
رتیلا- ا(روتەیلا- ruteyla): روتەیل، کوسپڕکە.
رث- ص. ع(رەس- res): کۆن، داڕزاو، شڕ، سیپاڵ.
رثا- مص.ل. ع(رەسا- resa): شیوەن گێڕان.
رثاء- مص.ل. ع(رەساء- resa’): شیوەن، سەردۆلکە دادان و شیوەن، شیوەن گێڕان و ستایشی مردوو، شیننامە.
رثاث- ص.ع(رەساس- resas): کۆن، شڕ.
رثاثت- ا. مص(رەساسەت- resaset): کۆنی، شڕی.

رج- ا(رەج- rec): ریز، سەف، تەناف.

رجا- مص ل (رەجا- reca): تکاکردن، ئومێدەواربوون.

رجـــا- مص ل (رەجـــاء- reca'): چاوەنۆڕبوون، بە تەمابوون.

رجــاء- ا(رەجــاء- reca'): ناوچە، دەڤەر.

رجـــاحت- مص. ع(رەجـــاهەت- recahet): ئەفزەلییەت.

رجـاف- ا.ع(رەجـاف- recaf): دەنگی دەهۆڵ.

رجـال- ا.ع(ریجـال- rical): پیـاوان.

رجـالات- ا.ع(رەجـالات- racalat): پیاوان.

رجـاله- ا.ع(رەجـجـالە- reccale): پیادە، سپلە، خوێری.

رجب- ا.ع(رەجـەب- receb): مـانگی رەجەب.

رجحان- مص.ع(روجهان- ruchan): ئەفزەلیەت.

رجحان یافتن- مص. ل(روجهان یافتەن- ruchan yaften): تەفەوق پەیداکردن.

رجـز- ا.ع(رەجـەز- recez): رەجـەز، شـیعـرێکە لە کـاتی جەنگدا بۆ شـانازی و خـۆ هەڵکێـشـان دەخـوێنرێ، یەکـێکە لە بەحـرەکـانی شـیـعـری عـەرەبی کـە بە دووبارەکـردنەوەی (مـسـتـفـعلن) سێ یان چوارجار دروست دەبێ.

رجـز- ا.مص(ریجـز- ricz): گـڵاوی، پیسی، بتپەرستی.

رجـزخـواندن- مص(رەجـەز خـانـدەن- recez xanden): خـوێندنی شـیـعـر لە کاتی جەنگدا بۆ خۆ هەڵکێشان.

رجـز خـوان- ص. فـا(رەجـەز خـان- recez xan): رەجەز خوێن.

رجـز خـوانی- ا. مص(رەجـەزخـانی- recez xanî): رەجـەز خـوێنی، خـۆ هەڵکێشان.

رجس- ا.ع(ریجس- rics): گـڵاو، گـوناح، کـفـر، هەر کـارێک کـە پیس و ناشیرین بێ.

رجـع- مـص. ل. ع(رەجـع- 'rec): گەڕانەوە.

رجـعت- مص ل(رەجـئـەت- rec'et): گەڕانەوە، هاتنەوە، گەڕانەوەی پیاو بۆ لای ژنی تەڵاقدراو، رابوون.

رجعت کردن- مص. ل(رەجئەت کەردەن- rec'et kerden): گەڕانەوە، هاتنەوە.

رجـغـک- ا(رەجـغـەک- recxek): قرقێنە، قرپ.

رجک- ا(رەجـەک- recek): قـرپ، قرقێنە.

رجل- ا.ع(رەجـول- recul): پیـاو.

رجـل- ا.ع(ریـجـل- ricl): پـێ، پـا.

رجله- ا.ع(ریـجلە- ricle): جـۆرە رووەکێکە.

رجـم- مـص. م- ع(رەجـم- recm): بەردباران کـردن، جنێـودان، دەرکـردن، گومانکردن، نەفرەت کردن.

رجـنـدگی- ا.مص(رەجـەندەگی- recendegî): رەنگ کردن.

رجنده- ا.فـا(رەجـەندە- recende): رەنگکەر.

رجـوع- مص ل- ع(روجـوء- 'rucû): گەڕانەوە، هاتنەوە.

رجـوع کـردن- مص ل(روجـوء کـەردەن-

rucû’ kerden): گەڕانەوە، هاتنەوە، گەڕانەوەی پیاو بۆ لای ژنی تەڵاقدراوی.

رجولت- ا.مص(روجولەت- rucûlet): پیاوەتی.

رجه- ا(رەجە- rece): تەناف.

رجیدن- مص م(رەجیدەن- recîden): رەنگ کردن.

رجیم- ص.ع(رەجیم- recîm): رەجمکراو، بەردبارانکراو، دەرکراو، تڕۆکراو، مەلعون، نەفرەتکراو.

رچک- ا(رەچەک- reçek): قرقێنە، قرپ.

رحائی- ا.ع(رەهائی- reha’î): دەستاڕ ئاسایی.

رحاب- ا.ع(ریهاب- rihab): پانتایی، دەشتی سەوزەزاری بەرین.

رحال- ص. ع(رەههال- rehhal): گەڕیدە، گەڕۆڵ، گەڕۆک.

رحال- ا(ریهال- rihal): باران، شوێنی داگرتنی بار، بارئەناز، کاروانسەرا.

رحاله- ص.ع(رەههالە- rehhale): گەڕیدە، کەسێ کە زۆر سەفەربکا.

رحب- ص.ع(رەهب- rehb): بەرین، پان، کراوە، پان و پۆڕ.

رحبات- ا.ع(رەهبات- rehbat): مەیدان، حەوشی ماڵ، ناوەندی سەرا، دەشتی بەرینی سەوزەڵان.

رحبه- ا.ع(رەهبە- rehbe): مەیدان، حەوشی ماڵ، ناوەندی سەرا، دەشتی بەرینی سەوزەڵان.

رحل- ا.ع(رەهل- rehl): بار، مەنزڵ، ماوا، کورتانی وشتر، مانەوە لە شوێنێ، هەوارخستن.

رحل- مص.ل. ع(رەهل. rehl): کۆچ کردن، سەفەرکردن.

رحلت- مص.ل. ع(ریهلەت- rihlet): کۆچ کردن، سەفەرکردن.

رحلت کردن- مص.ل(ریهلەت کەردەن- rihlet kerden): کۆچ کردن.

رحم- مص ل.ع(رەهم- rehm): دڵسۆزی کردن، میهرەبانی کردن، بەخشین، عەفوکردن، میهرەبانی، دڵسۆزی، بەزەیی.

رحم- ا.ع(رەهیم- rehim): رەحمی ئافرەت، منداڵدان، پەیوەندی خزمایەتی.

رحمات- مص.ا(رەهەمات-rehemat): بەزەیی هاتنەوە، رەحم پێ کردن، بەخشین.

رحمانی- ص.ن(رەهمانی-rehmanî): خوایی، رەببانی.

رحم اوردن- مص. ل(رەهم ئاڤەردەن- rehm averden): میهرەبانی کردن، دڵسۆزی کردن.

رحم بند- ا.م(رەهیم بەند- rehim bend): رەحم بەند، پشتێنێکی تایبەتییە کە رەحمی داکەوتووی ئافرەتی پێدەبەسترێ.

رحمت- مص ل(رەهمەت- rehmet): عەفوکردن، بەخشین، دڵسۆزی کردن.

رحمت امدن- (رەهمەت ئامەدەن- rehmet ameden): رەحمەت هاتن، باران بارین.

رحوی- ص. ن.ع(رەهەڤی- rehevî): دەستاڕ ئاسایی، بزاڤی بازنەیی، ئاش ئاسا.

رحی- ا.ع(رەها- reha): دەستاڕ، ئاش.

رحیب- ص. ع(رەهیب- rehîb): بەرین، کراوە.

رحیق- ص. ع(رەهیغ- rehix): خالیسە، نایاب، بێ غەلوغەش، مەی خالیس، شەرابی بێ غەش، بادەی نایاب، ئاوی گوڵ، هەڵاڵە.

رحیل- مص. ع(رەهیل- rehîl): کۆچ کردن، کۆچ.

رحیم- ص. ع(رەهیم- rehîm): میهرەبان، دلۆڤان، بەخشندە.

رخ- ا(رەخ- rex): کون، درز، شوخت.

رخ- ا(روخ- rux): روو، روومەت، کولمە، روخسار، لا، هەوساری ئەسپ.

رخ- ا(روخ- rux): زەلی حەسیر دروستکردن.

رخ- ا.ص(روخ- rux): جەنگاوەر، پاڵەوان.

رخ- ا(روخ- rux): بورج، قەلا، قەلای یاری شەترەنج.

رخ- ا(روخ- rux): باڵندەیەکی خەیاڵییە وەکو سیمورغ و عەنقا، ئەم باڵندەیە لە هەزارو یەک شەوەدا ناوی هاتووە..

رخا- ا.مص(رەخا- rexa): خۆشگوزەرانی.

رخا- ا.مص(روخا- ruxa): خۆشگوزەرانی.

رخاء- ا.مص(رەخاء- rexa’): خۆشگوزەرانی.

رخاء- ا.مص(روخاء- ruxa’): خۆشگوزەرانی، خۆشگوزەرانی و دەوڵەمەندی و فراوانی نیعمەت و بژێوی.

رخاء- ا(روخاء- ruxa’): نەرمەبا.

رخام- ا.ع(روخام- ruxam): بەردی مەڕمەڕ.

رخاوت- مص. ل(رەخاڤەت- rexavet): خاوبوونەوە، سست بوون، نەرمی، ئاسانی.

رخبین- ا(رەخبین- rexbîn): کەشک، خەستە.

رخبینە- ا(روخبینە- ruxbîne): سەمغی سنۆبەر.

رخت- ا(رەخت- rext): جلوبەرگ، کەلوپەلی ناو ماڵ، کاڵا، شتومەک، باروبنە.

رخت بربستن- مص. ل(رەخت بەر بەستەن- rext ber besten): بارگەی سەفەر بەستن، ئامادەسازی سەفەر، مردن.

رخت بستن- مص. ل(رەخت بەستەن- rext besten): کۆکردنەوەو بەستنی پێداویستی سەفەر، سەفەرکردن، خۆئامادەکردن بۆ سەفەر.

رخت پخت- ا.مر(رەخت پەخت- rext pext): پۆشاک، جلوبەرگ، کەلوپەل.

رخت خواب- ا.مر(رەخت خاب- rext xab): جێگە، نوێن، کەلوپەلی نووستن، تەختەخەو.

رخت شو- ص.فا(رەخت شو- rextşû): جل شۆر.

رخت شویخانە- ا.مر(رەخت شوی خانە- rext şuy xane): جلشۆرک، شوێنی جلشتن.

رخت شویی- ا.مص(رەخت شویی- rext şûyî): جلشۆری، جلشۆرک، ئوتوخانە.

رخت کن- ا.مر(رەخت کەن- rext ken): شوێنی جل داکەندن و

بەدارەوکردنی.
رخت و پخت- ا.مـــر(رەخت و پەخت- rext û pext): کـــەلوپەل، جلوبەرگ، پۆشاک، لیباس.
رخج- ا(روخج- ruxc): تەپڵی ســـەر، تەوقەسەر.
رخسـار- ا.مـر(روخســار- ruxsar): روو، چارە، روخسار.
رخساره- ا.مر(روخسارە- ruxsare): سیما، روو، چارە.
رخش- ا(رەخش- rexş): روونـاکـی، تیشک، تیرۆژ، تریفەی مانگ، تیشکی رۆژ، هەورە تریشقە، بلاچە، پەلکە زێرینە.
رخش- ا(رەخش- rexş): رەنگی سورو سپی تێکەلاو.
رخـش- ا(رەخـش- rexş): ئـەسـپ، ئەسپی رەسەن.
رخـشـا- ص. فـا(رەخـشـا- rexşa): درەخشان، تابان، درەوشاوە.
رخشـان- ص.فا(رەخشـان- rexşan): درەوشاوە، درەخشان، تابان، پرشنگدار.
رخـشندگی- ا.مص(رەخـشـــەندەگی- rexşendegî): رۆشنی، روناکی.
رخـــشنده- ا.فـــا(رەخـــشـــــەندە- rexşende): درەوشاوە، تابان.
رخـشـيـدن- مص. ل(رەخـشـيـدەن- rexşîden): پرشنگدان، درەوشانەوە.
رخص- ص.ع(رەخس- rexs): نـەرم و ناسک.
رخـــص- مـــص. ل(روخـــس- ruxs): هەرزان بوون، هەرزانی.
رخصت- مص.م(روخسـەت- ruxset): ئیزندان، مۆڵەتدان.

رخصت دادن- مص.م(روخسـەت دادەن- ruxset daden): مـــــــۆڵەت دان، ئیزندان.
رخصت یافتن- مص ل(روخسەت یافتەن- ruxset yaften): روخسەت وەرگرتن، مۆڵەت وەرگرتن، ئیزن وەرگرتن.
رخ فـــروز- ص.فـــا(روخ فـــوروز- rux furûz): ئـەوەی رووی خـــــــۆی بنوێنێ.
رخ گردانیدن- مص.ل(روخ گەردانیدەن- rux gerdanîden): روو وەرگێڕان.
رخمه- ا.ع(رەخمە- rexme): سەرگەڕ، سیسارکە کەچەڵە.
رخـــنـــه- ا(رەخـــنـــــە- rexne): کـــون، درز، شـــەق، دەرکـــەی بچـــووک، گەندەڵی.
رخنه- ا(روخنە- ruxne): کـــاغـــەز.
رخنەجـــــو- ص.فـــا(رەخنەجـــــو- rexne cû): گـەندەڵکار، کـەسێک کـە درزێ دروست بکات.
رخـنـه افـکـنـدن- مـص. ل(رەخـنـە ئەفکەندەن- rexne efkenden): گەندەڵی کردن.
رخـــو- ص.ع(رەخڤ- rexv): خـــاو، سست.
رخوت- ا.مص.ع(رەخڤەت- rexvet): سستی،خاوی.
رخیدن-مص.ل (رەخیدەن- rexîden): هانکە هانک لەبەر باری گران.
رخـــيـص-ص.ع(رەخـــيس- rexîs): هەرزان،کەم بەها.
رخیم- ص.ع(رەخیم- rexîm): ئاوازی نەرم، نەرمە ئاواز.

رد- ص.ا(رەد- red): پێشەوای ئاییینی زەردەشتی، گەورە، سەروەر، قارەمان، دلێر، دلاوەر.

رد- مص. م.ع(ردد- redd): رەتکردنەوە، بەرپەرچدانەوە.

ردا- ا.ع(ریدا- rida): جبە، عەبا، بالاپۆش.

رداء- ا.ع(ریداء- rida’): جبە، عەبا، بالاپۆش.

ردائت- مص.ل-ع(رەدائەت- reda’et): گەندەڵ بوون، خرابوون، خراپی.

رداس- ص.ع(رەدداس- reddas): پیاوی بەردهاوێژ.

ردخور- ص.فا(رەدخور- redxûr): بنجبڕ.

ردزدن- مص.م(رەدزەدەن-redzeden): شوێن پێ هەڵگرتن، نیشانبردنە شوێنێ.

ردشدن- مص.ل(رەدشودەن- redşuden): رەتبوون، تێپەڕبوون، دەرنەچوون لە تاقیکردنەوەدا.

ردع- مص.م(رەدء-’red): بەرهەڵستکردن، مەنع کردن.

ردف- مص.م- ع(رەدف- redf): شوێن کەوتن، سواربوونی ولاخ لە پشتی کەسێکەوە.

ردف- ص.ع(ریدف- ridf): پەیرەو، پاشکۆ، کەسێک لە پشتی کەسێکی ترەوە سواری ولاخ بێ.

ردکردن- مص.م(رەدکەردەن- redkerden): رەتکردنی کەسێک لە شوێنێکەوە، تێ پەڕاندن، رەتکردن، ناردنەوە، بەرپەرچدانەوە، رەتکردنەوە، دەرکردن، دەرنەچوون لە تاقیکردنەوەدا.

ردم- مص م- ع(رەدم- redm): کونبڕکردن، پڕکردنەوە، پینەکردن.

ردن- ا.ع(رودن- rudn): بنقۆڵ و تیرێژ.

ردنگت- ا.فر(ریدەنگوت-ridengut): جۆرە پالتۆیەکی پیاوانەیە.

رده- ا(رەدە- rede): ریز.

رده- مص.ل- ع(رەددە- redde): لەدین هەڵگەڕانەوە، لە دین وەرگەڕان.

ردەبندی- ا.مص(رەدەبەندی- bendî red): چینبەندی، ریزبەندی، خانەبەندی.

ردی- مص.ل.ع(رەدا- reda): لەناوچون، مەرگ.

ردی- ص.ع(رەدی- redî): ماندوو، لەناوچوو.

ردی- ا(ریدی- ridî): کەوا، عەبا، جبە، بالاپۆش.

ردیف- ص.ع(رەدیف- redîf): رەدیف، ریز، کەسێک کە لە پشت کەسێکی ترەوە سواری ولاخ بێ.

رذائل- ا.ع(رەزائیل- reza’il): خوێرایەتی، تۆڕی، ناکەس، ناجسن.

رذالت- ا.مص(رەزالەت- rezalet): خوێڕێتی، ناکەسی، نامەردی، سووکی.

رذایل- ا(رەزایل- rezayîl): بەدڕەوشتی، بەدی، خوێرێتی، نامەردی.

رذل- ص.ع(رەزل- rezl): ناکەس، ناجسن، خوێری، سووک.

رذیل- ص.ع(رەزیل- rezîl): خوێری، ناکەس، نامەرد، سووک.

رز- ا(رەز- rez): رەز، باغی ترێ،

بنەترێ.

رز- ا(رەز- rez): رازیـــــــانـــــــە.

رز- ا.فـــا(رەز- rez): ئاوەڵناوی بکەر دروستـدەکات وەکـو: رنگرز= رەنگکـەر، خمچی.

رز- (رەز- rez): ژەهـری کــــــوشـنـدە.

رز- ا.ع(روز- ruz): بــــــــــــرنج.

رز- ا.فر(روز- ruz): گوڵی محەمەدی، گوڵەباخ، گوڵاسوور، گوڵی گوڵاو.

رزاز- ص.ع(رەززاز- rezzaz): بـــرنج کوت، برنج فرۆش.

رزازی- ا.مـــص(رەززازی- rezzazî): برنج کــوتی، برنج فـرۆشی، دوکـانی برنج فرۆشتن.

رزاق- ص.ع(رەززاغ- rezzax): رۆزیدەر.

رزانت- مص ل.ع(رەزانەت-rezanet): بەویقـاربوون، سـەنگین بوون، سـەنگینی، ویقارو هێمنی.

رزایـــــا- ا.ع(رەزایـــــا- rezaya): پێـشــهـاتی ناخـۆش، رووداوی ناخـۆش، مسیبەتی گەورە.

رزء- ا.ع(روزء- ruz’): پێــشــهــاتی خراو، مسیبەتی گەورە.

رزبان- ص. مـــــر(رەزبان- rezban): رەزەوان، رەزڤان، رەزوان.

رزبر- ص.ا(رەزبـور- rezbur): رەزبڕ، ئامێرێکە بۆ بڕینی رەز.

رزبن- ا.مــــــر(رەزبـون- rezbun): بنەترێ.

رزد- د(رەزد- rezd): زۆر خـــــــۆر، چاوچنۆک، رژد.

رزداق- ا.ع(روزداغ- ruzdax): گوند، دێ.

رزق- ا.ع(ریـــزغ- rizx): رزق، رۆزی، قووتی رۆژانە.

رزک- ا(رەزەک- rezek): جـــــــۆرە رووەکێکە.

رزم- ا(رەزم- rezm): جـەنگ، شـەڕ، نەبەرد.

رزم آرا- ص.فا(رەزم ئارا-rezmara): قارەمانی کارامەی شەڕ، فەرماندەیەک کە سەرپەشتی شەڕ بکات.

رزم آراستن- مص. ل(رەزم ئاراســتــەن- rezm arasten): ســــــــــازدانـی پێداویستیەکانی شەڕ.

رزم آرایـــی- ا.مـــص (رەزم ئـــارایـــی- rez arayî): کـــــردەی ســــــازدانـی پێداویستییەکانی جەنگ.

رزم آزمـــا- ص.فـــا(رەزم ئازمــــا- rezm azma): جەنگ دیدە، شارەزا لە هونەری شەڕدا

رزم آزمـودن- مص.ل(رەزم ئـازمــوودەن- rezm azmuden): جـەنگ کـــردن، شەڕکردن.

رزم آزمـــودة- ص.مف(رەزم ئـازمـــودە- rezm azmude): شارەزا لە جەنگدا.

رزم آور- ص.فـــــا(رەزم ئـاڤـــــەر- rezm aver): جەنگاوەر.

رزم آوری- ا.مص(رەزم ئـاڤـــــــەری- rezm averî): جەنگاوەری

رزم توز- ص.فا(رەزم توز-rezm tûz): جەنگاوەر، شەڕکەر.

رزم تـــوزی- ا.مـــص(رەزم تـــوزی- rezm tûzî): جەنگاوەری.

رزمجو- ص.فا (رەزم جو- rezm cû): جەنگاوەر.

رزمـــجـــویی- ا.مص(رەزم جـــویی- rezm cûyî): جەنگاوەری.

رزمـــخـــواه- ص.فـــا (رەزمـــخـــاه- rezmxah): جـەنگاوەر، مـێـرخـاز، مەیدانخواز.

رزمـخـواهی- ا.مص(رەزمـخـاهی- rezmxahî): مێرخازی، جەنگاوەری، مەیدانخوازی.

رزمدار- ص فا (رەزمدار- rezmdar): جەنگاوەر.

رزم دیـــده- ص.مـــف(رەزم دیـــده- rezmdîde): کارامە لە شەڕدا، جەنگ دیده.

رزم زن- ص.فـــــــا (رەزم زەن- ezm zen): جەنگاوەر.

رزمـــســـاز- ص.فـــا (رەزم ســـاز- rezmsaz): ئـامـــــادەکـــــاری پێداویستییەکانی شەڕ.

رزمـــســـازی- ا.مص(رەزم ســـازی- rezmsazî): ئامادە سازی بۆ شەڕ.

رزمـــســـوز- ص.فـــا (رەزم ســـوز- rezmsûz): دژمن ســوتێن، قــڕکــەری دژمن.

رزمکار- ص.فا (رەزمکار-rezmkar): جەنگاوەر، شەڕکەر.

رزمگاه- ا.مر(رەزم گاه- rezmgah): شەڕگە، مەیدانی شەڕ.

رزمناو- ا.مر(رەزم ناڤ- rezmnav): کەشتی جەنگی.

رزمه- ا.ع(ریزمە- rizme): بوخـچـەی جلوبەرگان، بارە قوماش.

رزمـــی- ص.ن(رەزمـــی- rezmî): حەربی، جەنگی.

رزم یوز- ص.فا (رەزم یوز-rezmyûz): جەنگاوەر.

رزم یـوش- ص.فـــــــا (رەزم یـوش- rezmyûş): جەنگاوەر.

رزنـنـانـس- ا.فــــــر(ریـزون نـانـس- rizunnans): دەنـگـدانـەوەی دەنـگو شەپۆلی دەنگ.

رزنده- ا.فـــا (رەزەنـدە- rezende): رەنگچی، رەنگڕێژ.

رزوان- ص. مـــر(رەزڤـــان- rezvan): رەزەوان، باخەوانی رەز.

رزه- ا(رەزە- reze): رێـزە، قـــــفـڵ و ئەڵقەڕیز.

رزی- ا.مـــص(رەزی- rezî): رەنـــگ کردن.

رزیئه- ا.ع(رەزیئە- rezi'e): مسیبەتی گەورە، پێشهاتی خراپ و ناخۆش.

رزیدن- مـص.م(رەزیـدەن- rezîden): رەنگ کردن، رەنگاندن

رزیســتــانـس- ا.فـر(ریزیســتــانـس- rizîstans): مـقـاوەمـەت، پایەداری، بەرگری.

رزین- ص.ع(رەزین- rezîn): گـــران، قورس، بەویقار.

رزین- ا.فـر(ریزیـن- rizîn): سـەمغ، کەتیرە.

رزیه- ا.ع(رەزییە- rezîye): پێشهاتی ناخۆش، مسیبەتی گەورە.

رژد- ص(رەژد- rejd): زۆرخـــــــۆر، چاوچنۆک.

رژنراســیــون- ا.فـر(ریژنیـراسـیـون-

rijînirasyun): تازەبوونەوە، ریفۆرم، چاک بوونەوە، بووژانەوە.

رژه- ا(رەژە- reje): ریز، رەتبوونی ریزی سەربازان بە بەردەم پاشادا، یان بە بەردەم میرێک یان فەرماندەیەکی گەورەی سوپادا، نمایشی سوپایی.

رژیسور- ا.فر(رژیسور- rijîsûr): دەرهێنەری شانۆیی.

رژیم- ا.فر(ریژیم- rijîm): شێوازی سیاسەت، رژێم، ریجیم، پارێز.

رژیمان- ا.فر(ریژیمان- rijîman): گروپ، بەتالیۆن.

رس- ا(روس- rus): گڵەسوور، گڵەنجان، گڵەجان.

رس- ص(روس- rus): زۆرخۆر، چاوچنۆک لە خواردندا.

رس- ا.ع(رەسس- ress): کۆنەبیر، کانزا.

رس- مص.ع(رەسس- ress): بیرهەڵکەندن، لە خاک نان، شاردنەوەی مردوو.

رسا- ص.فا(رەسا- resa): کارزانی، بەرز، زۆر، تیژفام.

رسائل- ا.ع(رەسائیل- resa'il): نامە، نووسراو، کتێب، نامیلکە، پەیام.

رساتیق- ا.ع(رەساتیغ- resatîx): گوندان، محال.

رسالت- مص. ع(ریسالەت- risalet): پەیام بردن، پەیامبەری.

رساله- ا.ع(ریسالە- risale): نامە، کتێب، نامیلکە، پەیام.

رسام- ص.ع(رەسسام- ressam): وێنەکێش، نەقاش، پەیکەرساز.

رساندن- مص.م(رەساندەن- resanden): گەیاندن.

رسانه- ا(رەسانە- resane): کەناڵێن راگەیاندن وەک: رادیۆ، تەلەفزیۆن، رۆژنامە.

رسانه- ا(رەسانە- resane): ئەفسوس، خەم، خەفەت.

رسپیراتور- ا.فر(ریسپیراتور- rispîratûr): نەفاخە.

رستاخیز- ا.مص(رەستاخیز- restaxîz): رابوون، راپەڕینی گشتی، پەسلان.

رستاد- ا(رەستاد- restad): مووچە، بەش.

رستار- ص(رەستار- restar): رزگار، ئازاد، رەها، ئاسوودە، رزگاربوو.

رستاق- ا.ع(روستاغ- rustax): گوند، دێ.

رستاک- ا(رەستاک- restak): لقی تازە، خەڵف.

رستخیز- ا.مص(رەستەخیز- restexîz): رابوون، راپەڕینی گشتی، رۆژی حەشر، پەسلان.

رستگار- ص(رەستگار- restgar): رزگار، ئازاد.

رستم- ا(روستەم- rustem): بالابەرز، کەتەو زەلام، بە هەیکەل، گەورەترین پاڵەوانی حیکاتەکانی ئێرانە.

رستن- مص. ل(رەستەن- resten): رزگاربوون، نەجات بوون، خەلەسین.

رستن- مص.ل(روستەن- rusten): رووان، سەوزبوون، چەکەرەکردن.

رستوران- ا.فر(ریستوران- ristûran): ریستۆران، خواردنگە.

رسته- ا(ڕەستە- reste): ریز، بازاڕ، ریزە دوکان، هاوپیشەو کاران، تاقمو دەستەی هاوکارو هاو پیشە.

رستهم- ا(ڕوستەهم- rustehm): کەتەو زەلام، بالابەرز، بەهێز، ناوی گەورەترین پاڵەوانی حیکایەتانی ئێرانە (ڕۆستەم).

رستی- ا. مص(ڕوستی- rustî): ئاسوودەیی، دلێری، رزقو رۆزی، بەش.

رسخ- ا.ع(ڕەسخ- resx): دۆنای دۆن، گوێزانەوەی روح لە بەدەنی مرۆڤەوە بۆ بەدەنی رووەک یان شتی بێ گیان.

رسد- ا(ڕەسەد- resed): دەستە، جۆخە، بەش، سوود.

رسداق- ا.ع(ڕوسداغ- rusdax): گوند، دێ.

رسدبان- ا.ص(ڕەسەدبان-resedban): ئەمن.

رسغ- ا.ع(ڕوسغ- rusx): مەچەک.

رسل- ا.ع(ڕوسول- rusul): پەیامبەران.

رسل- ا.ع(ڕەسەل- resel): بەشێک لە شتێک، جماعەت

رسلاء- ا.ع(ڕوسەلاء- rusela’): پەیامبەران.

رسم- مص.ع(ڕەسم- resm): نووسین، ڕەسم کردنی شێوەیەک یان خەتێک لەسەر کاغەز.

رسم- ا.ع(ڕەسم- resm): داب و نەریت، نیشانە، وێنە، نووسین.

رسمان- ا(ریسمان- risman): تەناف، پەت، کندڕ.

رسن- ا.ع(ڕەسەن-resen): تەناف، بەن، پەت، کندڕ، هەوسار، رست.

رسن باز- ص.فا(ڕەسەن باز- resen baz): پەتباز.

رسوا- ص(ڕوسڤا- rusva): بێ ئابڕو، بەدناو، ناوزڕاو.

رسوایی- ا.مص(ڕوسڤایی-rusvayî): شەرمەزاری، بێ ئابڕوویی، بەدناوی، ناوزڕاوی.

رسوب- مص.ع(ڕوسوب- rusûb): بن نانەوە، کەوتن.

رسوخ- مص.ع(ڕوسوخ- rusûx): قایم بوون، بن داکوتان، بەردەوام بوون، ڕەگاژۆیی.

رسول- ا.ع(ڕەسول- resûl): پەیامبەر، قاسید، پەیک، تەتەر، پێغەمبەر.

رسید- ا(ڕەسید- resîd): وەسڵ، پسوولە.

رسیدن- مص. ل(ڕەسیدەن- resîden): هاتن، گەیشتن، نزیک بوونەوەو پەیوەست بوونی شتێک بە شتێکەوە، پێگەییشتن.

رسیس- ص.ع (ڕەسیس- resîs): جێگیر، پیاوی زیرەکو ئاقڵ، هەواڵێک کە هێشتا دروستییەکەی نەسەلمابێ.

رسیل- ص.ع(ڕەسیل- resîl): نێردراو، پەیامـاوەر، ئاوی خۆشو سازگار، هاو ئاواز، هاو ئاهەنگ، هاوڕەوت.

رش- ا(ڕەش- reş): ئەندازەیەکە کە نزیکەی نیومەترە.

رش- ا(ڕەش- reş): تەپە، گرد، شوێنی هەڵەت و پەڵەت.

رش- ا(ڕەش- reş): دادپەروەر، فریشتەی دادپەروەری لە ئاینی

زەردەشتیدا.

رش- ا(رەش- reş): رەخش، ئەسپەکەی رۆستەمی زاڵ.

رش- مـــــص. ع(رەشـــــش- reşş): ئاوپرژێن، ئاوڕشێن، بارینی وردە باران.

رش- ا.ع(رەش- reş): وردە بـــــاران، بارانی کەم.

رشاء- ا.ع(ریشاء- rişa): کندر، پەت، رست، گوریس

رشــاد- مص. ع(رەشــاد- reşad): لە گومڕایی دەرچوون، بەڕێی راستا رۆییشتن، سەرکەوتن.

رشاد- ا.ع(رەشاد- reşad): تەرەتیزە، کەرەوز.

رشــــــادت- ا. مـص(رەشـــــــادەت- reşadet): رەشـیدی، دلێـری، دلاوەری، ئازایەتی.

رشاش- ا.ع(رەشاش- reşaş): ئاو یان فرمێسک یا خوێن کە بتکێ یان بپرژێ.

رشـــاقت- مص. ع(رەشـــاغــــەت- reşaxet): خـۆش قـەدو بالا، بەژنو بالا بەرزو باریک.

رشت- ا(رەشت- reşt): رزیـو، دارزاو، گەردو غوبار، تەپ و تۆز، خاک و خۆڵ.

رشـتاک- ا.(رەشـتـاک- reştak): لقی تازە، نەمام، خەڵف.

رشتن- مص.م(ریشــتــەن- rişten): رستن، رستنی خوریو لۆکەو ئەو شتانە بە تەشی.

رشته- ا.مف(ریشـتە- rişte): رێسراو.

رشـتـه- ا(ریشـتـە- rişte): داو، دەزوو، پەت.

رشـتـه- ا(ریشـتـە- rişte): هەڕشـتـە.

رشــتــه- ا(ریشـــتــە- rişte): جــۆرە نەخۆشییەکە.

رشـتـەبرشـتـه- ا.مـر(ریشـتـە بریشـتـە- rişte birişte): شەعریە.

رشـتـه فـرنگی- ا.مـر(ریشـتـە فـەرەنگی- rişte ferengî): هەڕشـتـەی فـەڕەنگی، ماکەرۆنی.

رشح- مـص.ع(رەشـــه- reşh): تکان، تکانی ئاو، چۆڕانی عارەق لە بەدەن.

رشح- ا.ع(رەشـــه- reşh): ئارەقـــە.

رشـحـه- ا.ع(رەشـهـە- reşhe): تکە، دڵۆپە، ئاوێک لەشتێ بتکێ.

رشــــد- مـص. ع(روشــــــد- ruşd): گـەشـەکـردن، چوونە سـەر رێگەی راست، دۆزینەوەی رێگەی راستو دروست.

رشــــد- مص. ع(رەشــــەد- reşed): پایەداری لەسەر رێگەی راست.

رشــف- مــــص. ع(رەشـــف- reşf): فڕکردن، فڕلێدان.

رشف- ا.ع(رەشــەف- reşf): ئەو تۆزە ئاوەی لە بنی حـــەوز یان شـــوێنی دی دەمێنێ.

رشـــق- مـــص. ع(رەشـــغ- reşx): تیــــرهاویشـتن، شـــەڕەتفـــەنگو... تەماشاکردنی توندوتیژی.

رشق- ا.ع(ریشغ- rişx): دەنگی قـەڵەم لە کاتی نووسیندا، خشەی قەڵەم.

رشک- ا(رەشک- reşk): حـەسـودی، بەغیلی.

رشـک- ا(ریـشــک- rişk): رشـک، هێلکەی ئەسپێ.

رشكن- ص(رەشكین- reşkin): حەسود، بەغیل.

رشكناك- ص(رەشكناک- reşknak): حەسود، بەغیل.

رشكناك- ص(ریشكناک- rişknak): رشكن.

رشكین- ص(رەشكین- reşkîn): حەسود، بەغیل، غیرەكەر.

رشم- مص. ع(رەشم- reşm): نووسین، نەخشكردن، مۆركردن.

رشم- ا.ع(رەشەم- reşem): جێی باران لەسەر زەوی.

رشمه- ا(ریشمه- rişme): رەشمه، هەوسار، رەسن، پەتی باریک، رست.

رشمیز- ا(رەشمیز- reşmîz): مۆریانه، مۆرانه، مۆریكه.

رشن- ا(رەشن- reşn): دادوەر، دادپەروەر، فریشتەی دادپەروەری لە ئاینی زەردەشتیدا، ناوی رۆژی هەژدەیەمی هەر مانگێكی هەتاوییه.

رشن- ا(رەشن- reşn): گرد، تەپە، هەڵەت.

رشن- مص. ع(رەشن- reşn): چوونه میوانی بێ بانگ كردن.

رشن- ا.ع(رەشەن- reşen): دەمی جۆبار، یان رووبار.

رشوه- ا.ع(رەشڤه- reşve): بەرتیل.

رشوەخوار- ص.فا(رەشڤەخار- reşve xar): بەرتیل خۆر.

رشید- ص.ع(رەشید- reşîd): كەسێک كە رێی راستی دۆزیبێتەوە. دلێر، رەشید، ئازاد.

رشیق- ص.ع(رەشیخ- reşîx): بەژن و باڵا رێک و باریک، خۆش ئەنام.

رشینه- ا(رەشینه- reşîne): سەمغی درەخت و دار.

رصاد- ص.ع(رەساد- ressad): پاسەوان، شەوگەڕ، حەس حەس.

رصاص- ا.ع(رەساس- resas): قورقۆشم.

رصانت- مص. ع(رەسانەت- resanet): رەسانەت، بتەوی، رەسەنایەتی، مەحكەم بوون، مكومی.

رصد- مص. ع(رەسەد- resed): روانین و چاودێری، لە حەشارگەنشتن‌و چاودێری.

رصد- ا.ع(رەسەد- resed): روانگە، رێگە، بۆسە، كەمین، چاودێر، نیگابان، پاسەوان.

رصف- مص. ع(رەسف- resf): راخستنی تەختەبەرد بە تەنیشت یەكەوە، رەسیفكردن، شۆستەكردن، هەڵچنینی چینە بەرد لە خانووبەرەدا.

رصف- ا.ع(رەسەف- resef): راخستنی بەرد، بەربەستی ئاو.

رصید- ص.ع(رەسید- resîd): چاوبڕینە شتێک، تانجی ئامادە بۆ پەلاماردانی نێچیر.

رصین- ص.ع(رەسین- resîn): پیاوی میهرەبان، مكوم، قایم، جێگیر.

رضاء- ا.مص.ع(ریزاء- riza’): دڵخۆشی، خۆشی و شادی.

رضاع- مص. ع(ریزاء- riza’): شیرخواردنی منالّ لە مەمكی دایک، شیردانی دایک بە منداڵ.

رضاعت- مص.ع(ریزائەت- riza’et): شیرەخۆری

رضایت- مص. ع(ریزایەت- rizayet): دڵخۆشبوون، خۆشیو شادی، قایل بوون، قادیێ بوون.

رضح-ا.ع(رەزھ- rezh): بەخششی کەم، پاژێکی کەم لە شتێک.

رضخ- ا.ع(رەزخ- rezx): بەخششی کەم، هەواڵێک بژنەونو باوەڕ نەکەن.

رضع- مص.ع(رەزء- ’rez): مژینی شیر لە مەمکی دایک.

رضفه- ا.ع(رەزفە- rezfe): کەشکەژنۆ، کاسەزرانی، کەشگەک.

رضوان- مص.ع(ریزڤان- rizvan): دڵخۆش بوون، قایل بوون، بە هەشت، دەرگاوان و پاسەوانی بەهەشت، بەهەشتەوان.

رضی- ص.ع(رەزیی- rezî): پیاوی شادو دڵخۆش.

رضیع- ص.ع(رەزیء- ’rezî): منالی شیرەخۆرە، برای شیری، لەگام.

رطب- ص.ع(رەتب- retb): تەڕو تازە، تەڕدەم.

رطب- ا.ع(روتەب- ruteb): خورمای تازە، خورمای تازەگەییوو. روتاب.

رطل- ا.ع(رەتل- retl): پێوانەیەکە بەرانبەر بە ٨٤ میسقال.

رطل- ص.ع(رەتل- retl): لاوی باریک ئەندام، پیاوی پیری سستو لاواز، پیاوی گەوج.

رطوبت- مص. ع(روتوبەت- rutûbet): شیداربوون، تەڕبوون، تەڕی، نمداری.

رطوبت سنج- ا.مر(روتوبەت سەنج- rutûbet seng): رتوبەت پێو.

رطیب- ص.ع(رەتیب- retîb): تەڕ، تەڕو تازە، نیان.

رع- ا(رەء- ’re): هەتاو، رۆژ، خۆر، تاڤ، خواوەندی هەتاو لەلای میسرییانی کۆن کە هەندێ لە فیرعەونەکان خۆیان بە نەوەی ئەو دەزانی، لە شێوەی شێر یا شاهێندا کە هەتاوی بەسەرەوەیە دروستیان دەکرد.

رعاء- ا.ع(روئاء- ’ru’a): خەڵکی رەش و رووت.

رعات- ا.ع(روئات-re’at): شوانان، شوانکاران.

رعاد- ص.ع(رەئاد- re’ad): پیاوی زۆربڵێ، زۆر وێژ، جۆرە ماسییەکە، هەورە تریشقە.

رعاع- ص. ع(رەئاء- ’re’a): رەش و رووت، عەوامی خەڵکی.

رعاف- مص.ع(روئاف- ru’af): پژانی کەپوو، بەربوونی خوێنی لوت.

رعایا- ا.ع(رەئایا- re’aya): رەعیەت.

رعایت- مص. ع(ریئایەت- ri’ayet): لەوەڕاندنی مەڕومالات، بە کاروباری خەڵکیدا گەییشتن، پاراستنی خەڵک، لایەنگری، چاودێری کردنی حورمەتو مافی خەڵکی.

رعب- مص. ع(روئب- ru’b): ترسان، تۆقین، زنۆقچوون.

رعد- ا.ع(رەئد- re’d): هەورە تریشقە.

رعداسا- ص.مر(رەئدئاسا-re’d asa): هەورە تریشقە ئاسا، وەکو هەورە گۆڵە.

رعــــد انداز- ص.فــــا (رەئد ئەنداز- re'd endaz): تۆپچی.
رعده- ا.ع(رەئدە- re'de): شڵەژانو لەرزین لە ترسا.
رعشه- ا.ع(رەئشە- re'şe): پەلە، لەز، لەرزە، لەرزۆکی لە ئەنجامی پیری یان نەخۆشیدا.
رعناء- ص.ع(رەئنا- re'na): ژنی خۆپەرستو حۆلو نەزانو خاو. لە فارسیدا بە مانای باڵابەرزو جوانو خشکۆک دێ.
رعونت- مص. ع(روئونەت- ru'ûnet): گەوج بوون، نەزانی، هەرزەوێژی.
رعی- مص. ع(رەئی- re'yî): لەوەڕاندن، پاراستن، سەرپەرشتی کردن.
رعیب- ص.ع(رەئیب- re'îb): ترسناک، ترسێنەر، ترساو.
رعیت- ا.ع(رەئییەت- re'îyet): رەعیەت.
رغ- ا(روغ- rux): قرقێنە، قرپ.
رغائب- ا.ع(رەغائیب- rexa'ib): شتی باشو پەسند، بەخششو دیاری.
رغادەت- مص.ع(رەغادەت- rexadet): خۆشگوزەرانی.
رغام- ا.ع(رەغام- rexam): لم، چەو و لم، خۆڵ، ئاخ.
رغبت- مص.ع(رەغبەت- rex bet): ویستن، ئارەزووکردن، ویست و ئارەزوو.
رغد- مص. ع(رەغەد- rexed): خۆشگوزەرانی.
رغد- ص.ع(رەغەد- rexed): ژیانی خۆشو تێروتەسەل.
رغم- مص. ع(رەغم- rexm): بەزاندن، زەلیلکردن، کاری پێچەوانە، رەفتارکردن بەپێچەوانەی حەزی بەرانبەر، لە خۆڵ وەردان.
رغیب- ص.ع(رەغیب- rexîb): زگ زل، ورگ زل، ورگن، زگن.
رغیبه- ص.ع(رەغیبە- rexîbe): عەتای زۆر، کاری باشو پەسند، هەر شتێکی پەسندو دڵگیر.
رغید- ص.ع(رەغید- rexîd): ژیانی خۆش.
رغیف- ا.ع(رەغیف- rexîf): کولێرە، نان، گونکی هەویر.
رف- ا(رەف- ref): رەفە، رەفک، رەفکە.
رف- ا.ع(رەفف- reff): رەڤۆ، رەوگە، ران، مێگەل، دەستە، پۆلی مەلان.
رفاء- ا.ع(ریفاء- rifa'): سازگاری، پەیوەندی، رێکەوتن.
رفاء- ص.ع(رەففاء- reffa'): چنینەوەکار.
رفات- ا.ع(روفات- rufat): ئێسک و پروسک، وردوخاش.
رفاده- ا.ع(ریفادە- rifade): مەڵحەم، سارغی.
رفارف- ا.ع(رەفاریف- refarif): فەرشو بەڕە، رایەخ، راخەر، جلوبەرگی رەنگاو رەنگ و جوان.
رفاق- ا.ع(ریفاغ- rifax): هاوڕێیان، هاوەڵان، دۆستان.
رفاقت- مص. ع(رەفاغەت-refaxet): هەڤاڵێنی، دۆستایەتی.
رفان- ص(رەفان- refan): شەفیع، کەسێ کە شەفاعەت بۆ کەسێکی دی

بکات، شەفاعەتکار.

رفـــاه- مـص.ع(رەفـــاه-refah): خۆشگوزەراندن، دەوڵەمەندی و دەستڕۆیی.

رفاهت- مص.ع(رەفاهەت- refahet): خۆشی و ئاسوودەیی، خۆشگوزەراندن.

رفـاهیـیت- مص. ع(رەفـاهیـیـەت- rufahîyet): خۆشگوزەراندن.

رفـتـار- ا.مص(رەفـتـار- reftar): رەوتار، کـردار، رۆیشتن، هەڵس‌وکـەوت، لفت.

رفـتگر- ا.ص(روفـتگەر- ruftger): کوچەماڵ، کەناس.

رەفتن- مص. ل(رەفـتـەن- reften): رۆیشتن، چوون.

رونده- ا.فـا(رەڤـەندە- revende): راگوزەر، رۆیشتوو، رێبوار.

رفتن- مص.م(روفـتـەن- ruften): ماڵین.

رفـتو روب- ا.مـص(روفـتو روب- ruftû rûb): مـاڵین، گـسکدان، ناوی بەشـێکە لە شـارەوانی بۆ پاککردنەوەی شەقامو کۆڵانان.

رفـد- مص. ع(رەفـد- refd): کـۆمـەک کردن، یاریدەدان، بەخشیش پێدان.

رفـــرانـدوم- ا.فـــر(ریفـــرانـدوم- rifrandûm): ریفـــراندۆم، راپـرسی دەربارەی ئەنجامدانی کارێک.

رفــرم- ا.فــر(ریفــۆرم- riform): چاکسازی، ریفۆرم.

رفــری- ا. انـگل(ریفـیـری- rifîrî): حـەکـەم، داوەر، وەکـو داوەری گـەمـەی فوتبۆڵو باسکە..

رفـض- مـص. ع(رەفـــــز- refz): رەتکردنەوە، رەفزکردن، دوورخستنەوە.

رفــع- مــص. ع(رەفــع- ref’): بەرزکردنەوە، لابردن.

رفــعت- مص. ع(ریفـعـەت- rif’et): بەرزبـوونـەوە لـە رووی پلـەو پـایـەوە، پـایـە بەرزبوونەوە.

رفق- مص. ع(ریـفـغ- rifx): نـەرمـی و میهرەبانی، مەداراکردن.

رفـقـاء- ا.ع(روفـەغـاء- rufexa’): هاوڕێیان، هەوالان، هەڤالان

رفقه- ا.ع(ریفغە- rifxe): هاوڕێیەتی، هەڤاڵێنی.

رفـل- مـص. ع(رەفـل- refl): بـەنـاز رۆیشتن.

رفلکس- ا.فـر(ریفلیکس- rifliks): کاردانەوە، پەرچەکردار، تیشکدانەوە.

رفو- مص. ع(رەفو- refû): دورینەوەی دڕاوی یان کونی جلوبەرگ بە جـۆرێ کە بە ئاسانی دیار نەبێ، چنینەوە.

رفوزه- ا.فر(ریفوزە- rifûze): راسب، دەرنەچوو لە تاقیکردنەوەدا

رفوشه- ا(رەفوشە- refûşe): گاڵتـە، سوعبەت، حەنەک، شۆخی، گوناح، یاخی بوون.

رفــوکــاری- ا.مص(روفــوکــاری- rufûkarî): دورینەوە، چنینەوە.

رفـوگـر- ا.ص(روفـوگـەر- rufûger): چنینەوەکار.

رفــه- ا(رەفــە- refe): رەفــە.

رفیـده- ا(رەفیـدە- refîde): دەرخۆنە، پنە.

رفــیــع- ص.ع(رەفیء- refî’): پایەبەرز.

رفیـعـه- ص.ع(ڕەفیـئـە- refi’e): پایەبەرز (بۆ مێ)، عـەرزو حـاڵێک کـە بدرێ بە دادوەر.
رفیق- ص.ع(ڕەفیغ- refîx): هاوڕێ، دۆست، هەڤاڵ.
رفیـه- ص. ع(ڕەفـیـهـ- refîh): خۆشگوزەران، تەمەڵ.
رق- مص. ع(ریغ- rix): بوونە کـۆیلە، کۆیلایەتی.
رق- ص.ا.ع(ریـغ- rix): نـاسـک، پێستی ناسک کە شتی لەسەر بنووسرێ، پێستی ئاسک، پەلکی درەخت.
رقابت- مص. ع(ڕەغابەت-rexabet): هەڤـڕکی، رکبـەڕکێ، چاوبڕینە شـتـێک، چاودێری کردن، چاوەڕوانی کردن.
رقـاد- مص. ع(روغـاد- ruxad): خەوتن، نووستن.
رقـاص- ص.ع(ڕەغـغـاس- rexxas): سـەمـاکـەر، ڕەقسـکار، ئەکـتـەر، پاندۆڵی سەعات.
رقاصه- ص.ع(ڕەغغاسە- rexxase): سماگر، ڕەقسکار (بۆ ئافرەت).
رقـاع- ا.ع(ریغـاء- rixa’): نامـە، نووسـراوی کـورت، پینەی جلوبەرگ، ناوی خەتێکە لەو شەش خـەتەی کە (ابن مقلە) دای هێناون.
رقـاق- ص.ع(روغـاغ- ruxax): ناسک، تەنک، نانی تەنک، نانی تیری.
رقـبـاء- ا.ع(روغـەباء- ruxeba’): ڕەقیبان، خەنیمان، هەڤڕکان.
رقبه- ا.ع (ڕەغەبە- rexebe): گەردن، مل، بەندەوغولام، کۆیلە
رقـبـه- ا.ع(ریغـبـە- rixbe): ترس، نیگابانی، هەڤڕکی.
رقـبی- ا.ع(روغـبـا- ruxba): جـۆرە بەخـشـینێکی مـەرجـدارە، بۆ وێنە: تۆ خـانوویەک دەدەی بە یەکێ بەو مـەرجـەی کامتـان لە پێشدا مردن خانووەکە بۆ ئەوی تر بێ، بۆیەش (رقـبی)ی پێ دەڵێن هەر یەکـێـک لەو دووە چاوی لە مـردنی ئەوی ترە.
رقت- مص. ع(ریغـغـەت- rixxet): نەرمیونیانی، بەزەیی، میهرەبانی، شەرم.
رقت انگیـز- ص.فا(ریغـغەت ئەنگیـز- rixxet engîz): هەر شتێ مایەی سۆز و بەزەیی بێ.
رقـراق- ص.ع(ڕەغـراغ- rexrax): درەوشاوە، دەرخشان.
رقـشـاء- ص.ع(ڕەغـشـاء- rexşa’): ڕەشو سپی، بازگ.
رقص- مص. ع(ڕەغس- rexs): شـایی کردن، هەڵپەڕکێ، سەما.
رقص کنان- ق. ص(ڕەغس کـونـان- rexs kunan): بەدەم سەماوە، هەڵبەزودابەز لە خۆشیدا.
رقـصـیـدن- مص. ج(ڕەغـسـیـدەن- rexsîden) ڕەقـسـین، هەڵـپـەڕین، سەماکردن.
رقطاء- ص.ع(ڕەغـتـاء- rexta’): ڕەشو سـپی، ڕەشی خـاڵ سـپی، فـیـتـنەو ئاژاوە. لە بواری جـوانکاری شـیـعـردا بە شـیـعرێ دەگـوترێ کـە لە هەر وشـەیەکـیـدا پیتێک خاڵداربێو پیتێک بێ خاڵ بێ.
رقـعـه- ا.ع(روغـئـە- rux’e): نامـە، نووسـراو، پارچە کـاغـەزێک کـە لەسـەری بنووسرێ، پینەی کەلوپەل.

رقم- ا.ع(ڕەغـــەم- rexem): نووسین، خەت، ژمارە.

رقم زدن- ا.ع(ڕەغـــەم زەدەن- rexem zeden): نووسین، نیگار کێشان.

رقـــمـــزن- ص.فـــا (ڕەغـــەم زەن- rexem zen): نووســەر، نیـگارکـێش، شێوەکار.

رقـــود- مص. ع(ڕوغـــود- ruxûd): خەوتن، نووستن.

رقوم- ا.ع(ڕوغوم- ruxûm): ژمـاران، نووسین.

رقـــیب- ص.ع(ڕەغـــیب- rexîb): ڕەقـــیب، چاودێر، پاســەوان، هەڤـــڕک، ڕەقیب، خەنیم.

رقیع- ص.ع(ڕەغیع- ’rexî): کەودەن، حۆل، گەڵحۆ، گەمژە، بێ شەرم.

رقیق- ص.ع(ڕەغیغ- rexîx): باریک، نەرمو ناسک، بەندە.

رقیقه- ص.ع(ڕەغیغە- rexîxe): نەرم و نـاسک، کـــەنیـــز، قـــەرەواش، ژنی بە پارەکڕدراو، کەنیزەک.

رقـــیم- ص.ع(ڕەغـــیم- rexîm): نووسراو، نووسین، نامە.

رقیمه- ا.ص.ع(ڕەغیمە- rexîme): نووسراو، نامە، ژنی داوێن پاکی خواناس.

رقیه- ا.ع(ڕوغیە- ruxye): ئەفسون، دوعا، چاوەزار.

رک- ص(ڕوک- ruk): بـــێ پـــەردە، ڕێکو ڕاست، بەڕاشکاوی.

رک- ا(ڕەک- rek): قسەکردن بەڕقەوە، خوتەو بۆڵە لە ڕووی ڕقەوە.

رک- ا.ع(ڕەکک- rekk): نەرمـەبارانی ورد.

رکـــائب- ا.ع(ڕەکـــائیب- reka’ib): وشترسواری.

رکـــائز- ا.ع(ڕەکـــائیـــز- reka’iz): بنەڕەتەکان، بنەماکان، گەنجی شاراوە.

رکـــــاب- ا.ع(ڕیکـاب- rikab): ئاوزەنگی، زەنگو، ڕکێف، زنگی.

رکـــــاب- ا.ع(ڕیکـاب- rikab): وشترسواری.

رکـــاب- ا.ع(ڕوککاب- rukkab): سواران.

رکـــاب- ص.ع(ڕەککاب- rekkab): سوارچاک، وشترسوار.

رکابدار- ا.ص(ڕیکابدار- rikabdar): جڵـەودار، غـولامێ کـە ئاوزەنگی ئەسپ بگرێ تا ئاغـاکـەی سـواری ئەسـپـەکـە بێ، کـەسـێک کـە بەپێ یان بە سـواری بەگـەڵ ئاغـای بکەوێو پێداویسـتـیـیـەکـانی بۆ هەڵگرێ.

رکـاز- ا.ع(ڕیکاز- rikaz): زێڕوزیوی لەناو کانزادا پەنهان، گەنجی ژێر زەمین.

رکاشه- ا(ڕوکاشە- rukaşe): سیخوڕ، سیخچولە.

رکـــــاک- ص.ع(ڕیکـاک- rikak): سست، ناسفت، ناڕەوان، ناڕێک.

رکاکت- مص.ع(ڕەکاکەت- rekaket): سست بوون، بێ ئەقڵی، کەم ئەقڵ بوون.

رکانت- مص.ع(ڕەکانەت- rekanet): جێگیـربوون، پایەداربوون، قـایم بوون، بە ویقاربوون، ویقارو سەنگینیو بتەوی.

رکب- ا.جم.ع(ڕەکب- rekb): قـافـڵـەی سواران.

رکب- ا.ع(ڕوکـەب- rukeb): زرانی، ئەژنۆ.

ركــبــان- ا.ع(روكــبــان- rukban): سواران.

ركبــه- ا.ع(روكـبــه- rukbe): ئەژنۆ، زرانی.

ركت- مـص.ع(ریـكـكـەت- rikket): لاوازبوون، سـسـت بوون، خـاوبوون، كـەم ئەقڵ بوون.

ركـــــز- مـص.ع(رەكــــــز- rekz): پایەداركـردن، قـایمكردن، مـەحكەمكردن، نێــزە یان شــتـی وەكــو نێــزە بە زەمـــیـندا داكوتان.

ركس- ا.ع(ریـكـس- riks): گـــــلاو، پیس، ئاپۆرای خەڵك، حەشامات.

ركض- مص. ع(رەكز- rekz): غاردان، راكردن، تاودان.

ركـــضت- ا.ع(رەكـــزەت- rekzet): بزاڤ، جووڵە، جولاندنی پێ.

ركــعت- ا.ع(رەكــئــــەت- rek'et): كڕنوش، ركاتی نوێژ.

ركـــلام- ا.فــــر(ریكلام- riklam): ریكلام، ئاگاداری، پڕوپاگەندە.

ركن- ا.ع(روكن- rukn): كـــۆڵەكـــە، پایە، ســتــوون، گـەورەو سـەرۆكی قـەوم، كاری مەزن.

ركـنـی- ص.ن(روكنـی- ruknî): دراوی زێڕی خالیسـە-ی سەردەمی ركن الدولە-ی دیلمی.

ركو- ا(رەكو- rekû): جاو، پەڕۆكـۆنە.

ركـــوب- مص.ع(روكـــوب- rukûb): سواربوون.

ركـــــوب- ا.ع(روكـــــوب- rukûb): سواران.

ركـــــود- مص.ع(روكــــود- rukûd): وەسـتـان، لە جێی خۆ وەسـتـان، وەسـتـانی ئاو یان با.

ركـــــورد- ا.فــــر(ریكۆرد- rikord): ریكۆرد، رەقەمی قیاسی، بالاترین ئەنجام كە لە لقێكی پێشبڕكێی وەرزشدا بەدەست دێ.

ركـــــوع- مص.ع(روكـــــوء- rukû'): ســــەرداندنەواندن، كــڕنۆش، دانەوینەوە لە نوێژدا.

ركــوك- ا(رەكــوك- rekûk): جــاو.

ركـون- مص.ع(روكـون- rukûn): ئارام گرتن.

ركوه- ا.ع (رەكفە- rekve): جەوەندەی ئاو.

ركیب- ص.ع(رەكیب- rekîb): سوار.

ركـیب- ا(ریكیب- rikîb): ئاوزەنگی، ركێف.

ركیدن- مص.ل (رەكیدەن- rekîden): خوتەو بۆڵەكردن لە بن لێوانەوە، كەسێك لە داخانا لەبەر خۆیەوە ببۆڵێنێ.

ركـیـزه- ا.ع(رەكـیـزە- rekîze): زێڕو زیوی پەنهـانی بن عـاردی یان ناو كـانزا، گەنجی شاراوە.

ركـــیـك- ص.ع(رەكـــیـك- rekîk): ســست، لاواز، هەتیـوچە، ناكـەس بەچە، تۆڕی، تڕۆ، ناشیرین، كەم.

ركین- ص.ع(رەكین- rekîn): مـكـوم و جێگیر، بەرقەرار، بە ویقار، پایەدار.

رگ- ا(رەگ- reg): دەمـــــــــــــار.

رگـبـار- ا.مـر(رەگـبـار- regbar): تاوە بارانی توندو بەخوڕزم، دەستڕێژی چەك.

رگبـرگ- ا.مـر(رەگـبـەرگ- regberg): دەماری ناو گەڵاو پەلكی درەختان.

رگبـرگ شدن- مص.ل(رەگبـەرگ شودەن-

regberg şuden): لەجێ چوون، لە لەلەگەچوون، لەجێ دەرچوون، وەرگەڕان.
رگبند- ا.مـر(رەگبـەند- regbend): قایشێک، یان لەزگە، یان سارغییەک لەسەر دەمار ببەسترێ تا خوێنی لێ نەڕوات.
رگبی- ا- انگل(روگبی- rugbî): جۆرە گەمەیەکی تۆپێنە.
رگ جان- ا.مر(رەگی جان-regi can): شادەمار.
رگ زدن- مص. م(رەگ زەدەن- regzeden): خوێن گرتن لە دەمار.
رگزن- ا.ص(رەگ زەن- regzen): حەجامات کێشی، خوێن بەردان، وەستای خوێن بەردان.
رگ شناس- ا.ص(رەگ شیناس- reg şinas): دەمارناس، پسپۆر لە دەمارناسیدا.
رەگ شناسی- ا.مص(رەگ شیناسی- reg şinasî): دەمارناسی، بەڵەدی لە دەمارناسیدا.
رگل- ا.فر(ریگل- rigl): دەستوور، بنەما، دیسپلین، ڕێباز، ڕێوڕەسم، عادەی مانگانەی ژنان.
رگلاتور- ا.فر(ریگلاتور- riglatûr): دینەمۆ.
رگلاژ- ا.فر(ریگلاژ- riglaj): ڕێکخستن، ڕێکخستنی جوڵەوکاری بەشە جۆراوجۆرەکانی ئوتومبیل.
رگلت- ا.فر(ریگلیت- riglit): پارچە ئاسنی مەودا جیاواز کە لە چاپخانان بۆ ڕێکخستنی مەودای نێوان دێڕان بەکاردەبرێ.
رگلمان- ا.فر(ریگلمان- rigilman): ئەمر، فرمان، دەستوور، ڕێکخستن.
رگ نهادن- مص.ل(رەگ نیهادەن- regnihaden): ملدان، تەسلیم بوون، مل کەچ کردن.
رگو- ا(رەگو-regû): جاو، کۆنەپەڕۆ.
رگه- ا(رەگە- rege): دەمارئاسا، دەمار، رەگو رەچەڵەک، نەژاد، وەک: حەیوانی دوو رەگ.
رل- ا.فر(رول- rul): تۆمار، دەفتەر، لولە، کار، کاری ئەکتەر لە شانۆنامەو فیلمدا، سوکانی ئوتومبیل.
رله- ا.فر(ریلە- rile): ئەسپی تازە نەفەس، کە لە هەر ماڵێکدا بۆ ڕێبوار ئامادەی بکەن، مەنزڵ، قۆناغ، هەواڵی نوێ.
رم- ا.مص(رەم- rem): رەوینەوەو هەڵاتن لە ترسا، ناچارکردن.
رم کردن- مص. ل(رەم کەردەن- remkerden): ترساندنو رەواندنەوە، زیاتر بۆ گیانلەبەران دەگوترێ.
رم- ا.جم(رەم- rem): رەمە، گەلە، دەستە، تاقم، گروپ.
رم- ا(ریم- rim): چڵکی برین، کێم و زووخ.
رم- ا(روم- rum): دەوراودەوری دەم لە ناوەوە، ناوی دەم.
رم- افر(روم- rum): توکەبەر، مووی بەرگەدە.
رم- ا.فر(روم- rum): عەرەقێ، کە لە دڵۆپاندنی قامیشی شەکر یان شیلەی شەکر بەدەست بێ، روم، عەرەق.
رم- اع(ریم- rimm): مۆخ، ئاومالکە،

خاک، خاکی تەڕ.

رم- مص. ع(رەمم- remm): چاکـردن، چاکـەکـردن، چاکـردنەوەی بیناو تەلاری خراپ بوو.

رم- مـص. ع(رەمم- remm): رزیـن، رزینی ئێسک.

رمـاتیـسم- ا.فـر(رومـاتیـسم- rumatism): رۆماتیزم، باداری.

رماح- ا.ع(ریماه- rimah): رم، نیـزە، نێزەورِمان.

رمـاح- ص.ع(رەمماه- remmah): رمساز، نێزەساز، نێزەگەر.

رمـاد- ا.ع(رەمـاد- remad): خۆڵەمێش، خۆڵەکەوە، ژیلەمۆ.

رمـادی- ص.ف- ع(رەمـادیـی- ramadî): کەوەیی، خۆڵەمێشین.

رمارم- ق(رەمارەم- remarem): پۆل پۆل، دەستـە دەستـە، لێکدا لێکدا، پەیتا پەیتا.

رمـازه- ص.ع(رەممازە- remmaze): ژنـی داوێـن تـەڕ، ســۆزانـی، روســپـی، لەشکری بێ ســەروبن کــە لە کــاتی هەرەکەتدا وەک بلێی شەپۆل بدات.

رمـاس- ا(رەمـاس- remas): جـۆرە سەمغێکە.

رمـاک- ا.ع(ریماک- rimak): مـایـن، (بۆ کۆیە).

رمـال- ا.ع(ریمال- rimal): لم، قـوم.

رمـال- ص.ع(رەممال- remmal): لم و چەوفرۆش، فاڵگرەوە، فاڵچی.

رمام- ص.ع(رومام- rumam): کۆنو رزیو.

رمان- ص.فا(رەمـان- reman): سڵ، سڵۆک، هەراسانو ترساو، رەڤۆک.

رمــان- ا.ع(روممـان- rumman): هەنار، درەختی هەنار.

رمان- ا.فر(رۆمان- roman): رۆمان.

رمـانتـیـسم- ا.فـر(رۆمـانتـیـسم- romantism): رۆمـانتـیـزم، رێچکەو رێبازی نووسینی نووسەرانی رۆمانتیک، قـوتابخـانەیەکی ئەدەبی بوو کـە لە سـەدەی ١٩ز لە فـەرەنسا هاتە ئاراوەو بەرانبـەر بە قوتابخانەی کلاسیک وەستایەوە.

رمـانتـیـک- ص.فـر(رۆمـانتـیـک- romantîk): رۆمانتیک.

رمــانـدن- مـص.م(رەمــانـدەن- remanden): ترسـانـدن، رەواندنەوە، راونان.

رمــاننـده- ا.فــا(رەمــانەنـدە- remanende): رەوێنەر، ترسێنەر.

رمــانیــده- ا. مف(رەمــانیــدە- remanîde): رەوێـنـراو، راونـراو، ترسێنراو.

رمـانی- ص.ن(روممانی- rummanî): هەناری، هەر شـتێ لە شـێـوەو رەنگدا لە دەنکە هەنار بچێ.

رمایت- مص. ع(ریمایەت- rimayet): تورِدان، فرِێدان، تیرهاویشتن، تەقەکردن.

رمبان- ص. فا(رومبـان- rumban): رمان، روخان، روخێنەر، رمێنەر لە حاڵی رمانو دارِوخاندا.

رمــبــانـدن- مـص.م(رومــبــانـدەن- rumbanden): رماندن، رووخاندن.

رمــبــیــدن- مـص.ل(رومــبــیــدەن- rumbîden): رووخان، رمان.

رمــبــیــده- ص. مف(رومــبــیــدە-

rumbîde): دارِوخاو، دارِماو، روخاو، رماو.

رمــث- مــص. ع(رەمـــس- rems): چاککردنی شتێک، دەست پێداهێنان.

رمح- ا.ع(رومح- rumh): نێــزە، رم.

رمد- ا.ع(رەمەد- remed): چاو یەشە، گل کردنی چاو.

رمـــز- مـص. ع(رەمـــز- remz): ئاماژەکردن، ئاماژەکردن بە لێو یان چاو یان برۆ، گەیاندنی بابەتێک بە ئیشارەی چاوو برۆ.

رمــز- ا.ع(رەمــز- remz): هێــمــا، ئامــاژە، رازی شــاراوە، نیــشــانەیەکی تایبــەتی کــە شــتــێک یا بابەتێکی لێــوە دەرک بکرێ، کلیلی تێگەیاندنی کــارێک یان بابەتێکی نامەفهوم.

رمـــژک- ا(رەمــــژەک- remjek): سەرەولێژی، سەرەو لێژی خزو خلیــسک، گوناحو خزین.

رمس- مص.ع(رەمس- rems): ناشتن، بەخاگ سپــاردن، شاردنەوە، تەقەتکردن لە زەویدا.

رمس- ا.ع(رەمس- rems): قەبر، گۆڕ، چپە، گڵی گۆڕ.

رمش- ا.مص(رەمــیش- remiş): ترس و هەڵاتن، سلۆکی، رەڤۆکی.

رمش- ا.ع(رەمــــــەش- remeş): سوربوون و ئاوکردنی چاو، گلکردنی چاو.

رمـشـاء- ص.ع(رەمـشــاء- remşa’): ژنی خــۆش خــوو، ژنی خــۆش تەبیــعــەت، دەشتی پڕگیا، مێرگ.

رمص- ا.ع(رەمەس- remes): ریپۆقی چاو.

رمــضـــاء- ا.ع(رەمــزاء- remza’): هەرِەتی گەرما، کوشنگەی گەرما.

رمـضـان- ا.ع(رەمـەزان- remezan): مـانگی رەمـەزان، مـانگی بەرِۆژوو بـوونی موسڵمانان.

رمق- ا.ع(رەمـــــەغ- remex): دوا هەناسە، خواردنی زۆرکەم، توانا.

رمق- ا.ع(رەمەغ- remex): رانەمـەڕ، رەمە، مێگەل.

رمـک- ا.جم(رەمـــــەک- remek): رەوگە، رانەمـەڕ، گـاگـەل، سـوپاو لەشکرو حەشامات.

رمک- ا.ع(رەمەک- remek): ئەسپو ماینی تایبەت بۆ زاوزێ.

رمـــکـــان- ا(رومــکـــان- rumkan): توکەبەر.

رمکه- ا. ع(رەمـــەکـــە- remeke): ئەسپو ماینی تایبەت بۆ زاوزێ.

رمکی- ص(رەمـەکی- remekî): سڵ، رەڤـۆک، حـەیوانێک کـە زوو برِەوێتـەوەو هەڵبێ، رەوەکیەتی.

رمگا- ا(رەمگا- remga): مـــاین، ماهین.

رمل- ا.ع(رەمل- reml): لم، قـــوم، چەو، فاڵ.

رمل- ا.ع(رەمــەل- remel): نـەرمــە باران، بارانی کەم، بارانی نم نم.

رمله- ا.ع(رەمله- remle): قـومـەڵان، لمەڵان، قومڵاخ.

رموک- ص.ع(رەموک- remûk): ئارام گرتن، ئاکنجی بوون.

رموز- ا.ع(روموز- rumûz): هێمایان، رەمزان، رازو نهێنیان.

رمـوک- مص. ع(رومـوک- rumûk): ئارام کردن، ئاکنجی بوون له شوێنێک.

رمـه- ا(رەمـه- reme): گـاگـەل، ران، گەلە.

رمـــەشـــدن- مص(رەمـــەشـــودەن- remeşuden): گردبوونەوە، خڕبوونەوە له شوێنێک.

رمـــه- ا.ع(ڕیمـــه- rimme): پەت، پەتک، ئێسکی رزیو، ئێسک و پروسک، مۆریانە.

رمەبان- ا.ص(رەمـەبان- remeban): شوان، شوانکارە.

رمەدار- ص.فا(رەمەدار- remedar): خودان مێگەل، گەلەدار

رمـەیار- ا.ص(رەمـەیار- remeyar): شوان.

رمی- مص. ع(رەمی- remî): تورِدان، فرِێدان، تەقەکردن، تیرەندازی.

رمـیـار- ا.ص(رەمـیـار- remyar): شوان.

رمیدن- مص.ل(رەمیدەن- remîden): ترسانو هەلاتن، رەوینەوە.

رمنده- ا.فـا(رەمـەندە- remende): هەلاتوو، رەویوە،

رمـیـده- ا.مف(رەمـیـدە- remîde): ترسێنراو، رەوێنراو.

رمیز- ص.ع(رەمیز- remîz): رەسەن، ژیر، ئاقڵ، گەورە پیاوی ئاقڵی سەنگین.

رمـیم- ص.ع(رەمـیم- remîm): رزیو، کۆن، ئێسکی رزیو.

رنب- ا(رونب- runb): توکەبەر.

رنـتـگـن- ا(رونـتـگـین- runtgin): تیشکی x.

رنج- ا(رەنج- renc): رەنج، ئـــازار، زەحمەتو رەنجدان، مەینەت.

رنج آزمـــا- ص.فـــا(رەنج ئـازمـــا- renc azma): رەنجبەر، رەنجکێش.

رنج آزمـوده- ص.مـر(رەنج ئـازمـوده- renc azmûde): رەنجـــدیـدە، مەینەتکێش.

رنج آور- ص.فـــا(رەنج ئـاڤـــەر- renc aver): مایەی رەنج، رەنجهێن.

رنجـال- ا(رەنجـال- rencal): خـۆراک، خواردەمەنی.

رنجـــاندن- مـص. م(رەنجـــاندەن- rencanden): رەنجاندن، ئازاردان.

رنجـــاننده- ا.فـــا(رەنجـــانەندە- rencanende): ئـازاردەر، مـــایـەی رەنجان.

رنجـــانیـــده- ا.مف(رەنجـــانیـــده- rencanîde): رەنجێندراو، ئازاردراو.

رەنج باریک- ا.مـــر(رەنجی باریک- renci barik): دەردەباریکە، سـیلو دیق.

رنجبر- ص.فا(رەنجـبـەر- rencber): رەنجبەر، زەحمەتکێش، کرێکار.

رنج بردار- ص.فـــا(رەنجـــبـــوردار- rencburdar): رەنجـبـەر، کـەسێ کـە زەحمەت بکێشێو رەنج بدات.

رنج بـــردن- مـــص. ل(رەنج بـــوردەن- renc burden): خـەفـەت خـواردن، زەحمەتکێشان، رەنجدان.

رنج بـــرده- ص. مـــف(رەنج بـــوردە- renc burde): مـــەینـەتدیـدە، زەحمەتکێش.

رنج دیــــدن- مـــص. ل(رەنج دیـــدەن- renc dîden): رەنج دیتن، بە مەینەت‌و زەحمەت گرفتار بوون.
رنجـــــدیـده- ص. مف(رەنج دیـدە- renc dîde): رەنج دیتوو.
رنجش- ا.مص(رەنجـیش- renciş): زەحمەتکێشان، رەنجدان.
رنج کشیدن- مص. ل(رەنج کەشیدەن- renckeşîden): رەنج کێشان، زەحمەتکێشان.
رنج کش- ص. فا(رەنج کەش- renckeş): رەنجبەر، رەنجدەر، زەحمەتکێش.
رنجمند- ص(رەنجمەند- rencmend): خودان رەنج، رەنجوەر، مەلول، نەخۆش، رەنجکێش.
رنجـور- ص(رەنجـور- rencûr): زەحمەتکێش، نەخۆش، داماو، غەمگین، دڵتەنگ.
رنجـوردار- ص.مر(رەنجـوردار- rencurdar): کەسێک کە لە ماڵەوە نەخۆشی هەبێ، خاوەن نەخۆش نەخۆش دار.
رنجـورگـونه- ص.مر(رەنجـورگـونە- rencûr gûne): نەخۆش ئاسا.
رنجـه- ص(رەنجـە- rencc): رەنجاو، دڵشکاو، دڵ ئێشاو، دڵتەنگ.
رنجه داشتن- مص. م(رەنجە داشتەن- rence daşten): ئازاردان، ئەزیەتدان، زەحمەتدان.
رنجـه‌شدن- مص.ل(رەنجـە شـودەن- renceşuden): رەنجان، دڵشکان.
رنجـه‌کـردن- مص. م(رەنجـە کـەردەن- rencekerden): رەنجاندن، ئازاردان.
رنجـیـدن- مص.ل(رەنجـیـدەن- rencîden): دڵتەنگ بوون، ئەزیەت خواردن، داماوبوون، رەنجین.
رنـد- ص(ریـنـد- rind): زیـرەک، زرینگ، بێباک، خەمسارد، فێڵباز، هوشیارو تیژبین.
رنـــد- ا(رەنـــد- rend): وردەدارو ئاردەداری پاش برین‌و رەندەکردنی دار.
رەند- ا.ع(رەند- rend): داری مـۆرد.
رنداسا- ص.مر(ریندئاسا- rindasa): وەکو رەندو مەردان.
رندانـه- ق.ص(رەندانـە- rendane): مەردانە، زیرەکانە.
رندسوز- ص.فا(ریندسوز- rind sûz): دوژمنایەتی رەندان.
رنـدش- ا.مـص(رەنـدیـش- rendiş): رنین.
رەنـده- ا(رەنـدە- rende): رەنـدە.
رنـدیـدن- مـص.م(رەنـدیـدەن- rendîden): رنـین، لـە رەنـدەدان، تاشـینی دار، یان شـتی دی، تا سـافو هەموار ببێ.
رندش- ا.مـص(رەنـدیـش- rendiş): رەندەکاری.
رندیـده- ا.مف(رەندیـدە- rendîde): رەندەکراو، تاشراو.
رنسانس- ا.فر(رینیسانس- rinisans): بوژانەوە، تازەکـردنەوە، سـەردەمی تازەکـردنەوەی ئەدەبیـات‌و سنعـەت و زانستەکانی ئەوروپا کە لە ئاخرو ئۆخری سـەدەی ١٥و سـەرەتاکـانی سـەدەی ١٦دا هاتە ئاراوەو، بنەمـاکـەی بریتی بوو، لە

بوژاندنەوەی ئەدەبیاتو سنعەتو زانستێن کۆنو لاسایی کردنەوەی بەرهەمێن رابردوو و، لە ئەنجـــامـــدا رەونەقـــێکی زۆر لە سنعــــەتو ئەدەبیـــاتدا پەیدا بوو و هونەرمەندان زۆر شاکاری عەنتیکەیان هێنایە ئاراوەو، داهێنا.

رنــگ- ا(رەنــگ- reng): رەنــگ.

رنگ- ا(رەنگ- reng): سوود، رەواج، هەرمــێن، رەونەق، بازارگــەرمی، فــێڵ و دەهۆ.

رنگ- ا(رەنگ- reng): خـــەرقـــەی دەروێشـان، جلوبەرگی شڕو رەنگاو رەنگی دەروێشان، جبەی دەروێشان.

رنگ- ا.ص(رەنگ- reng): وشـتـری بەهێزو رەسەن کە بۆ زاوزێ رابگیرێ.

رنگ- ا(رەنگ- reng): بزنە کـێـوی.

رنــگ- ا(رینـگ- ring): ئـاهـەنـگـی شادی هێنی مۆسیقا، ئاهەنگی تایبـەتی هەڵپەڕکێ.

رنـگارنـگ- ص.مـــــر(رەنـگارەنـگ- rengareng): رەنـــگـــاو رەنـــگ، جۆراوجۆر.

رەنک آمــیــز- ص.فـا(رەنگ ئامـیـز- reng amîz): شێوەکار، نیگارکێش.

رنگ آمــیــز- ص.فـا(رەنگ ئامــیــز- reng amîz): حـیـلـەباز، حـیـلـەکـەر، خاپینۆک، نێرەنگ باز.

رنگ باختن- مص. ل(رەنگ باخـتــەن- reng baxten): رەنگ پەڕین، رەنگ پەڕین لە ترسا، یان لە نەخۆشیدا.

رەنگ پریدە- ص.مـــر(رەنگ پەڕیدە- reng perîde): رەنگ پەڕیو.

رنگدانە- ا.مر(رەنگدانە-rengdane): هەوێنی رەنگی بەدەن.

رنگرز- ا.ص(رەنگ رەز- reng rez): خمگەر، خمچی، وەرزی پاییزو خەزان.

رنگ رنـگ- ص.مـــــر(رەنگ رەنـگ- reng reng): رەنـــگـــاو رەنـــگ، جۆراوجۆر.

رنـگ رو- ا.مـــــــــر(رەنـگـی روو- rengi rû): رەنگی روو.

رنگریـز- ا.ص (رەنـگریـز- rengrîz): رەنگچی، رەنگکار، خمگەر، نیگارکێش.

رنــگ زردی- ا.مــص(رەنـــگ زەردی- rengzerdî): شەرمەزاری، نەخۆشی.

رنگکار- ا.ص(رەنگکار- rengkar): نیگارکێش، بۆیەچی، بۆیەکار.

رنگ کـار- ص(رەنگکار- rengkar): حیلەکار، فریودەر، نێرەنگ باز.

رنگناک- ص(رەنگناک- reng nak): رەنگین.

رەنـگو بـو- ا.مــــــــر(رەنـگو بـو- rengû bû): رەنـــگو بـــۆ، رەونـــەقو رەواج، جوانیو شکۆ، فەڕو عەزەمەت.

رنـگو رو- ا.مـــــــــر(رەنـگو روو- rengû rû): رەنگو روو.

رنگو روغن- ا.مـــر(رەنگو روغـــەن- rengû rûxen): بۆیەی رۆنی.

رنگو وارنگ- ص.مر(رەنگو ڤارەنگ- rengû vareng): رەنگاو رەنگ.

رنــگــی- ص.ن(رەنــگــی- rengî): رەنگین، خمگەر، بۆیەچی.

رنــگــین- ص.ن(رەنـگـین- rengîn): رەنگاو رەنگ، جۆراوجۆر.

رەنگینان- ا(رەنگینان- rengînan): جۆرە رووەکێکە.

رنگینک- ا(رەنگینەک- rengînek): حەلوای خورما.

رەنگین کـمـان- ا.مـر(رەنگین کـەمـان- rengîn keman): پەلـکـە زێـڕینـە، کـۆڵکە زێڕینە، زەڕینەو سیمینە، رەنگین کەوان، پەلکە رەنگینە، کەسک و سۆر.

رنود- ا(رونود- runûd): مـــــەردان، رەندان.

رنـــین- مـــص. ع(رەنـــین- renîn): ناڵەوزاری، گریانی خەماوی، دەنگ.

رنیوم- ا.فر(رەنیوم- renîwm): جۆرە کانزایەکە.

رو- ا (روو- rû): روو، رووخـــســـار، چارە، لەبەر ئەمە.

روا- ص(رەڤا- reva): رەوا، شایستە، حەڵاڵ، ئاوی رەوان، رەوان.

رواء- ص.ع(ریڤـاء- 'riva): گـوریس، کندر، کـەژو، ئەو پەتەی کـە باری لەسـەر وڵاخ پێ دەبەستن.

رواء- ص.ا- ع(ریڤـاء- 'riva): پاراو، تێراو، ئاودار، ئاوی سازگار.

رواء- ا.ع(روڤـــاء- 'ruva): دیمەن، سیما، ئابڕو، چارە، رەزا شیرین.

رواء- ا.ع(رەڤـاء- 'reva): ئاوی زۆر، ئاوی سازگار، پاراوکەر، تینوێتی شکێن.

روابط- ا.ع(رەڤـــابیت- revabit): پەیوەندییان.

روابی- ا.ع(رەڤابی- revabî): گردان، گرد، بەرزایی، تەپە.

روات- ا.ع(روڤات- ruvat): وتیاران.

رواتب- ا.ع(رەڤـــاتیب- revatib): رمـــێن، مـــووچە، بەردەوام، جـــێگیـــر، بەرقەرار، مانگانە.

رواج- مص. ل. ع(رەڤـــاج- revac): هەرەمـــــێـن، برەو، بـاو، رەونـەق، رەوان (رۆیینی ئاو).

رواح- ا.ع(رەڤـــاه- revah): هەوەڵی شـــەو، شـــەوەکی، هاتووچۆی شـــەوانە، شەوانە هاتووچۆ.

رواحل- ا.ع(رەڤـــاهیـل- revahil): بارگیر، وڵاخی باربەر.

رواد- ا(رەڤـــاد- revad): مـــێـــرگ، لەوەڕگە، پاوەن، سەوزەزار.

رواد- ا.ع(روڤـــڤـــاد- rûvvad): پێشەنگان، پێشڕەوان، سەر قافڵە.

روادار- ص.فـا (رەڤـادار- revadar): رەوادار، پێ رەوادیتن، بە حـــەڵاڵ زانینی شتێ بۆ کەسێک، رەوا.

روادف- ا.ع(رەڤـــادیف- revadif): پاشکۆ، کـەفـەڵان، سـمت و کـەفـەڵ، پاشەڵان، خەڵکی پاشکەوتوو.

روادید- ا.مـــر(رەڤـادید- revadîd): ڤیزا، ئیمزاو رەزامەندی، رازی بوون.

روارو- ا.مص(رەڤـارەو- revarew): هاتووچۆی زۆر، هاتووچۆ.

روازن- ا.ع(رەڤـــــازن- revazin): رۆزەنە، کڵاو رۆژنە، دەلاقە.

رواس- ا(ریڤـــاس- rivas): رێواس.

رواسم- ا.ع(رەڤـاسـیـم- revasim): نیشانە، مۆر. شەقڵ.

رواسی- ا.ع(رەڤـــــاسی- revasî): جێگیران، شاخی بەرز و مکوم.

رواشن- ا.ع(رەڤـــاشین- revaşin): دەلاقـــە، کـــڵاورۆژنە، پەنجـــەرەیەک کـــە رۆشنایی لێوە بێتە ژووری.

رواصیر- ا(رەڤاسیر- revasîr): مرەبا،

ترشیات.
روافض- ص.ا.ع(رەڤافیز- revafiz): رافزیان، شیعەیان، گروپێک کە لە شەڕدا فەرماندەی خۆیان بە جێ بێڵن.
رواق- ا.ع(ریڤـــاغ- rivax): دالان، سابات، ڕاڕەوی سەرگیراو، ئاسمان
رواقی- ص.ن(ریڤـــاغی- rivaxî): پێڕەوی قــوتابخـانەی ڕەواقـیـیـەکـان. ڕەواقییەکان تاقمە فەیلەسووفێکی کۆنن سـەر بە یەکـێک لە دالانەکـانی شـاری ئەسـینا بوون کـە زەنوونی فـەیلەسـوفی یۆنانی لە دەوروبەری (ساڵی ٣٠٠ی پێش ز)دا، شاگردەکانی خۆی لەوێندەر ڕێنومایی دەکرد.
روال- ا.ع (روڤـــــال- rûval): ئاوی دەمی وڵاخ، لیکاوی زاری وڵاخان.
روال- ا.ع(رەڤـال- reval): شـێـواز، نەزمو تەرتیب.
روآمــــدن- مـص.ل(روئـامـــــەدەن- rû ameden): بەرزبوونەوە، بەپلەوپایە گەییشتن، گەشەکردن.
روان- ا(رەڤان- revan): گـیـان، روح، رەوان.
روان- ص.فـا(رەڤـان- revan): ئاوی رەوان، کـەسـێک کـە بڕوات، چوستو چالاک، خـــێـــرا، زوو، رەوان بـوون، دەرسـەکـەی رەوانە، ئەزبەرکـردن، دەرخ کردن، لەبەرکردن.
روان اســا- ص.فـا(رەڤـان ئاسـا- revan asa): ئارامی دەری روح.
روان آمــرز- ص.فـا(رەڤـان ئامــورز- revan amurz): غەفور، عەفوکار.
روان آمرزیده- ص.مف(رەڤان ئامورزیدە- revan amurzîde): خوا لێخۆشبوو، مەرحوم، شادڕەوان.
روانامە- ا.مر(رەڤانامە-revaname): مـوافـەقـەتنامـە، سـەرۆکی حکومـەت یان دەوڵەت لەسەر کاری کونسوڵ.
روان بخش- ص.فـا(رەڤـان بەخش- revan bexş): روح بەخش، جبرائیل.
روان بد- ا.مـــر(رەڤـــان بـود- revan bûd): خودان روح،
روان پزشک- ا.ص(رەڤـان پزیشک- revan pizişk): دکتۆری دەرونی.
روان پزشکی- ا.مص(رەڤان پیزیشکی- revan pizişkî): پـزیـشـکـگـەری دەروونی.
روانخـــواه- ص.فـا(رەڤـان خـاه- revan xah): دەرۆزەکـەر، سـواڵکەر، گەدا.
رواندختن- مص.ل(روو ئەنداختـەن- rû endaxten): تکاو رجاو پاڕانەوەو داواکردن.
رواندز- ا.مر(رووئەنداز- rûendaz): شتێ کە لە خەوتندا بە خۆیدا بدەی.
روان داشتن- مص.م(رەڤـان داشـتـەن- revan daşten): ناردن، جـێـبـەجێ کـردنی حـوکم، لەبەرکـردن، رەوانکردن، ئەزبەرکردن.
روان دەرمـانی- ا.مص(رەڤـان دەرمـانی- revan dermanî): مـالیـجـەی نەخۆشییێن دەروونی.
روانـدن- مـص. م(رەڤـــان دەن- revan den): بەرێ خـسـتن، نـاردن، برەو پێدان.
روان ریگ- ا.مـــر(رەڤـــان ریگ-

revan rîg): گردۆڵکەی لمی بزۆز.
روان ساختن- مص.م(رەڤان ساختەن- revan saxten): رەوانەکردن، ناردن.
روان سالار- ا.ص(رەڤان سالار- revan salar): خودان روح.
روان شاد- ص.م(رەڤان شاد- revan şad): رەحمەتی، مەرحوم، شادڕەوان.
روان شدن- مص.ل(رەڤان شودەن- revan şuden): کەوتنەڕێ، لەبەربوون، رۆیشتن.
روان شناس- ا.ص(رەڤان شیناس- revan şinas): دەروونناس، پسپۆری بواری سایکۆلۆژی.
روان شناسی- ا.مص(رەڤان شیناسی- revan şinasî): دەروونناسی، سایکۆلۆژی.
روانکاو- ا.ص(رەڤانکاو- revan kaw): پسپۆر لە شیکاری دەروونناسیدا.
روانکاوی- ا.مص(رەڤان کاڤی- revan kavî): شیکاری دەروونی.
روانکاه- ص.فا(رەڤان کاه- revan kah): روح پروکێن..
روان کردن- مص.م(رەڤان کەردەن- revan kerden): ناردن، بەڕێکردن، رەوانەکردن، ئەزبەرکردن، رەواج پێدان.
روان گیر- ص.فا(رەڤان گیر- revangîr): روح سێن، گیانسێن..
روانە- ص(رەڤانە- revane): وەڕێکەوتوو.
روانەشدن- مص. ل(رەڤانە شودەن- revane şuden): رۆیشتن، وەڕێکەوتن.
روانەکردن- مص.ل(رەڤانە کەردەن- revane kerden): ناردن، رەوانەکردن، بەڕێکردن.
روآوردن- مص.ل(روئاڤەردەن- rû averden): روو تێ کردن.
رواوە- ا(رەڤاڤە- revave): رەبابە.
رواە- ا(رەڤاه- revah): خواردنی زندانیان و یەخسیران..
رواهش- ا.ع(رەڤاهیش- revahiş): دەمار.
روایت- مص.ع(ریڤایەت- rivayet): گێڕانەوەی قسە، هەواڵ، حیکایەت.
روایح- ا.ع(رەڤایە- revayih): بۆن، عەتر.
روایع- ا.ع(رەڤایء- revayî’): لەبەر دڵان، جوان، داهێنراو، شاکار.
روبارو- ق.ص(رووباروو- rûbarû): رووبەڕوو، بەرانبەر.
روباز- ص.مر(رووباز- rûbaz): روو نەپۆشراو، رووکراوە.
روبان- ا.فر(رووبان- rûban): نەواری ئاورێشمی، سارغی.
روباە- ا(روباه- rûbah): رێوی، رۆڤی، رێڤی.
روباە تربک- ا.مر(روباە توربەک- rûbah turbek): ترێ رێویانە.
روباە ترکی- ا.مر(رووباهی تورکی- rûbahi turkî): سیخوڕ.
روباە رز- ا.مر(روباە رەز- rûbah rez): ترێ کێوی.
روبر- ا.مر(روبوڕ- rûbur): کلێشە، کەتەلۆگ، قوماش یان جل کە لەسەر

کەتەلۆگ و نموونە براپێ.

روبراه- ص.مر(روو بیراه- rû birah): ئامادە، حازر، تەیار، عازمی سەفەر.

روبراه شدن- مص. ل(روو‌بیراه شودەن- rûbirah şuden): ئامادەبوون بۆ سەفەر، حازربوون بۆ کار، جێبەجێ بوون، چاک هاتنی کار.

روبرتافتن- مص.ل(رووبەرتافتەن- rûber taften): روو وەرگێڕان، پشت تێ کردن.

روبرگرداندن- مص.ل(روو بەرگەرداندەن- rûber gerdanden): روو وەرگێڕان لە کەسێک، یان شتێک.

روو‌برو- ق.ص(رووبیروو- rû birû): رووبەڕوو، بەرانبەر.

روبستن- مص.ل(رووبەستەن- rûbesten): حیجاب کردن، رووپۆشین.

روبل- ا(روبل- rûbl): رۆبڵ، پارەی باوی روسییە.

روبند- ا.مر(رووبەند- rûbend): رووبەند، رووپۆش، پەچە.

روبوسی- ا.مص(رووبووسی- rû bûsî): ماچو موچ، یەکدی ماچ کردن، راموسانێ.

روبه- ا(رووبەه- rûbeh): رێوی، رێڤی.

روبهانه- ق.ص(رووبەهانە- rûbehane): رێوییانە.

روبهک- ا(رووبەهەک- rûbehek): بێچوە رێوی.

روبەمزاج- ص.مر(رووبەه میزاج- rûbehmizac): رێوی تەبیعەت، رێوی ئاسا، ترسنۆک، بێ جورئەت.

روبیاسه- ا.فر(روو‌بیاسە- rûbyase): تیرەیەکی رووەکانە.

روبیان- ا(روو‌بیان-rûbyan): رۆبیان، مەیگۆ، کولوی دەریایی.

روبیدن- مص.م(رووبیدەن- rûbîden): مالین، گسکدان، خاوێن کردنەوە.

روبنده- ا.فا(رووبەندە- rûbende): کەسێک کە شوێنێ بمالێ‌و پاک بکاتەوە.

روبیده- ا.مف(رووبیدە-rûbîde): مالدراو، گسکدراو.

روبیدیوم- ا.فر(رووبیدیوم- rûbîdyûm): جۆرە کانزایەکە زۆر نەرم‌و زیوینەو، کەم دەست دەکەوێ.

روپاس- ا(رووپاس- rûpas): تری رێویانە.

روپاک- (رووپاک- rûpak): دەرسۆک، دەستماڵ، دەستەسڕ.

روپنهان کردن- مص.ل(رووپەنهان کەردەن- rûpenhan kerden): خۆڤەرشارتن، خۆدەرنەخستن، دوورە پەرێزی.

روپوش- ص.فا(رووپووش- rûpûş): هەر شتێ کە رووی شتێ بپۆشێ، روپۆش، بالاپۆش، جبە، پەردە، هەر شتێ کە روالەت‌و ناوەڕۆکی یەکسان نەبێ.

روپوشه- ا(رووپووشە- rûpûşe): عەبا، چارشێو،

روپیه- ا(رووپییە- rûpîye): روپێ (پارەی باوی هندستان‌و پاکستانە).

روتافتن- مص.ل(رووتافتەن- rû taften): روو وەرگێڕان، تۆران، هەلاتن.

روتختی- ا.مر(رووتەختی- rûtextî): چەرچەفی سەر تەختی نووستن.
روتنیـــــوم- ا.فـــــر(رووتینیـــــوم- rûtinyum): جـــۆرە کـــانزایەکی زۆر سەختە.
روث- ا.ع(رەوس- rews): شـیـاکـە، ریخ، تەرس.
روج- ا(رووج- rûc): رۆژ، وەخـــــتو زەمان، کات.
روچە- ا (رەوچە- rewçe): بەرسـیلە، جۆرە ترێیەکە.
روح- ا.ع(رەوھ- rewh): شنەی خۆش، بۆنی خۆش، میهرەبانی، شادی.
روح- ا.ع (رووھ- rûh): روح، گـیـان، رەوان، هەوێنی ژیان.
روح افــــزا- ص.فـــا(رووھ ئـەفـــزا- rûh efza): روح پەروەر، شادی بەخش، مایەی بەختەوەری.
روحـانی- ص.ن(رووهانی- rûhanî): روحانی، پێشـەوای ئاینی، زانای ئاینی، خواناسو ئەهلی سۆفیاتی.
روحـــانیت- ا.ع(رووهانیـــیـــەت- rûhanîyet): روحـانیـەت، مـەزەبو رێبازی ئەوانەی کە بە ماددی بوونی روح قایل نین، تەقواو پاکی، خواناسی.
روحـــانیـــون- ا.ع(روهانیـــیـــون- rûhanîyûn): زاناو داناو پێشـەوایانی ئاینی.
روخ- ا(رووخ- rûx): زەل، زەلـێـکـی تایبەتییە حەسیری لێ دروست دەکرێ.
روخ چکاد- ص.مـــر(روخ چەکـــاد- rûx çekad): سەر رووتاوە، دەغسەر.
رود-ا(رووە- rûd): رووباری گـەورە کـە برژێتە دەریاوە، شەت.
رود- ا(رووە- rûd): ژێـی کـــــەوانـی هەلاجی، ساز، رودو سرود، سازو ئاواز.
رود- ا(رووە- rûd): منداڵ (کـــوڕ یان کیژ) نەوەو نەتیرە، زارۆچە.
رود- ا.ص(رووە- rûd): رووت. مریشکی ئاوەرووتکراو، مەڕی کەوڵکراو.
روداد- ا.مر(رووداد- rûdad): رووداو.
رو دادن- مـــــــص.ل(روو دادەن- rûdaden): روو پێ دان.
روداشتن- مـص.ل(روو داشـــتــــەن- rûdaşten): پڕ روو بوون، بە جـورئەت بوون، رووداری.
رودبار- ا.مـــــر(رووبار- rûdbar): رووبار، شوێنێ کە چەند جۆبارو روبارێکی پێدا بڕوات، رۆخانە، رووباری گەورە.
رودجـــامـــە- ا.مـــر(رووجـــامـــە- rûdcame): ساز، سازی ژێدار.
رودچکاد- ص.مـــــر(رووچەکــــاد- rûd çekad): سەر رووتاوە، دەغسەر.
رودخانە- ا.مر(رووخانە- rûdxane): رۆخانە، ئاوەڕۆی رووبار، رووباری گەورە.
رودربایستی- ا.مص(رووەرباسیـــتی- rûder biyistî): لەرووداماـان، بەتەقـە کەوتن، بەشەرماکەوتن.
رودرو- ق.ص(رووەر روو- rûder rû): رووبەڕوو.
دزن- ا.ص(رووە زەن- rûd zen): ساز ژەن.
رودساز- ص.فا(رووە ساز- rûdsaz): سازژەن، وەستای ساز.
رودست- ص.مر(رووەست- rûdest): بالادەست، بالاترو باشتر.

رودست خــــــوردن- مـص.ل(رودەست خــــــــوردەن- rûdest xûrden): فـريوخـواردن، دەسـتـخـەرۆ بـوون، دەست بەزاخاچوون، هەڵخەڵەتان.

رودک- ا(روودەک- rûdek): مـنـدالّ.

رودک- ا(روودەک- rûdek): جــــۆرە گـيـانلەبەرێكى درِندەيە، لە پلّنگ دەچێ‌و بە ئەندازەى سـەگـێكە، كـەولّەكـەى بـۆ جلوبەرگ بەكاردێ.

رودگــان- ا(روودەگــان- rûdegan): رووت، ئـاوەرِووتـكـراو، كــەولّ كــــراو، درەختى گەلاّرِژاو.

رودگر- ا.ص(روودگەر-rûdger): ژێى سـاز، كـەسێ كـە ژێى سـازو كـەمـانجـان دروست بكات.

رودل- ا.مر(روودیل- rûdil): ئينتـەلا.

رودلاخ- ا.مــــر(روودلاخ- rûd lax): شوێنێ رووبارى زۆرى پێدا برِوات.

رودن- ا(روودەن- rûden): جـــــۆرە گولّێكە.

رودنـــگ- ا(روو دەنــگ- rûdeng): جۆرە گولّێكە.

روده- ا(روودە- rûde): ريـخـــــۆلّـە.

روده- ا.ص (روودە - rûde): رووت، ئـاوەرِووت كــراو، كــەولّكراو، درەخــتـى رووتى گەلاّرِژاو.

رودەدراز- ص.مـــــــــــــر(رودەدراز- rûde draz): چيــــرە درێژ، چەنەباز، چەنەچەقاوە، هەلّەوەرِ، زۆربلّێ.

رودەشــو- ا.مــر(رودەشــو- rûde şû): ئامێرى شۆردنى گەدە، گەدەشۆر.

روده صـــائم- ا.مــر(روودەى ســائيم- rûdey sa’im): بەشـێكە لە ريخـۆلّە بـاريـكـە لـە پـاش دوانـزە گــــرێـوە دێ و درێژييەكەى نزيكەى دوو مەترە.

رودەكـــور- ا.مــــر(روودەى كـــــور- rûdey kûr): ريخۆلّە كوێرە.

روديوم- ا.مــــر(روديوم- rûdyum): كانزايەكى سەختە.

روذق- ا(رەوزەغ- rewze¨x): مريشكى ئاوەرِووتكراو، مەرِى كەولّكراو.

روروک- (رەورووڤەک- rew rûvek): رەورِەوە.

روز- ا(árooz- rûz): رۆژ، وەخــــــتو زەمان، كات.

روزافـــزون- ص.مــــر(روزئـەفـــزون- rûz efzûn): هەر شـتێ رۆژ بە رۆژ لە تەرەقى‌و باش بووندابێ.

روزافــكـــن- ا.ص(روز ئـــەفـــكــەن- rûz efken): نۆرەتا، تاى رۆژنا رۆژ.

روز اميدوبيم- ا.مر(roozى ئوميدو بيم- rûz ’umîdû bîm): رۆژى پەسلاّنێ، رۆژى قيامەت، رۆژى حەشر.

روزان- ا(روزان- rûzan): رۆژان.

روزانــه- ق.ص(رووزانــە- rûzane): رۆژانە، هەموو رۆژێك، رزق‌و رۆزى.

روزبان- ص.مــر(رووزبان- rûzban): دەرگــاوان، پەردەدار، پاســەوانى دەرگــا، پاسەوانى بارەگاى ميرو پاشايان.

روزباز خواست- ا.مر(رووى باز خاست- rûzi bazxast): رۆژى قيامەت، رۆژى زيندووبوونەوە، رۆژى حــــەشـــر، رۆژى پەسلاّنێ.

روزبـرات- ا.مــــــــــر(روزى بـەرات- rûzi berat): رۆژى بــــــەرات، رۆژى پازدەيەمى شەعبان.

روزبه- ص.مـــر(روزبيـــه- rûzbih): خۆشبەخت، بەشانس، بەختەوەر.
روزپسين- ا.مـــــــر(رووزی پەسین- rûzi pesîn): رۆژی قـيـامـەت، رۆژی پەسلان.
روزجــــزا- ا.مـــــر(رووزی جــــەزا- rûzi ceza): رۆژی حیساب‌و کیتاب، رۆژی حـەشـر، رۆژی قــيـامــەت، رۆژی پەسلانێ.
روزجک- ا.مـــــر(رووزی جـــــەک- rûzi cek): رۆژی بــــــەرات، رۆژی پازدەیەمی شەعبان، جیرەی هەمیشەیی، نیـوەی مـانگی شـابانێ شـەوی جـێـژنی بەراتێ، لە خـودای دەکـەم تەڵەبێ بەشکو چاو جوانم داتێ.
روزخـــسب- ص.فـــا(رووز خــوسب- rûz xusb): کەسێک بە رۆژ بخەوێ، تەمەڵ و سست لە کارلاندا.
روز درنگ- ا.مـــــر(رووزی دیرەنـگ- rûzi direng): رۆژی قیامەت.
روز رستاخيز- ا.مر(رووزی رەستاخیز- rûzi restaxîz): رۆژی ئاخیرەت.
روزســيــاه- ا.مـر(رووزی سـيـاه- rûzî siyah): رۆژی رەش، رۆژی دژوارو پڕمـەینەت، رۆژی خـەم‌و خـەفـەت، رۆژی تازیەو پرسە.
روزشـــمـــار- ا.مـر(رووزی شـومـار- rûzi şumar): رۆژی حیـسـاب، رۆژی پەسلانێ.
روزشـــمـــار- ا.مـــر (رووز شـومـار- rûz şumar): رۆژژمێر.
روزقـيـامـت- ا.مـر(روزی غـيـامـەت- rûzi xîyamet): رۆژی حـەشـر، رۆژی پاشین.
روزكار- ا.مر (رووزی کار- rûzi kar): رۆژی کارو کۆشش، رۆژی شەڕو نەبەرد.
روزكور- ص.مر(رووزکور- rûz kûr): رۆژکوێر، کەسێک کە بە رۆژ چاوی لەبەر هەتاو هەڵنەیەت‌و نەبینێ.
روزگار- ا(رووزگار- rûzgar): رۆژگار، دنیا، گێتی، وەخت‌و زەمان.
روزگـــاربردن- مص.ل(رووزگــار بوردەن- rûzgar burden): رۆژگـــار بەســـەر بردن، رۆژ قەتاندن، ژیان بەڕێکردن.
روزگار يافتن- مص. ل(رووزگار یافتەن- rûzgar yaften): دەرفـەت دۆزینەوە، دەرفەت بەدەست هێنان، هەل هەڵکەوتن.
روزگـانه- ا.مـر(روزگـانە- rûzgane): رۆژمـز، کـرای رۆژانە، جـیـرەی رۆژانە، ئازووقەو خۆراکی رۆژانە، رۆژانە.
روزگــــرد- ص.فــــا(رووز گـــــەرد- rûz gerd): رۆژ، هەتـاو، رۆژگـــــەڕ، کەسێک کە بە رۆژ بسووڕێتەوە.
روزگــــردان- ا.مـــر(رووز گـــەردان- rûzgerdan): گوڵە بەڕۆژە.
روزگــــردک- ا.مـــر(رووز گـــەردەک- rûz gerdek): گوڵە بەڕۆژە..
روزگــون- ص(رووز گــون- rûzgûn): رۆژ ئاسا، سپی‌و رووناک وەکو رۆژ.
روزمــــادر- ا.مـــر رووزی مــــادەر- rûzi mader): رۆژی دایک، جـەژن و ئاهەنگی سالانەی رۆژی دایک.
روزمــــــره- ا.ص(رووز مــــــەرە- rûz mere): رۆژانە.
روزمـه- ا.مـر(رووز مـەه- rûzmeh): مێژوو، حیسابی رۆژو مانگ‌و ساڵ.

روزن- ا (رەوزەن- rewzen): دەلاقــە، کلاو رۆژنە، پەنجەرەی بچووک.
روزنامـــچـــە- ا.مـــر(رووزنامـــەچە- rûznameçe): دەفتـەرێ کە بازرگـانان دانوســتــانی رۆژانەی خــۆیانی تێــدا دەنووسن، نامەی سەربوردەو ژینامەو کارو روداوێن رۆژانە، دەفــتــەری حــیــســابی بازرگانان.
روزنامە- ا.مر(رووزنامە- rûzname): رۆژنامە، نامەیەک کە رۆژانە یان هەفتانە چاپو بلاوبکرێتــەوەو هەواڵو رووداوێن رۆژانە بلاوبکاتەوە، یەکـەمین رۆژنامــەی خەتی لە ساڵی ١٥٦٣دا لە ڤینیسیادا دەرچوو، یەکەمین رۆژنامەی چاپی لە ڤیێنا لە ساڵی ١٦١٥دا دەرچوو.
روزنامــەنگار- ا.ص(رووزنامــەنیگار- rûznamenigar): رۆژنامـــەنووس، رۆژنامەوان، رۆژنامەڤان.
روزن داران- ا.مــــــــر(رەوزەن داران- rewzen daran): مــێــرووی یەک خانەیی.
روزنــــە- ا(رەوزەنـــــە- rewzene): کلاورۆژنە، دەلاقە.
روزە- ا(روزە- rûze): رۆژوو، رۆژوو لە ساڵی دووەمی کـۆچیــیــەوە بوو بە واجب لەســەر مــوسـڵــمــانان، پێــشــتــر لە هەر مــانگێکدا سێ رۆژ؛ رۆژانی ١٣، ١٤و ١٥ رۆژوو دەگــیــراو پێی دەگــوترا رۆژانی سپی.
روزەخـــوار- ص.فـــا(رووزە خـــار- rûze xar): رۆژوو نەگر، رۆژوو خۆر.
روزەدار- ص.فا(رووزەدار- rûzedar): بەرۆژوو، رۆژوو وان.
روزە گـشـودن- مص.ل(رووزە گـوشـودەن- rûze guşûden): فـتـارکـردن، رۆژوو شکاندن.
روزی- ا(رووزی- rûzî): رۆزی، رزق، توێشو، جیرەو خۆراکی رۆژانە.
روزیانە- ا(رووزیانە- rûzyane): رزق و رۆزی، ئازووقە و خواردن.
روزی دە- ص.فـــــــــا(رووزی دە- rûzîdeh): رۆزیدەر، خوا.
روزی رســان- ص.فـا(رووزی رەســان- rûzî resan): رزقــدەر، یەکــێکە لە سیفەتەکانی یەزدان.
روزی مـنـد- ص(روزی مـــــــەنـد- rûzî mend): خاوەن رزقو رۆزی.
روزینە- ا(رووزینە- rûzîne): خـۆراکی رۆژانە، جیرەی رۆژانە، ئازووقەی رۆژانە.
روزیــنــــەدار- ا.ص(رووزیـــنـــەدار- rûzînedar): کـەسـێک کـە جـیـرەی رۆژانەی وەربگرێ.
روژ- ا.فـــــر(روژ- rûj): ســــوراو.
روس- ا(رووس- rûs): قــەومی رووس.
روس انگردە- ا.مــر(روڤــەس ئەنگوردە- rûvew engurde): ترێ رێویانە.
روسپی- (رووسپی- rûspî): سۆزانی، قەحبە، حەدیدی، ژنی بەدکار، داوێن تەڕ.
روســپی بارە- ص.مــر(رووســپی بارە- rû spî bare): قەحبەباز.
روستا- ا(رووستا- rûsta): گوند، دێ، ئاوایی.
روســتــازادە- ص.مــر(رووســتــا زادە- rûsta zade): دێهاتی زادە.
روســـــتــــرە- ا.ص(رووســـــو تورە- rû suture): خاولی دەموچاو سڕین.

روسختج- ا(رووسەختەج-rû sextec): ئۆکسیدی مس کە لە کۆنا وەکو دەرمانی چاو بەکار دەهات.
روسختە- ا(رووسەختە- rû sexte): ئۆکسیدی مس.
روسفید- ص.مر(روو سیفید- rûsifîd): سەرفراز، روو سوور، بێ گوناه.
روس فیل- ص.فر(رووس فیل- rûs fîl): لایەنگری رووس، هەواداری رووس.
روسم- ا.ع(رەوسەم- rewsem): نیشانە، مۆر.
روسیاه- ص.مر(رووسیاه- rûsîyah): روو رەش، کەسێک کە رەنگی رەش بێ، روو رەش، گوناحکار، بەدکردەوە، یاخی.
روش- ا.مص(رەڤیش- reviş): رۆیشتن، رەوت، بوار، رارەو، شەقام.
روش- ا(رووش- rûş): رۆشنایی.
روشان- ص(رەوشان- rewşan): رۆشن، رووناک.
روشن- ص(رەوشەن- rewşen): درەخشان، رۆشن، پرشنگدار، تابان، درەوشاوە.
روشن- ا.مص(رەڤیشەن- revişen): رۆیشتن.
روشنا- ا(رەوشەنا- rewşena): رۆشنایی، تیشک.
روشناس- ص.مر(رووشیناس- rûşinas): ناسراو، ناودار، بەناوبانگ.
روشنایی- ا.مص(رەوشەنایی- rewşenayî): رۆشنایی، رووناکی.
روشن بین- ص.فا(رەوشەن بین- rewşenbîn): دانا، زانا، هوشیار، بینا.
روشن بینی- ا.مص(رەوشەن بینی- rewşen bînî): بینایی، زانایی، رۆشنبیریی.
روشن چراغ- ا.مر(رەوشەن چیراغ- rewşen çirax): چرای رۆشن، نەوایەکی کۆنی مۆسیقایە.
روشندان- ا.مر(رەوشەن دان- rewşendan): چرادان، شوێنی دانانی چرا، کلاورۆژنە.
روشن دل- ص.مر(رەوشەن دیل- rewşen dil): بەویژدان، دڵو دەروون پاکو رۆشن، زانا، هوشیار.
روشن رای- ص.مر(رەوشەن رای- rewşen ray): خودان بیروبۆچوونی روون و دیار.
روشن روان- ص. مر(رەوشەن رەڤان- rewşen revan): هوشیار، زانا، دڵو دەروون پاکو رۆشن.
روشن ضمیر- ص.مر(رەوشەن زەمیر- rewşen zemîr): بەویژدان.
روشن فکر- ص.مر(رەوشەن فیکر- rewşen fikr): رۆشنفکر، رۆشنبیر، زانا، بەهۆش.
روشن قیاس- ص.مر(رەوشەن غیاس- rewşen xîyas): زیرەک، تیژفام.
روشنک- ا(رەوشەنەک- rewşenek): ناوی دەرمانێکی گیاییە، سوککراوەی (رۆشن)ـە ناوە بۆ ژنان.
روشنگر- ص.فا(رەوشەنگەر- rewşenger): روونکەرەوە، مشتومالْ

دەر، لێكدەرەوە، راڤەكار، شرۆڤەچی.
روشن نهاد- ص.مر(رەوشەن نیهاد- rewşen nihad): پاک سروشت، تەبیعەت پاکو روناک.
روضه- ا.ع(رەوزە- rewze): باغ و گوڵستان، گوڵزار، مێرگو سەوزەزار، مێرگوزار، بەهەشت، گۆڕ، رەوزە ئەو بابەتو شیعرانەش كە لە بۆنەی تازیەباریدا لەسەر مینبەرەكانەوە دەخوێنرێتەوەو بریتییە لە حەمدو شوكرانەی خواو درودو سڵاوات لە دیداری پێغەمبەرو ئیمامانو شەرحو شرۆڤەی هەندێ لە رووداوەكانی كەربەلا..
روضه‌خوان- ص.فا(رەوزەخان- rewzexan): رەوزەخوان، ئەوەی لە یادی شەهید بوونی ئیمام حسەیندا بابەتو شیعرەكانی ئەو بۆنەیە دەخوێنێتەوە.
روع- مص.ع(رەوع- rew'): ترسان، دڵەڕاوكێ، ترس، سەرسام بوون.
روعت- ا.مص(رەوئەت- rew'et): مایەی ترس، مایەی سەرسامی.
روغ- ا(روغ- rûx): قرقێنە، قرپ.
روغان- مص.ع(رەڤەغان- revexan): ئەملاو ئەولاكردن، حیلەكردن، گزیكردن.
روغن- ا(رەوغەن- rewxen): رۆن، دون.
رغناس- ا(روغناس- ruxnas): ترێ كێویلكە.
روغندان- ا.مر (رەوغەندان- rexendan): رۆندان، شتێ كە رۆنو مەڵحەمی تێ بكرێ.
روغن سوزی- ا.مص(رەوغەن سوزی- rewxen suzî): رۆن سەرفكردنی ئوتومبیل.
روغنكاری- ا.مص(رەوغەنكاری- rewxenkarî): چەوركردنی مەكینە (هەر مەكینەیەک پێویستی بە چەوركردنی بێ).
روغنگر- ا.ص(رەوغەنگەر- rewxenger): رۆنگر، كەسێک كە رۆن لە تۆوی رووەكان بگرێ.
روغن ماهی- ا.مر(رەوغەنی ماهی- rewxenî mahî): رۆنی ماسی.
روغنی- ص.ن(رەوغەنی- rewxenî): رۆنگر، نانێک كە رۆنیان لە هەویرەكەی كردبێ.
روغنین- ص.ن(رەوغەنین- rewxenîn): رۆناوی، نانی بەڕۆن، نانە چەورە.
روف- ا(رووف- rûf): جۆرە رووەكێكە.
روفتن- مص.م(روفتەن- rûften): ماڵین، گسكدان، ماڵین و خاوێنكردنەوەی تەپوتۆز و پوش و پەڵاشان.
روفرشی- ص.ن(رووفەرشی- rûferşî): نەعلی سەر فەرش، جاران پارچەیەكی كەتانییان بەسەر فەرشی گرانبەهادا رادەخست بۆ ئەوەی پێ خوست نەبێ، یان تیشكی هەتاو رەنگەكەی نەبا.
روكار- ا.مر(رووكار- rûkar): رووكاری خانوو بنیا، رووی بنیا.
روكش- ص.فا(رووكەش- rûkeş): رووكەش، شتێ بدرێ بەسەر شتێكی تردا، شتێ كە رواڵەتی جیابێ لە ناوەڕۆكی.
روگرداندن- مص.ل (رووگەرداندەن- rûgerdanden): روو وەرگێڕان،

دەستبەرداربوون، وازهێنان.
رولت- ا.فــر(رۆلیت- rolit): جــۆرە قــومــارێکە، (رۆلێت)، تایەی بچــووکی ژێرمێز یان کورسی، یان تەختی نووستن.
رولور- ا.فر(ریڤـول ڤیـر- rivol vîr): دەمانچە، وەروەر.
روم- ا(روم- rûm): تــووکـــــــەبـەر.
رومال- ا(رومال- rûmal): دەستـەسڕ، خاولی.
رومبا- ا.فر(رومبا- rûmba): جۆرە سەمایەکە.
رومـــــی- ص.ن(رومـــــی- rûmî): خەڵکی رۆم، رۆمی (خەڵکی تورک).
رون- ا(رەڤەن- reven): تاقیکردنەوە، ئەزموون، تەجرەبە.
رون- ا(رون- rûn): هـۆ، ســـــۆنـگـە، بایس.
روناس- ا(روناس- rûnas): جـــۆرە رووەکێکە.
رونجـــو- ا(رەڤـــەنجـــو- revencû): مۆریانە، مۆریکە.
روند-ا(رەڤـــەند- revend): رەوش، رەفتار، تەرز، رێچکە و شێواز.
روند- ا.ع(ریڤـــەند- rivend): رەگی رێواس.
رونـــق- ا.ع(رەونـــەغ- rewnex): رۆشنایی، روونـاکی، چاکی، جـــوانی، رەواج، برەو، پێشڤەچوونی کار.
رونما- ا.مـر(روونەمـا- rûnema): ئەو شت یان پارەیەی کە بە دیتنی رووی بووک یان ساوا وەکو دیاریی دەدرێ.
رونمـــودن- مـــــص.ل(روونمــــودەن- rûnmûden): دەرکـــــــەوتـن، روو

نیشاندان، روو تێ کردن.
رونوشت- ا.مـــــر(روونـڤـــیــــــست- rûnivişt): کۆپی، لەبەر گرتنەوە، لەبەر نووسینەوە.
رونویس- ا.مـــر (روونیـــــڤـــیس- rûnivîs): کۆپی، لەبەر نووسینەوە.
رونی- ص.ن(روونی- rûnî): خـەڵکی گوندی رونە-ی سەر بەنیشابور.
روهـنـی- روهـیـنـی- rûhinî): پـۆڵا.
روی- ا(روی- rûy): جـۆرەکـانزایەکـە.
روی- ا(روی- rûy): روو، لـەســـــەر: (کتاب را رووی میز گذاشت).
روی- ا.ع(رەڤـی- revî): هـەوری بـە باران، ئاوی شیـرین و سازگـار و تینوێتی شکێن، ساقی، ئاقڵ و تەندروست.
رویا- ص.فا(روویا- rûya): شتـێ کـە بڕوێ.
رویـــارو- ق.ص(رویـــارو- rûyarû): رووبەڕوو، بەرەوڕوو، بەرانبەر.
رویـــانـــدن- مـــص.م(رووویـــانـــدەن- rûyanden): رواندن، چاندن.
رویانده- ا.مف(رووویاندە- rûyande): روێنراو، چێنراو.
رویـانـنـده- ا.فـــــــا(رویـانـەنـدە- rûyanende): روێنەر، چێنەر.
رویان شناسی- ا.مص(روویان شیناسی- rûyan şinasî): پزناسی.
رویداد- ا.مـــــر(رووپداد- rûydad): رووداو، بوبەر، پێشهات.
روی دادن- مــــــــص.ل(رووی دادەن- rûydaden): رووادان.
روی زرد- ص.مـــــــــــر(رووی زەرد- rûy zerd): روو زەرد، شـــەرمـــەزار،

خجل، خەجاڵەتبار.

رویش- ا.مص(روویـیـش- rûyiş): کردەی روان.

رویگر- ا.ص(رویگـەر- rûyger): مسگەر.

روین- ا(رویەن- rûyen): جۆرە رووەکێکە.

رویناس- ا(روویناس- rûynas): جۆرە رووەکێکە.

روینگ- ا(رویەنگ- rûyeng): جۆرە رووەکێکە.

روی نمودن- مص.ل(رووی نوموودەن- rûy numûden): دەرکەوتن، روونیشاندان، رووکردنە.

روی نهادن- مص.ل(رووی نیهادەن- rûy nihaden): رووتێکردن، رووکردنە کەسێک یان شتێک.

رویه- ا(روویە- rûye): روو، چارە، شێوە، روخسار، رووی هەر شتێک.

رویه- ا.ع(رەڤییە- revîye): ئەندێشە، بیر، هزر.

روی هم- ق.مر(رووی هەم- rûyi hem): بەسەریەکەوە، بەگشتی.

روی هم رفته- ق. مر(رووی هەم رەفتە- rûyihem refte): بەشێوەیەکی گشتی، بەسەریەکەوە.

روییدن- مص.ل(روویيدەن- rûyîden): سەوزبوون، چەکەرەکردن، رووان.

رویین- ص.ن(رویین- rûyîn): مکوم، قایم، هەر شتێ لە کانزای رویی دروستکرابێ.

رویین تن- ص.مر(رویین تەن- rûyîn ten): لەقەبی ئەسفەندیارە، کەسێ کە لەشی تۆکمەو قایم بێ، گیان پۆڵا.

رویین خم- ا.مر(رویین خوم- rûyîn xum): دەهۆڵ، جۆرە شەیپورێکی گەورەو چەماوەیە.

رویین دژ- ا.مر(رویین دیژ- rûyîn dij): قەڵای مەحکەم، قەڵای پۆڵایین.

ره- ا(رەه- reh): رێگە، کەرەت، دەفعە، گۆرانیو ئاواز.

رها- ص(رەها- reha): ئازاد، بێ کۆت و زنجیر، رەها.

رهاشدن- مص.ل(رەها شودەن- rêha şuden): ئازادبوون، رزگاربوون.

رهاکردن- مص. م(رەها کەردەن- reha kerden): رزگارکردن، ئازادکردن.

رهان- مص.ل(ریهان- rihan): گرەوکردن، مەرج کردن.

رهاندن- مص.ل(رەهاندەن- rehanden): ئازادکردن، رەهاکردن، بەرەڵاکردن.

رهانده- ا.مف(رەهاندە- rehande): رەهاکراو، ئازادکراو.

رهاننده- ا.ف(رەهانەندە- rehanende): رزگارکەر، نەجاتدەر.

رهاو- ا(رەهاڤ- rehav): نەوایەکی کۆنی مۆسیقایە.

رهاورد- ا.مر(رەه ئاڤەرد- rehaverd): دەست و دیاری سەفەر.

رهاوی- ا(رەهاڤی- rehavî): ئاوازێکی مۆسیقای ئێرانییە.

رهایش- ا.مص(ڕەهایش- rehayiş): ڕزگاری، ڕەهایی، ئازادی.
رهاین- ا(ڕەهاین- rehayin): بارمتە.
رهایی- ا.مص(ڕەهایی- rehayî): ڕزگاری، ڕەهایی.
رەانجام- ا.مر(ڕەھ ئەنجام- reh encam): ئەسبابی سەفەر، لە وڵاخ و بنەوبارگەی توێشو، بارگەی سەفەر.
رهبان- ص.ع(ڕەهبان- rehban): ترساو، کەسێک لە ڕادەبەدەر لە خوا بترسێ.
رهبان- ص.ع(ڕوهبان- ruhban): دێرنشینان و خواپەرستانی فەلە.
رهبانیت- مص. جع(ڕەهبانییەت- rehbanîyet): ڕەبەنایەتی، گۆشەنشینیو تەرکی دنیاو چاوپۆشی لە لەزەتێن دنیا..
رهبر- ص.فا(ڕەهبەر- rehber): ڕێبەر، پێشەنگ، پێشەوا.
رەبردن- مص.ل(ڕەھ بوردەن- reh burden): ڕێ دۆزینەوە، ڕێ پەیداکردن، پەی بردن.
رەبسیج- ص.فا(ڕەھ بەسیج- reh besîc): سەفەرکەر.
رهبه- ا.ع(ڕەهبە- rehbe): ترس.
رەپیما- ص.فا(ڕەھ پەیما- rehpeyma): ڕێبوار، ڕەوەندە، موسافیر، تیژڕەو.
رەتوشه- ا.مر(ڕەھ توشە- rehtûşe): توێشوی سەفەر
رهدار- ا.ص(ڕەهدار- rehdar) پاسەوانی ڕێگەوبان

رهرو- ا.مر(ڕەهرەو- rehrew): ڕاڕەو، داڵان، سەرسەرا.
رهرو- ص.فا(ڕەهرەو- rehrew): ڕەوەندە، موسافیر، ڕێبوار، مورید.
رهزن- ص.فا(ڕەهزەن- rehzen): دز، ڕێگر.
رهط- ا.ع(ڕەهت- reht): قەوم و قەبیلەی پیاو، دەستەیەک پیاو کە لە ٣ کەس بە بانەوە بێ.
رهق- مص.ع(ڕەهەغ- rehex): ستەمکردن، درۆکردن، ئاژاوەگێڕی، ئەقڵ سوکی.
رهگذار- ص.فا(ڕەھ گوزار- rehguzar): ڕەوەندە، ڕێبوار، ڕاگوزار.
رهگذر- ا.مر(ڕەھ گوزەر- rehguzer): ڕێ گوزەر، ڕێی تێپەڕبوون.
رەگو- ص.فا(ڕەهگو- rehgû): گۆرانی بێژ، سترانبێژ.
رهگیر- ص.فا(ڕەهگیر- rehgîr). ڕێگر، چەتە، دز، گەشتیار.
رهن- مص.ع(ڕەهن- rehn): ڕەهن، بارمتە.
رهنامه- ا.مر(ڕەهنامە- rehname): نەخشەی ڕێگاوبان بۆ ڕێنوێنی.
رەنشین- ص.فا(ڕەنشین- rehnişîn): ڕێگەنشین، سواڵکەری سەر ڕێگەو بانان.
رهنما- ص.فا(ڕەهنەما- rehnema): ڕێنوێن، ڕێگە نوما.
رهنمون- ص.فا(ڕەهنەمون- rehnumûn): ڕێ نوێن، ڕێ پیشاندەر، **ڕێبەریکردن.**
رەنورد- ص.فا(ڕەھ نەڤەرد- rehneverd): پەیک، قاسید، تەتەر،

تیژڕەو، ڕێبوار، ڕەوەند.
رهو- ا.ع(رەهڤ- rehv): بنەمـــــا، ڕێچکە، ڕەوش، شێواز.
رهو- مص. ع(رەهڤ-rehv): نەرمـــە ڕۆیین، هێوربوونەوەی دەریا.
رهو- ا.ع(رەهڤ- rehv): شوێنی بەرز، شوێنی نزم.
رهوار- ص(رەه ڤار- rehvar): وڵاخی ڕەهوان، خۆشبەز.
رهور- ص(رەه ڤەر- rehver): ڕەهوان، خۆشبەز.
رهون- ا.ع(روهون- ruhûn): بارمـتـە.
رهی- ص.ن(رەهی- rehî): ڕێبـــوار، ڕەوەندە، غوڵام، بەندەو نۆکەر.
رهیـاب- ص.فا(رەه یاب- rehyab): ڕێـــگـــە دۆزەرەوە، دۆزەرەوەی ڕێـــگـــەو ڕێچکەیەکی تازە.
رهیدن- مص.ل(رەهیـدەن- rehîden): ڕزگاربوون، خەلستن.
رهیـــده- ا.مف(رەهیـــدە- rehîde): خەلەسیوو، ڕزگاربوگ.
رهیق- ا.ع(رەهیغ- rehî¨x): شـەراب، بادە، مەی.
رهین- ص.ع(رەهین- rehîn): بارمـتـە.
رهـیـنـه- ا.ص(رەهـیـنـە- rehîne): بارمتە،
ری- ا.ع(رەیی-rey): تەڕو تازەو پاراو، نیان.
ریـاء- مـص.ع(ریـاء- rîya’): ریـا، دووڕوویی.
ریـــاح- ا.ع(ریـــاه- rîyah): بـــا.
ریـاحـین- ا.ع(رەیـاهـین- reyahîn): ڕێحانە.

ریاست- مص. ع(ریاسـەت- rîyaset): سـەرکـردایەتی، بوونە سـەرۆک، سـەروەری کـردن، سـەروەری، سـەرداری، گـەورەیی، فەرمانڕەوایی.
ریـــاش- ا.ع(ریـــاش- rîyaş): پـــەڕ.
ریاض- ا.ع(ریاز- rîyaz): باغـــان.
ریاضت- ا.مـص(ریـازەت- rîyazet): گۆشەنشینیو عیبادەتکردن، خۆ ئەزیەتدان بۆ ڕامکردنی نەفسو پەروەردەکردنی خود، بەخێوکردنو ڕامکردنی جوانوو.
ریـــاضـــی- ا.ع(ریـــازی- rîyazî): بیرکاری.
ریاع- ص.ع(رەیـیـــــــاء- reya’): نەشونماکردن، زۆربوون، فراوان بوون.
ریاکار- ص.فا(ریـیاکـار- rîyakar): ریاکار، دووڕوو.
ریال- ا(ریـیـال- rîyal): ریاڵ، (جـۆرە پارەیەکە).
ریان- ص.ع(رەییـان- reyyan): تەڕو تازە، پاراو، تێراو.
ریب- مص.ع(رەیب- reyb): کـەوتنە گومان، دوو دڵ بوون، دوو دڵی، گومان.
ریبـاس- ا(ریبـاس-rîbas): ڕێواس.
ریبال- ا.ع(ریبال- rîbal): شێر، شێری دڕندە، گورگ.
ریبت- ا.مص(ریبەت- rîbet): گومان، دوو دڵی، تۆمەت. نیگەرانی.
ریتانج- ا(ریتـانج- rîtanc): سـەمـغی دارو درەخت، کەتیرە.
ریتم- ا.فر(ریتم- rîtm): ریتم، ئیقاع.
رث- مص. ع(رەیس- reys): خاوەخاو، درەنگ، خاوڕەو.
ریچار- ا(ریچار- rîçar): مرەبا، قسەی

قۆڕو بێ سەروبەر، گوتەی نا مەفهوم.

ریچال- ا (ریچال- rîçal): مەربا، بێهودەوێژی، هەرزەوێژی، ریچاڵ، هەرچی لە شیر پەیدادەبێ.

ریچال بافتن- مص. ل(ریچال بافتەن- rîçal baften): فشە رستن، هەرزە بێژین، فیشاڵکردن.

ریح- اا(ریھ- rîh): با، شنە، بۆن.

ریحان- اا(رەیهان- reyhan): ڕێحانە.

ریحانه- ا.ع(رەیهانە- reyhane): چەپکە ڕێحانە.

ریحانی- ص.ن(رەیهانی- reyhanî): شەرابی پاڵێوراو، بادەی ساف، جۆرە خەتێکی ئیسلامییە کە (ابن بواب) دایهێناوە.

ریخ- اا(ریخ- rîx): شیاکە، ریخ، گوو، تەرس، پیسایی.

ریخبین- اا(ریخ بین- rîxbîn): لۆر، کەشک، دۆی ترش، تۆراغ.

ریخت- اا(ریخت- rîxt): شەکڵو شەمایل، قیافە، ڕێخت، سەروسیما، تەحرودیدار.

ریختن- مص. م(ریختەن- rîxten): رشتن، پرژان.

ریخت و پاش- ا.مص(ریختو پاش- rîxtû paş): رژانو پژان، تەخشان و پەخشان، زێدەمەسرەف.

ریختەگر- ا.ص(ریختەگەر- rîxteger): قاڵب ڕێژی کانزا.

ریخن- ص(ریخین- rîxin): ریخاوی.

ریدک- اا(ریدەک- rîdek): کوڕ، کوریژگە.

ریدن- مص.ل(ریدەن- rîden): ریتن.

ریز- ص.اا(ریز- rîz): ورد، گەردیلە.

ریز- اا(ریز- rîz): دلۆپە، پیاڵە، پەیمانە، رەحمەت، نیعمەت، ئارەزوو، هەواو هەوەس.

ریزابه- ا.مر(ریزابە- rîzabe): ڕێژاو.

ریزان- ص.فا(ریزان- rîzan): رژاو، لە حاڵی رشتنا.

ریزبار- ص.فا.اا(ریزبار- rîzbar): بارانی ورد، بارانی توندو ورد، ڕێژنە.

ریزبین- ا.ص(ریزبین- rîzbîn): میکرۆسکۆب، زەرەبین.

ریزش- ا.مص(ریزیش- rîziş): رژان، وەرین، دابارین.

ریزوفور- ا.فر(ریزۆفۆر- rîzofor): جۆرە درەختێکە.

ریزه‌خوار- ص.فا(ریزەخار- rîzexar): ورتکەنانی بەرماوەی سەر سفرەخۆر.

ریزه‌خوانی- ا.مص(ریزەخانی- rîzexanî): نەرمەگۆرانی لە بن لێوانەوە، قسەکردنی هێواشو نەرم.

ریزه‌کار- ص.فا(ریزەکار- rîzekar): وردەکار، ناسک کار، هونەرمەندی دەست رەنگینی وردو وریاو ناسک کار.

ریزه‌کاری- ا.مص(ریزەکاری- rîzekarî): وردەکاری (لە بواری هونەریدا وەکو تابلۆ، پەیکەر، خەت، سەماو هەڵپەڕکێو..)

ریزیدن- مص. م(ریزیدەن- rîzîden): رشتن، رژاندن.

ریژ- اا(ریژ- rîj): زیخ و چەو، هەردە و باسک.

ریژ- اا(ریژ- rîj): ئارەزوو، هەواو هەوەس، مراز.

ریس- ا(ریس- rîs): ریس (ریسەکەمان لێ مەکەوە بە خوری)، ڕێسراو.
ریس- ا(ریس- rîs): کـــەشـکـەک، چێشتی گەنمەکوتاو بە گۆشتەوە، هەریسە.
ریس- مـص. ع(رەیـس- reys): لار و لەنجەکردن، زاڵ بوون.
ریستن- مص. ل(ریســتـەن- rîsten): ریتن.
ریستن- مص. ل(ریســتـەن- rîsten): گریان لە (گریستن)ەوە هاتووە.
ریسک- ا.فر(ریسک- rîsk): خـەتەر، ملنان بە کـارێکەوە کـە خـەتەرو ئەنجـام نادیار بێ، مـغـامـەرە، خـەتەربازی، جەربەزەیی.
ریسمان- ا.مر(ریسـمان- rîsman): پەت، گوریس، کندڕ.
ریســـە- ا(ریســـە- rîse): ریز، داو، زاراوەیەکی سـەر بە رووەکناسـیــیـە، (قارچکو کارگو قەوزەو..) ریشاڵ.
ریســـەداران- ا.مـــر(ریســـەداران- rîsedaran): رووەکێن ریشاڵدار.
ریسیدن- مص.م(ریسیدەن- rîsîden): رستن، رێسان.
ریسـیـدە- ا.مف(ریسـیـدە-rîsîde): رێسراو.
ریسندە- ا.فـا(ریسـەندە- rîsende): برێس، رێسەر.
ریش- ا(ریش- rîş): ردێن.
ریش- ا(ریش- rîş): زام، رێش، برین.
ریــش- ا.ع(ریـــش- rîş): پـــەڕ.
ریـش بـابـا- ا.مـــــــر(ریش بـابـا- rîş baba): جـۆرە ترێیـەکـە دەنکەکـەی درێژو درشتە.
ریش بز- ا.مـــر(ریش بوز- rîş buz): شنگ، جـۆرە رووەکـێکە بە عـەرەبی ریشـە بزن و کلکە ئەسپێی پێ دەڵێن.
ریش تراش- ص.فـــا(ریـش تـراش- rîş teraş): مـــەکـــینەی ردێن تاشین، کەسێک کە ردێنی خۆی بتاشێ.
ریشـــخـند- ا.مص(ریش خـــەند- rîş xend): ریش خەن، گاڵتەپێ کردن، پێ رابواردن، دەست بەزاخـــا کــــردن، هەڵخەڵەتاندن.
ریشـدار- ص.فـا(ریشـدار- rîşdar): ردێن دار.
ریش سـفـیـد- ا.ص(ریش سـیـفـیـد- rîş sifîd): ردێن سـپـی، دەمـڕاستو گەورەی قەوم.
ریش کــاو- ص(ریشکاو- rîşkaw): گەوج، نەزان، نەحاڵی، تەماعکار.
ریشـــو- ص(ریشـــو- rîşû): ریشن.
ریشور- ص(ریشڤەر- rîşver): ریشن، ریشدار.
ریشــە- ا(ریشــە- rîşe): بێنج، بنج، رەگ، ریشە، ریشو.
ریشـەدار- ص(ریشـەدار- rîşe dar): هەر رووەکـــێـک رەگو ریشـــەی هەبێ، خەڵکی ئەسڵزادەو نەجیم.
ریشـــەکن- ص.فـــا(ریشـــەکـــەن- rîşe ken): ئەوەی شـتـێک لە رەگـەوە هەڵکەنێ، لە رەگەوە هەڵکەنراو، لە بنەوە هەڵکێشراو.
ریشـــیـــدن- مص. ل(ریشـــیـــدەن- rîşîden): بریندار بوون، رووشان.
ریشـیـدە- ا.مف(ریشـیـدە- rîşîde):

برینداربوو، رووشاو.
ریشیدن- مص.م(ریشیدەن- rîşîden): رشتن.
ریصار- ا(ریسار- rîsar): مرەبا، ترشیات، ریچار، ریچاڵ.
ریع- مص.ل- ع(رەیع- rey’): گەشەکردن، زۆربوون، هەڵئاوسان، هەڵاتن (بۆ هەویر) زیادکردن (بۆ برنجی کوڵاو).
ریع- ا.ع(ریع- rî’): تەپە، شوێنی بەرز، گرد، دێر.
ریعان- (رەیەئان- reye’an): هەوەڵ و هەرەت، هەرەتی لاوی.
ریغ- ا(ریغ- rîx): بناری چیا، دەشت.
ریغ- ا(ریغ- rîx): کەرب و کینە، بوغز، هەڤرەکی، رکابەری، نەفرەت، عەداوەت، دژمنایەتی.
ریغ- ا(ریغ- rîx): پیسایی.
ریغو- ص(ریغو- rîxû): ریخاوی، ریخن
ریف- ا.ع(ریف- rîf): مێرغوزار، سەوزەزار، دەشتی پڕئاو و گیا، زەمینی نزیکە ئاوی بە پیت و بەرەکەت، ئاوەدانی.
ریق- مص.ع(رەیغ- reyx): رژانی ئاو یان خوێن، سەراب، تراویلکە، نۆبەرە، لیکاوی زار، دوا هەناسە.
ریکا- ا(ریکا- rîka): کوڕ، مەحبوب، مەعشوق، هەر یەکێک لە کوڕانی جوانو پۆشتەو پەرداخ، کە لە پێش پاشایانەوە لە ریزی دەستوپێوەندو یاساوڵانەوە دەڕۆییشتن، غوڵام.
ریکاشە- ا(ریکاشە- rîkaşe): سیخور.
ریگ- ا(ریگ- rîg): زیخ و چەو و لم، قوم.
ریگ پشتە- ا.مر(ریگ پشتە- rîg pşte): گردۆلکە لم، کۆمەڵە زیخ و لم.
ریگ روان- ا.مر(ریگی رەڤان- rîgi revan): زیخ و لمی بزۆز، بەدەم باوە لە بیاباندا دەڕوات و کۆمەڵ دەبێ و گردەلم پێکدێنێ.
ریگ زادە- ا.مر(ریگ زادە- rîg zade): جۆرە گیاندارێکە لە قمقمۆک دەچێ بە عەرەبی سەقەنقور-ی پێ دەگوترێ.
ریگزار- ا.مر(ریگزار- rîgzar): لمەڵان، زیخەڵان.
ریگ ماهی- ا.مر(ریگ ماهی- rîg mahî): سەقەنقور.
ریل- ا(ریل- rîyl): رێڵ، ئەو جووتە ئاسنە هاوتەریبەی کە قیتاری بەسەرا دەڕوات، سکە.
ریم- ا(ریم- rîm): چڵک، کێم و زوخی برین.
ریم- ا.ع(رەیم- reym): گۆڕ، شاخی نەبەرز، کۆتایی رۆژ تا هەوەڵی تاریک بوون.
ریم آهن- ا.مر(ریم ئاهەن- rîm ahen): خاکەی ئاسن، ئەو پاشماوەیەی ئاسن کە لە کورەدا دەمێنێتەوە یان بەدەم چەکوشەوە دەوەرێ.
ریم آهنگ- ا.مر(ریم ئاهەنگ- rîm aheng): پاککەرەوەی چڵک و کێم و زوخ.
ریمن- ص.ن (ریمن- rîmin): پیس، چڵکن، چڵک کردوو.

ریمـن- ص(ریمـەن- rîmen): دڵ رەش، کینەلەزگ، فێڵباز، حیلەکار.
ریمە- ا(ریمە- rîme): ریپـــۆقی چاو.
ریمیـا- ا(ریمیـا- rîmiya): زانسـتی جادوو.
ریــن- ا.ع(رەیــن- reyn): ژەنــگ، پیسی، چڵک، کێمو زوخ.
رینـگ- ا.فـــــر(رینـگ- rîng): مەیدانێکی چوارگۆشەیە کە دوو بۆکسباز بۆکسـێنی تێـدا دەکـەن، رینگی تایەی ئوتومبیل.
ریو- ا.(ریڤ- rîv): فـێڵ، حــیلە، نێرەنگ.
ریواج- ا(ریڤـــاج- rîvac): رێواس.
ریواس- ا(ریڤـــاس- rîvas): رێواس.
ریواس- ا(ریڤاس- rîvas): ریبا، دوو روویی، فریو، ئەفسوون.
ریـون ایکس- ا.فـــر(رەیـون ئـێکس- reyun êks): تیشکی x.
ریونجـو- ا(ریڤـەنجـو- rîvencû): مۆریانە، مۆریکە.
ریوند- ا(ریڤـەند- rîvend): جـۆرە رووەکێکە کە لە تیرەی ریواسەو بۆ دەرمان بەکاردێت.
ریوە- ا(ریڤە- rîve): گرد، تەپە، ملەی کێو.
ریوە- ا(ریڤـە- rîve): حـیلە، فـێڵ، تەفرەو فریو.
ریوی- ص.ن(رییەڤی- riyevî): سیلو دیق، دەردە باریکە.
ریە- ا.ع(رییـە- rîye): سی، جگەری سپی، سیپەلاک، ئەندامی هەناسەدان.

ز

ز- حر (ز- z):
پیتی سێزدەیەمی ئەلفبای فارسییەو بە (زا) دەخوێنرێتەوەو بە حەسابی ئەبجەد بەرانبەر بە ژمارە (٧)ە.
زائد- ا.فا.ع(زائید- ra'id): زۆر، زیاد، فرە.
زائده- ا.فا.ع(زائیدە- za'ide): زۆر، زیاد، زیادە.
زائر- ا.فا.ع(زائیر- za'ir): میوان، زیارەتکار، دیدەنی کار.
زائره- ا.فا.ع(زائیرە- za'ire): میوان، زیارەتکار، دیدەنی کار (بۆمێ).
زائل- ا.فا.ع(زائیل-za'il): دوورکەوتوو، لاچوو، نەماو.
زائله- ا.فا.ع(زائیلە- za'ile): (بۆمێ): هەر زیندەوەرێک کە لە جێی خۆی دوورکەوێتەوە.
زائو- ص(زائو- zaû): ژنی زەیستان، ژنی تازەزاو.
زاب- ا(زاب-zab): زێ، سەرچاوە، چۆمی گەورە، ئاکار.
زابغر- ا(زابغەر- zabxer): ئەوەیە کەسێک دەمی خۆی پڕ لە با بکاتو یەکێکی دی بە دەست لێی بداو بایەکە بەدەنگەوە دەربچێ.
زابگر- ا(زابگەر- zabger): بڕوانە «زابغەر».
زابل- ا (زابول- zabul): ناوی ئاهەنگێکی مۆسیقای ئێرانییە.
زابلستانی- ص.ن(زابولیستانی- zabulistanî): خەڵکی زابول.
زابلی- ص.ن(زابولی- zabulî): خەڵکی زابول: (سیستان)..
زابن- ا.ص.ع(زابین- zabin): دۆزەخەوان، دێوی سەرکێش، پاسەوان.
زابوقه- ا.ع(زابوغە- zabuxe): گۆشەیەکی ماڵ، بەشێک لە ماڵ، سوچی ماڵ.
زاپاس- ا.رو(زاپاس- zapas): یەدەک، سپێر.
زاج- ا.ص(زاج- zac): زەیستان، ژنێ کە تازە زابێو هەفتەی نەچووبێ.

زاج- ا(زاج- zac): زاخ.
زاجــر- ا.فــا- ع(زاجــیــر- zacir): بەرهەڵست، دەرکەر، بەرهەڵستەکەر.
زاج ســـبـــز- ا.مـــر(زاجی ســـەبز- zaci sebz): زاخی سەوز.
زاج ســفــیــد- ا.مـر(زاجی ســیــفــیـد- zaci sifîd): زاخی سپی.
زاج سور- ا.مر(زاج سوور- zac sûr): ئاهەنگ و مـیـوانداری خـۆشـۆرینی ژنی زەیستان.
زاج کــبــود- ا.مـــر(زاجی کـــەبود- zaci kebûd): سولفاتی مس.
زاجل- ص.ع(زاجـیل- zacil): پیـاوی ناودار، پیـاوێک کـە بە خـۆشیو شـادی گۆرانی بلێ..
زاچ- ا.ص(زاچ- zaç): ژنی زەیسـتـان.
زاحف- ا.فـــا.ع(زاهیـف- zahif): خشاو، خشۆک، خزین، کەسێ لەسەر ئەژنۆ بخـزێ، وشـتـرێ کـە لە مـاندوێتیدا پێ بخشێنێ.
زاخـر- ص.فـا.ع(زاخـیـر- zaxir): پڕولێـوڕێژ، پیـاوی بەخـشندە، پیـاوی پیاوانەو پایەبەرز.
زاد- ص.مف(زاد- zad): تازە لە دایک بوو.
زاد- ا(زاد- zad): ســاڵ و تـەمـــەن، پیربوون.
زاد- ا.ع(زاد- zad): توێشوو، خۆراکی کەم، توێشووی سەفەر، کەرەستەی سەفەر.
زاد بـــــەرزاد- ق(زاد بـــــەر زاد- zad berzad): پشـــتـــاو پشت، لە بابەلبابەوە.
زادبود- ا.مر(زادبود- zad bûd): زێدو شوێنی لەدایک بوون، زێدو بوم.
زاد بوم- ا.مـــر(زادبوم- zad bûm): وەتەن، نیشتمان، شوێنی لە دایک بوون.
زادخور- ص.مر(زاد خور- zad xûr): بەساڵاچوو، پیر، زۆرهان.
زادخـــوست- ص.مـــر(زادخـــوست- zad xûst): پیر، بەساڵاچوو، ساڵمەند، زۆرهان
زادسرو- ا.مر(زاد سەرڤ- zad serv): سەرووی ئازاد، سەروو.
زادغـــر- ا.ص(زادغـــەر- zadxer): حەرامزادە، زۆڵ، بیژو، پیژ.
زادگـــاه- ا.مـــر(زادگـــاه- zad gah): زاگە، زێد، وەتەن، نیشـتـمان، شـوێنی لە دایک بوون.
زادمرد- ص.مر(زادمەرد-zad merd): جوامـێر، بەهیـمـمـەت، پیـاوی پیـاوانەو مەردانە.
زادن- مـص. (زادەن- zaden): زایـین، مناڵ بوون.
زادوبود- ا.مر(زادو بود- zadû bûd): سەرمایەو سامان، زاگە، زێد.
زادو رود- ا.مر(زادو رود-zadû rûd): نەوەو نەتیرە، منداڵی کوڕ و کچ، زادەکان، زارۆچە.
زادو ولد- ا.مـــــــر(زادو ڤـــــــەلەد- zadû veled): زادو وەڵـــەنـــد، زادو وەڵەد.
زاده- ص. مــــــــف(زادە- zade): فەرزەندان، بێچوی بنیادەم.
زار- پس- (زار- zar): پاشگرەو دەلکێ بە هەندێ وشـەوەو مـانای زۆری و شـوێنی فراوان دەدات وەک: گوڵ+ زار= گوڵزار.

زار- ص(زار- zar): لەڕولاواز، زەبوون، زەلیل، داماو، کزو لاواز، بێچارەو بێنەوا.
زار- ا(زار- zar): گـــریەو زاری، نالـە نالی بەسۆزو ئازارەوە.
زارازار- ق(زارازار- zarazar): زەبوونی، بێـچـارەیی و فـەقـیـری، کـزی و لاوازی.
زاراغـنـگ- ا.ص(زارا غـــــــەنـگ- zara xeng): زەوی رەقـــــەن، زەوی چەقەن.
زاران- ص.فـا(زاران- zaran): نالان، لە حالی گریاندا.
زارج- ا(زاریـج- zaric): جـــــــۆرە رووەکێکە.
زارخـــورش- ا.مــــر(زارخـــوریش- zar xûriş): کەم خۆر، درژخۆر، لاوازی دەستی کەمخۆری.
زارزار- ق(زار زار- zarzar): گــریانی بەکـوڵ لە ناخی دڵەوە، گـریانی بە کـوڵ و بەدڵ .
زارع- ا.فـا(زاریع- zari’): فــەلاح، جووتیار، وەرزێر، کشتیار.
زارغـنـگ- ا.ص (زار غـــــــەنـگ- zar¨xeng): زەوی چەقـــــەن، زەوی رەقەن.
زاروار- ص(زارڤار- zarvar): زەبوون، کزو لاواز، بێچارەو هەژار، بێنەوا.
زارونـزار- ص.مــــــــر(زارونـەزار- zarûnezar): لـەڕولاواز، کـــــــزو بێدەسەلات، بێچارەو فەقیر، بێنەوا.
زاروار- ص(زاروڤـــــار- zarûvar): زەبوونی و داماوی.
زارە- ا.مص(زارە- zare): گـــــریـەو نالین.
زارە- ص(زارە- zare): زەبـونو زەلـیـل، بێنەوا.
زاری- ا.مص(زاری- zarî): گـــــریـەو زاری، نالەنال، لالانەوەو پاڕانەوە.
زاری- ا.مص(زاری- zarî): زەبـوونـی، کزی، داماوی، بێچارەیی.
زاریـانـە- ص.ن(زاریـانـە- zaryane): مایەو هۆی گریانو زاری.
زاریدن- مص.ل(زاریـدەن- zariden): گریان، نالین.
زارندە- ا.فـــا(زارەندە- zarende): کەسێ زاری بکات.
زاستر- ق(زاسـتـەر- zaster): ئەولاتر، دوورتر.
زاغ- ا(زاغ- zax): قـــــەلـە باچـکـە، قشقەڕە، قشقەڵە.
زاغ- ا(زاغ- zax): زاخ.
زاغ- ص(زاغ- zax): شین، کەوەیی، چاوی شین.
زاغپا- ا.مر(زاغپا- zaxpa): لۆمە، گازاندە، گلەیی، سەرزەنشت، سەرکۆنە.
زاغ پیـــســـە- ا.مــر(زاغ پیـســـــە- zaxpîse): قـەلـەباچکە، قـشـقـەڵـە، قەلەبازەڵە.
زاغج- ا(زاغەج- zaxec): قەلەباچکە.
زاغ چشـم- ص.مـــــــر(زاغ چـەشـم- zax çeşm): چاو شین، کـەسـێک کـە چاوانی شین بێ.
زاغـــچـــە- ا(زاغـــچـــە- zaxçe): قەلەباچکە، قشقەڕە.
زاغد- ا(زاغەد- zaxed): ئاغەڵ، جێی داکردنی مەڕو بزن لە سەرمادا.

زاغ دل- ص.مـر(زاغ دیل- zax dil): دلڕەش، دلڕەق، رقن.
زاغـر- ا(زاغـەر- zaxer): زیقـەتۆرە، چیکلدانە.
زاغ رنـگ- ص.مـــــــر(زاغ رەنـگ- zax reng): رەش، هەر شـتێ رەش بێ وەکو پەڕی قەلەڕەش.
زاغ زبـان- ص.مـــــــر(زاغ زەبـان- zax zeban): زمـان رەش، کـەسێ کـە تووکو نەفرەت بکاو دوعـاکـەی بێتـەدی، قـــەلەم، ئەســـپێ کـــە زمـــانی رەش بێ «نیشانەی رەسەنییە».
زاغ سار- ص.مر(زاغسار- zax sar): سـەر رەش، زالمی سـەر سەخت، دلڕەش، دلڕەق، رقن.
زاغـک- ا(زاغـــــــەک - zaxek): قەلەباچکەی بچووک.
زاغ کـمـــان- ا.مـر(زاغی کـــەمـــان- zaxi keman): گۆشەی کەوان.
زاغنول- ا.مـــر(زاغ نول- zax nûl): تەورزین، پاچەکۆلە، پاچ، قەزمە، قولنگ.
زاغ و زیـغ- ا.مـــــــــر(زاغ و زیـخ- zaxû zîx): زاق و زیقی منالان.
زاغـوک- ا(زاغـوک- zaxûk): گوللەی کەوان.
زاغە- ا(زاغە- zaxe): ئاغەل، شوێنی داکـردنی مـەڕو مـالات لە کـاتی سـەرمـادا، گەوڕ، پشتیر.
زافە- ا(زافە- zafe): گیـایەکی کێـوییـە لەسیر دەچێت، سیری کێوی، سیرک.
زافـــــە- ا(زافـــــە- zafe): ژیژک.
زاکـانی- ص.ن(زاکـانی- zakanî): خەلکی زاکان-ی نزیکی قەزوین.
زاکون- ا.رو(زاکون- zakûn): قـانون، یاسا، رێسا.
زاکی- ا.فـــا.ع(زاکی- zakî): پاکو چاک.
زاگ- ا(زاگ- zag): زاخ.
زاگـــاب- ا.مـــر(زاگـــاب- zagab): مەرەکەبی رەش.
زال- ص.(زال- zal): پیـری پەککەوتە، پیرێ کـە مـووی سەرو برۆو برژانگی سپی بووبێ، ناوی باوکی رۆستەمە، دنیا، زالم، چەنگ.
زال تنی- ا.مـر(زال تەنی- zal tenî): کەسێک کە بەزگماک سەرو قژی سپی بێو لەبەر روناکی چاوی هەلنەیەت.
زالزالـک- ا(زال زالەک- zal zalek): گۆیژ، بلچ، گڤیش، گوهیژ.
زالـو- ا(زالـو- zalû): زالـو، زەروو.
زالوک- ا(زالوک- zalûk): گـــوللەی کەوان.
زامـاسکە- ا(زامـاسکە- zamaske): هێلم.
زامل- ص.فـــا.ع(زامـــیل- zamil): پەیڕەو، پاشکۆ، لۆقە.
زامـلـە- ا.ع(زامـــــــیلـە- zamile): حەیوانی بارکێش.
زامـهـران- ا(زامـەهران- zamehren): جۆرە دەرمانێکە.
زامیـاد- ا(زامیـاد- zamyad): ناوی رۆژی بیـست و هەشـتـەمی هەر مـانگێکی هەتاویـە، لە ئاییـنی زەردەشـتـیـدا نـاوی فریشتەی بەرپرسی زەوییە.
زان- ا.ع(زان- zan): جـۆرە درەخـتـێکە لە تیرەی بەڕوو.

زانستر- ق(زان سوتەر- zan suter): لەولاتر، دوورتر..

زانو- ا(زانو- zanû): ئەژنۆ، زرانی.

زانویی- ص.ن(زانویی- zanûyî): هەرشتێکی چەماوە لە شێوەی ئەژنۆ، ئەژنۆیی، ئەژنۆ ئاسا.

زانە- ا(زانە- zane): جۆرە کولەیەکە.

زانی- ا.فا(زانی- zanî): زیناکار، پیاوێ کە گانی حەرام بکات.

زانیە- ا.فا.ع(زانیە- zanîye): زیناکار، ژنێ کە گانی حەرام بدات.

زاو- ص(زاڤ- zav): بەهێز، زەلام، بەدەسەلآت، وەستا، وەستا لە کارێ یا هونەرێکدا.

زاو- ا(زاڤ- zav): درز، کون، دۆڵی کێو.

زاور- ا(زاڤەر- zaver): هێز، توانا، زۆر.

زاور- ا.ص(زاڤەر- zaver): خزمەتکار، نۆکەر، غولآم، پەرستار.

زاورا- ص(زاڤیرا- zavira): دەربەدەر، ئاوارە، بێ ماڵ و حاڵ، بێ نەوا.

زاوش- ا(زاڤوش- zavuş): زیوس، یەکێکە لە خواوەندانی یونانیانی کۆن.

زاولانە- ا(زاڤ لانە- zav lane): کۆت و زنجیر، کەلەپچەو پێوەند، گێسو، پرچ.

زاولی- ص.ن(زاڤلی- zavulî): خەڵکی زابول، زابولی، ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئیرانییە.

زاووق- ا.ع(زاڤوغ- zavûx): جیوە.

زاوی- ص.ن(زاڤی- zavî): خەڵکی زاوە.

زاویە- ا.ع (زاڤییە- zavîye): گۆشە، قوڕنە، کونج، خانەقا، لانەو ئاشیانە، ماڵ.

زاویە نشین- ص.فا(زاڤییە نشین- zavîye nişîn): گۆشەگیر، خەڵوەت نشین، کونجی عیبادەت.

زاویەیاب- ص.فا(زاڤییە یاب- zavîye yab): پانتۆمەتر.

زاهد- ا.فا(زاهید- zahid): خواناس، کەسێ کەدنیا بۆ قیامەت تەرک بکاتو خەریکی تاعەتو خوا پەرستی بێ.

زاهدانە- ص.ق(زاهیدانە- zahidane): زاهیدانە، خواناسانە، وەکو خواناسان.

زاهر- ا.فا (زاهیر- zahir): پرشنگدار، درەخشان، رووەکێکی خۆش رەنگ و بۆیە، رووەکێکە جوانییەکی گەشی هەیە.

زاهری- ا.ص(زاهیری- zahirî): گیایەکی خۆشڕەنگ و بۆنە.

زاهق- ا.فا- ع(زاهیغ- zahix): بێهودە، بەتاڵ، لەناوچوو، وشک، رەوەندە.

زاهل- ا.فا.ع(زاهیل- zahil): ئاسودە، دڵنیا، غافڵ.

زاهی- ا.فا(زاهی- zahî): درەوشاوە، پرشنگدار، پرتیشک.

زایا- ص.فا(زایا- zaya): مامان.

زایاندن- مص.م(زایاندەن- zayanden): زایاندن، مامانی کردن.

زایچە- ا(زاییچە- zayîçe): زاییننامە (بیان ولادە) پێشبێژی چارەنووسی منالی ساوا لەلایەن فالگرەوە، پێشبینی چارەنووسی منالی ساوا.

زایش- ا.مص(زاییش- zayîş): زایین.

زایشگاه- ا.مـــــــر(زایشگاه- zayîşgah): زایینگه، نهخۆشخانهی تایبهت به ژنی ئاوس.

زایمان- ا.مص(زایمان- zayman): زاوزێ، زایین.

زاییدن- مص.م(زاییدهن- zayîden): زایین، منالّ بوون.

زاینده- ا.فا(زاینده- zayînde): ژنێ که بزێ، زاو، حهیوانی زاو.

زاییده- ا.مف(زاییده- zayîde): لهدایک بوو.

زئوس- ا(زیوس- ziyus): زیوس، خواوهندی ئهقلّ و عهدالهت.

زئولوژی- ا.فر(زیولوژی- zu'olojî): زیندهورزانی، زیندهوهرناسی.

زئیر- مص.ع(زهئیر- ze'îr): نهڕهی شێر.

زب- ص(زهب- zeb): مفت، خۆڕایی، بهلاش، سههلو ئاسان.

زباد- ا.ع(زهباد- zebad): مادهیهکی بۆنخۆشی رهشه له رۆن دهچێت که له ههندێ شوێنی هندو حهبهشهدا له حهیوانێکی دهگرن که زهبادی پێ دهلّێن.

زبارج- ا.ع(زهبارج- zebaric): زهبهرجهد.

زبال- ا.ع(زیبال- zibal): ئهوهی مێروله بهدهم ههلّیگرێو بیبات، شتی کهم.

زباله- ا.ع(زوباله- zubale): ئاوی کهم، شتی کهم، زڕو زبلّ.

زبالهدان- ا.مـــــر(زوبالهدان- zubaledan): زبلّدان، تهنهکهی خۆلّ.

زبالهکش- ص.فا(زوبالهکهش- zubalekeş): زبلّڕێژ، ئهوهی زبلّی مالّان بۆ رشتن دهبات.

زبان- ا(زهبان- zeban): زمان، زار (ئهو پارچه گۆشتهی لهناو دهمدایه).

زبان آور- ص.مر(زهبان ئاڤهر- zeban aver): زمان تهڕ، قسهزان، بهدهم و زمان، خۆش قسه.

زبان باز- ص.فا(زهبان باز- zeban baz): زمان لووس، کهسێ به زمانی لووس کهسێک فریو بدات.

زبان بازی- ا.مص(زهبان بازی- zeban bazî): زمانلووسی، ریبایی.

زبان بره- ا.مـــر(زهبان بهره- zeban bere): جۆره رووهکێکه.

زبان بریده- ص.مف(زهبان بوریده- zeban burîde): بێ زمان، زمان براو، خامۆش، بێدهنگ، یهکێک قسه نهکات و ههمیشه مات و بێدهنگ بێ.

زبان بستن- مص.ل(زهبان بهستهن- zeban besten): بێدهنگ بوون.

زبان بکام کشیدن- مص. ل(زهبان بیکام کهشیدهن- zeban bikam keşîden): بێدهنگ بوون، خامۆش بوون، قسهنهکردن.

زبان بند- ا.مـــر(زهبان بهند- zeban bend): زمان بهست، شتێ بدرێ به کهسێک تا قسه نهکاتو بێدهنگ بێ.

زبان ترکردن- مص.ل(زهبان تهرکهردهن- zeban ter kerden): قسهکردن.

زبان چرب- ص.مـــر(زهبان چهرب- zeban çerb): زمانلووس، دهم تهڕ.

زبان حال- ا.مـــر(زهبانی هال-

(zebani hal): زمانی دڵ.

زبان دادن- مص.ل(زەبانی دادەن- zebani daden): قەولدان، بەڵێندان، گفت.

زبان دار- ص.فا(زەبان دار- zeban dar): بەزمان، قسەزان، کەسێ بتوانێ بە چاکی مەبەستی خۆی دەربڕێ.

زبان دان- ص.فا(زەبان دان- zeban dan): زمان زان، کەسێ کە زمانانی بێگانە بزانێ، دەم تەڕو قسەزان.

زبان دراز- ص.مر(زەبان دیراز- zeban diraz): زمان درێژ، چیرە درێژ، چەنەباز.

زبان دراز- ا.مر(زەبانی دیراز- zebani diraz): زمانی درێژ، چەنەبازی بێ شەرم.

زبان درقفا- ا.مر(زەبان دەرغەفا- zeban-derxefa): رووەکێکە لە تیرەی هەڵاڵان.

زبان درکشیدن- مص.ل(زەبان دەرکەشیدەن- zeban der keşîden): بێدەنگ بوون.

زبان دل- ا.مر(زەبانی دیل- zebani dil): زمانی حاڵ، زمانی ناخ، قسەیەک کە رەنگدانەوەی رازی دەروون بێ.

زبان ران- ص.فا(زەبانران- zeban ran): قسەزان، زۆربلێ، قسەسوارو رەوان.

زبان رانی- ا.مص(زەبان رانی- zeban ranî): قسەرەوانی، قسەزانی، زۆرویژی.

زبان ریختن- مص.ل(زەبان ریختەن- zeban rixten): زۆرویژی زۆرگوتن، چەنەبازیکردن.

زبان زد- ص.مف(زەبان زەد- zeban zed): شتێ بکەوێتە سەرزاران، بنێشتەخۆشەی سەر زمان، داستانی سەرزاران.

زبان زدن- مص.ل(زەبان زەدەن- zeban zeden): قسەکردن.

زبان زرگری- ا.مر.زەبانی زەرگەری- zebani zergerî): زمانێکی دەستکردە هەندێ کەس قسەی پێ دەکەن دەستورەکەش ئەمەیە کە لە وشەدا پاش هەر پیتێ (ز)ێک زیاد دەکەن وەک: «ک ز ت زاب».

زبان ستدن- مص.م(زەبان سیتەدەن- zeban siteden): قەول وەرگرتن، بێدەنگ کردن.

زبان شناسی- ا.مص(زەبان شیناسی- zeban şinasî): زمانناسی، زمانەوانی.

زبان کلک- ا.مر(زەبانی کیلک- zebani kilk): زمانی قەڵەم، نوکی قەڵەم.

زبان کوچک- ا.مر (زەبانی کوچەک- zebani kûçek): زمانە چکۆلە.

زبان گاو- ا.مر(زەبانی گاڤ- zebani gav): جۆرە پەیکانێک بووە لە زمانی مانگاچووە، گیای زمانە مانگا، زوانەگا، زمانگا.

زبان گرفته- ص.مر(زەبان گیرفتە- zeban girfte): کەسێ کە زمانی بگیرێ، زمانگر، زمان گران، لاڵەپەتە.

زبان گز- ص.فا(زەبان گەز- zeban gez): زمان گەز، تون، تیژ لە

تام و چێژدا.
زبان گشادن- مص. ل(زەبان گوشادەن- zeban guşaden): زمان بوونەوە، هەوەڵی قسەکردن، غەیبەت و ئیراد گرتن.
زبان گلها- ا.مر(زەبانی گولها- zebani gulha): زمانی گوڵان، هەندێ لە ئەدیبەو نووسەرانی ئەورووپایی بۆ هەر گوڵێک رەمزو چەمکێکیان داناوەو ئەمەیان ناو ناوە زمانی گوڵان، جا ناردنی گوڵێک بۆ کەسێک مانای خۆی هەبووە، نیشانەو رەمزی هەندێ لە گوڵەکان بەمجۆرە بووە: گوڵی هەمیشە بەهار= ئومێدەواری، گوڵەباخ= ئەشق‌و خۆشەویستی، گوڵی شەوبۆ= بەختەوەری، گوڵی وەنەوشە= ناخۆشی، گوڵی مێلاقە= شەو، لقی سەرو= مەرگ.
زبان گنجشک- ا.مر(زەبان گونجیشک- zeban guncişk): بناو، دارێکی بێ بەرە، بەناف.
زبانگیر- ص.فا(زەبانگیر- zebangîr): جاسوس، هەواڵدز، تاقیق‌و قسە دەرهێنان لە یەخسیران‌و دەستگیرکراوانی شەڕ، زمانگر، لاڵەپەتە.
زبانور- ص(زەبان ڤەر- zeban ver): قسەزان، قسەڕەوان، بەدەم‌و پل.
زبانه- ا(زەبانە- zebane): زمان ئاسا، زمانە، زمانەی تەرازوو.
زبانەدار- ص.فا(زەبانەدار- zebane dar): زمانەدار، شولەدار، بڵێسەدار.
زبانەزدن- مص.ل(زەبانە زەدەن- zebane zeden): زمانەکێشان، شولەکێشان، سووتان‌و بڵێسەسەندن.

زبانی- ص.ن(زەبانی- zebanî): زارەکی (شفاهی) شتێ بە دەم بگوترێ.
زبانی- ا.ع(زەبانی- zebanî): پیاوی یاخی، دۆزەخەوان، فریشتەی پاسەوانی دۆزەخ.
زبد- ا.ع (زەبەد- zebed): کەف، کەفی سەر ئاو، کەفی سەرشیر.
زبده- ا.ع(زوبدە- zubde): کەرە، رۆنی قاڵ نەکرا.
زبر- ص(زیبر- zibr): زبر، درشت، دڕ.
زبر- ا.ص(زەبەر- zeber): باڵا، سەر.
زبر- ا(زەبەر- zeber): سەر، (فتحه).
زبر- ا.ع(زوبور- zubur): کتێبان، پارچە ئاسنان، لەوحی مەحفووز.
زبر- ا.ع(زیبر- zibr): کتێب، نووسراو.
زبرپوش- ا.مر(زەبەر پوش- zeber pûş): رووئەناز، لێفەو چەرچەف و... باڵاپۆش، جبە، پێخەف.
زبر تنگ- ا.مر(زەبەر تەنگ- zeber teng): تەنگ، بن زگ، کەمەربەندی بارەبەر.
زبرج- ا.ع(زیبریج- zibric): تەنکە هەوری سورباو، زێڕوزیو، **خشڵ**‌و جەواهێر.
زبرجد- ا.ع(زەبەرجەد- zeberced): یاقووت، یاقووتی زەرد.
زبرجدفام- ص.مر(زەبەرجەدفام- zebercedfam): وەکو یاقووت، سەوزی زەردباو.
زبرجدگون- ص.مر(زەبەر جەدگون- zebercedgûn): وەکو یاقووت.
زبرجدنشان- ص.مر(زەبەرجەد نیشان- zeber ced nişan): نگینی یاقووت، نقێمی یاقووت.

زبرجدنگار- ص.مر(زەبەرجەد نیگار- zeber ced nigar): زەبەر جەد نیشان، نقێمی زەبەرجەد.
زبرجدین- ص.ن(زەبەر جەدین- zebercedîn): وەکو زەبەرجەد، رازاوە بەزەبەرجەد، بەرەنگی زەبەرجەد.
زبردج- ا(زەبەردەج- zeber dec): زەبەرجەد، جۆرە بەردێکی بەنرخە.
زبردست- ص.مر(زەبەر دەست- zeber dest): بە دەسەلات، زەبر بەدەست، زاڵ، مەعلان، لێهاتوو کارامە، وەستا.
زبردست- ا.مر (زەبەردەست- zeber dest): سەرووی مەجلیس.
زبرزیر- ص.مر(زەبەر زیر- zeber zîr): ژیروبان، ئاوەژوو، دەمەونخون، وێران.
زبرسو- ا.مر(زەبەرسو- zeber sû): لای سەروو، بەشی سەرەوە.
زبرقان- ا.ص.ع(زیبریغان- zibirxan): تەنکەردێن، پیاوی ردێن تەنک، مانگ، درەوشاوە، بریقەدار.
زبرمرد- ص.مر(زەبەر مەرد- zeber merd): پیاوی بەتواناو ناودارو هەڵبژاردە.
زبرنگر- ص.مر(زەبەر نیگەر- zeber niger): بەرزەڕوان، بەهیمەت.
زبروزرنگ- ص.مر(زیبرو زیرەنگ- zibrû zireng): چابک و زیرەک، چوست و چالاک، گورج و گۆڵ.
زبره- ا.ع(زوبرە- zubre): سندان، چەکوش، پارچەی گەورەی ئاسن.
زبره- ص(زیبرە- zibre): زبرە، زبرەی هەر شتێک.

زبرین- ص.ن(زەبەرین- zeberîn): بەرزی.
زبزب- ا.ع(زەبزەب- zebzeb): گیانلەبەرێکی کێوی گۆشت خۆرە لە پیشلە دەچێ، جۆرە کەشتییەکە.
زبغر- ا(زەب غور- zebxûr): گوپ پڕکردن لە هەوا.
زبل- ا.ع(زیبل- zibl): تەرس، قەرسەقول، تەرسەقول.
زبنیه- ا.ع(زیبنییە- zibnîye): سەرکێش، یاخی، پاسەوان، دۆزەخەوان.
زبوخه- ا(زەبوخە- zebûxe): لەزەتی گان، خۆشی، لەزەت.
زبوده- ا(زەبودە- zebûde): بۆگەنی.
زبوده- ق(زەبودە- zebûde): بێدرەنگ، دەستبەجێ، لەنکاو.
زبور- ا.ع(زەبوور- zebûr): کتێب، نووسراو.
زبور- ا.ع(زەبور- zebûr): کتێب، نووسراو، کتێبی داوود، لە (پێغەمبەرو پاشایانی تیرەی ئیسرائیل بوو).
زبون- ص(زەبون- zebûn): زەبوون، ژێر دەستە، گەوجو نەزان، کڕیار.
زبهر- ا(زیبهەر- zibher): بێزاری داک و باب لە منداڵ.
زبیب- ا.ع(زەبیب- zebîb): مێوژ، هەنجیری وشک کراو.
زبیل- ا.ع(زەبیل- zebîl): زەمیلە، قەوشەر، سەبەتە، هەنبانە، زبڵ و زڕوزبڵ.
زج- ا.ع(زوج- zûcc): پەیکان، رم، تیری کورت.
زجاج- ا.ع(زوجاج- zucac): شووشە.

زجاج- ا.ص.ع(زەجـجـاج- zeccac): شووشەگەر، جامچی.
زجاجە- ا.ع(زوجـاجـە- zucace): شـووشە، قـاپی شـووشـەیی، پیـاڵەی بلور، پەرداخی بلور، بوتڵ.
زجاجی- ا.ص(زوجـاجی- zucacî): شووشەفرۆش، بلورفرۆش.
زجاجی- ص.ن.ع(زوجاجی- zucacî): شووشەیی، بلورین.
زجر- مص. ع(زەجـر- zecr): گـرتن، بەرهەڵست کردن، دەرکردن، فاڵگرتنەوە بە جۆری فڕینو نیشتنەوەی تەیران.
زجل- مص. ع(زەجـەل- zecel): جـۆرە شیعرێکە، سورو چەقەنەو گۆرانی گوتن..
زجل- ص.ع(زەجـیل- zecil): پیـاوی بەناو و دەنگ، ناودار، بەناوبانگ.
زجە- ا.ص(زەجە- zece): زەیسـتـان.
زحاف- ا.ع(زیهاف- zihaf): گۆڕان لە یاسای تەفاعیلی عەرووز.
زحافات- ا.ع(زیهھافات- zihhafat): زیحاف (کۆ).
زحـام- مص.ع(زیهـــام- ziham): قەرەباڵغی کردن، پاڵەپەستۆو جێ بەیەکتر تەنگکردن.
زحـف- مـــص. ع(زەهـــف- zehf): رۆییـشتن بەسنگەخشکێ، پێشـڤـەچوونی سوپا بەخاوی.
زحـل- مـــص. ع(زەهـــل- zehl): ماندووبوون.
زحل- ص.ع(زوهەل- zuhel): پیـاوێ کە لە کار دووربێو یەکلابووبێتەوە.
زحل- ا.ع(زوهەل- zuhel): کـەیوان، یەکـێـکە لە هەسـاره بزۆزەکـان و لە گـەورەیییـدا لە پاش مـوشـتـەری دێت و نزیکەی ٧٠٠ چەنانەی زەوییە.
زحـم- مـص. ع(زەهـم- zehm): قـەرەباڵغی کـردن، پاڵەپەسـتـۆو جێ پێ تەنگ کردن.
زحمت- مص.ع(زەهمەت- zehmet): قـەرەباڵغی کـردن، پاڵنانو جێ پێ تـەنگ کردن، رەنجو زەحمەتکێشان.
زحـمت افـزا- ص.فـا (زەهمـەت ئەفـزا- zehmet efza): ئـــەوەی رەنجو زەحمەتی کەسێک زیاد بکات.
زحـمت دادن- مص. م(زەهمـەت دادەن- zehmet daden): زەحـــمـــەتدان، ئەزیەتدان.
زحـمـتکش- ص.فـا (زەهمـەتکەش- zehmekeş): زەحمەتکێش، رەنجبەر.
زحمت کشیدن-مص.ل(زەهمەتکەشیدەن- zehmet keşîden): زەحمەتکێشـان، رەنجدان.
زحـیـر- ا.ع(زەهیـر- zehîr): ناڵە، زەحیری، دیزانتری، بەلەفیرە.
زخ- ا(زەخ- zex): بالوکە، برین، ناڵە.
زخار- ص.ع(زەخـخـار- zexxar): پڕو لێو رێژ، پڕ ئاوو بە شەپۆل.
زخـارف- ا.ع(زەخـاریف- zexarif): زێرو زیو، نەخشو نیگاری جوان.
زخـاره- ا(زەخـاره- zexare): لکی درەخت.
زخـرف- ا.ع(زوخـروف- zuxruf): زێـڕوزیـو، نـەخشو نـیـگـار، درۆی بـەرێو جێ، قسەی بۆشو بەتاڵ.
زخـم- ا(زەخـم- zexm): زام، بـریـن.
زخـم بـنـدی- ا.مـص(زەخـم بـەنـدی-

zexm bendî): برین پێچی.
زخم خووردن- مص. ل(زەخم خووردەن- zexm xûrden): زامداربوون.
زخمدار- ص.مر(زەخمدار-zexmdar): بریندار، زامدار.
زخم زبان- ا.مر(زەخمی زەبان- zexmi zeban): زامی زمان، بریتییە لە قسەی ناخۆش و ناشیرین کە دڵی کەسێک بشکێنێ و بیرەنجێنێ.
زخم زدن- مص.م(زەخم زەدەن- zexm zeden): برینداركردن، زامداركردن.
زخم کاری- ا.مر(زەخمی کاری- zexmi karî): زامی کاری، زامی کاریگەر، برینی سەخت.
زخم معده- ا.مر(زەخمی میئدە- zexmi mi’de): زامی گەدە (قورحە).
زخمناک- ص(زەخمناک- zexmnak): بریندار، زامدار.
زخمه- ا(زەخمە- zexme): میزراب، (مضراب).
زخمی- ص.ن(زەخمی- zexmî): بریندار، زامدار.
زد- ا(زەد- zed): کەتیرە، سەمغ.
زداییدن- مص.م(زەدایيدەن- zedayîden): پاککردنەوە، رەونەقدان، مشتومالّدان، جەلایی دان.
زداینده- ا.فا(زەدایەندە- zedayende): جەلایی کار، پاکەوەکەر، ژەنگ لابەر.
زداییده- ا.مف(زەداییدە-zedayîde): پاکەوەکراو، جەلاییکراو، مشتو مالّدراو.

زدن- مص.م(زەدەن- zeden): لێدان، دارکاری کردن.
زننده- ا.فا(زەنەندە- zenende): لێدەر.
زده- ا.مف(زەدە- zede): لێدراو.
زدوار- ا(زەدڤار- zedvar): مورفین، تلیاک، (بۆ دەرمان لە پزیشککەریدا بەکاردێ).
زدوبند- ا.مص(زەدو بەند- zedû bend): سەرو ساخت، کەینو بەین، ریککەوتنی ژێراوژێری دوو یان چەند کەسێک لەسەر کارێ یان شتێ.
زدو خورد- ا.مص(زەدو خورد- zedû xûrd): کوتەک کاری، پێکدادان.
زدودن- مص. م(زودودەن- zudûden): پاککردنەوە، مشتو مالّدان، لابردنی ژەنگی ئاوێنەو شیرو خەنجەر.
زر- ا(زەر- zer): زێر، ئالّتون، تەلاّ.
زر- ص(زەر- zer): پیر، پیاو، یان ژنی سەرسپی.
زراب- ا.مر(زەرئاب- zerab): ئاوی زێر، زێراو.
زرابی- ا.ع(زەرابیی- zerabîy): گیایەک زەردبوویێو هێشتا سەوزی تیامابێ.
زراج- ا(زەراج- zerac): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمانیش بەکاردێ.
زراد- ا.ص.ع(زەراد- zerad): زرێ ساز، چەکساز.
زرادخانه- ا.مر(زەرادخانە- zeradxane): جبەخانە، کارگەی

چەکسازی.
زراسنگ- ا.مــــر(زەراســــەنگ- zeraseng): ئـیـکـلیـل، تـۆزێکی زەرد رەنگە، کە لە نیگارکێشیدا بەکار دەبرێ.
زراع- ا.ع(زوڕاء- zura’): جووتیاران.
زراع- ص.ع(زەراء- zera’): کشتوکاڵ کاران، جووتیاران.
زراعت- ص.ع(زیـرائـەت- zira’et): جووتکاری، کشتوکاڵ.
زراعـی- ص.ن(زیــرائـــی- zira’î): کشتووکاڵی.
زراغن- ا.ص(زەراغـــەن- zeraxen): زەوی چەقەن، زەوی تمتم.
زراغـنـگ- ا.ص (زەراغــــــــەنـگ- zeraxeng): زەوی رەقەن، زەوی تمتم.
زراف- ا(زەراف- zeraf): زەرافــــــە.
زرافـــشـــان- ص.ا(زەرئەفـــشـــان- zerefşan): کەسێ کە زێڕ ببەشێتەوە.
زرافه- ا.ع(زەرافە- zerafe): زەڕافە.
زرافـــین- ا.ع(زەرافــــین- zerafîn): ئەڵقەڕێزی دەرگا.
زراق- ص.ع(زەراغ- zerax): دووڕوو، ریاکار، فێڵباز.
زراقه- ا.ع(زەراغە- zeraxe): ترومپا، سرنج (شرینقە).
زراگــین- ص(زەرئـاگــین- zeragîn): زێڕین، سەراپازەرد وەکو زێڕ.
زرانـــدود- ص.مــف(زەرئـــەنـــدود- zer endûd): بە ئاوی زێڕ سـواخـدراو، روکێشی زێڕ، زەڕکەش.
زرانـدوز- ص.فــــــــا(زەرئـەنـدوز- zerendûz): زێڕکۆکەرەوە.
زراوشان- ا(زەراڤەشان-zeraveşan):
گوڵی شەوبۆ.
زراوند- ا(زەراڤـــــەند- zeravend): جۆرە رووەکێکە.
زراه- ا(زەراه- zerah): زەریا، دەریا، بەحر.
زربـاف- ص.مـف(زەربـاف- zerbaf): زێڕباف، قوماشی رایەڵ زێڕ.
زربـــان- ص(زەربـــان- zerban): زۆر پیر، زۆرهان.
زربفت- ص.مف(زەربەفت- zerbeft): زێڕباف، قوماشی رایەڵ زێڕ، زێڕتاڵ.
زربی- ا.ع(زوربی- zurbî): پشــــتی، زەردەبی.
زربین- ا.ع(زەربین- zerbîn): سەرووی کێوی.
زرتـــــار- ا.ص(زەرتـــــار- zertar): زێڕباف، قوماشی رایەڵ زێڕ، زێڕتاڵ.
زرتـک- ا(زەرتـەک- zertek): ئـاوی زەعفەران، گێزەر.
زرجـــــون- ص(زەرجــــون- zercûn): زێڕین، زێڕئاسا.
زرجـــون- ا.ع(زەرەجـون- zerecûn): مـێـو، داری مـێـو، مـەی، شـەراب، ئامال سور.
زرچ- ا(زەرچ- zerç): کەو.
زرچوبه- ا.مـــر(زەرچوبە- zerçube): زەردەچەوە، زەردە چێو.
زرخـــــرید- ص.مف(زەرخـــــەرید- zerxerîd): زێڕکـر، زەرخـری، بەندەی بەپارەکردراو.
زرخـیـز- ص.مـر(زەرخـیـز- zerxîz): زەوی بە پیتو بەرەکـــەت، کـــانزا یان زەوییەک زێری لێ بەدەست بێ.

زرد- ص(زەرد- zerd): زەرد، لە رەنگە ئەسڵییەکانە، گەر تێکەڵی رەنگی شین بکرێ رەنگی سەوزی لێ دروست دەبێ.

زرد- مص. ع(زەرد- zerd): گرێدانی ئەڵقەی زرێ.

زرد- ا.ع(زەرەد- zered): زرێ، لە ئەڵقەی پۆڵا دروستکراو.

زرداب- ا.مر(زەرداب- zerdab): زراو، سەفرا، زاڵی.

زردالو- ا.مر(زەردالو- zerdalû): زەردەلو، قەیسی، شێلانە.

زردپارە- ا.مر(زەردپارە-zerd pare): پارچەیەکی زەردە جاران جولەکە بۆ خۆجیاکردنەوە بەسەر شانیانەوە دەیان درو.

زردپوست- ص.مر(زەردپوست- zerd pûst): زەردپێست، نەژادی زەرد.

زردپی- ا.مر(زەردپەی- zerd pey): پیوێکی زەردە کە ماسولکەو ئێسقان پێکەوە دەبەستێ.

زردچهرە- ص.مر(زەرد چەهرە- zerd çehre): رەنک زەرد، سیس و ژاکاو، نەخۆشو رەنگ زەرد.

زردخار- ا.مر(زەردخار- zerdxar): جۆرە رووەکێکە.

زردخو- ا.مر(زەردخو- zerdxû): گوڵێکی زەردی بۆن خۆشە.

زردرخ- ص.مر(زەردروخ- zerd rûx): روو زەرد، شەرمەزار، رەنگ زەرد.

زردرو- ص.مر(زەردرو- zerd rû): روو زەرد، شەرمەزار، خجڵ، رەنگ زەرد.

زردزخم- ا.مر(زەردزەخم- zerd zexm): زیپکەی دەم و چاو.

زردشتی- ص.ن(زەردوشتی- zerduştî): زەردەشتی، کەسێک کە پەیڕەوی ئایینی زەردەشت بکا.

زردفام- ص.مر(زەردفام- zerd fam): زەردباو، ئامال زەرد، مەیلەو زەرد.

زردگوش- ص.مر(زەردگوش- zerdgûş): دوو روو، گەندەڵکار، بێکارەو بەرەڵا.

زردگون- ص.مر(زەردگون- zerdgûn): زەردباو، ئامال زەرد.

زردنبو- ص (زەردەنبو- zerdenbû): زەردو لاواز، رەنگ و روو زەرد و لاواز.

زردوز- ا.ص(زەردووز-zerdûz): پارچەی رایەڵ زەرد، قەزازی.

زردە- ا(زەردە- zerde): زەردێنەی هێلکە.

زردە- ا.ص(زەردە- zerde): ئەسپی زەرد.

زردهشتی- ص.ن(زەردهوشتی- zerd huştî): زەردەشتی، پەیڕەوانی ئایینی زەردەشتی.

زردی- ا.مص(زەردی- zerdî): زەردوویی، نەخۆشی زەردوویی.

زرزار- ص.ع(زەرزار- zerzar): زەین تیژ، هوشیار، زەین روون.

زرزر- ا(زیرزیر- zirzir): زەڕەزەڕ.

زرزور- ا.ع(زورزور- zurzur): ریشۆڵە.

زرزورە- ا(زورزورە- zurzûre): جۆرە جاڵجاڵۆکەیەکە.

زرساوە- ا.مر(زەرساڤە- zersave): زێڕی خالیسە.

زرشک- ا(زیریشک- zirişk): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان بەکار دەبرێ،

زریسک.

زرشکی- ص.ن(زیریشکی- zirişkî): سووری تێر، سووری تۆخ.

زرشناس- ص.فا(زەرشیناس- zerşinas): زێڕناس، سەڕاف.

زرع- مص. ع(زەرء- zer’): ناشتن، تۆودان.

زرع- ا.ع(زەرء- zer’): کشتوکاڵ.

زرغب- ا(زەرغەب- zerxeb): پێستی خۆشەکراو، پێستی ئەسپ-ی دەباغ کراو.

زرغنج- ا(زەرغونج- zerxunc): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان دەکار دێت.

زرغون- ص(زەرغون- zerxûn): زێڕئاسا.

زرفشان- ص.فا(زەرفەشان- zerfeşan): گوڵی شەوبۆ.

زرفین- ا(زورفین- zurfîn): زنجیرو ئەڵقەریز.

زرق- مص.ع(زەرغ- zrex): شرینقەلێدان، دوو روویی، ریاکاری، مۆڕەکردن.

زرق- مص. ع(زەرەغ- zerex): کوێربوون، شین بوونەوە، فێڵ و ساختەکردن.

زرقاء- ص.ع(زەرغاء- zerxa’): ژنی چاوشین، مەی، شەراب، ناوی ژنێکی عەرەبی سەردەمی جاهیلیەتە کە بە چاو تیژی بەناوبانگ بووەو دەڵێن لە دووری سێ رۆژە رێوە سوارانی دیوەو لە چاوتیژیدا وەکو نموونە هێنراوەتەوە.

زرقه- ا.ع(زورغە- zurxe): ئاسمانی، ئاوی، شین.

زرک- ا(زەرەک- zerek): کاغەزێکی زەردە بۆ رازانەوەی شت بەکار دێت..

زرک- ا(زیریک- zirik): زریسک، دارێکی کورتە بالایە بەرێکی رەش و سووری ترش دەگرێ بە کاڵی و بە کوڵیوی دەخورێ.

زرکار- ا.ص(زەرکار- zerkar): زێڕکار، زەرنگەر، ئاڵتونچی.

زرکش- ص.فا-زەرکەش- zerkeş): زەرکەش، بە ئاوی زێڕسواخ دراو، زێڕکفت.

زرکوب- ص.فا(زەرکوب- zerkûb): زەڕنگەر، زێڕکار، تەلاکار.

زرکوبیده- ص.مف(زەرکوبیدە- zerkûbîde): زەرکەش، لە ئاوی زێڕگیراو.

زرگر- ا.ص(زەرگەر- zerger): زەرنگەر، زێڕنگەری.

زرگون- ص(زەرگون- zergûn): زێڕئاسا، زەرد وەکو زێڕ.

زرمان- ا(زەرمان- zerman): پیر، بەسالاچوو، عەمەلەندە.

زرنب- ا(زەرنەب- zerneb): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان دەشێت.

زرنباد- ا(زورنباد- zurnbad): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمان بەکاردێ، عەرەقی کافوور.

زرنج- ا(زیرنج- zirinc): کەتیرەی درەختان.

زرنشان- ص.مف(زەرنیشان- zernişan):زەرنیشان، زێڕنیشان.

زرنگ- ص(زەرەنگ- zereng): زیرەک، بەهۆش، هوشیار، وریاو چالاک، زیتەڵ.

زرنگ- ا(زەرەنگ- zereng): داری

گەز، دارگەز.

زرنـــگ- ا(زەرەنــــگ- zereng): گەلەئەسپ.

زرنگار- ص.فا(زەرینگار-zernigar): کەسێک بە ئاوی زێڕنیگارکێشی بکات، شتێ بە ئاوی زێڕ نووسرابێ.

زرنیخ- ا (زەرنیخ- zernix): زەرنیخ.

زرنـــیلـــە- ا(زەرنـــیـــلـــە- zernîle): ڕێواس.

زرو- ا(زەرو- zerû): زالو، زەرو.

زروان- ا (زەرڤان- zervan): زەمان.

زرورق- ا.مر(زەروەرەغ- zervere¨x): کاغەزی زەردی ئاڵتونی.

زروع- ا.ع(زوروء- zurû’): کشتوکاڵ.

زره- ا(زیریه- zirih): جلی شەڕ، زرێ.

زره‌بر- ص.فا(زیریه بور- zirih bur): زرێ بڕ، تیـر یان شـمشـێـری تیـژ کـەزرێ ببڕێ.

زره‌پوش- ص.مـــــــر(زیـریـه پـوش- zirih pûş): زرێپۆش، تانک و دەبابەی گولله نەبڕ.

زره‌دار- ص.مر(زیریه دار- zirihdar): زرێ پۆش.

زره‌گر- ص.فا(زیریهگەر- zirihger): زرێ ساز، زرێ باف.

زری- ا.ص(زەری- zerî): زێـــڕبــــاف، پارچەی رایەڵ زێڕ، زێڕتاڵ.

زری بـاف- ص.فـــــــــا(زەری بـاف- zerî baf): زێڕباف، کـەسـێـک کـــە پارچەی زێڕباف دروست بکات.

زری دوز- ص.فـــــــــا(زەری دوز- zerî dûz): ئـــاڵـــدوزی، زێـــڕدووز، زێڕباف.

زریر- ا(زەریر-zerîr): جـۆرە رووەکـێکە لە رەنگرێژی و خمگەریدا بەکاردێت.

زریر- ص.ع(زەریر- zerîr): پیــــاوی وریاو بەهۆش و روح سووک.

زریع- ا.ع(زەریع- ’zeri): کشـتوکـاڵی دێمی.

زریعـــه- ا.ع(زەریئـــە- zeri’e): زەوی داچێنراو.

زریـن- ص.ن(زەریـن- zerîn): زێـڕیـن، ئاڵتونی، لە زێڕ دروست کریاگ.

زریـن تـرنج- ا.مــــــــر(زەریـن تـورەنج- zerîn turenc): خۆر، هەتاو.

زرین فـــام-ص.مـــــر(زەریـن فـــام- zerîn fam): ئاڵـتــــوونـی، زەردباو، ئاماڵ زەرد.

زرین کـاســه- ا.مــر(زەرین کـاســە- zerîn kase): کـاسـەی زێڕین، خـۆر، هەتاو .

زرین کــــلاه- ا.ص(زەریـن کـــــولاه- zerîn kulah): کڵاوزێڕین.

زریــــون- ص(زەریــــون- zeryun): زێڕئاسا.

زستن- مص.ل(زیســــتــــەن- zisten): ژیان.

زش- مـــر(زەش- zeş): چ، (چ ئەم و چ ئەو).

زشت- ص(زیشت- zişt): ناقـــۆڵا، زلحۆرت، نـاشیـرین، ناجۆر، ناحەز، دزێو، کرێت.

زشـتـــار- ص(زیشــتــار- ziştar): بێ ئەدەب، روودار، بەدگۆ.

زشت خـــو- ص.مـــــر(زیشت خــــو- zişt xû): بەدخوو، بەدئاکار.

زشت رو- ص.مــــــر(زیـشـت روو- ziṣt rû): دەمــوچاو دزێو، ســەروچاو ناشیرین.
زشت سیرت- ص.مر(زیشت سیرەت- ziṣt sîret): بەدکــار، بەدکــردەوە، بەدخوو، بەدئاکار.
زشت صورت- ص.مر(زیشت سورەت- ziṣt suret): ناحــەز، ناشــیــرین، رەزاقورس، رەزاگران.
زشت کــار- ص.مــر(زیشــتکار- ziṣt kar): بەدکردەوە، بەدکار.
زشت گو- ص.فا(زیشت گو- ziṣtgû): بەدزمان، خراپ وێژ.
زشت نام- ص.مــــــر(زیـشـت نـام- ziṣtnam): ریســوا، بەدناو، ناوزڕاو، بێ ئابڕو.
زشت و زیبــا- ا.مــر(زیشتو زیبــا- ziṣtû ziba): شـیـعـرێ کـە نیـو دێڕی ستایش بێو نیوەکەی تری زەم بێ.
زشت یاد- ا.مـــــــر(زیـشـت یـاد- ziṣt yad): غەیبەت، یادکردنی خراپ، غەیبەتکردنی کەسێک لە پاشملە.
زعـــــاف- ص.ع(زوئاف- zu'af): کوشندە، ژەهری کوشندە.
زعامت- مص.ع(زەئامەت- zeamet): پێشـەوایی کـردن، فـەرمـانڕەوایی کـردن، ریاسەت.
زعـــبل- ص.ع(زەئبـــەل- ze'bel): حـەزبا، مـارمـێلکە، کـەسێک کـە ملی باریک و ورگی زل بێ.
زعـرور- ا.ع(زوئرور- zu'rûr): گـوێژ، گیڤیشک.
زعـــــرور- ص.ع(زوئرور- zu'rûr): بەدخوو، بێ خێر، بەد سروشت.
زعـفـران- ا.ع(زەئفـەران- ze'feran): زافەران، زەعفەران.
زعـــفـــرانلو- ا.خ(زەئفـــەرانـلو- ze'feranlû): تیرەیەکی کوردە زیاتر لە ناوچەی قوچان دەژین.
زعم- مص. ع(زەئم- ze'm): گــومــان کردن، بەقسەی فلان.
زعــمــاء- ا.ع(زوئەمــا- zu'ema): سەران.
زعـــــیم- ص.ع(زەئـیـم- ze'im): سەرۆک، رێبەر، پێشەوا، گەورەی قەوم.
زغار- ا(زەغار- zexar): لەکە، پەڵە، پەڵەیەک لە ئەنجامی رتوبەت یان چەوری دروست بوبێ.
زغار- ا(زەغار- zexar): جەخار، کول و کۆڤان، خەم، خەفەت، مەینەت، کەسەر، دادوبێداد.
زغــارچە- ا(زەغـــارچە- zexarçe): گیایەکی کێوییە وەکو سەوزە دەخورێ.
زغــارکــرم- ا.مــر(زەغــارکـــیــرم- zexar kirm): کرمە سوورە.
زغـــارو- ا(زەغـــاروو- zexarû): قەحپەخانە.
زغــارە- ا(زەغــارە- zexare): نانی هەرزن.
زغاک- ا(زەغاک- zexak): لکی مێو.
زغــال- ا(زوغــال- zuxal): زوخــاڵ، خەڵووز، رەژوو.
زغـال اخـتـە- ا.مـر(زوغـال ئەخـتـە- zuxal exte): دەوەنـێـکە، بـەرێـکـی سووری تۆخی هەیەو، لە زەیتوون بچوکترەو مرەبای لێ دروست دەکرێ.

زغـــــالدان- ا.مــــــر(زوغــــــالدان- zuxaldan): عـــــەمـــــاری خــــەڵووز، خەڵووزدان.
زغـال سنگ- ا.مـر (زوغـال سـەنگ- zuxal seng): خەڵوزی بەردین.
زغــــاو- ا.ص(زەغـــــاو- zexaw): سۆزانی، قەحبە.
زغـب- ا.ع(زەغـــــــــەب- zexeb): گەندەموو، تووکە حەرامە.
زغـبـر- ا.ع(زەغـبـەر- zexber): پرز، ریشۆڵەی پارچە.
زغراش- ا(زەغراش- zexraş): کوت و کولّکەی پۆستین.
زغره- ا (زەغەرە- zexere): پەراوێزی ئەستەری جل.
زغـریاش- ا(زەغـریاش- zexrîmaş): کوت و کۆلکەی پۆستین.
زغگک- ا(زەغـەگـەک- zexegek): نزگرە، نزگەرە، نزرە.
زغـلـول- ص.ع(زوغـلـول- zuxlûl): تولّف، منداڵ، گورج و گۆڵ.
زغن- ا(زەغـــــەن- zexen): جـــــۆرە بازێکە.
زغنار- ا(زوغنار- zuxnar): جـــۆرە رووەکێکە لە خمگەریدا بەکاردێ.
زغند- ا(زەغـــەند- zexend): نەڕەی حەیوانێن دڕندە.
زغـنـگ- ا(زەغــــــــەنـگ- zexeng): نزگەرە، نزرە.
زغوته- ا(زەغوتە- zexute): گلـۆڵەی دەوری تەشی.
زغیر- ا(زەغیر- zexîr): تۆوی کەتان.
زف - ا.ع(زیــفــف- ziff): وردەپــەڕی مریشک.
زف - مـص.ع(زەفـف- zeff): بـووک ناردن بۆ ماڵی زاوا، بووک گوێزانەوە.
زفـــاف- مص.ع(زیفـــاف- zifaf): زەماوەند، گواستنەوەی بووک.
زفـان- ا(زفـان- zefan): زمـان، زار.
زفت- ص(زەفت- zeft): قـەبە، قـەڵەو، ئەستوور.
زفت- ص(زوفت- zuft): تفت و توون، پیسکە، رژد، قرچۆک.
زفت- ا(زیفت- zift): زفت، قیر، قیرو زفت.
زفـر- ا(زەفـەر- zefer): دەم، قـەپۆز، کاژێرە.
زفرین- ا(زوفرین- zufrîn): ئەڵقەرێزی دەرگا.
زفو- ا(زوفو- zufû): زمان، (زمانت بە بڕین بچێ).
زفـــیـــر- مص.ع(زەفـــیــــر- zefîr): هەناسەدان، هەناسەدانەوە.
زقاق- ا.ع- (زوغاغ- zuxax): کوچە، کۆڵانی تەنگەبەر.
زقـاق- ا.ص.ع(زەغـغـاغ- zexxax): مەشکەساز، مەشکەفرۆش.
زقوم- ا.ع(زەغغووم- zexxûm): جۆرە رووەکێکە، زەقنەبوت، زەقنە، زۆرتاڵ.
زک- ا(زەک- zek): زاخ.
زک- ا(زەک- zek): خـــــوتـەو بۆڵـە.
زکـــاب- ا.مــر(زەکـــاب- zekab): مەرەکەبی رەش.
زکات- ا.ع(زەکات- zekat): زەکات.
زکـاره- ص(زەکـارە- zekare): کـەللە رەق، شەڕفرۆش، سەرسەخت.

زکاسە- ا(زوکاسە- zukase): سیخوڕ.
زکـــام- ا.ع (زوکـــام- zukam): هەڵامەت، پەسیو، پەسیڤ، ئاڵامەت.
زکان- ص. فا(زەکان- zekan): بڕوانە (ژکیدن- jekîden): خوتە و بۆڵە.
زکش- ص(زەکـــیش- zekîş): زبر و تورت.
زکنج- ا(زوکـەنج- zukenc): کـاسـەی سواڵەت.
زکند- ا(زوکـەند- zukend): کـاسـەی سواڵەتی.
زکـور- ص(زەکـور- zekûr): سـپـڵـە، پیسکە، دز، خوێڕی.
زکی- ص.ع(زەکـــیی- zekî): پاک، بێگوناه، خواناس، چاکەکار.
زکیدن- مص.ل(زەکیدەن- zekîden): خـــوتەو بۆڵە، خـــوتاندن، بۆڵاندن لەبن لێوانەوە.
زکـیـە- ص.ع(زەکـیـیـە- zekîye): بێگوناهـ، پاک، چاکــەکــار، خـــواناس (بۆمێ).
زگـال- ا(زوگــال- zugal): زوخـاڵ، رەژوو، خەڵووز.
زگالاب- ا.مر(زوگـالاب- zugalab): مەرەکەبی رەش (بۆ نووسین).
زگـیل- ا(زەگـیل- zegîl): بالووکـە.
زل- مص.ع(زەلل- zell): خزین، خزینی پێو کەوتن، لادان لە هەقو راستی.
زل- ا.ع(زولل- zull): شـوێنی خـزین، شوێنی خز، خلیسک.
زلابیـە- ا.ع(زەلابیـیـە- zelabîye): زەلابیە، شیرنییەکی تایبەتییە.
زلات- ا.ع(زەلـلات- zellat): هـەڵـە، خەتا، خزین، نانو داوەتی زەماوەند.
زلازل- ا.ع(زەلازیـل- zelazil): بـەڵاو مسیبەت و تەنگانە.
زلال- ص.ع(زولال- zulal): ســـاف و زوڵاڵ، ئاوی خۆشو زوڵاڵ.
زلالیـە- ا.ع(زولالیـیـە- zulalîye): ئاوی چاو.
زلت- ا.ع (زەللەت- zellet): خـەتا، هەڵە، خزین، داوەتو نانی زەماوەند.
زلـزال- مـص.ع(زیـلـزال- zilzal): لەرزین، لەرزینی زەوی، بوومەلەرزە.
زلزلـە- مص. ع(زەلـزەلـە- zelzele): بوومەلەرزە، زەوی لەرزە.
زلزلەسنج- ا.مـــر (زەلزەلە ســـەنج- zelzele senc): رێختـەر، بوومـەلەرزە پێو.
زلف- ا(زولف- zulf): کـــەزی، پرچ، گێسو، زوڵف.
زلفات- ا.ع(زولەفات- zulefat): پلە، پایە، نزیکی، هەوەڵی شەو.
زلفکان- ا(زولفـەکـان- zulfekan): زولف، گێسو، کەزی، پرچ.
زلفـە- ا.ع(زولفـە- zulfe): پلەو پایە، نزیکی، هەوەڵی شەو.
زلفه- ا.ع(زەلەفە- zelefe): حەوزی پڕ ئاو، تەشت، کاسەی گەورە.
زلفین- ا(زولفین- zulfîn): ئەڵقـەرێزی دەرگا.
زلـــق- مـــص. ع(زەلـــەغ- zelex): خلیـسکان، سـوڕان، خـزین، دەسـتـپـەڕ، خۆڕەحەتکردن بەدەست، دەستگان.
زلق- ص.ع(زەلیـغ- zelix): خـــز، خلیسک، پیاوی توندە تەبیعەت، پیاوێ

بەر لە جیماع ئاوی بێتەوە.
زلـــل- مــص.ع(زەلـــەل- zelel): خلیـسکان، خـزین و کـەوتن، لە هەق و راستی لادان، گوناه.
زلم- ا.ع(زەلەم- zelem): تیـــری قومار، جۆرە تیرێک بووە تیروپشکیان پێ کردووە، تیری تیرو پشک.
زلـــــو- اا(زەلـــــــو- zelû): زەروو، زالو.
زلوبیـــا- اا(زەلوبیـــا- zelûbîya): زەلوبیا، جۆرە شیرینییەکە.
زلــول- ص.ع(زەلــول- zelûl): زولاڵ، ئاوی زولاڵ و سازگار.
زله- ا.ع(زەللە- zelle): خزین، سوڕان، خەتا، هەڵە.
زله- اا(زەللە- zelle): ســیــســره.
زلیف- اا(زەلیف- zelîf): ترس، کـینە، تۆڵە.
زلیـفن- اا(زەلیـفـەن- zelîfen): ترس، کینە، کەرب، هەڕەشە، تۆڵە.
زلـیـل- ص.ع(زەلـیـل- zelîl): زولاڵ، ئاوی ساف و سازگار.
زەم- اا(زەم- zem): سـەرمـا، گـۆشـتـی ناودەم.
زمـاجـر- ا.ع(زەمـاجـیـر- zemacir): بـانـگ و هـاوار، دەنـگـی نـەی، بـلـوێـر، قەحپە، سۆزانی.
زمــــار- مـص.ع(زیمـار- zimar): بانگکردنی وشترمر، دەنگی وشترمر.
زمـــار- ص.ع(زەممار- zemmar): زوڕناژەن، نەی ژەن.
زمـاروغ-اا(زەمـاروغ- zemmarûx): قارچک، کارگ.
زمــــاره- ا.ع(زەممارە- zemmare): نای، زوڕنا.
زمـازم- ا.ع(زەمـازیم- zemazim): چپـە، نەرمـە گـۆرانی، دوعـا خـوێندن بە ئەسپایی، قسەکردن لەبن لێوانەوە.
زمــــــام- ا.ع(زیمـام- zimam): هەوساران، جڵەو.
زمـــامــــدار- ا.ص(زیمـامـــــدار- zimamdar): پێشـەوای قەوم، کـەسێ کە جڵەوی کاروباری وڵاتی لە دەستدابێ.
زمــان- اا(زەمـــان- zeman): وەخت، گاڤ، رۆژگار، ئەجەل و مەرگ.
زمـان- ا.ع(زەمـان- zeman): زەمـان، رۆژگار.
زمان خواستن- مص.ل(زەمـان خاسـتـەن- zeman xasten): دەرفـەت خـوازتن، مۆڵەت خواستن.
زمـــان دادن- مـص.م(زەمـــان دادەن- zeman daden): مـۆڵـەت دان، وەخت پێدان.
زمانه- اا(زەمانە- zemane): زەمانە، رۆژگار.
زمـــانه- ا.ع(زەمـــانە- zemane): ئافەت، خەوش، نوقسانی.
زمـــانەســـاز- ص.اا(زەمـــانە ســاز- zemane saz): کـەسێک خـۆی لەگـەڵ هەورازو نشێوی رۆژگاردا بسازێنێ.
زمــتــرا- اا(زەمــەترا- zemetra): ریشخەن، پێ رابواردن.
زمج- اا(زەمــــــەج- zemec): زاخ، کەتیرە.
زمـــج- ا.ع(زوممــــەج- zummec): نەورەس.

زمجره- ا.ع(زەمجەرە- zemcere): فریاد، هاوار، شمشاڵ، ژنی سۆزانی، نای.
زمخت- ص(زوموخت- zumuxt): تورت، توون، درشت، ناهەموار، دەست نوقاو، پیسکە.
زمخشری- ص.ن(زەمەخشەری- zemexşerî): خەڵکی زەمەخشەر (کە ناوی گوندێکی خەوارزمە).
زمخک- ص(زوموخک- zumûxk): ناقۆڵا، نا هەموار، توون، درشت، پیسکە، رەزیل.
زمر- مص. ع(زەمر- zemr): نەی لێدان، شمشاڵ ژەنین، زورناژەنین.
زمر- ا.ع(زومەر- zumer): گرووپ، جماعەت، دەستە، تاقم، رەشەک.
زمرد- ا.ع(زومورود- zumurûd): بەردێکی بەنرخە.
زمردفام- ص(زومورودفام- zumurud fam): زومورودئاسا، کەسک، سەوز، وەکو رەنگی زومورود.
زمردنگار- ا.مر(زومورودنیگار- zumurud nigar): زومورودنیشان، شتێ نقێمی زومورودی پێوە بێ.
زمرد گیا- ا. مر(زومورد گیا- zumurad giya): شادانە، جۆرە گیایەکە.
زمردین- ص.ن(زومورودین- zumurudîn): سەوز رەنگ، زومورودی.
زمره- ا.ع(زومرە- zumre): گرووپ، تاقم، دەستە، جماعەت، رەشەک.
زمزم- ا(زەمزەم- zemzem): ئەو وێردانەی کە زەردەشتیان لە کاتی خۆشتن و نان خواردندا لە ستایشی خوادا دەیخوێنن.
زمزم- ا.ع(زەمزەم- zemzem): ئاوی زۆر، ناوی بیرێکە لەتەنیشتی کابە.
زمزمه- مص.ع(زەمزەمە-zemzeme): ورتە ورت، وێردخوێندن بە ئەسپایی، چپەکردن.
زمستان- ا(زەمیستان- zemistan): زستان، زمسان.
زمن- ا.ع(زەمەن- zemen): زەمەن، دەوران، رۆژگار.
زمین- ص.ع(زەمین- zemin): نوقوسان، لە جێداکەوتوو، زەمینگیر.
زمنج- ا(زیمونج- zimunc): نەورەس، تەیرێکی گۆشت خۆرە لە باز بچووکترە.
زمو- ا(زومو- zumû): میچی لە دارو گڵ دروستکریاگ، جۆرە گوڵێکە.
زمودن- مص.م(زەموودەن- zemûden): نەخش و نیگارکردن، زەربافکرن.
زموده- ا.مف(زەموودە- zemûde): نەخش و نیگارکراو، نەخشێنراو.
زمور- ا.ع(زوموور- zumûr): دەنگ.
زمه- ا(زەمە- zeme): زاخ، شەب.
زمهریر- ا(زەمهەریر- zemherîr): زۆر سەرما.
زمی- ا(زەمی- zemî): زەوی.
زمیاد- ا(زەمیاد- zemyad): ناوی رۆژی ٢٨ی هەر مانگێکی هەتاوی، ناوی فریشتەی زەوییە لە ئاییینی زەردەشتیدا.
زمیل- ص.ع(زەمیل- zemîl): هاورێ، هاوکار، هاوسەفەر، یارویاوەری سەفەر، کەسێ لە پشتی کەسێکی ترەوە

سواری ولاّخ بێ.
زمـیـل- ص.ع(زومــەیل- zumeyl): لاواز، ترسنۆک.
زمـــین- ا(زەمـــین- zemîn): زەوی، زەمین.
زمـین- ص.ع(زەمـین- zemîn): زەمـین گیر، نوقوسان، لەکارکەوتوو، کەنفت.
زمـین بـوس- ص.فـــــا(زەمـین بـووس- zemîn bûs): کـەسـێک بۆ ڕێزنـان لە کـەسـێکی گـەورە بکەوێـتـە سـەر زەویو ماچی بکات.
زمین پیـــمـــا- ص. فـــا(زەمین پەیما- zemîn peyma): گـەڕیدە، مـەسـاح، زەوی پێو.
زمین دار- ص.فـــــا(زەمـــــیـندار- zemîndar): خودان زەوی، مەرزەوان.
زمین سنبـــە- ا.مـــر(زەمین ســـونبـــە- zemîn sunbe): ملّە.
زمین شناس- ص.فـــا(زەمین شـــیناس- zemîn şinas): پسپۆر لە بواری زەوی ناسیدا، زەویشناس.
زمین شناسی- ا.مص(زەمین شـــیناسی- zemîn şinasî): جـــیـــۆلۆجی، زەوی ناسی.
زمـــینگیـــر- ص.مـــر(زەمـــینگیـــر- zemîngîr): لە جـێـدا کـەوتـوو، پەک کەوتوو، زەمینگیر، کەنفت.
زمـین لـرزە- ا.مـــــــر(زەمـین لـەرزە- zemîn lerze): بوومەلەرزە.
زمینە- ا(زەمینە- zemîne): شتێ کە نەخشەی لەسەر بکێشرێ، نەخشە، بابەت، مەتن.
زمـــینی- ص.ن(زەمـــینی- zemînî): زەوینی، زەمینی.
زن- ا(زەن- zen): ژن، جـــووتی پیـــاو.
زناء- مص. ع(زیناء- zina’): گـــانی حەرام، زینا.
زناء مـحـصنە- ا.مـر(زیناء مـوحـسـەنە- zina’ muhesene): زینا لەگـەڵ ژنی مێرددارا.
زنابیـــر- ا.ع(زەنابیـــر- zenabîr): زەرگـــــــــەتـە، زەردەواڵـە، زەردەزیـڕە، سێرەمووزە.
زناج- ا(زونناج- zunnac): باسـترمە.
زنادقـە- ا.ع(زەنادیغـە- zenadixe): زەندیقان، خوانەناسان.
زنـادیـق- ا.ع (زەنـادیـغ- zenadîx): خوانەناسان، زەندیقان.
زونـــار- ا.ع(زونـــنـــار- zunnar): کەمەربەندێکی تایبەتی مەسیحیانی ژێر دەسـەڵاتی مـوسـڵـمـانانە بۆ ناسـینەوە دەیبەستن.
زنـاربـنـد- ص.فـــــــا(زونـنـاربـەنـد- zunnar bend): کەسێک کە زوننار لە پشت ببەستێ.
زنـازادە- ص.مـــــــــــــر(زیـنـازادە- zina zade): حـەرامـزادە، زۆڵ، بیـژ، بیژی.
زناشـــوهری- ا.مص(زەناشـــوهەری- zena şûherî): زەوجین، بوون بە ژن و مێرد.
زنـاشــــویـی- ا.مـص(زەنـاشـــــویـی- zena şuyî): زەوجین، مـێـردکـردنو ژن هێنان.
زناکـار- ص.فـا(زیناکـار- zinakar): زیناکار.

زنانه- ق.ص(زەنانە- zenane): ژنانە، ژن ئاسا.
زنبـــاره- ص(زەنبـــارە- zenbare): ژنباز، عاشقەژن.
زنبـــــــارگی- ا.مص(زەن بـارەگی- zenbaregî): ژنبازی.
زنبر- ا(زەنبەر- zenber): دەستەبەرە.
زنبـر- ا.ع(زەنبـەر- zenber): شـێـر.
زنبر- ص.ع(زونبـور- znubur): حازر وەڵام، چوست و چاپوک.
زنبرک- ا.ع(زونبوروک- zunburuk): زەمبەلەکی سەعات، سپرینگ، سپرینگی سەعات.
زنبـری- ا.ص(زەنبـەریی- zenberî): کەشتی گەورە، پیاوی زلحورتی گران.
زنبـغـل- ا(زەنبـەغـەل- zenbexel): بڕوانە (زابگر- zabger).
زنبق- ا.ع(زەنبـەغ- zenbex): گـوڵی زەمەق.
زنبلغ- ا(زەنبــــەلوغ- zenbelux): بڕوانە (زابگر- zabger).
زن بمزد- ص.مـــــر(زەن بیــــمــــــوزد- zen bimuzd): پیاوی دەیوس، پیاوێ بە پارە ژنی خۆی بەگانبدا.
زنبـور- ا.ع(زوبنوور- zunbûr): زەردە زیڕە، زەرگەتە، زەردەواڵە، سێرەمووزە.
زنبـور عـسل- ا.مـر(زەنبـووری ئەسـەل- zenbûrî esel): مێش هەنگ.
زنبـورک- ا(زەنبـورەک- zenbûrek): جـــۆرە پەیکانێک بووە، زەمــبـــەڵەکی سەعات.
زنبـــورکـــچی- ا.ص(زەنبـــورەکچی- zenbûrekçî): سـەربازێ کـە بە وشـتـر زەنبـورەکی هەڵدەگرت و لە شەڕدا بەکـاری دێنا.
زنبـوره- ا(زەنبـورە- zenbure): جـۆرە سازێکە لە هندستان باوە.
زنبوری- ص.ن(زەنبـوری- zenbûrî): لۆکس.
زنبه- ا(زەنبە- zenbe): گوڵی زەمەق.
زنبـیل- ا(زەنبـیل- zenbîl): زەمـیلە، قەوشەر.
زنبـــیل باف- ص.فـــا(زەنبـــیل باف- zenbîl baf): زەمیلەساز، قەوشەرچن.
زنج- ا(زینج- zinc): کەتیرە، سەمغی دارو درەختـان بەتایبـەتی درەختی بەردار، جەوی، شیلەی درەختان..
زنج- ا.مص(زەنج- zenc): گریە، ناڵە.
زنج- ا.ع(زەنج- zenc): زەنگی، تیرەی رەش پێستان.
زنج- مص.ع(زەنـەج- zenec): تـینـوو بوون.
زنجـاب- ا.مـر(زینجـاب- zincab): جـەوی، زیچکاو، سـەمـغـی درەخت کـە هێشتا وشک نەبووبێتەوە.
زنجار- ا.ع(زینجار- zincar): ژەنگ.
زنجـبـیل- ا(زەنجـەبیل- zencebîl): زەنجەبیل.
زنجبیل شامی- ا.مر(زەنجەبیلی شامی- zencebîli şamî): زەنجەبیلی شامی.
زنجرف- ا(زەنجەرف- zencerf): جیوە.
زنجـــرو- ا(زەنجـــیـــرو- zencirû): عـەنزەروت، شـیلەی دارێکی دڕکـاوییـە بۆ دەرمان دەشێ.
زنجـــره- ا(زەنجـــــەرە- zencere): سیسرک.

زنجـفـر- ا.ع(زینجـەفـر- zincefr): جیوە، جەوی.

زنجە- ا.مص(زەنجە- zence): گریەو زاری، زەحیری، دیزانتری، ژانە سک.

زنجیـــدن- مص.ل(زەنجیـــدەن- zencîden): گریان، ناڵین.

زنجیر- ا(زەنجیر- zencîr): زنجیر.

زنجیـــربان- ا.ص(زەنجیـــربان- zencîrban): زنجیرەوان، زیندانەوانی مـاموری کۆت و زنجیرکردنی تۆمەتبار و مەحکومان.

زنجیـــرگـر- ص.فا(زەنجیـــرگـەر- zencîrger): زنجیرساز، کەسێک کە زنجیر دروست بکات.

زنجیره- ا(زەنجیرە- zencîre): زنجیرە.

زنجیری- ص.ن(زەنجیری- zencîrî): شێتی زنجیرکراو.

زنچک- ا.ص(زەنچـەک- zençek): سۆزانی، قەحپە.

زنـخ- ا(زەنـەخ- zenex): چـەنـە، چەناگە.

زنـــخ زدن- مـــص(زەنـــەخ زەدەن- zenex zeden): چـــەنـــەبـــازی، هەرزەوێژی، هەڵەوەڕی.

زنخدان- ا.مر(زەنەخدان-zenexdan): چەناگە، ژێرچەناگە.

زند- ا(زەند- zend): بەردەســـــتێ، چەخماخ، سەرەبزووت.

زند- ا.ع(زەند- zend): قۆڵ.

زند- ا(زەند- zend): شەرح و شرۆڤە، شـەرح و شـرۆڤـەی کـتـێـبی ئایینی زەردەشتی، تەرجەمەی پەهلەوی ئاوێستا کە لە زەمانی ساسانییەکاندا ئەنجام درا.

زند- ص(زەند- zend): گەورە، مەزن، بەهێزو بەتوانا.

زند- ا(زەند- zend): یەکێکە لە تایفە کـوردەکـانی ئێـران ئاکنجی دەوروبەری مـەلایر، نادرشـا هەندێکی ڕەهەندەی خۆراسـان کـرد، پاش کـوشـتنی نادرشـا، کەریم خانی گەڕاندنییەوە بۆ مەلایر.

زندان- ا(زیندان-zindan): بەندیخانە، حەپسخانە، زیندان.

زندانبان- ا(زیندانبان- zindanban): زیندانەوان، پاسەوانی حەپسخانە.

زندان سکندر- ا.مر(زیندانی سیکەندەر- zindani sikender): زیـنـدانـی ئەسکەندەر، لە قـەبێکە لە کـۆنا لە شـاری یەزد نراوە.

زندانی- ا.ص(زیـنـدانـی- zindanî): حەپس، بەندی، بەنداو، حەپسکراو.

زنداور- ا.ص(زەنداڤەر- zendaver): حەڵاڵ، ڕەوا.

زنـدبـار- ا.ص(زەنـدبـار- zendbar): حەیوانی بێ وەی وەکو چێڵو پەزو....

زندباف- ا.ص(زەندباف- zendbaf): پێـشـەوای زەردەشـتی، بـولبـول، هوزار، باڵندەی خۆش ئاواز.

زندخـــوان- ص.فـــا(زەنـدەخـــان- zend xan): زەندخوان، کـەسێ کـتـێبی زەند بخوێنێ، پێشەوای زەردەشتی، بولبول، هوزار، هەر باڵندەیەکی خۆش ئاواز.

زندقــە- ا.ع(زەندەغـە- zendexe): زەندیقی، بێدینی، خوانەناسی، بەڕواڵەت ئیمانداری لە ناخا بێدین.

زندگـــانی- ا.مص(زینـدەگـــانی- zindeganî): ژیان، تەمەن، بژێوی.

زندلاف- ا.ص(زەندلاف- zendlaf): زەندخوان، بولبول، پێشەوای زەردەشتی.
زندنیجی- ص.ل(زەندنیجی- zendnîcî): سەروپێچ، شاشک، مێزەر.
زندواست- ا.مر(زەندو ئوست- zendû 'ust): زەندو ئاوێستا.
زندواف- ا.ص(زەندڤاف- zendvaf: زەندخوان، (بڕوانە زەندباف).
زن دوست- ص.مر(زەن دوست- zendûst): مێ باز، ژنباز.
زنده- ص(زیندە- zinde): زیندوو، زینەوەر، گیانلەبەر.
زندەبگور- ص.مر(زیندە بیگوور- zinde bigûr): زندە بەگۆڕ، زندە بە چاڵ، کەسێک بە ناچاری لە کونجێکا ئاکنجی بێ.
زندەپیل- ا.مر(زیندەپیل- zindepîl): فیلەتەن، فیلی گەورە.
زندەدل- ص.مر(زیندەدیل-zindedil): دڵ زیندوو، شاد، خۆشحاڵ، دڵ روون.
زندیق- ص.ع(زیندیغ- zindîx): زەندیق، بێدین، کافر، بەڕواڵەت باوەڕدارو لەناخا بێدین.
زندیک- ص(زەندیک- zendîk): بێ دین، لە کۆنا هەر کەسێک پەیڕەوی ئایینی مانی کردبا بەزەندیق لە قەڵەم دەدرا، هەروەها مەزدەکو پەیڕەوانی مەزدەکیش زەندیق بوون.
زنقه- ا.ع(زەنەغە- zenexe): کوچەو کۆڵانی باریک و تەنگ، رچەڕێی بەینی ریزە دارخورما.
زنک- ا(زەنەک- zenek): ژنۆکە، ژنی بچووک.
زنگ- ا(زەنگ- zeng): ژەنگ.
زنگ- ا(زەنگ- zeng): زەنگۆڵەی ملی ئاژەڵان، زەنگی دەرگای ماڵان.
زنگ- ا(زەنگ- zeng): ژەنگ، نەخۆشییەکە تووشی رووەکان دەبێ.
زنگار- (زەنگار- zengar): ئۆکسیدی مس، ژەنگ.
زنگارفام- ص(زەنگار فام- zengar fam): ژەنگ ئاسا، ئامال سەوز، سەوزباو.
زنگارگون- ص(زەنگار گون- zengar gûn): سەوز رەنگ.
زنگار معدنی- ا.مر(زەنگاری مەئدەنی- zengarî me'denî): زاخی سەوز.
زنگاری- ص.ن(زەنگاری- zengarî): ژەنگن.
زنگال- ا(زەنگال- zengal): زەنگاڵ، بەلەک پێچ، پوزەوانە.
زنگاهن- ا.مر(زەنگاهەن- zengahen): ئۆکسیدی ئاسن، ژەنگ.
زنگدان- ا.مر(زەنگدان- zengdan): زەنگوڵە.
زنگ گندم- ا.مر(زەنگی گەندوم- zengî gendûm): ژەنگی گەنم، نەخۆشییەکە تووشی گەنم دەبێ.
زنگل- ا(زەنگول- zengul): زەنگوڵە.
زنگله- ا(زەنگولە- zengule): زەنگوڵە.
زنگلیچه- ا(زەنگولیچە-zengulîçe): زەنگۆڵە.
زنگنه- ا(زەنگەنە- zengene): تایفەیەکی کوردە لە ئێرانو لە عێراق هەن.

زنـگـولـه- ا(زەنـگـولـە- zengûle): زەنگوڵە، پاوانەی منداڵ.
زنگی- ص.ن(زەنگی- zengî): رەش پێست.
زنگیـچـه- ا(زەنگیـچـە- zengîçe): ئانیشک، قونانسک.
زنگی دارو- ا.مــــــر(زەنـگـی دارو- zengi darû): جــۆرە رووەکــێکە بۆ دەرمان بەکار دەبرێ.
زنــوج- ا.ع(زونــوج- zunûc): رەش پێستان.
زنودن- مص.ل(زەنوودەن- zenûden): ناڵین، گریان، هاوارکردن.
زنـویـه- ا.مـص(زەنـوویـە- zenûye): ناڵە، گـریـان، لورەی سـەگ، قـوروسکەی سەگ.
زنـویـیــــــدن- مـص.ل(زەنـویـیــــدەن- zenûyîden): گـریان، ناڵین، لوراندن، قروسکان.
زنهـار- ا(زینهـار- zinhar): زینهـار، دەخـــیل کـــەوتن، پەنا، بەڵێن‌و پەیمان، پەنابردنە بەر کەسێک.
زنهـار خـوار- ص.فـا(زینهـار خـار- zinhar xar): پەیمان شکێن.
زنهـار خـوردن- مص.ل(زینهـار خـوردەن- zinhar xûrden): پەیمان شکان.
زنهــــاردار- ص.فـــا(زینهـــار دار- zinhardar): وەفـــادار، بە ئـەمـــەک، کەسێک پەنای هەبێ یان پەنادارێ.
زنهـــاری- ص(زینهـــاری- zinharî): خـــودان پەیمان، کــــەســــێک ئـەمــــان و پەنابخوازێ.
زنیــان- ا(زینیــان- zinyan): جــۆرە رووەکێکە بۆ دەرمانیش دەشێت.
زنینه- ص.ن(زەنینە- zenîne): ژنانە، شتێ کە شایستە و لایەقی ژن بێ.
زو- ا(زەو- zew): دەریا.
زوائد- ا.ع(زەڤـــائیـــد- zeva’id): زیادە.
زوابع- ا.ع(زەڤـابیع- zevabi’): بەلاو دژواربیان، گەرداو.
زواده- ا(زەڤـــــــادە- zevade): زاد، زەواد، توێشو، توێشوبەرە.
زوار- ا.ص(زەڤـــــــــــار- zevar): خزمەتکار، کەسێ کە خزمەتی نەخۆش یان زیندانییان بکات.
زوار- ص.ع(زەڤــــڤـــــار- zevvar): زیارەتکار، کـەسێک کـە زیارەتی شـوێنە پیرۆزەکان بکات.
زوار- ا.ع(زوڤـــــڤــــــار- zuvvar): زەیارتکاران.
زوار- ا.ع(زیڤار- zivar): بنزگ.
زوارق- ا.ع(زەڤــــــاریـغ- zevarîx): بەلەم، قایغ.
زوال- مـص.ع(زەڤــــــــال- zeval): نەمان.
زوال پزیرفتن- مص.ل(زەڤال پەزیروفتەن- zeval pezîruften): لەنێــــوچوون، نەمان.
زواله- ا(زەڤـالە- zevale): گــونکی هەویر، گلاهەک.
زوامل- ا.ع(زەڤـامــیـل- zevamil): حەیوانی بارەبەر.
زوان- ا(زەڤان- zevan): زمان.
زوان- ا(زیڤان- zivan): زیوان، مرۆر.
زوانه- ا(زەڤانە- zevane): زمانە.

زواه- ا(زیڤاه- zivah): خواردنی زیندانیان.
زوایا- ا.ع(زەڤایا- zevaya): گۆشە، کونج.
زوبع- ا.ص.ع(زەوبەء- zewbe’): خوێڕی، نزم، کوڵ، شەیتان، ئەهریمەن.
زوبعه- ا.ع(زەوبەئە- zewbe’e): گەرداو، باهۆز.
زوبین- ا(زوبین- zûbîn): کورتە نێزە.
زوتر- ق.ص(زوتەر- zûter): زووتر.
زوج- ا.ع(زەوج- zewc): جووت، مێرد، شوو، هاوسەر.
زوجات- ا.ع(زەوجات- zewcat): ژنان، هاوسەری پیاو.
زوجه- ا.ع(زەوجە- zewce): ژن.
زوجین- ا.ع(زەوجەین- zewceyîn): ژنو مێرد، جووت.
زوخ- ا(زوخ- zûx): بالوکە.
زود-ق.ص(زود- zûd): زوو، خێرا، لەزوپەلە.
زود آشنا- ص.مر(زود ئاشنا- zûd aşna): کەسێک زوو ببێ بە دۆست و ئاشنای کەسێک.
زودانداز- ا.ص(زود ئەنداز- zûd endaz): شیعرو قسەیەک کە خێراو بێ دامان و رامان بگوترێ.
زودباور- ص.مر(زود باڤەر- zûd baver): خۆشباوەر، ساکارو زوو باوەڕ.
زودپز- ص.مر(زود پەز- zûd pez): بەکلۆک.
زودتر- ق.ص(زودتەر- zûdter): زووتر، خێراتر، لەزتر.
زودجنب- ص.فا(زود جونب- zûd cunb): بەڕاپەڕ.
زودخشم- ص.مر(زودخەشم- zûdxeşm): توندەتەبیعەت.
زودخیز- ص.فا(زودخیز- zûdxîz): زووڕاب، کەسێ زوو لە خەو رابێ، خزمەتکار.
زودرس- ص.فا(زودرەس- zûdres): میوەی زوو رەس، کەسێک زوو بگاتەجێ.
زودرنج- ص.مر(زود رەنج- zûdrenc): دڵناسک، کەسێک زوو برەنجێ.
زودگزر- ص.فا(زودگوزەر- zûdguzer): تیژتێپەڕ.
زودیاب- ص.فا(زودیاب- zûd yab): تیژفام، زەین روون، زووحاڵی.
زور- ا(زوور- zûr): زۆرو زوڵم، هێز، توانا، گوشار.
زور- ا(زەور- zewr): ئاوێ کە بە دەستی موغێک پاکو پیرۆزکرابێ.
زور- ا.ص(زەڤەر- zevar): باڵا.
زور- ا.ع(زوور- zûr): درۆ، بوختان، شەریک پەیداکردن بۆ خوا.
زوراء- ا.ع(زەوراء- zewra’): بیری قوڵ، کەوان، قەدەح، شاری بەغدا.
زورآزما- ص.فا(زۆرئازما- zûr azima): زۆرەزمێ، پاڵەوان، زۆرانبازی.
زورآور- ص.فا(زورئاڤەر- zür aver): زۆرداری، بەهێز، پاڵەوان، زۆرداری لە کەسێک.

زورآوردن- مص.م(زور ئاڤەردەن- zûr averden): زولمکردن، تەعەداکردن.

زورخانە- ا.مر(زورخانە- zûrxane): زۆرخانە، شوێنی تایبەت بە جۆرەکانی وەرزشی کۆن.

زورفین- ا(زورفین- zürfîn): ئەڵقەڕێزی دەرگا.

زورق- ا.ع(زەورەغ- zewrex): بەلەم، قایغ.

زورکردن- مص.م(زورکەردەن- zûrkerden): هێزبەکارهێنان، زولم و تەعەداکردن.

زورگفتن- مص.م(زورگوفتەن- zûr guften): کەسێک بەناهەق ناچار بکرێ بە قەبوڵکردنی کارێک.

زورمند- ص(زورمەند- zûrmend): بەهێز.

زورنیم- ا(زەڤەرنیم- zever nim): پارچەیەکە بۆ جوانی لە پشتی یاخەی جلی دەنێن، زنجاف.

زورین- ص.ن(زەڤەرین- zeverîn): بەرزی.

زوزه- ا(زوزە- zûze): قوروسکەی سەگ، لورەی سەگ.

زوش- ص.ع(زەوش- zewş): ناکەس بەچە، بەندەی لەگام، بێ زاخ.

زوش- ص(زووش- zûş): توورە، بەدخوو، توندە تەبیعەت.

زوغ- ا(زووغ- zûx): رووبار، رۆخانە، جۆگە، سەفرا.

زوفا- ا(زوفا- zûfa): جۆرە رووەکێکە بۆ دەرمانیش بەکاردێ.

زوفرا- ا(زەوفەرا- zewfera): جۆرە رووەکێکە.

زوفرین- ا(زوفرین- zûfrîn): ئەڵقەڕێز.

زولانه- ا(زەولانە- zewlane): کۆت و زنجیر، پێوەند.

زون- ا.ع(زوون- zûn): بت، سەنەم.

زون- ا(زوون- zûn): بەش.

زون- ص.ع(زیڤەن- ziven): کورتە بالا.

زونج- ا(زەڤەنج- zevenc): باسترمە.

زونک- ص.ع(زەڤەنک- zevenk): کوڵەبالا، کەسێک بەنازو تەکەبور رێ بکاو خۆی بە گەورە بزانێ.

زونکل- ص.ع(زەڤەنکەل- zevenkel): کورتەبالا.

زوهمند- ص(زوهمەند- zûhmend): درەختی زەلام و گەورە.

زویج- ا(زەڤیج- zevîc): باسترمە.

زه- (زیه- zih): ئافەرین.

زهزه- (زیه زیه- zih zih): ئافەرین ئافەرین.

زه- ا(زیه- zih): ژێی کەوان، ژێی ساز.

زه- ا(زیه- zih): چکانی ئاو لە درزی شتێکەوە.

زه- ا(زیه- zih): پز، منالّ.

زهاب- ا.مر(زیهاب- zihab): درزی باریک کە ئاوی لێ بێ.

زهاد- ا.ع(زوهحاد- zuhhad): خواناسان، خواپەرستان.

زهادت- مص.ع(زەهادەت- zehadet): خواپەرستی، گوێ نەدان بە دنیا.

زهار- ا(زیهار- zihar): بەرموسڵدان.

زهار- ص.ع(زەهـهـــــار- zehhar): درەوشاوە، بە بریق و باق.

زهانیـــدن- مص.م(زیهـــانیـــدەن- zihanîden): گـەورەکردنەوەی درزێک تا ئاوی لێ بێ.

زهتـاب- زیهـتـاب- ا.ص(زیهـتـاب- zihtab): سیرمەساز.

زهـــد- مـــص.ع(زوهـــد- zuhd): خـواپەرستن، پشـتکردنە دنیـاو رووکـردنە عیبادەت.

زهدان- ا.مــر(زیهـــدان- zihdan): منداڵدان، پزدان.

زهر- ا(زەهر- zehr): ژەهر.

زهر- ا.ع(زەهر- zehr): شکۆفـە، پژو، چەکەرە، گوڵ.

زهـــراء- ص.ع(زەهـــراء- zehra’): درەخشـان، رووگـەش، رووخـۆش، لەقـەبی فاتیمەی کچی پێغەمبەرە (د.خ).

زهراب- ا.مـــر(زەهراب- zehrab): ژەهراو، ئاوێ ژەهراوی بێ، میز و پێشاو.

زهرابه- ا.مـــر(زەهرابە- zehrabe): ژەهراو، توکسین.

زهــرآگــین- ص(زەهـــر ئـــاگـــین- zehr agîn): ژەهراوی، ئاوێتە بە ژەهر.

زهــرآلـود- ص.مــف(زەهــر ئــالــود- zehr alûd): ژەهراوی، ئاوێتە بەژەهر.

زهرامـــیغ- ص.مف(زەهر ئامـــیغ- zehr amîx): ژەهراوی، ئاوێتـــە بە ژەهر، ژەهرئامێز.

زهرباد- ا.مـر(زەهرباد- zehr bad): دیفتری.

زهـرچـشـم- ا.مـــــــــر(زەهـرچـەشـم- zehr çeşm): مۆڕە.

زهـرخـنـد- ا.مـــــر(زەهـرخـــــــەنـد- zehr xend): ژارخەن، پێکەنین بەرقو غەزەبەوە.

زهردارو- ا.مر(زەهردارو-zehr darû): مۆرفین، دەرمانی دژەژار.

زهرگیا- ا.مر(زەهرگییا- zehrgîya): گیای ژەهردار.

زهرمـــهـــره- ا.مـــر(زەهرمــــوهرە- zehr muhre): بەرد دژی ژەهر.

زهرنـاک- ص(زەهـرنـاک- zehrnak): ژەهردار، ژەهراوی.

زهروی- ص.ن(زوهـ رەڤـی- zuhrevî): سوزەنەک و سـیـفلیس، زوهرەی خواوەندی ئەشق.

زهره- ا.ع(زەهرە- zehre): شکـۆفـــە، گوڵ.

زهـره- ا.ع(زوهــرە- zuhre): زوهــرە، ناهید، ڤینۆس، ئەستێرەیەکی گەڕۆکە بە ملیۆنان کیلۆمەتر لە زەوییەوە دوورە.

زهره- ا(زەهرە- zehre): زراو.

زهزاد- ا.مر(زیهـزاد- zihzad): ماڵ و منداڵ، فەرزەنو ئەولاد، نەوە.

زهزدن- مـص.ل.عـــــا(زیـهــــــزەدەن- zihzeden): لەپەلوپۆکـەوتن بەهۆی بێ توانایی و ماندووبوونەوە، خۆدزینەوە.

زهش- ا.مص(زیهیش- zihiş): زایین.

زهشت- ا(زیهیشت- zihişt): هەناسە.

زهفت- ا.ع(زەهەفت- zeheft): گـورج و گۆڵ، چوستو چالاک.

زهک- ا(زیهـــــەک- zihek): ژەک، هەوەڵ شیری پاش زاینی چێڵ یان مەڕ.

زەکشی- ا.مص(زیهکەشی-zihkeşî): وشکاندنی ئاوی گۆلاو.

زهگیـر- ا.مـر(زیهگیـر- zihgîr): ئەنگوستیلەیەکی تایبەتە لە کۆنا لە کاتی تیرەنازیدا لەسەری قامکیان دەکرد تا ژێی کەوانەکە ئازاری نەدا.

زهـم- ا.ع(زوهـم- zuhm): بـۆنـی ناخۆش، بۆدڕ، بۆنسارد.

زهمت- ا.ع(زوهمـەت- zuhmet): بۆنی گۆشتی چەوری گەنیو، بۆنی ناخۆش.

زهنجـه- ا(زیهـەنجـە- zihence): ریبیازەت، رەنج، سەختی، ئازار.

زهو- مص.ع(زەهـو- zehû): نـازیـن، گـەشـەکـردن، درەوشـانەوە، زوڵـم، درۆ، فەخرفرۆشی.

زهو- ا.ع(زەهو- zehû): بە رەنـگ و روو، گیای تەڕو تازە، شکۆفەی گیا..

زهوار- ا(زیهڤار- zihvar): چوارچێوە، هەرشتێ لە ژێ بچێ.

زەوزاد- ا.مـر(زیهـوزاد- zihûzad): زۆربوون، زاوزێ،ماڵو منداڵ، زادووەڵەد.

زهـوق- مـص.ع(زوهـوغ- zuhûx): رەڤین، نابـووت بـوون، لەنـاوچـوون، بەتـاڵ بوون.

زهوق- ص.ع(زەهوغ- zehûx): بیـری قووڵ، لەناوچوو، بەتاڵ بوو.

زهـومـت- ا.ع(زوهـوومـەت- zuhûmet): بـۆنی گـۆشـتی چەوری گەنیو، بۆن دڕن، بۆنی ناخۆش.

زهی- ص.ن(زیهی- zihî): ژێ، ژێدار، هەر ئامێرێکی مۆسیقی ژێدار.

زهـی- ص(زیـهـی- zihî): زایـین، ئاوەچۆڕێ.

زهی- ا(زیهی- zihî): ئافەرین، سحەت خۆش، دەست خۆش.

زهیدن- مص.ل(زیهـیدەن- zihîden): زایین، منداڵبوون، ئاوچۆڕان.

زی- ا(زی- zî): نـزیـک، لا، حـەدو ئەندازە.

زی- ا.ع(زیی- zî): جـۆری پۆشـاک، شێوە، شێوەی جلو بەرگ.

زیات- ا.ص.ع(زەییـات- zeyyat): رۆنفرۆش.

زیاد- ص(زییاد- ziyad): زۆر، فرە.

زیادات- ا.ع(زییـادات- ziyadat): زیادە.

زیاده- مص.ع(زییـادە- ziyade): زۆربوون، فرەبوون.

زیـادەروی- ا.مـص(زیـادەرەڤـی- ziyade revî): زێدەڕۆیی، لە ئەندازە دەرچوون.

زیارت- مص.ع(زییـارەت- ziyaret): زیارەت، سەردان.

زیارتگاه- ا.مـر(زییـارتگـاه- ziyaretgah): مـەزار، مـەزارگـە، مەرقەدی والیو پیاوچاکان.

زیارت نامـه- ا.مـر(زییـارەت نامـە- ziyaret name): ئەو دوعـایانەی لە زیارەتی پیاوچاکاندا دەخوێنرێ.

زیاف- ا.ع(زیاف- ziyaf): گـوناە، بێ ئەدەبی، هەتیوچەیی، ناکەس بەچە.

زیاف- ص.ع(زەییـاف- zeyyaf): شێری دڕندە، لوتبەرزی، رۆییشتنی بەنازو غرور.

زیان- ا(زییـان- ziyan): زیان، زەرەر، کەم و کەسر، نوقسانی.

زیان- ص.فا(زییان- ziyan): ژیان.
زیان آور- ص.فـا(زییـان ئاڤـەر- ziyan aver): موزیر، زیانگەیەنەر.
زیانکار- ص.فـا(زییـانـکـار- ziyankar): زەرەرمەند، خەسارەتمەند.
زیانگر- ص.فـا(زییـان گـەر- ziyanger): زەرەرمەند، خەسارەتمەن.
زیب- ا(زیب- zîb): خشڵ، ئارایش.
زیبا- ص(زیبـا- zîba): جـوان، خشکۆک.
زیبارو- ص.مـر(زیبـارو- zîbarû): خشکۆک، قشت، قشتیله، جوان.
زیبان- ص.فـا(زیبـان- zîban): خشکۆک، زێبا.
زیبال- ص(زیبـال- zîbal): ئەسپو هێستری خۆشبەز.
زیبایی شناسی- ا.مص(زیبایی شیناسی- zîbayî şinasî): ئەستاتیکا.
زیبق- ا.ع(زەیبەغ- zeybex): جیوە.
زیبیدن- مص.ل(زیبیدەن- zîbîden): شایستەبوون، لێهاتن.
زیبنده- ا.فـا(زیبـەندە- zîbende): شایستە، جوان.
زیپ- ا.انگل(زیپ- zîp): زنجیـری جلو بەرگ.
زیپلین- ا(زیپیلین- zîpilîn): بالۆن.
زیت- ا.ع(زەیت- zeyt): رۆن، زەیت.
زیتون- ا.ع(زەیتوون- zeytûn): داری زەیتوون، بەری داری زەیتوون.
زیتـون تلخ- ا.مـر(زەیتـوونی تەلخ- zeytûni telx): جـۆرە درەخـتـێکە، سنجد.

زیج- ا(زیج- zic): مـیـتـۆدی ئەستێرەناسی.
زیج- ص(زیج- zîc): چوستو چالاک، زیتەڵەو روح سووک.
زیجک- ا(زیجەک- zîcek): باسترمە، جۆرە خواردنێکە.
زیغ- مص. ع(زەیغ- zeyx): سـتـەم کردن، زوڵم کردن.
زید- مـص.ع(زەیـد- zeyd): نـاوە بـۆ پیاوان، زیادبوون.
زیـدیـه- ا.ع(زەیـدیـە- zeydîye): تیرەیەکی شیعەن کە باوەڕیان بە ئیمامەتی زەیدی کوڕی زەینەڵ عابدینە.
زیر- ا(زیر- zîr): بن، ژێر.
زیر- ا.ص(زیر- zîr): زیل، دەنگی نزمو ناسک، دەنگی باریک.
زیرا- (زیـرا- zîra): چـونـکـە، لـەبـەر ئەوەی.
زیراب- ا.مر(زیراب- zîrab): زێراب.
زیـرافـکـن- ا.مـر(زیـرئـەفـکـەن- zîrefken): رایەخ، دۆشەک، فەرش.
زیرانداز- ا.مر(زیرئەنداز- zîrendaz): رایەخ، دۆشەک، فەرش.
زیربا- ا.مـر(زیربا- zîrba): شـۆربایەک کە زیرەی تێ کرابێ.
زیربار رفتن- مص.ل(زیربار رەفـتـەن- zîrbar reften): چـونـە ژێـربـار، لـە ئەستۆگرتنی کارێک بە ناچاری.
زیرپاکـشـیـدن- مص.م(زیرپاکەشیـدەن- zîrpa keşîden): قـسـە لێ دەرهێنان بە فرو‌فێڵ.
زیرپوش- ا.مـر(زیرپوش- zîrpûş): ژێرکراس، فانیلەی ژێرەوە.

زیرپیراهن- ا.مر(زیرپیراهەن- zîrpirahen): ژێرکراس، فانیلەی ژێرەوە.
زیرتنگ- ا.مر(زیرتەنگ- zîrteng): بن زگو تەنگە.
زیرجامە- ا.مر(زیر جامە- zîr came): جلی ژێرەوە.
زیرچاق- ا.ص(زیرچاغ- zîrçax): گوێڕایەڵ.
زیردریایی- ا.مر(زیر دەریایی- zîr deryayî): کەشتی بچووکی جەنگی کە هەم لە ژێر ئاو و هەم لەسەر ئاو بڕوات (غەواسە).
زیردست- ص.مر(زیردەست- zîrdest): زەلیل، ژێر چەپۆکە، گوێڕایەڵ، ژێر دەست، کەسێک لە ژێر دەستی کەسێکدا کار بکات.
زیردستی- ا.مر(زیر دەستی - zîr destî): قاپی یەدەکی بەردەست.
زیرزار- ا.ص(زیرزار- zîrzar): زیروهۆر، گریەو ناڵەی بەسۆز.
زیرزبانی- ا.مر(زیرزەبانی- zîr zebanî): چپە، دیارییەکە شەوی پەردە زاوا دەیداتە بووک تابێتە قسە.
زیرزمین- ا.مر(زیرزەمین- zîr zemîn): ژێرزەمین، ژێرخان، سەرداب.
زیرزمینی- ص.ن(زیرزەمینی- zîr zemînî): ژێرزەمینی، هەر شتێ لە ژێر زەوی دابێ، نهێنی.
زیرسازی- ا.مص(زیرسازی- zîrsazî): هەموارکردن و بەردرێژکردنی جادەو پەستانەوەی بۆ قیرتاوکردن.
زیرفون- ا(زیرفون- zîrfûn): زەیزەفۆن، (جۆرە درەختێکە).
زیرک- ص(زیرەک- zîrek): زیرەک، زرینگ، هوشیار، زانیار، ئاقڵ، بە ئاوەز.
زیرکسار- ص.مر(زیرەکسار- zîreksar): زەین ڕۆشن، تیژفام، زرنگ، زیرەک.
زیرکونیوم- ا.فر(زیرکونیوم- zîrkunîyûm): جۆرە کانزایەکە، ستیل.
زیرگاه- ا.مر(زیرگاه- zîrgah): کورسی، تەخت، چوارپایە.
زیرلب- ا.مر(زیرلەب- zîr leb): چپە، قسەکردن لەبن لێوانەوە.
زیرنگین- ا.مر(زیرنیگین- zîrnigîn): شتێ کە لە ژێر فرمانی کەسێکدا.
زیروا- ا.مر(زیرڤا- zîrva): شۆربایەک کە زیرەی تێدابێ.
زیروبالا- ا.مر(زیروبالا- zîrû bala): قسەی هەڵەق و مەلەق، بەرزو نزم.
زیرورو- ا.مر(زیرورو- zîrû rû): ژێروبان، تێکەڵو پێکەڵکردن.
زیروزبر- ا.مر(زیروزەبەر- zber zîrû): وێرانکردن.
زیره- ا(زیره- zîre): زیره، (ڕووەکێکە).
زیره- ا(زیرە- zîre): بەشی ژێرەوەی شتێ، ژێر، بن.
زیرەبا- ا. مر(زیرەبا- zîreba): شۆربایەک لە زیرەی تێ کرابێ.
زیرین- ص.ن(زیرین- zîrîn): ژێرین، بنەوە.
زیز- ا.ع(زیز- zîz): سیسرکە، جیکجیکە، زیکزیکە.

زیزفـون- ا.ع(زەیزەفـون- zeyzefûn): زەیزەفۆن، جۆرە درەختێکە.
زیست- ا.مص(زیست- zîst): ژیان.
زیست سنجی- ا.مص(زیست سـەنجی- zîst sencî): لایەنێکە لەژیانناسیو زیندەوەرزانی.
زیست شناسی- ا.مص(زیست شیناسی- zîst şînasî: بایۆلۆژی، زیندەوەرزانی.
زیستن- مص.ل(زیسـتـەن- zîsten): ژیان.
زیغ- ا(زیغ- zîx): حەسیر، زیلو.
زیـــغ- مـــص.ع(زەیـــغ- zeyx): هەڵگەڕانەوە لە راستی، گومانو دوودڵی، لادان لە هەقو راستی، کەشکۆڵ.
زیغـال- ا(زیغـال- zîxal): کـەشکۆڵ، بادەی شەرابخۆری.
زیـغـگـر- ا.ص(زیـغـگـەر- zîrxger): حەسیرساز، حەسیرچن.
زیف- ا (زیف- zîf): کـــــوناح، بێ ئەدەبی.
زیـــف- ا.ع(زەیـــف- zeyf): پـــارەی قەڵپ، زێڕو زیوی غەشدار.
زیـــف- ا.ع(زەیـــف- zeyf): پـــلـــەی نەردەوان، پشتەوانە، پاڵەوانە.
زیگ- ا(زیگ- zîg): زیتـــەڵەو روح سووک، گورجو گۆڵ.
زیگزاگ- ا.فـــر(زیگزاگ- zîgzag): زیکزاک.
زیـلـو- ا(زیـلـو- zîlû): بـەڕە، گـلـیـم، پەلاسی لە دەزووی لۆکە دروستکراو.
زیلوچه- ا(زیلوچە- zîlûçe): گـلـیم، بەڕۆکە.
زیماز- ا.فـر(زیماز- zîmaz): ئەنزیمێکە لە ناو خەمیرەی بیرەدا.
زین- ا(زین- zîn): زین.
زیـــن- مـــص.ع(زەیـــن- zeyîn): رازاندنەوە، چاکەکردن.
زین افـــزار- ا.مـــر(زین ئـەفـــزار- zîn efzar): زین و تاقم زین.
زینانه- ا(زینانە- zînane): کونجی.
زیـــنـــب- ا.ع(زەیـــنـــەب- zeyneb): ترسنۆک، جـــۆرە درەخـــتـــێکە، ناوێکی ژنانەیە.
زین پوش- ا.مر(زین پوش- zînpûş): سەرزین، زین پۆش، سەر جلی زین.
زینت- ا.ع(زینەت- zînet): خـــشـڵ، شتی خۆرازاندنەوە.
زینک- ا.فر(زینک- zînk): زینگ.
زین کوده- ا.مر(زین کودە- zînkûde): قەڵبوسی زین.
زین کــــوهه- ا.مـــــر(زین کــــوهە- zîn kûhe): قەڵبوز.
زین گـــر- ا.ص(زین گـەر- zînger): سەڕاج.
زینو بـرگ- ا.مـــــــر(زیـنو بـەرگ- zîn û berg): زینو تاقم زین.
زینه- ا(زینە- zîne): پلە، نەردەوان.
زینهار- ا(زینهار- zînhar): زینهار.
زینیان- ا(زینیان- zînyan): کونجی.
زیور- ا(زیڤەر- zîver): زینەت و خشڵ و زێڕو زیو.

ژ- حر (ژ- j):
پیتی چواردەیەمی ئەلفبای فارسییە، لە حیسابی رستەدا شوێنی نییە، لێ لە کاتی پێویستدا بە (زا) حەساو دەکرێو دەکاتە ژمارە (٧).

ژاژ- ا(ژاژ- jaj): جۆرە روەکێکە، قسەی پوچ، قسەی قۆڕ.

ژاژخا- ص.فا(ژاژخا- Jajxa): هەرزەوێژ، هەڵەوەڕ.

ژاژخایی- ا.مص(ژاژخایی- Jajxayî): هەڵەوەڕی، هەرزە گۆیی.

ژاژک- ا(ژاژوک- Jajuk): لۆبیا.

ژاژومک- ا(ژاژومەک- jajûmek): لۆبیا.

ژاژە- ا(ژاژە- jaje): ژاوەژاو، جاوەجاو، قسەی بێ سەروبەر.

ژاغر- ا(ژاغەر- jaxer): زیقەتۆرە، چیکلڵدان، سیقەتۆرە.

ژاکت- ا.فر(ژاکیت- jakit): چاکەت.

ژالاپ- ا.فر(ژالاپ- jalap): جۆرە رووەکێکی خۆهەڵواسە.

ژالە- ا(ژالە- jale): ساردو وشک، شەونم، ئاونگ، تەرزە، باران.

ژالە- ا(ژالە-jale): لۆتکە.

ژامبون- ا.فر(ژامبون- jambûn): گوشتی سوێرکراوی بەراز (ران یان شان یان دەست).

ژاندارم- ا.فر(ژاندارم- jandarm): جەندرمە، سەربازێک کە بەرپرسی پاراستنی زەبتو رەبتی رێگاو بانانی دەرێی شار بێ.

ژاندارمری- ا.فر(ژاندارمیری- jandarmirî): دایەرەی جەندرمەو کاروباری رێگاوبانی دەرێی شاران..

ژانویە- ا.فر(ژانڤییە- janvîye): کانوونی دووەم.

ژئوفیزیک- ا.فر(ژیوفیزیک- jiyufîzîk): جیوفیزیک، زانستی جوگرافیای فیزیکی.

ژئولوژی- ا.فر(ژیولوژی- jiyulujî): جیولوجی، زەوی ناسی.

ژتون- ا.فر(ژیتون- jitûn): پولەکێکە لە قومارا لە جیاتی پارە دادەنرێ.
ژخ- ا(ژەخ- jex): بانگو هاواری خەمین، ئاوازی خەماوی.
ژخار- ا(ژەخار- jexar): سەختی، قایمی، فریادو هاواری سامناک.
ژد- ا(ژەد- jed): سەمغی درەختان، کەتیرە.
ژدوار- ا(ژەدڤار- jedvar):ریشەی گیایەکە بۆ دەرمان دەشێ.
ژرسە- ا.فر(ژیرسە- jirse): جەرسە، جۆرە قوماشێکی ناسکە.
ژرف- ص(ژەرف- jerf): قووڵی، قووڵ، دوور، درێژ.
ژرفا- ا(ژەرفا- jerfa): قووڵی.
ژرف بین- ص. ف (ژەرف بین- jerfbîn): تیژبین، قووڵ بین، کەسیک لە شت قووڵبێتەوەو بە قووڵی بیری لێ بکاتەوە..
ژرف بینی- ا.مص(ژەرف بینی- jerfbînî): قووڵبینی، قووڵبونەوە لە شت.
ژرفاسنج- ا.مر(ژەرفاسەنج- jerfasenc): قوڵی پێو.
ژرف اندیش- ص.ف (ژەرف ئەندیش- jerf endîfl): بیرکردنەوەی قووڵ، تێفکرین، بیرقووڵ.
ژرفنا- ا(ژەرفنا- jerfna): قووڵی، قوڵترین شوێنی بنی دەریا یان ئۆقیانوس.
ژرف نگر- ص.ف (ژەرف نیگەر- jerf niger): قوڵ بین، وردبین.
ژرف نگری- ا.مص(ژەرف نیگەری- jerf nigerî): وردبینی، قوڵبینی.
ژرف یاب- ص.ف (ژەرف یاب- jerf yab): وردبین، ئەوەی کە ئەندازەی قوڵی بگرێ.
ژرمانیوم- ا.فر(ژیرمانیوم- jirmanyûm): جۆرە کانزایەکە.
ژرمن- ا.فر(ژیرمەن- jirmen): جەرمەن، ئەڵەمان، جەرمەنی نەژاد.
ژست- ا.فر(ژیست- jist): جۆری رەفتار و هەڵس و کەوت، ئاکار.
ژغار- ا(ژەغار- jexar): سەختی و مەینەت، هاوار، نەعرەتە، هاواری ترسناک، جەخار.
ژغارە- ا(ژەغارە- jexare): نانی هەرزن، سووراوی ژنان، ناوکی مانگا، فریادو هاوار.
ژغ ژغ- ا(ژەغ ژەغ- jex jex): چۆقە چۆقی ددان، خرەخری گوێز یان بادەم کە دەکرێنە کیسەوە.
ژغند- ا(ژەغەند- jexend): هاوار و نەرەی گیانلەبەرانی درندە کاتێ کە دەکەونە داوەوە.
ژف- ص(ژەف- jef): تەڕ، نمدار.
ژفک- ا(ژەفک- jefk): ریپۆقی چاو.
ژفکاب- ا.مر(ژەف کاب- jefkab): زیچکاو، چڵک و ئاوی چاو، ریپۆقاو.
ژفگن- ص(ژەفگین- jefgin): ریپۆقاوی.
ژفیدن- مص.ل(ژەفیدەن- jefîden): تەڕبوون.
ژفیدە- ا.مف(ژەفیدە- jefîde): تەڕبوو.
ژک- ا(ژەک- jek): خوتە و بۆڵە.
ژکارە- ص(ژەکارە- jekare): رقن،

سەرسەخت، شەڕانی.

ژەکــــان- ص.فـــا (ژەکـــان- jekan): کەسێک لە داخا؛ یان لە تورەییدا؛ لەبن لێوانەوە خوتەو بۆڵە بکات، خوتەخوتکەر.

ژکفر- ص(ژەکفەر- jekfer): بە سەبر، بە حەوسەڵە، هێمن و هێور، ئارام.

ژکور- ص(ژەکور- jekûr): رژد، سپڵە، دەست نوقــاو، پیـــسکە، پولەکی، دز، رێگر.

ژکیدن- مص.ل(ژەکیدەن- jekîden): بۆڵاندن، خوتەخوتکردن.

ژکنده- ا.فــا (ژەکـــەندە- jekende): خوتەخوتکەر، بۆڵەبۆڵ کەر.

ژگور- ص(ژەگور- jegûr): دز، رێگر، سپڵە، پیسکە، رەزیل.

ژله- ا(ژیلە- jile): جۆرە خـواردنێکە، (جەلی).

ژمول- ا.فر(ژیمول- jimûl): چەکەرە.

ژن- ا.فر(ژین- jin): جین.

ژنتـیک- ا.فـر(ژینیـتـیک- jinitîk): جینەتیک، جینناسی، (علم الوراثە).

ژند- ص(ژەند- jend): کـــۆن، دڕاو، خەرقە.

ژند- ا(ژەند- jend): چەخماخ.

ژنده- ص.ا(ژەندە- jende): کـــۆنە، شڕودڕاو، خەرقە.

ژنده- ص(ژەندە- jende): مـــــەزن، گەورە، زەلام، فیلەتەن.

ژنـدەپـوش- ص.فـــــــا (ژەنـدەپـوش- jendepûş): شڕپۆش، سیپاڵپۆش.

ژنراتور- ا.فـر(ژینرارتـور- jinrotûr): دینەمۆ، مەنجەڵی بوخار، هۆ، زایەنەر.

ژنرال- ا.فـــر(ژینیـــرال- jiniral): جەنەڕاڵ، ئەفسەری گەورە لەسوپادا وەک: سوپا سالار، سەرتیپ، سەر لەشکرو....

ژنرالیـــسـیم- ا.فــر(ژینیــرالیـــســیم- jinîralîsîm): فەرماندەیی گشتی.

ژنژیویت- ا.فر(ژەنژیڤییت- jenjîvît): هەوکردنی پووک.

ژنکو- ا.فــر(ژەنکو- jenkû): جـۆرە درەختێکی زەلامە.

ژنـگ- ا(ژەنـگ- jeng): چـرچو لـۆچ، چرچو لۆچی پێستی بەدەن لە پیریدا.

ژنــگ- ا(ژەنـــگ- jeng): ژەنـــگ، ژەنگار، چڵکی سەر ئاسن و کانزایان.

ژنـگـدان- ا(ژەنـگـدان- jengdan): زەنگوڵە.

ژنگله- ا(ژەنگولە- jengule): ولاخی دوو سم، زەنگوڵە.

ژنوتیپ- ا.فـر(ژینو تیپ- jino tîp): نیشانەیێن بۆماوەیی، خەسڵەتی هاوبەشی نێوان گیانلەبەرانی هاو شێوەو هاوجۆر..

ژنـه- ا(ژەنـە- jene): نـوکـی دەرزی و ســوژن، چزووی گـــیـــانلەبەرانی وەکــو زەردەواڵەو مێشوولە...

ژنی- ا.فـــــر(ژینـی- jinî): بـەهـرە، هەڵکەوتوی، توانا.

ژو- ا(ژەو - jew): دەریا.

ژوئن- ا.فــر(ژوئەن- ju'en): مـــانگی حوزەیران (٦).

ژوئیــه- ا.فــر(ژوئیـــیـــە- juîyye): تەمووز(٧).

ژوپن- ا.فر(ژوپون- jûpun): تەنوورەی کورت.

ژوپین- ا(ژوپین- jûpîn): نێـــــزەی دوولقانە.

ژوپیــتــر- ا.خ(ژوپیــتــر- jûpîtir): جــۆبیــتــەر، گــەورەی خــواوەندان لەلای یونانیان و رۆمیانی کۆن.

ژوت- ا(ژوت- jût): جۆرە روەکێکە.

ژور- ا.فــر(ژور- jûr): رۆشنایی، رۆژ، کلاورۆژنە.

ژورنـال- ا.فـــــــر(ژورنـال- jûrnal): رۆژنامە، گۆڤار.

ژورنالیـــست- ا.فـــر(ژورنالیـــست- jûrnalîst): رۆژنـامــــــــەنـووس، رۆژنامەوان.

ژورنالیـسم- ا.مــر. فــر(ژورنالیـسم- jûrnalîsm): رۆژنـامــــــەنـووسـی، رۆژنامەوانی.

ژوژە- ا(ژوژە- jûje): ژیشک، ژیژک.

ژوکر- ا.فر(ژوکیر- jûkir): جۆکەر.

ژول- ا.ص(ژول- jûl): تێکەڵو پێکەڵ، پەرێشان، لوول، چرچو لۆچ.

ژولە- ا(ژولە- jûle): تەیرێکە.

ژولی- ص(ژولی- jûlî): قــەشــەنگ، خشکۆک، جوان.

ژولیدەن- مص.ل(ژولیدەن- jûlîden): ئالۆز بوون، پەریشـــان بـوون، تێکەڵو پێکەڵ بوون.

ژولیــدە- ص.مف(ژولیــدە- jûlîde): شێواو، پەرێشان، ئالۆزاو.

ژون- ا(ژون- jûn): بت.

ژوهیـــــدن- مـص. ل(ژوهیـــــدەن- jûhîden): دلۆپەکردن، تکان.

ژوهیـدە- ص. مف(ژوهیـدە- jûhîde): دلۆپەکردو، تەڕبوو، ئاوڕشێنکراو.

ژی- ا(ژی- jî): گـۆلاو، حـەوز، شـوێنێ ئاوی تیا بوەستێ.

ژیان- ص(ژییـان- jîyan): تورە، توندە تەبیعەت، دڕندە.

ژیپس- ا.فـــر(ژیـپس- jîps): بەردی گەچ.

ژیر- ا (ژیر- jîr): حـــەوز، گـــۆلاو، عەماراو.

ژیراســـیـــون- ا.فــر(ژیراســـیـــون- jîrasyûn): جولەی بازنەیی.

ژیرە- ا(ژیرە- jîre): زیرە، ژێر، بن.

ژیژ- ا.ص(ژیژ- jîj): مردار، گلاو.

ژیـک- ا(ژیـک- jîk): تـنـۆک، تـکـە، دلۆپە، دلۆپەی باران.

ژیکلور- ا.فر(ژیکلور- jîklûr): لولەی کابرێتە.

ژیگولو- ا.فـر(ژیگـولو- jîgûlû): لاوێ کە بەردەوام لە مەلهاو رابواردندابێ.

ژیلت- ا.فر(ژیلیت- jilit): جۆرە جلێکە لەژێرەوە لەبەر دەکرێ، فانیلەی ژێرەوە.

ژیمناســتــیـک- ا.فــر(ژیمناســتــیـک- jîmnastîk): جـومناسـتـیک، جـۆرە وەرزشێکە.

ژیوە- ا(ژیڤە- jîve): جیوە.

س

س- حر (س- s):
پیتی پانزەیەمی ئەلفبای فارسییە کە بەسین دەخوێنرێتەوەو بە حەساوی ئەبجەد بەرانبەر بە ژمارە (٦٠) شەستە.
سا- (سا- sa): سا، ئاسا، وەک: بزن ئاسا.
سا- ا(سا- sa): جۆرە پارچەیەکی ناسکی گرانبەهایە.
سا- ا.مص(سا- sa): سوین، سەری لە ئاسمان دەسوێ.
سا- ا(سا- sa): باج.
سائب- ص.ع(سائیب- sa'ib): بەرِلا، پەلە.
سائبە- ص.ع(سائیبە- sa'ibe): بەرِەلا، خوێرِی، بەندەی ئازادکراو.
سائح- ص.فا(سائیھ- sa'ih): گەشتیار، جیھانگەر، گەرِۆک، پیاوی بەرِۆژوو مزگەوت نشین.
سائد- ص.ع(سائید- sa'id): سەروەری قەوم، گەورەو دەم سپی.
سائر- ص.ع(سائیر- sa'ir): هەموو کەسێک برِوات، داستانی سەرزاری خەڵکی، مەنشور.
سائرە- ص.ع(سائیرە- sa'ire): کەسێک برِوات.
سائس- ص.فا(سائیس- sa'is): سیاسەتوان، رام کەر، مەیتەر، پەروەردەکەر، کارزان.
سائغ- ص.ع(سائیغ- sa'ix): رەوا، خۆش و بەلەزەت، ئەوەی بە ئاسانی قووت بدرێت.
سائق- ص.فا(سائیغ- sa'ix): شوفێر، کەسێک چارەوێ لێ بخورِێ.
سائقە- ص.فا(سائیغە- sa'ixe): شوفێر.
سائل- ا.فا(سائیل- sa'il): سواڵکەر، دەرۆزەکەر، گەدا، خوازەڵۆک.
سائم- ا.فا(سائیم- sa'im): حەیواناتێ بکرێنە دەشت بۆ لەوەرِ، ئەوەی چارەوێ بلەوەرِێنێ.

سائمه- ا.فا(سائیمه- sa’ime): پەزو گـاگـەل و ئەسپ و وشـتـر کـە لە دەشت بلەوەڕێن.
سـائی- ا.فـر(سـائی- sa’î): جـۆرە مەیموونێکە.
سائیگا- ا.فر(سائیگا- sa’iga): گا کێوی، کەڵە کێوی.
سائی میـری- ا.فر(سائی میـری- sa’î mîrî): جۆرە مەیموونێکە.
سـاباط- ا.ع(سـابات- sabat): دالآن، ڕاڕەوی سەرپۆشراو، سیپە.
سابح- ا.فا.ع(سابیه- sabih): ئەسپی تیژڕەو، مەلەکەر، تیژڕەو.
سابحات- ا.ع(سابیهات- sabihat): مەلەوانان، کەشتی، ستێران.
سابحه- ا.فا- ع(سابیهه- sabihe): مەلەکەر.
سابر- ا.فر(سابیر- sabir): شمشـێر، تیغ.
سابرقان- ا(سابورغان- sabur¨xan): ئاسنی ڕەق و وشک.
سابری- ص.ن(سابیری- sabirî): جۆرە پارچەیەکی ئاوریشـمی ناسکە، جـۆرە خورمایەکە، شارێک بووە لە فارس.
سابع- ص.ع(سابیء- ’sabi): حەوتەم، حەوتەمین.
سابق- ا.فا(سابیغ- sabix): پێشین، پێشکەوتوو.
سـابقا- ق.ع(سـابیـغـەن- sabixen): پێشتر، لە زەمانی پێشوودا.
سـابقـه- ا.فـا(سـابیـغـه- sabixe): پێشینە.
سـابقـەدار- ص.فـا.ع(سـابیـغـەدار- sabixedar): پێـشـینەدار، خـودان پێشینە (چاک یان خراپ).
سـابقـەسـالار- ص.مـر(سـابیـغـەسـالار- sabixe salar): سـەرکـاروان، سەرقافڵە، پێشڕەوی لەشکر.
سـابقین- ص.ع(سـابغین- sabixîn): پێشینان.
سـابل- ا.فـر(سـابیل- sabil): جـۆرە کرمێکی دەریاییە کە لە چڵکاودا دەژی.
سـابلـه- ص.ع(سـابیلـە- sabile): ڕێبواران، ڕاگوزاران.
سـابوتاژ- ا.فـر(سـابوتاژ- sabûtaj): خەراپکاری، کارشکێنی، خراپکردنی کار، یان ئەوزاری کار بە ئانقەست.
سـابوته- ا.ص(سـابوتە- sabûte): پیرەژن، پیرێژن.
سابوره- ص(سابورە- sabûre): حیز، قوندەر.
سـابوری- ص.ن(سـابوری- sabûrî): ناوی شارێک بووە لە فارس.
سـابوس- ا(سـابوس- sabûs): جـۆرە گیایەکە بۆ دەرمان دەشێت.
سابیدن- مص.م(سابیدەن- sabîden): سووین، سایین.
سابیزج- ا(سابیزەج- sabîzec): جۆرە ڕووەکێکە.
سـابیـزک- ا(سـابیـزەک- sabîzek): جۆرە ڕووەکێکە.
سابین- ا.فر(سابین- sabîn): سەرووی کێوی.
ساپاژو- ا.فر(ساپاژو- sapajû): جۆرە مـەیموونێکە لە دارسـتـانەکـانی ئەمـریکای باشووردا دەژی.

ساتر- ا.فا(ساتیر- satir): رووپۆش، سەرپۆش، پەنهانکەر.
ساتراپ- ا(ساتراپ- satrap): والی، حوکمڕان، پارێزگار.
ساتگن- ا.ت(ساتگین- satgin): پیاڵەو پەرداخی گەورە کە شەرابی پێ بخۆنەوە.
ساتگنی- ا.ت(ساتگینی- satginî): سوراحی شەراب خواردنەوە.
ساتل- ا(ساتیل- satil): جۆرە دەرمانێکە.
ساتن- ا.فر(ساتین- satin): قوماشێکە، ئەتڵەس
ساتورن- ا.فر(ساتوورن- satûrn): کەیوان، ئەستێرەی زوحەل.
ساتی- ا(ساتی- satî): ژنی وەفادار.
ساج- ا(ساج- sac): ساج.
ساج- ا(ساج- sac): درەختێکە سەختو قایم لە درەختی چنار دەچێ.
ساج- ا(ساج- sac): مەلێکە.
ساج- ا.ع(ساج- sac): جبە، عەبا.
ساجد- ا.فا.ع(ساجید- sacid): سوجدەبەر.
ساجر- ا.فا.ع(ساجیر- sacir): تەنوور داگیرسێنەر، کەسێک تەنوور دابخات، لافاو.
ساجگون- ص(ساجگون- sacgûn): رەش، رەش وەکو ساج.
ساجور- ا.ع(ساجور- sacûr): قرێتە، گەردنبەنی سەگ.
ساجی- ص(ساجی- saçî): نان ساجی.
ساجی- ا.ص(ساجی- sacî): شتێک لە دار ساج دروست کرابێ.

ساجی- ص.ع(ساجی- sacî): ئارام، مەنگ، هێدی.
ساچمە- ا.ت(ساچمە- saçme): ساچمە، گوللەی ساچمەزەن، گوللەی تاپڕ.
ساچی- ص(ساچی- saçî): سپی.
ساحت- ا.ع(ساهەت- sahet): مەیدان، حەوشە، گۆڕەپان.
ساحر- ا.فا.ع(ساهیر- sahir): سیحرباز، جادوگەر، ئەفسونگەر، جادوباز.
ساحرانە، ق.ص(ساهیرانە-sahirane): ساحیرانە، جادوگەرانە، وەکو ساحیران.
ساحرە- ا.فا. ع(ساهیرە- sahire): ژنی جادوگەر.
ساحل- ا.ع(ساهیل- sahil): کەنار، رۆخ، رەخی دەریا، زەوی نزیک لە دەریاوە.
ساخارین- ا.فر(ساخارین- saxarîn): تۆزێکی زۆر سپیو شیرینە بە ئاسانی لە شەرابدا دەتوێتەوە.
ساخت- ا.مص(ساخت- saxt): دروست کردن.
ساخت- ا(ساخت- saxt): چەکی جەنگ، قایشو قووروشی زین.
ساختکاری- ا.مص(ساختکاری- saxtkarî): دروستکردن و ئامادەکردنی شتێک.
ساختمان- ا.مص(ساختمان- saxtman): دروستکردن، بیناکردن، عیمارەت، جۆری بینا.
ساختن- مص.م(ساختەن- saxten): دروستکردن، بیناکردن.
سازندە- ا.فا(سازەندە- sazende): دروستکەر.

ساختـە- ا.مف(ساختـە- saxte): دروستکراو.

سازش- ا.مص(سازش- saziş): سازگاری کردن، سوڵح کردن، پێکهاتن.

ساختو پاخت- ا.مص(ساختو پاخت- saxû paxt): کەینو بەین، پێکهاتنی نهێنی بۆ کارێک.

ساخت و ساز- ا.مص(ساختو ساز- saxtûsaz): تەیارو ئامادە.

ساختەکاچار- ص.مر(ساختەکاچار- saxtekaçar): ئامادەو تەیار.

ساختیان- ا(ساختیان- saxtiyan): سەختیان، پێستی لە دەباغدراو، سفرەی چەرمی نانکەر.

ساخر- ا.فا(ساخیر- saxir): گاڵتەپێکەر.

ساخرە- ا.فا.ع(ساخیرە- saxire): کەشتییەک بە هۆی بای گونجاو بڕوات.

ساخط- ص.فا.ع(ساخیت- saxit): تووڕە، پەست.

ساخلو- ا(ساخلو- saxlû): ڕەبایە، بنکە، مەخفەر.

ساخن- ا(ساخین- saxin): ساروج.

ساخن- ص.ع(ساخین- saxin): گەرم.

ساد- ص(ساد- sad): سادە، بێ نەخشو نیگار.

ساد- ا(ساد- sad): دەشت، بیابان، سارا.

ساد- ا(ساد- sad): بەرازی کێوی، یەکانە.

ساد- ص.ع(سادد- sadd): ڕاست و درووست، ڕاستگۆ.

سادات- ا.ع(سادات- sadat): گەورەپیاوان، ئەولادی پێغەمبەری ئیسلام.

ساداوران- ا(ساداڤەران- sadaveran): کەتیرەی هەندێ درەختە، کە بۆ دەرمان بەکار دەبرێ.

سادس- ص.ع(سادیس- sadis): شەشەم.

سادم- ص.ع(سادیم- sadim): خەمبارو پەشیمان.

سادن- ص.ع(سادین- sadin): زەیەوان، دەرگاوان، مجێوری پەرستگە.

سادە- ا.ع(سادە- sade): گەورەو دەم سپی قەوم.

سادە- ص(سادە- sade): سادە، بێ ڕتوش، هەموار، یەکسان، ئاسان، بێ غەل و غەش، کوڕێک هێشتا مووی لێ نەهاتبێ، سادە دڵی.

سادەجگر- ص.مر(سادەجیگەر- sade ciger): ساکار، ئەقڵ سووک، بێ فڕوفێڵ، بێ کینە.

سادەدل- ص.مر(سادەدیل- sade dil): ڕاستگۆ، بێ فڕوفێڵ، خۆشباوەڕ، دڵپاک.

سادەرخ- ص.مر(سادەروخ- sade rux): دەم ڕووت، کوڕێ کە هێشتا مووی لێنە هاتبێ.

سادەرو- ص.مر(سادەرو- sade rû): جوان، کوڕی مو لێنەهاتوو.

سادەزنخ- ص.مر(سادەزەنەخ- sade zenex): لوسکە، کوڕی موو لێنەهاتوو، بێ ردێن.

سادە ضمیر- ص.مر(سادەزەمیر- sade zemîr): دڵ و دەروون پاک و سادە، دڵپاک.

سادەطبع- ص.مر(سادەتەبع-

sade teb’): ســاده‌دڵ، راســتگۆ، راستگۆ، دڵپاک.
ساده‌عزار- ص.مــر(ســاده ئیــزار- sade ’izar): جوان، مه‌حبوب، ماشوق.
ساده‌لوح- ص.مــر(ســاده له‌وه- sade lewh): دڵپــاک، پاک ویژدان، گه‌وج، گێل.
ساده‌نویسی- ا.مص(ساده نیـڤیـسی- sade nivîsî): ئاســان نووسی، ره‌وان نووسی‌و دوور له وشــه‌ی قــه‌به‌و قــه‌ڵه‌وی نامه‌فهوم.
سادیسم- ا.فر(سادیسم- sadîsm): مــاشــوق ئازاری، ئازاردانی به‌رانبــه‌ر له گانکردندا، نه‌خۆشی ئازاردانی خه‌ڵکی.
ساذج- ا(ســازه‌ج- sazec): ســاده، گــیایه‌که له هیندســتــان زۆره، جـاران بۆ ده‌رمان به‌کار ده‌هات.
سار- (سار- sar): ئامرازی لێکچوونه، له‌گه‌ڵ هه‌ندێ وشه‌دا مانای ئاسا، هاوتاو ئه‌و شتانه ده‌گه‌یه‌نێ.
سار- (ســار- sar): پاشگره‌و مــانای زۆری و فراوانی و شوێنی زۆری و فراوانی ده‌گه‌یه‌نێ وه‌کو: کوهسار.
سار- ا(سار- sar): سه‌ر، وه‌کو گاوسار: گاسه‌ر.
سار- ا(ســـار- sar): باڵنـده‌یه‌کی بچـووکـه، له چۆله‌کـه گـه‌وره‌تره، له ئاخـرو ئۆخـری به‌هارا په‌یدا ده‌بێ و دژمنی ترێ و توو کوللەیه.
سار- ا(ســـار- sar): ره‌نج، ئازار، مه‌ینه‌ت، خه‌م و په‌ژاره.
سار- ا(سار- sar): عه‌بای ژنی هیندی، جلی ژنی هیندی.

سارا- ص(ســارا- sara): کـاکـڵـه، جه‌وهه‌ر، بێ غه‌ڵو غه‌ش.
ساران- ا(ســاران- saran): ســه‌ران، سه‌ر.
ساربان- ا.ص(ساربان- sarban): ساره‌وان، وشتره‌وان، شڤانێ ده‌ڤه‌هان.
سارج- ا(ساره‌ج- sarec): ریشۆڵه.
سارخک- ا(ســارخــه‌ک- sarxek): مێشووله، پێشکه.
سارخکدار- ا.مــر(ســارخــه‌کــدار- sarxekdar): نــاروه‌نــد، داره‌ڕه‌ش، دره‌ختی مێشووله‌دار.
ساردین- ا.فـر(ساردین- sardîn): ساردین، جـۆره مـاسـیـیـه‌کی بچـووکـه، گۆشتێکی خۆشی هه‌یه.
سارسل- ا.فـر(سـارسـیل- sarsil): باڵنده‌یه‌که له سۆنه ده‌چێت.
سارشک- ا(ســاره‌شک- sareşk): پێشکه.
سارغ- ا(ساروغ- sarux): بوخـچـه، پریاسکه.
سارق- ص.فا(ساریغ- sarix): دز.
سارقه- ص.فا(ساریغه- sarixe): دز (بۆ ژن).
سارک- ا(ساره‌ک- sarek): ریشۆڵه.
سارکپت- ا.فر(سارکوپت- sarkupt): ئه‌سپێی گولی.
سارکوم- ا.فـر(سارکوم- sarkûm): شێرپه‌نجه، سه‌ره‌تان.
سارگاس- ا.فـر(سارگاس- sargas): قه‌وزه‌ی ده‌ریایی، کڤزی ده‌ریا.
سارنگ- ا(ســـاره‌نگ- sareng): ریشۆڵه.

سارو- ا(سارو- sarû): ریشۆڵە.
ساروان- ا.ص(سارڤان- sarvan): سارەوان، وشترەوان.
ساروج- ا(ساروج- sarûc): چیمەنتۆ.
ساروک- ا(ساروک- sarûk): ریشۆڵە.
ساروی- ا(سارڤی- sarvî): خەڵکی سار.
سارە- ا(سارە- sare): قوماشێکی ناسکە پانی یەک مەترەو درێژی ٦-٧ مەترە کە ژنانی هیندی لە خۆوەی دەپێچن.
ساری- ا(ساری- sarî): ریشۆڵە.
ساری- ا.فا(ساری- sarî): نەخۆشی درم، کەسێک بە شەو بڕوات.
ساریخ- ا(ساریخ- sarîx): جۆرە چەکێکی سەرەتاییە.
ساریگ- ا.فر(ساریگ- sarîg): گیانلەبەرێکی گۆشتخۆرە بەئەندازەی پشیلەیەک دەبێ.
ساریە- ا.فا(سارییە- sariye): نەخۆشییە درمەکان، پەتا.
ساز- ا(ساز- saz): هەر ئامێرێکی مۆسیقا وەکو تار، سێتار، چەنگ، عود، ڤیلۆن، زوڕنا، نای، شەیپوور، گیتار، تەپڵ، دایەرە، دەهۆڵ.
ساز- ا.ساز- saz): ئامێر، ئامێری کار، ئامێری جەنگ، کەرەستەو تفاقی ژیان، چەکو تەقەمەنی و ئازووقە و هەموو پێداویستییەکانی جەنگ، توێشوو پێداویستییەکانی سەفەر.
سازآمدن- مص.ل(سازئامەدەن- sazameden): سازان، گونجان، رازی بوون.
سازدادن- مص.م(سازدادەن- sazdaden): ئامادەکردن، سازاندن، رێکخستن، رازاندنەوە.
ساززدن- مص.م(ساز زەدەن- saz zeden): سازلێدان، ساز ژەنین.
سازش- ا.مص(سازیش- saziş): سازش، رێک کەوتن، هاوئاهەنگی، رازی بوون، ئاشتیو ئاشتەوایی.
سازش دادن- مص.م(سازیش دادەن- saziş daden): ئاشتکردنەوە، هاوئاهەنگ کردن.
سازشکار- ص.فا(سازیشکار- saziş kar): ئەوەی لەگەڵ یەکێکدا سازش بکاو ئاشتی بکا، کەینو بەینکار.
سازشکارانە- ق.ص(سازیش کارانە- saziş karane): شازشکارانە، وەکو سازشکاران.
سازش کردن- مص. ل(سازیش کەردەن- saziş kerden): رێک کەوتن، سازش کردن، ئاشتی کردن.
سازشنامە- ا.مر(سازیشنامە- saziş name): ئاشتی نامە، رێککەوتننامە.
سازکردن- مص. م(سازکەردەن- sazkerden): سازکردن، ئامادەکردن.
سازگار- ص.فا(سازگار- sazgar): گونجاو، هاوئاهەنگ، شێلگیر.
سازگر- ص فا(سازگەر- sazger): سازشکار.
سازمان- ا.مص(سازمان- sazman): رێکخراو، رێکخستن.
سازمند- ص(سازمەند- sazmend): ئامادەو تەیار، رێکو پێک.
سازندگی- ا.مص(سازەندەگی-

(sazendegî): دروست کردن.
سازنوروز- ا.مر(سازی نەوروز- sazi newrûz): ئەوەی بۆ جەژنی نەورۆز ئامادەبکرێ لە خۆراک و پۆشاکو شتی دیکە، ناوی نەوایەکی باربەدە.
سازو- ا(سازو- sazû): کندر، گوریس، پەت، حەبل، حەبلێ کە لە لیفی خورما دروست دەکرێ.
سازوار- ص(سازڤار- sazvar): ئەهلی سازش، برای مەسڵەحەت، شایستە، هەژ.
سازواری- ا.مص(سازڤاری- sazvarîî): سازو ئامادە، رازی.
سازوباز- ص.فا(سازوباز-sazû baz): پەتباز.
سازوبرگ- ا.مر(سازو بەرگ- sazû berg): کەرەستەو پێداویستییەکانی شەڕ، پێداویستی سەفەر.
سازور- ص(سازڤەر- sazver): ئامادەو تەیار، خودان سامان، خودان ساز.
سازو ساخت- ا.مر(سازوساخت- sazû saxt): کەرەستەو تفاق.
سازو سامان- ا.مر(سازو سامان- sazû saman): رێو رەسم، کەرەستەو تفاق.
سازونوا- ا.مر(سازو نەڤا- sazû neva): سازو ئاواز.
سازونهاد- ا.مر(سازونەهاد- sazû nehad): رێو رەسم.
سازیدن- مص.م(سازیدەن- sazîden): دروستکردن، بیناکردن، رێکخستن، ئامادەکردن.
سازنده- ا.فا(سازەندە- sazende): کەسێک شتێک دروست بکات.
ساس- ا(ساس- sas): مۆرانە.
ساسات- ا(ساسات- sasat): دەرکەی هەوا.
ساسالیوس- ا(ساسالیوس- sasaliyûs): گیایەکە لە رازیانە دەچێ لە کۆنا بۆ دەرمان بەکارهاتکە.
ساسان- ا.ص(ساسان- sasan): هەژار، قەلەندەر، بێنەوا، دەستکورت.
ساسانی- ص.ن(ساسانی- sasanî): ماڵباتی ساسانی، زنجیرە پاشایەک بوون پاش ئەشکانییەکان لە ساڵی ٢٢٦- ٦٥٢ حوکمیان کردووەو ئەردەشیر ئەم بنەماڵەیەی دروستکردووە.
ساستا- ا.ص(ساستا- sasta): ستەمکار، زاڵم، دڵڕەق، ئەهریمەن.
ساسر- ا(ساسور- sasur): تەرکە، قامیشێکی باریکە کە قەڵەمی لێدروستدەکرێ بۆ نووسین.
ساسر- ا(ساسەر- saser): ریشۆڵە.
ساسم- ا(ساسیم- sasîm): رەشکەو شملّی.
ساسون- ا(ساسوون- sasûn): جۆرە درومانێکە.
ساسی- ا.ص(ساسی- sasî): هەژار، قەلەندەر، گەدا، گەدایی، دەرۆزەکەر، سواڵکەر.
ساطر- ا.ص.ع(ساتیر- satir): قەساب.
ساطع- ص.فا.ع(ساتیء- sati’): ئاشکرا، درەوشاوە، درەخشان، پەراگەندە.
ساطل- ا.ص.ع(ساتیل- satil): گەردەلوول، گێژەلۆک، بابەلیسک.

ساطل- ا(ساتیل- satil): رووەکێکە جاران بۆ نەخۆشی جمگەکان بەکار دەبرا.

ساطن- ص.ع(ساتین- satin): دڵڕەش، پیس، ناپاک.

ساطور- ص.ع(ساتور- satûr): ساتور، چەپەچاخ.

ساعت- ا.ع(سائەت- sa'et): سەعات، کات.

ساعد- ا.ع(سائید- sa'id): باسک، قۆڵ.

ساعده- ا.ع(سائیدە- sa'ide): ئاوەڕۆ، کەناڵی ئاو بچێتە سەر رووبار یان دەریا.

ساعور- ا.ع(سائور- sa'ûr): ئاگر، تەنوور، دکتۆرباشی، سەرۆکی خەستەخانە.

ساعی- ا.فا.ع(سائی- sa'î): پۆستەچی، قاسید، کۆششکار، والی، کۆکەرەوەی باجو خەراج.

ساغر- ا(ساغەر- saxer): پیاڵەی شەرابخۆری.

ساغرزدن- مص.م(ساغەر زەدەن- saxer zeden): خواردنەوە بە ساغر (بادە).

ساغری- ا(ساغەری- saxerî): پێستی ئەسپی لە دەباغ دراو، کەفەڵی ئەسپو کەر، کەفەڵی ئەسپ.

ساغری دوز- ا.ص(ساغەری دوز- saxerî dûz): پێڵاوساز، کەوشساز، کەسێک پێڵاو لە چەرمی ساغەری دروست بکات.

سافر- ا.فا.ع(سافیر- safir): سەفەرکار، نووسەر.

سافل- ص.ع(سافیل- safil): پایین، نشێو، خوێڕیو هیچو پووچ، سپڵەو پێ نەزان، نزم.

سافله- ص.ع(سافیلە- safile): کۆم، بەشی کۆتایی شتێک، کۆتایی رووبار، کۆتایی نێزە.

سافلین- ا.ع(سافیلین- safilîn): هەفتەمین چینی دۆزەخ، خوێڕییان

سافوت- ا(سافوت- safût): فیکە، فیکەکێشان.

سافیه- ا.ص.ع(سافییە- safîye): گەردەلوول، بابەلیسک، گێژەلۆک.

ساق- ا.ع(ساغ- sax): لاق، قاچ، بەلەک.

ساقب- ص.ع(ساغیب- saxib): نزیک، دوور.

ساق پیچ- ا.مر(ساغ پیچ- saxpîç): بەلەک پێچ.

ساق ترشک- ا.مر(ساغ تورشەک- sax turşek): رووەکێکە، ترشۆکە.

ساق دوش- ا.مر(ساغ دوش- sax dûş): برا زاوا.

ساقط- ص.ع(ساغیت- saxit): کەوتگ، نزم، خوێری، لەگام، ناکەس بەچە.

ساقطه- ص.ع(ساغیتە- saxite): کەم ئەقڵ، میوەیەک بەر لە گەیین بکەوێ، وەرینی گەڵای دار.

ساقور- ا.ع(ساغور- saxûr): گەرما، گەرمی، داغمە.

ساقه- ا.ع(ساغە- saxe): قەدی گیاو درەخت، پاشینەی لەشکر.

ساقه اغوش- ا.مر(ساغە ئاغوش-

saxe axûş): ئەو گەڵایانەی قەد لە ئامێز دەگرن.

ساقی- ا.فا.ع(ساغی- saxî): ئەوەی ئاو یان شەراب دەداتە خەڵکی، ساقی، ئەوەی لە مەجلیسدا شەراب و مەی بگێڕێ.

ساقییانە- ق.ص(ساغیانە- saxîyane): ساقی ئاسا، وەکو ساقییان.

ساقی کوثر- ا.مر(ساغی کەوسەر- saxî kewser): لە قەبێکی عەلی ئەمیری موسڵمانانە.

ساقی نامە- ا.مر(ساغی نامە- saxî name): جۆرە شیعرێکی مەسنەوییە لە ستایشی مەی و بادەو بێ دوامی ژیان و دونیا، بەناوبانگترین ساقی نامە، هی نیزامی و ساوجی و خواجە حافیزە.

ساقیە- ا.ع(ساغییە- saxiye): جۆگەلە، ئاوەڕۆ، ساقی.

ساک- ا(ساک- sak): جۆرە خواردنێکە بە برنج و گۆشت و نۆک و سپیناخ و بەرسیلە لێدەنرێ.

ساک- ا.فر(ساک- sak): جانتا، کیسە، توورەکە.

ساکاروز- ا.فر(ساکاروز- sakarûz): قەند، شەکری چەوەنەر، شەکری قامیشی شەکر.

ساکارید- ا.فر(ساکارید- sakarîd): هەر دەرمانێک هەوێن و جەوهەرەکەی شەکربێ.

ساکارین- ا.فر(ساکارین- sakarîn): ساکارین، ئەوانەی ڕیژیم دەکەن لە بری شەکر بەکاری دێنن.

ساکب- ص.ع(ساکیب- sakib): ڕژاو، (ئاو یان فرمێسک).

ساکت- ص.ع(ساکیت- sakit): بێدەنگ، خامۆش، ئارام.

ساکسوفون- ا.فر(ساکسوفون- saksûfûn): ئامێرێکی مۆسیقایە، سەکسیفۆن.

ساکن- ص.ع(ساکین- sakin): بێ جوڵە، بێدەنگ، ئارام، ئاکنجی.

ساکی- ا.فر(ساکی- sakî): عەرەقی برنج، ساکی.

ساکیز- ا(ساکیز- sakîz): لباد.

ساگ- ا(ساگ- sag): درەختی ساج.

ساگو- ا.فر(ساگو- sagû): نیشاستەیەکە دەخورێ و لەکاکڵی قەدی هەندێ دارخورمای هیندی بەناوی ساگو دەردەهێنرێ.

سال- ا(سال- sal): ساڵ، ماوەی سوڕانەوەی زەوی بەدەوری خۆردا کە ١٢ مانگ دەخایێنێت.

سالاد- ا.فر(سالاد- salad): زەڵاتە.

سالادخوری- ا.مر(سالاد خوری- salad xûrî): قاپی زەڵاتە، قاپێ کە زەڵاتەی تێ بکرێ و لەسەر سفرە دابنرێ.

سالار- ا.ص(سالار- salar): سەردار، سەرۆک، گەورەو دەمسپی قەوم، پێشەنگ.

سالاربار- ا.مر(سالاری بار- salari bar): دەربار باشی، سەرۆکی دەربار، بەرپرسی تەشریفات.

سالارجنگ- ا.ص(سالاری جەنگ- salari ceng): فەرماندەی جەنگ،

فەرماندەی لەشکر لە شەڕدا.
سالارخوان- ا.ص(سالاری خان- salari xan): سفرەچی، سەرپەرشتی سفرەخانە، سەرۆکی ئاشخانە.
سال آزمای- ص.فا(سال ئازمای- sal azmay): دنیادیدە، بەتەمەن، کەسێک ساردیو گەرمی ڕۆژگاری دی بێ.
سالاسال- ق(سالاسال- sala sal): ساڵەو ساڵ، ساڵی یەکجار.
سالاماندر- ا.فر(سالاماندر- salamandr): سەمەندەر، گیانلەبەرێکی وشکاوییە لە مارمیلۆک دەچێ.
سالانە- ق.ص(سالانە- salane): ساڵانە، ساڵی یەکجار، کارێک کە ساڵی جارێک ئەنجام بدرێ.
سالب- ا.فا(سالیب- salib): پاک کردن و رووتکردنی شتێک، رفێنەر، زەوتکەر.
سال بسال- ق(سال بیسال- sal bisal): ساڵی جارێک، ساڵەو ساڵ.
سالبە- ا.فا.ع(سالیبە- salibe): بڕوانە (سالب).
سالبە- ص.مر.ع(سالیبه- salibih): هاتە ساڵ، ساڵی خۆش، ساڵی باش.
سال پیمودە- ص.مر(سال پەیمودە- sal peymûde): پیر، بە تەمەن.
سال تحویل- ا.مر(سال- تەهڤیل- sal tehvîl): سەرەتای ساڵی تازە، سەری ساڵ.
سال خرد- ص.مر(سال خورد- sal xurd): منالی کەمتر لە ٥ ساڵ.

سالخورد- ص.مر(سالخورد- salxûrd): عەمەلەندە.
سالخوردگی- ا.مص(سالخوردەگی- salxûrdegî): پیری، کەنفتی.
سالدات- ا.فر(سولدات- suldat): سەرباز، سوپایی.
سالدار- ص.فا(سالدار- saldar): ساڵمەند، ساڵدیدە، پیر، عەمەلەندە.
سالدیدە- ص.مر(سالدیدە- saldîde): پیر.
سالسپاری- ا.فر(سالسیپاری- salsiparî): گیایەکە.
سالغ- ص.ع(سالیغ- sali¨x): مانگا یان مەڕ کە شیلەی دەرکردبێ، گا یان مەڕی شەش ساڵ.
سالف- ص.فا.ع(سالیف- salif): پێشین، رابردوو.
سالفە- ص.فا.ع(سالیفە- salife): پێشین، رابردوو، گەردەمل.
سالک- ا(سالەک- salek): وشەکەبیرۆ.
سالک- ص.فا.ع(سالیک- salik): رێبواری، عارف، کەسێک بە قسەی رابەرو پیر بەرێی خودادا بڕوات و قۆناغەکانی عیبادەت ببڕێ.
سالگرد- ا.مص(سالگەرد- salgerd): سوڕانەوەی ساڵ، ساڵوەرگەر.
سال گردش- ا.مص(سال گەردیش- sal gerdiş): سوڕانەوەی ساڵ، ساڵوەگەڕ.
سالگره- ا.مر(سال گیره- salgirih): گرێی ساڵ، ڕۆژی دەست پێکردنی ساڵی نوێی لە تەمەنی هەر کەسێک، جاران

پەتێکیان دێنا هەر ساڵێک بەسەر تەمەنی کەسێکدا دەرۆیی گرێیەکیان لە پەتەکە دەدا، بە ژمارەی گرێیەکاندا، ژمارەی ساڵی تەمەنی کەسەکە دەزانرا.
سال گشت- ص.مر(سال گەشت- sal geşt): پیر، بەتەمەن، ئیختیار.
سالم- ص.ع(سالیم- salim): ساغلەم، دروست، بێ عەیب.
سالماه- ا.مر(سالماه- salmah): مێژوو، ساڵو مانگ، حەساوی ساڵو مانگ.
سالمند- ص(سال مەند- sal mend): ئیختیار، پیر، بە تەمەن، بە ساڵاچوو، تەمەندار.
سالن- ا.فر(سالون- salon): ساڵۆن، هۆڵ..
سالنامه- ا.مر(سالنامە- salname): ساڵنامە، کتێبێک کە کورتەی هەواڵو ئاماری ساڵێکی تیا تۆماربکرێ.
سالنما- ص.فا(سالنەما- salnema): ساڵ نوێن، ساڵنامە، تەقویم.
سالو- ا(سالو- salû): قوماشێکی سپیو ناسک بووە کە سەرو پێچو جلی ژنانەی لێدروست دەکرا.
سالور- ا.خ(سالوور- salûr): ناوی تایفەیەکی تورکمانی (ئوغوز) بووە.
سالوس- ص(سالووس- salûs): خاپینۆک، حیلەباز، ریا، عەوام خەڵەتێنی، زمانلووس.
سالوک- ص(سالووک- salûk): سالوک، دزو رێگر، هەژار، دەستکورت.
سالوک وار- ق.ص(سالوک ڤار- salûk var): وەکو سالوکان، رێگر ئاسا.

سال و ماه- ا.مر(سال و ماه- salû mah): هەمیشە، ساڵ دوازدە مانگەی خوا.
سالیان- ا(سالیان- salyan): ساڵانی ساڵ.
سالیانه- ق.ص(سالیانە- salyane): ساڵانە، ساڵی جارێک..
سالیسیلات- ا.فر(سالی سیلات- salîsîlat): جۆرە خوێیەکی دەرمانییە.
سالیسین- ا.فر(سالیسین- salî sîn): جەوهەرو هەوێنی درەختی بی کە بۆ لابردنی تێ بەکاردێ.
سالینه- ص.ن(سالینە- salîne): ساڵانە.
سالیون- یو.ا(سالییون- salîyûn): تۆوی کەرەوز.
سام- ا(سام- sam): ئاوسان، وەرەم، ئەستور بوون، ماسان.
سام- ص.ع(سام- sam): ژەهردار.
سام- ا.خ(سام- sam): لە داستانانی شانامەدا باوکی (زاڵ)ە.
سام ابرص- ا.ع(سام ئەبرەس- sam ebres): جۆرە قومقمۆکێکە.
سامار- ا.فر(سامار- samar): جۆرە میوەیەکە.
سامااریوم- ا.فر(ساماریوم- samaryûm): توخمە ئاسنجاوێکی بۆرە لە هەندێ کانزادا بە رێژەی کەم هەس.
ساماکچه- ا(ساماکچە- samakçe): سوخمەی مەمک، مەمکدان.
سامان- ا(سامان- saman): کەرەستەو تفاقی ماڵ، پێداویستییەکانی ژیان، کەرەستەی کاروبارو بنەی سەفەر..

سـامــان دادن- مص.م(سـامــان دادەن- saman daden): ڕێکخـسـتن، ڕێکو پێک کردن.
سامان گرفتن- مص.ل(سامان گریفتەن- saman griften): بوون بە خــــاوەن ماڵو حاڵ.
سامانی- ص.ن(سامانی- samanî): لە بنەماڵەی سامانیان.
سـامـبـا- ا(سـامـبـا-samba): جـۆرە سەمایەکە، چەشنە ڕەقسینێکە.
سـامح- ص.ع(سـامــیـه- samih): سەخی، بەخشندە، دڵاوا..
سـامـر- ا.فـا.ع(سـامــیـر- samir): حیکایەت بێژ، چیـرۆکـبێـژ، مـەجلیـسی حەکایەت بێژان.
سامری- ص.ن.ع(سامیری- samirî): خەڵکی سامیرە، شارێکی فەلەستینییە، ناوی پیاوێکی سیحربازی جولەکەیە کە لە زەمـانی حـەزرەتی مـوسـادا کـۆمـەڵێکی لە ئیسرائیلییەکان گومڕاکرد. دەڵێن سامیری لە پەیڕەوانی موسا بوو، کاتێ موسا چوو بۆ کێـوی تور گـوێرەکـەیەکی زێڕی دروست کردو هێنایە دەنگو جوڵەو داوای لە بەنی ئیسرائیل کرد بیپەرستنو کۆمەڵێک پێی خـەڵەتانو بە گـەڵی کـەوتن، کـە مـوسـا گـەڕایەوەو گـوێرەکـەکـەی شکاند، ئیـدی خەڵکەکە لە گومڕایی ڕزگاربوونو پەشیمان بوونەوە.
سامریە- ا(سـامـیـریـیە- samirîye): تیرەیەکن لە بەنی ئیسرائیل، کە لە هەندێ ئەحکامدا لە هەموو یەهودییان جیاوازن.
سـامـع- ا.فــا.ع(سـامیء- sami’): بیسەر، گوهدار، گوێدێر، گوێگر.
سامعە- ا.فا.ع(سامیئە- sami’e): هەستی بیستن.
سـامک- ص.ع(سـامـیک- samik): ترۆپک، دوند، لوتکەی هەر شتێک.
سامندر- ا(سامەندەر- samender): سەمەندەر، گـیـانلەبەرێکی وشکاوییـە لە مارمیلۆک دەچێ.
سـامــە- ا(سـامــە- same): پەیمان، سوێند، بەڵێن، پەنا، پەناگە.
سـامـــە- ص.ع(سـامە- samme): ژەهردار.
سـامی- ص.ع(سـامی- sami): بەرز، پایەبەرز.
سـامی- ص.ن(سـامی- samî): بەنی سـام، پەیڕەوان و نەوەو نەتیـرەی سـامی کوڕی نوح.
سامـیز- ا(سامـیز- samîz): بڕبەنگ، هەسان، بەردەسان، ئاردەزێڕی خالیسە.
سامـیە- ص.ع(سامـیە- samiye): بەرز، پایەبەرز.
ســان- ا(ســان- san): دابو نەریتو ڕێو ڕەسم، خووخدە، تەرزو.
سان- (سان- san): پاشگری وشـەیەو مانای، وەک: ئاسا دەگەیەنێ: آب سان= ئاو ئاسا، وەکو ئاو.
ســان- (ســان- san): پاشگرە، ناوی شـــوێن دروست دەکـــات، ســـوککراوەی (ستان)ـە. وەک: بیمارسان- نەخۆشخانە.
ســان- ا(ســان- san): ســوود، بەش.
ســـــان- ا(ســــان- san): لە زاراوەی سوپاییدا دەکاتە تەفتیش بەوەی سەربازان بە ریزو بێ جـوڵە بوەستن و فـەرمـاندە بە بەردەمیاندا ڕەت بێ و بیان دینێ.

سان- ا(سان- san): بڕبەن، هەستان.
سانتر- ا.فر(سانتەر- santer): سەنتەر، چەق، ناوەند.
سانترال- فر(سانترال- santral): سەنتەری، مەرکەزی، ئەسڵی.
سانتی- فر(سانتی- santî): ١ لەسەر سەدی هەر شتێک، یەک سەدی هەر شتێک.
سانتی گراد- ا.مر.فر(سانتی گراد- santî grad): سەد پلەیی، ئامێری ئەندازەگیری پلەی گەرمییە.
سانتی گرم- ا.مر.فر(سانتی گرەم- santi grem): یەک سەدەیەمی گرام.
سانتیم- ا.فر(سانتیم- santîm): یەک سەدەمی(م).
سانتیمانتال- ص.فر(سانتیمانتال- santîmantal): خوێنگەرم، پڕهەست، تیژ هەست، میهرەبانو هەڵچوو.
سانتی متر- ا.مر. فر(سانتی میتر- santî mitr): سانتی مەتر، یەک سەدەمی مەتر.
سانیح- ص.فا.ع(سانیه- sanih): مرۆڤ یان حەیوان کە لای راستی مرۆڤەوە بێ، رووداوی کتوپڕ چ باشو چ خراپ.
سانحە- ص.فا.ع(سانیهە- sanihe): رووداو، پێشهات..
ساندویج- ا. انگل(ساندڤیچ- sandvîç): سەندەویچ، بابۆڵە.
سانسور- ا.فر(سانسور- sansûr): رەخنە، ئیرادگیری، تەفتیشو چاودێری فیلمو شانۆنامەو بابەتی رۆژنامەو هەر جۆرە بڵاڤۆکێک لەلایەن حکومەتەوە بەر لە بڵاوبوونەوەی، سانسۆر، چاودێری.

ساو- ا(ساڤ- sav): بڕبەنگ، هەستان.
ساو- ا(ساڤ- sav): باجو خەراجێ کە پاشایانی بەهێز لە میرو پاشایانی بێ هێز یان شکست خواردوویان دەسەند.
ساو- ا(ساڤ- sav): وەردە زێڕ، زێڕی خالیسە، زێڕی شکاوو وردکراو.
ساو آهن- ا.مر(ساڤ ئاهەن- sav ahen): ئاردە ئاسنجاوی دەمی بڕبەنگ، وردە ئاسن.
ساوجی- ص.ن(ساڤەجی- savecî): خەڵکی ساوە.
ساوری- ا(ساڤەری- saverî): باج و سەرانە، دیاری و پێشکەش لە بری کارێک بۆتی ئەنجامدەدەن.
ساوه- ا(ساڤە- save): وردە زێڕ، زێڕی خالیسە، خۆڵ..
ساوی- ص.ن(ساڤی- savî): خەڵکی ساوە.
ساویت- ا.فر(ساڤیت- savît): سۆڤیەت.
ساویدن- مص.م(ساڤیدەن- savîden): سوینەوە، ساودان.
ساویز- ص(ساڤیز- savîz): خۆش تەبیعەت، خۆش رەفتار.
ساویس- ا(ساڤیس- savîs): هەر شتێکی بەنرخو گرانبەها، جلی لۆکەخن، جلێ ناوەخنی لۆکەی بۆ کرابێ.
ساوین- ا(ساڤین- savîn): سەبەتە.
ساهر- ص.ع(ساهیر- sahir): بێدار..
ساهره- ا.ص.ع(ساهیرە- sahire): مانگ، هەیڤ، سەرچاوەی رەوان.

ساهور- ا.ع(ساهوور- sahûr): بێداری، مانگەشەو، خەرمانەی مانگ، مانگ، هەیڤ.
ساهی- ا.فا(ساهی- sahî): غافڵ، فەرامۆشکار، کەسێک دڵی لە شوێنێکی دی بێ.
سایبان- ا.مر(سایەبان- sayeban): سابات، کەپر، سەیوان، چەتر..
سایر- ص.ع(سایر- sayîr): کەسێک بڕوات، رەوەند، رێبوار.
سایش- ا.مص(سابیش- sayîş): لێک سوین، لە بڕەنگ دان.
سایگاه- ا.مر(سایەگاه- sayegah): سابات، کەپر، شوێنێ سێبەری هەبێ.
سایوان- ا(سایەڤان- sayevan): کەپر، سابات، شوێنی سێبەردار.
سایه- ا(سایە- saye): سایک، سێبەر، نسێ، نسار.
سایه افکندن- مص.م(سایەئەفکەندەن- saye efkenden): کەسێک ساوپەنابێ بۆ کەسێک، بایەخدان بە کەسێک.
سایه افکن- ص.فا(سایە ئەفکەن- saye efken): خودان سێبەر، کەسێک ببێ بە سێبەرو پەنای کەسێک، پەنای لێقەوماوان.
سایه پرست- ص.فا(سایە پەرەست- saye perest): سێبەر دۆست، کەسێک حەزی لە سێبەر بێ، ئیسراحەت خواز، فاسقو فاجر.
سایه پسند- ص.فا(سایە پەسەند- saye pesend): ئیسراحەتخواز، سێبەر دۆست.
سایه پوش- ا.مر(سایە پووش- saye pûş): سایەبان، سابات، چەتر، کەپر.
سایەترس- ص.مر(سایەتەرس- saye ters): ترسنۆک، کەسێک تەنانەت لە سێبەری خۆی بترسێت.
سایه خشک- ص.مر(سایە خوشک- saye xuşk): میوەیەک لەبەر سێبەر وشک کرابێتەوە، تەمەڵ، تەوەزەل، شلە شاری.
سایه خفت- ص.مر(سایە خوفت- saye xuft): خەوتووی بەر سێبەر.
سایه خوش- ا.ص(سایە خوش- saye xûş): خۆش سێبەر، درەختی پڕ لقو پۆپو سێبەردار، درەختی ناروەند.
سایەدار- ص.فا(سایەدار- sayedar): سێبەردار، ساوپەنای لێقەوماوان، درەختی پڕسێبەر.
سایەرس- ص.مر(سایەرەس- sayeres): میوەیەک لەبەر سێبەر گەییبێ.
سایەرست- ص.مر(سایە روست- saye rust): گیایەک لە سێبەری درەختاندا روابێ، بەناز پەروەردە.
سایەرو- ص.فا(سایە رەو- saye rew): شەوڕەو، شەوبێداری، شەونخونی.
سایه روشن- ا.مر(سایە رەوشەن- saye rewşen): تاریک و روون.
سایەزده- ص.مف(سایە زەدە- saye zede): دەست لێوەشاو، کەسێک یان شتێ سێبەر لێی دابێ.
سایەشکن- ص.فا(سایە شیکەن-

saye şiken): سێبەر شکێن، ڕووناکی بەخش، ئەوەی ڕوناکی بداو تاریکیو سێبەر نەیەڵێ.

سایەفکن- ص.فا (سایەفکەن- saye fken): سێبەردار، خاوەن سێبەر.

سایەگاه- ا.مر(سایەگاه- saye gah): سێبەرگە، جێی سێبەر.

سایەگستردن- مص.م(سایەگوستەردەن- saye gusterden): پۆشین، پەنهان کردن، پەنادانی خەڵکی.

سایەگستر- ص.فا (سایەگوستەر- saye guster): سێبەردار، ساوپەنای لێقەوماوان.

سایەنشین- ص.فا (سایەنیشین- saye nişîn): سێبەر نشین، کەسێک گەرمیو ساردی ڕۆژگاری نەچەشتبێ.

سایەوار- ق.ص(سایەڤار- saye var): سێبەر ئاسا، تاپۆئاسا.

سایەور- ص(سایەڤەر- sayever): سایەدار، سێبەردار، پەنای لێقەوماوان.

سایيدن- مص.م(سایيدەن- sayîden): کوتان و نەرم کردن، لێک سووین، لە بڕەنگ دان، سەقل کردن، تواندنەوە.

ساینده- ا.فا (سایەندە- sayende): ئەوەی شتێک بسوێتەوە، لە هەساندەر، مشتو ماڵدەر.

ساییده- ا.مف(ساییدە- sayîde): کوتراوو نەرم کراو، مشت ماڵدراو، لە بڕەنگ دراو، تواوە، لەمشاردراو.

سؤال- مص. ع(سوئال- sûal): داواکردن، سواڵ کردن، دەرۆزە کردن، پرسیارکردن.

سآمت- مص.ع(سەئامەت- seamet): بێزاری، دڵتەنگی، بێ تاقەت بوون، جاڕسی.

سئانس- ا.فر(سیئانس- sî'ans): کۆبوونەوە.

سؤر- ا.ع(سوئر- sû'r): بەرماوەی خواردن و خواردنەوە.

سب- مص. م.ع(سەبب- sebb): جنێو، دژوێن، جنێودان، جمان.

سبائک- ا.ع(سەبائیک- saba'ik): قاڵبەزێڕ، یان زیوو.

سباب- ص.ع(سەبباب- sebbab): جنێوفرۆش، دەم پیس.

سبابه- ص.ع(سەببابە- sebbabe): جنێوفرۆش، دەم پیس، قامکی شادە، قامکی جنێو، لە زەمانی جاهیلییەتدا لە کاتی جنێوداندا عەرەب ئەو قامکەیان لە بەرانبەرەکەیان رادەوەشان؛ بۆیە قامکی **جنێو**-یشی پێ دەگوترێ.

سبات- ا.ع(سوبات- subat): هەوەڵی خەو، خەوی سووک، رۆژگار، پیاوی زیرەکو زیتەڵ.

سباج- ص.ع(سەبباج- sabbac): سەدەف فرۆش، کەسێک سەدەفی ورد یان مورووی ڕەش بفرۆشێ..

سباح- ص.ع(سەبباه- sabbah): مەلەوان.

سباح- ا.ع(سوبباه- subbah): مەلەوانان.

سباحت- مص.ع(سیباهەت- sibahet): مەلەکردن، مەلەوانی.

سباع- ا.ع(سیباء- siba'): دڕندان، شێران.

سباعی- ا.ص.ع(سوبائی- suba’î): حەوت قوڵی، حەوت سوچ، وشەی حەوت پیتی.
سباق- مص.ل. ع(سیباغ- sibax): پێشبڕکێ کردن، تەراتێن.
سباق- ص.ع(سەبباغ- sebbax): ئەوەی هەمیشە پێش بکەوێ.
سباک- ص.ع(سەبباک- sebak): زەڕنگەر، قاڵبڕێژ.
سبال- ا.ع(سیبال- sibal): سمێڵ.
سبب- ا.ع(سەبەب- sebeb): هۆ، سۆنگە، دەستاوێز، پەیوەندی خزمایەتی.
سبب ساز- ص.فا(سەبەبساز- sebeb saz): دروستکەری هۆ، هۆساز.
سبب سوزی- ا.مص(سەبەبسوزی- sebeb sûzî): نەهێشتنی هۆ.
سبت- مص. ع(سەبت- sebt): ئیسراحەتکردن، پاڵدانەوە، حەسانەوە.
سبت- ا.ع(سیبت- sibt): پێستی خۆشەکراو، پێستی دەباغیکراو.
سبت- ا.ع(سوبت- subt): جۆرە گیایەکە.
سبج- ا.ع(سەبەج- sebec): مورو‌ی رەش، بەردێکی رەشی بریقەداری ناسکە کە لە هندو سودان و شام دەست دەکەوێ.
سبجه- ا.ع(سوبجە- subce): جلی رەش، گڵێمی رەش.
سبح- ا.ع(سوبەه- subeh): دەستحێب، تەزبیح.
سبحات- ا.ع(سوبوهات- subuhat): تەزبێحان.
سبحان- مص.ع(سوبحان- subhan): خـواوەندی پاکو بێگەردو بێ خەوش لە هەر عەیبێ.
سبحه- ا.ع(سوبهە- subhe): زیکرو دوعا، تەزبێح، ویرد.
سبد- ا(سەبەد- sebed): بەرچنە، سەبەتەی لە شول چنراو.
سبدباف- ا.ص(سەبەد باف- sebed baf): سەبەتەساز، سەبەتەچن، وەستای دروستکردنی سەبەتەو بەرچنان.
سبدچین- ا.ص(سەبەدچین- sebed çîn): میوەیەک لە داری بکەنەوەو لە بەرچنەی بکەن.
سبز- ص(سەبز- sebz): سەوز، کەسک.
سبزاب- ا.ص(سەبزاب- sebzab): ئاوی سەوز، ئاوێ بە هۆی قەوزەو گیای زەرەبینییەوە سەوز بنوێنێ.
سبز آخور- ا.ص(سەبز ئاخور- sebz axûr): ئاسمان، ئاخوڕی پڕگیا، شوێنێ کە گیای زۆربێ.
سبزارنگ- ص.مر(سەبزارەنگ- sebza reng): سەوز رەنگ، ناوی ئاوازێکی مۆسیقای کۆنی ئێرانییە.
سبزاندرسبز- ا.مر(سەبز ئەندەرسەبز- sebz ender sebz): سەوزی سەوز، ناوی یەکێکە لە سی ئاوازەکەی باربەد.
سبزایوان- ا.مر(سەبز ئەیڤان- sebz eyvan): ئاسمان.
سبزباغ- ا.مر(سەبز باغ- sebz bax): ئاسمان، بەهەشت، لەشی مرۆڤ.
سبزبهار- ا.مر(سەبز بەهار- sebz behar): نەوایەکی مۆسیقای کۆنە، سەوزی بەهار.
سبزپا- ص.مر(سەبزپا- sebz pa): پێ

بەشەڕ، بەووم، بەدێوم، ناموبارەک.
سبزپری- ا.مر(سەبز پەری- sebz perî): بەهار، وەرزی بەهار.
سبزپوش- ص.فا (سەبزپوش- sebz pûş): ئەوەی جلی کەسکی لەبەرکردبێ، سەوزەگیا، درەختی پڕ گەڵاوگوڵ، سەوزپۆش، کەسکپۆش.
سبزتشت- ا.مر(سەبز تەشت- sebz teşt): ئاسمان.
سبزجا- ا.مر(سەبزجا- sebzca): سەوزەزار، مێرگو چەمەن، جێی سەوز.
سبزچشم- ص.مر(سەبز چەشم- sebz çeşm): چاوشین.
سبزچهر- ص.مر(سەبز چیهر- sebz çihr): رەشتاڵە، سەوزە، ئەسمەر.
سبزخط- ا.ص(سەبز خەت- sebz xet): لاوێ تازە خەتی دابێ.
سبزخنگ- ا.ص(سەبز خینگ- sebz xing): ئەسپ، ئەسپی تۆخ، فەلەک.
سبزخوان- ا.مر(سەبزخان- sebz xan): سەوزەزار، مێرگو چەمەن، ئاسمان، سەوزەگیا.
سبزدانه- ا.مر(سەبزدانە- sebz dane): فەریک، فەریکی گەنم یان هەر دانەوێڵەیەکی تر.
سبزدرسبز- ا.مر(سەبزدەر سەبز- sebzder sebz): سەوزی سەوز، ناوی ئاوازێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە، ناوی نەوایەکی باربەدە.
سبزده- ا.مر(سەبزدیه- sebiz dih): ئاسمان.

سبزرنگ- ص.مر(سەبز رەنگ- sebiz reng): کەسک رەنگ، سەوز رەنگ.
سبززاغ- ا.مر(سەبززاغ- sebz zax): جیهان، دنیا، گێتی، ئاسمان.
سبزشاخ- ا.مر(سەبز شاخ- sebz şax): لقی تەڕو تازەی درەخت.
سبزشدن- مص.ل(سەبز شودەن- sebz şûden): سەوز بوون، روان، چەکەرەکردن، روانی مووی سەرو ردێن، دەرکەوتنی لەنکاو.
سبزطاق- ا.مر(سەبز تاغ- sebz tax): ئاسمان.
سبزطاوس- ا.مر(سەبزتاڤوس- sebz tavûs): فەلەک، ئاسمان.
سبزفام- ص.مر(سەبزفام- sebz fam): کەسک، ئامال سەوز.
سبزفرش- ا.مر(سەبز فەرش- sebz ferş): ئاسمان.
سبزقبا- ا.مر(سەبز غەبا- sebz xeba): قشقەڵەی سەوز، خەنجەربالا.
سبزقدم- ص.مر(سەبز غەدەم- sebz xedem): پێ بەشەڕ، شومپا، ناموبارەک، بەدبەخت.
سبزک- ا(سەبزەک- sebzek): سەوزەڵە، سوراحی کە لە شوشەی سەوز دروستکرابێ.
سبزک- ا(سەبزەک- sebzek): خەنجەربالە، تەیرێکە.
سبزکالک- ص.مر(سەبزکالەک- sebz kalek) زرک، میوەی سەوزوکاڵ، میوەی نەگەییوو.

سبزکردن- مص.م(سەبز کەردەن- sebzkerden): رواندن، شینکردن، سەوزکردن.
سبزکوشک- ا.مر(سەبزکوشک- sebzkûşk): ئاسمان.
سبزگار- ص.فا(سەبزگار- sebzgar): سەوزکەر.
سبزگرا- ا.مر(سەبزگەرا- sebzgera): خەنجەربالە.
سبزگنبد- ا.مر(سەبز گونبەد- sebz gunbed): ئاسمان.
سبزگون- ص.مر(سەبزگون- sebzgûn): سەوز رەنگ.
سبزه- ا(سەبزە- sebze): چیمەن، مێرغوزار، سەوزەگیای تازە.
سبزه- ا(سەبزە- sebze): جۆرە کشمیش و مێوژێکی سەوز باوە.
سبزه- ص(سەبزە- sebze): گەنم رەنگ.
سبزەبهار- ا.مر(سەبزەی بەهار- sebzey behar): سەوزە گیای بەهار.
سبزەدر سبزه- ا.فر(سەبزە دەر سەبزە- sebzeder sebze): سەوزە، سەوزەزار، تا چاو هەتەر بکا هەر سەوز.
سبزەدەر سبزه- ق.ص(سەبزە دەر سەبزە- sebze der sebze): سەوز لە دوی سەوز.
سبزەزار- ا.مر(سەبزەزار- sebzezar): چەمەنزار، سەوزەزار.
سبزەناک- ا.ص(سەبزەناک- sebze nak): سەوزەزار.
سبزی- ا(سەبزی- sebzî): سەوزەجات، سەوزەی خواردن وەک کەوەرو کەرەوز و نەعنا و تەرخون و....
سبزی پاک کن- ص.فا(سەبزی پاک کون- sebzî pak kûn): زمانلووس و ریاکار، کەسێک سەوزەواتی خواردن پاک بکات.
سبزی پلو- ا.مر(سەبزی پولو- sebzî pulû): پلاوی پڕ لە سەوزە.
سبزی فروش- ا.ص(سەبزی فروش- sebzî furûş): سەوزە فرۆش.
سبزیکار- ا.ص(سەبزیکار- sebzîkar): ئەوەی سەوزەواتی خواردن بروێنێ.
سبزینه- ص.ن(سەبزینە- sebzîne): کەسک، سەوزینە.
سبزینه- ا(سەبزینە- sebzîne): کلۆرۆفیل.
سبط- ا.ع(سیبت- sibt): نەوە، منالّی منالّ، زیاتر بۆ فەرزەنو نەوەی کچ دەگوترێ.
سبع- ا.ص.ع(سەبوء- sebu’): گیانلەبەرانی دڕندە.
سبع- ا.ع(سوبء- sub’): حەوت یەک.
سبع- ا.ع(سەبء- seb’): حەوت.
سبعون- ا.ع(سەبئون- seb’ûn): هەفتا.
سبعه- ا.ع(سەبئە- seb’e): هەفت.
سبعی- ص.ن(سەبئی- seb’î): ئیسماعیلییە.
سبعین- ا.ع(سەبئین- seb’în): هەفتا.
سبعیه- ا.ص(سەبئییە- seb’îye): حەوت ئیمامی (ئیسماعیلییە).

سبغانه-ا(سەبغانە-sebxane):بێعانە.
سـبـغــه- ا.غ(سـەبغـە- sebxe): ڕەفاهییەت، دەستڕۆیی، خۆشگوزەرانی.
سـبق- مص.ع(سـەبغ- sebx): پێشکەوتن، هەڵەی زمان.
سبق- ا.ع(سەبەغ- sebex): پێشبڕکێ، گرێو.
سبقت- ا.ع(سوبغەت- subxet): گرەو و مەرج کردن.
سبک- ص(سەبوک- sebuk): سووک، گورج و گۆڵ، چوست و چالاک.
سـبـک- مص.ع(سـەبک- sebk): شێوازی نووسین، قاڵبسازی، کانزای تواوە لە قاڵب کردن، قاڵبڕێژی.
سـبکاد- ا(سـەبکاد- sebkad): ترۆپک، لوتکە، قوللە، دوند.
سبک اسلحه- ص.مر(سەبوک ئەسەلەه- sebuk eslehe): ئەو سـەربازانەی چەکی سوکیان پێیە.
سـبکبـار- ص.مـر(سـەبوکـبـار- sebuk bar): بارسـوکو ئاسـودە، خۆشحاڵ.
سـبکبـال- ص.مـر(سـەبوکـبـال- sebukbal): باڵندەی بچووکی تیژفڕی بەزۆری خۆش ئاواز.
سبکپا- ص.مر(سەبوکپا- sebukpa): تیژڕەو، سووکپێ.
سـبک پر- ص.مـر(سـەبوکـپـەر- sebuk per): باڵندەی تیـژفـڕ، باڵندەیەک خێرا بفڕێ.
سـبک پوی- ص.فـا(سـەبوک پەڤی- sebuk pevî): تیـژڕەو، لەش سـووک، گورج و گۆڵ.

سـبک پی-ص.مـر(سـەبوک پەی- sebuk pey): پێ سـووک، تیـژڕەو، گورج و گۆڵ.
سبک خرد- ص.مر(سەبوک خیرەد- sebuk xired): ئەقڵ سـووک، بێ ئەقڵ، بێ ئاوەز.
سـبک خیـز- ص.فـا(سـەبوک خیـز- sebuk xîz): گـورج و گـۆڵ، چابوک، چست و چالاک، بەڕاپەڕ، ڕوح سـووک، تیژڕەو.
سـبک داشت- مص(سـەبوک داشت- sebuk daşt): سـوک ژمـاردن، سـوک حیسابکردن.
سـبک دست- ص.مـر(سـەبوک دەست- sebuk dest): تـەڕ دەسـت، دەسـت وەشێن، کەسێک لە کاری دەستیدا گورج و گۆڵ بێ.
سـبک دل- ص.مـر(سـەبوک دیل- sebuk dil): شـادمـان، خـۆشـحـاڵ، بە کەیف و بە دەماغ، بێ خەم.
سـبک دوش- ص.مـر(سـەبوک دوش- sebuk dûş): بارسـوک، کـەسـێک بارێکی بە شانەوە نەبێ.
سـبک رای- ص.مـر(سـەبوک ڕای- sebuk ray): گەوج، ئەقڵ سووک، بێ ئاوەز.
سبک رفتار- ص.مر(سەبوک ڕەفتار- sebuk reftar): تیژڕەو.
سبک رکاب- ص.مر(سەبوک ڕیکاب- sebuk rikab): سـواری گورجو گـۆڵو خێرا.
سـبک رو- ص.فـا(سـەبوک ڕەو- sebuk rew): پێ سـوک، خـێـرا،

تیژڕەو، لەزگین.
سـبک رو- ص.مـر(سەبوک رو- sebuk rû): روودار، بێ شەرم.
سـبک روح- ص.مـر(سەبوک روح- sebuk rûh): رووح سووک، خۆشحاڵ، بە کەیف، دەم بە پێکەنین.
سـبکسـار- ص.مـر(سەبوکسـار- sebuk sar): بێ ئەقڵ، سـەرسـەری، جرپن.
سبک سایه- ص.مـر(سەبوک سایە- sebuk saye): ڕەوتەنی و کەم دەوام.
سـبکسـر- ص.مـر(سەبوک سـەر- sebuk ser): جـرپن، سـەرسـەری (سطحی)، بێ ئەقڵ، خـوێڕی، هیچو پووچ.
سبک سنگ- ص.مر(سەبوک سەنگ- sebuk seng): سووک، کم.
سـبک سنگین کـردن- مص.م(سەبوک سـەنگین کـەردەن- sebuk sengîn kerden): هەڵسەنگاندن.
سبک سـیر- ص.مـر(سەبوک سەیر- sebuk seyr): سوک ڕەو، تیژڕەو.
سبک عـقل- ص.مـر(سەبوک ئەغڵ- sebuk exl): بێ ئەقڵ، بێ ئاوەز.
سبک عنان- ص.مـر(سەبوک ئینان- sebuk inan): سواری خێرا، تیژڕەو، رام، دەستەمۆ.
سـبک گـام- ص.مـر(سەبوک گـام- sebuk gam): تیژڕەو.
سبک مـایه- ص.مـر(سەبوک مـایە- sebuk maye): بێ قەدر.
سبک مـغـز- ص.مـر(سەبوک مـەغـز- sebuk mex): بێ ئـەقڵ، بـێ ئـاوەز، گێل، گەلحۆ، کەودەن.
سـبکی- ا.مص(سـەبوکی- sebukî): سووک بوون، سووکی.
سـبک یاب- ص.فـا(سـەبوک یاب- sebuk yab): زەین روون، تیـژفـام، زەیندار.
سبل- ا.ع(سەبەل- sebel): چاویەشە، باران، گـوڵی گـەنم و جـۆ و.. جلی درێژی دەڵب، جنێو.
سبل- ا.ع(سوبول- subul): ڕێگایان.
سـبلت- ا.ع(سـەبەلەت- sebelet): سمێڵ.
سبلت- ا(سیـبلت- sibilt): چرێش، کەتیرە، غەرەو هێلم.
سبنج- ا(سیبەنج- sibenc): هەوجاڕ، مژان، داریێ لە ئامۆردا.
سبو- ا(سەبو- sebû): گـۆزە، گـۆزەی دەسکدار کە ئاو یان شەرابی تێ بکەن.
سبوچه- ا(سەبوچە- sebûçe): گۆزەڵە، گۆزەی بچوک.
سـبوح- ص.ع(سـەببـوه- sebbuh): سیفەتێکی خوایە.
سبوره- ص(سەبورە- sebûre): حیـز، نێرەموک، لوسکە.
سبوس- ا(سەبوس- sebûs): کەپەک، سوس.
سـبوسـه- ا(سـەبوسـە- sebûse): ئاردەمشار، کەپەک، سوس، قرێژی سەر.
سـبوکش- ص.فـا(سـەبوکـەش- sebûkeş): کـەسـێک گـۆزەیە شـەراب بخواتەوە، شەرابخۆر.
سبه- ا.ع(سوببە- subbe): کەسێک کە خەڵکی زۆری جنێو بدەنێ، عار.

سبه- ا.ع(سیببه- sibbe): پەنجەی شادە.

سبه- ا.ع(سەببە- sebbe): سمت و کەفەڵ، ساردی یان گەرمی کە چەند رۆژێ بخایەنێ، رۆژگار.

سبیس- ا(سیبیس- sibîs): رووەکێکە.

سبیکه- ا.ع(سەبیکە- sebîke): قاڵبەزێڕ یان زیو.

سبیل- ا(سیبیل- sibîl): سمێڵ، سمبیل.

سبیل- ا.ع(سەبیل- sebîl): رێگە، رێگەی دیارو ئاشکرا.

سبیلو- ص(سیبیلو- sibîlû): سمێڵ بابڕ.

سبیلی- ا(سیبیلی- sibîlî): گیانلەبەرێکە.

سبیوش- ا(سیبیوش- sibyûş): رووەکێکە جاران بۆ دەرمان بەکار دەهات.

سپار- ا(سوپار- supar): گاسن، قورەمە.

سپاردن- مص.م(سیپاردەن- siparden): سپاردن.

سپارش- ا.مص(سیپاریش-sipariş): راسپاردن.

سپاروک- ا(سەپاروک- separûk): کۆتر.

سپاری- ا(سیپاری- siparî): قەدی گەنم یان جۆ، گوڵە گەنم یان جۆ.

سپاس- ا(سیپاس- sipas): سوپاس.

سپاس پذیرفتن- مص. ل(سیپاس پەزیروفتەن- sipas peziru ften): شوکرانەکردن، منەتبار بوون، مەمنون بوون، سوپاس کردن.

سپاس داشتن- مص.ل(سیپاس داشتەن- sipas daşten): مەمنون بوون، شوکرانە بژێری.

سپاس گزاردن- مص.ل(سیپاس گوزاردەن- sipas guzarden): سوپاس کردن.

سپاسه- ا(سیپاسە- sipase): سوپاس، شوکرانە.

سپاسی- ص(سیپاسی- sipasî): گەدا، دەرۆزەکەر، پارسەک.

سپاناخ- ا(سیپاناخ- sipanax): سپیناخ.

سپانلو- ا(سیپانلو- sipanlû): ناوی تیرەیەکی عێڵی قاجارە.

سپاه- ا.جم(سیپاه- sipah): قۆشەن، لەشکر، سوپا.

سپاهان- ا(سیپاهان- sipahan): ئەسفەهان.

سپاهانی- ص.ن(سیپاهانی- sipahanî): ئەسفەهانی.

سپاهبد- ا.ص(سیپاهبەد- sipahbed): سالاری سوپا، فەرماندەی سوپا، سەرداری سوپا.

سپاهدار- ا.ص(سیپاهدار- sipahdar): فەرماندەی سوپا، سوپادار، خودانو بەرپرسی سوپا.

سپاهسالار- ا.ص(سیپاهسالار- sipah salar): سوپاسالار، گەورەی سوپا، فەرماندەی سوپا.

سپاهی- ا.ص(سیپاهی- sipahî): عەسکەری، سەربازی، سوپایی.

سپتامبر- ا.فر(سیپتامبر- siptamber): مانگی ئەیلوول،

سێبتەمبەر.

سپر- ا(سیپەر- siper): سپەر، قەڵغان، مەتەرێز، مەتاڵ.

سپرانداختن- مص.ل(سیپەرئەنداختەن- siper endaxten): سپەر فڕێدان، شکانو تەسلیم بوون، هەڵاتن لەبەر دژمن.

سپردن- مص. م(سیپوردەن- sipurden): راسپاردن، سپاردن.

سپردن- مص.م(سیپەردەن- siperden): تەی کردن، ڕێگەبڕین، پایەماڵ کردن.

سپرز- ا(سیپورز- sipurz): زراو، زاڵی.

سپرساز- ص.فا(سیپەرساز- siper saz): قەڵغانساز، کەسێک سپێری ترومبیلان دروست بکات.

سپرغم- ا(سیپەر غەم- siper xem): ڕێحانە.

سپرک- ا(سیپەرەک- siperek): قەڵغانۆکە.

سپرلوس- ا(سیپەرلوس- siperlûs): کۆشک، کۆشکی پاشایەتی، سەرای پاشایان، دەربار.

سپرم- ا(سیپەرەم- siperem): ڕێحانە.

سپرهم- ا(سیپەرهەم- siperhem): ڕێحانە.

سپری- ص(سیپەری- siperî): تەواو، بەکۆتا گەییوو.

سپریدن- مص.م(سیپەریدەن- siperîden): تەواو کردن، بە ئەنجام گەیاندن، جۆرێ خێوەتی سێ لا.

سپریس- ا(سیپریس- siprîs): گیایەکە ئاژەڵان دەیخۆن.

سپری شدن- مص.ل(سیپەری شودەن- siperî şuden): تەواو بوون، کۆتایی هاتن، بەسەرچوون.

سپریخ- ا.ص(سوپەریخ- superîx): هێشوی ترێ، هێشوی چرۆپر، بۆڵە بەرسیلە.

سپری کردن- مص.م(سیپەری کەردەن- siperî kerden): تەواوکردن، کۆتایی پێ هێنان، بە ئەنجام گەیاندن.

سپزک- ص(سیپەزک- sipezk): دوو زمان، غەیبەتچی.

سپس- ق(سیپەس- sipes): پاشان، دوایی، دوای ئەمە.

سپسایگی- ا(سیپەسایەگی- sipesayegî): گەڕانەوە، پاشەکشێ.

سپست- ا(سیپیست- sipist): گیایەکە.

سپست- ص(سوپوست- supust): بۆگەن.

سپستان- ا(سیپستان- sipstan): درەختێکە.

سپس رو- ص.فا(سیپەس رەو- sipes rew): پەیڕەو، پاشڕەو، یەکێک لە دوای کەسێکەوە بڕوات.

سپل- ا(سەپەل- sepel): سمی وشتر، سمی فیل.

سپلشت- ا.مر(سیپەلەشت-sipeleşt): ڕووداوی خراپ، پێشهاتی خراپ.

سپنتامینو- ا.مر(سیپەنتامەینو- sipantameynû): هێزی زیادو چاکیو ئەقڵ، هێزی چاکە.

سپنج- ا.ص(سیپەنج- sipenc): ماڵی

کاتی، کەپری سەر مەزراو بێستانان.
سپنج- ا(سیپەنج- sipenc): مژان.
سپند- ا(سیپەند- sipend): جۆرە رووەکێکە.
سپندار- ا(سیپەندار- sipendar): ناوی فریشتەیەکە لە ئایینی زەردەشتیدا، مانگی دوازدەیەمی ساڵی هەتاوی.
سپنداسا- ص(سیپەندئاسا- sipend asa): گورج و گوڵ، چوست و چالاک.
سپندان- ا(سیپەندان- sipendan): خەردەل.
سپندوز- ا(سیپەندووز- sipendûz): کۆماج، ئەستوندەکی چادر، پشت بان.
سپندین- ا(سیپەندین- sipendîn): خەردەل، خەرتەلە.
سپوختن- مص.م(سیپوختەن- sipuxten): تێ ئاخنین.
سپور- ا(سوپوور- supûr): کوچە ماڵ، کەناس.
سپوزکار- ص.فا(سیپوزکار- sipûzkar): سست و خاو و خلیچک.
سپوزیدن- مص.م(سپوزیدەن- sipuzîden): تێ ئاخنین، تەپاندن.
سپوس- ا(سوپوس- supûs): کەپەک، سوس.
سپوسە- ا(سوپووسە- supûse): کەپەک، سوس.
سپە- ا(سیپەه- sipeh): سوپا.
سپەارا- ص.فا(سیپەه ئارا- sipeh ara): فەرماندەی سوپا، رێکخەری سوپا.

سپهبد- ا.ص(سیپەه بود- sipeh bud): سەردارو فەرماندەی سوپا، سوپاسالار.
سپهبدان- ا(سیپەه بودان- sipeh budan): سوپاسالار، ناوی ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە.
سپەپهلوان- ص.مر(سیپەه پەهلەڤان- sipeh pehlevan): سوپا سالار.
سپهدار- ص(سیپەهدار- sipehdar): سەردار، فەرماندەی سوپا.
سپهر- ا(سیپیهر- sipihr): ئاسمان، فەلەک.
سپهرار- ا(سیپیهرار- sipihrar): حەوتەبەقی ئاسمان.
سپهران سپهر- ا.مر(سیپیهران سیپیهر- sipihran sipihr): فەلەکی نۆیەم، ئاسمانی نۆیەم.
سپهرشناس- ا.مر(سیپیهرشیناس- sipihr şinas): ئەستێرەناس، رەبەن (کاهین)، غەیبزان.
سپهسالار- ص.مر(سیپەهسالار- sipeh salar): سەردارو فەرماندەی سوپا.
سپەشکن- ص.فا(سیپەه شیکەن- sipeh şiken): سوپاشکێن، لەشکرشکێن.
سپەکش- ص.فا(سیپەهکەش- sipeh keş): لەشکرکێش، فەرماندەی سوپا کە سوپا بۆ شەڕ ببات.
سپی- ص(سەپی- sepî): سپی، چەرموو، چەرمگ.
سپیتاک- ا(سەپیتاک- sepîtak): سپیاو، جۆرە بۆیەیەکە.

سپیتاک- ا(سەپیتاک- sepîtak): جۆرە رووەکێکە.
سپیتمە- ا.ص(سیپیتمە- sipîteme): مەیلەو سپی، لە نەژادی سپی پێستان، ناوی خانەوادەیی زەردەشتە.
سپیج- ا(سەپیج- sepîc): جلی رەش، گڵیمی رەش، جۆرە شاشکێکە.
سپیجە- ا(سەپیجە- sepîce): پرگ، برش، کەرو، کەرەکیفە، پرگ هەڵهێنان.
سپید- ص(سەپید- sepîd): سپی، چەرمگ، چەرموو.
سپیداب- ا(سەپیداب- sepîdab): سپیاو.
سپیداج- ا(سەپیداج- sepîdac): سپیاو.
سپیدار- ا(سەپیدار- sepîdar): سپیدار، ئەسفیندار، چنار.
سپیدبا- ا.مص(سەپیدبا- sepîdba): شۆربا.
سپیدپا- ص.مر(سەپیدپا- sepîpa): پێ سپی، خۆش قەدەم، پێ بەخێر.
سپیدتاک- ا(سەپیدتاک-sepîd tak): رووەکێکە.
سپیدجامە- ص.مر(سەپید جامە- sepîd came): کراس سپی، کەسێک جلی سپی لەبەر بکات.
سپید چردە- ص.مر(سەپید چەردە- sepîd çerde): دەموچاو سپی، چەرمەڵە، سپیروو.
سپید چشم- ص.مر(سەپید چەشم- sepîd çeşm): بێ شەرم، چاوقایم، بێعار، روودار.
سپیدخار- ا.مر(سەپیدخار- sepîdxar): درکێکە، درکەسپی.
سپیددست- ص.مر(سەپید دەست- sepîd dest): سەخاوەتمەندو جوامێرو دڵاوا.
سپیدرخ- ص.مر(سەپیدروخ- sepîd rux): سپیلکە، سەربەرز، رووسپی، رووسوور، پیاوی چاکەکار.
سپیدرو- ص.مر(سەپیدرو- sepîd rû): سەربەرز، روو سوور.
سپیدسار- ص.مر(سەپیدسار- sepîd sar): سەرسپی، پیر.
سپیدفام- ص.مر(سەپیدفام- sepîd fam): سپیاو.
سپیدکار- ص.مر(سەپیدکار- sepîdkar): مسگەر، قازانپاکەر، پیاوچاک، چاکەکار، بێ شەرم، ریباکار.
سپیدکاسە- ص.مر(سەپیدکاسە- sepîd kase): جوامێر، بەخشندە، سەخاوەتمەند.
سپیدگر- ا.ص(سەپیدگەر- sepîdger): قازان پاکەر، روودار، چاو قایم.
سپیدمو- ص.مر(سەپیدموو- sepîd mû): سەرسپی، پیر، سەرچەرموو.
سپیدمهرە- ا.مر(سەپید موهرە- sepîd muhre): سەدەف، سەدەفی، وردو بچووک.
سپیدنامە- ص.مر(سەپیدنامە- sepîd name): سپی نامە، کەسێک خواناسو بەباوەرو دروستکاربێ و نامەی ئەعمالی سپی بێ.

سپیدوا- ا.مر(سەپیدڤا- sepîdva): شۆربا.
سپیده- ا(سەپیده- sepîde): سپێنەی هێلکە، چەرمینەی خای.
سپیده- ا(سەپیده- sepîde): سپیاو.
سپیده- ا(سەپیده- sepîde): سپێدە، بەرەبەیان.
سپیدەدم- ا.مر(سەپیده دەم- sepîde dem): سپێدە، بەیان، شەفەق، کازیوە.
سپیدەدمان- ق(سەپیده دەمان- sepîde deman): بەیانی سەحەری، سپێدەی بەیان، کازیوە.
سپیرک- ا(سەپیرەک- sepîrek): سیسەرک.
سپیل- ا(سەپیل- sepîl): فیکە.
سپیوش- ا(سیپیوش- sipyûş): رووەکێکە.
ستا- ا.مص(سیتا- sita): ستایش.
ستا- ا.مر(سیتا- sita): سێتار، ناوی ئاوازێکی مۆسیقییە.
ستا- ا.مر(سیتا- sita): جۆرە چادرێکی سێ لاییە.
ستا- ا.مر(سیتا- sita): سێ دانە، سێ جامی شەراب کە بەیانیان دەیخۆنەوە.
ستا- ا(سەتا- seta): ئاوێستا، ئاڤێستا.
ستائر- ا.ع(سەتائیر- seta'îr): پەردە.
ستاخ- ا(سیتاخ- sitax): لقی درەخت، چڵ.
ستاد- ا(سیتاد- sitad): هەڵوەستە، وەستان، مەڵبەندی فەرماندەیی سوپا.
ستادن- مص.ل(سیتادەن- sitaden): وەستان، بەربابوون، هەستان.
ستادن- مص.ل(سیتادەن- sitaden): سەندن، وەرگرتن.
ستاده- ا.مف(سیتاده- sitade): سەندراو، وەرگیراو.
ستار- ا.مر(سیتار- sitar): سێ تار.
ستار- ا(سیتار- sitar): ئەستێرە.
ستار- ا.ع(سیتار- sitar): پەردە.
ستار- ص.ع(سەتتار- settar): پۆشەر، عەیبپۆش، یەکێکە لە سیفەتەکانی یەزدان.
ستاره- ا.ع(سیتاره- sitare): پەردە، شتێ کە شتێکی پێ بپۆشرێ.
ستاره- ا(سیتاره- sitare): ئەستێرە، هەسارە، بەخت و تالح و یەغباڵ.
ستاره- ا.مر (سیتاره- sitare): سێ تار.
ستاره بار- ص.فا(سیتاره بار- sitare bar): ئەستێرە باران، گریان، رژانی فرمێسک.
ستارەپرست- ص.فا(سیتاره پەرەست- sitare perest): ئەستێرە پەرست.
ستاره پیشانی- ص.مر(سیتاره پیشانی- sitare pîşanî): تالحدار، نێوچەوان سپی.
ستاره چشم- ص.مر(سیتاره چەشم- sitare çeşm): چاوگەش وەکو ئەستێرە.
ستارەدان- ص.فا(سیتارەدان- sitaredan): ئەستێرەناس، ئەستێرەوان.
ستاره دریایی- ا.مر(سیتارەی دەریایی- sitarey deryayî: گیانلەبەرێکی دەرياییە.

ستاره سوخته- ص.مر(سیتاره سوخته- sitare sûxte): بێ بەخت، بێ شانس.
ستارەشمر- ا.ص(سیتاره شومەر- sitare şumer): ئەستێرەناس، ئەستێرەوان، ئەستێرەژمێر.
ستارەشمردن- مص.م(سیتاره شومەردەن- sitare şumuerden): شەوبێداری، شەونخونی، ئەستێرەژماردن.
ستارەشناس- ا.ص(سیتارەشیناس- sitare şinas): ئەستێرەناس.
ستازن- ا.ص(سیتازەن- sitazen): سێتارژەن.
ستاغ- ص(سیتاغ- sitax): جوانوو، جوانو ئەسپ، جوانوو ماین، قسر، نەزۆک.
ستافند- ا(سیتافەند- sitafend): هەیوان، باڵەخانە، کۆڵەکە.
ستاک- ا(سیتاک- sitak): لقی تازە، لقی تازەی مێو.
ستاگوی- ص.فا(ستیاگووی- sitagûy): ستایشکار، منەتبار، سەناگۆ، سوپاسگۆ.
ستام- ا(سیتام- sitam): لغاو، سەر کەللە.
ستان- پس(سیتان- sitan): پاشگری شوێنە کە لە کۆتایی وشەوە دێت و مانای چڕیو پڕیو زۆری و.. دەگەیەنێ وەک: کورد+ستان= کوردستان.
ستان- ص(سیتان- sitan): راکشان لەسەر گازی پشت.
ستان- ا(سیتان- sitan): ئاستانە، دەرگا، دەرکە، بەردەرکی ماڵ، قەدەمە.
ستاندن- مص.م(سیتاندەن- sitanden): سەندن، وەرگرتن.
ستاننده- ا.فا(سیتانەندە- sitanende): کەسێک شتێک لە کەسێک بسەنێ، ستێنەر.
ستانده- ا.مف(سیتاندە- sitande): سەندراو، وەرگیراو.
ستانه- ا(سەتانە- setane): ئاستانە، دەرکە، دەرگا، دەروازە.
ستاوند- ا(سوتاڤەند- sutavend): هەیوان، باڵەخانە، باڵەخانەیەک بەردەمی بەتاڵ بێ و ئەستون درابێتە بەر ئاسمانەکەی تا نەکەوێ.
ستاوه- ا(سیتاڤە- sitave): حیلە، فێڵ، تەڵەکە.
ستاویز- ا(سەتاڤیز- setavîz): هەیوان، باڵەخانە، کۆڵەکە، ئەستون.
ستایش- ا.مص(سیتایش- sitayîş): مەدح و ستایش.
ستایش آمیز- ص.مف(سیتاییش ئامیز- sitayîş amîz): ئاوێتە بە ستایش و مەحت.
ستایش کردن- مص.م(سیتاییش کەردەن- sitayîş kerden): مەحت کردن، ستایش کردن.
ستایش کنان- ق.ص(سیتاییش کونان- sitayîş kunan): ستایشکەر.
ستایشگاه- ا.مر(سیتایشگاه- sitayîşgah): جێگەی ستایش، ئەو شوێنەی قەسیدە کە شاعیر لە غەزەلەوە بچێتە سەر ستایش.
ستایشگر- ص.فا(سیتایش گەر- sitayîşger): ستایشکار.
ستاییدن- مص.م(سیتاییدەن- sitayîden): مەحت کردن، ستایش کردن.

ستاییده- ا.مف(سیتاییده-sitayîde): ستایش کراو، مەحتکراو.

ستبر- ص(سیتەبر- sitebr): ئەستور، درشت، قایم، قەڵەو.

ستبرا- ا. مص(سیتەبرا- sitebra): ئەستوری، درشتی، قەڵەوی، قایمی.

ستبرق- ا(سیتەبرەغ- sitebrex): جۆرە درەختێکە، قوماشی ئاوریشمی سورمەدار.

ستخر- ا(سیتەخر- sitexr): حەوزو ئاو، ئەستێرک.

ستخوان- ا(سوتوخان- sutuxan): ئێسقان، سوقان.

ستخیز- ا.مص(سەتخیز- setxîz): رابوون، ژیانەوە، راپەڕین، ڤەژین.

ستدن- مص.م(سیتەدەن- siteden): سەندن، وەرگرتن.

ستده- ا.مف(سیتەدە- sitede): سەندراو، وەرگیراو.

ستر- ا(سەتەر- seter): قاتر، هێستر.

ستر- مص.ع(سەتر- setr): پۆشین، پەنهان کردن، ڤەشاردن.

ستر- ا.ع(سیتر- sitr): پەردە.

ستر- ا.ع(سوتەر- suter): جلوبەرگ، سترەو پانتۆڵ.

ستراء- ا.ع(سوتەراء- sutera’): پۆشتە، خواناس، داوێنپاک.

سترب- ا(سیترەب- sitreb): والی، حاکم، پارێزگار.

سترب- ص(سیتەرب- siterb): ئەستور، گەورە، قایم..

ستردن- مص.م(سوتوردەن- suturden): سڕین، تاشین، پاک کردنەوە.

سترگ- ص(سوتورگ- suturg): گەورە، قەبە، زەلام، تۆکمە، تووڕە، شەڕکەر.

سترلاب- ا(سوتورلاب- suturlab): ئوسترلاب.

سترنگ- ا(سەترەنگ- setreng): رووەکێکە.

سترون- ص(سەتەرڤەن- seterven): هێستر ئاسا، نەزۆک وەکو هێستر، نەزۆک، ژنێ منداڵی نەبێ.

سترون کردن- مص.م(سەتەرڤەن کەردەن- seterven kerden): نەزۆک کردن.

ستره- ا(سوتورە- suture): ئوستەرە، مووس، گوێزان.

ستره- ا.ع(سوترە- sutre): جلوبەرگ، پۆشاک.

ستره- ا.ع(سەترە- setre): قەمسەڵەی پیاوانە، سترە، چاکەت، نیوکۆت.

ستل- ا.ع(سەتەل- setel): هەڵۆ، سەرگەڕ.

ستل- مص.ع (سەتل- setl): دەرچوونی یەک لە دوای یەک.

ستل- ا(سەتەل- setel): کوتەک، ئەشکەنجە.

ستم- ا(سیتەم- sitem): جەور، زوڵم، ستەم، چەوسانەوە.

ستم آباد- ا.مر(سیتەم ئاباد- sitem abad): هەر شوێنێ زوڵمو زۆری تیا بێ، ستەمئاوا، دنیا.

ستم آمیز- ص(سیتەم ئامیز- sitem amîz): زاڵم، دڵڕەق، نامیهرەبان، زوڵم ئامێز.

ستم اندیش- ص.فا (سیتەم ئەندیش- sitemendîş): مەردوم ئازار، ستەمکار، زاڵم.
ستم پرور- ص.فا (سیتەم پەرڤەر- sitem perver): زوڵم پەروەر، زاڵم، ستەمکار.
ستم دیده- ص.مف(سیتەم دیدە- sitem dîde): مەزڵوم، ستەمدیدە، زوڵم لێکراو.
ستم شکن- ص.فا (سیتەم شیکەن- sitem şiken): زوڵم شکێن، کەسێک بەرهەڵستی زوڵمو زۆر بکات.
ستمکار- ص.فا (سیتەمکار- sitemkar): زاڵم، زۆردار.
ستمکاری- ا.مص(سیتەمکاری- sitemkarî): زوڵم و زۆرداری.
ستمکاره- ص.فا (سیتەمکارە- sitemkare): زاڵم، زۆردار.
ستم کردن- مص.م(سیتەم کەردەن- sitem kerden): زوڵم کردن، زۆرکردن، جەورو جەفاکردن.
ستم کشیدن- مص.ل(سیتەم کەشیدەن- sitem keşîden): زوڵم کێشان، تەحەمول کردنی زوڵمو زۆر.
ستم کشیده- ص.مف(سیتەم کەشیدە- sitem keşîde): زوڵم لێکراو، غەدرلێکراو، ستەمکێش.
ستم کیش- ص. مر(سیتەم کیش- sitem kîş): زۆردار، غەددار.
ستمگر- ص.فا (سیتەمگەر- sitemger): ستەمکار.
ستم گستر- ص.فا (سیتەم گوستەر- sitem guster): زوڵم پەروەر، کەسێک رەواج بە جەورو جەفا بدات.
ستنبه- ص(سیتەنبە- sitenbe): ناقۆڵا، ناهەموار، زلو ناشیرین، ئەستور، تۆکمە.
ستنج- ا(سیتەنج- sitenc): پاشەکەوت.
ستو- ا(سیتو- sitû): سێ تار، زێڕوزیوی قەڵپ، قاڵبەمسی زەڕکفت.
ستوار- ص(سوتڤار- sutvar): پایەدار، راستو دروست، ئەمین، ئەفسەریار.
ستوان- ص(سوتڤان- sutvan): پلەیەکە لە پلەکانی ئەفسەری، راستو دروست، ئەمین.
ستودان- ا.مر(سوتودان- sutûdan): دەخمە، بۆدڕ، قوڵکەی ژێرزەمینی، گۆڕ، قەور.
ستودن- مص.م(سوتودەن- sutûden): ستایش کردن، مەحتکردن.
ستوده- ا.مص(سوتودە- sutûde): ستایش کراو، مەحتکراو.
ستاینده- ا.فا (سیتایەندە- sitayende): ستایشکەر، مەحتکەر.
ستور- ا(سوتوور- sutûr): چارەوێ، وڵاخی بەرزەی باربەر، ئەسپو هێستر...
ستور- ا.ع(سوتوور- sutûr): پەردە.
ستوربان- ا.ص(سوتوربان- sutûrban): میر ئاخوڕ، سەرۆکی تەویلە.
ستوردان- ا.مر(سوتوردان- sutûradn): تەویلە.
ستوروار- ق.ص(سوتورڤار- sutûr var): وەکو وڵاخان، وڵاخ ئاسا.

ستوروان- ا.ص(سوتورڤان- sutûr van): میرئاخور، سەرۆکی تەویلە.
ستوق- ا.ع(سوتتوغ- suttûx): دراوی قەڵپ.
ستون- ا(سوتوون- sutûn): ئەستون، کۆڵەکە، پایە، دیرەگ، دەستە سەربازێک بە ریزو بەیەک خەت بڕۆن.
ستون پنجم- ا.مر(سوتوونی پەنجەم- sutûn pencem): گروپێک کە لە ناوەوەی وڵاتدا بە نهێنیو ژێراوژێر بە قازانجی وڵاتێکی دی کار بکەنو زەمینە بۆ سەرکەوتنی خۆش بکەن. ئەم زاراوەیە لە سەردەمی جەنگە ناوخۆییەکانی ئەسپانیادا پەیدا بوو (١٩٣٩)، کاتێک کە چوار ستوون لەلایەنگرانی جەنەڕاڵ فرانکو بەرەو مەدرید پێشڕەوی دەکرد فەرماندەکەیان گوتی جگە لەم چوار ستوونە کە بەرەو پایتەخت دەڕۆن، ستوونی پێنجەمیش لە ناو مەدریدا بە قازانجی ئێمە کار دەکات، ئیدی لەو ڕۆژەوە ئەم زاراوەیە لە ناو سیاسەتدا جێی خۆی کردەوەو بە کار هات.
ستون فقرات- ا.مر(سوتوونی فیغەرات- sutûni fixerat): مۆرەغەی پشت، بڕبڕەی پشت.
ستونه- ا(سوتوونە- sutûne): ئەستون، ئەستون ئاسا، هێرش و پەلامار یان هەڵاتن بە خەتی ستون ئاسا.
ستوه- ص(سوتووه- sutûh): ماندوو، شەکەت، دڵتەنگی، بێ تاقەتی.
ستوهانیدن- مص.م(سوتوهانیدەن- sutûhanîden): ماندوون کردن، تەنگەتاوکردن.
ستوهیدن- مص.ل(سوتووهیدەن- sutûhîden): پەریشان بوون، ماندوو بوون، بێزاربوون.
سته- ا(سیتە- site): میوەیەک کە ناوکێ یان چەند ناوکێکی هەبێ وەکو خورماو ترێ.
سته- ا(سەتە- sete): هەنگور، ترێ، میوەو خۆراکی شەومەنە، شەو بەسارە.
سته- ا.ع(سیتتە- sitte): شەش.
سته- ص(سوتوه- sutuh): ماندوو، شەکەت.
سته- ا.مص(سیتیه- sitih): لاساری، شەڕانی، عینادی.
ستهاء- مص.ع(سەتهاء- setha’): ژنی سمت گەورە، ژنێ کە ڕانەکانی ئەستور بن.
ستوهم- ص(سیتەهم- sitehm): سەخت، توند.
ستهیدن- مص.م(سیتهیدەن- sitihîden): سەرپێچی کردن، سەرکێشی کردن، عینادی کردن.
ستی- ا(سەتی- setî): پولا، ئاسن، سەری نێزە.
ستی- ا(سەتی- setî): خانم، ژنی هیندۆک کە خۆی لەگەڵ جەستەی مێردەکەیدا بخاتە ئاگرەوە.
ستی- ا.ع(سیتتی- sittî): خانم، خاتوون، ئەزبەنی (بۆ ژن).
ستیخ- ا.ص(سیتیخ- sitîx): ڕاست و بەرز، ڕاست ڕاوەستاو وەکو ستون، لوتکەی چیا.

ستیر- ا(سیتیر- sitîr): چوار میسقال و نیو.

ستیر- ص.ع(سەتیر- setîr): پۆشتە، پاک، داوێن پاک، خواناس.

ستیرە- ص.ع(سەتیرە- setîre): ئافرەتی پۆشتە، داوێن پاک.

ستیز- ا.مص(سیتیز- sitîz): ناکۆکیو جەنگو جیدال.

ستیزکار- ص.فا(سیتیزکار- sitîzkar): سەرکێش، شەڕکەر، ناکوڵۆک، نەگونجاو.

ستیزگر- ص.فا(سیتیزگەر- sitîzger): یاخی، سەرکێش، شەڕانی.

ستیزە- ا.مص(سیتیزە- sitîze): شەڕو جەنگو جیداڵ.

ستیزەجو- ص.فا(سیتیزەجو- sitîze cû): عیناد، سەرسەخت، سەرکێش، شەڕکەر.

ستیزەخو- ص.مر(سیتیزەخو- sitîzexû): سەرکێشو نەگونجاو.

ستیزیدن- مص.م(سیتیزیدەن- sitîzîden): شەڕکردن.

ستیزندە- ا.فا(سیتیزەندە- sitîzende): شەڕکەر، شەڕانی، ناسازگار، نەگونجاو، ناکۆک.

ستیخ- ا.ص(سیتیخ- sitîx): لوتکەی چیا، راستو بەرز، راست وەکو ئەستونو رم.

ستیم- ا(سیتیم- sitîm): زوخاو، کێمو زوخی برین.

ستین- ا.ع(سیتتین- sittîn): شەست (٦٠).

ستیهش- ا.مص(سیتیهش- sitîhş): شەڕکردن، سەرکێشی، سەرپێچی، عینادی.

ستیهیدن- مص.م(سیتیهیدەن- sitîhîden): سەرکێشی کردن، سەرپێچی کردن، شەڕکردن، لاساری کردن.

ستیهندە- ا.فا(سیتیهەندە- sitîhende): شەڕانی، سەر سەختو عیناد، یاخی.

سج- ا(سەج- sec): روو، روخسار، دیمەن، دێم.

سجاحت- مص.ع(سەجاهەت- secahet): درێژو لاواز، ئاسان و نەرم.

سجاد- ص.ع(سەججاد- seccad): سوجدەبەر، کڕنۆش بەر، لەقەبی زەینەل عابدینی عەلی کوڕی ئیمام حوسەینە.

سجادە- ا.ع(سەججادە- seccade): بەرماڵ، نمازلغ، دووگرد.

سجاف- ا.ع(سیجاف- sicaf): سورمەچن، درزی نێوان دوو پەردە، پەردەی دەرگا، پەراوێز.

سجال- مص.ع(سیجال- sical): فەخرکردن بەسەریەکدا.

سجال- ا.ع(سیجال- sical): دۆڵکەی گەورە، مەمکی زل، پیاوی بەخشندە.

سجام- ا(سەجام- secam): سەرما، سەرمای تووش.

سجان- ا.ص(سەججان- seccan): زیندانەوان.

سجانیدن- مص.م(سەجانیدەن- secanîden): ساردکردنەوەی شتی گەرم.

سجایا- ا.ع(سەجایا- secaya): تەبیعەتان، خووخدە.

سجد- ا(سەجەد- seced): سەرمای سەخت.

سجده- مص.ع(سەجدە- secde): سوجدەبردن.

سجدەگاه- ا.مر(سەجدەگاه- secdegah): مزگەوت، جێی سوجدەبردن.

سجدەگزار- ص.فا(سەجدەگوزار- secdeguzar): کەسێک کە سوجدە بەرێ.

سجزی- ص.ن(سیجزی- siczî): سیستانی.

سجع- مص.م.ع(سەجء- sec'): گماندنی کۆتر، قسەی سەروادار.

سجع- ا.ع(سەجع- sec'): قسەی سەروادار.

سجل- ا.ع(سەجل- secl): پیاوی بەخشندە، دلاوا، جوامێر، دۆلکەیەک ئاوی تیا بێ.

سجل- ا.ع(سیجیل- sicil): تۆمار، حوکم و فتوای قازی، تۆماری ئەحواڵی کەسایەتی.

سجلات- ا.ع(سیجیلات- sicilat): تۆماران.

سجلاط- ا.ع(سیجیللات- sicillat): گوڵی یاسەمین، جلی کەتانی نەخشو نیگاردار.

سجن- ا(سەجەن- secen): سەرمای تووش.

سجن- ا.ع(سیجن- sicn): زیندان، بەندیخانە، حەپسخانە.

سجناء- ا.ع(سوجەناء- sucena'): زیندانییان، بەندکراوان.

سجنجل- ا.ع(سەجەنجەل- secencel): ئاوێنە، پارچە زێڕو زیوی تواوە.

سجود- مص.ع(سوجود- sucûd): سوجدەبردن، کڕنوش.

سجون- ا.ع(سوجون- sucûn): زیندانان، بەندیخانەکان.

سجیات- ص.ع(سەجییات- secîyat): خوو خەسڵەت، تەبعو تەبیعەت.

سجیل- ا.ع(سەجیل- secîl): بەش.

سجیل- ا.ع(سیجیل- sicîl): گلاهەک.

سجین- ا.ص(سەجین- secîn): حەپسکراو، زیندانی، بەندی.

سجین- ا.ص.ع(سیججین- siccîn): ناوی شوێنێکی دۆزەخە، هەمیشە، سەخت، پایەدار.

سجیه- ا.ع(سەجییە- secîye): خوو، تەبیعەت، خەسڵەت.

سچک- ا(سەچوک- seçuk): نزگرە.

سحائب- ا.ع(سەهائیب- seha'ib): هەوران.

سحاب- ا.ع(سەهاب- sehab): هەور.

سحابه- ا.ع(سەهابە- sehabe): پەڵەهەورێک، گەواڵە.

سحار- ص.ع(سەههار- sehhar): سیحرباز، جادوگەر.

سحب- ا.ع(سوهوب- suhub): هەوران.

سحر- مص.ع(سیهر- sihr): جادوکردن، ئەفسوون.

سحر- ا.ع(سەهەر- seher): سەحەر، بەرەبەیان، سپێدە، کازیوە.

سحر آميز- ص.مف(سیهر ئامیز- sihr amîz): سیحر ئامێز.
سحرخیز- ص.فا(سەهەر خیز- seher xîz): کەسێک سەحەری لە خەو هەستێ.
سحرگاه- ا.مر(سەهەرگاه- sehergah): سپێدە، بەیان، بەرەبەیان، شەفەق، کازیوە.
سحرگاهان- ق(سەهەرگاهان- seher gahan): سپێدەدەمان، کاتی بەرەبەیان، شەفەق.
سحره- ا.ع(سەهەرە- sehere): سیحربازان، جادوکاران.
سحق- مص.ع(سەهغ- sehx): پلیشانەوە، هەنجن هەنجن کردن، وردو خاش کردن.
سحنه- ا.ع(سەهنە- sehne): شێوە، رەنگوڕوو، سیما.
سحور- ا.ع(سەهور- sehûr): خواردنی پارشێو.
سحیق- ص.ع(سەهیغ- sehîx): قووڵ، پێ شێلکراو، پلیشاوە.
سخ- ص(سوخ- sux): چاک، موبارەک.
سخ- ا(سەخ- sex): پیس، چڵک.
سخاء- مص.ع(سەخاء- sexa’): سەخی بوون، بەخشندەبوون، دلاوایی، جوامێری.
سخار- ا(سەخار- sexar): گیایەکە لە کۆنا بۆ دەرمان بەکار دەهات.
سخافت- مص.ع(سەخافەت- sexafet): بێ ئەقڵی، ئەقڵ سووکی، سوکو سەلیمی، بێ ئەقڵ بوون.
سخاله- ا.ع(سوخالە- suxale): ئاردە کانزایان.
سخاوت- مص.ع(سەخاڤەت- sexavet): بەخشندەبوون، سەخاوەت، دلاوایی، جوامێری.
سخت- ص(سەخت- sext): سەخت، دژوار، زەحمەت، ئاستەنگ.
سختانه- ا(سەختانە- sextane): قسەی رەق و ناخۆش بە کەسێک بگوترێ.
سخت بازو- ص.مر(سەخت بازو- sext bazû): بەهێز، بە توانا، ئەوەی بازووی بەهێزبێ.
سخت بنیاد- ص.مر(سەخت بونیاد- sext bunyad): بیناى مکوم و پایەدار.
سخت پا- ص.مر(سەخت پا- sext pa): جێگیر، بەرقەرار، پایەدار.
سخت پیشانی- ص.مر(سەخت پیشانی- sext pîşanî): سەر سەخت، دلێر، بێباک.
سخت جان- ص.مر(سەخت جان- sext can): گیان سەخت، کەسێک بە زەحمەت گیانبدا، کەسێک بەرگەی دژواریو بەلاو ناخۆشی بگرێ، رژدو قرچۆکو رەزیلو پیسکە.
سخت دل- ص.مر(سەخت دیل- sext dil): دلڕەق، بێ رەحم، نامیهرەبان.
سخت رو- ص.مر(سەخت روو- sext rû): روو سەخت، بێ شەرم، مۆن.
سخت سر- ص.مر(سەخت سەر- sext ser): سەرسەخت، گیان سەخت، کەللەڕەق.
سخت شامه- ا.مر(سەخت شامە-

(sext şame): پەردەی دەرەکی مەژگ.
سخت کامه- ا.مر(سەخت کامە- sext kame): بەشی پێشەوەی مەلاشک کە لە دوو ئێسقان پێک هاتووە.
سخت کمان- ص.مر(سەخت کەمان- sext keman): تیرەندازی کارامەو بەهێز.
سخت کوش- ص.فا(سەخت کوش- sext kûş): کۆشا، کەسێک زۆر کۆشش بکات.
سخت گرفتن- مص.م(سەخت گیریفتەن- sext girigten): توندگرتن، گوشارکردن.
سخت گیر- ص.فا(سەختگیر- sextgîr): بیانووگر، حەسود، کەسێک یەکێک بخاتە ژێر گوشارو تەنگەتاوی بکات.
سختن- مص.م(سەختەن- sexten): هەڵسەنگاندن.
سختو- ا(سوختو- suxtû): کێری پیاو، گیپە.
سختیان- ا.ع(سەختیان- sextîyan): سەختیان، پێستی لە دەباغی دراو، سفرەی چەرم.
سختی کشیدن- مص.ل(سەختی کەشیدەن- sextî keşîden): زەحمەتکێشان، رەنجدان، تەحمول کردنی هەژاری و دەستکورتی.
سخره- ص.ع(سوخرە- suxre): بێگار، زەلیل و داماو و ژێردەست.
سخریه- ا.ع(سوخرییە- suxrîye): ریشخەن، تەوس.
سخش- ص(سەخش- sexş): کەوتن، خزین.
سخط- مص.ل.ع(سەخەت- sexet): توڕەبوون، رق هەڵگرتن لە کەسێک.
سخط ا.ع(سوخوت- suxut): غەزەب، توڕەیی.
سخن- ا(سوخەن- suxen): قسە، پەیڤین، ئاخاوتن.
سخن آرا- ص.فا(سوخەن ئارا- suxen ara): کەسێک باش بنوسێت، کەسێک باش قسە بکات.
سخن پرداز- ص.فا(سوخەن پەرداز- suxen perdaz): قسەزان، زمان تەڕ.
سخن پرور- ص.فا(سوخەن پەروەر- suxen perver): قسەزان.
سخن چین- ص.فا(سوخەن چین- suxen çîn): دوو زمان.
سخن دان- ص.فا(سوخەن دان- suxendan): قسەزان.
سخن راندن- مص.ل(سوخەن راندەن- suxen randen): قسەکردن، نوتقدان.
سخنران- ص.فا(سوخەنران- suxenran): وتەبێژ، پەیڤگۆ.
سخنرانی- ا.مص(سوخەنرانی- suxanranî): وتەدان بۆ خەڵکی.
سخن سنج- ص.فا(سوخەن سەنج- suxen senc): ئەدیب، شاعیر، قسەناس.
سخن شناس- ص.فا(سوخەن شیناس- suxen şinas): کەسێک شیعری چاکو خراپ لێکدی جیابکاتەوە.
سخن شنو- ص.فا(سوخەن شینەو- suxen şinew): گوێڕایەڵ.

سـخن کـوتاه- (سـوخـەن کـوتاه- suxen kutah): بە کورتی، خولاسە، بەلێ.
سخن گزار- ص.فا(سوخەن گوزار- suxen guzar): قسەگۆ، قسەوێژ.
سخن گستر- ص.فا(سوخەن گوستەر- suxen guster): کەسێک بابەتێک تاوتوێ بکاو لێکی بداتەوە.
سخن گفتن- مص.ل(سوخەن گوفتەن- suxen guften): قسەکردن.
سخنگو- ص.فا(سوخەنگو- suxengû): قسەبێژ.
سخن ناشنو- ص.مر(سوخەن ناشینەو- suxen naşinew): قسە نەژنەو، نەژنەف.
سخن نیوش- ص.فا(سوخەن نییوش- suxen nîyûş): قسەژنەو، گوێڕایەڵ، ئامادە بۆ فێربوونو پەند وەرگرتن.
سخنور- ص(سوخەنڤەر-suxen ver): ئەدیب، شاعیر، بەدەمو زمان.
سخوان- ا(سوخان- suxan): ئێسقان، سوقان.
سخون- ا(سوخون- suxûn): قسە، پەیڤ.
سخونت- مص.ع(سوخونەت- suxunet): گەرم بوون، تالێهاتن، گەرمی.
سخی- ص.ع(سەخیی- sexî): بەخشندە، دلاوا، جوامێر.
سخیف- ص.ع(سەخیف- sexîf): ئەقڵ سوک، سوک، لاواز، کەم.
سخین- ص.ع(سەخین- sexîn): گەرم، تالێهاتگ.
سخینوس- ا(سەخینوس- sexînûs): رووەکێکە.
سخیه- ص.ع(سەخییە- sexîye): ژنی سەخی، دلاوا، بەرچاو تێر، بەخشندە.
سد- ا(سەد- sed): ژمارە (١٠٠).
سد- مص.ع(سەدد- sedd): گرتن، بەستن، داخستن.
سد- ا.ع(سەدد- sedd): لەمپەر، بەربەستی ئاو، بەستاو، بەنداو.
سداب- ا(سوداب- sudab): جۆرە رووەکێکە.
سداد- مص.ع(سەداد- sedad): راستو دروست بوون، راستیو دروستی لە کردارو گوفتار.
سداسی- ص.ع(سوداسی- sudasî): وشەی شەش پیتی، ئەوەی لە شەش بەش پێک بێ.
سدانت- مص.ع(سەدانەت-sedanet): زەبەوانی کردن، مجێوری کردن.
سدپا- ا.مر (سەدپا- sedpa): هەزارپێ.
سدد- مص.ع(سەدەد- seded): راستیو دروست بوون لە کارو گوتارا.
سدد- ا.ع(سودەد- suded): دەرگا.
سدر- ا.ع(سیدر- sidr): درەختی کونار.
سدره- ا.ع(سیدرە- sidre): دارکونار.
سدره- ا(سیدرە- sidre): فانیلەی سپی ژێرەوە.
سدس- ا.ع(سودس- suds): شەش یەک.
سدکیس- ا(سەدکیس- sedkîs): زەڕینەو سیمینە، پەلکەزێڕینە، رەنگین

کەوان.

سدگان- ا.مر(سەدگان- sedgan): سەدان.

سدگاه- ا.مر(سەدگاھ- sedgah): دەرگا.

سدل- ا.ع(سیدل- sidl): گەردن بەند، ملوانکە، خەناوکە، رستی جەواهێر کە ژنان لە ملی دەکەن.

سدل- ا.ع(سودل- sudl): پەردە.

سدن- ا.ع(سەدەن- seden): پەردە.

سدنە- ا.ع(سەدەنە- sedene): پەردەدار، دەرگاوان، مجێوری پەرستگە، خزمەتچی کابە، زێوان.

سدوس- ا.ع(سەدوس- sedûs): تەیلەسان.

سدوم- ا.ص.ع(سەدوم- sedûm): نێرە وشتری حاویج، ناوی شارەکەی قەومی لووتە، حاکمی زالم، کۆنە شاری فەلەستین کە لە کەناری دەریای مردوو ٣ هەزار ساڵ بەر لە زایین رۆنرابوو، خەڵکی ئەو شارە بە گەندەڵی ئەخلاقی ناسرابوون، ئەو شارە لە ساڵی ١٩٠٠ی پێش زایینDا لە ئەنجامی بوومەلەرزە غەرقی دەریا بوو.

سدە- ا(سەدە- sede): سەد ساڵ، قەرن.

سدە- ا.ع(سوددە- sudde): دەرگا، کورسی گەورەی مینبەرئاسا بۆ دانیشتن.

سدید- ص.ع(سەدید- sedîd): راست و دروست، بتەوو قایم، مکوم.

سدیس- ا.ع(سەدیس- sedîs): شەش یەک: ١ لەسەر ٦.

سذاب- ا.ع(سەزاب- sezab): جۆرە رووەکێکە.

سر- ا(سەر- ser): سەر، سەرەتا، گەورە(سەران).

سر- ا(سور- sur): گیوە، کلاش، کلاشی بن چەرم.

سر- ا(سور- sur): شەرابێ کە لە برنج دروستکرابێ.

سر- ا.ع(سیر- sirr): سڕ، نهێنی، راز.

سر- ا.ع(سور- sur): خەتی ناو لەپ یان نێوچەوان.

سرا- ا(سەرا- sera): سەرا، شوێن، ماڵ، ماڵی گەورە.

سراء- ا.ع(سەڕاء- sera’): خۆشی، شادی.

سرائر- ا.ع(سەرائیر- sera’ir): راز، نهێنی، باتین، ئەوەی وەشاردرێ.

سراب- ا.ص(سەراب- serab): باخ و زەمینێ کە نزیکی ئاوو سەرچاوە بێ.

سراب- ا(سەراب- serab): سەراب، تراویلکە.

سرابالا- ص(سەرابالا- serabala): سەر بەرەو ژوور، هەوراز.

سرابستان- ا.مر(سەرابوستان- serabustan): باغ و باخچەی ماڵەوە، ماڵی گەورە کە دارو درەختو گوڵو باغی هەبێ.

سرابیل- ا.ع(سەرابیل- serabîl): کراس، جلوبەرگ، پۆشاک.

سراپا- ا.مر(سەراپا- serapa): سەراپا، سەرتاپێ، قەدوبالا.

سراپردە- ا.مر(سەراپەردە- seraperde): سەراپەردە، بارەگا، خێوەتی گەورە.

سراج- ا.ع(سیراج- sirac): چرا.

سراج- ا.ص.ع(سەڕاج- serac): سەڕاج، زین درو، زینساز، زین فرۆش.

سراجت- ا.ع(سیراجەت- siracet): سەڕاجی، زیندرویی، زینسازی.

سراچە- ا(سەراچە- serace): سەرای بچووک، ماڵی بچووک، ئەندەرون، خەڵوەتخانە.

سراحین- ا.ع(سەراهین- serahîn): گورگان.

سراخر- ا.ص(سەرئاخوڕ- seraxur): سەرئاخور، باشترین ئەسپی ناو تەویلەی ئەسپان.

سرادار- ا.ص(سەرادار- seradar): دەرگاوان، پاسەوانی سەرا.

سرادق- ا.ع(سوورادیغ- suradix): خێوەت، سەراپەردە.

سرار- ا.ع(سیرار- sirar): چرچو لۆچو خەتی نێوچەوان و لەپی دەست.

سرار- ا.ع(سەرار- serar): رەچەڵەکی خالیسە و هەڵبژاردە، شەوی کۆتایی هەیڤ.

سراروی- ا.(سەراروی- serarûy): دەماری بازوو.

سراری- ا.ع(سەراریی- serarîy): کەنیزەک، کەنیزەکێک لە ماڵەوە رابگیرێو خاوەنەکەی لەگەڵیا بخەوێ.

سرازیر- ص(سەرازیر- serazîr): سەرەوژێر، نشێوی.

سرازیرشدن- مص.ل(سەرازیرشودەن- serazîr şuden): نشێو بوونەوە، سەرەو ژێر بوون، قەڵپ بوونەوە، ئاوەژووبوونەوە، گلۆربوونەوە.

سرازیرکردن- مص.م(سەرازیرکەردەن- serazîr kerden): سەرنگون کردن، ژێرو بانکردن.

سراسر- ق(سەراسەر- seraser): سەرانسەر، سەرتاسەر، هەموو.

سراسیمە- ص.مر(سەرئاسیمە- serasîme): سەرسام، سەرگەردان، نیگەران، پەرێشان، پەرت حەواس.

سراشیب- ص.مر(سەراشیب- seraşîb): سەرەوژێر، نشێو، رێیەک بەرەو نشێوی بڕوات.

سراغ- ا(سوراغ- surax): سۆراغ کردن، تاقیب کردن، نیشانە.

سرآغاز- ا.مر(سەرئاغاز- seraxaz): سەرەتا، دەستپێک، دیباچە، پێشەکی.

سراغچ- ا(سەراغوچ- seraxuç): گیسو پۆش.

سراغوش- ا.مر(سەراغوش-seraxûş): گیسو پۆش، کەزی پۆش.

سرافراز- ص.فا(سەرئەفراز- serefraz): سەرفراز، سەربەرز.

سرافسار- ا.مر(سەرئەفسار- serefsar): هەوسار، رەشمە.

سرافشان- ص.فا(سەرئەفشان- serefşan): مەست، خۆپەسند، لەخۆبایی، فڕناخ.

سرافکن- ا.ص(سەر ئەفکەن- serefken): مەبەست لە شمشێری بڕندەو سەرپەڕێنە.

سرافکندە- ص.مر(سەرئەفکەندە- serefkende): سەرشۆڕ، شەرمەزار.

سرافکندگی- ا.مص(سەرئەفکەندەگی- serefkendegî): شەرمەزاری، سەر شۆڕی.

سرافیل- ا(سیرافیل- sirafîl): ئیسرافیل.
سرافین- ا.فر(سیرافین- sirafîn): ئیسرافیل.
سراق- ا.ع(سوراغ- surax): دزان.
سراکوفت- ا.مص(سەراکوفت- serakûft): سەر کۆنەکردن، سەرزەنشت کردن.
سراگوش- ا.مر(سەراگوش-seragûş): گیسوپۆش.
سراگون- ص.مر(سەراگون- seragûn): سەرنگون، ژێروبان، ئاوەژوو، دەمەونخون.
سرآمد- ص.مر(سەرئامەد-seramed): سەرامەد، پێشەنگو پێشڕەو، هەڵبژاردەو باڵاتر لە خەڵکی.
سرآمدن- مص.ل(سەر ئامەدەن- serameden): کۆتایی هاتن، بەسەرچوون، تەواو بوون، بە کۆتاهاتن.
سرامیک- ص.فر(سیرامیک- siramîk): گۆزەگەری.
سرانجام- ق(سەرئەنجام- serencam): ئەنجام، کۆتایی، ئاقیبەت، دوایی، بنەتا.
سرانداز- ا.مر(سەرئەنداز- serendaz): سەرپۆش، دیرەک، شاتیر، کاریتە.
سرانداز- ص.فا(سەرئەنداز- serendaz): بێ پەروا، دلێر، بێباک، کەسێک سەری خۆی لە پێناوی شتێکدا بدا.
سراندن- مص.م(سورئەندەن- surenden): سوڕاندن، جوڵاندن.
سرانگشت- ا.مر(سەری ئەنگوشت- seri engûşt): سەری پەنجە، سەری قامک.
سرانگشتی- ا.مر(سەر ئەنگوشتی- ser enguştî): شتێ بکرێتە سەری قامک وەکو موستیلەی درومان، جۆرە خۆراکێکە.
سرانه- ق(سەرانە- serane): سەرانەو باجو خەراج، یەک یەک.
سراوازه- ا.مر(سەرئاڤازە-seravaze): دەستپێکو سەرەتای ئاواز.
سرآوردن- مص.م(سەرئاڤەردەن- seraverden): تەواوکردن.
سراویل- ا.ع(سەراڤیل- seravil): پانتۆڵ، شەرواڵ.
سراهنگ- ا.ص(سەرئاهەنگ- seraheng): سەر قافڵە، پێشەنگ، پێشەوا، پێشڕەوی لەشکر.
سرایان- ص.فا(سەرایان- serayan): گۆرانی بێژ، شاعیر، موتریب.
سرای بان- ا.ص(سەرای بان- seray ban): دەرگاوان، سەراوان، پاسەوانی سەرا.
سرایت- مص.ع(سیرایەت- sirayet): سیرایەت کردن، تەشنەکردن، بەشەو رۆیین.
سرایچه- ا(سەرایچە- serayçe): سەرای بچوک،ماڵی بچوک.
سرایدار- ا.ص(سەرایدار-seraydar): پاسەوانی سەرا، دەرگاوان.
سرایش- ا.مص(سەراییش-serayîş): سرودگوتن، گۆرانی گوتن، شیعر خوێندن.
سراییدن- مص.م(سەراییدەن- serayîden): شیعر گوتن، گۆرانی گوتن.

سراینده- ا.فا (سەرایەندە- serayende): موتریب، گۆرانی بێژ، شاعیر، هۆزانڤان.
سرب- ا(سورب- surb): مس.
سرب- ا.ع(سیرب- sirb): گەلە ئاسک، پۆلی مەلان، دەستە، ڕێگە، دڵ.
سربار- ا.مر(سەربار- serbar): سەربار، ئەوەی لە سەرووی بارەوە لە وڵاخ دەنرێ.
سرباز- ص.مر(سەرباز- serbaz): سەرکراوە، ئەو شتەی سەری نەنرابێتەوە.
سرباز- ا.ص(سەرباز- serbaz): عەسکەر، سەرباز، ئەوەی ئامادە بێ سەری خۆی بەخت بکات.
سربازخانه- ا.مر (سەربازخانە- serbazxane): ئۆردوگا، سەربازخانە.
سرباز زدن- مص.ل(سەرباز زەدەن- serbaz zaeden): سەرپێچی کردن.
سربازگمنام- ا.مر (سەربازی گومنام- serbazi gumnam): سەربازی ون.
سربازگیری- ا.مص(سەربازگیری- serbaz gîrî): گرتنی ئەو گەنجانەی تەمەنی قانوونیان هەیەو ناردنیان بۆ خزمەتی سەربازی، عەسکەری ئیجباری.
سربال- ا.ع(سیربال- sirbal): پۆشاک، جلوبەرگ، کراس.
سربالا- ا.ص(سەربالا- serbala): سەرەوژوور، رووەو هەوراز.
سربتو- ص.مر(سەربیتو- serbitû): لەفکران ڕاچوو، فێڵباز، دەغەڵباز.
سربخش- ا.مر(سەربەخش-serbexş): بەش، قسمەت، نەسیب.
سربدار- ا.ص(سەربیدار- serbidar): سەربەدار، کەسێک ئامادەبێ سەری لە دار بدرێ، یاخیو لە حکومەتی وەخت عاسیو بێ منەت، فیدائی.
سربرآوردن- مص.ل(سەربەر ئاڤەردەن- serber averden): رابوون، سەربەرزکردنەوە، راپەڕین.
سربراه- ص.مر(سەربیراه-ser birah): رام، گوێڕایەڵ.
سربرتافتن- مص.ل(سەربەرتافتەن- serber taften): سەرپێچی کردن، یاخی بوون.
سربر خط- ص.مر(سەربەرخەت- serber xet): گوێڕایەڵ، موتیع.
سربرداشتن- مص.ل(سەربەرداشتەن- serber daşten): شۆڕش کردن، سەربەرزکردنەوە، راپەڕین، هەستان.
سربر زدن- مص.ل(سەربەر زەدەن- serber zeden): هەڵاتنی هەتاو، روانو چەکەرەکردنی گیاو دارو درەخت.
سربرغ- ا.مر(سەربەرغ- serberx): ئاوێک لە رووبارەوە بچێتە ناو جۆگەوە.
سربرکردن- مص.ل(سەربەرکەردەن- serber kerden): سەربەرزکردن، راپەڕین.
سربزیر- ص.مر(سەربیزیر- serbizîr): بەشەرم و حەیا، خاکی و بێ هەوا.
سربسته- ص.مر(سەربەستە- serbeste): شتێ سەری نرابێتەوە، سەرداخراو.
سربسر- ق(سەربیسەر- serbiser): سەرانسەر، هەموو، تەڤ، گشت.
سربسرشدن- مص.ل(سەربیسەر شودەن- serbiser şuden): بەرانبەر بوون،

سەربەسەر بوون، یەکسان بوون.
سربلند- ص.مـر(سەربولەند- serbulend): سەرفراز، سەربەرز، سەربڵند.
سربلندکردن- مص.م(سەربولەند کەردەن- serbulend kerden): سەربەرزکردن، خۆنواندن، شانازی کردن.
سربمهر- ص.مـر(سەر بیموهر- serbimuhr): سەرمۆر، نەکراوە، دەست لێنەدراو.
سربند- ا.مـر(سەربەند- serbend): سەرپێچی ژنان، شاشک، مێزەر.
سربها- ا.مـر(سەربەها- serbeha): خوێن بەها، پارەیەک بۆ خۆکڕینەوە بدرێ، خوێن بایی.
سربهوا- ص.مـر(سەربیهەڤا- serbihava): بێ مـوبالات، ئەوەی لە دووی هەواو هەوەسی خۆی بێ.
سربیله- ا.مـر(سەربیلە- serbîle): نێزەی پان، تیری دوولقە.
سربینه- ا.مـر (سەربینە- serbîne): ساردی حەمام.
سرپا- ص(سەرپا- serpa): وەستاو، وسیاگ، کەسێک لەسەر پێی خۆی وەستابێ.
سرپاس- ا.ص(سەرپاس- serpas): فەرماندە، سەردەستەی پاسەوان.
سرپاس- ا.مـر(سەرپاس- serpas): کلاوخود، سوپەر.
سرپاسبان- ا.ص(سەرپاسبان- serpasban): گـروبانی ئەمن، سەرپاسەوان.
سرپاش- ا.ص(سەرپاش- serpaş): سەرپان کەرەوە، گورز، گورزی گران.

سرپایان- ا.مر(سەرپایان-serpayan): کلاوخود، شاشک، مێزەر، عەمامە.
سرپایی- ص(سەرپایی- serpayî): کەسێک بە پێوە کار بکات و نەتوانێ دانیشێت وەکو پێشخزمەت و شاگرد.
سرپایی- ص(سەری پایی-seri payî): قەحپە، سۆزانی، کارێک بە پێوە ئەنجام بدرێ، گانێ بە پێوە بکرێ.
سرپایی- ا.مـر(سەرپایی- serpayî): نەعل کە لە ماڵەوە لەپێ بکرێ.
سرپایین- ص.مـر(سەرپایین- serpayîn): سەرەو لێژی، نشێوی.
سرپر- ا.ص(سەرپور- serpur): سەرپڕ، تاپڕو ساچمەزەن.
سرپرست- ا.ص(سەرپەرەست- serperest): سەرپەرشتیار، پاسەوان، گەورەی خێزان، سەرۆک.
سرپنجه- ا.مر(سەرپەنجە-serpence): سەری قامکان، قامکێن دەست، مەبەست لە بەهێزو توانایە.
سرپوش- ا.مـر(سەرپوش- serpûş): پۆشین، سەرپۆش، سەرپۆشی ژنان.
سرپوش- ص.فا(سیرپوش- sirpûş): سرپۆش، رازدار، رازگر، نهێنی پارێز.
سرپوشنه- ا.مـر(سەرپوشنە- serpûşne): سەرپۆش.
سرپوشه- ا.مر(سەرپوشە- serpûşe): سەرپۆش.
سرپوشیده- ص.مـر(سەرپوشیدە- serpûşîde): ژنی عەبابەسەر، داڵان و ڕاڕەوی سەرپۆشراو.
سرپیچ- ا.مـر(سەرپیچ- serpîç): سەرپێچ، شاشک، مێزەر، عەمامە.

سرپیچ- ا.مر(سەرپیچ- serpîç): ئامرازێکە فتیلەی چرای پێ بەرزو نزم دەکرێ.
سرپیچی- ا.مص(سەرپیچی- serpîçî): سەرپێچی کردن، یاخی بوون.
سرپیچیدن- مص.ل(سەرپیچیدەن- serpîçîden): سەرپێچی کردن.
سرتابیدن- مص.ل(سەرتابیدەن- sertabîden): سەرپێچی کردن.
سرتاپا- ق(سەرتاپا- sertapa): سەراپا، لە تەپڵی سەرەوە تا بنی پێ.
سرتاسر- ق(سەرتاسەر- sertaser): سەرانسەر، هەموو، گشت، تەڤ.
سرتافتن- مص.ل(سەرتافتەن- sertaften): سەرپێچی کردن.
سرتخته- ا.مر(سەرتەختە- sertexte): پارچە ئاسن یان پۆڵایەکی کون کونە، زەڕنگەر داوی زێڕی لێوەرادەکێشێ تا باریکو لوس ببێ.
سرتراش- ا.ص(سەرتەراش- serteraş): سەرتاش، دەلاک، بەربەر.
سرتیپ- ا.ص(سەرتیپ- sertîp): فەرماندەی تیپ.
سرج- ا.ع(سەرج- serc): سەرج، زین.
سرج- ا.ع(سوروج- suruc): چرایان.
سرجنبان- ص.فا(سەرجونبان- sercunban): سەر گەورە، سەردەستە، پیاوی دەسترۆ، ناسراو و ناودار.
سرجوخه- ا.ص(سەرجووخە- sercûxe): سەرجۆقە، سەردەستە، سەربازی پلەدار.
سرجوش- ا.ص(سەرجوش- sercûş): خولاسەو هەڵبژاردە، سەرسەری خۆراک.
سرجین- ا.ع(سیرجین- sircîn): تەرسەقول، قەرسەقول.
سرچشمه- ا.مر(سەرچەشمە- serçeşme): سەرچاوە، کانی.
سرچکاد- ا.مر(سەرچەکاد- serçekad): پێشی سەر، سەروی تەوێڵ.
سرچنگ- ا.مر(سەرچەنگ- serçeng): سەری پەنجە، شەقازللە، شەپازللە.
سرچه- ا(سەرچە- serçe): بادە.
سرچین- ا.ص(سەرچین- serçîn): میوە یان شتێکی دی کە بەدەست چنرابێ، میوەی باشو هەڵبژاردە.
سرحال- ص.مر(سەرهال- serhal): خۆشحاڵ، تەندروست، بەدەماغ.
سرحال- ا.ع(سیرحال- sirhal): گورگ.
سرحان- ا.ع(سیرهان- sirhan): گورگ، شێر.
سرحد- ا.مر(سەرهەد- serhed): سنوور، مەرز، حدوود، ئاقار، تخووب.
سرحد دار- ا.ص(سەرهەددار- serhed-dar): پاسەوانی سنوور.
سرحلقه- ا.ص(سەرهەلغە-serhelxe): سەردەستە.
سرخ- ص(سورخ- surx): سوور، قرمز، سویر.
سرخاب- ا.مر(سورخاب- surxab): سووراو.
سرخارنگ- ص.مر(سورخارەنگ- surxareng): ئامال سور، قرمز، سووورباو.
سرخاره- ا.مر(سەرخارە- serxare):

تەوقە، تەوقەی قژی ژنان، شانە.
سرخ باد- ا.مر(سورخ باد-surx bad): نەخۆشییەکە.
سرخ بال- ا.مر(سورخ بال-surx bal): سوێسک.
سرخ بت- ا.مر(سورخ بوت-surx but): بتی سوور، ناوی بتێک بووە.
سرخ بید- ا.مر(سورخ بید-surx bîd): سوورەبی، شۆڕەبی، شەنگەبی.
سرخ پوست- ا.ص(سورخ پووست-surx pûst): سورپێستان، نەژادی سوور.
سرخجه- ا(سورخیجە- surxice): سیرۆژە.
سرخدار- ا.مر(سورخدار- surxdar): سوورەدار.
سرخ رگ- ا.مر(سورخ رەگ-surx reg): شادەمار، خوێنبەر.
سرخ رو- ص.مر(سورخ روو-surx rû): رەنگ و روو سوور، خۆشحاڵ، دڵخۆش.
سرخس- ا.(سەرەخس- serexs): رووەکێکە.
سرخ فام- ص.مر(سورخ فام-surx fam): سوور، قرمز.
سرخک- ا(سورخەک- surxek): گیایەکە، سیرۆژە، سورێژە، سرێچە.
سرخگون- ص(سورخ گون-surxgûn): سوور، قرمز.
سرخ نای- ا.مر(سورخ نای-surx nay): سورێنچک، سورێنچکە، سورانچک.
سرخود- ص.مر(سەرخود- serxûd): ئازادو رەها، خۆسەر.
سرخوردن- مص.ل(سور خوردەن-surcûrden): خزین، نوچدان، سەرەنگرێ بوون.
سرخوردن- مص.ل(سەرخوردەن-serxûrden): لە کارێک بێزاربوون و وازهێنان لێی.
سرخوش- ص.مر(سەرخوش- serxûş): سەرخۆش ، مەست، کەیفخۆش، خۆشحاڵ.
سرخ ولیک- ا.(سورخ ڤەلیک-surx velîk): درەختێکە، دار گوێژی کێوی.
سرخه- ا(سورخە- surxe): سورە، جۆرە کۆترێکی قرمزە.
سرخه- ا(سورخە- surxe): کرمە سوورە.
سرخەدار- ا.مر(سورخەدار-surxedar): سوورەدار، درەختێکە.
سرخیل- ص.مر(سەرخیل- serxîl): سەرخێڵ، سەرکردە، سەرۆک.
سرخیوس- ا(سەرخییوس- serxîyus): جۆرە گیایەکە، شاتەرە.
سرد- ص(سەرد- serd): سارد، تەزی، سار.
سرداب- ا.مر(سەرداب- serdab): ژێرزەمین، ژێرخان.
سردادن- مص.ل(سەردادەن-serdaden): ئازادکردن، بەرەڵاکردن، وێڵ کردن.
سردادن- مص.ل(سەردادەن-serdaden): سەردانان، سەردانان لەپێناوی کەسێک یان شتێکدا.

سـردادن- مـص.ل(ســـــوردادەن- surdaden): سوڕاندن، جولاندن.
سـردار- ا.ص(ســەردار- serdar): فەرماندەی سوپا، سەرۆکو گەورەی قەوم.
سرداری- ا(سەرداری- serdarî): جۆرە جلێکی درێژی پیاوانە بووە.
سرداور- ا.ص(سەرداڤەر- serdaver): داوەر، حەکەم.
سـردبیـان- ص.مـر(سـەردبەیان- serdbeyan): قسە ساردو بێ تام.
سردبیر- ا.ص(سەردەبیر- serdebîr): سەرنووسەری رۆژنامەو گۆڤاران.
سـردخـانە- ا.مـر(سـەردخـانە- serdxane): شوێنی سارد بۆ هەڵگرتنی خواردن.
سـردر- ا.مـر(سـەردەر- serder): سەردەری.
سـردرآوردن- مص.ل(سەردەر ئاڤـەردەن- serder averden): سەر دەرهێنان.
سـردرآوردن- مص.ل(سەردەرئاڤـەردەن- serder averden): سـەردەکـردن لە کارێک.
سـردرپیش- ص.مـر(سـەردەرپیش- serder pîş): شەرمەزار، خەجاڵەت، سەرشۆر.
سـردرختـی- ا.مـر(سـەردیرەخـتی- serdirextî): هەر مـیـوەیەک لە درەخت بێ.
سـردرد- ا.مـر(سـەردەرد- serderd): سەریەشە، ژانەسەر.
سـردرگم- ص.مـر(سـەردەرگـوم- serdergum): گـومـڕا، سـەرگـەردان، وێڵو رێ هەڵەبوو، ئاڵۆزکاو.
سـردرهوا- ص.مـر(سـەردەر هەڤـا- serder heva): هەوەسـباز، خـەیاڵ پڵاو، فڕناخ.
سردست- ا.مر(سەردەست- serdest): پەنجە، قامکێن دەست.
سـردستـە- ا.ص(سـەردەسـتـە- serdeste): سـەردەسـتـە، بەرپرسی دەستەیەک.
سـردستـی- ص.ن(سـەردەسـتی- serdestî): کارێک خێراو بەدەستو برد ئەنجام بدرێ، دەستو برد.
سردسیر- ا.ص(سەردسیر- serdsîr): زۆزان، کـوێسـتـان، شـوێنی سـارد، هاوینەهەوار.
سـردفـتـر- ا.ص(سـەردەفـتـەر- serdefter): سەر دەفتەر.
سـردم- ا.مـر(سـەردەم- serdem): قاوەخانە، خانەقا، تەکیە، بارەگا.
سـردمـدار- ا.ص(سـەردەمـدار- serdemdar): خودان خانەقا.
سـردمـاغ- ص.مـر(سـەردیماغ- serdimax): بەکەیفو بەدەماغ.
سـردمـزاج- ص.مـر(سـەرد مـیـزاج- serd mizac): ساردمگێز، مجێزسارد.
سـردوانـدن- مص.م(سـەردەڤـانیـدەن- serdevaniden): دەسـتی دەسـتی پێکردن.
سردور- ص.مر(سەردەور- serdewr): سەرکردەی جاسووسان.
سردوشی- ا.مر(سەردوشی- serdûşî): پاگـون، نیـشـانەیەکە بەسـەر شـانی جلی سـوپاییـانەوە دەدورێ بۆ دیاریکردنی

پلەکانیان.

سرده- ا(سەردیھ- serdih): ساقی، سەردەستەی مەیخۆران.

سردین- ا.فر(سەردین- serdîn): ساردین.

سرر- ا.ع(سورور- surur): تەختی نووستن، جێگەی نووستن.

سرر- ا.ع(سورەر- surer): ناوک.

سرراست- ص.مر(سەرراست-serrast): سەر راست، راستو راست، بێ پێچ و پەنا، بێ کەموکوڕی.

سرراهی- ا.مر(سەرراهی- serrahî): پارەیەک ڕێبوار وەکو سەدەقە یان بەخشیش بە کەسێکی بدات.

سرراهی- ص.ن(سەرراهی- serrahî): ساوایەک لەسەر ڕێ دابنرێ تا خەڵکی ببیەنو هەڵیگرنەوە.

سررسید- ا.مر(سەررەسید- serresîd): ژوان.

سررسیدن- مص.ل(سەر رەسیدەن- serresîden): لەپڕاگەییشتن.

سررشته- ا.مر(سەررِیشتە- serrişte): سەرەداو، دەفتەری حیساب.

سررشتەدار- ص.فا(سەررِیشتەدار- serriştedar): ژمێریار، حیسابدار، کەسێک سەری کارێکی بەدەستەوە بێ.

سررفتن- مص.ل(سەررەفتەن- serreften): تەواو بوون، تەواو بوونی ماوە.

سرریز- ا.مر(سەرریز- serrîz): سەر ڕێژ، لێوڕێژ.

سرز- ا(سەرەز- serez): ماڵەی بەنایی.

سرزدای- ص.فا(سەرزیدای- serzi-day): کێرد یان خەنجەری تیژو بڕندە.

سرزدن- مص.ل(سەرزەدەن- serzeden): سەرهەڵدان، هەڵاتنی هەتاو، چەکەرەکردنی گیا.

سرزدن- مص.م(سەرزەدەن- serzeden): سەردان، سەردانی کەسێک.

سرزده- ق.ص(سەرزەدە- serzede): کەسێک لە پڕو بێ ئاگادارکردنەوەو بێ شەرمانە بچێتە شوێنێ.

سرزده- ص.مف(سەرزەدە- serzede): سەرکوتکراو.

سرزمین- ا.مر(سەرزەمین-serzemîn): وڵات و مەملەکەت.

سرزن- ص.فا(سەرزەن- serzen): سەرکێش، نا فەرمان، یاخی.

سرزنده- ص.مر(سەرزیندە- serzinde): ناودار، دەسڕۆ، شادمان، خۆشحاڵ، بەکەیف، بەدەماغ.

سرزنش- ا.مص(سەرزەنیش- serzeniş): سەرکۆنەکردن، لۆمەکردن، گازاندەکردن.

سرزیر- ص(سەرزیر- serzîr): سەرەولێژ، سەرەونشێوی.

سرس- ا(سیریس- siris): جۆرە درەختێکە.

سرسالار- ا.ص(سەرسالار-sersalar): سەردەستە، سەرپاڵا.

سرسام- ا.مر(سەرسام- sersam): حەواس پەریشان.

سرسام آور- ص.فا(سەرسام ئاڤەر- sersam aver): مایەی حەواس

پەرێشانی، مایەی سەریەشە.
سرسبز- ص.مر(سەرسەبز- sersebiz): تەڕو تازە، کامەران، شاد.
سرسبک- ص.مر(سەرسەبوک- sersebuk): شێتۆکە، هاڕوژاو، مەغرور، فڕناخ.
سرسپردن- مص.ل(سەرسیپوردەن- sersipurden): تەسلیم بوون، هاتنە ڕەدا، ملکەچ بوون، گوێڕایەڵی.
سرستون- ا.مر (سەرسوتوون- sersutûm): پەیکەرێک لەسەری ئەستون و پایە دابنرێ.
سرسخت- ص.مر(سەرسەخت- sersext): سەرسەخت، بەتاقەت، عیناد.
سرسرا- ا.مر(سەرسەرا- sersera): سەرسەرا، دەروازەی سەرپۆشراو.
سرسره- ا(سور سورە- sursure): سەرەولێژی، جێی خزینو خلیسکان.
سرسری- ص.ن(سەرسەری- serserî): سەرڤەسەرڤە، قسەی قۆڕو بێهودە.
سرسلسله- ص.مر(سەرسیلسیلە- sersilsile): سەرۆکو پێشەواو گەورەی گروپێکی ئایینی، دامەزرێنەری ماڵباتێک.
سرشاخ- ا.مر(سەرشاخ- serşax): سەری لقی درەخت، لقی باریک و ناسکی درەخت.
سرشاخ- ا.مر(سەرشاخ- serşax): شەڕەقۆچی دوو بەران، تێک قژقژانی دوو زۆرانباز.
سرشار- ص(سەرشار- serşar): لێوڕێژ، سەرڕێژ، لێوان لێو، پڕی پڕ، مەنتەسیل.
سرشت- ا(سیریشت- sirişt): فیترەت، سرووشت.
سرشتن- مص.م(سیریشتەن- sirişten): شێلان، هەڵشێلان، خەڵقکردن.
سرشک- ا(سیریشک- sirişk): فرمێسک، هێسر، روندک، عەسر.
سرشکسته- ص.مر(سەرشیکیستە- serşikiste): سەرشکاو، سەرشۆڕ، شەرمەزار.
سرشکستگی- ا.مص(سەرشیکەستەگی- serşikestegî): شەرمەزاری، سەرشۆڕی.
سرشکن- ص.فا(سەرشیکەن- serşiken): شتێ سەر بشکێنێ، سەرشکێن.
سرشکن- ا.مر(سەرشیکەن- serşiken): چۆنیەتی دابەشکردنی شتێک بەسەر تاقمێکدا.
سرشکوان- ا(سیریشکڤان- sirişkvan): کوللە، پەردەیەک لە شەوی بوکێنیدا لەبەردەم بوک هەڵواسرێ.
سرشماری- ا.مص(سەرشوماری- serşumarî): سەرژمێری.
سرشناس- ص.مر(سەرشیناس- serşinas): بەنامێ، ناسراو.
سرشوی- ص.فا(سەرشوی- serşûy): گڵەسەر، یەکێک سەری کەسێکی دی بشوات.
سرشیب- ص.مر(سەرشیب- serşîb): نشێوی.

سرشیر- ا.م(سەرشیر- serşîr): سەرتویژ، قەیماغ.
سرطان- ا.ع(سەرەتان- seretan): قرژاڵ، قرژانگ.
سرطان- ا.ع(سەرەتان- seretan): شێرپەنجە، سەرەتان، قرژاڵە.
سرطویله- ا.مر(سەرتەڤیلە- sertevîle): باشترین ئەسپی ناو تەویلە.
سرعت- مص.ع(سورئەت- sur'et): توندڕۆیین، خێرا رۆییشتن، بلەز رۆیین.
سرغج- ا(سەرغیج- serxiç): کاسەی دارین.
سرغزل- ا.مر(سەرغەزەل- serxezel): باشترین غەزەلی ناو دیوان، هەڵبژاردەی غەزەلان.
سرغلیان- ا.مر(سەرغەلیان- serxelyan): سەری قلیان، سەری نێرگەلە.
سرغو- ا(سەرغوو- serxû): جۆرە سەرانەیەک بووە لەسەردەمی ئاق قۆینلودا لە خەڵکی وەردەگیرا.
سرغوغا- ا.ص(سەرغەوغا- serxewxa): پێشەنگی لەشکر، سەری فیتنە، سەری ئاژاوە.
سرغین- ا(سەرغین- serxîn): زوڕنا، ئامێرێکی شەیپوور ئاسایە لە کاتی جەنگدا لێدەدرا، کەڕەنا.
سرف- ا.(سورف- surf): کۆکە.
سرف- مص.ع(سەرەف- seref): فەرامۆشکردن، هەڵەکردن، زێدەڕۆیی.
سرف- ا.ف(سیرف- sirf): بەنی بەپارەکردراو، زێڕخرێ، بەندە، غولام، نۆکەر.
سرفراز- ص.فا(سەرفەراز- serferaz): سەرفراز، سەربەرز، سەربڵند.
سرفرود آوردن- مص.ل(سەرفروود ئاڤەردەن- serfrûd averden): سەردانەواندن، کڕنۆش بردن، تەسلیم بوون، مل کەچکردن.
سرفه- ا(سورفە- surfe): کۆکە.
سرفەخروسک- ا.مر(سورفەخوروسەک- surfexurusek): کۆکە رەشە.
سرفیدن- مص.ل(سورفیدەن- surfîden): کۆکین، کۆخین، قۆزین.
سرقافله- ص.مر(سەرغافیلە- serxafile): سەرقافڵە، سەرکاروان، سەرپەرشتیاری کاروان.
سرقت- مص.ع(سەریغەت- serixet): دزین، دزی کردن.
سرقصیده- ا.مر(سەرغەسیدە- serxesîde): سەر قەسیدە، شاقەسیدەی ناو دیوانی شاعیرێک.
سرقفلی- ا.مر(سەرغیفلی- serxiflî): سەرقفڵانە.
سرک- ا(سەرەک- serek): سەری بچوک.
سرک- ا(سەرەک- serek): سەربار، سەردانەوە، سەرباقی.
سرکا- ا (سیرکا- sirka): سرکە.
سرکار- ا.ص(سەرکار- serkar): سەرکار، بەرپرسی کار.
سرکج- ص.مر(سەرکەج- serkec): سەرکەج، گۆچان، کەمەی گۆچان.
سرکردن- مص.ل(سەرکەردەن- serkerden): دەست پێکردن،

دەستپێکردنی قسەو ئەفسانە یان گریانو نالّین.

سرکردن- مص.ل(سەرکەردن- serkerden): بەسەربردن، هاوژینی و بەسەربردنی ژیان لەگەڵ کەسێکدا.

سرکرده- ا.ص(سەرکەردە- serkerde): سەر دەستە، فەرماندە، سەرەک خێڵ، سەرکردە.

سرکش- ص.فا(سەرکەش- serkeş): سەرکێش، یاخی.

سرکشی- ا.مص(سەرکەشی- serkeşî): سەرکێشی، یاخیگەرێتی.

سرکشی- ا.مص(سەرکەشی - serkeşî): سەرکێشان، چاودێری، سەردان بەمەبەستی تەفتیش.

سرکشیدن- مص.ل(سەرکەشیدەن- serkeşîden): سەردان.

سرکشیدن- مص.ل(سەرکەشیدەن- serkeşîden): خواردنەوەی شتێک بە پەرداخ یان پیاڵە.

سرکلافه- ا.مر(سەرکەلافە- serkelafe): سەرکلافە، سەرەداو.

سرکلانتر- ا.ص(سەرکەلانتەر- serkelanter): سەرۆکی پۆلیس.

سرکن- ص(سەرکون- serkun): سەردار، سەرکردە.

سرکنگبین- ا.مر(سیرکەنگەبین- sirkengebîn): جۆرە شەربەتێکە.

سرکوب- ص.فا(سەرکوب- serkûb): سەرکوت کردن.

سرکوبه- ا.مر(سەرکوبە- serkûbe): گورز، گورزی گران، تانە، سەرزەنشت.

سرکوفت- ا.مص(سەرکوفت- serkûft): سەرزەنشتکردن، لۆمەکردن، سەرکوتکردن.

سرکوفته- ص.مف(سەرکوفتە- serkûfte): سەرکوتکراو، سەرپانەوەکراو.

سرکه- ا(سیرکە- sirke): سرکە.

سرکەبا- ا.مر(سیرکەبا- sirkeba): شلەساوار بەسرکە.

سرکەفروختن- مص.م(سیرکەفروختەن- sirkefurûxten): رووگرژکردن، سرکەفرۆشتن، مۆن کردن.

سرگزر- ا.مر(سەری گوزەر- seri guzer): سەری کوچە، سەری کۆڵان، گوزەر.

سرگذشت- ا.مر(سەرگوزەشت- serguzeşt): سەربورد، سەربردە، سەرگوزەشتە.

سرگر- ا.ص(سورگەر- surger): گیوەدرو، گیوەفرۆش، کڵاشساز.

سرگران- ص.مر(سەرگەران- sergeran): تورە، مەغرور، مەست، خۆپەسند.

سرگرای- ص فا(سەرگەرای- sergeray): سەرپێچی کار، سەرکێش، یاخی، بەگوێنەکەر.

سرگرد- ا.ص(سەرگورد- sergurd): ئەفسەر، پلەیەکی ئەفسەرییە.

سرگردا- ا.مر(سەرگەردا- sergerda): سەرەخولێ، سەرەگێژکێ.

سرگردان- ص.مر(سەرگەردان- sergerdan): سەرگەردان، وێڵ، دەربەدەر، ئاوارە، مشەخت.

سرگرفتن- مص.ل(سەرگیریفتەن-

sergiriften): سـەرگـرتن، دەست پێکردن، پێکدا هەڵشاخان..
سرگرفته- ص.مف(سەرگیریفتە- sergirifte): دەست پێکراو، شتێک سەرەکەی لابرابێ.
سرگرم- ص.مر(سەرگەرم- sergerm): سەرقاڵ، پژگاڵ، مژول، سەرخۆشو مەست.
سرگروه- ا.ص(سەرگوروھ- sergurûh): سەر دەستە، دەمسپی، سەرۆک و گەورەی قەوم.
سرگره- ا.مر(سەرگیریھ- sergirih): سەرگرێ، گرێ.
سرگزیت- ا.مر(سەرگەزیت-sergezît): سەرانە، جەزایەکە کە لە کۆنا موسڵمانان لە ناموسڵمانیان وەردەگرت.
سرگزین- ا.ص(سەرگوزین- serguzîn): سەربژێر، ئەو مەرو مانگا یان ئەسپەی کە جاران بۆ پاشا یان حاکم لە مێگەڵ جیادەکرانەوە.
سرگشاده- ص.مر(سەرگوشادە- serguşade): سەرکراوە، شتێک سەری نەنرابێتەوە.
سرگشته- ص.مر(سەرگەشتە- sergeşte): ئاوارە، دەربەدەر، سەرگەردان، وەیلان، مشەخت.
سرگم- ص. مر(سەرگوم- sergum): سەرگەردان، حەیران، کەسێک ڕێی گوم کردبێ و ئاوارەبێ.
سرگو- ا.فر(سورگو- surgû): زوڕات، گەنمەشامی.
سرگوشی- ا.مر(سەرگوشی- sergûşî): چپە، پستەپست.
سرگیجه- ا.مر(سەرگیجە- sergîce): سەرەگێژکێ، سەرەخولێ.
سرگیس- ا(سەرگیس- sergîs): پەلکە ڕەنگینە، کەسکو سۆر، پرچی ئایشەو فاتمە، ڕەنگین کەوان، زەردینە و سمینە.
سرگین- ا(سیرگین- sirgîn): تەرس، قەرسەقول.
سرگین گردان- ا.مر(سیرگین گەردان- sirgîn gerdan): گوخلکێنە.
سرلاب- ا(سورلاب- surlab): ئوستورلاب.
سرلاد- ا.مر(سەرلاد- serlad): مۆرەی سەر دیوار.
سرلشکر- ا.ص(سەرلەشکر- serleşkir): سەر لەشکر، فەرماندەی سوپا.
سرلوح- ا.مر (سەرلەوەھ- serlewh): عینوان، تایتڵ، ناوی کتێب، سەرناڤ.
سرم- ا(سەرم- serm): کنگر.
سرم- ا(سیرەم- sirem): سیرمە، چەرم.
سرما- ا(سەرما- serma): سەرما.
سرماخوردگی- ا.مر(سەرماخوردەگی- serma xurdegî): نەخۆشی لە ئەنجامی سەرمابووندا.
سرمادرمانی- ا.مر(سەرمادەرمانی- serma dermanî): مالیجەی هەندێ نەخۆشییان لە ڕێگەی سەرماوە.
سرمازده- ص.مف(سەرمازەدە- sermazede): گیا یان درەخت یان میوە کە سەرما زەدەداری کردبێ، بەشەر کە لە سەرماوە تووشی نەخۆشی بووبێ، سەرمابردگ، سەرمابردەڵە.

سـرمـامک- ا.مـر(سـەرمـامـەک- sermamek): چاوشارکێ، گەمەیەکی منداڵانە، وەستای گەمەکە سەرمامەکی پێ دەگوترێ.
سرمایە- ا.مر(سەرمایە- sermaye): سەرمایە، دەست مایە.
سـرمـایەدار- ا.ص(سـەرمـایەدار- sermayedar): پارەدار، خـــودان سەرمایە، زەنگین، دەوڵەمەند.
سـرمج- ا(سـەرمـەج- sermec): رووەکێکە.
سرمد- ص.ع(سەرمەد- sermed): هەمیشە، ئەبەد، بەردەوام، ئەوەی سەرەتاو ئەنجامی نەبێ.
سـرم دست- ص.مـر(سـیـرەم دەست- sirem dest): سیرمە دەست، کەسێ لە زۆر کارکردندا دەستی وەکو سیرمە رەق بووبێ.
سـرمـست- ص.مـر(سـەرمـەست- sermest): مـەست، سـەرخـۆش، مەغرور، فڕناخ.
سـرمـستی- ا.مص(سـەرمـەسـتی- sermestî): سەرخۆش، خۆ پەسەندیو لوتبەرزی.
سرمشق- ا.مر(سەرمەشغ- sermeşx): سەرمەشق، نموونەو دەستووری کار.
سـرمق- ا.ع(سـەرمـەغ- sermex): رووەکێکە.
سـرمـقـالە- ا.مـر(سـەرمـەغـالە- sermexale): سـەرووتار، یەکـەم گوتاری رۆژنامە یان گۆڤار.
سـرمک- ا(سـەرمـەک- sermek): رووەکێکە لە بابەتی سپیناخ، سپیناخی کێوی.
سـرمنزل- ا.مـر(سـەرمـەنزیل- sermenzil): مـەنزڵ، کـاروانسـەرا، قۆناغ.
سرموزە- ا.مر(سەرموزە- sermûze): جۆرە پێڵاوێکە لە ماڵەوە لەپێ دەکرێ.
سرمە- ا(سەرمە- serme): سپیناخی کێوی.
سرمە- ا(سورمە- surme): سورمە، کل.
سـرمـەدان- ا.مـر(سـورمـەدان- surmedan): کلدان، قاولغی سورمە، سورمەدان.
سـرمـەکش- ص.فـا(سـورمـەکش- surmekeş): کـەسـێک کل لە چاو بکات، کلچێو، کل چێوک.
سـرمـهندس- ا.ص(سـەر مـوهەندیس- sermuhendis): سـەر ئەندازیار، بەرپرسی کۆمەڵە ئەندازیارێک.
سرنا- ا(سورنا- surna): زوڕنا، زوڕنا لەگەڵ دەهۆڵدا لێدەدرێ.
سرناچی- ا.ص(سورناچی- surnaçî): زوڕناژەن.
سرنامە- ا.مر(سەرنامە- sername): پێشـەکی کـتـێب، عـینوانی نامـەو نووسراوان.
سرناوی- ا.ص(سەرناڤی- sernavî): سەر دەستەی دەریایی.
سـرنج- ا(سـوورونج- surunc): ئۆکسیدی قوڕقوشم.
سرند- ا(سەرەند- serend): سەرەن، بێژنگی کون گەورە بۆ بێژانی چەوولم.
سـرندکـردن- مص.ل(سـەرەند کـەردەن-

serend kerdem): ســـــەرەنـکردن، بێژانی چەوولم.
سرند- ا(سـیـریند- sirind): پاشـقـول.
سرنشین- ا.ص(سەرنیشین-sernişîn): سەرنیشین، نەفەر، موسافیر.
سرنفر- ا.ص(سەر نەفەر- sernefer): سەر دەستە، بەرپرسی چەند نەفەرێک.
سـرنگ- ا.فـر(سـیـرینگ- siring): سرنج، شرینقە.
سـرنگون- ص.مـر(ســـەرنـیـگون- sernigûn): ســـەرنـگون، ژێـرو بـان، دەمەونخون.
سرنگونسار- ص.مـر(سـەرنیگونسـار- sernigûnsar): دەمەونخون.
سرنگهدار- ص.فـا(سـیـرنـیگەهدار- sirnigehdar): رازدار، ســرقـــایم، نهێنی پارێز.
سـرنوشت- ا.مـر(سـەرنەڤـیـشت- sernevişt): چارەنووس، قەدەر، یازی، سەرنووشت.
سرنیزه- ا.مـر(سـەرنیـزه- sernize): سەرەنێزه.
سرو- ا(سـەرڤ- serv): داری سـەرو.
سرو- ا(سـورروو- surû): شـاخی گـاو بەران و...
سروا- ا(سـەرڤـا- serva): قـسـە، ئەفسانە، شیعر، هۆزان.
سرواد- ا(سـەرڤـاد- servad): نەزم، شیعر، هۆزان.
سرواده- ا(سـەرڤـادە- servade): قافیەی شیعر، سەروا.
سـروازدن- مـص.ل(سـەرڤـازەدەن- servazeden): سـەرپێـچی کـردن، نافەرمانی.
سروال- ا(سیـرڤـال- sirval): پانتـۆڵ، بیجامە.
سـروان- ا.ص(سـەرڤـان- servan): پێـشـەواو سـەرۆک و سـەروەر، پلەیەکی ئەفسەرییە.
سروبر- ا.مـر(سـەروبەر- serûber): شێوەو قەیافە، وەزعی جلو بەرگ.
سروبند- ا(سـەروبەند- serûbend): سـەروبەند، رۆژو زەمـان، دەمو کـات، سەردەم.
سروته- ا.مـر(سـەروتەهـ- serûteh): سـەروبن، هەوەڵ و کـۆتایی شـتـێـک، سەرەتاو بنەتا.
سـروج- ا.ع(سـوروج- surûc): زین، زینان.
سروچمان- ص.مـر(سـەرڤی چەمـان- servi çeman): مەبەست لە ماشوقەی جوان و بەژن و بالآرێک و خۆشڕەفتارە.
سرود- ا(سـورود- surûd): گـۆرانی، ستران، سروود.
سـرودسـرا- ص.فـا(سـورودسـەرا- surûd sera): سروودبێژ.
سـرودگـوی- ص.فـا(سـورودگـووی- surûd gûy): سرودبێژ، گۆرانی بێژ.
سرودن- مص.م(سورودەن- surûden): شیعر وتن، گۆرانی وتن، شاعیر.
سـروده- ا.مف(سـورودە- surûde): سـرود یان شـیـعـرێک کـە سـێک گوتبێتی.
سـرور- ص(سـەرڤـەر- server): سـەروەر، پێـشـەوا، سـەرۆک، گـەورەو دەمڕاستی قەوم.

سروری- ا.مص(سەرڤەری- serverî): سەروەری، گەورەیی، حوکمڕان.
سرور- مص.ع(سوروور- surûr): خۆشحاڵ بوون، شادبوون.
سروسامان- ا.مر(سەروسامان- serû saman): تفاقی ماڵ، پێداویستییەکانی ژیان.
سروستان- ا.مر(سەرڤیستان- servistan): شوێنێ داری سەروی زۆربێ، ناوی یەکێکە لە سی ئاوازەکەی باربەد.
سروستاه- ا(سەروستاه- serûsitah): ناوی ئاوازێکی مۆسیقای کۆنی ئیرانییە.
سروسر- ا.مر(سەروسیر- serûsir): سەروسڕ، پەیوەندی نهێنی.
سروسهی- ا.مر(سەرڤی سەهی- servi sehî): سەروی راست، مەبەست لە ماشوقەی بەژن و باڵا رێکە.
سروش- ا(سوروش- surûş): فریشتە، جبرائیل.
سروصدا- ا.مر(سەروسەدا- serûseda): هات و هاوار، دادو فریاد، هەراو هەنگامە.
سروصورت- ا.مر(سەرو سورەت- serû sûret): شێوەو قەیافە.
سروقت- ا.مر(سەری ڤەغت- serivext): لە وەختدا.
سروقد- ص.مر(سەروغەدد- serûxedd): باڵاسەرو، باڵا وەک داری سەرو، سەرو بەژن.
سروکار- ا.مر(سەروکار- serûkar): مامەڵەو سەودا.
سروکلەزدن- مص.م(سەروکەللە زەدەن- serûkele zeden): مشت و مڕ، گێنگەشە، باس و گفتوگۆ بۆ سەلماندنی بابەتێک.
سروکوهی- ا.مر(سەرڤی کوهی- servi kûhî): عەرعەر.
سروکیسەکردن-مص.م(سەروکیسەکەردەن- serûkisen kerden): کیسەکێشی لە گەرماودا، پارەکێشانەوە لە کەسێک بە فێڵو زمانلووسی.
سروگاه- ا.مر(سوروگاه- surûgah): شوێنی شاخی گیانلەبەری شاخدار.
سروم- ا.فر(سیروم- sirûm): ئاوی خوێن، خوێناو.
سرون- ا(سورون- surûn): شاخ، شاخی گیانلەبەران.
سرون- ا(سورون- surûn): سمت و کەفەڵ.
سروناز- ا.مر(سەرڤی ناز- servi naz): جۆرە سەرویەکی خۆشنمایە.
سرویس- ا.فر(سیرڤیس- sirvîs): نۆکەری، خزمەتکاری، خزمەت، نووسینگە، دەرزەنێک قاپ، تاقمی چای خۆری.
سرویسە- ا(سەرڤیسە- servise): کۆلکە زێڕینە، زەڕینەو سیمینە، رەنگێن کەمان.
سروین- ص.ن(سەرڤین- servîn): سەروئاسا.
سرە- ص(سەرە- sereh): خالیسە، هەڵبژاردە، پەسەند، باش، بێ عەیب.
سرە- ا.ع(سورە- sure): ناوک.
سرهال- ص(سەرهال- serhal):

سەرگەردان، پەرێشان، ئاوارە، وێڵ.

سرهم بندی- ا. مص(سەریهەم بەندی- serihem bendî): چرێشلەمە، بەرێکردن، جەڵەبی.

سرەمرد- ص.مر. سەرەمەرد- seremerd): سەرەپیاو، پیاوی هەڵبژاردە، جوامێر، بێ ریا.

سرهنگ- ا.ص(سەرهەنگ- serheng): سەرهەنگ، پایەیەکی ئەفسەرییە.

سری- ص.ن(سەری- serî): گەورەیی، سەروەری.

سریال- ص.فر(سیریال- siryal): زنجیرە، بەش بە بەش، چیرۆکێک کە بە زنجیرە بڵاوبێتەوە، گەوگەو.

سریان- مص.ع(سەرەیان- sereyan): بەشەورۆیین، سیرایەت کردن.

سریانی- ص.ن(سوریانی- suryanî): قەومێکی سامی نەژادن کە لە باکووری دۆڵی دوو روبارو سوریادا ئاکنجی بوون بە زمانی سریانی کە لەهجەیەکی ئارامییە قسەیان دەکردو بەرهەمێکی زۆر بەم زمانە بەر لە پەیدابوونی دینی مەسیحو پاشتریش ماوەتەوە لەوانە تەرجەمەو شرۆڤەی تەوراتو ئینجیل، مانی-ش کتێبەکانی خۆی بە زمانی سریانی نووسیوە، هێشتاش لەهجەی سریانی لە هەندی وڵاتی عەرەبیدا هەیە، ئاشووریو کلدانییەکانی عێراقو سوریاو تورکیاو ئێران بەم لەهجەیە قسە دەکەن.

سریچە- ا(سەریچە- serîçe): کلک هەڵتەکێنە.

سریدن- مص.ل(سوریدەن- surîden):

خزین، خلیسکان.

سریر- ا.ع(سەریر- serîr): تەخت، تەختی پاشایی.

سریرە- ا.ع(سەریرە- serîre): سڕ، راز، نهێنی، نییەتو نیاز، ناخ، ئەوەی پەنهان بکرێ.

سریش- ا(سیریش- sirîş): چرێش، کەتیرە.

سریشم- ا(سیریشوم- sirîşum): هێلم و کەتیرەو چەسپ و سیکۆتین.

سریع- ص.ع(سەریء- serî’): بەهەشتاو، خێرا، بەلەز، گورجو گۆڵ.

سریغ- ا(سەریغ- serîx): هێشووە ترێ.

سرین- ا(سورین- surîn): سمت و ران.

سرین- ص.ن(سەرین- serîn): سەرینگا، سەرین، بالیف، سەنیا.

سرینگاه- ا.مر(سورینگاه- suringah): ران و کەفەڵ.

سرینگاه- ا.مر(سەرینگاه- serîngah): سەرین، بالیف، سەنیا.

سریە- ص.ع(سورییە- surîye): کەنیزەکێک لە ماڵەوە رابگیرێو خاوەنەکەی لەگەڵیدا بخەوێ.

سریە- ا.ع(سەرییە- serîye): دەستەیەکی سوپایی.

سزا- ا(سیزا- siza): سزا، پاداشت.

سزار- ا.فر(سیزار- sizar): تزار، قەیسەر، پاشا، قەڕاڵ.

سزارین- ا.فر(سیزارین- sizarîn): قەیسەری، تزاری، نشتەرگەری قەیسەری کە ژنێک بە منداڵەوە دەجەڕێ ورگی لەسەرووی رەحمییەوە هەڵدەدڕنو

منالەکەی لێ دەردێنن و پاشان دەیدوورنەوە، دەڵێن جول سیزاری قەیسەری روم بەم شێوەیە لەدایک بووەو ناوی ئەم نەشتەرگەرییە لە ناوی ئەوەوە وەرگیراوە.

سزاوار- ص(سیزاڤار- sizavar): شایستە، لایەق، هەژ، شایان.

سزیدن- مص.ل(سەزیدەن- sezîden): شایستەبوون.

سس- ا(سیس- sis): گیاکەڵە.

سس- ا.فر(سوس- sus): ساس.

سسالی- ا(سیسالی- sisalî): گیایەکە.

سسالیوس- ا(سیسالیوس- sisalîyus): گیایەکە.

سست- ص(سوست- sust): سست، لاواز، نەرم.

سست اندام- ص.مر(سوست ئەندام- sust endam): لاواز، بێ هێز، خاوو خلیچک.

سست بنیاد- ص.مر(سوست بونیاد- sust bunyad): بناغە لاواز.

سست پیمان- ص.مر(سوست پەیمان- sust peyman): پەیمان شکێن، بێ بەڵێن.

سست رای- ص.مر(سوست رای- sust ray): ئەقڵ سووک.

سست رگ- ص.مر(سوست رەگ- sust rag): تەمەڵ، خاو، لاواز، بێ توانا.

سست ریش- ص.مر(سوست ریش- sust rîş): پیاوی ردێن درێژ، گەوج، ساویلکە.

سطاره- ا.ع(سەتتارە- setare): راستە.

سطح- ا.ع(سەتھ- seth): سەربان.

سطر- ا.ع(سەتر- setr): دێڕ.

سطرلاب- ا(سوتورلاب- suturlab): ئوستورلاب.

سطل- ا.ع(سەتل- setl): سەتڵ، پەقرەنج.

سطوت- مص.ع(سەتڤەت- setvet): هێرشکردن و سەرکەوتن، ویقار، هەیبەت.

سطوح- ا.ع(سوتوھ- sutuh): سەربان.

سطور- ا.ع(سوتور- sutûr): دێڕان.

سطول- ا.ع(سوتول- sutûl): سەتڵان.

سطیح- ص.ع(سەتیھ- setîh): درێژبوو، پان بوو، ئەوەی بەهۆی لاوازیی یان نەخۆشییەوە بە خاوی لەجێ هەستێ.

سعات- ا.ع(سوئات- su’at): پۆستەبەران.

سعادت- مص.ع(سەئادەت- se’adet): بەختەوەربوون.

سعادتمند- ص.مر(سەئادەت مەند- se’adet mend): بەختەوەر، کامەران، شادمان.

سعار- ا.ع(سوئار- su’ar): گەرما، گەرمی ئاگر، شیدەتی توینێتی.

سعال- ا.ع(سوئال- su’al): وشکە کۆکە.

سعایت- مص.ع(سیئایەت- si’ayet): دووزمانی، بەدگۆیی.

سعت- مص.ع(سیئەت- si’et): ویسعەت، فراوانی، دەوڵەمەندی.

سعتر- ا.ع(سەئتەر- se’ter): زەعتەر، گیایەکە دەخورێ.

سعتری- ص.ع(سەئتەری- se’terî): پیاوی بەخشندە، دلێر، ئازا، ژنی بە ئالۆش، ژنێ لەگەڵ ژنێکی دیدا پان پانۆکێ بکات یان کێری لاستیک بەکار بێنێ.

سعد- ص.ع(سەئد- se’d): موبارەک.

سعد- ا.ع(سوئد- su’d): رووەکێکە دەخورێ.

سعداء- ص.ع(سوئەداء- su’eda’): شادمانان.

سعدان- ا.ع(سەئدان- se’dan): وشترالوک.

سعر- ا.ع(سیئر- si’ir): نرخ، بەها، بایی.

سعر- ا.ع(سوعور- su’ur): بلێسەی ئاگر، ئاگری روناک.

سعر- ا.ع(سوعر- su’r): هالاوی ئاگر، شێتێتی.

سعف- ا.ع(سەئەف- se’ef): گەلای دار خورما، جیازی بوک، تفاقی ناو ماڵ.

سعف- ا.ع(سەئەف- se’ef): گەلای دارخورما.

سعفص- ا.ع(سەئفەس- se’fes): یەکێکە لە پێکهاتەکانی رستەکانی (ابجد) کە برتیییە لە: س، ع، ف، ص.

سعفه- ا.ع(سەئفە- se’fe): نەخۆشی پێستە، کەچەڵی.

سعود- مص.ل.ع(سوئود- su’ûd): بەختەوەربوون، موبارەک بوون.

سعود- ا.ع(سوئود- su’ûd): بەختەوەری.

سعوط- ا.ع(سەئوت- se’ut): مایەی پژمین، دەرمانێ لە کەپوو بکرێ.

سعه- مص.ع(سیئە si’e): سینگ فراوانی، دەست و دڵ کراوەو تێر، لیبراڵ.

سعی- مص.ع(سەئی- se’î): کۆشش کردن، کارکردن.

سعید- ص.ع(سەئید- se’îd): بەختەوەر، شاد.

سعیر- ا.ع(سەئیر- se’îr): ئاگری روناک، بلێسەی ئاگر.

سغ- ا(سەغ- sex): کون.

سغانه- ا(سەغانە- sexane): ژێرخان، ژێر زەمین.

سغب- مص.ع(سەغەب- sexeb): برسی بوون.

سغبه- ص.(سوغبە- suxbe): فریوخواردوو، تەفرەدراو، گەپجار.

سغد- ا(سوغد- sexd): چاڵێک باراناوی تێدا کۆ بووبێتەوە.

سغد- ا.ع(سەغد- sexd): نەرمە بارانی ورد.

سغدو- ا(سوغدو- suxdû): گیپە.

سغر- ا(سوغور- suxur): سیخوڕ.

سغراق- ا.ت(سەغراغ- sexrax): گۆزەی شەراب.

سغری- ا(سەغری- sexrî): کەفەڵی ئەسپ و ولاخانی دی.

سفائن- ا.ع(سەفائین- sefa’în): کەشتییان.

سفاح- مص.ع(سیفاه- sifah): زیناکردن، خوێن رشتن.

سفاح- ص.ع(سەففاه- seffah): خوێن ڕێژ، بەخشندە، قسەزان.

سفاد- مص.ع(سیفاد- sifad): جووتبوونی گیانلەبەران.

سـفـار- مص.ع(سـيـفـار- sifar): سەفەركردن.
سفارت- مص.ع(سيفارەت- sifaret): ناوبژى كردن، وەزيفەى سەفيرى، بالێوزى.
سفارتخانه- ا.مر(سەفارەتخانە- sefa- retxane): بالێوزخانە، سەفارەتخانە، بارەگاى سەفيرو ژێردەستەكانى.
سـفـارج- ا.ع(سـەفـاريج- sefaric): سەفەرجەل، بەهێ، دارى بەهێ.
سفارش- ا.مص(سيفاريش- sifariş): دەسـتـووردان، فـەرمـان دەركـردن، سـپـاردن، راسپاردن.
سفارى- ا(سيـفـارى- sifarî): قەفو قەدى گەنم كە گوڵى پێوەبێ، لاسكى گەنم كە گوڵى پێوە بێ.
سـفـاک- ص.ع(سـەففـاک- seffak): خوێن رێژ.
سـفـال- ا(سوفـال- sufal): سـوالەت.
سـفـال- مص.ع(سـەفـال- sefal): بێ قەدربوون، رەزيل بوون، سەفيل بوون.
سـفـال پاره- ا.مر(سـوفـال پارە- sufal pare): لەتە سوالەت، سوالەتە شكاو.
سفالت- مص.ع(سەفالەت- sefalet): بێ قەدربوون، رەزيلو سەفيل بوون.
سفالگر- ا.ص(سوفالگەر-sufalger): گۆزەگەر، سوالەتساز.
سـفـالـه- ا(سـوفـالـە- sufale): بێ قەدرى، بێ نرخى.
سـفـالـه- ا.ع(سـوفـالە- sufale): بن، پاينى شتێک، خەڵت و خەوشى بن.
سـفـالين- ص.ن(سـوفـالين- sufalîn): كاسەو گۆزەى سوالەت.
سـفـان- ا.ص.ع(سـەففـان- seffan): كەشتيوان، كەشتيساز.
سفاه- ا.ع(سـيفـاه- sifah): خوێڕى، سپلە، بەدخوو، بێ ئەقڵ، نەزان.
سفاه- ص.ع(سەفاه- sefah): نەزانى كردن، بەدخوويى كردن، بێ ئەقڵى كردن.
سفاهت- مص.ع(سەفاهەت-sefahet): بێ ئەقڵى كردن.
سـفـاهن- ا(سـەفـاهەن- sefahen): شانە، شانەى زوڵف.
سفت- ص(سيفت- sift): رەق، سفت، توند، مكوم، سەخت.
سفت- ا(سوفت- suft): شـان، شـان و شەپيلک.
سفت- ا(سـوفت- suft): كـون، كـونى بچووک وەک كونى دەرزى.
سفـتـجه- ا.ع(سوفـتـجە- suftce): سفتاح، چەک.
سـفت كـار- ا.ص(سـيـفت كـار- sift kar): بەنايەک كـارى كـەرپوچكارى بێ.
سفتگر- ا.ص(سوفتگەر- suftger): كەسيک كە مرواريو لەعلو مەرجانو ئەو شتانە كون بكات.
سفتن- مص.م(سوفتەن- suften): كون كردن، سمين.
سفته- ا.مف(سـوفـتـە- sufte): كـون كـراو، (پتـر بۆ مـرواريو متو مـورو دەگوترێ).
سـفـتـه- ا(سـەفـتـە- sefte): چەک، حەوالە.
سفته- ا(سوفتە- sufte): تير، نێزە، هەر شتێ كە سەرى تيژ بێت.
سـفـتـه- ا(سـوفـتـە- sufte): ديارى،

سەوقات.
سفته گوش- ص.مر(سوفتەگوش- sufte gûş): گوێ سمراو، غولامی ئەڵقە لە گوێ، گوێڕایەڵ.
سفچ- ا.ص(سەفچ- sefç): زرک، کاڵەکی نەگەییوو.
سفچه- ا.ص(سەفچە- sefçe): زرک، کاڵەکی نەگەییوو.
سفر- ا.ع(سەفەر- sefer): سەفەر، چوون لە شارێکەوە بۆ شارێکی دی.
سفر- ا.ع(سیفر- sifr): کتێب، کتێبی گەورە، هەر بەشێک لە پێنج بەشەکەی تەورات.
سفراء- ا.ع(سوفەراء- sufera’): سەفیران، باڵیۆزان.
سفرجل- ا.ع(سەفەرجەل- sefercel): بەهێ، درەختی بەهێ.
سفرود- ا(سەفرود- sefrûd): کوڕکوڕ، قەتێ.
سفره- ا.ع(سوفرە- sufre): خوان، توێشوو، توێشە بەرەی ڕێبوار، سفرەی نانخواردن، خوانچە.
سفره‌خانه- ا.مر(سوفرەخانە- sufrexane): ژووری نان خواردن.
سفره‌ماهی- ا.مر(سوفرەماهی- sufremahî) ماسییە پانکۆڵە.
سفسار- ا.ص(سیفسار- sifsar): دەلاڵ.
سفساف- ا.ص.ع(سەفساف-sefsaf): قسەی بێهودەو بێ مانا.
سفسطه- ا.ع(سەفسەتە- sefsete): ئینکارکردنی شتە بەرچاوەکان، هەڵەوێژی، بە هەڵەبردنی خەنیم.

سفسطی- ص.ع(سەفسەتی-sefsetî): سەفسەتەباز، هەڵەوێژ.
سفسیر- ا.ع(سیفسیر- sifsîr): دەلاڵ، میانچی نێوان کڕیارو فرۆشیار.
سفط- ا.ع(سەفەت- sefet): جانتایەک ل شول دروست کرابێ، سەبەتە، زەمبیلە، سەندوقۆکە.
سفک- مص.ع(سەفک- sefk): ڕشتن، خوێن ڕشتن.
سفل- مص.ع(سەفل- sefl): کەم قەدربوون، نزمی،سپڵەیی.
سفله- ص.ع(سیفلە- sifle): سپڵە، خوێڕی، بێ قەدروقیمەت.
سفله- ا.ع(سەفەلە- sefele): خوێڕی، بێ قەدرو قیمەتان، سپڵەو ناکەس بەچە.
سفلی- ص.ع(سوفلا- sufla): پایینتر، نزمتر.
سفلی- ص.ع(سوفلی- suflî): پایین، نزمی.
سفلیس- ا(سیفلیس- siflîs): سیفلیس.
سفلیه- ص.ع(سوفلییە- suflîye): پایین.
سفن- ا.ع(سوفون-sufun): کەشتییان.
سفن- ا.ع(سەفەن- sefen): تەشوێ، بڕبەنگ، پێستی قایم وەکو پێستی نەهەنگ.
سفون- ا.ع(سەفون- sefûn): دەرمانی وشکی کوتراو.
سفول- مص.ع(سوفول- sufûl): بێ قەدربوون، سووک بوون.
سفه- مص.ع(سەفەه- sefeh): بێ ئەدەبی، بێ ئەقڵیکردن.

سفهاء- ا.ع(سوفەهاء- srfeha’): بێ ئەقڵان، بێ ئەدەبان.
سفيد- ص(سەفید- sefîd): سپی وەکو بەفرو شیرو...، چەرموو.
سفيداب- ا.مر(سەفیداب- sefîdab): سپیاوی دەمو چاوی ژنان.
سفيدار- ا(سەفیدار- sefîdar): سپیدار.
سفيد بخت- ص.مر(سەفید بەخت- sefîd bext): بەخت سپی، خۆش بەخت، بەخت باش.
سفيد پلت- ا(سەفید پەلەت- sefîd pelet): سپیدار.
سفيد پوست- ص.مر(سەفید پوست- sefîd pûst): سپی پێست، سپی نەژاد.
سفيدتاک- ا.مر(سەفید تاک- sefîd tak): ئەسپون.
سفيدخار- ا.مر(سەفید خار- sefîd xar): بنجی گەورەی دڕک.
سفيدرو- ص.مر(سەفیدروو- sefîd rû): دەموچاوسپی.
سفيدک- ا(سەفیدەک- sefîdek): نەخۆشی زەرعاتو بێستانە.
سفيدکار- ص.مر(سەفیدکار- sefîdkar): سپی کاری دیوار، مسگەر، قازان پاکەر، کەسێک شتێک سپی بکاتەوە، خەڵکی چاکەکارو دروستکار.
سفيدکاری- (سەفیدکاری- sefîdkarî): گەچکاری و سپی کاری.
سفيدکاسه- ص.مر(سەفید کاسە- sefîd kase): مەبەست لەخەڵکی چاوتێرو نانبدەو میوان پەروەرە.
سفيدگر- ا.ص(سەفیدگەر- sefîdger): مسگەر.
سفيدمو- ص.مر(سەفیدموو- sefîdmû): کەسێک کە مووی سەری سپی بێ.
سفيدمهره- ا.مر(سەفید موهرە- sefîd muhre): جۆرە سەدەفێکە کە بۆقی لێ دروست دەکرێ، سەدەفی بچووک.
سفيدنامه- ص.مر(سەفید نامە- sefîd name): کەسێک نامەی ئەعمالی پاک بێ، خواناسو دروستکار.
سفيده- ا(سەفیدە- sefîde): سپێنەی هێلکە، چەرمینە.
سفيده- ا(سەفیدە- sefîde): سپێدە، بەرەبەیان، کازیوە.
سفيده‌دم- ا.مر(سەفیدەدەم- sefîde dem): بەرەبەیان، کازێوە، سپێدە، سەحەری.
سفيده‌دمان- ق(سەفیدە دەمان- sefîde deman): سپێدە، بەرەبەیان، کازێوە.
سفير- ا.ص(سەفیر- sefîr): باڵێۆز، سەفیر، ناوبژیوان، ئاشتکەرەوەی دوولایەن.
سفيل- ص.ع(سەفیل- sefîl): زەبوون، زەلیل، سەفیل.
سفين- ا.ع(سەفین- sefîn): پواز.
سفينه- ا.ع(سەفینە- sefîne): کەشتی، کۆمەڵە شیعرو پەخشان.
سفينه- ا.ع(سەفینە- sefîne): کۆ ئەستێرەیەکە لە شێوەی کەشتیدا.
سفينه فضائى- ا.مر(سەفینەی فەزائی-

(sefîney feza’î): کەشتیانی ئاسمانی.
سفیه- ص.ع(سەفیهـ- sefîh): نەزان، بێ ئەقڵ، بەدخوو، خوێڕی.
سفیهه- ص.ع(سەفیهه- sefîhe): ژنی بێ ئاوەز.
سقاء- ا.ع(سیغاء- sixa’): قەڕابەی ئاو یان شیر، مەشکەی ئاو یان شیر.
سقاء- ص.ع(سەغغاء- sexxa’): سەقا، کەسێک ئاو بۆ ماڵان بەرێ.
سقات- ا.ع(سوغات- suxat): ساقییان.
سقاخانه- ا.مر(سەغاخانە- sexaxane): خێراو، کوپەی گەورە یان سەرچاوەیەک لە شوێنێ دابنرێ یان چابکرێ تا خەڵکی ئاوی لێ بخۆنەوە.
سقاط- ا.ع(سیغات- sexat): سەهوو هەڵە لە نووسیندا، ماڵی مەل، میوەیەک بەر لە گەیین لە دار بکەوێ.
سقاط- ص.ع(سەغغات- sexxat): شمشێری تیژو بڕندە.
سقاقلوس- ا(سەقاقولوس- sexaxulûs): گانگرین.
سقام- ا.ع(سیغام- sixam): نەخۆشی.
سقام- مص.ع(سەغام- sexam): نەخۆشکەوتن.
سقامت- مص.ع(سەغامەت- sexamet): نەخۆش کەوتن، نەساغی.
سقایت- ا.ع(سیغایەت- sixayet): ئاودان بە خەڵکی.
سقر- ا.ع(سەغەر- sexer): دۆزەخ.
سقراق- ا.ت(سەغراغ- sexrax): کاسەو گۆزەی لوولەدار.
سقرلات- ا(سەغیرلات- sexir lat): جۆرە قوماشێکی گرانبای خوری یان ئاوریشمە بە رەنگی سوور یان شین.
سقز- ا.ت(سەغغیز- sexxiz): بنێشت، سەقز، سەمغی درەخت، جاجگ.
سقط- ا.ص(سەغەت- sexet): مردنی حەیوان، سەقەت، ریسوایی، لە کەڵک کەوتوو سەهوو هەڵە لە نووسینو قسەکردندا.
سقط- ا.ع(سیغت- sixt): منالێ بە نەکامی لەبار بچێ.
سقط فروش- ا.ص(سەغەت فروش- sexet furûş): وردەواڵە فرۆش، وردەفرۆش.
سقط کاری- ا.مص(سەغەت کاری- sexetkarî): بەکاربردنی بەردو خشت لە بینادا.
سقطه- ا.ع(سەغتە- sexte): هەڵە، خزین.
سقطی- ا.ص(سەغەتی- sexetî): وردەواڵەفرۆش.
سقف- ا.ع(سەغف- sexf): سەقف، میچ، ئاسمانە.
سقلاب- ا.خ(سەغلاب- sexlab): ناوی تایفەیەکە کە لە کەنارەکانی رووباری دانوب ئاکنجی بوون پاشان بە وڵاتانی ئەوروپادا بلاوبوونەوەو ئێستا ئەسلاڤیان پێ دەڵێن.
سقلاب- ا(سەغلاب- sexlab): سەگلاو، سەگی ئاوی.
سقلاطون- ا(سەغلاتون- sexlatûn): جۆرە قوماشێکی گران بەهای خوری یان

ئاوریشمی سوور یان شینە.

سقلب- ا.خ.ع(سەغلەب- sexleb): سەگی ئاوی.

سقلمه- ا(سوغولە- suxulme): سوغورمە.

سقم- مص.ع(سوغم- suxm): نەخۆش کەوتن.

سقم- ا.ع(سەغەم- sexem): نەخۆشی، نەساغی.

سقمونیا- ا(سەغمونیا-sexmunya): جۆرە لاولاوێکە.

سقنقور- ا.ع(سەغەنغور-sexenxûr): جۆرە قومقومەیەکی وشکاوییە، زیاتر لە کەناری نیلدا دەژی.

سقوردیون- ا(سەغوردیون- sexûrdîyûn): سیری کێوی، جۆرە رووەکێکی خۆڕسکە.

سقوط- مص.ع(سوغووت- suxût): کەوتن.

سقوف- ا.ع(سوغووف- suxûf): میچ، ئاسمانە.

سقی- مص.ع(سەغی- sexî): ئاودان بە کەسێک، دانی ئاوی خواردنەوە بە کەسێک.

سقیط- ص.ع(سەغیت- sexît): بەفر یان تەرزە، بێ ئەقڵ.

سقیف- ا.ع(سەغیف- sexîf): سەقف، ئاسمانە، میچ.

سقیفه- ا.ع(سەغیفە- sexîfe): سابات، کەپر.

سقیم- ص.ع(سەغیم- sexîm): نەخۆش، نەساغ.

سک- ا(سوک- suk): نەقیزە، جوڵە، تەکان.

سک- ا.ع(سوکک- sukk): کونی دووپشک، هەتیوچەیی، هێلانەی جاڵجاڵۆکە، جۆشانە.

سکاچه- ا(سوکاچە- sukaçe): مێردەزمە.

سکار- ا(سیکار- sikar): زوخاڵ، رەژوو، خەڵوزی داگیرساو.

سکار- ا.ص.ع(سەککار- sekkar): شەرابساز، شەراوفرۆش.

سکاراهنج- ا.مر(سوکار ئاهەنج- sukar ahenc): جۆرە مەقاشێکە بۆ دەرهێنانی گۆشت یا نان لە تەنور.

سکارو- ا(سوکارو- sukarû): نان یان گۆشت کە لەسەر ئاگر بیبرژێنن.

سکاری- ا.ع(سوکارا- sukara): سەرخۆشان.

سکاسه- ا(سوکاسە- sukase): سوچەر، سیخور.

سکاف- ا.ص(سەککاف- sekkaf): پینەدۆز.

سکافه- ا(سوکافە- sukafe): ئامێرێکە بە دەستەوەی دەگرنو سازی پێ لێدەدەن.

سکاک- ا.ع(سیکاک- sikak): ریز، سەف.

سکاک- ا.ص.ع(سەککاک-sekkak): ئاسنگەر، یەکێک کێردو چەقۆ دروست بکاو بیفرۆشێ، کەسێک سکەلێبدا.

سکاکین- ا.ع(سەکاکین- sekakîn): چەقۆ و کێردان.

سکان- ا.ع(سوککان- sukkan): سوکان، ستێرن.

سکان- ا.ع(سـوککان- sukkan): دانیشتووان.
سکان- ا.ص.ع(سەککان- sekkan): کێرد و چەقۆساز.
سکاهن- ا.مر(سیکاهەن- sikahen): سرکەی ئاسن، رەنگێکە لە سرکەو ئاسن دروستدەکرێ چەرم یان قوماشی پێ رەنگ دەکرێ.
سکب- مص.ع(سەکب- sekb): رشتن.
سکب- ص.ع(سەکب- sekb): گورج و گۆڵ، روح سووک، زیتەڵ، ئەسپی رەسەنی خۆشبەز.
سکب- ا.ع(سەکەب- sekeb): مس، قورقوشم.
سکبا- ا.مر(سیکبا- sikba): شلەساوەر کە سرکەی تێ کرابێ.
سکباج- ا.ع(سیکباج- sikbac): شلەساواری بە ترشی.
سکبینە- ا(سەکبینە- sekbîne): رووەکێکە.
سکتە- ا(سەکتە- sekte): تێکچوونی لەنکاوی دەمارێکی گرینگی بەدەن کە ببێتە مایەی خەتەر لەسەر ژیان یان ببێتە هۆی مەرگ.
سکج- ا(سەکیج- sekic): مێوژە رەشکە.
سکر- مص.ع(سوکر- sukr): مەستبوون، سەرخۆش بوون.
سکر- ا.ع(سیکر- sikr): بەربەست، بەنداو.
سکر- ا.ع(سوککەر- sukker): شەکر.
سکرات- ا.ع(سەکەرات- sekerat): بێهوشی دەمی گیانەڵا.
سکران- مص.ع(سەکران- sekran): مەستبوون، سەرخۆشبوون.
سکرت- ا.ع(سەکەرەت- sekret): مەستی، گومراهی، سەختی مەرگ، بێهوشی دەمی مردن.
سکرت- ص.فر(سیکریت- sikrit): پەنهان، شاراوە، نهێنی.
سکرجە- ا.ع(سوکروجە- sukruce): قاپی بچووک پێ خۆری تێ بکرێ و لەسەر سفرە دابنرێ.
سکرفیدن- مص.ل(سەکەر فیدەن- seker fîden: ساتمەدان، سەرەسمدانی ئەسپ، نوچدان.
سکرە- ا(سوکرە- sukre): کاسەی گڵی.
سکز- ا(سەکیز- sekiz): سەمغی درەخت.
سکزی- ص.ن(سەکزی- sekzî): خەڵکی سیستان.
سکس- (سیکس- siks): رەگەز، جۆر، کۆمەڵە خەڵکێک لەیەک رەگەز بن، سێکس.
سکسی- (سیکسی- siksî): سێکسی.
سکستن- مص.م(سوکیستەن- sukisten): هەڵکەندن، پچڕان، جیابوونەوە.
سکسک- ا.ص(سوکسوک- suk suk): زەوی ناهەموار، ئەسپێ خراپ بڕوات و سوار تەکان بدات.
سکسکە- ا(سیکسیکە- siksike): نزگرە، نزرە.
سکک- ا.ع(سیکەک- sikek): سکە.

سکن- مص.ع(سەکەن- seken): ئاکنجی بوون، جێگرتن لەماڵەوە.
سکن- ا.ع(سەکەن- seken): ئارامی، رەحمەت و میهرەبانی و بەرەکەت، ئاگر، ئەوەی لەگەڵی رابێی.
سکنات- ا.ع(سەکینات- sekinat): ئارامی.
سکنج- ص(سوکونج- sukunc): دەم بۆگەن، سێ لچ.
سکنج- ا(سیکونج- sikunc): کۆکە.
سکنجبین- ا.مر(سیکەنجەبین- sikencebîn): شەربەتێکە لە سرکە و هەنگوین و شەکر دروست دەکرێ.
سکنجیدن- مص.م(سیکونجیدەن- sikuncîden): کۆکین، قۆزین، تاشین، گەزین.
سکندری- ص.ن(سیکەندەری- sikenderî): خلیسکانێ، ئەسکەندەری.
سکندری- ا(سیکەندەری- sikenderî): ساتمەدان، هەڵنوتان، نوچدان، رەتبردن.
سکنگور- ا.مر(سیکەنگور- sikengûr): سرکەی ترێ.
سکنه- ا.ع(سەکینە- sekine): ئارامی.
سکنی- ا.ع(سوکنا- sukna): ماڵ، شوێنی دانیشتن، نیشتەجێ بوون لە شوێنێ.
سکو- ا(سەککو- sekkû): سەکۆ.
سکوا- ا.مر(سیکڤا- sikva): شلەساواری بەسرکە.
سکوبا- ا(سوکوبا- sukuba): قەشە.
سکوت- مص.ع(سوکوت- sukut): بێدەنگ بوون، خامۆش بوون، ئارام بوون، خامۆشی.
سکوره- ا(سوکورە- sukûre): کاسە یان پیاڵەی سواڵەت.
سکون- مص.ع(سوکون- sukûn): ئارام گرتن، وەستان.
سکونت- مص.ع(سوکونەت- sukûnet): نیشتەجێ بوون، هەژاربوون.
سکوهنج- ا(سوکوهەنج- sukûhenc): پێکولە، پێکوڵ، پێکورت.
سکوینه- ا(سەکڤینە- sekvîne): جۆرە رووەکێکە.
سکه- ا.ع(سککە- sikke): گاسن، ئامێری پارە دروست کردن، ئامێری سکەلێدان، رێگەی راستو هەموار.
سکه‌زن- ا.ص(سیککەزەن- sikke zen): کەسێک سکە لێ بدات، پارە دروستکەر.
سکیر- ص.ع(سیککیر- sikkir): مەست، هەمیشە مەست.
سکیزه- ا(سیکیزە- sikize): جووتە وەشاندن، هەڵتیزاندنی ولاخ.
سکیزیدن- مص.ل(سیکیزیدەن- sikîzîden): جووتە وەشاندن، هەڵتیزاندن.
سکیزنده- ا.فا(سیکیزەندە- sikîzende): جووتە وەشێن.
سکیزان- ص.فا(سیکیزان- sikizan): جووتە وەشێنی هەڵتیزێنەر.
سکین- ا.ع(سیککین- sikkîn): چەقۆ، کێرد.

سکینه- ا.ع(سەکینە- sekîne): هێمنی، ئارامی، ویقار، هەیبەتداری.
سکینه- ا.ع(سیککینە- sikkîne): چەقۆ، کێرد.
سگ- ا(سەگ- seg): سەگ.
سگ آبی- ا.مر(سەگی ئابی- segî abî): سەگلاوی، سەگی ئاوی.
سگال- ا(سیگال- sigal): هزر، بیر، ئەندێشە، فیکر.
سگالش- ا(سیگالیش- sigalîş): ئەندێشە، فیکر، هزر، بیر، ئەندێشەی بەد، بیری خراپ.
سگالشگر- ص.فا(سیگالیشگەر- sigalişger): شیرەت خواز، راوێژخواز، راوێژکەر، رایزەن.
سگاله- ا (سەگالە- segale): گووی سەگ.
سگالیدن- مص.ل(سیگالیدەن- sigalîden): بیرکردنەوە، تێ فکرین.
سگالنده- ا.فا(سیگالیندە- sigalînde): چارەخواز، بیرکەرەوە، تەگبیرکەر.
سگالیده- ا.مف(سیگالیدە- sigalîde): چارەبۆکراو، بیرلێکراو.
سگ انگور- ا.مر(سەگ ئەنگور- seg engûr): جۆرە رووەکێکە.
سگبان- ا.ص(سەگبان- segban): سەگەوان.
سگ پستان- ا.مر(سەگ پیستان- segpistan): ترێ کێویلە.
سگ توله- ا.مر(سەگ تولە- seg tûle): تولە سەگ، توتەڵە سەگ، بێچووی سەگ، گوجیلە سەگ.

سگ جان- ص.مر(سەگ جان- seg can): گیان سەخت.
سگ جگر- ص.مر(سەگ جەگەر- seg ceger): دڵڕەق، بێ رەحم، موزیر.
سگدان- ا.مر(سەگدان- segdan): کولانە سەگ، شوێنی پیس‌و پۆخڵ.
سگ دست- ا.مر(سەگ دەست- seg dest): چارەوێ کە لە رۆیشتنا ئەژنۆی وێک دەکەون، ئامێرێکی ترومبێلە.
سگدل- ص.مر(سەگ دیل- segdil): دڵڕەق، موزیر، دڕ.
سگ دو- ص.مر(سەگدەو- segdew): هەوڵ و کۆششی بێ هودە، هەڵپەو نەوەستانی بێ فایدە.
سگر- ا(سوگور- sugur): سیخور، سوچەر.
سگرمه- ا(سیگیرمە- sigirme): چرچ‌و لۆچی نێو چەوان.
سگرو- ص.مر(سەگرو- segrû): موزیر، کەسێک غەریب ئازار بدات، خەڵک ئازار بدات.
سگ زبان- ا.مر(سەگ زەبان- seg zeban): زمانە سەگ، جۆرە گیایەکە.
سگزن- ا.مر(سەگ زەن- seg zen): جۆرە تیرێکی باریک‌و نوک تیژ بووە.
سگزی- ص.ن(سەگزی- segzî): سیستانی، زمانی سیستانی.
سگسار- ص.مر(سەگسار- seg sar): سەگسار، جۆرە مەیمونێکە، جوێنە: وەک سەگ، سەگ ئاسا، تەماعکار.

سگسارانه- ق.ص(سەگسارانە- seg sarane): وەکو سەگساران، سەگسارانە.
سگک- ا(سەگەک- segek): سەگی بچووک، سنجاق، نێرومێ.
سگ کن- ا.مر(سەک کەن-seg ken): جۆرە رووەکێکە.
سگلاب- ا(سەگلاب- seglab): سەگاڤی، سەگی ئاوی، سەگلاوی، سەگلاو.
سگلاس- ا.مر(سەگ لاس- seg las): دێڵە سەگ، کەسێک وەکو دێڵە سەگ خۆی بنوێنێ.
سگ ماهی- ا.مر(سەگ ماهی- seg mahî): سەگ ماسی، جۆرە ماسییەکە.
سگ مگس- ا.مر(سەگ مەگەس- seg meges): مێشە سەگانە.
سگ منش- ص.مر(سەگ مەنیش- seg meniş): بەدخوو، بێ ئەدەب، هەڵەپاس، سەگ رەسەن.
سگنگور- ا.مر(سەگەنگور- segengûr): جۆرە رووەکێکە.
سل- ا(سەل- sel): پردی دارین، بەلەمو کەشتی.
سل- ا(سەل- sel): جۆرە درەختێکە.
سل- ا.ع(سیلل- sill): سیل، دەردەباریکە.
سل- مص.ع(سەلل- sell): دەرهێنان، دەرهێنانی شمشێر لە کێلان.
سل- ا.فر(سۆل- sol): پێنجەم نۆتەی مۆسیقا، سۆل.
سلائق- ا.ع(سەلائیغ- sela'ix): سەلیقە، زەوق.
سلاب- ا.ع(سیلاب- silab): جلی رەش، جلی ماتەم، جلکی تازیەباری.
سلاب- ا.ع.(سوللاب- sullab): جەمسەری سارد.
سلاب- ص.ع(سەللاب- sellab): رێگر، رفێنەر، جەردە.
سلابه- ص.ع(سەللابە- sellabe): پێست کەن، رووتکەرەوە.
سلاح- ا.ع(سیلاه- silah): چەک، سیلاح.
سلاحدار- ص.فا(سیلاهدار- silahdar): چەکدار، .
سلاحشور- ص.مر(سیلاهشور- silahşûr): جەنگاوەری دلێرو چەکدار.
سلاحف- ا.ع(سەلاهیف- selahif): کیسەڵ، کیسەڵان، کێسووان.
سلاخ- ص.ع(سەللاخ- sellax): کەوڵکەر، قەساو.
سلاخ خانه- ا.مر(سەللاخ خانە- sellax xane): قەساوخانە.
سلاست- مص.ع(سەلاسەت-selaset): نەرم و نیانی، رەوانی زمان و نووسین.
سلاسل- ا.ع(سەلاسیل- selasil): زنجیران.
سلاسل- ا.ع(سولاسیل- sulasil): ئاوی زوڵاڵ، ئاوی شیرین و خۆش.
سلاطین- ا.ع (سەلاتین- selatîn): پاشایان، سوڵتانان، فەرمانڕەوایان، خوندکاران.
سلاف- ا.ع(سوللاف- sullaf): پێشینان.
سلاف- ا.ع(سولاف- sulaf): ئاوی

ترێ، شەراب.
سلافـه- ا.ع(سـولافـه- sulafe): ئاوی چکاوەی ترێ بەر لە گوشینی، شەراب.
سـلاک- ا(سـەلاک- selak): شـوشـەی زێڕو زیو.
سـلال- ا.ع(سـیـلال- silal): زەمـیله، قەوشەر، سەوەتە.
سـلال- ا.ع(سـولال- sulal): نەخـۆشی سیل.
سـلال- ا.ص(سـەللال- sellal): زەمیلەفرۆش، زەمیلەچن.
سـلاله- ا.ع(سـولاله- sulale): خانەدان، ماڵبات، نەوە، مناڵ، خۆلاسە.
سلام- مص.ع(سەلام- selam): بێوەی بوون، پاکی، سـەلام، ئاشـتی، درود، ملدان.
سلامانه- ا.ع(سەلامانە-selamane): دیارییەک بووە لە کۆنا بەپاشاو حوکمڕانان دراوە.
سـلامت- مص.ل.ع(سـەلامـەت- selamet): رزگاربوون، سەلامەتی.
سلامی- ا.ع(سولامـا- sulama): هەر ئێسـقـانێکی ناوبۆش وەکـو ئێسـقـانی قامکان.
سلامی- ا(سەلامی- selamî): دیاری و سەرانەیەک بووە کە جاران رەعـیـەت لە کاتی دیداری خان و خاوەن مولـکدا پێیان داوە.
سـلانه سـلانه- ق.عا(سەللانە سەللانە- sellane sellane): سـالانە سـالانە، هێدی هێدی، هێواش هێواش.
سلب- مص.ع(سەلب- selb): رفاندن، رووت کردنەوە، پاککردنی توێکڵی دار.
سلب- مص.ع(سـەلەب- seleb): لەبەرکردنی جلی تازیەباری.
سلب- ص.ع(سەلەب- seleb): رفێنراو رووتەوەکراو، رفێنراو یان بەزۆر سەنراو.
سلب- ا.عـ(سـەلەب- seleb): کندڕ، حەبل.
سلب- ا.ع(سـولوب- sulub): جلی رەش، جلی تازیەباری.
سلجم- ا.ع(سەلجەم- selcem): شێلم.
سلحـشـور- ص.مـر(سـیلەهشـوور- silehşûr): جەنگاوەری دلێرو چەکدار.
سلحفات- ا.ع(سولەهفات-sulehfat): کیسەڵ، کێسوو.
سلخ- مص.ع(سـەلخ- selx): پێـست گورون، کەوڵ کردن.
سلخ- ا.ع(سـەلخ- selx): کـۆتایی مانگی قەمەری، کۆتایی مانگی عارەبی.
سلدانیـون- ا(سـەلدانیـیـون- seldaniyûn): دارێـکـە لـە (بـی) دەچێت.
سلس- مص.ع(سـەلەس- seles): مـیـزە چۆڕکێ، رام بوون، نەرم بوون، گوێڕایەڵی.
سلس- ص.ع(سەلیس- selis): نەرم و ئـاسـان، رەوان، رام، گـوێـڕایـەڵ، ئاراستەکراو.
سلسـال- ا.ص(سـەلسـال- selsal): ئاوی زولاڵ و رۆیـیـوو، مـەی خـۆش و بەلەزەت.
سلسـبـیل- ا.ص.ع(سـەلسـەبیل- selsebîl): ناوی سـەرچاوەیەکـە لە بەهەشت، نەرم، ئاوی سـازگـارو رەوان، شەرابی خۆش.

سلسل- ا.ص.ع(سـەلسـەل- selsel): ئاوی زولاڵو ڕەوان، مەی سافو ڕەوان.
سلسله- ا.ع(سـیلسـیلە- silsile): زنجیرە، پاشایانێ کە لە یەک ماڵباتو بنەماڵەبن.
سلسله جنبـاندن-مص.م (سـیلسـیلە جـەنبـاندەن- silsile cenbanden): زنجـیـربادان، جـولاندنی کـۆمـەڵێک بۆ کارێک.
سلطان- ا.ع(سـولتـان- sultan): سوڵتان، پاشا، فەرمانڕەوا، خوندکار.
سلطنت- مص.ع(سـەلتـەنەت- seltenet): پـاشـایی کـردن، فەرمانڕەوایی، دەسەڵات پەیداکردن.
سلطه- ا.مص(سـولتـە- sulte): دەسەڵات، فەرمانڕەوایی.
سلعه- ا.ع(سەلئە- sele'e): شکانی سەر.
سلعه- ا.ع(سەلعە- sel'e): زیپکە، کوێرە دومەڵ.
سلعه- ا.ع(سـیلئـە- sil'e): کـالای بازرگانی، کەلوپەلی بازرگانی.
سلف- ا.ص.ع(سـەلەف- selef): پێشینان.
سلف- ا.ع(سـیلف- silf): ئاوەڵزاوا، دوو پیاو، دوو خوشکیان خواستبێ دەکەنە ئاوەڵزاوا.
سلف- ا.انگل(سـیلف- silf): سلفی ئوتومبیل، سویچ.
سلق- ا.ع(سـیلغ- silx): چەوەندەر.
سلک- ا.ع(سیلک- silk): پەت، تەل، داو.
سلک- ا(سـەلک- selk): مـەرزیب.
سلکک- ا(سـیلکەک- silkek): ئاوەڕۆ.
سلم- ا.ع(سـیلم- silm): ئاشـتی.
سلم- ا.ع(سـەلەم- selem): سـەلەم، پێش فرۆش، مل دانو تەسلیم بوون.
سلم- ا.ع(سـوللەم- sullem): نەردەوان، پاچینە، پەیژە، قاڵدرمە.
سلم- ا(سیلەم- silem): تەختـەڕەش، سەبوورە.
سلم- ا(سـەلم- selm): ناوی قارەمانێکی داستانەکانی شانامەیە.
سلمانی- ا.ص(سەلمانی- selmanî): دەلاک، بەربەر، سەرتاش.
سلمک- ا(سـەلمەک- selmek): ئاهەنگێکی کۆنی مۆسیقای ئێرانییە.
سلمه- ا(سـەلمە- selme): سـپیناخی رومی.
سلمی- ا.ع(سـەلما- selma): ناوی ژنانە، ناوی تیرەیەکی عەرەبە.
سلمی- ص.ع(سـولما- sulma): بێ وەی تر.
سلنج- ص(سیلونج- silnuc): سێ لچ.
سلو- ا.فـر(سـۆلۆ- solo): سـۆلۆ، کەسێک بەتەنێ ئاهەنگو ئاوازێک لێبدا.
سلوان- مص.ع(سـولڤـان- sulvan): فـەرامۆش کـردن، لەیاد بردنی کـارێک یان کەسێک، سەرقاڵ بوونو بێ خەمی.
سلوان- ا.ع(سـولڤـان- sulvan): چاوەزار، دەرمـانێک کـە خـواردنی خـەمو پەژارە برەوێنێتەوە.
سلوت- ا.مص.ع(سەلڤەت- selvet): بێ خـەمی، شـادی، خـۆشگوزەرانی، ئاسوودەیی.

سلوفان- ا.فر(سیلۆفان- silofan): سلۆڤین.
سلوک- مص.ع(سولووک- suluk): رەفتار، هەڵسوکەوت، سازش، گرتنەبەری ڕێگەیەک.
سلول- ا.فر(سیلوول- sillûl): خانە.
سلولز- ا.فر(سیللولۆز- sillûloz): سیلیلۆز.
سلوی- ا.ع(سەلڤا- selva): سوکنایی، مایەی تەسەلا، دڵنەوایی.
سلوی- ا.ع(سەلڤا- selva): هەوێردە.
سله- ا(سولله- sulle): تویژێکی ناسکی قوڕەسووره کە پاش باران بەسەر زەوییەوە دەمێنێ‌و نایەڵێ رووەک بڕوێ‌و دەبێ لابدرێ.
سله- ا.ع(سەلله- selle): سەبەتە، زەمیلە، قەوشەر.
سلهب- ص.ع(سەلهەب- selheb): درێژ، بالابەرز.
سلیب- ص.ع(سەلیب- selîb): ژن یان وشتری بێچو لەبارچوو، ماڵ رفێنراو.
سلیج- ص.ع(سەلیج- selîc): خۆراکی خۆش و بەلەزەت و نەرمە قوت.
سلیح- ا(سیلیه- silîh): ئامێری جەنگ.
سلیخه- ا.ع(سەلیخە- selîxe): فەرزەن، تویکڵی داری بۆنخۆش وەکو دارچین.
سلیس- ص(سەلیس- selîs): رەوان، بێ گرێ.
سلیط- ص.ع(سەلیت- selît): زمان درێژ، تیژزمان، توندوتیژ، قسەزان.
سلیطه- ص.ع(سەلیتە- selîte): ژنی زماندرێژ، ژنی دەم پیس، ژنی بەد زمان، بێ حەیا، قرمێچە.
سلیقه- ا.ع(سەلیغە- selixe): سروشت، تەبیعەت، زەوق، سەلیقە.
سلیل- ا.ع(سەلیل- selîl): هەڵکێشراو، شمشێری هەڵکێشراو، ئاوەڕۆی ئاو، مناڵ، شەرابی نایاب، مۆخ، کۆپەوانەی وشتر.
سلیله- ا.ع(سەلیلە- selîle): کیژ، کچ، دۆت، کەنشک.
سلیم- ص.ع(سەلیم- selîm): دروست، بێ کەم و کوڕی.
سلیمانی- ص.ن(سولەیمانی- suleymanî): دەگەڕێتەوە بۆ سلێمان-ی پاشای دەسەڵاتداری تیرەی ئیسرائیل (٩٧٠- ٩٣٥پ.ز) کەپایەی پەیامبەری هەبووەو دەڵێن خوا بای خستۆتە خزمەتی‌و لە زمانی حەیوانات تێدەگەیی، ئەنگوستیلەیەکی هەبووە ناوی خوای لەسەر نەخش بووەو بە هۆی ئەوەوە فەرمانڕەوایی پەری‌و درندەو تەیرانی کردووە.
سلیمانی- ا.ع(سولەیمانی- suleymanî): جۆرە ژەهرێکە لە جیوە دەگیرێت.
سم- ا(سوم- sum): سم.
سم- ا.ع(سوم- sum): کەندر، ئاغەڵ.
سم- ا.ع(سەمم- semm): ژەهر.
سم- ا.ع(سومم- summ): کون، کونی دەرزی، کونی پێستی بەدەن.
سما- ا.ع(سەما- sema): ئاسمان، سابیتە، میچ.
سمات- ا.ع(سیمات- simat): نیشانان، سیما، ئەدگاران.

سمات- ا.ع(سومات- sumat): پایەبەرزان.
سماجت- مص.ع(سەماجەت- semacet): بێ شەرمی، لاساری، ناشیرینی، ناشیرین بوون.
سماچه- ا(سەماچە- semaçe): سوخمە، مەمكلغ.
سماحت- مص.ل.ع(سەماهەت- semahet): جوامێربوون، بەخشندەیی، دلاوایی.
سماخ- ا.ع(سیماخ- simax): كونی گوێ.
سماخچه- ا(سەماخچە- semaxçe): سوخمە، مەمكدان.
سمار- ا.ع(سەمار- semar): جۆرە زەلێكە حەسیری لێدروست دەكرێ، جەگەن، نەیجە.
سمار- ا.ع(سومّار- summar): كۆڕی ئەفسانەبێژان، حیكایەت بێژ.
سماروغ- ا(سەماڕووغ- semarûx): قارچك، خارچك، كارگ، قارچكێك كە لە شوێنی تەڕوشێدار بڕوێ.
سماروک- ا (سەماڕووك-semarûk): كۆتر.
سماری- ا(سوماری- sumarî): كەشتی، بەلەم، قایغ، گەمیە.
سماریس- ا(سەماریس- semarîs): سەردین، جۆرە ماسییەكی وردی بەلەزەتە.
سماسره- ا.ع(سەماسیرە-semasire): دەلاڵ، دەلالان.
سماط- ا.ع(سیمات- simat): ڕایەخ، سفرە، خوان، ریز، سەف.
سماع- مص.ع(سەماء- sema’): بیستن، گۆرانی، شاییو گۆرانیو هەڵپەركێ.
سماع- ص.ع(سەمّاء- semma’): جاسوس، گوێڕایەڵ، گوێدێر.
سماعه- ص.ع(سەمّائە- semma’e): سەماعە، سەماعەی گوێ، بیستەك.
سماق- ا.ع(سومّاغ- summax): سوماق، ترش.
سماک- ا(سوماك- summak): ترش، سماق.
سماک- ا.ع(سیماك- simak): ماسییان.
سماک- ا.ص.ع(سەمّاك- mmak se): ماسی فرۆش.
سماک- ا.ع(سیماك- simak): هەرچییەك شتێكی پێ هەڵگرنو بەرزی بكەنەوە، ناوی دوو ئەستێرەیە.
سماکار- ا.ص(سەماكار- semakar): بۆی، خزمەتچی مەیخانە، مەیگێڕ.
سماکچه- ا(سەماكچە- semakçe): سوخمە، مەمكلغ، سوخمەی مەمك.
سمال- ص.ع(سەمّال- semmal): چاولەمیلدەر، چاوكوێركەر.
سمان- ا(سەمان- seman): ئاسمان.
سمان- ا(سەمان- seman): سەقف، میچ، ئاسمانە، ساپیتك.
سمان- ص.ع(سیمان- siman): قەڵەوان.
سمان- ا.ص(سەمّان- semman): ڕۆن فرۆش.
سمانه- ا(سەمانە- semane): ئاسمانە، ساپیتك، میچ، بن میچ، سەقف.

سمانه- ا(سەمانە- semane): هەوێردە.
سمانی- ا.ع(سومانا- sumana): هەوێردە.
سماوات- ا.ع(سەماڤات- semavat): ئاسمانان.
سماور- ا(سەماڤەر- semaver): سەماوەر.
سماوه- ا.ع(سەماڤە- semave): قاوغ، دالآنی ماڵ، پەردەیەک لە بن میچەوە هەڵواسرابێ.
سماوی- ص.ن.ع(سەماڤی-semavî): ئاسمانی.
سمباده- ا(سومبادە- sumbade): سمارتە، سماتە، بەردێکی ڕەشی زبرو زۆر سەختە، قاقەزێکی زبرکراوە ئاسنو داری پێ لوس دەکەن.
سمبول- ا.فر(سیمبول- simbûl): ڕەمز، نموونە، نیشانە، ئاماژە، هێما.
سمبولیست- ص.فر(سیمبولیست- simbûlîst): سیمبولیست، ڕەمزی، پەیڕەوی قوتابخانەی ڕەمزی، هێماگەرایی.
سمبولیسم- ا.فر(سیمبولیسم- simbûlîsm): سیمبولیزم، قوتابخانەی ڕەمزییەت.
سمبه- ا(سومبە- sumbe): ئامێرێکە بۆ کون کردنی تەختەو.
سمپاتی- ا.فر(سیمپاتی- simpatî): هاوسۆزی، پەیوەندی مانەوی، هاودەردی.
سمپاتیک- ص.فر(سیمپاتیک- simpatîk): سیمپاتیک.
سمپاش- ا.ص(سەمپاش- simpaş): ژارپژێن، ژار ڕشێن، ژەهرپاش.

سمت- ا.ع(سیمەت- simet): عەلامەت، نیشانە، شوێن داغمە، عینوان.
سمت- ا.ع(سەمت- semt): ڕێگە، لا.
سمج- ا(سومج- sumc): زیندانی ژێر زەمینی، ئاغەڵی مەڕ لە کێو یان ژێرزەمیندا، ڕێگەی ژێر زەمینی.
سمج- ص.ع(سەمیج- semic): ناشیرین، ناپەسند، دزێو، کرێت، بێ شەرم.
سمجه- ا(سومجە- sumce): ژێر زەمین، سەرداب.
سمح- مص.ع(سەمه- semh): جوامێر بوون، بەخشندە بوون.
سمح- ص.ع(سەمه- semh): جوامێر، بەخشندە، دەستکراوەو دڵ تێر، دڵاوا.
سمدار- ا.ص(سومدار- sumdar): سمدار، هەر گیانلەبەرێک سمی هەبێ وەکو ئەسپ.
سمدار- ا.ص(سەمدار- semdar): ژەهردار، ژاردار، هەر گیانلەبەرێک ژارداربێ وەکو مار.
سمر- ا.ع(سەمەر- semer): تاریکی شەو، ئەو حیکایەتو ئەفسانانەی لە کۆڕی شەودا دەگێڕدرێنەوە، ڕۆژگار.
سمراء- ص.ع(سەمراء- semra’): ژنی ئەسمەر، ژنی گەنم ڕەنگ، سەوزە.
سمرت- مص.ع(سومرەت- sumret): گەنم ڕەنگی.
سمروت- ص.ع(سومروت- sumrût): درێژ.
سمسار- ا.ص(سیمسار- simsar): دوکانداری کە تفاقی ناو ماڵ بکڕێو بفرۆشێ، دەلآل.

سمسم- ا.ع(سیمسیم- simsim): کونجی.
سمسم- ا.ع(سومسوم- sumsum): پیاوی سوکەڵەی گورج، مێروولەی سوور، مێروولەی بچووک.
سمسم- ا.ع(سەمسەم- semsem): گورگ، رێوی.
سمسمانی- ا.ص.ع(سومسومانی- sumsumanî): هەر شتێکی ناسکو جوان، پیاوی سوکەڵەی گورجو گوڵ.
سمط- ا.ع(سیمت- simt): ملەمرواری یان مورووی، ملوانکە، گەردن بەند، خەناوکە.
سمط- ا.ع(سومت- sumt): جلی خوری.
سمط- ا.ع(سوموت- sumut): سفرە، خوان، ریز.
سمع- ا.ع(سەمء- sem'): گوێ، هەستی ژنەوتن.
سمعاء- ص.ع(سومەئاء- sume'a'): بیسەران.
سمعک- ا(سەمعەک- sem'ek): سامەعەی گوێچکە، ئامێرێکە ئەوانەی گوێیان گرانە بەکاری دێنن، بیستەک.
سمعه- ا.ع(سەمئە- sem'e): یەکجار ژنەوتن.
سمعه- ا.ع(سومئە- sum'e): ناوبانگی باش.
سمفونی- ا.فر(سیمفونی- simfonî): سەمفۆنیا، ئاهەنگێک بۆ ئورکستەر دابنرێو چەند نەواژەنێک پێکەوە بیژەنن.
سمک- ا.ع(سەمەک- semek): ماسی.

سمل- مص.ع(سەمل- seml): دەرهێنانی چاوی کەسێک، پاککردنەوەی حەوز لە قورو سیبیان، چاک کردنی بەینی خەڵکی.
سمل- ا.ص.ع(سەمیل- semil): جلکێن کۆنو دڕاو.
سملان- ا.ع(سوملان- sumlan): پاشماوەی ئاو یان شەراب.
سمن- ا(سەمەن- semen): گوڵی یاسەمین.
سمن- مص.ع(سیمەن- simen): قەڵەو بوون.
سمن- ا.ع(سەمن- semn): رۆن.
سمن بر- ص.مر(سەمەن بەر- semen ber): کەسێک لەشێکی جوانو سپیو بۆن خۆشی هەبێ.
سمنت- ا.انگل(سیمینت- simint): چیمەنتۆ.
سمنجونی- ص.ع(سەمەنجونی- semen cûnî): رەنگی ئاسمانی، وەکو ئاسمان.
سمند- ا(سەمەند- semend): ئەسپی زەرد.
سمندر- ا(سەمەندەر- semender): سەمەندەر، جۆرە قومقومەیەکی وشکاوییە.
سمندور- ا(سەمەندور- semendûr): سەمەندەر.
سمنزار- ا.مر(سەمەنزار-semenzar): یاسەمین زار، جێیە گوڵی یاسەمینی زۆر بێ.
سمن ساق- ص.مر(سەمەن ساغ- semen sax): ئەوەی پاوپوزی وەکو گوڵی یاسەمین سفت و سپی و ناسک بێ.

سمنو- ا(سەمەنوو - semenû): سەمەنی.
سمو- ا(سەمو- semû): گیایەکی خۆڕسکە بە کاڵیو کوڵاوی دەخورێ.
سمو- مص.ا.ع(سوموڤ- sumûv): بەرزبوون، بەرزی.
سموت- ا(سەموت- semût): تەرکبەند، تەرخبەند، بەشی دواوەی زین کە هەگبەی لەسەر دادەبەستن.
سمور- ا(سەمور- semûr): سمۆرە، سڤۆرە.
سمور آبی- ا.مر(سەموری ئابی- semûri abî): سەگاڤی، سەگلاوی.
سموم- ا.ع(سوموم- sumûm): ژەهران.
سمه- ا(سیمە- sime): ئامێرێکی دەستییە لە گسک دەچێت..
سمی- ص.ع(سەمییە- semîye): بەرز، بەرزی.
سمی- ص.ع(سەمی- semî): هاوناو، هاوتا.
سمیر- ا.ص.ع(سەمیر- semîr): ڕۆژگار، حیکاتخوانی شەوکۆڕ.
سمیرا- ا(سومەیرا- sumeyra): گیایەکە لە واری پزیشکگەریدا بەکار دەبرێ.
سمیراء- ص.ع(سومەیراء- sumeyra’): ژنی گەنم ڕەنگ، ئافرەتی ئەسمەر.
سمیع- ص.ع(سەمیع- semi’): یەکێکە لە خەسڵەتەکانی یەزدان، شەنەواو گوێدێر.
سمیل- ص.ع(سەمیل- semîl): جلکی کۆن و دڕاو.
سمین- ص.ع(سەمین- semîn): قەڵەو.
سمینار- ا.انگل(سیمینار- simînar): سیمینار.
سن- ا(سەن- sen): سوون، سن.
سن- ا.ع(سینن- sinn): ددان، ددانە، ددانەی شانە یان هەڕە.
سنا- ا.ع(سەنا- sena): جۆرە ڕووەکێکە.
سنا- ا.فر(سینا- sina): ئەنجوومەنی پیران.
سناء- ا.ع(سەناء- sena’): ڕۆشنایی، ڕوناهی، تیشک، پرشنگ، بەرزی.
سنابک- ا.ع(سەنابیک- senabik): سمی وڵاخ، قەراخی سمی وڵاخ، زەوی ڕەقەنو بێفایدە.
سنابل- ا.ع(سەنابیل- senabil): گوڵەگەنم، گوڵەجۆ.
سنات- ا.فر(سونات- sunat): سۆناتە، پارچە مۆسیقایەکە لە سێ یان چوار بەندی جیاواز.
سناتور- ا.فر(سیناتور- sinatûr): نوێنەر لە ئەنجوومەنی پیران، ئەندامی ئەنجوومەنی پیران.
سناد- ا.ص.ع(سیناد- sinad): وشتری مێچکەی زەبەلاح، هەر گیانلەبەرێکی زەبەلاح وەک فیل و کەرکەدەن.
سناد- ا.ع(سیناد- sinad): لە زانستی عەروزدا یەکێکە لە عەیبەکانی قافیە.
سنادین- ا.ع(سەنادین- senadîn): سندانان.

سنار- ا(سـینار- sinar): بەندەر، شوێنی تەنک لە دەریادا کە کەشتی تیا لە گڵ بنیشێ، عاشق و گیرۆدە.
سناریست- ص.فـر(سـیناریست- sinarîst): سـیناریونووس، نووسـەری نمایشنامە بۆ فیلمی سینەما.
سناریو- ا.فـر(سـیناریۆ- sinaryo): سـیناریۆ، نمایشنامـەی تایبـەت بە فـیلمی سینەما.
سناسن- ا.ع(سـەناسین- senasin): سەری پەراسو، سەری پەڕەی چەرخی ئاو.
سنـام- ا.ع(سـەنام- senam): کۆپەوانەی وشتر، کۆپارە، لوور، گەورەی قەوم، دوگە وشتر، کۆپانە.
سنان- ا.ع(سینان- sinan): سەرەنێزە، کورتەرم.
سنانیـر- ا.ع(سـەنانیـر- senanîr): کلێنچک، گەورە، گەردەمل.
سناو- ا(سەناو- senaw): وردە کانزای لە دەمی بڕبەنگ و مشار رژاو.
سنب- ا(سونب- sunb): گەوڕ، پشتیر، ئاغـەڵ، شوێنێ لە پەنا شاخـان یان لە ژێر زەوی بۆ جـێکردنەوەی پەزان دروست بکرێ.
سنب- ا(سـونب- sunb): کـونکردن، هەڵکۆڵین، کونو کەلەبەر، سمین.
سنبـات- ا(سـونبـات- sunbat): روالّەت، هەیکەل، هەر شـتێ روالّـەتی فریودەری هەبێ.
سنبـادە- ا(سـونبـادە- sunbade): سمارتە، سماتە.
سنباذج- ا.ع(سونبازەج- sunbazec): سمارتە.
سنبـادن- مص.م(سـونبـادەن- sunbaden): سـمین، کـون کـردن، هەڵکۆڵین.
سنبک- ا(سـونبـەک- sunbek): کەشتی بچوک.
سنبک- ا.ع(سـونبـوک- sunbuk): زەوی رەقەن و بێفایدە، سمی هێستر.
سنبل- ا.ص.عـا(سـەنبـەل- senbel): کاری سەرپێی.
سنبل کـردن- مص(سـەنبـەل کـەردەن- senbel kerden): کـارێک جـەلّەبی ئەنجام بدرێ.
سنبل- ا.ع(سونبول- sunbul): گـولّە گەنم یان گولّەجۆ.
سنبل- ا(سـونبـول- sunbul): جـۆرە گولّێکە.
سنبل ختـایی- ا.مر(سونبولی خەتایی- sunbuli xetayî): گـیـایەکی بۆن خۆشە عەتری لێ دروست دەکرێ.
سنبل رومی- ا.مـر(سـونبـولی رومی- sunbuli rûmî): گـولّێکی خۆڕسکی بۆنخۆشە، گولّی نەردین.
سنبلە- ا.ع(سونبەلە- sunbule): یەک گولّە گەنم یان گولّە جۆ.
سنبـوت- ا(سـەنبـووت- senbût): هەیکەل، روالّەت.
سنبوسە- ا(سەنبوسە- senbûse): هەر شـتـێکی سـێگۆشـە، لەچکی ئافـرەتان، کفتە.
سنبـوق- ا.ع(سـونبـوغ- sunbûx): بەلەم، قایغ.
سنبـە- ا(سـونبـە- sunbe): کونکەرە.
سنبـیـدن- مص.ل.ع(سـونبـیـدەن-

sunbîden): کون کردن، هەڵکۆڵین.
سنبنده- ا.فا(سونبەندە- sunbende): کونکەر.
سنبیده- ا.مف(سونبیدە- sunbîde): کونکراو، هەڵکۆڵراو، سمراو.
سنت- ا.ع(سوننەت- sunnet): تەریقەت، شەریعەت، ڕێچکە، سروشت تەبیعەت، کردارو گوتارو قەراری پێغەمبەری ئیسلام.
سنتوزن- ا.ص(سەنتوورزەن- sentûzen): سەنتورژەن.
سنج- ا(سەنج- senc): سەنج، ئامێرێکی مۆسیقایە.
سنج- ا.مص(سەنج- senc): ئەندازەگرتن، هەڵسەنگاندن، بەراوردکردن.
سنجاب- ا.ع(سەنجاب- sencab): سمۆرە، سقۆرە.
سنجاق- ا(سەنجاغ- sencax): سنجاق، تەوقە.
سنجاق- ا(سەنجاغ- sencax): ئالا،بەیراخ، بەیداخ، لیوا، ویلایەت.
سنجاقک- ا(سەنجاغەک- sencaxek): پوشکە بەقنگە، پوش بە قونە، زەل بە قونە.
سنجاقک- ا(سەنجاغەک- sencaxek): سنجاق.
سنجد- ا(سینجەد- sinced): درەختێکی کورتی دڕکاوییە.
سنجدتلخ- ا.مر(سینجەدی تەلخ- sincedi telx): زەیتوونەتاڵ، درەختێکە.
سنجدگرگان- ا.مر(سینجەدی گورگان- sincedi gurgan): عەناب، شیلانە.
سنجر- ا.ص(سەنجەر- sencer): باڵندەی ڕاو، حاڵ لێهاتگ.
سنجسبویه- ا.مر(سەنجیسبویە- sencisbûye): بەری درەختێکە.
سنجش- ا.مص(سەنجیش- senciş): هەڵسەنگاندن، ئەندازەگرتن، پێوانەکردن.
سنجق- ا(سەنجەغ- sencex): ئالا، بەیداخ، لیوا.
سنجه- ا(سەنجە- sence): بەردی تەرازوو.
سنجیدن- مص.م(سەنجیدەن- sencîden): هەڵسەنگاندن، ئەندازەگرتن، بەراورد کردن.
سنخ- ا.ع(سینخ- sinx): بنج، بێخ، بنەوان، ئەسڵ.
سند- ا.ص(سیند- sind): زۆڵ، حەرامزادە، بیژو، مناڵێک لەسەر ڕێگە هەڵگیرێتەوە، کەسێک دایکو باوکی دیار نەبێ.
سند- ا.ع(سەنەد- sened): سەنەد، قەواڵە، بەڵگەنامە، نووسراو.
سنداره- ا.ص(سینداره- sindare): بەڵگەنامە، نووسراوی باوەڕپێکراو، قەواڵە.
سندان- ا(سیندان- sindan): سندان.
سندان- ا.ص.ع(سیندان- sindan): زەلامی تۆکمەی بەهێز، گورگی بەهێز.
سندانه- ا.ع(سیندانە- sindane): ماکەر.
سندر- ا(سەندەر- sender): سەندەروس، سەروی کێوی.
سندروس- ا(سەندەروس- senderûs): سەندەروس، سەرووی کێوی.

سندری- ا.ص(سەندەری- senderî): قایم و درێژ، شێری بێشه، پێوانەی گەورە.
سندس- ا.ع(سوندوس- sundus): قوماشی ئاوریشمی زێرچن، ئاوریشمی ناسکی گرانبەها.
سندل- ا.هن(سەندەل- sendel): جۆرە درەختێکە.
سندل- ا(سەندەل- sendel): قاپقاپ، جۆرە پێڵاوێکی چەرمە لە شێوەی نەعل.
سندلی- ا(سەندەلی- sendelî): کورسی.
سندیان- ا(سیندیان- sindiyan): داربەڕوو.
سندیکا- ا.فر(سیندیکا- sindîka): سەندیکا، جڤات، کۆمەڵە، یەکێتی.
سنر- ا.ع(سەنەر- sener): بەدخوویی.
سنز- ا(سونیز- suniz): ڕەشکە.
سنسکریت- ا(سەنسکریت- senskrît): زمانی کۆنی هیندووانە.
سنسن- ا.ع(سینسین- sinsin): سەری پەراسو، پەڕەی چەرخی ئاو.
سنف- ا.ع(سینف- sinf): توێکڵی لۆبیا، جماعەت، گروپێک لە خەڵکی.
سنقر- ا.ت(سونغور- sunxur): جۆرە بازێکی جوانی بەهێزی تیژفڕە، شنقار.
سنکپ- ا.فر(سینکوپ- sinkup): وەستانی لەنکاوی دڵ، لەخۆچوون.
سنکسار- ا.ع(سینکیسار-sinkisar): ژیننامەی پیاوانی خوا کە لە پەرستگەییێن مەسیحیان بۆ خەڵکی دەخوێنرێتەوە.
سنگ- ا(سەنگ- seng): بەرد، کەڤر.
سنگ- ا(سەنگ- seng): سەنگی تەرازوو.
سنگ- ا(سەنگ- seng): بەردی گورچیلە.
سنگ- ا(سەنگ- seng): وەزن، کێش، سەنگ، قورسی.
سنگاب- ا.مر(سەنگاب- sengab): کوپەی ئاو، بەردێکە وەکو کوپە دروست دەکرێ لە مزگەوتو خانەقایان دادەنرێ بۆ ئاو خواردنەوە.
سنگ آتش- ا.مر(سەنگی ئاتەش- sengi ateş): بەردەئەستێ، بەردەستێ.
سنگ آسمانی- ا.مر(سەنگی ئاسمانی- sengî asmanî): بەردێ لە ئاسمان بەربێتەوە.
سنگ آسیا- ا.مر(سەنگی ئاسیا- sengi asya): بەردی دەستار، بەرداش، بەردی ئاسیاو.
سنگانه- ا(سەنگانە- sengane): چۆلەکە، هەر تەیرێکی بچووکی چۆلەکە ئاسا.
سنگ آهک- ا.مر(سەنگی ئاهەک- sengiahek): قسڵ، بەردی گەچ.
سنگ پا- ا.مر(سەنگی پا-sengipa): بەردەپێ.
سنگ پشت- ا.مر(سەنگ پوشت- sengpuşt): کیسەڵ، کێسوو.
سنگتراش- ا.ص(سەنگتەراش- sengteraş): بەردتاش.
سنگ جهنم- ا.مر(سەنگی جەهەنەم- sengi cehenem): بەردی جەهەنەم.
سنگ چاپ- ا.مر(سەنگی چاپ- sengi çap): بەردێکە لە پرۆسەی چاپکردنی دەفتەرو کتێباندا بەکار

هێنراوه.

سنگچه- ا(سه‌نگچه- sengçe): ته‌رزه، ته‌گر.

سنگچین- ا.ص(سه‌نگچین- sengçîn): به‌ردچن، دیوارێک به‌چینه‌به‌رد دروستکرابێ.

سنگخوار- ا.مر(سه‌نگخار-sengxar): کورکور، قه‌تێ.

سنگدان- ا.مر(سه‌نگدان- sengdan): زیقه‌تۆره، چیکڵدانه، سیقه‌تۆره.

سنگدل- ص.مر(سه‌نگدیل-sengdil): دڵڕه‌ق، بێ به‌زه‌یی، زۆردار.

سنگدوله- ا.مر(سه‌نگدوله- sengdûle): گه‌رده‌لوول، گێژه‌لوک، بابه‌لیسک.

سنگر- ا(سه‌نگه‌ر- senger): سه‌نگه‌ر، په‌نا، حه‌شارگه، مه‌ته‌ریز، چه‌په‌ر، خه‌ڵ.

سنگر- ا(سه‌نگور- sengur): سیخور، سوچه‌ر.

سنگریزه- ا.مر(سه‌نگریزه- sengrîze): چه‌و و لم.

سنگ زر- ا.مر(سه‌نگی زه‌ر- sengi zer): به‌ردی مه‌حه‌ک، مه‌حه‌ک.

سنگزن- ا.ص(سه‌نگزه‌ن- sengzen): سه‌نگه‌لا، ته‌رازووی سه‌نگه‌لا، ته‌رازوو تایه‌کی سوکتربێ.

سنگ سا- ا.مر(سه‌نگی سا- sengi sa): به‌رده‌سان، هه‌ستان.

سنگسار- ا.مر(سه‌نگسار- sengsar): به‌ردباران.

سنگ سبویه- ا.مر(سه‌نگی سه‌بویه- sengi sebûye): به‌رێکی ره‌قی درەختێکه.

سنگستان- ا(سه‌نگیستان- sengistan): شوێنی به‌رده‌ڵان، به‌ردلاخ.

سنگ سلیمانی- ا.مر(سه‌نگی سلیمانی- sengi slîmanî): به‌ردی سلێمانی، جۆره به‌ردێکی گرانبه‌هایه له سلێمانی هه‌یه، عه‌قیق.

سنگ سماک- ا.مر(سه‌نگی سوماک- sengi sumak): به‌ردێکه به جوانی و به‌باشی مشت و ماڵ ده‌درێ.

سنگ شجری- ا.مر(سه‌نگی شه‌جه‌ری- sengi şecery): مه‌رجان.

سنگ صبور- ا.مر(سه‌نگی سه‌بور- sengi sebûr): سه‌نگی سه‌بور، به‌ردی قایم‌و گه‌وره‌و جێگیر، به به‌ردێکی ئه‌فسانه‌یی ده‌گوترا که خه‌ڵکی ده‌ردی دڵی خۆیان بۆ ده‌گێڕایه‌وه.

سنگ صفرا- ا.مر(سه‌نگی سه‌فرا- sengi sefra): به‌ردی زراو.

سنگفرش- ا.ص(سه‌نگفه‌رش- sengferş): به‌رد رێژ.

سنگک- ا(سه‌نگه‌ک- sengek): به‌ردی بچوک، ته‌رزه، ته‌زره، ته‌گر.

سنگک- ا(سه‌نگه‌ک- sengek): سه‌نگه‌ک، نانێ که له سه‌رچه‌و ببرژێ.

سنگلاخ- ا.مر(سه‌نگلاخ- senglax): به‌رده‌ڵان ، زه‌وی پڕ به‌ردو ره‌قه‌ن، به‌ردلاخ.

سنگله- ا(سه‌نگوله- sengule): نانی هه‌رزن.

سنگ محک- ا.مر(سه‌نگی میهه‌ک- sengi mihek): سه‌نگی مه‌حه‌ک.

سـنـگـنـاک- ص(ســـــــــەنـگـنـاک- seng nak): شوێنی پڕ بەرد، بەردەڵان.
سنگ نوشتە- ا.مر(سەنگ نیڤیشتە- seng nivişte): وێنەی هەڵکەنراو لە بەرد.
سنگوارە- ا(سەنگڤارە- sengvare): شوێنەوار و پاشماوەی گیانلەبەران و رووەکان.
سنگهاآذرین- ا.مر (سەنگهای ئازەرین- senghay azerîn): بەردێن گڕکانی.
سنگ هرکارە- ا.مر(سەنگی هەرکارە- sengi herkare): جۆرە بەردێکە بە ئاسانی دەتاشرێ و شێوە وەردەگرێ.
سنگی- ص.ن(ســەنگی- sengî): بەردین، دروستکراو لە بەرد، گران.
سنگین- ص.ن(ســەنگین- sengîn): سەنگین، گران، قورس، بەردین، کەڤرین، لەبەرد دروستکراو.
سنگین اسلحە- ص.مر(ســەنگین ئەسلیـهـە- sengîn eslihe): ئەو سەربازانەی چەکی قورسیان پێیە.
سنگین دل- ص.مر(ســەنگین دیل- sengîn dil): دڵڕەق.
سنمار- ا.ع(سینیممار- sinimmar): مانگ، دز، کەسێک شەو نەخەوێ.
سنن- ا.ع(ســـونەن- sunen): رێ و رەسم، تەریقە، رێچکەو رێباز، سوننەت.
سنوات- ا.ع(سـەنەڤات- senevat): سالان.
سنوح- مص.ع(ســونوهـ- sunûh): روودانی کــارێک، ســـەرهەڵدان، ئاشکرابوون، پەیدا بوون.
سنوخ- ا.ع(ســونوخ- sunûx): بنج و بناوان، بن‌و بناغە، ئەسڵ، هێم.
سنور- ا.ع(ســـینەنەور- sinnewr): پشیلە، کلێنچکە، گەردەمل، مەیتەر.
سنوط- ا.ص.ع(ســەنووت- senût): پیاوی بێ ردێن، یان تەنها چەناگەی مووی هەبێ.
سنون- ا.ع(سـونون- sunûn): سالان.
سنوی- ص.ن(ســـەنەڤی- senevî): سالانە.
سنە- ا(سەنە- sene): تووک، نەفرین، دوعای خراپ.
سنە- ا.ع(سـەنە- sene): سالّ، دوازدە مانگ.
سنە- ا.ع(سینە- sine): هەوەڵی خەو، وەنەوز.
سنی- ا(ســینی- sinî): ئاسن، ژەنگی ئاسن.
سنی- ص.ن.ع(سوننی- sunnî): سەر بە مەزەبی سوننە.
سنی- ص.ع(ســــەننی- sennî): پایەبەرز، بڵند.
سنید- ا.ص(سەنید- senîd): زڕکوڕ.
سنیز- ا(ســونیـز- sunîz): جـۆرە گیایەکە، رەشکە کە دەکرێ بەنانەوە.
سنین- ا.ع(ســینین- sinîn): سـالان.
سنیە- ص.ع(سەنییە- senîye): بەرز، پایەبەرز.
سنیە- ص.ن.ع(سونییـە- sunnîye): خەڵکانی سوننی مەزەب.
ســو- ا(ســوو- sû): لا، کــەنار.
سو- ا(سوو- sû): تروسکە، رۆشنایی، روناکی، روناهی.
ســو- ا(ســوو- sû): ســود، قــازانج،

بەرژەوەندی.
سو- ا.ت(سوو-sû): ئاو، ئاوی رووبار.
سواء- ا.ع(سەڤاء- seva’): یەکسان، بەرانبەر، جگە لە.
سوائب- ع(سەڤائیب- seva’ib): رەها، بەرەڵا، رەوان.
سوائم- ع(سەڤائیم- seva’im): گاگەڵو مێگەلی پەزان لە حاڵی لەوەڕاندا.
سوابح- ا.ع(سەوابیھ- sevabih): کەشتی، ئەستێران، مەلەوانان.
سوابق- ا.ع(سەڤابیغ- sevabix): پێشین، پێشینە.
سوابیط- ا.ع(سەڤابیت- sevabît): دالآن، سابات، رارەوی سەرپۆشراو.
سواحل- ا.ع(سەڤاهیل- sevahil): رەخی دەریا، کەنار، قەراخ.
سواد- ا.ع(سەڤاد- sevad): رەشایی، تارمایی، تاپۆ.
سوار- ا.ص(سەڤار- sevar): سوار، سوارە.
سوار- ا.ع(سیڤار- sivar) بازنگ، دەستبەن، موچەوانە.
سواران آب- ا.مر(سەڤارانی ئاب- sevarani ab): بارانی سەر بە کڵاوە، کڵاوسەرە، بلّقی سەر ئاو.
سوارخوبی- ا.مص(سەڤارخوبی- sevarxûbî): سوارچاکی، هونەرنمایی بەسەر ئەسپەوە.
سوارشدن- مص.ل(سەڤار شودەن- sevar şuden): سواربوون.
سوارک- ا(سەڤارەک- sevarek): سواری چکۆڵە، بارانی سەر بەکڵاوە، کڵاوسەرە.
سوارکار- ص.مر(سەڤارکار- sevarkar): سوارچاک، سوارچاکی.
سوارکاری- ا.مص(سەڤارکاری- sevarkarî): سوارچاکی.
سوارکردن- مص.م(سەڤارکەردەن- sevarkerden): سوارکردن، دانانی نگین لەسەر ئەنگوستیلە.
سوارنظام- ا.مر(سەڤار نیزام- sevar nizam): سەربازی سوارە.
سواره- ا.ص(سەڤارە- sevare): سوارە.
سواری- ا.مص(سەڤاری- sevarî): سواری، ئەسپ سواری.
سواری- ص(سەڤاری sevarî): وڵاخی سواری، تایبەت بە سواربوون، پێچەوانەی وڵاخی باری.
سواعد- ا.ع(سەڤائید- seva’id): باسکان، قۆڵ.
سواقط- ع(سەڤاغیت- sevaxit): گەڵای رژاوی دار، بێ ئەقڵ، کەوتوو، خوێڕی، میوەیەک بەکاڵی لە دار بوەرێ.
سواقی- ا.ع(سەڤاغی- sevaxî): جۆگە، جۆگەڵان، جوێباران.
سواک- ا.ع(سیڤاک- sivak): سیواک.
سوالب- ا.ع(سەڤالیب- sevalib): نێگەتیف.
سوالف- ا.ع(سەڤالیف- sevalif): پێشینان.
سوام- ا.ص(سەڤام- sevam): مێگەلەمەڕ یان گاگەل لە حاڵی لەوەڕیندا.
سوانح- ا.ع(سەڤانیح- sevanih): پێشهاتان، رووداوان، قەوماوان، مرۆڤ

یان حەیوان کە لە دەستی راستەوە بێ.
سوایا- ص.ع(سەڤایا- sevaya): یەکسانی، بەرانبەری، چوونیەکی.
سوء- ا.ع(سوء- su’): بەدی، خەراپی، گەندەڵی.
سوبلمە- ا.فر(سوبلیمە- sublime): دەرمانێکە.
سوپ- ا.فر(سوپ- sûp): شۆربا، سوپ، گۆشتاو.
سوپاپ- ا.فر(سوپاپ- sûpap): دەریچە.
سوپر- ا.فر(سوپیر- sûpir): بالآ، سوپەر.
سوپرانو- ا.فر(سۆپرانۆ- soprano): دەنگی نزم و ناسکی ژنانە لە ئۆپرادا.
سوپرمارکت- ا.مر. انگل(سوپیر مارکیت- sûpir markit): سوپەر بازاڕ، بازاڕی گەورەی فرە شت.
سوت- ا(سووت- sût): فیکە.
سوتام- ص(سوتام- sûtam): کەم، هەندەک، بچووک، نوقستان.
سوتک- ا(سوتەک- sûtek): فیقەنە، فیقە.
سوت و کور- ص.مر.عا(سوت و کور- sûtû kûr): بێ رەونەق، بێ روناهی، خامۆش و بێدەنگ.
سوج- ا.مص(سوج- sûc): گەرمی، تێ، تا.
سوجش- ا.مص(سوجیش- sûciş): سوتان.
سوچە- ا(سوچە- sûçe): نافەک، گرۆڵە.
سوخ- ا(سوخ- sûx): پیاز.
سوخاری- ا(سوخاری- sûxarî): جۆرە پسکیتێکە.
سوخت- ا(سوخت- sûxt): سوتەمەنی.
سوخت آما- ا.مر(سوخت ئاما- sûxt ama): ئامێرێکی ترومبێلە، کاربۆراتۆر.
سوخت پاش- ا.مر(سوخت پاش- sûxtpaş): دیلکۆ.
سوختگی- ا.مص(سوختەگی- sûxtegî): سوتاوی.
سوختن- مص.ل(سوختەن- sûxten): سوتان، گڕگرتن.
سوخت و ساز- ا.مص(سوختو ساز- sûxtû saz): ئەو گۆڕانکارییە کیمیاییانەی کە بەسەر خۆراکدا دێت لە ناو بەدەنی گیانداراندا.
سوختە- ا(سوختە- sûxte): تەنێکی رەشە کە لە کێشانی تلیاکدا لە ناو وافوردا دەمێنێ‌و پاشان دەیکەن بە شیرە.
سوختە- ا(سوختە- sûxte): ناوی یەکێک لە گەنجەکانی خوسرەو پەرویزە.
سوختەجان- ص.مر(سوختەجان- sûxte can): مەبەست لە ئاشقی دڵسوتاوە.
سوختەخرمن- ص.مر(سوختەخەرمەن- sûxte xermen): مەبەست لە کەسێکە هەرچی هەبێ لە دەستی بدا، بێنەوا، بەدبەخت.
سوختەدل- ص.مر(سوختە دیل- sûxte dil): خەمناک، دڵسوتاو، موسیبەت دیدە.
سود- ا(سود- sûd): سود، قازانج.
سود- ص.ع(سود- sûd): رەشان،

ڕەش.
سـودا- ا(سـەودا- sewda): سـەوداو مامەڵە.
سـودا- ا.فـر(سـۆدا- soda): سـۆدە، ساردی غازدار.
سـوداء- ص.ع(سـوداء- sewda’): ڕەش (بۆمێ).
سـوداء- ا.ع(سـەوداء- sewda’): نەخـۆشی مـاخـۆلان، عـەشقو شـەیداییو شێتی.
سـوداپرست- ص.فـا(سـەودا پەرەست- sewda perest): خەیاڵپلاو، کەسێک گوێڕایەڵی هەواو هەوەسی خۆی بێ.
سـودازده- ص.مـر(سـەودازەدە- sewda zede): عاشق، شەیداو شێت، مالیخولیایی.
سـوداکـده- ا.مـر(سـەوداکـەدە- sewda kede): شـوێنی سـەوداو مامەڵە.
سـوداگـر- ص.فـا(سـەوداگـەر- sewdager): کـاسـبکار، بازرگـان، مامەڵەچی
سـودان- ص.فـا(سـوودان- sûdan): ڕەشان، ڕەش.
سـودانـاک- ص(سـەودانـاک- sewdanak): پڕ هەواو هەوەس.
سودانیه- ا.ع(سودانییە- sûdanîye): جۆرە چۆلەکەیەکە.
سـوداور- ص.فـا(سـودئاڤـەر- sûdaver): سـەوداگـەر، مـایەی سـودو قازانج، سوودبەخش.
سـوداوی- ص.ن(سـەوداڤـی- sewdavî): ڕەشـبـینی، نەخـۆشی ماخۆلان.
سـودپرست- ص.فـا(سـودپەرەست- sûdperest): سودپەرست، کەسێک بۆ سودو قازانجی خۆی هەر کارێک بکات..
سودجـو- ص.فـا(سودجـو- sûd cû): سودخواز، کەسێک عـەوداڵی سودو قـازانج بێ.
سودمند- ص(سودمەند- sûdmend): ئەوەی بەسـود بێ، شـتێ سـودو قـازانج بە کەسێک بگەیەنێ، بەسوود، سوودبەخش.
سـودن- مص.م(سـودەن- sûden): سوین، سمین، کونکردن، سایین.
سوده- ا.مف(سودە- sûde): سوێنراو.
سـودیوم- ا.فـر(سـۆدیوم- sodyûm): سۆدیۆم، کانزای قەڵایی.
سـوذق- ا.ع(سـەوزەغ- sewzex): شاهین، باز.
سور- ا(سـور- sûr): مـیـوانی، بەزم، ئاهەنگ، ئاهەنگی زەماوەند، جەژن، سور (چوارشەممە سوورە).
سـور- ص(سـوور- sûr): ئەسپ یان هێـسـتـر یان کـەر کـە خـەتێکی ڕەش لە پشتیدا هەبێ، ڕەنگی سوور.
سور- ا.ع(سـور- sûr): شـورەی دەوری شار.
سـور- ا.ع(سـوڤـەر- sûver): هەر یەکێک لە (١١٤) سورتەکەی قورئان.
سور- ا(سور- sûr): درەختێکی زەلامی هەمیشە سەوزە.
سور- ص.فر(سیڤەر- siver): سەخت، سەختگیر، جدی.
سوراخ- ا(سوراخ- sûrax): کلاوڕۆژنە، کون، دەلاقە.

سورت- ا.مص.ع(سەورەت- sewret): توندوتیژی، هەڕەت، جەنگە.
سورتمە- ا.ت(سورتمە- sûrtme): عەرەبانەیەکی بێ پێچەکەیە لە ناوچە جەمسەرییەکاندا لە ئەسپ یان سەگ دەبەسترێ.
سورچران- ص.فا(سورچەران- sûrçeran): ئەوەی لە هەر شوێنێ بەزم و میوانی هەبێ بەبێ داوەتکردن لەوێ حازربێ. کەسێک خۆی دەعوەت بکات.
سورچی- ا.ص.ت(سورچی- sûrçî): گالیسکەچی.
سورریالیست- ص.فر(سورریالیست- sûrryalîst): سوریالیست، لایەنگری قوتابخانەی سوریالیسم.
سورریالیسم- ا.فر(سورریالیسم- sûrriyalîsm): راپەڕینێکی ئەدەبی بوو کە لە ساڵی ١٩٢٤دا لە فەرەنسا سەری هەڵدا ئامانجی ئەم قوتابخانەیە دەربڕینی هەستو نیشاندانی خەیاڵاتو ئەندێشەییێن ئازادی بێ قەیدو شەرت بوو، پەیڕەوانی ئەم قوتابخانەیە باوەڕیان وابوو کە نووسەرو شاعیر بەدەر لە هەر کۆتێکی ئەخلاقی و زەینیو یاسایەکی ئەدەبیو هونەری ئەوەی بە خەیاڵ و بیریاندادێ بیخەنە سەر کاغەزو دەری ببڕن.
سورسات- ا(سورسات- sûrsat): ئازووقەو پێداویستی کە لە کاتی حەرەکەتدا بۆ لەشکر فەراهەم بکرێ.
سورن- ا.ت(سورەن- sûren): هێرش و پەلامار، هەراو هەنگامەی لەشکر لە کاتی هێرشکردنە سەر لەشکر.

سورنا- ا(سورنا- sûrna): زوڕنا.
سورنجان- ا(سورەنجان- sûrencan): جۆرە گیایەکە.
سورە- ا.ع(سورە- sûre): سورەت، هەر سورەتێک لە (١١٤) سورەتەکەی قورئان.
سوری- ص(سوری- sûrî): ئەوەی بەبێ دەعوەت خۆی بگەیەنێتە شوێنی بەزم و نان خواردن.
سوری- ص.ن(سوری- sûrî): خەڵکی سوریا.
سوری- ص(سوری- sûrî): رەنگی سوور.
سوز- ا.مص(سوز- sûz): سوتان.
سوزا- ص.فا(سوزا- sûza): لە حاڵی سوتاندا.
سوزاک- ا(سوزاک- sûzak): سوزەنەک، نەخۆشییەکی درمە بەهۆی گانکردنەوە سیرایەت دەکات.
سوزان- ص.فا(سوزان- sûzan): سوتان.
سوزاندن- مص.م(سوزاندەن- sûzanden): سوتاندن.
سوزآور- ص.فا(سوز ئاڤەر- sûzaver): شتێ ببێتە مایەی سوتان.
سوزش- ا.مص(سوزش- sûzş): سوتان
سوزمانی- ا(سوزمانی- sûzmanî): کێوەلی، کچی بە ئاڵۆش.
سوزن- ا(سوزەن- sûzen): دەرزی.
سوزناک- ص(سوزناک- sûznak): بەسۆز، ئاهونالێنێ کە کار لە دڵ و دەروون بکاتو دڵ بسوتێنێ، سووتانەوە.
سوزنبان- ا.ص(سوزەنبان-

sûzenban): مـەقـەسـچی، ئەوەی لە هێـڵی سکەی شـەمـەندەفـەردا لە وێسـتگە یان دورِیان دەوەستێ و رێگەکان لێک دەدا یان دادەبرِێ.

سـوزن پر- ص.مـر(سـوزن پەر- sûznper): جـوجـەڵە کـە تازە پەرِی دەرهێنابێ‌و پەرِەکـانی وەکـو دەرزی راست راوەستابێ.

سـوزن زدن- مص.م(سـوزەن زەدەن- sûzen zeden): شـرینقـەلێدان، دەرزی‌و دورمان.

سـوزنک- ا.مص(سـوزەنەک- sûzenek): سوزەنەک.

سـوزن کـاری- ا.مص(سـوزەنکاری- sûzenkarî): دەرزی کـاری، درومـان، نەخش و نیگارکردن، بە داوو دەرزی.

سـوزنگر- ا.ص(سـوزەنگەر- sûzenger): دەرزی سـاز، دەرزی فرۆش.

سـوزنی- ا(سـوزەنی- sûzenî): ژێرکراسی ژنان.

سوزە- ا(سوزە- sûze): گرِۆڵ، نافەک.

سوزیان- ا.مر(سوزییان- sûzîyan): سودوزیان، ماڵ و سەرمایە، رازو نهێنی.

سوزیدن- مص.(سوزیدەن- sûzîden): سوتان.

سوژا- ا.فر(سوژا- sûja): گاگۆز، جۆرە رووەکێکە.

سوژە- ا(سوژە- sûje): نافەک، گرِۆڵ.

سوژە- ا.فر(شوژە- sûje): ناوەرِۆک، کاکڵ، کرۆک، بابەت، ئەو شتەی بخرێتە بەر باس و تاقیکردنەوە.

سوس- ا.ع(سوس- sûs): کرمێکە لە خوری و قوماشی خوری دەداو زایەی دەکات.

سـوس- ا.ع(سـوس- sûs): ئەسڵ، سروشت، تەبیعەت.

سوس- ا.ع(سوس- sûs): گیایەکە، بەلەک.

سـوس-ا(سـوس- sûs): جـۆرە قومقومەیەکە.

سوسک- ا(سوسک- sûsk): قالۆچە.

سوسمار- ا(سوسمار- sûsmar): قومقومۆکە، مارمێلکە.

سوسن- ا(سوسەن- sûsen): گـوڵی سۆسەن.

سوسنبر- ا(سوسەنبەر- sûsenber): رووەکێکە، سوسەمبەر، گیایەکی بۆنخۆشی گەڵا پانکەڵەی ددانەدارە.

سوسو- ا(سووسوو- sûsû): روناکی کەم کـە لە شـەوا لە دوورەوە دیاربێ، روناکی کەم، تروسکە.

سوسە- ا.ع(سوسە- sûse): مۆرِیکە، مۆریانە.

سوسە- ا.عا(سوسە- sûse): نێرەنگ، فێڵ، ریاو درۆ.

سوسیالیست- ص.فر(سوسیالیست- sûsîyalîst): لایەنگری رێبـازی سوسیالیزم.

سوسیالیسم- ا.فر(سوسیالیسم- sûsîyalîsm): سوسیالیزم.

سوسیتە- ا.فر(سوسیتە- sûsîte): کـۆمـەڵە، دەستـەیەک، ئەنجـوومـەن، گروپ.

سوسیس- ا.فر(سوسیس- sûsîs): سوسیس، جۆرە باسترمەیەکە.

سوسیولوژی- ا.فر(سوسیولوژی- sûsyûlûjî): کۆمەڵناسی، سوسیولۆژی، جڤاتناسی.
سوش- ا.فر(سوش- sûş): ریشە، ئەسڵ، رەگ، بنج و بناوان.
سوشیانت- ا.خ(سوشیانت- sûşîyant): لە ئایینی زەردەشتیدا ناوی ئەو سێ قۆناغەی بەر لە پەسلانە، هەر قۆناغێک بە هەزار ساڵ دوای قۆناغی پێش خۆی دێ، دوای دوا قۆناغ ئیدی قیامەت رادەبێ.
سوط- ا.ع(سەوت- sewt): قامچی، شەلاق.
سوغات- ا(سەوغات- sewxat): دیاری.
سوغان- مص.ع(سەڤەغان- sevexan): غاردانی ئەسپ یان وشتر لە دوی یەک، راهێنانی ئەسپ لەسەر غاردان بۆ بەشداریکردن لە پێشبرکێدا.
سوغە- ا(سەوغە- sewxe): ئەوەی جاران سوپاییان وەکو جیرەو مانگانە بە نووسەرانو کارمەندانی دیوانیان دەدا.
سوف- ا(سوف- sûf): جۆرە ماسییەکە لە دەریای خەزەردا راو دەکرێ.
سوفار- ا(سوفار- sûfar): کاسەو گۆزەی سواڵەت.
سوفار- ا(سوفار- sûfar): کون، کونی دەرزی.
سوفچە- ا(سوفچە- sûfçe): وردەو خاکەڕۆی هەر شتێک.
سوفسطائی- ا.ص.ع(سوفیستائی- sûfista'î): قوتابخانەیەکی فەلسەفییە کە لە سەدەی پێنجەمی بەر لە زایین لە یۆنان هاتە کایەوە... سوفیستائییەکان لە باسی مەسەلە فەلسەفیو ئەخلاقییو سیاسییەکاندا پەنایان وەبەر جەدەلو بەهەڵە بردنی بەرانبەرو سەفسەتە دەبرد.
سوفورا- ا.فر(سوفورا- sûfûra): جۆرە رووەکێکە بۆ جوانی دەچێنرێ.
سوفیست- ص.فر(سۆفیست- sofîst): سۆفیستایی.
سوفیکس- (سوفیکس- sûfîks): پاشگر، وشەیەکە یان پارچە وشەیەکە دەچێتە سەر وشەیەکی ترو ماناکەی دەگۆڕێ.
سوق- مص.ع(سەوغ- sewx): لێخوڕین، گێڕانەوەی قسە.
سوق- ا.ع(سوغ- sûx): بازاڕ.
سوقە- ا.ع(سوغە- sûxe): رەعیەت، رەشەخەڵک، عەوامی خەڵک، بازاڕی.
سوک- ا(سوک- sûk): تازیە، پرسە، خەم، خەفەت.
سوک- ا(سوک- sûk): لا، گۆشە.
سوک- ا(سوک- sûk): داسو، داسوی گوڵەگەنم، یان گوڵەجۆ.
سوک ریش- ص.مر(سوک ریش- saûk rîş): کۆسە، کەسێک چەند تاڵەموویەکی داسو ئاسا بە چەناگەیەوەبێ.
سوکمیسیون- ا.مرفر(سوکۆمیسون- sûkommisîyun): کۆمیسیۆنی لاوەکی.
سوگ- ا(سوگ- sûg): ماتەم، پرسە، تازیە، بەڵاو مسیبەت.
سوگدار- ص.فا(سوگدار- sûgdar): تازیەبار، کەسێک لە پرسەدا بێ.
سوگلی- ص(سەوگولی- sewgulî):

ژنی هەڵبژاردەو عەزیز، دەسکەگوڵ.

سوگنامە- ا.مر(سەوگنامە- sewgname): تازیەنامە، پرسەنامە.

سوگند- ا(سەوگەند- sewgend): سوێند..

سوگوار- ص(سوگڤار- sûgvar): تازیەبار.

سوگیانە- ا(سوگیانە- sûgyane): جلی ماتەم، جلی تازیەباری.

سول- ص(سول- sûl): ئەسپ، هێسترو کەرێک کە خەتێکی رەش لە یاڵییەوە بەسەر پشتیا هاتبێ تا کلکی.

سولفات- ا.فر(سولفات- sûlfat): سۆلفات.

سولفور- ا.فر(سولفور- sûlfûr): سولفور، تێکەڵکردنی کانزاو گۆگرد.

سولفیت- ا.فر(سولفیت- sûlfît): سولفیت، خوێی ئەسیدی سولفور.

سولە- ا(سولە- sûle): کون، هەر کونێک.

سوم- ص.ن(سیڤوم- sivum): سێیەم.

سوم- مص.ع(سەوم- sewm): سەوداو مامەڵە..

سومە- ا.ع(سومە- sûme): عەلامەت، نیشانە، زناک.

سون- ا(سون- sûn): لا، کەنار.

سونات- ا.فر(سونات- sûnat): سۆنات.

سوند- ا.فر(سۆند- sond): لوولە، سۆندە.

سونش- ا(سونیش- sûniş): بەرادە، وردەکانزا کە لە کاتی برەنگ لێداندا برژێتە سەر زەوی.

سوهان- ا(سوهان- sûhan): برەنگ، مرمەند، مەورە، ئامرازی ئاسن رنین.

سوهان- ا(سوهان- sûhan): جۆرە شیرینییەکە.

سوهان پز- ا.ص(سوهان پەز- sûhan pez): شیرینی ساز، سوهان ساز.

سوهانکار- ا.ص(سوهانکار- sûhankar): بەراد، کەسێک پیشەی سوین و رنینی کانزایانە.

سوی- ص.ع(سەڤی- sevî): هەموار، یەکسان، بەرانبەر.

سویا- ا.فر(سۆیا- soya): گیایەکە.

سویت- ا.فر(سویت- suîyt): زنجیرە، بەرەبەرە، یەک لە دوای یەک.

سویت- ا(سوڤیت- sûvît): وڵاتی سۆڤیەت.

سویچ- ا.انگل(سویچ- swîç): سویچ، کلیل.

سویداء- ا.ص.ع(سوڤەیداء- sûveyda’): خاڵی رەشی دڵ، ناخی دڵ، کانگای دڵ.

سویق- ا.ع(سەڤیغ- sevîx): شەراب، ئارد، ئاردی جۆ یان گەنم.

سوین- ا(سەڤین- sevîn): کاسە، گۆزە، چاڵەوێن، چاڵوێنەک.

سویە- ا(سەڤییە- sevîye): بەرانبەر، یەکسان.

سە- ا(سی- si): ژمارە «٣».

سها- ا.ع(سوها- suha): ئەستێرەیەکی وردی کەم رووناهییە لەناو حەوتەوانەی بچووکدا.

سهاد- ا.ع(سوهاد- suhad): بێداری، کەم خەوی، شەونخوونی.

سهار- ا.ع(سوهار- suhar): بێداری، شەونخونی.

سهار- ص.ع(سەههار- sehhar): شەوبێدار، شەونخوون.

سەارکان- ا.مر(سی ئەرکان-sierkan): سیبیانە، بێ گیان، رووەک و گیاندار.

سهالە- اا(سوهالە- suhale): بەڕادە، خاکەڕۆی ئاسن لە کاتی رنین و تاشینیدا.

سهام- ا.ع(سیهام- siham): تیران.

سەبعد- ا.مر(سی بوئد- sibu'd): سێ رەهەند، درێژی و پانی و قووڵی.

سەپایە- ا.ص(سی پایە- sipaye): سێپا، سێپایە.

سەپخت- ص.مر(سی پوخت-sipuxt): سێجار کوڵێنراو، شەرابێ بەزەبری کوڵان ٢ لەسەر ٣ی بە هەڵم رۆیی بێ و یەک سێیەمی مابێتەوە.

سەتار- ا.مر(سی تار- sitar): سێتار، ئامێرێکی مۆسیقایە.

سەتو- ا.مر(سی تو- sitû): سێتار.

سەتو- ص(سی تو- sitû): پارەی قەڵپ.

سەخوان- ص.فا(سی خان- sixan): مەسیحییەک باوەڕی بە سیانەی (باب، کوڕ، روحی پیرۆز) هەبێ.

سەدوری- ا.مر(سی دوری- sidûrî): سێ دووری: درێژی، پانی، قووڵی.

سهر- ا.ص(سوهر- suhr): سوور، مانگای سوور.

سهر- مص.ع(سەهەر- seher): بێداری، شەونەخەوتن.

سەرود- ا. مر(سی رود- sirûd): سێ تار.

سهروردی- ص.ن(سوهرەڤەردی- suhre verdî): خەڵکی سوهرەوەرد کە شارێکی بچووک بووە لە نزیکی زنجان. شۆرەتی شەهابەدین ئەبو حەفس عومەری سورەوەردی عارفو سۆفی ناودارو پێشەوای فیرقەی سوهرەوەردییەیە.

سهروردیە- اا(سوهرەڤەردییە- suhreverdîye): فیرقەیەکی سۆفی سەر بە شەهابەدینە لە ئاخرو ئۆخری سەدەی شەشەمی کۆچیدا پێکهاتووە.

سهرە- اا(سیهرە- sihre): باڵندەیەکی بچووکی دەنگ خۆشە لە بولبل دەچێ.

سهستن- مص.ل(سەهیستەن- sehisten): ترسان، رەوینەوە، سڵکردنەوە، دەرکەوتن.

سەسنبل- ا.مر(سی سونبول- sisunbul): سوسەمبەر.

سەشش- ا.مر(سی شش- sişiş): سێ شەش، سێ زار هەرسێکی لەسەر شەش بوەستێتەوە، لە کۆنا یاری نەرد بە سێ زار کراوە.

سەشنبە-ا.مر(سی شەنبی- sişenbi): سێ شەممە.

سەطلاق- ا.مر(سی تەلاغ- sitelax): سێ تەڵاقە، هەر پیاوێک سێ تەڵاق بخوات ئیتر بۆی نییە ژنەکەی بێنێتەوە مەگەر بە مارە بە جاش (واتە پیاوێکی دی بیخوازێو تەڵاقی بداتەوە تا پیاوی یەکەم مارەی بکاتەوە).

سەفرزند- ا.مر(سی فەرزەند- siferzend): سییانەی بێ گیان،

رووەک و گیانلەبەر.
سەکنج- ا.مر(سی کونج- sikunc): سێ کونج، سێ قورنە، سێ سوچ، سێ گۆشە.
سەکوهک- ا.مر(سی کوهەک- sikûhek): پەیکوڵ، پێکوڵ، پێکوڵە.
سەگان- ق.ص(سی گان- sigan): سێ جار، سێ قۆڵی، سێ چەندان، سێ جۆر، سێ بەش.
سەگانە- ا.مر(سی گانە- sigane): سێ جام شەراب کە بەیانیان بیخۆنەوە.
سەگاه- ا.مر(سی گاه- sigah): سێگا، ناوی مەقامێکە.
سەگل- ا.مر(سی گول- sigul): توترک.
سەگوش- ا.ص(سی گوش- sigûş): سێ گۆشە، سی سوچ.
سەگوهر- ا.مر(سی گەوهەر- sigewher): سییانەی بێ گیان، رووەکو گیاندار.
سهل- ص.ع(سەهل- sehl): ئاسان، نەرم، زەوی نەرمو هەموار، دەشتو تەختایی.
سهل انگار- ص.فا(سەهل ئینگار- sehl ingar): بێ مویالات، گوێنەدەر.
سەلایی- ص(سی لایی- silayî): سێ لایی، سێ توێ.
سەلب- ص.مر(سی لەب- sileb): سێ لچ، سێ لێو.
سهل ممتنع- ص.مر- ع(سەهلی مومتەنئ- sehli mumteni’): شیعری باش کە بە بیستن ئاسان بێ و بە نووسین گران بێ.

سهم- ا(سەهم- sehm): ترس، بیم.
سهم- ا.ع(سەهم- sehm): تیر، تیرێ بە کەوان بهاوێژرێ، بەش.
سهم- ا.ع(سەهم- sehm): برج، مزڵگە.
سهمگن- ص(سەهمگین- sehmgin): ترسناک، مایەی ترس.
سهمگین- ص(سەهمگین- sehmgîn): ترسدار، ترسناک، مایەی ترس.
سهمناک- ص(سەهمناک- sehmnak): مایەی ترس، ترسدار، ترسناک.
سهمیدن- مص.ل(سەهمیدەن- sehmîden): ترسان.
سهو- مص.ع(سەهڤ- sehv): سەهوکرن، فەرامۆش کردن، غەفلەت کردن، لەبیرچوون، بە هەڵەداچوون.
سهول- ا.ع(سوهول- suhûl): دەشت و تەختانی هەموار.
سهول- ا.ع(سەهول- sehûl): دەرمانی عەمەل، دەرمانی رەوانی.
سهولت- مص.ع(سوهولەت- suhûlet): ئاسان بوون، نەرم بوون، ئاسانی، نەرمی.
سهی- ص(سەهی- sehî): راست راوەستاو، راست رواو، هەڵکشاو.
سهی- ا.ع(سوها- suha): ئەستێرەیەکی وردی کەم روناهییە لە ناو حەوتەوانەی بچووکدا.
سەیک- ا.مر (سییەک- siyek): لە نەردێندا سێ زار کە هەرسێکیان لەسەر یەک بگیرسینەوە.

سەیکی- ا.مر (سییەکی- siyekî): شەرابی سێ کوڵ، شەرابێ لە ئەنجامی سێ جار کولاندا دوو لەسەر سێی بووبێ بە هەڵم و سێیەکی مابێتەوە.
سهیل- ا.ع(سوهەیل- suheyl): ئەستێرەی سوەیل.
سهیم- ص.ع(سەهیم- sehîm): بەشدار، کەسێک لەگەڵ یەکێکی ترا بەشدار بێ لە شتێکدا.
سی- ا(سیه- sîh): ژمارە (٣٠).
سیاتوسکا- ا(سیاتوسکا- sîyatûska): دەوەنێکە.
سیاتیک- ص.فر(سیاتیک- siyatîk): سیاتیک، کەمەرئێشە.
سیاح- ص.ع(سەییاح- seyah): سەیاح، جیهانگەڕ، گەڕیدە، گەشتیار.
سیاحت- مص.ع(سیاهەت- sîyahet): گەڕان بەشارو ولاتاندا، گەشت کردن، گەڕیدەیی.
سیادت- مص.ع(سیادەت- siyadet): سەروەری و شکۆبەدەست هێنان.
سیار- سیار- siyar): کەشکەوا.
سیار- ص.ع(سەییار- seyyar): گەڕۆک، گەڕۆڵ، گەڕیدە.
سیارە- ا.ص.ع(سەییارە- seyyare): کاروان، قافڵە، هەر ئەستێرەیەک بە دەوری رۆژا بسوڕێتەوە.
سیاس- ص(سەییاس- seyyas): سیاسەتوان.
سیاست- مص.ع(سیاسەت-siyaset): بەڕێوەبردنی کاروباری ولات، پۆلەتیک.
سیاست کردن- مص.م(سیاسەت کەردەن- sîyaset kerden): سزادان، تەمێ کردن.
سیاستگاه- ا.مر(سیاسەتگا- sîyasetga): شوێنی سزادانی تاوانباران و مەحکەمەکردنیان.
سیاستمدار- ص.مر(سیاسەتمەدار- sîyasetmedar): سیاسەتوان، دیپلۆمات، کەسێک لە کارێن سیاسیو کاروباری ولاتدا زاناو لێهاتوو و کارامەبێ.
سیاست مدن- ا.مر(سیاسەتی مودون- siyaseti mudun): شارەزایی لە بەڕێوەبردنی کاروبارو فەراهەمکردنی خۆشگوزەرانیو ئاسایش بۆ خەڵکێ کە لە شارێکا یان لە ولاتێکا دەژین.
سیاسر- ا.ص(سیاسەر- siyaser): سەر رەش (بۆ ژنی نەگبەت)، نەهەنگ، جۆرە ماسییەکە، قەڵەم.
سیاسی- ص.ن(سیاسی- siyasî): سیاسەتوان، کەسێک سیاسەت بکا بە پیشەی خۆی.
سیاط- ا.ع(سییات- siyat): قامچیان، شەلاقان.
سیاف- ص.ع(سەییاف- seyyaf): میرغەزەب، شمشێرباز، کەسێک بە شمشێر شەڕ بکات.
سیاق- مص.ع(سیاغ- siyax): رەوش، شێواز، شێوازی قسە، لێخوڕینی ولاخان.
سیاقت- مص.ع(سیاغەت- siyaxet): لێخوڕینی چوارپێیان، چۆنیەتی قسەکردن.
سیاکوتی- ا(سیاکوتی- siyakûtî): دەوەنێکە لە تیرەی گوڵەباخە.

سیال- ص.ع(سەییال- seyyal): ئاوی ڕەوان.

سیالخ- ا(سیالەخ- siyalex): پێکوڵ، پێکوڵە، پەیکوڵ.

سیاله- ص.ع(سەییالە- seyyale): ڕەوان، ئاوی ڕەوان، لە حاڵی ڕۆییشتندا.

سیان- ا(سەیان- seyan): جۆرە لاولاوێکە.

سیانور- ا.فر(سیانور- siyanûr): سیانور، جۆرە ژەهرێکە.

سیانوز- ا.فر(سیانوز- siyanûz): شین بوونەوەی پێستی بەدەن.

سیانوژن- ا.فر(سیا نۆژین- siyanûjin): گازێکە.

سیاه- ص(سیاه- siyah): ڕەش، زەنگی.

سیاهاب- ا.مر(سیاهاب- siyahab): سیاناو، مەرەکەبی ڕەش بۆ نووسین.

سیاه آل- ا.مر(سیاه ئال-siyah al): دەرختێکە.

سیاهبخت- ص.مر(سیاه بەخت- siyah bext): بەخت ڕەش، بێ تالح.

سیاه پستان- ص.مر(سیاه پوستان- siyah pustan): مەمک ڕەش، مەبەست لە ژنێکە کە منالی خۆی باش پەروەردە نەکا، ژنێک مەمک بە هەر منالێ بدات بمرێ.

سیاه پوست- ص.مر(سیاه پوست- siyah pust): ڕەش پێست.

سیاه پوش- ص.فا(سیاه پووش- siyah pûş): ڕەشپۆش، حەس حەس، کەسێک جلی تازەی لەبەربێ.

سیاه پوشک- ا.مر(سیاه پوشەک- siyah pûşek): جۆرە دڕکێکی خۆڕسکە.

سیاه تخمه- ا.مر(سیاه توخمە- siyah tûxme): ڕەشکە.

سیاه تلو- ا.مر(سیاه تەلوو- siyah telû): درەختێکە، قەرەتیکان.

سیاه تووسه- ا.مر(سیاه توسە- siyah tûse): دەوەنێکە.

سیاه چادر- ا.مر(سیاه چادور- siyah çadur): ڕەشماڵ.

سیاه چال- ا.مر(سیاه چال- siyah çal): زندانی تەنگ و تاریک و ژێر زەمینی.

سیاه چرده- ص.مر(سیاه چەردە- siyah çerde): گەنم ڕەنگ، ئەسمەر.

سیاه چشم- ص.مر(سیاه چەشم- siyah çeşm): چاو ڕەش.

سیاه خانه- ا.مر(سیاه خانە- siyah xane): ڕەشماڵ، ماڵی شوم و نەحس، زیندان و حەپسخانە.

سیاه دارو- ا.مر(سیاهدارو- siyahdarû): ڕووەکێکە، ئەسپون.

سیاه دانه- ا.مر (سیاه دانە- siyah dane): ڕەشکە و شملێ.

سیاه درخت- ا.ص(سیاه دیرەخت- siyah dirext): درەختی بەردار، درەختی میوەدار.

سیاه درخت- ا.مر(سیاه دیرەخت- siyah dirext): جۆرە دارێکە.

سیاه درون- ص.مر(سیاه دەرون- siyah derûn): دەروون ڕەش، بەدنیهاد، بەد سروشت، بەدئەندێش.

سیاه دست- ص.مر(سیاه دەست- siyah dest): دەست ڕەش، بەغیل، ڕژد،

قرچۆک، ڕەزیل، پیسکە، شوم و نەحس.
سیاه دل- ص.مر(سیاه دیل- siyah dil): دڵڕەش، بەدگومان..
سیاهرگ- ا.مر (سیاهرەگ- siyah reg): دەمار، ئەو دەمارەی خوێن بۆ دڵ دەباتەوە.
سیاەرو- ص.مر(سیاه روو- siyahrû): روو رەش، ریسوا، شەرمەزار، کەسێک دەمووچاوی رەش بێ.
سیاەروز- ص.مر(سیاه روز- siyah rûz): رۆژی رەش، بەخت رەش، نەگبەت، بێ تالح.
سیاەزەخم- ا.مر(سیاه زەخم- siyah zexm): رەشەزام، نەخۆشییەکە زیاتر تووشی پەز دەبێ.
سیاەسار- ص.مر(سیاه سار- siyah sar): سەر رەش، مەبەست لە ژنی بێچارەو بێنەوایە، قەڵەم، جۆرە ماسییەکە، نەهەنگ.
سیاەسر- ص.مر(سیاه سەر- siyahser): سەر رەش، نەهەنگ، جۆرە ماسییەکە، قەڵەم کە سەری لە مەرەکەب دەنرێ.
سیاەسرفە- ا.مر(سیاه سورفە- siyah surfe): کۆکەڕەشە.
سیاه فام- ص.مر(سیاه فام- siyah fam): رەش.
سیاەقلم- ا.ص(سیاه قەلەم- siyah qelem): وێنەیەک بە قەڵەمی رەساس یان مەرەکەبی رەش کێشرابێ.
سیاهک- ا(سیاهەک- siyhek): کوێرووی گەنم، کوێرەک.
سیاهکار- ص.مر(سیاهکار- siyahkar): بەدکار، گوناحکار، داوێن پیس، زاڵم، ستەمکار.
سیاه کاسە- ص.مر(سیاه کاسە- siyahkase): پیسکە، ڕەزیل، چرووک، رژد، قرچۆک.
سیاه گلیم- ص.مر(سیاه گلیم- siyah gilîm): بەخت رەش، نەگبەت، بێ یەغباڵ، بێ تالح.
سیاه گوش- ا.مر(سیاه گوش- siyah gûş): گیانلەبەرێکی دڕندەیە لە بابەتی چەقەڵ، ئەمە بە زۆری دوای شێر دەکەوێ تا لە بەرماوەی ئەو بخوات.
سیاەگون- ص.مر(سیاه گون- siyah gûn): رەش.
سیاەمست- ص.مر(سیاه مەست- siyahmest): بەد مەست، مەستی مەست.
سیاەنامە- ا.ص(سیاه نامە- siyahname): یاخی، بەدکار، داوێن پیس، گوناحکار، کەسێک دەفتەری کردەوەی رەش بێ.
سیاهە- ا(سییاهە- siyahe): لیست، لیستە، قایمە.
سیاهی- ا.مص(سیاهی- siyahî): رەشی، تاریکی.
سیئ- ص.ع(سەییئ- seyyî'): خراپ، بەد، ناشیرین، ناپەسەند.
سیب- ا(سیب- sîb): سێو، سێف.
سیبا- ا(سیبا- sîba): سیپە، دیوار، شورە بۆ پێش گرتن لە هێرشی دوژمن.
سیب زمینی- ا.مر(سیب زەمینی- sîbzemînî): پەتاتە، یارەڵماسی، سێف زەمینە.

سیب زمینی ترشی- ا.مر(سیب زەمینی ترشی- sîbzemînî turşî): سێوی بن عەرد (بۆ ترشیات).

سیبل- ا.فر(سیبل- sîbl): نیشانە، هەدەف، ئامانج.

سیبە- ا(سیبە- sîbe): سیپە، دیوار، شورە بۆ پێش گرتن لە هێرشی دوژمن.

سیبیا- ا(سیبیا- sîbiya): جۆرە ماسییەکە لە قرژانگ دەچێت.

سی پارە- ا.مر(سیپارە- sîpare): سی جزمەی قورئان کە هەر جزمێکی بەجیا بەرگ کرابێ.

سیترات- ا.فر(سیترات- sîtrat): ئەسیدی سیتریک.

سیترون- ا.فر(سیترون- sîtrûn): لیمۆ ترش.

سیتریک- ص.فر(سیتریک- sîtrîk): ئاوی لیمۆی ترش.

سیترین- ا.فر(سیترین- sîtrîn): لیمۆیی.

سیج- ا(سیج- sîc): مێوژ.

سیج- ا(سیج- sîc): ڕەنج، مەشەقەت، مەینەت.

سیجان- ا.ع(سیجان- sîcan): تەیلەسان، جبە.

سیجمند- ص(سیجمەند- sîcmend): مەینەتبار.

سیچ- ا(سیچ- sîç): بەسیج، خڕکردنەوە و ڕێکخستن.

سیچغنە- ا(سیچەغنە- sîçexne): باشوکە.

سیچقانئیل- ا.مر(سیچغانئیل- sîçxan 'îl): ساڵی مشک.

سیچیدن- مص.م(سیچیدەن- sîçîden): تەیارکردن، ئامادەکردن و ڕێکخستن.

سیخ- ا(سیخ- sîx): شیش، هەر شتێکی ڕاست و نوک تیژ، شیشی کەباب و گۆشت برژاندن.

سیخ پر- ص.مر(سیخ پەر- sîxper): جووجەڵەیەک تازە پەڕی دەردکردبێ و پەڕەکانی وەکو شیش ڕاستو ڕەپ وەستابێ.

سیخک- ا(سیخەک- sîxek): شیشۆکە، شیشی بچووک، نەقیزە.

سیخگاه- ا.مر(سیخگاه- sîxgah): جێی نەقیزە لە بەدەنی وڵاخدا.

سیخول- ا(سیخول- sîxûl): سیخور، سوچەر.

سیخ ها- ا.خ(سیخها- sîxha): سیخە، سیک، تیرەیەکی مەزەبییە لەهیندوستان.

سید- ص.ع(سەیید- seyyid) سەروەر، گەورەی قەوم، ئەولادی پێغەمبەر، کاک.

سیدە- ص.ع(سەییدە- seyîde): خاتوون، خانم، بانۆ.

سیر- ص(سیر- sîr): کێشانەیەکە بەرانبەر بە ١٦ میسقاڵ.

سیر- ا(سیر- sîr): سیر، گیایەکە گەڵایەکی باریکی هەیەو بە کاڵی و کوڵاوی دەخورێ.

سیر- ص.ع(سەیر- seyr): گەشت و گەڕان.

سیر- ا.ع(سییەر- siyer): سیرەت، سونەتان، مەزەبان، ڕێچکە و ڕەوتان.

سیــراب- ص.مــر(ســیــراب- sîrab): تێرئاو، پاراو، پڕئاو، ئاودار، تەڕو پاراو.
سیرابی- ا(سیرابی- sîrabî): خۆراکی ئاودار، گۆشتاو.
سیران- ا.ع(سیـیران- sîran): شورەی دەوری شار.
سیرت- ا.ع(سیرەت- sîret): سوننەت، ڕێچکەو ڕێباز، مەزەب، خولّق‌و خوو.
سیــرج- ا.ع(ســیــرەج- sîrec): ڕۆنی کونجی.
سیرسور- ا.مر(سیر سوور- sîrsûr): جەژنی سیر، جەژنێکە لە ئێرانی کۆندا لە ڕۆژی چوارەمی دەی مــانگدا دەگــیــراو گۆشتیان بەسیرەوە دەخوارد.
سیرسیرک- ا(سیرسیرەک- sîrsîrek): زیک زیکە.
سیرک- ا(سیرەک- sîrek): گیایەکە بۆنی سیر دەدا.
سیرک- ا.فر(سیرک- sîrk): سێرک.
سیرم- ا(سیرەم- sîrem): سیرمە.
سیرمان- ا(سیرمان- sîrman): یاقوتی سوور، حەریری نەخشدار.
ســیــرنگ- ا(ســیــرەنگ- sîreng): سیمورخ، عەنقا، تەیرێکی ئەفسانەییە.
سیــره- ا(ســەیرە- seyre): مــەلێکی بچووکی چۆلەکە ئاسایە.
سیـز- ص(سیـز- sîz): خێرا، چالاک، توند، تیژ.
سیــزده- ا(ســیــزدە- sîzde): ســیــازدە (١٣).
ســیــزده‌بدر- ا.مــر(ســیــزدە بیــدەر- sîzde bider): ســیــازدەبەدەر، داب‌و نەریتێکە لە ڕۆژی سێزدەی فەروەردیندا لە ئێران بەرپا دەکرێ، خەڵکی دەچنە دەرێی شاران‌و لە دەشت‌و دەرو سەوزەزاراندا ئەو ڕۆژە بە خۆشی‌و بە هەمــوو جۆرە وازییــەک دەبەنە سەرو گوایە شوومی‌و نەحسی ڕۆژی سێزدە وەدەردەنێن‌و کیژانی عازەب گیایان گــرێدەدەن بەو نیــازەی کــە بەخــتــیــان بکرێتەوەو لە ساڵی نوێدا شوو بکەن.
ســیس- ا.ص(ســیس- sîs): ئەســپی تیژڕەو، ئەسپی بەڕاپەڕ.
سیســارون- ا(سیســارون- sîsarûn): لاسکی ڕووەکی سیادانە (ڕەشکە).
ســیــســالنگ- ا(ســیــســالەنگ- sîsaleng): کلک هەڵتــەکــێنە، کلک تەقێنە، بەرگایلکە.
ســیــســالیــوس- ا(ســیــســالیــیــوس- sîsalîyûs): گیایەکە لە ڕازیانە دەچێ.
سیسبان- ا(سیسەبان- sîseban): درەختێکە.
سیستم- ا.فر(سیستیم- sîstim): سیستەم، ڕژێم، شێواز.
سیستن- مص.ل(سیستەن- sîsten): هەڵبەزو دابەزکرن، تەکان دان.
سیســرک- ا(سیــســەرک- sîserk): ئەسپێی گەنم. جیک جیکە.
سیسرو- ا(سیسەرو- sîserû): ئەسپێی گەنم.
سیسمانی- ا(سیسمانی- sîsmanî): جلوبەرگ‌و هەموو پێداویستییەکی مناڵ کە دایک‌و باوکی بوکێ بە بۆنەی لەدایک بوونی یەکەم مناڵییەوە بۆی دەنێرن.
سیسنبر- ا(سیسەنبەر- sîsenber): سوسەمبەر.
سیصد- ا(سیسەد- sîsed): ژمارە (٣٠٠).

سیطره- مص.ع(سەیتەرە- seytere): زاڵ بوون، کۆنتڕۆڵ کردن.
سیغ- ص(سیغ- sîx): جوان، چاک.
سیف- ا.ع(سەیف- seyif): شیر، شمشێر.
سیف- ا.ع(سەیف- seyif): جۆرە ماسییەکی دەریایییە.
سیفلیس- ا.فر(سیفلیس- sîflîs): سیفلیس.
سیفور- ا(سەیفور- seyfûr): قوماشێکی ئاوریشمی ناسکە، ئەتلەس.
سیفون- ا.فر(سیفون- sîfûn): سیفۆن، لولەیەکی چەماوەیە، گەلی.
سیفه- ا(سەیفە- seyfe): ئەوزارێکی ئاسنینە لە کێرد دەچێت سەحافان قەراخی کتێبانی پێ دەبڕن.
سیفه- ا.ع(سیفە- sîfe): دووری، ماوەی نێوان دوو شت یان دوو شوێن.
سیکاس- ا.فر(سیکاس- sîkas): درەختێکی هەمیشە سەوزە.
سیکل- ا.فر(سیکل- sîkl): سوڕانەوە.
سیکلامن- ا.فر(سیکلامین- sîklamin): گوڵێکە، پەنجەی مریەم.
سیکی- ا(سیکی- sîkî): جۆرە شەرابێکە.
سیگار- ا.فر(سیگار- sîgar): جگەرە، سیغار.
سیل- ا.ع(سەیل- seyl): سێڵاو، لافاو، لێشاو.
سیلاب- ا.مر(سەیلاب- seylab): لافاو، سێڵاو، لێشاو.
سیلاب کند- ا.مر(سەیلاب کەند- seylab kend): ئاودڕ، کەندڕ.
سیلابگیر- ا.ص(سەیلابگیر- seylab gîr): چاڵاو، چاڵو کەندڕ کە ئاوی لافاوی تیا کۆبێتەوە.
سیلاخوری- ص.ن(سیلاخوری- sîlaxûrî): خەڵکی سیلاخور (گوندێکی دەڤەری لوڕستانە).
سیلان- مص.ع(سەیەلان- seyelan): لەبەر ڕۆیشتن (ئاو یان خوێن).
سیلانه- ا(سیلانە- sîlane): عەناب، شیلانە.
سی لحن بارید- ا.مر(سی لەهنی باربەد- sîhlehni barbed): سی نەوای مۆسیقایە کە باربەد داینابوو و بۆ خوسرەوی پەرویزی لێ دەدا.
سیل خیز- ص.مر(سەیل خیز- seyl xîz): شوێنێ لافاوی زۆربێ.
سیلک- ا. انگل(سیلک- sîlk): ئاوریشم، حەریر.
سیلکس- ا.فر(سیلکس- sîlks): بەردە ئەستێ، بەردەستێ.
سیلگاه- ا.مر(سەیلگاه- seylgah): شوێنێ لافاوی لێ هەستێ.
سیل گیر- ا.ص(سەیل گیر- seylgîr): سێڵاوگر، شوێنی چاڵ کە لافاوی تیا کۆبێتەوە.
سیلندر- ا.فر(سیلەندر- sîlendr): سلیندەر.
سیلو- ا.فر(سیلو- sîlû): سایلۆ، عەمار بۆ گەنم و دانەوێڵە.
سیلورین- ا.فر(سیلورین- sîlûrîn): قۆناغی دووەم لە قۆناغی یەکەمی زەوی ناسی.
سیله- ا(سیلە- sîle): گەلە، مێگەل.

سیلی- ا(سیلی- sîlî): زلله، شەقازلله، تەوقات.
سیلیس- ا.فر(سیلیس- sîlîs): ئۆکسیدی سیلیس.
سیلیکات- ا.فر(سیلیکات- sîlîkat): سیلیکات، خوێی ئەسیدی سیلیکات.
سیلیکوز- ا.فر(سیلیکوز- sîlîkûz): نەخۆشی سییەکانە، چار نەکرێ دەبێ بەسیل.
سیم- ا(سیم- sîm): زیو.
سیم- ا(سیم- sîm): تەل.
سیم- ا(سیم- sîm): ماسییەکە.
سیم- ا(سیم- sîm): چڵک و زوخاو، کێم و زوخ.
سیما- ا(سیما- sîma): سیما، روو، چارە، نێوچەوان، شەکڵو شێوە.
سیما- ا.ع(سییەما- sîyema): بەتایبەتی.
سیماب- ا(سیماب- sîmab): جیوە.
سیماب آتشین- ا.مر(سیمابی ئاتەشین- sîmabi ateşîn): مەبەست لە خۆرە.
سیماب گون- sîmab gûn): زیو ئاسا، بەڕەنگی زیو.
سیم آگین- ص(سیم ئاگین- sîmagîn): پڕ لە زیو، سپی وەکو زیو.
سیمان- ا.فر(سیمان- sîman): چیمەنتۆ.
سیم اندام- ص.مر(سیم ئەندام- sîmendam): لەش سپی.
سیم اندود- ص.مف(سیم ئەندود- sîm endûd): زیوکفت.
سیمانکار- ا.ص(سیمانکار- sîmankar): چیمەنتۆکار.
سیماهنگ- ا(سیماهەنگ- sîmaheng): رووەکێکە بەرەکەی زەردوو لە زەیتون درشت ترەو شیلەکەی بۆ رەوانی باشە.
سیمبان- ا.ص(سیمبان- sîmban): پاسەوانی تەلی کارەبا یان تەلەفۆن، تەلەوان.
سیمبر- ص.مر(سیمبەر- sîmber): زیوتەن، کەسێک لەشی وەکو زیو سپی بێ.
سیمتن- ص.مر(سیمتەن- sîmten): زیوین، کەسێک بەدەنی وەکو زیو سپی بێ.
سیمرغ- ا(سیمورغ- sîmurx): سیمورغ، عەنقا، باڵندەیەکی ئەفسانەییە دەڵێن زۆر گەورە بووەو لە کێوی قاف هێلانەی هەبووە، هەروەها دەڵێن ناوی حەکیمێک بووە کە لە کێوی ئەلبورزدا خەریکی عیبادەت و خواناسی بووە. لە داستانی شانامەدا ناوی باڵندەیەک بووە کە زاڵی کوڕی سامی لە کێوی ئەلبورز هەڵگرتووەو پەروەردەی کردووەو پاش ماوەیەک کە سام چۆتە سۆراغی کوڕەکەی، سیمروغ زاڵی داوەتەوە سام و پەڕێکی خۆی داوەتێ تا هەر کاتێ پێویستی بە کۆمەک بێ، ئەو پەڕە بخاتە ئاگرەوە، سیمورغ لە شەڕی رۆستەم و ئەسفەندیاردا لەسەر داوای زاڵ چووەتە یارمەتی رۆستەم و بەتەگبیری ئەو ئەسفەندیار بە دەستی رۆستەم کوژرا.
سیم ساق- ص.مر(سیم ساغ- sîmsax): پاوپوزی سپی وەکو زیو.

سیمک- ا(سیمەک- sîmek): قولابی ئاوریشم چنین.
سیمکش- ا.ص(سیمکەش- sîmkeş): کەسێک تەلی کارەبا یان تەلەفۆن راکێشێ.
سیمکش- ا.مر(سیمکەش- sîmkeş): ئامێرێکە زەرنگەران تەلاّو زیوی پێ بادەدەن.
سیم کشیدن- مص. م(سیمکەشیدەن- sîmkeşîden): تەل راکێشان، دانانی تەلی کارەبا یان تەلەفۆن.
سیم کشیدن- مص.ل(سیم کەشیدەن- sîmkeşîden): ئاوسان، چڵک کردنی زام.
سیمگر- ا.ص(سیمگەر- sîmger): زیوگەر.
سیمگون- ص(سیمگون- sîmgûn): زیو ئاسا، وەکو زیو.
سیمەسار- ص(سیمەسار- sîmesar): سەراسیمە، سەرگەردان.
سیمیا- ا(سیمیا- sîmya): زانستی نهێنی حەرفان، تەلیسم و جادوو، چاو بەستەکێ.
سیمیا- ا.ع(سیمیا- sîmya): شادی، جوانی و تەرو بری.
سیمین- ص.ن(سیمین-sîmîn): زیوین.
سیمین بدن- ص.مر(سیمین بەدەن- sîmîn beden): بەدەن زیوین.
سیمین ساق- ص.مر(سیمین ساغ- sîmîn sax): پاوپوز زیوین.
سیمین عذار- ص.مر(سیمین ئیزار- sîmîn ’izar): سیما سپی و جوان.
سیمین غبغب- ص.مرم(سیمین غەبغەب- sîmîn xebxeb): غەبغەب زیوین.
سینجر- ا(سەیەنجور- seyencur): سکڵ، پشکۆ، پشکۆی ئاگر، پزیسک، بڵێسە، پەڕەنگ، ئەسکوڵ.
سینرر- ا.فر(سینیرەر- sînirer): رووەکێکە بۆ جوانی دەروێنرێ.
سینما- ا.فر(سینەما- sînema): سینەما.
سینماتیک- ا.فر(سینیماتیک- sînimatîk): بزاڤناسی.
سینماسکوب- ا.فر(سینیماسکوپ- sînimaskop): سینەما سکۆپ.
سینوزیت- ا.فر(سینوزیت- sînûzît): هەوکردنی ناوەوەی لووت.
سینوس- ا.فر(سینوس- sînûs): چاڵی بەتاڵ، چاڵی بۆش وەکو چاڵی ئێسقانی کەپو.
سینوسفال- ا.فر(سینوسفال- sînûsfal): سەگسار.
سینە- ا(سینە- sîne): سینگ، رکەی سینگ.
سینەبند- ا.مر(سینەبەند- sînebend): مەمکدان، سوخمە.
سینەپهلو-ا.مر(سینەپەهلو- sîne pehlû): نەخۆشی سینگ، سیل، دەردەباریکە.
سینەچاک- ص.مر(سینەچاک- sîne çak): تازیەبار، عاشقی دڵسوتاو، رەنجدیدە.
سینەدرد- ا.مر(سینەدەرد- sîne derd): دڵ یەشە.
سینەراما- ا.فر(سینیراما- sîni rama): فیلمێک کە لەسەر

پەردەی روچاڵ بەسێ پروجیکتۆر لە سێ لاوە عەکس بکرێتەوەو بەرجەستە بکرێ.
سینەریش- ص.مر(سینەریش- sînerîş): دڵبرین لە خەم و خەفەتا.
سینەزن- ص.فا(سینەزەن-sîne zen): سینەکوت، کەسێک لە رۆژانی عەزاداریدا لەگەڵ دەستەی سینگ کوتانا سینگ بکوتێ.
سینە سوز- ص.فا(سینەسوز- sîne sûz): دڵسوت، خەم و خەفەتی زۆر کە دڵ ئازار بدات.
سینەکردن- مص.م(سینەکەردەن- sîne kerden): وەپێشدان.
سینەکردن- مص.ل(سینەکەردەن- sîne kerden): تیغ کردن.
سینەکش- ا.مر(سینەکەش- sîne keş): بناری کێو، شوێنی پانو هەمواری هەتاوگیر.
سینی- ا(سینی- sînî): سینی، کەشەفە.
سیو- ا(سیو- sîw): سێو، سێف.
سیورسات- ا.ت(سویورسات- suyûrsat): ئازووقە لە کاتی حەرەکەتدا بۆ لەشکر فەراهەم بکرێ.
سیورغسال- ا.ت(سویورغ سال- suyûrxsal): تیول، پارچە زەوی یان دەرامەتی ئەو پارچە زەوییە لە جیاتی مووچە لەلایەن پاشاوە بە کەسێک بدرێ.
سیوف- ا.ع(سویوف- suyûf): شمشێران.
سیویل- ص.فر(سیڤیل- sîvîl): مەدەنی، سیڤیل.
سیە- ص(سییەه- siyeh): رەش.
سیەسار- ص.مر(سییەه سار- siyeh sar): نەهەنگ، سەر رەش، بۆ ژنی بێنەوا دەگوترێ، ماسییەکە.
سیەفام- ص.مر(سییەه فام- siyeh fam) رەش.
سیهک- ا(سییەهەک- siyehek): زیوان، مرۆر.
سیەکار- ص.مر(سییەهکار- siyeh kar): بەدکردەوە، داوێن پیس، گوناهکار، زاڵم، ستەمکار، بەدکار.
سیەگلیم- ص.مر(سییەه گیلیم- siyeh gilîm): بەخت رەش، نەگبەت، بێ تالح، بێ یەغباڵ.
سیەنامە- ا.ص(سییەه نامە- siyeh name): یاخی، بەدکار، داوێن پیس، گوناهکار، کەسێک نامەی کردەوەی رەش بێ.
سیهە- ا.ص(سییەهە- siyehe): سۆزانی، ژنی بەدکار، قەحپە.
سی یک- ا.مر(سییەک- sîyek): ١ لەسەر ٣٠، سییەم، سی یەک، یەک بەش لە سی بەش.